Raamatukogu

NR. 1 (1698)
REEDE,
8. JAANUAR,
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 20 SENTI

Universitas Tartuensis

JÄRGMINE
«UT»
ILMUB
22. JAANUARIL

Armsad sõbrad!

Aastavahetus on paras aeg teha kokkuvõtteid eelmisest aastast ja mõelda eelseisvale.

Läinud aasta andis meile palju. Saime lõplikult üle pettekujutelmast, et keegi annab meile midagi niisama või tuleb meie eest tööd tegema. Meisse sissekasvanud laiskusest ülesaamine on raske, kuid aeg sunnib selleks.

Möödunud aasta andis Eesti Vabariigile uue valitsuse, ilmselt kõige haridussõbralikuma meie taastatud riigis. Koostöö peaministri ning kultuuri– ja haridusministriga on olnud viljakas ning kuigi keskastme ametnikud on suutnud oma oskamatuses paljugi uuesti ära rikkuda, oleme siiski jõudnud selleni, et on välja töötatud uus õppelaenude süsteem ja et üliõpilaskondade seadus on vastuvõtmiseks küps. Tähtsaim on aga see, et uus valitsus arvestab meiega!

Midagi väga rõõmustavat ei ole meil uueks aastaks lubada. Neil päevil antakse üliõpilaskonnale üle ühiselamud. Kuigi algul olukord rahalise külje pealt ilmselt halveneb, on see ometi eelduseks, et juba lähemas tulevikus hakkab olukord paranema. Loodame, et ühise kasu nimel olete algul nõus püksirihma pingutama.

Veebruaris–märtsis käivitub õppelaenude süsteem. See on põhimõtteline muudatus hariduse finantseerimisel. Ka siin on meil raske oma mõtteviisi muuta, ei ole me ju harjunud võlgu võtma ja võlgu elama, ent jällegi: see on samm normaalse hariduskorralduse poole. Selle vastu ei tohiks meil kellelgi midagi olla.

Meil on hea meel, et viimaks ometi on riiklikul tasemel hakatud tegelema hariduspoliitika väljatöötamisega ja et sellesse on kaasatud ka üliõpilaste esindajad. Meil on võimalus osaleda ülikooli reformimises ja loodame, et meie head suhted ülikooli juhtkonnaga süvenevad veelgi.

Oleks tore kui 1993. aasta kujuneks töökaks ja sisukaks ja et tühja virisemist jääks vähemaks. Et see lõplikult kaoks, on vist lootusetu tahta...

Soovime Teile kõigile head ja edukat 1993. aastat!

INDREK ILD,
TÜÜ edustuse eesistuja

INDREK OSTRAT,
TÜÜ valitsuse esimees

TÜ NÕUKOGUS

● 18. detsembril ●

- UUED KORRALISED PROFESSORID
- FILOSOOFIATEADUSKONNA STRUKTUUR
- AKADEEMILISED ASTMED TÜ–s
- TÜ KANDIDAADID ETA–sse
- EESTI KEELE KIRJAND

KORRALISTEKS PROFESSORITEKS

valiti:

* **dünaamilise meteoroloogia alal** — REIN RÖÖM, füüsika–matemaatikakand., AAI teadusdirektor;

* **üldkeeleteaduse alal** — HALDUR ÕIM, filoloogiadr., eesti keele kat. prof.;

* **inimese anatoomia alal** — AARNE LEPP, meditsiinikand., dots., anatoomia kat. juh.;

* **farmakoteraapia ja toksikoloogia alal** — ALEKSANDER ŽARKOVSKI, meditsiinidr., farmakoloogia kat. prof.;

* **ravimite tehnoloogia ja keemia alal** — TOIVO HINRIKUS, ravimite tehnol. ja keemia kat. juh., meditsiinikand., dots.;

* **neurokirurgia alal** — ARVO TIKK, meditsiinidr., närvikliiniku prof.;

* **patoloogilise füsioloogia alal** — ENN SEPPET, hormonaalregulatsiooni labori juh., filosoofiadr., dots. — hääled 26/9, (samale kohale kandideerisid ka kehakultuuriteaduskonna lihastalituse hormonaalregulatsiooni labori vanemteadur, meditsiinidr., prof. **Jaan Pärnat** — 7/28 ja patoloogilise füsioloogia kat. juh., meditsiinikand., dots. **Kalju Paju** — 1/34).

Täitmata jäi tervishoiukorralduse professuuri koht, kuhu kandideeris meditsiinikand., dots. **Laur Karu** — 8/27.

FILOSOOFIATEADUSKONNA STRUKTUURI

tutvustas dekaan dots. Ants Reinmaa. Teaduskonnas on peetud kõige sobivamaks jääda osakondade süsteemi juurde. Nõukogu kinnitas selle struktuuri ning samuti hääletati eesti filoloogia osakonnas korralise professuuri — **eesti keel võõrkeelena** — avamise poolt. Võeti vastu otsus «FT struktuurist», (avaldame otsuse osaliselt).

1. Kinnitada filosoofiateaduskonna struktuur kehtestamiseks 1. veebruarist 1993.

2. Tagada kõigi 1. dets. 1992. aasta seisuga Haridusministeeriumi § 24 s.t. finantseeritavate, teaduskondade koosseisus olevate ametikohtade üleviimine uute struktuuride koosseisu. Teadusfondist finantseeritavate laboratooriumide töötajate üleviimise küsimus lahendada TÜ valitsuse 15. detsembri otsuse alusel.

3. Hiljemalt 1. veebr. 1993:

— lõpetada töötajate üleviimine uutesse struktuuriüksustesse (vastutab dekaan ja kaadriosakond),

— teostada varade üleandmine uute struktuuriüksuste juhatajatele (vastutavad pearaamatupidaja E. Fink ja dekaan),

— korrastada ja üle anda uutele struktuuriüksuste juhatajatele arhiiv (vastutavad senised allüksuste juhatajad, dekaan ja E. Zadonskaja).

FT struktuur
Dekanaat
Ajaloo–osakond
- arheoloogia õppetool*
- arhiivinduse õppetool
- eesti ajaloo õppetool
- etnograafia õppetool
- kunstiajaloo õppetool
- lähiajaloo õppetool
- üldajaloo õppetool

Eesti filoloogia osakond
- eesti ja võrdleva rahvaluule õppetool
- eesti keele õppetool
- eesti kirjanduse õppetool
- eesti keel võõrkeelena
- kirjandusteooria õppetool
- läänemeresoome keelte õppetool
- uurali keelte õppetool
- üldkeeleteaduse õppetool

Eripedagoogika osakond
- hälvikupedagoogika õppetool
- logopeedia ja emakeele didaktika õppetool

Filosoofia ja poliitikateaduse osakond
- filosoofia ajaloo õppetool
- praktilise filosoofia õppetool
- teadusfilosoofia õppetool

Germaani–romaani filoloogia osakond
- inglise filoloogia õppetool
- klassikalise filoloogia õppetool
- maailmakirjanduse õppetool
- saksa filoloogia õppetool

Psühholoogia osakond
- arengupsühholoogia õppetool
- psühhofüsioloogia õppetool
- psühhofüüsika õppetool

Sotsioloogia osakond
- praktilise sotsioloogia õppetool
- sotsiaaltöö õppetool**
- sotsioloogia teooria õppetool

Žurnalistika osakond
- ajakirjanduse ajaloo õppetool
- massikommunikatsiooni ja žurnalistika õppetool

Vene ja slaavi filoloogia osakond
- slaavi filoloogia õppetool
- vene keele õppetool
- vene kirjanduse õppetool

Semiootika osakond
- semiootika õppetool

Keelekeskus

Kultuurikeskus
- maalikunsti õppetool**

Pedagoogikakeskus
- hariduskorralduse õppetool
- haridusteooria õppetool

* Struktuuriüksuste koosseisus on näidatud TÜ nõukogus kinnitatud õppetoolid. Õppetoolid ei ole struktuuriüksused.

** loodud TÜ nõukogus struktuuriüksusena, ei oma korralist professuuri.

AKADEEMILISED ASTMED TÜ–s

Pikemalt olid arutluse all akadeemilised astmed. Eelmisel aastal küll nõukogu kinnitas TÜ õppejõudude ametikohad, kuid praegusel reorganiseerimise ajajärgul osutub sageli vajalikuks muudatusi sisse viia. Arutusel olnud akadeemiline hierarhia on järgmine:

Õppejõud:

1. professor (korraline, erakorraline, emeriitp.), 2. dotsent, 3. lektor või vanemassistent, 4. assistent.

Teadurid:

vanemteadur, teadur.

Projekti tehti mitmeid parandusi ja täiendusi. See avaldatakse peale täienduste sisseviimist ja keelelist korrektuuri. Peale akadeemiliste astmete kiideti heaks ka habilitatsiooni eeskiri.

ETA VAKANTSETELE KOHTADELE

esitati ülikooli poolt järgmised kandidaadid: Viktor Masing, Ülo Lumiste, Ülo Lepik, Ilmar Koppel, Jaak Järv, Sulev Vahtre, Uno Mereste, Rein Taagepera, Jüri Saarma, Lembit Allikmets.

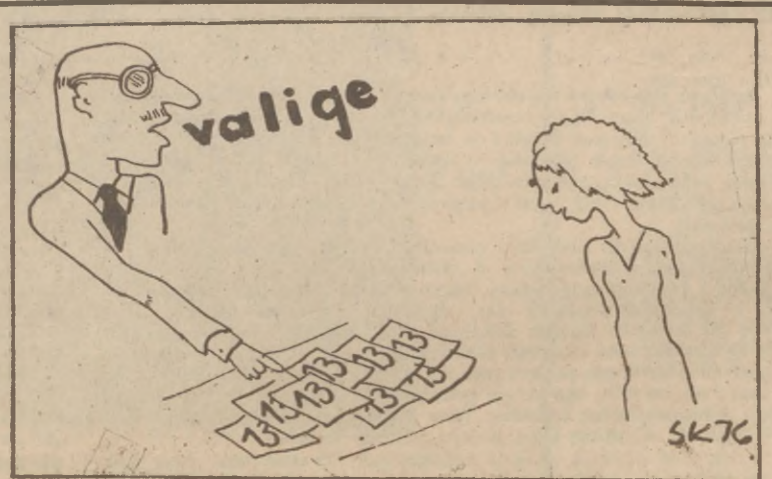
EESTI KEELE KIRJAND

TÜ valitsuses ja nõukogus varem pikemalt kõneks olnud eesti keele kirjandi sisseviimine vastuvõtueeskirjadesse tuli uuesti hääletamisele. Seekord olid nõukogu liikmed emakeele kirjandi sisseviimise poolt.

SESSIKARUSSELL ON ALANUD!

«Ah, Sul tuli kolmeteistkümnes!»
«Ei tulnud, ise võtsin.»
Valik on valik, teadlikult või mitte, teha see tuleb. Eksamitest lähemalt järgmises lehes.

SILJA KUDISIIMU joonistus toimetuse arhiivist

AMETIÜHINGULIIKMETE KOONDAMINE PEATATUD

Ülikooli ametiühingukomitee kasutas talle töölepinguseadusega antud õigust peatada töötajate koondamine, kuna koondatavate arv ülikoolis on üle 20.

Ülikooli administratsioon peatas vastuseks TÜAÜ nõudmisele üheks kuuks nende töötajate koondamise, kes on ametiühinguliikmed. Selliseid töötajaid oli detsembrikuus 16.

Ühtlasi oli rektor professor Jüri Kärner nõus TÜAÜ komitee ettepanekuga pidada läbirääkimisi kokkuleppe sõlmimiseks, mis käsitles tööandja algatusel töölepingu lõpetamise, osalise tööaja kehtestamise ja töötingimuste muutmise korda ülikoolis, mõlema poole õigusi ja kohustusi ning tagatisi ametiühinguliikmetele, aga ka muid eelmainituga seotud küsimusi. Rektori sooviks on, et vastava projekti koostaks ametiühing.

Kutsun siinkohal kõiki meie liikmeid kollektiivlepingu projekti ettevalmistamisele kaasa lööma. Palun konkreetsete abi– ja koostööpakkumistega pöörduda otse ametiühingukomiteesse või algorganisatsioonide esimeeste poole. Algprojekt on olemas, seda on vaja täiendada ja täpsustada. Kui kellegi huvid jäävad kollektiivlepingus kajastamata, siis on see eelkõige vastava töötajate grupi süü, kes ei soovi osaleda projekti koostamisel ega läbirääkimistel tööandja esindajatega.

ALEKSANDER JAKOBSON

KÕRGHARIDUSEGA TÖÖTUTE AKTIVISEERIMIS– JA KOOLITUSPROGRAMM TAANLASTELT

TÜ ametiühingu ja Taani Alternatiivsete Uuringute ja Konsultatsioonide Keskuse CASA vaheliste kontaktide tulemusena on teoks saamas pikemaajalisem koostööprogramm kõrgharidusega töötute (ametiühinguliikmete) aktiviseerimiseks ja koolitamiseks Tartus. Selle eesmärk on suurendada kõrgharidusega töötute konkurentsivõimet tööjõuturul, aidata neil leida tööd, anda teadmisi toimetulekuks tekkivates erafirmades.

Taani ametiühingutel on selles valdkonnas suured kogemused, mida nad on nõus meile edasi andma, et aidata TÜAÜ–l koos teiste ametiühingutega luua siin alaliselt tegutsev keskus kõrgharidusega töötute abistamiseks ja koolitamiseks.

Kaks meie kolleegi Ulla Seeman ja Harry Laursen Taanist tulevad Eestisse 10. jaanuaril. Nad kohtuvad Tallinnas sotsiaalministri Marju Lauristiniga ning seejärel ülikoolis meie ametiühinguliikmetega (informatsiooni kohtumise toimumisaja ja –koha kohta saab algorganisatsioonide esimeestelt). Kavas on koostöölepingu etappide kavandamine, detailide täpsustamine, TÜAÜ kahe liikme valimine, kes sõidavad jaanuari lõpus üheks nädalaks Kopenhaagenisse, tutvumaks kõrgharidusega töötute probleemidega tegelevate organisatsioonide, asutuste ja fondide tööga.

(Järg 4. lk.

Õnnitleme!

Regina Kaskmets 70

24. detsembril pühitseb dots. Regina Kaskmets oma 70. sünnipäeva ja 45. tegevusaastat kõrgkoolipedagoogina.

Lõpetanud TÜ arstiteaduskonna 1947. aastal, asus R. Kaskmets tööle assistendina hospitaalsisehaiguste kateedrisse, 1956. aastast sisehaiguste propedeutika kateedrisse, kus töötab 1975. aastast dotsendina. R. Kaskmetsa puhul on tegemist veel vana koolkonna spetsialistiga, kelles on integreerunud internmeditsiin kitsama eriala kardioloogiaga. Sellist tüüpi arste–pedagooge–teadlasi on meil alles jäänud vähe. Seda hinnatavam on juubilari tahe oma kogemusi ja teadmisi edasi anda nii üliõpilastele kui noorematele kolleegidele. R. Kaskmets promoveerus 1970. aastal kaitstes edukalt väitekirja: «Mõnede vere hüübimisnäitajate muutuste dünaamika südame isheemiatõvega haigetel».

Soovime lugupeetud ja armastatud kolleegile, jõululapsele Regina Kaskmetsale tugevat tervist, jaksu ja tahtmist oma edasises töös arstina, konsultandina ja pedagoogina.

Kolleegid kardioloogiakliinikust

Ülo Lepp 75

See kolmveerand sajandit huvitavat elu ja tõsist tööd tähistav päev jõudis kätte 29. detsembril. Ülo Lepa isik ei vaja tutvustamist ülikooli inimestele ega vahest ka kogu Eestimaa rahvale. Väga paljud on saanud temalt asjalikku abi oma tervise taastamisel. Kõik meie vabariigi sõjajärgsed ülikooli lõpetanud arstid on olnud tema õpilased. Nad võivad tõemeeli ütelda, et kõige eest, mida nad elektrokardiograafiast ja südameasjadest teavad, on nad tänuvõlglased dots. Ülo Lepale. Ta on kultuurse ja kõrge eetilise tasemega arsti ja pedagoogi etalon.

Soovime kõikide kolleegide ja kogu TÜ rahva nimel juubilarile tugevat tervist, reipust ja tööindu veel paljudeks aastateks.

Kolleegid

KAS SUUDAME HOIDUDA MUUTUMAST KÕRGEMAKS GÜMNAASIUMIKS?

Rektor on rääkinud/kirjutanud, et ülikooliharidus pole mitte niivõrd kutse– kui kraadiharidus, et teadustöö kaudu toimub ülikoolis õppetöö, et professorite teadussaavutused määravad ülikooli maine. Saamaks kinnitust sellele tõdemusele, pole tarvis minna rändama mööda ilma. Tarvitseb vaid üht–teist lugeda süüvimaks asjade loogikasse. Kuid kunagi ei lähe uue mõtte– või suhtumisparadigma omaksvõtt libedalt. Eks vastavad vaevused avaldu igas teaduskonnas. Küsimuseks on jäänud, kas kampaanialik korraliste professorite tegemine juhtis rongi õigetele rööbastele. Uskugem, et kõik, kes said avansi, tunnetavad oma moraalset kohust. Ikkagi pole probleem lahendatud.

* * *

Teadustööks on vaja loovaid ideid genereerivat aju ja võimalusi nende ideede realiseerimiseks. Usun, et meil on alust väitmaks teadusse tulnud noore põlvkonna võimekust ja teotahet. Ka vanem põlvkond suudab kaasa rääkida. Kaugeltki mitte kõik staažikad professorid pole väsinud. Ja keda VAK–i süsteem doktorikraadi saamiseks ära ei kurnanud, neid toetab karm karastatus, mille andis sama süsteem.

Kui heita pilk minevikku, siis tuleb tõdeda, et ülikooli ajupotentsiaali kujunemise taga olid olulisete teguritena **probleemlaboratooriumid ja väliskomandeeringud.** Viiekümnendate aastate lõpul püstitas rektor Feodor Klement ülesande taastada Tartu ülikooli teadusaura. Tema kuuekümnendate aastate tegevusest kuulus lõviosa just sellele. Taktika oli lihtne: leida tollasest noorest põlvkonnast võimekamad ning anda neile võimalusi. Võimaluste loomist hõlbustas probleemlaboratooriumide süsteemi rajamine Nõukogude Liidus. Rektori nii üles kui alla suunatud aktiivsus koos teadusprorektori Johannes Tammeoru entusiastliku tegevusega tagas probleemlaborite võrgu tekke ka meie ülikoolis.

Probleemlaborid polnud üksnes nimetuseks vaid küllaltki hästi (õigemini: rahuldavalt) varustatud teaduskeskusteks. Kõige olulisem oli, et erinevalt teaduse arendamise viisist Nõukogude Liidus (kui Keskkomitee leidis, et teadust tuleb arendada teatud suunas, siis «sumati» sinna rahad ja koosseisud, pidamata pikemalt aru, kuidas on lood ettevalmistatud ajudega) rajati probleemlaborid sinna, kus oli selgelt tunnetatav arenemisvõimeline vaimupotentsiaal. Tollele vaimupotentsiaalile püüti luua võimalus täiendusõppeks ja teadustööks välismaal. Kuigi Moskva eelistas väliskomandeeringute andmisel oma mehi–naisi, andis keeleoskus võimaluse pressida meie ülikoolile tähelepanuväärse hulga stažeerimisi välismaal. Probleemlaborid + väliskomandeeringud panid tõepoolest aluse ülikooli teadusmaine taaskujunemisele. Kasvasid tänased tippteadlased V. Palm, V. Past, A. Aaviksaar, J. Saarma, A. Kaasik, L. Allikmets, R. Villems, M. Saarma, H. Trass, nüüd juba lahkunud A. Lind ja K.–S. Rebane ning teised.

Probleemlaboritel on olnud veel kolm olulist funktsiooni. Esiteks olid nad teadustöölembelise maine taimelavaks. Muidugi kutsus see esile õppe– ja teadustöö vastandamise. Ja pole põhjust salata, et küllaltki levinud oli ja on kohati veel praegugi eelise andmine lektori tegevuse põhjal. Paraku aga puuduvad kriteeriumid lektori võimete operatiivseks hindamiseks: ka siis, kui tudengid pole rahul, võib lihtsalt nende vaimset taset ja seega ka nende hinnangut hukka mõista. Aupaistte said ka need lektorid, kes ajasid sõrmega järge kolletanud konspektis. Kui kateedri koosseisus oli noorel teadusse pürgijal raske läbi lüüa, sai ta selleks võimaluse teaduslabori koosseisus.

Praegu hakkab siiski üha enam selgeks saama, et kui noore teadlase didaktiline kogemus ei ole veel küllaldane, annab talle siiski eelise hea informeeritus kõige uue kohta oma erialal. Vajaliku didaktilise kogemuse saavutamine on hõlpsam, kui tardunud skeemidest väljajõudmine tänase päeva teadustasemesse. Siiski on edu lektoritöös noorele teadlasele tagatud vaid juhul, kui ta ei ignoreeri klassikalist teaduspärandit ja ei kapseldu vaid oma probleemi.

Teiseks funktsiooniks oli probleemlaboritel võimalus otsinguuringuteks. Kraaditaotleja peab mõne aastaga jõudma konkreetse tulemuseni. Otsinguuringuteks pole tal aega. Otsinguuringuid ei taha keegi finantseerida ka lepingulise tööna.

Kolmandaks tagas probleemlabor professorile–juhendajale võimaluse oma ideid realiseerida, kahjustamata tollal 600—800 tunnini küündiva õppekoormuse ja ametkondlike funktsioonide täitmist. Pealegi on võimalik ülesandeid õppejõudude ja teadurite vahel jaotada nii, et esimesed saavad võimaluse süüvida uurimusse, teised aga silmaringi arendava kogemuse osaleda õppetöös.

«Postimehes» kirjutas keemiadoktor Raik Mikkelsaar, et teaduslaborite likvideerimine oleks rängemaid lööke ülikooli sisule, vormile ja mainele. Ta juhib tähelepanu bioloogiast hästi tuntud tõdemusele, et kui pole struktuuri, pole ka funktsiooni. Kiites heaks autori mõtteid, tahaks siiski lisada, et niivõrd oluline pole teaduslabori iseseisev funktsioneerimine, kuivõrd tema tegevuse sisuline läbipõimitus vastava ala professuuri või instituudi tegevusega. Kohe kerkib aga kaks probleemi. Sisulise läbipõimituse võivad kindlustada ka professuuri koosseisu kuuluvad teadurid ilma vahestruktuurita. Tõepoolest, laborijuhataja asemel oleks pigem tarvilik administraatori koht, kes praeguses keerulises situatsioonis tegeleks teadustöö võimaluste kindlustamisega. Kas labor kui struktuuriühik peab säilima või mitte, see sõltub teadustöö lokaalsest mainest ja eri hooldust vajavast kallihinnalisest aparatuurist. Kui kõik õppejõud on suure koormusega või mentaliteedi tõttu hõivatud õppetööst, siis magistriõppuril ja doktorandil on raske leida oma tegevust toetavat vaimsust. Olukord on kardinaalselt vastupidine, kui noor teadusse astuja tunnetab end teadlaste kollektiivis. Kas selleks piisab paarist teadurist professuuri koosseisus?

Professor ATKO VIRU

(Järgneb)

Õnnitleme!

VALVE SUVI 70

Soovime tugevat tervist ja head käekäiku!

Täname kauaaegse kohusetruu ja meeldiva koostöö eest!

Kolleegid biokeemia kateedrist ja laboritest

Eestist 18 projekti

Kesk–Euroopa Ülikool *(Central European University* asutatud Ameerika filantroob Georg Sorosi initsiatiivil) info lehe sügisnumbri lisalehekülge del on trükitud teadurite ni med, kes said möödunud õp peaastal uurimistööks toetusra ha. Toetati teatud erialad (peam. humanitaar– ja sotsiaal teaduste) projekte, mis oli suunatud Kesk– ja Ida–Euroo pa regioonile. Ligemale tuhan de taotleja hulgast valiti välj 223 projekti, 304 teadurit sa rahalise toetuse 150 kuni 30 USD kuus lühemaks ja pike maks perioodiks.

Huvipakkuv on riikid võrdlus: Venemaalt toetati 3 Lätist 5, Leedust 4 ja Eesti 18 projekti. Ülejäänud toetus rahad jagati Kesk–Euroopa te duritele. Ilmselt on Eesti te durid olnud oma Läti ja Lee du kolleegidest aktiivsema Tartlastest on nimekirjas är toodud: Lehte Alver, Külli K lamees, Olevi Kull ja Triin V halemm.

Teabetalit

KÕRVALTVAATAJA MULJEID LASTEFOLKLOORI SEMINARIST

(Tartu, 2.—3. detsember 1992)

Lastefolkloor (mängud, liisklugemised, õudusjutud, piltmõistatused jne.) on tekitanud laiemat huvi ja seda mitte ainult folkloristide seas. Mainigem või üliõpilaste elevust seminarides, kui juttu on õpilasfolkloorist. Mäletatakse oma elamusi ja võrreldakse teistelt kuulduga. Üliõpilane Kadri Raidaru, tutvustades oma harjutustöid lastefolkloorist, sai rääkida sellestki, kuidas koguja end laste seas tunneb. Kahjuks pole ülikoolis selle teemaga terviklikumalt tegeldud, kuid teema on aktuaalne ja pinnas süvenemiseks igati soodne.

* * *

Seminari korraldajad kirjandusmuuseumi ning KKI rahvaluule osakondade folkloristid Mare Kõiva eestvedamisel on teinud tänuväärse katse saada seda materjali suuremas koguses ja esialgselt ka läbi töötada. Selleks tehti kevadel koolipärimuse kogumise võistlus. (Tõukejõuks peale olemasoleva seesmise valmisoleku ehk enneköike Soome uurija Ulla Lippose isiksus ja eeskuju. Huvilised, otsige tema koostatud koolilaste pärimuse väljaannet «Kilon poliisi»!).

Kuulajaskond oli suur, kuid erinevate ootustega. See oli ka pikk, ettekannete eripäras orienteerumine ei olnud kerge. Pealkirjad («Auk, ümbert karvane?», «Mutionu solgitorus», «Mina tahan ka Nõukogude Liidus elada!» jne.) ei kajastanud ettekande sisu, sageli jäi mõistatuseks teemagi. Selles mõttes oli tervendav kuulata üliõpilase Kalle Voolaiu esinemise sissejuhatust, kes õiendas oma ettekande pealkirja järgmiselt: «Õieti ma valetasin teile, sest minu ettekande pealkiri pole mitte «Õlu on elu», vaid «Entri on loll ja suur Sven on loll», aga ka see pole tegelik pealkiri, see on vaid üks paljudest mitmepalgelistest tekstidest Tartu majade seintel. Õige, see pärispealkiri kõlab nii «Graffitist üldse ja eriti graffitist Tartus».»

Ettekanded osutusid oluliselt näitematerjali tutvustamiseks. Arvo Krikmanni esinemine («Auk, ümbert karvane?») pakkus huvi, kuivõrd nägime ühe uurimisgrupi töö metoodikat, s.o. mida tehakse kogutud materjaliga uu jate «köögis». Jutt oli klassikalistest mõistatustest, millest ikka enam tunt mad olla «Lipp lipi peal...» ja «Seest siiruviiruline...». Hämmingut teki aga see osa, milles tutvustati, kuidas (oletatavasti) õpilased on kasutan mõistatuste saatmiseks olemasolevaid trükiseid. Näiteks õpilane see ja s on esitanud mõistatused sellest või sellest raamatust, valides sealt tekstid s lises ja sellises järjekorras. Kui aga esitati küsimus, mil määral on püsin mõistatus elavas kasutuses, vastas esineja, et see kogutud materjalist ei s gu. Ometi olnuks ju see folkloristile huvitav. Ega ometi olnud küsitluse e märk teada saada, kuidas laps mõistatusi raamatust ümber kirjutab.

Kõige meeldivamaks ning kasulikumaks pean Helsingi Ülikooli pr Leea Virtase esinemist. Selles oli üldistusi, mis pakkusid huvi erineval sandil, näit. folkloori muutumine (lastefolkloori baasil); laste mängude s täiskasvanute maailmaga; agressiivsuse tõus laste mängudes praegu, mi põhjused on samuti täiskasvanute maailmas.

* * *

Arutelu näitas, et ettekanne puudutas paljusid meist mitte kui folklor te, vaid pigem kui lihtsurelikke meie muredes, hingeüksinduses, pettumust Mare Kõiva proovis seminari korraldajate nimel lõppsõnas küll kõlama j ta optimistlikke toone, kuid siiski jäi lõpuks meelde üleüldine väsimus. K selle taustal oli seminar kindlasti vajalik tänapäeva folkloori teoreetilise bitöötamise vajalikkuse tunnetamiseks ning päevakorral hoidmiseks.

Märkus. Vastuseks Mall Hiiemäe poolt seminaril esitatud küsimuse mis jäi vastuseta. Tänapäeva folkloori seminari (toimus paari aasta eest) tekannete baasil tehtud artiklite kogumikust on TÜ eesti kirjanduse ja r valuule kateeder huvitatud. Jääb vaid soovida, et see jõuaks peagi, kas k sikirjana või trükisena ülikooli.

TIIU RO

TARTU ÜLIKOOL JA EESTI LOODUS

Professor Hans Trassi akadeemiline loeng rahvusülikooli 73. aastapäevale pühendatud aktusel TÜ aulas 1. detsembril 1992

(Algus üle-eelmises leht[es])

Meie loodusteaduste teiseks iseloomulikuks jooneks on see, et kohalikul, Eestis kogutud materjalidel on tuldud suurtele üldteoreetilistele järeldustele. Näitena selle kohta võib tuua T. Lippmaa taimkatte struktuuri alased üldistused (mille alusmaterjalid olid põhiliselt kogutud Abrukal) ja E. Markuse looduskomplekside uurimusi, millega see uurija ennetas A. Tansley ökosüsteemide õpetust ligi kümne aastaga (alusmaterjalid kogutud mitmel pool Eestis, eriti Alatskivil).

Kolmandana tuleb esile tõsta loodusteaduslike käsitluste varakult avalduvat **ökologismi** ja **kausalismi.** Näited: T. Lippmaa uurimused taimepigmentide funktsioonidest, E. Lepiksaare loomade autökoloogilised uurimused, E. Kanti asumigeograafilised käsitlused.

Täna me tähistame Tartu Ülikooli kui rahvusülikooli sünnipäeva. Vaid 22 aastat sellest perioodist saime me areneda tõelise vaba mõtte institutsioonina, 51 aastat olime aheldatud sundideoloogia külge. Nüüd on meie kohustuseks taastada oma *alma mater*'i kui tõeliselt euroopaliku ülikooli maine, muuta ta taas vaba uuriva vaimu rahvuslikuks keskuseks. Me teisendame ülikooli struktuuri, viime sisse uued töö ja loome hindamise normid ja õpetamismeetodid, püüame muutuda ehtsaks vabaks ja avatud universiteediks. Ülikooli valitsus, nõukogu, reformikomisjon ja teised instantsid töötavad pingeliselt, ja sellel tööl on kaheldamatuid saavutusi. Kuid samas me kahjuks võtame vastu otsuseid ja jaatame hinnanguid, mis sunnivad kahtlema, kuivõrd läbimõeldud on mõned meie uuenduslikud ettevõtmised. Toon vaid kaks näidet (andestage see kõrvalekaldumine kõne teemast).

Hiljuti töötas meie teadusasutustes Rootsi Kuningliku Teaduste Akadeemia ekspertiisikomisjon. Kahtlemata oli see vajalik üritus. Esmakordselt võime kogeda, kuidas näevad ja hindavad meie teadust kompetentsed kolleegid kõrge teadustasemega naaberriigist. Nad püüdsid seda teha võimalikult objektiivselt, nende hinnangud ja soovitused hakkavad kahtlemata oluliselt mõjutama meil läbiviidavat teaduspoliitikat. Aga nende ühe lähenemisviisi kohta oleks tahtnud küll kuulda otsustavat protesti. Meie aga vaikisime ja jaatasime.

See puudutab publitseerimispoliitikat. Rootsi eksperdid arvestasid peamiselt neid trükitöid, mis olid ilmunud Läänes ja soovitavalt kõige tuntumates ajakirjades. Nad ei väsinud soovitamast — avaldage Läänes, avaldage kõige autoriteetsemates ajakirjades. Meil tuli mingit piinlikkust ületades neile seletada, et ka Eestis ilmub teadusajakirju, et poliitiline situatsioon sundis meil palju töid avaldama ka vene keeles, ja see ei tähendanud sugugi alati, et nad sattusid sellega mittetsiteeritavasse umbkotti (mu oma töödest on nii Läänes kui Idas kõige tsiteeritavam «Nauka» kirjastusel ilmunud venekeelne «Geobotaanika», teisel kohal bioindikatsiooni–alane artikkel, mis ilmus Looduseuurijate Seltsi bülletäänis ja alles kolmandana tuleb peatükk rahvusvahelises suurteoses «Handbook of vegetation science»).

Kuid küsimus pole üksnes selles. Orienteerudes ühekülgselt Lääne ajakirjadele ja kogumikele (oh kui tuttav — alles see ju oli, kui sotsialistliku võistluse suurimaks punktitoojaks oli venekeelne monograafia või artikkel üleliidulises ajakirjas!) vaesustame me **oma** teaduskirjandust. Me tahame ju ometi, et kunagi ülikoolile kuulsust toonud ja paljunõutud «Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis» taastaks oma maine kui esmajärgulise teadusliku tähtsusega seeria. Me ei saavuta seda, kui avaldame selles vaid oma teisejärgulisi teoseid. Toetust, tähelepanu ja au oma ülikoolile toome me siis, kui muudame ka **oma** väljaanded tuntuks ja nõutavaks. Loomulikult tuleb meil osa oma töödest avaldada ka Läänes, mõnikord dubleerides, kuid see ei tohiks muutuda ühekülgseks tendentsiks, ainutunnuseks, mille järgi hinnatakse teaduslikku tegusust ja aktiivsust.

Ma ei suuda puudutamata jätta ka ülikooli nõukogus 27. novembril vastu võetud otsust loobuda 1993. aasta üliõpilaste vastuvõtul emakeele eksamist (kirjandist). Selle küsimuse arutamisel ei vaielnud keegi väite vastu, et eesti keele oskus meie noorte (ja mitte ainult nende) hulgas degradeerub. Kuulatagu ja loetagu vaid millises sõnavaeses, nugilisterohkes ja kõige lihtsamaid grammatilisi reegleid ignoreerivas keeles räägivad ja kirjutavad meie noored. Ülikool kui rahvuskultuuri keskus ei tohiks selles olukorras küll ükskõikseks pealtvaatajaks jääda, seda enam, et võõrkeel sisseastumiseksamina jääb. Nii võib juhtuda, et ülikooli pääseb mingil määral inglise keelt tonkav noor, kes ei saa hakkama oma mõtete avaldamisega õiges ja ladusas emakeeles. Ülikool peab olema emakeele tundmist kontrolliv ja õpetav asutus. Vaadakem põhja poole — mitmes Soome ülikoolis õpetatakse ka reaalteaduste üliõpilastele soome keelt. Seal ollakse veendunud, et akadeemilise haridusega noor peab perfektselt oma emakeelt valdama.*

Me tuleme maalt ja ühiskonnast, kus 70 aastat võideldi selle eest, et poleks rikkaid ega isemõtlevaid tarku. Rikkaid me teha ei oska, ei saa ka meist endast, akadeemilistest inimestest rikkaid, pigem vastupidi — professor, kes on mitu dissertatsiooni kaitsnud ja sadu õpilasi kasvatanud, kes on oma erialal tuntud mees Euroopas ja Ameerikas, kuulub meil kindlasti keskvaeste klassi. See selleks, meid toidab pärast 65–seks saamist peale 260 krooni ka schweitzerlik elutahe ja sissejuurdunud eluhuvi. Meile jääb ka näljastena naudinguallikas — *labor ipse voluptas* (töö ise on nauding). Aga tarku peame me oskama valida, õpetada ja kasvatada. Õpetada tarku tarkade leidjaid ja kasvatajaid. Meid, vanema põlve õppejõude rahustab ja innustab see, et oleme suutnud üles kasvatada võimsa uue noore professorite põlvkonna. Need 30—40–aastased noorprofessorid on teistsugused kui meie. Nad on positiivselt enesekindlad (kuigi mulle tundub, et vahel veidi jultunudki), komputeriseerunud ja angloseerunud, aga haritud, Läände tungijad, kes varsti kujundavad uue Tartu Ülikooli vaimse tuumiku, mis kannab meid lootustandvasse uude sajandisse. Eestimeelset mehisust ja vaimuerksust teile, noored kolleegid!

Praegusel raskel ajal on meil olemas suur eeskuju — kahekümnendatel–kolmekümnendatel aastatel kujunenud Eesti rahvusülikool. Kui selle ajastu kultuur, teadus, majandus ja poliitika ning seda arendanud mehed oskasid lühikese ajaga kujundada kakssada aastat mitte–eestilikult arendatud, kord rootsistatud, kord saksastatud või venestatud ülikooli tõeliselt vabaks, avatud ja rahvuslikuks ülikooliks, siis miks ei peaks seda suutma ka meie! Kinnitagem, et me tahame seda ja tehkem kõik selle saavutamiseks.

* 18. XII 92. Täna võttis TÜ nõukogu vastu uue otsuse, siiski nõuda eestikeelset kirjandit. Positiivne meelemuutus. Nõutuks ja valvsaks tegi aga see, et 18 nõukogu liiget oli niisuguse otsuse vastu ja 12 jäi erapooletuks.

❐ **Tasa, läbi tardunud maa, kasvab lumepuu... (KALJU LEPIK «Lumepuu»).**
EINAR TIITSU foto

ERVIN SOON

Las olla Rõõm. Ja Mure.

Jagatud rõõm on kahekordne rõõm.
Jagatud mure on pool muret.

Kaks igiammust vastalist
said jälle kokku: Rõõm & Mure.
Rõõm rõõmus nagu alati ei seedind muretsevat Muret.
Loomult Rõõm ei olnud paha mees, vaid suuremeelne —
ja voolas üle. Murelgi suurt polnud viga,
ta lihtsalt murelikuks jäi, kui jälle Rõõmu kohtas.
Ta vahest oli veidi väiklane.

Kui kokku saadi, Rõõm oli unustanud
vana viha ja kukkus alatasa uuest' jagama.
Suur Rõõm tagavarast kohe andis muist —
Mure ei jäänd võlgu: ta andis vastu pool.
Nii sai neid kaks pool ja pool:
Kaks Rõõmu ja pool Muret.
Rõõm ja rikut' Rõõm Mure–poolt
siis lohutada püüdsid
ja endid kahekordistasid: sai neli...
Mure endistviisi murelikuks jäi — PUHAST
Muret järgi kõigest veerand...

Nii Mure osakaupa ennast Rõõmudele
kaela määris ja
Rõõmud omakorda kahekordistasid — Muret.
Lõpuks ümardada võib: Rõõmure ehk
Rikutud Rõõm e. Rõõmustav Mure sai kõigist neist
(alguses peale ühe — vana Rõõm oli ikka veel Rõõm
enne kui temagi tillukese vana–Mure
kogemata alla neelas...).

MuRõõm ja RõõMure said jälle kokku. Või õigemini
nad kogemata jooksid kokku. Virildunud
naeratus neid vabaduste saatel jälle lahku viis.
Ei olnud miskit ütlemist. Ega jagamist. Kui tore ometi!

Ent siiski mingi riid neil veres oli vist,
miks muidu kohut appi kutsusid, kui villand sai
olemisest poolikust.
MuRõõm nõudis, et tagasi antaks ta rõõm,
RõõMure kurtis, et Rõõmus Mure
on väga halb Mure — ja enda määrimise eest
ta satisfikatsiooni tahtis.

Kohtunik tegi, mis paluti, öeldes:
minge nüüd ise teed —
kui juhtumisi kohtute — siis ÄRGE ENAM JAGAGE!
Kui läksid hagejad ja mõistjad — siis Kohtumõistja
Raamatusse märkis:
Las olla Rõõm. Ja Mure. Mõlemad. —
Mure Kõrval Tunneme
Me Rõõmu Ära.

Tudengifolkloor

1950–ndate ja 60–ndate vahetusel õpetas praegune prof. Huno Rätsep toonastele eesti filoloogia tudengitele Saaremaalt kuuldud «Kaltsulaulu».

KALTSULAUL

Mina olep oma isa–ema ainukene vara,
keik, mis mul on, selle joon mina ära.
Ma olep kalts, vaene kalts,
ma olep kalts, vaene kalts,
vaat' minu olep vaene kaltsude
kalts, kalts, kalts.

Need saapad, mis mul jalas, need ma maanteekraavist leidsin,
risti–rästi neeridega kinni nemad keitsin.
Ma olep...

Need püksid, mis mul jalas, on kõige suurem ilu,
jaanipäeva aegu on nendega vilu.
Ma olep...

See kuub, mis mul selgas, on mustlase antud
ja mustlase vanamoori enese kantud.
Ma olep...

See vest, mis mu selgas, on puhtast selgest siidist,
selja pealt ta õmmeldud on risti–rästi niidist.
Ma olep...

Vest, sinu eest mina enam ei kosta,
neepisi sulle ma enam ei osta.
Ma olep...

Kaksteist aastat ma sinu eest kostnud,
kaksteist tosinat njeepi sul ostnud.
Ma olep...

See müts, mis mu peas, teeb kõige rohkem nailla,
täid temal vahtivad aukudest väilla.
Ma olep...

Aga kaltsudest tehakse paberid valmis,
ja seda läheb minule ja sinulegi tarvis.
Ma olep...

Aga paberist tehakse rahasid valmis,
seda läheb mulle ja kõigilegi tarvis.
Ma olep rõõmus kalts,
ma olep rõõmus kalts,
vaat' minu olep rõõmus kaltsude
kalts, kalts, kalts.

Rubriiki toimetab
JAAN MALIN

HABILITATSIOONIST JA KRAADIDEST

(Kommentaare ja täiendusi Janno Reiljani mõtteavalduste juurde)

Prof. Janno Reiljan kirjutas kevadsemestri kahes viimases lehes («UT» nr. 20 ja 21) teemal «Rahvusülikool või kutsekõrgkool». Kuna ma kõigi seisukohtadega nõustuda ei saanud, valmis mul septembris vastukaja, mida olin just lehetoimetusse viimas, kui alustas ilmumist sama autori uus artikkel «Memorandum habilitatsiooni vajalikkusest...» (vt. ka «UT» nr. 36 ja 37 — toim.) Saamata artikli lõpu ilmumist ära oodata, lahkusin pikemaks ajaks Eestist ja unustasin problemaatika. Siis aga tõi *e–mail* mulle ootamatult siia Taivani saarele kätte kogu J. Reiljani artiklite seeria ning otsustasin ikkagi reageerida. Siinkohal tahan tänada oma teaduskonna kasvandikke Jaak Vilot ja Urmas Auninit, kelle vahendusel on nüüd võimalik regulaarselt tutvuda «UT» materjalidega.

* * *

Usutavasti on J. Reiljani kirjatööd ajendatud üllatest kaalutlustest ja soovist, et Tartu Ülikool säilitaks oma väärika koha maailma vanimate ülikoolide seas. Paljude mõtetega saab ainult nõustuda. Nimetaksin siin järgmisi:

1) korrastada teaduskraadide süsteem rahvusvaheliselt kasutamiskõlblike põhimõtete alusel;

2) viia erinevates ainevaldkondades teaduskraadidele esitatavad nõuded võrreldavale alusele;

3) õppejõudu ei tee professoriks mitte nimetus, vaid viljakas fundamentaalteaduslik uurimistöö.

Kahjuks satub autor teemat arendades iseendaga vastuollu ja keerab kõik need põhimõtted pea peale.

Teaduskraadide süsteemiga

ei ole ülikooljs tõesti asjad korras. Nimetagu JR USA ühiskonda, kuidas ta tahab, USA teadusega peab ka tema arvestama. Ja USA ei vaja kõrgemat teaduskraadi kui PhD. Mul ei ole kasutada ühtegi infobülletääni, kuid ma tean, et endine NL teaduskandidaat saab seal probleemideta täisprofessoriks, kui ta seda väärt on. Seda teed on läinud suur osa Venemaa juudi soost matemaatikuid. Samuti saab esitada piisavalt tõestusmaterjali selle kohta, et keskmine NL kandidaadiväitekiri on igas mõttes kaalukam kui keskmine USA PhD dissertatsioon.

Suurbritannias on olukord üpris sarnane. Jah, seal on olemas kõrgem kraad *(Doctor of Sciense)*, kuid selle taotlejate arv on jäänud õige väikseks. Inimesed on praktilised, neid ei huvita tiitlid, kui need ei ole vajalikud ühegi akadeemilise positsiooni saamiseks. Võiksin tuua näite Londoni Ülikoolist, ehkki ebatüüpilise, kus maailmakuulus teadlane juhatab meie mõttes kateedrit ja tal puudub isegi PhD.

Prantsusmaa loobus hiljuti oma kõrgemast doktorikraadist. Ju neil olid selleks ka mingid põhjused.

Põhjamaade doktorid on pigem PhD tasemel. Kindlasti on nad täiesti võrreldavad endise NL kandidaadikraadiga.

Jah, Saksamaal ja Austrias on olemas habilitatsioon, kuid habiliteeritud doktori nimetust ei pea ka sakslased ise teaduskraadiks. Ja mitte kuidagi ei oska habiliteeritud doktori taset nii kõrgeks hinnata, kui seda teeb JR. Võib–olla on see nii majandusteaduses, kuid matemaatikute kogemused näitavad küll midagi muud. Mingil juhul ei tähenda habilitatsioon uue uurimissuuna loomist, eriti põhjapanevaid uurimusi või monograafia avaldamist. Enamasti jõuab parajalt andekas ja töökas noor inimene habilitatsioonini 3—4 aastat pärast doktoritöö kaitsmist ja selleks peab ta näitama teatud küpsust nii teadlase kui pedagoogina. Siin ei ole midagi tegemist NL–s doktorikraadile seatud arutult kõrgete nõuetega. Minu arvates on see õige lähedane nõukogudeaegse dotsendi kutse omistamisega, kui viimast ikka tõsiselt võeti.

Niisiis, tahtes meil juurutada erialadoktori teaduskraadi või siis lähedast habiliteerimisprotseduuri (kirjutistest ei selgu, kumba JR eelistab), ei maksa igal juhul viidata kui millelegi rahvusvaheliselt üldaktsepteeritule. Argumendid on väheveenvad ja vastuolulised. Ta ise möönab, et on olemas ka võimalused sisuliseks (s.t. mitteformaalseks habilitatsiooniks), aga millegipärast ei pea ta neid meie oludes tähelepanuväärivaks. Miks mitte siis rakendada kõiki neid habiliteerimise nõudeid otse kohale valimisel. Kõiki neid raskusi, mida habiliteerimise sisseviimine tooks just rahvusvahelist suhtlust silmas pidades, on hästi kirjeldanud Tanel Tammet oma hiljutises artiklis. Lõpuks leiab ta aga, et VAK–i doktorite rahuldamiseks võiks habiliteeritud doktori aukraadi kasvõi ajutiselt kasutusele võtta. See paneb ainult muigama. Tahaksin olla meie senistest juhtivteadlastest veidi paremal arvamusel.

JR ütleb, et õppejõudu ei tee professoriks professori nimi, kuid samas paistab, et professoriks teeb küll erialadoktori kraad. Mina arvan, et üksi kraad ei tee kedagi professoriks, vaid ikka viljakas ja tunnustatud teadustöö. Tiitlid ja kraadid, kui nad ei kaasne regulaarse õppeprotsessiga, on teadusvälised.

JR peab lubamatuks seda, et võrdse kvalifikatsiooniga õppejõud (teaduskandidaadid) on nüüd jaotatud kunstlikult kõrgemaks ja madalamaks klassiks (dotsendid ja professorid). Seda kummalist väidet on raske kommenteerida. Kas ta arvab tõesti, et edaspidi on igale nn. erialadoktorikraadi kaitsnule (tahaks küll loota, et sellised kaitsmised TÜ–s varsti lõpevad) reserveeritud korralise professori koht. Ja kuidas ta kommenteeriks nende tuhandete Saksa habiliteeritud doktorite olukorda, kes iialgi ei saa täisprofessoriks.

Täiesti võimalik, et mõni praegu valitud korralistest professoritest on veel veidi nõrk oma ametikoha täitmisel. Nõustuksin ka sellega, et võib–olla peaksime olema ettevaatlikud eluaegsete ametikohtadega, kuni uued struktuurid ei ole sisse töötatud. Ametikohtadele valimise protseduuri tuleb tõenäoliselt täiustada, kuigi ma ei arva, et sellest palju muutub. Otsustajad on ju samad. Ikkagi hämmastab JR ülbus, kes julgeb väita, et vaid üksikud kandidaadikraadiga korralised professorid on vajalikul tasemel. Kui ta julgeb selliselt kahelda oma kolleegide pädevuses ja aususes, ei tea, miks teised peaksid nii väga kõrgeks hindama JR doktorikraadi. Niisama moodi saab kahtluse alla panna nõukogudeaegse koolituse saanud majandusdoktoritest koostatud nõukogu pädevuse. Üleüldse on raske aru saada, kuidas paari aasta jooksul, mil Eestis aus majandusteadus võimalik, jõudis JR saada maailma tasemel tulemusi, mis nüüd annavad talle õiguse sellise lugupidamatusega suhtuda teistesse ülikooli õppejõududesse. Mis puutub oponentidesse, siis olen kindel, et iga valitud professor oleks need kaks vajalikku inimest leidnud.

(Järgneb)

KALLE KAARLI
(TÜ matemaatik,
praegu Cheng–Kungi Ülikoolis Taivanis)

RAHVUSÜLIKOOLI ÜHEST ANAKRONISMIST

Mul on piinlik sellest kirjutada. Esiteks sellepärast, et see on pisiasi. Teiseks sellepärast, et see on minu poolt tungimine võõrale erialale. Ülikoolis on palju spetsialiste, kel on kõneks tulevast asjast märksa mitmetahulisem ja põhjalikum ülevaade. Ja seda kummalisem, et sellele pisiasjale varem tähelepanu pole pööratud ja lahendatud pole. Vahest on, spetsialistid teavad, pisiprobleemile hoopiski ülikeeruline või peaaegu võimatu lahendust leida? Võhikuna söandangi sõna võtta minule lihtsana näivas asjas.

* * *

Asi seisab **palgamaksmises.** Täpsemalt palgamaksmises tänapäevasel viisil, kus palgasaaja ka teaks, kui palju ja mille eest ta raha saab, kui palju ja mille eest on maha arvestatud. Ei ole midagi ebaloomulikku, et töötaja tahab täpselt teada oma tulusid–kulusid, eriti praegusel rahanumbrite kiire muutumise ajal.

Ülikooli palgalauast on võimalik palgasummaga kaasa saada arvutiväljatrükk, kus kirjas mitmed andmed.

(Kahjuks ei saa ära näidata venekeelseid tähekombinatsioone, sest trükikoja arvutil puuduvad slaavi tähed — toim.)

Tundsin ära oma nime, vaatamata paarile slaavi tähele. Samuti oletasin, et teine 6–kohaline arv tähendab minu ühe kuu kümnekordset brutopalka kroonides kahe komajärgse kohaga ja kolmas 6–kohaline arv võrdub sama brutopalga ja tuhande korrutisega. Sellest järgmine 4–kohaline arv ühtis minu brutopalga ja 10 korrutisega, ainult kaks komajärgset kohta puudusid. Viimases 6–kohalises arvus tundsin ära palgapäeval kättesaadud summa korrutise tuhandega, millele järgnes veel üks kahekohaline arv.

Palga väljatrükilehele lisaks olevat võimalik saada ka paber, kus palgalehe arvud ja tähistused on dešifreeritud. Mulle jääb vaid arusaamatuks, miks nad üldse esitatakse šifreeritult. Suure salastamise aeg on ju ometi möödas. Palgaandmed ei tohiks nõuda sellist salastatuse astet, et isegi palgasaajale endale saladuseks kipuvad jääma. Tõsi, palgasumma on delikaatne arv ja seda pole meie praeguses eeskujus Lääne–Euroopaski kombeks eriti avalikustada. Kuid palgasaajal oleks vaja peale oma brutopalga teada ka selle struktuuri ja mahaarvamisi. Julgen väita, et praegusel kujul pole need arvud ikkagi tõhusalt salastatud, on vaid väga tülikad dešifreerida. Šifreeritud palgasedel hoiab palga saladust vahest vaid sedeli kaotamise korral ja sedagi juhul, kui teistes asutustes on teised šifrid. Aga kaotamine on juba palgasaaja mure. Mulle tundub, et salastamine palgalehe väljatrükil on mõttetu ja ebaotstarbekas.

Imestust tekitab, miks on meie rahvusülikooli palgalehe väljatrükil venekeelsed lühendid, justkui poleks olnudki Peterburi suurt oktoobrimäsu ja kogu sellele järgnenud aega! Ometi on Eesti juba teist korda iseseisev ja tema riigikeel on eesti keel. Loomulikult poleks ma rahul ka inglis– või soomekeelsete väljatrükkidega.

Praegu, mil arvutifirmad reklaamivad tarbijasõbralikke arvutiprogramme, on ülim aeg ka meie rahvusülikooli (mida on nimetatud ka teadus– ja kultuurikeskuseks) palgalehed muuta eestikeelseks ning vabastada mõttetust šifreeringust. See tähendab, anda igale palgasaajale tema soovi korral paber, millele on kantud asjaosalise **palk, selle osad ja mahaarvamised koos nende sõnalise nimetamisega selges eesti keeles (näiteks: «tulumaks») ja väljamakstav summa kroonides ning sentides.** Usun, et muudatus ei ole tehniliselt keerukas, isegi kui selleks tuleks programmi vahetada. Samuti ei arva ma, et emakeelse (riigikeelse) väljatrüki saamine rahvusülikooli palgalauast oleks tarbetu luksus; juba kümmekond aastat tagasi väljastas mõnigi mitteakadeemiline asutus oma töötajatele eestikeelseid šifreerimata palgasedeleid. Ma ei kahtle hetkegi, et see pisike, kuid tähtis ülesanne on meie ülikooli arvutiprogrammide asjatundjatele jõukohane. Millal siis ometi?

ALAR LÄÄNELAID

INFO . *INFO*

VÄITEKIRJAD

19. jaanuaril kl. 12.15 toimub TÜ nõukogu saalis geoloogia eriala doktorikraadide kaitsmisnõukogu avalik istung, kus tulevad kaitsmisele järgmised doktoritööd:

Kaarel Orviku — «Eesti mererandade ehitus ja arengutendentsid»,

Anatoli Molodkov — «Molluskite skelettaine EPR–analüüs hilis–kainosoikumi kronostratigraafilistes uuringutes».

Väitekirjadega on võimalik tutvuda ülikooli raamatukogus.

* * *

13. jaanuaril kaitstakse TÜ nõukogu saalis filosoofiadoktori kraade füüsikas:

1. **Hele Siimon** «A^2B^6 ühendite aatomkihtepitaksia molekulaarkimpudest. Modeleerimine kineetiliste võrrandite põhjal»;

2. **Tõnu Reinot** «Polaritonluminestsentsi kineetika, energia levi ja relaksatsioon antratseenis».

Kaitsmiste algus kl. 14. Dissertatsioonidega saab tutvuda TÜ raamatukogus.

* * *

27. jaanuaril kl. 15 toimub TÜ aulas ÜMPI vanemteaduri **Marika MIKELSAARE** väitekirja «EVALUATION OF THE GASTROINTESTINAL MICROBIAL ECOSYSTEM IN HELATH AND DISEASE» kaitsmine meditsiinidoktori kraadi taotlemiseks.

Väitekirjaga saab tutvuda TÜ raamatukogus.

B–KATEGOORIA AUTOJUHIKS

Tartu Maakonna Tehnikaspordi Klubi (Riia 22) korraldab B–kategooria autojuhtide kursused jaanuari keskelt alates. Õppemaks sõltuvalt grupi suurusest 350—400 krooni, tasuda saab ka osade kaupa. Kursused kestavad 2—2,5 kuud. Info tel. 75 216.

TÜ KLUBIS

AJURAGINALE JÄRGNEGU MÕNUS LÕÕGASTUS!

JAANUARIKUU SESSILÕDVESTUSPEOD

TOIMUVAD:

Teisipäeviti, reedeti ja laupäeviti TÜ klubis

ning

kolmapäeviti TÜ kohvikus (Narva mnt. 27)

Kõik peod lükatakse käima kl. 21.

«UT»

jätab nüüd ühe nädala vahele nagu sessi ajal ikka. Järgmine number ilmub seega 22. jaanuaril, ülejärgmine 5. veebruaril. Lugusid hakkame ootama toimetusse kohe.

Kõrgharidusega...

(Algus 1. lk.)

Veebruaris algab TÜ–s 4–nädalane kursus 15 kuni 20–le meie töötule või koondavatele ametiühinguliikmele.

Esimesel nädalal on kavas tutvustada kuulajaile Taani tööturu pooli, vastavat seadusandlust, kollektiivlepinguid, töötu abiraha fonde. Üksikasjaliselt peatutakse Taani juristide ja ökonomistide ametiühingu tööhõive– ja –tööpuuduse alasel tegevusel.

Teine nädal on pühendatud töö «jahtimisele». Töötutele antakse konkreetseid soovitusi.

Kolmandal nädalal tehakse tööd personaalarvutil, õpetatakse koostama isikuandmeid andmebaaside jaoks ning neid baase kasutama, suurt tähelepanu pööratakse tegevusele, mis on suunatud potentsiaalseile tööandjaile.

Neljas nädal on pühendatud täiendusõppele, oma teadmistest ja oskustest tulenevate vajaduste ning potentsiaalsete võimaluste väljaselgitamisele; räägitakse, mida oleks vaja teha kursuste korraldamiseks ning selleks, et saada õigust neil osaleda.

ALEKSANDER JAKOBSON

Jaan Tõnissoni Instituut

korraldab **ROOTSI KEELE** kursused
algajatele ja edasijõudnutele.
Õppetöö toimub jaanuarist maini 2 korda nädalas,
à 1;5 tundi.
Kasutusel rootsi õpikud, heli– ja videokassetid.
Hiljem ka külalislektorid Rootsist.

REGISTREERIMINE
esmaspäeval, 11. jaanuaril või
teisipäeval, 12. jaanuaril kell 16—17.
Tähe 4, ruum 210A
HIND üliõpilastele 49 EEK kuus
teistele 79 EEK kuus

TULE JA SA EI KAHETSE!
Vi ses!

Uusi trükiseid

TÜ toimetised. Vihik 953. Ringid ja poolrühmad. Matemaatika– ja mehhaanika–alaseid töid. Tartu 1992, 230 eks., 96 lk.

TÜ toimetised. Vihik 956. Eesti geoloogilise ehituse küsimusi. Töid geoloogia alalt XIII. Tartu 1992, 200 eks., 116 lk.

Robert Looga. Rakkude elutegevus füsioloogilistes ja patoloogilistes tingimustes. Tartu 1992, 800 eks., 92 lk.

Helje Kaldaru. Sissejuhatus matemaatilisse majandusteadusesse. Tartu 1992, 300 eks., 64 lk.

Arno Susi. Investeerimine. Tartu 1992, 300 eks., 100 lk.

Peeter Põld. Eesti kooli ajalugu. Faksiimileväljaanne. Tartu 1992, 500 eks., 164 lk.

Meelis Somelar. Macintosh Plus: algusest Layout'ini. Informaatika õppevahend ajakirjandustudengeile. Tartu 1992, 300 eks., 64 lk.

Kleio 5/6. Ajaloo ajakiri. Tartu 1992, 2000 eks., 98 lk.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK, KORRESPONDENDID PIRET TALI ja SELLE MÕTSAR
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 7. Tiraaž 1500.

35 180

Tartu Ülikooli
Raamatukogu

NR. 2 (1699)
REEDE,
22. . JAANUAR,
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 20 SENTI

Universitas Tartuensis

JÄRGMINE
«UT»
ILMUB
5. VEEBRUARIL

TÜ VALITSUSES

15. jaanuaril

● Esimese küsimusena oli arutuse all ülikooli arvutite ostmine, millest kirjutas ka «Postimehes» Kalle Muuli 21. detsembril 1992. Lähemalt saab sellest ja TÜ valitsuse seisukohast lugeda artiklist «Ühe arvutiäri kroonika».

● **Edasi arutati korporatsioon «Rotaliale» kui õigusjärgsele omanikule oma maja (Tähe 3, praegune ülikooli klubi) tagasiandmist.** Probleemi on varem arutatud korporatsiooni, klubi, edustuse ja ülikooli juhtide vahel. Küsimus tekib aga seoses sellega, mis saab klubis tegutsevatest ringidest ja üritustest. Edustuse hinnangu järgi maja «Rotaliale» tagasiandmise puhul klubiline tegevus ei kahjustuvat. Valitsus leidis, et enne lõpliku otsuse langetamist peavad korporatsioon, klubi ja edustus sõlmima kokkuleppe maja edasise kasutamise kohta.

● **Valitsus otsustas kehtestada 1992/93. õ.–a. kevadsemestriks järgmised õppemaksu määrad:**

1) teine kõrgharidus (päevane) — 2000 EEK,
2) teine kõrgharidus (kaugõpe) — 1000 EEK
(v.a. pedagoogika ja koolipsühholoogia erialad)

19. jaanuaril

● Teaduskondade juhid põhjendasid uute üliõpilaste vastuvõtuplaani. Esialgsed arvud antakse 1. veebruariks teada Haridusministeeriumisse. Arvud täpsustuvad lõplikult siis, kui on teada eelarve.

● **Arutuse all oli ka magistriõppesse ja doktorantuuri vastuvõtt.** Lõppkokkuvõttes sõltuvad needki arvud eelarvest.

● **Valitsus määras kindlaks järgmised õppemaksu määrad kevadsemestriks:** Lääne bloki maadest tulnutele 2000 (I aste), 2400 (II) ja 2800 (III aste). SRÜ ja endistel sotsialismimaade kodanikel tuleb maksta vastavalt 3000, 3600 ja 3900 Eesti krooni.

Samuti otsustati lubada teaduskondadel erandkorras I astme tasulisest õppest pärast õppeaasta lõppu üle tulla üldõppesse (alates järgmisest õppeaastast), kuid mitte vähem kui 80 ainepunktiga ning lähtudes õppeedukusest.

● Sisseastumiseksamite profileerivaid kompleksekseksameid hinnatakse 25–palli süsteemis. Esimene positiivne hinne on 13. pall.

Tudengiuudiseid

INTERVJUU ÜLIÕPILASKONNA VALITSUSE ESIMEHE INDREK OSTRATIGA

● **13. jaanuaril oli järjekordne edustuse koosolek. Mida üliõpilane sellest teadma peaks?**

Esimene päevakorrapunkt puudutas valitsuse uue eesistuja valimist. Senine eesistuja Indrek Ild läheb tööle Tallinnasse. Uueks eesistujaks valiti **URMAS ORU**, kes oli enne eesistuja abi, uueks abiks sai **Lauri Vahtra.** Et praegune sotsiaal– ja haridussekretär töötab poole oma ajast Tallinnas, siis palusin edustusel Kaarel Tarand ametist vabastada. Tema asemel on nüüd **Erki Tamm.**

● **Tänases lehes on ka kaks eelnõud. Mida nende kohta üldlete?** TÜÜ valitsus on välja töötanud kaks projekti. **Üliõpilaskonna stipendiumi statuuti** on vaja selleks, et paremini reglementeerida üliõpilaskonna stipendiumi andmist, mida seni on määratud kahel korral. Statuut oli väga üldsõnaline, oli vaja kindlaid kriteeriume, et otsus ei sõltuks ainult komisjoni suvast.

Kõige rohkem tekitas probleeme uus tingimus, et iga stipendiumi taotleja peab esitama umbes üheleheküljelise põhjenduse selle kohta, miks just tema peaks saama stipendiumi. Niisugune tingimus on sisse seatud rohkem tuleviku tarvis, sest aina rohkem peab inimene oskama ennast esile tõsta ja oma häid külgi võimalikult soodsalt välja näitama. Arvati küll, et see ei ole eetiline jne., kuid õnneks jäi see punkt sisse.

● **Ja esseevõistlus?**

Esseevõistlus kuulutati välja teemal «Kui mina juhiksin üliõpilasriiki...». Ühelt poolt on tudengitel võimalik sellise kümneleheküljelise esseega teenida kopsakas rahasumma, kuid teisalt on see ka ikkagi ideekonkurss. Võib–olla edustus ja valitsus mõtlevad oma kitsas sumbunud ringis kõik ühtemoodi ja tuleb puudu värsketest ideedest.

Ja veel on üks uudis. **See puudutab paljundust.** Stockholmi Ülikooli üliõpilaskond on poolteist aastat kogunud oma üliõpilaskonna liikmemaksu kõrval toetussummasid meie üliõpilaskonnale. Sellest on ligi 17 000 Eesti krooni meie käsutuses ja umbes 20 000 Rootsi krooni on ülekandega siia jõudmas. Koos valitsusega tõötasime välja edustuse otsuse projekti, mis näeks ette osta selle raha eest täiesti uus paljundusmasin ja panna tööle paljunduskeskus, mis teenindaks üliõpilaskonna liikmeid Tartus kõige odavamate hindadega.

Selle üle tekkis pikk vaidlus. Edustuse liikmed arvasid, et äkki Rootsi raha meieni ei jõua. See on vale, raha peab igal juhul siia jõudma, sest seal maailmas selliseid asju ei tehta, et kogutakse raha kokku ja pannakse siis kuhugi mujale. Edustus ei tahtnud ajutiselt enda rahadest millegipärast umbes 18 000 Eesti krooni välja anda ja seega jäi otsus tegemata. Seetõttu lükkub paljunduskeskuse avamine edasi. Ainuke lootus on, et kohe, kui Rootsi raha siia üliõpilaskonna arvele saabub, saab kokku kutsuda edustuse erakorralise koosoleku, kus nad võiksid teha otsuse — osta paljundusmasin.

Paljundusmasina kohta veel niipalju, et meie masin oli ligi pool aastat Tallinnas remondis. Nädala või kahe pärast on jälle võimalus teha paljundustöid ka meil. Kui Rootsi raha eest saame osta ka teise masina, siis viime masinad Narva mnt. 25 esimesele korrusele paljunduskeskusesse.

TÜÜ EDUSTUSE OTSUS

TÜÜ Edustus otsustab kuulutada välja esseekonkursi teemal:
«KUI MINA JUHIKSIN ÜLIÕPILASRIIKI...».
Tingimused.
1. Konkursil võivad osaleda kõik TÜÜ liikmed.
2. Konkurss on anonüümne, kõik tööd esitatakse märgusõna all ning lisatakse kinnine ümbrik autori andmetega (nimi, teaduskond, aadress).
3. Tööde esitamise tähtaeg on 1. aprill 1993 (kaasa arvatud).
4. Tööd peavad olema esitatud trükitult mitte üle 10 lehekülje (A4).
Auhinnafond.
Auhindadeks eraldab TÜÜ Edustus 2000 (kaks tuhat) EEK–i, millest:

üks esimene auhind	750 EEK
kaks teist auhinda à	400 EEK
kolm kolmandat auhinda à	150 EEK
kokku:	2000 EEK.

Auhindade määramine.
Auhindade määramiseks moodustab Edustus oma liikmete hulgast 5–liikmelise komisjoni, mis võib nõutaval tasemel tööde puudumisel auhinnad või osa neist välja andmata jätta.
Komisjonil ei ole õigust auhinnafondi piires auhinnasummasid muuta. Juhul kui auhinnad jäävad välja andmata, kantakse ülejääk järgmise aasta TÜÜ eelarvesse.
Komisjon esitab oma otsuse kinnitamiseks TÜÜ Edustusele.
Ümbrikud auhinna saajate andmetega avatakse Edustuse koosolekul enne otsuse kinnitamist.
Töid autoritele ei tagastata, neid säilitatakse Edustuse arhiivis.
Komisjon teeb otsuse konsensuse alusel.

Vastu võetud TÜÜ Edustuse koosolekul
13. jaanuaril 1993. a.

KELLELE KUIDAS

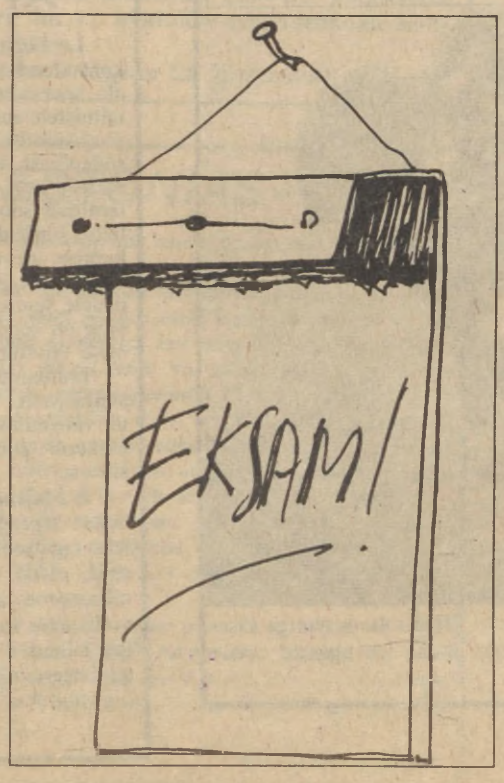
** Ei taha eksameid teha, närveerida. Õppida on palju parem. Oleks veel, et Sinusse alati objektiivselt suhtutakse. Paar punkti — tead, ei tea, aga mina näiteks tahaksin, et kogu materjal läbi katsutaks.*

** Eksam, ei mina pabista. Midagi ikka tead, ja nüüd ei saa stippi ka enam.*

** Kirjalik eksam on hirmus. Tahan, et õppejõud minuga suhtleks.*

** Kirjalik eksam on kõhe küll, keegi ei suuna, ei aita, ja kui maha teha ka ei saa.*

** Minu meelest on midagi ikka muutunud. Rohkem tahetakse õppida ja teadmistega välja paista.*

KROONIKA

TOIVO MAIMETS,
bioloogia–geograafia - teaduskonna dekaan

Toivo Maimets on sündinud 1957. aastal Tartus. 1980. aastal lõpetas ülikooli bioloogia–geograafiateaduskonna (individuaalprogramm molekulaarbioloogiast). 1984. aastal andis Moskva RÜ kaitsmisnõukogu bioloogiakandidaadi kraadi molekulaarbioloogia erialal (juba ülikooliajal hakkas ta uurima prokarüootse valgussünteesi molekulaarseid mehhanisme, eriti üksikute valkude funktsiooni E. coli ribosoomi peptidüültransferaasses tsentris prof. A. Linnu ja R. Villemsi juhendamisel).

1985—1989 viibis T. Maimets suurema osa ajast Inglismaal Marie Curie Memoriaalfondi Instituudis dr. John R. Jenkinsi laboris, algul Briti Nõukogu stipendiaadina, hiljem külalisteadlasena. 1991. aastal sai T. Maimets oma uuringute eest (põhiliselt inimese onkovalgu p53 funktsiooni ja eukarüootse rakutsükli regulatsiooni mehhanismide väljaselgitamine) filosoofiadoktori (PhD) kraadi molekulaarbioloogia erialal TÜ–st.

Alates 1981. aastast on T. Maimets teinud õppetööd TÜ–s, lugedes bioloogiaosakonna üliõpilastele kursust «Molekulaarne viroloogia» ja keemiaüliõpilastele molekulaarbioloogiat. Sel semestril on kavas kursus «Molekulaarne rakubioloogia».

T. Maimets on Euroopa Vähiuuringute Assotsiatsiooni valitud liige, samuti Eesti Teadlaste Liidu juhatuse liige. 1986—1992 töötas Eesti Biokeskuse teadussekretärina, 1992. aasta kevadel valiti TÜ korraliseks professoriks rakubioloogia alal, sügisel bioloogia–geograafiateaduskonna dekaaniks, alustades dekaanitööd alanud aastast. Seni jätkas oma 17 aastat kestnud dekaaniametit prof. Aadu Loog.

T. Maimets on abielus, peres kaks poega ja tütar.

● *Mida on uuel dekaanil öelda ametisse asudes?* ●

Mitmetes maailma ülikoolides ja instituutides käies olen leidnud, et meie üliõpilaste ja lõpetanute haridus teadmiste hulga ja süstemaatilisuse mõttes on parem kui mitmel pool mujal. Oluliselt jääb aga puudu iseseisvast probleemide püstitamise ja lahendusteede otsimise võimest nii teaduses kui ka paljudel muudel elualadel. Selliseid võimeid saab anda vaid teadusharidus ja seetõttu peame pingutama rohkem nii õppejõudude kui ka tudengite teadustöö edendamisel.

Ühe arvutiäri kroonikat

1991. aasta novembri lõpus võeti Ülemnõukogus vastu otsus eraldada Haridusministeeriumile 23 miljonit rubla arvutus– ja paljundustehnika ostmiseks. Aseminister M. Kask pöördus TÜ–poolse ostu — (2,4 miljonit rbl.) vahendamiseks prorektor Vello Peedimaa poole. Pärast arutelusid TÜ arvutustehnika komisjoni ja TTÜ–ga ning arvutituru–uuringuid leiti, et kõige õigem on osta suurem partii arvuteid. Ostuvõimalusi hakkas uurima arvutustehnika komisjon, kes informeeris V. Peedimaad a/s «Mesocom» võimalusest hankida kolme nädala jooksul pärast raha ülekandmist 23 arvutit (à 104 000 rbl.). See firma oli ainuke, kes oli tol ajal veel rublade eest suuteline hankima suuremas koguses arvuteid nii soodsa hinna eest. A/s «Mesocom» on ETA Füüsikainstituudi arvutuskeskusest VE «Meso» väljakasvanud firma, kelle arvutikogemus põhines arvutustehnika alasel arendustööl ja väikesemahulistel ostu–müügitehingutel. (1991. aasta novembris–detsembris valitses Eestis hüperinflatsioon — novembris arvutid kallinesid ligi kaks korda (võrreldav rubla odavnemisega dollari suhtes), sama hinnatõusu võis prognoosida detsembris.

«Mesocomiga» sõlmitud kahes esimeses lepingus oli TÜ poolt rahade ülekandmise tähtaeg 10. detsember, kuid juba siis olid Eesti raharingluses tekkinud häired. Ministeeriumile laekus raha osade kaupa. 3. detsembril kandis ministeerium ülikooli palvel raha üle otse «Mesocomile», kuid neile laekus see raha alles 12. detsembril. Seega ei olnud TÜ lepingu tingimust täitnud. Suusõnalisel kokkuleppel V. Peedimaa ja a/s juhatuse esimehe Jaan Pruulmanni vahel otsustati lepingutingimusi siiski mitte muuta. 3. detsembril sõlmis ülikool selle firmaga teise lepingu niisama suure koguse arvutite ostmiseks, kuid ka siin ei õnnestunud ülikoolil oma lepingutingimusi õigel ajal täita, sest raha laekus ministeeriumist hiljem ja osade kaupa. 19. detsembril sõlmitud kolmas leping jättis mitmed otsad lahti, sest raha laekumise kohta ei olnud enam võimalik täpset aega määrata, samuti olid tõusnud arvutite hinnad, oluliselt oli muutunud rubla ja dollari vahekord. Täpsustusena olgu öeldud, et täiendava lepingu osas laekus «Mesocomile»TÜ poolt 2,4 milj. rbl. 3. jaan., 200 000 rbl. 17. jaan. ja 400 000 rbl. 20. märtsil. Ka aktsiaselts ei täitnud kahte esimest lepingut tähtajaks (31. dets. 1991), kuid ei vaidlustanud oma kohustusi. Arvutitarne jätkuva viivitumise ja paralleelselt toimiva inflatsiooni tingimustes otsustas V. Peedimaa (konsulteerides arvutustehnika komisjoni ja ministeeriumi esindajatega) jätkuvalt nõuda firmalt arvuteid ning mitte taotleda raha tagasimaksmist. Raha tagastamine firma poolt oleks tähendanud seda, et ülikool oleks selle eest saanud osta oluliselt vähem arvuteid võrreldes «Mesocomiga» kokkulepitule.

Nuluõli ostmisest said TÜ ja ministeerium teada *post factum* 1992. aasta aprillis. A/s oli nuluõli ostnud ilmselt lootuses see valuuta eest maha müüa ja osta selle eest arvuteid. 5. mail sõlmiti uus lepe, mis vormistati protokollina. 46 arvuti + skanneri hinnaks kujunes (à 167 000 rubla), mis vastas varasemale põhimõttelisele kokkuleppele. Kui lepingut ei täideta 1. detsembriks, kohustus «Mesocom» tagastama raha poolteisekordses ulatuses. TÜ esitas oma pretensiooni aktsiaseltsile 22. detsembril summas 1 174 272 EEK. «Mesocom» ei ole oma lepingulistest kohustustest taganenud.

Kuna 1. detsembril möödus lepingute täitmise tähtaeg, võttis Haridusministeerium arvesse Riigikontrolli 16. detsembri õiendit ning kohustas ülikooli arvutite ostmiseks ülekantud raha (782 448 krooni) «Mesocomilt» tagasi nõudma koos vahendite kasutamise eest äritegevuses aasta keskmiste laenuprotsentide alusel täiendavate summadega.

28. detsembril moodustas rektor haldusprorektori palvel komisjoni ülikooli ja «Mesocomi» vahelise arvutiostu lepingu sõlmimise, täitmise käigu ja ajakirjanduses kajastamise objektiivsuse (K. Muuli «Tartu Ülikooli arvutiäri äpardus» «Postimehes 21. dets. 1992) selgitamiseks. Komisjoni esimees oli õigusteaduskonna dekaan Peep Pruks, liikmed majandusteaduskonna dekaan Mart Sõrg, matemaatikateaduskonna dekaan Ivar Saarniit ja õigusteaduskonna tsiviil– ja kaubandusõiguse õppetooli korraline professor Paul Varul. Komisjon leidis, et 3 esimesena sõlmitud lepingut sisaldasid juriidilisi ebatäpsusi, kuid 5. 05. 92. sõlmiti protokoll, mis kujutab endast tegelikult uut lepingut, tagades ülikooli huvide kaitse.

Pika arutelu järel TÜ valitsuses 15. jaanuaril valmis alljärgnev dokument.

«UT» kasutas artikli ettevalmistamisel prorektor Jaak Aaviksoo ettekannet, prorektor Vello Peedimaa selgitusi, komisjoni aruannet, Riigikontrolli õiendit, arvutustehnika komisjoni selgituskirja jt. asjaga seotud dokumente.

Üks fotodest, mille tõi oktoobris koos IBM-i suurarvutiga kaasa firma ise. Huvitav, palju on ülikoolis üldse igasuguseid arvuteid kokku?

KAS SUUDAME HOIDUDA MUUTUMAST KÕRGEMAKS GÜMNAASIUMIKS?

(Algus eelmises lehes)

Seni oli teaduslaborite eelarve lahutatud nn. õppepoole eelarvest. Nüüd jagab teaduslaborite eelarvele oma kasinat vara Eesti Teadusfond baasfinantseerimisena. Kohe seisavad ees koondamised. Kõlavalt on iga koondamise eel lubatud hoiduda «vennalikust võrdsusest». Kuid seni pole ülikoolis leidunud jõudu, mis oleks suutnud maksma panna teadustöö tulemuslikkuse arvestamist. Praktika näitab, et koondatakse isegi teadusdoktor ja jäetakse alles rida null–õppejõude, kes ikkagi annaks neid paarisada tundi. Kujunemisel on kurioossed olukorrad.

1991. aasta teadustöö tulemuste kokkuvõtete tegemisel oli üheks uurimistöö poolest esile tõstetud teaduslaboriks lihastalitluse hormonaalregulatsiooni labor. Siis lubati esiletõstetutele erilisi võimalusi. Tegelikult aga...

Septembrikuus käivitatud õppekoosseisu 15%–list koondamist laiendas dekanaat ka laboritele. Koos 25%–lise töötasu vähendamisega mõnel nullõppejõul läksid laborist «kirve alla» üks teadur ja üks laborant, teadmata kadunuks jäi pool teaduri kohta. Teadusfondi baasfinantseerimise koondamise eel lubati, et see on suunatud nendele struktuuriühikutele, kes on patustanud mängureeglite vastu (teaduslabori palgafond koos sotsiaalfondiga ei tohtinud olla üle 50% kogu finantseerimisest). Esimene lumi aga sulab kiiresti. Kõne all on vähemalt 25%–line koondamine kõigilt. Kui see ülesanne täidetakse, saavutatakse tõepoolest seda, et teaduslabor muutub formaalseks nimetuseks.

* * *

Tulevikuvisioonina nähakse ette teadurite staatuse vlimist sõltuvusse finantseerimisega teadusprojektide kaupa. Kahtlematult on selles idees progressiivne sisu. Kuid kas see kaalub üles negatiivse: 1) produktiivne teadur saab kindlusega vaadata tulevikku vaid 1—2 aasta ulatuses, samal ajal kui null–õppejõud kihistab kahjuröömunaeru, 2) kuhu jäävad otsinguuringud koosseisuliste teadurite poolt?, 3) kes on see *grant*'idega varustaja? Kas Eesti Teadusfond on võimeline koputama vastu rinda öeldes: «Jah, mina olen see!»? Vist jällegi ruttame lõhkumisega enne, kui oleme jõudnud reaalse võimaluseni ehitada.

Ei maksa ignoreerida ka tõsiasja, et suuremate Euroopa ja Ameerika ülikoolide koosseisus on spetsialiseeritud teadusasutused, mis seostuvad õppetööga üksnes kraadide ettevalmistuse tasemel.

Vahekokkuvõttena olgu öeldud, et laborite saatuse määramisel ei maksa ajast ja võimalustest ette jõuda. Siiski pole teaduslaborite saatus kõige olulisem vaadates teadusmaine lähitulevikku ülikoolis. Loomisvõimeliste ajude järelkasv ei tekita praegu muret. Seni pole seda kahjustanud kõlbluskriis ega ka äratõmme ärimaailma. Tugevalt on tunnetatav kasu, mida annavad avardunud teaduskontaktid läänemaailmaga. Põhiprobleem pärineb majanduskriisist. Väär on arvamus, et võitlus palgafondi ja palga suuruse üle ammendab finantseerimise probleemi. Tingimuste tagamine teadustööks nõuab paljudel aladel märksa rohkem raha (tihtipeale mitu korda rohkem) kui palgafond, et hankida teadusinfot, aparatuuri, kompuutertehnikat, reaktiive, katseloomi, muid materjale, sõita konverentsidele või ühisuuringute teostamiseks teise keskusesse, kutsuda teistest keskustest teadlasi loenguteks, seminarideks, uute meetodite juurutamiseks. Varem saime kuidagi läbi ka ida pool toodetud odavate aparaatide ja reaktiividega, vaatamata nende mitte eriti kõrgele kvaliteedile. Nüüd aga on kulutused mitmekordistunud, finantseerimine aga pigem vähenenud.

* * *

Üleelamise võimaluse on saanud need kollektiivid, kes on leidnud välismaise sponsori. Kas sellest peame tegema seaduspärasuse? Tegelikult tähendab sellise lahenduse seadustamine otsust, et Eesti riik pole suuteline säilitama teadust.

Üks üleelamise abinõusid on uurimistöö tegemine välismaal, lülitudes sealsetesse kollektiividesse. Vähesel osal õnnestub saada selleks mingi fondi toetus, mõnel üksikul isegi külalislektori ametikoht. Küllaltki paljudel juhtudel aga võimaldatakse ainult töökoht ja minimaalne vaevalt äraelamist võimaldav töötasu mingi *grant*'i arvel. Reformikomisjon toetavat nende kõigi perede ilmajätmist pereisa või –ema palgast, et teha kokkuhoidu. Seega määratakse dilemma: kas perekond või teadus. Ma ei usu, et reformikomisjoni liikmed tahaksid ka seda teadustöö abiventiili sulgeda. Pigem on tegu lõpuleviimata mõttekäiguga.

* * *

Veelgi kurioossemaks läheb olukord seoses sellega, et meil ei jätku isegi postikulusid normaalsete teaduskontaktide säilitamiseks. Võtame ühe konkreetse näite. Kõne alla tuleval professoril õnnestus avaldada 1992. aasta vältel kesksetes rahvusvahelistes ajakirjades 2 ülevaateartiklit ja 2 originaaluurimust. Seda pole muidugi palju, pigem on see alammäär, et väärida professori nimetust. Autorile laekus separaadisoove artiklite kaupa 175, 28, 50 ja 24. Lisandus veel 48 soovikaarti 1991. aasta avaldatu kohta. Ühele kolmandikule soovijatest jõuti saata separaadid. Ülejäänute suhtes pidi autor jääma mühakaks, sest ta oli sattunud põlu alla ülikooli postikulude raiskamise tõttu. Kuid veel oli vaja saata kirju seoses edasiste publikatsioonidega, koostöö organiseerimiseks ning vähemalt 100 kaarti sooviga ise saada separaate uudsematest töödest. Pidades silmas ülikooli raamatukogu taset, eriti aga seda, et me pole jõudnud ülemaailmse kompuuter–infosüsteemini, peaks muidugi oma soovide hulk olema tublisti rohkem kui 100. Kui rahulik elu on neil, kes ei püüagi teaduses kaasa lüüa! Kui tülikad on nood teadusetegijad!

Ja kui siit tuua mõte tagasi teadustöö finantseerimisele projektide kaupa, siis suurendame tülikoormat teadusse süüvijatele (paras neile!) ja seadustame teistel teadusega mittetegelemise («kuidas ma saan teha, kui mulle ei kinnitata projektfinantseerimist?»). Kas mitte väärtustada viimaseid ametinimetusega «kõrgema gümnaasiumi lektor»?

On selge, et ülikooli võimu piires pole kõigi nende küsimuste lahendamine võimalik. Ülikooli aukohuseks peab aga olema võidelda valitsuselt kätte teadustöö võimalused. Üle tuleb saada barjäärist, mis on ehitatud vihjetest vaesusele ja eelarve pingelisusele. Küsimuses pole ju tänase päeva eriharrastus, vaid rahvuskultuuri tulevik. Leppida ei tohiks üksnes komisjoni moodustamisega. Hea tuleb seista ka selle eest, et Teadusnõukogu toomine Tartusse poleks üksnes tülikate tegelaste valitsusest kaugemale lükkamine.

Kui ülikool ei suuda finantsprobleeme lahendada, tuleb leppida sellega, et Tartu Ülikoolist saab kõrgem gümnaasium. Hakakem ette valmistama ajude eksporti. Parem teenigu nad teadust võõrsil kui kärbugu kodus! Või siiski suudame valitsusele selgeks teha, mis on teadus ning mida vajab ja väärib rahvuskultuuri tippkomponent.

Üks ülikoolist võrsunud valitsuse liige olevat eravestluses öelnud, et kui nimetuseks oleks rahvusülikool, oleks ka valitsuse suhtumine teine. Ma ei taha uskuda, et valitsuses oleks kasvõi üksainus liige, kes ei mõistaks, mida tähendab Tartu Ülikool eesti rahvale. Kuid mine tea...

Professor ATKO VIRU

TÜ VALITSUSE SEISUKOHT SEOSES ARVUTIOSTUGA A/S–It «MESOCOM»

1. Lepingud sõlmiti pärast konsulteerimist ülikooli vastava ala spetsialistidega; lepingu sõlmimistele eelnes turu–uuring. Leping sõlmiti firmaga «Mesocom» sellepärast, et ei leitud teisi firmasid, kes oleksid rublade eest tarninud soovitud koguses arvuteid — nõudlus turul ületas pakkumise. Arvutite hind lepingutes vastas arvutiturul kujunenud hindadele lepingu sõlmimise hetkel ning oli soodus arvestades maksmise viivitumist.

Eraldatud vahendeid kasutati sihipäraselt. Süüdistus eelarveliste vahendite kasutamises Tartu Ülikooli poolt äritegevuses on aluseta.

2. Majanduslik risk suuremahulise lepingu sõlmimisel kindlate tagatisteta väikefirmaga oli suur, ehkki firmal «Mesocom» oli renomee kui kompetentsel arvutifirmal. Lepingust informeeritud isikud ülikoolis ja Haridusministeeriumis ei pidanud riski liig suureks.

3. Ülikool jälgis pidevalt lepingu täitmise käiku. Kahjuks ei vormistatud järelepärimisi firmale «Mesocom» kirjalikult. Täiendavad lepped firmaga tagasid inflatsioonist tingitud raha väärtuse languse kompenseerimise. Ei ole võimalik osutada ülikoolipoolsetele ilmselt vääratele otsustele lepingu täitmise käigus.

4. Lepingutes sisalduvad juriidilised ebakorrektsused (millele on õigustatult viidatud Riigikontrolli ja ülikooli komisjoni materjalides) ei ole otseselt kahjustanud ülikooli huve. Täiendava protokolliga 05. 05. 92 on ülikooli formaaljuriidilised positsioonid põhiosas tagatud, ehkki see ei suuda anda tagatist majandusliku riski vastu, mis paratamatult kaasnes lepingu sõlmimisega väikefirmaga.

5. Ülikooli nõue «Mesocomi» vastu võimaldaks selle rahuldamise korral osta üle kahe korra rohkem vastava klassi arvuteid kui lepingus ette nähtud. Kujunenud viiviseprotsent 50 ületab keskmise laenuprotsendi määra. Eraldatud vahendite väärtus konverteeritavas valuutas oli 26 000 USD (oksjonikursi alusel) kuni 65 000 USD (Eesti Panga noteeringu alusel), hetkel vastab ülikooli nõue 90 000 USD–le.

Ülikooli Valitsus informeerib käesolevatest seisukohtadest Riigikontrolli, Haridusministeeriumi ja ajakirjandust.

Ühtlasi märgib valitsus, et Tartu Ülikoolil ega prorektor Vello Peedimaal pole mingit seost nuluõli ostmisega. Leiame, et Riigikontroll uuris asja pealiskaudselt — asjaosalistelt pole nõutud seletuskirjugi, rääkimata asja arutamisest nende juuresolekul. Riigikontrolli materjalidel põhinev K. Muuli artikkel 21. dets. 1992. a. «Postimehes» on tendentslik ja ülekohtune nii ülikooli kui ka prorektor Vello Peedimaa suhtes.

15. jaanuaril 1993. a.

Korp! Fraternitas Liviensis 75

Põgus ülevaade

Korp! Fraternitas Liviensis ametlikuks asutamiskuupäevaks peetakse 28. (15. v. k.) jaanuari 1918, mil oli pidulik avamispäev külalistega. Küütri ja Rüütli tn. nurgal asuval majal lehvis esimest korda violett–roheline–valge lipp. Lipuvärvide tähendused on rõõm, lootus ja rahu. Lipukirjaks kujunes vendlus, ausus, hoolsus. Algselt oli korporatsioon ainult rohuteadust õppivate Tartu Ülikooli üliõpilaste erialaorganisatsioon. 1925. aastal muudeti põhikirja ning nõnda said liituda ka teiste teaduskondade üliõpilased. Korp! muutus rõõmsailmelisemaks. Asutati orkester, laulukoor ja spordivõistkond.

20–ndate aastate keskel muretseti vapp, mis sümboliseerib korp! põhimõtteid, samuti lipulaul.

1924. aastal liituti kaitseliiduga.

1930. aastal astuti Eesti Korporatsioonide Liidu liikmeks.

1935. aastal sõlmiti sõprusleping Helsingi Ülikooli Kesk–Soome Osakonnaga, et arendada sõprussidemeid hõimurahvaga.

1940. aastal muretseti Lossi tänavale Toomemäe veerule krunt, mis jäi olude tõttu kasutamata. Olud pole siiani muutunud.

1940. aastal paiskus liikmeskond mööda maailma laiali.

Pagulasliikmed lõid korp! Fraternitas Liviensise koondised USA–s, Kanadas, Austraalias ja Rootsis.

1955. aastast ilmub ajakiri «Fraternitas». Korporatsiooni 60. ja 75. aastapäevaks on antud välja mahukad juubelialbumid.

1988. aasta detsembris taastati korp! Fraternitas Liviensis ametlikult kodumaal.

22. septembril 1989. aastal taasõnnistati korporatsiooni lipp Tartus Peetri kirikus.

Nende aastatega on elujõud korporatsioonis taastatud. Liikmeskond on pidevalt kosunud. Oma õlg on alla pandud ka üldise üliõpilasriigi loomisele Eestis.

Uue traditsioonina on hakatud pidama suvepäevi. Need on toimunud viimasel kolmel suvel erinevates Eestimaa paikades.

Jaanuaris 1993 sõlmitakse sõprusleping Läti korporatsiooniga Fraternitas Livonica.

Täna tähistab korporatsioon Fraternitas Liviensis oma 75–ndat aastapäeva. On põhjust rõõmu tunda.

Palju õnne sulle, armas korporatsioon!

vil! ANTS TOOMING

Sügiskommerss oktoobris 1992.

Tallinna konvent

1936. aastal siirdus hulk *frater liviensis*'eid õpinguid jätkama Tallinna, seoses tehnikateaduskonna üleviimisega TTÜ–sse. Ka oli Tallinna kogunenud üsna kaalukas osa korp! vilistlasi. Seoses sellega otsustati asutada korp! Fraternitas Liviensis Tallinna osakond. Tartu–poolsest vastuseisu ei olnud. Tallinna konvent järgis igati «emakonvendi» liini, ehkki tal oli juhatus. Korporatsiooni kui tervikut see ei lõhkunud, pigem aitas ühendada Tartu ja Tallinna üliõpilasi ühtsesse vendlusperre. Tookordsete arusaamade kohaselt suhtuti tõrjuvalt sellesse, et kõrgemat kunstilist ja muusikalist haridust taotlevad isikud soovisid liituda korporatsiooniga.

Tallinna üliõpilaselus osaleti väga energiliselt. Kuni 1940. aastani oli TTÜ üliõpilaskonna esimees *frater liviensis*.

Tallinna konvendi häälte lisa aitas 1939. aastal korporatsioonis tervikuna jõuda seisukohale, et korp! auküsimuste lahendamisel loobutakse relva kasutamisest.

1989. aastal korp! taaselustamise päevil taastati loomuliku asjade käiguna ka Tallinna konvent. Tallinnas avanes nüüd korporatsiooniga liitumise võimalus lisaks Tehnikaülikooli tudengitele ka teiste kõrgkoolide üliõpilastele.

Algusest peale valitseb Tartu ja Tallinna konvendi vahel vennalik üksteisemõistmine. Suuremad sündmused tähistatakse alati koos. See tugevdab sidemeid Tartu ja Tallinna üliõpilaste vahel. Tänaseks on korporatsioonis Fraternitas Liviensis liikmeid viiest Eesti kõrgkoolist: Tartu Ülikoolist, Eesti Põllumajanduse Ülikoolist, Tallinna Tehnikaülikoolist, Tallinna Pedagoogikaülikoolist ja Tallinna Kunstiülikoolist.

Seesugune erinevate üliõpilaste koondumine muudab organisatsiooni siseelu huvitavamaks ja rõõmsailmelisemaks ning aitab lihtsamini lahendada väga erinevaid probleeme.

vil! ANTS TOOMING

Korp! Fraternitas Liviensis 75

28. jaanuaril tähistab korp! Fraternitas Liviensis oma 75. aastapäeva. Pidustused toimuvad 27.—31. jaanuarini Tartus. 28. jaanuaril kl. 12 avatakse raamatukogu kohviku fuajees kunstinäitus.

Juubelimaterjale saab lugeda ka järgmisest «UT–st».

PEETER OJA HAKKAB LAULMA «ESTONIAS»

Draamanäitlejal Peeter Ojal (32) on uus amet. Sellest sügisest on ta «Estonia» teatri ooperi– ja operetisolist.

«Pärast kuut aastat «Vanemuise» teatris tundus see ettepanek mulle väga intrigeeriv,» selgitab Peeter Oja, miks ta selle pakkumise vastu võttis, ehkki talle ei meeldi üldse Tallinnas elada. Oma sõnul Peeter Oja nooti ei tunne ega pilli ei mängi. Lapsena laulis Tallinnas Tombi–kultuurimaja noortekooris.

Praegu õpib Peeter Oja hoolega piimamees Tevje rolli muusikalis «Viiuldaja katusel». Enne Oja mängis sama osa Jüri Krjukov. Esimene lavaosa «Estonias» on Peeter Ojal valmis saanud. Selleks on isa roll igihaljas Pipi Pikksukas.».

Lapsepõlves sõjaväelaseks ja jäätisemüüjaks saada tahtnud Peeter Oja teab enamik televaatajaid kunagise populaarse «Kitsa kinga» saatesarja kaudu, kust ta on paljudele meelde jäänud menuka koomikuna.

Praegu Peeter Oja ennast mingi TV seriaaliga siduda ei kavatse. «Teles käib igavene mökutamine. Kolm tundi juuakse kohvi ja viimasel tunnil läheb hirmsaks rabelemiseks,» räägib Peeter Oja.

Tulekul on hoopis uus filmiroll. 1993. aasta aprillis peaks kinodesse jõudma Eesti — Soome ühisfilm «Tallinn pimeduses», kus ta mängib vene maffiameest Dmitrit, kes aitab varastada Pariisist Tallinnasse toodud kulla.

Viimasel ajal on Peeter Oja edukalt tola teinud ansambliga «Kuldne Trio». ««Trio» on tolabänd — see ongi meie edu pant,» räägib ta. Ja meid küll süüdistada ei maksa, kui rahvas meid tahab. Need irisejad võiksid ise midagi vinget teha, kui oskavad.»

1986. aastal lavakunstikateedri lõpetanud Peeter Ojal ei ole mingeid erilisi eeskujusid ega unistuste rolle. «Võib–olla siiski Merutio «Romeos ja Julias», parandab ta end kohe. «Lavaka ajal tegin küll aga tahaks veel.» Neid, kellega ta koos mängida sooviks, on palju. «Vaarik, Ükskülа, Lamp, Kark,» loetleb ta nimesid.

Peeter Ojale meeldib olla koos oma perega. «Lavaka ajal oli teater perest tähtsam,» räägib ta. «Nüüd on vastupidi». Oja sõnul on pere tema jaoks suur jõud. «Eriti kui oled peret hästi hoidnud,» lisab ta.

Eraelus talle tema koomiku roll erilist peavalu ei tekita. «Ei maksa elu ja lava segamini ajada,» ütleb Peeter Oja lihtsalt.

Peeter Ojale meeldib palju asju, eriti külm õlu ja magamine. «Ülekõige ei meeldi mulle minust rumalamad inimesed ja teatrikriitika,» lisab ta kohe juurde.

JAANUS PIIRSALU

TARTU ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASKONNA STIPENDIUMI STATUUT

1. Stipendiumi mõiste.

Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna stipendium on materiaalne toetus ühiskondlikult aktiivsetele, õppe– ja teadustöös edukatele TÜÜ liikmetele.

2. Allikad.

Raha stipendiumide maksmiseks eraldab TÜÜ Edustus TÜÜ Valitsuse ettepanekul TÜÜ eelarvest.

3. Stipendiumide väljakuulutamine, taotlemise ja määramise tähtajad.

3. 1. Stipendiumide määramine kuulutatakse välja vähemalt kaks kuud enne väljaandmist.

3. 2. Stipendiumide taotlemise tähtaeg on vähemalt üks kuu enne väljaandmist.

3. 3. Stipendiumid antakse välja iga aasta 30. aprillil.

4. Taotlemise kord.

4. 1. Stipendiumi võivad taotleda kõik TÜÜ liikmed.

4. 2. Stipendiumi taotlemiseks on vaja esitada:

— viimase õppeaasta õppetulemused ja kuulatud ainete loetelu;

— avaldatud publikatsioonide ning konverentsiettekannete nimekiri;

— õppetooli soovitus;

— curriculum vitae, mis peab sisaldama vastust küsimusele:

«Miks just mina/tema peaks saama TÜÜ stipendiumi!» (maksimaalselt 30 rida).

5. Stipendiumide määramine.

5. 1. Stipendiumide määramiseks moodustatakse 5–liikmeline komisjon, mille liikmetest kaks nimetab TÜ rektor ja kolm valib TÜÜ Edustus oma liikmete hulgast.

5. 2. Stipendiumide suuruse ja hulga määrab komisjon eraldatud summa ulatuses.

5. 3. Stipendiumi saajad valib komisjon tähtajaks laekunud taotluste hulgast konsensuse alusel.

5. 4. Nõuetekohaste taotluste puudumisel või komisjonis konsensuse puudumisel võib komisjoni otsusega stipendiumid määramata jätta. Sellisel juhul kantakse eraldatud summa üle TÜÜ järgmise aasta eelarvesse.

5. 5. Stipendiumi määramise komisjoni otsuse kinnitab TÜÜ Edustus oma korralisel koosolekul aprillis.

Vastu võetud TÜÜ Edustuse koosolekul

13. jaanuaril 1993. a

NB !

Õppelaenust ja stipendiumist järgmises lehes.

HABILITATSIOONIST JA KRAADIDEST

(Kommentaare ja täiendusi Janno Reiljani mõtteavalduste juurde)

(Algus eelmises lehes)

Tuleme nüüd tagasi

TÜ DOKTORIKRAADI

juurde. Lähtun EV valitsuse määrusest, mille alusel on Eesti Vabariigis kaks teaduskraadi: magister ja doktor. Määrus jätab kahjuks kraadide taseme tõlgendamiseks üsna laiad võimalused, kuid üks on kindel: EV–s on üks doktorikraad: olgu see siis PhD või erialadoktor. Kui ta oleks viimane, siis peaks magistrikraad vastama PhD–le. See on maailmas kõige enam tuntud kraad, me ei saa arendada teiste maadega kontakte, kui meil puudub vaste PhD–le.

Niipea, kui ülikoolis viidi sisse magistri– ja doktoriõpe, sai kohe kõik selgeks. Kraadiõppele eraldatud aeg paneb kõik paika. Pole asjalik jutt, et selle ajaga ei jõuta. Magistri– ja doktoriõpe ei tähenda seda, et ülikoolis on mingid komisjonid, kes kraade omistavad. Ei, see tähendab seda, et on koostatud vastavad reaalsed programmid, mida paraja annuse andekuse ja töökuse korral on võimalik ette nähtud aja jooksul läbida. Siit saame kohe kätte kraadide ainuvõimaliku taseme ja doktori korral saab see olla ainult PhD. Kui TÜ–s omistatakse siiski mingit kõrgemat doktorikraadi, on see lihtsalt seadusevastane.

Võib–olla esitab keegi nüüd vastuväitena ülikooli autonoomia põhimõtte. Ma ei saaks nõustuda autonoomia rakendamisega niisuguses küsimuses, aga kindlasti ei saa autonoomia taanduda mõne teadlaste rühmakese autonoomiale. Nüüd tuleb välja, et meie arvukas füüsikute peres on geofüüsikud niivõrd erandlik nähtus, et just neil peab olema kasutusel erialadoktori kraad. See on lausa anekdootlik. Muide, geofüüsikud on läinud otseselt selle määruse rikkumise teed, sest ainukese kaitsmisnõukoguna on nad omistanud kahte eri tasemel doktorikraadi.

Filosoofia–, majandus–, ja õigusteaduskonnas on seni minu andmetel antud ainult erialadoktori kraade. Tundub, et seal tahetakse venitada magistrid teaduskandidaatide tasemele ja kõike seda põhjendatakse J. Reiljani tüüpi argumentidega. Pigem on asi siiski selles, et juhtivaid kohti täitvad inimesed ei ole suutelised mõistma, et sõnal «doktor» võib olla teine tähendus, kui nemad on harjunud. Huvitav, et just need teaduskonnad on minevikus olnud valitsevast ideoloogiast kõige rohkem sõltuvamad.

Arstiteaduskonnas on kuuldavasti kaitsnud doktorikraadi nii endised kandidaadid kui ka kraadita noored. Ühel juhul on teaduskonna juhid seda tõlgendanud habilitatsioonina, teisel juhul PhD kaitsmisena. Loogikat on siin vähe. Ei tea, kas mõne aasta pärast peavad need noored habiliteerumiseks veel teise samanimelise kraadi saama.

Kõik ei ole korras ka matemaatikateaduskonnas. Doktorinõukogu, kes formeerus PhD nõukoguna, avastas äkki, et PhD ei ole ikka küllalt uhke kraad, sest oma vaimusilmas nägid asjaosalised end «habiliteerijatena». Käigupealt muutsid nad end matemaatikadoktori nõukoguks, teaduskonna nõukogu sellest informeerimatagi. Olles kolleegidega enam–vähem kokku leppinud, et omistatav kraad on tugeva kandidaadi tasemel, näeb doktorinõukogu ikka hea meelega, et endised kandidaadid tuleksid kaitsma. Seni on seda teinud neli Eesti teadlast, aga ükski teaduskonna praegustest õppejõududest ei ole sellele teele veel läinud. Miks? Vaatamata pakutavale uhkele tiitlile ei ole meil moraalset õigust seda teha.

Esiteks tähendaks see samm seda, et alles nüüd, 50—60–aastasena jõuame PhD–ni (küsimus pole ju nimes, sama nõukogu ette peavad astuma ka praegused doktorandid ja veel kaitsmata endised aspirandid). Teiseks. Kui me loeksime selle kraadi millekski oluliselt kõrgemaks kui PhD, siis oleks paratamatult vaja teist kraadi, mis viiks kahe kraadi juurutamisele. Viimasele oleme aga põhimõtteliselt vastu. Kolmandaks leiame, et kõik sellised kaitsmised on ülikooli nappide vahendite rahade mittesihipärane kasutamine. Need neli teadlast ei ole kehvad, aga iga matemaatik teab, et nad on ühed paljudest ja ei enam. Nende kaitsmiseta ei saanud eesti matemaatika ega TÜ rikkamaks. Ainult neljal inimesel on üks paber taskus rohkem (just nii väljendas end üks kaitsnu, kui küsisin, milleks tal seda vaja on).

J. Reiljan tõi lausa käskivas vormis välja rea samme, mis meie ülikoolis teha vaja oleks. Julgeksin ka omalt poolt mõned ettepanekud teha, sest need ühilduvad hästi artikli algul teisena toodud JR mõtetega.

1. Viia TÜ–s antavad teaduskraadid kooskõlla EV seadustega.

2. Korraldada kraadide omistamise kord ümber vastavalt rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetele ja sellega seoses likvideerida doktorinõukogud. Selgituseks: ei ole kuulnud, et kuskil mujal maailmas sellised pidevalt tegutsevad institutsioonid eksisteerivad. Kraadi annab ülikool, keda erialati esindavad teaduskonnad. Kraadi nõuded ja kaitsmise korra kehtestab teaduskonna nõukogu, lähtudes kraadiõppe kavadest.

Dissertatsiooni hindamiseks vajaliku komisjoni moodustab ja oponendid kinnitab igal üksikul juhul eraldi teaduskonna nõukogu.

3. Mitte lubada ülikooli rahade kulutamist kaitsmiste korraldamiseks, kus kaitsjal juba NL kandidaadikraad samal erialal.

4. TÜ doktorantuurist arvata välja isikud, kellel juba samal erialal on NL kandidaadikraad. Sellega peaks lõppema ka absurdne situatsioon, kus TÜ korraline professor on doktorant.

5. Lõpetada üldnimetuse «doktor» kasutamine ametlikes dokumentides või seadustada selle kasutamine ka kõigi teaduskandidaatide suhtes. Selgituseks: möödunud õppeaastal ringles ülikoolis Riikliku Statistikaameti ringkiri, millest selgus, et riiklikul tasemel tegeldakse EV teadusdoktorite andmepanga koostamisega. Sellesse panka sobisid kõik doktorid, nii VAK–i doktorid vaatamata erialale, Põhjamaade doktorid kui ka vast küpsetatud TÜ doktorid. Võiks vist lisamatagi jätta, et kandidaadid sellesse seltskonda ei sobinud. Ei need, kes ise juhendanud doktoritööd, ega ka need, kes valitud TÜ korralisteks professoriteks. Kellele on vaja sellist statistikat? Ka ametlikud palgaeeskirjad näevad ikka veel ette teatud juhtudel doktoritele kõrgemat tasu, täpsustamata, millisest doktorist on jutt.

6. Lõpetada ülikooli asjaajamises nõukogudeaegsete kutsenimetuste (dots., prof.) kasutamine. Igal ülikooli töötajal on ametinimetus, millest peab täiesti piisama. Kahjuks olid veel viimaste korraliste professorite valimistel need nimetused au sees.

Lõpetuseks

Palju on räägitud kraadide ümberatesteerimisest või nostrifitseerimisest. Ülikooli juhtkond on selle mitu korda tagasi lükanud. Ka mina ei pooldaks neid samme. Leian, et praegustes majanduslikes tingimustes oleks lausa kuritegelik hakata koostama tuhandeid toimikuid ja looma sadu komisjone. Ebaselgeks jääks ikkagi, kes peaks nende komisjonide liikmed atesteerima. Seda kindlamalt nõuan ma aga 5. punktis toodud põhimõtete realiseerimist.

KALLE KAARLI,
(TÜ matemaatik,
praegu Cheng–Kungi Ülikoolis
Taivanis)

INFO . *INFO*

Ujula töötab

Aastaid tagasi oli 16. Kutsekeskkooli ujula (Vanemuise 33) TÜ töötajatest ujumissõpradele lemmikpaigaks. Nüüd on bassein jällegi avatud (kui kauaks, ei me ette tea...). Koolist saadud info kohaselt saavad linnakodanikud basseini kasutada ühekordse maksu eest (8 krooni).

Ülikooli spordikeskus püüab nii töötajatele kui ka üliõpilastele ujumisvõimalust pakkuda veidi väiksema raha eest.

Töötajatel oleks võimalik basseini külastada **teisipäeval** või **neljapäeval kell 20.30—21, üliõpilastel samadel päevadel kell 21—21.30 ja 21.30—22.** Kui rühma suurus on üle 20 inimese, siis maksavad ühekordse külastuse eest töötajad 3 kr., üliõpilased 2 kr. Kui aga osavõtjaid on vähem (15—20 inimest), siis tuleb tasuda vastavalt 4 ja 3 kr.

Registreerida ja ettemaks ühe kuu ulatuses anda Jakobi 5, tuba 114 (Elvi Prii või Silvi Leet). 50 sendi eest saab kooli poolt valmistatud pääsme, mis tuleb varustada foto ja arsti loaga. Kohustuslik on ka ujumismüts.

Ujula töötab. Pärast rühma komplekteerimist võib kohe suplema minna. Asja kiirendamiseks oleks parem, kui initsiaatorid registreeriksid korraga kogu rühma.

VALTER LENK,
TÜ spordikeskuse juhataja

Välisstipendiumid

Norra uurimisstipendiumid 1993/94. õ.–a. kestusega 9 kuud teaduskraadiga noortele teadlastele ja õppejõududele. Dokumentide esitamise tähtaeg 15. veebruar EV Haridusministeeriumisse.

Kreeka uurimisstipendiumid magistrandidele 1993/94. õ.–a. kestusega 1 aasta. Dokumentide esitamise tähtaeg on 1. märts Kreeka Suursaatkonda Helsingis.

Oslo Ülikooli suvekool 26. 06. 93—06. 08. 93. Dokumentide esitamise tähtaeg 5. veebruar Norra Saatkonda.

Välissuhete osakond

Magistrandid!

Inglise ja saksa keele praktikumid toimuvad alates 2. veebruarist.

Inglise keel edasijõudnuile:
lektor E. Tammelo: T 12.15—13.45 Tä 207,
N 12.15—13.45 Tä 155;
dots. M. Saluveer: T 8.15—9.45 km 214,
K 10.15—11.45 Tä 207;
lektor S. Peiker: E 10.15—11.45 km 214,
T 10.15—11.45 Üt 215.

Inglise keel algajaile:
lektor E. Kaldjärv: E 12.15—13.45 Tä 207,
T 10.15—11.45 km 309.

Saksa keel edasijõudnuile:
lektor S. Raitar: T 10.15—11.45 km 201,
K 12.15—11.45 rmtk 325.

Saksa keel algajaile:
lektor M. Rebane: E 12.15—13.45 rmtk 324,
R 10.15—11.45 Tä 155.

Avakoosolek toimub 1. veebruaril kl. 14.15 keemiahoone ringauditooriumis.

Keeltekeskus

TULUDEKLARATSIOON!

Tuludeklaratsiooni blankette saab majandusmajast tuba 103 kl. 13—16.

Palgatõendeid tuludeklaratsioonide täitmiseks väljastab palgalaud alates 20. jaanuarist kl. 13—16.

TÜ töötajate tuludeklaratsioone võtab Tartu Linna Maksuamet vastu 26. ja 27 jaanuaril kl. 10—15 majandusmajas, Jakobi t. 4 tuba 103.

Raamatupidamine

TÖÖD! TÖÖD!

Filoloogiahariduse gа neiu otsib tööd. Välja 8.

FILMIKLUBI LIIKMED!

Jälgige «Ekraani» kino reklaami. Filmiklubi liikmed saavad **Yean–Luc Godard'i** filme (26.—31. jaanuarini «Ekraanis») vaadata tasuta, kuid kaasas peab kindlasti olema TÜ Filmiklubi liikmekaart.

TÜ KLUBIS

Ajuraginale järgnegu mõnus lõõgastus!

Teisipäeviti, reedeti ja laupäeviti TÜ klubis

ja

kolmapäeviti Narva mnt. 27 kohvikus

SESSILÕDVESTUSPEOD

kl. 21–st.

AMETIÜHINGUD JA ETTEVÕTLUSALANE TÄIENDKOOLITUS

Ametiühingukomitee on arvamusel, et lähemal ajal oleks vaja korraldada arutelu ärialastel teemadel.

Suurenev tööpuudus sunnib paljusid inimesi mõtlema neid ähvardavale ohule. Pinget aitaks leevendada teadmine, et meie oskusi vajatakse ka senise ametikoha kadumisel. Paljud töötajad peavad selleks ümber õppima või uusi täiendavaid oskusi omandama. Ettevõtlusalased teadmised on kahtlemata ühed nõutavamad ning nende omamine peaks andma julgust proovida luua oma äri või pakkuda end tööle mõnda loodavasse või olemasolevasse erafirmasse.

Millist pragmaatilist väljaõpet vajab tulevane ettevõtja, praegune ülikooli töötaja? Milliseid teadmisi ja oskusi on vaja täiendavalt omandada, et olla tööjõuturul konkurentsivõimeline? Milliseid teadmisi saaksid ülikooli töötajad pakkuda teistele asjahuvilistele? Kes finantseerib? Millist koolitusalast toetust vajame välisametiühingutelt? Mida on vaja oma äri loomiseks? Kuidas saada tööd erafirmas? Jne, jne.

Palume kõigil ametiühinguliikmeil, kes nende küsimuste vastu huvi tunnevad, kes soovivad olla õpetaja või õppija rollis, või mõlemas rollis korraga, registreerida end ametiühingukomitees hiljemalt käesoleva kuu lõpuks.

ALEKSANDER JAKOBSON

Lugupeetud õppejõud ning teadurid!

Ametiühinguliikmed, kes soovivad kaasa aidata koostöösuhete arendamisele õppejõududega mujal maailmas neid ühendavate organisatsioonide kaudu, pöörduge palun, ametiühingukomiteesse. Meil on andmeid (kontaktisikud, aadressid) järgmiste ühenduste kohta:

American Association of University Professors;
Canadian Association of University Teachers;
Carleton University Academic Staff Association (Kanadas);
Danish Masters' Association;
Syndicat National de l'Eseignement Superieur (Prantsusmaal);
Association of University Teachers (Inglismaal);
Norsk Forskerforbund (Norras);
Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft (Saksamaal);
Association of Swedish University Teachers;
Federation québécoise des professeures et professeurs d'universite (Kanadas);
Federation of Australian University Staff Assotiation;
Yliopistonlehtorien Liito

ALEKSANDER JAKOBSON

«UT»

jätab veel ühe nädala va hele ning jätkab ilmumist ree del, 5. veebruaril, et vaheajal tulles leiaks tudeng eest värs ke ajalehe.

Kohtumiseni!

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

35 180

Tartu Ülikooli Raamatukogu

NR. 3 (1700)
REEDE,
5. VEEBRUAR,
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 20 SENTI

Universitas Tartuensis

NB !
«UT»ILMUB
TAAS
IGA NÄDAL.
TELLIMISHIND
JÄRGMISES
LEHES.

TÜ VALITSUSES

2. veebruaril

* Arstiteaduskonna struktuuri projekt otsustati esitada tänasele TÜ nõukogu koosolekule.

* Vaadati läbi ja kiideti heaks TÜ külalisõppejõu ja –teaduri statuudi projekt.

* Arutati eelarvekomisjoni koostatud I kvartali ühe kuu kulutuste ettepanekuid allüksuste finantseerimise kohta.

* Seoses TÜ struktuurireformi rakendumisega 1. veebruarist otsustati muuta teaduskondade finantseerimine instituudikeskseks.

VALIKKURSUS MIDLANDI MAAST JA RAHVAST

Sügissemestril oli erinevate teaduskondade tudengitel võimalik osaleda rahvusvahelises õppeprogrammis IDEALS. Selle kõlava nime taga peitub mitte vähem kõlav sisu — *International Dimension in Education via Active Learning and Simulation.* Peale ingliskeelse nimetuse pakkus see valikaine ka muid uusi võimalusi:

* õppimine toimus koos mitme teise maa kõrgkoolide üliõpilaste ja nende juhendajatega. Vastastikku suheldi arvutiside vahendusel, kasutades Tartu ja Stockholmi vahel loodud satelliitside kanalit, mis seob meid kogu maailma ühtsesse võrku;

* üliõpilaste ülesanne oli mänguline: rahvusvahelisel tasandil tuli esindada ühte hüpoteetilist maad;

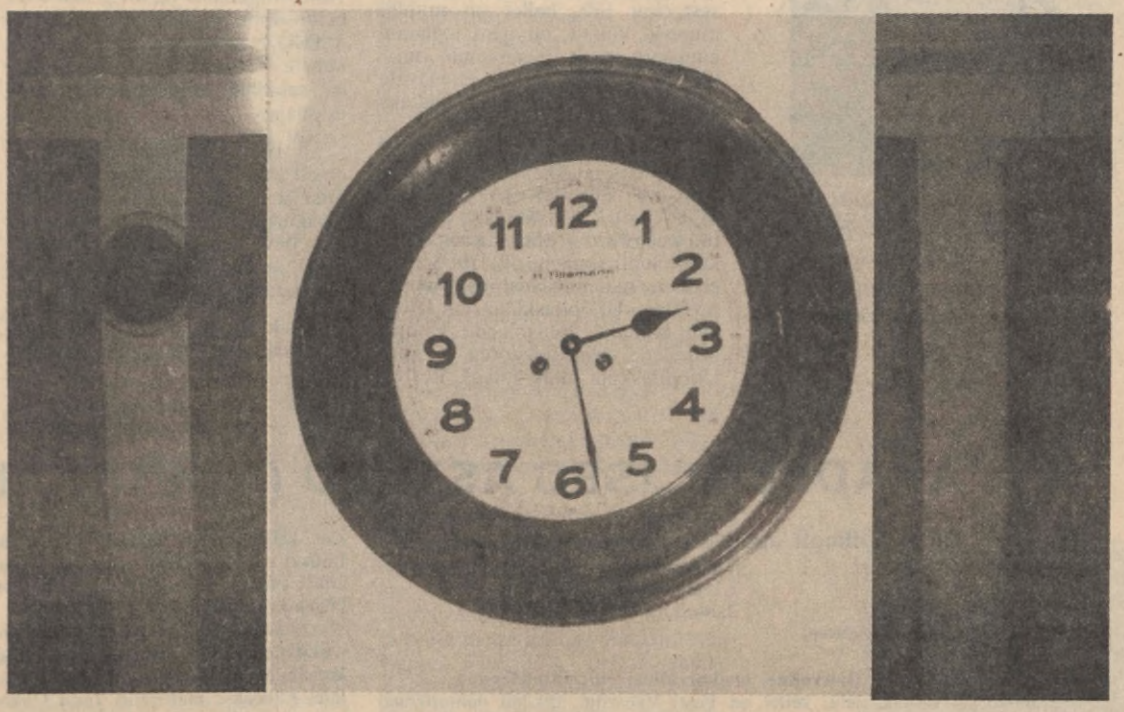
* lisaks aimatavatele raskustele, mis tekivad eri maadest pärit inimeste suhtlemisel, pidime õppima ka grupisisest koostööd: kuidas korraldada tööjaotust ja lahendada teabemahukaid ülesandeid, kuidas formuleerida oma eesmärke ja pidada läbirääkimisi.

Ka sel semestril on võimalus oma võimeid näidata. Tänavu esindame hüpoteetilist Midlandi — väga kaunist, aga vaest riiki. Juba praegu võib kindel olla, et mõnigi naabermaa (kokku on neid 27) või hiidkontsern tahab meie rahva huve eimillekski pidades meie mägedes ja rannavetes räpaseid tegusid teha. Eesmärk ja vahendid tuleb meil (õigemini teil) endil valida. Ülesande lahendamine nõuab eelkõige erinevate grupeeringute ökoloogiliste, majanduslike ja poliitiliste huvide ühitamist.

Senine kogemus näitab, et töö on tulemuslikum, kui grupis on võimalikult rohkem erinevate teaduskondade üliõpilasi. IDEALS-programmis osalemise ainus tingimus on **inglise keele oskus (vähemalt passiivne) ja tahtmine iseseisvalt töötada.**

* * *

Esimene kokkusaamine on teisipäeval, 9. veebruaril Lilvi 2 aud. 104 kl. 18.15. Infot saab kursuse juhendajatelt dots. Anne Villemsilt — programmeerimise kateedrist ja Ivar Männamaalt psühholoogia kateedrist (tel. k. 62 830).

Peahoone kell tiksub uut semestrit. . .

Sotsiaalteaduskond ja ülikool

REIN TAAGEPERA

Kuidas pidada maailmaga sammu ja ometi jääda iseendaks? Kui me maailmaga sammu ei pea, läheme viimaste mohikaanlaste ja kamasside teed. Kui aga maailma poolt pakutu jäägitult omaks võtame, siis läheme muistsete gallialaste teed, kelle keel ja identsus on kustunud, kuigi veri püsib.

Kuidas saada iseendaks? See küsimus kerkib eriti teravalt hõivangujärgsel maal, ent on tegelikult niisama universaalne kui eelnev. TÜ uue sotsiaalteaduskonna liikmed seisavad samade küsimuste ees pisut erineval viisil.

* * *

Teaduskonnas on praegu rõhuasetus **inglise keelel:** õpikud inglise keeles (niipalju kui neid üldse on), samuti veerand kursusist ning eksameist tänavu ja kolmandik tuleval õppeaastal. Magistrandidele mõeldud kursused on üleni inglise keeles. Millega see lõpeb? Kas venestamisele vastu pidanud ülikool inglistatakse? Ei — sihiks on läänetasemeline ja eestikeelne ühiskonnateaduste õpetamine nelja aasta pärast. Mitte aga enesessesulgunud provintsiteaduskond, mis maailmast ei suuda võtta ega ammugi mitte maailmale midagi anda, vaid teaduskond, mis suudab maailmaga võrdsel jalal maid jagada: *universitas,* mitte kitsalt määritletud «etnoversitas». Sest rahvusülikool teeb oma töö ära ainult siis, kui ta viib Eesti maailmaareenile. Tõeline «etnoversitas» ongi *universitas.*

Inglise keele kasutamine sotsiaalteaduskonnas saavutab tipu tuleval aastal ja hakkab siis vähenema. Miks? Tänavu on meil valdavalt väliseesti lektorid, nende reserv on aga peatselt ammendatud ja näiteks kultuuriantropoloogias ei paista neid leiduvatki. Tuleval aastal annavad 2. aasta kursusi suures osas eesti keelt mittevaldavad külalisõppejõud, 1. aasta omi aga juba kohalikud õppejõud, kes on ise need kursused välislektorite juhendusel tublilt läbi teinud. Nelja aasta pärast on peaaegu kõik kursused samal viisil siirdunud kohalike õppejõudude kätte. Põhikursuste õpikuid hakkame vähehaaval eesti keelde tõlkima ja mugavdama, ent see nõuab aega.

Peame siiski meeles pidama, et ka Soomes on valdav osa ühiskonnateaduste õppekirjandusest inglise keeles. Selleks ajaks, kui jõuame tõlkida, on maailm juba mõnes asjas jõudnud edasi liikuda. Magistriõpe jääb kauaks valdavalt ingliskeelseks, sest sealt peavad tulema need, kes Eesti maailmaga ühendusse viivad, ja seda eesti keeles teha ei saa. Õpikute tõlkiminegi eeldab ülihead inglise keelt.

Esimese semestri algul ("UT" nr. 24) ütles prof. Rein Taagepera, et oli oodanud pingelisel ajal (lisaks teaduskonnatööle ka presidendikandidaadina valimiskampaania) suuri segadusi, kuid kõik laabunud üllatavalt hästi. Ja laabus kogu semestri vältel.

Teisest küljest pean soovitavaks **eesti keele eksami säilimist ülikooli astumisel,** seda aga tasemeeksamina (ilma hindeta), nii nagu see tuleval aastal on ette nähtud inglise keele puhul. Aga veel enam: korraliku eesti keele kontroll peaks olema ka Tartu Ülikooli lõpetamise eel ja vähemalt sotsiaalteaduskond kavatseb seda teostada oma 4. aasta diplomiseminari raames.

* * *

Keeleküsimuste kõrval erineb sotsiaalteaduskond praegu ning lähitulevikus enamikust ülikoolist ka mitmes muus ja pole alati hõlbus selgeks teha, kas vahe on ameerika ja euroopa traditsiooni vahel või Lääne ja N. Liidu harjumuste vahel. Kas on vahe eesti omapära ja indoeuroopluse vahel või universaalse talupoja– ja moodsa kultuuri vahel? Milline oleks Tartu Ülikool praegu juhul, kui hõivangut poleks tulnud? Me ei tea, ent Helsingi ülikool annab teatava aimduse.

Sotsiaalteaduskonnas on enam–vähem **kõik eksamid kirjalikud ja kordamist pole;** läbikukkujad peavad terve kursuse kordama. See nõue on hämmastanud paljusid Tartus, dekaanidest linnaisadeni. Kas suulised eksamid on eesti omapära või üldisem 19. sajandi tava? Helsingi Ülikoolis kohtasin igatahes juba 30 aasta eest ainult kirjalikke eksameid. Minu poolest tehku iga teaduskond ja kas või iga õppejõud nii, nagu ise paremaks peab.

On väidetud, et sotsiaalteaduskond nõuab õppejõududelt rohkem õpetamist ja tudengeilt rohkem õppimist kui mujal. See pole kindel. On küll tõsi, et Läänes kiputakse maksma tõelist palka tõelise töö eest, ja võib–olla jääb välislektoreil vastav tööharjumus külge isegi siis, kui palka saab 20 korda vähem. Mis sorti tööd ja palka sotsiaalteaduskonna lõpetajad saama hakkavad, seda näitab tulevik. Praegu loodame vaid, et meilt liiga paljusid tudengeid juba enne lõpetamist auditooriumist ära ei palgata.

Sotsiaalteaduskonna teatav eraldatus muust ülikoolist on esimesil aastail paratamatu, ent mööduv nähtus. Külalislektoreil on vähe tutvusi teiste teaduskondade õppejõududega. Puuduvad vanemate aastate üliõpilased, kes viiksid esimese aasta tudengid kokku teistega. Esimesel aastal on palju kohustuslikke kursusi, enamus neist teaduskonna sees, nii et on vähe võimalust võtta kursusi väljaspool. Samuti võttis sügisel vähe üliõpilasi mujalt sotsiaalteaduskonna kursusi, sest teave meie kursuste kohta levis hilja. Kõik see muutub aja jooksul. Teisel aastal on sotsiaalteaduskonna tudengeil võimalik võtta suur osa oma kursustest soovi korral mujal (eriti sotsioloogia, majandusteaduse, ajaloo, maadeteaduse ja õigusteaduse suunas) — ja vastupidi.

Sotsiaalteaduskonna kursustest kevadsemestril (algusega 1. veebruaril) juhin tähelepanu järgmistele:

Sotsioloogia põhikursus (teisip. kl. 10), makromajanduse põhikursus (reedel kl. 10), ühiskonnasüsteemide võrdlus (neljap. kl. 10), valitud majandusteemad (kolmap. kl. 10) ja ingliskeelne *Regime Transitions* (teisip. kl. 12).

Kõik toimuvad Tähe 4 auditooriumis D156. Vaja on lektori nõusolekut. Võib–olla aitab mõni neist kursustest vastata küsimusele, kuidas murda välja harjunust ja saada iseendaks.

KAS SAAB JUBA ÕPPELAENU VÕI EI?

Loodetavasti on nende ridade ilmumise hetkeks tudengilaenuga seotud probleemid saanud positiivse lahenduse, s.t. Rahandusministeerium on sõlminud kokkuleppe Eesti Hoiupangaga laenu tingimuste ja raha ülekandmise osas ning Hoiupank on suutnud välja töötada vajalikud blanketid (avaldus, käendus, garantiikiri). Õppelaenu käivitumine seisneb just nende takistuste taga. Edustus ja valitsus püüavad omalt poolt teha kõik laenusüsteemi kiireks käivitamiseks, avaldades selleks survet EV Valitsusele ja Hoiupangale. Seni, kuni tudeng ei saa võtta õppelaenu, peab säilima stipendium. Sellest seisukohast me ei tagane ning järelikult lükkab laenusüsteemi käivitumise venimine edasi stipendiumide maksmise lõpetamist.

Õppelaenu andmise juhend on ilmunud ajalehtedes, sellest on ka korduvalt räägitud. Tuletaksin siiski meelde mõned olulised punktid.

* Iga laenutaotleja peab omama kaht eraisikust käendajat, kellel on kindel ja pidev sissetulek või üht laenu garanteerivat asutust, organisatsiooni, ettevõtet. Õppelaenu on õigus taotleda Eesti Vabariigi kodanikel või alaliselt Eestis elavatel isikutel.

* Laenuprotsent on 5% aastas. Tagasimaksmise aeg on võrdne kahekordse nominaalse õppeajaga. Tagasimaksmine algab reeglina 18 kuud pärast ülikooli lõpetamist.

* Kõik vajalikud blanketid ja tõendid saab laenutaotleja üliõpilaskonnast. Käendused tuleb notariaalselt kinnitada.

* Õppelaenu antakse õppeaasta järgi. Seega saab nüüd õppelaenu võtta ainult õppeaasta lõpuni jäänud viie kuu ulatuses (1500) krooni).

Kohe, kui kõik takistused on ületatud ja pank on valmis laenu väljastama, annavad edustus ja valitsus sellest ka kõvahäälselt teada. Seniks tuleb aga varuda pisut kannatust ja loota, et EV Valitsus oma sõna peab.

URMAS ORU,
edustuse eesistuja

PROF. CLAUS SOMMERHAGE

viibib meie ülikoolis eelmise aasta oktoobrist DAAD–i (Saksa Akadeemiline Vahetusorganisatsioon) vahendusel.

Teisipäeval, 9. veebruaril kl. 16 algab ph. aud. 127 tema loengusari saksa romantismist (lisaks kirjandusele ülevaade sama perioodi ajaloost, ideoloogiast ja kunstist).

Neljapäeval, 11. veebruaril kl. 14 alustab ta aga ph. aud. 127 loenguid saksa uuemast kirjandusest, milles läheneb võrdlevalt nii endise Ida– kui Lääne–Saksamaal (1949—1989) ilmunud kirjandusele. Plaanis on kutsuda loenguid pidama ka endise Ida–Saksamaa kirjandusteadlane ning kirjanik, kes alustas oma loometeed Idas, kuid oli sunnitud minema eksiili.

Loenguid võivad kuulama tulla peale saksa filoloogide ka teised.

«INNOVAATIKA» taas tulekul

«Täiesti ootamatult leidsin väljatõõtlusi, mis on tehtud ülikooli teistes allüksustes ja mis on meile väga vajalikud, kuid mille olemasolust polnud aimu. Näiteks aeroelektrilaboris on Mirme ja Öövel töötanud välja mikromanomeetri, mille valmistaja leidmiseks kulutasin üle aasta. Lõpuks suure vaeva ja kalli rahaga leidsime Odessast midagi vajalikku. See näitab, et ülikoolisisene info vajab oluliselt parandamist — kes millega tegeleb.» Need read kirjutas prof. Toomas Karu möödunud kevadel INNOVAATIKA - näituse kokkuvõttes. Lisame teisigi osalejate arvamusi:

«Näitus «Innovaatika - 92» teadusmahuka kõrgtehnoloogilise ekspositsioonina täitis tühja koha kõrgkoolide teadlaste informatsioonivahetuses Eestis» (prof. M. Kull).

«Näitus on Tartu kultuuripildis vajalik, loodame, et taolised iga–aastased näitused saavad traditsiooniks. Tulu tõusis sellest kindlasti» (FI ja VEMO–Spektraali esindajad).

Või siis Tallinna Tehnikaülikooli esindajate arvamus: «Võib–olla on meie teadus ülepea liiga teaduslik. Vahest tuleks hoopis tõsisemat tähelepanu pöörata lihtsatele probleemidele, neile lahendusi pakkuda.»

* * *

1.—3. aprillini ongi kõigil, kel välja pakkuda midagi uut ja huvitavat, võimalus osaleda **teisel INNOVAATIKA–messil Tartus, Tähtvere näitusehallis.**

«INNOVAATIKA - 93» teemad on **haridus ja teadus, leiutised ja oskusteave, kõrgtehnoloogia, meditsiin ja tervishoid, kirjastamine ja trükindus ning teadustööga tegelemiseks vajalikud vahendid.**

Praegu on meil vist küll üks populaarsemaid lauseid: «Ülikoolil ei ole raha». Tõepoolest, seda teavad kõik, nagu sedagi, et kooliõpetaja palk võib praegu olla suurem professori omast. Seetõttu on TÜ ekspositsioon sel aastal tunduvalt väiksemal pinnal.

Aga mõndagi on meil ju siiski. UBB suuraktsionär P. Luik on pärast panga sundlikvideerimist öelnud: «Mõistus on kõige suurem väärtus. See jäi alles». Meil on alles ülikool. Ja kui siin on piisavalt mõistust, siis ta ka jääb alles. Tartusse. Messil ongi hea võimalus näidata, mis meil on, millega tegeleme, tunda huvi, millega tegeldakse meie kõrval. Võib–olla koos on edasiminek tõhusam. Üleminek turumajandusele on paratamatu ka intellektuaalomandi valdkonnas, kui pole tegu just teoreetiliste baasuuringutega. Sealjuures ei tähenda turumajandus mitte teadustöö lõppu, vaid võimalikke lisafinantseerimise allikaid ülikoolile.

«INNOVAATIKA» — see on näitus, seminarid, loengud, uued kontaktid, võimalikud tellijad, koostööpartnerid, see on nõudluse uurimine ja kindlasti uued ideed.

Lähemat infot messi kohta võib saada teabetalitusest — tel. 35 421, Urmas Aunin või patendigrupist — tel. 35 294, Leeni Uba.

LEENI UBA

INFO

AUTOKURSUS

üliõpilastele ja töötajatele algab neljapäeval, 11. veebruaril kl. 17 (lõpp mai alguses) Tiigi 78—237. Tasu 80% (maksta saab osade kaupa).

LIIKLUSEESKIRJA TÄIENDÕPE

EV liikluseeskirja täiendõpe (10 tundi) on kasulik neile, kel juhiluba olemas, ja ka neile, kes taotlevad luba eksternina. On võimalik saada ka eksamisõidu konsultatsioone.

Tulla kolmapäeval, 10. veebruaril kl. 17 Tiigi 78—237.

ANTS PILT

EDUSTUS EI MÜÜGI ÜHIKAID MAHA!

13. jaanuaril valiti URMAS ORU TÜÜ Üliõpilaskonna edustuse uueks eesistujaks. Senine eesistuja INDREK ILD sürdus tööle Tallinnasse.

Ühiselamute probleemidest on palju räägitud ja kirjutatud. Kohmakas süsteem, kus ühiselamute tegeliku omaniku, Eesti Vabariigi nimel teostab omanikuõigusi Tartu Ülikool, kes omakorda on valdamis– ja kasutamisõiguse üle andnud väikeettevõttele «Üliõpilasküla», ning milles nimetatud kolme osalise huvidele lisanduvad veel üliõpilaste–majaelanike huvid, on näidanud end ebamajanduslikuna ja mitte ühegi osapoole huvidele vastavana. Nii ülikool, kes järjest enam loobub üliõpilaste sotsiaalsete tarvete rahuldamisest, kui riik, kellel on muidki muresid küllalt, on igati toetanud ettepanekut, et ühiselamute omanikuks ja kõigi sellest tulenevate õiguste ja kohustuste kandjaks oleks üliõpilaskond.

Selle idee realiseerimise nimel on TÜ Üliõpilaskonna edustuse ja valitsuse töörühm töötanud juba mitu kuud. Läbirääkimisi on pectud peaminister Mart Laariga, ülikooli juhtkonnaga, on läbi viidud esmane majandusanalüüs väikeettevõttes «Üliõpilasküla», on leitud hea kontakt Põhjamaade Üliõpilaskülade Assotsiatsiooni ja Turu Üliõpilasküla juhtkonnaga, kes on lahkesti valmis abistama. Ühiselamute juhatajaid ja elanike esindajaid on tutvustatud töörühma tegevuse tulemusena valminud plaaniga, mille põhiseisukohad olgu siinkohal kõigile lugemiseks ära toodud.

* Ühiselamute omanikuks saab Tartu Ülikooli Üliõpilaskond. Ettevalmistatava EV seaduse järgi saab üliõpilaskonna ettevõte, kui eriline ettevõtluse vorm, olulisi maksusoodustusi.

* Ühiselamuid haldava ettevõtte kõrgemaks juhtorganiks saab haldusnõukogu, millesse kuuluvad 4 TÜÜ Edustuse poolt valitud isikut, 1 TÜ esindaja, 1 Tartu linna esindaja ning iga ühiselamu esindajad.

* Haldusnõukogu hakkab otseselt juhtima ühiselamute ülevõtmist ja edasist majandamist. Haldusnõukogu esimesed ülesanded on ettevõtte põhikirja väljatöötamine, tegevdirektori töölevõtmine, majandusplaanide koostamine jne.

* Jooksvat tööd ühiselamute majandamisel juhib tegevdirektor.

* Senistest suuremad õigused saavad endale majanõukogud, kelle esindajad kuuluvad, nagu öeldud, haldusnõukokku.

* Uued struktuurid peavad esmakordselt oma võimekust tõestama suvise majutuse (ka sisseastujate) organiseerimisel.

Seega on praegu tähtsaim kiiresti moodustada haldusnõukogu, kes saaks hakata tõsiselt tegelema talle pandud ülesannetega. Seepärast kutsuvad edustus ja valitsus kõigi ühiselamute elanikke valima majanõukogud (majades, kus neid seni veel ei ole) ning oma esindaja haldusnõukokku enne 19. veebruari. Ühtlasi kuulutame välja konkursi tegevdirektori leidmiseks. Nii ühiselamute esindajatel kui tegevdirektoriks pürgijatel palume võtta ühendust edustusega (Ülikooli 20—305, tel. 35 331).

Ühiselamute tulevik sõltub nüüd ainult meie kõigi pealehakkamisest ja tegutsemisest!

URMAS ORU,
edustuse eesistuja

AKADEEMILISED ASTMED (AMETIKOHAD) TÜ-s

Tartu Ülikooli akadeemiline hierarhia

Õppejõud	Teadurid
1. professor	1. vanemteadur
2. dotsent	2. teadur
3. lektor või vanemassistent	
4. assistent	

● **PROFESSORID: (korraline, erakorraline, emeriitprofessor).**

Professoriks valitaks isik, kellel on Eesti Vabariigi ülikooli doktorikraad või mõnes välisriigis (sealhulgas end. NSV Liidus) saadud teaduslik kraad, mis sellele oma tasemelt vastab. Ta peab olema oma eriala tunnustatud asjatundja, kellel on küllaldane teaduslik–pedagoogilise töö kogemus.

1. Korraline professor on oma eriala juhtiv õppejõud Tartu Ülikoolis. Ta korraldab oma aine õpetamist ning suunab vastavat uurimistööd. Korralise professori oluline ülesanne on kraadihariduse, eriti doktoriõppe korraldamine.

Kui korraline professor on allüksuse (osakond, instituut, kliinik) juhataja, siis on tal vastavad administratiivkohustused.

Korraliste professorite ametikohad nähakse ette ülikooli struktuuris ning neid finantseeritakse haridussummadest (ühisprofessoreid võib finantseerida ka väljastpoolt ülikooli). Seega määrab instituudi struktuuris olevate õppetoolide arv ka vastavate korraliste professuuride arvu.

Osakonna, instituudi (kliiniku) koosseisus õppetooli täitval korralisel professoril ei lasu otsest administratiivkohustust, kuid olenevalt osakonna, instituudi (kliiniku) töö iseärasustest on tal õigus enda juhendatavale töörühmale.

Instituudis töötavad korralised professorid võivad instituudi juhtimise üksteisele teatud ajavahemiku järel üle anda (nn. rotatsioon), Vastav kord reguleeritakse instituudi põhikirjaga või muu normatiivdokumendiga.

Korralise professori valimiseni on ametikoht vakantne.

2. Erakorraline professor täidab põhiliselt samu ülesandeid kui korraline, kuid reeglina ei täida ta eraldi õppetooli. Erakorraline professuur on alati personaalne ja see ei olene ülikooli struktuurist. Vastava professuuri avab Tartu Ülikooli nõukogu teaduskonna nõukogu ettepanekul.

Juhtudel, kui vastaval erialal on korralise professori koht täitmata, võib erakorraline professor allüksust (instituut, kliinik) juhtida. Samuti on tal õigus korralist professorit tema äraolekul asendada.

3. Emeriitprofessor. Tema õiguslik seisund on reguleeritud statuudiga.

● **DOTSENDID.**

Dotsent on oma eriala kompetentne õppejõud, kes õpetab mingit ainet või ainete rühma. Ta on iseseisev õpetaja ja teadlane, samuti õppetöö planeerija ja korraldaja pea– või kõrvalaines. Dotsent on korralise professori juhtimisel töötav meeskonna liige. Juhtudel, kus vastaval alal on korralise professori koht täitmata, võib dotsent allüksust (instituut, kliinik) ka juhtida. Samuti võib dotsent professorit ta äraolekul asendada.

Dotsendiks valitakse isik, kellel reeglina on Eesti Vabariigi ülikooli doktorikraad või mõnes välisriigis (sealhulgas end. NSV Liidus) omandatud teaduslik kraad, mis tasemelt sellele vastab. Tal peavad olema küllaldased teaduslik–pedagoogilise töö kogemused. Dotsendil on õigus lugeda põhi– ja valikkursusi nii pea– kui kõrvalainetes.

● **VANEMASSISTENDID JA LEKTORID. ASSISTENDID.**

Vanemassistendi ja lektori nimetust rakendatakse seniste vanemõpetajate puhul.Vanemassistendiks või lektoriks valimisel eelistatakse isikut, kellel on teaduslik kraad. Siiski võivad nendel ametikohtadel töötada ka väljapaistvad praktikud ja pedagoogid, kellel ei ole teaduslikku kraadi ega publikatsioone.

Arstiteaduskonna kliinikutes viib vanemassistent läbi kliinilisi praktikume ja osaleb teadustöös. Vanemassistent abistab kliiniku juhatajat ravitöö korraldamisel ja kliiniku majandamisel. Vastavalt toimib vanemassistent kliiniku juhataja asetäitjana (osakonnajuhatajana).

Muudes teaduskondades on lektor kõrge kvalifikatsiooniga õppejõud, kes juhendab laboratoorsete tööde tsükleid, korraldab seminare ja muid praktilisi õppusi, osaleb teadustöös. Ta võib lugeda loengukursusi kõrvalainetes, samuti üksikuid loenguid peaainetes.

Assistent on vastava erialase kvalifikatsiooniga abiõppejõud, kelle peamiseks ülesandeks on seminaride, praktikumide ja harjutustundide läbiviimine. Assistendiks võib valida kõrgharidusega ja piisava kvalifikatsiooniga isiku, kel on eeldusi jätkavaks teadustööks. Assistendi kohale eelistatakse magistrikraadiga või teaduslikke publikatsioone omavaid isikuid.

TEADURID

1. Vanemteadur on kõrge kvalifikatsiooniga teadlane, kes täidab töörühmas professori teadusala asetäitja funktsiooni või realiseerib iseseisvat uurimisprojekti. Vanemteaduri ametikoht finantseeritakse teadusfondist põhifinantseerimiseks saadavate summade, uurimistoetuste (graantide) või lepingute arvel.

Vanemteadurite kvalifikatsiooninõuded ühtivad dotsentidele esitatavatega. See võimaldab vastavate ametikohtade rotatsiooni ilma kvalifikatsiooni täiendava hindamiseta. Vanemteaduri ametikoht eeldab osalust ülikooli õppetöös.

2. Teadur on professori, dotsendi või vanemteaduri juhtimisel töötav uurimisrühma liige, kes iseseisvalt uurimisprojekti ei täida. Teaduri ametikohad finantseeritakse teadusfondist põhifinantseerimiseks või uurimistoetuseks (graantideks) eraldatavate summade või lepingute arvel. Teaduri ametikoht eeldab osalust ülikooli õppetöös. Teaduri ametikoha nõuded vastavad vanemassistendile või lektorile esitatavaile ning võimaldavad vastavate isikute rotatsiooni täiendava hindamiseta.

VALIMISE KORD

Kõigi vakantsete ametikohtade täitmine Tartu Ülikoolis toimub avaliku ja kõigile osalistele võrdsete tingimustega konkursi korras.

Vakantseks kuulutatud professorikohtadele võivad reeglina kandideerida isikud, kellel on EV ülikooli doktorikraad või mõnes välisriigis (sh. end. NSV Liidus) saadud kraad, mis sellele oma tasemelt vastab. Ta peab olema oma eriala tunnustatud asjatundja, kellel on küllaldane teaduslik–pedagoogilise töö kogemus.

Kandidaadid läbivad habilitatsiooniprotseduuri, mis korraldatakse vastavalt eeskirjale (lisa 1). Habilitatsioonikomisjoni arvamus esitatakse teaduskonna nõukogule, kes formuleerib otsuse habilitatsioonikomisjoni arvamuse suhtes. Seejärel esitatakse materjalid Tartu Ülikooli nõukogule, kes esitatud kandidaatide hulgast valib professori. **Professorid (korralised, erakorralised) valitakse ametisse 5 aastaks.**

Dotsendid ja teadurid valitakse teaduskonna (osakonna) nõukogu poolt 5 aastaks. Kandidaatide eelneva hindamise protseduur on sätestatud vastavas eeskirjas (lisa 1).

Kindlate uurimistoetuste (graantide) või lepingute raames töötavaid teadureid võib kohale määrata teaduskonna nõukogu otsuse põhjal vormistatud käskkirjaga. Selline määramine on tähtajaline: selle kestus ja tingimused määratakse erilepinguga.

Vanemassistendid ja lektorid valitakse teaduskonna (osakonna) nõukogu poolt 5 aastaks. Allasutus (osakond, instituut, kliinik) esitab hinnangu kandidaatide sobivuse kohta, asetades nad mitme kandidaadi olemasolu korral eelistatavuse pingeritta.

Assistendid valitakse teaduskonna (osakonna) nõukogu poolt allüksuse (osakond, instituut, kliinik) soovitusel isikute hulgast, kes on aasta töötanud vastaval ametikohal (läbinud katseaja). Assistenti kolmandaks 5–aastaseks perioodiks enam reeglina ei valita.

Käesoleva eeskirja kehtestamisega tühistuvad TÜ nõukogu otsused 26. 11. 90., 31. 01. 1992, 6. 03. 1992, 27. 03. 1992., 24. 04. 1992.

PEETER TULVISTE, TÜ prorektor
VEERA ANT, TÜ teadussekretär

HABILITATSIOONI EESKIRI

Lisa 1

Tartu Ülikoolis on habilitatsioon osa valimisprotseduurist. Selle eesmärgiks on:

— hinnata kandideerija sobivust taotletavale akadeemilisele ametikohale,

— reastada kandidaadid sobivuse järjekorras.

Vastavalt ei anta Tartu Ülikoolis astmelisi doktorikraade, milles kajastuks isiku sobivus akadeemilisele ametikohale. Sobiva teaduskraadi omamine on vaid üks vajalikest eeldustest ametikohale kandideerimisel. Erandkorras võidakse akadeemilisele kohale valimiseks soovitada ka teaduskraadita isik — eelkõige juhtudel, kus kandideerija teadustööde kogum vastab oma tasemelt eeldavale teaduskraadile.

Professorikandidaatide sobivuse hindamiseks nimetab teaduskonnanõukogu kolmeliikmelise (või enam) habilitatsioonikomisjoni oma eriala väljapaistvatest asjatundjatest, kellest vähemalt üks peab olema väljastpoolt Tartu Ülikooli.

Komisjonile esitatakse:

— *curriculum vitae,* milles kajastub eelkõige habiliteeruja akadeemiline karjäär;

— teadustööde nimekiri (vajadusel koos olulisemate publikatsioonide separaatidega või koopiatega);

— habiliteerija poolt oluliseks peetavad muud materjalid.

Komisjon esitab kindlaks tähtajaks oma hinnangu kandidaatide kompetentsuse kohta ja sobivate kandidaatide korral reastab nad eelistusjärjekorras. Komisjon võtab arvesse:

— sobiva teaduskraadi omamist, kuid erandkorras võib komisjon otsustada, et habiliteeruja teadustööde kogum vastab teaduskraadi taotlemiseks esitatavaile nõuetele. Niisugusel juhul võib komisjon taotleda hinnangut vastaval teaduskraadi kaitsmise nõukogult:

— eelretsenseeritavaid töid avaldatavates teadusajakirjades ja –kogumikes avaldatud artikleid, samuti monograafiaid ja õpikuid. Tähelepanu pööratakse habiliteeruja poolt kirjutatud ülevaateartiklite ja võimaluse korral ka tööde tsiteeritavusele.

Üldjuhul peaksid professoriks kandideerija teadustööd olema arvult ja sisult grupeeritavad vähemalt kolmeks eraldi võetavaks doktoridissertatsiooniks (12—15 vastava tasemega artiklit).

— teaduslik–organisatsioonilist tegevust: kuulumist teadusorganisatsioonidesse ja nende juhatustesse, teadusajakirjade ja –kogumike toimetamist, konverentside korraldamist ja osalemist koostööprojektides;

habiliteeruja elukäiku, eelkõige täiendusharidust, akadeemilist karjääri, eriti õppetöö kogemusi;

— praktilistel aladel — habiliteeruja kui spetsialisti kompetentsust ja oskusi.

Habilitatsioonikomisjoni otsus arutatakse läbi teaduskonna nõukogus. Nõukogu otsus koos habilitatsioonikomisjoni seisukohaga esitatakse Tartu Ülikooli nõukogule, kes valib professorid. Arvamuste erinevuse korral tehakse see Ülikooli nõukogule teatavaks.

Dotsendi ja vanemteaduri kohale kandideerijate puhul rakendatakse üldiselt samu habiliteerumise põhimõtteid kui professori kohale kandideerijate puhul. Habilitatsioonikomisjoni võib moodustada Tartu Ülikoolis töötavatest asjatundjatest.

Dotsendi kohale esmakordselt kandideerijale on kohustuslik avalik loeng (venia legendi).

Dotsendiks habiliteeruja teadustööde maht võib olla väiksem ja tal ei pea olema teaduslik–organisatsioonilise töö kogemusi.

Kinnitatud TÜ nõukogus 18. detsembril 1992.

KORP! FRATERNITAS LIVIENSIS 75

28. jaanuaril sai korp! «Fraternitas Liviensis» 75–aastaseks. Avaldame juubeli puhul ka selles (vt. eelmist ajalehte) ja järgmistes «UT» numbrites mõningaid kirjutisi frater liviensis'te sulest, mis on varem ilmunud korporatsiooni perioodilises väljaandes «Fraternitas».

Ajakirja «Fraternitas» toimetus

ARVO MÄGI
TUDENGILAULU AJALOOST

Tänapäeva akadeemilise hariduse ja ülikoolide juured ulatuvad teatavasti (alles hiljuti ajaloolaste poolt ekslikult pimedaks peetud) keskaega. Tähelepandav on põhja pool Alpe esimesena asutatud Pariisi ülikooli (u. 1150) osatähtsus: ülikooli juurde tekivad esimesed **«natsioonid»** vastavalt üliõpilaste päritolule, mis kujunevad nii–öelda kõikide edaspidiste üliõpilasorganisatsioonide eelkäijaks. Saksa üliõpilased koguněvad alguses samuti kodupaiga järgi **«Landsmannschaftidesse»**. Üliõpilase nimetus «bursa» — s.t. stipendiaat, kes kodukoha kiriku, kloostri või mõne võimukandja toetust nautis, muutub saksa keeles «Burschiks» (sõna tähendab saksa keeles algeliselt poissi, noormeest, selli). Samuti pärineb prantsuse keelest esimese aasta üliõpilase — noviitsi (vastandina nimetusele «skolaar», mis tähendab vanemat üliõpilast, vahel ka üldse õpetatud meest) — pilkenimetus «feux» (kollanokk). See muutub saksa keeles sõnaks «Fuchs» ja tõlgitakse eesti keelde tolle sõna tavalise tähenduse järgi — «rebane».

Ka üliõpilasorganisatsioonide välismärgid põlvnevad keskajast — eeskujuks rüütliperekondade, linnagildide ja tsunftide värvid ning vapid. Keskajal pidi ju riietus ja välimus ära märkima inimese ühiskondliku kuuluvuse (allalastud kiivriga lahingusse tormaval rüütlil oli peagi raske teha vahet liitlase ja vaenlase vahel, kui kõik ei kandnud kilbil oma vappi ega kiivril värvilist suletutti). Ka üliõpilasorganisatsioonide sisekorra põhialused pärinevad sealt — kuulekus vanemate suhtes, distsipliin, vastastikune abistamine, auküsimuste korrastatud lahendamine jne.

Keskaegsest miljööst pärineb algselt ka tudengilaul, *cantus*, selle stiil ja motiivid. Võib isegi julgesti väita, et tudengiluule on 13. sajandil kõrgemal tasemel kui kunagi hiljem. Selle luuleliigi põhialused on pandud kõrgkeskajal — kõik hilisem osutub (tihti kahvatuks) järeleaimamiseks.

* * *

Mida mõistame **«üliõpilasluule»** all! Ennekõike kahtlemata nn. joomalaule, tundevalanguid ja mõttemõlgutusi klassikalise kolmikmotiivi «Weib, Wein und Gesang» ümber (vanemas versioonis pigem teemadel: viin, naised ja täringud). Sellele liitub väikekodanliku maise vara korjamise halvustamine, päevast päeva elamise ülistamine, muretus ja pillav elulust — tagaplaanil mõnikord surma ja kõige kaduvuse eelaimusi. Esineb ka teravat kriitikat selleaegsete võimumeeste, ennekõike «Rooma kuria», s.t. katoliku kiriku vastu ja kohati Jumalat ning ususalgamist (hoolimata keskajal valitsenud siirast hirmust Viimase Kohtu, puhastustule ja põrgu piinade ees).

Kes olid tolle lüürika loojateks? Kultuurilooline uurimus on kindlaks teinud, et nende ladinakeelsete (vähemas osas ka vana–prantsuse, vana–inglise ja vana–saksa keelsete) värsside loojateks ja ettekandjateks polnud niipalju tavalised skolaarid, kui ringirändavad (või hulkuvad) üliõpilased, nn. vagandid (Prantsusmaal kohati ka goliardideks nimetatud). Selle teataval määral keskaegse ühiskondliku kihistumise reegleist erineva grupi koostis pole täiel määral selge. Arvata võib, et sinna kuulus õpingutel rahahädasse sattunud üliõpilasi, kes ringi rännates lauluga, juttude rääkimisega, näitlemisega ja kerjamisega katsusid oma kassat täiendada. Aga kahtlemata oli seal ka palju lõplikult deklasseerunud ja mahakäinud indiviide, ilma õpingute jätkamise lootuseta ringihulkuvaid üliõpilasi, kes ühel või teisel viisil ülikoolidest välja langenud. Samuti ka ülemusega vastuollu sattunud alamaid vaimulikke, ka lihtsamaid mängumehi või allakäinud aadlisoost laulikuid.

Uurijad pole saavutanud täielikku üksmeelt küsimuses, kas nood vagandid olid ainult laulude ettekandjaks või ka nende loojaks. Osa väidab (eriti sakslased), et laulude loojad olid enamikus heas positsioonis isikud, tuues näiteks terve rea tuntud kõrgemaid vaimulikke ja ametimehi. Inglise uurijad selle vastu rõhutavad, et nende tuntud laulikute kõrval, kes tudengielu muretust oma värssides poeetiliselt teesklesid, leidus ka rida tõelisi vagantlüürikuid, kelle trots, pilge ülespoole ja kohati meeleheit olid ehtsad.

Aastal 1847 leiti Baierist, Benediktbeureni kloostrist keskaegne, umbes aastast 1250 põlvnev käsikiri (ilma tiitellehe ja alguseta), mis on osutunud suurimaks ja täielikumaks vagandiluule koguks ja nime all **«Carmina Burana»** maailmakuulus, sisaldades säilinud osas üle 200 luuletuse, sellele lisaks vaimulikke draamasid. Saksa helilooja **Carl Orff** (s. 1895) on loonud keskaja muusika motiividel viisid osale neist lauludest samanimelises helitöös, mis koosneb koorilaulust instrumentaalsaatega (1936). See omapärane heliteos annab sugestiivselt edasi hooletut, opositsioonilist, aga viina– ja armastuskultusega kirglikult läbipõimitud vagandiluule meeleolu.

Tuntuim ja kuulsaim vagantluuletajaist on **«Archipoetaks»** nimetatud lüürik (u. 1130—1170), kes oli Saksa keiser Friedrich I Barbarossa (1152—1190) kantsleri ja Kölni peapiiskop Rainald von Dasseli õuelaulik. Ta oli aadlisoost, õppinud grammatikat, retoorikat ja arstiteadust Salernos, nii õpingute ajal kui hoovilaulikuna selleaegse liikuva hoovkonna tõttu palju reisinud, korduvalt oma metseenidega vastuolus olnud. Archipoeta luuletusist on tuntuim ja tõlgitum nn. **«Vagandi pihtimus»** (ladinakeelse algrea järgi «Estuans intrinsecus»), mille motiivide valikus peegelduvad kõik klassikalised tudengilaulu teemad. Esitame sellest luuletusest allakirjutanu tõlkes tähtsamad värsid:

Taevatuuled pilluvad mind kui tühja laeva.
Põrgupiina hirmus ma unustand taeva.
Kütkes ei hoia kett ega raudne ahel.
Kõikjal sõpru otsides emban kelme vahel.

Vaga paater, patu süüst andestust ma palun!
Tütarlaste ilu vaid naudiskledes talun:
südames ma patustan vabisedes ihas
nendega, kes keelduvad minu armust lihas.

Täringud on sageli noore mehe paheks.
Särgita ma lõdisen — kärisend too kaheks.
Kuigi turjal kananahk, süda lõõmab rinnas.
Ahastuses loodud laul kõige enam hinnas.

Kolmanda peapatuna kõrtsipinke nühin.
Magus maitseb mulle viin, aina kõrtsi rühin.
Helded inglid viimaks mu upitavad taeva.
Seal ma ära unustan elamise vaeva.

Minu saatuseks on vist surra kõrtsilauas.
Viina rüüpan pudelist isegi veel hauas.
Rõõmsalt laulab inglikoor — sellest saan siis aimu:
Issand õnnistagu sind, vana joomakaimu!

Oma patud olen nüüd teile ära pihtind.
Vooruslikult pole ma oma elu rihtind.
Sõbrad, tuttavad ja kõik, kes mu vigu teavad —
visaku mind kiviga, kui end õigeks peavad.

(Järgneb)

Eesti Arhiiv Austraalias

Vanim ja suurim eesti arhiividest/arhiivraamatukogudest väljaspool Eestimaad on asutatud 1952. aastal Austraalia Eesti Seltside Liidu poolt. EAA on eduga täitnud asutamisel määratud ülesanded koguda ja säilitada:1) kõik väljaspool Eestit alates 1944. aastast ilmunud eestikeelsed, muukeelsed eestiainelised ja kõik eestlaste poolt kirjutatud trükised, ükskõik mis keeles, millisel teemal või millises paljundustehnikas;

2) kõik Eestis või mujal enne 1944. aastat ilmunud eestikeelsed ja muukeelsed eestiainelised raamatud, brošüürid, perioodikanumbrid ja muu kirjavara.

Alates 9. jaanuarist 1953 on arhivaariks olnud korp! Fraternitas Liviensise auvil! **Hugo Salasoo.** Olles 38 aastat arhivaarina töötanud, võib ta oma tehtud tööd iseloomustada järgmiste lausetega: «39 tegevusaasta jooksul on arhiivikogud kasvanud nii suureks, et 1968. aastal «oma kulu ja kirjadega» arhiivi jaoks ehitatud tule–, niiskuse– ja valgusekindel hoone on kitsaks jäänud. Üle 20 aasta on arhiivi ruum suutnud vastu võtta ja umbes 250–le jooksvale meetrile terasriiuleile ära paigutada saabuvat arhiivimaterjali. Nüüd on aga ruumipuudus muutunud kriitiliseks ja Austraalia Eesti Seltside Liidul on kavas arhiivile uus, suurem ja sobivam hoone ehitada.»

Tema sõnade kinnituseks võiks tuua mitmeid arve, millest tooksin siinkohal mõne:

1) 1990. aasta lõpus oli arhiivis trükiseid 46 keeles, alates afrikaani ja lõpetades vene keelega (kõik eestlaste kirjutatud või eestiainelisi materjale sisaldavad trükised);

2) suuremate trükiste ja eesti autorite teaduslike tööde koguarv on 23 047, neist eestikeelseid 7941;

3) Eesti autorite teaduslikke töid oli 1990. aasta lõpus kokku 11 992 tööd 777–lt autorilt.

4) väiketrükiste (ajalehelõigendid, ürituste kavalehed, lendlehed, voldikud jne.) üldarv on üle 48 000.

Lisaks eespool nimetatule on arhiivis ka perioodiliste väljaannete aastakäikude ja üksiknumbrite, eksliibriste, fotode ja slaidide, heliplaatide, filmide, käsikirjade, organisatsioonide arhiivikaustade jm. kogud, mis erakordse hooga paisuvad.

Alates 1991. aasta algusest jätkab Hugo Salasoo alustatud tööd tema poeg **Inno Salasoo,** kes on samuti korp! Fraternitas Liviensise vendluspere liige.

Vil! Inno Salasoole jõudu ja jaksu soovides

ülevaate koostanud
TOOMAS KUKK

SAUNA–ANTS

Tervitades korp! Fr. Liv. 75. aastapäevale pühendatud näitust

Küsimus

ÜLEMAKS KUI
HÕBEVARA
KALLIMAKS KUI
KULLAKOOREMID
TULEB NÄITUST KÜLASTADA

Uued tuuled

TUUL PUHKUS NII
ET PUHKUDAGI PÄRAST
ENAM MIDAGI POLE
PUHKUDA
PUHKU
PUHKE
PUHK
PUUH
PUH
PUU
PU
PH
P

MIKS OLED
SA KUU
MU PEALE
NII
KÕVASTI
PAISTNUD

Õnn

MA VAATAN KLAASI
SEALT MULLID TÕUSEVAD!
MIKS MULLID,
IMELIK?
OO!
KLAASIS ON VEDELIK!
SEE VEDELIK KIHISEB,
MULISEB, KEEB...
VAAT, NÜÜD TEKIBKI
KÜSIMUS;
MIS MULLID ON NEED?
NEED MULLID ON ÕLLE
EI OLE NEED VEE!

Korporatsiooni lipu taaspühitsemine Tartus Peetri kirikus 22. septembril 1989.

Tudengifolkloor

1950–ndail ja 60–ndail oli üsna laialt levinud laul «Tinna». See on kohandus ühest rahvalaulust. Kuna lauluga kaasnesid liigutused (astumine, kükitamine), võib teda nimetada tantsulaulukski.

Kogu tudengifolkloor on pärit Kirjandusmuuseumi kogudest.

TINNA

Elu ilusaim tants on tinna,
seda tantsitakse nõnna —
samm ette, samm taha, ja kükakile maha.

Üks kass läks üle silla, tema saba tegi tilla–tilla.
Ta ütles, las tulla, ja kaapis peale mulla.

Refr. Elu ilusaim...

Üks luukere tõmbas kella ja kojamees tuli välja.
Ta ütles: «Mis vaja? Ega siin pole vaestemaja.»

Refr.

Elu ilusaim mees on miilits, ta Raekoja platsil hiilib.
Samm ette, samm taha, ja kükakile maha.

Refr.

Poiss viskas varblast kiviga ja varblane lendas minema.
Ta lendas katuse harjale just teise varblase turjale.

Refr.

Rubriiki toimetab
JAAN MALIN

Legendaarsest töömehest Jaan Muugast

On mehi, keda meenutatakse veel pikka aega pärast surma, kelle töödest ja tegemistest, isikupärast ja sellega seotud veidrustest räägivad järeltulijad legende. Meie suurkooli lähiminevikust on üks selliseid töömees Jaan Muuga, kelle surmast möödus 13. jaanuaril 25 aastat. Sel puhul ei ole liigne Muugat pisut meenutada.

Ta oli Tartu ülikooli teenistuses kokku 40 aastat. Algul lihtsa töömehena, siis õppetöökoja juhatajana. Rasina mõisa kandimehe perest päritud poisi üldharidus piirdus Räpina ministeeriumikoolis saaduga. 1912. aastal kutsuti Muuga kroonut teenima ja mõne aja pärast pandi ennast täiendama Novgorodi elektrotehnilistel kursustel. Siin omandas ta vajalikud teadmised ja oskused, et töötada kuni 1921. aastani, mil Muuga opteerus Eestisse, töötades elektrijaamades elektrikuna.

1924. aastal asus Muuga TÜ teenistusse ja hakkas peagi nuputama uute aparaatide ehitamise kallal. Ta ise kirjutas selle aja kohta:

«Sel ajal oli elektrotehnika alal väga raske midagi teha, sest välismaa (peamiselt Saksamaa) firmade esindajad pakkusid igal pool oma vabrikute tooteid. Sain nendega konkureerida ainult aparaatide hinna suhtes. Kui näiteks Siemensi vabrikus tehtud röntgeniaparaadi diagnostikastatiiv maksis 300 000 marka, siis minu poolt valmistatud statiiv läks ülikoolile maksma ainult 65 000 marka. /...

Tiivustatuna ehitatavate aparaatide odavusest hakkasin katsetama röntgeni–, diaterma– ja teiste aparaatidega. See mul ka õnnestus. Ehitasin Tartu, Tallinna, Võru, Petseri ja Paide haiglatele 16 täiskomplekti röntgeniaparaate.»

See oli enne sõda. Sõjajärgsetel aastatel ehitas Muuga veel vähemalt 11 röntgeniaparaati, neist mõned õige suured, nii et tema aparaatide koguarv ulatus 30–ni.

Koos ülikooli röntgenoloogia ja radioloogia õppejõu Jüri Haldnaga hakati Jaan Muugat suvevahcaegadel komandeerima välismaale uurima röntgeniaparatuuri elektrotehnilist külge. Iga komandeering kestis ikka kuu–kaks. 1927. aasta suvel oli Muuga Viinis, 1928 Poznanis, 1934 Saksamaa linnades ja Prahas, 1937 Pariisis, 1939 Leipzigis ja Varssavis ja 1941 Leningradis ja Moskvas.

Tema töökoda asus Toomeorus, Vallikraavi tänava käänus Kuradisilla lähedal paiknenud ülikooli pumbamajas. 1941. aasta juulis, Tartu lahingute ajal, oli Muuga see mees, kes pani diiselmootori abil tööle pumbad, mistõttu ülikooli veevärgis oli sedavõrd vett, et sai kustutada peahoone ümbruses põlevaid maju, mille leegid ähvardasid kanduda peahoonele. Linna veevärk oli selleks ajaks täielikult rivist väljas.

1944. aasta sügisel evakureeriti Muuga Tšehhoslovakkiasse, kus ta töötas röntgeniaparaatide ehituse alal Tesla tehases. Tulnud 1947. aastal tagasi Tartusse jätkas Muuga ülikooli teenistuses õppetöökoja eesotsas. Siin konstrueeritud ja ehitatud aparaate demonstreeriti Brüsseli maailmanäitusel, Londonis, Pariisis, Prahas ja Moskvas. 1. jaanuarist 1968 jäi Muuga pensionile ja 13. jaanuaril varises kokku peahoone õues teel oma armsaks saanud töökohta.

* * *

Jaan Muuga oli otsiva vaimuga fanaatiline töömees, kes ei mallanud ka nädalavahetusel olla eemal oma töökojast, mis tol ajal asus peahoone füüsikatiivas, alumisel korrusel. Peahoone komandant kurtis, et Muuga ei lase tal pühapäeva hommikuti rahulikult magada; helistab juba enne kella 8 välisukse kella, et sisse pääseda. Pühapäeviti olevat tal eriti mõnus üksinda nokitseda, teised ei tulevat segama.

Muuga ise ütles, et tööd tuleb teha sellise pingega, et kui pärast istud suppi sööma, siis lusikas väriseb käes. Ta ise oli suur supi– ja magusasõber, põlates tubakat ja kangemat kraami. Tema leiutuste–otsingute kohta olgu toodud järgmised märksõnad.

** 1930. aastate keskel tõstatas Muuga Tartu trollibussi idee ja ehitas esimese katselise trolliliini marsruudil Kuradisild — Uus Anatoomikum, kus liikus paari nädala jooksul elektrimootori ja kummiratastega varustatud sõiduk.*

** 1940. aasta eriti külmal talvel, kui külmusid Tartu linna veemagistraalid ja ülikoolilinna ähvardas veepuudus, päästis Muuga olukorra sellega, et konstrueeris võimsa trafo ja sulatas 1000–amprilise vooluga külmunud torustiku lahti. Seda ideed kasutati mitmel korral ka pärast sõda.*

** 1947. aastal konstrueeris Muuga taastajate töö kergendamiseks varemetest kivide ja prahi väljatoomiseks paarisaja meetri pikkuse elektritransportööri, mida kasutati raekoja taga varemeteväljal.*

** Järgmistesse aastatesse kuulusid puude peale– ja mahalaadimise mehhaniseerimise seade ja ettepanek kasutada tigupumpa nafta, masuudi ja teiste viskoossete vedelike pumpamisel.*

* * *

Jaan Muuga kaastöölised meenutavad.

Helmut Malin: «Kogu ülikoolis teati, et Muugat ei ole kuidagi võimalik puhkusele saata. Kord eraldati talle tuusik Krimmi ja tütrele tehti ülesandeks saata isa Moskvasse ja panna seal isiklikult Simferoopoli rongile, siis ta vast ei tule kohe tagasi. Nii ka toimus. Kuid paari nädala pärast oli Jaan jälle Tartus ja rääkis meile: «Kogu see puhkus kulus mul asjaajamise peale, et varem tagasi saada. Arstid ei tahtnud sellest kuuldagi, aga kaks nädalat kauplesin neilt ikka välja...»

Ivar Paabo: «Kord sattus Muuga kurgukliinikusse ravile. Helistas peagi töökotta ja palus, et mehed tooksid talle järele riistade koti — tal olla seal igav. Läheme. Näeme — Muuga ei leba sugugi palatis, vaid on hoopiski peadpidi toiduliftis ja parandab seda. Tal oli riistade üle väga hea meel, sest nüüd sai millegi tõsisema kallale asuda. Said kliinikus kõik rikkis elektriseadmed korda, tuli Muuga arstide keelule vaatamata kliinikust ära. Ta ei saavat lihtsalt ilma tööta olla.

Ta oli niisugune mees, et endale kulutas imevähe. Samal ajal ei olnud Muugal kahju osta ülikoolile oma raha eest vajalikke materjale ja detaile. Võttis oma rahakotist raha, andis töömeestele ja saatis need poodi. Kui küsisime, et kas võtame ka tšeki, lõi Muuga käega ja ütles: «Äähh, mis sa vaeva näed. Hakka veel raamatupidamisega õiendama. Mul raha on.» Käis ringi riidest kingad jalas ja sinine kittel seljas. Ja alatasa nuputas, mida saaks tehnika alal veel ette võtta, mida paremini teha. Idee käes, tegi algust ja andis töömeestele käsu lõpuleviimiseks. Tema rahutu vaim oli juba järgmist probleemi lahendamas.»

HILLAR PALAMETS

SPORDIKESKUSES UKSED LAHTI

Sügissemestril tööd alustanud TÜ spordiosakond on nüüd ümber nimetatud spordikeskuseks. Keskuse alla kuulub kogu see spordiharrastus TÜ–s, mis jääb väljapoole kehakultuuriteaduskonna õppeplaanilisi tunde. Ta ühendab ka kõik TÜ spordirajatised ning spordiklubi (ÜSK). Keskus asub **õppehoones Jakobi 5, toad 112 ja 114.** Siit saab infot iga tööpäev **kella 9 ja 17 vahel.**

Novembris–detsembris korraldas spordikeskus I ja II kursuse üliõpilaste hulgas ulatusliku küsitluse. Saadud andmete alusel vaadati mõnedki seisukohad ümber, loodi üliõpilastele uusi võimalusi. Küsitlusest ilmnes, et soositumateks on esmalt pallimängud, siis ujumine, nn. raskejõustiku kallakuga alad (kulturism, enesekaitse, judo ja idamaised võistlusviisid) ning naisüliõpilaste eelisala naisvõimlemine (ka rütmika, jooga, *stretching*, tantsuline liikumine).

● **Raskejõustiku alad on praegu koondunud Jakobi 5 (tegevus algab 15. veebruaril).** Soovijail tuleb nobedasti kohale minna.

JUDO (M ja N) — E, K, N 19.30 maadlusruumis;

ENESEKAITSE JA IDAMAISED VÕISTLUSVIISID — mehed E, T, K, N, R 21 ja naised T, K, N, R 20 suures saalis;

KULTURISM — mehed E, T, K, N, R 20, naised T, K, R 15 tõsteruumis.

● **Uusi soovijaid võetakse vastu ka NAISVÕIMLEMISE rühmadesse (alates 8. veebruarist);**

E 15 ja 16 Jakobi 5 suur saal; 16 ja 17 Lai 37,

K 15 ja 16 Jakobi 5, suur saal,

N 15 Jakobi 5, väike saal,

R 16 Jakobi 5, suur saal.

● **Naisvõimlemise rühmajuhtide kool tegutseb Jakobi 5 T ja N kell 16.**

● **Graviidsete kehakultuur toimub arstipunktis (Narva mnt. 25) T, K, N kell 19.**

● **Pallimängurühmad alustavad 8. veebruarist ja põhiliselt Ujula 4 spordihoones.** Harrastusmängijate rühmad:

KORVPALL — mehed E 16, 17, 18, K 16, 17 ja 19.30, naised E ja N 16;

VÕRKPALL — mehed ja naised T 16;

SULGPALL — (Lai 37) T ja K 18, R 17.

Jätkub kõikide rühmade tegevus Nooruse 9 võimlas samadel kellaaegadel; v.a. E ja K, nendel päevadel on tundide algus kell 18.

Pallimängude rühmi on võimalik veel juurde luua.

● **KERGEJÕUSTIK (Ujula 4, maneež) iga päev kell 17, 18.**

● **KEHALISTE VÕIMETE ARENDAMINE (jooks, trenažöörid, võimlemine) T ja N 17 ja 18 Ujula 4, maneežis.**

● **SUUSATAMINE (Jakobi 5 suur saal) E 20, T 16.**

● **ORIENTEERUMINE (Ujula 4, maneež) T 17.**

* * *

Tuletame meelde, et TÜ sisebaasidesse saab pääsme ettenäitamisel. Sissepääsukaarte tuleb pikendada kohe semestri esimesel õppenädalal. Semestri maks on 5 krooni. See võib olla suurem vaid algõppekursustel, kus antakse tasuta kasutamiseks vastav inventar.

Täiendavat infot saab spordikeskusest. On võimalik komplekteerida uusi rühmi, eriti ennelõunastel aegadel.

Lisaks eeltoodule tegutsevad mitmel alal spordirühmad, kus harjutatakse suuremate koormustega. Ka nendesse rühmadesse võib pretendeerida.

Ülikooli töötajatel on õigus käia spordiharrastusel koos üliõpilastega või organiseeruda isescisvatesse rühmadesse. Töötajate rühmi on rohkem naisvõimlemises ja pallimängudes.

UJUMINE. Pikem info ilmus eelmises lehes. Lühidalt: 16. kutsekeskkoolis (Vanemuise 33) saaks ujuda T ja N kolmes rühmas — 20.30, 21 ja 21.30. Iga ujumiskord maksab töötajatele 3, üliõpilastele 2 krooni, kuid kuu maks tuleb ette tasuda. Seejuures peab rühmas olema vähemalt 20 inimest. Kui esimese õppenädala jooksul soovijaid ei leidu, siis peame ujula kasutamisest loobuma.

Tegutsemislusti kõigile!

VALTER LENK,
spordikeskuse juhataja

INFO • INFO ☛☛ INFO • INFO ☛☛

Eesti ajaloo fakultatiivloengud

jätkuvad kolmapäeviti kl. 18—20 peahoones aud. 133

3. II	dots. Allan Liim	— Majandus 1860—1917.
10. II	—"—	— Rahvuslik ärkamine.
17. II	—"—	— Venestusaeg 1887—1917.
3. III	—"—	— Kultuur 1860—1917.
10. III	õp. Ago Pajur	— Iseseisvumine ja Vabadussõda.
17. III	—"—	— Majandus 1920—1940.
24. III	—"—	— Sisepoliitika 1920—1940.
31. III	—"—	— Välispoliitika 1920—1940.
7. IV	—"—	— Kultuur 1920—1940.
14. IV	—"—	— Eesti riik ja rahvas Teises maailmasõjas.
21. IV	dots. Allan Liim	— Sõjajärgsed aastad 1945—1956,
28. IV	—"—	— 1956—1987,
5. V	—"—	— 1987 kuni tänapäev.

Kursus lõpeb eksamiga. Positiivne vastus koos lektüüri tundmisega annab koormuse kahe õppenädala ulatuses.

Eesti ajaloo õppetool

Valikkursused filosoofias

(alates 15. veebruarist)

Prof. Rein Vihalemm — Loodusteaduse filosoofilised alused.
Prof. Ülo Matjus — Valitud peatükke M. Heideggeri mõtlemise teelt.
Lektor Tõnu Luik — Interpretatsioone Hegeli «Vaimu fenomenoloogiast» II.
Ass. Eduard Parhomenko — F. W. J. Schelling — vabaduse metafüüsika.
Ass. Andrus Tool — Vaimuteaduste filosoofia ja hermeneutika kujunemine.
Dots. Viktor Sieben — Vana–Kreeka filosoofia (vene k.)
Prof. Eero Loone — 20. sajandi filosoofia (25. 03—14. 05 vene k.)
Lektor Jüri Ruus — Poliitiline opositsioon demokraatias.
Lektor Rein Toomla — Eesti erakondliku süsteemi taastekkimine.

Ülikooli allüksused (õppetoolid, instituudid jt. ning üksikisikud)! Õppe– ja teadustöö arenduskoda

(Narva mnt. 4—208 tel. 35 297)

täidab teie tellimusi ja pakub teenustöid metalli, elektroonika jt. aladel.

Valmistab
detaile, sõlmi ja seadmeid teie projektide (tellimuste) järgi, inhalaatoreid hingamisorganite haiguste raviks,
heitvee puhastusseadmeid,
ruumiõhu puhasteid ja värskendeid,
emulsoreid;

konstrueerib
seadmeid ja aparaate tellija idee järgi;

remondib
õppe– ja teadusaparatuuri,
kirjutusmasinaid,
raadioaparatuuri,
vibropumpe;

puhastab ja katab
metallipindasid nikli, vase ja tsingiga,
anodeerib alumiiniumdetaile, mustab terasdetaile;

teeb
keevitus– ja värvimistöid;

annab
tehnilist konsultatsiooni ja väljaõpet tehnika kasutamiseks.

TÜ arendamiskoja direktor

RSR

Teisipäeval, 9. veebruaril kl. 18.15 raamatukogu ruumis 206 kohtume Toivo Kuldsepaga Eesti Välispoliitika Instituudist. Eriti oodatud nooremate kursuste huvilised.

KES SAI RUNEBERGI PREEMIA?

Teisipäeval, 9. veebruaril kl. 16 peab Soome Instituudis (ph. 303) ettekande eelmise aasta soome ja soomerootsi luulest kirjandusteadlane Elisabeth Nordgren.

NÄITUSI RAAMATUKOGUS

Theodor Beise 175,
Mihhail Bronštein 70,
Piret Veski ja Kaido Kase keraamika,
«Fraternitas Liviensis 75» (kunstinäitus).

VÄLISSTIPENDIUMID

*** Põhjamaade Ministrite Nõukogu stipendiumid (Soome, Rootsi, Norra Taani, Island 1993/94. õ.–a. sügissemestriks.** Vajalik nõusolek vastuvõtvalt kõrgkoolilt. Avaldused **20. veebruariks.**

*** College of Europe. Institute of Postgraduate European Studies. Brugge, Belgium.** Stipendium magistrandidele 1993/94 (õigus, majandus, ajalugu, poliitikateadused). Avaldused **1. märtsiks.**

*** Uppsala ülikooli suvekursused 1. - 22. aug k.a. «Demokraatia ja turumajandus».** Info välissuhete osakonnast, majandus– ja õigusteaduskonnast enne 20. II.

❊

KEVADHOOAEG ALGAB!

Teisipäeval, 9. veebruaril kl. 22–st TÜ klubis
ÜLEMAJA ÖÖPIDU
ehk
«LUUVALUPÄEVA MASSAAŽINÜHKAM»
* mudivad Sven Mällo, Toivo Tenno ja Janek Luts,
* panoraamvideo * üdini üllatavad ülesastumised.

Kolmapäeval, 10. veebruaril ja **neljapäeval,** 11. veebruaril kl 21 TÜ kohvikus (Narva mnt. 27)
DISKO ja kokteil
KOKTEIL ja disko

Reedel, 12. veebruaril kl. 22 TÜ klubis esmakordselt
ans. «THE SPEKULATIVE ROCK'N' ROLL BAND»
ülemaja*show*'s «Elvis Presley fenomem»,
* diskosaalis assisteerib Janek Luts.
Odavama pileti võid osta eelmüügist 11. veebruaril kl. 16—18 ruum 208.

Laupäeval, 13. veebruaril kl. 2 TÜ klubis
TÄIELINE SPECIAL.
Tänase piduõhtu tarvis on kokku saanud vana hea ansambel
«FIX»
* retrotümpsuga vahendab Ole Ulp.
Tule ja tantsi!

Pühapäeval, 14. veebruaril kl 21 TÜ klubis
PÜHAPÄEVADISKO

Kohtumiseni!

Üliõpilaspilet ikka kaasa!

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

☎ 35 180

Tartu Ülikooli Raamatukogu

NR. 4 (1701)
REEDE,
12. VEEBRUAR,
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB !
UUS «UT» MAKSAB
35,VANA 20 SENTI.
TELLIMISHIND
AASTAKS
POSTIGA 25 KR.
ILMA POSTI
VAHENDUSETA
20 KR.

Noortele majandusspetsialistidele pakub häid võimalusi kontaktfoorum «Career 2000»

19. veebruaril toimub Tallinnas kultuurikeskuses «Sakala» majandus– ja juhtimisüliõpilaste tööbörs — kontaktfoorum «Career 2000», mille korraldab AIESEC–Estonia Inc.

Kontaktfoorumi «Career 2000» eesmärk on kokku viia Eesti ettevõtete ja firmade esindajad ning Eesti kõrgkoolide majandusüliõpilased, juba diplomeeritud spetsialistid ning noored majandustegelased, kelle vanus ei ulata 30–t eluaastat.

AIESEC on maailma suurim apoliitiline kasumit mitte taotlev ja iseseisev majandusüliõpilaste assotsiatsioon, millel on 60 000 liiget 74 riigi 722 ülikoolis. Peakorter Brüsselis juhib kahte ülemaailmset programmi — vahetusprogrammi kaudu leiab igal aastal üle 10 tuhande üliõpilase praktikakoha välisfirmades. Globaalse Teema Programmi raames toimub aasta ringi sadu teaduskonverentse. Alates 1. märtsist on AIESEC–i esindus avatud ka Eestis.

Firmade poolt võtavad kontaktfoorumist «Career 2000» osa eeskätt nende juhid. Nemad teevad oma valiku just ja ainult nende noorte inimeste hulgast, kes kontaktfoorumist «Career 2000» osa võtavad.Kontaktfoorum «Career 2000» pakub häid võimalusi firmadele, veel paremaid aga üritusest osavõtvatele noortele majandusspetsialistidele.

Praegustel majandusüliõpilastel on hea võimalus leida endale suveks kasulik praktikakoht ning tutvuda Eesti edukaimate firmade ja nende juhtidega.

(Järg 4. lk)

Üliõpilaskonna valitsuse esimees INDREK OSTRAT annab ülevaate praeguse edustuse ja valitsuse tegevusest.

Üliõpilaskonna hetkeseisust. Pooleliolevaist tähtsamatest ja vähem tähtsamatest tegemistest.

Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna (TÜÜ) Edustuse teine koosseis on nüüd töötanud juba ligi pool ette nähtud ajast, niisama ka TÜÜ Valitsus. On paras hetk teha kokkuvõtteid siiani toimunust ning heita pilk veel oma ametiajal eelseisvale.

* * *

Eelmisel sügisel ametisse astudes ütlesin, et tähtsaimaks jääb eelkäijate poolt tehtu edasiviimine ja lõpetamine. Aeg on seda veendumust kinnitanud. Enne täpsema eri probleemide käsitluse juurde asumist proovin üldistada üliõpilaskondade arengut 1990. aasta lõpust peale.

* * *

Juba vahetult pärast edustuse esimese koosseisu valimist ei olnud üliõpilaste enamikul usku asjade kiire muutumise võimalikkusse. Üldise majandusliku languse ja emotsionaalse madalseisu taustal ei saanud seda eriti ka nõuda. Ometi asusid valitud ja seatud tõsiselt oma ülesannete kallale ja suutsid pooleteiseaastase ametis olekuga seada nii mõndagi normaalsetele alustele. Peaaegu kohe selgus ka, et üliõpilaskonna loomise järele valitses suur vajadus — ülikool alustas järk–järgult oma üliõpilastesse puutuvate kohustuste üleandmist üliõpilaskonnale. Ning see sai nende täitmisega hakkama, olgugi et algul otsingute (nii struktuuriliste kui sisuliste) etapil osaliselt konarlikult. Tänu üliõpilaskonnale suudeti säilitada üliõpilastele transpordisoodustused (kuigi vahepeal tuli laskuda ekstreemsete abinõudega ähvardamiseni), tagasi tõrjuti mõtted võimalikust kõrghariduse maksustamisest, sai võimalikuks rahvusvaheliste üliõpilaspiletite väljaandmine meie üliõpilastele. Need on sammud, mis ehk esmajoones meenuvad. Tõhusat tööd tehti aga ka ülikoolisisestes struktuurides ja mujal.

Täna räägime reaalselt Tartu Ülikooli **ühiselamute ülevõtmisest üliõpilaskonna bilanssi.** Tegemist on väga tõsise omandivormi muudatusega, mis peaks mõtlemisainet andma eelkõige umbes pooltele üliõpilastele (nii palju meid ühiselamutes elab). Kui senini kuulusid ühiselamud riigile ja neid käsutas Tartu Ülikool väikeettevõtte «Üliõpilasküla» kaudu, siis nüüd muutuvad ühiselamud tõeliselt üliõpilaste omadeks. Hetkest mil toimub nende üleandmine üliõpilaskonna bilanssi, ei saa me enam näidata kellelegi näpuga ja otsida süüdlast(i). Siis vastutame kõige eest ise ja see on suur vastutus. Nüüd on kõigil, kes soovivad oma häid ideid rakendada ühiselamute paremaks majandamiseks, aeg võtta ühendust üliõpilaskonna valitsusega ja lüüa kaasa.

Reaalne sündmuste areng ühiselamute ülevõtmisel peaks aga olema järgmine. Veebruari algul kuulutasime välja uue ühiselamuid haldava ettevõtte **tegevdirektori konkursi,** sellele saab avaldusi esitada kuu lõpuni. Selleks ajaks on kokku pandud ka tulevase ettevõtte kõrgem organ — **haldusnõukogu** (koosneb neljast TÜÜ Edustuse, neljast majaelanike esindajast, lisaks on üks esindaja Tartu Ülikoolist ja üks Tartu linnast), — kes valib kohe kandidaatide hulgast parima. Kogu edasine jooksev töö langeb tegevdirektori ja tema meeskonna õlgadele. N.–ö. proovikiviks saab uutele struktuuridele suviste sisseastujate majutamise ladus korraldamine.

Te mäletate kindlasti eelmisel sügisel tekkinud teravat vastasseisu üliõpilaskondade ja T. Vähi valitsuse vahel seoses stipendiumide suhtelise vähendamisega. Valitsuse vahetuse tulemusena sai võimule M. Laari kabinet ning suhted riigivõimuga paranesid tunduvalt. Oktoobrist algasid pidevad läbirääkimised **õppelaenude süsteemi väljatöötamiseks,** mis viisid tulemuseni selle aasta 13. jaanuaril, mil EV Valitsus kinnitas määruse õppelaenudest ja stipendiumidest. 1. veebruarist õppelaenu küll saama ei hakanud, seda eelkõige ministeeriumiametnike süül, kes ei suvatsenud oma otseste töökohustustega tegelda, ent meie nõudmisel toimunud peaministri isiklik sekkumine pani asjad uuesti liikuma.

(Järg 2. lk.)

HEI! EG HEITER KRISTEL. OG EG HEITER LEMME.*

Andres Joala foto

Ülikoolis saab praegu õppida nii rootsi, norra kui taani keelt. Keeli õpetavad külalisõppejõud. Rootsi keelt hakati õppima kursuse kaupa juba 1991. aastal ja nüüd on TÜ–s rootsi filoloogia II kursus. Skandinavistika eriala all avati läinud sügisel norra keele kursus. Tänavu võetakse sellele vastu taani keelt õppida soovijad. Ilmselt hakkabki edaspidi toimuma vastuvõtt skandinaavia keeltesse vaheldumisi.

Miks ja kuidas aga õpivad need tudengid peahoone kolmanda korruse skandinavistika ruumis (301) oma õppejõu ODDVAR STØME käe all norra keelt, sellele vastavad Kristel Zilmer ja Lemme Saukas 2. leheküljel.

* Minu nimi on Kristel.
Ja minu nimi Lemme.

UUS REKTOR VALITAKSE 28. MAIL

TÜ NÕUKOGUS

5. veebruaril

● **KORRALISEKS PROFESSORIKS VALITI ENDEL LIPPMAA**
● **KINNITATI ARSTITEADUSKONNA STRUKTUUR**
● **ÜHISPROFESSUURID**
● **KINNITATI TÜ NÕUKOGU TÖÖPLAAN**

KORRALISEKS PROFESSORIKS

keemilise füüsika alal valiti Keemilise Bioloogia ja Füüsika Instituudi direktor prof. ENDEL LIPPMAA (29 poolt, 10 vastu). Samale kohale kandideeris ka Füüsika Instituudi vanemteadur **Indrek Renge** (8/31).

ARSTITEADUSKONNA STRUKTUURI

tutvustas dekaan prof. Lembit Allikmets. Sellest lähemalt järgmises lehes.

ÜHISPROFESSUURID

TÜ ja Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituut tegid TÜ nõukogule ettepaneku avada kolm ühisprofessuuri, tagamaks meditsiini kõrgharidust ja teaduse integratsiooni ning loomaks reaalset baasi materiaalsete võimaluste ja vaimse potentsiaali kaasamiseks ülikooli õppetöösse (eriti magistri– ja doktoriõppes). Otsustati avada **töötervishoiu, epidemioloogia ja biomeetria ning eksperimentaalse onkoloogia ühisprofessuurid.**

TÜ NÕUKOGU

kinnitas ka oma selle semestri tööplaani. Üks olulisemaid punkte selles on uue rektori valimine **28. mai nõukogus.** Prof. Jüri Kärner valiti sellesse ametisse 21. juunil 1988 ja viieaastane tähtaeg saab läbi. Veebruari lõpus kuulutab ülikool välja rektori koha avaliku konkursi.

12. märtsi nõukogus on kavas kokkuvõte ülikooli tegevusest 1992. aastal, eelmise ja käesoleva aasta finantsaruanne ning majandusteaduskonna analüüsi tulemused.

26. märtsil arutatakse emakeele tundmist ja õpetamist meie ülikoolis ning kinnitatakse erakorralised professorid. Samuti vaagitakse 1992. aastal kaitstud doktori– ja magistritööde taset.

Aprillis analüüsitakse õppekavasid ja arutatakse rektori valimisega seonduvat.

* * *

*** TÜ nõukogu oli nõus keskkonnafüüsika ja meteoroloogia õppetooli ümbernimetamisega keskkonnafüüsika õppetooliks.**

*** Eelarvekomisjoni esimees dots. Jüri Saarniit tegi ettepaneku praegune eelarvekomisjon laiali saata** (osa liikmeid on lahkunud, töö ammendunud). Nõukogus oldi sellega päri.

HEI! EG HEITER KRISTEL. OG EG HEITER LEMME

MIKS JUST NORRA?

● **Mis on Norra teie jaoks?**

Kristel: omapärane maa erilise õhkkonnaga. See on ka vist üks põhjusi, miks inimesed Norra vastu nii suurt huvi tunnevad.

● **Kas varem oli olnud Norraga mingeid kokkupuuteid?**

Kristel: otseseid kokkupuuteid polnud, aga keskkoolis tegin uurimistöö viikingitest ja õppisin tundma üht huvitavat perioodi Norra ning teiste Skandinaaviamaade ajaloost. Norraga seotu vastu olen üldiselt alati huvi tundnud.

Lemme: mina avastasin Norra enesele täiesti juhuslikult. Olin ülikoolis kolm aastat saksa filoloogiat õppinud ja siis õnnestus mul ühel aastal Rootsis elada, külas olla. Sattusin põhja poole esmakordselt ja tundsin, et see kant on mulle hoopis südamelähedasem kui näiteks Saksamaa, et midagi kõlab minus vastu.. Kõik olekski sinnapaika jäänud, kui ma poleks teinud Rootsist üht reisi Norramaale. See oli nagu...

● **muinasjutt?**

Lemme: Jah, leidsin seda sõnades seletamatut, mida ma Rootsis olin näinud ja tundnud eneses vastu kõlavat, oli aga veelgi rohkem Norramaal.

● **Aga mis siis?**

Lemme: Esimesel hetkel üllatas muidugi Norramaa imeilus loodus oma mägede ja orgudega ning põhjamaiselt tõeline külm ja lumerohke talv. Kuuseoksad tee ääres olid lausa lookas lume all, nii nagu mõne lasteraamatu pildi peal. Isegi pilved olid omamoodi, nagu mingist erilisest ainest, mida on raske kirjeldada.

Siis tulid esimesed kontaktid inimestega. Olin oodanud, et kohtan umbes niisamasugust rahvast nagu Rootsiski, aga ei.

● **On nad siis tõesti nii teistmoodi?**

Kuidagi rahulikumad ja nii imelikult siirad ja abivalmid, et ei jõudnud ära imestada. Olin harjunud rootslaste perfektse viisakusega. Nad on viisakad just niipalju, et «tasemel» olla. Norralastele võib–olla polnudki nii omane sellise viisakuse väljanäitamine, ent kui Sul oli vähegi abi vaja, siis nad kindlasti aitasid.

Näiteks tihti tuli teed küsida. Nemad seletasid siis kõik nii põhjalikult mitu korda üle, et ikka õigesse kohta jõuaksin ja oldi valmis isegi ümber pöörama, kasvõi pool kilomeetrit kaasa jalutama, et ikka kohale saaksin. Norralased ja rootslased on minu meelest küll väga erinevad.

Lemme Saukas (vasakul): «Mina avastasin Norra enesele täiesti juhuslikult».
Kristel Zilmer: «Mõni asi jääb just seepärast meelde, et tema ümber on nii palju seletamist olnud».

ANDRES JOALA foto

Olin Norramaal neli päeva. Jõudsin näha ainult välist, aga imelikul kombel kummitas minus mõte, nagu oleksin nüüd lõpuks kuhugi **kohale jõudnud.**

Kui ma jälle kodus olin, hakkasin tasapisi uurima, mis peitub selle minu jaoks nii ligitõmbava välise taga. Ja kui oli võimalus norra keelt õppima hakata, siis ma üldse ei kahelnud ja tegin uuesti ülikooli sisseastumiseksamid.

ALGUS

● **Palju teid vastu võeti?**

Kristel: 77 inimest kandideeris, vastu võeti 12, õieti 10 pluss 2 (kaks viimast peavad tasuma õppemaksu).

● **Põhierialaks on norra keel?**

Kristel: see on põhiline, aga edaspidi teeme tutvust ka rootsi ja taani keelega, nende kirjanduse ja kultuuriga. Teised ained olid esimesel semestril need, mis filoloogidel ikka: ladina keel, antiikkirjandus, keeleteadus, kirjandusteadus.

● **Kui vabalt te tunnete ennast ainesüsteemis?**

Kristel: meil on tegelikult üsna lihtne, sest õppetöö toimub ainult teisipäeviti, kolmapäeviti ja neljapäeviti (intervjuu toimus eelmise aasta lõpus — toim.). Aineid on veel vähe ja ma ei tunne, et oleks midagi üleliigset. Enamik midagi juurde valinud veel ei ole, Lemme aga näiteks küll.

Lemme: mina käin kuulamas psühholoogia algastme kursuse loenguid.

● **Norra keelt õpetab teile norra keele lektor Oddvar Støme.**

Lemme: et ma olen natuke Norramaad näinud, siis ütleksin, et ta on pesueht norrakas ja võib kohati isegi kummalisena tunduda, kui ühe sõna või väljendi kallal pikalt–laialt seletab. See on just norrakate moodi, et räägivad kümme korda üle ja pärivad, kas sa ikka aru said.

Kristel: mõni asi jääb just seepärast meelde, et selle ümber on nii palju seletamist olnud.

Lemme: mul on heameel, et meie õppejõud on norralane, sest ükski eestlane, ükskõik mitu aastat ta ka Norras poleks olnud, ei suudaks kõike niimoodi edasi anda.

Kristel: norra keelt oli esimesel semestril 9 tundi nädalas. Kui alustasime, kinnitas OS meile, et juba kahe kuu pärast suhtleme omavahel norra keeles. Tema räägibki nüüd meiega ainult selles keeles. Saame peaaegu kõigest aru ja kõigest püüame ka ise rääkida, niipalju kui see kellelgi välja tuleb. Kes on varem rootsi keelt õppinud, neil on lihtsam aru saada.

Lemme: aru saada on küll lihtsam, kuid alguses kippusid rootsikeelsed sõnad suhu tulema. Nüüd olen rootsi keele meelega mõneks ajaks ära unustanud.

Kristel: kui skandinaaviakeelte omavahelisest sarnasusest veel rääkida, siis OS ütleb, et oma õpitud norra keelega oleme varsti võimelised ka taani keelt lugema. Aga häälduses ei pidavat me nii palju aru saama.

● **Näib, et olete skandinavistikasse tõesti Norra enda pärast tulnud. Kas kursusekaaslased on ka Norra fanatid?**

Kristel: seda ma ei oska küll öelda, aga tundub, et kõigile läheb peale see, et Norra on midagi erilist. Mina õppisin koolis inglise keelt ja oleksin võinud ka inglise filoloogiasse minna, aga ma tean, et just seda ma ei oleks õppima läinud. Võib–olla sellepärast, et koolis oled keele juba niipalju kätte saanud, kuipalju vaja läheb.

● **Ehk ka see, et nüüd on palju rohkem võimalusi muud õppida?**

Kristel: jah, kindlasti. Aga üks peamisi põhjusi oleks ikkagi ilmselt see, et inglise keelt osatakse juba nii palju. Tundsin, et on vaja tavapärasest midagi erinevat.

Lemme: kui ma poleks Norramaale sattunud, siis ma praegu küll ei õpiks seda keelt. Kunagi isegi kuulutasin, et aitab saksa ja inglise keelest, neid väikseid keeli mulle vaja ei lähe. Aga pärast Rootsis elamist ja Norramaal käimist toimus täielik muutus. Kui tagasi mõtlen, pean ütlema, et ega ma ei ole tegelikult kunagi aru saanud suurest Saksamaast ja tema rahvast. Arvan, et ma pole võimeline päriselt mõistma ka inglasi, ikka jääb mingi barjäär vahele.

● **Miks?**

Lemme: üks on suurriik ja selle suurriiklik mõtlemine, teine väikeriik ja selle mõtlemine. On ju asju, millest ühe suure maa inimesed lihtsalt aru ei saa. Näiteks mure keele ja kultuuri kadumise pärast. Sakslane pole ju seda kogenud. Ühe saksa noorte grupiga oli meil sel teemal tuline vaidlus. Nende meelest kõlavat väide: «Olen sakslane», nii üleolevalt, et seda ei kõlbavat öeldagi. Tuli neile kaua ja põhjalikult seletada, mida tähendab see, kui meie end eestlasteks nimetame. Mulle tundub, et norralastega on kergem ühist keelt leida. Meil on selle maaga rohkem kokkupuutepunkte, kui esialgu arvata oskaks.

● **Millised kokkupuutepunktid teil kui tudengitel võiksid Norraga tulla?**

Kristel: meie õppejõud on meile lubanud aastast keelepraktikat Norras ja tõenäoliselt juba sügisest peale. Saame valida, kas õppida aasta rahvaülikoolis või elada mõnes Norra peres ja kuulata loenguid ülikoolide juures.

Lemme: viimane variant on parem. Oleme ikkagi natuke vanemad ja ei taha enam tagasi keskkooli.

(Järgneb)

VARJE SOOTAK

ÜLIÕPILASKONNA HETKESEISUST . . .

(Algus 1. lk.)

Esmaspäeval lubas M. Laar mulle telefoni teel, et raha on võimalik saada alates **2. märtsist,** ühtlasi soostus ta meie nõudmisega, et sotsiaalstipendiumi makstaks ka märtsis (varasemad plaanid nägid ette selle lõppemist veebruaris). Täielikult ei kao stipendium ka edaspidi, väga heade õppetulemuste korral saab õppestipendiumi ning see peaks olema vahemikus 0,7—1 miinimumpalka (s.o. 210—300 krooni).

Eelmisel aastal esitas **korp! Rotalia** TÜÜ Edustusele palve toetada neid **oma maju tagasisaamisel.** Edustus tegi seda oma 28. oktoobri otsusega, kuid tingimusel et korp! Rotalia garanteerib ka edaspidi üliõpilaste laiemale ringile mõeldud ürituste jätkumise. Korp! Rotalia nõustus sellega ning praegu toimuvadki garantiide paikapanemiseks kolmepoolsed läbirääkimised TÜÜ Valitsuse juhtimisel. Minu arvamuse järgi võib lepingule alla kirjutada juba 18. veebruaril.

Taas on kõigil üliõpilaskonna liikmetel võimalik kandideerida **TÜÜ stipendiumile** ning oma 13. jaanuari otsusega kuulutas TÜÜ Edustus välja ka **esseekonkursi** teemal «Kui mina juhiksin üliõpilasriiki...» Järjest halvenevas majanduslikus olukorras on need heaks võimaluseks oma napile rahale lisa teenida, see nõuab vaid pisut ettevõtlikkust. TÜÜ stipendiumi statuut ja esseevõistluse juhend on avaldatud 22. jaanuari «Universitas Tartuensises», nendega on võimalik tutvuda ka üliõpilaskonna ruumides (Ülikooli tn. 20—305).

Esmaspäevast alustame ka juba reklaamitud **paljundusteenuste osutamist,** täpsem reklaam ilmub tänases lehes. Meelituseks vaid niipalju, et meie juures on paljundus võrreldes muude kohtadega peaaegu muidu. Astuge läbi!

* * *

Lõpetuseks meeldetuletus, et **aprillis** seisavad ees järjekorras **kolmanda TÜÜ Edustuse koosseisu valimised.** Eelnevalt kirjutasin sellest, et võrreldes meid ümbritsevaga on üliõpilaskonna areng olnud suhteliselt kiire ja valutu. Erinevuseks aga eelmiste ja tänavuste valimiste vahel on see, et eelmisel kevadel ei olnud üliõpilaskonna juhtorganitel ette näidata midagi konkreetset, kuid nüüd üht–teist juba on. Järjest rohkem näeme, et võimalikult teovõimsa ja töökindla edustuse valimine on ei kellegi muu kui meie endi huvides. Siia sobib loosung eelmise kevade valimisplakatilt: «VALIMINE ON SINU ENDA EDU».

Mõelgem sellele, sõbrad!

INDREK OSTRAT

TÄNU

Rektor avaldas oma käskkirjas tänu kauaaegse ja kohusetundliku töö eest järgmistele raamatukogu töötajatele: sektorijuhatajale FASTA REPPOLE, pearaamatukoguhoidjale ELJO KALLASELE, vanemraamatukoguhoidjaile INGRID LOOSMELE, TIINA NURGALE, KÜLLI LAUGASTELE, AINO SORGSEPALE ja VIIVI TARIKASELE, vanembibliograaf EHA SAARMAALE, raamatukoguhoidjaile ILME MESIPUULE ja ERNA RUSSAKULE, kunstnik TIINA SEPALE, restauraator VIRVE NAGELILE, köitja EVI LANGILE ja operaator LEILI PALUSOOLE.

KORP! FRATERNITAS LIVIENSIS 75

Akadeemilised üliõpilasorganisatsioonid Eesti ühiskonnas

On möödunud neli aastat, mil hakati taastama eelmisel iseseisvusajal tegutsenud Eesti akadeemilisi üliõpilasorganisatsioone. Laulva revolutsiooni ajal vabanenud vaim ja iseteadvuse kasv lõid soodsa pinnase varem tegutsenud korporatsioonide ja akadeemiliste üliõpilasseltside taastamiseks. Sellele aitas tugevasti kaasa TÜ varjatud opositsioon nõukogude korra vastu, ajalooline mälu ning osaliselt säilinud akadeemilised traditsioonid. Tolleaegses ülioptimistlikus õhkkonnas ei teadnud varem tegutsenud organisatsioonide taasasutajad täpselt isegi, mida nad taastavad. Intuitiivselt taibati ära roll, mida akadeemilised üliõpilasorganisatsioonid on mänginud traditsioonide ja ajaloolise mälu edasikandjana, erinevate põlvkondade lähendajana ning varjatud võimuna ühiskondlikus elus.

Akadeemiliste organisatsioonide mõjuvõim ühiskondlikus elus on alati olnud suurem, kui kõrvalseisja seda võib märgata. Vaadates Eesti eelmise iseseisvusperioodi riigi– ja ühiskonnategelasi, leiame, et suurem enamus nendest on kuulunud akadeemilistesse üliõpilasorganisatsioonidesse. Korporatsioonide ja akadeemiliste üliõpilasseltside tegevliikmetena nende algpäevil, hiljem vilistlastena, on nad igati kaasa aidanud organisatsioonide tekkele ja arengule. Liikmetena on nad mõjutanud akadeemilisi üliõpilasorganisatsioone ja viimati mainitud omakorda neid. Akadeemilistesse organisatsioonidesse on kuulunud J. Tõnisson, J. Laidoner, J. Uluots, K. Selter, L. Sepp, K. Päts jpt. ühiskonnategelased.

Möödunud iseseisvusperioodi lõpul kujunes mainitud organisatsioonide mõjuvõim nii suureks, et nendega seotud küsimusi oldi sunnitud arutama isegi Vabariigi Valitsuses (vt. «Akadeemia» nr. 9, 1990, lk. 1910). Inimeste edutamisel juhtivatele kohtadele majanduses sai sageli määravaks kuuluvus konkreetsesse korporatsiooni. Kuna akadeemilised üliõpilasorganisatsioonid olid ja on lahutamatult seotud ülikooliga, pole üldsegi imekspandav leida nende seast hulgaliselt kõrge teaduskraadiga liikmeid. Näitena võib tuua A. Paldrocki, N. Veiderpassi, H. Salasood jt. Akadeemilistes üliõpilasseltsides võis täheldada tugevat suundumust kultuurile.

Ligi 50 aastat kestnud sunnitud seisak pole kustutanud vajadust niisuguste organisatsioonide järele. On lausa imekspandav, kui ruttu organisatsioonid taastati, kogudes lühikese ajaga hulgaliselt liikmeid. Nüüd annab tugevasti tunda teovõimsate vilistlaskogude puudumine. Eestiaegsete liikmete kõrge vanus ja halvenev tervis ei võimalda neil enam aktiivselt osaleda. Nõukogude perioodil ei saanud üliõpilased aga akadeemilistesse üliõpilasorganisatsioonidesse sel lihtsal põhjusel, et nende tegevus oli keelatud. Vaba ja sõltumatu vaimu kandjana polnud neil nõukogude ühiskonnas kohta. Suurele enamikule nende liikmetest jäi totalitaarne nõukogude režiim vastuvõtmatuks. Näiteks korp! «Fraternitas Liviensise» ligi kolmesajast eestiaegsest liikmest võib vähem kui ühe käe sõrmedel üles lugeda neid mehi, kes KP–sse astusid.

Käesolev aeg pakub hulgaliselt eneseteostusvõimalusi. Üliõpilased saavad tegutseda akadeemilistes üliõpilasorganisatsioonides ja tegelda edukalt oma erialaga. Jääb vaid loota, et praegustest tegevliikmetest saavad teovõimsad vilistlased, kes aktiivselt toetavad oma organisatsioone ja on vabad minevikukompleksidest. Ses suhtes on juba märgata positiivseid näiteid — ilmselt pole juhus, et kuus EÜS–i liiget on Riigikogus ja Valitsuses. Akadeemilistel üliõpilasorganisatsioonidel jääb üle ainult aktiivselt tegutseda ja optimistlikult edasi vaadata.

KALLE ALEKSIUS,
korp! «Fraternitas Liviensis»

1931. aastal

ARVO MÄGI Tudengilaulu ajaloost

(Algus eelmises leht)

Veel hoogsam on **«Joomalaul»** (**«In taberna quando sumus»**), mille esimese ja viimase värsi esitame allakirjutanu tõlkes:

Kes on istund kõrtsilauda,
ärgu meenutagu hauda.
Täring keerleb laual ringi,
saatan püüab väljas hingi.
Kõrtsis me ei tunne piina:
raha eest toob kõrtsmik viina.
Kes meilt elumõtet nõuab,
varsti selgusele jõuab.
Iga aam, mis tekib manu,
mina suurendab me janu.
Õigel joojal pole piire:
aega küll, ent aina kiire.
Kuigi joome endid paljaks,
jääme rahva naeruks, naljaks —
pilkajate paik on põrgu,
peeker pilke ees ei nõrgu.

Tuntud on vagandiluulest ka juba «Krambambuli–motiiv»: «Cervisiam bibunt homines,/ anima lia cetere fontes» (inimesed joovad õlut, loomad teevad sama veega). Samuti nooruslik manitsus: «Omittamus studia,/ dulce est de sipere» (Jätkem õpingud sinnapaika, tore on lõbutseda).

Vagandiluule armulaulud on värskelt realistlikud ja meelelised, vastandina samaaegse trubaduurluule õrnigatsevale ja palvlevale toonile. Kujutatakse tüdrukute võrgutamist vaimsete ja füüsiliste vahenditega, armuelamused on põnevad ja üürikesed, nagu see rändava vagandi seisukohalt loomulik. Osa armulüürikat opereerib antiiksete nimedega, «paganlikku mütoloogiat tundvad skolaarid hooplevad Venuse, Amori, Jupiteri ja teiste jumalate seikluste tundmisega.

Tolle kõige kõrval ei tohi unustada, et vagandiluule sisaldab kõige trotsliku, elunautimisele õhutava ja pilkliku kõrval ka palju ehtsat religioosset lüürikat. Kodumaal 1962. aastal ilmunud «Keskaja ja vararenessansi kirjanduse antoloogias» on antud ülevaade, kus tuuakse esile ainult ühiskondlikku protesti ja usuvastasust sisaldavat luulet, on sihilikult ebaõige.

Vagandiluule traditsioone on jälginud mitmed hilisemad luuletajad. Hingesugulane keskaegsete ametivendadega on prantsuse esimene moodne lüürik **Francois Villun** (1431—1468), kes heideti välja ülikoolist kaklemise ja murdvargusest osavõtu pärast, mõisteti surma, sai armu ja kadus lõpuks kuhugi selleaegse 100–aastasest sõjast vintsutatud Prantsusmaa põhjakihi hulka. Tolle suure lüüriku värssidest õhkub samasugust trotsi ja ühepäevaliblika mentaliteeti ülistavat kirge. Ta pikemaist luuleteoseist on tuntuim «Suur testament», milles endine, närudes ja nälgiv üliõpilane pärandab oma sõpradele olematuid varandusi ja losse, vaenlastele aga nahatäisi, tõvesid ja usside hammustusi.

Rootslane **Carl Michael Bellman** (1740—95) oli samasugune igavene boheem — küll ilma akadeemilise hariduseta —, hilisemates aastates elurõõmsa rokokoo–kuninga Gustav III (1771—92) hooviväriisepaks. Temagi **«Joomalaulus»** esinevad tuntud motiivid:

Tooge mulle peeker veini!
Notabene: kaldalt Reini.
Tüdruk voodi, kergelt püütu!
Notabene: neitsi süütu.
Iial mind ei jäta maha.
Notabene: kui mul raha.
Refr.: Heida minema kõik mured!
Notabene: kuni sured.

Ka saksa klassitsismi suured luuletajad **Goethe** ja **Schiller** on kirjutanud joomalaule. Schiller näiteks «neljast elemendist» segatud «Punšilaulu» ja Goethe ulja «Vanitas! vanitatum vanitas!»: «Ich habe mein Sach auf Nichts gestellt. /Juche!/ Und mein gehört die ganze Welt./ Juche!» — Saksa ballaadiluuletaja **Joseph Viktor von Scheffel** (1826—86) on kirjutanud tuntud «väljaviskamise laulu»: «Im schwarzen Walfisch zu Askalon,/ da trank ein Mann drei Tag».

Tudengite hümni **«Gaudeamus igitur»**, vähemalt selle «tudenglikumad» salmid (Gaudeamus, Ubi sunt ja Pereat) on kirjutanud arvatavasti Bologna piiskop **Strado,** kes elas 13. sajandil, kuna laulu algversioon on tuntud aastast 1267. Tänapäevase sõnastuse on laulule andnud saksa luuletaja **C. W. Kindsleben** aastal 1781. Tõenäoliselt on tolle hümni keskosa («vivat» — salmid) pärit hilisemalt ümbertöötajalt, kelle valgustusajalik kainus ja ratsionalism kõlab vastu neist igavavõitu elada–laskmistest.

Meie iseseisvuseaegsetes (ja praegustes) *cantus*–raamatutes helisevad kõik need omal ajal kasutatud ja algatatud motiivid edasi: reisiv, muretu tudeng, kelle tee kisub kõrtsi poole — soov veinivaati maetud saada — «Krambambuli»–nimeline imejook — neidusid võrgutav, raha ringi pilduv, igavesti võlgades nooruk ja teised teemad, mille eluiga niisiis on kohati vanem kui 800 aastat.

ARVO MÄGI Tudeng taevas

Tuli sirbimees morn ja kuri,
Tudeng aevastas ja suri.
See ei olnud silmapett:
kogemata jõi vist vett,
hakkas veksel vahest kaela,
poos ta enda armupaela,
või ehk oli saamatu —
kukkus alla raamatu...
Ma ei tea — on elu kuri:
tudeng aevastas ja suri.

Kohe kui ta ära kooles,
asus teele taeva poole.
Jalad raskusest ei nõrgu —
pole miskit asja põrgu.
Pihku võttis kartsapulga,
katsus läbi suure hulga.
Lõpuks näo ees siis särav
kullakarva taevavärav.
Koputas ja tegi kära —
praokile venis värav.
Peetrusel ju hõre habe,
muidu vanamees veel kabe.
Päris nime, teadusala.
Tudeng oli keeletu.
«Igast alast mõni pala
passis sulle meeletu?»

«Sula tõsi, küll see nii,
teadused kõik mööda viib
eluraja metsik vool.
Tuttav mulle ülikool:
fuajee ja tualett,
kantselei ja range kassa —
polnud raha sinna massa.
Aga muidu tegin vea —
teadusest ei palju tea.»

Peetrus lubas: «Astu sisse,
siia taevatempelisse.
Kannatand sa oled palju,
elu sinu vastu valju. —
Omavahel öeldes aga
elu siin on liiga vaga.
Kannelt mängi, palmioksi
lehvitada... Pole poksi,
õllelauda ega kuurisht.
Tule kaasa, plehku puurist
pistame me mõneks hetkeks.
Aega pisut lõburetkeks.
Siin on väike tagatrepp,
mille tagund taevasepp!»

Läksid alla kikisõrgu —
sattusid nad kohe põrgu!
Sõbrad seal kõik lauas koos,
cantus voogas maruhoos.
Põrgu värvid: verev–must,
vajavad ju loputust.
Hüüdsid sõbrad: «Astu lauda!
Tere teiselpoole hauda.
Võta rüüpa suutäis pigi,
siis saad õndsusele ligi!»
Tudeng kohkus: «Teie õlu
sugugi mu meelt ei võlu.
Miks teid vaeseid siia toodi,
langesite vagalt voodi?
Siplete siin rängas vaevas!»

«Tegin nalja,» Peetrus naeris.
«Hirmu täis kui küpse naeris
sinu vaese nahavahe.
Aasisin sind, asi tahe.
Tõde pole tõrvalondis,
taevas senini remondis.
See vaid selge väljasõit.
Elurõõmul ikka võit!»

Võttis tudengid kõik taha,
jätsid põrgu ruttu maha.

Tulge siia, siin on urgas,
puhastusetule nurgas,
mis on paslik tudengile.
Laud siin lai ja laud siin sile
Pudelid kui pealmaa aamid,
nende vahel söögikraamid.
Suitsule siin pakub tuld
rebane, kel sirkel kuld.
Cantus tuiskab päev ja öö,
istumine ainus töö.
Kaardimäng on täitsa vaba —
kahtekümmendühte raba
kas või terve aasta läbi.
Olematu kaatri häbi.
Emajõgi akna all,
iga teisel õhtul ball.
Pruute ilmatu on kari —
armastad kas Musta Mari
või ka sootuks süütut plikat.
Siit on rukit surmavikat.
Peetrus ise vanamees,
sajaliitri shoppen ees.
Vehklemise saal nii suur,
igal hommikul mensuur.

Veksel tundmatu on häda —
majandus ei iial mäda.
Tahad siia sisse astu —
rebaseks sind võtan vastu!»
«Tahan, tahan» tudeng hüüdis,
käega musta teklit püüdis.
Veeres voodi ette maha,
läikis süda rängalt paha,
Aknast sisse kukkus kägu —
Kõik vaid oli unenägu.

Tudengifolkloor

Järgnevalt mõned tuntumad lood Mihkel Zilmeri (ühe n.–ö. järel–«Rajaca») laulikust.

Järgneva lauluga kuulutati 17. novembril 1967 Inglisillalt välja tudengite sinasõprus.

Kogu tudengifolkloor on pärit Kirjandusmuuseumi kogudest.

Sinasõpruse laul

Nüüd on etteasted ära lõppenud
ja kõik asjalikud jutud räägitud.
Kuigi tõrvikud käes juba kustumas,
on see õige pidu alles algamas.

Refr.: Peab pidu käima igal pool,
ses suhtes kanname kõik hoolt.
On täna meie päralt Taaralinn!

Täna tudengite sinasõpruse
siit kõrgelt sillalt alla hõikame.
«Sina» sõna kohe omaks võtame
ja selle poolt kõik hääled anname.

Refr.: Kas meedik, füüsik, bioloog
või loomaarst või agronoom —
üksteisele me «sina» ütleme.

Igal pool on ballid juba algamas,
tudeng, ära kauem enam viivita.
Olen usin täna õhtul tantsima,
muidu kallike võib minna teisega.

Refr.: Peab pidu käima...

Rubriiki toimetab
JAAN MALIN

Filmidiiva intervjuu: «Romaane lugedes loen ma need peatükid, mis mulle meeldivad, tavaliselt läbi kaks korda. Aga, mis ei meeldi, neid ma ei alustagi.»

* * *

«Kes see oli, kellega sa praegu rääkisid?»
«Näitleja.»
«Huvitav... Tänaval ei saa üldse aru, et ta näitleja võiks olla!»
«Laval ka mitte.»

* * *

Üks Hollywoodi filmitäht teisele, kes oli edukalt katsetanud kirjanduse alal: «Sinu raamat meeldis mulle. Kes sul selle valmis kirjutas?»
«Kena, et see sulle meeldis. Huvitav, kes sulle selle ette luges?»

* * *

Hollywoodis otsustati vändata film Charles Aznavourist. Režissöör pidas sõbraga nõu: «Mitte ei tea, kes kehastab Aznavouri, kas Delon või Belmondo.»
«Aga miks ta ei võiks ise ennast mängida?»
«Narr! Ta on ju nii väikest kasvu!»

* * *

Noor seksikas näitlejanna tahtis iga hinna eest pääseda Hollywoodi filmi. Ta astus tuntud režissööri juurde: «Ma täidan teie kolm soovi. Millised on kaks viimast?»

* * *

«Kui palju olid väärt kalliskivid, mis teilt varastati, armuline proua?» küsis ajalehereporter Hollywoodi filmidiivalt.
«Oh, vähemalt poolteist kuni kaks ajaleheveergu!» vastas näitleja uhkelt.

* * *

Tuntud filmitegija juurde astub neiu, kes tahab filmi pääseda: «Mul oli filmirežissööride ballil tohutu menu, sest ma kandsin riideid teistmoodi kui teised.»
«Mismoodi?»
«Käes.»

* * *

Filmitähe majapidaja teatab: «Armuline proua, meie villa põleb!»
«Väga hea. Teatage otsekohe ajalehtedele ja televisioonile.»

* * *

Noor artist sõidab oma esimesele turneele. Kolleegid teatrist soovitavad tal osta kohver.
«Miks?»
«Noh, paned sinna oma püksid, särgi, pesu...»
«Aga mida ma siis selga panen?»

* * *

Dramaturg kelgib sõbra ees: «Ja kui siis eesriie langes, kõmahtas aplaus...»
Mida sa eesriidele joonistada lasid?»

Kogunud
VALDO JAHILO

Noortele majandusspetsialistidele pakub häid võimalusi kontaktfoorum «Career 2000»

(Algus 1.lk.)

Juba diplomeeritud spetsialistidel on võimalus leida hea ja tasuv töökoht Eesti edukamates firmades. Selleks on aga vaja firmasid teada — parim võimalus nendega tutvumiseks on osavõtt kontaktfoorumist «Career 2000». III grupp — noored, juba ülikooli lõpetanud majandustegelased, kel töökogemusi 2—8 aastat ning vanust mitte üle 30 eluaasta, võivad leida senisest kasulikuma ja tulusama töökoha. Aga seda ikka ja ainult siis, kui nad võtavad osa kontaktfoorumist «Career 2000».

Käesoleva projektiga on liitunud sellised tuntud firmad, nagu Finest Hotels Group SP, «Eesti Talleks», Ariko Reserv, ESTIMPEX, Norma, Marat, Eesti Energia, Eesti Raudtee, Estonian Air jt.

Jäta meelde, et oled oodatud 19. veebruaril Tallinnasse kultuurikeskusesse «Sakala». Üritus on tõsine tegevus terveks päevaks, algab kell 10. Noor edasipürgija, tea, kui jõuad kohale 10. 01., võid olla kaotanud oma elu suurima šansi, kui aga tuled õigeks ajaks, lahkud ärijuhina.

Kontaktfoorum «Career 2000» — see on Sinu eduka karjääri algus.

KÄRT KARPA,
kontaktfoorumi «Career 2000» välissuhete asepresident

AMETIÜHINGUKONVERENTSI EEL

Aprillikuu alguses on kavas korraldada ülikooli ametiühingukonverents, kus ühe olulise küsimusena oleks vaja arutada **TÜAÜ liikmetele pensionifondi ja töötu abiraha fondi asutamise vajadust.**

Pensionäridele ja töötutele praegu riigi poolt makstavad summad on liiga väikesed. Abirahad töötutele on ja jäävad napiks ilmselt ka edaspidi, tagavad vaevalt füsioloogilise elatusminimumi. Üheaegselt võitlusega suurema pensioni eest tundub olevat mõistlik asuda vastavat fondi moodustama.

Ootame TÜAÜ kõigi liikmete arvamusi ja ettepanekuid.

Ametiühingukomitee

INFO • INFO ☛☛ INFO • INFO ☛☛

PEDAGOOGIKAKESKUSE VALIKAINED

1992/93. õppeaasta kevadsemestril

* Testid pedagoogikas — prof. J. Mikk 18. veebr. kl. 16.
* Perekonnaõpetus — dots. I. Kraav 18. veebr. kl. 16.
* Aitav inimsuhe–nõustamine —K. Indre 22. veebr. kl. 16.
* Suhtlemispsühholoogia — K. Indre 22. veebr. kl. 16.
* Õpilane infotulvas — dots L. Vassiltšenko 23. veebr. kl. 16. (eesti+vene k.)
* Õpioskuste kujundamine — dots. T. Pedastsaar 19. veebr. kl. 16.
* Distsipliin koolitunnis — H. Kukemelk, T. Pedastsaar 11. veebr. kl. 16.
* Põhjamaade koolikorraldus — H. Kukemelk 11. veebr. kl. 16.
* Andekad lapsed — I. Sozin 17. veebr. kl. 14.
* Kristlik pedagoogika — I. Sozin 17. veebr. kl. 15. (eesti+vene k.)

REGISTREERIDA 17. veebruaril pedagoogikakeskuses. Kõik loengud toimuvad pedagoogikakeskuses.

VÄITEKIRJADE KAITSMISI

Tartu ülikooli eksperimentaalbioloogia alaste doktorikraadide nõukogu avalikul istungil kaitseb 25. veebruaril kl. 15 TÜ nõukogu saalis oma doktoriväitekirja **Jaanus Remme** «Studies on the peptidyltransferase centre of the. E. coli ribosome». Tööga saab tutvuda ülikooli raamatukogus.

* * *

25. veebruaril kl. 11 toimub TÜ nõukogu saalis (peah. 204) Eesti Metsainstituudi metsaselektsiooni labori juhataja **Ülo Tamme** doktoridissertatsiooni «Perekond Populus Eestis: liikide varieeruvus, bioloogia ja introduktsioon» kaitsmine filosoofiadoktori (bioloogia) kraadi taotlemiseks.

Oponendid: bioloogiadoktor Dzintars Pirags (Läti Metsainstituut) ja bioloogiadoktor, prof. Endel Pihelgas (Eesti Põllumajandusülikool).

* * *

1. märtsil kl. 10 toimub TÜ nõukogu saalis (ph. 204) **Peeter TENJESE** väitekirja «Regulaarsete galaktikate mudelid» avalik kaitsmine astronoomiadoktori kraadi saamiseks.

Tööga saab tutvuda Tõravere Observatooriumi raamatukogus.

ÕPETAJAID RAKVERRE

Rakvere 3. keskkool vajab alates 1. septembrist ajaloo–, kehalise kasvatuse, inglise keele, eesti keele ja algklasside õpetajaid. Pakume normaalse tunnikoormuse meeldivas kollektiivis.

Tel. 8/232/ 43 784 ja 44 797 (õhtul), Aare Treial.

TULE ÕPPIMA JA TÖÖLE INGLISMAALE,

rahvusvahelisse noortelaagrisse!

FRIDAY BRIDGE INTERNATIONAL FARM CAMP

Friday Bridge International Farm Camp offers an opportunity for students from the age of 18 to 25 years, of all nationalities to work, live and study together. You will have the chance to meet other young people from different countries, improve your English and at the same time have the possibility to earn money to help you pay some of the costs of staying at the camp.

The work generally consists of fruit picking, market gardening and pre–packing work. You will be paid according to how much you pick, so the harder you work the more you earn.

We offer eleven 3–week periods beginning on 5 June, ending on 23 October 1993 for your choice.

Registreerimine Friday Bridge'i Eesti esinduses: EE0031, Tallinn, Toompuiestee 30. Info tel. 451 861.

Uusi trükiseid

H. Kulu. Eestlased maailmas. Ülevaade arvukusest ja paiknemisest. Tartu 1992, 1000 eks., 156 lk.

H. Koop. Education in the USA. (A study aid in conversation. 2nd year). Tartu 1992, 500 eks., 28 lk.

V. Salupere. Seedeelundite biopsia kliinilised aspektid. Tartu 1992, 850 eks., 72 lk.

J. Pärnat. Eurofit — kooliõpilaste kehaliste võimete uuringute süsteem. Tartu 1992, 450 eks., 32 lk.

R. Kasik. Eesti keele tuletusõpetus III. Adjektiivi– ja adverbituletus. Tartu 1992, 1000 eks., 56 lk.

M. Kilp. Algebra struktuurid. Tartu 1992, 300 eks., 112 lk.

A.–T. Talvik. Kõrgmolekulaarsete ühendite struktuur. Tartu 1992, 250 eks., 96 lk.

V. Krinal. Eesti majandusajalugu. Õppevahend majandusteaduskonna I kursuse üliõpilastele. Tartu 1992, 600 eks., 200 lk.

H. Tapfer. Inimese suure vereringe arterid I. Pea, kael. Tartu 1992, 600 eks., 28 lk.

Haigusjuhu analüüs sisehaiguste kliinikus. S. Maramaa. Tartu 1992, 600 eks., 28 lk.

Kleio. Erinumber 1. Ajaloo ajakiri. 1949. aasta küüditamine eestis. I vihik. Tallinn, Nõmme, Harjumaa. Tartu 1992, 2000 eks., 88 lk.

KÕIGILE HUVILISTELE

Esmaspäevast 22. veebrurist algavad dots. ARNO SUS loengud valikaines
«VÄIKESE ETTEVÕTTE RAHANDUS»
(lõpeb arvestusega, maht 30
Õppetöö toimub
Nooruse 9—407 kl. 17

NB! Osavõtjad võetakse arvele esimesel loengul, hiljem tulija arvestusele ei pääse.

VALIKKURSUS

«Skeletilihaste funktsionaalse seisundi hindamine» alga neljapäeval, 18. veebruaril kl. 14.15 Ujula 4, ruumis 20 Dots. Arved Vain.

Antiikkultuuri lektoorium

Kolmapäeval, 17. veebruar kl. 18.15 on TÜ nõukogu saal **Tõnu Luige** loengu «Süü ja saatus ehk kreeka tragöödia Hegevaates» teine osa.

ÜLIÕPILASKONNA PALJUNDUSKESKUS

Avatud igal äripäeval kl. 10—12 ja 14—18 Narva mnt. 27—21.

Hinnad vastavalt formaadile A4 ja A3:
üliõpilaskonnaliikmetele 25 senti ja 50 senti
teistele 50 senti ja 80 senti
ASTUGE LÄBI!

L. Kaagjärve õppused

Jätkuvad L. Kaagjärve õppused inglise keeles edasijõudnutele füüsika–keemiateaduskonna magistriõppuritele teisipäeval ja neljapäeval kl. 14.15—16.00 Ta 4—415.

Keelekeskus

ÜLIKOOLI KLUBIS

Reedel, 12. veebruaril kl. 2
«ELVIS PRESLEY *show*».
* TÜ klubis esmakordselt a
«The Speculative Rock'n'ro Band»
NB! Piletite eelmüük 11. ve ruaril kl. 16—18 klubis, ruum 20
Eelmüügist pilet odavam!

* * *

Laupäeval, 13. veebruar kl. 22
«RETRO*SHOW*».
* Selle piduõhtu tarvis on k ku tulnud vana hea
«FIX»,
retrotümpsu vahendab O.

* * *

Pühapäeval, 14. veebru kl. 21
DISKO.

* * *

Teisipäeval, 16. veebru kl. 21
specialõhtu
(jälgi reklaami!).

* * *

Kolmapäeval, 17. ja n päeval, 18. veebruaril kl. Narva mnt. 27 kohvikus
KOKTEIL ja DISKO
ÜLIÕPILASPILET KAASA

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

☎ 35 180

Raamatukogu

NR. 5 (1702)
REEDE,
19. VEEBRUAR,
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB !
UUS «UT» MAKSAB
35,VANA 20 SENTI.
TELLIMISHIND
AASTAKS
POSTIGA 25 KR.
ILMA POSTI
VAHENDUSETA
20 KR.

SA VAJAD RAHA? EDUSTUS PAKUB SULLE SEDA!

Parim võimalus saada päris kopsakas rahasumma on osalemine TÜÜ Edustuse poolt välja kuulutatud **esseekonkursil «KUI MINA JUHIKSIN ÜLIÕPILASRIIKI...» või TÜÜ stipendiumi taotlemine.** Nii esseekonkursi tingimused kui stipendiumi statuut on tänases «UT»–s veel kord ära toodud. Siinkohal püüan mõlemaid pisut rohkem seletada ning näidata, et raha saamine on väga lihtne ja oleneb ainult igaühe isiklikust pealehakkamisest.

TÜÜ stipendiumi võivad taotleda kõik TÜÜ liikmed, s.t. kõik üliõpilased ja magistrandid. Stipendiumifondi suuruseks on sel aastal 2500 krooni, mille raames stipendiumide hulga ja suuruse määrab komisjon. Selle liikmetest kaks nimetab TÜ rektor ja kolm valib TÜÜ Edustus oma liikmete hulgast. Kuna komisjon saab otsuse langetada ainult ühehäälselt, siis on alusetu kartus, et edustus jagaks raha oma liikmete vahel. Iga stipendiumi taotleja peab statuudis märgitud dokumendid esitama TÜÜ Edustusele hiljemalt **1. aprilliks k.a.** Loomulikult võib stipendiumi taotleda mitte ainult endale, vaid ka kellelegi teisele, kes tagasihoidlikkusest või muudel põhjustel seda ise ei tee. Igal juhul peab aga taotluses leiduma vastus küsimusele, mis on stipendiumi statuudis ära toodud. Peame seda väga oluliseks, kuna järjest enam tuleb igaühel õppida oma väärtust tõestama.

Esseekonkursi eesmärk on saada uusi huvitavaid ideid üliõpilaste elu korraldamise kohta. Teretulnud on ka kõige radikaalsemad ja utoopilisemad ideed, sest õigekirjast enam on auhindade määramisel aluseks just omanäolisus ja sisukus.

Stipendiumid ja auhinnad antakse kätte 30. aprillil volbriöö ürituste ajal.

Tuletan veel kord meelde, et nii esseede kui stipendiumi taotluste esitamise tähtaeg on **1. aprill** (kaasa arvatud). **TÜÜ Edustus ootab esseesid ja stipendiumitaotlusi igal tööpäeval kl. 11—15 aadressil Ülikooli 20—305, infot saab telefonil 35 331.**

POLE MINGIT PÕHJUST LASTA KÄEST NII HEAD VÕIMALUST!

URMAS ORU,
TÜÜ Edstuse eesistuja

TARTU ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASKONNA STIPENDIUMI STATUUT

1. Stipendiumi mõiste.

Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna stipendium on materiaalne toetus ühiskondlikult aktiivsetele, õppe– ja teadustöös edukatele TÜÜ liikmetele.

2. Allikad.

Raha stipendiumide maksmiseks eraldab TÜÜ Edustus TÜÜ Valitsuse ettepanekul TÜÜ eelarvest.

3. Stipendiumide väljakuulutamine, taotlemise ja määramise tähtajad.

3.1. Stipendiumide määramine kuulutatakse välja vähemalt kaks kuud enne väljaandmist.

3.2. Stipendiumide taotlemise tähtaeg on vähemalt üks kuu enne väljaandmist.

3.3. Stipendiumid antakse välja iga aasta 30. aprillil.

4. Taotlemise kord.

4.1. Stipendiumi võivad taotleda kõik TÜÜ liikmed.

4.2. Stipendiumi taotlemiseks on vaja esitada:

— viimase õppeaasta õppetulemused ja kuulatud ainete loetelu;

— avaldatud publikatsioonide ning konverentsiettekannete nimekiri;

— õppetooli soovitus;

— curriculum vitae, mis peab sisaldama vastust küsimusele: «Miks just mina/tema peaks saama TÜÜ stipendiumi!» (maksimaalselt 30 rida).

5. Stipendiumide määramine.

5.1. Stipendiumide määramiseks moodustatakse 5–liikmeline komisjon, mille liikmetest kaks nimetab TÜ rektor ja kolm valib TÜÜ Edustus oma liikmete hulgast.

5.2. Stipendiumide suuruse ja hulga määrab komisjon eraldatud summa ulatuses.

5.3. Stipendiumi saajad valib komisjon tähtajaks laekunud taotluste hulgast konsensuse alusel.

5.4. Nõuetekohaste taotluste puudumisel või komisjonis konsensuse puudumisel võib komisjoni otsusega stipendiumid määramata jätta. Sellisel juhul kantakse eraldatud summa üle TÜÜ järgmise aasta eelarvesse.

5.5. Stipendiumi määramise komisjoni otsuse kinnitab TÜÜ Edustus oma korralisel koosolekul aprillis.

Vastu võetud TÜÜ Edustuse koosolekul
13. jaanuaril 1993. a.

TÜÜ EDUSTUSE OTSUS

TÜÜ Edustus otsustab kuulutada välja esseekonkursi teemal: «KUI MINA JUHIKSIN ÜLIÕPILASRIIKI...».

Tingimused.

1. Konkursil võivad osaleda kõik TÜÜ liikmed.
2. Konkurss on anonüümne, kõik tööd esitatakse märgusõna all ning lisatakse kinnine ümbrik autori andmetega (nimi, teaduskond, aadress).
3. Tööde esitamise tähtaeg on 1. aprill 1993 (kaasa arvatud).
4. Tööd peavad olema esitatud trükitult mitte üle 10 lehekülje (A4).

Auhinnafond.

Auhindadeks eraldab TÜÜ Edustus 2000 (kaks tuhat) EEK–i, millest:

üks esimene auhind	750 EEK
kaks teist auhinda	à 400 EEK
kolm kolmandat auhinda	à 150 EEK
kokku:	2000 EEK.

Auhindade määramine.

Auhindade määramiseks moodustab Edustus oma liikmete hulgast 5–liikmelise komisjoni, mis võib nõutaval tasemel tööde puudumisel auhinnad või osa neist välja andmata jätta.

Komisjonil ei ole õigust auhinnafondi piires auhinnasummasid muuta. Juhul kui auhinnad jäävad välja andmata, kantakse ülejääk järgmise aasta TÜÜ eelarvesse.

Komisjon esitab oma otsuse kinnitamiseks TÜÜ Edustusele.

Ümbrikud auhinna saajate andmetega avatakse Edustuse koosolekul enne otsuse kinnitamist.

Töid autoritele ei tagastata, neid säilitatakse Edustuse arhiivis.

Eesti Vabariik 75

Esmaspäeval, 22. veebruaril kl. 14.15 algab Toomel ülikooli ajaloomuuseumis EV 75. aastapäeva teaduslik konverents.

Prof. Sulev Vahtre
Ajalugu ja ajaloolased Eesti iseseisvusliikumises.

Prof. Kallervo Hovi (Turu)
Välisriikide suhtumine Eesti Vabariiki.

Ajalookand. Eero Medijainen
Eesti Välisministeeriumi esimene aasta.

Prof. Aleksander Loit (Stockholm)
Rootsi — Eesti suhted Eesti Vabariigi ajal (1918—1940).

Kand. Mart Siiroja
Neutraliteediküsimus Balti riikide välispoliitikas (1936—1938).

Prof. Heinrihs Strods (Riia)
Bolševistlikust genotsiidist Baltikumis.

Mag. Ago Pajur
Riigikaitseõpetuse algus Eesti Vabariigi koolides.

Aastapäevaks!

Alates esmaspäevast, 22. veebruarist saab ülikooli ajaloomuuseumis vaadata näitust

«ÜLIKOOLI OSA EESTI RIIKLUSE KUJUNEMISEL»,

mis on valminud koostöös ülikooli raamatukoguga.

TÜ VALITSUSES

16. veebruaril

Seoses rektori puhkusel viibimisega juhatas valitsuse koosolekut prorektor Jaak Aaviksoo. Kõigepealt ütles ta teresõnad **füüsika–keemiateaduskonna uuele valitud dekaanile prof. Jüri Tammele.** Ülikoolirahvale teadmiseks sedagi, et juba jaanuarist on rektori käskkirjaga määratud **filosoofiateaduskonna dekaani kohusetäitjaks prof. Ago Künnap,** sest dekaani kandidaate ei olnud.

● **Dots. Ivar Saarniit tutvustas TÜ informaatikanõukogu projekti, mis puudutas ka arvutuskeskust.** Arvutuskeskus on olnud matemaatikateaduskonna koosseisus. Seoses ülikooli struktuuri muudatustega esitas ta ettepaneku moodustada **TÜ informaatikanõukogu TÜ valitsuse juurde** (nõuandev organ, kelle kompetentsi kuuluvad informaatika, s.t. arvutite ja tarkvaraga seotud üldprobleemid, arvutite kasutamine õppe–, teadus– ja administratiivtööks, vastav täiendõpe ning muud sellealased teaduskondadevahelised huvipunktid).

(Järg 4. lk.)

Avalik kiri ülikoolirahvale

Viimasel ajal on taas teravalt päevakorda kerkinud probleemid, mis seonduvad Tähe t. 3 asuva TÜ klubi käsutuses oleva hoone üleandmisega korporatsiooni «Rotalia» vilistlaskogule.

TÜÜ valitsuse algatatud kolmepoolsed (TÜÜ valitsuse, «Rotalia», TÜ klubi esindajad) läbirääkimised, mis peavad fikseerima TÜ klubi õigused hoone edaspidises kasutamises, on kujunenud «Rotalia» ja TÜÜ valitsuse esinduste otseseks allkirjataotluseks maja üleandmisaktile. TÜ klubi tegevuse jätkamiseks allüürnikuna ei ole siiani antud ühtegi konkreetset garantiid ega aktsepteeritud klubipoolseid argumente, mis ilmekalt tõestavad, et tegelikult soovitakse hoone laiemale ringile sulgeda. Kui muutub maja omanik, muutub ka maja funktsioon.

«Rotalia» tegutsemine selles suunas on meile mõistetav. Samas on TÜÜ valitsuse tegevus TÜ klubi saatuse otsustamisel pehmelt öeldes arusaamatu. Veelgi enam. Tundub, et hr. Ostrati esitatud väited, nagu maja üleandmise korral «Rotaliale» võivad samas jätkuda üliõpilaste laiemale ringile mõeldud üritused, on tegelikult suurema kära ärahoidmise osavaks kaitsekilbiks.

Kui asjade käik Tähe t. 3 hoone üleandmise ümber muutub klubi suhtes surveavalduste jadaks, garantiideta otsusteks või jõupoliitika rakendamiseks, oleme sunnitud paratamatult vastuabinõusid rakendama.

(Järg 4. lk.)

Punastest tellistest klubihoone kuulub õigusjärgselt korporatsioon «Rotaliale». Kas eilsel ühisel koosolekul koos üliõpilasvalitsusega sai klubi edaspidine kasutamine kõiki osapooli rahuldavalt kirja pandud, sellest järgmises lehes.

Tartu Ülikooli nõukogu otsus
5. veebruarist 1993
«Arstiteaduskonna struktuurist»

Nõukogu otsustas:

1. Kinnitada arstiteaduskonna struktuur. Nõustuda osaliste muutustega 6. märtsi 1992. a. nõukogu otsuses korraliste professuuride nimetuste kohta.

D e k a n a a t

1. Arstide ja proviisorite täienduskeskus

I N S T I T U U D I D

2. **Anatoomia instituut**
— Inimese anatoomia õppetool*
— Histoloogia ja embrüoloogia õppetool
— Operatiivkirurgia ja topograafilise anatoomia õppetool

3. **Farmaatsia instituut**
— Farmakognoosia ja farmaatsia organisatsiooni õppetool
— Ravimite tehnoloogia ja biofarmaatsia õppetool
— Apteek
— Katsetootmise baas

4. **Farmakoloogia instituut**
— Farmakoloogia õppetool
— Kliinilise farmakoloogia õppetool
— Farmakoteraapia ja toksikoloogia õppetool

5. **Füsioloogia instituut**
— Füsioloogia õppetool

6. **Biokeemia instituut**
— Üldise biokeemia õppetool
— Meditsiinilise biokeemia õppetool

7. **Mikrobioloogia instituut**
— Meditsiinilise mikrobioloogia ja viroloogia õppetool

8. **Patoloogilise anatoomia ja kohtuarstiteaduse instituut**
— Patoloogilise anatoomia õppetool
— Kohtuarstiteaduse õppetool

9. **Tervishoiu instituut**
— Hügieeni ja keskkonna toksikoloogia õppetool
— Tervishoiu korralduse õppetool
— Epidemioloogia ja biomeetria õppetool (EKMI)
— Töötervishoiu õppetool (EKMI)

10. **Üld– ja molekulaarpatoloogia instituut**
— Inimese bioloogia ja geneetika õppetool
— Immunoloogia õppetool
— Patoloogilise füsioloogia õppetool
— Katsebaas

K L I I N I K U D

11. Anestesioloogia ja intensiivravi kliinik
— Anestesioloogia ja intensiivravi õppetool
12. Kardioloogia kliinik
— Kardioloogia õppetool
— Kardiotorakaalkirurgia õppetool
13. Kirurgiakliinik
— Üldkirurgia õppetool
— Kirurgiliste haiguste õppetool
14. Kopsukliinik
— Pulmonoloogia ja ftisiaatria õppetool

15. Kõrvakliinik
— Otorinolarüngoloogia õppetool
16. Lastekliinik
— Pediaatria õppetool

17. Nahahaiguste kliinik
— Dermatoloogia ja veneroloogia õppetool

18. Naistekliinik
— Sünnitusabi ja günekoloogia õppetool
19. Nakkushaiguste kliinik
— Infektsioonhaiguste õppetool
20. Närvikliinik
— Neuroloogia õppetool
— Neurokirurgia õppetool

21. Polikliinik
— Polikliiniku ja peremeditsiini õppetool

22. Psühhiaatriakliinik
— Psühhiaatria õppetool

23. Radioloogia ja onkoloogia kliinik
— Radioloogia õppetool
— Onkoloogia õppetool
— Eksperimentaalse onkoloogia õppetool (EKMI)

24. Silmakliinik
— Oftalmoloogia õppetool

25. Sisekliinik
— Sisehaiguste õppetool
— Reumatoloogia õppetool
26. Spordimeditsiini ja taastusravi kliinik
— Spordimeditsiini õppetool
27. Stomatoloogia kliinik
— Stomatoloogia õppetool
28. Traumatoloogia ja ortopeedia kliinik
— Traumatoloogia ja ortopeedia õppetool

* õppetoolid ei ole struktuuriüksused

Kas Sina kirjutad parima lõputöö ökoloogiast?

TA Ökoloogia Instituut kuulutab välja Tartu Ülikooli parima lõputöö konkursi, mille temaatika ühtib Ökoloogia Instituudi uurimissuundadega ja mis kujutab endast iseseisvat uurimust.

1. Konkursist võivad osa võtta tööd, mis käsitlevad järgmisi uurimisvaldkondi:
— keskkonnatingimuste, maastike ja ökosüsteemide arengu seaduspärasuste interdistsiplinaarne uurimine;
— biogeokeemilise aineringe uurimine järvedes ja soodes;
— taimede füsioloogilised ja biokeemilised vastureaktsioonid ning tolerantsus keskkonnatingimuste muutumisele;
— tehnogeenne mõju looduskeskkonnale, saasteainete leviku seaduspärasused.

2. Osaleda võivad kõik lõputööd, mis kaitstakse 1993. aastal olenemata üliõpilaste erialast.

3. Töö esitab konkursikomisjonile lõputöö juhendaja või vastava õppetooli professor koos omapoolse kaaskirjaga hiljemalt **5. juuniks 1993. a.**

4. Esitatud tööd tagastatakse pärast tulemuste väljakuulutamist.

5. Auhinnaks on 1000 krooni ja see antakse kätte lõpuaktusel.

6. Töid hindab komisjon kooseisus:
Jaan–Mati Punning, professor, TA Ökoloogia Instituudi direktor;
Olevi Kull, TA Ökoloogia Instituudi Tartu osakonna juhataja;
Martin Zobel, professor, Tartu Ülikooli Botaanika ja Ökoloogia Instituudi juhataja;
Ülo Mander, professor, Tartu Ülikooli Geograafia Instituudi juhataja.

HEI! EG HEITER KRISTEL. OG EG HEITER LEMME.

(Algus eelmises lehes)

● **Olete küll alles esimesel kursusel, aga kas olete mõelnud, kes–mis teist ükskord saada võiks?**

Lemme: norra keele oskajaid on veel vähe ja neid on tarvis mitmele poole: saatkonda, ärimaailma, keelt õpetama, kirjandust tõlkima jm. Olen suurema osa meil tõlgitud norra kirjandusest läbi lugenud. Seda ei olegi nii palju . Ja norra kirjanike nooremat põlvkonda ei tunne eesti lugeja üldse.

Kristel: norra keelt saab nüüd õppida ka mõnedel kursustel. Ma ei taha uhkustada, aga meist saab ükskord ikkagi nn. kvalifitseeritud tööjõud, kellel on norra filoloogi eriala. Nõudlust meie järele peaks olema. Kui Norrast keelepraktikalt tagasi tuleme, oleme ehk juba ise võimelised keelt õpetama.

TARTU NORRA SELTS

● **Kevadel asutati siin Tartu Norra Selts, Kristeli peal on infolehe tegemine.**

Kristel: läksin seltsi, et norra filoloogina saaks võimalikult palju tegelda sellega, mis Norraga seotud.

Lemme: mina veel seltsiga seotud ei ole, aga täiesti võimalik, et sinna astun. Praegu on mulle kõige tähtsam keele õppimine.

● **Kuidas käib infolehe väljaandmine?**

Kristel: igasse numbrisse olen püüdnud otsida üldharivaid andmeid Norramaa kohta. Loen ajakirju ja raamatuid. See harib palju iseennast.

Siis püüan teada saada, mida on Norraga seotut Tartus. Olen tartlane, mul on siin palju tuttavaid ja nõnda saab ikka midagi kuulda. Näiteks sügisel käis Norras Tartu Üliõpilassegakoor ja ma sain nendega vestelda. Kunstnik Aksel Eist viibis mõnda aega Norras. Tema kaks Norra–ainelist maali olid ka Tartu kunstnike sügisnäitusel.

Taastrüki selgituseks. Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» 1967. aasta 6. numbris on bioloogiatudeng Priit Pärn fikseerinud üht «kurba» sündmust. Nimelt oli val-

● **Kui materjal otsitud, tellitud, kirjutatud, mis edasi saab?**

Kristel: lehetegemisel saame abi ajakirjanduse kateedrist. Valmis lood lööb Katrin Lendok arvutisse, Meelis Somelar küljendab. Kui selts kutsus huvilisi appi lehte tegema, tuli «Liivimaa Kroonikast» Tarmo Rajamets, kes kujundab pealkirjad. Kõik mainitud isikud on ka seltsi liikmed. Kui leht valmis, järgneb paljundamine.

Ajakirjanduslikke kogemusi mul enesel küll ei ole, aga see on üks valdkond, mis mind tõesti huvitab. Kui ma ei õpiks praegu ülikoolis norra keelt, siis oleksin läinud ehk ajakirjandusse.

● **Praegugi saaks sel erialal midagi kuulata.**

Kristel: edaspidi valin ma ajakirjandusosakonnast kindlasti midagi juurde, aga enne tahan norra keele korralikult selgeks õppida.

● **Kui suur on infolehe tiraaž?**

Nüüd on ilmunud 4 numbrit ja viimast tegime 100 eksemplari.

● **Uus number on ilmunud tavaliselt igaks koosolekuks. Enne seltsi jõuluõhtut oli kohtumine tõlkija Elvi Lumetiga.**

Kristel: Elvi Lumet sai suvel Püha Olavi medali norra kirjanduse tõlkimise eest. See medal antakse välismaalastele, kellel on teeneid norra kultuuri vahendamisel. Suvel viibis ta Kristiinapäevadel, s.t. Kristiina Lauritsatütre kodupaigus ning rääkis väga huvitavalt sellest ja oma tõlketööst.

* * *

Te mõlemad rääkisite algul suure vaimustusega oma õpingutest ja Norramaast, aga ma tahaksin natuke urgitseda ka ÜLIKOOLI KALLAL.

● **Mis siin teistmoodi võiks olla?**

Lemme: saksa filoloogiasse astusin ma 1984. aastal, täielikul stagnaajal. Mäletan, et alailma olid mul laual suured virnad vene kirjandust. Ka tunniplaan oli nii koostatud, et iseseisva õppimise või mõtisklemise üle aega ei jäänudki. Otsustasin minna üle kaugõppesse, et end natuke vabamalt tunda. Seal sai rohkem ise otsustada, millal mida õppida, aga jälle hakkas vene kirjandus peale. Olin juba kõik dostojevskid ja bõliinad ära vastanud. Kolmandal kursusel tassisin koju kotitäie proletaarset kirjandust. Samal ajal ei olnud me saksa kirjanduseni jõudnudki.

● **Aga veel olid töökaitse, meditsiin, punased ained...**

Lemme: ...ja kehaline kasvatus. Jah, selliseid aineid oli palju, aga üldiselt ei võetud neid tõsiselt, ajasime mullikesi. Ent tunniplaanis olid nad sees ja aeg kulus. Küsisin endalt: kas see on nüüd saksa filoloogia, mida ma nii kangesti õppida tahtsin. Olin hirmus trotsi täis ja tulin ülikoolist ära kindla teadmisega, et võin ka iseseisvalt targaks saada. Nii mõnigi õppejõud arvas, et peaksin tagasi tulema. Vastasin, et tulen siis, kui ülikoolis on toimunud muudatused. Arvati, sel juhul tuleb mul küll vähemalt kümme aastat oodata.

Praegu ei ole mul õppetöö suhtes mingit tõrget. Tore, et saan oma kodulinnas õppida ja et ei pidanudki kümmet aastat ootama. Õpin nüüd tõesti nii palju, kui jaksan.

Kristel: mina ei oska selle koha pealt midagi öelda, tulin otse keskkoolist ja pean veel korralikult sisse elama. Aga see tunne on küll, et ülikool on mu elus täiesti uus lehekülg ja et siin on hea olla. Mulle võib–olla mõjub ka see, et ülikoolis saan tegelda niivõrd paljude huvitavate asjadega. Näiteks olin alati tahtnud hakata tennist mängima, aga siiani ei olnud see õnnestunud. Nüüd üliõpilasena on mul seegi võimalus.

Lemme: muidugi ei ole siin veel kõik nii, nagu olema peaks, aga vähemalt seisakuaeg on möödas, kõik areneb edasi. Ei saagi nii olla, et eile oli paha, täna on hea ja homme juba ülihea. Kõik peab minema oma loomulikku teed pidi. See võtab aega.

VARJE SOOTAK

DR. HUGO SALASOO

KAS LÄTI VABARIIGI VÄLISMINISTER OLI EESTLANE?*

See imelikuna kõlav küsimus kerkis esile nende ridade kirjutajal, kui Eesti Arhiivile Austraalias saabunud saadetiste hulgas leidsin kolm ülesvõtet aastaist 1920 ja 1925. Saadetis tuli Sydneys elunevalt pr. Meeta Vaabelilt, kes need koos oma lahkunud abikaasa Oskar Vaabeli paljude dokumentidega saatis arhiivile.

Ühel neist fotodest oli kuus eesti sõjaväelase vormis ja üks erariides isik. Foto tagaküljele oli märgitud, et erariides oli endine sõjaväelane Oskar Vaabel, teiste hulgas kapten Alekander Jaakson (hiljem kindral ja Eesti välisminister) ja lihtsõdurite hulgas üks, kelle nimeks oli märgitud VILLEM MUNTER. Teisel fotol oli toolil istumas kapten A. Jaakson ja tooli kõrval seismas lihtsõduri vormis VILLEM MUNTER. Kolmandal fotol oli eelmistel eesti sõduri vormis nähtud VILLEM MUNTER üksinda, frakis, Eesti Vabadusristiga rinnas, ja foto tagaküljel kiri: «Armsale Vaabsikule, Wilhelms Munters, Riias, juunis 1925.»

Proua Vaabeli kaaskirjas oli märgitud, et W. Munters oli Läti välisminister.

Loomulikult kerkis siin küsimus, kas frakis esinev ja Eesti Vabadusristi kandev isik, kes teistel fotodel esineb eesti sõdurina, pole äkki eestlane?

Kirjutasin neist huvitavatest fotodest mitmele poole, ja lõpuks sain lähemaid andmeid New Jerseys elunevalt endiselt Nõmme linnaapteegi juhatajalt, vironus Harry Tekkel'ilt, kes oli ka sellest küsimusest väga huvitatud ja omakorda oli oma tutvusringkonnas mitmele poole pöördunud, midagi lähemat kuulda lootes.

. H. Tekkel oli saanud mõnelt poolt teateid, et Munters siiski eestlane pole, kuigi oskas eesti keelt, pärit olles kusagilt Eesti—Läti piiri ligidalt. Kõige täielikumad andmed oli saatnud vironus dr. Aleksander Massakas Kaliforniast, kes kirjutas:

«Kui mu mälu ei peta, siis lugesin Muntersi kohta kas Laretei või Ilmar Raamoti mälestustes. Olles Läti Punaste Polgus, langes ta lõunarindel eesti üksuse kätte vangi ja oli määratud mahalaskmisele. Juku Soodla, tookord leitnandi auastmes, olevat M. üle kuulanud, ja olles imponeeritud tema intelligentsist ja heast käitumisest, lükkas M. eksekutsiooni edasi. Samal õhtul olevat Soomusrongi mehed pidanud pillerkaari, kus Muntersil avanes võimalus näidata oma osavust klaveril... Selle viimase nõksuga olevatki ta päästnud oma elu. Kui ta juba jalad alla sai, olevat Munters avaldanud soovi E.V. välisteenistusse astumiseks, ja kui tal see katse ei õnnestunud, siis siirdus Riiga, kus tema ambitsioonid leidsid vastukaja, isegi Läti presidendi Karlis Ulmanise piiritus usalduses. Minul oli Muntersiga tegemist 1936. a., kui M. võttis osa Balti välisministrite konverentsist Tallinnas. E.V. välisminister Julius Seljamaa määras mind Muntersi saatjaks konverentsi ajaks. Kuna M. oli varem juba külastanud Tallinnat Läti välisministrina, siis kuulsin Kirotarilt selle kohta kuidas M. oli vastu võtnud eelmist temale määratud Välisministeeriumi saatjat. Kui see oli ilmunud kokkulepitud ajaks M. juurde hotelli ruumi ja esinenud prantsuse keeles dialoogiga, mille lõpus oli küsimus, millega võib ta ekstselentsile abiks olla, oli M. vastanud sulaselges eesti keeles, et «noormees, ärge selle üle oma pead murdke», sest ta tundvat Tallinna kõrtse ja lõbukohti rohkem kui ataché... Nii polnud minulgi raskusi M. eest hoolitsemisega. See piirdus vaid ametlikkude vastuvõttudega ja paari lühikese konversatsiooniga. Kui punased okupeerisid Baltimaad, olevat Munters jäänud Riiga, otsides võimalusi koos töötada okupantidega, kuid seekordne katse olevat tal ebaõnnestunud.»

Näib, et sel korral dr. Massakase mälu siiski pettis, sest lehitsesin lehekülg leheküljelt läbi nii Ilmar Raamoti «Mälestused», kui ka Heinrich Laretei «Saatuse mängukanniks», kuid neis ei õnnestunud mul leida ühtki märget Villem Munteri kohta. Eesti Vabadussõja kohta on ilmunud palju raamatuid, see lugu võis olla kirjeldatud mõnes teises väljaandes.

Oskar Vaabel, kes sõja ajal oli saanud Munteriga suurteks sõpradeks, lahkus Eestist ja asus Austraaliasse, jõudes laeval «Esperance Bay» Sydneysse 14. märtsil 1927. Viiekümnendail aastail hakkas ta kasvatama müügiks orhideid, mille õisi tol ajal eksporditi Austraaliast teistele mandritele, eriti USA–sse. Aastal 1963 sai Vaabel Austraalia Orhideede Seltsi poolt korraldatud orhideede näitusel esimese auhinna, £100 ja ajalehe «Daily Telegraph» karika Cymbidium klassis Dorchester liigi õie «Jeanette» eest.

(Järgneb)

Toim. —autori kirjaviis muutmata.

* Avaldatakse seoses korp! «Fraternitas Liviensis» juubeliga

KULTUURISEMINAR SOOME ÜLIÕPILASTELE

Veebruari esimesel nädalal viibis Tartus üheksa Helsingi Ülikooli Savo osakonna üliõpilast. Võõrustajateks olid Savo osakonna sõprusorganisatsioonid korp! «Indla» ja korp! «Fraternitas Estica».

Külalistele pakuti tihe programm, milles peatähelepanu oli pööratud teadmiste täiendamisele Eesti ajaloost ja kultuurist.

Kultuuriseminari kolme päeva hommikupoolne aeg olid täidetud loengutega. Igal päeval oli oma teema: **kultuur, ajalugu ja ülikool.** Räägiti eesti ilukirjandusest selle algusaegadel (M. Kasterpalu Kirjandusmuuseumist), Eesti ajaloo vanimast ajast eelmise sajandi keskpaigani (P. Talvar korp! «Fraternitas Estica»), akadeemilistest üliõpilasorganisatsioonidest (T. Hiio EÜS).

Külalised tutvustasid soome kirjanikku Juhani Ahot (S. Capdeville), Savo osakonna ajalugu (A. Häkkinen) ja põhiseaduslikku kriisi Eestis (1932—1934) ning selle mõju Eesti — Soome suhetele (H. Räisanen).

Pealelõunasesse aega mahtusid tutvumine Tartu ajalooga linnamuuseumis, linnaekskursioon, H. Palametsa loeng peahoone aulas ja külaskäigud ajalehe «Postimees» toimetusse ning ETV Tartu stuudiosse. Osaleti näituse «Soome laht ühendab ja eraldab» avamisel ülikooli ajaloo muuseumis. Selle üks osa annab ülevaate Helsingi Ülikooli Savo osakonna ja korp! «Indla» ning korp! «Fraternitas Estica» sõprussuhetest.

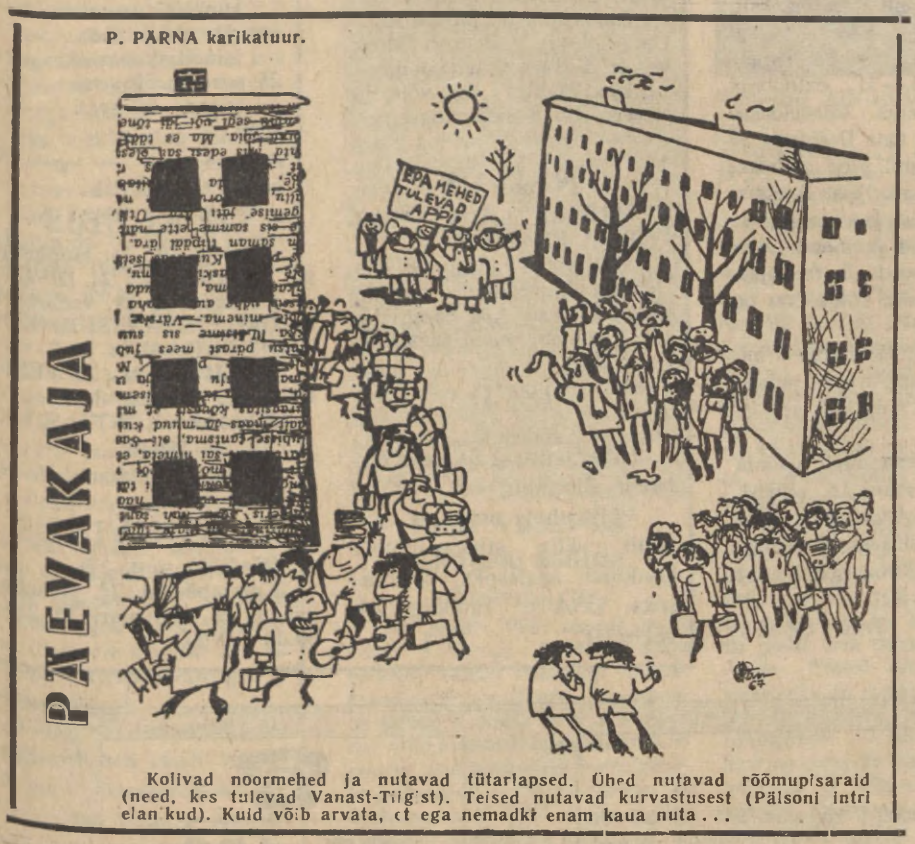
Õhtuti aitasid lõõgastuda F. Lehari operett «Lõbus lesk» ja ühised koosviibimised. Seminari lõpetas õhtu korp! «Fraternitas Estica» omaaegses konvendihoones.

Ühiselt leiti, et kultuuriseminar õnnestus. Tähtsaks peeti just vastastikust enesetäiendamist ja üksteise tundmaõppimist.

Läbikäimine sõprusorganisatsioonide vahel jätkub. Suvel toimuvad eelmise aasta augustis alanud ja Tartu Savo Fondi korraldatud turumajanduskursused korp! «Indla» ja korp!«Fraternitas Estica» liikmetele. Lõpetuseks tänan korp! «Indla» liikmeid kui suurima vaeva nägijaid kultuuriseminari korraldamisel.

PEETER TALVAR

P. PÄRNA karikatuur.

Kolivad noormehed ja nutavad tütarlapsed. Ühed nutavad rõõmupisaraid (need, kes tulevad Vanast-Tilgist). Teised nutavad kurvastusest (Pälsoni intrielankud). Kuid võib arvata, et ega nemadki enam kaua nuta . . .

Taastrüki selgituseks. Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» 1967. aasta 6. numbris on bioloogiatudeng Priit Pärn fikseerinud üht «kurba» sündmust. Nimelt oli valmis saanud uus ühikas (praegune Narva mnt. 89) ning noormehed olid sunnitud tütarlaste ühika vastast (praegune Pepleri 14) üle jõe kolima.

LIVIENSIST[illegible]

A[illegible]AAL

LAHKUMINE TARTUST — 1944

Need on sõdalaste sammud,
Mis meid kandvad üle silla,
Mis meid põhja poole viivad —
Tusk ja viha ajus tammub.
Peost tasku poetan liiva
Mälestuseks. — Mõtlen, millal,
Või kas üldse enam iial
Tagasi ta kannan siia?
Varemete lagund seinal
Kirjutab uus mürsukild
Jumalagajätu leina.
Paiskub sillutist ja muru,
Kõmab kaja, rappub sild.
Needus, viha mõtteid surub:
Nüüd ma lähen — kas veel iial
Tagasi kord tulen siia?
Kuskil õuel kõrbend kased,
Keegi ahervartel sammub,
Astub aeglaselt ja aralt,
Taamal suitsev tulease...
väärtuse on kaotand ammu
Mõisted: inimelu, vara.
Ainus, mis jäänd kaasa viia,
Mõte, kas veel tulen siia?
Templist suitsu paiskub, hajub —
Tuli hävitab ja neelab
Altarit ja Kristust ristil.
Arm, kaastunne hingest kisti,
Sinna kiuslik mõte vajub:
Kas ei keegi Kurjust keela?
Kas on Õiglus uinund liialt,
Et vaid Häving jäetud siia?
Mööduvad ja seljataha
Jäävad majad, palvekojad,
Jäävad põllud viljarohked...
Kodumulda jätan maha
Langend relvavennad, poja...
Kuulen vaimus nende ohkeid:
Kuigi homsed udus liialt —
Tule tagasi kord siia!
Terror Idast kodu tallab.
Mattub raske sammu alla
Vaba rahva püüdlus, vaev...

— — — — — — — — — — — — — — —

Astub sõdalaste pere
Sõnatult. — Kuid viha veres,
Hinges kättemaksu raev:
Saaksin usku kaasa viia:
Siiski kord taas tulen siia!

EEDA KOOK

VIIMNE BURS

Aeg pistnud arengpuule värsked lehed.
Uut vaimu põksub Alma Matri põu.
Surmkutsar hauda sõitnud kaaslasmehed,
kuid kiuste säästnud «Viimse Bursi» jõu.
Duell küll mitmel korral rinda puurind,
kuid kõik ta haavad arstind õllevaht.
Ta kirg end raamatuisse pole juurind,
vaid elumahlu imend meeltetaht.
Kops nikotiinist, silm nüüd viinast rõske
ja soonteastjas käärib verevein.
Rapiiri armid ristlevad ta põske,
ent turi turris veel kui kantsi sein.
Nii praegu möirgab cantust, janub õlut.
Ta bassist rebased kui piksest võlut.

Tudengifolkloor

Kogu tudengifolkloor on pärit Kirjandusmuuseumi kogudest.

Viis: M. Zilmer. Sõnad: A. Alavainu motiividel J. Kask & M. Zilmer

Sõpradega koos

Sõpradega koos jõin oma hinge maha,
prügimäele viidi minu hing.
Jäigi minu hing siis sinna aia taha
ööks ja päevaks lebama.
Refr.:,: Oh milleks, milleks, milleks
mulle hing.:,:
Olen vaba nagu taevalind.
Milleks, milleks, milleks mulle hing.
Kuivas ära hing ja määrdus päris ära,
kahju hakkas oma hingest mul.
Korjasin ta üles ja harjasin ta puhtaks,
riputasin kaela tagasi.
Refr.
Mustaks jäigi hing
järjest kitsamaks jääb ring.
Narrid need, kes plekke otsivad.
= Hing on päris ling,
ling on nagu ving. =
Järjest kitsamaks jääb meie ring.

Rubriiki toimetab
JAAN MALIN

LÄTI ÜLIÕPILANE NAERAB

* * *

Millised on kaks hädavajalikku asja, mida tudeng peab kaasas kandma, ükskõik kuhu ta ka ei läheks?

«Lusikas, juhul kui kusagil süüa antakse, ja õpinguraamat, kui kusagil arvestuse saab.»

* * *

Roidunud tudeng sõidab trollis, mantel käel. Seisab ja kõigub. Üks mutike ei kannata välja ja ütleb: «Tule, tudengike, istu.

«Ei, aitäh, küll ma kuidagi...»

«Teie vist õpite hästi, olete selline ilmetu ja kahvatu.»

«Ei, ei, mul on ainult kolmed.»

«Noh, siis andke kasvõi oma mantel, ma hoian.»

«See pole mantel, vaid minu kolleeg Janis Berzinš. Tema on küll oivik.»

* * *

Ülikooli sööklas on saba. Üks võtab supi, teine portsjoni kartulit. Üks aga küsib: «Mulle palun kaks viinerit!»

Sabast kostab üllatunud hõiskeid ja vihast sosinat: «Kulak, hallparun!»

Tudeng vaatab arusaamatul pilgul ringi ning jätkab: «Ja andke palun 17 kahvlit.»

* * *

Üks inimsööja teisele: «Tead, sõber, ära söö kunagi tudengeid!»

«Miks?»

«Ma püüdsin üht supis keeta, aga ta ujus pinnale ja sõi kõik kartulid ära.»

* * *

On zooloogia eksam. Ainus, mille tudeng on ära õppinud, on usside klassifikatsioon. Pilet on aga elevandist. Tudeng jutustab:

«Elevant on suur loom nelja jala ja londiga, mis sarnaneb ussiga. Ussid jaotatakse: lapergused, pikergused...»

* * *

Algab eksam. Õppejõud loeb ette küsimused:

1) mis värvi on selle aine õpik?

2) kuidas on õpiku autori nimi?

3) mis aines on see eksam?

Hetkeks valitseb auditooriumis rusutud vaikus. Siis tõuseb keegi ja ütleb: «Pole mõtet istuda, lähme koju, seekord ei mängi välja.»

* * *

Märkmeid üliõpilase päevikust:

«Stipini on kolm päeva, raha pole, tahan väga süüa.»

«Stipini on kaks päeva, raha pole, tahan väga süüa.»

«Stipini on üks päev, raha pole, tahan väga süüa.»

Viis päeva ei järgne mingeid kirjapanekuid. Järgmine sissekanne:

«Stipini 25 päeva, raha pole, pea valutab õudselt, tahan väga süüa.»

* * *

Kolm kärbest arutlevad sõbralikult oma elu üle. Soliidsem kärbes jutustab, et ta elavat kõrgema klassi peres. Tal polevat mingeid probleeme — kui tahab süüa, kukub supi sisse, teenija viib selle kohe kööki, kus võib rahulikult vitsutada.

Teine kärbes elavat töölisperes. Kuidagi saavat läbi — kui tahab süüa, kukub supi sisse. Kärbes võetakse lusikatäie supiga taldrikust välja. Liiga palju süüa ei saavat, aga nälga ka ei surevat.

Kolmas jutustab: «Kohutav, kohutav, mul läheb õudselt halvasti. Elan üliõpilaste ühikas. Kukun supi sisse, kui seda üldse kusagilt leian, mind tõmmatakse supist välja, lakutakse puhtaks ja visatakse lõpuks vastu põrandat.»

Läti ajakirjandusest tõlkinud
TÜ üliõpilane
ERIKA KRAUTMANE

«Registrid Eesti statistika– ja infosüsteemis»

Eesti Statistikaselts, mis loodi 1992. aasta sügisel, on asunud aktiivselt osalema eesti statistikaelus, püüdes leida lahendusi probleemidele, mis antud hetkel on eriti teravad. Üks selliseid küsimusi on rahvastikuregister, samuti teised registrid (näit. kinnisvara register), registrite omavahelised seosed, kohalikud registrid, registrite kasutamine juhtimistöös, mitmed standardiseerimisega seotud küsimused jne.

Kõike seda arvesse võttes toimub Eesti Statistikaseltsi korraldusel **Viljandis 2.—3. märtsini kahepäevane seminar** «Registrid Eesti statistika– ja infosüsteemis». Viljandi Põllumajandustootjate Liidu saalis Vabaduse plats 4. Esimesel tööpäeval algavad seminarietteka nded kell 11.

Seminaril esinevad Tartu ülikooli teadlased, Eesti Statistikaameti töötajad ja mitme Eestis juba tegutseva registri loojad. Demonstreeritakse ka registrite tööd ja rakendusvõimalusi.

Osavõtt vaba kõigile asjahuvilistele. Seminaril on võimalik kokku leppida edasiste konsultatsioonide, tarkvaraabi jm. suhtes.

Kõigile Eesti Statistikaseltsi asutajaliikmetele (kes osalesid asutaval konverentsil) teatame, et seminari ajal toimub ka **seltsi üldkoosolek**, ning kõigil liikmetel on võimalik saada kätte liikmepiletid.

Järgmiseks ESS–i suuremaks ürituseks on 20. ja 21. aprillil Tartus toimuv statistika tarkvara seminar.

Osavõtusoovist ning ööbimisvõimaluse vajadusest Viljandis palume teatada **hiljemalt 25. veebruariks** ühel järgmistest telefonidest:

Viljandi, 52 689; Tartu, 30 641; 35 391.

Registreeritud osavõtjatele saadame täiendava teate seminari päevakorra kohta.

Eesti Statistikaseltsi juhatus

TÜ VALITSUSES

16. veebruaril

(Algus 1. lk.)

Teine ettepanek oli viia **arvutuskeskus matemaatikateaduskonna juurest üleülikooliliseks.** Viimase punktiga oli valitsus samuti nõus, lõplikult otsustab selle TÜ nõukogu.

Informaatikanõukogu koosseis on 10–liikmeline: esimees (prorektorina Jaak Aaviksoo), 3 liiget matemaatikateaduskonna esildisel, 3 liiget teaduskondadest TÜ valitsuse esildisel, kes ka samas valiti — Otto Teller, Haldur Õim ja Ain Isotamm, arvutuskeskuse juhataja, teadusliku raamatukogu esindaja ja rektoraadi esildisel üks liige.

● **Uutest palgamääradest.** EV Valitsuse määrusega nr. 22 22. jaanuarist k.a. otsustati tõsta eelarveliste asutuste töötajate palku. Kahjuks oli Haridusministeeriumist ülikooli vastav käskkiri veel saabumata, seepärast ei olnud selge ka palgaastmestik. Prorektor Peedimaa ütles, et 1992. aasta palgafond on ülekulus ning kui seda ei kompenseerita, läheb see 1993. aasta eelarvest. Praegu on palgafondi ülekulu hariduskuludest 300 000 ja teadusfondist 500 000 krooni. Esialgu makstakse TÜ töötajaile veel vanade palkade järgi. Kui ministeeriumist saabuvad palgavahemikud, tuleb valitsus uuesti palgaküsimuse juurde.

● **Stipendiumide määramisest.** Alates 1. märtsist määratakse riiklikku stipendiumi õppeedukuse põhjal. Arvestades stipendiumifondi suurust on stipendiumide alam– ja ülemäärad kuus järgmised: doktorantidel 2, ordinaatoritel 1,5—2, magistrandidel 1,0—1,5, üliõpilastel 0,7—1,0 miinimumpalka. Stipendiumi määrab komisjon (dekaan või prodekaan ning 2—3 üliõpilast /magistrandi/) kuni üheks aastaks.

* * *

● **Leeni Uba tutvustas aprilli algul toimuvat «Innovaatika» — messi korraldust (vt. «UT» nr. 3, k.a.) ning selle eelarvet.**

● **Eelarvekomisjoni uus koosseis** on järgmine: Raul Talvik (arstit.), Toomas Haldma (majandust.), Olev Must (filosoofiat.), Vello Peedimaa (prorektor), Oleg Andla (plaani–finantsos.), esimees Jaak Aaviksoo (prorektor) ja Ivar Saarniit.

● **Teadussekretär Veera Ant tutvustas mõningaid rektori valimisega seotud tehnilisi küsimusi.**

Avalik kiri ülikoolirahvale

(Algus 1. lk.)

Omandireformi aluste seaduse sätteid arvestades, ei ole hoone tagastamine «Rotaliale» ainsaks võimaluseks kunagise ülekohtu heastamisel. Kuna maja ei ole säilinud endisel individualiseeritaval kujul, vaid on suures mahus ümber ehitatud klubihooneks üliõpilaskonna kaasabil, jääb arvestatavaks võimaluseks ehitise kompenseerimine «Rotaliale».

Selge on see, et Tartu Üliõpilaskond ei luba ennast ilma jätta seltsielu ja meelelahutuskohast, sest **alternatiiv puudub.** Meid toetavad nii need 1800 inimest, kes andsid oma allkirja selleks, et klubi jääks hoone valdajaks ning need 800 isetegevuslast, kes kollektiivsete pöördumistega sama soovi väljendasid. Oleme veendunud, et ülikoolirahva enamus ei pea õigeks seda, et see hoone antakse väikese grupi üliõpilaste ja vilistlaste käsutusse ja jääks suletuks enamusele.

TÜ klubi esindus kolmepoolsetel läbirääkimistel:

HEINO VARIKU
ANNELIIS MOSS
KAI VALTNA
GUNNAR KALAJAS

SPORTIMISEKS RUUMI JÄTKUB

TÜ spordikeskus teatab, et jätkub üliõpilaste vastuvõtt kõikidesse rühmadesse, mille kohta ilmus info ajalehes «UT» 5. veebruaril (välja arvatud ujumine, kus rühmad on täis).

Jakobi 5 spordisaalis alustasid 15. veebruaril tegevust ENESEKAITSE, IDAMAA VÕISTLUSVIISID, JUDO ja KULTURISMI rühmad. Soovijaid võetakse veel vastu.

Ujula tänava spordihoonesse oodatakse harrastusmängijaid VÕRKPALLI (T 16 mehed ja naised), NAISTE KORVPALLI (õiged ajad on T ja N 16), KERGEJÕUSTIKU ja KEHALISTE VÕIMETE ARENDAMISE (jooks trenažöörid, võimlemine) rühmadesse.

PALLIMÄNGUDES võivad teaduskonnad mõnedele aegadele pretendeerida.

Spordikeskusest (Jakobi 5, ruum 112 ja 114) saab infot iga tööpäev kella 9 ja 17 vahel.

VALTER LENK,
spordikeskuse juhataja

Üliõpilaste maailmakarikas purjetamises

TÜ spordiklubi sai Prantsusmaalt kirja, milles kutsutakse meie üliõpilaspurjetajaid maailma karikavõistlustele — **Course de l' Europe purjeregatile.** See toimub selle aasta 23.—31. oktoobrini Prantsuse Rivieras. Võisteldakse uuel «Jeanneau One Desingn» 35 jala pikkusel jahil ning oodatakse osalejaid Ameerikast Austraaliani. Jahi, elamise ja söömise, aga loomulikult peod ja muud üritused garanteerivad korraldajad. Osavõtumaks selle kõige eest on 3100 dollarit.

Jahi meeskonda kuulub 8 inimest, neist vähemalt kaks peavad olema naissoost ning kõik alla 26 aasta vanad.

Osavõtusoovist tuleb teatada korraldajatele enne 15. märtsi. Kel huvi, saab detailsemat infot Eesti Akadeemilisest Spordiliidust (Jakobi 5, tuba 112, tel. 34 790, E—R 10—12).

TARVI UUSEN

INFO ☛☛ INFO ● INFO

Statistilise andmeanalüüsi kursus doktorantidele ja magistrandidele

Kursus toimub teisipäeviti kl. 16.15—18 keemiahoone ringauditooriumis (loengud). Praktilised tööd toimuvad rühmades, mis moodustatakse esimestel loengutel, arvestades osavõtjate soove kasutatava tarkvara ja praktikumi aja suhtes. Praktikumiaeg on reserveeritud vaid eelregistreerinutele (65 inimest), kuid kui registreeritud ei ilmu kohale ega anna enesest teada, on aega võimalik jagada teistele asjahuvilistele.

Esimene loeng toimus teisipäeval, 2. veebruaril. Kursuse kestus on 16 nädalat, selle lõpul on eksam (arvestus), mille juures arvestatakse oluliselt semestri jooksul tehtud (iseseisvat) tööd.

Kui leidub küllalt asjahuvilisi (välistudengid/välismaale õppima siirdujad), toimub **sama loeng ka inglise keeles esmaspäeviti kell 16.15—18 Vanemuise tänava õppehoones.**

ENE TIIT,
matemaatilise statistika professor

Valikkursus

Dots. Inge Liivi valikkursus **«Elektrokardiograafia»** algab 8. märtsil Kardioloogiakliinikus. Eelnevalt teatada tel. 28 286 või tulla ruumi 245.

Väitekirja kaitsmine

4. märtsil kl. 12 kaitseb TÜ nõukogu saalis pedagoogika doktorinõukogu ees doktoriväitekirja TÜ logopeedia ja emakeele didaktika õppetooli korraline professor Karl Karlep teemal «Abikooli emakeeleõpetuse sisu ja metoodika põhjendus».

Oponendid on professorid I. Unt (Tallinn), V. Petrova (Moskva) ja Z. Tarkovski (Lublin).

Doktoritööga on võimalik tutvuda TÜ Raamatukogus.

NÄITUS

«SOOME LAHT ÜHENDAB JA ERALDAB»

on Helsingi Linnamuuseumi, Helsingi Linnaarhiivi, Helsingi Ülikooli, Eesti Ajalooarhiivi ja TÜ Ajaloomuuseumi ühisnäitus

ISEP

(International Student Exhange Program)

Välissuhete osakond kuulutab välja stipendiumide konkursi aastaseks õppimiseks USA–s. Tähtaeg 24. veebruar.

Toomel.

SUUSASÕPRADELE!

Kes on huvitatud **suusasõidust Käärikul** ja sealsetest majutustingimustest, võtku ühendust Kääriku spordibaasi administraatoriga Valga maakonnas tel. 242/57 235.

ÜLIÕPILASKONNA PALJUNDUSKESKUS

Avatud igal äripäeval kl. 10—12 ja 14—18 Narva mnt. 27—21.

Hinnad vastavalt formaadile A4 ja A3:

üliõpilaskonnaliikmetele 25 senti ja 50 senti

teistele 50 senti ja 80 senti

ASTUGE LÄBI!

TÜ KLUBIS

Reedel, 19. ja laupäeval, 20. veebruaril kl. 21 DISKO.

Pühapäeval, 21. veebruaril EGOISTLIKTANTSUDISKO - VILTNURGAALT.

TEISIPÄEVAL, 23. VEEBRUARIL KL. 22—3.30

ÜLEMAJA KONTRASTI-*SHOW.*

Jälgi erireklaami!

TÜ KOHVIKUS

(NARVA mnt. 27)

Kolmapäeval, 24. ja neljapäeval, 25. veebruaril kl. 21—00.00 DISKO.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

☎ 35 180

Tartu Ülikooli Raamatukogu

NR. 6 (1703)
REEDE,
26. VEEBRUAR,
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB !
UUS «UT» MAKSAB
35,VANA 20 SENTI.
TELLIMISHIND
AASTAKS
POSTIGA 25 KR.
ILMA POSTI
VAHENDUSETA
20 KR.

5 loengut elektronsidest

Ülikooli, TA instituutide ja mõnede muude asutuste arvutivõrk meie linnas hõlmab juba enam kui 100 arvutit. Sateliitside jaam, mis töötab eelmise aasta maist, võimaldab suurel hulgal eelmainitud saja arvuti kasutajaist osa saada teenustest, millest mõni aasta tagasi ei osatud unistadagi: elektronkiri jõuab Tartust maailma mistahes punkti sekunditega; oma töölaual asuva arvuti taga istudes võib (tasuta!) sirvida Kongressi Raamatukogu kataloge; pidada dialoogi Austraalias asuva kolleegiga; otsida sobivat tarkvara või dokumenti arvutiarhiividest, mida loendatakse maailmas juba tuhandetes ja teha veel palju muudki.

* * *

Arvestades arvutiside kasutajate hulga loodetavalt jätkuvat eksponentsiaalset kasvu, korraldab TÜ Teaduslik Raamatukogu Arvutiteaduse Instituudi toetusel **lühikursuse elektronsidest.** Esimese viie loengu eesmärk on viia algajad kurssi põhimõistetega ja tutvustada arvutiside võimalusi. Räägitakse sellest, kuidas põhimõtteliselt luuakse side kahe arvuti vahel, mis on elektronaadress, elektronkiri ja elektronkonverents, käsitletakse teenuseid, mida INTERNET pakub otsesides (on–line) olijaile. Juttu tuleb ka sellest, miks enamiku tekstiredaktorite abil ettevalmistatud tekste ei saa otse elektronkirjana ära saata ja paljust muustki.

Võimalusel püüame pärast loengute lõppemist organiseerida soovijaile mõned praktikumid, kus kogenud juhenda- ja käe all on võimalik õpitut ka praktikas proovida.

Loengutsükli jätkuks püüame organiseerida seminare, kus spetsialistid käsitlevad elektronsidega seotud eriküsimusi. Näiteks elektronside tehnilise vahendina õppeprotsessis (elektronside kasutus Eesti koolides täna ja tulevikus, elektronsidel baseeruvad kursused meie ülikoolis ja mujal maailmas jne.), Tartu ja Eesti arvutiside perspektiivid, spetsialiseeritud andmebaasid jne.

Samuti nagu aasta tagasi toimunud analoogilise loengutsükli puhul, nii ei eeldata ka sel korral kuulajatelt erialaseid eelteadmisi arvutitest, sidest ega elektroonikast. Räägitu on mõeldud eeskätt humanitaaralade esindajatele esmakursuslastest professoriteni. Oodatud on kõik asjast huvitatud akadeemilise pere liikmed, aga ka vanemate klasside õpilased ja nende õpetajad.

Loengud toimuvad esmaspäeviti kell 16.15 raamatukogu konverentsisaalis. Lektor: Ivo Haamer Arvutiteaduse Instituudist.

Esimene loeng on 8. märtsil. Kohtumiseni!

ANNE VILLEMS

/. . ./ Okstelt / valgete / lindude lend / liugleb.
Tiivalöökidest kumiseb / külmunud maa.

KALJU LEPIK
"Lumepuu"

VEEL KORD TEADUSKRAADIDEST JA AKADEEMILISTEST ASTMETEST

Kolm aastat tagasi avaldasin meie ajalehes artikli, milles püüdsin võrrelda erinevate riikide teaduskraade ja tutvustada nende andmise korda («UT» 23. veebruar 1990 ja 3. märts 1990). Prognoosisin juba siis, et ülemineku rahvusvaheliselt kasutatavatele teaduskraadidele tekitab kõige enam arusaamatusi (siis veel mitte) endises Nõukogude Liidus kasutatud teaduskandidaadi kraad ja bürokraatlikult (mitte sisuliselt) väga raskelt saavutatav teadusdoktori kraad. Sealjuures puuduvad läänepoolses maailmas vastavatele kraadidele analoogid. Pakkusin tookord välja lahenduse, mille sõnastasin järgmiselt: *«Ilmselt oleks otstarbekas esialgu atesteerida meditsiinidoktoriteks kõik praegused meditsiinikandidaadid (näide oli toodud mulle lähedasest valdkonnast, kuid mõte oli üldisem). Seejuures ei tohiks kraadiga automaatselt kaasneda mingeid rahalisi ega muid privileege. (...) Kraadi kaitsnud isiku edasine akadeemiline karjäär peab olenema publikatsioonidest ning kompetentsuse muudest näitajatest, mida taas peaks otsustama erapooletud eksperdid, eelistatavalt välismaa ülikoolidest»* («UT» 2. märts 1990).

Professor AIN-ELMAR KAASIK

Eesti Vabariigi teaduskraadide põhimäärus

31. juulil 1990. aastal andis Eesti Vabariigi Valitsus välja määruse «Eesti Vabariigi teaduskraadide põhimääruse» kinnitamise kohta. Kahjuks anti see määrus välja tarbetult kiirustades. Kirjutasin oma teadustöö korraldusele püendatud artiklis: «Arvan, et lahkarvamusi olnuks vähem, kui kõnealust dokumenti oleks projekti staadiumis tutvustatud teadusüldsusele või näiteks Eesti Teadusnõukogule (mis tõsi küll, moodustati sellesama Eesti Vabariigi valitsuse poolt alles 4. detsembril 1990)» («UT» 25. oktoober 1991 ja 11. november 1991).

Kõnealune määrus ei arvestanud asjaolu, et teaduskraadide andmine on üldiselt ülikoolide privileeg ja et riigid (valitsused) sellega ei tegele. Tõsi küll, paljudes riikides kuulub kõrgematele akadeemilistele ametikohtadele kinnitamine riigi (pea) kompetentsi, kuid see kehtib üksnes korraliste professorite suhtes, juhul kui nad on juba valitud ja saavad tähtajatu (pensionieani) akadeemilise kaitse *(tenure)*.

Mitmeti tõlgendatavaks osutus nõue, et nõukogu võib võtta kaitsmisele magistri– ja doktoriväitekirju kas ühel või mitmel lähedasel erialal (p. 6). Selle tulemusena püüti taas moodustada «vakilikke» kitsaid erialanõukogusid, unustades, et mujal täidab nõukogu (komisjon) peamiselt žürii funktsiooni — selle ülesanne on hinnata eelkõige dissertandi oskust väidelda ja põhjendada oma seisukohti. Dissertatsiooni taseme tagab töörühm, kus uurimus tehti, ja selle põhiliseks hindajaks on oponent(did). Arusaadavalt vastutab töö taseme eest ka juhendaja, kuigi teda ametlikult kusagil ei kinnitata ja dissertatsiooniski leiab ta nime vaid tänuavalduste juures.

* * *

Kõige rohkem arusaamatusi tekitas määruse lisa 1, milles loetakse Eesti Vabariigis antavate teaduskraadide nimetused ning nende ingliskeelsed ja venekeelsed vasted. Kui seda rakendataks, oleks Eesti vist ainus riik, kus antaks meditsiinimagistri *(Master of Medicine)* teaduskraadi. Loodusteaduste doktori vasteks on pakutud *Doctor of Science (D. Sc.)*. Kuivõrd seda teaduskraadi tahaksid kasutada ka teised teadusalad, osutamaks, et tegemist on nn. teise astme doktoriga (senised VAK-i doktorid ja need endised teaduskandidaadid, kes on Tartu ülikoolis doktorikraadi omandanud), tuleb arvestada, et see kraad (ka *D. Sci.)* on ingliskeelsetes maades tänapäeval haruldane ja et seda omistatakse pigem mitte dissertatsiooni kaitsmise eest, vaid erilise tunnustuse märgiks. Seetõttu vastab niisugune kraad mõneti ka endise teenelise teadlase nimetusele.

Teaduskraadide nimetusi on üldse võimatu ühtlustada. Meenutan, et Eesti Vabariigis anti loodus– ja täppisteadlastele *dr. phil. nat.* aste (nagu siis öeldi). Juristid omandasid õigusteaduse doktori *(dr. jur.)*, filosoofid, keeleteadlased ja ajaloolased filosoofiadoktori *(dr. phil.)*, arstiteadlased — meditsiinidoktori *(dr. med.)* kraadi. Ei ole teada, kuidas nad end mujal tituleerisid, kuid tänapäevane *Ph. D.* «universaalsus» oleneb peamiselt USA–s ilmuvate tööde suurest arvust ja on seega samuti teatud massikultuuri ilming. Rootsi *med. dr.* (r.k. *medicine doktor)*, Soome *LKT (lääketieteen ja kirurgian tohtori)*, Taani *DMSc.* ja Saksa *dr. med.* transformeerivad oma kraadid küll Ameerikas *Ph. D.*–ks, kuid kodus eelistavad oma nimetusi.

(Järg 2. lk.)

Kroonika

Füüsika–keemiateaduskonna dekaan

Jüri TAMM

on sündinud 1937. aastal Narvas. Keskhariduse omandas Pärnu I Keskkoolis. 1962. aastal lõpetas kiitusega Tartu Ülikooli keemiaosakonna. Samast aastast töötab ülikoolis.

1969. aastal kaitses väitekirja keemiakandidaadi kraadi saamiseks (juhendaja prof. V. Past). 1969. aasta sügisest töötab õppejõuna anorgaanilise keemia kateedris (1. veebruarist 1993 füüsikalise keemia instituudis). Dotsendikutse omistati 1975. 1992. aasta kevadel valiti anorgaanilise keemia korraliseks professoriks. Õpetab anorgaanilist ja üldist keemiat, aga ka kristallokeemiat, tahkise ja pindnähtuste keemiat. Teaduslik huvi on pika aja vältel olnud seotud vesiniku protsessidega raua rühma metallidel ning nende kasutamisega vesiniku energeetikas ja võitluses metallide korrosiooniga. Viimastel aastatel on teadushuvi kandunud elektronjuhtivate polümeeride elektronsünteesile ning nende polümeeride kasutamisele elektrokeemilistes sensotites.

J. Tamm on aastate vältel osalenud Keemia Seltsi juhtorganite tegevuses (üle 15 aasta oli Keemia Seltsi TÜ organisatsiooni juhatuse esimees ja vabariikliku juhatuse liige). Mitmel aastal on olnud füüsika–keemiateaduskonna prodekaan.

Jüri Tamm on abielus. Kolme poja isa.

* * *

MIDA ARVAB ENDINE PRODEKAAN DEKAANI AMETISSE ASUDES?

Aeg on raske, eriti majanduslikult. Meie teaduskonna õppe– ja teadustöö nõuab jooksvaid investeeringuid (seni on elatud vanast rasvast, mille varud on ammendumas).

Muret valmistab ka kraadiõpe. Kui Eesti Vabariigis ka edaspidi ei hinnata vääriliselt kõrget kvalifikatsiooni, ei ole ju noortel mõtet vaeva näha kraadihariduse omandamiseks.

Põhihariduse reform on füüsika–keemiateaduskonnas kulgenud küllaltki edukalt. On püütud vältida väga järske muutusi, et mitte kaotada neid positiivseid soodustusi, mis meie haridusel kahtlemata on. Ilmselt on vaja suurendada üliõpilaste iseseisvust, arendada nende initsiatiivi ja otsustusvõimet, kuid vältida siiski demokraatia muutumist anarhiaks.

VEEL KORD TEADUSKRAADIDEST JA AKADEEMILISTEST ASTMETEST

(Algus 1. lk.)

Peale selle — ka USA–s on kasutusel teisigi doktorikraade, näiteks haridusdoktor *(Doctor of Education, Ed. D.)* ja õigusdoktor *(Doctor of Jurisprudence — J. D.)*

Poleemikat on tekitanud kaheastmelised doktorikraadid Saksamaal, Austrias ja Poolas. Minu arvates on kõnealust küsimust väga õnnestunult selgitanud Kalle Kaarli («UT» 8. jaanuaril 1993 ja 22. jaanuaril 1993). Usutavasti aitab habilitatsiooniprobleemis selgust luua ka TÜ nõukogus 18. detsembril 1992. aastal kinnitatud akadeemiliste astmete eeskiri («UT» 5. veebruaril 1993).

Ülikooli teaduskraadide kaitsmise eeskirjad

Eespool nimetatud «Eesti Vabariigi teaduskraadide põhimääruse» täitmiseks moodustati omal ajal (17. oktoobril 1990) TÜ–s **komisjon,** kes töötas välja ülikooli teaduskraadide kaitsmise eeskirjad. Viimased võeti TÜ nõukogus vastu 8. veebruaril 1991. a.; sama nõukogu otsusega 27. septembrist 1991 neid täpsustati («UT» 4. oktoober 1991). Eeskirjade põhjal alustas ülikoolis tööd **18 doktorikraadi kaitsmise nõukogu,** mis reeglina töötasid välja oma töö iseärasustest tulenevad eeskirjad. Selleks andis hea võimaluse TÜ eeskirjade 5. punkt, mis lubas nõukogul endal täpsustada nõudmisi nii esitatavate tööde kui töökorralduse suhtes. Vaadates küsimust praegu, on selge, et kehtestatud eeskirjad kujutasid endast kompromissi omaaegse Tartu Ülikooli praktika (kõrge nõudlikkus, 3 oponenti), Põhjamaade tavade (nõue publikatsioonide kohta, mida USA *Ph. D.* taotlejatele ei esitata) ja «vakilike» iseärasuste (nõukogu olgu töö sisuline hindaja; sellest näiteks bioloogia ja füüsika jagunemine eri nõukogude vahel) vahel. Praktikas selgub ilmselt, et eeskirju on vaja edaspidigi muuta, neid ei tohiks kanoniseerida. Usutavasti võiks arvestada järgmisi arengusuundi:

— **oponentide arvu vähendamine.** Kaitsmise protseduur võidab kindlasti, kui kujuneb tõeline väitlus oponendi ja dissertandi vahel, nii nagu see Põhjamaades tavaks. Seejuures tullakse suurepäraselt toime ühe oponendiga;

— **teatud «hinnaalandus» publikatsioonide suhtes.** Tuleb arvestada, et paljud endise Nõukogude Liidu teadusajakirjad on suurtes majandusraskustes ega ilmu regulaarselt. Läänes ilmuvate perioodiliste väljaannete retsensendid lükkavad aga tagasi tööd, mille aluseks olevad andmed on saadud vananenud mõõtmistehnikaga, vaatamata et idee ja selle töötlus on tasemel. Publikatsioonide nõue ei tohiks doktorantuuri obstrueerida!

— **nõukogu täiendavatest liikmetest (vastava kitsa valdkonna spetsialistidest) loobumine.** Seevastu tuleb oponendiks paluda teadlane, kes lisaks asjatundlikkusele valdab ka disputatsiooni peent kunsti.

* * *

Mõistmist ja lahendamist vajavaid probleeme on teisigi. «*Uue atesteerimissüsteemi järgi saavad noorukesed doktorandid samasuguse teaduskraadi kui aastakümneid kestnud põhjapanevaid uurimusi teinud juhtivteadlased*» imestas mõnda aega tagasi keemiadoktor Raik Mikelsaar («PM» 10. detsember 1992). Tõepoolest, arstiteaduskonna doktorinõukogus seni väitekirja kaitsnud on kõik olnud staažikad teadlased, kelle tööd on ammu tuntud. Kalle Kaarli eksib, kirjutades, et arstiteaduskonnas on doktorikraadi kaitsnud nii endised kandidaadid kui ka kraadita noored («UT» 22. jaanuar 1993). Tuleb siiski arvestada, et omaaegse VAK–i nõuete alusel töötanud teaduskandidaatide kohort ei ole enam arvukas. Peatselt peaks arstiteaduskonna nõukogu ees seisma üksnes «noored doktorid», kellele see kraad tähistab teatud teaduskoolituse lõppu ja on (mõnele) üks paljudest eeldustest edukaks akadeemiliseks karjääriks. Nii peaks see olema ka muudel teadusaladel. On täiesti normaalne, et doktorikraad omandatakse elu neljanda kümnendi algusaastatel või veelgi varem! Pole midagi parata — doktorikraad on doktorikraad, diferentseerimine on siin mõttetu. Tuleb nõustuda nendega, kes väidavad, et Põhjamaade doktorid on pigem *Ph. D.* tasemel ja et nad on täiesti võrreldavad endise kandidaadikraadiga. Lähtudes siiski Tartu Ülikooli habilitatsiooni eeskirjast (lisa akadeemiliste astmete eeskirjale, («UT» 5. veebruar 1993) võib mõönda, et juhul kui staažikas õppejõud või teadur, kellel on teaduskandidaadi kraad ja kes on pidanud otstarbekaks kaitsta TÜ doktorikraadi, on ta ühtlasi habiliteerunud (ld. *habilitatio* < *habilitas* — kõlblikkus, sobivus), s.t. omandanud õiguse töötada dotsendi või professori ametikohal. «Noor doktor» peab selle õiguse alles omandama, alustades reeglina assistendi ametikohast. Senine loogika, et doktorikraadiga isik saab professorikoha, enam ei kehti.

Vormiliselt on lahendamata jäänud **nostrifikatsiooni** (ld. *noster* — meie+*facere* — tegema; s.t. välismaa doktori– ja kandidaadikraadi võrdsustamine meie vastava kraadiga) **probleem.** Arutelul arvasid mitmed VAK–i doktorid millegipärast, et probleem neid ei puuduta (?). Tegelikult ei oleks mingit alust ka kõiki VAK–i doktoreid aprioorselt TÜ doktoritega võrdseteks lugeda. Kahjuks tekitab see mõttekäik rohkem probleeme kui (lihtsaid) lahendusi. Praktikas on VAK–i kandidaadid ju TÜ doktoriteks nostrifitseeritud. Muidugi eeldusel, et nad vastavad habilitatsiooninõuetele. Siiski jõudis ka siin praktiline tegevus (korraliste professorite mõnevõrra kampaanialik valimine) seadusandlusest (akadeemiliste astmete eeskirjad) ette. Arvan siiski, et siin nimetamisväärseid «hinnaalandusi» ei tehtud.

Kokkuvõtteks

Selguse mõttes teeksin eeltoodust järgmised kokkuvõtted:

— **Tartu Ülikoolis peaks omistatama vaid üheastmelist doktorikraadi.** Viimase nimetuse määrab nõukogu, kuid (ameerika) inglise keeles vastab sellele filosooﬁadoktor *(Ph. D.)*.

— **Doktoridissertatsiooni etaloniks on Põhjamaade vastavad tööd.** Mõnevõrra lihtsustatult: TÜ doktoridissertatsioon olgu tasemelt senine hea kuni keskmine kandidaaditöö, mis on vormistatud võimalikult Põhjamaade tööde eeskujul.

— **Teaduskandidaadid, kes on teinud edukalt õppe– ja teadustööd, võivad kandideerida ka kõrgeimatele akadeemilistele ametikohtadele.** Siiski tuleks innustada eriti edukalt töötanud isikuid kaitsma ka TÜ doktorikraadi.

— **Nii TÜ doktorikraad kui VAK–i kandidaadikraad on inglise keeles väljendatav vaid** *Ph. D.–na.* Seda võib rakendada teadusartiklite tiitliosas, nimekaartidel jms.

— **Professori, dotsendi, vanemteaduri jms. nimetus ei tähista enam kutset, vaid ametikohta.** Vastavalt võiks neid ametinimetusi kasutada üksnes tiitlina, näiteks kõnetamisel, mitte aga kutsenimetusena ametlikes dokumentides.

Teaduskraadid on, kutseid ei ole enam olemas.

TÜ rektor
TÜ ajaleht
16. 02. 1993

Arstiteaduskonna nõukogu pöördumine rektori poole

Arstiteaduskonna nõukogu, arutanud 16. veebruaril k.a. istungil ülikooli nõukogus 5. veebruaril k.a. toimunud arutelu arstiteaduskonna struktuurist ja sellele järgnenud rektori käskkirja, leiab, et hääletusprotseduuri tulemusi tõlgendati ilmselt vääriti, aktsepteerides positiivse tulemusena hääletustulemusi alla 51% (poolt hääletas 16, vastu 8, ülejäänud erapooletud, kokku osales istungil 40 liiget). See teeb kokku vaid 40% poolthääletanuid. Kehtiv TÜ põhikiri (p. 20) eeldab aga vähemalt poolte istungist osavõtvate isikute poolthääletamist (samasugune hääletuse tulemuste väärtõlgendamine on ülikooli nõukogus esinenud ka varem, näit. eesti keele vastuvõtueksami puhul). Sellest lähtudes leiame, et TÜ nõukogu otsus meie struktuuri kohta pole ilmselt õiguspädev. Lisaks sellele avaldame protesti rektori poolt välja antud kk. nr. 34 11. 02. 1993 juhul, mis käsib ÜMPI laboreid likvideerida ja töötajaid üle viia teistesse instituutidesse ja kliinikutesse.

Leiame, et see küsimus (töötajate kohalevalimine, üleviimine) kuulub arstiteaduskonna kompetentsi ning ei saa olla täielikult dikteeritud ülikooli juhtkonna poolt. Arstiteaduskonna nõukogu oma 19. 01. 1993 otsusega ei soostunud ÜMPI töötajate üleviimisega ja laborite likvideerimisega. Märgime siinkohal samuti, et ülikooli nõukogu ÜMPI laborite likvideerimist ka ei arutanud ja vastavat hääletust ei toimunud, vastav diskussioon keelati.

Lähtudes nendest asjaoludest võttis arstiteaduskonna nõukogu ühehäälselt vastu otsuse protestida Teie kk. nr. 34 vähemalt selles osas, mis puudutab ÜMPI laborite likvideerimist ja töötajate kohustuslikku üleviimist uutesse allüksustesse 1. märtsiks 1993. a.

Arstiteaduskonna nõukogu esimees prof. L. ALLIKMETS

MIS SAAB KLUBIST?

(projekt)

Kokkulepe

Osapooled: 1. TÜÜ Edustus
2. TÜ klubi
3. Korporatsioon «Rotalia.»

Korporatsioon «Rotalia» on valmis rendile andma ruume klubile ja teistele organisatsioonidele, kes soovivad hoones (Tähe 3.) korraldada üliõpilasüritusi.

Korporatsioon «Rotalia» on nõus omanikuna astuma nendega lepingulisse vahekorda, kui see ei kahjusta korporatsioon «Rotalia» huve ja tagab maja heaperemeheliku kasutamise.

Korporatsioon «Rotalia» võimaldab 1992/1993. õppeaasta kevadsemestri lõpuni (31. mai) TÜ klubile kasutada ruume tingimusel, et TÜ klubi tasub sellel ajal kõik majaga seotud kulutused ja tagab maja heakorra säilitamise kuni varade ülesandmiseni.

18. veebruar 1993

Tartu Ülikooli Valitsusele
Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna Edustusele
22. veebruar 1993. a.

Korporatsioon «Rotalia» on pöördunud avaldusega TÜ valitsuse ja TÜÜ edustuse poole Tartus Tähe tn. 3 asuva TÜ klubi käsutuses oleva hoone üleandmiseks korporatsioonile.

Antud küsimuses alustati kolmepoolseid (TÜÜ valitsus, «Rotalia», TÜ klubi esindus) läbirääkimisi 1993. a. jaanurikuus.

Käesolevaks ajaks on TÜ klubi esindus veendunud, et juhul kui muutub eelpool nimetatud hoone omanik, muutub ka maja funktsioon ning see suletakse ülikoolirahva enamusele, kuna:

1. **Puudub garantii, et hoone üleandmisel «Rotaliale» võiksid majas endistel tingimustel ja mahus jätkuda taidlustegevus ja huvialaühenduste töö.**

See tähendab, et:

a)säiliksid taidluskollektiivide ja huvialaühenduste ruumi kasutajad ja sellele tegevusele ei kohandataks renditasu;

b) ülikooli allasutused, üliõpilasühendused jne. saaksid hoones asuvaid ruume oma üritusteks kasutada tasuta.

Konkreetsed garantiid on vajalikud, kuna taidluskollektiivide ja huvialaühenduste tegevusega seondub kindlate ruumide olemasolu, kus asub tööks vajalik inventar. Käesoleva aja majandussituatsiooni arvestades, oleks renditasu rakendamine niigi finantsraskustes olevale isetegevusele lõplikuks hoobiks.

2. **Puudub garantii, et hoone üleandmisel «Rotaliale» võiks maja endistes tingimustes ja mahus planeerida ja korraldada kõikvõimalikke kultuuriüritusi, mida TÜ klubi vajalikuks peab.**

See tähendab, et:

a) säiliksid ruumide kasutamisõigused praeguses mahus;

b) ruumide kasutamine ürituste läbiviimiseks oleks rendivaba ajani, mil klubi sisulise töö korraldamiseks leitakse osalise doteerimise võimalus.

Igapäevategevus on näidanud, et vähemalt neli korda nädalas toimuvad üritused klubis, on oma sageduselt optimaalseks variandiks tudengielu sisustamisel, mida ilmekalt tõestab ürituste külastatavus. Sellise sagedusega töö korraldamine on äärmiselt vajalik isemajandava TÜ klubi tegevuse finantseerimiseks, kuna suur osa tulust läheb taidlustegevuse edendamiseks ja kultuuriinventari soetamiseks. Praeguses situatsioonis renditasu rakendamine klubile tähendaks kulutuste märgatavat suurenemist, piletihinna mitmekordset tõusu, mida üliõpilane enam maksta ei jõuaks.

3. **Puudub garantii, et hoone üleandmisel «Rotaliale» ei muutu hoone ekspluatatsiooniga seotud kulutused ülejõukäivaks üüripoliitikaks allüürniku suhtes.**

See tähendab, et:

a) kui remonditöödeks tehtavad kulutused taanduvad ka allüürnikule, peab see TÜ klubile vastuvõetav olema ning eelnevalt kooskõlastatud.

Garantii on vajalik, kuna käesoleval ajal katab maja ekspluatatsioonikulud riigieelarve vahendusel ülikool. Eraomandusse antud hoone puhul nimetatud soodustused kaovad.

4. **Puudub garantii, et «Rotalia» poolt kavandatavad ümberehitused ja remonditööd neile üleantud hoones ei saa ajendiks maja sulgemiseks klubina.**

See tähendab, et:

a) hoones tuleb remonditöid teostada ainult suvekuudel kui ülikooli kollektiiv on suvepuhkusel;

b) ümberehituste käigus ei tohi hoones olevad ruumid kaotada klubi tegevuseks vajalikku funktsionaalsust;

c) ümberehituste käigus peab säilima statsionaarselt kasutataval kujul valgustuse–, heli–, side–, video– jm. klubi tegevuseks vajalik sisseseade;

d) klubile peab jääma võimalus tehnilisteks ümberehitusteks oma tegevuse parema korraldamise eesmärgil.

Konkreetsed garantiid on vajalikud, kuna remonditööde ja ümberehituste venitamine aastaks või enamaks tähendab hoone sulgemist ürituste läbiviimiseks, taidlustegevuse seiskumist ja huvialaühenduste töö lõppemist. Statsionaarse sisseseade likvideerimine ja ruumide ümberehitamine ei võimalda jätkata rahuldaval tasemel taidlusalast tegevust ning kultuuri– ja meelelahutusürituste korraldamist.

5. **Puudub garantii, et maja üleandmisel «Rotaliale» oleksid allüürniku inventar ja materiaalsed väärtused heaperemehelikult hoiustatud ja kindlalt kaitstud.**

See tähendab, et:

a) need ruumid, kus asub klubi inventar ja statsionaarne tehnika, peavad jääma ainult klubi käsutusse.

b) hoones peab säilima valvesignalisatsioon ning klubipoolse valveteenistuse jätkumine.

Garantii on äärmiselt vajalik, kuna majas oleva inventari eest lasub materiaalne vastutus ainult TÜ klubil.

6. **Puudub garantii, et «Rotalia» poolt antud lubadused ning klubiga sõlmitud kokkulepped omaksid hoone kasutamise osas arvestatavat kaalu ning hoone tagastamise järel korporatsioonile need oma kehtivust ei kaotaks.**

See tähendab, et:

a) kõikide eelnevate garantiide osas saavutatud kokkulepe peab olema konkreetne ja juriidiliselt täpne dokument.

Garantii on vajalik, kuna üldsõnaliste lepete ja lubaduste tasandil hoone üleandmisel «Rotaliale» jääb uuele omanikule võimalus kokkuleppeid muuta ja tühistada.

Oleme veendunud, et eelpool loetletud garantiide puudumisel pole õige maja «Rotaliale **üleandmise kohast otsust mitte mingil juhul langetada.** Selle otsuse langetamine tähendab klubi likvideerimist.

TÜ klubi esindus läbirääkimistel:

/H. VARIKU/, TÜ klubi direktor
/A. MOSS/, TÜ klubi kunstiline juht
/K. VALTNA/, TÜ klubi osakonnajuhataja
/G. KALAJAS/, TÜ klubi osakonnajuhataja

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

18. veebruaril pidid kolm osapoolt klubi edasise kasutamise kohta kokkuleppele alla kirjutama. Kahjuks ei tulnud sellest midagi välja. Avaldame «Rotalia» ja klubi soovid. Mis saab edasi?

DR. HUGO SALASOO

KAS LÄTI VABARIIGI VÄLISMINISTER OLI EESTLANE?*

(Algus eelmises lehes)

Kui 1939. aastal ka Läti sai Vene sõjaväe baasid, kirjutas O. Vaabel Muntersile ja kutsus ta Austraaliasse, sõja jalust ära. Sellele vastas Munters järgmise kirjaga, mille originaal on siin arhiivis ja mis **muutmata kirjaviisis** on järgmine:

«Armas Vaabel!

8. mail 1940

Ära imesta, et minu kiri nii hilja tuleb. Nimelt jäi Sinu kiri kuhugi paberite vahel, ja siis ma sõitsin puhkusele, ja siis tuli sõda ja mina täitsa unustasin kirja ära. Alles Sinu uue-aasta tervitus, mis jõudis minu kätte veebruaris, tuletas mulle mu võla meelde, aga siis oli jälle Sinu kiri kogu aadressiga ära kadunud. Nüüd alles leidsin ta üles.

Sinu peaküsimus on meie maade saatuse kohta. Võrreldes asjaoludega mis Sa kirjutasid (mineval mail), palju on muutunud, mitte ainult meil vaid ka mujal. Praegu kõik ripub ära sõja käigust. Kui ta varsti lõpeb, mis on vähe tõenäoline, siis jääme enam-vähem puutumatuks, sest vene baasid meid ei sega ja on veel küsimusi, kas nad alal jäävad*

Kui aga sõda kestab, siis on meie saatus niisama pime, kui terve Euroopa ja kui tahad isegi Briti empire'i saatus. Praegu igatahes on tingimused siin paremad kui paljudel mail mis loeti palju rohkem stabiilseteks.

Ega rohkem vist keegi Sulle ütelda ei oska. Pikemat kirjeldust oma elust mina ei tee — esiteks pole aega kirjutada, teiseks on Eesti keel juba suuresti meelest läinud. Vanades tuttavatest kohtun peaaegu ainult Jaaksoniga, teised on kuidagi viisi horitsondilt kadunud. Käisin mineval aastal esimest korda peale 1920. aastat Viljandis, Pärnus, Lauras ja tuletasin vanasid aegu meelde. Peale «Thihai'd» — kui Sa teda mäletad, ei ole kedagi näinud. Tema on nüüd Pärnu ohvitseride kasiino kelner.

Naist võtsin 1934. aastal ja sellest ajast saadik olen hirmus soliidseks muutunud, kuigi mõnikord vanade sõpradega napsu võtan. Muuseas minu naise õde on mehel ühe rikka austraallasega — Mortill — kuskil Melbourne'is. Mine teda kord vaatama — aadressi ma ei tea, aga nimi on kaunis hästi tuntud! Palju tervisi Sinu vana Munteriskalt.»

Nagu Eesti kõrgemad riigiametnikud ja tegelased, nii küüditati ka Lätist need itta, nende hulgas ka Munters. G. von Rauch'i raamatus «The Baltic States» (UNi of California Press, 1976) on mainitud, et Munters tuli Lätisse tagasi 1958. aastal ja suri seal 1967. aastal.

A. Vaabel sai Vabadussõjas 18. jaanuaril 1919 Leebiku mõisa juures seljast haavata ja 30. jaanuaril Hummulis «Pilka» talu juures kergesti näost haavata. 19. okt. 1920 otsustas Eesti Vabariigi Valitsus 6. jalaväepolgu ohvitseri asetäitjale Oskar Vaabelile annetada Vabadusristi II liigi 3. järgu aumärk rinnal kandmiseks, hinnates vahvust lahingus 29. aprillil 1919 «Toomani» talu juures. Selle dokumendi originaal on siin arhiivis.

Eesti Vabadusrist anti kolmes liigis: I liik sõjaliste teenete eest; II liik sõjas ülesnäidatud vahvuse eest; III liik — kodanliste teenete eest.

Ohvitseriasetäitja Eesti sõjaväes Villems Munters sai Vabadussõjas ülesnäidatud sõjaliste teenete eest Vabadusristi I/3. Kahjuks ei läinud korda kindlaks teha, milles need sõjalised teened seisid...

Toim. — autori kirjaviis muutmata.

Avaldatakse seoses korp! «Fraternitas Liviensis» juubeliga.

ARVO MÄGI
MEIE KIRJANDUS PAGULUSES

Maailma kultuurilugu teab palju jutumeid, kus kirjanikud olid sunnitud oma kodumaa maha jätma ja elama ning kirjutama oma teoseid võõral maal. Kõikidest kunstiliselt loovatest inimestest põrkavad kirjanikud kõige kergemini kokku valitsevate võimudega, kes neid tihti kardetavateks arvustajateks ning vastupanejateks peavad. Mõnikord siirdub kirjanik välismaale vabatahtlikult, kui kodused olud talle liialt «kitsana» tunduvad. Vahel saadetakse kirjanikud valitsuse poolt «sunniviisil asumisele». Selle saatuse osaliseks sai Ovidius keiser Augustuse ajal, ja Solženitsõn üsna hiljuti. Kodumaalt on põgenenud teiste hulgas Dante, Voltaire, Bunin. Vabatahtlikult on Venemaalt läände siirdunud pikemaks ajaks Gogol ja Turgenev, Skandinaaviast lõunasse Ibsen ja Strindberg. Loetelu läheb päris pikaks...

* * *

Eesti kirjanikest veetsid pikki aastaid paguluses Eduard Vilde ja Friedebert Tuglas (1905—1917). Tsaarirežiim oli liberaalsem kommunistlikust, sest ka pagulusest toimetas Tuglas «Noor Eesti» albumeid ja ajakirja; käis paar korda salaja kodumaalgi. Midagi taolist ei osutunud võimalikuks punarežiimi ajal.

1944. aasta sügisel (osalt ka pisut varem) siirdus uue ähvardava kommunistliku terrori eest paoteele umbkaudu 70 000 eestlast. Rändamiste lõppedes võiksime umbkaudu öelda, et Rootsis, USA-s ja Kanadas asus pagulasist kolmveerand, ülejäänud veerand jagunes teistele maadele — Austraalia, Inglismaa, Saksamaa, mujal tublisti vähem.

Kui tugevasti eesti kirjanikud tundsid vajadust loomingut tõkestava ja füüsiliselt hävitama kippuva terrori eest pageda, näitab silmapaistvamate pagulusse siirdunud kirjanike loetelu:

Artur Adson, August Gailit, Bernard Kangro, Albert Kivikas, Pedro Krusten, August Mälk, Karl Ristikivi, Gustav Suits, Valev Uibopuu, Marie Under, Henrik Visnapuu. Varem oli juba välismaal **Karl Rumor.** Sinna võib lisada rida tähtsaid rahvusteadlasi, kes lahkusid kodumaalt: Edgar Kant, Andrus Saareste, Julius Mägiste, Oskar Loorits, Richard Indreko, Juhan Vasar, Gustav Ränk, Johannes Aavik, Ants Oras. Kõnelemata kunstnikest, heliloojatest, näitlejatest.

Enim kirjanikest jäi peatuma **Rootsi,** kus asutati **kirjanike kirjastus ja ilmub ajakiri «Tulimuld».** Eesti Kirjanike Kooperatiivi kirjastusel on alates aastast 1950 ilmunud suurem osa algupärast kirjandust. Enne seda ja osalt paralleelselt tegutsesid **«ORTO» (Rootsis ja Kanadas), «Kultuur» Saksamaal ja Kanadas, «Eesti Raamat», «Vaba Eesti» ja «Välis Eesti» Rootsis.** Lisaks 1951 ilmuma hakanud «Tulimullale» on ilmunud kultuuriajakiri **«Mana»** alates 1965. aastast Kanadas, nüüd siirdunud kodumaale. Ilukirjandust on avaldanud ka mitmed lühikesema elueaga ajakirjad: **«Kauge Kodu», «Kodukolle» ja «Kodutee».**

Ajakirjad ja pagulasajalehed on avaldanud rohkelt tutvustusi ja arvustusi ilukirjanduse kohta. Tähelepandav on, et USA-s ilmuva ajakirja **«Books Abroad»,** hiljem **«World Literature Today»** toimetajaks on olnud 30 aastat eestlane prof. **Ivar Ivask** ja et balti kirjandus on seal leidnud suhteliselt eelisolukorra.

* * *

Millised on arvulised andmed pagulaskirjanduse kohta selle algupärases osas?

Bernard Kangro teos «Eesti kirjakuulutaja eksiilis» (1989), toob järgmised andmed: luuletuskogusid on ilmunud 75-lt autorilt 181 (kokku üle 15 000 lehekülje). Romaane on ilmunud 267 (60 autorilt, kokku ligi 80 000 lk.) mälestusi on kirja pannud 90 autorit, kokku 155 köidet (40 000 lk.). Novelle on ilmunud 70 köites (14 000 lk.).

Näitekirjandust on ilmunud vähe. Kogutud andmed näitavad, et trükituna ja käsikirjadena on olemas 197 näidendit 46-lt autorilt. Laval esitatud näidendite kohta (kaasa arvatud ka eesti klassika ja tõlkes näidendid) on andmeid ainult Rootsi kohta — umbes 200 lavateost on lavale viidud.

Kõrvuti nende andmetega tuleb juhtida tähelepanu **mitmetele suurematele koguteostele ja ülevaadetele,** mis peegeldavad eesti kultuuri eriaspekte iseseisvusajal ja paguluses. Loetleme neist tähtsamad:

Juhan Aaviku «Eesti muusika ajalugu I—IV (1969); Oskar Looritsa «Eesti rahvausundi maailmavaade (1948); Andrus Saareste «Eesti keele mõisteline sõnaraamat» (1958—1964); Evald Uustalu «History of Estonian People» (1952) ja «Eesti Vabariik 1918—1940» (1968), neljaosaline koguteos «Meie Maa» (1955—1957); Bernard Kangro «Universitas Tartuensis» (1970); Arvo Mägi «Estonian Literature» (1965); Arvo Mägi, Karl Ristikivi ja Bernard Kangro «Eesti kirjandus paguluses» (1973); Bernard Kangro «Eesti kirjakuulutaja eksiilis» (1989), Arvo Mägi koostatud luuleantoloogia «Eesti Lüürika» I—II (1958—1959). Ilmunud on ka pagulaste elu ja tegevust kirjeldavaid koguteoseid rootsi ja kanada eestlaste kohta.

(Järgneb)

Toim. — Artikli autori kirjaviis muutmata.

❐ Üks tuntumaid Välis-Eesti autoreid ja ülikooliteema käsitlejaid BERNARD KANGRO 1937. aasta kevadel Tartus.

Liviensiste luulet

IVAR LAARING

Meeleolu peale sügiskommerssi 1989

Üle põllu laiad roopad
kaovad sinkavonka sattu
Karu köhib niiskes koopas
guvernaat teeb surmapattu
maaler värvib lage halliks
ahjus hõõgub mustmetall
päevalille seemned kallid
katlakütjad auru all
kodus vesi tilgub potti
katus laseb läbi vist
omas majas jooksmas Rotti
nägin viletsus ja rist

* * * *PAAVO MATSIN*

On sõrmeküüned murdunud
pianist lööb valet klahvi
öö sigareid on tõmmanud
ja andnud sulle mahvi
mis tõsipikk ja murelik
kui ahvi unenägu
kus džunglieksind rebastel
on Vanamehe nägu

* * * *EEDA KOOK*

Taastulek

Taas kevadetunded
on Eestimaal,
jah, kevade vabalt
võib tulla.
On valgusel jällegi ülekaal:
ta äratab magava mulla.
Värskeid võrseid
näe, tõuseb!
Ja vanagi oks
kevadpäikeses
lahti lööb pungi.
Me virgume jälle
ja hoomame
endas
õitsele puhkemistungi.

Mäel, 11. 04. 1989.

Tudengifolkloor

Zilmeri laulikust

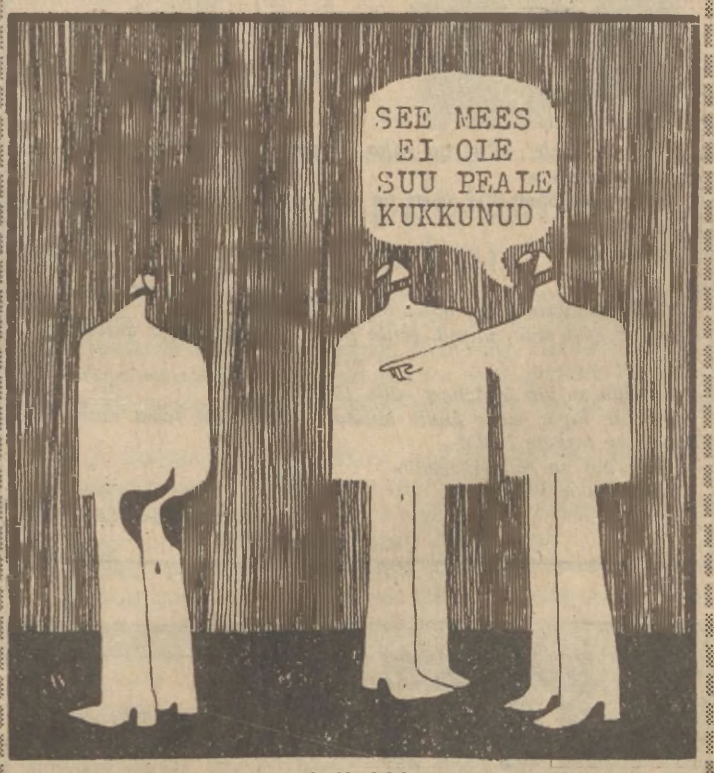
Viis: M. Zilmer
Sõnad: M. Zilmer, J. Kask, T. Tasa

TUHANDED KÜLAD

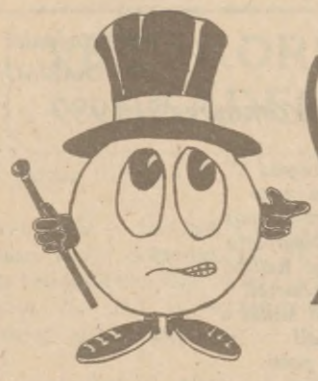
Tuhanded külad, tuhanded talud
laiali Eestimaal.
Sündinud nendes kadunud põlved,
vana-vanemad.
Refr.: Oo Eestimaa, oo sünnimaa.
Kuni su küla veel elab
elad sina ka.
Külvasid vilja, lõikasid vilja
vana-vanemad.
Tähistaevast lugesid ilma,
laste saatust ka.
Refr.
Lapsed sündisid, sirgusid suureks,
võõrdusid külast ja maast.
Rebides puruks põlised juured,
kodust lahkusid nad.
Refr.
Rändasid ringi, kandsid kingi
pastelde asemel nad.
Otsisid õnne avalisilmi,
õnn jäi neil leidmata.

Kogu tudengifolkloor on pärit Kirjandusmuuseumi kogudest.

Rubriiki toimetab
JAAN MALIN

❐ Taastrükina TOOMAS KALLI joonistus 1971. aasta 10. septembri ajalehest "Tartu Riiklik Ülikool".

SOGASUU

«Kui mees õhtul töölt tuleb, soovitan tal alati end mugavalt puhkama seada. Ma asetan leentooli laua äärde ja luban tal jalad lauale sirutada.»

«Mis lõbu selline hoolitsus sulle valmistab?» pärib naabrinaine.

«Kui just mitte lõbu, siis taskuraha küll. Igal hommikul nopin polstri vahelt peotäie taskust pudenenud peenraha.»

* * *

«Poiss on mu taskust raha võtnud,» toriseb isa.

«Aga kuule, kuidas sa võid nii öelda? See võisin ju hoopis mina olla!» kostab ema.

«Ei, sina seda ei teinud. Taskusse oli veel natuke raha jäetud.»

* * *

«Müller võitis loteriil 100 000 marka.»
«Ja mida ütles selle peale tema naine?»
«Jäi ootamatusest keeletuks.»
«Mõtle vaid, kui palju õnne ühekorraga!»

* * *

Härra, kes üldiselt on ihnuskoina tuntud, istub kohvikus ja joob šokolaadi. Ta peab natukeseks ära minema. Et keegi tema äraolekul šokolaadi ära ei jooks, kirjutab ta juurde sedeli: «Olen siia sisse sülitanud.» «Kui ta tagasi tuleb, seisab sedelil tema lause all: «Mina ka!»

* * *

Heliseb telefon.
«Kas Joosep on kodus?»
«Ei ole, aga mida ma võin talle edasi anda?»
«Andke talle, palun, edasi 5 krooni, mille ma temalt laenasin!»

* * *

«Kumma sa võtaksid, kas raha või mõistuse?»
«Muidugi raha.»
«Aga mina mõistuse.»
«Loomulikult. Igaüks võtab selle, millest puudu on.»

* * *

Mees näitas oma tulevasele suurt läikiva kiviga sõrmust.
«Kas see on tõesti teemant?» ahhetas pruut.
«Noh, kui ta ei ole, siis olen 11 šillingiga petta saanud!»

* * *

Juku: «Mis on raha?»
Isa: «Kui on raha, siis on taksosõit, restoran, ilusad tädid. Kui pole raha, siis on bussisõit, söökla, sinu emme...»

* * *

«Mul on kahju,» ütleb üliõpilane korteriüürijale. «Aga sel kuul ei saa ma teile üüri maksta.»
«Seda te rääkisite juba möödunud kuul...»
«Näete, ma ju pidasin sõna!»

* * *

Uksekell. Majahärra küsib ust avamata: «Kes seal on?»
«Palun, paar krooni vaesele mehele.»
«Pistke raha ukse alt sisse.»

* * *

Tulnud kord üks gabrovlane teisele külla. Kui väljas juba hämarduma hakanud, seletanud peremees: «Äh, mis me sest lambist ikka kulutame, juttu võib ka pimedas puhuda.»
Lobisetudki nõnda pimedas toas poole ööni. Külaline tahtnud minema hakata ja peremees tahtnud selleks lampi läita.
«Oota veel!» peatanud teda külaline. «Sel ajal, kui me siin pimedas istusime, võtsin ma püksid jalast, et nad asjatult ei kuluks...»

* * *

«Ennem oli sünnipäeva puhul nii palju küünlaid, kui vanaks saadi, nüüd aga nii palju, kui on külalisi...»
«Oot–oot! Mis asju neid nii palju oli kui külalisi?»
«Küünlaid»»
«Aga tort?»
«Milline tort?»

* * *

Mees naisele: «Kui sul raha on vaja, oled sa minuga hell ja armastusväärne.»
«Aga ma olen sinu vastu ju kogu aeg hell ja armastusväärne olnud...!»
«Just nimelt!»

* * *

«Ma tahaksin väga näha Mona Lisa naeratust»»
«Siis küsi oma naiselt, mille peale ta oma palga kulutas.»

* * *

«Mida sa siit ajalehest välja lõikad?»
«Ühte lugu: mees andis lahutuse sisse, sest tema naine käis kogu aeg taskute kallal.»
«Ja mis sa sellega teed?»
«Panen taskusse.»

Kogunud VALDO JAHILO

☞ INFO ● INFO ● INFO

EESTI KIRJANDUSE SELTSI
aastakoosolek on

2. märtsil
Tartu Ülikooli aulas
algusega kell 11 e.l.

Päevakord:
1. Avasõna — EKS–i ajutise juhatuse esimees prof. Kaljo Villako.
2. Friedebert Tuglase mälestuseks — prof. Kaljo Villako.
3. Daniel Palgi mälestuseks — prof. Eduard Laugaste.
4. Koosolcku rakendamine.
5. Ettekanne: «Rahvuslik *universitas* ja vaimne Eesti» — Peeter Olesk.
6. Aruanne ajutise juhatuse tööst — prof. Kaljo Villako.
7. Tervitused.
8. Valimised:
juhatus;
revisjonikomisjon;
toimkonnad;
auliikmed.
9. Liikme– ja sisseastumismaksu määramine.

Eesti Kirjanduse Seltsi
ajutine juhatus

ANTIIKKULTUURI LEKTOORIUM

Kolmapäeval, 3. märtsil kl. 18.15 on TÜ nõukogu saalis **Tõnu Luige** loengu «Süü ja saatus ehk kreeka tragöödia Hegeli vaates» kolmas osa.

VALIKAINED

Mäesuusatamine — dots. Madis Alev. Kestab 10.—15. märtsini, esimene kogunemine 10. märtsil kl. 16 Jakobi 5—203. Alates 11. märtsist õppetöö Käärikul.

Terve elulaad — prof. Atko Viru. Algab 5. märtsil ja toimub reedeti kl. 14 Jakobi 5—302.

AUTOKURSUSED

TÜ tehnika– ja spordiklubi autokursustel on veel mõni vaba koht. Õppetöö teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 17 Tiigi 78—237. Tasu 80%.

UJUMINE JA ENESEKAITSE

Spordikeskus teatab, et 16. kutsekeskkooli ujulasse on saadud lisaaegu. Pöörduda Jakobi 5—114.

Kõikidesse harrastusrühmadesse võetakse veel üliõpilasi vastu, eriti aga enesekaitse, judo ja idamaa võistlusviiside omadesse.

KELLELE MÄÄRATA JAAN TÕNISSONI ÕPPERAHA

Taas on uus semester ja taas väärib üks isamaale ustav ning erialaliselt andekas ja töökas noor inimene Jaan Tõnissoni järglaste algatatud stipendiumi, mida nüüd annab Jaan Tõnissoni Instituut (2000 EEK üheks semestriks).

Õpperaha toimkond palub lahkelt nende noorte nimed loomulikult koos põhjendustega teada anda Tartu Muinsuskaitse Ühendusse Ülikooli 15—2 või «UT» toimetusse (ph. 241)hiljemalt 8. märtsiks.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

☎ 35 180

NB !
UUS «UT» MAKSAB 35,VANA 20 SENTI.
TELLIMISHIND AASTAKS POSTIGA 25 KR.
ILMA POSTI VAHENDUSETA 20 KR.

Universitas Tartuensis

NR. 7 (1704)
REEDE,
5. MÄRTS,
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

UUE REKTORI VALIME 28. MAIL

Tartu Ülikool teatab, et Tartu Ülikooli rektori valimine toimub 28. mail 1993.
Kandidaatide esitamise tähtaeg on 31. märts.
Rektori kandidaate võivad esitada Tartu Ülikooli nõukogu, TÜ teaduskondade nõukogud, Eesti teised ülikoolid ja teadusasutused, üliõpilasorganisatsioonid.
Informatsiooni saab telefonil 3 11 21 ja 3 54 45.

Tartu Ülikooli rektori valimise kord

1. Rektor on ülikooli kõrgeim ametiisik, kes valitakse professorite hulgast 5 aastaks. Rektor ei ole tagasikutsutav.

2. Rektori valivad Tartu Ülikooli nõukogu, teaduskondade nõukogud ja professorid.

3. Ülikooli nõukogu otsuse alusel kuulutatakse vähemalt 2 kuud enne valimisi rektori koht vakantseks, teatatakse uue rektori valimise ning kandidaatide esitamise tähtaeg.

4. Rektori kandidaate võivad esitada Tartu Ülikooli nõukogu ja teaduskondade nõukogud, Eesti teised ülikoolid ja teadusasutused, üliõpilasorganisatsioonid.

5. Teadussekretär registreerib kandidaadid ja esitamise tähtaja lõppedes need avalikustatakse.

6. Rektori kandidaadid esitavad teadussekretärile 5 päeva jooksul pärast esitamistähtaja lõppemist kirjalikult nõusoleku kandideerimiseks või avalduse kandideerimast keeldumise kohta.

7. TÜ nõukogu kinnitab vähemalt 20 päeva enne valimisi valijate ja rektori kandidaatide nimekirjad.

8. Koosolek rektori valimiseks on hääleõiguslik, kui selles osaleb vähemalt 2/3 kinnitatud koosseisust. Valimisprotseduuri viivad läbi üks prorektoritest ja teadussekretär.

9. Koosolekul on rektori kandidaatidel õigus esineda lühikeste programmkõnedega ja kuni valimisprotseduuri alguseni on neil õigus tagasi astuda. Valijatel on õigus esitada kandidaatidele küsimusi ja avaldada oma arvamusi.

10. Mitme kandidaadi puhul kasutatakse I voorus nimekirjalist bülletääni. Iga valija saab toetada vaid ühte kandidaati.

11. Häälte lugemiseks valitakse 5—8-liikmeline komisjon. Häältelugemise komisjoni protokolli kinnitab koosolek.

12. Valituks osutub kandidaat, kes saab kõige enam hääli, kuid mitte vähem kui 50% häältest.

13. Vajaliku häälte arvu puudumisel korraldatakse II voor, milles osalevad I vooru kaks edukamat kandidaati.

14. Juhul, kui II voorus hääled jaotuvad võrdselt, korraldatakse III voor.

15. Kui II ja vajaduse korral läbiviidud III voor tulemusi pole andnud, palub nõukogu haridusministeeriumil rektor määrata uute valimisteni.

Kinnitatud Tartu Ülikooli nõukogus 31. jaanuaril 1992 (protokoll nr. 1).

K NAGU REKTOR

Viis viimast, kes siin piltidel: Hans Kruus (1940—1941, 1944), Alfred Koort (1944—1951), Feodor Klement (1951—1970), Arnold Koop (1970—1988), no ja meie praeguse rektori nime teame küll kõik. Prof. Jüri Kärneri valitsemisaeg saab täis ja laseb ülikoolipõldu ka teistel harida. Kui veel ettepoole vaadata, siis oli K-tähega ju ka sõjaaegne rektor Edgar Kant Ja veel varem teisigi, kes määratud, kes valitud, kes ametisse pandud, kes suunatud. K tähe dünastia üle on küll tore nalja heita, aga eks veart eesti mehi ole teistegi algustähtedega. Niipea, kui kandidaate esitama hakatakse, teeme nad ajaleheski teatavaks.

Kuidas saada laenu?

Sel kevadsemestril saavad tudengid ja magistrandid võtta laenu 4 miinimumpalga ulatuses, seega 1200 krooni laenuintressiga 5% aastas. Selleks peate kõigepealt pöörduma TÜ Üliõpilaskonda Ülikooli 20—305 (vana kohviku peal), avatud iga tööpäev kl. 11—15. Seal antakse teile tõend üliõpilasstaatuse ja nominaalse õpiaja kohta, 6 käenduse blanketti, 2 õppelaenu taotluse blanketti, 2 krediteerimise kokkuleppe ja 2 tagasimaksmise kohustuse blanketti.

Järgmise sammuna tuleb teil leida garantiid, milleks võivad olla:

a) 2 füüsilise isiku notariaalselt kinnitatud käendused koos tulu suurust kinnitava tõendiga (käendaja keskmine kuutulu käendusele eelneval 12 kuul peab ületama kahekordselt kehtiva miinimumkuupalga ehk praegusel ajal 600 krooni). Sel kevadsemestril võib esitada tõendi 1992. aasta teise poolaasta tulude kohta, kus arvestuslik töötasu peab olema vähemalt 3600 krooni (tingimused võivad muutuda panga lõpliku seisukoha puudumise tõttu);

b) 1 füüsilise isiku notariaalselt kinnitatud käendus koos tulu suurust kinnitava tõendiga (tingimused samad) ja juriidilise isiku garantiikiri (vabas vormis, nõutavad allkirjaõiguslike isikute allkirjad ja pitsat), koos seda firmat teenindava panga kinnitusega.

Nagu juba öeldud, tuleb füüsiliste isikute käendused kinnitada notariaalkontoris (Tartus Raekoja plats 10, tel. 3 12 66). Käendused oleks soovitav teha kohe kogu laenusumma ulatuses, mida stuudiumi jooksul kavatsetakse võtta. See iseenesest ei kohustaks teid veel seda laenu võtma, küll aga lihtsustaks asjaajamist edasiste laenude võtmisel;

c) käenduste asemel on võimalik garantiina kasutada ka pantimist, mille puhul pandilepingu sõlmimisel notariaalkontoris nõutakse sisse riigilõivuna 5% panditava vara väärtusest. Kuna läbirääkimised alles kestavad, ei saa veel kõiki tingimusi täpselt ära tuua, küll aga on soovitav pöörduda antud küsimustes notariaalkontori poole, kust saab tõpsemat infot.

d) veel üks võimalus garanteerida laen on **laenukindlustusleping,** mida pakub kindlustusaktsiaselts «Alfa K». Praegu käivad läbirääkimised Eesti Hoiupanga Tartu osakonna ja selle kindlustusaktsiaseltsi vahel. Kui kõik läheb praeguste plaanide kohaselt, siis hakkab pank aktsepteerima a/s «Alfa K» pakutavate tudengilaenukindlustust täieliku garantiina. Aktsiaselts võtaks tudengilaenu eest teenustasu 5% laenusummast ja on valmis sõlmima laenukindlustuslepinguid kõigi tudengitega, kellel õigus laenu saada ja kellel ei ole akadeemilisi võlgnevusi. «Alfa K» aadress on: **Tartu, Tiigi 78—230, tel. 3 05 53.**

Kui teil on garantiidokumendid korda aetud, blanketid täidetud, võtke veel kaasa TÜÜ-st saadud **tõend** ja oma **pass** (isikutunnistus) ning minge **ülikooli raamatukokku** (Struve 1). Fuajees ootab teid igal tööpäeval kl. 9—13-ni **Eesti Hoiupanga laenuinspektor.** Tema abiga vormistatakse lõplikult teie laenudokumendid ja teile antakse laenu väljaandmise korralduš, millega lähete **Eesti Hoiupanga Tartu osakonda (Raekoja plats 20, I korrus).** Vastavalt teie soovile makstakse seal laen välja sularahas või kantakse teie isiklikule (protsendita) hoiuarvele kolme tööpäeva jooksul alates laenutaotluse esitamisele järgnevast päevast. Hoiupank hakkab raha välja andma igal tööpäeval kl. 14—19.

Lahedat laenamist!

TOOMAS VAPPER,
TÜÜ Valitsuse finantssekretär

Riikliku õppelaenu andmise kord

● **1.** Vastavalt Vabariigi Valitsuse määrusele 13. jaanuarist 1993. a. nr. 13 annab riiklikku õppelaenu selleks deponeeritud riigieelarvevahenditest Eesti Hoiupank. Hoiupanga asutuse juures tegeleb õppelaenudega laenuinspektor, kelle poole pöördub laenusaaja igas küsimuses, mis on seotud õppelaenu võtmise ja tasumisega.

● **2.** Üliõpilane või magistrand saab laenu taotleda ainult sellest pangaasutusest, mille juurde vastav kõrgkool on kinnistatud.

● **3.** Krediteerimise kokkuleppe sõlmimiseks esitab laenu soovija panga laenuinspektorile järgmised dokumendid:

1) isikut tõendav dokument (pass või isikutunnistus);

2) tõend kõrgkoolilt, mis kinnitab üliõpilasstaatust ja näitab nominaalse õppeaja kestuse. Teiste riikide kõrgkoolidesse suunatutele annab tõendi Kultuuri- ja Haridusministeerium, omal algatusel välisriikides õppijatele vastav kõrgkool;

3) garantiid, milleks võivad olla:

a) 2 füüsilise isiku notariaalselt kinnitatud käendused koos tulu suurust kinnitava tõendiga (tulu käendusele eelneval 12 kuul peab ületama kahekordselt kehtiva minimaalpalga);

(Järg 2. lk.)

Riikliku õppelaenu andmise kord

(Algus 1. lk.)

1993. a. kevadsemestril võib esitada tõendi 1992. a. teise poolaasta tulude kohta.

b) 1 füüsilise isiku käendus koos tulu suurust kinnitava tõendiga ja 1 juriidilise isiku garantiikiri (vabas vormis) koos seda firmat teenindava panga kinnitusega;

Kõik nõutavad dokumendid peavad olema originaalid. Vajaduse korral on pangal õigus nõuda täpsustavaid dokumente.

Korduval leanu taotlemisel on vajalikud samad dokumendid (NB! Uus tõend kõrgkoolilt). Uusi garantiisid pole vaja esitada siis, kui eelnevad garantiid katavad ka täiendavalt taotletava summa. Kui laenusaaja on vahepeal abiellunud ja vahetanud nime, tuleb esitada ka abielutunnistuse ärakiri.

● **4.** Krediteerimise kokkulepe leanu soovijaga sõlmitakse vormikohase taotluse ja kõigi vajalike dokumentide esitamisel. Kokkuleppe vormistab laenuinspektor. Pank kohustub hiljemalt kolme tööpäeva jooksul (vastuvõtupäeva arvestamata) rahuldama vastuvõetud laenutaotluse või tegema teatavaks motiveeritud keeldumise.

● **5.** Kui üliõpilane jätkab õpinguid magistrandina samas kõrgkoolis ja soovib õppelaenu võtmist jätkata, toimub edasine laenu andmine sama krediteerimise kokkuleppe alusel.

● **6.** Laenu antakse **üliõpilastele kuni 10 kuu** ning **magistrandidele kuni 12 kuu miinimumpalga ulatuses** nominaalse õppeaja iga õppeaasta kohta. Õppelaenu saab võtta õppeaasta jooksul kahes osas kord semestris. Ühe semestri laenu üldsumma on üliõpilasel kuni viis laenutaotluse esitamise ajal kehtivat miinimumpalka ja magistrandil kuni kuus miinimumpalka.

● **7.** Õppeaasta jooksul ei võta pank laenusaajalt vastu üle kahe laenutaotluse. 1992/1993. õppeaasta eest saab laenu 1993. a. kevadsemestril **4 miinimumpalga suuruse summa** ulatuses (nii üliõpilased kui ka magistrandid).

● **8.** Kui krediteerimise kokkulepe on sõlmitud, vormistatakse laenutaotlejale tagasimaksmise kohustus. See uuendatakse iga laenutaotluse korral kogu laenusumma peale.

● **9.** Laenusumma pealt võetav laenuintress (**5% aastas**) **tuleb terve aasta ulatuses ette maksta kohe laenusumma kättesaamisel.** Korduva laenutaotluse korral kuulub tasumisele ka eelnevate võlgnevuste tasumata laenuintress. Laenusumma makstakse välja hiljemalt kolmandal tööpäeval pärast laenu väljaandmise korralduse vormistamist.

● **10.** Laenusumma kättesaamist tõendab laenusaaja allkiri kassaorderil.

● **11.** Laenusumma kasutamise eest võetavad laenuintressid (5% aastas) tuleb tasuda jooksva aasta 1. novembriks. Laenuintresside maksmiseks tuleb pöörduda laenuinspektori poole. Õigeaegselt tasumata laenuintressidelt võetakse viivist 0,07% päevas.

● **12.** Kord kuus (5. kuupäevaks) saadab kõrgkool pangale kõrgkoolist eksmatrikuleeritud ja kõrgkooli lõpetanud üliõpilaste nimekirja (milles on ära näidatud ka eksmatrikuleerimise põhjus), magistratuuri vastu võetud üliõpilaste nimekirja ja teatised nimemuutmiste kohta. Kui nimekirjad ei ole saabunud, katkestatakse laenude väljaandmine nimekirjade laekumiseni.

● **13.** Kui laenusaaja on kõrgkooli lõpetanud või eksmatrikuleeritud, lõpetatakse talle laenu andmine. Laenusaaja peab tulema panka laenuinspektori juurde, kus talle vormistatakse tähtajaline kohustus, milles on ära näidatud konkreetne laenu tagasimaksmise graafik kvartalite kaupa.

● **14.** Laenu tagasimaksmine toimub tähtajalise kohustuse alusel kord kvartalis sellele kvartalile järgneva kuu esimese kümne päeva jooksul. Koos kvartalis tagasimakstava laenusummaga tuleb tasuda ka laenuintressid laenu kasutamise eest.

● **15.** Tähtaegselt tagastamata laenusummalt ja intressidelt maksab laenusaaja kõrgendatud intressi 25% aastas.

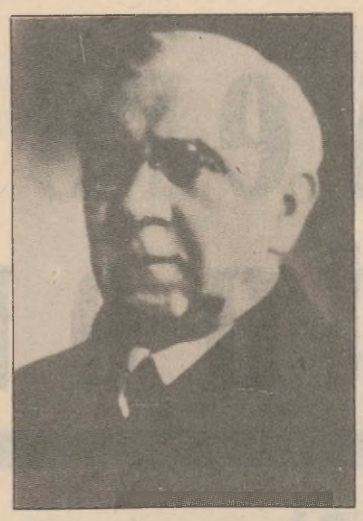
● **16.** Laenu võib kustutada ka ennetähtaegselt.

● **17.** Kui laenusaaja oma kohustusi panga ees ei täida, lähevad tema kohustused üle tema käendajatele. Tähtajaks tagastamata laen nõutakse sisse seaduses ettenähtud korras kohtu kaudu.

Koostatud Eesti Hoiupangas
veebruar 1993. a.

Õppelaenu! Õppelaenu!

HUGO MASING — maailmamainega täppismehhaanik. 120 aastat sünnist.

Hugo Masingu tegevus Tartus (1925—1939) oli seotud tema teaduslikku aparatuuri tootva töökojaga. Töökojas valmistati teadusliku– ja õppeaparatuuri kõrval ka praktilises elus kasutatavaid riistu, nagu lennukikompasse, pulsimõõtjaid jne. Laialdasema tunnustuse saavutasid aga H. Masingu töökojas ehitatud seismograafid, mis valmisid koostöös professor J. Vilipiga. Seismograafi tehti konkreetsete tellimuste järgi. Tartus valmistatud seismograafid töötasid edukalt 22 maailma suurimas seismoloogiajaamas.

Hugo Masingu elutööd meenutades korraldatakse TÜ ajaloo muuseumis 18. märtsil, tema 120. sünniaastapäeval, teaduspäev (kl. 15). Esitatakse ettekandeid Masingute suguvõsa geneoloogiast ja H. Masingu seismograafilisest tööstusest. Samas on ka H. Masingu elu ja tegevust kajastav näitus.

MARJE RAUDSEPP

TÄHELEPANU, ÕISED ÕPPURID!

Ülikooli raamatukogu otsustas teie tarbeks sisse seada öölaenutuse. **Õhtul kella 8–st kuni hommikul kella 10–ni** saab koju laenutada lugemissaalide avariiulitel olevaid raamatuid ja ajakirju, neid antakse ainult lugejapileti vastu ja üks trükis korraga. Ööseks saab raamatut või ajakirja reserveerida kuni nädal aega ette.

Koju ei laenutata teatmeteoseid, sõnaraamatuid, enne 1945. aastat ilmunud kirjandust, arhiivieksemplare ja eestikeelseid ajakirju. Kuna ööseks kojuantav kirjandus peab olema raamatukogu lahtiolekuaegadel kõigile kättesaadav, siis tuleb selle tagastamisel olla väga täpne. Tähtaja ületamise eest makstakse viivist 3 kr. iga tunni eest. Kui 2 päeva jooksul pole trükis tagastatud ja viivis tasutud, kaotab lugeja raamatukogu kasutamise õiguse 2 kuuks. Niisiis on öölaenutus hea võimalus neile, kes suudavad kasutustähtaegadest kinni pidada, ning vajalik raamat on alati lugeja käsutuses.

Arstiteaduskonna nõukogu. Dekaan prof. L. Allikmets

Teie kirjas 16. skp. on tegemist eksitusega: vastavalt ülikooli põhikirja p. 20 võetakse ülikooli nõukogu otsused vastu «istungist osa võtvate nõukogu liikmete häälteenamusega», mis ei tähenda vähemalt poolte istungist osa võtvate isikute poolthääletamist, nagu seda on tõlgendatud nimetatud kirjas. Seega on nõukogu otsus 5. veebruarist «Arstiteaduskonna struktuurist» õiguspädev ja jõus.

Laborite likvideerimise ülikoolis tervikuna otsustas TÜ valitsus 10. detsembril 1992. Seega ei kuulu laborite likvideerimine ega sellest tulenev töötajate üleviimine instituutidesse ja kliinikutesse teaduskondade kompetentsi ja ülikooli nõukogul ei olnud põhjust eraldi arutada ühe teaduskonna ühe instituudi laborite likvideerimist või säilitamist ega antud asjas hääletada.

Nagu Teile teada, võib taotleda nõukogus kord arutatud küsimuse uuesti nõukogu päevakorda võtmist. Samas pean vähetõenäoliseks seda, et nõukogu teeks ühele teaduskonnale erandi laborite likvideerimise/säilitamise asjus. Ühtlasi juhin Teie tähelepanu asjaolule, et kui arstiteaduskonna nõukogu seda otstarbekaks peab, võib konkreetsete uurimisüksuste staatuse edaspidi fikseerida teaduskonna põhimääruses.

Rektor, professor
JÜRI KÄRNER

ISEGI 800 KROONI

EAÕS

Eesti Akadeemiline Õigusteaduse Selts korraldab üliõpilaste parimate võistlustööde väljaselgitamise konkursi.

Võistlustööd võib kirjutada järgmistel teemadel:

1. Eesti riiklust puudutavate Ülemnõukogu aktide analüüs.
2. Haldusvastutuse instituudi reform ja selle perspektiivid.
3. Haldusõiguse areng Eesti Vabariigis: minevik, olevik, tulevik.
4. Eraomandussuhetel rajanevad juriidilised isikud.
5. Pankrotiõiguse probleeme.
6. Privatiseerimise õiguslikud probleemid (Eesti ja teiste riikide seaduste võrdlev analüüs).
7. Aktsiaseltsi õigus.
8. Kontsern.
9. Kauba ostu–müügi leping.
10. Kohustiste täitmise tagamine.
11. Lepinguõiguse probleeme.
12. Asjaõiguse probleeme.
13. Aktsiaseltside areng Eestis (19. sajandist käesoleva ajani).
14. Tsiviilseadustiku väljatöötamine Eesti Vabariigis.
15. Artur Mägi tegevus eksiilis (1944—1981).
16. Fr. C. von Savigny ja tema õpetuse mõju Eestis.
17. Kohtunikkonna kujunemine Eesti Vabariigis (1918—1944).
18. Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenevad nõuded kriminaalprotsessi kujundamiseks.
19. Apellatsioonikohus ja apellatsioonimenetlus.
20. Kollektiivsete subjektide kriminaalvastutus.
21. Süü kui eetiline etteheide.
22. Varavastased kuriteod Eesti Vabariigis.
23. Eesti Vabariigi riiklik korraldus — õigusliku järjepidevuse alusel EV valitsuse korralduse seaduseni.
24. Juristi kutse–eetika kui eetilis–juriidiline probleem.
25. Töösuhete reguleerimine kokkuleppe teel.
26. Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonid ja soovitused tööaja küsimustes ning nende mõju tänapäeval EV tööõigusele.
27. Töösuhteid reguleerivad EV normatiivaktid aastatel 1918—1920.

* * *

Võistlustöö võib kirjutada ka mõnel muul üliõpilase poolt valitud teemal.

TÖÖD TULEB ESITADA 1. OKTOOBRIKS 1993.

VÕISTLUSE TULEMUSED TEHAKSE TEATAVAKS EAÕS–i AASTAKOOSOLEKUL OKTOOBRIKUU LÕPUS.

Tööd vaatab läbi komisjon, mida on palutud juhtima prof. ILMAR REBANE.

PARIMALE VÕISTLUSTÖÖ ESITAJALE ON ETTE NÄHTUD RAHALINE AUHIND **800** Eesti krooni, teise koha saanule **500** ja kolmanda auhinna suuruseks on **300** krooni. Komisjon võib välja anda ka ergutusauhindu.

Võistlustöö peab olema kirjutatud masinakirjas lehe ühele küljele. Töö vormistamiseks võib kasutada «Õigusteaduskonna üliõpilastööde vormistamise ning viitamis– ja tsiteerimistehnika põhireeglid» (Tartu 1990).

EAÕS–i juhatus

Kirjutada või mitte kirjutada?

VÄLIS-EESTI KIRJANDUS

ARVO MÄGI

(Algus eelmises lehes.)

* * *

Kerge pole olnud eesti pagulaskirjanduse tutvustamine väljaspool keelepiire. Huvipuudus pagulaskirjanduse vastu on ilmne; selle teoseid on peetud majanduslikult vähetulusaiks. Siiski on tõlgitud üksikuid teoseid, enim on pääsenud üle keelepiiride Gailiti, Kalmuse, Kangro, Mälgu, Ristikivi, Uibopuu ja Viirlaiu teosed. Viimased eriti suures ulatuses oma aktuaalse aine tõttu.

* * *

Omaette peatükk on olnud pagulaskirjandusse suhtumine kodumaal. Kommunistliku okupatsioonivõimu negatiivne hoiak on olnud teravas vastuolus lugejate erksa huviga. Pikka aega pääses kodumaale ainult «apoliitiline» osa pagulaskirjandusest. Ajakirjanduses ja arvustustes seda alguses ignoreeriti. Siis hakkas tulema alahindavaid artikleid, kohati otsest sõimu pagulaskirjanike arvel. Sealsetes kirjanduslugudes esitati ainult üksikuid pagulaskirjanikke ja süüdistati neid «koostöös fašistidega» ning «antikommunismis» (viimane oli ju õige!). Alles kõige viimastel aastatel, eriti pärast Eesti ametlikku iseseisvumist on see hoiak muutunud. Praegu on huvi pagulaskirjanduse vastu väga suur. On ilmunud lühemaid ülevaateid sellest, käsil on pikema pagulaskirjanduse ajaloo koostamine.

Siin olgu märgitud, et kuigi kodumaal viimasel ajal on tahetud pagulaskirjandust ristida «väliskirjanduseks» või «eksiilkirjanduseks», siis on ja jääb see oma olemuselt ikkagi pagulaskirjanduseks. Selle on loonud poliitilised pagulased, ja pagulus on asetanud oma pitseri teostele. Kodumaalastele on pagulaskirjanduse olemasolu olnud suureks trööstiks, eriti raskematel aegadel. See näitas, et eestlased paguluses olid aktiivsed ja et eesti kultuuri üks haru — kirjandus — elas edasi.

Paguluses on katsutud üleval hoida iseseisvusaegseid kirjanduslikke traditsioone, muuhulgas ka seda, et iga kirjanik katsub endale luua omapärase ja äratuntava stiili. (Need taotlused olid keelu all stalinismi ajal ja hiljem on need ka kodumaal kahjuks peaaegu unustatud).

* * *

Kuidas saaks lühidalt iseloomustada pagulaskirjanduse tähtsamaid saavutusi? See on ennekõike väga mitmekesine, sest pagulaskirjanikud pole «krambistunud» ainult poliitilise protesti esitamiseks (nagu seda kodumaal omal ajal väideti).

Meie iseseisvusaegse luule suurkujud **Gustav Suits, Marie Under** ja **Henrik Visnapuu** on (igaüks omal viisil) reageerinud eesti rahvale tehtud ülekohtu vastu. Gustav Suits teravate välkpiltide ja irooniliste kommentaaride näol; Henrik Visnapuu kuulutades murdumatut usku eesti rahva uuesti ülestõusu. Marie Under resigneerunult ent kindlasõnaliselt. Järgmises põlvkonnas on **Bernard Kangro** toonud kaasa pagulusse kodumaise looduspildi ja üritanud ületada piire kaemusliku ning kujutletava vahel. **Kalju Lepiku** sõjakas luule on andnud talle kodumaal pühitsetud paiga pagulasluuletajana, kes oma vormilise rikkuse on ammutanud ka rahvaluule piiramatutest varudest.

Seda pilti täiendavad teised luuletajad. **Arno Vihalemm** kirjutas maa– ja rahvalähedasi, meelega rasketoimelisi värsse. **Karl Ristikivi** värssides väreleb humanisti kaastunne rahvaga ja enda olemasolu õigustuse otsimine. Luulepilti täiendavad **Raimond Kolgi** võru murrakus kirjutatud pehmetoonilised värsid. Aga meil on ka sürrealistlik **Ilmar Laaban** ja teravasõnaline riimivirtuoos **Ivar Grünthal**, ja peale selle inimese psüühest ootamatuid reaktsioone leiutav **Ilona Laaman.**

Ka eepikas jätkasid pagulusse siirdunud vanema põlve kirjanikud oma loomingut. **Karl Rumor** lõi üllatusliku teose Lõuna–Ameerika usurahutusi kirjeldava, haruldaselt sõnarikka ja temperamentse romaani «Krutsifiks». **Albret Kivikas** jätkas oma kodumaal ilmunud romaani «Nimed marmortahvlil» keskaegset ja reformatsiooni Tallinnat mitmes romaanis, samuti pagulaste elu Inglismaal. **Peeter Lindsaare** sulest on tuntud viieosaline sari eesti kaitseväe elust kõikidel tasanditel iseseisvas Eesti Vabariigis. **Arvo Mägi** on loonud peale arvukate novellide (ajaloolised ja iseseisvusaegse ainega) neljaosalise «Karvikute kroonika», mis kujutab ühe perekonna saatust Sigtuna hävitamisest peale kuni esimese ESTO–ni Torontos.

Tähelepanu väärivad endiste soomepoiste saavutused kirjanduse alal. **Ilmar Talve** jutustab soomepoiste seiklustest Soomes ja põgenikuteel («Juhansoni reisid») ja kujutab sajandialguse Euroopat, nähtud maapaolise eesti haritlase silmadega («Maapagu»). **Ilmar Jaks** oma novellides ja romaanides paljastab sõjaaegsete ja –järgsete inimeste traumaatilisi elamusi. **Raimond Kolk** on mitmes romaanis kujutanud põlvkonda, kes katsub endale pagulasena elutaset ja elurahu muretseda. **A. Viirlaid** on loonud pooles tosinas romaanis eesti vabadusvõitluse eepose, mille tegevus toimub kodumaal, Siberis ja veel maapaoski. Tema teosed on äratanud suurt tähelepanu ka väljaspool. **Arvi Korki** romaanide kangelased on ka endised sõjamehed; näidatakse ka läänemaailma elu rangemast küljest.

Veel nooremast põlvkonnast on tähelepandav **Helga Nõu** looming: moodsate kirjanduslike võtetega pääseb ta tänapäeva inimesele lähemale kui «vanas heas» eepilises stiilis.

Kirjanduslikult silmapaistvaid näidendeid on paguluses vähe kirjutatud. Suurem osa draamakirjandusest täidab päevavajadusi. Tähelepanu tuleb juhtida **Ilmar Külveti** aktuaalseid probleeme käsitlevatele teostele ning noorele **Elmar Maripuule**, kes on võtnud omaks tänapäeva draamakirjanduse stiili ning võtted.

Hooplemata võime kinnitada, et pagulaskirjandus moodustab väga tähelepandava peatüki eesti kirjanduse ajaloos, paguluses, mis kestnud üle poole sajandi. Selle loomingu hindamine ja analüüs nii kodumaal kui ka laiemas ulatuses seisab veel ees. Aga juba praegu tuleb tunnistada, et nii loojad kui ka nende «ülalpidajad» — lugejad — võivad uhkusega vaadata tagasi tollele peatükile meie kultuuriloos.

Toim. — Autori kirjaviis muutmata.

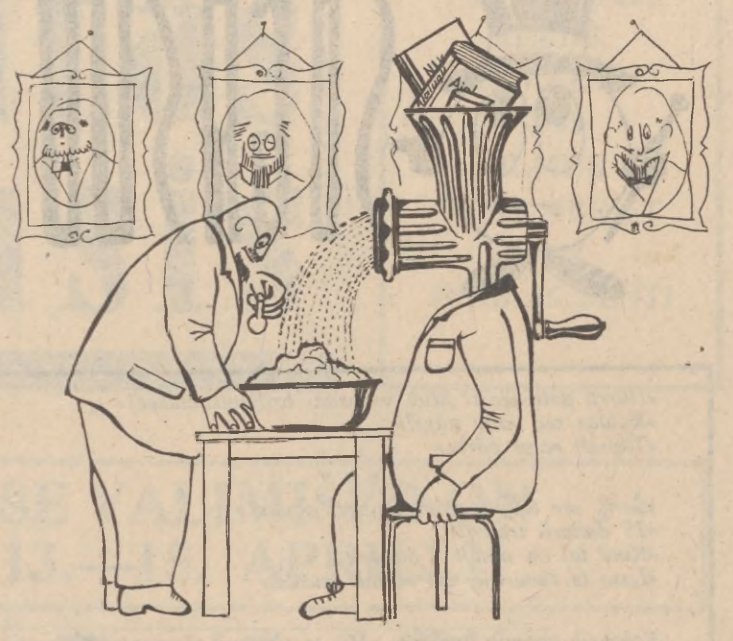
FELIX OINAS ja IVAR IVASK Kotkajärve metsaülikoolis 1973. aastal.

tegelaste elu jälgimist pooleldi autobiograafilises žanris. **August Mälk** kirjutas senistele lisaks mere– ja maaainelisi romaane ja novelle.

Pedro Krusten töötas välja talle sobiva keskendatud ja väga teravate psühholoogiliste tähelepanekutega vürtsitatud lühinovelli vormi. **Voldemar Õun** kujutas esimest nõukogude okupatsiooni vabriku– ja kohtumiljöös. **Ain Kalmus** vaatles piiblist tuntud tegelasi erinevatelt vaatekohtadelt, aga tuli toime ka mahuka triloogiaga eestlaste ristimisest.

Karl Ristikivi, kes juba kodumaal on avaldanud mahuka ja sügavale tungiva Tallinna triloogia, on paguluses kirjutanud eesti kirjanduse moodsaima romaani «Hingede öö» ja selle järele tosinaköitelise ajaloolise sarja Euroopa probleemide kohta 13. kuni 18. sajandini. See sari on äratanud suurt tähelepanu nii kodumaal kui nüüd ka Euroopas, kus seda hakatakse tõlkima. Valev Uibopuu romaanidest on tõlgitud soome ja rootsi keelde ühe väikelinna (Valga) elu esimese nõukogude okupatsiooni ajal «Keegi ei kuule meid». Psühholoogiliselt läbitöötatud on ka tema romaan haigest tütarlapsest ja selle tähelepanekutest «Janu». Lisaks on Uibopuu silmapaistev novellist. **Bernard Kangro** on kujutanud Tartu akadeemilist elu nii realistlikult iseseisvuse ajal kui ka fantaasia vaba voolu kasutades okupatsiooni aastail.

Gert Helbemäe on kujutanud

PEETER NÕGESE joonistus

Tudengifolkloor

Zassa malevalaulik algas «Valge jänesega», malevapärastatud setu rahvalauluga.

Setu
Vastse–Kuuste 72

Valge jänes

Oh sa vana valge jänes.
Oh sa vana valge jänes.
Oh sa vana — tsiiratsinna — valge jänes.
Oh sa vana — tsiiratsinna — valge jänes.

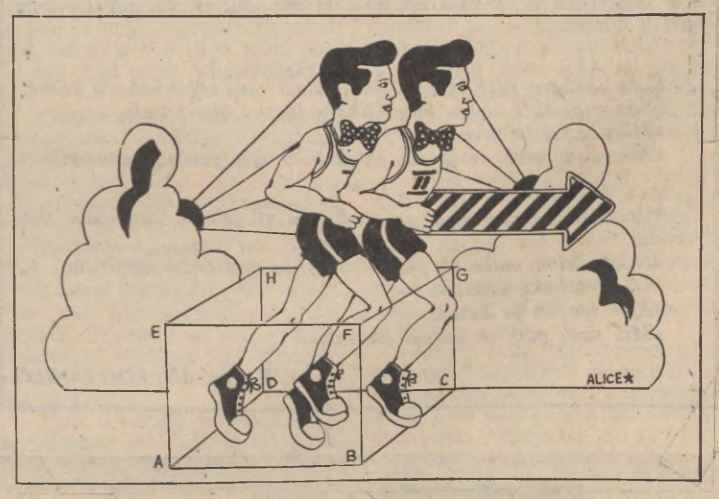
Kus sa eile õhtul olid...
Kõik lapsed suveks maale...
Ehitama lehmalauta...
Rakud peos ja tsement juustes...
Selle eest saab roppu raha...
Mille joome pärast maha...'
Oksendame aia taha...
Ootame, kui tuleb miilits
Kes see mööda nurki hiilib...
Hoidke raha hoiukassas...

Kogu tudengifolkloor on pärit Kirjandusmuuseumi kogudest.

Rubriiki toimetab
JAAN MALIN

PEEP PEDMANSON

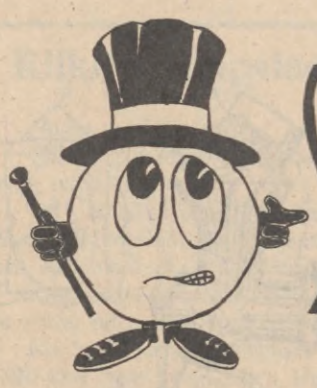
ANDRES ADER

* * *

Toimetuse arhiivi on aastakümnete jooksul kogunenud terve sahtlitäis omaaegsete tudengite joonistusi. Pakume mõnd vaadata ja ootame lahkesti ka tänaste üliõpilaste nägemusi.

OMALOOMING

on Tartu Ülikooli ajalehes alati esikohal olnud, kõiksugu rubriikide üleslugemine läheks pikale. Kindlasti on Sinulgi üht–teist sahtlisse kogunenud ja pole veel kuhugi avaldada söandanud viia. Tule peahoone paremasse tiiba, sinna hästi kaugele teisele korrusele tuppa 241 ja võta kaasa oma luuletusi, jutustusi, nalju, joonistusi...

«Härra politseinik! Mult varastati briljantkaelakee!»
«Kuidas see välja nägi?»
«Täpselt nagu päris.»

* * *

«Šerif, see tolgus palus tänaval almust.»
«15 dollarit trahvi!»
«Kuid tal on ainult 5 dollarit!»
«Lase ta tänavale, las kerjab juurde.»

* * *

Kohtunik noomib hulkurit: «Mis te olete nii tänamatu? See naine andis teile võisaia, aga teie viskasite tema akna kiviga puruks.»
«See ei olnud kivi.»
«Mis see siis oli?»
«Seesama sai.»

* * *

Külalised on tulemas. Mees läheb esikusse ja hakkab vihmavarje kokku korjama. Naine küsib: «Miks sa nad ära korjad? Meie külalised on ju ausad inimesed ega nad vihmavarje varasta.»
«Seda küll, aga mõni võib oma vihmavarju ära tunda.»

* * *

Kaks üliõpilast omavahel: «Millest sa elad?»
«Ma kirjutan.»
«Hakkasid ajakirjanikuks?»
«Ei, kirjutan isale, et ta raha saadaks.»

* * *

Meestel on hea kalaõnn.
«Selle koha peaks ära tähistama,» arvab üks.
Teine kaabibki paadi põhja suure augu.
«See ei pruugi aidata,» kahtleb esimene. «Järgmine kord ei pruugi me sama paati saada.»

* * *

«Härra ülemus, peatage rong!»
«Rong, seis, üks–kaks!»

* * *

Elasid kord kolm venda. Vanemale jooksis põder metsas otsa ja ta suri. Keskmist hammustas haug ninast ja ka tema heitis hinge. Noorim vend aga — Ivan, suri vanadusse.

* * *

Mees on kunstinäitusel. Rohelist aktimaali nähes läheb ta näost punaseks ja sülgab vihaselt nurka. Sõber küsib, miks ta nii teeb.
«Mõtlesin, et peab seda noort kunstnikku natuke õpetama,» vastab too.
«Mõnitab siin naisterahvaid ja puha. Vähe sellest, et ta naise riidest lahti on võtnud ja roheliseks võõbanud, ta hakkab teda veel joonistama ka!»

* * *

Sildi «Mitte suitsetada!» all istub keegi mees ja tõmbab paberossi. Juurde astub korravalvur: «Kas te ei näe, mis siia sildile on kirjutatud?»
«Paljugi, mis on kirjutatud. Mulle on näiteks kuuri uksele kirjutatud «hui», aga mina hoian seal puid.»

* * *

Taevas lendab kaks krokodilli. Lendavad päeva, lendavad kaks, lendavad päeva kolmandatki ning ka terve neljapäevase päeva.

* * *

Kaks laevamadrust kisuvad jämedat köit laevaruumist laele. Kõis aga ei lõpe ega lõpe otsa.
«Kus pagan selle köie ots ometi on!» pahandab esimene.
«Pane tähele, semu,» ütleb teine, «nad on selle ära lõiganud!»

* * *

Bussijaamas kohtuvad kaks vana tuttavat. «Tervist! Pole sind ammu näinud.»
«Tere jah!»
«Kuidas siis elad ka? Oled juba naisemees?»
«Veel mitte.»
«Noh, mis ootad siis?»
«Bussi.»

* * *

«Kust võib leida elevante?»
«Elevant on väga suur loom, pole tõenäoline, et ta kaduma läheb. Seepärast pole vaja ka teda otsida. Nii et vaevalt elevante kuskilt leitakse.»

* * *

Kaks jääkaru olid eksinud ja jõudsid omadega Sahara kõrbe.
«Siin pidi küll olema väga libe!» lausus üks teisele.
«Miks sa seda arvad?»
«No vaata, nad on ju nii palju liiva siia peale puistanud!»

* * *

Vares istub kuuse otsas ja näeb puu all lehma, kes üritab üles ronida.
«Kuule lehm, miks sa puu otsa tahad ronida?» pärib ta.
«Õunu tahaks süüa...»
«Aga see on ju kuusk!»
«Mis sest, mul on õunad kaasas...»

Kogunud VALDO JAHILO

☞ INFO ● INFO ● INFO

«Innovaatika»–mess

«Kokkuhoiu esimese artiklina nähakse majandusraskustes olles sageli reklaamikulusid ja võetakse need kulud eelarvest maha. See oleks lõpu algus,» on öelnud professor T. Bachmann, kes tegeleb reklaamipsühholoogiaga.

Õnneks TÜ selliste asutuste hulka ei kuulu. Ülikooli valitsuses kinnitatud messi «INNOVAATIKA» TÜ stendi eelarve põhjal tasutakse keskseteet summadest ülikooli ekspositsiooni kujundus, ülikooli tutvustav reklaam ja osaliselt majanduskulud. Eksponeerimispinna eest tasuvad osavõtvad allüksused proportsionaalselt pinna suurusega. Esialgu on planeeritud TÜ ekspositsioonile kokku ainult 30 m^2 (möödunud aastal üle 100 m^2).

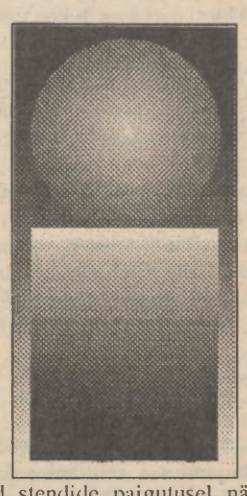
Messil osalemisest seetõttu loobuda, et ise peab maksma, siiski ei tasu. Mess on üldiselt tunnustatud kui suhteliselt odav ja seejuures väga efektiivne reklaamivahend. Otsene tagasiside ja rohked kontaktid annavad kindlasti ideid edaspidiseks tööks.

Kasude hulka tuleb lugeda näitusekülastaja veendumine, et Tartu Ülikool on olemas ja uueneb, et siin on võimalik õppida huvitavat ja vajalikku, et siin uuritakse ja on saadud häid tulemusi paljudel teadusaladel, et teadus on see, mis viib elu edasi. Oma silm on kuningas. Umbes 50% kõigist aistinguist võtab inimene teatavasti vastu silmaga ja usub seda, mida näeb. Kui messist muud kasu ka poleks, siis kõiksugu reformides ja kemplemistes kõikuma löönud TÜ maine kindlustamisele võiks mess küll kaasa aidata.

Iga teaduskonna auasi võiks olla messil näidata parimat, mis neil pakkuda, sealjuures kindlasti igakülgset infot teaduskonnast.

Palumegi kõiki autoreid, instituute ja kliinikuid teatada teaduskondade kaupa kirjalikult (eesti ja inglise keeles) hiljemalt 11. märtsiks, mida kavatsetakse eksponeerida ja kui suurel pinnal, et tööde nimed või teemad jõuaksid messikataloogi, mida on kavas levitada nii Eestis kui väljaspool.

Kindlasti leidub allüksusi, kel on koostöö mõne ülikooli struktuuri mittekuuluva ettevõttega, kes on võimeline üürima messil eraldi stendi. Sel juhul palume samuti teatada, kellega koos ja mida eksponeerite, et arvestada koostööd stendide paigutusel näitusehallis ja kataloogi koostamisel.

Eelinfot osavõtjate kohta ootavad messitoimkonnalt mitmed ajakirjandusväljaanded ja organisatsioonid, sealhulgas «Global Business Technology Report», «The Baltic Observer» (tellitakse 23 maal) jt.

Osavõtust palume teatada patendigruppi, tel. 3 52 94 või teabetalitusse, tel. 3 54 21, samas lähem info.

Mõnes järgmises lehes täpsemalt messi seminaridest.

LEENI UBA

OHIO ÜLIKOOLI EMERIITPROFESSORI, TARTU ÜLIKOOLI AUDOKTORI ILSE LEHISTE

külalisloengute kava 8.—19. märtsini peahoone aud. 102, laboratooriumi–demonstratsioonid Tähe 4, ÕMT ruumis 177.

8. märtsil 10—12 loeng: Eesti keele segmentaalstruktuur. Vokaalide spekter ning akustiliste vokaalidiagrammide koostamine. Spektraalstruktuuri olenevus vältest.

9. märtsil 12—14 laboratooriumi–demonstratsioon: Laia filtriga spektrogrammide lugemine; formandikõrguste mõõtmine ja akustiliste vokaalidiagrammide koostamine.

10. märtsil 10—12 loeng: Ülevaade konsonantidest. Artikulatsioonipaiga signaliseerimine vokaaliformantide abil. Palatalisatsioon, eriti /l/ hääliku puhul; vahe i–lõpuliste diftongide ja ülemineku vahel vokaalilt palataliseerunud konsonandile (näiteks minimaalkolmik **maal** — alalütlev kääne sõnast 'maa — **maal** — 'pilt' — **mail** — mitmuse alalütlev sõnast 'maa').

11. märtsil 12—14 loeng: Geminaatide probleem. Silbipiiride signaliseerimine. Konsonantühendid ja geminaadid. Spektraalstruktuuri muutus silbipiiril sõnades nagu **talle** — osastav kääne sõnast 'voonakene' — **talle** — mitmuse osastav sõnast '(hobuse)tall'.

12. märtsil 14—16 laboratooriumi–demonstratsioon: — Konsonantidega tutvumine. Intensiteedikurv ja selle võimalik roll silbipiiride signaliseerimisel geminaatide puhul.

15. märtsil 10—12 loeng: Eesti keele väldete analüüs. Sõnatüübid; 1. ja 2. silbi absoluutpikkused ja silpide pikkuste suhe. Põhitooni roll. Neljanda välte probleem. Järgsilpides esinevad vältekontrastid (näiteks sõnapaarid nagu **pered — peret**).

16. märtsil 12—14 laboratooriumi–demonstratsioon: Põhitooni mõõtmine; kolme kvantiteediastmega seotud tüüpiliste Fo–kontuuride registreerimine. Demonstratsioon põhitooni ja spektraalstruktuuri suhtelisest iseseisvusest.

17. märtsil 10—12 loeng: Tajutestide roll välteopositsioonide uurimisel. Pearõhu ja kõrvalrõhu manifestatsioon. Sõnapiiride signaliseerimine.

18. märtsil 12—14 laboratooriumi–demonstratsioon: Sõna kui terviku analüüs: pearõhk, kõrvalrõhk, emfaatiline rõhk. Intensiteet, põhitoon ja kestus rõhu manifesteerijatena.

19. märtsil 10—12 loeng: Eesti keele fonoloogiline hierarhia: segment, silp, kahesilbiline üksus, sõna, fraas, lause. Perspektiiv edasiseks uurimistööks.

Kõik asjast huvitatud on teretulnud!

JAAN TÕNISSONI ÕPPERAHA OOTAB

Kevadsemester ammu peal, aga Jaan Tõnissoni õpperaha veel määramata. Käes on viimane aeg kandidaate esitada. Kui Jaan Tõnissoni järglased selle õpperaha mõne aasta eest asutasid, seadsid nad nõudeks TÜ üliõpilase isamaaluse, selle avaliku propageerimise, eduka õppimise ja muud säärased igati ühe aatelise üliõpilase positiivsed omadused. Viimasel ajal võiks rohkem hinnata ka kandidaadi erialalist tegevust.

Õpperaha, loodetavasti ikka 2000 krooni semestris, määrab nüüd juba mitmendat korda Jaan Tõnissoni Instituut. Kandidaatide esitamisega on kiire. Nii kõiksugused ühendused kui üksikisikud esitagu need muidugi koos põhjendustega hiljemalt **esmaspäevaks, 8. märtsiks.**

VÄITEKIRJA KAITSMINE

10. märtsil kl. 14 kaitseb TÜ nõukogu saalis (Ülikooli 18, ruum 204) filosoofiadoktori kraadi saamiseks (füüsikas) oma väitekirja **Toomas Rõõm** («Paramagnetilised H^{2-} ja F^{+} tsentrid CaO kristallides: spektrid, relaksatsioon ja rekombinatsioonluminestsents»).

Dissertatsiooniga saab tutvuda TÜ Raamatukogus.

VALIKKURSUS

«Difuusne neuroendokriinne süsteem» (12 tundi) algab 16. märtsil kl. 18 Näituse tn. 2 (Uues Anatoomikumis) füsioloogia instituudi ruumes.

Loengutsükli kestus on 12 tundi, lektoriks vanemassistent I.–O. Vaasa, loengud toimuvad teisipäeviti.

Käsitletakse organismis hajutatult paiknevate rakkude poolt produtseeritavate ja regulatsioonis osalevate peptiidhormoonide teket ja toimet.

Info tel. 3 20 45 või 3 54 73.

ÜLIKOOLI KLUBIS

Reedel, 5. ja laupäeval, 6. märtsil kl. 21 DISKO.

Pühapäeval, 7. märtsil «KADUNUD TÜDRUKUT OTSIMAS» ehk naistepäeva *special.*

Teisipäeval, 9. märtsil kl. 21 *special*–õhtu (jälgi reklaami).

* * *

ÜLIKOOLI KOHVIKUS (Narva mnt. 27)

Kolmapäeval, 10. märtsil DISKOÕHTU.

Neljapäeval, 11. märtsil SALONGIÕHTU.

NB!
ÜLIÕPILASPILET KAASA!

UJUMA JA SPORTIMA

Spordikeskus teatab, et 16. kutsekeskkooli ujulas on saadud lisatunde ja sobivamatel aegadel. T, K, N saab ujuda kella 19.45—21.15 vahel kolmes rühmas. Info ja pääsmed Jakobi 5, tuba 114.

Jakobi 5 suures võimlas on esmakordselt võimalus käia enesekaitse ja idamaade võitlusviiside tutvustamise tundides.

Asjahuvilised võivad üritada pääsu kõikidesse spordikeskuse juures asuvatesse harrastusrühmadesse.

VALTER LENK
spordikeskuse juhataja

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

☎ 35 180

NB !
UUS «UT» MAKSAB
35,VANA 20 SENTI.
TELLIMISHIND
AASTAKS
POSTIGA 25 KR.
ILMA POSTI
VAHENDUSETA
20 KR.

Universitas Tartuensis

NR. 8 (1705)
REEDE,
12. MÄRTS
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

HEI! HEI! EDUSTUSE VALIMISED ON LÄHEDAL, JUBA 13.—15. APRILLIL

MARGUS SANGLEPA joonistus

TÜ VALITSUSES

9. märtsil

● **TÜ TÖÖ- JA PUHKEAJA KOKKULEPE.** Valitsus otsustas täpsustada ülikooli töö- ja puhkeaegu lähtudes 1992. aasta kokkuleppest ja EV puhkuseseadusest. Projekti tutvustas juriidilise osakonna juhataja Ester Zimmermann, ametiühingu poolt oli esindatud TÜ ametiühingukomitee esimees Aleksander Jakobson. Muuhulgas fikseeriti, et riiklike pühade eelsetel päevadel lõpeb töö kl. 12 (v. a. õppetööga seotud töötajatel). Leiti, et kiiresti on tarvis välja töötada TÜ sisekorra eeskirjad. Ilmselt ei ole ka sel aastal loota tööseadusega sätestatud puhkusetasu õigeaegset väljamaksmist (s. t. eelviimasel tööpäeval enne puhkuse algust täies ulatuses).

● **ISIKLIKE SÕIDUAUTODE AMETISÕITUDEKS KASUTAMISE HÜVITAMISE** projekt oli koostatud lähtudes EV määrusest. Hüvitust makstakse TÜ struktuuriüksustes põhikohaga töötajatele tööalaste sõitude kompenseerimiseks. Isikliku sõiduauto kasutamise tingimuseks on, et sellega tagataks lähetuskulude (k. a. majutus- ja päevaraha) kokkuhoid. Iga läbitud kilomeetri eest makstakse kuni 50% Tartu linnavalitsuse poolt sõiduautodele kehtestatud ühe kilomeetri läbisõidu piirhinnast, s. o. praegu kuni 1 kroon. Makstakse vastava allüksuse komandeeringusummadest.

● **«ROTALIA» MAJA ÜLEANDMISE KOHTA** ütles E. Zimmermann, et valitsuse poolt soovitatud kolmepoolsele kokkuleppele kirjutasid alla ainult edustus ja «Rotalia», klubi sellele alla kirjutanud ei ole. Nii see kokkulepe kui klubi põhjendused ilmusid «UT-s» nr. 6. Hiljuti vastu võetud seaduste järgi endine (s. t. praegune) omanik ülikool mingeid tingimusi seada ei tohi, neid võib teha ainult Riigikogu või kohalik omavalitsus. Valitsust juhatanud prorektor Jaak Aaviksoo nentis, et põhimõttelise otsuse langetas TÜ valitsus juba varem ning vastavalt seadusele on korporatsioon «Rotalia» maja õigusjärgne omanik.

● **1993. AASTA ÕPPEJÕUKOHTADE KONKURSIPROBLEEME ja ERAKORRALISTE PROFESSORITE** küsimust tutvustas kaadriosakonna juhataja Asta Liivak. Seoses eelseisvate struktuurimuutustega otsustas valitsus 2. veebruaril 1992 peatada konkursid. Nüüd otsustati konkursid uuesti avada. Teaduskonnad peavad tagama, et kalendriaasta lõpuks oleks kõik valitavatel ametikohtadel töötajad nõuetekohaselt valitud. Vastavalt 18. detsembril 1992 vastu võetud ametikohtade staatuudile tuleb tööle rakendada ka erakorralised professorid. Eraldi otsustamist vajab küsimus, kas 0,25 ja 0,5 kohal töötavad õppejõud tuleb kohale valida või on neid võimalik rakendada töölepingu alusel.

● **UUTE PALKADE** tutvustamist alustas plaani-finantsosakonna juhataja Oleg Andla. Kultuuri- ja haridusministri määruses 16. veebruarist 1993, mis lähtub EV määrusest eelarveliste asutuste töötajate palkade tõstmisest, on ära toodud ka töötajate palgaastmestik.

(Järg 2. lk.)

Üliõpilaskond on oma vajalikkust tõestanud

"Üldist passiivsust ja enda isiku alahindamist näitab kandidaatide puudumine üliõpilaskonna stipendiumile ja esseevõistluse auhindadele," kirjutab TÜÜ Valitsuse esimees INDREK OSTRAT.

Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna (TÜÜ) Edustuse viimane koosolek toimus 22. veebruaril. Muude kinnitatud otsuste kõrval oli ehk tähtsaim korraldada edustuse III koosseisu valimised 13.—15. aprillini. Loodetavasti on sellele artikli ilmumise ajaks kinnitatud ka valimistoimkond ning ettevalmistustöö käib täie hooga.

Praegusele edustusele ja valitsusele ettenähtud ajast on umbkaudu pool täis saanud ning enne valimisi on paras aeg heita pilk tehtule ja sellele, mis jääb teha meie järeltulijatele.

Alates ametisse astumisest on meie põhitähelepanu olnud keskendatud peamiselt kahele probleemiringile — **õppelaenud ja stipendiumid** ning **ühiselamutega** seonduv. Eelmisel sügisel, rikkudes kokkulepet üliõpilaskondadega, vähendas T. Vähi valitsus stipendiume. Kõigi üliõpilaskondade reaktsioon oli ühene — isandad Toompeal, enam ei lähe see läbi! Järgnesid massilised üliõpilaste protestid, Tartus nõudlikumad kui Tallinnas, ent kõikjal muljet avaldavad. Nõnda teadvustasid üliõpilased end kogu Eesti ühiskonnale kui arvestatavat jõudu. Värskelt ametisse astunud M. Laari valitsusega algasid läbirääkimised ja nüüd on õppelaenude süsteem käivitunud. Nii hea või nii halb kui ta tuli, ent just sellise laenusüsteemi käivitamiseks oli Eesti riik parasjagu valmis.

* * *

Suutsime tõestada Tartu Ülikooli juhtkonnale, et senine **ühiselamute** haldamise ja käsutamise süsteem (v/e Üliõpilasküla, seal valitsev ebamajanduslikkus, sageli suisa totrus) on halvim võimalikest. Suutsime neile ka teadvustada, et üliõpilaskond on võimeline ja valmis alustama ise ühiselamute haldamist. Veebruari algul kuulutasime välja uue ettevõtte tegevdirektori konkursi. Lähemail päevil tuleb kokku haldusnõukogu (kümneliikmeline, neist neli TÜÜ Edustuse esindajat, neli ühiselamute elanikku, üks ülikooli esindaja ja üks esindaja Tartu linnast), kes valib kandidaatide seast parima. Seejärel ei tohiks olla enam takistusi ühiselamute üleandmisele TÜÜ bilanssi.

* * *

Küll väiksemal määral ja hiljem kui lootsime, ent siiski oleme suutnud alustada oma **liikmetele soodsate hindadega teenuste osutamist.** Pean siin silmas **paljunduskeskust** (Narva mnt. 27—21), mille hinnad on Tartu linna keskmistest kaks kuni kolm korda madalamad.

* * *

Eelnevalt toodu on reaalselt toimunu. Asjade juures on ka teine tahk, ehk praegusel hetkel veel tähtsamgi. Mõningaid tõdesid tuleb ikka ja jälle üle korrata, see on tüütu, kuid ometi vajalik. Taas kord — mõistame iga päevaga aina enam, et meie probleeme ei tule keegi teine lahendama, et meie tööd ei tee keegi teine meie eest ära. Tänu üliõpilaskonna senistele juhtorganitele on see arusaam meile, kellele rohkem, kellele vähem, teadvustunud. Veidi rohkem kui kaks aastat tagasi peaaegu tühjalt kohalt alustanud organisatsioon on kindlalt jõudu kogunud, toetudes vaid entusiasmile ja ammutades jõudu teadmisest, kuhu on vaja jõuda. On läbitud tühjakrahmamiste ja struktuurialaste otsingute etapp. Organisatsioon tegutseb ja tema tegevuse halvamiseks on vaja kas väga palju jõudu või väga suurt pahatahtlikkust.

* * *

Põhimõtteist. Eelmise sügise vastasseisus vabariigi valitsusega näitasime eeskuju kõigile Eesti ühiskonnakihtidele. Me saatsime küll Toompeale ultimaatumeid, protestisime ülikooli ees, Tallinna üliõpilaskonnad käisid ka Toompeal, ent peale seda asusime koos valitsusega konstruktiivselt tööle, mis paari kuu jooksul viis tulemuseni. Erinevalt näiteks pensionäridest ei nõudnud me võimatut, vaid arvestasime ka oma riigi rasket olukorda.

Tartu Ülikooli juhtkonnas on kinnistunud arusaam, et üliõpilaskond on ülikooli juures üks arvestatavamaid organeid ning et enne suuremaid otsustusi on otstarbekas meiega nõu pidada. **Märtsist makstakse õppestipendiume uue korra järgi, mille põhialused surusid TÜ Valitsuses läbi üliõpilaskonna esindajad — pigem saagu stipendiumi väga vähesed, kuid siis olgu ta selline, mis stimuleerib õppima.** TÜ Valitsuse otsusega on stipendiumikomisjonides jäme ots üliõpilaste käes.

Tööd on vaja teha! Me võime olla eeskujuks teistelegi, kuidas tööd teha ja asju ajada, et oleks tulemusi.

* * *

Siiski ei ole üliõpilaskonnas kõik veel kaugeltki korras. On tekkinud paradoksaalne olukord — ülikooli juhtkonnas, nende teadvuses on toimunud murrang ja üliõpilaskonnale antakse väga suuri õigusi, üliõpilased ise aga ei ole veel teadvustanud oma võimalusi. Nii on üliõpilaskonna juhtorganid sageli sunnitud ahvatlevast pakkumisest ära ütlema. Üldist passiivsust ja enda isiku alahindamist näitab kandidaatide puudumine üliõpilaskonna stipendiumile ja esseevõistluse auhindadele. Praktiliselt täitmata on üliõpilastele mõeldud kohad Tartu Ülikooli nõukogus ja teaduskondade nõukogudes. Seetõttu aga puudub tegelikult üliõpilaste osalus ülikooli juhtimisel ja laiemalt ülikooli reformis.

Olen kindel selles, et aeg paneb kõik paika. Aeg ja olud sunnivad üliõpilasi aktiivsemalt tegutsema ning ei ole kaugel ajad, mil TÜÜ Edustus on üks ihaldatumaid organeid, kuhu kuulujail on eeldusi murda ülikoolis «vana» ja edendada «uut».

Kõige selle jätkamiseks aga, mis tänased valitud ja seatud on teinud, **osalegem oma nimekirjadega kuu aja pärast toimuvatel Edustuse valimistel,** et viia läbi just omad, kahtlemata parimad ja asjalikumad mõtted.

Aastavanuselt valimisplakatilt loeme: **«Valimine on Sinu enda edu!»**

Eks see nii ongi!

INDREK OSTRAT,
TÜÜ Valitsuse esimees

Professor August Vaga 100

Tartu Ülikooli raske ja keerulise sõjajärgse perioodi ajaloos on professoreid, kes jäävad igaveseks meie *alma mater*'i ajalukku, kes kujunesid väljapaistvateks teadlasteks ning kasvatasid üles suure ja senini aktiivselt töötava õpilaskonna. Üheks niisugustest oli professor August Vaga (1893—1960), kelle sünnist möödub 15. märtsil sada aastat. Sel puhul korraldavad TÜ botaanika ja ökoloogia instituut, ajaloo muuseum ning Eesti Looduseuurijate Selts TÜ ajaloomuuseumis Toomel (kl. 15) **konverentsi,** millel kõnelevad prof. A. Vaga õpilased H. Trass («Professor A. Vaga, sõjajärgse botaanikute põlvkonna kasvataja»), E. Kukk («Professor A. Vaga vaated elusloodusе riikidele») ja E. Parmasto («Professor A. Vaga: teadlase enesevääri kus rasketel aegadel»). Avatakse A. Vaga mälestusele pühendatud näitus.

HANS TRASS

TÜ VALITSUSES

(Algus 1.lk.)

Vastavalt määrusele on ülikooli eelarvekomisjon välja töötanud ettepanekud TÜ töötajate palgamäärade kohta. Näiteks korralise professori palk võib olla 1410—1655 krooni. Määruse järgi tuleb arvestada ka tööstaaži ja häid töötulemusi ning määrata õppejõu või teaduri palga 20% kõrgemaks, seega võiks korralise professori palk ulatuda 1970 kroonini. Prorektor Aaviksoo tõi esile selle, et haridussummasid jätkub praegu keskmistele palkadele üleminekuks. Seni kehtisid teaduskonniti ühesugused palgamäärad. Nüüd otsustati, et **1. aprillini (s. t. eelarve kinnitamiseni) kehtestatakse ülikoolis iga astme miinimumpalgamäär pluss I aste (1. veebruarist) ning pärast eelarve saamist kehtestab iga teaduskond ise oma palgad diferentseeritult vastavalt võimalustele.** (Korralise professori palk oleks siis praegu 1490 kr.) Niisuguse väikese palga kehtestamisega on võimalik raha rohkem kokku hoida, et hiljem oleks võimalik enam diferentseerida.

Tõusetus siiski küsimus, kas ülikoolil on õigus maksta palka vähem kui määruses fikseeritud ametikoht teatud staažiga ette näeb? Ja kui asi kohtusse läheks?

● **KINNITATI TÜ SISEFINANTSARUANDLUSE JA -ARVESTUSE (FA) KORRA** projekt, mille eesmärk on teha jälgitavaks ja kontrollitavaks finantsressursside liikumine ning kasutamine. FA on ühtlasi tagasiside ülikooli eelarvele.

● **ÕPPEMAKSUST** otsustas valitsus vabastada need üliõpilased, keda sai võtta vabanenud kohtadele ja kelle hinded olid ainult neljadviied.

● **1993. AASTA TEADUSSUMMADE EELARVEST** informeeris valitsust prorektor Jaak Aaviksoo. Eesti Teadusfond otsustas eraldada ülikoolile oma summadest 13,6%, mis on 3,2% võrra suurem eelmise aasta omast. Täiendavalt eraldatud 3,2% baasfinantseerimise vahenditest on ette nähtud suunata arstiteaduslikele uurimistöödele (1,6%), sotsiaalteaduste alastele 0,8%, humanitaarteadustele 0,6% ja matemaatikaalastele uurimistöödele 0,2%. Need täiendavad summad on mõeldud eelkõige uute perspektiivsete projektide finantseerimiseks, mitte olemasolevate teemade täiendavaks katmiseks. Osa projekte on ülikoolis juba esitatud, veel saab neid esitada **18. märtsini** Rein Kinkarile, sest 20. märtsil peavad need olema juba Tallinnas. Valiku, mida finantseerida, teeb Teadusfond ise, samuti on TF-l õigus kontrollida raha kulutamist.

● **EMERIITPROFESSORITELE** ei hakata raha puudumise tõttu nähtavasti niipea EV-s palka maksma. TÜ Valitsus arvas, et ülikool peab ise leidma vahendid oma teenekate professorite toetuseks ja kiiresti küsimuse lahendama.

INFO • INFO

SAAMI KULTUURI PÄEVAD TARTUS

17.—20. märtsini

Kolmapäeval, 17. märtsil kl. 19 Kirjanike Majas.
SAAMI PÄEVADE SISSEJUHATAV ÕHTU:
Saamlaste probleemid tänapäeval.
Lasteteatri etendus «Saami Legendid».

Neljapäeval, 18. märtsil kl. 12 Soome Instituudis Ülikooli 18—302.
SAAMLASTE AJALUGU.
ESIMENE SAAMLASE (SAMULI AIKIO) KIRJUTATUD SAAMI AJALOOÕPIK SAAMLASTELE.

kl. 14
Soome Instituudis Ülikooli 18—302.
SAAMLASE KUJU AJALOOÜRIKUTES JA REISIKIRJADES,
esineb Veli-Pekka Lehtola.

kl. 18
Soome Instituudis
SAAMI FILMIDE ÕHTU
● SIMMA LÜHIFILMID
● ALTA KAITSMINE,
kommenteerib Jorma Lehtola.

Reedel, 19. märtsil kl. 12
Soome Instituudis Ülikooli 18—302.
SAAMLASTE VANA MAAILMAPILT JA VANEM KIRJANDUS.

kl. 14
Soome Instituudis.
SAAMI KAASAEGNE KIRJANDUS,
esineb Veli-Pekka Lehtola.

kl. 16
Soome Instituudis.
SAAMI FILME
● saamlaste eluviisidest ja rahvakommetest
● šamanismist
kommenteerib Jorma Lehtola.

Laupäeval, 20. märtsil kl. 11
Kivisilla Pildigaleriis Raekoja plats 18.
KEVADE VASTUVÕTMINE SAAMI LAULUDE JA LEGENDIDEGA
hommik lastele ja täiskasvanutele.

SOOME INSTITUUT
Tartu, Ülikooli 18—302
telefon 35 439

VEEL JA VEEL KORD TEADUSKRAADIDEST

Professor Ain-Elmar Kaasik avaldas 26. veebruari «UT-s» kirjutise sellel palju vaieldud teemal. Küsimus on Eesti teadusatmosfääri kujunemisele nii oluline, et vara oleks veel punkti panna. Praktilised kogemused *Ph. D.* kraadide andmisel alles kogunevad, aeg on neid arvestada ja ka eri nõukogudes paika pandud *lati kõrgust* mõneti ühtlustada — meie ülikooli autoriteedi tagamiseks.

Professor Kaasikuga tuleb peaaegu kõiges nõus olla — välja arvatud paar edasist väitlust vajavat küsimust.

* * *

Oleks tõesti kena, kui kraadi andmise põhjendatuse tagaks dissertandi töörühma kollektiivne vastutustunne ja üksainus tubli oponent, ning peamiselt teisi erialasid esindava žürii hooleks jääks väitlusoskuse hindamine. Paraku elame tänases Eestis, kus subjektiivsed tegurid, nii käegalöövad *ah-lasta-saab-pealegi* suhtumine kui ka *kus-ta-tattnina-trügib* sündroom pole mitte haruldased. Meie jõudsalt korrumpeeruva elulaadi eest pole ülikoolgi immuniseeritud. «Hinnaalandus» publikatsioonide suhtes viib hinnaalanduseni teadustöö kvaliteedi suhtes; Lääne teadusajakirjade ülinõudlike retsensentidega tuleb dissertandil hiljem nagunii tegemist teha, — kui ta lisaks kraadiomamisele ka teadlane tahab olla. Üksainus oponent võib olla liiga armastusväärne inimene — eriti siis, kui teda on (teiste kaudu) soovitanud dissertant ise. On sedagi juhtunud.

Niisiis oleks ikkagi vaja:

— teadusnõukogu koosseisu, mis oleks väitekirja erialal vähemalt üldjoontes kompetentne (seetõttu biolooge ja füüsikuid kokku panna ei tasuks);

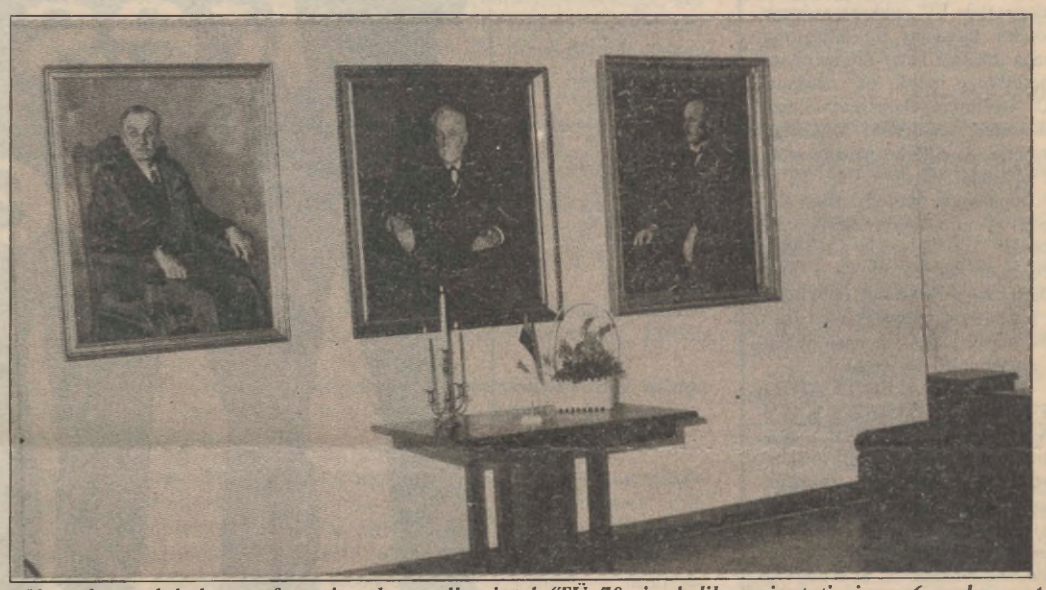
— iga väitekirja puhuks mõne täiskompetentse ajutise liikme koopteerimist;

— nõuda korralike publikatsioonide olemasolu. Kui neid veel pole ilmunud, tuleks dissertandil ja nõukogul vähekese oodata.

Ph. D. kraadi andmine peaks mõistagi olema selleks kutsutud ja seatud kompetentse nõukogu ainuõigus. TÜ-s kehtestatud habilitatsiooni eeskiri näeb paraku ette ka alternatiivi: teaduskonnanõukogu poolt nimetatud *troika* võib «otsustada, et habiliteeruja teadustööde kogum vastab teaduskraadi taotlemiseks esitatavaile nõuetele». Äsja kehtestatud professorite valimise korda (ja mullust praktikat) tasuks võrrelda Põhjamaade ülikoolides rakendatavaga — erinevused on rängad. *Kultuurirevolutsiooni* hõng on asjal man.

Välismaiste teaduskraadide nostrifitseerimine on veel lahendamata probleem; kas me sellest pääseme? Usun siiski, et mingis soliidses teadusasutuses antud doktori- või kandidaadikraad on teatud näitaja, arvestatagu seda pumaagamajanduses või mitte. Igatahes ei saa keegi kord antud kraadi tühistada (ei taotle seda ka A.-E. Kaasik). Ma ei saa aga hästi aru, kuidas professori kutset *enam olemas pole.* Mõnelegi meie teadlasest anti see KAK-i tavaliselt üsna noriva kinnituse peale hulga teaduskandidaatide juhendamise, loominguvõimelise teadlasrühma või koguni eduka koolkonna loomise eest. Suurima tsiteeritavusindeksiga, s. t. maailmas parimini tuntud Eesti teadlastel on vist kõigil vastav atestaat taskus. Seda kutset võib ju Tartu Ülikoolis ignoreerida, ega sellepärast veel kord antud teaduslik tunnustus ja tõendav dokument annihileeru.

ERAST PARMASTO,
üks neljandik ekstraordinaarsest professorist (nii tuleks mind vist pensionile saatmise hetkeni tituleerida?)

Vaevalt need kolm professorit rektoraadi seintel (TÜ 70. juubeliks paigutati sinna 6 mehe portreed) võisid kunagi aimata, milline tants võib tekkida teadlaseks peetava ja mittepeetava ümber.
Vasakult esimene usuteaduse professor, TÜ rektor 1928—1937 Juhan Kõpp, sisehaiguste professor, TÜ rektor 1920—1928 Heinrich Koppel ja pedagoogikaprofessor, TÜ kuraator 1918—1925 Peeter Põld.

KLUBI LAGEDA TAEVA ALLA?

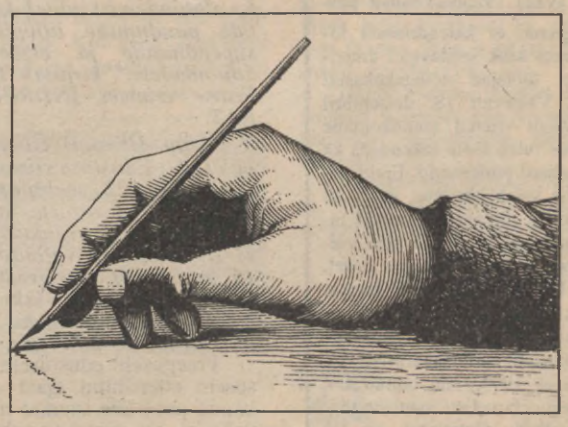
Esmaspäeval, klubi naistepäeva*show* ajal ei olnud veel teada TÜ Valitsuses otsustatut. Klubi seis oli igatahes jõudnud sinnamaani, kus edasine eksisteerimine muutus aina kahtlasemaks. Et maja kuulus kunagi korporatsioon «Rotaliale» ja et nad peavad selle tagasi saama, seda klubi rahvas mõistab ega ole ju tagastamise vastu. Enne maja üleandmist tegi TÜ Valitsus otsuse, et nii klubi, «Rotalia» kui ka edustus jõuaksid ühisele kokkuleppele, s. t. kuidas saaks ka klubi üürnikuna majas edasi tegutseda. Kahjuks omavahelisele kokkuleppele ei jõutud. Klubilased tahaksid täpsemalt teada oma eksisteerimistingimusi, sest «Rotalial» on ees juubelipidustused ja majas tahetakse kohe pärast kevadsemestrit remonti alustada. Puudub alternatiiv. Oleks ülikoolil vaid midagi ringidele ja pidudeks vastu pakkuda? Pole ju. Ja klubilastel on praegu niigi kitsas.

Sestap lustakas *show*'gi loosungite, rahvakunstiansambliga «Lakstigal», korjanduskarbiga klubi leinatalituseks, laste peotantsijate, kevadpäevade videofilmi ja diskoga, ja see kõik peahoone ees.

«Kes elab metsa sees? TÜ klubi». «Lumi, tuul ja jää, tervisele hää. Rahvas umbsest klubist välja.» «Mõelgem enne, kui klubile kärna hakkame panema. Kus on alternatiiv?» «Me klubil aitame elada, võita...» jne. Niisuguseid tekste võis lugeda loosungeilt. Oma tulevikuperspektiiv oli kirjas juba kuulutusel: rahvakunstiansambel hanges (õnneks ei lase hoolsad kojamehed peahoone ette hangedel tekkida), võistlustantsijad jääl, tudengibänd «Hendrik Lätti» tuules ja tormis, diskorid käredas külmas, suur videoprogramm marksimaja seinal klubi helgetest hetkedest. Nii et mängiti, lauldi, tantsiti ja hõisati, tüdrukutele kingiti isegi lilli. Hüpata ja karata on ju tore, aga tõepoolest, mis saab edasi. Võib-olla selgub see tänase lehe TÜ Valitsuse ülevaatest, sest valitsus oli koos päev pärast klubi *show*'d, s. t. teisipäeval.

JAANUS KAASUS

KÕIGILE, KES MIDAGI KIRJUTADA TAHAVAD,

pastaka (nojah, kirjutusmasinas toksivad või hoopis arvuti taha istuvad) haaravad, on toimetusel siiras palve oma lugu ikka **nädal enne** lehe ilmumist ära tuua, s. t. eelmise nädala lõpus. Lehetegemise tsükkel võib tunduda pikavõitu, kuid peale ülikooli on trükikojaski hulk inimesi sellega ametis. Esmaspäevale jäetava loo puhul palume igatahes meile varem märku anda. (NB! Arvutilugudel tahaksime samuti kahest reavahet!)

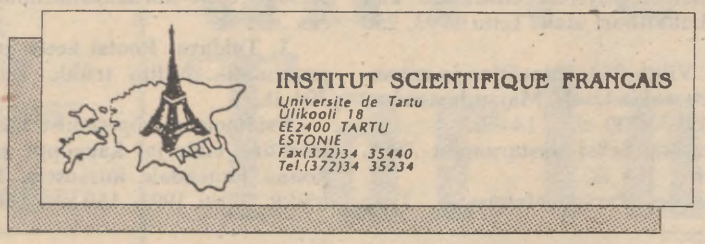
Infot võib tuua teisipäeva õhtupoolikuni.

HOIATUS! Kel midagi eriti tähtsat märtsi lõpus ja aprilli algul avaldada soov, tehku seda kindlasti kohe, sest tulemas on mitu erinumbrit (sisseastujad, edustuse valimised).

Teravat sulge ja... siiski lühemaid lugusid, et lugeja tähelepanu ei väsiks.

«UT»

Prantsuse Teaduslik Instituut
kuulutab välja tõlkevõistluse
nii Eestis kui ka Prantsusmaal.

Osavõtjal on võimalus tõlkida kas kaasaegne prantsuse novell (valinud Antoine Chalvin) eesti keelde või eesti novell (valinud Tõnu Õnnepalu) prantsuse keelde.

Tõlke esitamise tähtaeg 15. mai 1993.

Tulemused kuulutab välja žürii (Ain Kaalep, Antoine Chalvin, Häidi Kolle, Eva Toulouze, Tiiu Grünthal, Tiiu Vilimaa) 10.—15. juunil.

Auhinnad Prantsuse Saatkonnalt.

Paremad tõlked avaldatakse.

Info ja tekstid:

Prantsusmaal: Antoine Chalvin fax: 33-1-47 07 59 16 (Pariis).

Eestis: Tiiu Vilimaa tel. 35 234 (TÜ) või 28 019 (Tartu),

Häidi Kolle tel. 531 378 (Tallinn).

Tõlked saata aadressil: Tartu, Ülikooli 18, romaani filoloogia või anda isiklikult žürii liikmete kätte.

Tiiu Vilimaa

Üliõpilasselts «Jakobia» 25

Eest Raadio 5. märtsi pealelõunastes uudistes tegi Tiina Kaalep intervjuu, meenutamaks üht tagasihoidlikku juubelit. **2. märtsil 1968 tulid Tartu Ülikooli kohvikus kokku Pärnu-Jaagupist pärit Taara- ja Tallinna tudengid, et panna alus üliõpilasseltsile «Jakobia».** Selle ühenduse moodustamine tahtis jätkata 1952. aastal rajatud P-Jaagupi Keskkooli esimeste lendude üliõpilaste kunagiste kokkutulekute traditsiooni. Otsese tõuke andis aga vaimustumine «Praha kevadest», Tšehhoslovakkiast ja Aleksandr Dubcekist.

* * *

Ühenduse asutamisel andsid eeskuju vabariigiaegsed üliõpilaskorporatsioonid ja -seltsid. «Jakobia» püüdis jõudumööda matkida omaaegseid tudengikombeid (rebasekslöömist jms.). Meil oli oma vapp, põhikiri, rinnalint, kutse ja värvid — sini-valge-roheline. Nagu hiljem selgunud, on selline ka liivlaste rahvuslipp. Sillaks minevikku oli meil P-Jaagupi kihelkonnast pärit endine eüslane Alo Tilk, kes 1970. aastatel osales «Jakobias».

Pidevalt on eesmärgiks olnud ühendada vaimsel pinnal P-Jaagupi üliõpilasi ja kõrgkoolide vilistlasi. Selleks oleme igal aastal kahel korral koos käinud (tavaliselt märtsi esimesel ja novembri viimasel laupäeval). «Jakobia» kokkutulekutel oleme pidanud ettekandeid eesti aja- ja kultuuriloost. Meie üritustest on osa võtnud nimekad jaaguplased prof. Juhan Aul, näitlejatar Herta Elviste, dr. Aleksander Šeffer, tõlkija Alma Selge, koolidirektor Endel Kärner, koduloo-õpetaja Mai Maiste jt. «Jakobia» tegevuse vastu ilmutasid huvi meie naabrid, torilastest professorid Jaan Konks ja Julius Tehver.

«Jakobia» kokkutulekud on toimunud valdavalt Tartus (TÜ vanas kohvikus, TRÜ ja EPA klubis, «Kasekese» restoranis jm.), aga oleme koos käinud ka P-Jaagupis ja 1986. aasta suvel isegi kodukihelkonnas Kaisma järve ääres. Kõik üritused on «Jakobia» kroonikaraamatusse kantud.

«Jakobia» pole väga keelatud asju ajanud, aga me tegutseme tänini põranda all. Me ei ole end kusagil registreerinud, sest eelistame sisu vormile. Sellele vaatamata hoidsid «organid» «Jakobial» silma peal ja segasid end oskamatult meie askeldustesse. Õnneks kannatanuid siiski polnud.

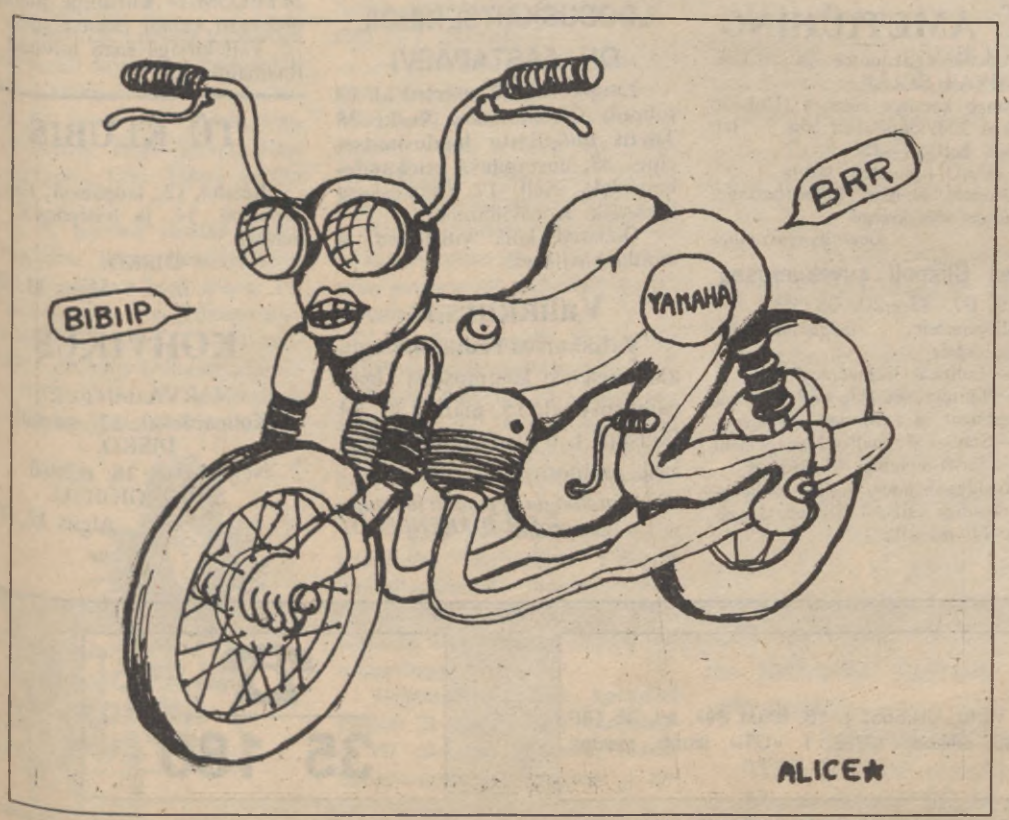
Tänapäeva prominentidest on «Jakobia» ridadest välja kasvanud Riigikohtu esimees Rait Maruste ja endine justiitsminister Jüri Raidla. «Jakobia» võimekaks esimeheks oli Arvo Tomson.

* * *

6. märtsil 1993 toimus Tartus «Jakobia» korraline kokkutulek. See peaks kandma järjekorranumbrit, mis on lähedane arvule 50. Elu on niivõrd kiireks läinud, et seekord polnud kohal ühtki üliõpilast, vaid kaheksa vilistlast — Jaan Jaagus, Arvo Järvet, Tiina Kaalep, Mall ja Aldo Kals, Jaan Reimand, Tiina Sõber ja Ülle Toome.

Kokkutulek oli juubelihõnguline ja kantud mälestustest. Üldse janunevad kodukohast eemal elavad jaaguplased uudiste järele Põhja-Pärnumaalt. Seal on nüüd kuumaks teemaks Kergu luteriusu kiriku taastamine. Kodukihelkonna ajaleht «Jakobi Teataja» on lausa maiuspalaks. Ei jäeta arutamata ka Eesti päevapoliitilisi küsimusi. **Sel aastal kohtutakse jälle 27. novembril.** Info asjaosalistele, eriti aga tudengitele **tel. 3 73 93.**

ALDO KALS

Taastrükk. ANDRES ADERI joonistus

KEVADEST SAAB LUULEKEVAD,

kui saadad oma luuletusi meie konkursile aadressil:
EE0004 Tallinn Salme tn. 12 *«Luulekevad 93»*

1. juuniks. *(Kui sahtlis valmis värsse, võiksid need posti panna kohe, sest tahame paremaid töid ka konkursi käigus ajakirjanduses tutvustada.)*

Lisaks nimele ja aadressile palume õpilastel ära märkida kooli ja klassi või kursuse, täiskasvanuil elukutse ja vanuse.

Luuletuste temaatika pole millegagi piiratud. Ootame ka lüürilist lühiproosat.

Võitjaid auhindame suvises luulelaagris Narva-Jõesuus (eriauhinnaks kohverkirjutusmasin «Tippa», eriti sobiv luuletuste trükkimiseks), esitatakse ka teatraliseeritud luulekava võistluse paremikust. Parimad luuletused avaldame esmalt ajakirjanduses ja siis ka albumina, samuti on meie kaudu võimalik trükki anda oma luulekogu, vähemalt II vooru jõudnud võtame Eesti Luuleliidu liikmeks.

Loodame, et ka tänavune kevad toob sahtlitest välja meile seni tundmatute luuletajate värskelt ja uudselt mõjuvaid värsse.

Luulekevad 93' toimkond

KADI KAAS

LING

JÄÄPURIKAS
HELENDAB
SULAB...
JA KUKUB.
MÄRTSIKIIRTES
TA PUHKEB
HEITLEB...
JA HUKUB.
ÖÖS
KÜLMETAB
TEMAGI
HING
ENT
PÄEVIST
ON VISATUD
LING.

Tudengifolkloor

Zassa laulikust

Laupäevavalss

R. Valgre
Kärstna 79

Igal laupäeva õhtuselt lõhnamas malev,
kui temasse vajutad joobunud näo.
Ja ehitusmalev sind uskuma paneb,
et mõistuse piiratus vallutand maa.
Refr.; Sa keeruta, kudruta kavalat juttu,
kuldtärniga nooruke staabimees sa.
:,: Su mõistus on pehkind ja kulub nii ruttu,
et malevanaljast sa aru ei saa. :,:
Just sellises malevas peamegi pidu,
kus jaburdus tudengil' ulatand käe.
On kõikide mõtteid ja toiminguid sidund
see totruste, napside küllane aeg.
Refr.

Kogu tudengifolkloor on pärit Kirjandusmuuseumi kogudest.

Rubriiki toimetab
JAAN MALIN

«Ma olen hakanud nägema kõike topelt.»
«Ära jama. Me oleme kaksikud.»
«Kas kõik neli?»

* * *

Kui tekkisid esimesed fotoärid, ilmus ühte rikas proua ja palus endast pilti teha.
«Mil viisil te soovite pildile jääda?» küsis fotograaf.
«Pildistage mind laua taga istumas ja valjusti piiblit lugemas,» nõudis proua.

* * *

Poissmehed saavad kokku ja vahetavad kogemusi.
«Pestav tapeet on muidugi väärt asi,» ütleb üks, «aga seda on nii raske seina pealt kätte saada ja pesumasinasse toppida.»

* * *

«Uno, võta telefon vastu!» käsutab naine meest.
«Aga see ju ei helisenudki!» ajab mees vastu.
«Kas sa siis tõesti pead ootama seda viimast minutit?» pole naine rahul.

* * *

Kaks mutikest kurdavad oma muresid. Üks räägib:
«Tead, mul on veel see mure, et poissi tahetakse vangi panna, poiss ise ei taha jälle minna.»

* * *

«Miks teie kass laupäeviti nii kõvasti karjub?»
«Ma pesen pesu.»
«Me peseme oma kassi ka, aga tema ei karju kunagi.»
«Kas te teda siis kuivaks ei väänagi?»

* * *

Naine äratab öösel mehe.
«John, majas on vargad!»
«Mida ma siis tegema pean?»
«Mine aja koer üles!»

* * *

«Mul oleks tuppa suuremat peeglit tarvis.»
«Mis praegusel viga on?»
«See on liiga väike. Juba kaks korda olen kodust püksata välja läinud!»

* * *

Kohalik arhitekt tutvustab väliskolleegile kodulinna ehitisi:
«Näete, milline harukordne fassaad!»
Külaline: «Häh, sääraseid hooneid on kogu meie maa täis!»
«See teeb au teie tervishoiusüsteemile... Me nimelt seisame praegu vaimuhaigla ees...»

* * *

Mees tuleb ootamatult ruttu tagasi oma suvilast linna lähedalt: «Kulla naine, meile on sisse murtud!»
Naine: «Taevakene küll, võõrad sees, ja mul seal sihuke segadus!»

* * *

«Tead, miks kalad ei räägi?»
«Ei.»
«No eks katsu siis suu vett täis rääkida.»

* * *

Kalamüüja turul: «Värsked kohad, kaunid lõhed! Soovite lõhet, madam? Vaadake, ta on veel elus!»
Ostja: «Jah, aga kas ka värske?»

VALDO JAHILO naljakogust

Foto Helsingi Ülikooli ajakirjast "Yliopisto"

UUSI TRÜKISEID VANAST MAJAST

TÜ toimetised. Vihik 957. Majanduspoliitika üleminekul turumajandusele. Majandusteaduslikke töid. Tartu 1993, 300 eks., 204 lk.

TÜ toimetised. Vihik 958. Biological and pedagogical problems of physical education and sport III. Töid kehakultuuri alalt. Tartu 1993, 250 eks., 156 lk.

TÜ toimetised. Vihik 959. Ettevõtlus ja rahandus üleminekul turumajandusele. Majandusteaduslikke töid. Tartu 1993, 300 eks., 144 lk.

Eesti Matemaatika Seltsi aastaraamat 1988. Tartu 1993, 300 eks., 184 lk.

Mihhail Bronštein. Personaalnimestik. Tartu 1993, 300 eks., 104 lk.

A. Sukamägi. Sinu tee edule. Tartu 1993, 1200 eks., 88 lk.

T. Haviko, J. Seeder. Ortopeedia ja traumatoloogia õppe–kordamisküsimused. Tartu 1993, 500 eks., 28 lk.

J. Tuldava. Rootsi keele grammatika. Svensk grammatik. Neljas trükk. Tartu 1993, 500 eks., 304 lk.

Psühholoogia õpetamise metoodika. Õppe–metoodiline materjal kaugõppe psühholoogiateaduskonna kuuendale kursusele. Kalju Toim. Teine trükk. Tartu 1993, 150 eks., 56 lk.

Sellest vanast majast Tiigi 78 need uued trükised tulevadki, sest siin asub ülikooli kirjastus- ja trükiosakond. Trükiste müügipunkt on aga praegu ehitatava humanitaarteaduste hoone vastas. **JAAK JAAKU foto**

☞ INFO ● INFO ● INFO

Seminar «Statistika tarkvara: hetkeseis ja lähitulevik Eestis»

Eesti Statistikaseltsi korraldusel toimub **20.—21. aprillini** Tartus kahepäevane seminar «Statistika tarkvara: hetkeseis ja lähitulevik Eestis». Seminarile on oodata ka külalisesinejaid Soomest. Tutvustamisele tulevad kõik Eestis levinud statistika tarkvara süsteemid ja paketid. Toimuvad ka demonstratsioonid ning huvilised saavad kohapeal ise tutvuda pakettide võimalustega.

Seminarist on võimalik väikese tasu eest osa võtta kõigil asjahuvilistel. **Eesti Statistikaseltsi liikmetele ja üliõpilastele on osavõtt tasuta. Osavõtt on tasuta ka kõigile esinejatele, kelle ettekanne/demonstratsioon on seminari ametlikku päevakorda lülitatud.**

Seminari ettekanded/teesid publitseeritakse. Ettekannetekogu saamine on kindlustatud kõigile osavõtjatele.

Kõiki osavõtuhuvilisi ja eriti neid, kes soovivad esineda ettekandega või demonstreerida tarkvara, palume endast teatada kuni **1. aprillini tel. Tartu 30 641, 33 509 või 35 391.**

Seminari ajal on riist- ja tarkvarafirmadel võimalus pakkuda teavet oma tegevuse kohta.

Osavõtuks registreerinutele saadab orgkomitee seminari päevakorra.

Eesti Statistikaseltsi juhatus

TÜ AMETIÜHING

Ametiühingukomitee uus juriskonsult AIVAR KOLLE annab komitee ruumes (Ülikooli 20, tuba 304) õigusalast nõu teisipäeviti kell 14—15.

TÜAÜ liikmetele tasuta. Ülejäänutele suulise konsultatsiooni maksumus viis krooni.

Ametiühingukomitee

Umeå Ülikooli suvekursused

19. 07. 93—20. 08. 93 üliõpilastele, magistrandidele, doktorantidele

— Political Democracy
— Entrepreneurship and Business Management in a Market Economy
— Statistical Quality Management
— Environmental Chemistry

Avaldused koos inglise keeleoskuse tõendiga esitada välissuhete osakonda 29. märtsiks.

LOODUSKAITSERINGIL ON AASTAPÄEV!

Laupäeval, 20. märtsil kl. 13 toimub Ökokeskuses Veski 35 Tartu üliõpilaste looduskaitseringi 35. aastapäeva ettekandekoosolek. Kell 17 Ökokeskuse koosolek. Koosviibimine.

Oodatud kõik vilistlased ja muidu huvilised!

Valikkursus

Valikkursus **reumatoloogia** aktuaalsetest küsimustest algab esmaspäeval, 15. märtsil kl. 14 Puusepa t. 6 Sisekliiniku I korruse auditooriumis.

Reumatoloogia õppetooli juhataja, prof. R. BIRKENFELDT

Väitekirjade kaitsmine

25. märtsil kl. 16 toimub TÜ nõukogu saalis (ph. 204) Tallinna Pedagoogikaülikooli matemaatika kateedri lektori A n t s A A S M A doktoritöö kaitsmine teemal «Maatriksmenetluste summeeruvusväljade ja absoluutse summeeruvuse väljade maatriksteisendused».

Tööga saab tutvuda TÜ Raamatukogus.

* * *

31. märtsil kl. 15 toimub TÜ aulas arstiteaduskonna sisehaiguste kliiniku dotsendi **Hele Everausi** väitekirja «IMMUNO-HORMONAL INTERACTIONS IN CHRONIC LYMPHOCYTIC LEUKAEMIA AND MULTIPLE MYELOMA» kaitsmine meditsiinidoktori kraadi taotlemiseks.

Väitekirjaga saab tutvuda TÜ Raamatukogus.

TÜ KLUBIS

Reedel, 12., laupäeval, 13., pühapäeval, 14. ja teisipäeval, 16. märtsil

DISKO.

Algus kl. 21.

KOHVIKUS

NARVA MNT. 27

Kolmapäeval, 17. märtsil DISKO.

Neljapäeval, 18. märtsil SALONGIÕHTU.

Algus kl. 21.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

35 180

Tartu Ülikooli Raamatukogu

NR. 9 (1706)
REEDE,
19. MÄRTS
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB !
UUS «UT» MAKSAB
35,VANA 20 SENTI.
TELLIMISHIND
AASTAKS
POSTIGA 25 KR.
ILMA POSTI
VAHENDUSETA
20 KR.

Edustuse valimised toimuvad 13.—15. aprillini. Lähemat teavet valimistoimkonnalt.

TÜÜ Edustuse otsusega 22. veebruarist 1993 määrati Edustuse III koosseisu valimiste aeg 13.—15. aprillile. 10. märtsil kinnitati **valimistoimkond** koosseisus: Indrek Ostrat (esimees), Hipe Tarvel, Toomas Vapper, Erki Tamm ja Ott Kaal.

Valimistoimkond annab teada järgmist:

1) valimised toimuvad 13.—15. aprillini TÜ teadusraamatukogu fuajees (samal viisil kui eelnevail kordadel), valida saab neil päevil kella 10—20-ni;

2) valimisnimekirjade nõuetekohaseid blankette saab TÜÜ Valitsusest Ülikooli tn. 20—305 (vana kohviku peal) iga päev kella 11—15-ni;

3) täpsemat informatsiooni nimekirjade koostamise kohta saab telefonil 3 53 31, ühtlasi palume võimalike vigade vältimiseks tutvuda hoolikalt valimiseeskirjadega, mida saab lugeda tänase «UT» 2. leheküljel.

Kindluse mõttes seletame allpool veel kord, mil moel peaks toimuma nimekirjade koostamine ja esitamine, et need kehtivaks loetaks.

Iga TÜ päevase osakonna üliõpilane (ka magistrand) võib kandideerida vaid **ühes** nimekirjas. Nimekirja pikkus ei ole piiratud. Igal nimekirjal peab olema esindaja, kes vajaduse korral on kontaktisikuks valimistoimkonna ja nimekirja liikmete vahel. Nimekirjal peavad olema vähemalt 15 valija toetusallkirjad, iga valija võib toetada vaid ühte nimekirja.

Nimekirju võtame täidetuna vastu **29. märtsist kuni 31. märtsi keskpäevani.** Palume kindlasti arvestada meie seatud ajapiire, hilinemise korral me teie vabandusi ei arvesta.

Nimekirja esindaja valimisel palume arvestada, et esindajatega oleks võimalik kiireloomulistes asjades kontakti saada ka telefoni teel.

Ladusat koostööd oodates

TEIE VALIMISTOIMKOND.

* * *

Kokkuleppeliselt valimistoimkonnaga on kandideerijate kasutada ka ajaleht «Universitas Tartuensis». See tähendab, et iga nimekiri või üksikkandideerija võib ennast propageerida ka ajalehes koos must-valge fotode või miks mitte ka joonistustega. Lehes peaks kindlasti valijatele teada olema teie **nimekiri** ja **programm,** kui liiga pikaks ei lähe, siis võib veel muudki moodi end teatavaks teha. Kõiki neid materjale ootame toimetusse täpselt samuti nagu valimistoimkondki — **kolmapäeva, 31. märtsini.** Erinumber ilmub neljapäeval, 8. aprillil.

«UT»

No mitte ei tea, keda valida. . .

ARVUTITAGAVARA GEOGRAAFIDELE JA FÜÜSIKUTELE

Eelmise reede hommikupoolikul kinkis aktsiaselts «Regio» ülikoolile 7 arvutiprogrammi (MicroStation PC 4.0 on CAD-programmide viimase põlvkonna esindaja).

Firma tegevdirektor Teet Jagomägi ütles arvutitarkvara üle andes, et selle programmi kasutusvõimalused on väga suured, eriti sobib see arhitektuuri, disaini, kartograafia, elektrotehnika jmt. jaoks. «Ülikoolile tahtsime aga kinkida seepärast, et «Regio» liikmed on ülikoolis töötanud, õppinud või veel õppimas.»

Prorektor prof. Jaak Aaviksoo sõnas ülikooli poolt, et mõni aasta tagasi alustas ülikool Kanada Fondi poolt saadetud arvutitega. Kui varem valitses arusaam, et arvutid lahendavad kogu meie puudujäägi, siis nüüd on aru saadud, et arvuti ise on vaid tühi kast, ta vajab ka tarkvara. J. Aaviksoo lisas, et ülikoolil on heameel just litsenseeritud tarkvara üle. Ta ütles, et heameel on ka koostööalguse üle selliste firmadega, nagu «Integraph» (USA juhtivaid firmasid, kelle esindaja Eestis ongi «Regio»), Soome esinduse kaudu on peetud nendega ühine seminar. «Märkimist väärib seegi, et neis kontaktides on oluline osa just noorematel õppejõududel, magistrandidel ja üliõpilastel.»

Füüsikute poolt ütles tänusõnad dots. Matti Fischer, kes on ka õppetehnika ja metoodikateenistuse osakonna juhataja. Ta mainis sealhulgas, et kingituse sisulist hinda ei oskagi me ehk praegu veel hinnata (tarkvara maksis mitusada tuhat krooni) ning avaldas lootust, et koostöö «Regio» ja «Intergraphiga» areneb edasi.

Geoinformaatika ja kartograafia õppetooli juhataja Jüri Roosaare ütles, et paketid annavad hea õppimisvõimaluse just kartograafia ja geoinformaatika erialale spetsialiseerujatele. Ta lootis samuti head koostööarengut ning arvas, et võib-olla mõne aasta pärast ei ole me maailma tippülikoolidest mitte kaugemale jäänud, vaid mõne sammu ehk lähemale astunud.

«Regio» esindajad Meelis Maasing ja Urmas Visse võtsid sealsamas ühe kasti lahti ning näitasid selle sisu. Kohalviibijad võisid vaadata ka selle programmi abil Ameerikas trükitud Hiiumaa kaarti. Urmas Visse ütles, et programmi eeliseks on selle lihtne äraõppimine. Meelis Maasing lisas, et programm ei ole veel lõpp-produkt, seda olevat lihtne edasi arendada.

Tarkvara asupaigaks on füüsikahoone ja seda hakkavad kasutama enneköike geograafid ning füüsikud.

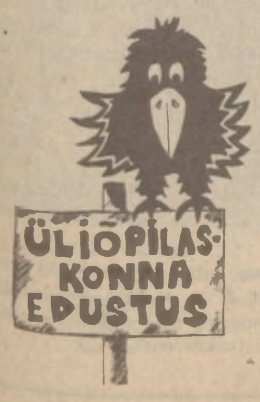
VARJE SOOTAK

EDUSTUSE KOOSOLEK 10. MÄRTSIL

10. märtsil toimus järjekordne edustuse koosolek, kus arutati järgnevaid küsimusi.

— **13.—15. aprillil toimuvad edustuse III koosseisu valimised.** Nende läbiviimiseks moodustati toimkond koosseisus: Indrek Ostrat (esimees), Hipe Tarvel, Toomas Vapper, Erki Tamm ja Ott Kaal.

— **3. märtsil arutas Tartu Linnakohus Tartu Linnavalitsuse vastu esitatud hagi seoses TÜ Üliõpilaskonna registreerimise ebaseaduslikkusega.** Tartu Linnavalitsuse esindaja kohtusse mitteilmumise tõttu lükati kohtuistung edasi 14. aprillile. Kohus otsustas kolmanda isikuna protsessi kaasata TÜ Üliõpilaskonna. Edustus nimetas oma huvide kaitsjateks U. Oru ja J. Seilenthali.

— **Edustus võttis vastu otsuse «Kõrghariduse maksustamise kohta».** Otsus on avaldatud allpool, lisaks vaid, et õppemaks on praegusel juhul igati ebaseaduslik, kuna möödunud aastal vastu võetud haridusseadus jätab selle kehtestamise või mittekehtestamise parlamendi, mitte ülikooli otsustada.

— **Veebruaris kontrollis edustuse revisjonitoimkond TÜÜ Valitsuse tegevust ja rahade kasutamist.** Leiti, et tegelik olukord vastab aruannetes esitatule. Edustus kinnitas revisjonitoimkonna aruande.

— **TÜÜ Valitsusele anti õigus kasutada Stockholmi Ülikooli Üliõpilaskonnalt saabunud abirahast kuni 5000 krooni ühiselamute ülevõtmisega seotud toimingutega.**

Järgmine edustuse koosolek toimub 21. aprillil, mil kinnitatakse III edustuse koosseis, samuti üliõpilaskonna stipendiumi ja esseevõistluse määramine.

TÜÜ Edustuse otsus kõrghariduse maksustamise kohta

TÜÜ edustus, arutanud oma koosolekul TÜ Valitsuse otsust teise kõrghariduse maksustamise kohta ning arvestades, et:

— Tartu Ülikool on riiklikul ülalpidamisel olev asutus;

— Eesti Vabariik ei ole nii rikas, et keelata oma andekatele kodanikele hariduse omandamist;

— teise kõrghariduse omandajate hulk on suhteliselt väike, otsustab:

pöörduda TÜ nõukogu poole ettepanekuga tühistada TÜ Valitsuse otsus 15. ja 19. jaanuarist 1993. a., seega kaotada teise kõrghariduse omandajatelt õppemaksu võtmine alates 1993/1994. õppeaasta sügissemestrist.

URMAS ORU,
TÜÜ Edustuse eesistuja

Vastu võetud TÜÜ Edustuse istungil 10. märtsil 1993. a.

TARTU ÜLIÕPILASTE LOODUSKAITSERING 35

Laupäeval, 20. märtsil kl. 13 toimub Ökokeskuses Veski 35 Tartu üliõpilaste looduskaitseringi 35. aastapäeva ettekandekoosolek. Kell 17 Ökokeskuse koosolek. Koosviibimine.

Oodatud kõik vilistlased ja muidu huvilised!

Jaak Jaaku foto

ÕNNITLEME!

LIVIA KIRSCH 70

19. märtsil on sünnipäev kauaaegsel farmaatsia kateedri dotsendil Livia Kirschil.

Täname lugupeetud juubilari tehtud töö eest ja soovime tervist ning jõudu edaspidiseks.

Kolleegid
farmaatsia instituudist

VELLO PAST 65

. Õnnitleme 35 aastat anorgaanilise keemia kateedrit juhatanud

prof. VELLO PASTI

65. sünnipäeval

ja soovime talle tugevat tervist, jätkuvat reipust ning töörõõmu oma pedagoogilises ja teaduslikus tegevuses.

Kolleegid

TÄNU

Rektori käskkirjas pälvis tänu 50. sünnipäeval füüsika didaktika instituudi dots. HENN VOOLAID füüsika-keemiateaduskonna dekaanina tehtud töö eest ning üldfüüsika kateedri juhataja ja õppejõuna.

Samuti 50. sünnipäeva puhul õnnitleti ja tänati kauaaegse hea töö eest arvutuskeskuse masinaülemat MARI LIIAST.

Pikaajalise ja heatasemelise töö eest avaldati rektori käskkirjas tänu majandusteaduskonna dots. EEVI KOLGILE, sisekliiniku dots. ILSE ŠEFFERILE ja majandusteaduskonna õppejõule AINO KONSINILE.

Püüdliku ja kohusetundliku töö eest pälvis tänu ka õppe- ja arenduskoja raamatupidaja EHA KONGO, kellele sooviti käskkirjas tugevat tervist ja muretuid aastaid edaspidiseks.

TÜ ÜLIÕPILASKONNA EDUSTUSE VALIMISEESKIRI

I. Üldosa

§ 1

Edustus on TÜ Üliõpilaskonna esindusorgan, mis kaitseb tema huve ning otsustab TÜ põhikirja ja TÜ Üliõpilaskonna põhikirja alusel üliõpilaskonda puudutavaid küsimusi.

Edustuse volituste tähtajaks on üks aasta algusega 1. septembrist. Edustuse liikmete arv on 25.

§ 2

Korralised edustuse valimised toimuvad iga aasta aprillikuus. Valimiste päevad, koha ja kellaajad määrab kindlaks edustus ja teeb need üliõpilaskonnale teatavaks vähemalt kolm nädalat enne valimiste algust.

§ 3

Edustuse tegevuse ennetähtaegsel lõppemisel varem kui 3 kuud enne korralisi valimisi toimuvad erakorralised valimised. Erakorralised valimised kuulutab välja TÜ Üliõpilaskonna Valitsus hiljemalt 7 ööpäeva jooksul peale edustuse tegevuse lõppu, ühtlasi teatades valimiste päevad, koha ja kellaajad kolm nädalat enne valimiste algust.

Erakorraliselt valitud edustuse volitused kestavad kuni järgmise korraliselt valitud edustuse esimese koosolekuni.

§ 4

Õigus valida ja valimistel kandideerida on kõigil TÜ üliõpilaskonna liikmeil. Valijate nimekirjast välja jäänud üliõpilaskonna liikmed võetakse nimekirja ka valimiste kestel üliõpilaspileti alusel.

§ 5

Igal valijal on üks hääl. Valijad osalevad valimistel võrdsetel alustel. Valimised on otsesed. Hääletamine on salajane. Kontroll valijate tahteavalduse üle ei ole lubatud.

§ 6

Valimised korraldab edustuse kinnitatud 5-liikmeline valimistoimkond, mille liikmed ei kandideeri valimistel.

Valimistoimkonna ülesanded:

1) valijate nimekirja koostamine ja kontrollimine;

2) valimiste korra tutvustamine;

3) kandidaatide nimekirjade vastuvõtmine ja kehtivuse tunnistamine vastavalt valimiseeskirja nõuetele;

4) valimissedelite valmistamine ja valijatele väljaandmine;

5) hääletamise korraldamine ja korra tagamine hääletusruumis;

6) valimiskäigu protokollimine, valimistulemuste kindlakstegemine ja avaldamine.

§ 7

Edustuse valimistel kasutatakse nimekirjalise proportsionaalse esindatuse valimissüsteemi.

II. Valimisnimekirjade esitamine

§ 8

Kandidaatide nimekirjad esitatakse valimistoimkonnale kolme päeva jooksul hiljemalt 9x24 tundi enne valimiste algust. Nimekirjad võivad endale nime võtta.

Kandidaatide nimekirjal peab olema vähemalt 15 valija allkiri.

§ 9

Kandidaatide arv nimekirjas ei ole piiratud. Kandidaat võib esineda ainult ühes nimekirjas.

§ 10

Nimekirja märgitakse kandidaadi ees- ja perekonnanimi ning lisatakse tema elukoht ja üliõpilaspileti number ning kirjalik nõusolek kandideerida selles nimekirjas.

Kandidaatide nimekirjad on tagasivõtmatud.

§ 11

Kandidaatide nimekirju esitades teatavad esitajad kirjalikult, kes allakirjutanutest on nende nimekirja esindaja, viimast vastava volitusega varustades. Kui seda ei ole tehtud, arvatakse nimekirja esindajaks esimene allakirjutanu.

Nimekirjade esindajail on õigus osaleda vaatlejana valimistoimkonna töös.

§ 12

Iga valija võib alla kirjutada ainult ühele nimekirjale, vastasel korral kehtib see allkiri, mis on järjekorras esimesena esitatud nimekirjal. Ühes nimekirjas ei või sama valija esineda kandidaadina ja nimekirjale allakirjutanuna.

§ 13

Kui esitatud nimekiri ei vasta valimiseeskirja nõetele, on valimistoimkond kohustatud sellest hiljemalt 8x24 tundi enne valimiste algust teatama nimekirja esindajale, andes võimaluse teha vastavaid parandusi, mis tuleb esitada vähemalt 5x24 tundi enne valimiste algust.

§ 14

Kõik kehtivaks tunnistatud nimekirjad nummerdatakse nende esitamise järjekorras ja pannakse välja valimisjaoskonda nähtavale kohale hiljemalt 4x24 tundi enne valimiste algust.

III. Valimiste läbiviimine

§ 15

Valimissedelid on ühesuguse välimusega ja tembeldatud TÜ Üliõpilaskonna pitsatiga.

§ 16

Valijale annab valimissedeli allkirja vastu valimisjaoskonna töötaja valijate nimekirja alusel isikut tõendava dokumendi esitamisel.

§ 17

Iga valija kirjutab valimissedelile selle nimekirja numbri, millele ta soovib oma hääle anda.

§ 18

Valija hääletab valimissedeli valimiskasti laskmisega.

§ 19

Hääletamise ajal on valimisruumis vähemalt üks valimistoimkonna liige.

§ 20

Agitatsioon valimiste päevadel ei ole lubatud, välja arvatud varem üles pandud trükised väljaspool valimisruumi.

§ 21

Enne hääletamise algust kontrollib valimiskasti valimistoimkonna esimees kõigi komisjoni liikmete juuresolekul.

Hääletamise vaheaegadel plommib või pitseerib valimiskasti valimistoimkonna esimees kõigi komisjoni liikmete juuresolekul.

§ 22

Valimistoimkond avab valimiskasti pärast hääletamise aja lõppemist. Valimiskasti avamine enne hääletamise aja lõppemist on keelatud. Enne valimiskasti avamist peab valimistoimkond üle lugema ja kustutama kõik valijatele välja andmata jäänud sedelid.

§ 23

Valimiseeskirja nõuetele mittevastavate valimissedelite kehtetuks tunnistamise otsustab valimistoimkond lihthäälteenamusega. Kehtetuks tunnistatud sedelid nummerdatakse ja põhjused kontrollitakse.

§ 24

Pärast kehtivate sedelite üldarvu kindlakstegemist loetakse ja protokollitakse nimekirjadele antud häälte arvud. Häälte lugemine on avalik.

§ 25

Nimekirjade poolt antud hääled transformeeritakse kohtadeks nn. jagajate meetodiga, kasutades modifitseeritud Sainte-Laguë reeglit. Võrdsete keskmiste puhul saab koha nimekiri, mille poolt on antud rohkem hääli.

§ 26

Kui kohtade jaotamisel langeb mõnele nimekirjale rohkem kohti, kui selles nimekirjas on kandidaate, jaotatakse need kohad § 25 ettenähtud korras teiste nimekirjade vahel.

§ 27

Kandidaadid loetakse valituks nimekirjades märgitud järjestuses.

§ 28

Valimisprotokolli kirjutab alla valimistoimkond.

Protokollile lisatakse valimistoimkonna liikmete eriarvamused ning valimistoimkonnale esitatud avaldused ja kaebused hääletamisel esinenud võimalike korrarikkumiste kohta.

Valimiste tulemused avaldab valimistoimkond hiljemalt kolmandal päeval pärast valimiste lõppu. Kogu valimiste kohta käiva materjali esitab valimistoimkond edustusele ning see säilitatakse järgmiste valimiste lõpuni.

§ 29

Edustuse valimiste tulemused kinnitab eelmine edustus. Erakorraliste valimiste tulemused kinnitab rektor.

§ 30

Valitud edustuse esimene koosolek toimub hiljemalt kahe nädala jooksul pärast sügissemestri algust. Selle kutsub kokku eelmine edustus või erakorraliste valimiste puhul TÜÜ Valitsus. Valitud edustuse esimest koosolekut juhatab uue eesistuja valimiseni eelmine edustuse eesistuja (asetäitja).

§ 31

Edustusest lahkunud liikme asemele astub järgmine kandidaat lahkunud liikme nimekirjast.

Kui mõnes nimekirjas ei ole enam kandidaate vabanenud kohtade täitmiseks, alustatakse kohtade jaotamist § 25 ettenähtud korras teiste nimekirjade vahel.

Vastu võetud TÜÜ Edustuse koosolekul

16. jaanuaril 1992

Ametiühingukonverentsi eel

KOLMEPOOLSUSEST TÖÖSUHETES

Lääneriikide praktika näitab, et turumajandus, demokraatia ja tripartism* on omavahel tihedalt seotud ja ühtki neist ei saa täielikult realiseerida ilma ülejäänuteta.

Lääne-Euroopa riigid on praktiseerinud tripartismi aastakümneid. Eriti on selle poole pöördutud rasketel aegadel.

Eestis on tripartismi põhimõtete kasutamine takistatud eelkõige poliitilistel põhjustel:

1) ei ole lõppenud, õigemini — on vaevalt alanud tööandjate ja töövõtjate nimel tegutsevate organisatsioonide väljakujunemine;

2) riik ei ole veel üle andnud kõiki atribuute, mis neile lääne tüüpi turumajanduses tavaliselt kuuluvad.

Tripartismi on meil vaja kiiresti arendada eelkõige kahel põhjusel:

1. Tripartismi arengut on vaja toetada, kui me soovime ühendada demoraatlikke jõudusid ja luua turumajandust;

2. Meie majanduslik olukord on erakordselt raske ja halveneb veelgi. Kui sotsiaalkindlustus ei suuda garanteerida kõigile riskigruppidele hädavajalikku elatusminimumi, ei saa vältida ohtu, et sotsiaalne rahulolematus võib hakata ohustama poliitilisi reforme või viia sotsiaalse plahvatuseni. Sellises olukorras on võimatu üle hinnata sotsiaalse dialoogi vajalikkust mistahes vormis. Eriti vajalikud on kolmepoolsed konsultatsioonid ja läbirääkimised riigi majandus- ja sotsiaalpoliitikas. Paljude Lääne-Euroopa maade kogemused näitavad, et raskes majanduslikus olukorras on sageli oldud sunnitud pöörduma kolmepoolsete läbirääkimiste poole.

Nagu eespool juba mainitud, eeldab tripartism seda, et riik, tööandjad ja töövõtjad oleksid üksteisest sõltumatud ja nende funktsioonid ei kattuks. Meil on see tingimus täidetud vaid osaliselt ja see on suurim takistus teel tripartismile, demokraatiale ja turumajandusele. Siin on vähemalt **kolm põhiprobleemi:**

1. Meil ei ole veel olulist vahet riigi ja tööandjate vahel, kuna privatiseerimine edeneb väga aeglaselt;

2. Enamik meie ametiühinguist, olles vabanenud või vabanemas võõrfunktsioonidest, pole suutnud või ei ole saanud hakata täitma uusi ülesandeid;

3. Majandusliku olukorra halvenedes võivad mõned ametiühingud hakata enesele võtma poliitilistele parteidele omaseid funktsioone või ületähtsustama rahvusprobleeme.

Tripartismi sujumine eeldab mitte ainult kolme eri osapoole olemasolu, vaid ka seda, et iga osapool saaks oma funktsioone korralikult täita.

Valitsus peaks olema võimeline võtma vastavalt vajadusele enesele erinevaid rolle — algatavat, julgustavat, tagasihoidvat või lepitavat rolli.

Tööandjad ja töövõtjad peaksid olema võimelised tegutsema efektiivselt, olema legitiimsed ja piisavalt representatiivsed, et rääkida ametivõimudega tööandjate või töövõtjate nimel. Nad peavad omama tegevuseks piisavalt materiaalseid vahendeid ja teadmisi, et oma ülesandeid kompetentselt täita. Lõpuks — on väga tähtis, et nende kolme osapoole vahel valitseks tasakaal.

ALEKSANDER JAKOBSON

* Tripartism — töösuhete süsteem, milles riik, tööandjad ja töövõtjad on iseseisvad sõltumatud osapooled ning täidavad spetsiifilisi funktsioone.

Annetused ülikooli raamatukogule

Ülikooli raamatukogu uudiskirjanduse näitusele on jõudnud viimased 1992. aasta raamatuannetustest. 1.—7. märtsini võis näitusel tutvuda Euroopa Nõukogu annetatud inimõiguste alaseid materjale sisaldava koguga. Et tegu on pidevalt kasutamist leidvate trükistega, on nende asukohaks nüüd ühiskonnateaduste saali avariiulid.

Heites pilgu tagasi 1992. aastale näeme, et annetused on andnud ülikooli raamatukogu fondidele olulise täienduse. Aastaga kasvas raamatufond 116562 eksemplari võrra ning moodustas 1993. aasta 1. jaanuari seisuga 4,95 miljonit eksemplari. Aasta jooksul arvele võetud trükistest moodustasid ostud 6,2%, annetused 20,8% ning vahetusega saabunud trükised 73%. 1993. aastaks tellitud kirjanduse maksumusest katavad 65% annetustena laekunud summad.

Tartu Ülikooli perel on põhjust öelda südamlik aitäh väga paljudele lahketele ja omakasupüüdmatutele abistajatele.

* Suurema annetusena jõudsid veebruaris kohale **Saksamaa Haridusministeeriumi ja Kõrgkoolide Rektorite Nõukogu** kingitud trükised, 3 paljundusaparaati ning mikrovormide lugerid.

* **Rootsi kuninga ja kuninganna** külaskäigu puhul eraldas Rootsi valitsus pool miljonit Rootsi krooni ülikooli raamatukogule kirjanduse ostmiseks ning tehnilise varustuse ajakohastamiseks.

* Õppekirjanduse ostmiseks eraldas 200 000 Rootsi krooni **Hildur Nordiens Minnesfond** (Rootsi).

* Suur on olnud **Sabre-Fondi** (USA), hr. **Ago Ambre (Ameerika Fond Eesti Majandushariduse Toetuseks)** ning **dr. Endel Aruja** abi ülikoolile vajaliku kirjanduse hankimisel ning Tartusse toimetamisel.

* **Euroopa Ühenduse** depooraamatukoguna saab ülikooli raamatukogu alates 1992. aastast tasuta Euroopa Ühenduse väljaandeid.

* Tänu **Tartu Ülikooli fondile Kanadas** ja isiklikult **prof. Olev Trässile** on meil võimalus ka sel aastal kasutada informatsiooni saamiseks arvutiandmebaase kogu maailmas ilmuva teaduskirjanduse kohta (*Current Contents,* USA Kongressi raamatukogu kataloog jm).

* Tänu **Karolinska Instituudi raamatukogu** (Stockholm) aktiivsele abile on võimalik teha *on-line* otsinguid Euroopa andmebaasides.

Need annetused võimaldavad meil saada informatsiooni sellisel tasemel, mis paar aastat tagasi oleks olnud unistuseks julgete mõtete maailmast.

Omamoodi võlu on väikestel, ühe-kahe inimese initsiatiivil põhinevatel raamatukinkimisaktsioonidel. Ajalugu on meile korduvalt näidanud, et sõprus riikide vahel salatakse tihti poliitiliste olude muutumisel maha. Inimestevahelised sidemed on aja katsumustele kindlamalt vastu pidanud.

* * *

Lõpetuseks lugu ühest **õigusteaduslikku kirjandust** sisaldava kogu saabumisest Tartusse.

Mr. Howard Clark, uudishimulik ja reibas vastpensioneerunud jurist Hullist, külastas Tartu Ülikooli märtsis 1992. Eriti sügava mulje jättis talle raamatukogu. Teda vaimustasid meie vanad fondid ning kurvastas mitte eriti rikkalik uuema kirjanduse kollektsioon. Juristina lubas ta koju saabudes kohe leida teid, kuidas meile uuemat õigusteaduslikku kirjandust hankida. Et tal oma lubadustega tõesti tõsi taga oli, selgus mais.

Koju saabunud, asus ta kohe tegutsema. Esimene käik oli tal Hulli ülikooli, kus töötab ta juristist sõber Ken Davison. Seal asjad selgeks teinud, pöördus ta oma poja Johni sõbratari poole. Viimane töötab Londonis Ülemkohtu advokaadina. Probleemist räägiti ka Advokaatide Kolleegiumi esimehega. Selle tagajärjel saabus juunis Tartusse Advokaatide Kolleegiumi kiri, kus pakuti abi ning paluti oma soovid konkreetselt kirja panna.

Samal ajal pani härra Clark tööle oma tütre Victoria sõbra, kelle autoga koguti kokku juba annetatud raamatud. Antud juhul leidsid harva esineva ühenduse nii entusiasm kui asjatundlikkus.

Lõpuks oli kogu koos ja see tuli Eestisse toimetada. Siin tulid appi härra Clarki Inglismaal elavad eestlastest sõbrad Oskar Metsküla ning Tania Rinne. Ühisel jõul leiti kapten, kes oli valmis raamatud tasuta kohale toimetama. Jõululaupäeva hommikul saabus kolmesajast köitest koosnev kogu Tallinna sadamasse.

Nii saabus meile 1992. aasta viimane raamatuannetus.

ÜLLE MUST,
infoosakond

Ei ole veel aukugi... Ausalt öelda ei kujuta keegi meist ettegi, et selle koha peal praegu raamatukogu poleks. Just siia teda ehitama hakati, ja nüüd on selle maja raamatufondis 4,95 miljonit eksemplari. Oma osa on siin annetustel.

Rein Veidemann, praegune Riigikogu liige, «Vikerkaare» asutajaid ja toimetajaid, ka kunagine ülikoolilehe toimetaja, 1976. aasta suvel Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas.

Eesti Teaduste Akadeemia SIHTFOND

üliõpilaste teadustöö toetamiseks

kuulutab välja konkursi 1993. aasta toetustele loodus-, humanitaar-, inseneri-, põllumajandus- ja arstiteaduse valdkonnas. Uurimistoetuse suurus on **500 krooni,** millest kuni pool makstakse välja taotlusele pärast positiivse otsuse langetamist ja ülejäänud osa pärast lõplikult valminud töö (artikli, käsikirja või aruande) esitamist sihtfondile. Pikemaks ajaks planeeritud uurimistööle võib sihtfond toetust maksta ka 1993. aasta lõpuks esitatud vahearuande põhjal.

Kirjalikus taotluses tuleb märkida:

- taotleja
  - nimi ja postiaadress;
  - õppeasutus, teaduskond, eriala, õppeaasta või rühm;
- uurimistöö
  - nimetus;
  - eesmärk;
  - põhimeetod;
  - baas (kateeder, labor, muuseum, ekspeditsioon jne.);
  - esitamise tähtaeg;
  - juhendaja või konsultandi olemasolu korral tema nimi ja töökoht.

Taotlusele on soovitav lisada juhendaja või kateedri arvamus.

Sihtfondi komisjon vaatab läbi taotlused, mis on saabunud **hiljemalt 31. märtsiks 1993 aadressil Tallinn EE0106, Kohtu t. 6, Eesti Teaduste Akadeemia Presiidium, ja langetab otsuse 15. aprilliks.**

Sihtfondi põhimäärusega saab tutvuda kõrgkoolides või Eesti Teaduste Akadeemia Presiidiumis.

Fondi alussuurus 1993. aastaks on 10 000 krooni. Sponsorid võivad fondi kasvatada sihtülekandega Eesti Teaduste Akadeemia Presiidiumile, esitades soovi korral lisatingimusi nende poolt antud raha kasutamiseks.

Sihtfondi komisjon

NB! Sihtfondi põhimäärus ja teave on TÜ rektori kantseleis (ph. ruum 304, tel. 3 52 55 Valve Soome).

JÄLLE TÕLKEVÕISTLUS!!!

Sel aastal tähistab muusikamaailm suure ooperilooja Richard Wagneri 180. sünni- ja 110. surma-aastapäeva. Ühtlasi möödub 100 aastat päevast, mil tema «Tannhäuser» lõpuks saavutas Pariisis ning seega ka mujal Prantsusmaal edu. Seoses sellega kuulutavad Tartu Richard Wagneri Selts ja Prantsuse Teaduslik Instituut Tartus välja

TÕLKEVÕISTLUSE ROMAIN ROLLAND'I ESSEE «WAGNER»

PARIMA EESTIKEELSE TÕLKE SAAMISEKS.

Osa võtma oodatakse eelkõige PTI liikmeid. Žürii (Tiiu Vilimaa PTI ning Loone Kaust ja Liis Kolle TRWS poolt) ootab tõlkeid **1. maiks 1993.** Preemia(d), mille paneb välja Wagneri selts, antakse kätte Richard Wagneri juubeli (22. mai) künnisel. Parim tõlge leiab avaldamist TRWS toimetiste hulgas.

Info ja eesee tekstid Tiiu Vilimaalt, kelle kätte palutakse tuua ka tõlked.

JULGET PEALEHAKKAMIST!!!

Tudengifolkloor

Selle jaoks, kes tunneb huvi tudengite mõtlemise vastu viimastel aastakümnetel, on väga oluline Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev (EÜE). Üks väärtuslikumaid üleskirjutisi, mis malevast minuni on jõudnud, on Zassa (Andres Aderi) laulik. Lisaks varem ilmunutele veel mõni laul.

KULDNE MARSIROOD

Sex Pistols
Cass

Käest lastud kuldne noorus,
pead longus sabad sorgus.
Nii sammub nukralt malevasse
kuldne marsurood.
Mis sest, et meid on vähe,
kuid meelest eal ei lähe
need päevad, mis said veedetud
meil marsiroodus koos.
Elu see on pidu.
Elu see on pidu.
Elu see on pidu
kui me marsirood on koos.
Ning kadunud on sootuks
meil viimne elulootus
ja sellepärast võtame,
mis võtta annab veel.
Vist viimseks jääb see suvi,
sest meie vastu huvi
on tundma hakanud üks ühing,
nimelt ehhehhee.
Elu see...
Nüüd sööme EÜE leiba
ja loodame veel leida
me natukese vabadust,
mis ükskord oli meil.
Kui kord puhkeb sõda,
siis loodame, et mööda
ta läheb meie kodumaast
ja eeskätt ehhehheest.

KULDRE '81

Kogu tudengifolkloor on pärit Kirjandusmuuseumi kogudest.

Rubriiki toimetab
JAAN MALIN

JAAN TÕNISSONI ÕPPERAHA LIINA LUKASELE

Liina Lukase oli kandidaadiks esitanud korp! «Filiae Patriae». Teda iseloomustati kui agarat muinsuskaitsetegelast, fosforiidikaevandamise laiendamise vastu võitlejat, avalikku esinejat, korporatsiooni taastajat, selle ajaloo uurijat (oli esimees 1991. a. teisel poolel), põhimõttekindlat ja teotahtelist eesti tütart. Liina Lukas õpib eesti filoloogiat ja süvendatult ka filosoofiat, õppeedukus on olnud väga hea.

Tugevaid kandidaate oli teisigi. Eesti Rohelised ja KBFI vanemteadur Tiit Laasberg olid esitanud bioloogiaüliõpilase **Alo Merilo,** EÜS ajalootudengi, EÜS-i esimehe **Indrek Ellingu,** EÜS «Veljesto» ja UKU Masingu kolleegium eesti filoloogi **Anti Läätse,** ja «Filiae Patriae» peale L. Lukase ka ajalootudengi **Leane Moritsa.** Hääletamisel sai L. Lukas 4, A. Lääts 1 ja Indrek Elling 1 hääle. Varem on Jaan Tõnissoni õpperaha (praegu semestriks 2000 krooni) saanud Tiit Pruuli, Indrek Tarand, Aare Kasemets, Mart Loog, Viljar Peep ja Toomas Kukk.

ROTALIA FONDI STIPENDIUMID OOTAVAD JAGAMIST

Seattle'is (USA) asuv Rotalia Fond tahab oma iga-aastasi stipendiume jagada ka sel kevadel. Stipendiumid on ette nähtud väljapaistvatele Eesti päritoluga akadeemilistele noortele (ülikooli astujatele, ülikoolis õppivatele, kõrgemate teaduslike kraadide taotlejatele ja neile, kes soovivad oma akadeemilist eriala täiendada).

Mullu jagas Rotalia Fond välja kokku 14 000 USD. Kuuele 2000-dollarilisele stipendiumile lisandus 2000 dollarit läänemaailmas asuvate Eesti üldorganisatsioonide toetuseks.

Sel aastal tahab Rotalia Fond samalaadsel otstarbel välja jagada kuni 20 000 USD.

Fondi eesmärk on aidata eesti noortel omandada uuemat lääne tehnoloogiat, et see leviks ja saaks kasutatavaks Eestimaa hüvanguks.

Rotalia Fondi stipendiumi taotlemisel peab sooviavaldustes sisalduma **järgmine info:**

— sünniaeg ja -koht,

— haridustee (koolid, kursused, tööpraktika jne.),

— ülikool Läänes, kus kavatsetakse stipendiume kasutada,

— sooviavaldaja nägemus Rotalia Fondi stipendiumi abil omandatud teadmiste rakendamisest Eesti riigile ja rahvale kasulikul moel,

— sooviavaldaja tegevus Eesti rahvuslikes ja üliõpilasorganisatsioonides (kui sooviavaldaja ei kuulu neisse, siis väljendagu oma selleteemalisi eelistusi ja tõekspidamisi),

— nimed ja aadressid, kuhu kandidaat on varem sooviavaldusi saatnud või kuhu kavatseb saata, kust on varem stipendiume saanud,

— kandidaadi majanduslik olukord.

Avalduste hulk Rotalia Fondile ei ole piiratud. Iga kandideerija võib lisada ka täiendavaid soovitusi koolidelt, organisatsioonidelt, asjakohastelt isikutelt jne.

NB! Avalduse vormistamisel tuleb kasutada välismaist kirjastandardit, kus avalduse **igal lehel on üleval vasakus nurgas** avaldaja nimi, aadress ja telefoninumber, üleval paremas nurgas aga koht ja kuupäev. Eelistatud on eestikeelsed avaldused.

Avaldused saata Rotalia Fondi juhatusele **hiljemalt 15. aprilliks** aadressil:

Kenneth M. Gorshkow,
2431 — 5th Ave. W.,
Seattle,
WA 98119,
USA

IN MEMORIAM

VALMAR ADAMS

30. jaanuar 1899 — 15. märts 1993

VASTUTERVITUS EESTI FILOLOOGIDELE

(Mai 1976)

See vanamees, kes kompleb kepi najal
ja vastab, nagu otsiks pea alt kõrvu,
see pole mina.
Te ju mäletate, et ma
tulin tuppa kotkatiiva najal
ja mu sõna tõusis nagu lennuk
ja sisu ammendus kui liivakell.

See vanamees on lubjastunud aju,
veel maha matmata, kuid maha
kantud ammu.

Mu linnupojad, hoidke ikka kokku
ja teadke: mina olen teie seltsis
ja räägin Lermontovist, saatusest ja teist,
nii nagu kunagi, kui olime veel pereks,
kui minevikust vestlesime, nagu
see olnuks mööduv tänapäev
ja hoogne hommik.

Uusi trükiseid TÜ kirjastus- ja trükiosakonna väljaandel veebruaris

Tiina Juhansoo. Mitraalklapi prolaps lastel. Tartu 1993. 500 eks., 24 lk.

Jüri Sepp. Konkurentsipoliitika teoreetilised alused. Tartu 1993. 500 eks., 132 lk.

Jüri Sepp. Konkurentsipoliitika õiguslikud alused. Tartu 1993. 500 eks., 80 lk.

Tiiu Paas. Ettevõtte infosüsteemi loomine. Tartu 1993. 400 eks., 148 lk.

Tiina Nõges. Sissejuhatus vee mikrobioloogiasse. Õppevahend hüdrobioloogia ja mikrobioloogia eriala üliõpilastele. Tartu 1993. 250 eks., 80 lk.

Peeter Põld. Üldine kasvatusõpetus. Faksimileväljaanne. Tartu 1993. 500 eks., 160 lk.

Kõrva-, nina ja kurguhaiguste uurimis- ja ravivõtteid polikliinikus. Metoodiline juhend ravi- ja stomatoloogiaosakonna üliõpilastele. Teine trükk. Tartu 1993. 500 eks., 52 lk.

Abiks regionaalgeoloogia ja geotektoonika õppijaile II. Valik loengute illustratiivsest materjalist. Koostanud A. Oraspõld, J. Kirs. Tartu 1993. 300 eks., 144 lk.

Tsiviilõiguslikke normatiivakte I. Omandireform. Koostanud I. Kull. Tartu 1993. 400 eks., 100 lk.

Eesti üleminekul turumajandusele. Eesti Vabariigi 75. aastapäevale pühendatud teadusliku konverentsi teesid. Tartu 1993. 150 eks., 108 lk.

Л. Роостар. Боевые огнестрельные ранения II. Тарту 1993. 600 экз., 132 с.

SPORDIKESKUSES

TÜ spordikeskus korraldab üliõpilastele spordiharrastust. Eelmisel õppeaastal kehtestati pääsmete süsteem Ujula 4 spordihoones, nüüd on see laienenud kõikidele TÜ sisebaasidele. 10. märtsiks oli TÜ üliõpilastele ja töötajatele vormistatud 1357 pääset, neile lisandub veel 184 pääset kehakultuuriüliõpilastele ja õppejõududele ning 191 pääset 16. kutsekeskkooli ujulasse. Seega tegutseb meil praegu 1732 registreeritud spordiharrastajat. Laekumata on 8 naisvõimlemise rühma pääsmetaotlust vähemalt 130 inimesele. Neile lisanduvad veel välistingimustes harjutajad (suusatajad, jooksjad) ja ühekordsete pääsmetega individuaalharjutajad.

* * *

Selle semestri uudis on ENESEKAITSE ja IDAMAA VÕITLUSVIISIDE rühmad nii meestele kui ka naistele. Asjahuvilistel tasub vaatama minna Jakobi 5 võimlasse T, K, N, R kell 20.

Tuletame meelde, et ÜLIÕPILASI VÕETAKSE VASTU VEEL KÕIKIDESSE RÜHMADESSE. Infot saab spordikeskusest (Jakobi 5, ruum 114 või 112). Ka UUTE RÜHMADE JAOKS leidub mõningal määral aega.

* * *

ÜKSIKHARJUTAJAD saavad kasutada Ujula 4 spordihoone maneeži kas ühekordse või kuumaksu eest. Üliõpilaspileti esitamisel saab iga tööpäev kell 12—14 maneežis harjutada 1 krooni, kell 19—20.30 aga 2 krooni eest. Kuukaart maksab ennelõunasel ajal 12.50, õhtuti 17.50. Kes pole üliõpilased, neile on kõik taksid poole kallimad.

VALTER LENK,
spordikeskuse juhataja

RAHVUSLIK IDENTITEET ON OHUS!

(Eesti humanitaar- ja sotsiaalteaduste tulevik)

Nõupäev ja pressikonverents

Tartu Ülikooli aulas 23. märtsil kl. 12.

Korraldaja: Tartu Ülikooli filosoofiateaduskond.

Esinejad ja vastajad: Tallinna ja Tartu ülikoolide ja teadusasutuste humanitaar- ja sotsiaalteadlased.

Eesmärk: valgustada eesti humanitaar- ja sotsiaalteadlaste tegevust;

selgitada selle tegevuse vajalikkust rahvusliku identiteedi tagamisel;

analüüsida kujunevat olukorda, kus on asutud seda tegevust piirama;

otsida teid selle tegevuse säilitamiseks ja laiendamiseks;

osutada võimalikele kokkuhoiuvõimalustele muudes tegevussfäärides, kus kokkuhoid ei ohusta rahvuslikku identiteeti ja eksistentsi.

Osavõtjaile tagatakse infobülletään.

Lühikestele sissejuhatavatele sõnavõttudele järgneb kohe pressikonverents. Edasi jääb aega aruteluks.

Õppima Uppsala Ülikooli!

Välissuhete osakond kuulutab välja konkursi õppimiseks Uppsala Ülikoolis 1993/94. õppeaastal. Nõuded üliõpilastele: lõpetanud vähemalt 2 kursust, väga hea rootsi (inglise) keele oskus.

Avaldused koos dekaani soovitusega ja keeleoskuse tõendid esitada välissuhete osakonda 5. aprilliks.

TÜ AMETIÜHING

Ametiühingukomitee uus juriskonsult AIVAR KELLO

annab komitee ruumes (Ülikooli 20, tuba 304) õigusalast nõu teisipäeviti kell 14—15.

TÜAÜ liikmetele tasuta.

Ülejäänutele suulisé konsultatsiooni maksumus viis krooni.

A/ü vabandab eelmises lehes ilmunud nime eksituse pärast.

INFO • INFO

Valikkursused

Filmiajaloo kursus jätkub 22. märtsil Vanemuise 46 kl. 18. Näidatakse S. Eisensteini filmi «Soomuslaev Potjomkin». 5. aprillil saab vaadata kuulsaid koomikuid.

Kultuurikeskus

* * *

Valikkursus «Hingamisfunktsiooni uuringute füsioloogilised alused» (5 loengut à 2 tundi) algab 24. märtsil kl. 17 Näituse tn. 2 füsioloogia instituudi ruumides. Loengutsükkel annab täiendavaid teadmisi hingamissüsteemi funktsionaalse seisundi hindamisel kasutatavatest meetoditest ja hingamise kliinilisest füsioloogiast.

Lektor dots. Henn Kingisepp.

Pane tähele!

«UT» ILMUMISEST

Reedel, 2. aprillil ilmub «UT» erinumber sisseastujatele (teated püüame sellesse ikka ära mahutada) ning sellest järgmine **neljapäeval, 8. aprillil on «UT» edustusse kandideerijate päralt.** Sestap palume veel järgmise nädala lehte hilisemaks ilmumiseks kavandatud lood ära tuua (püüame need veel esmaspäeval vastu võtta).

* * *

ÜLIKOOLI KOHVIKUS

(Narva mnt. 27)

Kolmapäeviti ja neljapäeviti diskoõhtud.

25. märtsil kohvikus SALONGIÕHTU elava muusikaga.

ÜLIKOOLI KLUBIS

Reedel, 19. märtsil kl. 22—02.30 veel ülikooli klubis

TÜ klubi ja «Raadio Tartu» korraldatav ülemajapidu

«ÖÖ*SHOW*'GA KALENDRIKEVADE ESIMESSE PÄEVA»

* «Raadio Tartu» lotovõitude loosimine

* «Miss Tartu '93» show jõuab ülikooli

* «A-visiooni» suur projektsioon

* J. Luts, S. Mällo, ...; ilust, õnnest, armastusest, kevadest, päikesest...

* * *

Laupäeval, 20. märtsil kl. 22 ülemaja diskos*how* «KEVAD SÜDAMESSE!»

* Meeldiva kevadkontserdiga tervitavad teid «Tudengilaulu» tähed ÕNNE PÄRL, PEEP PUIS, ARGO SOON jt.

* Õhtut juhivad EESTI DISKO SUURMEISTRID OLEV ÜLI ja RIHO BAUMAN.

Naerata siiski, ehkki see on viimane kevaddisko ülikooli klubis!

* * *

Pühapäeval, 21. märtsil kl. 21 DISKOÕHTU.

Teisipäeval, 23. märtsil kl. 21 *SPECIAL*-ÕHTU

(vt. reklaami).

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

35 180

A

NR. 10 (1707)
REEDE,
26. MÄRTS
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB !
UUS «UT» MAKSAB
35,VANA 20 SENTI.
TELLIMISHIND
AASTAKS
POSTIGA 25 KR.
ILMA POSTI
VAHENDUSETA
20 KR.

REKTORIKS?!?

Nagu «Postimehest» juba lugeda võis, on esimesed kandidaadid esitatud. Oma ettepanekud esitas **arstiteaduskonna nõukogu.** Kandidaadid on järgmised: arstiteaduskonna dekaan farmakoloogiaprofessor **LEMBIT ALLIKMETS**, närvikliiniku juhataja neuroloogiaprofessor **AIN-ELMAR KAASIK** (kandideeris ka eelmistel rektori valimistel), Eesti Ravimikeskuse juhataja kliinilise farmakoloogia professor **LEMBIT RÄGO** ja anestesioloogia ja intensiivravi kliiniku juhataja professor **RAUL TALVIK.**

Kandidaate saab esitada 31. märtsini Viie päeva jooksul pärast seda peavad kandidaadid teatama oma nõusolekust. Uus rektor valitakse 28. mail.

Kolmapäeva lõunaks, mil oleks olnud viimane võimalus ajalehte midagi lisada, rohkem kandidaate esitatud ei olnud.

UUE EDUSTUSE VALIMINE LÄHENEB! SEE TOIMUB JUBA 13.—15. APRILLINI!

❐ *Kas tahad, et Sinuga juhtub ka niiviisi?*

MARGUS SANGLEPA joonistus

Täpsemat teavet saab valimistoimkonnast, aga ka eelmisest ajalehest. Meelespidamiseks veel, et:

1) valimised toimuvad 13.—15. aprillini TÜ teadusraamatukogu fuajees (samal viisil kui eelnevail kordadel), valida saab neil päevil kella 10—20-ni;

2) valimisnimekirjade nõuetekohaseid blankette saab TÜÜ Valitsusest Ülikooli tn. 20—305 (vana kohviku peal) iga päev
kella 11—15-ni;

3) täpsemat informatsiooni nimekirjade koostamise kohta saab telefonil 3 53 31.

Nimekirju võetakse vastu **29. märtsist 31. märtsi keskpäevani.**

* * *

NB! Kõigile kandideerijaile on avatud ka «UT» veerud. Nimekirju, programme, fotosid oodatakse toimetusse samuti **31. märtsiks!**

TÜ VALITSUSES

23. märtsil

● **Põhjalikult arutati ülikooli eelarvet.** Eelarvekomisjon (esimees Jaak Aaviksoo, liikmed Vello Peedimaa, Oleg Andla, Raul Talvik, Toomas Haldma,Ivar Saarniit, Olev Must) olid kokku pannud nii eelmise aasta eelarve täitmise kui selle aasta eelarve. Probleeme on palju. Teisele lugemisele tuleb finants-majanduslik tegevus veel neljapäeval (s.t. tuli eile) ja täna tahetakse see kinnitada TÜ nõukogus. Seejärel ajaleheski eelarvest pikemalt.

● **Valitsus toetas õigusteaduskonna põhimääruse projekti,** mis läheb samuti kinnitamisele TÜ nõukogusse.

● **Moodustati komisjon, kes otsustab Raefondi kasutamise üle** (Toivo Maimets, Tiit Rosenberg ja Peeter Tulviste).

● **Arutati ainepassi sissesead mist, arutelu jätkub.**

● Otsustati muuta rektori käskkirja nr. 180 (23. 10. 92) p. 2 — muuta tasuliseks **akadeemiliste õiendite koostamine ja väljaandmine** enne 1. jaanuari 1993 eksmatrikuleeritud üliõpilastele (á 50 kr.).

● Viidi sisse muudatus käskkirja nr. 29 (29. 01. 92) — **eksternina** eksamite sooritamiseks võib luba taotleda isik, kes on põhiosa vastava eriala kohustuslikust õppeplaanist läbinud TÜ üliõpilasena ning mille lõppeesmärgiks on TÜ diplomi saamine.

LAHTISTE USTE PÄEVAD TARTU ÜLIKOOLIS 6.—8. APRILL

6. aprill

kl. 12.15 Ülikooli 18 (aula) **filosoofiateaduskond**
kl. 13 Ülikooli 18—102 **ajalooosak.**
kl. 13 Ülikooli 18 (aula) **germaani-romaani filoloogia osak.**
kl. 13 Ülikooli 18—238 **ajakirjanduse osakond**
kl. 13.30 Tiigi 78—237 **eripedagoogika osak.**
kl. 13.30 Tiigi 78—336 **psühholoogia osak.**
kl. 14 Ülikooli 18—227 **vene ja saavi filoloogia osak.**
kl. 14 Ülikooli 18—102 **eesti ja soome-ugri filol. osak.**
kl. 12.15 Ujula 4—204 **kehakultuuriteaduskond**
kl. 13.15 Tähe 4—156 **sotsiaalteaduskond**
kl. 14.15 Ülikooli 18 (aula) **matemaatikateaduskond**

7. aprill

kl. 12.15 Ülikooli 18 (aula) **õigusteaduskond**
kl. 12.15 Tähe 4—160 **füüsika-keemlateaduskond**
kl. 14.15 Ülikooli 18 (aula) **usuteaduskond**
kl. 15.15 Nooruse 9 (aula) **majandusteaduskond**
(bussid 2 või 7, Raja peatus).

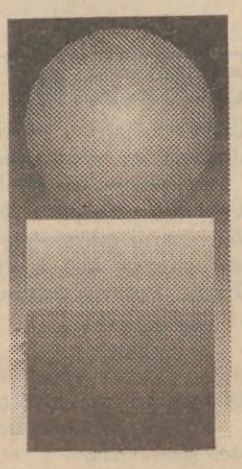
8. aprill

kl. 10—13 Vanemuise 26 (kunstnike maja) **maali eriala**
kl. 12.15 Ülikooli 18 (aula) **bioloogia-geograafiatea - duskond**
kl. 14.15 Ülikooli 18 (aula) **arstiteaduskond**

Järgmisel reedel, s.o. 2. aprillil ilmub sisseastujatele ülikooli tutvustav «UT» erinumber.

Mess INNOVAATIKA '93

1.—3. aprillini
Tartus, Tähtvere näitusehallis, Kreutzwaldi tn. 60

Neljapäeval, 1. aprillil

kell 10.30 KUIDAS VIIA OMA ÄRIIDEE ELLU
ettevõtluse seminar noortele ja algajatele
korraldaja: AIESEC
eelregistreerimine ja info: tel. 33 179

kell 11 messi pidulik avamine

kell 14 KUIDAS KAITSTA VAIMUVARA
intellektuaalomandi seminar patendi-, kaubamärgi- ja autoriõigusest
korraldaja: TÜ patendigrupp
eelregistreerimine ja info: tel. 35 294
näitus lahti kell 10—19

Reedel, 2. aprillil

kell 10.30 QUO VADITIS, ERUDITIO ET UNIVERSITAS?
kõrghariduse seminar
korraldaja: messi toimkond
info tel. 35 421

kell 14 PRESSIKONVERENTS
näitus lahti kell 10—19

Laupäeval, 3. aprillil

kell 10.30 TEADUS JA TOOTMINE
seminar rakendusteaduste ja tootmise suhetest
eesistuja: prof. Toomas Tenno
ettekannete registreerimine ja info: tel. 35 272

kell 14 KOHTUMINE SOOME LEIUTAJATE LIIDU ESINDUSEGA

kell 10—16 PROOVIME KASUTADA ELEKRONPOSTI
arvutiside tunnid
korraldaja: TÜ arvutiteaduse instituut ja koolid
eelregistreerimine ja info: tel. 35 409
näitus lahti kell 10—16

Informaatikanõukogu töötab

Informaatikanõukogu on TÜ valitsuse juures töötav nõuandev organ, kelle kompetentsi kuuluvad informaatika üldprobleemid ülikoolis:

— TÜ informaatika arengustrateegia nõustamine;

— ülelülikooliliste informaatika sõlmprobleemide lahendamine;

— informaatikaalaste ülelülikooliliste allüksuste töö suunamine.

Nõukogu moodustati rektori käskkirjaga 4. märtsil k.a. koosseisus prof. J. Aaviksoo (esimees), dots. A. Isotamm (majandusteaduskond), O. Kaal (üliõpilaskond), prof. J. Kiho, M. Meriste, dots. J. Pöial (matemaatikateaduskond), T. Talvik (raamatukogu), J. Tapfer (arvutuskeskus), O. Teller (füüsika-keemiateaduskond), prof. H. Õim (filosoofiateaduskond).

Nõukogu esimesel koosolekul täpsustati töökorraldust, arutati tegevuskava ja ülikooli eelarvesse esitatavaid taotlusi. Informaatika arengustrateegia kujundamiseks peeti vajalikuks kuulata järgmisel koosolekul arvutiteaduse instituudi, majandusinformaatika ja modelleerimise instituudi ning raamatukogu arengukavad ning teha ülevaade teaduskondade arengutaotlustest.

Samal eesmärgil tahetakse ära kuulata endise arvutustehnika komisjoni ülevaade ülikooli arvutustehnika olukorrast ja uue arvutustehnika vajadusest.

Ülikooli eelarvekomisjonile otsustati teha-järgmine ettepanek: pidada otstarbekaks eraldada 1993. aasta eelarvest informaatika arendamiseks:

a) teaduskondade dekanaatide arvutustehnikaga varustamiseks ja vastava andmeside arendamiseks 0,25 miljonit krooni;

b) ülelülikoolilise andmesidevõrgu arendamiseks (ja vastava töögrupi moodustamiseks) 0,25 miljonit krooni.

Peeti vajalikuks moodustada ka andmeside töögrupp (grupi juht O. Teller) ja arutada ning täpsustada järgmisel koosolekul nii töögrupi koosseis kui ka tegevussuunad.

Järgmine koosolek on 8. aprillil.

MERIK MERISTE

Ametiühingu konverentsi eel

Projekt

PARANDUSED JA TÄIENDUSED TÜAÜ PÕHIKIRJALE

I

§ 5 Seni: «TÜAÜ liikmeks võib olla iga Tartu Ülikooli ja tema juures tegutseva ettevõtte või organisatsiooni töötaja (sealt pensionile siirdunu), kes...

Uus variant: «TÜAÜ liikmeks võib olla Tartu Ülikooli iga õppejõud, teadur, teenistuja, magistrand või doktorand; ülikoolist pensionile siirdunu või seal töö kaotanu, kes...»

II

Jätta välja § 6.4: «(TÜAÜ liikmel on õigus) saada TÜAÜ-lt rahalist toetust, tuusikuid ja muid hüvesid, samuti kuuluda TÜAÜ poolt jaotatavate hüvede järjekorda.»

III

Jätta välja § 6.7 2. lõik: «Ametiühingu valitavate organite koosseisu kuulumine ei ole ühitatav Tartu Ülikooli rektori, prorektori, kantsleri ja teiste TÜ valitsuse liikmete, samuti juriidiliselt iseseisvate struktuuriüksuste juhtide ametikohaga».

Kommentaar: § 5 kohaselt on mainitud isikute kuulumine TÜAÜ-sse vastuolus ametiühingute kui töövõtjate organisatsiooni põhimõtetega.

IV

§ 8 Seni: «Liikmemaksu suuruseks on iga kuu töötasust või stipendiumist 1%, mis laekub a/ü arvele raamatupidamise kaudu. TÜAÜ liikmed, kes töötasu või stipendiumi ei saa, on liikmemaksust vabastatud...»

Uus variant: «Liikmemaksu suuruseks on iga kuu töötasust, stipendiumist või töötu abirahast 1%, mis laekub a/ü arvele TÜ raamatupidamise kaudu, a/ü liikmetelt vahetult või neid esindava panga kaudu. TÜAÜ liikmed, kes töötasu, stipendiumi või töötu abiraha ei saa, on liikmemaksudest vabastatud...»

V

Jätta välja § 16.5: «(TÜAÜ konverents) seab üles rahvasaadiku kandidaate».

VI

Jätta välja § 18.7: «(TÜAÜ komitee) otsustab põhikohaga Tartu Ülikoolis töötavate TÜAÜ liikmete administratsiooni algatusel vallandamiseks ning TÜAÜ komitee ja algorganisatsiooni juhatuste liikmete distsiplinaarkaristuse määramiseks nõusoleku andmise».

Kommentaar: see peaks olema kollektiivlepingu koostisosaks.

VII

Viia § 20.3 sisse sõna «usaldusisiku» järgmiselt: «Algorganisatsiooni üldkoosolek (konverents) valib ... selle esimehe ja/või usaldusisiku ja...

VIII

Jätta välja IV osa «Tagatised TÜAÜ liikmetele», kuna see on kollektiivlepingu teema, kokkuleppe küsimus tööandja esindajaga.

Ametiühingukomitee

TÜ töö- ja puhkeaja kokkulepe 1993. aastaks

Eesmärgiga täpsustada TÜ töö- ja puhkeaegu ning lähtudes 1992. a. kokkuleppest ning EV puhkuseaduse §-st 7 lepivad ülikooli ametiühingukomitee ja valitsus kokku alljärgnevas:

§ 1. Tartu Ülikooli Valitsus:

1) tagab kõigile TÜ täiskoormusega õppejõududele 36-tunnise ning ülejäänud töötajatele 40-tunnise ja viiepäevase töönädala. Töötaja tööpäev jaotub esmaspäevast neljapäevani kella 8—17-ni lõunavaheajaga 12—13, reedel kella 8—16.30-ni lõunavaheajaga 12—12.30. Riiklike pühade eelsetel päevadel lõpeb töö kell 12 (v. a. õppetööga seotud töötajad);

2) võimaldab 24- või 36-tunnise lühendatud töönädala ja lisapuhkuse töötajaile, kes töötavad ohtlikes ja tervistkahjustavates tingimustes vastavalt lisale 1.

3) määrab kindlaks, et tööaja režiimi ja tööaja graafikud TÜ struktuuriüksuste ja töötajate kategooriate lõikes kehtestab ülikooli rektor oma käskkirjaga kooskõlastatult TÜ ametiühingukomiteega. Samas korras määratakse kindlaks libisevate töögraafikute koostamise kord;

4) võimaldab kõigile TÜ töötajatele puhkused vastavalt lisale 2, millele liidetakse täiendavalt:

a) lisapuhkus tervistkahjustava töö eest vastavalt lisale 1;

b) 7 kalendripäeva lisapuhkust õppetööd tegevatele töötajatele (v. a. õppejõud).

§ 2. Puhkusetasu makstakse hiljemalt eelviimasel tööpäeval enne puhkuse algust täies ulatuses. Ettenähtud ajal puhkusetasu mittemaksmisel võib töötaja nõuda oma puhkuse pikendamist puhkusetasu maksmisega viivitatud aja võrra. Kui töötajal pole oma tööülesannete tõttu võimalik saada puhkuse pikendust vahetult pärast korralise puhkuse lõppu, antakse see talle sobivamal ajal tööaasta jooksul.

§ 3. Tartu Ülikooli ametiühing nõuab oma liikmetelt kehtestatud tööajanormidest ja tööajarežiimist kinnipidamist.

§ 4. Aasta keskel tekkivad vaidlused kokkuleppe kohaldamisel ja tõlgendamisel ning ettepanekud muutmiseks vaatab läbi ning lahendab Tartu Ülikooli Valitsus kooskõlastatult Tartu Ülikooli ametiühingukomiteega.

A. JAKOBSON, TÜ ametiühingukomitee esimees
Prof. J. KÄRNER, TÜ valitsuse nimel rektor

Lisa 1

Tervistkahjustavad mõjurid, mis annavad õiguse lühendatud töönädalale ja pikemale puhkusele

	Töönädala pikkus tundides	Lisapuhkuse kestus kalendripäevades
1. Toksilised ained		
1.1. I ohuklassi ained	36	7
1.2. II ohuklassi ained	36	7
1.3. III—IV ohuklassi ained	40	5
2. Tolm, valdavalt fibrogeense toimega	36	7
3. Ioniseeriv kiirgus	24 või 36	7
4. Mitteioniseeriv kiirgus	40	5
5. Tööruumi mikrokliima:		
5.1. Suhteline õhuniiskus 25% üle lubatud normi soojal aastaajal	36	5
5.2. Infrapunane (soojus) kiirgus üle 140W/m^2	40	7
6. Bioloogilised tegurid ja mikroorganismid:		
6.1. I, II ja III ohuklassi tegurid	36	7
6.2. Valgulised ja kehaomased ained (seerumid, vitamiinid, aminohapped jt.)	36	7

Lisapuhkust saavad töötajad, kes töötavad täistööpäeva tervistkahjustavates tingimustes. Lisapuhkust antakse ainult ühe tervistkahjustava näidustuse alusel. Mitme kahjuliku näidustuse esinemisel võetakse aluseks neist tervisele enam kahjulik.

Töötajate nimekirjad, kellele taotletakse lühendatud tööaega ja/või pikemat puhkust ning lühendatud tööaja graafikud esitatakse struktuuriüksuste juhatajate poolt töökaitseinsenerile.

Lisapuhkus tervistkahjustava töö eest liidetakse lisas 2 näidatud töötaja põhipuhkusele ja tal pole enam õigust saada lisapuhkust normeerimata tööaja eest, kuna need kaks lisapuhkuse liiki välistavad teineteist.

Lisa 2

TÜ töötajate puhkused ametikohtade järgi 1993. a. kalendripäevades (lisapuhkused tervistkahjustava töö ja õppetöö eest vt. lisa 1 ja § 1 lg (4)).

Ameti-(töö-) koht	Põhipuhkus	Lisapuhkus normeerimata tööaja eest	Kokku puhkust
1	2	3	4
— rektor	56		56
— prorektor (v.a. haldusprorektor)	56		56
— haldusprorektor	42	7	49
— õppejõud	56		56
— asjaajaja	28	7	35
— v.-asjaajaja	28	7	35
— ajalehetoimetaja	28	7	35
— arhivaar	28		28
— aednik	28	7	35
— v.-aednik	28	7	35
— elektrik	28		28
— fotograaf	28	7	35
— vaneminsener	28	7	35
— insener	28	7	35
— töökaitseinsener	28	7	35
— juhtivinsener	28	7	35
— peainsener	28	7	35
— juriskonsult	28	7	35
— v.-juriskonsult	28	7	35
— keevitaja	28		28
— konstruktor	28	7	35
— juhtivkonstruktor	28		28
— peakonstruktor	28		28
— kunstnik	28		28
— kunstnik-restauraator	28		28
— komandant	28	7	35
— keskküttekütja	28		28
— korrektor	28		28
— kabinetijuhataja	28	7	35
— lukksepp	28		28
— lukksepp-freesija (EJ-s)	28		28
— lukkseppelektrik (teadusk.)	28	7	35
— laborant	28	7	35
— vanemlaborant	28	7	35
— kesklaohoidja	28		28
— laohoidja	28		28
— maaler	28		28
— masinaülem	28	7	35
— vahetusülem	28	7	35
— telestuudio ülem	28		28
— metoodik	28	7	35
— vanemmetoodik	28	7	35
— masinakirjutaja	28	7	35
— vanemmasinakirjutaja	28	7	35
— elektrik EJ-s	28		28
— lukksepp EJ-s	28		28
— operaator-masinakirjutaja	28	7	35
— meister	28	7	35
— operaator	28		28
— rež.-operaator	28		28
— mikrof.operaator	28		28
— paljundusoperaator	28	7	35
— osakonnajuhataja	28	7	35
— programmeerija	28	7	35
— matemaatik-programmeerija	28	7	35
— asjaajaja-pasportist	28		28
— varahoidja	28	7	35
— peavarahoidja	28	7	35
— raamatupidaja	28	7	35
— v.-raamatupidaja	28	7	35
— pearaamatupidaja	28	7	35
— pearaamatupidaja asetäitja	28	7	35
— rektori abi	28	7	35
— rektori nõunik	28	7	35
— restauraator	28	7	35
— restauraator-köitja	28	7	35
— santehnik	28		28
— sektorijuhataja	28	7	35
— sekretär	28	7	35
— sekretär-masinakirjutaja	28	7	35
— sekretär-asjaajaja	28	7	35
— sõiduautojuht	28	7	35
— tehnik	28	7	35
— vanemtehnik	28	7	35
— treial	28		28
— telefonist	28	7	35
— toimetaja	28	7	35
— vanemtoimetaja	28	7	35
— tõlk-välistoimetaja	28		28
— peatoimetaja	28	7	35
— tehniline toimetaja	28		28
— v.-tehniline toimetaja	28		28
— monteerija-kopeerija	28	7	35
— trükitööline	28	7	35
— inspektor	28	7	35
— vaneminspektor	28	7	35
— köitja	28	7	35
— korrespondent	28	7	35
— dispetšer	28		28
— töödejuhataja	28		28
— v.-töödejuhataja	28		28
— teadussekretär	35	7	42
— v.-teadur, teadur	42		42
— väljastaja	28		28
— ökonomist	28	7	35
— v.-ökonomist	28	7	35
— referent	28	7	35
— v.-referent	28	7	35
— puusepp	28		28
— müürsepp	28		28
— tisler	28		28
— transporditööline	28	—	28
— krohvija	28		28
— plekksepp	28		28
— preparaator	28	7	35
— kütja	28		28
— koristaja	28		28
— valvur	28		28
— uksehoidja	28		28
— remonditööline	28		28
— veoautojuht, olenemata autokandejõust	28		28
— muuseumiteenija	28		28
— liftimehhaanik	28		28
— masinist	28		28
— majahoidja	28		28
— riidehoidja	28		28

Töötajatele, kelle ametinimetus käesolevas loetelus puudub, määratakse lisapuhkuste ja kogupuhkuse kestus TÜ rektori ja TÜAÜ esimehe ühise otsusega igal konkreetsel juhul eraldi.

J. KÄRNER, rektor, professor
A. JAKOBSON, TÜAÜ esimees

REKTORI KÄSKKIRI

Isiklike sõiduautode ametisõitudeks kasutamise hüvitamisest

Lähtudes EV Valitsuse määrusest 07. 01. 1993. a. nr. 4, kehtestan isiklike sõiduautode ametisõitudeks kasutamise kulude hüvitamise järgmise korra:

1. Hüvitist makstakse TÜ struktuuriüksuste põhikohaga töötajatele tööalaste sõitude kompenseerimiseks.

2. Tööalaste sõitudega võrdsustatakse ka isikliku sõiduauto kasutamine ametialastel lähetustel. Isikliku sõiduauto kasutamine ametialasel lähetusel on lubatud tingimusel, et sellega tagatakse selle lähetuse kulude (k. a. majutusrahad ja päevaraha) kokkuhoid.

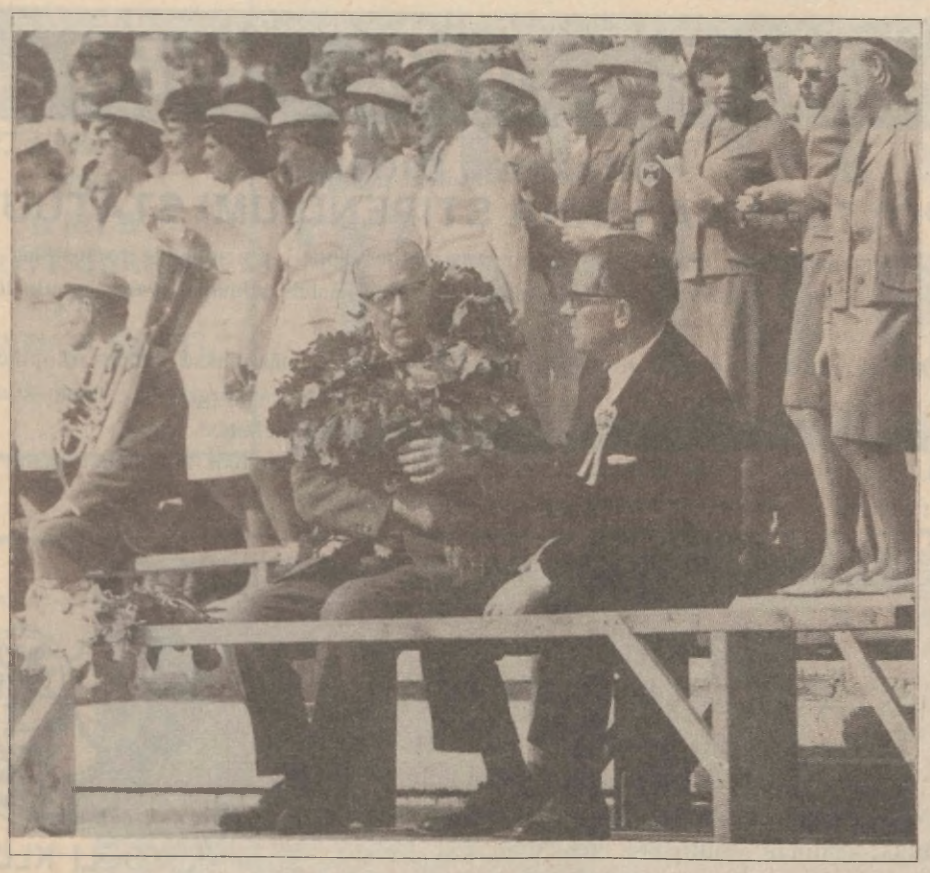
3. Hüvitist makstakse struktuuriüksusele eraldatud komandeeringusummadest isikliku sõiduauto margist olenemata iga ametisõidul läbitud kilomeetri eest kuni 50% Tartu Linnavalitsuse poolt sõidutaksodele kehtestatud ühe kilomeetri läbisõidu piirhinnast, s. o. kuni 1 kroon. Hüvitatava läbisõidu piirkilomeetraaž ühes kuus ühe isiku kohta on 500 km. Hüvitised ei tohi kokku ületada ühte protsenti struktuuriüksuse palgafondi kulust aastas.

4. Hüvitise saamise aluseks on isiku avaldus, millele on alla kirjutanud struktuuriüksuse juhataja ja kinnitanud dekaan (administratiiv-majanduslike struktuuriüksuste korral haldusprorektor). Hiljemalt järgmise kuu 3. tööpäevaks esitab isiklikku sõiduautot ametisõiduks kasutaja eelmise kuu avalduse raamatupidamisele hüvitise väljamaksmiseks.

5. Isikliku sõiduauto ametisõitudeks kasutamise eest makstud hüvitist ei arvata töötaja töötasu hulka ja keskmise töötasu arvutamisel seda arvesse ei võeta.

6. Hüvitise summade sihipärase kasutamise eest vastutab struktuuriüksuse juht.

Professor JAAK AAVIKSOO, rektori aj. k.t.

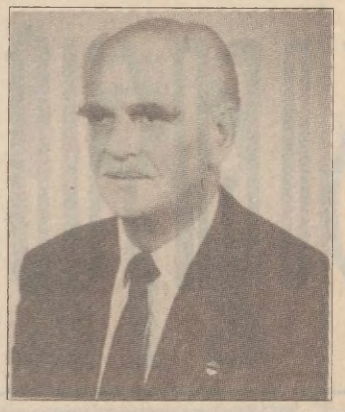
Maestro RICHARD RITSING

90

Õnne ja tervist heliloojale,

dirigendile,

muusikapedagoogile!

Õnnitleme!

OLAF IMELIK 70

12. märtsil sai 70-aastaseks dotsent Olaf Imelik.

Hinnatud lektorit ja teadlast õnnitlevad kolleegid TÜ füsioloogia instituudist.

Tudengifolkloor

Ikka Zassa laulikust.

STRATONAUTIDE LAUL

muusika & tekst A. Haav

Refr. Meie vapraid kodumaa poegi
ootab võitude tee.
Stardiks on valmis gondel,
kutsub tegudele kangelasmeel.
Meie vapraid kodumaa poegi
läbi pilvede viib stratostaat
ning sealt kõrgustest kuldses päikeses
paistab meie suur ja võimas kodumaa.

Koidutunnil ärkab tööle
kogu meie õitsev maa.
Ehitajad tellingule
punalippu kannavad.
Refr.
Taamal paistvad suured laudad.
Rõõmu toonud seal kolhoos.
Traktoristki roolis laulab.
Lüpsjad rekorditehoos.
Refr.
On katlakütja käsi
õlal punaväelasel.
Keegi eales meid ei käsi.
Rahvas ise peremees.

PERSOSTRAAT 81

Kogu tudengifolkloor on pärit Kirjandusmuuseumi kogudest.

Rubriiki toimetab
JAAN MALIN

TARTU ÜLIÕPILASTE LOODUSKAITSERING 35

Märtsikuus saab 35-seks Tartu üliõpilaste looduskaitsering ja nagu ümmargusemate sünnipäevade puhul kombeks, võiks selgi puhul põgusalt senisele tegevusele tagasi vaadata. Et aga loo autor looduskaitseringist päevapealt 14 aastat noorem on, siis on ringi algusaegade tegemised kirja pandud kuskilt kuuldud juttude ja loetud lugude järgi ning ei pretendeeri seega kaugeltki täiuslikkusele.

* * *

Niisiis, Tartu üliõpilaste looduskaitseringi lõid 13. märtsil 1958. aastal TRÜ ja EPA loodussõbrad, propageerimaks loodushoiuideid Tartu üliõpilaskonna seas. Võib uskuda, et ringi loomise hetkel olid ülikool ja tema mingitest osadest 1951. aastal loodud EPA seotumad ja lähedasemad kui praegu, ennustatava (taas)ühendamise eel.

Selline ring oli tollases NSV Liidus esimene looduskaitsesuunitlusega üliõpilasorganisatsioon ning on seetõttu olnud hiljem korduvalt «näitlikuks õppevahendiks» vennalike vabariikide ülikoolidele ja looduskaitsest huvitatud tudengitele. Algusaastate aktiivset tegevust on tunnustatud ka välismaal, kus algas organiseerumine looduse (ja inimese) kaitseks ning koordineeritum tegevus alles kuuekümnendatel.

* * *

Mis võis olla see põhjus, mis viis üliõpilased oma looduskaitseorganisatsiooni loomisele? Võib arvata, et looduskaitseringi teke oli loogiliseks jätkuks looduskaitse arengule Eestis: 1957. aastal võeti Eestis esimesena Nõukogude Liidus läbi suurte raskuste vastu looduskaitseseadus; samal aastal avati Eestis 4 esimest sõjajärgset looduskaitseala (Nigula, Matsalu, Viidumäe ja Vaika). On kiiduväärt, et üliõpilased siin kõrvalvaatajateks ei otsustanud jääda ja alanud protsessiga kaasa läksid.

Millega looduskaitsering oma kuulsusrikka ajaloo jooksul on tegelnud? Väga raske on välja tuua mingit konkreetsemat tegevusvaldkonda; ka mõiste «looduskaitse» ise on küllaltki raskesti defineeritav ja mitmeti mõistetav. Looduskaitseringi kui üliõpilasorganisatsiooni põhieesmärk on alati olnud üliõpilaskonna (ja laiemagi üldsuse) looduskaitsealase teadlikkuse tõstmine ja võimaluse andmine niihästi iseseisvaks uurimistööks kui kogemuste jagamiseks. Väärtuslikuks tööks on olnud välipraktikumide ja ekspeditsioonide käigus tehtu. Nii on inventeeritud ja kaardistatud parke kogu Eestis; otsitud ja kaardistatud on ka haruldaste taimede kasvukohti ja takseeritud maastikke. Parkide korrashoiu kõrval on istutatud puid ning Ahjal terve Väike-Illimari park. Kuuekümnendail kaevati lahti unustusehõlma vajuma kippuv Aruküla koobastik. Üliõpilaste looduskaitseringi algatatud on ka laialt levinud looduse õpperadade idee. Kätt on proovitud kodu-uurimise vallas. Neil aegadel, kui rahadega lood paremad olid, võttis ring igal aastal osa Eesti Looduskaitse Seltsi ekskursioonidest väljapoole Eestit.

* * *

Kaheksakümnendate teisest poolest on avanenud võimalused käimaks ka välisriikides. Nii on ringi tohutuid välissidemeid kasutades sagedasti käidud keskkonnakaitse-alastel üritustel kuni Havai saarteni, Euroopas toimuvast rääkimata.

1991. aasta suvel osaleti Tudulinnas toimunud Euroopa Noorte Metsaaktsiooni (*European Youth Forest Action, EYFA*) mitmesaja osavõtjaga suvelaagri korraldamises. Jätkunud on looduskaitseringi traditsioonilised oktoobrikuised avamatkad Taevaskojast Valgemetsa mööda Ahja jõe kaldaid. Sügisesel avamatkal osales ka ringil külas olnud 35 Helsingi Ülikooli keskkonnakaitsetudengit. Matkalistele rääkis Tõnu Oja Eesti keskkonnaseisundist ja Eesti Rohelisest Liikumisest.

Kui looduskaitseringi liikmeskond oli esimestel aastakümnetel kuuldavasti paarisaja ümber, siis praegu on sellest järel vaevalt kümnendik. Kui veel viie aasta eest oli välisreis see magnet, mis üliõpilasi ringis koos hoidis, siis nüüd, üldise tegemis- ja olemisvabaduse juures ei suuda ring millegi eksootilisega *studiosus*'eid rabada.

Praegu tegeleme Veski tänav 35 asuvas Tartu Ökokeskuses olevasse PÄRIS OMA ruumi kolimisega. Kindla pesapaiga omamine loodetavasti aktiviseerib ka looduskaitseringi tööd. Edasine tegevus jätkub ilmselt loengute ja diskussioonide kui mingil määral alternatiivse õppimisvormi korraldamisega asjast huvitatute silmaringi laiendamiseks ja esinemisvõimaluse andmiseks. Kindlasti jätkuvad ka kõikvõimalikud vabaõhuüritused. Lõpetuseks olgu veel lisatud, et kõigile Tartu üliõpilaste looduskaitseringi üritustele on pääs vaba igale huvilisele.

Nii et, jälgige reklaami!

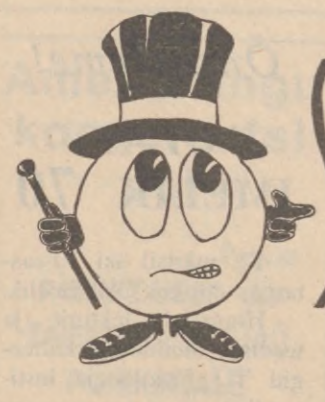
PEEP MARDISTE,
looduskaitseringi president
stud. geogr.

❐ **Looduskaitseringi kauaaegne juhendaja Jaan Eilart ühel sügisesel avamatkal Taevaskojas kaheksakümnendate aastate lõpul. JAAK JAAKU foto**

❐ **Seitsmekümnendate aastate keskpaiku korraldas ring üleülikoolilisi looduskaitse päevi Alatskivile, Peedule jm. Tavakohaselt rajati looduse õpperada. H. Libliku 1975. aasta fotole on jäänud Alatskivi õpperaja tulbad.**

Bandiidid peatavad Metsikus Läänes rongi. «Naisi suudelda,» karjub boss «ja mehed paljaks röövida!»

Üks bandiit pole rahul: «Pealik, meil on kiire. Võib-olla piirduksime ainult röövimisega?»

«Tee, mis pealik käskis, sina nurjatu!» hüüdis reisijate hulgast keegi vanaeit.

* * *

Röövel: «Kui liigutate, olete surnud!»
Ohver: «Lollus. Kui ma liigutan, siis ma olen elus.»

* * *

«Politsei sai selle tüübi kätte, kes mu auto ärandas. Peaks ta kuidagi vanglast päästma...»
«Milleks?»
«Kasvõi selleks, et talt teada saada, kuidas tal õnnestus auto käima saada...»

* * *

«Tunnistaja... Te nägite, kuidas naine tüli käigus oma meest triikrauaga pähe tagus, aga ei võtnud midagi ette.»
«Pole õige, härra kohtunik. Ma helistasin kohe oma pruudile ja teatasin talle, et pulmad jäävad ära.»

* * *

Advokaat kaebajale:
«Te andsite oma üürnikule lõpparve?»
«Jah.»
«Ja mida tema tegi?»
«Saatis mind kuradile.»
«Ja teie?»
«Tulin teie juurde.»

* * *

Kohtunik tunnistajale: «Kui vana te olete?»
Kangekaelne vaikimine.
«Kui te kohe mu küsimusele ei vasta, palun saalis viibivatel meeskodanikel seda öelda!»

* * *

Advokaat tunnistajalt: «Kui kaugel te kuriteopaigast olite?»
«Kolme meetri ja 78 cm kaugusel.»
«Kust selline täpsus?»
«Spetsiaalselt mõõtsin: ikka leidub mõni eesel, kes seda küsib.»

* * *

Kohus: «Miks te oma esimesele naisele alimente ei maksa?»
«Mul endal pole raha, aga mu teine naine keeldub tööle minemast...»

* * *

Vanglaülem lahtilastavale vangile: «Männik, sinu istumise aeg on ümber, mine vabadust maitsma. Ma soovin, et sa nüüd ausat elu elama hakkaksid!»
Vang: «Tänan tuhat korda ja soovin kõigest südamest härrale sedasama.»

* * *

«Härra Sanches, te olete vaba. Kohus midagi teie mitmenaisepidamises halba ei leidnud. Võite koju naise juurde tagasi minna...»
«Jah, aga millise juurde?»

* * *

Vangivalvur: «Teie naine soovib teiega kokku saada.»
«Mis ta nimi on?»
«Kas te ise ei tea?»
«Istun siin mitmenaisepidamise pärast.»

* * *

Kohtunik: «Kaebealune, miks te petsite inimesi, kes teid usaldasid?»
«Aga sellepärast, et neid inimesi, kes mind ei usaldanud, oli võimatu petta.»

Kogunud VALDO JAHILO

EINAR TIITSU foto

☞ INFO ○ INFO ○ INFO ☞

Põltsamaa tudengid!
PÕLTSAMAA LINNA STIPENDIUMI STATUUT

1. Põltsamaa linna stipendium on sihtotstarbeline õppe-, preemia- ja toetusraha, mida maksab Põltsamaa Linnavalitsus Põltsamaalt pärit üliõpilastele silmapaistvate saavutuste eest õppe- ja teadustöös.
2. Stipendiumi suurus on seitse miinimumpalka ja see määratakse kahele üliõpilasele.
3. Stipendiumi määrab Põltsamaa Linna Volikogu, lähtudes kõrgkoolide teaduskondade, kateedrite, teadusasutuste ja üliõpilasorganisatsioonide ettepanekutest.
4. Stipendiumi võivad taotleda kõik Põltsamaalt pärit vähemalt kolmandat aastat Eesti või välisriigi kõrgkoolis statsionaarselt õppivad üliõpilased.
5. Stipendium makstakse välja üks kord aastas maikuus.
6. **Taotluste ja ettepanekute esitamise tähtaeg on 1. mai.**

Seminar «STATISTIKA TARKVARA»

TÜ Matemaatilise Statistika Instituudi, Eesti Statistika Seltsi ja Tartu Statistikabüroo korraldusel toimub 20. ja 21. aprillil Tartu Statistikabüroo ruumides (Sõpruse pst. 4) vabariiklik seminar «Statistika tarkvara».

Seminaril toimuvad ettekanded Eestis levinumatest (*STATGRAPHICS, SYSTAT*) ja kogu maailmas enamkasutatavatest statistika tarkvara pakettidest (SAS, SPSS), samuti Eesti originaaltarkvarast (näit. aegridade analüüsi pakett ISDA, autor J. Pelt). Kõneldakse ka geograafilise info töötlemise tarkvarast, samuti õppeotstarbelistest (sh. koolidele sobivaist) statistikaprogrammidest (näit. TÜ-s valmiv STATKOOL). Ettekandjatena esinevad niihästi teadlased-õppejõud kui ka tarbijad.

Soome kolleegid J. Puranen (Helsingi Ülikool) ja M. Näykki tutvustavad Soome originaalpaketi *SURVO* ja universaalse arvutus-, teisendus- ja graafikapaketi *MATHEMATICA* võimalusi.

Lisaks ettekannetele toimuvad pakettide demonstratsioonid, kus iga asjahuviline võib pakettidega tutvuda.

Sissepääs seminarile on ESS-i liikmetele, ettekandjatele ja üliõpilastele (ka magistri- ning doktoriõppijatele) tasuta, teistel osavõtjatel tuleb tasuda 20-kroonine osavõtumaks (kahe päeva eest). Osavõtumaksu võib tasuda kohapeal.

Neid asjahuvilisi, kes sooviksid seminari programmi täiendavaid ettekandeid või demonstratsioone lisada, palume võtta **kontakti TÜ MSI-ga, tel. (234) 30 641, Tartu, Vanemuise 46.**

«AVATUD PLANK»

1. aprillil kl. 14—16 on Tartus «Avatud plank» kesklinna 7. kvartali ümber (Raekoja plats ja Ülikooli tn.). Oodatud on kogu paberile pandud hingevaev, mis seotud nii meie kunsti kui kirjandusega teemal «Kauneim linn on Eestis Tartu!».

Kohapeal juhib tegevust tuntud karikaturist **Olavi Vaher,** kes jagab paberit ja pliiatsit neile, kel seal parajasti inspiratsioon peale tuleb.

Parimad tööd korjatakse kokku ja neid eksponeeritakse kogutud mapina karikatuurinäituse ajal galeriis «Illegaard».

Inimesed, tuhnige oma südamesopis ja tooge mure rahva ette!

BALTI MERE KESKKOND
Baltic Sea Environment

Sellenimeline Läänemeremaade ülikoole hõlmav satelliidilt Tele-X transleeritud õppeprogramm toimus mäletatavasti eelmisel õppeaastal 10 kahetunnise telesaatena, mida transleeriti Uppsalast. Sellega projekti põhiosa ka piirdus.

Tegemaks kokkuvõtet saatesarjast ja analüüsimaks edasiminekut Balti mere keskkonnakaitses on sellel kevadel tulemas veel kaks saadet: **kolmapäeval, 31. märtsil kell 17—18.30** ja **21. aprillil kell 17—19.** Teleloengute toimumiskoht on endine — **Tähe 4 õppehoones** suures auditooriumis 170.

Esimene saade võtab kokku sarja, samas jätkub arutelu viimase teema üle: võimalus luua Balti meres stabiilne keskkond.

Teine saade tuleb telekonverentsina Uppsala — Helsinki — Warszawa, meie saame võimaluse kasutada telefonikanalit küsimuste ja probleemide esitamiseks. Teretulnud on kõik eelneva saatesarja kuulajad, aga ka teised huvilised. Seega kohtumiseni järgmisel kolmapäeval!

ARNE KAASIK

ÜLIKOOLI KLUBIS

Reedel, 26. märtsil kl. 20

Põhjamaiselt karge muusika Norramaalt.

Maailmakuulus MARI BOINE ja muusikute projekt FRI FOT.

* * *

Reedel, laupäeval ja pühapäeval

diskoõhtud.

NB! Reedel algus kl. 22, laupäeval ja pühapäeval kl. 21.

* * *

Teisipäeval, 30. märtsil kl. 21

special-disko
(jälgi reklaami).

* * *

ÜLIKOOLI KOHVIKUS

(Narva mnt. 27)

Kolmapäeval, 31. märtsil ja neljapäeval, 1. aprillil kl. 21

KOHVIKÕHTUD
diskoga.

TÄHELEPANU!

ÜLIKOOLI KEVADPÄEVAD 19.—25. aprillini

TÜ klubis 22. aprillil kl. 19 20—1 aastat vana **«TUDENGILAUL»** ootab osalejaid.

Tule ja laula viimast korda, sest tulevik on tume.

Konkursile saab registreerida **kuni 20. aprillini** TÜ klubis ruum 207, tel. 73 838.

Tartu Pauluse kirikus

Esmaspäeval, 29. märtsil kell 18 laulab kontserdi jumalateenistusel TÜ Akadeemiline Naiskoor.

Tuleval reedel ilmub "UT" erinumber sisseastujatele

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

35 180

NR. 11 (1708)
REEDE,
2. APRILL
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

TERE,
ÜLIKOOLI ASTUJA!
TÄNANE "UT"
PAKUB
TEAVET
JUST SINULE!

G. F. Schlater. Ülikooli peahoone. Litograafia. Eesti Rahva Muuseumi kogudest.

Head noored külalised,

täna avab ülikool teile oma uksed, et saaksite näha, mis siin tehakse ja kuidas siin elatakse. Oma silm on kuningas. Käige kohtumistel õppejõududega; kuulake mõnda loengut; astuge sisse laboritesse; rääkige meie tudengitega. Sissejuhatuseks mõni sõna muutustest, mis ülikoolis toimunud ja toimumas.

See, et tulete õppima ühte kindlat eriala, mis teile südamelähedane tundub, ei tähenda enam, et õpitegi ainult seda eriala ja lisaks kohustuslikke aineid, mida õppekava ette näeb. Uued õppekavad jätavad vabad käed ainevalikuks, ainete kombineerimiseks vastavalt teie huvidele ja ametile, milleks tahate valmistuda. Kui neid võimalusi hästi kasutate, siis saate just niisuguse hariduse, nagu soovite. Üleminek kursustesüsteemilt ainesüsteemile ja sellest tulenev valikuvabadus on tähtsaim uuendus õppetöös. Varem tegi inimene valiku ülikooli astudes ja pärast seda palju enam valida polnud. Uus süsteem võimaldab mitmekesisemat ja isikupärasemat haridust.

Teine muutus: ülikool on lahti välisilmale ja välisilm on lahti meile. Siinsete õppejõudude kõrval õpetavad mujalt tulnud õppejõud, kes esindavad ja õpetavad siin oma kultuuri ja keelt. Pärast poolesajandilist vaheaega õpib meil jälle teistest maadest tulnud üliõpilasi. Aga mitte ainult meil ei käida, — meiegi käime. Sajad meie tudengid on lühemat või pikemat aega õppinud välismaa ülikoolides. Kes sinna pääseb, see sõltub tublidusest. Ükskõik kui hea ülikool poleks, ikka on kasulik tunda seestpoolt ka mõnda teist ülikooli.

Kolmandaks: uued teaduskonnad (usuteaduskond, mis tegelikult on ju vana, ja sotsiaalteaduskond), lähiajal avatavad õppe- ja uurimiskeskused (euroteaduskond, amerikanistika keskus).

Ülikool on üks neid asju, mis iial valmis ei saa. Muutuvad olud ja võimalused, muutub teadus. Väga palju sõltub ülikooli nägu sellest, missugused noored neist täna avatud ustest sügisel selleks sisse astuvad, et siia päriselt jääda. Oma tahtmistega ja huvidega, oma vaimsusega mõjutab sügisene sisseastuja seda ülikooli. Nii oli see sügisel 1632 ja nii on see sügisel 1993.

Professor PEETER TULVISTE, prorektor

ARSTITEADUSKOND

Me joome ühiselamus raudrohuteed ja kuuleme raadiost, et üheksakümneseks saav Karl Ader on seitsmeaastase poisina Alatskivi kandis kündnud põldu koos naabrimehe Juhan Liiviga. Mehed, kes Eesti *sõna*kunsti tuletungalt kandnud läbi sajandi, on kasvanud loodust tundes, imetledes ja austades, imet sõnaks seades. Aga mis on *arsti*kunsti tuum, arsti olemusjoon läbi aegade ahela?

Kalle Poroson, noor jaoskonnaarst Raplamaalt Juurust ristab sõrmed ja mõtleb. «Oskus tunnetada patsiendi kannatusi nagu enda omi. Kaasatundmisvõime. See on eeldus, millele järgneb kõik muu. Väga oluline on ka see, et arst ise hindab tervist, elab tervislikult ja oskab seda eeskuju kiirata ka haigele inimesele.»

Haige inimese paranemine on alati ime. Aga kui sõnakunstnik seab ime sõnaks, siis ravija aitab (teaduse-)sõnaga imele kaasa. Euroopa arstide suur õpetaja Hippokrates on lausunud, et meis kõigis on seesmine arst — sanogeneesi- ehk tervistumisvõime, ütleme meie —, tuleb vaid osata aidata teda tema töös. Ravi*kunst* ja arsti*teadus* kuuluvad ühte nagu taevas ja maa. Tervishoiu põld on väga avar, siin leidub vagu väga erinevate eeldustega inimestele, küll iidses ravija rollis, küll teaduse teedel, küll vastutavas juhitöös. Traumatoloogid higistavad nihestatud liigeseid paigaldades, ja teevad seda hästi. Psühhoterapeudid liigutavad märkamatult patsiendi hoiakuid ja mõtteid, ja on selles suured meistrid. Sõna ja tegu, ime ja teadus saavad kokku seal, kus inimene aitab inimest.

Praegusaja Eestis tavatsetakse rõhutada, et igaüks peab esmalt aitama iseennast. Ettevõtlikkuse ja algatusvõime kõrvale peab uue riigihoone alusesse laduma sideainena siiski ka kaastunde ja austuse elu ees. Selleta me hoone ei püsi koos. Kas pole see natuke ka arstide hool?

- **raviarstiks**
- **proviisoriks**
- **stomatoloogiks**
- **kõrgharidusega meditsiiniõeks**

* * *

Eesti riik vajab kõrgeltharitud arste. Meie teaduskonna dekaan professor Lembit Allikmets rõhutab, et niihästi ülikoolide õppetoolidesse kui ka tervishoiu vastutavatesse riigiametitesse oodatakse rohkesti noori meditsiiniteadlasi. Doktoriõpe on ülikoolihariduse loomulik osa. Tänavu võetakse doktorantuuri 45 arsti ja nõnda ka edaspidi. Arstiteaduskond soodustab igati lõpetanute teadusliku tegevuse jätkamist välisriikide parimais ülikoolides. Tartu ülikooli õppeplaanid on Euroopa kõrgkoolidega ühtlustatud. See võimaldab ka üliõpilastel omal algatusel õppida mõne semestri välismaal. Dekaan rõhutab, et oma õppe- ja kutsetee valikul on üliõpilastel täielik vabadus.

Kõigil on vabadus kasutada ka terves maailmas ainulaadset võimalust — õppida rahvuskeelset arstiteadust Tartu ülikoolis. Soodustatud tingimustel võetakse siia eesti keeles arstiks õppima kõiki väliseestlaste järeltulijaid nii Idast kui ka Läänest. Arstiteaduskond on valmis soovijatele avama ka **ingliskeelse õpperühma** maksuga 4000—6000 dollarit õppeaastas.

Sisseastumiseksameid on kolm: keemias-bioloogias, eesti keeles (kirjand), võõrkeeles (tasemeeksamina). Meditsiiniõdede kõrgharidust taotlejaile tehakse psühholoogiline pädevustest, nõutakse ka meditsiinikooli lõputunnistust, kaheaastast tööstaaži ja soovitust töökohalt, kuid eksameid mitte.

Eestikeelsesse raviosakonda võetakse vastu 90, venekeelsesse 20, stomatoloogiks 30, proviisoriks 25, kõrgharidusega meditsiiniõdede alale 25 üliõpilast. Õppetöö kestab raviosakonnas kuus aastat, järgneb kaks aastat internatuuri ehk nooremarsti tööd suuremas haiglas, seejärel soovi korral 2—4-aastane spetsialiseerumine residentuuris. Peale lõpetamist saab astuda ka 4-aastasesse doktorantuuri.

* * *

Meie teaduskonnas algab Sul pikk tee, sisseastuja, õppimine jätkub kogu elu. Aga mis on elu, kui mitte õppimine ja areng, ja miks siis mitte selleks, et teenida tervist, elu igavest ringkäiku?

Hiina vanasõna ütleb, et *targa* arsti hoolealused on terved. Võib-olla Sinu põlvkond kasvab mõistmaks arusaama, et haigusi on lihtsam ära hoida kui ravida ja ennetav tervishoid muutub kord tegelikkuseks ka Eestis.

TÕNU PEETS,
üliõpilaste sisehaiguste ringi vanem

Lugupeetud sisseastuja!

Sellel aastal erineb ülikooli astumine võrreldes varasemate aastatega sisseastumiseksamite korralduse poolest.

Kõikidel üliõpilaskandidaatidel tuleb sooritada **tasemeeksam võõrkeelest, kirjutada kirjand emakeeles** ja vastavalt valitud eriala profiili arvestades **eksam ühest või mitmest ainevaldkonnast. Kõik eksamid on kirjalikud.**

Võõrkeele eksami hindeks on «arvestatud» või «mittearvestatud». Kirjandit hinnatakse 10 palli süsteemis, alates 3-st pallist loetakse tulemus positiivseks. Profileeriva komplekseksami maksimaalne hinne on **25 palli,** alates 13-st pallist on tulemus positiivne. Sisseastumiseksamitel kogutud pallidele liidetakse keskkoolilõputunnistuse viie valitud õppeaine hinnete summa.

Keskkooli medaliga lõpetanutele üldjuhul soodustusi ei ole. Erandiks on füüsika, keemia, farmaatsia ja matemaatika erialad.

Vastuvõtt toimub kogutud pallide põhjal koostatud pingerea alusel. Võrdsete pallide korral teeb valiku teaduskond. Õppemaksu eest õppimise kohta saab täpset teavet vastuvõtukomisjoni töö ajal.

* * *

Lõpetuseks mõned nõuanded ülikooli pürgijatele:

* Kui oled otsustanud tulla ülikooli, siis jälgi, et esitatavad dokumendid oleksid korrektselt vormistatud, et pilte oleks neli ja õiges suuruses.

* Vastuvõtukomisjon hakkab tööle ülikooli peahoone I korrusel aud. 102.

* Ülikooli peahoone I korruse koridoris on vastuvõtukomisjoni teadete tahvel. Sellelt leiad konsultatsioonide ja eksamite ajad ning kohad. Märgi need endale täpselt üles, et vältida hilisemaid arusaamatusi.

* Kui midagi jääb arusaamatuks, siis küsi julgesti!

* Eksamile minnes peab kaasas olema eksamileht ja isikut tõendav dokument. Nende puudumisel eksamile ei lubata.

* Kui haigestud, siis teata sellest vastuvõtukomisjonile hiljemalt eksami sooritamise päeval ja esita pärast arstitõend.

* Ühiselamuga kindlustatakse vastuvõtueksamite ajal kõik soovijad. Pärast ülikooli sissesaamist tuleb ühiselamu küsimustes pöörduda teaduskonda.

* Ülikooli sissesaanute käskkirjade ärakirjad pannakse välja teadete tahvlile hiljemalt 30. juuliks.

Dokumente ülikooli astumiseks võetakse vastu 14. juunist 2. juulini. Sisseastumiseksamid toimuvad 5.—23. juulini. Vastuvõtuga seotud küsimustes pöördu tel. 3 54 25 või 3 47 00 või tule aadressil: Ülikooli 18, tuba 217.

TÜ vastuvõtuosakond

MARGUS SANGLEPA
joonistus

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIA-TEADUSKOND

Meie teaduskonna juurde saavad tulla õppima inimesed, kes tahavad saada mitmekülgset loodusteaduslikku haridust omal vabal valikul. Uute, ainekeskseste õppekavade kohaselt peab iga üliõpilane koostama endale individuaalse õppeplaani nii teaduskonna instituutide kui ka teistes teaduskondades õpetatavatest ainetest.

Õppetöö toimub **kahes astmes. Esimeses astmes,** mille jooksul tuleb koguda 160 ainepunkti ja mis läbitakse normaalkujul 4 aastaga, õpitakse eriala **kohustuslikke üldaineid ja valikaineid** kolmel järjest kecrulisemal tasemel. Nii saab süvendatud teadmisi ja praktilisi kogemusi mingil kitsamal erialal, mis võimaldab leida töökohta ka pärast esimese astme lõpetamist.

Edukamad diplomandid võivad konkursi korras siirduda **teise astmesse,** kus omandatakse ühe aastaga **pedagoogi kvalifikatsioon** või saadakse kaheaastase teadusliku töö tulemuste eduka kaitsmise ja õppimise korral **magistrikraad.** Edukatel üliõpilastel on võimalik teine aste lõpetada ka varem, kui on kogutud vajalik arv punkte.

Teaduskonnas on võimalik **bioloogia erialal** õppida ühe suuna peaaineid kolme instituudi juures. **Botaanika ja ökoloogia** ning **zooloogia ja hüdrobioloogia** instituutide juures asub 8 erinevat õppetooli, mis annavad üliõpilastele lisaks klassikalisele süstemaatilisi bioloogilisele haridusele veel ka ettekujutuse looduses toimuvatest ökoloogilistest ja füsioloogilistest protsessidest kogu nende keerukuses. Õppetöö on tihedalt seotud välitööde ja -praktikatega.

Molekulaar- ja rakubioloogia instituudi juures on samuti 8 õppetooli, mis kindlustavad lõpetajatele kaasaegse teoreetiliste ja praktiliste oskuste pagasi tööks nii kodu kui välismaa teadus- ja rakenduslaboratooriumides, kus uuritakse probleeme raku ja molekulaarsel tasandil.

Bioloogid, kellest ei saa pedagooge, hakkavad tööle teadusasutustes, rakenduslaborites, looduskaitse, kalandus- ja jahindusettevõtetes.

Geograafia instituudis saab õppida loodus-, inim- ning geoinformaatika ja kartograafia õppetoolide juures. Tihti tuleb viibida pikematel välitöödel, õppereisidel ja ekspeditsioonidel, mis nõuab tugevat tervist. Geograafid võivad peale koolide leida tööd teadus-, projekteerimis-, kartograafia- ja turismiasutustes.

Geoloogia instituudi lõpetajad, kes on õppinud rakendus, geoloogia-mineraloogia ja paleontoloogia-stratigraafia õppetoolide juures, saavad geoloogi kutse, mida peetakse sobivaks meestele, sest see on seotud küllalt raske füüsilise töö ja pikaajalise kodust eemalviibimisega. Lõpetanutest saavad kaardistus-, hüdro- ja ehitusgeoloogid, harvem ka petrograafid ja paleontoloogid. Tööd leitakse Eesti Geoloogiakeskuse, Geoloogia Instituudi, projekteerimisinstituutide ja maakondade keskkonnateenistuste juurest.

* * *

Sisseastumiseksamiks on peale kõigile kohustusliku **võõrkeele eksami** ja **kirjandi bioloogidel kirjalik bioloogia- ja keemiatest, geograafidel geograafia- ja matemaatikatest ja geoloogidel keemia- ja geograafiatest,** mille eest võib saada kuni 25 punkti. Peale selle summeeritakse keskkooli lõputunnistuse emakeele-, geograafia-, bioloogia-, keemia- ja matemaatikahinded.

Bioloogia-geograafiateaduskonna I kursusele võetakse õppima 50 tulevast bioloogi, 25 geograafi ja 10 geoloogi.

Dots. RIHO KÕIVEER,

Usuteaduskond

Usuteaduskond kuulub TÜ nelja vanema teaduskonna hulka (usu-, arsti-, õigus- ja filosoofiateaduskonnad) ja on seega soliidseim teoloogia õppimise koht Eestis.

Õppimine TÜ usuteaduskonnas on erutav ja põnev: õpitakse tundma ristiusu teoloogiat, piiblit, kristliku kiriku ajalugu, aga ka teisi tähtsamaid usundeid ja soome-ugri rahvaste uskumusi. Seda pilti aitavad avardada teadmised religioonipsühholoogiast.

Usuteaduskond kätkeb endas traditsioonilised õppetoolid koos vastavate ainetega:

I. Vana Testamendi teaduse ja semiidi keelte õppetooli juures õpitakse heebrea keelt, Iisraeli ajalugu Vana Testamendi ajal, sissejuhatust Vanasse Testamenti, selle üksikute raamatute seletusi ning Vana Testamendi teoloogiat; soovi korral saab õppida veel teisi semiidi keeli (uusheebrea keel, araabia keel, süüria keel).

II. Uue Testamendi teaduse ja kreeka keele õppetooli juures õpitakse kreeka keelt, Uue Testamendi kaasaja ajalugu, sissejuhatust Uude Testamenti, Uue Testamendi raamatute seletusi, Uue Testamendi teoloogiat.

III. Kirikuloo ja ladina keele õppetooli juures on eriaineteks üldkirikulugu, Eesti kirikulugu, dogmade lugu, sümboolika (kristlike kirikute võrdlev käsitlemine), misjonilugu, uususundid ja sektid, ladina keel. Loetakse kiriku ajaloo huvitavamaid tekste ja ürikuid kreeka ning ladina keeles (kreeka ja ladina patristika). Selle õppetooli juures saab uurida Eesti kirikulugu ning õppida selleks vajalikku rootsi ja alam-saksa keelt.

IV. Süstemaatilise teoloogia õppetool hõlmab filosoofia ajaloo, sissejuhatuse teoloogiasse, kristliku dogmaatika ning kristliku eetika.

V. Praktilise teoloogia e. tegeliku usuteaduse õppetooli juurde kuulub rida vaimuliku töös vajalikke eriaineid, nagu kultuseõpetus, homileetika (jutlustamisõpetus), religioonipedagoogika, hingehoid, misjoniteadus, hüberneetika (kirikujuhtimise õpetus).

Eriomane TÜ usuteaduskonnale on **VI, võrdleva ja üldise usuteaduse õppetool** — teistes ülikoolides on vastavad ained viidud sageli filosoofiateaduskonna alla —, milles on peamised ained: võrdlev usundilugu, religioonifilosoofia, religioonisotsioloogia, eesti ja soome-ugri rahvaste usund, teised usundid (judaism, islam, budism).

Arusaadavatel põhjustel on TÜ usuteaduskonna õppekavas pearõhk kristlikul teoloogial. Er-Rijadi või Kuala Lumpuri ülikoolides ei tarvitseks see nii olla. Usuteaduskonna lõpetanuid ootab ees avar tööpõld Eestimaa kirikutes, koolides, sotsiaalhoolekande ja massimeediumide töös; on võimalik leida tööd ka väljaspool Eesti piire, sest eesti kogudusi ja eesti koole on enamikus maailmajagudes, misjonärina töötades aga on avatud kõik maailmajaod (Eestist pärit misjonäre on Aafrikas töötanud). Seepärast võib usuteaduskond pakkuda huvi ka nendele, kes tahavad teha mitte üksi mõtterännakuid. Mõtterännakute valdkonnas aga on teaduskonna käsutuses juhendajateks kõrgesti kvalifitseeritud teadlasi mitmete maailma tuntud ülikoolide juurest. Kodumaa ja välismaa spetsialistide juhendamisel on võimalik usuteaduskonnas saavutada ka teaduskraade.

Sisseastujatel tuleb kirjutada kirjand, teha võõrkeele test, samuti toimub vestlus kutsesobivusest.

Prof. KALLE KASEMAA,
usuteaduskonna dekaan

Füüsika-keemiateaduskond

Meie teaduskonnas võib õppida nii füüsikuks kui keemikuks. Et mingile kitsale erialale väljaõppinuid läheb järjest vähem vaja, on meil hakatud ette valmistama asjatundjaid, kes leiavad rakenduse paljudes eluvaldkondades.

Nimelt on meil võimalik õppida järgmisi rakendusliku kallakuga erialasid: **keskkonnafüüsikat** (sealhulgas meteoroloogia), **rakendusfüüsikat** (sealhulgas elektroonika, metroloogia jt.), **keskkonnakaitse keemiat, biokeemiat** ja tulevikus ka **meditsiinikeemiat.** Individuaalprogrammide alusel on võimalik õppida **biofüüsikat, restaureerimist, parfümeeriat, tekstiili- ja nahakeemiat jt.**

Loomulikult jätkub teadlaste ettevalmistamine füüsika- ja keemia **fundamentaalsuundades (astrofüüsika, teoreetiline füüsika, optika ja spektroskoopia, tahkisefüüsika, biokeemia, orgaaniline keemia, füüsikaline keemia jt.).**

Keemiku- või füüsikudiplomi saate nelja aastaga. Kolmel esimesel aastal toimub õppetöö **kursuste** süsteemis. Selle ajaga võetakse läbi eriala üldained, kõrgem matemaatika ja humanitaarainete tsükkel. Neljandal aastal kuulavad üliõpilased nn. **eriala ja valikaineid,** mille hulgas on olulisel kohal rakendusliku suunitlusega ained (näiteks keemikutel materjalidekeemia, tehnoloogia, tehniline analüüs ja rakenduselektrokeemia).

Edukamatel lõpetajatel on võimalik jätkata õpinguid kahe aasta vältel ja omandada **magistrikraad.**

Pärast magistrikraadi saamist on võimalik taotleda kõrgeimat teaduskraadi — **doktorikraadi.** Selleks tuleb veel 4 aastat õppida doktorantuuris ja kaitsta doktoritöö.

Neil, kes soovivad saada **õpetajakutset,** tuleb pärast diplomi saamist õppida veel **viies aasta.** Selle aja jooksul õpitakse **pedagoogilisi, psühholoogilisi ja metoodilisi** aineid ning tehakse läbi **koolipraktika.** On võimalik omandada ka mõne teise aine (näiteks matemaatika) õpetaja lisakutse.

Alates sellest sügisest on Tartu Ülikoolis võimalik omandada **põhikooli loodusteaduste õpetaja kutse.** Füüsika-keemiateaduskonnas on 4 aastaga võimalik õppida keemia+füüsika ja valikuliselt bioloogia või geograafia õpetajaks. Kui on soov saada ka keskkooliõpetaja kutse keemias või füüsikas, tuleb täiendavalt õppida vastavaid aineid umbes ühe aasta vältel.

Meie teaduskonda astumiseks on vaja sooritada **kirjalik tasemeeksam võõrkeeles, kirjutada kirjand ning eriala ja matemaatika koondtest.**

Säilinud on **soodustused** medalistidele, vabariiklike füüsika- ja keemiaolümpiaadide 15 paremale, täppisteaduste kooli «väga headega» lõpetajaile ja vabariikliku keemiaviktoriini paremaile.

Konkursi puudumisel toimub erialane vestlus, mille tulemusena otsustatakse, kes üliõpilaskandidaatidest võetakse vastu ilma eksamiteta või suunatakse eelnimetatud eksamitele.

Prof. JÜRI TAMM,
füüsika-keemiateaduskonna dekaan

KEHAKULTUURITEADUSKOND

Kehakultuur on ühiskonna kultuuri ja inimeste sotsiaalse suhtlemise koostisosa, mis hõlmab saavutusi tervise ja kehalise tubliduse, kehalise kasvatuse, spordi ja sporditeaduste alal. Tartu Ülikoolis hakati kehakultuurikaadrit koolitama 1928. aastal Kehalise Kasvatuse Instituudis. Tänapäeval on kehakultuurihariduse ja sporditeaduste üks keskusi Eestis Tartu Ülikooli kehakultuuriteaduskond oma kolme instituudi ja spordikeskusega. Seejuures tuleb TÜ eeliseks lugeda võimalust integreerida kehakultuuriharidusega teisi hariduse ja teaduse valdkondi, mis kahtlemata tõstab üliõpilaste üldhariduslikku ja kultuurilist taset.

Sel aastal võetakse kehakultuuriteaduskonda kehakultuuri ja sporditeaduste erialale vastu 40 üliõpilast. Põhiõppe stuudium kestab 4 aastat, jagunedes kaheks etapiks: baashariduseks (1.—4. semester) ja erialahariduseks (5.—8. semester).

Baashariduse etapil õpetatakse kohustuslikke loodus-, sotsiaal-, humanitaar-, sporditeaduslikke aineid ja mitmesuguseid spordialade didaktika üldkursusi ning sooritatakse koolipraktika kehalises kasvatuses. Toimub ka õppe-treeningtöö ühel valitud spordialal.

Erialahariduse etapil lisanduvad kohustuslikele ainetele üliõpilaste poolt valitav üks kaheaastane kitsam õppesuund (erialakursus) ning valikained. Kitsamaks õppesuunaks võib olla kas kehaline kasvatus, treeninguõpetus või liikumisravi ehk kinesiteraapia (viimasel ajal toimub ettevalmistus koos arstiteaduskonnaga). Valitud kitsamas õppesuunas saadakse süvendatud kutsealane ettevalmistus. Lisaerialana (õppesuunana) on võimalik saada ettevalmistus terviseõpetuse ja spordijuhtimise alal. Valikaineid on võimalik õppida nii kehakultuuriteaduskonna kui ka teiste teaduskondade baasil, kusjuures nende valik on täielikult vaba. Viimase õppeaasta sügissemestril sooritatakse 12-nädalane erialapraktika. Põhiõppe stuudiumi jooksul koostatakse kolm kursusetööd ja stuudium lõpeb kas diplomitöö kaitsmise või erialase kompleksеksamiga.

Paralleelselt õppetööga toimub teaduskonna õppejõudude juhendamisel sportlik tegevus ülikooli ja Tartu linna spordibaasides.

Põhiõppe stuudiumi järel on edukatel lõpetajatel võimalik jätkata õpinguid **magistriõppes,** mis kestab kaks aastat (lõpeb magistritöö kaitsmisega sporditeaduste alal) ning seejärel **doktorantuuris** (neli aastat), mille eesmärk on kõrge kvalifikatsiooniga sporditeadlaste ja ülikooli õppejõudude koolitus.

Vastuvõtt kehakultuuri ja sporditeaduste erialale toimub üldkonkursi alusel. Sooritada tuleb **konkursieksamid bioloogias (kirjalik), üldkehalises ettevalmistuses ning kirjand, samuti võõrkeele arvestus.** Konkureerimisel arvestatakse ka keskkoolitunnistuse hindeid kehalises kasvatuses, eesti keeles ja kirjanduses, füüsikas, bioloogias ja ajaloos.

Ootame teaduskonda õpihimulisi ja spordihuvilisi noori, kellel on missioonitunnet kehalise kasvatuse, spordi, liikumisravi ja sporditeaduse edendamiseks.

Dots. MATI PÄÄSUKE,
kehakultuuriteaduskonna dekaan

FILOSOOFIATEADUSKOND

Filosoofiateaduskond on ülikooli suurim teaduskond. Siit tuleneb ühelt poolt tõsiasi, et teaduskond on seesmiselt heterogeenne: ühte on koondatud paljude teadusvaldkondade ja erialade õpetamine, teisalt tuleneb siit aga ka unikaalne humanitaaria integratsiooni võimalus. Õppetöö seisukohalt on seni ehk domineerinud heterogeensus ja üksteisest eraldatus, kuid võib arvata, et olukord põhjalikult muutub. Nimelt kogub elujõudu idee mitte võtta lähitulevikus üliõpilasi enam üksikutele erialadele, vaid teaduskonda kui tervikusse. See tähendab, et õpingud hargnevad ülikooli (teaduskonna) sees. Mida üliõpilane õpib, hakkab suuresti sõltuma temast endast.

* * *

Tartu Ülikool aastal 1993 ei dikteeri enam oma üliõpilastele, milliseid aineid missugusel aastal ja missuguses järjekorras õppida; Tartu Ülikool ei keela enam õppimast seda, mis üliõpilast tõeliselt huvitab. Küllap lähitulevikus kaob ülikoolirahva kõnepruugist sõna kursus (I, II jne.), kaob sõna tunniplaan. Alles jäävad **loengud, seminarid, praktikumid;** üliõpilane saab ise, lähtudes oma huvidest, pakutava õpetuse tasemest ja tööturu võimalustest, otsustada, mida õppida ja milliseid eksameid sooritada.

Ainevaliku printsiibi poole hakati Tartu Ülikoolis liikuma seoses filosoofiateaduskonna taasavamisega. Ilmselt on humanitaarainetes valikuvabadus lihtsam ja ka olulisem kui mõnes teises valdkonnas. Ka Eesti Vabariigi Tartu Ülikoolis tegi ainevaliku printsiibi esimesena teoks filosoofiateaduskond.

Filosoofiateaduskond taastati 1. jaanuarist 1992. Teaduskonna taasloomine on üks samm Tartu Ülikooli järjepidevuses. Samas vastab filosoofiateaduskonna ideestik ülikooli uuenemiskontseptsioonile. Filosoofiateaduskond peab olema isiksusekeskse humanitaarhariduse omandamise parim koht mitte üksnes Tartu Ülikoolis, vaid hoopis laiemalt. See saavutatakse **akadeemilisuse** ja **avatusega.** Akadeemilisus tähendab õppejõudude professionaalsust; üliõpilaste ja õppejõudude koostööd; talenti, loovust, töökust ja kompetentsust; teadmiste ülimuslikkuse tunnustamist.

* * *

1993./94. õppeaasta hakul on filosoofiateaduskonnal järgmised allüksused (sulgudes esialgselt planeeritud vastuvõtuarv);

ajaloo-osakond (50),

eesti filoloogia osakond (eesti ja soome-ugri filoloogia 70, eesti keel võõrkeelena 25),

eripedagoogika osakond (30),

germaani-romaani keelte osakond (inglise filoloogia 30, saksa filoloogia 20, romaani filoloogia 12, skandinavistika (rootsi keel 10), klassikaline filoloogia 12),

psühholoogiaosakond (s.h. filosoofia, semiootika, sotsiaaltöö) 40,

žurnalistikaosakond (15),

vene ja slaavi filoloogia osakond (50).

Kaugõppesse enam vastuvõttu ei toimu.

Teaduskonda kuulub struktuuriväliselt ka **vabade kunstide professuur,** mida käesoleval õppeaastal on kutsutud täitma Hando Runnel.

Päevaõppes õpib 1527, kaugõppes 767 üliõpilast. Õppejõude on 248.

EKSAMID

Esimene eksam kõigil erialadel on **võõrkeele tasemeeksam** (arvestatud, mittearvestatud), teine eksam **emakeele kirjand** (10 palli), **profileeriv komplekseksam** (25 palli):

*** ajaloo erialal** — ajalugu;

*** eripedagoogika, psühholoogia, filosoofia, semiootika, sotsiaaltöö erialal:**

1) üldinformeeritus kultuurist ja poliitikast,
2) ajalugu,
3) bioloogia,
4) üldvõimete test;

*** maali erialal** — maali eksam, kuhu kuulub:

1) joonistamine (figuur),
2) maalimine (natüürmort, poolfiguur),
3) kompositsioon (üldkompositsiooni ülesanne, tahvelmaali kompositsiooni ülesanne);

*** eesti ja soome-ugri filoloogia** — eesti keel ja kirjandus;

*** klassikaline filoloogia** — kirjandus ja kultuurilooline test;

*** vene filoloogia** — vene keel ja kirjandus + kultuuriajalooline test;

*** eesti keel (võõrkeelena)** — kirjand (ei kirjutata 10 palli süsteemis hinnavat kirjandit);

*** germaani-romaani filoloogia** erialadel ei sooritata võõrkeele tasemeeksamit, vaid kaheosaline võõrkeele eksam:

inglise fil. — inglise keel (kirjalik, suuline),

saksa fil. — saksa keel (kirjalik, suuline),

romaani fil. — prantsuse keel (kirjalik, suuline),

skandinavistika (rootsi keel) — rootsi keel (kirjalik, suuline).

Prof. AGO KÜNNAP,
filosoofiateaduskonna dekaan

AJAKIRJANIKUKS

Ajakirjandusosakond võtab traditsiooniliselt vastu 15 üliõpilast, õpingud kestavad 4 aastat.

Kahel esimesel aastal saavad tudengid reporteri- ja toimetajatöö praktilist koolitust, lisaks mitmeid ajakirjandusega seotud eriaineid. III ja IV kursusel tulevad programmi valikained, spetsialiseerutakse trükisõnale, raadiole ja televisioonile. Et jääda viiendaks ja kuuendaks aastaks magistritööd tegema, peab üliõpilane sooritama riigieksami hindele «väga hea» ning tema diplomitöö pälvima esiletõstmist. Ülejäänud asuvad IV kursuse lõpetamise järel tööle diplomeeritud ajakirjanikuna.

Üliõpilaskandidaadid peavad esitama **25. juuniks** vastuvõtukomisjonile oma seni ilmunud **kaastööd** ning **toimetuse soovituse.** Sisseastumiseksamitele eelneb kirjalikust tööst ja vestlusest koosnev **loominguline konkurss.** Neil, kes eksamitele ei pääse, jääb aega oma sisseastumisdokumente esitada mõnesse teise teaduskonda või kõrgkooli.

TERE TULEMAST ÜLIÕPILASRIIKI!

Tartu on ikka olnud linn, kus annavad tooni ülikool ja üliõpilased. 1990. aasta detsembris taasasutatud Tartu Ülikooli Üliõpilaskond on püüdnud teha kõik selleks, et tudengite mured ja rõõmud ei jääks ainult Tartu asjaks. Neid pingutusi on krooninud edu ning seepärast võibki öelda, et on tekkimas üliõpilaste ühiskond — üliõpilasriik, mida on sunnitud tunnustama ka suuremad ja vägevamad. Tõsi, üks puudus sellel riigil praegu veel on. Nimelt ei ole sel riigil oma territooriumi ega piire, ometi on üliõpilasriik kõikjal, kus on tema kodanikud — üliõpilased. See riik on õppehoonetes, raamatukogudes, ühiselamutes, kohvikutes ja restoranides, kinodes ja teatrites, Toomemäel ja Kassiorus, mõnikord Tallinnas Toompeal ning koos oma kodanikega veel paljudes teisteski kohtades lähemal ja kaugemal. Juba sügiseks võib aga üliõpilasriigil olla oma territoorium, kuna just praegu käib töö selleks, et Tartu Ülikooli ühiselamud saaksid täiesti tudengite omaks.

Muidu on üliõpilasriik nagu riik ikka. Tal on demokraatlikult igal aastal valitav parlament — **TÜÜ Edustus,** samuti oma **Valitsus** igapäevase ellu korraldamiseks. Need mõlemad on teinud palju ära tudengite huvide kaitsmiseks ja soovide rahuldamiseks. Iga üliõpilasriigi kodanik saab **sõidusoodustusi** nii Eesti kui soovi korral ka teiste riikide transpordivahenditel, **odavaimalt paljundada, võtta õppelaenu** ning maitsta paljusid teisi suuremaid ja väiksemaid hüvesid. Üliõpilasriigil ei ole oma sõjaväge, kuid diplomaatia ja rahumeelsete meeleavalduste abil on ikka suudetud teisi endaga arvestama panna. Tartu üliõpilasriigil on väga head suhted Eesti Vabariigiga, samuti üliõpilasriikidega Tallinnas, Viljandis, Stockholmis, Helsingis, Uppsalas, Kopenhaagenis ja mujal.

Üliõpilasriiki viib edasi ainult tema kodanike aktiivsus, kusjuures selleks ei ole vaid osalemine TÜÜ Edustuse valimistel, vaid ka kaasalöömine igapäevases tudengielus. Korporatsioonid, seltsid ja mitmesugused erialaühendused, kultuuri- ja spordiüritused, õppe- ja teadustöö — igaühel on võimalus leida enesele meelepärast tegevust ning igast üliõpilasest endast sõltub, kui huvitavad ja sisukad on üliõpilasriigis elatud aastad. Üliõpilasriigi kodakondsusseadus on niivõrd liberaalne, takistusi ei tehta kellelegi. Seepärast tulge Tartu Ülikooli, see on ainus tingimus.

Ehkki üliõpilasriik praegu veel valmis ei ole ning arvatavasti kunagi valmis ei saa (aga proovima peab ikka), on aastas üks päev, mil tudengiriik tõesti eksisteerib, see on volbriöö 30. aprillil. Tartu Ülikooli Üliõpilaskond soovib ometi teha nii, et selliseid päevi oleks aastas 365.

Üliõpilasriigi teostumisele lootes ja kõiki Tartu Ülikooli meelitades

URMAS ORU,
TÜÜ Edustuse eesistuja

Õigusteaduskond

Õigusharidus on ühelt poolt inimkultuuri üks osa ja teiselt poolt protsess, mis taotleb praktilise kogemuse pinnalt kujunenud arusaamade, teadmiste, oskuste korrastamist ja edasiarendamist riiklik-õigusliku tegelikkuse vallas, tõstmaks inimese võimet kohaneda üha keerukamaks muutuva sotsiaalse keskkonnaga. Kuid õigusharidus on kasulik ja vajalik ka ühiskonnale enesele. Nimelt loob ühiskond õigushariduse andmisega vajaliku potentsiaali iseenda struktuuride ja tegevuse korrastamiseks. Selline olukord on tinginud viimastel aastatel vastuvõtu suurenemise.

1993./94. õ.-a. on arvatavasti 90 noorel võimalik jätkata haridusteed just õigusteaduskonnas. Meie teaduskonda astumiseks tuleb täita järgmised tingimused: sooritada **tasemeeksam võõrkeelest ja kirjutada hindeline kirjand eksamikomisjoni pakutud teemal.** Kirjandi hindele (hinnatakse 25-pallilises süsteemis) liidab vastuvõtukomisjon viis keskkooliis saadud hinnet: ajaloo, emakeele (suulise ja kirjaliku), võõrkeele ja matemaatika.

Õppides õigusteaduskonnas just praegu, avaneb üliõpilaste ees võimalus mitte ainult läbi nn. ainesüsteemi täita õppekava, s.t. harida ennast akadeemilise õigusõppe kaudu. Juuratudengi ees on avanenud võimalus aktiivselt osaleda rahvusliku õiguskorra osalt taastamises, kuid suuremas osas selle loomises. Loomingulist ja kompetentset osalemist õigusloomes arvestatakse kursusetööde jt. õppetöövormide hindamisel.

Teaduskonnas pakutav õigusharidus on astmeline ja diferentseeritud protsess. **Põhiõpe kestab reeglina 4 aastat, millele järgnevad magistriõpe ja doktoriõpe.** Kaks viimast nimetatud õppevormi tähendavad õigushariduses uut ja kõrgemat kvaliteeti. Põhiõppe edukalt läbinutele antakse vastav diplom ülikooli õigusteaduskonna lõpetamise kohta, magistratuuri ja doktorantuuri edukalt läbinutele magistrikraad ja doktorikraad.

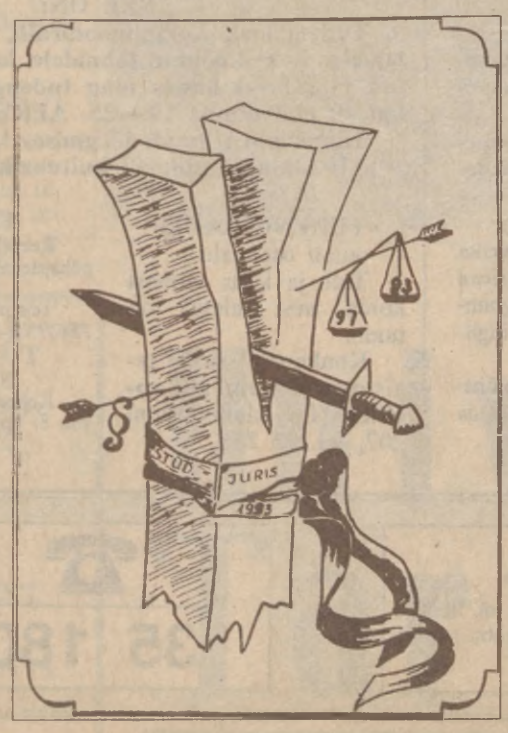
Nii näeb lühidalt välja akadeemiline juuraharidus.

Sellise astmelise ja kompleksse õigushariduse realiseerimine peab arvestama ühiskonnas asetleidvaid muutusi ja arenguid. Praegu ongi teaduskonnas käsil uutele kontseptuaalsetele alustele üleschitatud õppekava (kuhu kuuluvad ka aineprogrammid) koostamine. Sisuline koostöö üliõpilase ja õppejõu vahel peaks muutuma tihedamaks ja tulemuslikumaks. Seda on vaja praeguses Eesti elus, sest teaduskond lõpetajaid töökohaga ei kindlusta.

Aastasadu on maailma ülikoolide õigusteaduskondades püütud õpetada juriste leidma ja tegema antud ajast ja ruumist tulenevaid õiglasi otsuseid. Tartu Ülikooli õigusteaduskonna õppejõudude ja teenistujate pere loodab, et suudab seda vajalikku ja kasulikku traditsiooni väärilselt edasi kanda.

Ius est ars boni et aequi — õigus on headuse ja õigluse kunst.

Prof. RAUL NARITS,
õppeprodekaan

SOTSIAALTEADUSKOND

Sotsiaalteaduskond alustas Tartu Ülikoolis õppetööd 1. septembril 1992 ja on seega kõige noorem teaduskond. Selle rajamist kannustas soov jõuda lähemale maailmas tunnustatud õpetamise ja teadustöö vormidele. Viimaste üks tunnusjooni on muuhulgas sotsiaal- ja humanitaarteaduste selge eristamine.

Tingituna sotsiaalteaduskonna noorusest tuleb teda tutvustades paratamatult kasutada rohkelt tulevikuvormi, s.t. kõnelda eelkõige plaanidest.

* * *

Sotsiaalteaduskonna siht on anda edaspidi kõrgemat haridust **neljal erialal (peaaines): politoloogias, sotsioloogias (teoreetilises), majandusteaduses ning antropoloogias.** Teaduskonna rajamise «ideoloogia» eeldab, et esimestel aastatel õpetavad neid aineid enamasti välisõppejõud — eelkõige väliseestlastest teadlased ja ülikoolide õppejõud. Nii kiiresti kui võimalik, lülituvad õppetöösse ka kohalikud õppejõud. Viimased tulevad sotsiaalteaduskonda üle teistest teaduskondadest või lõpetavad sotsiaalteaduskonnas magistrantuuri lähema paari aasta jooksul.

SOTSIAALTEADUSKONNAS ÕPPIMISE EELDUSED. Sisseastumiseksamid on **kirjand, inglise keele tasemeeksam ning matemaatika (kirjalik).** Tänavu võetakse eeldatavasti vastu **54 uut üliõpilast,** teaduskonna kõigile erialadele on ühine vastuvõtt.

Juba möödunud aastal teaduskonna loomise aegu formuleeris sotsiaalteaduskonna dekaan prof. Rein Taagepera kaks lähteprintsiipi: tulevane sotsiaalteaduskonna üliõpilane peab oskama inglise keelt ja olema võimeline omandama sotsiaalteaduste tänapäevaseid kvantitatiivseid meetodeid, s.o. olema piisavalt tugev **matemaatikas.** Eriti ühiskonnateadusliku hariduse senisel taustal on viimane nõue sageli äratanud imestust. Kuid 1992. aastal oli meie teaduskonna sisseastumiseksamite seas matemaatika kirjalik eksam ja nii jääb ka tänavu. Eelmise aasta sisseastujad tulid sellega igal juhul kenasti toime ja ka tänastel üliõpilaseks pürgijatel ei pruugi sellest heituda.

Välisõppejõudude töötamine sotsiaalteaduskonnas eeldab, et õpetamine toimub nende poolt valitud, s.t. välismaiste õpikute alusel. See omakorda nõuab üliõpilastelt **inglise keele** oskust. Jooksev õppeaasta on näidanud, et tõsise tahtmise korral saavad kõik üliõpilased keeleprobleemist jagu, s.t. on võimelised ingliskeelsetest õpikutest õppima ja mõningase harjumise järel selles keeles ka loenguid kuulama. Et inglise keelega toimetulek on sotsiaalteaduskonnas õppimisel tõesti möödapääsmatu ning arvestades, et sel aastal korraldab ülikool võõrkeele eksami vaid tasemeeksamina (vastab/ei vasta nõuetele), tuleb meie teaduskonda astumisel teha see tasemeeksam nimelt inglise keeles. Eksam ise on sama, mis teistessegi teaduskondadesse astujatel ning mingeid erinõudmisi siin ei esitata. Selgituseks veel, et selle aasta sisseastujatel (nagu kõigil järgnevatelgi aastatel) on siiski juba pisut kergem. Igal uuel semestril peab kuni lõpetamiseni õppima uute (ka ingliskeelsete) õppejõudude käe all vaid tänane esimene kursus. Juba sel sügisel peaks esmakursuslastel olema võimalik enamikku aineid õppida eesti keeles Tartu Ülikooli õppejõudude poolt.

ÕPPETÖÖ KORRALDUS lähtub nn. ainesüsteemist. Kohustuslikke kursusi on vaid piiratud arv ja need on koondatud kolmele esimesele semestrile. **Eelkõige on kohustuslikud kõigi nelja peaaine põhikursused, s.t. politoloogias, sotsioloogias, antropoloogias ning mikro- ja makromajanduse teoorias.** Käesoleval õppeaastal kuulusid kohustuslike ainete hulka veel psühholoogia ja statistika üldkursus, kursus kvantitatiivmeetoditest ühiskonnateadustes ning erialases inglise keeles.

Teaduskonna lõpetamiseks on vaja koguda **180 ainepunkti*.** Neist kohustuslikke kursusi õpetatakse ~30—40 ainepunkti ulatuses. Ülejäänu moodustavad valikained, mille vajalikkuse üle otsustab üliõpilane ise. Kehtib vaid tingimus, et 135 ainepunkti 180-st tuleb koguda kuulates sotsiaalteaduskonna loenguid. Ülejäänud 45 ainepunkti ulatuses on üliõpilasel maksimaalselt vabad käed. Nende osas ei eeldata, et kuulatavad kursused oleksid tingimata seotud erialaga. Põhimõtteliselt on osa ainepunkte võimalik koguda ka näiteks loengute kuulamise ja eksamite õiendamisega füüsikas või antiikkirjanduses, kui üliõpilane peab seda oma tuleviku jaoks vajalikuks. Et lõpetada teaduskond nelja aastaga, tuleks läbi teha **~8—10 kursust õppeaastas (5 kursust semestris).** Teaduskonna pakutavate valikkursuste loetelu jääb napi ruumi tõttu siin muidugi esitamata.

(Järg 4. lk.)

SOTSIAALTEADUSKOND

(Algus 3. lk.)

Mainigem vaid sel aastal loetutest erikursust demokraatiast (politoloogia), ühiskonnasüsteemide võrdlusest (sotsioloogia), poliitilisest geograafiast, valikkursusi majandusteooriast jne.

Selle aasta kogemuste põhjal võib öelda, et õppetöö on intensiivne, kuid jaotub ühtlaselt kogu semestrile. Välisõppejõud teevad neile harjumuspäraselt sageli test- ja kontrolltöid. Kõik eksamid on kirjalikud ja **ebaõnnestunud eksameid ümber ei tehta.** Mujal maailmas tunnustatud põhimõtete alusel on seevastu välja töötatud minimaalse ainepunktide ja keskmise hinde nõuded õppeaasta lõikes. Nendest nõuetest allapoole «vajujatel» tuleb teaduskonnast paraku lahkuda. Seega ei ole sotsiaalteaduskonnas ka traditsioonilist eksamisessiooni ning semestrid lõpevad kõigile üliõpilastele ja õppejõududele ühteaegu.

TÖÖ JA PERSPEKTIIVID. Kuigi vastuvõtt teaduskonda toimub ühtsetel alustel, on lõpetaja tulevikuperspektiivid suuresti sõltuvad hiljem valitavast erialast (peaainest). Seepärast tuleks viimasele mõelda juba sisseastujal.

Teatud ülalloetletud erialasid (**majandusteadust, sotsioloogiat**) õpetati ülikoolis ka enne sotsiaalteaduskonna loomist ja need on ühel või teisel viisil seotud ühiskondlike protsesside uurimise ning analüüsiga. See ei tähenda lõpetanu poolt tingimata teadlasetee valimist. Eesti ühiskond (riik, organisatsioonid, firmad) vajavad spetsialiste, eksperte ja konsultante, kes on kohapeal suutelised tootmis- ja juhtimistöö vajaduseks andmeid koguma, neid teaduslikult töötlema, järeldusi tegema ja otsuste tegemisel kompetentset nõu andma.

Seevastu **politoloogia erialal** näeme otsest praktilist perspektiivi. Selle lõpetanu peab ise olema võimeline töötama kõigis riigiaparaadi ja ühiskondlike struktuuride lülides, sh. ka juhina. Muidugi ei anna teaduskonna diplom kellelegi iseenesest ministri või vallavanema kohta. Kuid suur osa nendest ametitest, mis on seotud organiseerimis- ja juhtimistööga ja kus Eestis tavapäraselt eeldatakse juristi- või majandusharidust, on lääne ühiskonna traditsioone arvestades tulevikus politoloogidele avatud. Tööturu nõudeid arvestades on kavas võimaldada üliõpilastel spetsialiseeruda samuti ühiskonnateaduste õpetamisele väljaspool kõrgkooli ja ka keskkoolides.

Kultuuriantropoloogiat pole iseseisva erialana varem Eesti kõrgkoolide õppekavades olnud. Sageli nimetatakse seda eriala ka etnoloogiaks, ta piirneb etnograafia, folkloristika jt. teadustega, mis uurivad oma ja võõraid kultuure. Eesti riigi vajadusi ja võimalusi arvestades pole otstarbekas antropoloogide massiline ettevalmistamine, kuid seda tuleks teha pidevalt. Selle eriala valik eeldab uudishimu ja teadlasevaimu. Samas ehk ka valmisolekut tagasihoidlikumaks eesmärkide asetuseks kui teistel sotsiaalteaduskonna erialadel, s.o. ta ei ole «karjääriala».

MAGISTRIÕPE. Kuigi käesolev tutvustus on suunatud eelkõige abiturientidele, lisame paar rida juba kõrgharidust omavatele noortele. 1993. aasta sügisel loodame vastu võtta **10 täisajalist magistrandi.** Nagu eelmisel sügisel on nüüdki magistrantuuri uksed põhimõtteliselt avatud kõigile kõrgkooli diplomit omajatele nende varasemast erialast sõltumata. Vajaduse korral valib teaduskond magistrandid soovijate seast konkursi alusel. Nagu aga selle aasta kogemus näitas, teeb valiku eelkõige õppetöö ise. Magistrantuuri lõpetamiseks on vaja koguda 70 ainepunkti, osa kursusi kuulatakse koos üliõpilastega. Magistritöö peab olema kõlblik välismaal publitseerimiseks.

Lõpetuseks rõhutame veel kord, et Tartu Ülikooli sotsiaalteaduskond on alles kujunemisjärgus ja igaüks, kes teaduskonnaga ühineb — olgu tudengi, magistrandi või õppejõuna — jätab mingil moel sinna oma jälje. Uue kujundamine tähendab ühteaegu raskusi, riski ja võlu. Need, kes seda mõistavad, on eriti oodatud.

SULEV KANNIKE,
sotsiaalteaduskonna prodekaan

* Ainepunkt sotsiaalteaduskonnas ei vasta nn. õppenädalale, mille alusel toimub ainepunktide arvestus paljudes ülikoolide teistes teaduskondades. Meie ainepunkti maht on väiksem, lõpetamiseks vajalike punktide arv aga seega suurem.

MAJANDUSTEADUSKOND

Vaadates nii viimase aja tööpakkumisi kui üliõpilastööbörsi reitinguid, võib öelda, et kõige otsitavamad on praegu kõrgharidusse ning hea keele ja organiseerimisoskusega majandusspetsialistid. Seetõttu ei ole mingi ime, et olete mõlgutanud mõtteid tulla õppima Tartu Ülikooli ühte suuremasse teaduskonda. Meie põhihoone asub linnakärast ja saastast veidi eemal — Nooruse tänavas.

Et teid otsuse tegemisel veidi aidata, tahaksin hästi lühidalt tutvustada seda, mis teid siin ees ootab või ei oota. Kindlasti on aga perekonnas või tuttavate hulgas meie vilistlasi, kellelt saab väärtuslikku lisateavet hankida.

TÜ majandusteaduskond on välja lasknud loogiliselt mõtlevaid majandusspetsialiste. Seda võimaldasid nii Tartu Ülikooli universaalsus ja akadeemilised traditsioonid kui ka teaduskonna kõrge professionaalsusega õppejõudude kaader ning teadusteooria suur osa õppetöös. Meie hariduse rahvusvahelist taset kinnitavad kas või hiljuti läbi viidud rahvusvahelise ekspertiisi tulemused, õppejõudude ja üliõpilaste edukad välisstažeeringud, õppejõudude kõrge maine, meie teadlaste kasutamine vabariiklike ekspertidena, aga ka asjaolu, et Eesti tippjuhtide seas on palju TÜ majandusteaduskonna vilistlasi.

* * *

Eeloleval suvel võtab teaduskond vastu 165 päevase osakonna kuulajat, nendest 140 eestikeelsesse ja 25 venekeelsesse rühma. Eesti keele omandamise järel sulab venekeelne rühm hiljem põhirühmaga kokku.

Kaks aastat õpitakse alusõppes, kus neile antakse majanduslik üldharidus ja püütakse arendada iseseisvat mõtlemist ning otsustusvõimet.

Seejärel on võimalik jätkata õpinguid **2 aasta jooksul põhiõppes.** Põhiõppes jätkatakse majandusliku üldhariduse süvendamist ja spetsialiseerumist tulevase töökoha vajadusi silmas pidades. Üliõpilane valib põhiõppes 2 talle enam sobivat erialaainete kompleksi järgmistest pakutavatest:

majanduse modelleerimine, majandusinformaatika, finantsarvestus, ärirahandus, turundus, kaubandus, raha ja pangandus ning välismajandus. Erialaainete kompleksid moodustavad põhiõppe mahust 57%, majandusliku üldhariduse jätkamine 24% ja lisavalikained omal äranägemisel (kas ülikooli teistest teaduskondadest või teistest kõrgkoolidest) 29% ulatuses. Põhiõppe lõpuks tuleb kaitsta diplomitöö. Majandusteaduskonna edukaimad lõpetajad saavad võimaluse jätkata 2 aastat **magistriõppes.**

Majandusteaduskonda ei ole kerge sisse saada, sest konkurents on tavaliselt suur ja erialagi praegu populaarne. Eelmisel aastal olid meile pürgijatest ligi pooled medalistid.

Sisseastumiseksamid on matemaatika (kirjalik), võõrkeele test ja eesti keel (kirjand). Üldiselt eeldab meile sissesaamine ja edukas õppimine häid eeldusi matemaatikas ja keeltes, sest kaasaegsed majandusteaduse artiklid ja õpikud on võõrkeelsed ning orienteeruda tuleb suures valemite ja indeksite rägastikus. Õppimise ja hilisema karjääri kindlustavad veel töökus, oskus iseseisvalt õppekirjandusega tegelda ning hea analüüsivõime.

Läänes on käivitunud mitmed majandushariduse abistamise programmid Balti riikides. Seetõttu on meil pidevalt külalislektoreid. Me suudame ka suuremale osale soovijaist anda võimaluse õppida 1—2 semestrit mõnes Euroopa või Ameerika kõrgkoolis.

Prof. MART SÕRG,
majandusteaduskonna dekaan

MATEMAATIKATEADUSKOND

Sel aastal võetakse meie teaduskonda **100 uut üliõpilast, neist 20 vene õppekeelega rühma.** Vastuvõtt (nagu viimasel kahel aastal) pole erialati, vaid ühine. Õpinguid alustatakse samuti koos, kõigile ühised kohustuslikud õppeained moodustavad veidi enam kui kolmandiku õppeplaani kogumahust.

Õppekorraldus matemaatikateaduskonnas (nn. ainesüsteem) võimaldab igal üliõpilasel koostada endale ise individuaalse õppeplaani ning valida võimetele vastav õppeplaani täitmise tempo. **Teisel või kolmandal õppeaastal** valib üliõpilane endale **eriala,** mida ta soovib õppida süvendatult. Praegu võib valida **matemaatika, rakendusmatemaatika, matemaatilise statistika, informaatika** erialade vahel. Rakendusmatemaatika eriala baasil on kavas välja arendada täiesti uus **tööstusmatemaatika** eriala.

Endiselt on teretulnud need, kes soovivad saada **matemaatika või informaatika õpetajaks,** tulevased õpetajad saavad lisaerialana õppida ka **füüsika õpetamist.**

Kuigi ülikoolis õppimise aeg sõltub üliõpilase võimalustest ja võimetest, võib matemaatikateaduskonda sisseastunu arvestada keskmiselt 5-aastase õppeajaga. Kõigil matemaatikateaduskonna õpetatavatel aladel võib pärast ülikooli lõpetamist jätkata oma haridusteed 2-aastases **magistriõppes** ja seejärel ka 4-aastases **doktorantuuris.**

Vastuvõtueksameid on erinevalt varasematest aastatest kolm: **matemaatika kirjalikule eksamile (hinnatakse 0—25 palli) ja eesti keelele (kirjand, 0—10 palli)** on lisandunud tasemeeksam **võõrkeeles (arvestatud või mittearvestatud).** Sisseastumiseksamitel saadud pallidele liidetakse emakeele, matemaatika, füüsika, ajaloo ja bioloogia hinded küpsustunnistuselt. Kuldmedalistid, vabariikliku matemaatika- või informaatikaolümpiaadi 10 paremat saavad sisse ilma eksamiteta.

Dots. IVAR SAARNIIT,
matemaatikateaduskonna dekaan

INFO

Teabetalituselt

1993. aasta alul on teabetalituselt ilmunud järgmised trükised:
ajakiri «Ülikool» 1992 3/4,
plakatkalender 1993,
taskukalender 1993.
Need on müügil trükiste müügipunktis Lossi tn. 24 ja ajaloomuuseumis. Müügipunktist leiate ka kõiki teisi ülikooli kirjastus- ja trükiosakonna väljaandeid.

Lp. magistrandid!

Magistrieksameid võõrkeeltes on võimalik sooritada aprillikuu viimasel nädalal. Soovijail palume registreeruda 2.—12. aprillini keeltekeskuses (km. 313).
Täpsed kuupäevad teatame pärast 12. aprilli.

Keeltekeskus

RAAMATUKOGUS

Esmaspäeval, 5. aprillil kl. 13 avatakse ülikooli raamatukogus dots. AINO VALMETI mälestusnäitus.

Magistriks filosoofias

Neil, kes soovivad astuda filosoofia alal magistriõppesse alates 1. septembrist 1993 palutakse kohe täita **filosoofia ja poliitikateaduse osakonnas (Ülikooli 16, t. 209)** avaldused ning tulla vestlusele osakonna juhataja prof. Eero Loone juurde.

Õppetoolide juhatajatele õppekirjandust

A/S «Avita» asub tõlkima ja avaldama USA-s ilmunud kõrgkoolide õpikuid. Kirjastamisõiguse saavad nad osta väga odavalt. Tõlkimisel on võimalik õpikuid kohandada vastavalt meie oludele. Loodetavasti ilmuvad esimesed tõlked järgmisel õppeaastal.

Korralised professorid, palun teatage, millises valdkonnas olete huvitatud tõlkeõpiku ilmumisest ja näete ette selle piiratud tiraaži realiseerimist. Saadame teile seejärel õpikute loetelu, millest saate valida sobiva. Te võite ka kohe teatada teid huvitava õpiku andmed. Palun saatke valdkonna **ingliskeelne nimetus pedagoogikakeskusesse hiljemalt neljapäevaks 8. aprilliks.**

JAAN MIKK

Venia legendi

Eero Medijaineni *venia legendi* loeng «Ida-Karjala küsimus ja Eesti—Soome liiduplaanid 1918—1921. aastal» on esmaspäeval, 12. aprillil kl. 16.15 ph. 303.

KES VAJAB MASINAKIRJATÖID?

Teen masinakirjatöid. Tel. 28 254 kl. 9—12.

JÄRGMINE «UT» ILMUB NELJAPÄEVAL, 8. APRILLIL JA SELLEST SAATE TEADA UUDE EDUSTUSSE KANDIDEERIJAD!

ÜLIKOOLI AJALEHTE SAAB KA TELLIDA!

Kes on huvitatud sellest, mis toimub rahvusülikooli seinte vahel ja väljaspoolgi, võib sellest teada saada «Universitas Tartuensisest». Tellimishind aastaks **posti teel 25 krooni** (s.t. tellimise hetkest järgmise aasta sama ajani), **posti vahenduseta** (näit. ülikooli kantseleisse või peahoone valvelauda) **20 krooni.**

Tellimiseks tuleb astuda sisse ülikooli majandusmajja Jakobi 4 tuppa 103 kviitungi saamiseks ning seejärel II korrusel kassasse (avatud kl. 12—16) raha maksma. Pärast seda palume aga kindlasti telllimisest **toimetusse teada anda** ja siia oma aadress jätta. Posti teel ei soovita raha saata, kättesaamine on liiga keeruline.

Kes seda protseduuri liiga keeruliseks peab, võib tellimisraha ka otse toimetusse tuua ja tellimise toimetuse hooleks jätta.

Välissuhete osakond kuulutab välja

KONKURSI

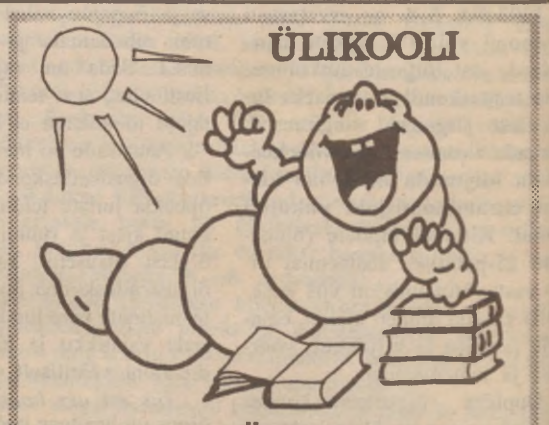
— õppima asumiseks **Soome ülikoolidesse** 1993/94 õ.-a. vastavalt ülikoolidevahelistele koostöölepingutele.

Valida on **Helsingi, Turu, Tampere, Joensuu, Jyväskylä ja Oulu** ülikoolide vahel.

Vajalik hea soome keele oskus;

— õppima asumiseks **Ameerika Ühendriikidesse** 1993/94 õ.-a. *American Collegiate Consortium*'i vahetusprogrammi raames (2 kohta). Vajalik hea inglise keele oskus.

Avaldus rektori nimele dekaani nõusolekuga ja juhendaja soovitusega esitada välissuhete osakonda **15. aprilliks.**

SEE ON:

Tudengilaat, kummipaadiralli, kostüümides teatejooks, kohvikuõhtud fännidele, kontserdid, piduõhtud ja *show*'d linnas ning tudengiklubides. Kokku ligi 40 ettevõtmist 19.—25. APRILLINI.

Täpne kava ilmub järgmises lehes!

TÜ klubi ja ülikooli kultuuriklubi

«TUDENGILAUL»
ootab osalejaid.
Tule ja laula viimast korda, sest tulevik on tume.
Konkursile saab registreerida **kuni 20. aprillini** TÜ klubis ruum 207, tel. 73 838.

TÜ KLUBIS
Reedel, 2., laupäeval, 3. ja pühapäeval, 4. aprillil kl. 21 DISKO.
Teisipäeval, 6. aprillil kl. 21 *TECHNO*-PIDU.

TÜ KOHVIKUS
Narva mnt. 27
Kolmapäeval, 7. ja neljapäeval, 8. aprillil kl. 21 DISKO.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180. O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

35 180

EduStuS

"Universitas Tartuensise" eriväljaanne

EDUSTUS? EDUSTUS! EDUSTUS...

Ees seisavad juba kolmandad edustuse valimised. Mida tudengid sellest arvavad, seda küsingi neilt. Esitasin neile kolm küsimust: **mida tead edustusest, kas seda on vaja ja kas lähed valima?**

● **MARI (23)**

Edustusest tean vaid niipalju, kui seda välja paistab, s.t. kui palju nad korraldavad suuri aktsioone. Oma igapäevasest tööst nad ju ei räägi. Aga sellest hoolimata suhtun ma neisse positiivselt. Kes siis veel seisaks meie, tudengite eest. Ma mõtlen laenuasja. Ja rahvusvahelisest üliõpilaspiletist on mul ka mitmel korral kasu olnud. Tõsi, ma olen kuulnud, et need igal pool ei kehti, aga sel juhul öeldakse seda alguses kohe.

Valima lähen ma kindlasti, sest mu tuttav kandideerib ka ja loomulikult annan ma oma hääle temale.

● **JAANUS (21)**

Mulle see edustuse värk ei meeldi. Mõtlevad endast liiga palju. Midagi erilist nad ei tee. Rohkem istuvad oma kontoris ja räägivad, et on suure töö tegijad.

Kõige rohkem ajab mind närvi see, et nimetasid kõik tudengid ümber üliõpilaskonnaks ja nüüd mõtlevad, et võivad kõigi eest otsustada. Vaadaku enne, kui palju neid valimas käis.

Vaja oleks küll sellist asutust, aga mitte sellisel kujul nagu seda on praegune edustus. Rohkem peaks olema kontakti tavaliste tudengitega.

Valima mina ei lähe. Ei lähe sellepärast, et see komejant on mind ära tüüdanud. Võib juhtuda ime, aga seda juhul kui näen sellist platvormi, mis midagi ka lubab, mitte ei ole selline umbmäärane, nagu nad siiani on olnud.

● **KATRIN (19)**

Edustus? Vist on olemas jah selline asutus. Õigus, sealt ma sain ju selle papitüki, mida üliõpilaspiletiks nimetatakse. Midagi muud ma neist küll ei tea. Kas seda vaja on? See on suhteline. Kui nad midagi teevad, siis järelikult on ka neid vaja, aga kui nad midagi ei tee, siis neid pole ka vaja.

Millal need valimised üldse on?

● **MAIT (25)**

Edustus on vajalik ja neile tuleb selle töö eest «aitäh» öelda. Kes siis veel viitsib selle tobeda bürokraatiaga võidelda. Neist tuleb ka aru saada. Ega nemad ka kõike ja korraga ei suuda muuta.

Valima lähen ja valin selle kõige parema poolt (ütles ta naerdes).

● **KERSTI (20)**

Nende igapäevasest tööst ma ei tea, pole õrna aimugi. Seda, mida nad üle ülikooliliselt teevad, seda tean. Mõnikord tekib mul küsimus, et kuhu kulutatakse see raha, mis saadakse rahvusvahelistest ja tavalistest üliõpilaspiletitest. Ma arvan, et mul on õigus seda teada.

Ja üks asi veel, millele nad peaksid tähelepanu pöörama, on see, et kuulumine üliõpilaskonda ei oleks justkui sunniviisiline, vaid seda võetaks kui normaalset ja loomulikku asja. Praegu seda tunnet veel ei ole.

Valima lähen juba sellepärast, et äkki läheb midagi paremaks ja ma saan öelda, et oma osa olen selleks ka mina andnud.

● **SIGNE (24)**

Edustusest tean ma vähe ja ega ma selle vastu huvi ka pole tundnud. Valimised? Mida ma neist nimekirjadest ikka valin, kui inimesi nende nimede tagant ei tea ega tunne.

● **SVEN (24)**

Edustust on vaja ja mulle meeldib, et on olemas selline koht, kust saab nõu küsida. Üht-teist on nad ära ka teinud nii, et ei saa öelda, et neil midagi teha pole.

Valima peaks vist minema küll.

● **KARIN (22)**

Edustuse tööst ma eriti palju ei tea, aga ei taha ka teada. Nii nagu ta praegu on, on minu arust ainuõige variant. Nad meeldivad mulle. Vaja on teda kindlasti. Paari aasta pärast võib hakata kriitikat tegema. Praegu on nad ju alles nii noored.

Valima ma lähen, iga aasta olen käinud. Ja iga aastaga on see edustus ka paremaks läinud.

● **INDREK (22)**

Ma arvan, et esimesed arenemisvalud on juba möödas. Ja võib öelda, et inimesed arvestavad sellega, olenemata kas see neile meeldib või mitte. Seda tõendab kasvõi see, et praegustel valimistel on neli inimest ühele kohale. Järelikult on olemas stiimul, kuhu pürgida.

INGA LILL

● **HELINA (22 a., bioloogia)**

Kas mõni teie tuttav kandideerib uude edustusse?

Jaa, ja teda ma lähen loomulikult valima.

Teie suhtumine üliõpilaskonna edustusse, valitsusse?

Oi, siiani on väga positiivne.

On teil olnud nendega otseseid kokkupuuteid, olete kasutanud mingeid hüvesid?

Ei ole, aga kogu nende poliitika on vajalik, kasvõi õppelaen, toidutalongid.

● **JÜRI (23 a., arstit.)**

Kas uut edustust valima lähete?

Ei.

Miks?

Ma olen üldse väga kaugel ühiskonnaelust, sest ei usu, et see toob mingeid muutusi üliõpilaste ellu. Nad on minu meelest nagu olid vanasti komsomolitöötajad.

Kas te mingeid üliõpilaskonna hüvesid olete saanud kasutada? Olete nendega kokku puutunud?

Kokku puutunud olen küll, praktilist kasu pole olnud.

Rahvusvahelist üliõpilaspiletit Teil ei ole?

Ei, ei ole. Selle üliõpilaspiletiga oli nii, et enne ei saa, kui oled liikmemaksu maksnud.

● **KATRI (19 a., arstit.)**

Kas Te teate, kus toimuvad edustuse valimised?

Ei ole midagi kuulnud sellest.

Kas mõni teie tuttav kandideerib?

Ei tea.

Kas sellest võib järeldada, et te ise valima ei lähe?

Ei lähe.

Kas selleks on ka mingi eriline põhjus?

Kuna ei ole midagi erilist kuulnud, siis ei lähe ka.

● **MARKO (24 a., matem.)**

Kas valima lähete?

Jah, ma usun küll.

Kas mõni tuttav kandideerib nimekirjas?

Jah.

Kuidas suhtute üliõpilaskonna valitsusse, edustusse?

See on üks väga hea asi.

Kas endal ei ole mõttes olnud kandideerida?

Esialgu mitte.

● **INDREK (23 a., õigust.)**

Sinu suhtumine uue edustuse valimisse?

Eelmise aasta madal valimise protsent näitas ilmselt seda, et see organ ei ole eriti populaarne, järelikult ei pea üliõpilased seda vajalikuks. Juristi seisukohast on see hagi, mis esitati, täiesti õigustatud. Selle viimase aasta jooksul ei ole mina kui üliõpilane näinud tema erilist vajadust. Paljudele ei meeldinud kohustuslik liikmeks astumine ja vanade üliõpilaspiletite kehtetuks tunnistamine, mis juriidiliselt veel kehtivad. Ma ei välista üldse edustuse vajalikkust.

● **VALDO (žurn.)**

Lähen valima, miks ka mitte. Noor peab ju ikka aktiivne olema ja tahet avaldama... Juba kilplased ütlesid: valimine — valgus, mittevalimine — pimedus.

Kus valitakse? Kus aga saab. Ruumi peaks seal omajagu olema ja valgust... muidu valid veel, kes teab kelle ära, pärast häbene või roheliseks. Millegipärast tundub mulle, et seekord tehakse seda ülikooli raamatukogu fuajees. Mingi sisemine hääl ütleb nii. Aga võib-olla olen seda hoopis kuskilt lugenud. Ei mäleta...

Kindlasti on edustust vaja. Parem edustus käes kui varblane katusel, nii vist öeldakse. Nad ajavad ju meie asja. Ja kui tõesti ajada tahavad, siis miks neil seda mitte lubada. Peaasi et uhkeks või kasuahneks ei läheks. Pärast sõidavad kõik «Volvodega» ringi, vaat sulle siis edustust! Aga seda ma ei usu. Inimesi peab usaldama.

Eelmise edustuse tööga võib täitsa rahule jääda. Mõni Toomepuu või Hallaste poleks sellegagi hakkama saanud. Ah et keda ma sealt tean või? Noh, üks on sellise kavala näoga poiss, seda ma tean küll. Ja veel mõnda. Aga üldiselt jääb mulje, nagu ajaks asja ainult üks mees, Ostrat nimi. Teisi nagu polekski, kel midagi öelda oleks. Vot siuke lugu.

KAJA EREDA

Praegused valitsejad pirukat jagamas.

NR. 12 (1709)
NELJAPÄEV,
8. APRILL
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

EDUSTUSE VALIMISED
on 13.—15. aprillini raamatukogu fuajees!
Esmaspäeval, 12. aprillil kl. 14 vastavad nimekirjade esindajad aulas kõikidele küsimustele!

Nimekiri nr. 1

INCORPORE

1. LY LEEDU
2. KAUPO KARELSON
3. MARTI AAVIK
4. TIMO KIKAS
5. AILE KAASIK
6. JÜRI LUUD
7. IVAR KANGUR
8. ANDRUS FISCHER
9. MARGUS SARDIS
10. ANDRES SALU
11. JANA HIRJEL
12. LEINO SCHNUR
13. MERLE RAHUMETS
14. KENNO VILIPPUS
15. HERKI HELVES
16. TARMO NIITLA
17. MARVI VÕSU
18. RAMIL PÄRDI

EDUSTUS ÜLIÕPILASKONNA JAOKS, MITTE VASTUPIDI!

● **ÕPPELAENU VÕTMINE HÕLPSAMAKS, SUMMA SUUREMAKS!**

● **KULTUUR KATUSE ALLA!**

— Kultuurile määratud raha tuleb ratsionaalselt ümber jaotada: ringide tegevuse jätkamiseks, kultuurikateedri toetuseks ja üliõpilasühendustele ruumide leidmiseks.

— Kevad- ja sügispäevade traditsioon peab jätkuma.

● **ERAKABÕRS!**

— Analoogselt üliõpilastööbörsile on võimalik vahendada teavet elamispinna omanike ja otsijate vahel.

● **RAKENDADA ÜLIKOOLI PALGALISTEL JA LEPINGULISTEL TÖÖKOHTADEL TUDENGEID.**

● **ÜHIKAS REFORMITUKS!**

— Vähendada administratsioon miinimumini.

— Komandant tudengisõbralikuks.

— Elamistingimused üliõpilasele vastuvõetavaks!

● **TUDENG PEAB ÜLIÕPILASSÖÖKLAS SAAMA TOIDU OMAHINNAGA.**

● **INFO AVALIKUKS!**

— Üliõpilaskond peab teadma, millega tegeleb üliõpilasvalitsus ja edustus.

— Teave rahade, abide ja toetuste jagamisest avalikuks.

— Üliõpilaskonna esindaja ülikooli reformikomisjoni.

● **AKADEEMILIST VABADUST!**

— Igale üliõpilasele võimalus endale ise õppeplaan koostada.

— Rohkem trükitud konspekte mõistliku hinnaga.

Nimekiri nr. 8

«VIVAT»

1. ALAR ABRAM
2. MATI JALAKAS
3. LY ROOTSLANE
4. RAGNAR LOIT
5. ANNELI NIKITINA
6. BORIS LAPIDUS
7. KARL VÄÄRT
8. EERO MERILIND

* * *

Nimekiri «Vivat» ühendab Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liidu, Eesti Hambaarstiteadusüliõpilaste Liidu ja Farmaatsiaüliõpilaste Liidu tudengeid, kelle põhisuunad oleksid järgmised:

* tihendada kontakte teaduskondade üliõpilasliitude vahel;

* võimaldada üliõpilastele senise laenusüsteemi juures ka paralleelseid laenusaamise võimalusi;

* TÜ üliõpilastele eraldatud riiklike või muude toetuste saamisel töötada välja konkreetsed tingimused ja saamise kord, kus abi saaksid just need, kes seda kõige enam vajavad ja avalikustada nimed;

* igasuguse inflatsiooni edastamise efektiivsuse tõstmine, mis puudutab TÜ üliõpilasi nii ülikoolis kui ka mujal toimuva kohta;

* muuta ülikooli söökla- ja kohvikuteenuste kasutamine võimalikuks vaid üliõpilastele, parandada toidu sortimenti ning teenindamist;

* soodustada igati tudengitevahetust teiste riikide ülikoolide vahel.

«ÕIGEAEGSED»

1. JÜRI SEILENTHAL
2. LEANE MORITS
3. ANDRIAS KULD
4. MART RUMMO
5. ERKKI LEEGO
6. KRISTJAN KALKUN
7. MAIU FISCHER
8. KRISTJAN RABA

Nimekiri nr. 2

9. LEA NOORMETS
10. SANDER LOND
11. ALAR AINTS
12. ANDRES TOODE
13. PEETER ROOSMA
14. ASKO BERENS
15. HANNES KOLLIST
16. HILLE SALUÄÄR
17. HILLAR KROON
18. PELLE KASK
19. JOONAS KIIK
20. SIGRID LAINEVEE

ÜLIÕPILASRIIK — OMA VÕIM, OMA MAJANDUS

MEELIS LOKI foto

ÜLIKOOLI JUHTIMINE ÜLIÕPILASKESKSEKS!

Ülikooli nõukogus on üliõpilaste esindatus lubamatult väike. See on võimaldanud tudengite suhtes kahjulike otsuste vastuvõtmist. Vältimaks halvimat, loome valimissüsteemi, mis kindlustab üliõpilaskonnale piisava osaluse ülikooli nõukogus.

Hetkel ei osale üliõpilased ülikooli struktuuride ja õppekorralduse uuendamisega tegeleva reformikomisjoni töös. Sinna tuleb lülitada üliõpilaskonna esindajad! Ükski ümberkorraldus ei tohi toimuda ilma meie teadmata.

ÕPPELAENUDE JAOKS SIHTKAPITAL!

Stipendiumi saagu vaid parimad nii õppe- kui teadustöös, — pole mõtet jagada kõigile vähe. Taotleme EV Valitsuselt õppelaenu jaoks sihtkapitali loomist, laenufond ärgu sõltugu riigieelarvest. Me hoolitseme selle eest, et pank ja ministeeriumid ei taganeks praegu kehtivatest laenutingimustest, vaid tõstaks laenusummat üldise majandusliku olukorra paranemisel ja muudaks soodsamaks laenu tagasimaksmise tingimusi.

Püüame luua alternatiivseid stipendiumifonde ja propageerida laiemalt juba olemasolevaid.

ÜHISELAMUD ELAMISVÄÄRSEKS!

Ühiselamutes tuleb teha põhjalik remont ja diferentseerida hinnakujundust.

Üliõpilaskonnast peab saama mittetulunduslik organisatsioon, mis võimaldab tema ettevõtetel saada tunduvaid maksusoodustusi. Seega saaksime pakkuda üliõpilaskonna liikmetele odavamat toitlustamist ja muid soodustatud teenuseid.

Me arendame üliõpilaskonna kirjastustegevust, mis seisneks eelkõige loengukonspektide väljaandmises. Samuti on vaja asutada üliõpilaskonna liikmetele odav raamatuäri.

UUED RUUMID ÜLIKOOLI KLUBILE!

Seniks aga jõuame kokkuleppele vanade ruumide kasutamise suhtes. Taotleme ülikooli spordi- ja puhkebaaside kasutamisel üliõpilaskonna liikmetele suuremat hinnaalandust.

Püüame pakkuda uusi vaba aja veetmise vorme ja kohti.

Nimekiri nr. 3

ÜLIKOOLI KULTUURIKLUBI

1. TOOMAS TIIVEL — majandus.
2. MARGIT KIISLER — eesti filoloogia.
3. ANDRUS KÕIV — ravi.
4. RAIVO NIRK — majandus.
5. JANNO TOOTS — saksa filoloogia.
6. ALLAN SINIMÄE — geoloogia.
7. TIIT PAHMAR — geograafia.
8. NEEME REINMETS — füüsika magistrand.

* * *

Meid ühendab ülikooli kultuuriklubi ning kevad- ja sügispäevade traditsioon.

Kui valite meid, siis:

* **EDUSTUS IGA TUDENGI JA KOGU ÜLIÕPILASKONNA JAOKS!**

* Ümberkorraldused ülikoolis ei tohi toimuda tudengite seljataga ja nende tasku arvelt!

* TÜ klubi peab eksisteerima ja jätkama üliõpilaskonnale mõeldud tegevust!

* Õppelaen ja sõidusoodustused aastaringseks, suvepraktika eest vähemalt söögiraha!

* Materiaalne toetus vähekindlustatud tudengitele!

* Ülikooli sööklasse tasuta leib!

* Ühikad tudengisõbralikuks!

* Ülikooli kevadpäevadeks ilus ilm!

Nimekiri nr. 5

ME LUBAME KÕIKE, MIS ON LUBATUD!

Armsad kaasüliõpilased!

Arvestades asjaolusid:

1) et ülikool on üles ehitatud juba mitu sajandit enne meid ning seda ei ole vaja uuesti teha;

2) et häid üliõpilasomavalitsusi on olnud ja on ka enne meid ning nende tööd ei ole mõistlik lammutada;

3) et me ei looda oma 9-liikmelise nimekirjaga enamust saavutada, ei ole me võtnud vaevaks koostada punktpunktilist programmi, mida siis võimule pääsedes hoobilt saja päeva jooksul ellu rakendama hakata.

Küll on aga meil välja pakkuda mõningaid mõttesähvatusi, mis võiksid ülikoolielu edendamisel kasuks tulla, kui need tulevase edustuse uute ja vanade liikmete ühisel targal juhtimisel selgepiiriliseks tegevuskavaks kujundada.

On **ÜKS PLAAN** sotsiaalhoolduse valdkonnast, mis näeb ette rikastelt ettevõtetelt valitud üliõpilastele nimeliste elatusvahendite väljapetmist.

On **TEINE PLAAN** transpordi valdkonnast, mille kohaselt üliõpilased saavad Saksa malli kohaselt merzudega ülikoolist koju ja tagasi sõita ning seejuures poolest bussipiletist odavama hinnaga.

On **KOLMAS PLAAN** tööhõive valdkonnast, mis kehtestab selged sotid üliõpilastööbörsiga.

On **NELJAS PLAAN** välispoliitika valdkonnast, mis käsitleb isiklike sidemete ärakasutamist üliõpilastele välismaal õppimisvõimaluste loomiseks.

On **VEEL PLAANE,** mis näevad ette üliõpilaskonna liikmemaksudest saadud raha ümberjagamise seisu pideva avalikustatuse; õppelaenu kättesaamise tagamise igale üliõpilasele hoolimata riigivalitsuse tujudest ja vennaabi sobivate käendajate leidmisel; üliõpilase seisukohalt ühiselamute valutu ülevõtmise; kuulujuttudest kiirema ausa info levitamise edustuse töö kohta.

Kui te soovite, et me teile veel midagi lubaksime, siis ainult helistage meile ja me

LUBAME TEILE LUBADUSI LUBADA!

* * *

Teie kavalalt ausad sotsiaalteaduskonna üliõpilased:

1. **URMAS PAET,** kes oskas ennast põhiõppimisest vabal ajal Eesti Raadiosse sooja koha peale sokutada, mõistab maailma parandada ja nüüd unis tab saada peaministri abikaasaks.
2. **HELI ARU,** kes sarnaneb väga Siiri Oviirile, aga tahab saada Marju Lauristiniks.
3. **AIVAR RAHNO,** kes on meie teaduskonnas vedanud rahandusministri portfelli.
4. **HEIGO KADAKMAA,** kellel on üliõpilasisa kogemus.
5. **JAANUS SOVA,** kes tunneb suure poliitika telgitaguseid.
6. **JÜRI LIPPING,** kellel ei ole portfelli, aga on muidu ambitsioonikas.
7. **RIINA VÄLLO,** kes on vana ja elutark.
8. **KATI KIISVERK,** kellel on kõige vastu sportlik huvi.
9. **KRISTEL TALTS,** kes esindab halastust.

Nimekiri nr. 9

«7 Pöialpoissi»

Hei-hoo, hei-hoo käib töö ja töö koos.
Tere, me seitsmekesi tuleme
Majanduse maalt,
meil pead on otsas arukad
ja plaanid head on ka!
Head traditsioonid peavad jätkuma!
Sa ju tead meid!
VALI!
NB! Ka Lumivalguke on meiega!

Nimekiri nr. 10

1. **RAINER PIHLAKAS**
2. **HEINO PIHLAP**
3. **URMAS NÄREP**
4. **ALO REINTAM**
5. **KRISTJAN OTT**
6. **TOOMAS KÕIV**
7. **JAAN HARGI**
8. **MAURI MIIDLA**

* * *

1. Tartusse tudengitele odav õllerestoran!
2. Lubame ka kõike muud:

a) kantpead ülikoolilinnast välja!

b) koridorid valgeks!

c) õppimine ülikoolis vabatahtlikuks!

d) ühikad loomavabaks!

e) munkadele Vatikan — tudengitele Toome!

NB! Analoogselt Riigikoguga ei täida me võimaluse korral valimiseelseid lubadusi.

«RES PUBLICA & SÕLTUMATUD»

MEELIS KITSING — ajalugu.

KEN-MARTI VAHER — õigus.

PRIIT KAMA — õigus.

GERT ANTSU — sotsiaalteadus.

HENRIK KARMO — majandus.

LIIS ARUJÄRV — ajakirjandus.

JOEL AASMÄE — õigus.

RIINA HAIDKIND — psühholoogia.

EVE KUSLAP — eripedagoogika.

HENRI PULLISAAR — majandus.

RICHARD TAMME — bioloogia.

MAIT KUUSIK — ajalugu.

PAAVO TURKIN — õigus.

VAHUR KUUSK — õigus.

VILJAR PEEP — ajalugu.

Nimekiri nr. 6

* * *

VABADUS

* Üliõpilaskonda kuulumine peab olema vabatahtlik.

* Üliõpilane peab ise otsustama oma õppeprogrammi ja ainevaliku üle.

KUI USALDAD OMAENDA VABA VALIKUT,
SIIS USALDAVAD SIND KA TEISED!

JÄRJEPIDEVUS

Tuleb

* pöörduda tagasi ülikooli tõeliste traditsioonide ja väärtuste juurde;

* lõplikult loobuda sotsialismi nii-öelda traditsioonidest ja nende füüsilistest kehastustest ülikoolis.

HEAOLU

* Võimalus õppelaenu taotlemiseks olgu kõigile võrdne, et laen jõuaks esmalt nendeni, kes seda kõige enam vajavad. Laenu saamine olgu sõltuv laenaja isiklikest omadustest, mitte käendaja rahakotist.

* Üksikisiku tulumaksuseadus näeb ette maksumaksja ja tema perekonnaliikmete õppekulude mahaarvamist maksustatavast summast. Praegu ei rakendata seda üliõpilaste õppeaegse eluaseme kulude ega õppevahendite ostmisele kulutatud summade suhtes. Seadust tuleb rakendada täies mahus!

EESTI KRISTLIK ÜLIÕPILASÜHING

EKÜÜ kandidaadid edustuse valimistel on:

1. HANNO HUSSAR — mat. IV.
2. KERSTIN KASK — usut. II.
3. LAURI HUSSAR — usut. II.
4. LAURA SIRK — maj. II.
5. PAAVO KUUSEOK — mat. III.

* * *

Meie meelest on edustuse funktsioon esindada kõigi üliõpilaste huve ülikooli juhtorganites ja ühiskonnas. Ja just nimelt KÕIGI üliõpilaste huve, mitte akadeemiliste organisatsioonide huve.

MIKS TAHAB EKÜÜ OLLA EDUSTUSES?

Kuna meie meelest on ülikool ja üliõpilased juba majanduslikus kriisis ja üsna lähedal eetilisele ja psühholoogilisele kriisile. Elu ülikoolis on kurnavam, kui ta peaks olema. EKÜÜ tahaks hea meelega midagi ette võtta selleks, et ülikoolielu oleks maksimaalselt palju pakkuv ega nõuaks arutut energiakulu. EKÜÜ on võtnud nõuks tegutseda selle heaks ka edustuse kaudu.

MIDA EKÜÜ EI SAA LUBADA?

Igatahes mitte imesid. Meil pole rikkaid välissponsoreid ega autoriteetset vilistlaskogu.

MIDA EKÜÜ SAAB LUBADA?

Meie mured on suuresti ühised. Lubame hoolt kanda selle eest, et edustuse huvid ei muutuks liiga materiaalseks, et edustusel jätkuks tähelepanu ka üliõpilase kui inimese jaoks. Lubame teha nii palju, kui meist vähegi sõltub selle heaks, et ülikoolis ja ülikoolilinnas oleks võimalik elada ka valetamata ja varastamata, et au ja häbi kah midagi maksaks.

Nimekiri nr. 7

Nimekiri nr. 11

ÜS LIIVIKA

1. **JUHANI SEILENTHAL** — *stud. iur.*
2. **ÜLO PAE** — *stud. iur.*
3. **TANEL KÄÄMBRE** — *stud. phys.*
4. **VELJO KURIK** —*stud. iur.*
5. **RAIVO VALK** — *stud. psysh.*
6. **AIVO KURIK** — *stud. oec.*

ME EI OTSI VANU VIGU, VAID UUSI LAHENDUSI!

Gustav Adolf liiviklastega ühisel platvormil.

* Valitsus Edustuse täitevorganiks!

* TÜÜ varad Edustuse pideva kontrolli alla!

* Üliõpilaskonna aastane liikmemaks 10-lt kroonilt 6-le!

* Raamatukogu lahtiolekuajad üliõpilaste vajadustele vastavaks!

* Ülikool jalgrattasõbralikuks!

Juhani: «Omades juba aastast kogemust Tartu üliõpilaskonna juhtorgani tööst, tean, mida tahan muuta. TÜÜ Valitsuse ülesanne on Edustuse otsuseid täita, mitte tegutseda oma suva järgi. Need, kes üliõpilaskonna varadega tegelevad, peavad nende eest ka täielikku materiaalset vastutust kandma.»

Ülo: «Toetan progressiivseid ideid ning tasakaalukaid samme.»

Tanel: «Olen nõus Juhaniga. Arvan samuti, et Edustus peaks olema võimeline oma varade kasutamisest ka ülejäänud üliõpilaskonnale aru andma, kasvõi informeerima vastandumise vältimiseks.

Samuti tundub mulle, et tähelepanu võidaks pöörata üliõpilastele, kes liiguvad tervislikult — sõidavad jalgrattaga. Mina näiteks armastaksin kindlustunnet, et minu ratast ei saa loengu ajal ära varastada.»

Veljo: «Kõik on katsumus, ka Edustuse valimised, selle mõõdupuuks on edu. Kõige olulisemaks pean operatiivset info levitamist Edustusse pääsevate edukate inimeste poolt.»

Raivo: «Lausa üheks eelduseks ülikoolis õppimisele on raamatukogude kättesaadavus. Eriti praeguse süsteemi juures, kus kõik raamatud tuleb tellida (sellele aga kulub aega) ning puuduvad avariiulid, pannakse raamatukogu ebanormaalselt vara kinni. Vähemalt sessi ajal peaks raamatukogu öö läbi lahti olema!»

Aivo: «Majandusinimesena hindan kokkuhoidlikkust. Praegu on üliõpilaskonna liikmemaks suurem kuludest. See aga tuleb lõpetada, asjata ei ole mõtet üliõpilaste niigi õhukest rahakotti liigselt koormata. Ka vähesema raha eest on võimalik niisama palju ära teha.»

AINO VALMETIT MÄLESTADES

5. aprillil võinuks dotsent Aino Valmet saada 65-aastaseks. Kuid raske haigus lõpetas tema ajaliku tee 22. märtsil ja 25. märtsil sängitati ta sünnilinna Pärnu Metsakalmistu mulda.

A. Valmet lõpetas eesti filoloogia osakonna 1952. aastal, millele järgnes aspirantuur prof. J. V. Veski juhendamisel. 1955. aastal sai ta poole kohaga õpetajaks eesti keele kateedris, 1956. aastal täiskohaga õpetajaks, 1963. aastal vanemõpetajaks ja 1967. aastal dotsendiks. 1972—1974 oli ta eesti keele ja kirjanduse lektor Oulu ülikoolis.

1956. aastal kaitses A. Valmet kandidaadiväitekirja, mis käsitles mitmuse osastavat vanemas (s.t. 16.—18. sajandi) eesti kirjakeeles; see uurimus on jäänud ainsaks nii ulatuslikuks detailuurimuseks eesti vanemast kirjakeelest. Väitekirjas ilmutas ta ennast täpse ja ausa uurijana, kes «reaktsiooniliste» muulaspastorite keelepruugis nägi sageli vigade asemel eesti murdejooni. Väitekiri määras suurel määral ka ta hilisema teadusliku tegevuse kaks peasuunda, milleks olid vanema kirjakeele uurimine ja eesti murrete uurimine.

Tööd esimeses suunas tähistab rida artikleid ning Villem Alttoaga kahasse välja antud monograafia **«17. sajandi ja 18. sajandi alguse eestikeelne juhuluule»** (1973), mis ajajärgu kiuste sisaldas väga korralikke tekste ja väärtuslikke keelekommentaare.

Töö teises suunas oli mitmekülgne, alates otsestest välitöödest eesti keeleala eri paikades (sealhulgas üliõpilaste murdepraktika juhendamine), mille tulemusena A. Valmet kujunes parimaks läänemurde tundjaks, kuni üliõpilaste murdealaste kursuse- ja diplomitööde juhendamiseni (see algas allikmaterjali ehtsuse kontrollimisest ning sellest tulenevalt on A. Valmeti juhendatud üliõpilastöödel sageli nö igavene väärtus). A. Valmet ise pühendas kümmekond aastat Kihnu murraku uurimisele; see töö jäi pooleli.

A. Valmeti teisi harrastusi jäävad tähistama artiklid eesti sõnade tähenduste arengust, koos Paula Palmeose ja Juhan Peegliga koostatud omapärane eesti keeleteaduse tähtraamat **«Saaremaast Sajaanideni»** (1970) ja koos Richard Ritsingu ja Udo Kolgiga koostatud viiside ja eestikeelsete tõlgetega soome-ugri rahvalaulukogumik **«Leegajus»** (1970).

Mitmekülgsete teadus- ja kultuurihuvide kiuste oli A. Valmet ikkagi ennekõike kõrgkoolipedagoog. Oludest, viisakusest ja huvidest tingitult oli ta tegevuspiirkond sel alal hämmastavalt ja kurnavalt lai: tänapäeva eesti keel (sh. filoloogidele), eesti keel võõrkeelena, eesti kirjakeele ajalugu, eesti dialektoloogia, erikursused ja -seminarid, kus käsitleti kõikvõimalikke ja ka peaaegu võimatuid keelevaldkondi (ka keelefilosoofiat, millest kutselised filosoofid arguhkelt mööda on käinud). Ta on tahtnud ja suutnud osaleda (koos Ellen Turu ja Ellen Uuspõlluga) eesti keele õpikute koostamises muulastele, neist üks, 1981. aastal vene keeles ilmunu, on Jaapanis tõlgitud ka inglise keelde.

Kolleegina oli A. Valmet valmis tõsiseks ning raha ja loorbereid mittetoovaks koostöökss. Ta oli tagasihoidlik, ennastohverdavalt kohusetundlik ning ülimalt, isegi piinlikkuseni viisakas ja hoolitsev kõigi kolleegide vastu, üliõpilastest rääkimata.

Asendamatuid inimesi ei olevat. Aga keelte ja murrete massilise hääbumise sajandil on tippklassist murdeuurijate asendajad sageli paratamatult eelkäijaist vahetute kogemuste poolest vaesemad.

Aino Valmetit jäävad leinama ta õpilased ja kolleegid.

TIIT-REIN VIITSO

Dotsent ARNO SUSI 65

ÕNNITLEME!

Kolleegid majandusteaduskonnast.

Väitekirjade kaitsmine

Tartu Ülikooli geograafia doktorinõukogu teatab, et 26. aprillil kell 12 toimub TÜ nõukogu saalis järgmiste väitekirjade kaitsmine filosoofiadoktori kraadi saamiseks geograafia erialal:

1. **Urmas Peterson** «Eestimaa metsakoosluste heleduskoefitsientide dünaamika»,

2. **Ülo Suursaar** «Soome lahe avaosa ja Eesti rannikumere vee kvaliteedi analüüs».

Väitekirjad on tutvumiseks raamatukogus.

HAIGEKASSA LIIKMEKAARDID

Kaadriosakonnast saavad praegu haigekassa liikmekaardid kätte ainult need, kes on sisse kirjutatud maakonda. Linna sissekirjutatud saavad hiljem.

VALIKKURSUS

Reedel, 16. aprillil kl. 12.15 algab Jakobi 5—302 valikkursus «Orienteerumisradade valmistamine lastele, algajatele, kesktasemele. Dots. A. Kivistik.

TÜ KLUBIS

Laupäeval, 10. ja pühapäeval, 11. aprillil

DISKO.

Teisipäeval, 13. aprillil

TECHNO-PIDU.

Algus kõigil üritustel kl. 21.

Harald Luningi nimelise stipendiumi statuut

I. Stipendiumi mõiste.

1. Harald Luningi nimeline stipendium on materiaalne toetus õppe- ja teadustöös edukatele Tartu Ülikooli arstiteaduskonna üliõpilastele.

II. Stipendiumi väljakuulutamise, taotlemise ja määramise kord.

1. Stipendium kuulutatakse välja kaks kuud enne väljaandmist.

2. Taotluste esitamise tähtaeg on 30. aprill.

3. Stipendium antakse välja iga aasta 1. juunil üheks õppeaastaks.

4. Taotlemise kord.

1. Taotleda võivad kõik arstiteaduskonna üliõpilased.

2. Igal üliõpilasel on võimalus taotleda stipendiumi ka korduvalt.

3. Stipendiumi taotlemiseks on vaja esitada:

3.1. *curriculum vitae* koos põhjendusega stipendiumi taotlemiseks (mitte üle ühe lehekülje);

3.2. teaduskonna poolt kinnitatud hinneteleht ning keskmine hinne;

3.3. publikatsioonide loetelu.

5. Stipendiumi määramine.

1. Stipendiumi määramiseks moodustatakse kohalik 6-liikmeline nõukogu, kes tähtajaks laekunud taotluste põhjal valib konsensuse alusel sobivad kandidaadid.

2. Lõpliku stipendiaatide valiku teeb stipendiumi asutanud haldusnõukogu.

3. Stipendiumi suurus ja hulk sõltub elatustasemest ning algkapitalilt laekunud kasumist.

Taotlused Harald Luningi nimelise stipendiumi taotlemiseks esitada kas närvikliinikusse (dots. T. Asser) või kõrva-nina-kurguhaiguste kliinikusse (prof. M. Kull).

ÜLIKOOLI KEVADPÄEVAD '93

Esmaspäeval, 19. aprillil *STARDIPÄEV*

kl. 17—19 suur piletilaat ja info jagamine, laadal piletid odavamad. — TÜ klubis
kl. 19 Kärt Tomingase lauluõhtu — TÜ aulas
kl. 22 kevadpäevade soojendusbändide jämm, «Jaskar» ja «Hendrik Läti» — TÜ klubis

Teisipäeval, 20. aprillil *AVAPAEV*

kl. 16.30 ja rongkäik tervitused tartlastele kesklinnas Toomemäele — Kaubahalli esisel
kl. 17 kevadpäevade avamine — Toomel Musumäe jalamil
kl. 17.30 koorikontsert — Kuradisillal
kl. 21 tudengikohvik fännidele ansambliga «Jää-äär» — Narva mnt. 27 kohvikus
kl. 21 «Õhtud vanas kohvikus» — vabalava — Ülikooli tn. 20 kohvikus
kl. 22 *rock'n' roll* ja «Hitty-Bitty». korraldavad TÜ klubi ja Elvis-klubi Tallinnast — TÜ klubis

Kolmapäeval, 21. aprillil *FOLGIPAEV*

kl. 18 kevadkontsert Eesti folklauljate paremikuga — TÜ klubis
kl. 21 «Õhtud vanas kohvikus» Priit Moppel & sõbrad kavaga iirimaa ja ameerika folkmuusikast — Ülikooli tn. 20 kohvikus
kl. 21 tudengikohvik fännidele «Svingime «Raega» — Narva mnt. 27 kohvikus
kl. 22 kantripidu staaridega ans. «Kukerpillid» ja tema sõbrad — TÜ klubis

Neljapäeval, 22. aprillil *OMALOOMINGU PÄEV*

kl. 17 tudengilaat — TÜ füüsikahoone esisel
kl. 19 «Tudengilaul '93» — TÜ klubis
kl. 21 «Õhtud vanas kohvikus» — vabalava — Ülikooli tn. 20 kohvikus
kl. 21 tudengikohvik fännidele «Tropical show» — Narva mnt. 27 kohvikus
kl. 22 jalakeerutus kaunis looduses — Kassitoome orus
kl. 24 ülemaja ööpidu vahahommikuni — TÜ klubis

Reedel, 23. aprillil *TÜ klubi MATUSEPÄEV*

kl. 16 teatejooks kostümeeritud võistkondadele — Raekoja platsil
kl. 18 kummipaadiralli Emajõgi — «Kaunase» ees
Stiilipidu «Ülikooli klubi matus»
kl. 19 leinarongkäik — Raekoja plats — TÜ klubi
kl. 19.45 matusetalitus — TÜ klubi tagaõuel
kl. 20.15 peiepidu — TÜ klubis
kl. 22 vabaõhudisko koos leinaminutitega — TÜ korvpalliväljakul

Laupäeval, 24. aprillil *TÜ klubi LEINAPÄEV*

kl. 17 suur vabaõhukontsert Eesti tippbändidelt TÜ klubi mälestuseks — TÜ korvpalliväljakul
kl. 22 mälestuste ja meenutuste õhtu ülikooli diskoklubilt — TÜ korvpalliväljakul
kl. 22 «Klubi & nostalgia.» ans. «Compromise Blue» — TÜ klubis

Pühapäeval, 25. aprillil *TÜ klubi ÜLESTOUSMISPÄEV*

kl. 15 perepäev ja «Rattatuur '93» (5-aastased ja nooremad lapsed) —
kl. 22 pidu «Klubi ekshumatsioon» ... «Karavan» liigub edasi — TÜ klubis

Kohtumiseni kevadpäevadel!

TÜ klubi ja ülikooli kultuuriklubi

TÜ KOHVIKUS
NARVA MNT. 27

Kolmapäeval, 14. ja neljapäeval 15. aprillil
DISKO.
Algus kõigil üritustel kl. 21.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

35 180

NR. 13 (1710)
REEDE,
16. APRILL
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

**NB!
TÄNASES LEHES
IGAL
LEHEKÜLJEL
KEVADPÄEVADE
NALJALISA!!!**

AKADEEMIKUKS

Eesti Teaduste Akadeemia (ETA) üldkogu koosolekul valiti väljakuulutatud akadeemikute kohtadele meie ülikooli nõukogu poolt esitatutest professorid **ÜLO LUMISTE** (täppisteadused), **ÜLO LEPIK** (tehnikateadused), **AIN-ELMAR KAASIK** (arstiteadus), **ILMAR KOPPEL** ja **VIKTOR MASING** (loodusteadused). Täitmata jäid kavandatud akadeemikukohad tehnika-, humanitaar-, põllumajandus- ja loodusteaduste alal (igal alal üks koht). Uutele akadeemikutele anti diplomid kätte 7. aprillil.

TÜ nõukogu esitas oma 18. detsembri koosolekul ETA vakantsetele kohtadele üldse kokku 12 kandidaati, sh. ka professorid Jaak Järve, Sulev Vahtre, Uno Mereste, Rein Taagepera, Vello Salupere, Jüri Saarma ja Lembit Allikmetsa.

REKTORIKS

võib saada 28. mai valimistel arstiteaduskonna dekaan, farmakoloogiaprofessor **LEMBIT ALLIKMETS**, närvikliiniku juhataja, neuroloogiaprofessor **AIN-ELMAR KAASIK**, Eesti Ravimikeskuse juhataja, kliinilise farmakoloogia professor **LEMBIT RÄGO**, algebra korraline professor **MATI KILP**, prorektor, arengupsühholoogia professor **PEETER TULVISTE** või prorektor, optika ja spektroskoopia professor **JAAK AAVIKSOO**. Seitsmes esitatud kandidaat anestesioloogia ja intensiivravi professor **RAUL TALVIK** ei teatanud oma kandideerimissoovist.

Uut rektorit saavad valida **ülikooli nõukogu ja teaduskondade nõukogud, korralised professorid ja kõik täiskohal töötavad erakorralised professorid.** Valijaskonna nimekirja kinnitab TÜ nõukogu 30. aprillil.

Kas kuuest kandidaadist saab rektor valitud? Kuni hääletamiseni on kandideerijail õigus veel loobuda. Valituks osutub see kandidaat, kes saab kõige enam hääli, kuid mitte vähem kui 50% häältest. Kui nii palju hääli keegi ei saa, korraldatakse teine voor, milles osaleb I vooru kaks edukamat kandidaati. Kui siis jaotuvad hääled võrdselt, korraldatakse III voor. Kui ka see voor pole rektorit andnud, määrab rektori haridusministeerium kuni uute valimisteni.

Ja nüüd võib alata valimiseelne propaganda. Kas meie lehes saavad sõna korraga kõik kandidaadid või järgemööda, on veel lahtine.

* * *

Tehnikaülikooli laiendatud istungil pikendati rektor OLAV AARNA volitusi veel üheks aastaks, sest 119st istungil osalenust andis tema 1992. aasta tööle heakskiitva hinnangu 84. Rektori valimisi on oodata ka **Põllumajandusülikoolis.**

Esmaspäeval, 19. aprillil *STARDIPÄEV*

kl. 17—19	suur piletilaat ja info jagamine.	— TÜ klubis
kl. 19	Kärt Tomingase lauluõhtu	— TÜ aulas
kl. 22	kevadpäevade soojendusbändide jämm, «Jaskar» ja «Hendrik Läti»	— TÜ klubis

Teisipäeval, 20. aprillil *AVAPÄEV*

kl. 16.30	tervitused tartlastele kesklinnas ja rongkäik Toomemäele	— Kaubahalli esisel
kl. 17	kevadpäevade avamine	— Toomel Musumäe jalamil
kl. 17.30	koorikontsert	— Kuradisillal
kl. 21	tudengikohvik fännidele ansambliga «Jää-äär»	— Narva mnt. 27 kohvikus
kl. 21	«Õhtud vanas kohvikus» — vabalava	— Ülikooli tn. 20 kohvikus
kl. 22	*rock'n' roll* ja «Hitty-Bitty», korraldavad TÜ klubi ja Elvis-klubi Tallinnast	— TÜ klubis

Kolmapäeval, 21. aprillil *FOLGIPÄEV*

kl. 18	kevadkontsert Eesti folklauljate paremikuga	— TÜ klubis
kl. 21	«Õhtud vanas kohvikus» Priit Moppel & sõbrad kavaga iirimaa ja ameerika folkmuusikast	— Ülikooli tn. 20 kohvikus
kl. 21	tudengikohvik fännidele «Svingime «Raega»»	— Narva mnt. 27 kohvikus
kl. 22	kantripidu staaridega ans. «Kukerpillid» ja «Justament»	— TÜ klubis

Neljapäeval, 22. aprillil *OMALOOMINGU PÄEV*

kl. 17	tudengilaat	— TÜ füüsikahoone esisel
kl. 19	«Tudengilaul '93»	— TÜ klubis
kl. 21	«Õhtud vanas kohvikus» — vabalava	— Ülikooli tn. 20 kohvikus
kl. 21	tudengikohvik fännidele *«Troopika karneval»*	— Narva mnt. 27 kohvikus
kl. 22	jalakeerutus kaunis looduses	— Kassitoome orus
kl. 24	ülemaja ööpidu varahommikuni	— TÜ klubis

Reedel, 23. aprillil *TÜ klubi MATUSEPÄEV*

kl. 16	teatejooks kostümeeritud võistkondadele	— Raekoja platsil
kl. 18	kummipaadiralli Emajõel	— «Kaunase» ees

Stiilipidu «Ülikooli klubi matus»

kl. 19	leinarongkäik	— Raekoja plats—TÜ klubi
kl. 19.45	matusetalitus	— TÜ klubi tagaõuel
kl. 20.15	peiepidu	— TÜ klubis
kl. 22	vabaõhudisko koos leinaminutitega	— TÜ korvpalliväljakul

Laupäeval, 24. aprillil *TÜ klubi LEINAPÄEV*

kl. 17	suur vabaõhukontsert Eesti tippbändidelt TÜ klubi mälestuseks	— TÜ korvpalliväljakul
kl. 22	«Klubi & nostalgia.» ans. «Compromise Blue»	— TÜ klubis

Pühapäeval, 25. aprillil *TÜ klubi ÜLESTÕUSMISPÄEV*

kl. 15	perepäev ja «Rattatuur '93» 5-aastased ja nooremad lapsed)	—TÜ füüsikahoone ees
kl. 22	pidu «Klubi ekshumatsioon» ...«Karavan» liigub edasi	— TÜ klubis

Kohtumiseni kevadpäevadel!

TÜ klubi ja ülikooli kultuuriklubi

KES NAERAB, SEE MÕTLEB . . .

Kelner, kas see ongi praad? Lubage naerda!»

«Väga hea mõte, mu härra, enamik külastajaid hakkab sõimama.»

* * *

«Kujuta ette, Anna, eelmisel nädalal juhtus minuga kummaline lugu. Esmaspäeval kell kümme helises uksekell. Väljas seisis keegi noormees, kes küsis, kas mu mees on kodus. Kui ma ütlesin, et ei ole, lohistas ta mu magamistuppa ja vägistas. Muide, see oli juba kuues kord. Ajapikku olen hakanud mõtlema, et mida see noormees küll mu mehest tahab?»

* * *

«Teie koer hammustas mind. Ma nõuan kompensatsiooni.»

«Nõus, ma hoian koera kinni, teie aga hammustage teda.»

* * *

«Kas teie, doktor, panite mu haigusloole punkti?»

«Ei.»

«Aga kes siis seda tegi?»

«Arvan, et kärbes.»

* * *

Arstile saadeti lõunasöögikutse. Vastuseks sai perenaine täiesti loetamatu kirja. «Ma pean teada saama, kas ta tuleb või ei,» ütles ta. Mees soovitas: «Mina sinu asemel läheksin apteeki. Apteeker oskab lugeda kuitahes halba käekirja.»

Apteeker luges kirja läbi ja selgitust ootamata ulatas naisele mingi pudeli. «Palun, proua, 80 senti.»

* * *

Kaks pankurit on pärast lennuõnnetust ühe ja sama palgijupi külge klammerdunud. Üks küsib teiselt: «Kas suudate end veel kaua vee peal hoida?»

Teine vastu: «Kuidas võib sellises olukorras veel ärile mõelda?»

* * *

Härra tahab maali osta. Üks portree hakkab talle meeldima. Kunstikaupmees selgitab: «See on tõesti hea asi! Üks vana hollandlane.»

Kunde heidab talle kriitiliselt uuriva pilgu: «Kas tõesti? Ja mina pidasin teda nooreks tütarlapseks.»

* * *

«Ma küsin teilt viimast korda: kas mõtlete oma võla ära maksta või ei?»

«Jumal tänatud, ometi kord lõpevad need tobedad pärimised!»

* * *

Noormees: «Hm... vabandust... Ma... tahtsin teile öelda, et olen teie tütrega juba kolm aastat kurameerinud.»

«Noh, ja siis? Mida te soovite? Pensioni?»

* * *

«Jood?»
«Ei.»
«Suitsetad?»
«Ei.»
«Mängid kaarte?»
«Ei.»
«Kas sul siis ühtegi puudust pole?»
«On küll üks.»
«Missugune?»
«Ma valetan.»

TÜ VALITSUSES

25. märtsil

● **Jätkus TÜ eelarve arutamine (eelarvest lähemalt TÜ nõukogu artiklis).**

● **Valitsus kiitis heaks õppekursuste passi sisseseadmise.** Need on vajalikud informatsiooni kogumiseks ja säilitamiseks dekanaatides ning rektoraadis, aga samuti ülikooli teatmiku väljaandmiseks.

6. aprillil

● Veel kord oli sel koosolekul kõne all teadusfondist ülikoolile täiendavalt arstiteaduslikele uurimistöödele eraldatud raha jagamine. Probleem seisnes selles, et arstiteaduslikke uurimusi tehakse ka teistes teaduskondades ning oma projektid olid esitanud ka bioloogia-geograafia- ja kehakultuuriteaduskond. Esimese teaduskonna nõukogu ei olnud arstidest koosnenud komisjoni otsusega rahul. Seepärast lahendati küsimus hääletamise teel. Arstiteaduskonnale jäi 80%, ülejäänud bioloogia- ja geograafia- ning kehakultuuriteaduskonnale.

● **Valitsus kinnitas TÜ sümboolika statuudi.** TÜ põhiembleemi ja selle graafilised arendused (ilmusid UTs nr. 34, 1992) kiitis valitsus heaks juba 20. novembril 1992. a. Siis otsustati moodustada sümboolikakomisjon, kes pidi koostama statuudi ning välja töötama sümboolika kasutamise korra jm. Statuuti tutvustas komisjoni liige, teabetalituse juhataja Urmas Aunin. Ülikooli märk on ametlik sümbol, mille kasutamise ja käsutamise ainuõigus on TÜ-l.

● **Prorektor Jaak Aaviksoo tutvustas TÜ Euroopa Instituudi projekti (nimetus jäi veel lahtiseks).** Niisuguse instituudi kaudu on võimalik laiendada Euroopasse puutuvate küsimuste uurimist ja õpetamist eelkõige õigus-, majandus- ja sotsiaalteaduses. Instituut laiendaks ülikooliõpetust Euroopat käsitlevate ainete ja aineosadega, korraldaks vajalikku erialast täiendõpet, arendaks Euroopa-uurimusi ning toetaks TÜ ja üliõpilaste sidemete arengut Euroopa maadega.

Instituut tegutseks ilma oma personalita, ka külalisõppejõud tuleks integreerida olemasolevasse õppe- ja teadustöö korraldusse.

Taolise instituudi loomine on Läänemereäärsete riikide algatus, mida toetavad ka valitsused, läbirääkimisi on peetud juba mõnda aega nii Eestis kui Saksamaal.

Valitsus kiitis Euroopa Instituudi projekti heaks, jättes lahtiseks veel nimetuse.

TÜ NÕUKOGUS

26. märtsil

● **Kinnitati eelmise aasta finantsaruanne (esitaja prorektor Vello Peedimaa) ning käesoleva aasta eelarve (prorektor Jaak Aaviksoo).**

● **Kuulati prorektor Peeter Tulviste ettekannet «Tartu Ülikool 1992. aastal».**

● **Korralisteks professoriteks** valiti läänemeresoome keelte alal filoloogiadoktor prof. **TIIT-REIN VIITSO** ning meditsiinilise mikrobioloogia ja viroloogia alal meditsiinidoktor, ÜMPI kliinilise bakterioloogia töörühma vanemteadur **MARIKA MIKELSAAR** — 30 poolt-, 1 vastuhääl (viimasele kohale kandideeris ka bioloogiadoktor dots. **Tõnu Krispin** — 6/30).

● **Arvutuskeskus, mis seni oli matemaatikateaduskonna koosseisus, otsustati viia üleülikooliliseks allüksuseks.**

● **Kinnitati õigusteaduskonna põhimäärus.**

2. aprillil

● **Erakorraliste professorite töölerakendamiseks vastavalt 18. detsembril 1992 otsusele «Akadeemilised ametikohad TÜ-s» võttis nõukogu vastu otsuse erakorralistest professoritest.**

● **Professor Jüri Allik tutvustas rektori käskkirjaga moodustatud komisjoni arvamusi 1992. aastal ülikoolis kaitstud doktori- ja magistritööde taseme kohta.** Komisjon jäi tulemustega rahule. **Lähemalt kahel viimasel nõukogu koosolekul arutatud probleemidest järgmises «UT-s».**

Ta liigub siiski

Kõrvuti muude korporatsioonide ja üliõpilasseltsidega eksisteerib akadeemilises Tartus juba kolmandat aastat arstiteaduskonna üliõpilasi ühendav organisatsioon — Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liit.

Kui esimesed kaks aastat kulus hoovõtuks, siis nüüd on jõutud konkreetsete tulemusteni.

* * *

7. aprillil toimus Maarjamõisa haigla Linkbergi-nimelises auditooriumis Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liidu (EAÜL) töid ja tegemisi tutvustav koosviibimine.

Kohal olid EAÜL-i eestseisuse liikmed ning osales ka kõikide kursuste üliõpilasi. **Põhiettekande tegi EAÜL-i eestseisja Karl VÄÄRT.** Karl Väärt pidas oluliseks sammuks välissuhete sisseseadmist sõsarorganisatsioonidega Soomes ja Rootsis ning Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liidu olemasolu teadvustamist ülemaailmselt. Nimelt toimus märtsi esimesel nädalavahetusel Ülemaailmse Arstiteadusüliõpilaste Föderatsiooni (IFMSA) välissekretäride kohtumine Kreeka pealinnas Ateenas. Tänu sponsorite toetusele õnnestus ka EAÜL-il saata sinna oma esindajad.

Kreekas toimunust rääkis EAÜL-i välissuhete esimees Jaanus VOOL. Ta märkis, et EAÜL-i esindajate viibimine Ateenas oli tähtis samm silmas pidades Eesti arstiteaduse tulevikku, kuna liitumine IFMSA-ga avardaks meie üliõpilaste õppimis- ja praktiseerimisvõimalusi teistes riikides. Ateenast anti Eesti delegatsioonile kaasa hulgaliselt materjale maailma teistest samasugustest organisatsioonidest ning juba sellel suvel toimuvate suveülikoolide kohta käivat informatsiooni. Kahjuks ei saanud Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liit kohe astuda IFMSAliikmeks, vaid peab ootama augustini, kui toimub IFMSA generaalassamblee Taanis, kus otsustatakse Eesti staatus. Jaanus Vool nentis, et suhtumine Eesti delegatsiooni oli väga hea ning kuigi nad ei saanud kõikidest üritustest raha puudusel osa võtta, teati Eestit ning tunti sügavat huvi, kuidas meil läheb. Eesti delegatsioonil oli siiski ka võimalus osaleda mitmes töösektsioonis. Huvitavamad olid näiteks AIDS-i ja AIDS-i-haigete probleeme käsitlev töögrupp ja ka Kroaatia sõjapõgenike probleeme puudutav töösektsioon.

Ravi III kursuse üliõpilane Anders TSAHKNA, kes oli samuti Eesti delegatsiooni koosseisus Ateenas, rääkis humoorikalt sõidu seiklustest Kreekasse ja tagasi. Kuna sõit toimus mikrobussiga, olid põhilised viperused tingitud bussi ebatäiuslikkusest, Bulgaaria maffiast ja Ukraina miilitsast. Kokkuvõtvalt mainis ta, et sponsorite abita oleks see ettevõtmine jäänud ainult unistuseks.

Ülevaate Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liidu rahalisest olukorrast tegi EAÜL-i ase-eestseisja Kaido BELJAJEV. Kaido Beljajevi sõnul on EAÜL-i rahakott endiselt kõhnavõitu ning peamised sissetulekud laekusid Soome üliõpilaste võõrustamisest eelmise aasta sügisel ja EAÜL-i särkide ja rinnasiltide müügist. Ase-eestseisja tuletas meelde ka sponsori välja otsinud üliõpilastele tehtavatest soodustustest.

* * *

Pärast EAÜL-i tööd puudutavaid ettekandeid vastas küsimustele Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liidu eestseisja Karl VÄÄRT.

Küsimusele EAÜL-i lähimatest plaanidest tõi Karl Väärt välja järgmised organiseerimisjärgus olevad üritused:

● aprilli lõpus mai alguses on kavas korraldada kolmepäevane seminar teemal: «Uued ravimid ja ravimitootjad Eestis.»

● mai keskele on planeeritud spordivõistlus stomatoloogia erialla üliõpilastega ning kui rahaline olukord lubab, tahetakse osaleda Soomes toimuval arstiteadusüliõpilaste olümpiamängudel — Mediolympial.

Küsimusele kas EAÜL-il on kunagi kavas hakata välja andma stipendiume ja rahalisi toetusi, ei saanud ta anda mingeid lubadusi, kuid tõdes, et põhimõtteliselt on selline asi võimalik kui liidu rahaline olukord paraneb ning et läbirääkimised sel teemal dekanaadiga käivad.

Suveülikoolide kohta käivat informatsiooni peaks leidma EAÜL-i stendidelt Maarjamõisa haigla II korruselt ja dekanaadi ukse kõrval olevalt stendilt. Karl Väärt ütles, et EAÜL-ile on tulnud pakkumised **ühekuuseks praktikaks Rootsis ühele ja Soomes kolmele inimesele.** Asjast huvitatud üliõpilastel tuleks esitada avaldused EAÜL-le **hiljemalt 21. aprilliks.**

Seoses edustuse valimistega oli ka EAÜL välja pannud oma kandidaatide nimekirja ning EAÜL loodab, et ka tulevases edustuses oleks arstiteaduskonnagi üliõpilasi.

Puudustest EAÜL-i töös pidas Karl Väärt märkimisväärseks ära mainida seda, et lihtliikmeteni jõuab informatsioon väga visalt. EAÜL-i eestseisja palus kursuste esindajatel võtta info edastamist tõsisemalt ning teatas, et olukorra parandamiseks saab teavet liidu tegevuse kohta **igal kolmapäeval kella 19—21 Nooruse tänava ühiselamust tuba nr. 714.**

* * *

Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liidul on veel pikk tee jõudmaks niisamasugusele tasemele, nagu see on analoogilistel organisatsioonidel mujal maailmas, sest erinevalt korporatsioonidest ja üliõpilasseltsidest ei ole EAÜL-il veel korralikult välja kujunenud ja funktsioneerivat struktuuri. Ometigi on praegu pelgalt entusiasmil põhinev töömetoodika andnud juba teatavaid tulemusi ning edaspidise populaarsuse tõusul on ka Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liidul võimalik tulevikus olla üheks mõjukaks üliõpilaste tegevust ja õppetööd koordineerivaks jõuks, nagu see on ka mujal maailmas.

KES NAERAB, SEE MÕTLEB . . .

«Peremees palus öelda, et teda ei ole kodus.»

«Palun öelge talle edasi: ma olen väga rõõmus, et ma ei tulnud.»

* * *

Keegi mees astus ühel peol võõra naise juurde ja küsis: «Noh?» Naine küsis tigedalt vastu: «Mis noh? Kas teie juures või minu juures?»

Mees vastas: «Ärge ärritage! Kui see asi nii keeruline on, jätame selle parem sinnapaika.»

* * *

«Ma sooviksin puhkuse ajaks supelkostüümi osta,« räägib kena daam poes.

«Kuidas see peaks välja nägema? Kas soovite mingeid elamusi või lihtsalt puhata?»

* * *

«Kuidas toit maitses?»

«Suurepäraselt.»

«Noh, siis võin sulle öelda, et kõik oli tehtud hobuselihast.»

«Mis? Kas ka munakaste?»

* * *

«Härra kelner, ma palun tass kohvi, aga ilma kooreta.»

Kelner: «Koor on meil kahjuks otsas. Kas võib olla ilma piimata?»

* * *

«Paula, täna õhtul serveerige põrsapraadi, sidrun lõugade vahel ja petersellileht kõrva taga.»

«Armuline proua, kas ma ei tundu teie külalistele sellisena pisut veider?»

* * *

Mees sisenes fotofarvete kauplusse ja soovib osta filmi.

«24x36?» küsib müüja.

«864,» vastab ostja. «Aga miks te seda küsite?»

* * *

«Kas sa läti keeles vilistada oskad?»

«Jah. Vhüüüüsss!»

* * *

«Ütle mulle midagi, mis iseloomustaks inimsööjat.»

«Ei oska midagi öelda.»

«Noh, kui sa oma isa ja ema ära sööd, kes sa siis oled?»

«Ma arvan, et vaeslaps.»

«Vaata, kui ilusad õunapuud, ja kõik õunu täis! Aga näe, selle otsas pole ühtki õuna. Suur puu ja õunu pole... Huvitav, miks? Albert, ma annan sulle krooni, kui sa mulle ära seletad, miks selle puu otsas õunu ei ole.»

«Anna see kroon siia.»

«Võta palun.»

«See on tamm.»

* * *

Šotlane käis sõbral külas. «Millega ta sind kostitas?» tundis naine huvi, kui mees oli koju jõudnud.

«Veiniga.»

«Kas oli ka hea vein?»

«Kuidas sulle nüüd öelda... Kui oleks olnud veel veidi hullem, siis poleks see mitte kellelegi juua kõlvanud. Oleks see olnud aga kasvõi veidi parem, siis oleks ta selle kahtlemata ise ära joonud.»

KES NAERAB, SEE MÕTLEB . . .

Restoranis. Üks šotlane tei- : «Kas sa oled juba maks- ?»

«Ei.»

«Mina ka mitte. Mida me siis veel vahime?»

* * *

Eksamil. Õppejõud tuden- : «Miks te nii halvasti ette valmistanud?»

«Vabandage, ma mõtlesin, eksam on alles homme.»

* * *

«Mu jumal, mis su näoga tunud on?»

«Põrkas kokku lendava rikuga.»

«Ja kust see tuli?»

«Pole aimugi, kust ta neid ab.»

* * *

«Vabandage, kas siin ma- elab keegi Lind?»

«Jah, korteris number kuus Vares ja üheksandas elab l.»

* * *

Kaks inglise džentelmeni vad pärast jahti kamina ees, välja sirutatud ja vaiki- Lõpuks ütleb üks: «Sir, ma ei eksi, hakkavad teie põlema.»

«Sokid?» kehitab teine . «Küllap te tahtsite öelda saapad?»

«Ei, sir, saapad on juba põlenud.»

* * *

«Sa oled loll!»

«Kust sa seda võtad?»

«Plangu pealt.»

* * *

«Kujuta ette, mu peigmees kis mulle sünnipäevaks põr- .»

«See on nii tema moodi!»

«Kuidas? Kas sa siis nä- juba põrsast?»

* * *

Mehhaanik: «Sellise auto- nagu teil, tuleb kogu aeg uda.»

Omanik: «Miks?»

«Kui te peatute, võib liik- politsei arvata, et juhtus av .»

* * *

Kohtusid kaks kalameest.

«Kuidas läks?»

«Hästi. Kahepuudase puri- tõmbasin välja...»

«Andsid sööklasse?»

«Ei. Lasksin jõkke tagasi. kuimii poleks mind keegi unud.»

* * *

Sõbrannad omavahel.

«Ma pean oma vannitoa mdele kardinad muretsema. nu vastas elab keegi üliõpi- e ja ta võib mind alasti .»

«Milleks raha raisata? Kui noormees sind korra alas- näeb, ostab ta ise oma toa- kardinad.»

* * *

«Ema, vaata, see onu meie otas sõõb kahvliga suppi!»

«Ole vait!»

«Nüüd ta joob lillevaasist t.»

«Ole ometi kord vait ja e onule ta prillid tagasi.»

* * *

Kõrgel sillal seisavad kaks mest — noor naine ja ela- mees. Naine rebib när- selt taskurätti ja sosistab: peab tulema... Juba kaks taf kohtume siin igal nelja- eval kell 10 õhtul. Kunagi e ta hilinenud. Kuid täna... pole. Ta ei armasta mind ... Tal on keegi teine... ei suuda seda taluda!» Ja ebeheites hüppab naine vet-

«Oh neid naisi!» ohkab va- mees uppuja vee alla va- ist vaadates.

«Alati peavad nad kiirus- ! Täna on ju alles kolma- .»

Eesti Teadusfondi 1993. aasta grantidest

ETF-i grantide taotlused esitati juba 1. märtsiks. Üle kuu aja hoidis pingeid üleval teadmatus, millistele teadusprojektidele langeb osaks rahaline kate ETF-i grantidena.

Vahetult enne kevadpühi hakkas viimaks valguskiir paistma ka ETF-i ekspertnõukogude koosolekuruumide seni suletud uste vahelt. 8. aprillil toimunud ETF-i nõukogu koosoleku materjalide põhjal võibki ära tuua esimesi, seni küll veel mitteametlikke arve.

Individuaalsete uurimisgrantidena on ETF välja jaganud 17476 tuh. kr., millest Tartu Ülikooli teaduritele jagus 4486.5 tuh. kr.

Teadusvaldkonniti jaguneb finantseerimine järgnevalt:

Teadusvaldkond	Proj. arv		Finants. maht (tuh. kr.)		% üld-mahust	TÜ sisene osakaal (%)
	Kokku	TÜ	Kokku	TÜ		
Täppisteadused	85	28	2572	770	29.9	17.2
Tehnikateadused	65	3	2576	44.5	1.7	1.0
Loodusteadused	94	22	3000	792	26.4	17.6
Arstiteadused	69	48	3030	1905.2	62.9	42.5
Põllumaj.tead.	52	2	2776	80	2.9	1.8
Sotsiaaltead.	43	19	1925	590	30.6	13.1
Humanitaartead.	48	8	1597	304.8	19.1	6.8
Kokku:	456	130	17476	4486.5	25.7	100

Grantide nimelisi adressaate ei saa veel teatavaks teha, selleks tuleb ära oodata ametlik kinnitus ETF-i nõukogu 8. aprilli koosolekul otsustatule.

Rektori kantselei grupijuht Rein Kinkar

Tartu ülikoolist võrsunud ja siin pikka aega töötanud teadusemeeste esiritta kuulub kahtlemata maailmamainega astronoom ja geodeet Friedrich Georg Wilhelm Struve, kelle sünnist möödus 15. aprillil 200 aastat. Püüdes kõige lühemalt võtta kokku selle igas mõttes suure mehe teeneid maailma teaduse ja Tartu *alma mater*'i-ees, teeksin seda järgmiste märksõnade kaudu.

ASTRONOOM. Struve oli 21 aastat Tartu ja 22 aastat Pulkovo observatooriumi direktor. Tema muretses Tartu tähetornile oma aja parimad vaatlusriistad (nende hulgas maailma suurima Fraunhoferi refraktori Münchenist) ja uuris usinalt kaksik- ja mitmiktähti, millest paigutas 2714 oma kuulsasse kaksiktähtede kataloogi. Tema oli esimene, kes mõõtis usaldusväärse täpsusega kinnistähe kauguse ja uuris selle kõrval Kuud, planeete ja komeete.

GEODEET. Veel noore mehena viis Struve läbi Liivimaa kubermangu astronoomilis-trigonomeetrilise mõõtmise ja määras kindlaks 325 punkti täpsed koordinaadid. 1816—1855 juhendas ta kaardimõõtmist piki Tartu meridiaani — Doonau suudmest kuni Põhja-Jäämereni. Alates 1825. aastast saatsid kindralstaap ja admiraliteet Struve juurde Tartusse ohvitsere, et need täiendaksid siin oma teadmisi ja oskusi geodeesia ning kartograafia alal.

«ÖÖREKTOR». «Kuna astronoom Struve peab öösel niigi üleval olema, siis las ta õiendab sel ajal ka mõningaid ülikooli asju,» arvasid kaasaegsed ja delegeerisid talle «öörektori» volitused. See tähendas, et kui pedellid tabasid hilisel tunnil purjus buršid korda rikkumast, siis viisid nad süüdlased karistust saama mitte korralise rektori koju vaid hoopiski Struve juurde tähetorni. Struvel ei olnud aega ega tahtmist vintis buršidega õiendada, ta määras ilma pikemata kartserikaristuse ära ja rahul olid kõik: Struve, häirimata jäänud rektor ja näägutamisest pääsenud tudengid. Muide samal kaalutlusel, et mees peab öösel üleval olema, nimetati Struve ülikooli vabatahtliku tuletõrjekomando juhiks. Kõrgelt Toomelt nägi ta ju esimesena, kus öösel Dorpati peal tuli lahti läks...

PEREKONNAPEA. Struve oli kaks korda abielus. Esimesest, 19 aastat kestnud õnnelikust abielust sündis 12 last. Pärast abikaasa surma abiellus Struve teist korda ja siit sündis veel 6 last. Pärast Tartus elanud venna surma võttis Struve enda juurde veel kolm vennalast, nii et kokku tuli tal olla hoolitsev isa 21 lapsele. Tema poegadest ja pojapoegadest on võrsunud terve plejaad silmapaistvaid teadlasi, eelkõige astronoome.

INIMENE. Struve oli erakordselt vitaalne ja töökas mees, kes oskas hinnata aega. 12—14-tunnine tööpäev oli tema juures tavaline. Kuni 40. eluaastani tegeles ta süstemaatiliselt võimlemisega, kuni 50. eluaastani uisutamisega. Ta oli koguaeg tegevuses ja suutis teha tõepoolest palju, vaata, mis kandi pealt tahes.

MATRIOOT *(alma mater'*i patrioot). Olles oma elu teisel poolel tsaaririigi suurima ja moodsaima observatooriumi eesotsas, ei unustanud Struve oma *alma mater'*it. Ta kirjutas 1845. aastal: «Tartu ülikool võttis mind veel noorukina vastu oma õpilaseks. Ta andis mulle mitte ainult vahendeid teadmiste omandamiseks, vaid avas ka võimaluse pühenduda astronoomia uurimisele. 1813. a. austas ta mind professori kutsega ja järgmise 26 aasta jooksul aitas püsivalt kaasa minu plaanide elluviimisele...»

Niisugune oli siis suur mees Struve, kelle sünnist möödub täpselt 200 aastat.

HILLAR PALAMETS

AIESEC-il ei ole mahti pühi pidada

AIESEC

Kena kevadist nädalalõppu 9.—11. aprillini ei raatsinud majandusest ja juhtimisest huvitatud üliõpilased kulutada kodusele munakoksimisele. Seda otsustati teha üheskoos **Nelijärvel AIESECi Tartu lokaalkomitee konverentsil.** Esmakordselt AIESEC-Eesti ajaloos pidas samal ajal samas majas oma konverentsi ka AIESEC-Tallinn.

Kogu tõine tegevus käis eraldi, küll aga oli tore kohtuda sõpradega lõunalauas ja õhtustel pidudel... Selliseid konverentse peavad kõik AIESECi 722 lokaalkomiteed maailmas igal kevadel. Eesmärk on kokku tuua kogu liikmeskond arutama probleeme, otsustama liikmekandidaatide staatusega seotud küsimusi, kuulama juhatuse aruannet tehtud tööst ja mis kõige peamine — valima uut presidenti ja meeskonda järgmiseks hooajaks.

Presidendi valimine kujunes oodatult kõige tulisemaks õhtupoolikuks. Valikut teha polnud sugugi kerge — kandidaatide kaks võrdsemast võrdsemat noort hakkajat meest — Anti Orav ja Kaupo Pastak. Mõlemad astusid kaks aastat tagasi Tartu Ülikooli majandusteaduskonda ja on olnud täpselt niisama kaua AIESECi aktiivsed liikmed. Pärast ägedat valimisvõitlust ja salajast hääletust kuulutati uueks presidendiks **Anti Orav.**

Kui esimese päeva emotsionaalsed pinged saunas maha uhutud said, ootas ees tallinlaste korraldatud romantiline stiilipidu «Punane & Must».

Hommikul alustati tööd sektsioonides. Eraldi arutleti vahetusprogrammide, projektide, finantsasjade, inimressursside, avalike suhete ja kodukorra küsimusi. Iga töögrupi ülesanne oli esile tuua probleemid, leida lahendused ning välja töötada taktika nende elluviimiseks.

Õhtupoolikul toimus ühine koosistumine AIESEC-Tallinnaga, et kuulata AIESECi rahvusvahelisel konverentsil Inglismaal käinute aruannet ja reisimuljeid. Meie suurim võit seal — AIESEC-Eestile täisliikme staatuse omistamine. Teise õhtu peo korraldasid tartlased, viljeledes veelgi romantilisemat pidžaamastiili, ühendades selle sujuvalt ka kevadpühade traditsiooniga.

Viimasel päeval jätkasid töögrupid oma arutelu ning vormistasid kokkuvõtteid. Pärastlõunal viisid rongid-bussid seltskonna laiali, et taas kokku saada maikuisel seminaril NOTOS'93, kus toimub uue meeskonna väljaõpetamine ja kogemuste üleandmine.

RIINA SULE

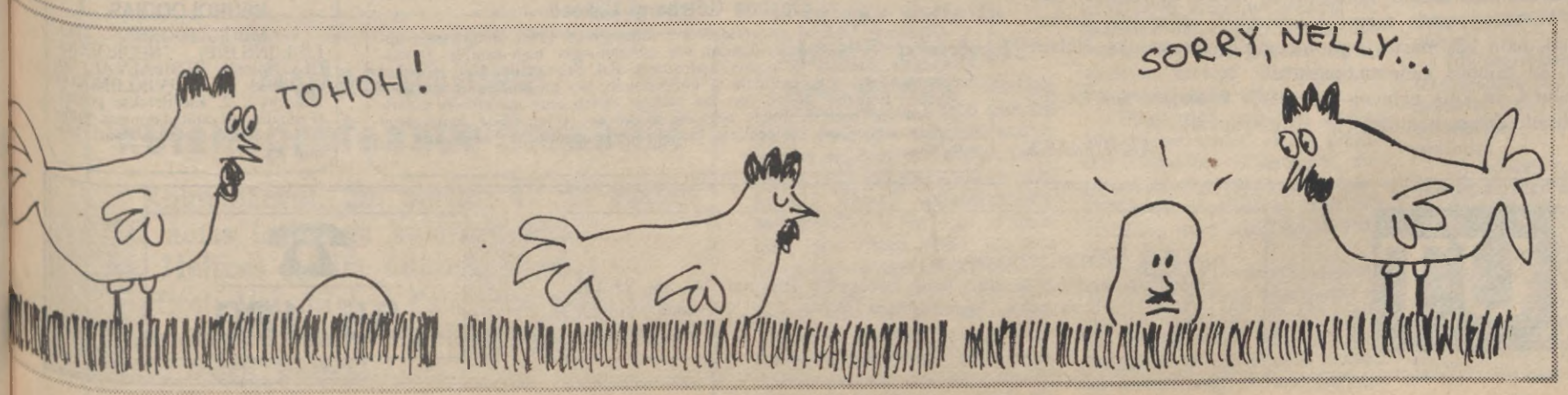
HÄRRA PRESIDENT EKSIS

oma 23. veebruaril Tartu Ülikooli aulas peetud juubelikõnes, kui ta rääkis meie põhiseaduslikult valitud riigikogust. Riigikogu on aga valitud 28. juunil 1992 rahvahääletusega kehtestatud põhiseaduse § 60 järgi nõutud proportsionaalset valimisviisi täielikult eirava valimisseaduse järgi, mille Ülenõukogu kehtestas võõrriigi kodanike osavõtul. Järeldus: Riigikogu pole valitud põhiseaduslikult. Konstitutsioonikonflikt nii või teisiti! Mida ütleb selle kohta õiguskantsler (põhiseaduse § 142 järgi)? Aga eelkõige president ise?

Märtsikuus nimetas hr. Lennart Meri Põlvas end demokraatlikult valitud presidendiks. Demokraatia oma klassikalises mõistes on rahvavalitsus. Millisest demokraatiast saab juttu olla, kui ta valiti Riigikogu poolt, mille seljataga on rahva vähemus.

Ootan hr. presidendilt ja õiguskantslerilt avalikku vastust selle lehe veergudel minu küsimusele.

ERNST KIRS,
EAÕS-i liige,
prof. Jüri Uluotsa koolkond

ISE KÜSIN, ISE VASTAN

Mõni sõna enesest?

— Olen ilus, tark ja laia silmaringiga. Aga parim minu juures on tagasihoidlikkus.

Millest hoolid?

— Kõigest, mis seda väärivad. Maailm ja hinnangud muutuvad pidevalt.

Õpid ise ajakirjandust. Millised on suurimad muutused selles vallas?

— Viimasel ajal on teabelevi kanalitevahelised erinevused aina suurenenud. Võtame näiteks raadio ja trükisõna. Raadio sisse juba heeringat ei keera. Samuti näitavad uurimused, et televisioon ei asenda enam kirjutavat pressi. Näiteks vaid üksikud katsealused said uinuda, kui nende nägu kaeti televiisoriga.

Ma ei mõista, kuidas varem üldse inimesed elada said? Ilma telefoni, TV ja raadiota?

— Ega saanudki. Nad kõik surid.

Tahad ehk öelda midagi lõpetuseks?

— Jah.

Tänan.

— Palun.

Küsis, vastas, tegi pildid ja kogus naljad
VALDO JAHILO

BALTI MERE KESKKOND

Baltic Sea Environment

Sellenimeline Läänemeremaade ülikoole hõlmav satelliidilt Tele-X transleeritud õppeprogramm toimus mäletatavasti eelmisel õppeaastal 10 kahetunnise telesaatena, mida transleeriti Uppsalast. Sellega projekti põhiosa ka piirdus.

Tegemaks kokkuvõtet saatesarjast ja analüüsimaks edasiminekut Balti mere keskkonnakaitses on sellel kevadel tulemas veel **telekonverents: kolmapäeval, 21. aprillil kell 17—19.** Toimumiskoht on endine — **Tähe 4 õppehoones** suures aud. 170. Telekonverents toimub kolme linna vahel: Uppsala — Helsinki — Warszawa, meie saame loodetavasti võimaluse kasutada telefonikanalit küsimuste ja probleemide esitamiseks. Helsinkis viibib ka esindus meie tudengitest.

Teretulnud on kõik eelneva saatesarja kuulajad, aga ka teised huvilised. Seega kohtumiseni kolmapäeval!

ARNE KAASIK

Tulekul XVII Eesti õigusteadlaste päev

Esimene õigusteadlaste päev peeti Tartus 19. ja 20. aprillil 1922. aastal ja alates sellest igal aastal üks õigusteadlaste päev. Eesti okupeerimisega NSVL-i poolt 1940. aastal katkes ka nende päevade korraldamine.

Eesti Akadeemiline Õigusteaduse Selts taastas selle traditsiooni ja 21. juunil 1991. aastal toimus Tallinnas XV ning 4. detsembril 1992 Tartus XVI Eesti õigusteadlaste päev.

EAÕS-i juhatuse märtsikuu koosolekul oli ühe päevakorra punktina arutusel järgmise, seega XVII päeva korraldamine. EAÕS-i juhatuse esimees prof. Heino Siigur informeeris juhatuse liikmeid sellest, et 8. märtsil oli Tallinnas koos XVII Eesti õigusteadlaste päeva organiseerimiskomisjon, kuhu kuuluvad EAÕS-i, Eesti Juristide Liidu, EV Justiitsministeeriumi, Eesti Advokatuuri, EV Valitsuse juriidilise osakonna ning EV Riigikogu juriidilise teenistuse esindajad.

Otsustati, et XVII Eesti õigusteadlaste päev toimub selle aasta **9. juunil kl. 12 Tallinnas ETK saalis Narva mnt. 7.** Päevakorras on Eesti Vabariigi õigussüsteemi arenguprobleemid (juristi osa EV-s). Esitatud on taotlus, et ettekannetega esineksid Riigikogu esimees Ülo Nugis, peaminister Mart Laar, justiitsminister Kaido Kama, Riigikohtu esimees Rait Maruste. Lisaks neile oleksid ettekanded ülikoolist (kriminaalõiguse arengust ning eraõigusest), samuti esineksid ettekannetega advokaadid ja haldustöötajad. Ettekannete teemad tuli esitada EAÕS-ile 15. aprilliks ja **teese on vaja 10. maiks.** Kõik ettekanded avaldatakse EAÕS-i aastaraamatus.

Õigusteadlaste päeva õhtuks on planeeritud koosviibimine, mille toimumise kohta veel täpsustatakse.

Kõik huvilised on oodatud!

SIRLE NIKLUS

KEVADPÄEVAD!

Laulukonkurss «Tudengiiaul 93»

TÜ KLUBIS
22. aprillil kl. 19

Järjepidevalt juba 19. korda peame maha oma «laulupeo» (karta on, et viimast korda). Lauljail registreerida end 20. aprilliks klubis ruum 207 (tel. 73 838). Saatepillideks võivad olla ainult akustilised, sest bändidele oli konkurss sügisel. Lauljad saavad mikrofoniproovile vastavalt / klubis kokkulepitud ajale.

Okas kurku!

TEATEJOOKS KOSTÜMEERITUD VÕISTKONDADELE

REEDEL, 23. aprillil kl. 16 Raekoja platsil

* võistkonnas 8 liiget
* võistkonnal kaasa võtta kostüümile vastav teatepulk

AUHINNAD: ● kiirematele,
● osavamatele,
● ilusamatele,
● andekamatele jne., jne.

PEALTVAATAJAILE TOTALISAATOR!

Registreerimine ja täpsem info igal tööpäeval kl. 11—13 ja 16—18 TÜ klubis Tähe 3 t. 35—208 või pool tundi enne algust Raekoja platsil.

Paadiralli

REEDEL, 23. aprillil kl. 18 Emajõel restoran «Kaunase» ees

National Boat Assotation — Rahva ehk Paadi Liiga finaalralli.

* võta kaasa: KUMMIPAAT, MÕNI SÕBER (koer) või lemmikraamat, PISTIS KOHTUNIKELE, PÄÄSTEVEST!!!!
* mõtle välja: sõjahüüd.
* tule kohale pool tundi enne algust: läheb registreerimiseks.

Kohtumiseni Emajõel ja KNOPKA KÜMMI!

TUDENG!

KUI TAHAD MIDAGI MÜÜA, SOOVID midagi osta või vahetada või otsid muidu teravaid elamusi, siis fantastilise võimaluse annab selleks sulle...

TUDENGILAAT

Neljapäeval, 22. aprillil kl. 17—19 TÜ Füüsikahoone ees

TULE, TORMA, KAUPLE, MÄNGI, PROOVI ÕNNE, sest mujalt ei saa sa oma KROONIDE EEST NIIKUINII MIDAGI!

Rattatuur

PÜHAPÄEVAL, 25. aprillil kl. 15
TÜ FÜÜSIKAHOONE (Tähe 4) ESISEL

* võistlus 2 vanusegrupis:
— 4-a. ja nooremad,
— 5-aastased.
* meened kõigile, kingitused parimatele.

Pärast võistlust TÜ klubis (Tähe 3)
— multikad,
— mängud,
— tantsud,
— laulud,
— jäätis.

«TUDENGIKOHVIK FÄNNIDELE»

Narva mnt. 27 kohvikus

Teisipäeval, 20. aprillil kl. 21 ansambel «JÄÄ-ÄÄR».

Kolmapäeval, 21. aprillil kl. 21 ««Svingime «Raega»».

* ERKKI ÕTSMAN, ALLAN JAKOBI ja PRANTSUSE SANSOON.

Neljapäeval, 22. aprillil kl. 21

«TROOPIKAKARNEVAL»

ENNE, kui sõidad puhkama MALLORCALE... TULE, avame Emajõelinna rannahooaja.

RIIETUS — viska nurka karupüks ja läki-läki, sest kevad toob kaasa moe a'la troopika.

4 tundi palavat ja eksootilist muusikat tõusvalt tähelt EMMI PONILT.

SEE ei ole unelm, vaid reaalsus!

KEVADPÄEVADE soojendusbändide jämm

ESMASPÄEVAL, 19. aprillil kl. 22 TÜ klubis.

Vanad head tudengipundid «JASKAR» ja «HENDRIK LATI» ülleval saalis.

Kevadpäevade avalöök alumises saalis.

KUI SINA ALLES NOOR VEEL OLID!

Möödunud aegade menuhitid uues ja vanas kuues.

* PUBLIKU ARVAMUSE JÄRGI TOPITAKSE 10 lugu ritta c. KEVADE I TÜ CLUB TOP 10.
* Riietus «esmaspäevalik».

STIILSEMATELE ÜLLATUS.

UUT JA VANA pakuvad: ERLEND AAV, RAUNO MÄRKS.

KÄRT TOMINGAS

TÜ aulas
19. aprillil kl. 19

laulab omi ja teiste laule.
Klaveril Külli-Katri Kirber.

Folgitähtede KEVADKONTSERT

TÜ klubis
21. aprillil kl. 18

Anne Maasik, Anne Adams, ans. «IN BOILER», Kärt Tomingas, Peeter Tooma, Toomas Lunge, Jaan Tätte, Marko Matvere, Heilo Aadla ja üllatuskülalised.

STIILIPIDU * TÜ KLUBI MATUS * REEDEL, 23. APRILLIL

Tartu linna- ja ülikoolirahvast on tabamas valus ja korvamatu kaotus.

Peale pikaajalist, rasket vaidlemist Tähe tn. 3 asuva klubihoone pärast, mis kavatsetakse üle anda korporatsioon «Rotalia» vilistlaskogule,

OTSUSTAS KEVADPÄEVADE PEAKORRALDAJA, TARTU ÜLIKOOLI KLUBI AJUTISES MEELTESEGADUSES OTSAD ÄRA ANDA.

kl. 19.15 Leinarongkäik Raekoja platsilt Tähe tänavale,

kl. 19.45 Matusetalitus TÜ klubi tagaõuel,

kl. 20.15 Peiepidu TÜ klubis.

Ühinedes stiilipeoga avaldad Sa kaduvakesele viimast austust ja lugupidamist.

Matusetoimkond.

Õppima Göteborgi Ülikooli

Göteborgi Ülikool on eraldanud 5 stipendiumi Eesti üliõpilastele õppimiseks 1993/94. õ.-a. meditsiini, s.h. odontoloogia, matemaatika- ja loodusteaduste, sotsiaal- ja humanitaarteaduste alal. Stipendiumid on mõeldud magistrandidele, doktorantidele ja üliõpilastele, kes on lõpetanud vähemalt 3 kursust. Eelistuse annab see, kui taotleja esitab oma uurimistöö suunitluse. Avaldus rektori nimele dekaani nõusoleku ja juhendaja soovitusega ning rootsi (inglise) keeleoskuse tõend esitada **välissuhete osakonda 21. aprilliks.**

«OSTEUROPA» ülikooli raamatukogus

Veebruarikuus jõudis Eesti Vabariigi Bonni saatkonna abiga Tartu Ülikooli Raamatukokku ajakirja «Osteuropa» 36 aastakäiku.

Aastakäigud 1957—1992 annetas raamatukogule Tallinnas 1920. aastal sündinud härra **Bernd Nielsen-Stokkeby** Schlangenbadist (Saksamaa).

«OSTEUROPA» on kõige juhtivam teaduslik ajakiri sovetoloogia ja Ida-Euroopa riikide poliitika ning ajaloo alal Saksamaal. Selle ajakirja alaliste autorite hulka kuuluvad meilegi hästi tuntud teadlased prof. Boris Meissner Kölnist, prof. Dietrich André Loeber Hamburgist ja paljud teised.

See ajakiri on väärtuslik teabeallikas ja uurimuste vahendaja politoloogidele ja ajaloolastele. Nüüd on sellega võimalik tutvuda ka ülikooli raamatukogus. Ajakirjade annetaja hr. Stokkeby on Saksamaal tuntuks saanud ajakirjanikuna. Aastatel 1957—1960 oli ta Deutsche Presse Agentur'i korrespondent Moskvas, seejärel erikorrespondent idapoliitika alal. 20 aastat töötas hr. Stokkeby ZDF-i (Teise Saksa Televisiooni) sisepoliitika toimetuse juhatajana ja idapoliitika kommentaatorina. Ka hiljem, vabakutselise ajakirjanikuna tegeles ta idapoliitikaga, tõlkides venekeelset poliitilist kirjandust ja esinedes **«Welt'is»**, **FAZis** (Frankfurter Allgemeine Zeitung), **«Weltwoche's»**, **ZDF'is.**

Tänu heatahtlikule annetajale hr. Stokkeby'le on ülikooli raamatukogu varad saanud väärtusliku täienduse.

EESTI MEHAANIKA-INSENERIDE SELTS

võtab vastu liikmeid ja soovib luua Tartu ühendust

Eesti Mehaanikainseneride Selts (EMES) on ühiskondlik loominguline organisatsioon, mis ühendab vabatahtlikkuse alusel metallitööstuse töötajaid ja teisi mehhanotehnikahuvilisi.

EMESil on järgmised sektsioonid:

masinate projekteerimise,
keevitamise,
masinaehitustehnoloogia,
tribotehnika,
instrumentaaltehnika,
valutootmise,
aparaadiehituse,
tehnoloogia automatiseeritud projekteerimise,
tehnilise informatsiooni,
survega töötlemise,
pulbertehnoloogia ja
ettevõtluse sektsioon.

Seltsi Tartu kontaktisik on EPMÜ mehaanika õppetooli dotsent ANTS SOON (tel. 61 406, 61 431, Kreutzwaldi 56—309). Seltsi põhikirja ja lühiinfoga sektsioonide kohta on võimalik tutvuda ka TÜ patendigrupis Narva mnt. 6—203, tel. 35 294.

LEENI UBA

Uut Soome õigusajaloost

On ilmunud Soome teadlaste uued õigusajaloo raamatud: **Heiki Ylikanga «Miks õigus muutub»** ja kogumik **«Soome õigusajaloo põhijooni».** Osta saab neid ülikooli kriminaalõiguse õppetooli juurest (ph. 226).

Lp. magistrandid!

Magistrieksameid võõrkeeltes on võimalik sooritada järgnevalt:

Inglise keel — 27. aprillil kl. 10 Tähe 4, aud. 207, kus kõigepealt on kõigile registreerunuile ühine kuulamistest. Seejärel vastatakse ülejäänud eksamiküsimused.

Erialalektüür, mida magistrand kavatseb vastata, palutakse tuua keeltekeskusse, keeltemaja rm. 313, 22. aprillil.

Saksa keel — 6. mail kl. 10 keeltemajas rm. 313.

Erialalektüür palutakse tuua keeltekeskusse 3. mail.

NB! Eksamidokumendid kaasa!

Keeltekeskus

FAKULTATIIVKURSUS NEUROLOOGIAS

«AMBULATOORNE (POLIKLIINILINE) NEUROLOOGIA» toimub TEISIPÄEVAL, 20. aprillil kl. 15 NÄRVIKLIINIKUS Puusepa t. 2. Käsitletakse peamisi sündroome ambulatoorses praksises, valusid, seksuaalsfääri häireid jm.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

35 180

Tartu Ülikooli Raamatukogu

NR. 14 (1711)
REEDE,
23. APRILL
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

● ÜLIKOOLIST TURUMAJANDUSSE — 2. lk.
● TEADUSE FINANTSEERIMISE KONFLIKT — 2. — 3. lk.
● TULEB "DIONÜÜSIA"!!!

EDUSTUS VALITUD

KES VALIS JA KEDA VALITI?

Eelmisel nädalal toimusid uue edustuse valimised. Sellel käis 957 üliõpilast, mis on 16,3% tudengitest. Võitjaks tuli nimekiri number 2 «Õigeaegsed», kelle poolt hääletas 214 üliõpilast.

Sel aastal käidi valmis 4% rohkem kui eelmisel aastal. Järgnevalt toon ära hääletanute arvu teaduskonniti. Kõige aktiivsemad olid filosoofiateaduskonnas (251 tudengit), teine oli arstiteaduskond (188), kolmas oli majandusteaduskond (145). Edasi läks pingerivi järgmiselt: bioloogia- geograafia- (86), õigusteaduskond (76), füüsika-keemia- (61), matemaatika- (46), usu- (28), sotsiaal- (25) ja kehakultuuriteaduskond (5). Magistrande käis valimas 46.

Keda siis valiti? Toon ära pingerivi.

1) nimekiri nr. 2 «Õigeaegsed» 23% (edustuses sai 6 kohta —Jüri Sellenthal, Leane Morits, Andrias Kuld, Mart Rummo, Erkki Leego, Kristjan Kalkun),

2) nimekiri nr. 1 «In Corpore» 20% (5 kohta — Ly Leedu, Kaupo Karelson, Marti Aavik, Timo Kikas, Aile Kaasik),

3) nimekiri nr. 12 «Enneaegsed» 10% (3 kohta — Toomas Männaste, Mati Sirkel, Harri Mikk),

4) nimekiri nr. 6 «Res Publica ja...» 9% (2 kohta — Meelis Kitsing, Ken-Marti Vaher),

5) nimekiri nr. 9 «7 põialpoissi» 7% (2 kohta — Hannes Tarn, Meelis Luht),

6) nimekiri nr. 8 «Vivat» 5% — (Alar Abram),

7) nimekiri nr. 3 «Ülikooli kultuuriklubi» 5% — (Toomas Tiivel),

8) nimekiri nr. 5 «Sotsiaalteaduskond» 5% — (Urmas Paet),

9) nimekiri nr. 7 «EKÜÜ» 5% — (Hanno Hussar),

10) nimekiri nr. 11 «ÜS Liivika» 4% — (Juhani Seilenthal),

11) nimekiri nr. 10 4% — (Rainer Pihlakas),

12) nimekiri nr. 4 «Mikenberg» 4% — (Eero Mikenberg).

Alates kuuendast nimekirjast on neil edustuses üks koht. Kõrval on neid valinute protsendid.

Ja nüüd ka sellest, mida kaks esimest nimekirja lubasid, see tähendab, milliseks peaksid kujunema uue edustuse töö põhijooned.

* Nii peaks suurenema üliõpilaste arv ülikooli nõukogus, vähemalt püütakse, et tudengite arv peaks seal suurenema.

* EV Valitsuselt lubati taotleda õppelaenu jaoks sihtkapitali loomist. Ja lubati hoolitseda selle eest, et pank ja ministeeriumid ei taganeks praegu kehtivatest laenutingimustest.

* Püütakse luua alternatiivseid stipendiumifonde.

* Ühiselamutes peaks toimuma põhjalik remont, lubati diferentseerida hindu. Üliõpilaskonna liikmetele lubati pakkuda hinnasoodustusi nii toitlustuses kui ka soodustatud teenuseid.

* Uued ruumid ülikooli klubile. Lubati taotleda ülikooli spordi- ja puhkebaaside kasutamisel suuremat soodustust.

* Toetada kultuuri, s.t. raha ratsionaalne jagamine ringidele ja kultuurikateedri toetuseks.

* Lubati luua nn. erakabörs, kus vahendatakse infot elamispinna omanike ja otsijate vahel.

* Rakendada ülikooli palgalistele ja lepingulistele töödele ka üliõpilasi.

* Lubati avalikustada seda, millega tegelevad üliõpilasvalitsus ja edustus.

* Rohkem trükitud konspekte ja mõistliku hinnaga.

Niisugused need lubadused siis olid. Kui palju sellest suudetakse ellu viia, näitab aeg. Omajagu peaksid ka teiste nimekirjade taotlused mõjutama ja neid lubadusi laiendama.

INGA LILL

Aulas esineb külalisprofessor Iisraelist

Kolmapäeval, 28. aprillil kl. 15 esineb TÜ aulas loenguga külalisprofessor **M. Heltzes** (Haifa ülikool, Iisrael) — «Eesti Vabariigi ja Palestiina juudi asunduse suhted kahe maailmasõja vahelisel ajal» (eesti keeles).

❐ **KEVADPÄEVAD kestavad. . . Inno Tähismaa fotomeenutus möödunud aasta kevadpäevade paadirallist. Selleaastane kummipaadiralli on täna õhtul kell 18 samas kohas.**

TEADUSKRAADID TARTU ÜLIKOOLIS

Veebruaris moodustati rektori käskkirjaga komisjon koosseisus Jüri Allik, Jaak Järv, Lembit Rägo, Tiit-Rein Viitso, Igor Cernov ja Ülo Matjus, mille ülesandeks oli ülevaate koostamine uute nõuete kohaselt kaitstud magistri- ja doktoriväitekirjadest ning ettepanekute tegemine muudatuste kohta kaitsmise praeguses korras. Komisjon, mida lisaks erialaste hinnangutega nõustasid professorid Mart Elango, Jaak Maaroos ja Gennadi Vainikko, esitas aprilli alguspäevadel ettekande ülikooli nõukogule. Kuna teaduskraadide teema on akadeemilise elu keskseimaid, siis pole ehk asjatu tutvustada selle ettekande sisu laiemalt.

Milline on praegune olukord?

Uue korra kohaselt kaitsti 1991.—1992. aastal Tartu Ülikoolis 46 doktori- ja 69 magistritööd. Üldise mulje kohaselt toimus enamik kaitsmisi piisava avalikkusega ja vajalikul akadeemilisel tasemel. Mitmel erialal nõutakse doktorikraadi nõudlejalt vähemalt ühe või mitme artikli avaldamist eelretsenseerimisega rahvusvahelistes ajakirjades (näiteks matemaatikas ja füüsikas). Ainult mõne üksiku töö puhul tekkis komisjonil kahtlusi, kas paaril konverentsi lühiteesil või populaarsel ajaleheartiklil põhinev töö ikka vääris magistrikraadi. Kehtivatest kaitsmise reeglitest oli vaid kaks suuremat kõrvalekallet: filosoofia- ja poliitikateaduste magistrikomisjonide koosseisud olid alla kehtestatud piirarvu 6 ja geofüüsikas rakendatakse kahe kraadi asemel kolme (rööbiti erialadoktoriga antakse ka filosoofiadoktori kraadi). Seega võib praegust olukorda vähemalt rahuldavaks nimetada.

Kas väitekirjadele tuleks esitada ühiseid nõudeid?

Komisjon jõudis kindlale veendumusele, et Tartu ülikooli poolt antavate teaduskraadide taseme säilitamise huvides tuleb doktori- ja magistritöödele kehtestada ühtsed miinimumnõuded. Füüsiku ja filoloogi väitekirjade taset oleks raske võrrelda mingi ühe sisulise kriteeriumi alusel. Kuid iga väitekirja puhul saab hinnata seda, kas esitatud tulemused on oma erialal rahvusvaheliselt tuntud või mitte. Seega peaks mõlema kraadi taotlemise puhul olema kohustuslikuks nõudeks töö

❐ *Professor JÜRI ALLIK*

tulemuste eelnev avaldamine teaduslikes väljaannetes. Doktoritööde puhul peab olema tingimatuks nõudeks tulemuste eelnev avaldamine juhtivates rahvusvahelistes väljaannetes, milleks oleksid ajakirjad, mida jälgivad tsiteerimise indeksid (*Science Citation Index, Social Sciences Citation Index* ja *Art and Humanities Citation Index*) või vähemalt mingi eriala tähtsamad andmebaasid ja referatiivajakirjad (näiteks *BIOSIS, MEDLINE, Excerpta Medica, Humanities Index* jne.) Lisaks tulevad arvesse monograafiad või kogumiku artiklid üldtunnustatud teaduskirjastuste väljaandes.

Magistritöö peamised tulemused peavad samuti olema avaldatud teaduslikes väljaannetes, kuigi avaldamine juhtivates rahvusvahelistes väljaannetes saab olla soovitav, kuid siiski mitte vältimatu nõue.

Väitekirja tulemuste avaldamise nõue juhtivates ajakirjades tähendab tegelikult väitekirja rahvusvahelist ekspertiisi. Iga seal avaldamiseks vastuvõetud artikkel on saanud reeglina kahe (mõningate ajakirjade puhul kuni kaheksa!) oma eriala eksperdi positiivse hinnangu. Samuti oleks vajalik Tartu ülikoolis kaitstud väitekirjade konkurentsivõime tõstmise huvides senisest suurem välismaa teadlaste osalus väitekirjade kaitsmises kas retsensendi või oponendina.

Seadusandlus vajab korrastamist

Teaduskraadide andmise praegune kord on reguleeritud «Eesti Vabariigi teaduskraadide põhimäärusega» 31. juulist 1990, mis koosneb 38 punktist ja üritab pisiasjadeni reglementeerida väitekirjale esitatavaid nõudeid ja kaitsmise täpset protseduuri. **Ülikool peaks taotlema uut põhimäärust (või seadust), mis piirneks vaid kõige olulisemaga, milleks on:**

(a) Eesti Vabariigis antavate teaduskraadide arv (2) ja nimetused (magister ja doktor);

(b) asutuste ring, kellel on õigus anda teaduskraade ja selle õiguse saamise viis;

(c) inimeste ring, kellel on õigus saada Eesti Vabariigi teaduskraade (sõltumatus kodakondsusest ja varasematest teaduskraadidest);

(d) võõrriikide teaduskraadide tunnustamise põhimõte, mille kohaselt ei toimu teiste riikide teaduskraadide formaalset nostrifitseerimist;

(e) põhimõte, mille kohaselt mingile ametikohale kandideerimisel pole teadusliku kraadi omamine kohustuslik;

(f) akadeemilise vabaduse põhimõte, mille kohaselt teaduskraadidele esitatavad nõuded, nende andmise kord ja protseduur on ülikoolide ja teadusasutuste siseküsimus.

(Järg 4. lk.)

AVALIKU SÕNA NÕUKOGU

esimehele hr. J. Kruusvallile
Ärakiri ajalehele «Universitas Tartuensis»

Tartu Ülikooli eetikakomisjoni nimel pöördun teie lugupeetud nõukogu poole tungiva palvega võtta oma seisukoht ajalehes «Eesti Aeg» 17. III — 14. IV k.a. kõmuliselt pingestatud «paljastuskampaania» suhtes, milles meie arvates on ajakirjanduseetikat rikkudes olnud võimalik riivata paljude ülikooli õppejõudude ja kasvandike — toonaste üliõpilaste au ning väärikust. Nende hulgas on ka mitu surma läbi lahkunut, kes ennast ise enam kaitsta ei saa.

Palume ka nõukogu seisukoha avaldamist ajakirjanduses.

Siira lugupidamisega Juhan Peegel, TÜ eetikakomisjoni esimees

ÜLIÕPILASKONDADE ESINDAJAD PÜHAJÄRVE ÄÄRES

Nädalavahetusel toimus Pühajärve ääres Põhjamaade ja Baltimaade üliõpilaskondade esindajate seminar. Kohale olid tulnud tudengid Soomest, Taanist, Norrast, Leedust ja meie ülikoolist. Meid esindasid üliõpilased nii praegusest kui ka uuest edustusest.

Kaks päeva oli täis arutlusi nii selleks määratud ajal ja ka muidu. Kõige suuremat huvi tunti meie ja Leedu üliõpilaskondade tegevuse vastu, sest on ju need palju nooremad kui põhjanaabrite omad. Üks mõte, mis nendest arutlustest kõlama jäi, oli see, et meie peaksime vältima neid vigu, mida nemad on teinud ja sellepärast oldi valmis jagama igasugust infot. Öeldi, et meilt oodati suuremat huvi, kui seda üles näidati, et nad olid ju sellepärast siia tulnud, et meid aidata. Kuid nad said aru ka sellest, et väga palju ei sõltu meist, vaid meie riigi olukorrast. Oslo Üliõpilasparlamendi liider Kathrine Myhre ütles, et neil on kurb tõdeda, et nad ei saa nii palju aidata, kui nad tahaksid. Aga nad on aru saanud sellest, et meie üliõpilaspoliitika sõltub väga palju meie majandusolukorrast. Ta ütles, et meie olukord oleks parem, kui meie majandus oleks parem.

Seminar algas ülevaadetega kõigi esindatud maade üliõpilaskondade tööst. Tuli tunnistada, et midagi sellist meil vastu panna polnud, nagu seda pakkusid teised Põhjamaad. Meie jaoks on see veel kaugem tulevik. Kuid meile öeldi, et kui me jätkame samas suunas, siis pole midagi võimatut.

Vestlesin Helsingi Ülikooli Üliõpilaskonna valitsuse liikme Mika Lehtisyrjäga. Ta ütles: «Ma näen, mis siin on ja tean, kuidas meil on. Erinevused on suured. Alustades kas või sellest, et meie üliõpilaskond on maailmas rikkuse poolest teine. Aga see tuleb ka sellest, et meie majandust juhivad selle ala inimesed. Meil võttis see üsna kaua aega. Aga ma usun, et see on idee, mida võiks järgida.»

Edasine töö jätkus gruppides. Neid oli kolm: hariduse ja ühiskonna töögrupp, tegelemine välismaa üliõpilastega ja töö pressiga, ka üliõpilaslehtedes.

Kõige suurem huvi oli esimese töögrupi vastu. Peamiseks arutlusteemaks oli — **üliõpilaskonnad praeguses poliitikas,** kuidas on tudengid seotud poliitikaga ja kas see mõjutab ka ülikooli?

Teises grupis räägiti, kuidas ühel ja teisel pool välismaalt tulevate tudengitega tööd tehakse, kuidas neid aidatakse.

Kolmanda grupi töö keskendus sellele, kui palju tuleks anda infot üliõpilaskonna tööst üldisesse pressi ja kuidas töötavad üliõpilaslehed. On ju teada, et Põhjamaades on need lehed väga loetavad.

Kokkuvõtvalt võiks öelda, et need arutelud andsid palju ideid ja mõtteid, kuidas edaspidist tööd teha.

Lõpetuseks pakun Kathrine Myhre arvamuse seminarist: «Mulle see meeldis, sest sain teada palju teie üliõpilaskonna tööst. Ma sain siit palju ideid, mida tahan jagada ka Norras. Sellist koostööd tuleks jätkata, et teada, kuidas teistel läheb ja mida nad teevad. Oleme me ju kõik üliõpilased. Meie omavahelised kontaktid võiksid olla ka muidu tihedamad, mitte nii, et üks kord aastas kokku saame. Tuleks aga anda infot ka siis, kui midagi toimub. Kas või sellest, kui kusagil hakatakse millegi vastu protestima ja loomulikult oleme me huvitatud selle lõpplahendusest. Ma loodan, et juba järgmisel aastal, kui me kohtume, läheb meie seminar ka edukamalt. Sest võiks ju arendada ka pikemat koostööd.»

INGA LILL

ÜLIKOOLIST TURUMAJANDUSSE

Professor HEIKI MÜÜR

Viimasel ajal on palju räägitud ja kirjutatud majandusharitlaste ettevalmistamisest. Siin tuleb meil korraga hakkama saada nii kõrghariduse kui ka üldise majandusreformiga, viia üheaegselt turumajanduse rööbastele nii majandusliku kõrghariduse sisu kui korraldus.

Ülikooli tarvis on vaja lahendada aga veelgi ulatuslikum probleem — **tagada vajalik majandusharidus kõigi tulevaste haritlaste tarvis.** On tagumine aeg endale teadvustada, et ülikoolilõpetaja tööturule sisenemise, seal läbilöömise, aga seega ka omandatud erialateadmiste rakendamise edukus oleneb suuresti orienteerumisest nii turusuhetes üldse kui ka EV konkreetsetes majandusprobleemides ja perspektiivides meile kõigile valulisel üleminekuperioodil.

Hingekosutav oli lugeda ülikooli ajalehest (05. 02. 93) ametiühingukomitee murest meie inimeste toimetuleku kohta tänapäeva muutuvas ühiskonnas. Et olla kujuneval tööturul laiahaardelisemalt ette valmistatud, tõstatatakse täiesti põhjendatult ka ülikooli töötajate majandusalase ettevalmistamise ja ümberkoolituse küsimus.

Artiklis «Ametiühingud» ja ettevõtlusalane täienduskoolitus» käsitatud probleem on TÜ-s täiesti lahendatav *alma mater*'i klassikalise struktuuri tõttu: **majandusteaduskonna rahvamajanduse ja ettevõttemajanduse instituudis on vastav lektoraat** olemas, mitmeid ettevõtluse alaseid loengutsükleid peetakse ka teistele teaduskondadele, kust vastav taotlus tulnud. Ise mitmesuguse täienduskoolituse läbinud, ka välisriikides stažeerinud õppejõud jagavad majandus-, s.h. ettevõtlusalast täienduskoolitust ka väljaspool ülikooli soovijatele.

Probleem on oluliselt laiem — kõigi erialade tulevaste haritlaste majandusalases ettevalmistuses üldse. Seda on professionaalselt korraldama kutsutud kõik haridust andvad struktuurid koolidest ja kõrgkoolide instituutidest — teaduskondadest ministeeriumini välja. Peame tunnistama, et ametiühingupoolne probleemiasetus tähendab eelkõige muret inimeste pärast, et neile eluliselt tähtsates küsimustes on keegi midagi läbi mõtlemata või tegemata jätnud.

Eesti vaevalist ja vaest üleminekuperioodi iseloomustabki ka rabelemine hariduspoliitikas, 180-kraadilised kannapöörded ja hilisemad sunnitud vigadeparandused.

Vaakumi tekkest

Oleme tänapäeva tulnud kõik käsumajandusest. Põhimõttelised otsused võeti vastu tipptasemel, kõigi asutuste juhtide ja spetsialistide tegevus oli küllaltki determineeritud, mängumaa piiratud, millegi kaaluka poole püüelda ega oma olulise panusega riskida polnud võimalik. Sellise töö- ja elukorralduse tarvis said tolleaja haritlased ka minimaalselt vajaliku ökonoomikaalase ettevalmistuse.

Kapitalismi poliitökonoomias saadi ideoloogilise laengu kõrval selgeks ka klassikalise majandusteaduse põhimõisted ja -tõed. Sotsialismi poliitökonoomia üleliidulist programmi läbis must-valge telg, küll võimaldas see aga mõista tollases majanduses reaalselt eksisteerivaid struktuure ja kausaalseid seoseid. Alates Gorbatšovi perestroikast, eriti aga IME-aegadest peale on neid probleeme käsitletud vägagi kriitiliselt, TÜ lõpetajatel kujunes küllaltki konstruktiivne pilt meie majandusliku arengu raskustest ja lahendusteedest.

Teatava majandusliku iseseisvuse ülekasvamine poliitiliseks tõi endaga kaasa ka õppeplaanidest nn. punaste ainete väljajätmise. Kui siia lisada veel sõjalise õpetuse ärajätmine, siis tulenes sellest ka üldise õppeaja nimetamisväärne lühenemine. Kogu positiivse kõrval tähendas muudatus aga ka sellegi vähese majandushariduse ärajätmist, mida ülikoolilõpetajad stagnaajal said.

Seega kallati roosa pesuveega vannist välja lapski. Saavutati radikaalse muudatuse efekt, nii said ka otsustajad tõendada oma (uut) riigitruudust. Lapse toitmise ja eluks õpetamise käigult ümberkorraldamine oleks ju olnud oluliselt keerulisem. Võimalusi selleks aga oli ka siis: juba oli kujunenud noorem, väliskoolitustki saanud meeskond, kes korduvalt endale ajakirjanduses (ka meie ajalehes) sõnaõigust taotles.

Kannatajaiks osutusid noored inimesed, kes nüüd mitme lennu vältel väljusid osalt veelgi ülikooli sammaste vahelt turumajandusse majanduse valdkonnas ettevalmistamatult. Neil jääb üle kadestada oma vanavanemaid, kui raamaturiiulites lapates satuvad lehitsema esimese EV aegseid majandusteaduse keskkooli- ja gümnaasiumiõpikuid, kodanikuõpetuses jm. elutähtsates kodumajanduse, ettevõtluse ja tööturu valdkondades. Muidugi pole tagasivaat siin vajalik mitte nostalgia kultiveerimiseks, küll peab aga probleemide väljaselgitamine andma mõistusliku impulsi nende lahendusteede otsimiseks.

(Järgneb.)

Teaduse finantseerimisel

Professor Ain-Elmar Kaasik, Eesti Teadusfondi liige

«Pärast kaklust rusikatega ei vehita,» ütleb vene vanasõna. Seetõttu ei taotle järgnev kirjatükk tõde ega õigust. Pigem juhib see tähelepanu mõnele asjaolule, mida tuleb teadussummade jagamisel senisest rohkem silmas pidada.

Taust

22. veebruaril otsustas Eesti Teadusfondi nõukogu (ETFN) muuta mõnevõrra teaduse baasfinantseerimise struktuuri. Tegemist oli teaduspoliitilise otsusega, mille vajalikkus oli ETFN-i liikmetele juba ammu ilmne, kuid mis oli pidevalt edasi lükkunud peamiselt riigi ebastabiilse rahanduse ja teadussüsteemi konservatiivsuse tõttu.

22. veebruaril otsustati suurendada ülikoolide baasfinantseerimise osakaalu, vähendades vastavalt Eesti Teaduste Akadeemia, Sotsiaalministeeriumi ja Põllumajandusministeeriumi teadusasutuste baasfinantseerimist. Seejuures nähti ette, et **täiendavad summad eraldatakse eeskätt arsti-, sotsiaal-, humanitaar- ja tehnikateadustele.**

Otsuse tegemisel võeti arvesse, et Eesti teaduse finantseerimise proportsioonid erinevad meile eeskujuks olevate Põhjamaade omadest eelkõige järgmistes aspektides:

* nn. akadeemiline teadus (TA ja ministeeriumide instituudid) sai veel 1992. aastal 79,8% kõigist eelarvevahenditest, ülikoolile jäi 20,2%;

* «paigast on ära» teadusalade finantseerimise proportsioonid. Võrreldes meie põhja- ja läänepoolsete naabermaadega on Eestis humanitaar- ja sotsiaalteaduste riigieelarveline finantseerimine väiksem suhteliselt (proportsionaalselt) kuni kaks korda, arstiteaduse finantseerimine kuni kolm korda. Samasuunaline erinevus torkab silma ka tehnikateaduste puhul. Seevastu on Eestis suhteliselt suurem osa teadusrahast eraldatud loodus- ja täppisteaduste ning eriti põllumajandusteaduste arendamiseks.

Detailidesse laskumata tuleb siiski mainida, et 22. veebruari otsus ei olnud eriti radikaalne. Selle alusel toimuvad rahaliste vahendite ümberpaigutused jäävad ülikoolidele esialgu üsnagi ebapiisavaiks. Seetõttu tuleb kõnealuste proportsioonide korrastamisega tegelda ka tulevikus.

* * *

Refereeritava otsuse alusel eraldati Tartu Ülikoolile täiendavalt 3,2% baasfinantseerimise vahenditest. Käesoleva aasta teadusfondist moodustavad alusuuringuteks eraldatavad vahendid 68 032 000 krooni. Ülikool saab vastavalt teadusuuringute baasfinantseerimiseks täiendavalt ligi 2,2 miljonit krooni, mis on märkimisväärne summa. Vastavalt ETFN-i otsusele eraldati sellest rahast pool (1,6% Eesti Teadusfondi baasfinantseeringust — 1 088 500 krooni) arstiteaduslikele uurimistöödele; 0,8% — 544 200 krooni — sotsiaalteadustele; 0,6% — 408 200 krooni — humanitaarteadustele ja 0,2% — 136 100 krooni — matemaatikaalastele uurimisprojektidele.

Vääriks märkimist, et ülikoolile arstiteaduse arendamiseks eraldatud täiendav raha «pumbati» suures osas ümber Sotsiaalministeeriumi instituutide vahenditest, mille osa Eesti teaduse baasfinantseeringus vähenes 7,1 protsendilt 6,0-ni. Eesti arstiteaduste arendamiseks mõeldud baasfinantseerimine suurenes 1992. aasta IV kvartalis 10,5%-lt 11,3%-ni (Taanis 16, Soomes 22, Rootsis 33 protsenti alusuuringuteks eraldatud vahenditest). Et sama otsusega eraldati 0,3% (200 tuhat krooni) baasfinantseerimise vahenditest arstiteadusliku uurimistöö arendamiseks TA Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudis, moodustas TÜ arstiteadusele «mujalt» tulnud raha vaid 0,5% Eestis sel aastal alusuuringuteks kulutatavast rahast.

Kõnealuse valdkonnaga vähem kursis olevate inimeste informeerimiseks olgu mainitud, et juba varem (7. jaanuaril 1993) oli ETFN otsustanud käesoleval aastal oluliselt suurendada sihtfinantseerimise (grantide) osa. Senise 5% asemel moodustab see 1993. aastal 20% (22 677 000 krooni). Teadusalade proportsiooni määramisel rakendati ülaltoodud põhimõtteid mõnevõrra radikaalsemalt. Seetõttu moodustab arstiteaduse osa 16,7% sihtotstarbelistest finantseeringutest. Sotsiaalteaduste osa on 10,5%, humanitaarteadustel 8,8%, täppisteadustel 14,8%, loodusteadustel 19,7%. Tehnikateadustele jäi 14,4%, põllumajandusteadustele 15,3% sihtotstarbelistest finantseeringutest. Kahjuks ei võimalda teadusfondi prognoosimatus (ebastabiilsus) eraldada tõelisi grante, näiteks kolmeks aastaks. Praegu on tegu pigem tugevate töörühmade (uurijate) täiendava finantseerimisega, näiteks seadmete, reaktiivide jms. soetamiseks. Tervikliku projekti realiseerimiseks on aeg lühike ning summa sageli ebapiisav.

tekkis konflikt

Konflikt

Täiendava baasfinantseerimise avamiseks soovis ETFN ülikoolidest esitatud uurimisprojekte. Kuigi oli teada, et arstiteaduslikke uurimisprojekte võib olla ka teistes teaduskondades (BG, KKT, FK), luges arstiteaduskonna juhtkond eraldatud summa omaks, arvutas palgafondi ja nõutas allüksustelt vormikohased taotlused. Dekaani poolt määratud **komisjon** analüüsis ja hindas 32 arstiteaduslikku projekti (25 arstiteaduskonnast, 5 bioloogia-geograafiateaduskonnast, 2 kehakultuuriteaduskonnast). Ühtseid hindamiskriteeriume kasutades valis komisjon (esimees prof. J. Maaroos; liikmed professorid E. Leibur, A. Mikelsaar, E. Seppet, A.-E. Kaasik, teadussekretär L. Uusküla) finantseerimiseks 17 projekti, neist 2 bioloogia-geograafiateaduskonnast ja 1 kehakultuuriteaduskonnast. Projektidele kavandatav summaarne palgafond (460 800 krooni) vastas lähtesummadele ja palgafondi kujundamise reeglitele.

Kahjuks ei suutnud mainitud kolme teaduskonna dekaanid täita ülikooli valitsuse suunist — saavutada kompromiss arstiteadusliku baasfinantseeringu jagamises teaduskondade vahel. Seetõttu rakendas ülikooli juhtkond «jõumeetodit»: **6. aprillil toimunud valitsuse koosolekul** jagati nimetatud summa järgmiselt: arstiteaduskonnale 80%, bioloogia-geograafiateaduskonnale 16,5%, kehakultuuriteaduskonnale 3,5%. Praegu koostavad vastavad teaduskonnad kõnealuse baasfinantseeringu jaotusplaani töörühmade (allüksuste) lõikes.

* * *

Ülikoolile täiendavaks baasfinantseeringuks eraldatud summa (3,2% — 2 177 000 krooni) jagamisel kujuneb veel **teinegi konflikt.** Nimelt planeeris ülikooli juhtkond teaduskondadele vaid 62,34% üldsummast. Ülejäänu läheb ülikooli mitmesuguste muude kulude katteks. Küsimuse arutelul TÜ **nõukogus 26. märtsil** oli korduvalt juttu selle raha arvel teaduskirjanduse tellimisest raamatukogule. Arusaadavalt on see vajalik, kuid vajab vastavate teadusalade puhul täpsustamist. Samas nõukogus kõlanud näide hädavajalikust investeeringust keemiahoones töötavale magnetresonantsseadmele heeliumikoguja ostmiseks kuulub aga probleemide hulka, mille lahendus tuleb leida muudest summadest. Teadaolevalt ei kasutata seda seadet arstiteaduslikeks ega humanitaaria või sotsiaalteaduste-alastes töödes.

Kuidas edaspidi konflikte vältida

*** Ülikoolis on vaja otsustada, kas ja mil määral tuleb finantseerida otseselt selleks loodud struktuurides (s.t. teistes teaduskondades) tehtavat teadustööd.** Öeldu kehtib eriti baasfinantseerimise suhtes, kus liigne neoliberalism võib toimida destruktiivselt. Ilmselt tuleks selles valdkonnas orienteeruda pigem sihtotstarbelistele finantseeringutele (grantidele), mis on summa ja ajaga piiratud.

*** Edaspidi tuleb vältida autoritaarselt rakendatud «protsentide metoodikat».** Mõnevõrra oli nende tuletamise aluseks küll esitatud projektide arv, kuid viimaste taset ei hinnatud küllaldaselt. Äärepealt oleks mingi protsendi saanud ka füüsika-keemiateaduskond, — nendegi struktuurist esitati üks täiesti arvestatav projekt.

*** Ülikoolis on vaja teadvustada, kas (ja mil määral) tuleb põhifinantseerimisel arvestada olemasolevaid töörühmi ja kui palju võib (on jõukohane) luua uusi.** See on liiga tõsine küsimus, et seda lahendada valitsuse ühekahe koosolekuga. Teadaolevalt nappis arstiteaduskonnal enne arutletavat täiendavat baasfinantseeringut ligikaudu 1 200 000 krooni, mis oleks vajalik teadurite palga tõstmisel võrdsel akadeemilisel astmel oleva õppejõu tasemele (rotatsiooni eeldus), samuti jooksvateks teaduskulutusteks. Praegu näib kujunevat olukord, kus osa arstiteadusele eraldatud baasfinantseeringust (Sotsiaalministeeriumi instituutide arvelt!) hajub mujale laiali.

*** Teadusprojektide finantseerimisel teaduskondades on tingimata vaja analüüsida nende otstarbekust vastava teadusala haridusprogrammi realiseerimisel.**

*** Kuivõrd ETFN reglementeerib baasfinantseerimiseks eraldatud rahaliste vahendite osas üksnes palgafondi määra (kuni 48%), on edaspidi otstarbekas piiritleda ülikooli teadussummadelt võetavate üldkulude määr.**

*** Sihtfinantseerimise puhul võetava *overheadi* arvutamisel (kuni 20%) tuleb lugeda selles suhtes immuunseks aparatuuri soetamiseks tehtavad kulutused.**

*** Väga oluline küsimus on ekspertiis, eekõige ekspertide kompetentsus.** Ekspertideks püütakse kõikjal kutsuda teadlasi, kes lisaks oma uurimisprobleemile orienteeruksid ka teadusala muudes, sealhulgas teaduspoliitilistes küsimustes. Seetõttu tuleb kahelda, kas arstiteaduse ekspertkomisjoni täiendamine teiste teadusalade esindajatega suurendab komisjoni objektiivsust. Eestis ei ole üldjuhul võimalik moodustada komisjone, mis koosneksid igati kompetentsetest ekspertidest, kes ei oleks kõnealusest ekspertiisist isiklikult üldse huvitatud. Teadlaste ring on selleks lihtsalt liiga väike. Seda enam peavad esiplaanile astuma eetilised kriteeriumid.

Käesoleva konflikti analüüs lubab järeldada, et muu hulgas võinuks siingi rohkem eetilisi printsiipe arvestada.

Viiesajane perestipp

Igal kevadel annab Tartu Lions-klubi välja kaks stipendiumi meie linna üliõpilasperedele, üks TÜ, teine EPMÜ tudengiperele. Tänavu toetame õppijaid viiesaja krooniga. Kandidaadid peavad olema tublid oma igapäevatöös, tegutsema omakasupüüdmatult, aitama sõna ja teoga kaasa aususe ning õigluse võidulepääsemiseks. Stipendiumi taotlejate esitamise õigus on õppejõududel, üliõpilastel ja nende ühendustel. Nemad vormistavad ka taotlus-iseloomustuse, mis tuleb toimetada **10. maiks aadressil LC Tartu, Veski 2.** Stipid antakse üle 22. mail Tartu Lions-klubi aastapäevapeol.

LC Tartu

Arvutite vahendusel õpetamist ja õpetava multimeediumi loomist õppimas

Jaan Kõrgesaar, Aavo Luuk

Euroopa rahvusvahelise assotsiatsiooni COMNET (Community Network for European Education and Training) ja selle tütarorganisatsiooni ACTT egiidi all loodud pedagoogilise uuenduse alase koostöö projekt algatati 1990. aastal eesmärgiga edendada täiendusõpet toonases Nõukogude Liidus. Bürokraatlik asjaajamine kestis kuni käesoleva aasta veebruarini. Nüüdseks käivitunud CALMAP-*projekti (Computer Aided Learning and Material Preparation)* esimese faasi esimene samm oli 4-nädalane täienduskoolitus — **seminar ECTT** *(East European Consortium for Trans-European Training)* **13 keskuse (Vocational Renewal Centre — VRC 26-le organisaatorile.** Koolitus toimus kolme riigi kolmes linnas — Roomas, Londonis ja Eindhovenis. Täiendõppe eesmärgiks oli seatud endise Nõukogude Liidu territooriumil asuva 3 slaavi riigi (Venemaa, Ukraina ja Valgevene) ning 3 Balti riigi täiendõppe keskuste organiseerijate tutvustamine arvuti vahendusel korraldatava koolituse sisuliste, vormiliste ja organisatsiooniliste külgedega. Tartu Ülikooli Täienduskeskuse baasil loodava Tartu täiendõppe ja kutseuuenduskeskuse esindajatena võtsid seminarist osa Jaan Kõrgesaar ja Aavo Luuk.

Roomas

korraldas seminari Itaalia tööstusgigantide grupi IRI alluvuses töötav täienduskoolituse instituut IFAP. Instituut keskendub täiendõppele erinevais tööstusharudes, tal on koordineeriv roll teiste samalaadsete asutuste seas ning ta osutab teenuseid ettevõtteile nende uuendusprogrammide realiseerimiseks hädavajaliku täienduskoolituse ja kutseuuenduse kursuste planeerimisel, ettevalmistamisel ja läbiviimisel.

Koolituse vormid on mitmekesised. Need algavad traditsiooniliste mõnepäevaste kursustega, kus kuulajad sõidavad kokku piirkonniti või üle kogu maa, jätkub kursantide elu- ja töökohas korraldatavate lühema- või pikemaajaliste kursustega, telekommunikatsiooni (telefon, faks, elektronpost) vahendusel toimuva individuaalse (individualiseeritud) õpetuse ja õppeprogrammidega raadios ning televisioonis.

Suur on ka koolitatavate inimgruppide varieeruvus. Nendesse võivad kuuluda näiteks kogu Itaalia telefonikeskjaamade operaatorid uute keskjaamade kasutuselevõtu eel, ühe tööstusettevõtte erinevate filiaalide, ühe eriala töötajad, uue tehnoloogiaga sisustatava ettevõtte erineva tasandi töötajad. Väga paljudel juhtudel koolitatakse värskeid ülikoolilõpetanuid, kes vajavad peale teadmiste andmisele orienteeritud ülikooliõpetuse läbimist praktilise töö oskusi enese konkurentsivõime tõstmiseks tööjõuturul. Näiteks pelgalt filoloogiharidusega on tööd leida väga raske, kui mitte võimatu.

Lähtuvalt kahest eeltoodud asjaolust on mitmekesine ka täienduskooliturogrammide tase, alates üldhariduskooli tasemest, jätkates kutsehariduse, ülikoolihariduse ja täiendõppe tasanditega. Arvuti vahendusel ja ilma selleta tehtava täiendõppe programmides on pandud suur rõhk õpetuse vormistuslikule küljele. Loomulikult on iga kursusetunni lahutamatu koostisosa kursuslastele jagatavad lüümikute paberkoopiad, tund ise toimub erinevate tekstilise ja graafilise informatsiooni projektsioonivahendite, audio- ja videotehnika (videomagnetofon, videoprojektor), multimeediumi arvutite (arvutitekst ja graafika animatsiooniga pluss audioefektid pluss üksikvideokaadrid pluss täisvideoklipid aknais) ning mõnel juhul interaktiivse videotehnika (interaktiivne videodisk ehk VD-I) ja arvuti/videotehnika (interaktiivne kompaktdisk ehk CD-I) kasutamisega.

Natuke erinevama ja piiritletuma suunitlusega on ACTT

Londonis

asuva partneri ORT koolitustegevus. **Selle aluseks on ülemaailmse leviku saanud 7—18-aastaste laste kutse-eelse õpetuse korraldamine koos üldhariduse andmisega.**

Iisraelist alguse saanud ideoloogia kohaselt tuleks igale lapsele õpetada elus ja tööl toimetulekuks vajalikke praktilisi oskusi ja teadmisi, alustades juba enne 14. eluaastat, mil paljud lapsed peavad valima edasiõppimise suuna kas üld- või kutsekoolis. Nende põhimõtete kohaselt toimub koolitus kaasaegselt sisustatud klassides ja kabinettides, mis on varustatud kõige uuemate tehniliste vahenditega. Arvutustehnika, elektrotehnika, elektroonika, automatiseeritud tootmise ja robotitehnika õpetamiseks on välja töötatud ning tootmises arvuti poolt juhitavad trenažöörikomplektid, mille riist- ja tarkvara ilmselt kadestaksid iga ülikooli või rakendusliku suunaga kõrgkooli õppejõud. Näiteks olid Nottinghamis ORT-i egiidi all loodud kolledžis arvutikabinetid sisustatud kõige uuemate, veel turule mitte jõudnud *Apricot 486* arvuti mudelitega, igaüks varustatud sisseehitatud CD lugemisseadme ja stereokõlaritega.

ORT-i korraldatud seminar ise oli väga praktilise suunitlusega — anda osalejaile arusaam ja isiklik kogemus multimeediumi arvuti võimalustest ja multimeediumi kasutades loodava õppe- või demonstratsiooniprogrammi arvutiteksti- ja graafika kujundamisest, animatsioonist, audioefektide, videokaadrite ja videolõikude «lõikamisest» ja «kleepimisest» sellisesse programmi. Õpetus toimus arvutiklassis, kus võrku ühendatud, kuid kõvakettata 486 arvutitel oli *Windows*-keskkonnas võimalik demonstreerida õpetaja arvutis olevaid valmisprogramme multimeediumi kasutamisega ning luua kohapeal üksikuid programmilõike samade võimalustega (mida me ka tegime).

Hollandis

oli seminari korraldajaks Eindhovenis asuv pedagoogiline tehnikakõrgkool, mille ülesanne on ette valmistada õpetajaid Hollandi tehnikakoolidele (tehnikumidele). Sealse seminari tuuma moodustasid õppused koolituse planeerimisest ja läbiviimisest, audio-, video- ja trükiinfo ning arvutimultimeediumi õppeotstarbelise tootmise keskuse töö korraldusest. Ekskursioonil Rotterdami tutvustati koolitusalast väikefirmat, kus on seitsme aastaga ette valmistatud ja realiseeritud üle 260 koolitusprojekti.

Nende hulgast võiks massilisematena nimetada kaht interaktiivset videoprogrammi, üht Hollandi armee sõduritele maastikul orienteerumise oskuste õpetamiseks ja teist autojuhilubade taotlejatele liikluseeskirjade õpetamiseks. Mõlemal juhul oli interaktiivsus tagatud puutetundliku monitoriekraani kasutamisega. Videosalvestust vaatav õppija võib pildi peatada, selles tagasi minna, valida uue marsruudi jne. Sama ideed kasutati ka uue, kõikidele bussidele paigaldatava raadiotelefoni kasutamise koolitusprogrammi ettevalmistamiseks. Paarikümne teisaldatava õppepunkti loomisega loodetakse aasta jooksul välja või ümber õpetada kõik umbes 40 000 Hollandi bussijuhti. Ühel juhul kasutati puutetundlikku ekraani Philipsi poolt alles planeeritava audiovideoaparatuuri esipaneelil olevate lülitite ja nuppude kasutamise modelleerimiseks, et saada teavet nende paigutuse otstarbekusest.

Igasuguse kahtluseta võib öelda, et ACTT—ORT-i korraldusel toimunud seminaril osalejate silmaring avardus oluliselt. Loodetavasti õnnestub peagi luua ka Tartus Euroopa Ühenduste projekti CALMAP raames arvuti abil õpetamise ja multimeediumide kasutamise näidisvõimalus. Seejärel saaks tõsiselt mõelda ka meie oludes igal tasemel tehtava õpetuse ja koolituse vormide ning vahendite mitmekesistamisele ja kaasajastamisele.

DIONYSIA

Emajõe Ateenas

NAINE EI OLE AINULT EROOTILINE OLEND

Just sellest tahab märku anda **12.—15. maini toimuv II Tartu rahvusvaheline teatrifestival «Dionüüsia Emajõe Ateenas».** Teemaks ongi NAINE, s.t. et neljal päeval toimuvaid teatrietendusi, filmiprogramme, näitusi jpm. läbib naise teema. Pressikonverentsil ütles üks festivali stsenaariumi autoreid Egge Kulbok, et nende sooviks on näidata, et naise teema ei piirduks vaid sellega, et naine on erootiline olend, nukk, et peale missinduse on naisel ka teisi väljundeid.

Teatritest osalevad peaaegu kõik riigiteatrid (näiteks Draamateatrilt «Kuningas Oidipus», lavakunstikateedrilt «Saialilled», Noorsooteatrilt «Nukumaja», «Helene, Marion ja Felix» jpm.), väiksemad trupid (näit. A. Lepiku projekt «Carmen», TÜ filoloogidelt «Odüsseia»), tulevad teatrid Saksamaalt, Rootsist, Soomest, Taanist, Venemaalt. Kassitoome orus toimub R. Killakunna etendus, on avarongkäik, stiilne veinimess, ööklubi...

Peagi on kõike täpsemalt lugeda ka teistest väljaannetest. Piletite kohta niipalju, et need tulevad müügile «Vanemuise» külaliskassas (vasakul pool) ja et need peaksid taskukohased olema ka tudengile.

VARJE SOOTAK

TEADUSKRAADID TARTU ÜLIKOOLIS

(Algus 1. lk.)

Eesti teaduskraadide nimetused ja välisriikide kraadid

Kuna kraadiharidusele üleminekuga on ühtne ülikoolidiplom kaotanud oma mõtte, siis on soovitav ka ülikooli mingi aine põhiõppes lõpetanule anda esimene akadeemiline aste. Selle nimetuseks võiks olla **bakalaureus** (*bachelor*).

Erialati on traditsioon anda kas filosoofia- või mingi eriala teadusdoktori kraad. Arukas on lähtuda seisukohast, et Eesti Vabariigis on üks doktorikraad, mida erialati nimetatakse kas filosoofiadoktoriks või mingi kitsama eriala doktoriks (näiteks meditsiinidoktor). Iga eriala võib oma traditsioonidele vastavalt otsustada kumba kahest sünonüümsest variandist eelistada. Kuid kahe erineva doktorikraadi andmine ei tohiks olla lubatav.

Palju emotsioone põhjustab küsimus sellest, millisele Eesti Vabariigi kraadile (magister või doktor) vastavad välisriikide kraadid. Ka praegu kehtivas seadusandluses on fikseeritud välisriikide teaduskraadide mittenostrifitseerimise põhimõte: näiteks Oxfordis doktoriväitekirja kaitsnud inimene ei pea taotlema selle tunnustamiseks Eesti Vabariigi doktoritunnistust. Seega on iga eriala siseküsimuseks, kui kõrgelt hinnata mingit teises riigis saadud teaduskraadi. Näiteks peaksid ajaloolased ja filosoofid ise otsustama, kas nad tunnustavad endises NLs NLKP ajaloo, teadusliku kommunismi ja ateismi erialal kaitstud kraade võrdseks Eesti Vabariigi mingi teaduskraadiga.

Paistab, et enamik erialasid on minemas seda teed, mille kohaselt endise NL kandidaadikraad vastab ligilähedaselt Eesti Vabariigi doktorikraadile. Sellest tulenevalt muutub ebaotstarbekaks kandidaadikraadi omavate inimeste õppimine doktorantuuris ja doktorikraadi kaitsmine, juhul kui omatakse kandidaadikraadi. Kuid samal ajal ei tohiks teha takistusi kandidaatidele, kes soovivad kaitsta Tartu ülikoolis doktoriväitekirja.

Kaitsmise kord

Kaitsmise senises korras tuleks teha mõningaid muutusi. Näiteks mitmel erialal puudub vajadus eraldi toimivate erialanõukogude järele, kuna selle funktsioone võivad täita teaduskonna, osakonna või instituudi nõukogud (tingimusel, et nad sisaldavad piisaval arvul vastava akadeemilise kraadiga liikmeid).

Soovitav oleks loobuda magistritööde erialakomisjonide nimetusest ja kasutada ühtset magistri- või doktorikraadide nõukogu nimetust.

Otstarbekas oleks sisse seada nii magistri- kui doktoritööde kohustuslik ja tasuline eelretsenseerimine, mis lubaks tõsta väitekirjade sisu ja vormistuse taset. Eelretsensiooni ülesanne oleks väitekirjas parandamist vajavatele puudustele osutamine ning selle kaitsmisele soovitamine või mittesoovitamine.

Kaitsmise protseduuris peaks tähtsaimaks tegelaseks olema oponent, kes väitekirja hindab. Nõukogude funktsioon on oponendi antud hinnangu kinnitamine või mittekinnitamine. Sellest tulenevalt tundub kolme oponendi kasutamine oponeerimise tähtsuse kahandamisena. Kuid ilmselt on otstarbekas nõue, et igal väitekirjal peaks olema vähemalt kaks oponenti.

Väitekirja kaitsmise korraldamine nõuab raha. Kuid see raha ei tohiks muutuda selliseks kuluartikliks, mida üldises rahapuuduses hakatakse kokku hoidma. Hiljuti ülikoolis kehtima hakanud korra kohaselt peavad teaduskonnad kindlustama kaitsmisega seotud kulutused. See uus kord tekitab probleeme eriti nende erialanõukogude puhul, mille koosseisu kuuluvad inimesed mitmest eri teaduskonnast. Seepärast oleks otstarbekas pöörduda tagasi korra juurde, mille kohaselt kaitsmisega seotud kulud kaeti ülikooli ühtsest tsentraalsest fondist.

Kuidas peaks väitekiri välja nägema?

Soovitav oleks säilitada Tartu ülikoolis trükitud ja kaitstud dissertatsioonide (või nende referaatide) ühtne vorm. Magistritööd võiksid olla ühtlikud vähemalt tiitellehe, kokkuvõtte ja sisukorra paigutuselt. Igale väitekirjale tuleks lisada informatsioonileht, milles koos väitekirja lühikokkuvõttega sisalduksid vajalikud andmed kaitsmise ja oponentide kohta.

Juhul kui pole tegemist artikliväitekirjaga peaksid töö põhitulemusi kajastavad publikatsioonid olema lisatud väitekirjale.

Kõik kaitstud tööd peaksid olema hõlpsasti kättesaadavad. Üks väitekirja eksemplar peaks säilima **ülikooli raamatukogus** ja teine **Rahvusraamatukogus.** Raamatukogudel ega töö autoril ei tohiks olla õigust seada piiranguid väitekirjast koopiate tegemiseks. Kõik ülikoolis kaitstud tööd peaksid asuma Teadusraamatukogus eraldi riiulil ja lisaks üldkataloogile sisalduma ka eraldi väitekirjade kataloogis.

Kuidas hinnata väitekirju

Üks doktoritöö ei pruugi sarnaneda teisega. Ühel juhul võib olla tegu korraliku, kuid väheütleva uurimusega, teisel juhul aga hiilgava tulemusega oma erialal. Paljudes maades on tavaks diferentseerida magistri- ja doktoriväitekirju neile antava hinnangu alusel. Seda tava võiks soovitada Tartu ülikooli teaduskraadide nõukogudele. Ühtluse huvides võiks võimalike hinnete skaala olla järgmine. Doktoritöö taset hinnatakse viiel astmel:

summa cum laude — ülima kiitusega;

cum laude — kiitusega;

optime approbatur — parimalt nõuetele vastav;

bene approbatur — hästi nõuetele vastav;

approbatur — nõuetele vastav;

Magistritööde puhul oleks hindamise tasemeid neli ja ülimat kiitust (*summa cum laude*) magistritööde puhul ei anta. Võimalik hinnete skaala ja saadud hinne oleksid ära toodud magistri- või doktorikraadi tõendavas tunnistuses.

Stipendiumid tuleb taastada!

Kui ollakse huvitatud ülikooli edasikestmisest teadusliku uurimisasutusena, siis ei ole teist alternatiivi kui leida raha, et maksta **kõigile** magistrantuuris õppijatele stipendiumi.

Korraliste professorite õigused

Korralise professuuri vastutuse ja tähtsuse tõstmiseks peaks igal korralisel professoril olema õigus vähemalt kahele juhendatavale magistrandile ja ühele doktorandile. Kui korraline professor järjekindlalt loobub selle võimaluse kasutamisest või tema poolt juhendatud ei jõua töö kaitsmiseni, siis oleks see tema töö kvaliteedi näitajaks, mida tuleks arvesse võtta näiteks üleminekul diferentseeritud palkadele.

Doktoriuurimuste grantid

Võimalikult kiires korras tuleks sisse seada doktoriuurimuste grantide süsteem. ETF peaks looma spetsiaalse doktoriuurimuste läbiviimiseks või lõpetamiseks mõeldud fondi, mille jagamine toimuks üldistel alustel kõigi võistlevate taotluste vahel. Samasugused fondid oleks soovitav luua nii ülikooli kui ka üksikute teaduskondade tasemel.

Mida on tarvis teha?

Kui komisjoni soovitused osutuvad vastuvõetavaks, siis tuleb teha parandused vastavates dokumentides, mis reguleerivad akadeemiliste kraadide kaitsmise korda Tartu ülikoolis.

JÜRI ALLIK

ARTEMI VAPRA

28. 10. 1918 — 10. 04. 1993

14. aprillil sängitati Raadi kalmistule Tartu Ülikooli endise hospitaalsisehaiguste kateedri dotsent meditsiinikandidaat Artemi Vapra.

Artemi Vapra lõpetas arsti-teaduskonna 1944. aastal ja samal aastal asus tööle hospitaalsisehaiguste kateedrisse assistendina. Hiljem töötas ta vanemõpetajana ja dotsendina kuni 1991. aastani. Meditsiinikandidaadi kraadi omandas ta 1963. aastal. A. Vapra õpetas sisehaigusi, väliteraapiat ja polikliinilist arstiabi. Teadusliku uurimistöö teemadeks olid mitmed reumatoloogia, eriti reumatoidartriidi haigete ravi ja dispanseerimise küsimused. Ta tegeles samuti pikaealisuse ja gerontoloogia probleemidega.

Dotsent A. Vapra oli Eesti Reumatoloogide Seltsi asutajaliige ja kauaaegne esimees, Eesti Sisearstide Seltsi juhatuse liige ja endise Üleliidulise Gerontoloogide Seltsi juhatuse liige.

Endised kaastöötajad Tartu Ülikooli sisekliinikust ja Eesti reumatoloogid mälestavad dotsent Artemi Vaprat kui tunnustatud arsti ja pedagoogi ning sõbralikku ja abivalmis inimest.

Sisekliiniku reumatoloogia õppetool

Eesti Reumatoloogide Selts

INFO • INFO

TÄHELEPANU!

Seminar teadusfondidest

Avatud ülikooli põhimõte eeldab ka rahvusvaheliste, teadust ja haridust finantseerivate fondide poolt pakutavate võimaluste ärakasutamist kõrvuti kodumaistega.

Neljapäeval, 29. aprillil kell 15 toimub TÜ nõukogu saalis seminar

«Rahvusvahelised teadusfondid ja Tartu Ülikool».

Projektide teavet jagavad alljärgnevate projektide koordinaatorid:

— Eesti Teadusfond,

— TEMPUS,

— *Soros Foundation,*

— *Higher Education Support Program,*

— Põhjamaade Ministrite Nõukogu Infobüroo,

— Euroopa Ühenduse projektid.

Osaleda võivad kõik huvilised!

* * *

Väitekirja kaitsmine

Tartu Ülikooli eksperimentaalbioloogia-alaste doktorikraadide nõukogu avalikul istungil 10. mail kell 13 TÜ nõukogu saalis kaitseb oma doktoriväitekirja **Ülo Langel** «Galanin and its antagonists» («Galanin ja tema antagonistid»). Tööga saab tutvuda ülikooli raamatukogus.

Hollandi külalisprofessori loengud

Hollandi Groningeni Ülikooli soome-ugri keelte professor László Honti peab soome keeles järgmised loengud ph. 303:

esmaspäeval, 26. aprillil kl. 14—16 «Eräitä ongelmia Uralisches etymologisches Wörterbuchissa — sanakirjahankkeen työntekijän jälkikäteisiä mietteitä»

kolmapäeval, 28. aprillil kl. 14—16 «Uralilaisten kielten lukusanastosta».

Pääs kõigile vaba. Tere tulemast!

Uurali keelte professor
AGO KÜNNAP

SEMINAR RAVIMITEST

Reedel, 30. aprillil toimub Maarjamõisa haigla Linkbergi-nim. aud. seminar

«Uued ravimid ja ravimitootjad Eestis».

Ürituse korraldab Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liit.

Kursused sisseastujatele

Tartu Ülikooli Keelekeskus korraldab sisseastujatele **inglise- saksa keele kursused** 28. juuni–4. juulini. Kursused on tasulised. Registreerida saab tel. 35 267 või Ülikooli 18a ruumis 313.

TOIMETUS VABANDAB!

Loodetavasti sai «UT» üle-mise lehe lugeja edustuse mõ-kirja nr. 8 programmist siiski õi-moodi aru, et sooviti tõsta ig-guse **informatsiooni** (mitte in-siooni) edastamise efektiivsust.

SCLEROSIS MULTIPLEXI ÜHING

Eesti Vabariigi Sclerosis Multiplexi Ühing annab teada, et arve-de konto nr. on 1700593 Tartu Sotsiaalpangas ja sinna võib kanda summasid ühingu toetuseks.

* * *

Uusi trükiseid

TÜ kirjastus- ja trükiosakond na väljaandel märtsis.

Ülikool 3/4. Juuli/detsember 1992. Tartu 1993, 500 eks., lk.

M. Zilmer, E. Karelson. Vihalemm. Üldine biokeemia Tartu 1993, 800 eks., 214 lk.

E. Laane, J. Maaroos. gamise ja vereringluse fü naalne diagnostika ning k ne füsioloogia. Käsiraamat õpilastele ja arstidele. 1993, 800 eks., 248 lk.

J. Engelbrecht, A. Uus. telineaarne dünaamika ja Tallinn 1993, 800 eks., 212

Л. Роостар. огнестрельные ранения Тарту 1993, 600 экз.,

NIMEKIRI

NB!

Järgmises «UT-s» mub nende inimeste mekiri, kes on öelnud kirjutanud, et nad on petanud Tartu Ülikooli kuid tegelikult ei ole lõpetanud.

TARTU ÜLIKOOLI KLUBI

12. 12. 1960 — 23. 04. 1993

Tartu linna- ja ülikoolirahvast on tabamas valus ja korvamatu kaotus.

Peale pikaajalist rasket vaidlemist Tähe tn. 3 asuva klubihoone pärast, mis kavatsetakse üle anda korporatsioon «Rotalia» vilistlaskogule, otsustas kevadpäevade peakorraldaja, Tartu Ülikooli klubi ajutises meeltesegaduses otsad ära anda.

Ülikooli klubi sündis 48 aastat tagasi Alma teadmata mitmenda lapsena. Juba varajases lapsepõlves sõbrunes ta tuhandete teotahteliste kaaslastega. Noorukina tunti teda juba laialdaselt kui rõõmsameelset ja heatahtlikku kultuuripõllu kultiveerijat.

1960. aastal ühendas kaduvakene oma elutee ja töö veetleva kaasaga Tähe 3. Ühises kooselus sündisid «Tudengilaul», ülikooli kevadpäevad, «Tudengisügis» ja paljud teised tuntud ja tunnustatud järeltulijad.

Nüüd kavatseb halastamatu saatus lahutada need kaks kokkukuuluvat.

Mõistes, et see sundlahutus saadaks hukka järeltulijad ning seega ka edaspidise eksisteerimismõtte, saadab kaduvakene esmalt oma kaasa teise dimensiooni, et pärast ka ise unustuse hõlma haihtuda.

Stiiliüritus «TÜ klubi matus» toimub reedel, 23. aprillil.

kl. 19.15 leinarongkäik Raekoja platsilt Tähe tänavale,

kl. 19.45 matusetalitus ja monumendi avamine TÜ klubi tagaõuel,

kl. 20.15 peiepidu TÜ klubis.

Grupp seltsilisi

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

35 180

NB!
"UT"
JÕUAB
NÜÜD
MÜÜKI
JUBA
HOMMIKUL!!!

Universitas Tartuensis

NR. 15 (1712)
REEDE,
30. APRILL
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

VÄGA VAJALIK KINGITUS

Pole vaja ilmselt seletada, kui palju ja kuidas kaasaegsed tehnikavahendid nii üliõpilaste kui ka õppejõudude tööd võivad kergemaks muuta. Ainult et... kallivõitu kipuvad nad olema. Seda loomulikult meile, kes me majanduslikus madalseisus olevas Eestis tööd teeme. Seda enam tunnetad abi väärtust ja suurust, kui see reaalselt pärale jõuab.

Õigusteaduskonnal oli nädalapäevad tagasi tõesti meeldiv võimalus vastu võtta hinnaline kingitus Suurbritannia suursaadikult endalt. Tegu on **kahe arvuti ja laserprinteriga,** mille **suursaadik Brian Buik Low** avaliku õiguse instituudi ruumes üle andis. Tähtsa sündmuse puhul viibisid kohal TÜ rektor prof. Jüri Kärner, dekaan Peep Pruks, korralised professorid, avaliku õiguse instituudi ja eraõiguse instituudi abi-õppekoosseis.

Tundus, et suursaadikul oli huvitav jälgida, kuidas tipptehnoloogia abil sündis arvutile omase kiiruse ja täpsusega teaduskonnapoolne tänukiri.

Arvutid ja laserprinteri valisid teaduskonna jaoks välja kolleegid Glasgow' Ülikooli õigusteaduskonnast, keda seovad Tartu Ülikooli õigusteaduskonnaga enam kui aastavanused koostöö- ja sõprussidemed.

RAUL NARITS,
õppeprodekaan

Vasakpoolsel pildil arvutit silmitsemas Suurbritannia suursaadik Eestis Brian Buik Low ja dekaan Peep Priks. Paremal pool suursaadikuga klaasi kokku löömas protsessiõiguse professor Erik Kergandberg, tagaplaanil rektori kõrval eesti õiguse ajaloo professor Peeter Järvelaid.

MEELIS LOKI fotod

TÜ VALITSUSES
27. aprillil

● **Interdistsiplinaarseid õppe- ja uurimiskeskusi tutvustas prorektor prof. Peeter Tulviste.** Teadusharude kaupa moodustatud teaduskondade piirid on ühelt poolt üsna jäigad interdistsiplinaarse õpetuse edasiandmiseks.

Ülikoolis on praegu loomisel Euroopa Instituut ja Balti Põhja-Ameerika Uuringute Keskus. Valitsus on põhimõtteliselt selliste keskuste loomise poolt, kuid selgemalt tuleb paika panna nimetused, juriidiline staatus, majanduslikud tingimused, vahekorrad teaduskondadega.

● **Valitsus arutas ka reedel toimuva TÜ nõukogu koosoleku päevakorrapunkte (majandusteaduskonna analüüs, emeriitprofessorite valimist ja tasustamist ning emakeele tundmist ja õpetamist ülikoolis).** Kaks viimast punkti otsustati edasi lükata. Emeriitprofessorite küsimuses tuleb teha järelepärimine rahandus- ja sotsiaalministeeriumi.

● **Juriidilise osakonna juhataja Ester Zimmermann tegi teatavaks Keskkonnakaitseministeeriumi ja Riigikogu keskkonnakomisjoni ettepaneku anda riigi looduskaitsemaade koosseisu Tartu Ülikooli maavalduses Saare maakonnas, sh. Vilsandi Rahvuspargi territooriumil.** Valitsus otsustas nendest maadest mitte loobuda.

KOHTUMINE REKTORIKANDIDAATIDEGA

7. mail kl. 15

TÜ AJALOO MUUSEUMI RÕDUSAALIS

Oodatud on kõik küsijad.

NB! Kirjalikud küsimused palutakse tuua 6. maiks teadussekretäri Veera Andi kätte.

TARTU ÜLIKOOL 1992. aastal

Meie igapäevases tormlemises ei teeks paha natuke ka mõõdunud aastale tagasi vaadata. **Seda tegi ka 26. märtsi TÜ nõukogu koosolekul prorektor prof. PEETER TULVISTE.** Järgnevalt kokkuvõtlikult tema ettekandest.

Ta ütles, et kõige paremini iseloomustab eelmist aastat märksõna «reorganiseerimine». Jätkusid ümberkorraldused õppetöös, korrastati akadeemilised ametikohtade nimetused, toimus struktuurireform, algas rektoraadi, halduse ja teaduskondadevahelise arvutivõrgu väljaehitamine ning ühtse infosüsteemi loomine. Septembrist alates on töötanud prorektorite juhtimisel reformikomisjon.

STRUKTUUR

Uue struktuuri põhiprintsiipide järgi kuuluvad teaduskonna koosseisu peamise struktuuriüksusena **instituudid. Osakond** jäi mitmefunktsiooniliseks üksuseks, mis võib olla ka instituutidele katusorganisatsiooniks (füüs.-keemiat. füüsikaosakond) või olla instituudi funktsioonis (filosoofiat. osakonnad).

Instituut on administratiivselt liigendamata struktuuriüksus, s.t. et õppejõud, teadurid ja teised töötajad võetakse tööle instituuti, instituutide koosseisus ei ole allüksuste juhatajate ametikohti, instituut on eelarve, finantseerimise ja aruandluse objekt. Instituut ühendab mitut erialaliselt seotud õppetooli, eelarvelisi teaduslik-pedagoogilisi üksusi, grantide või lepingute alusel finantseeritavaid ajutisi töörühmi või muid spetsiifiliste ülesannetega gruppe.

Õppetool on korralise professori erialaliselt määratletud ametikoht ehk professuur koos selle juurde kuuluva teaduslik-pedagoogilise meeskonnaga. Õppetool ei ole struktuuriüksus. Enamik uusi struktuuriüksusi alustas tööd veebruaris. Struktuurireform jätkub teaduskonnaväliste allüksuste töö analüüsi ja funktsioonide määratlemisega.

Meenutuseks mõned eelmise aasta struktuurimuudatused.

* Taastati ülikooli kliinikud.
* 1. jaanuarist 1992 alustas tööd filosoofiateaduskond.
* Ülikooli juurde loodi Tartu Matemaatikakeskus.
* On likvideeritud või reorganiseeritud ülikooli juures tegutsenud kooperatiivid ja väikeettevõtted.
* Füüsika-keemiateaduskonnas moodustati füüsikalis-tehniline katsekoda.
* Avati sotsiaalteaduskond.
* Filosoofiateaduskonnas loodi kultuurikeskus kultuurikateedri ja Kunstiülikoolist osaliselt üle toodud maaliosakonna baasil.
* Kinnitati teaduskondade uued struktuuriüksused, likvideeriti nende kateedrid, laborid, kabinetid.
* Likvideeriti auto-motokabinet ja tsiviilkaitsestaap.

AKADEEMILISED AMETIKOHAD

Algul avati 138 korralise professori kohta, lisaks ühisprofessuurid. Aasta lõpuks oli 172 korralist professuuri, neist oli konkursiga täidetud 125.

Mais sõlmis ülikool koostöölepingu Eesti Teaduste Akadeemiaga ühiste korraliste professuuride ja teadusasutuste loomiseks.

Detsembris kinnitas TÜ nõukogu akadeemilised astmed koos ametikohtade kirjeldusega, kohtadele valimise korra ja habilitatsiooni eeskirja. **Ülikooli akadeemiline hierarhia on 4-astmeline:** õppejõud — professor, dotsent, vanemassistent või lektor, assistent; teadurid — vanemteadur, teadur. Professori ametikohti on kolm: korraline, erakorraline ja emeriitprofessor.

ÕPPETÖÖ

PÕHIÕPE. Eelmiseks aastaks oli välja kujunenud kolmeastmeline õppeprotsess — põhiõpe, magistri- ja doktoriõpe reeglina 4+2+4 aastat. Põhiõppe summaarseks mahuks on 160 ainepunkti (erandiks arsti-, matemaatikateaduskond ning eripedagoogika osakond). Toimus üleminek kursusesüsteemilt ainesüsteemile, koostati uusi õppekavasid.

Filosoofiateaduskond moodustus kahe teaduskonna (ajaloo- ja filoloogiat.) ning mitme teise allüksuse liitmisena. Üleminekuprobleemidest hoolimata on toimunud olulisi muudatusi. Õpetatakse uusi peaaineid — hispaania keel ja kirjandus, skandinaaviamaade keeled, Rootsi Instituudiga on kokkulepe rootsi keele professuuri avamiseks, kultuurikeskuses avati maalikunsti õppetool. Uued ained, välisõppejõud, ainesüsteem — see peaks looma uued võimalused **mitmekülgse humanitaarhariduse** omandamisel.

1992/93. õ.-a. oli teaduskondadel võimalus oma erialal ettenähtud vastuvõtu arvust võtta 5% ulatuses vastu üliõpilasi õppemaksu eest. Aastavahetuse seisuga õppis õppemaksu eest ülikoolis 65 üliõpilast. Möödunud õppeaastast on võimalik omandada õppemaksu eest ka teine kõrgharidus.

MAGISTRI- JA DOKTORIÕPE. Eelmisel aastal kinnitati uus magistriõppe põhimäärus, kinnitatud on ka magistrikraadi kaitsmise juhend. Praegu on teaduskonniti magistritööde hindamisse veel väga erinev suhtumine, mis võib mõnes teadusharus magistrikraadi devalveerida. Magistriõppesse võeti 298 magistrandi ja 56 doktoranti, kaitsti 58 magistritööd ja ülikooli doktorinõukogudes 25 väitekirja.

TÄIENDÕPE. Ülikoolis toimub õppetöö praegu veel kolmes vormis — **statsionaaris, kaugõppes ja täiendõppena.** Kaugõppest on ülikool loobumas, uut vastuvõttu enam ei toimunud. Osaliselt peaks seda hakkama asendama täiendõpe. Kõige enam on välja kujunenud õpetajate ettevalmistus ja täienduskoolitus pedagoogikakeskuses. Üliõpilastel on võimalus teaduskonnas läbitud erialase põhistuudiumi järel omandada pedagoogikakeskuses õpetajakutse.

1,5—2 aasta jooksul toimuva täienduskoolituse tulemusena saavad kõrgkooli diplomit omavad tegevõpetajad lisaerialal kutsetunnistuse. Täienduskoolitus laieneb põhikooli õpetajale nn. tsükliõpetajakutse andmise suunas — eelkõige loodusteaduse õpetajaks.

(Järgneb)

Edustuse koosolekult

● **21. aprilli edustuse koosolekul kinnitati uus edustus koosseisus:** Jüri Seilenthal, Ly Leedu, Leane Morits, Toomas Männaste, Kaupo Karelson, Meelis Kitsing, Hannes Tarn, Andrias Kuld, Mart Aavik, Alar Abram, Toomas Tiivel, Urmas Paet, Matti Sirkel, Hanno Hussar, Mart Rummo, Juhani Seilenthal, Timo Kikas, Ken-Marti Vaher, Rainer Pihlakas, Eero Mikenberg, Erkki Leego, Meelis Luht, Aile Kaasik, Kristjan Kalkun, Harri Mikk. Uus edustus alustab tööd sügisel.

● **TÜÜ stipendiumikomisjon otsustas 1993. aasta kevadsemestri stipendiumifondi jagada kahe üliõpilase vahel.** Nendeks olid geograafia V kursuse tudeng **Pille Oja** ja ökofüsioloogia õppetooli magister **Ülo Niinemets.** Stipendiumifond oli 2500 krooni ja see jagati vastavalt 1500 ja 1000 krooni.

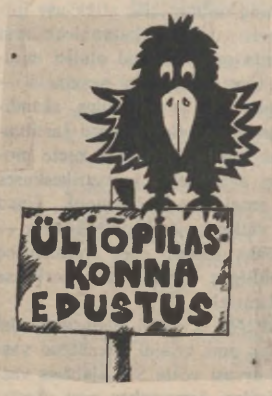
Komisjon otsustas, et raha tuleb jagada üliõpilase ja magistri vahel. Aluseks võeti teadustöö tulemused.

● **Kinnitati ka TÜÜ esseekonkursi tulemused.** Esseed olid kirjutatud teemal «Kui mina juhiksin üliõpilasriiki.» Kuna ei leitud esimese koha väärilist tööd, siis anti välja kaks teist kohta: **Ülo Niinemets** «Triviaalne», **Peep Mardiste** «Mart oli ka hea mees». Kolmandad kohad said Alar Alnts, Urmas Somelar ja Indrek Elling.

● **Tehti ülevaade Pühajärve ääres toimunud Põhjamaade ja Balti üliõpilaskondade seminarist.**

Arutati ka seda, kas üliõpilaskond peaks avaldama ka oma arvamust lähenevatel rektori valimistel. Seda otsustatakse lõplikult järgmisel, maikuus toimuval koosolekul.

INGA LILL,
TÜÜ valitsuse pressisekretär

JÄRELMÕTTEID VALIMISTELE

INDREK OSTRAT,
TÜÜ VALITSUSE esimees.

TÜÜ Edustuse III koosseisu valimised on juba minevik ning valimistulemused kõigile huvilistele ammu kättesaadavad. Siiski veel üks pilk tagasi ja mõned lähtekohad eelseisvaks põhjalikumaks analüüsiks. Seega — mida võime oodata uuelt valitud üliõpilasliidrilt ja on nad võimelised sel aastal poolelijäänud ettevõtmisi edasi viima?

Valimistoimkonna üldlevinud suhtumiseks enne valimisi oli eelmisest aastast tunduvalt suurema aktiivsuse ennustamine, tõsi, valimas käis **16,3%** üliõpilastest (aasta tagasi 12,4%), kuid seda oli tublisti vähem kui loodetud. Enamasti arvasime, et õppelaenude kättevõitlemine ja vähemalt umb. 10% üliõpilastest stipendiumi säilitamine suurendab huvi üliõpilaskonna kui organisatsiooni vastu. Ent ilmselt on just valimiskäinute hulk see osa üliõpilastest, kes on ka tegudega nõus kaasa aitama tõelise üliõpilasriigi (see vist on enamiku soov?) loomisele. Kahju, kuid lootused üliõpilaste suuremale teadlikkusele võrreldes tavakodanikuga on luhtunud.

Meeldiv oli tõdeda, et nimekirjade ja kandidaatide hulk näitas tunduvalt suuuremat kasvu. Võrrelgem: **12 nimekirja** (1992—8) ja **111 kandidaati** (1992—48). Peaaegu iga nimekiri esitas ka oma valimisprogrammi ning erinevalt eelmistest valimistest tekkis juurde ka juba kampaaniatunne — meenutagem «Õigeaegsete» spagette, «In Corpore» tantsupidu ja «Ennaegsete» õlut ja banaane.

Esitatud nimekirjad võib jagada laias laastus kahte — osa, mis olid koostatud asjalikult ja juba tundega, et tegutsetakse üliõpilasparlamendis, ning enamik, kes leidsid vaid võimaluse naljategemiseks ja, miks mitte, ka enda tutvustamiseks. Eelnevast ei maksa välja lugeda halvustavat suhtumist, sest oleks sulaselge totrus loota, et välja tullakse vaid tõsiste ja läbimõeldud programmidega. Nii kaoks valikuvõimalus enamikule üliõpilastele, kes kahjuks ei ole soovinud süveneda üliõpilaskonna juhtorganite töödesse ja tegemistesse. Rõõmu teeb veel üks asi — parempoolse ühenduse «Res Publica» järjekordne kandideerimine, mis vähemalt minule annab lootust arvata, et nad on lõpuks taibanud oma destruktiivse tegevuse mõttetust ja asuvad koos teistega edasiviivale tööle.

* * *

Ühendustest (seltskondadest), kes olid tõsiselt mõelnud järgmise aasta tööle edustuses, pean eriti väärikateks nimekirju «In Corpore» ja «Õigeaegsed», sest erinevalt teistest suutsid nemad välja pakkuda ka midagi reaalset ja kohe elluviidavat. Kui märkasite, olid enamiku nimekirjade programmid peaaegu ühesugused, vaid üks väike erinevus. Kui teised jäid üldsõnalisteks, siis mainitud kaks tõid esile selle, millega kohe tegelema hakata. Küllap võib kahes esiletõstetus nimekirja asjalikkuse taga näha ka mõjukate üliõpilasühenduste suunda — olid neis esindatud ju peaaegu kõik Tartus tegutsevad akadeemilised üliõpilasorganisatsioonid. Jääb vaid uskuda, et nende kahe nimekirja loodetavast koostööst tõuseb kasu meile kõigile.

Ning lõpetuseks, praeguse üliõpilaskonna valitsuse esimehena julgen tulevastele edustuse liikmetele anda tagasihoidlikke näpunäiteid, millele järgmisel aastal eriti tähelepanu pöörata.

Ühiselamute töölehakkamisel üliõpilaskonna halduses on järgmine aasta otsustava tähtsusega. Muudatused, millega meie alustasime, suudetakse kas ellu viia ja ühiselamud arenema panna või... varisevad nad kokku.

Õppelaenude süsteemi väljatöötamisel oli Tartu Ülikooli Üliõpilaskonnal otsustav osa, ja kui päris aus olla, siis sai see isegi parem, kui julgesime loota. Vaevalt aga niivõrd madalaprotsendilise laenu andmine valitsust ja Eesti Hoiupanka kaua rahuldab. Seepärast tuleb praegusest üliõsoodsast süsteemist küünte ja hammastega kinni hoida ja kaheldamatult proovida seda veelgi paremaks teha.

Ülikooli klubiga on lood üpris segased. Korporatsioonile «Rotalia» maja tagasiandmine seab ohtu mitmete rahvakunstiringide ja -ansamblite edasise tegutsemise. Ilmselt olekski üliõpilaste vaba aja veetmiseks uute ruumide leidmine ja laiemalt vaba aja sisustamine. Optimismi sisaldab see, et enamik nimekirjugi seda valimiste eel tähtsaks pidas.

Alternatiivsete stipendiumide (linnade, maakondade, ettevõtete jt.) juurdeküsimine võib oluliselt leevendada üliõpilaste rahamuret.

Kõigi üliõpilastesse puutuva **välissuhtluse,** samuti välismaal õppimisvõimaluste kohta käiva info koondamine kompaktsesse pakki, mis võimaldaks igaühel kerge vaevaga just endale sobiv leida.

Ja veel: eriti tähtis, sõbrad, on see, et peame vabanema siiani meis edukalt parasiteerivast mõtteviisist (vene talumehe oma), et asjad tulevad meile niisama kätte. Ei. Ei tule niisama. Klubile uued ruumid ega üliõpilaskonnale riigi toetust. Midagi ei tule, kui me ise selle heaks tööd ei tee. Praegusel hetkel aidatakse vaid neid, kes end ise aitavad (anna andeks, hr. peaminister, et Sinult artikli lõpulause laenasin)!

INDREK OSTRAT

KONFLIKT, ARVUD JA EETIKA

Professor JAAK AAVIKSOO

Austatud prof. Kaasik, lubage mul eelarvekomisjoni esimehena öelda paar sõna Teie artikli «Teaduse finantseerimisel tekkis konflikt» kommentaariks.

Ülevaatlikus artiklis on osutatud kahele teaduse finantseerimisega seotud asjaolule, mida käsitletakse konfliktina, kui ma õigesti aru saan, arstiteaduskonna ja ülikooli juhtkonna vahel. Olgu nad siinkohal lühidalt kokkuvõetuna veel kord ära toodud.

1. Ülikooli valitsus ei aktsepteerinud arstiteaduskonna dekaani poolt määratud komisjoni otsust ülikoolis tehtavate arstiteaduslike uuringute täiendavaks baasfinantseerimiseks.

2. Ülikooli juhtkond (eelarvekomisjon, valitsus ja nõukogu) eraldas teaduskondade otsesesse käsutusse vaid 62,34% täiendavast baasfinantseerimise mahust).

1. Ülikooli valitsus oli sunnitud otsustama täiendava finantseerimise jagamise «protsentide meetodil», kuna arstiteaduskonna dekaan pidas ainsaks kompetentseks organiks enda poolt nimetatud komisjoni, millesse kuulusid vaid arstiteaduskonna töötajad, ning loobus otsimast kompromissi teiste teaduskondadega. Arstiteaduslike uuringute finantseerimine väljaspool arstiteaduskonda pole «liigne neoliberalism» ja ei tähenda «arstiteadusele eraldatud baasfinantseeringu hajumist mujale laiali», vaid *universitas'e* ühe põhiväärtuse — interdistsiplinaarsuse kasutamist. Teadustöö mõõduks on tema kvaliteet, mitte teadlase administratiivne kuuluvus ning bioloogia-geograafia- ja kehakultuuriteaduskonna arstiteadlased pole *a priori* ebakompetentsemad. Mulle on arusaamatu arutlus: «Äärepealt oleks mingi protsendi saanud ka füüsika-keemiateaduskond, — nendegi struktuurist esitati üks täiesti arvestatav projekt.». Väga hea, kui ikka on arvestatav, miks siis hirmutundega «äärepealt».

2. Eelarvekomisjoni ettepanekul ja valitsuse ning nõukogu heakskiidul eraldati täiendava baasfinantseerimise palgafondist (art. 1) teaduskondadele 80%, teadustöö kulusid (art. 5) 46.7% (ülejäänud 136.9 tuh. kr. katab osaliselt teaduskulude eelmise aasta võlga ja raamatukogu kulutusi) ja seadmete kuludest (art. 12) 89%. Kütte, elektri, vee ja teiste majanduskulutuste katmiseks ette nähtud summad (art. 3), samuti kapitaalremondi summad (art. 16) jäid administratsiooni käsutusse. Baasfinantseerimine on mõeldud ülikooli kui teadusasutuse terviklikuks ülalpidamiseks. Senise praktika kohaselt on infrastruktuuri kulutusi kandnud valdavalt hariduseelarve (seal moodustas eelmisel aastal teaduskondade osakaal finantseerimises 48% (ilma stipendiumideta)) ning põhjendatud on väited, et ka teadussummadest tuleks eraldada proportsionaalne osa infrastruktuuri kulude katteks. Tuleb ilmselt nõustuda, et pole õiglane nõuda väiksema teaduseelarvega teaduskondadelt teiste kulude katmist. Raamatukogule minevate summade täpsustamise vajalikkus on nagu ta on, — kui arstiteaduskond soovib eelarves eraldi fikseerida oma eriala raamatute ostmiseks ettenähtud summa, võib seda teha, ehkki isiklikult loodan, et usaldamatuse tõbi meie ülikoolis pole veel nii kaugele arenenud.

1992. aastal moodustas **arstiteaduskonna** teadussummade palgafond 3.4% kogu Eesti teaduse vastavast summast. Käesolevaks aastaks on vastav palgafond 5.1% kogu ETF-i käsutuses olevast palgafondist. Mul on heameel seda arengutendentsi märkida, sest olen ise ka selle eest seisnud. Seda enam, et üle aja on teadussummad jõudnud (või jõudmas) kõigi Teie teaduskonna allüksusteni. Seega uskuge, prof. Kaasik, teie teaduskonnal on raha palkade tõstmiseks rohkem kui Teie kolleegidel teistes teaduskondades. Ja mul pole alust arvata, et nende töö oleks kehvema kvaliteediga.

Lubage mul lõpp laenata Teie artiklist. «Käesoleva konflikti analüüs lubab järeldada, et muu hulgas võinuks siingi rohkem eetilisi printsiipe arvestada».

JAAK AAVIKSOO

Ülikoolist turumajandusse

(Algus eelmises lehes)

Võimalikke lahendusi

Kui käsumajanduses käsitleti inimest riikliku juhtimise ja planeerimise objektina, siis turumajanduses peab temast (ammugi aga ülikooliharitlasest) saama mõtlev, tegutsev ja tingimata ka vastutav subjekt. Igaüks peab ikka ise oma eluga toime tulema ja seal ka läbi lööma.

Hiljutisele *homo soveticus*'ele on tööturu selline situatsioon harjumatult julm. Ta peab endale ise töö leidma ja end oma töökohal tingimata ka õigustama. Töölevõtmisel ja seal püdamisel, edutamisest rääkimata, eelistatakse võimekamaid, energilisemaid, püüdlikumaid ja tervemaid. Ajalukku lähevad ajad, kus mõnel ametikohal ka töölkäimise eest palka sai. Toimetulekuks ja läbilöömiseks on vaja ees ootavast elust ning seal toimivatest turusuhetest võimalikult rohkem teada. Majandusharidusliku vaakumist väljuvatel ülikoolilõpetajatel on edasises elus ootavate otsingute-vigade tõttu niikuinii tegu teatava tempokaotusega.

Olukorra muutmiseks on vaja ühiselt ja tolerantselt erinevaid variante ja võimalusi katsetades probleemi kiirelt lahendama hakata. Asi on mõneti lihtsam teatavate kogemuste tõttu: mõndagi on teinud majandusteooria õppetool, siis aga juba majandusteaduskond tervikuna ja ikka koostöös oma tudengite eest muretsevate TÜ instituutide -teaduskondadega.

Majandushariduse sisu peavad välja pakkuma majandusteadlased, arvestades etteantud raame ja omapoolseid võimalusi. Nõudmine ökonoomikadistsipliinide õpetamiseks saab lähtuda aga ainult erialalt, kus pakutakse välja võimalikud mahud üldse õppeplaani raames ja kooskõlastatakse majandushariduse sisu. Siinkohal võibki esitada ühe ilmselt mitmest võimalikust variandist, kus ülikoolis ka juba kogemus olemas.

Meie arvates võiks ülikooliharitlase majanduskoolitus sisaldada näiteks järgmised aineplokid.

1. Majandusteooria ja turumajanduse alused (põhimõisted).

2. Majandustegevuse alused (ülevaade ettevõtlusest, raamatupidamisest, majandustegevuse analüüsist, statistikast, rahvamajandusõpetusest, rahandusest, majanduse modelleerimisest, välismajandussidemetest jm.).

3. Erialaökonoomika, mis TÜ tingimustes võiks olla tervishoiu-, haridus- ja spordiökonoomika.

Neist esimene plokk on kõige selgepiirilisem ja üheselt lahendatav **majandusteooria õppetooli** poolt. **Teise ploki** sisu ja vahekorrad sõltuksid suuresti ajalistest raamidest. See plokk kaetakse **majandusteaduskonna erinevate õppetoolide** juhtivate õppejõudude poolt ja eeldab mõistagi sünkroonset töökorraldust. **Viimane osa** loetelust on uus ja spetsiifiline ning vajab väljaarendamist. Mõeldavad on mitmesugused **kombineeritud lahendused plokkide vahel,** määravaks on ikkagi ettenähtud tundide mahud. Seni pärinevad pakutud variandi rakendamise positiivsed näited arstiteaduskonnast.

* * *

1991/92. õppeaastast asuti farmaatsiaosakonnas kateedrijuhataja dots. T. Hindrikuse initsiatiivil õpetama majandustegevuse aluseid. Selleks nähti ette kahe semestri vältel kokku 108 tundi. Kolmandik töömahust jäi esimese, valdav osa teise aineploki tarvis, viimase raames tutvustati ka tervishoiuökonoomika põhiprobleeme. Arvestus ja eksam sooritati edukalt, tulemused rahuldasid kõiki osapooli.

17. märtsil 1992. aastal arutas arstiteaduskonna nõukogu ökonoomika ainete õpetamist teaduskonnas ja erialaökonoomika esialgset aineprogrammi. Jõuti konkreetse tulemuseni: käesoleval õppeaastal õpetatakse seal III kursusel mõlemas keeles 38 tunni ulatuses majandustegevuse aluseid (kus kolmandiku moodustab esimene plokk). Siin on tulevaste arstide kõrval asunud pakutavast osa saama ka **kehakultuuriteaduskond.**

Olgugi, et etteantud maht taandab majandushariduse siin esialgu küllaltki kokkusurutuks, on tegu ikkagi vajaduse tunnetamisega ja panusega oma eriala lõpetajate tuleviku sisuliseks kindlustamiseks. Tuleb ka arvestada, et majandusõpe arstiteaduskonnas ei piirdu juba praegu selle kahe plokiga. Nimetatud plokkide osas on majandusteadmiste õpetamist suhteliselt kerge laiendada ülikooli teistele, seda soovivatele erialadele: baseerub see ju majandusteaduskonnas praegu reaalselt tehtavale ja ei nõua täiendavat olulist ettevalmistamist.

Arstiteaduskonna viiendal kursusel õpetatakse esmakordselt ka meie üldises kavas kolmandasse plokki kuuluvat tervishoiuökonoomikat; olgugi et esialgu väiksemas mahus tervishoiukorralduse kursuse raames omaette plokina. Nimetatud õppeainetega ülikooli profiilidele vastavate erialaökonoomikate tsükli alustamine oli omajagu seaduspärane. See oli piisavalt ette valmistatud varasemate uuringutega, koostatud ning kaitstud kursuse-, diplomi- ja kandidaaditöödega.

Ühel kolleegil on ette valmistatud materjal väikese spordiökonoomika kursusega alustamiseks. Tal pole olnud võimalust sellega meie ülikoolis üles astuda, seda on rakendanud EV Spordiamet vabariiklikel seminaridel- õppekogunemistel.

* * *

Suurem mure on samuti uue, **haridusökonoomika kursuse** ettevalmistamisega; vt. ka käesoleva kirjatüki viimane osa. Vajadus on ilmselge, TÜ pedagoogid on meilt seda ka korduvalt soovinud. Puudu jääb eeldustest — pole potentsiaalset lektorit ega arvestatavat uuringuportfelli. Loogiline oli kasutada küsimuse lahendamiseks magistrantuuri, sai ka sõlmitud meestevaheline kokkulepe ühe entusiastiga. Õppuri osa (eksamid) edukalt läbitud, osutus uues valdkonnas esmaavastaja roll aga sedavõrd konkurentsivõimetuks, et mindi üle sissesõidetud ja perspektiividerohkemale valdkonnale. Nüüd tuleb magistrantuuri oodata patriooti (nimetatakse ka teisiti), kes juba stipendiumita, laenu varal elades valmistaks end ette ülikooli jaoks väga vajalikus töövaldkonnaks.

(Järgneb)
HEIKI MÜÜR

Mida teha eesti keele kaitseks?

Siinseid ridu ajendab kirjutama ohutunne eesti keele pärast. Kaks inimpõlve oli meie rahvas talunud venestamist üsnagi vapralt. Kirjastuste juures töötasid korrektorid, kes tagasid enam-vähem stabiilse keele. Oli kujunenud mulje, et suudame oma esmast rahvustunnust, oma emakeelt säilitada. Nüüd on maad võtmas laostumine. Meie keele kallal teevad hävitustööd meie oma nõmeduse ja vastutustundetuse abiga inglise, vene ja ka soome keel. Ainevald on liiga avar, et seda siin igakülgselt käsitleda. Tahan puudutada vaid üht nähtust, mis ilmneb eriti paheliseena, kuna ta hävitab eesti keele loogilist struktuuri.

Kuidas meeldiks, kui keegi tõigiks ingliskeelse fraasi **furniture factory lecture room** 'mööbitivabriku loenguruum' niiviisi: **mööbel vabrik loeng ruum?** Absurdne, eks ole? Mis inglise keeles on loomulik, võib eesti keeles vahel olla läbinisti jampslik. Meiekeelseis väljendeis ei seisa nimisõnad nimetavas käändes nõnda üksteise kõrval reas. Sõnad on loogiliselt seostatud formaalsete grammatiliste vahenditega. Kes seda ei taipa, kannatab keelevaistu puudulikkuse all. Niisugune keeletarvitaja valib nimetava käände seal, kus loogika nõuab midagi muud, enamasti omastavat. Nähtust võib nimetada nominatiiviidiks.

Nominatiiviit on kujunenud praeguse aja üheks kõige levinumaks keeletõveks; seda kuuleb alatasa raadiost ja televisioonist, näeb peaaegu igas ajalehenumbris, eriti aga reklaamis. Enamasti esineb teda seal, kus on tegemist firma nime või nimetusega. Tüüpiliseks näiteks on **«Hermann Reisid» peadirektor** («Päevaleht» 21. 4. 93). Kõigepealt on see firmanimi saadud inglise keele kaudu bukvalistliku ümberpaneku teel; eesti keele loogika järgi peaks olema **«Hermanni Reisid»** või (parem) **Hermanni Reisibüroo.** Samuti peaks toodud fraasis teinegi sõna olema genitiivis. Niisiis: **«Hermanni Reiside» peadirektor.**

Veel mõningaid näiteid. **Piletite registreerimine «Estonian Air» lendudele** (aprilli alguses nähtud silt Tallinna lennujaamas); **GOSPEL ÕHTU** (samal ajal nähtud afišš Tallinnas); **NOKIA KAABEL GRUPP** (reklaam «Postimèhes» 30. 3. 93); **VELUX katuseaknad** (korduv ajalehereklaam); **«Eesti Aeg» toimetaja** (pildialune tiiter ETV saates «Tere õhtust, Eestimaa!» 22. 3. 93); **BRAUN kodumasinad, KRUPS kodumasinad** jm. (reklaam Tartus Rüütli tänava plangul); **Minsk-Tallinn rong** («Postimees» 15. 1. 93); **WIIRALT KOHVIK** («Postimees» 23. 3. 93); **Soots Restoranid** («Kaubalehe Ärilisa» 5.—12. 3. 93); **Allikas firma** («Äripäev» 9. 3. 93) jne. jne. Mullu augustis müüdi Tartus busside sõiduplaane, mille päises ja iga lehekülje ülaserval ilutses **Tartu ärileht «KUULUTUSED» eriväljaanne.** Sama ärilehe kuulutuste lõpus seisab alatasa **«Rumor» kood** («Postimehes» seevastu õigesti **«Rumori» kood).** Ajakiri «Transport ja Teed» (nr. 7—8, 1992) avaldas uue EV liikluseeskirja ja trükkis iga lehekülje ülaservale: **TRANSPORT JA TEED lisa.** See grammatikaviga esines seal silmapaistvalt tervelt 51 korda ning nähtavasti mitte keegi toimetuses ei taibanud, et meie keeles tuleb öelda: **TRANSPORDI JA TEEDE lisa.** Koletuid näiteid nominatiiviidist pakuvad küllaga meie uued, väliselt nii elegantsed telefoniraamatud.

* * *

Oma nime ametlikul esitamisel teevad massiliselt vigu aktsiaseltsid. Õiged keelendid oleksid näiteks **AS Ahven** ja **AS Eesti Talleks,** aga ka variandid **Ahvena AS** ja **Eesti Talleksi AS.** Ei kõlba **Ahven AS** ja **Eesti Talleks AS,** sest need kujutavad endast taas nominatiiviiti. Seda laadi vead, milles ühendi kaks osa paiknevad pahupidi, ulatuvad tähendatud valdkonnast väljapoole, ka numbrite sekka. Hiljuti kuulsin, kuidas Tartu kesklinnas küsis seisva bussi juurde jooksnud naine: «Kas see on kuus buss?» Ta mõtles muidugi küsida: «Kas see on buss kuus (või: buss number kuus)?» Ülikooli füüsikamajas hõikas noor meestudeng: «Loeng on sada seitsekümmend saalis», s.t. auditooriumis nr. 170. Ning veel üks näide bussipeatusest. Riia tänava Kastani peatuses seisis kaks naisterahvast, kui keegi tuttav tuli juurde ja päris, mida nad ootavad. Üks naistest tahtis vastata, et nad ootavad bussi nr. 3, kuid ei osanud õigesti väljenduda ja lausus: «Me ootame kolme bussi.» Kõik kolm veategijat olid eestlased.

* * *

Eesti keele struktuur on ohtlikult lagunemas. Tahaks küsida, mida on teinud emakeeleõpetajad nõukogude ajal, et inimesed on tänapäeval ühes keeleküsimuses nii abitud, pealegi veel, kui ametlik trükikeel tavatses nõukogude ajal olla korrektne. Millest tuleneb meie keelevaistu säherdune nõrkus, et nüüd peetakse võimalikuks keelendeid, nagu **Allikas firma** ning **TRANSPORT JA TEED lisa?** Vahest oleks siiski otstarbekam küsida: mida antud olukorras emakeele kaitseks ette võtta? Väga tahaks näha autoriteetsete keeleinimeste energilisemat tegutsemist. Miks on Emakeele Selts nii passiivne? Tundub, et kõigepealt vajab eesti keel tõhusalt toimivat seadusandlikku kaitset. Keelustamist vajavad kõik firmanimed, mis tahavad olla justkui eestikeelsed, aga järgivad võimatut struktuuri, olles inspireeritud või oskamatult ümber pandud võõrast, teistsuguse struktuuriga keelest. Näiteks **Hermann Reisid, Vikman Vara, Raadio Tartu, Anglo Baltic Vaibad, Auto Rakvere** ja kõik teised säherdused absurdid. Neid sigineb koletul arvul; oma kummalise võõrapärasusega ajendavad juba olemasolevad sellised nimed üha uute samasuguste tekkimist, sest mõningane osa eestlasi on alati võõra ees lõmitanud. Teadagi pole Riigikogul vähe tööd paljude pakiliste asjadega, kuid ka eesti keele kaitse vajab tähelepanu, mida ei tohi enam edasi lükata.

Teiseks vajavad raadio-, TV- ja trükiajakirjanikud (mitte kõik, kuid siiski paljud neist) lühikest keelealast täienduskursust, kus neile meelde tuletataks seda, mis oli jäänud koolis emakeeletunnis omandamata. Näiteks kommentaatorid, kes praegu arutlevad **START 2 lepingu** üle, õpiksid siis rääkima-kirjutama korralikus keeles **lepingust START 2.** Muidugi ei piirduks täienduskursus nominatiiviiditõrjega, vaid käsitlemist leiaksid kõik muudki muretekitavad seigad, millele mõned keeleteadlased on juba kaua osutanud, kuid kahjuks suurel määral hüüdjate häältena kõrbes. Ent mida teha veel ja kuidas? Vahest leidub lugejaid, kes oskaksid siinsetele mõtetele juurde lisada midagi praktilist ja konstruktiivset?

LEO KAAGJÄRV,
TÜ teoreetilise füüsika instituut

Kevadpäevadeaegne klubi matuserongkäik läks küll peiesid pidama, aga ülestõusupäev andis lootust, et ei kao kevadpäevad ega "Tudengilaul".
MALEV TOOME foto

TUDENGILAUL

NURKADETA «TUDENGILAUL'93»

22. aprillil peeti TÜ klubis 19. korda konkurssi «Tudengilaul». Kui mitte muu, siis publikuhuvi tõttu oleks selle ja mitmete teiste tavade täna-homme lõpetamine lausrumalus. Ja tolku poleks sellest kellelgi. Neist tobedalt ettearvamatuist (?) virvendustest, mis TÜ klubiga praegu paraku kaasas käivad, võiks mõtiskleda küll üsna pikalt, kuid vähemalt siin ma sellest valdkonnast enam ei kõnele.

Tänavu käis laval eelmise aasta 8 asemel **12 üksikesinejat või kollektiivi.** Esinemiseks kulus kokku 2,5 tundi, žürii lõpetas paremate selgitamise pisut üle poole tunni hiljem. Olgu öeldud, et pärastises tseremoniaalses osas käisid lavalt läbi kõik veel kohal olnud esinejad, vastu võtmas igat masti preemiaid (alates matusekuludeks mõeldud rahast ja lõpetades tundelise kassetiga, mis peaks leevendama mediteeriva Kaupo üksildust). Kogu žürii (koosseis taas: **Eve Lukk, Reet Valgmaa, Jaan Malin, Peep Puis**) möönis, et ausaks jäädes tuli seekordne peapreemia anda põllumajandustudengeile. Nende dueti **«Hullutaja»** esituses kõlanud Peeter Priski «Jooksuaeg» võiks küllap kujuneda samasuguseks menulooks kui aasta tagasi «Anne canal». (Esmalt tundus see olevat piinlikult perversne, et auhindamisel andsin Priski põsele musi. Pisut hiljem asja üle mõteldes sain aru, et ma polnud veel vabanenud sellest lummusest, mis oli mind vallanud, kui Prisk ilmus n.-ö. võistlusesinemisel lavale südamlikes rahvariietes neiuna.)

Esimesel hetkel, kui žürii kuulutas välja, et **«The Claymakers»** sai tinglikult öeldes «kanguselt» järgmise preemia, oldi vist isegi pisut üllatunud — nii etteotsa. Kui aga konfereeriv Peep Puis kõneles oma perfektsusęs ehk steriilsena mõjuvast, kui kaheldamatult professionaalsest esitusest, — mida tuleb ju alati ja igal pool hinnata —, siis pęldudki eriti kurjad. Igatahes ei püütud nii otsustanuid ei selle ega millegi muu pärast lintšida.

«Tudengilaulu '93» plusspoolelt jäi meelde veel, et TÜ ja EPMÜ üliõpilaste kõrval oli esinejaid **Tartu Õpetajate Seminarist (ans. «Normaalne seltskond») ja Tallinna Usuteaduste Instituudist (pool duetti «Wittibald»).** Rahvastest oli eestlaste kõrval kõige tajutavamalt esindatud soomlaskond, kes porode asemel kõnelesid tühjast Karjalast ja traktoristi õpiku põhjal ka põllutööde korraldamisest. Erakordsusena võis kuulda veel heebreakeelset laulu. Seda keelt pole TÜ klubi laval varem vist kasutatud.

Kokkuvõttes polnud seekordsetes esinemistes küll midagi väga erakordset, kuid publikul ei tulnud ka pettuda. Seda suuresti tänu hoogsale, tudenglikult vaimukale ja õnneks mitte labasustesse kalduvale «Hullutajale».

JAAN MALIN

P.S.

Tänavune žürii kuulutas, et turumajandusele üle minnes on tema otsus seekord raha, õlle vm. meelehea poolt mõjutatav. Loomulikult vaid juhul,kui pakutav teeb meele ikka piisavalt heaks. Laekunud 26 Nõukogude rubla läksid kahele NA mundris esinenud noormehele, et nad saaksid soetada puudu olevad tärnid pagunitel.

P.P.S.

Tänavukevadistes Tartu kõrgkoolide ajalehtede numbrites ilmuvad seekordsed omaloominguliste laulude tekstid just selles järjekorras, kuidas nad allakirjutanuni jõuavad.

J. M.

PÄEVA TEEL

Jah, juba koidab. Nöörin jalga valgeid kingi.
Sel tunnil ei liigu keegi veel.
Vaatan taeva — vaid Ehatäht sääl plingib,
selle peale unus eilne — täna uus on ees.
Päev on puude ladvus kinni,
säält kohmetunud viipe teeb.
Näen ja hüüan teda siia
ja tema kuuleb ja viipab veel.
Aovalgel ledin jõudsal sammul,
veel mu valged kingad pisut halli tooni.
Koit puhib jõudumööda kannul,
päev veereb takka õige veidrat moodi:
Kiikab akendesse, valgust loobib,
nõukal ilmel nügib neid just, kes voodis.
Keskpäev käes. On päike luitunud ja pleekind —
tal vaesekesel iga päev ju töö.
Seetõttu olengi ma hommikuti joosta leekind —
ma vara töötan ja pealelõunal söön,
sest mu valged kingad säravad kui peegel
ja peegeldavad päiksekiiri.
Nii päev on vallatum ja valgem veelgi —
rind hõiset täis tal on triiki.
Teab, et tõstab toonust, sestap kilkab
kui näeb õllesabas reipaid taate.
Põnn, kes kriimus-kraamus õue mööda silkab,
see saab põske nätsu, näppu kimbu traate.
(vahemäng)
Nii hea on ennast sirutada mahe
sooja muru pääle vaarisa moodi.
Heita kasin pilk pilveserva taha,
mille sisse päev on vooderdanud voodi,
õngitseda järvest kuldne kala,
kes teeb hüvaks olu, täites kõik mu soovid
(mina soovin paki validooli).
MORAAL: Aga tööga rikkus majja toodi —
korra nädalas on jõukust käia poodis.
šokolaad on paha, palun paki «Leeki» —
mingi tühja pärast seda ju ei teekski.

KAUPO TORIM

Hõimurahva üliõpilastel on Tartu Ülikoolis rõõme ja muresid

ANDRES JOALA foto

Meid on kokku 10. Neist 8 udmurti, 1 marilane ja 1 mordvalane (magistrand). Varsti möödub aasta sellest „päevast, mil saabusime Tartusse sooviga saada selgeks eesti keel, et astuda ülikooli erinevatesse teaduskondadesse ja seejärel olla eesti kultuuri vahendajaks meie maades. Selle eesmärgi nimel ootasime möödunud aasta septembris põnevusega eesti keele õpetust.

Kuid... kahjuks pidime esimesel poolaastal piirduma süsteemitu ja päris juhusliku keeleõppega (kord liideti meid ühe, kord teise keelerühmaga, kord oli vahendajaks keeleks inglise, kord vene keel) ja ausalt öeldes oli kadumas lootus, et me eesti keele selgeks saame ja meie kauge eesmärk üldse kunagi teoks saab. Oli tunne, et meid pole siin kellelegi vaja. Võib–olla olime ise üleliia passiivsed: ei otsinud abi ja lahendust.

Ja korraga leidsime tee keelekeskusesse. Märkasime, et meid nagu oodati... Meie jaoks koostati väga huvitav õppekava — koostajaks olid keelekeskuse õppejõud. Õpetus planeeriti viiele päevale nädalas, iga päev 6 tundi eesti keele erinevaid aspekte. Kogu programm kestab 5 kuud. Ja lausa uskumatu — meid hakkas õpetama tervelt 8 õppejõudu. Nad võlusid meid esimesest päevast oma tarkuse, headuse, hoolitsusega... Kui palju kannatust, pedagoogilist takti, energiat ja südamesoojust on vaja selleks, et meid, päris algtasemel olevaid õppureid panna rääkima, kirjutama, kuulama ja mõistma eesti keelt.

Professor Toom Õunapuu on kui oskuslik giid eesti keele grammatika õpetamisel, selle reeglite ja erandite tutvustamisel. Tema optimism ja huumorimeel on teinud tast oodatud õppejõu, meie vaimse isa.

Professor Antidea Metsa tunnid on kordumatud, emotsionaalsed ja sisutihedad. Ta õpetab meid kirjutama ja teeb seda huvitava materjali põhjal, mis lausa paneb kirjapildis oma mõtteid avaldama. Viimase tööna koostasime ja andsime välja oma ajalehe «Udmurdi Postimees». Lugege seda.

Vanemõpetajad Eve Raeste ja Anne Jänese, kelle ülesandeks on meie suuline kõne arendamine, on meile väga lähedaseks saanud. Oleme nendega arutanud ja läbi mänginud väga erinevaid suhtlemissituatsioone. Kõnearenduse tundides oleme rännanud Eestimaa erinevates paikades, kaitsnud loodust, tutvunud Eesti ajaloo ja kultuuriga, loonud perekonda, lahutanud abielu jne.

Suulise kõne õpetajad toovad meie tundidesse rõõmu ja elevust, tutvustavad meile eesti elu erinevaid külgi.

Õpetaja Malle Rüütli kõnearenduse tunnid on nädala viimased. Siin võetakse kokku ja üldistatakse nädala sees õpitu ning kavandatakse uusi kõnearenduse teemasid.

Dotsent Kiira Allikmets õpetab audeerimist väga huvitavate tekstide põhjal. Suulise kõne mõistmine on ju väga tähtis eestlastega suhtlemisel. Seetõttu ootame neid tunde. Pealegi on huvitav suhelda moodsa tehnikaga.

Dotsent Helle Vissak juhib meid lugemisoskuste juurde kord populaarteaduslike artiklite, kord ajakirjanduse põhjal.

Karin Rummo läbinisti poeetiline natuur on meid osanud panna armastama eesti luulet ja kirjandust.

* * *

Kuid pole head ilma halvata. Halb on see, et kodust kaugel olev tudeng tahaks mingit kindlust ja stabiilsust majandusküsimustes. Seda aga ei ole. Meile lubati meie vabariikide poolt maksta stipendiumi Eesti miinimumpalga ulatuses (400 krooni kuus), kuid lubadused jäid lubadusteks ja oleme kogu õppeaasta jooksul saanud ainult 400 krooni. Tartu Ülikool on meile andnud mõned korrad toetust tänu prorektor J. Aaviksoo vastutulelikkusele. Meid on aidanud sponsorid. Viimasel ajal oleme pidanud otsima tööd, et olukorrast kuidagi väljapääsu leida. See aga mõjub halvasti õppetööle...

Ühiselamuprobleemidest ei tahaks me rääkida. Need raskused ja ebameeldivused on ühised eesti üliõpilastega...

* * *

Oleme selle poole aasta jooksul nagu ümber sündinud: huviga jälginud Eesti elu ja iseseisvunud vabariigi probleeme. Tartu Ülikool on saanud meile lähedaseks. Ees seisab tõsine katsumus — eesti keele eksam, mille edukas sooritamine garanteerib meile sissepääsu ülikooli.

Võib–olla saavad meie elu majanduslikku külge kergendada need inimesed, kelle intsiatiivil meid Eestisse kutsuti.

Udmurdi, mari ja mordva üliõpilaste probleeme pani kirja udmurt

Vassili Hohrjakov

Valiklugemisi ajalehest «Udmurdi Postimees» nr. 1.

UDMURDI POSTIMEES NR. 1

MEID ON 6

Kui te küsiksite minult, miks udmurdi üliõpilastele on vaja eesti keelt, siis ma vastaksin teile ka küsimusega, aga miks me siis sõitsime nii kaugele õppima? Ma arvan, et kui me 5—6 aasta pärast sõidame siit ära, eesti keel suus, siis see oleks vahva, eesti ja udmurdi keeled on ju sugulaskeeled, nad kuuluvad ühte soomeugri keelerühma. Seepärast me peame tutvuma üksteisega paremini, hoolimata sellest, et elame üksteisest kaugel...

Nadja

MIDA EESTLASED TEAVAD UDMURDIMAAST JA UDMURTIDEST

● Asub Uurali lähedal. Seal elavad udmurdid. Neil on rahvusprobleeme.

Ain

● Udmurdi keel on meie sugulaskeel.

Tuuli

● Ei tea midagi Udmurdimaast ega selle elanikest. Heli

● Hõimurahvas. Elavad Uuralis. Tartu Ülikoolis õpib udmurte erinevates teaduskondades.

Kadri

● Asub Kesk-Venemaal. Pealinn on Ufaa. Seal elavad peamiselt venelased. Loodus on reostatud.

Olavi Teppan

● Udmurdid on meie sugulasrahvas.

Kadi, Gea, Tarvo
Intervjueeris Aleksander

MEIE OMA ÕPETAJATEST

Me ei tea, kust meil on küll niisugused head õpetajad? Võib-olla Jumal aitas meid.

Meie õpetajatel on suur ja soe süda, neil on head ja noored silmad, neil on suur huumorimeel, neil on särav naeratus ja alati hea tuju. Vaatamata sellele, et me oleme kodust kaugel, on meil siin hea... Ja eelkõige tänu sellele, et meie õpetajad armastavad meid ja me armastame ka neid...

ÄRIUUDISED

KUST «KUKUVAD KROONID»

● Välja pressitud ülikooli rektoraadilt — 200 krooni (vahetevahel)

● Abi sponsoritelt — 40 krooni (mõnikord)

● Vanema soomlasest-proua panus — 10 krooni (Saša ilusate silmade eest)

● Pudelite ja purkide müük — 8—9 krooni (olenevalt elu kvaliteedist)

● Elektrikorkide ja magnetofoni helipeade müük — à 6—7 krooni tükk, pakk — 6—7 krooni 10 tükki

● Sigarettide müük — ärisaladus

● Vanemate materiaalne laostamine — 15 000—20 000 poolaastas.

Nuhkis välja ja pani kirja Vasja H.

MUST KROONIKA POLITSEI OTSIB

Narva mnt. ühiselamust on kadunud noormees.

TEMA TUNNUSED:

● rahvuselt marilane
● lemmiksõna «Ära muretse!»
● lemmiktegevus — suitsetamine
● lemmikvärv — sinine
● nimi — Jüri.

Kes teab midagi Jürist, palume teatada ja tagastada meie rühma.

Ka varem on esinenud üksikute üliõpilaste saaduslikku kadumist, aga ometigi on nad kõik varsti üles leitud.

Valja N.

TEATRITES JA KINODES

● «THALIA» «Kevadine tulekahju udmurdi üliõpilase südames».

● «EKRAAN» Film tõsielusi «Viimane kroon Vasja püksitaskus».

Vasja H.

«SOOME 500 AASTAT EUROOPA KAARDIL»

Juba nädalapäevad saab raamatukogus vaadata Kesk-Soome Muuseumi näitust «Soome 500 aastat Euroopa kaardil». Raamatukogu direktor Malle Ermel ütles väljapaneku avamisel, et kui varem tuli raamatukogul endal teiste rahvaste väljapanekuid korraldada, siis nüüd on juba tükk aega rõõm neid teistelt vastu võtta.

Muuseumi juhataja Risto Koskinen tõi näituse Tartusse toomise üheks põhjuseks sellegi, et niisama vana on ka Eesti Euroopa kaardil. Mis aastal Tartu kaartidel esimest korda on ära toodud, jäägu huviliste endi üles leida. Väga põhjalikult tutvustas kaarte muuseumi asejuhataja Erkki Fredrikson.

Meie raamatukogus saab väljapanekut vaadata mai lõpuni.

INFO • INFO • INFO

Filosoofiateaduskonna üliõpilased!

TEMPUS-projekti «Väikesed keeled ja kultuurid» raames on võimalik kandideerida järgnevatele stipendiumidele:

a) 3 üliõpilast (võimalikud õppeained: hollandi keel ja kultuur, saksa ja inglise filoloogia, üldkeele teadus, ajalugu): nelja kuu stipendium Gröningeni ülikoolis (Holland). NB! Groningeni ülikoolis on trimestrid! b) 1 üliõpilane (saksa keel, foneetika): viie kuu stipendium Bochumi ülikoolis (Saksamaa). c) 1 üliõpilane (hollandi ja inglise filoloogia, ajalugu) viie kuu stipendium Leuveni ülikoolis (Belgia).

Kandidaatidel tuleb kirjutada (inglise, saksa või hollandi keeles) 1) lühike elulookirjeldus 2) lühike plaan (maks. 1 lehekülg), mida kavatsete selle aja jooksul ära teha. Samuti märkige ära, millal soovite õppida (sügis- või kevadsemestril). Üksikasjalikuma info saamiseks pöörduge järgmiste isikute poole: prof. A. Künnap, prof. K. Lepa, A. Tamm (hollandi keel), L. Kostabi (inglise keel), K. Kern (eesti keel), H. Valk (ajalugu).

Ülalnimetatud elulookirjeldus & plaan saatke enne 31. maid k.a. Gröningeni ülikooli, kus töötab kogu programmi koordinaator Rob Visser. Postiaadress: Postbus 716, 9700 AS Gröningen, Holland. E-mail (mis on kindlam ja kiirem): rvisser@let.rug.nl.

Informatsiooniks!

Filosoofiateaduskonna eesti filoloogia osakonna juhtivate eesti keele spetsialistide (prof. akad. Huno Rätsep, prof. Paul Alvre, prof. Haldur Õim, prof. Ago Künnap, dots. Reet Kasik) ettepanekul on õige kasutada:

MAGISTRANT (om. magistrandi)
DOKTORANT (om. doktorandi)
DIPLOMANT (om. diplomandi).

Selline kasutusviis on eesti keelele omane, vrd. rant: randi, sant: sandi jne. (kuid rand: ranna, sünd: sünni jne.).

Rakvere Gümnaasiumi direktoriks

Lääne-Virumaa Kooliamet ja Rakvere Linnavalitsus kuulutavad välja konkursi taasavatava **Rakvere Gümnaasiumi direktori** ametikohale.

Nõutav kõrgharidus ja pedagoogiline kogemus.

Esitada avaldus, elulookirjeldus koos andmetega senisest teenistuskäigust, endapoolne ettekujutus loodavast gümnaasiumist ja kontaktandmed **14. maiks** Lääne-Virumaa Kooliametile, EE2100 Rakvere Kreutzwaldi tn. 5 (info tel. 437 27).

AJAKIRJANDUS-LOENGUD

Tampere Ülikooli abiprofessor Pertti Suhonen peab teisipäeval, 4. mail kl. 16 ph. aud. 235 loengu «Avaliku arvamuse uurimise aktuaalseid probleeme» ja kolmapäeval, 5. mail kl. 16 ph. aud. 235 loengu «Ajakirjandus, avalik arvamus ja keskkonnapoliitika».

Loengud on soome keeles. Tõlge.

Antiikkultuuri

lektoorium on 5. mail kl. 18.15 TÜ nõukogu saalis. Egüptoloog Sergei Stadnikov peab loengu «Vana-aja suurriikide võrdlus».

TULE VERD ANDMA!

Esmaspäeval, 3. mail kl. 10—13-ni toimub raamatukogu ruumis 202

DOONORIPÄEV.

Võta sõber kaasa ja tule!

NIMEKIRI!!!

Nimekiri ilmub ruumipuuduse tõttu järgmises ajalehes (vt. eelmise ajalehe 4. lk.).

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t» 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

35 180

Raamatukogu

NR. 16 (1713)
REEDE,
7. MAI
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB!
TÄNASE "UT"
2. ja 3.
leheküljel
REKTORI
KANDIDAATIDE
ELULOOD!!!

KOHTUMINE REKTORI KANDIDAATIDEGA

reedel, 7. mail kl. 15
TÜ AJALOO MUUSEUMI RÕDUSAALIS

Enne kui lähed kohtumisele, võiks tutvuda tänase ajalehe sisekülgedel avaldatud kuue kandidaadi elulooga. Toimetuse ettepanekul oli igal kandideerijal võimalik esitada 1-masinakirjaleheküljeline *curriculum vitae*. **(Kandidaadid on paigutatud tähestikulises järjekorras.)**

Wiiralti Kristjan Raua portree jõudis raamatukokku

Viimastel aastatel on tunduvalt suurenenud lahkete annetajate hulk, kes soovides rikastada ülikooli raamatukogu kultuurivaramut on teinud meile väärtuslikke kingitusi. Hiljuti anti raamatukogule prof. dr. **Jaan Puhveli** vahendusel üle hinnaline graafikaleht — **Eduard Wiiralti kuivnõelatehnikas Kristjan Raua portree.** Annetajaks on ülikooli kasvandik, majandusteadlane, dr. **Aleksander Massakas** USA-st. Wiiraltiga isiklikult tuttav olnuna ning kirjavahetust pidanuna on dr. Massakas aidanud korraldada mitmeid Wiiralti loomingut puudutavaid näitusi Euroopas ja Ameerikas.

Kristjan Raua portree kuulub vaieldamatult Eduard Wiiralti graafikaportreede tippteoste hulka, kus avaldub selgelt kujutatava sisemaailm. Omades sügavat lugupidamist K. Raua vastu ning hinnates kõrgelt tema loomingut, on see portree esimene, mille Wiiralt graveeris Eestis pärast 14-aastast kodumaalt eemalolekut 1939. aastal. Teos on valminud vahetult plaadile graveerides Kristjan Raua juures Nõmmel. Lisaks proovitõmmistele trükiti seda vaid 40 käsitsi signeeritud eksemplari. Kõnesoleval lehel on käsitsi signatuur, kuid puudub tõmmise järjenumber.

Eduard Wiiralti graafikaleht on hinnaline täiendus raamatukogu peaaegu 10 000-lehelisele graafikakollektsioonile ning annetaja soovil leiab Kristjan Raua portree alalise eksponeerimiskoha raamatumuuseumis.

INGE KUKK

DIONYSIA Emajõe Ateenas

RÄNDAJA, TÕTTA JA VII LAKEDAIMONI RAHVALE TEADE:

Fotomeenutus esimesest «Dionüüsiast» aasta tagasi. Veinivaadi asemel Kassitoomel toimub nüüd koguni I Tartu Veinimess «Vanemuise» teatrimaja fuajees.

neljal kevadpäeval
Tartu peal
12. — 15. maini

Dance-Lab (Taani), Kölni Muusikateater (Saksa), KAOS (Rootsi), Keha III Teatteri (Soome), Eesti Draamateater, Eesti Noorsooteater, «Vanemuine», «Endla», «Nordstar», Rakvere Teater, Ruto Killakund, U-3 (Tallinn), Teater 4, Tartu Lasteteater, TRK Lavakunstikateeder jpt...

...ja endast talv sa tõuka
ja süüta lamp
ning heldelt kalla...

Piletid kõigile festivalietendustele ja ööklubidesse saadaval «Vanemuise» suure maja külaliskassas ja Von Krahli Teatri kontoris.

Igasugune info festivali staabist Tartus, Küütri tn. 16, tel. 32 606.

Sponsorid: Saku Õlletehas, AS Tridens Ltd., «Eeslitall», Põhja-Eesti Panga Vanalinna Filiaal, Silves Inc. End., Avatud Eesti Fond, AS Tasmo, AS Eviko.

1992/93. õ.-a. üliõpilaste teadustööde vabariikliku konkursi võitjad Tartu Ülikoolist

SOTSIAALTEADUSED

Tänukiri ning I preemia á 600 kr.

1. MALL MAASIK, «Albu valla sotsiaalmajanduslik analüüs ja võimalikud arengusuunad». Majandusteaduskond, juhendaja prof. V. Raudsepp.

Tänukiri ning ergutuspreemia á 100 kr.

2. ERKI URVA, «Ekspordibarjäärid Eesti Vabariigis». Majandusteaduskond, juhendaja prof. J. Reiljan.

3. KAIA RAUKAS, ««Klementi Kaubanduse» marketingi strateegiate kujunemine tänasel rõivaturul». Majandusteaduskond, juhendaja prof. M. Miljan.

4. KÜLLI VIIGIMÄE, «Reklaam kui elukutse». Majandusteaduskond, juhendaja dots. H. Kaldaru.

LOODUS- JA TÄPPISTEADUSED

Tänukiri ning I preemia á 500 kr.

5. KALJU KAHN, «DNA-polüsüliin komplekside diferentsiaalne konduktomeetria vesilahustes». Füüsika-keemiateaduskond, juhendaja prof. M. Karelson.

Tänukiri ning II preemia á 300 kr.

6. JÜRI ÖRD, «Geodeetiline luup ja selle rakendamise võimalustest klassikalises üldrelatiivsusteoorias». Füüsika-keemiateaduskond, juhendaja füüs.-mat. dr. P. Kuusk.

7. TIIT JÜRIMÄE, «Heterotsüklite oligomeeride ja polümeeride kvantkeemiline analüüs». Füüsika-keemiateaduskond, juhendaja prof. M. Karelson.

8. TERJE TORMI, «Ühe probleemiga läbi koolimatemaatika». Matemaatikateaduskond, juhendaja dots. T. Lepman.

Tänukiri ning III preemia á 100 kr.

9. LY KIRIKAL, «Lorentzi jadaruumid ja pool-M-ideaalid». Matemaatikateaduskond, juhendaja prof. E. Oja.

10. KAJA ORUPÕLD, «Immobiliseeritud mikroorganismidega bioanduriite uurimine». Füüsika-keemiateaduskond, juhendaja prof. T. Tenno.

11. URMAS JOHANSON, «Plaatinaelektroodi modifitseerimine preisi sinisega». Füüsika-keemiateaduskond, juhendaja prof. J. Tamm.

12. RIHO VILI, «Leptonite leptonlagunemised ja supersümmeetria». Füüsika-keemiateaduskond, juhendaja füüs.-mat. knd. I. Ots.

Tänukiri ning ergutuspreemia á 100 kr.

13. PRIIT ALUMAA, «Metalliioonide ioonkromatograafiline analüüs sorbentidel HIKS-i ja KATTEKS-S. 10». Füüsika-keemiateaduskond, juhendaja dots. J. Pentšuk.

Tänukiri

14. EHTEL TAEVERE, «Transpordiülesande lahendamine duaalse potensiaalide meetodiga». Matemaatikateaduskond, juhendaja dots. L. Kivistik.

15. EDVIN KÜKK, «Krossluminestsentsi ergastusspektri arvutimodelleerimine CsBr kristallis». Füüsika-keemiateaduskond, juhendaja füüs.-mat. knd. A. Kikas.

ARSTITEADUSED

Tänukiri ning I preemia 800 kr.

16. SERGEI KAGALO, OLEG TŠERKASSOV, «Tuberkuloos Tartu prosektuuri lahangumaterjalis». Arstiteaduskond, juhendaja dots. T. Truupõld.

Tänukiri ning I preemia á 700 kr.

17. KAIVO VAAS, «Müotonomeetria kui elastsuse ja jäikuse mõõtmise meetod reumatoidartiidi haigetel». Arstiteaduskond, juhendaja dots. R. Kallikorm.

Tänukiri ning I preemia á 600 kr.

18. KATRIN KESSEL, «Südame pumbafunktsioon veloergomeetrilise koormustesti järgsel hilisel taastumisperioodil». Arstiteaduskond, juhendaja ass. K. Saks.

19. TIINA KOPPEL, «Leesika ja sookailu antimikroobse aktiivsuse sõltuvus ravivormist». Arstiteaduskond, juhendajad dots. E. Türi, v.-teadur M. Türi, ass. U. Paaver.

Tänukiri ning II preemia á 500 kr.

20. INGRID KRUUSTÜKK, «Odontoomi diagnostika ja ravi». Arstiteaduskond, juhendaja prof. E. Leibur.

PEDAGOOGIKA JA METOODIKA

Tänukiri ning I preemia á 600 kr.

21. ALAR ÕIGE, «Kutsekeskkooli õpilaste õpimotivatsioon ja selle sõltuvus mitmesugustest faktoritest». Filosoofiateaduskond, juhendaja prof. J. Mikk.

Tänukiri ning II preemia á 400 kr.

22. MERLE TAIMALU, «Mängualiste laste kasvutingimused ja kasvatusprobleemid Eesti peredes». Filosoofiateaduskond, dots. I. Kraav.

23. TERJE TUISK, «Mürsik ja vägivald». Filosoofiateaduskond, juhendaja dots. I. Kraav.

24. KRISTJAN VÄLLIK, «Keskkooliõpilaste eneseteadvuse faktorstruktuur». Filosoofiateaduskond, juhendaja v.-õp. L. Õunapuu.

Tänukiri

25. KALEV LILLO, «Keskkooliõpilaste seksuaalse enesemääratluse iseärasused». Filosoofiateaduskond, juhendaja v.-õp. L. Õunapuu.

Hei, loodusehuviline tudeng!

Kui õpid füüsika-, matemaatika-, geograafia- või bioloogiaosakonnas ja Sul on soov oma teadmisi tulevikus täiendada ja rakendada Eesti looduse uurimisel ning kaitsmisel, siis pakume võimalust spetsialiseeruda veekogude optika (ka veekogude biooptika) erialale. Tartu Ülikooli keskkonnafüüsika instituut ja Eesti Teaduste Akadeemia Mereinstituut Tallinnas aitaksid valida erialaaineid ning kindlustaksid ka kursuse- ja diplomitööde juhendamise. Kui selline tegevusvaldkond Sind huvitab, pead arvestama vajadusega kulutada osa oma eelolevatest suvedest ekspeditsioonidele järvedel ja Läänemerel.

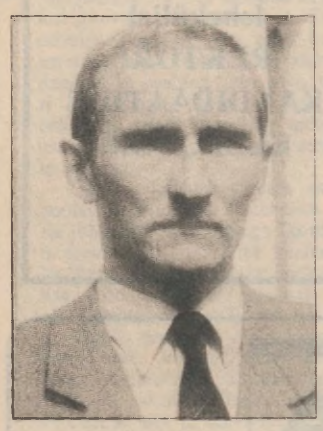
Senised noored hüdrooptikud on leidnud võimalusi enesetäiendamiseks välismaal ning lisateenistuseks mitmesuguste fondide toetusel.

Lähemat informatsiooni saab:

a) Hanno Ohvril, Tartu, Tähe 4—301 TÜ keskkonnafüüsika instituut, tel. 73 783;

b) Helgi Arst, Tallinn, Gonsiori 24—4, tel. 42 42 84 või 43 70 00.

REKTORI KANDIDAADID. CURRICULUM

JAAK AAVIKSOO

Olen sündinud 11. jaanuaril 1954. aastal Tartus. 1971. aastal lõpetasin Tartu II Keskkooli, 1976. aastal TRÜ füüsika-keemiateaduskonna *cum laude* füüsika teoreetikuna ja asusin tööle Füüsika Instituuti. 1981. aastal kaitsesin väitekirja, milles esmakordselt jälgiti kuuma luminestsentsi nähtust molekulaarkristallides.

Olen osaline pikosekundspektroskoopia uurimissuuna rajamises Tartus; uurinud eksitonide dünaamikat molekulaar- ja pooljuhtkristallides ja kvantstruktuurides; tegelnud laseroptika ja koherentsete optiliste kostetega; 1987. aastal valiti mind FI juhtteaduriks.

Ajavahemikul 1987—1988 ja 1989. aastal töötasin A. von Humboldti Fondi stipendiaadina Stuttgartis, 1990. aastal külalisprofessorina Pariisi VII ülikoolis ja 1991. aastal Osaka Ülikoolis. 1992. aasta juunis valiti mind Tartu Ülikooli optika ja spektroskoopia professoriks, sama aasta juunist olen TÜ prorektor. Õppetooli juures töötab neli doktoranti ja kuus magistranti.

Olen avaldanud 92 teadustööd, s.h. 43 artiklit rahvusvahelistes ajakirjades, osalenud rohkem kui 30 rahvusvahelisel teadusfoorumil ning esinenud loengutega mitmes ülikoolis (Saksamaal, Prantsusmaal, USA-s, Jaapanis, Šveitsis jm.).

Olen Eesti Füüsika Seltsi asutaja ja esimene esimees, Ameerika Füüsikaühingu ekspert, Ameerika Optikaühingu, Rahvusvahelise Luminestsentsikonverentsi ja Euroopa Füüsikaühingu Ida-Lääne koostöökomitee liige.

Olen abielus, abikaasa Kiira on TÜ doktorant, vanem poeg Ain arstiteaduskonna üliõpilane, noorem poeg Helmer ja tütar Berit õpilased. Valdan inglise, vene, saksa ja vähemal määral prantsuse keelt.

LEMBIT ALLIKMETS

Lembit Allikmets on sündinud 1936. aastal Harjumaal talupidajate perekonnas. TRÜ arstiteaduskonna raviosakonna lõpetas ta 1960. aastal kiitusega. 1960—1963 õppis farmakoloogiaalases sihtaspirantuuris Leningradi Meditsiiniakadeemia Eksperimentaalse Meditsiini Instituudis. 1963. aastal kaitses kandidaadiväitekirja. Alates 1963. aastast töötab L. Allikmets Tartu Ülikoolis, esialgu meditsiini kesklaboratooriumi nooremteadurina, 1965. aastast vanemteadurina, eksperimentaalse patoloogia ja farmakoloogia sektori juhatajana. 1969—1970 oli doktorantuuris. Meditsiinidoktorikraadi kaitses 1970. aastal. Aasta hiljem valiti ta farmakoloogiaprofessori kohale ja 1972. aastal farmakoloogia kateedri juhatajaks.

L. Allikmetsal on arvukas õpilaskond, tema juhendamisel on kaitsnud kandidaadi- ja doktoriväitekirja 16 inimest. Ta on viibinud korduvalt teadustööl USA-s, 1966/67. aastal stažeeris Yale'i Ülikooli juures. 1977/78 oli teadustööl New Yorgi ja Wisconsini ülikoolide juures ja 1990. aastal 4 kuud Fulbrighti stipendiaadina Yale'i Ülikoolis. Viimati pidas ta neljas USA ülikoolis loenguid käesoleva aasta märtsis. Loengutega on L. Allikmets esinenud ka Soomes, Saksamaal, Tšehhoslovakkias, Poolas, Lätis jne. Ta on töötanud ülikooli ÜTÜ esimehena, arstiteaduskonna prodekaanina, kolmel korral (1975, 1979, 1989) on ta valitud arstiteaduskonna dekaaniks. 1975. aastast praeguseni on ta arstiteaduskonna kraadide kaitsmisnõukogu esimees, ülikooli nõukogu liige alates 1970. aastast, 10 aastat oli Eesti Tervishoiuministeeriumi kolleegiumi liige. 1989. aastast Tartu Linnavolikogu liige. Samuti on ta täitnud ja täidab mitmeid ameteid erialanõukogude, seltside liikmena, juhina ja ajakirjade toimetuste liikmena. Avaldanud õpikuid ja koostanud käsiraamatuid farmakoloogia, kliinilise farmakoloogia ja farmakoteraapia alal.

AIN-ELMAR KAASIK

A.-E. Kaasik on sündinud 2. augustil 1934. aastal Tallinnas (Nõmmel). 1953 lõpetas Tallinna 10. Keskkooli ja astus ülikooli arstiteaduskonda, mille lõpetas 1959. Töötas 1961. aastani tolleaegses Põltsamaa Rajoonihaiglas neuroloogina; jätkas Tartu Vabariiklikus Kliinilises haiglas hingamiskeskuse arstina ja neuroloogina; oli 1962—1964 hingamiskeskuse juhataja. 1964—1967 oli neuroloogia ja neurokirurgia kateedri aspirant, seejärel lühemat aega meditsiini kesklaboratooriumi vanemlaborant. 1968. aasta jaanuarist on neuroloogia ja neurokirurgia kateedri õppejõud: assistent, 1972. a.-st dotsent ja 1973. a.-st professor. 1984. a.-st juhatab ülalmainitud kateedrit, arstiteaduskonnas toimunud struktuurimuutuse alusel valiti 1992. a. TÜ närvikliiniku juhatajaks.

On prof. E. Raudami ja med. dr. R. Paimre õpilane. Erialaselt on end täiendanud N. N. Burdenko nim. Neurokirurgia Instituudis. Moskvas ja Lundi Ülikoolis Rootsis. Viimases töötas aastail 1967/1968 ja 1975 kokku 14 kuud. 1967 oli Fulbrighti stipendiaat (külalisprofessor) Pennsylvania Ülikoolis Philadelphias, 1989 oli külalislektor Uppsala Ülikoolis, 1990 kutsuti lektorik

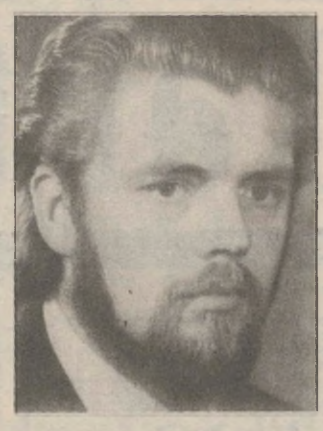
Ameerika Kirurgide Kolledži Montana-Wyomingi osakonna poolt korraldatud arstide täienduskursustele, mis toimus Jacksonis, Wyomingis. 1992 oli külalislektor Soome arstide päevadel Helsingis, 1993 Kopenhaageni Ülikoolis.

Teadustööde nimekirjas on 250 publikatsiooni, neist 3 monograafiat (kaasautorluses), 114 täismahulist teadusartiklit, 46 tööd on ilmunud väljaspool endise NSVL piire. Teadustöö temaatikaks on olnud peaaju vereringe patoloogia ja ainevahetuse häired akuutsete ajuhaiguste korral. Klinitsistina on ta ulatuslikult rakendanud ka meditsiini fundamentaalteaduste meetodeid, eriti biokeemia ja kliinilise keemia valdkonnas. 1967 kaitses kandidaadiväitekirja, 1972 doktoritöö. On juhendanud 10 kaitstud kandidaaditööd ja olnud nõuandjaks ühe doktoriväitekirja valmimisel.

On täitnud mitmeid administratiivülesandeid: 1975—1980 oli TÜ arstide ja proviisorite täiendusteaduskonna dekaan; 1981 — arstiteaduskonna õppeprodekaan; 1984—1989 dekaan. On Eesti Neuroloogide ja Neurokirurgide L. Puusepa nim. Seltsi aseesimees ja Balti Neurokirurgide Assotsiatsiooni asepresident, Eesti Teadusfondi Nõukogu ja Eesti Teadusnõukogu liige. On ajakirja «Eesti Arst» toimetusnõukogu ja ajakirja «Neurokirurgia Küsimusi» (Moskva) toimetusnõukogu liige.

1973. aastast on Skandinaavia Neurokirurgide Ühingu Korrespondentliige. 1988 anti A.-E. Kaasikule Soome Neuroloogide Seltsi aukiri ja Ernst Homeni medal; 1991 valiti ta Uppsala Ülikooli audoktoriks ning 1993 valis Eesti Teaduste Akadeemia ta oma liikmeks.

1958. aastal abiellus Aidula-Taie Aadlaga, kes töötab TÜ Tervishoiu Instituudi dotsendina. Poeg lõpetas raadioinsenerina Tallinna Tehnikaülikooli ning tema peres kasvab 3 last.

MATI KILP

Sündisin 19. aprillil 1942 Virumaal. Minu vanemate kodu on Jõhvi linna lähedal Tammiku külas. Õppisin aastatel 1949—1960 Jõhvi I Keskkoolis. Kooli lõpetasin hõbemedaliga, laulmisega ei saa ma hakkama.

1960. aasta sügisel tulin Tartusse matemaatikat õppima. Kolm aastat hiljem lasksin ennast värvata õpingute jätkamiseks Moskva Riiklikku Ülikooli. Tartus oli mul tänu dotsent Jaak Hionile tekkinud huvi algebra vastu ning Moskvas ma sellele matemaatikaharule spetsialiseerusingi. MRÜ lõpetasin kiitusega 1966. aastal.

Järgnes kaks tööaastat TRÜ-s, algul vanemlaborandi, siis assistendi ja vanemõpetajana. Seejärel olin kolm aastat, seekord sihtaspirandina, jälle Moskvas. Aspirantuuri lõpetasin väitekirja kaitsmisega 1971. aastal. Väitekiri oli pühendatud poolrühmade esituste uurimisele ning selle temaatika lähedusse on minu teaduslikud huvid jäänud siiani. Hingelt teoreetikuna olen oma uurimistemaatikast kõneldes enamasti kasutanud ülalmainitud terminеid. Paljud matemaatikud aga mõistavad, et minu uurimisobjekti võib sünonüümi kasutades nimetada ka automaadiks. Automaaditeooria on aga läbi põimunud keeleteooriaga. Matemaatiliseks hobiks on mulle olnud graafiteooria.

Alates 1971. aasta sügisest olen pidevalt matemaatikat õpetanud — erinevaid kursusi, mida olen lugenud, on umbes 20. 1978/79. õppeaastal viibisin Kalifornia Ülikoolis Berkeley's, kus täiendasin ennast automaaditeooria ühe suurkuju professor John Rhodes'i juures. Hiljem (1985 ja 1990) on mul olnud võimalus töötada Oldenburgi Ülikoolis Saksamaal, samuti viibida lühematel teaduskomandeeringutel. Mul on olnud üsna palju õpilasi. On hea meel, et kaks nendest on juba professorid.

Ülikoolis on mul tulnud pidada ka administratiivsemat laadi ameteid. Aastatel 1974—1978 olin ma teadusliku uurimistöö sektori juhataja (seega päris bürokraat), alates 1980. aastast kaheksa ja poole aasta jooksul matemaatikateaduskonna dekaan, 1989. aastast käesoleva aastani algebra ja geomeetria kateedri juhataja ning nüüd lühikest aega Puhta Matemaatika Instituudi juhataja.

Olen teist korda abielus. Perekonnas on neljateistaastane tütar ja kaheaastased kaksikud pojad. Kaks poega esimesest abielust on juba täiskasvanud.

LEMBIT RÄGO

Sündisin 1955. aastal Tartus arsti perekonnas. 1972. aastal lõpetasin Tartu II Keskkooli ja 1979. aastal TÜ arstiteaduskonna raviosakonna. Olen olnud TÜ farmakoloogia kateedri aspirant 1979—1982, assistent 1982—1984, vanemõpetaja 1984—1986, dotsent 1986—1992. Kliinilise farmakoloogia korraline professor olen aastast 1992. Põhiline õppetöö on olnud seotud kliinilise farmakoloogia ja farmakoteraapia kursustega. Kümmekond aastat olen lugenud ka vastavaid loenguid arstide ja proviisorite täienduskursustel.

Kandidaadiväitekirja kaitsesin Tartu Ülikoolis 1983. aastal ja meditsiinidoktori kraadi Kuopio Ülikoolis 1991. aastal. Pikemalt olen viibinud teaduslikul tööl 1985. aastal Itaalias Cagliari Ülikoolis ja aastatel 1989—1991 Kuopio Ülikoolis.

Minu teadustöö on olnud seotud peamiselt psühhofarmakoloogiaga. Olen uurinud gamma-aminovõihappe derivaatide, bensodiasepiini retseptoritega, alfa-2 adrenotseptoritega ja käbinäärmest pärit pinoliini sidumiskohtadega. Teadustööde arv on üle 110, neist raamatuid ja nende peatükke kaks, ülejäänud jaotuvad enam-vähem võrdselt artiklite ja teeside vahel. Olen osalenud mitmetel rahvusvahelistel farmakoloogiaalastel konverentsidel Itaalias, Soomes, Saksamaal ja Hollandis ning lugenud loenguid oma uurimistööst Soomes, Rootsis ja USA-s.

Olen juhendanud arvukalt üliõpilaste konverentsiettekandeid ning võistlustöid. Mitmed juhendatud võistlustööd on saanud väga kõrge hinnangu. Olen juhendanud ühte kandidaadiväitekirja ja praegu juhendan ühte doktoranti. Olen oponeerinud ühte doktori- ja ühte magistriväitekirja.

1989. aastast olen olnud Tervishoiuministeeriumi (nüüd Sotsiaalministeeriumi) farmakoloogia nõunik. Seoses antud ametiga olen osalenud Eesti Vabariigi ravimitealase seadusandluse väljatöötamisel ja algatanud ravimite kontrolli riiklike struktuuride taasloomise Tartus ning selleks vastavate spetsialistide koolituse. Põhitöö kõrvalt olen olnud 1991. aasta mais loodud Eesti Ravimikeskuse direktoriks. Nagu teistes väikeriikides nii tugineb see struktuur ka Eesti ülikooli vastavatele instituutidele. Riigi ja ülikooli huvisid ühitades on selles valdkonnas loodud kasuliku arengu alus mõlemale osapoolele.

Ülikoolist turumajandusse

(Algus üle-eelmises lehes)

Majandusharidusest üldharidussüsteemis

Sõltumatult ülikoolist juurdub majandusõpetus järjekindlalt Eesti üldhariduskoolides. Seda oleks endale kasulik teadvustada tulevastel pedagoogitööle orienteeruvatel ülikoolikasvandikel. Paljudki geograafia-, ajaloo-, matemaatika- jt. alade õpetajad saaksid oma töö- ja palgavõimalusi edaspidiseks oluliselt avardada täiendavalt ökonoomiliste ainete õpetamisega. Koolisüsteemi avardunud palgatingimustes ei olegi see halb perspektiiv. Sellise väljavaate realiseerimine eeldaks küll aga ka tulevaste pedagoogide minimaalsetki sellesuunalist ettevalmistust.

Praegu töötatakse meie ministeeriumis ja selle juures tegutsevas majandusharidusе kontseptsiooni komisjonis välja põhikoolist alguse saavat, haridusastmeid läbivat ning ka kõikvõimalikku täiendus– ja ümberõpet hõlmavat majandusharidusе kontseptsiooni. Oluline koht saab olema majandusharidusel üldhariduskoolis, abistamaks elluastujat eluga toimetulekul, sõltumata edasisest haridus- või tööinimese teest. Diskuteeritakse, millisest põhikooli klassist majandusõpet alustada, millised aineid ja millises mahus õpetada. Valmistatakse ette konkureerivaid aineprogramme ja õpikuid.

Seega on probleemiring oluliselt laiem ja ei piirdu ainult tulevaste haritlaste majandusõppega. Majandusharidusе käivitamiseks kogu EV haridussüsteemis on vaja lahendada ka ökonoomikapedagoogide probleem, keda kõigi tavaliste üldhariduskoolide kõrval ootavad ka süvaõppega koolid ja mitmesugused majandusharidust andvad eri tasandite õppeasutused.

Siin on mõeldavad vägagi erinevad lahendusvariandid, tagamaks nii probleemi kiireid kui ka perspektiivseid lahendusi. Alates lihtsamatest võiks neid tinglikult grupeerida:

1) praegu töötavate teiste erialade pedagoogide majandusalane täiendõpe mitmesugustes vormides;

2) praegu pedagoogiks pürgivatele üliõpilastele sellekohaste ökonoomikaalaste lisakursuste õpetamine;

3) äsjaste lõpetanute lühiajaline majandusalane täiendõpe; ja

4) majanduspedagoogilise suunitlusega magistriõpe nii majandusteadlastele kui pedagoogidele.

* * *

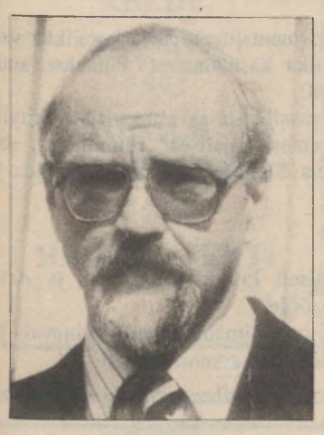
Probleem ei ole praeguses majandussituatsioonis lihtsate killast. Tuleb püüda kasutada igasuguseid võimalusi, ka mitmes liinis pakutavat välisabi. Asi puudutab meie kolme suuremat kõrgkooli, kes seotud kas siis pedagoogide ja/või majandusteadlaste ettevalmistamisega — TÜ, TTÜ, TPÜ.

Tahaksin soovida esmalt professionaalset südamevalu ülikooli struktuuriüksuste juhtidele, taotlemaks majandusõpetust oma tudengitele ning tugevdamaks seega antud eriala haritlaste kohanemis- ja konkurentsivõimet tööturul.

Tartu ülikoolil peaks olema paremad eeldused ka majanduspedagoogide ettevalmistamiseks. Ülikooli erilise, rahvusülikooli rolli rõhutamise kõrval on ka sellest tegevusvaldkonnast juttu olnud, konkreetseid tegevuskavu aga näinud-kuulnud seni pole. Küll on aga kuulda olnud teise ülikoolilinna eri kõrgkoolide erinevate valdkondade asjakohaseid koopereerimiskavu. Eks tuleneb meie tegelik roll ka siin ikkagi tegudest.

Professor HEIKI MÜÜR

VITAE.

PEETER TULVISTE

Sündisin 28. oktoobril 1945 Tallinnas. 1964 lõpetasin Tallinna 10. Keskkooli (Nõmme Gümnaasiumi) ja läksin Moskva Ülikooli psühholoogiat õppima. Pärast lõpetamist tulin 1969. aastal Tartu Ülikooli tööle. 1970 võeti mind aastaks sõjaväkke. 1971—1974 õppisin TÜ aspirantuuris, sügisest 1974 asusin tööle loogika ja psühholoogia kateedrisse õpetajana.

1975. aastal kaitsesin kandidaadi-, 1987. aastal doktoritöö. Mõlema teemaks olid kultuurierinevused ja ajaloolised muutused mõtlemisprotsessides. Selleteemalised raamatud ilmusid 1984. aastal eesti, 1988. aastal vene ja 1991. aastal inglise keeles. Olen uurinud ka lapse mõtlemise arengu sõltuvust kultuurist. Aastast 1988 olen professor psühholoogia kateedris (kateedrijuhatus 1988—1992).

1990/91 olin uurimistööl Clarki Ülikoolis USA-s, kevadsemestril 1992 külalisprofessor Hamburgi Ülikoolis. Aastast 1989 olen pidanud loenguid Poola, Rootsi, Soome, USA, Canada, Jaapani ülikoolides.

Sügisest 1991 olin filosoofiateaduskonna korraldaja-dekaan ja hiljem dekaani kt.; suvest 1992 olen prorektor.

Kui soovid Prantsusmaale õppima minna

Pariisi ühe ülikooli tualettruumis ilutseb tähendussõna viiest juudist, kes on enim mõjutanud inimkonda:

Mooses, kes ütles, et kõik on seadus;
Jeesus, kes ütles, et kõik on armastus;
Marx, kes ütles, et kõik on raha;
Freud, kes ütles, et kõik on seks;
Einstein, kes ütles, et kõik on suhteline.

Selline üldistuse tegemise vabadus ja teatav elegantski näib iseloomustavat ülikoolide vaimu Prantsusmaal. Kas nimetatud vaim on palju erinev Tartu omast? Jah, vähemalt sedavõrd, kuivõrd meie arengulugu peale 1968. aastat on olnud erinev. Lühidalt ja juba ette kõike kokku võttes võib öelda, et Tartu vaim ei ole madalam, kuid kindlasti märgatavalt erinev Pariisi omast.

* * *

Niisiis, Te soovite Prantsusmaale õppima minna. Mida oleks eelnevalt kasulik teada Prantsuse kõrgharidusest? Intellektuaalsel pinnal on täheldatud, et Prantsuse haridussüsteem annab seda parema hariduse, mida kõrgemal tasemel õpitakse. See tähendab ka kõrgemal tasemel organiseeritud teaduslikku uurimustööd. Samas aga loetakse miinuseks vähest pragmatismi ja heade keskastme spetsialistide vähesust. Viimast rõhutatakse eriti võrdluses Saksamaa haridussüsteemiga.

Sotsiaalses plaanis tundub, et 1968. aastal alanud protsessid ei ole veel lõppenud. Tol saatuslikul aastal jagunes suur ema Sorbonne — *Université de Paris* — paljudeks väikesteks ülikoolideks, mida kutsutakse nüüd numbrite ja linnaosade järgi, näiteks Paris I Tolbiac või Paris VIII Saint Denis. Selle jagunemise üks tulemusi on erinevate teadusalade ja poliitikavaadete eemaldumine eri ülikoolidesse. Nii toimub Paris VIII peaaegu iga päev mõni vasakpoolne manifestatsioon, kus muude võrdsete õiguste seas nõutakse ka ülikoolidesse eksamiteta sissepääsu ning läbikukkumiste mittearvestamist. Selles ülikoolis, mille tudengitest moodustavad umbes 30% välismaalased (enamasti Põhja-Aafrikast), mainitakse meelsasti sotsialistide kaheksakümnendate aastate hariduspoliitika-alaseid saavutusi, tuues näitena suurenevaid protsente üliõpilastest, kes jätkavad oma õpinguid aina kõrgemal tasemel.

Teine meelelolu õhkub ülikoolist Paris IV. Üks rikkast itaalia perekonnast pärit tüdruk oli sügavalt solvunud, kui ta filosoofialoengute vaheajal läks raamatukokku, et vastavalt oma vasakpoolsele meelsusele «*L'Humanité*» lugeda ja inimesed ümberringi näisid teda kui pidalitõbist vaatavat.

* * *

Nüüd aga konkreetsemalt Prantsusmaa kõrgharidussüsteemist. Kõrgharidus Prantsusmaal jaguneb laias laastus kolmeks tasemeks. Peale bakalaureuse (BAC) saamist võib asuda sooritama esimest ülikoolitsüklit, mis kestab kaks aastat ja mille lõpus omandatakse DEUG (*Le Diplôme d'Etudes Universitaires Générales*).

Ülikooli teine tsükkel sisaldab samuti kahte aastat, millest esimese diplom kannab nime «*Licence*» ja teine «*Maitrise*». Sisuliselt võrdub «*Maitrise*» meie ülikooli lõpudiplomiga.

Seejärel algab kolmas tsükkel, mille raames võib teha erinevaid diplomeid. Levinuim neist on DEA (*Le Diplôme d'Études Approfondies*), millest järgmine samm edasi on juba doktorantuur.

Selles süsteemis seigeldes ja oma kohta otsides näib, et välismaalastest üliõpilased suunatakse ühe soovitava eeltingimuse poole. Nimelt on palju lihtsam ennast sisse kirjutada ja õppima asuda tasandil, mida prantslased kutsuvad B+2 (st. alates «*licence'i*» aastast). Esiteks, üldjuhul on peaaegu võimatu saada stipendiumi esimese tsükli õpinguteks ja, teiseks, selle kirjatüki autori subjektiivse arvamuse kohaselt ei tule eales kahetseda Tartus õpitud aastaid ega Tartus saadud haridust.

* * *

Kes aga siiski soovib alustada õpinguid Prantsusmaal esimesest tsükliist, sel tuleb alustada ettevalmistusi vähemalt eelmise aasta novembrist, kuna hiljemalt **15. jaanuariks** tuleb Prantsuse saatkonna kultuuriteenistuse kaudu saata oma toimikud Prantsuse ülikoolidesse. Seejuures on tavaline praktika, et apellecritakse isikliku pingerea alusel korraga mitme ülikooli poole. Siinkohal soovitaksin mitte põlata väljaspool Pariisi asuvaid ülikoole, kuna ametlik hariduspoliitika soodustab praegu just nende arengut. Kogu see esimene aktsioon kannab nime *préinscription*, mis tähendab eelsissekirjutust. Et siit jõuda päris sissekirjutuseni, tuleb vahepeal kas prantsuse saatkonnas või vastavas Prantsuse ülikoolis ära teha **prantsuse keele test.** Väga soovitav on oma toimikusse lisada kõikvõimalikke **soovituskirju** (see viimane kehtib ükskõik mis tasemel õppimissoovi puhul).

Natuke liialdades võib öelda, et ladina iseloom aktsepteerib pimesi kõrgeid institutsioone ja tähtsaid nimesid. Ennast tuleb varustada ka eluloo ehk *Curriculum Vitae*'ga, milles ei tohi omada valehäbi enda kui vaieldamatult perspektiivika noore avamisel. Veel läheb vaja **notariaalselt kinnitatud tõlgetega koopiaid sünnitunnistusest, keskkooli lõputunnistusest ja seni käidud kõrgharidustee tõendist.** Nii võitegi saada ühel päeval Prantsusmaalt kirja selle kohta, et olete vastu võetud. Võimalik, et seda tehakse mingi lisatingimusega, aga peamine on teil saavutatud. Samas on raskem osa teest siiski veel ees.

Prantsusmaale asumiseks tarviliku pika viisa (*«visa de long séjour*) saamiseks peate esitama saatkonda **tõendi** oma rahaliste ressursside kohta, st. et omate aastaseks äraelamiseks 24 000—26 000 franki. See võib olla tõend pangast, kus nimetatud summa on teie nimel, või tõend juriidiliselt või füüsiliselt isikult Prantsusmaal, et ta võtab enda kanda kõik teiega seotud kulutused. Nimetatud isik lisab sellele veel tõendi oma isiklike sissetulekute kohta.

Meie üliõpilastele on siiski kõige tavalisem leida äraelamiseks mingi stipendium. Parim neist on kahtlemata Prantsuse valitsuse oma, mis säästab üliõpilase enamikust bürokraatia muredest. Kuidas seda stipendiumi saada? Soovitavalt tuleb ikka alustada kontaktivõtmisest mõne Prantsuse ülikooliga, kes vastuseks teie südamlikele ja konkreetsetele kirjadele näitab üles huvi, et te nende juures õppima asuksite. Sellise kirjavahetusega tuleb hiljemalt märtsi alguses minna Prantsuse saatkonda, et seal ära täita vastavad ankeetavaldused. Prantsuse valitsuse stipendiume ei anta palju, ja ka siin kehtib reegel, et enam soodustatud on kolmanda tsükli (vahel ka teise tsükli) üliõpilased, kellel on arvestatavad soovituskirjad. Tõsi, eksisteerivad ka Prantsuse valitsuse keelestipendiumid, aga need on kättesaadavad peaaegu eranditult kolmanda tsükli tudengeile. Võimatu pole ka leida sootuks mõni muu stipendium — see tähendab, et ise kirjutades ja otsides tasub pöörduda kõikvõimalike fondide poole. Nende hulgast tasub eraldi mainida Euroopa Nõukogu kultuurikomitee stipendiumi (kuna Eesti on liitunud Euroopa Kultuurikonventsiooniga) ja programmi KOPERNIK raames jagatavaid stipendiume.

* * *

Kuna peamine selles otsingus on **isiklik initsiatiiv,** siis julgustuseks veel üks fakt: **õppimine** Prantsusmaa riiklikes ülikoolides on suhteliselt odav — üldjuhul ei ületa aastane õppemaks 1500 franki. Teine kohustuslik kulutus on **sotsiaalkindlustus,** mis meie üliõpilsele on kallis (kuna Eesti ei ole sõlminud vastavat vastastikuse sotsiaalkindlustuse lepingut) — makstes umbes 2000—3000 franki. Seega, jättes elamisraha kõrvale, kuna seda on hea tahtmise juures alati võimalik teenida, on elu alustamiseks vaja umbes 4500 franki (800 S). Edasine sõltub juba teie fantaasiast ja ettevõtlikkusest.

* * *

Kuidas toimub õppetöö Prantsuse kõrgkoolis? Diplomi saamiseks tuleb igal aastal koguda teatud arv nn. **väärtuspunkte** (*UV — unité de valeur*). Iga aine annab ühe punkti ja enamasti nõutakse ühel aastal umbes kuue punkti saamist. Ühe aine piires on selleks kaks võimalust:

1) kas valitakse lõpueksam aasta lõpus, mis koosneb neljatunnilisest kirjalikust tööst pluss suuline vestlus kogu aine ulatuses või

2) punktikogumine jooksva õppetöö käigus, sooritades aasta jooksul kaks arvestust (*partiel*) ja pidades ühe ettekande; sellele võib mõnikord lisanduda väike nõutav kirjalik uurimus 10—15 leheküljel. Alates *maitrise*'i astmest tuleb aga kirjutada üks mahukam uurimistöö.

Peamine erinevus, mis meie üliõpilased võib algul hooletuks muuta, on arutlusoskuse arendamine. Nii näib eksisteerivat teoreetiline võimalus ainega vaid pealiskaudselt kursis olles arvestused ometi sooritada, kuna need kujutavad endast (näit. humanitaar-, majandus- ja õigusteaduses) etteantud teemal esseede kirjutamist. Seejuures antakse üliõpilastele tihti võimalus valida erinevate teemade vahel. Teemad ise esitatakse harilikult kas poleemiliste küsimuste kujul (ajaloos a la «Kas kommunistlike režiimide kokkuvarisemist võis ette näha?», kunstiajaloos: «Kas maastikumaalil ja romantismil on midagi ühist?», marketingi ja kommunikatsiooni kursusel: «Reklaam või kommunikatsioon?») või siis näiteks antakse üks tekst kommenteerimiseks. See näib tõepoolest vihjavat võimalusele hea fabuleerimisoskuse juures faktidest sujuvalt mööda minna, kuid nii lihtsalt siiski hakkama ei saa. Õppejõud on liialt kogenud, et mitte aru saada vähesest lugemusest üliõpilase selliste ridade taga. Paljud õppejõud on ometi valmis üliõpilase teadmistele mööndusi tegema, kui tal on ka paeluvaid mõtteid, mis pealegi ilusasti kirja pandud.

Eelmainitu põhjal julgeb autor kinnitada, et prantsuse üliõpilased teavad peast vähem fakte, aga oma mõtete komponeerimis- ja strukturecrimisoskus on neil palju enam arenenud. Täiesti uskumatu on aga prantsuse üliõpilaste suuline väljendusoskus ettekannete pidamisel. Raske on aru saada, kas see tuleb nende ladina vaimust või tulemuslikust kasvatusest, kuid ülimalt haruldane on kohata tõeliselt kidakeelset üliõpilast. Samas aga tundub, et esinemisjulgus annab neile ka süüdimatu vabaduse ilmselgeid asju väga pikalt ja soravalt seletada. Siinkohal tasub mainida, et paljude eestlaste arusaamatuste põhjuseks on ütlemata jätmine. Eestlaslik pragmaatilisus pidada paljusid asju iseenesest mõistetavaks ja jätta nad välja ütlemata osutub pahatihti arusaamatuste allikaks, kuna teistsuguses ajalooja kultuurikontekstis pole mingi probleemi ilmselgus siiski üheselt mõistetav.

* * *

19. detsembril 1992. aastal asutasid kohalikud eesti soost üliõpilased Prantsusmaa Eesti Üliõpilaste Assotsiatsiooni, et nagu põhikiri ütleb, soodustada eestlaste õpinguid Prantsusmaal. See organisatsioon püüab vastastikuse abistamise põhimõttel lihtsustada meie üliõpilaste äraelamist ja, mis veelgi tähtsam, aidata uutel ennast sisse seada. Esialgu ei ole ta kuigi rikas ja saame aidata vaid nõuga, tulevikus aga ehk tekib rahagi. Kuid juba praegu otsustasid Pariisi eesti üliõpilased endast märku anda, pannes noortele eesti kultuuritegelastele välja ühekordse toetuspreemia nimega «FETU» (vt. «Postimees» nr. 57., 10. märts 1993).

Seega, kui on üliõpilasi, kes hakkavad Prantsusmaale jõudma ja tahaksid mõnes asjas nõu küsida või muudki abi saada — olete te teretulnud meiega ühendust võtma:

Association des Étudiants Estoniens en France
chez H Mathiesen
La Chaloupe
9 rue Alexandre Antonini
F—92110 CLICHY LA GARENNE
FRANCE
Tel:+33 (1) 40871457 (automaatvastaja)
Fax:+33 (1) 47566727 a l'attention de Hannes Mathiesen

ILMAR RAAG,
Pariis

Vaade Montmartre' i treppidele ...

Tehkem koostööd Ungari ja Soomega!

Head kolleegid. Ilmselt osalen Ungari — Soome — Eesti haridus- ja kultuuriministrite nõupidamisel 16.—17. mail Helsingis. Paluksin teha mulle kiiresti ettepanekuid esitamiseks sellel nõupidamisel.

9. juunil kell 11 algab aulas Ungari päev, kuhu on oodatud kõik Ungarist huvitatud isikud ja asutused üle Eesti. Arutame koostööküsimusi, kogume ja vahetame infot.

AGO KÜNNAP,
uurali keelte professor
(ph. 201, tel. 35 341)

ÕNNITLEME!

VALDEKO MÜÜRSEPP 50

Õnnitleme oma head töökaaslast, vanemmehaanikut Valdeko Müürseppa 50. sünnipäeva puhul.

Töökaaslased garaažist

Magistritööde kaitsmisi

Märtsis kaitsesid zooloogia ja hüdrobioloogia instituudi magistritööde kaitsmise komisjoni istungil oma töid **Tiit Maran,** («The European Mink, *Mustela lutreola* — some aspects on distribution and on relation with the American Mink, *Mustela vison*»), **Kalev Rattiste** («Populatsiooni taastootmine kalakajakal *Larus canus*»), **Uudo Timm** («Eesti saarte teriofauna eripärasusi») ja **Urmas Tartes** («Hingamisrütmidest putukatel»).

Kes teab, mis on huumor?

Sellele ja paljudele teistele huumorit ja koomikat puudutavatele küsimustele saate vastuse, kui tulete reedel, 14. mail kell 10 auditooriumisse 102 kuulama Seppo Knuuttilat Joensuu Rahvaluulearhiivist. Loenguid on 3x2 tundi (soome keeles). Alljärgnevalt on lühidalt ära toodud käsitletavad probleemid.

1.**Huumor mentaliteedina ja koomika mõjutusvahendina** (huumori mentaliteettina ja komiikka vaikuttamiskeinona). Tutvustatakse seisukohti huumoriteooriatest ja koomika kasutamisest. Püütakse anda hinnagut huumori uurimise üldistele suundadele fokloristika seisukohast.

2. **Huumori rahvuslikest ja lokaalsetest erijoontest** (huumorin kansallisista ja alueellisista erityispiirteistä). Selles loengus käsitleb S. Knuuttila rahvahuumori üldisi teemasid ajalisest, ruumilisest, sotsiaalsest ja soolisest aspektist. Näiteid tuuakse endisaegsest ja tänapäeva Soomest. Arutletakse, mida ja mille üle soomlased naeravad.

3. **«Naeru ja hea tuju turg»** (naurun ja mielihyvän markkinat).

Huumori ja koomika kasutamisest kommertseesmärkidel.

Eestis on rahvahuumorit vähe uuritud. Sellega on tegelnud peamiselt Loreida Raudsepp ja Arvo Krikman. Ehk annavad S. Knuuttila loengud tõuke tõsisemale uurimistööle.

Infot saab eesti ja võrdleva rahvaluule õppetoolilt (kab. 242). Seal on võimalik lugeda eelnevalt ka S. Knuuttila loengute referaate ja 1992. aastal kaitstud doktoritööd «Kansanhuumorin mieli».

Eesti ja võrdleva rahvaluule õppetool

INTERDISTSIPLINAARSUS ON *UNIVERSITAS*'E PÕHIVÄÄRTUS

Austatud prorektor Aaviksoo,

Laenasin Teie tekstist pealkirja. Selles toodud põhimõtet olen alati tunnustanud ning mul on olnud meeldiv võimalus töötada koos bioloogide ja keemikutega. Elu on näidanud, et vastav baasharidus ei ole samal teadusalal tegutsemise vältimatu eeldus. Siiski peab teises struktuuris tegutsevale töörühmale baasfinantseerimise eraldamisel olema küllaltki nõudlik. Tähtis on prognoosida vastava struktuuri kaugemat perspektiivi, selle otstarbekust ja hädavajalikkust teadusala haridusprogrammi realiseerimisel. Õpetava teadlase ampluaa peab olema laiem kui ta teadlaseruditsioon.

Erinev olukord on *ad hoc* loodud, suhteliselt lühiaegselt finantseeritavate töörühmadega. Nende kujunemist saab soodustada vaid grantide jagamise teel. Loodan, et jõuame selleni peatselt ja et sel teel arenevatele ja ennast näidanud töörühmadele leidub siis ka pikemaajalisi finantseerimisvõimalusi. Minu ettepanekul anti arstiteaduse sihtfinantseerimise käesoleva aasta rahast mitmeid grante väljaspool selle teadusala administratiivseid struktuure töötavatele uurijatele.

Te eksite, rõhutades nagu olnuks ma eelkõige arstiteaduskonna advokaat. Võtsin sõna just seetõttu, et tajun probleemi universaalsust. Medikolegaalseid probleeme saavad kõige paremini lahendada juristid, arstiabikorralduse ökonoomika ja juhtimise küsimustega saaksid tegelda majandusteadlased. Järelikult vajavad sotsiaalteadused vastavat finantseerimist. Näited on võetud mulle lähedasest valdkonnast, kuid probleem on üldine.

Ja lõpuks. Vihje eetikale ei käinud otseselt Teie isiku kohta. Arvasin nimelt, et ebaeetiline on «pumbata» raha ühelt teadusalalt teistele (vastavat klassifikatsiooni kasutatakse ju kõikjal) — antud juhul Sotsiaalministeeriumi instituutidelt ülikooli teistele teaduskondadele. Nii et oma pöördumise lõpu laenasite minult küll ebaõiglaselt. Teie isiklik «reiting» oli seni minu silmis kõrge.

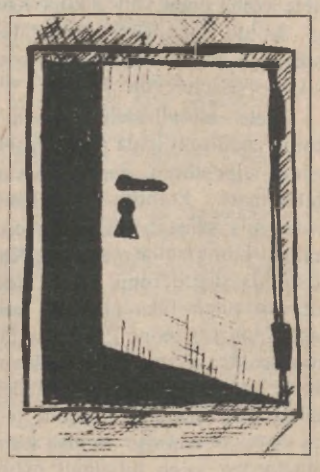
4. 05. 93

AIN—ELMAR KAASIK

NIMEKIRI

Üle-eelmises «UT-s» lubasime avalikustada nende nimed, kes on öelnud või kirjutanud, et nad on lõpetanud Tartu Ülikooli, kuid ei ole seda tegelikult lõpetanud. Esialgu avaldame ainult initsiaalid. Kes ennast ära tunneb, võib saata kirjaliku avalduse.

1. A.-Z. A. — «Vaaraosipelgas»
2. O. K. — «Hyvää»
3. Õ. N. — «Hall»
4. A. H. — «Voice»
5. M. M. — «Miša»
6. Ä.-B. W. — «Alma»
7. U. U. — «Murra»
8. S. M. — «Santa Maria»
9. V. J. — «Kiisu»
10. K. K. — «Kalkar»

Õige!

INFO • INFO

Seminar

9.—12. maini korraldab Adrian D. Ward (MBE,LL.B) Tartu Ülikoolis seminari

«Vaimse või muu puudega inimene ja seadus»

Pühapäeval, 9. mail kl. 10—16 sissejuhatav loeng ning ülevaade vaimupuuetega inimesi puudutavast õiguslikust regulatsioonist.

Esmaspäeval, 10. mail kl. 10—16 haridusseaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse selgitus; Royal Scottish National Hospital and Community NHS Trust'i töökorralduse tutvustus.

Teisipäeval, 11. mail kl. 10—16 puuetega inimeste õigusnõustamisest.

Kolmapäeval, 12. mail kl. 10—12 ja 14—16 küsimused ja arutelu.

Seminari koht kahel esimesel päeval TÜ Ajaloomuuseum, kahel viimasel päeval TÜ peahoone aud. 102.

Paljundustööde hinnad

Alates 1. maist on rektori käskkirjaga kehtestatud järgmised paljundustööde hinnad:

	ülikooli allasutustele	teistele asutustele ja isikutele
— formaat A4	0.30 EEK	1.00 EEK
— formaat A3	0.60 EEK	1.40 EEK
— valgustahvli kile	2.40 EEK	3.00 EEK

Antiikkultuur!

Prof. Kalle Kasemaa antiikkultuuri lektooriumis kolmapäeval, 12. mail kl. 18.15 (TÜ nõukogu saalis) «Surm ja teispoolsus Vanas Testamendis». Loeng on Saarbrückeni Ülikooli võrdleva religiooniloo prof., dr. Alfred Ruppi mälestuseks.

Magistritöö kaitsmine

Neljapäeval, 13. mail kl. 14.15 on matemaatikateaduskonnas (Vanemuise 46, aud. 136) Epp Tohveri magistritöö «Cesáro ja Rieszi menetluste baasil defineeritud jadaliste menetlustega määratud tuumadest» kaitsmine.

Retsensendid on dots. V. Soomer ja dots. L. Loone.

PÕHJAMAADESSE!

Hei, tudeng või õppejõud või laborant... Kui sess läbi, tule bussireisile Norrasse (läbi Lapimaa ja Rootsi) 26. juunist 7. juulini. Hind 2300 krooni (4 laevapiletit, viisad jne.).

Info tel. 32 935 (Riia 37, III korrus, a/s «Tensiid»).

Teatada saab 20. maini.

Kallis keelehuviline!

Õpi keelt keelekeskkonnas!

● Inglise keelt — Londonis, Brightonis, Edinburghis, Oxfordis, Dublinis.

● Prantsuse keelt — Pariisis, La Rochelle, Lausannes.

● Itaalia keelt — Firenzes.

● Hispaania keelt — Madriidis, Barcelonas, Salamancas.

● Saksa keelt — Kölnis, Weimaris, Luzernis.

● Jaapani keelt — Kanazawas.

Pöörduge keelekoolitusfirma LLS Ldt poole Tallinn, Toompuiestee 30, tel. 451 931 või 451 861.

Puhkama!

Suvepuhkuse võimalus Pärnus L. Koidula nim. II Keskkooli ruumes on käesoleval suvel 12. juulist 10. augustini. Avaldusi võtame vastu 31. maini.

Ametiühingukomitee

❖ ❖ ❖

KLUBIS

Reedel, laupäeval ja pühapäeval kl. 21 DISKOÕHTU.

Teisipäeval kl. 21

SPECIAL-DISKO.

Jälgi reklaami!

❖ ❖ ❖

KOHVIKUS

NARVA MNT. 27

Maikuus disko ainult kolmapäeviti.

Algus kl. 21.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 135. Tiraaž 1500.

35 180

Raamatukogu

NR. 17 (1714)
REEDE,
14. MAI
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

TÄNASES LEHES PÕHILISELT ÜLIKOOLI SISEELU:
- rektori kandidaadid,
- TÜ nõukogu,
- TÜ 1992. aastal.

TÜ VALITSUSES

11. mail

● **I KVARTALI EELARVE TÄITMISEST kõneles eelarve komisjoni esimees prorektor Jaak Aaviksoo.** Ta tõi välja kaks tendentsi, mille suhtes peaks valitsus oma seisukoha võtma: need on Teadusfondi palgafondi ja artikli nr. 5 ülekulu (haridussummad).

Ülikool on teadussummadest ära kulutanud 25%, mis on tegelikult rohkem, kui kolme kuuga oleks võinud kulutada, sest esimestel kuudel olid palgad madalamad. Kõige rohkem on kulutatud füüsika-keemia- (38%, bioloogia-geograafia- (36%), filosoofia- (31%) ja veel mõnes teises teaduskonnas. Keskmine kulutus peaks olema 21%. Palgafondi tasakaalustamiseks peaksid teaduskonnad tegema oma ettepanekud rektorile 21. maiks.

Haridussummasid on rohkem ära kulutanud KKT, majandus-, matemaatika-, sotsiaal- ja õigusteaduskond.

Prorektor Vello Peedimaa lisas, et vabariigi eelarve täitumine on selgi aastal väga pingeline, raha ei laeku nii palju kui ülikoolile on eelarves ette nähtud. Nii näiteks oli riik 20. märtsiks ülikoolile haridussummasid võlgu 1,8 miljonit ja teadussummasid üle 300 000 krooni. Põhiline raha kulus palkadeks. 10. mai seisuga on haridussummadest puudu pool miljonit krooni. Leiti, et neis teaduskondades, kus on artikli nr. 5 all rohkem ära kulutatud (üle 25%), peatada nende summade kasutamine, et ka teised vähem kulutanud saaksid oma raha kasutada.

● **SOTSIAALTÖÖ ÕPPETOOL taotles võimalust muuta erandkorras ja ajutiselt magistrandide õppeaja pikendamist kahelt aastalt kolmeni.** Põhjendusena toodi mitu argumenti, nagu näiteks see, et praegu on saadaval häid erialaseid töökohti, kuid täiskohaga töötamine ei mõju hästi õppetööle, koormus oleks mõistlikum hajutada pikema õpiaja peale. TÜ magistriõppe põhimääruses on ette nähtud toime tulla 4 semestriga ning üldiselt leiti, et põhimäärusest tuleks kinni pidada. Vajaduse korral on võimalik võtta akadeemilist puhkust.

KINNITATI 1993. AASTA VASTUVÕTU KONTROLLARVUD. Siin on mitu probleemi. Arsti teaduskond soovis tänavu alustada vanemõdede õpetamist, mille suhtes ei olnud varem ministeeriumi poolt põhimõttelist äraütlemist. 11. mail oli ministeeriumist helistatud ja teatatud, et vanemõdesid saab hakata vastu võtma alates 1994. aastast üle aasta. Mõistlik põhjendus puudus. Valitsus otsustas pöörduda rektori poole, kes selle küsimuse ministeeriumiga veel kord läbi arutaks.

(Järg 2. lk.)

ÜKS KUUEST REKTORIKS. KES?

❐ Valimiseelne debatt prof. Helmut Piirimäe (vasakul) dirigeerimisel on algamas. Rektori kandidaadid paremalt: Peeter Tulviste, Jaak Aaviksoo, Lembit Allikmets, Ain-Elmar Kaasik, Mati Kilp ja Lembit Rägo.

Kuigi reede õhtupoolikul tõttas vist suurem osa linlasi maale, oli neidki, kes ajaloomuuseumisse uut oletatavat rektorit kuulama-kaema uudistasid tulla. Rõdusaali olid paigutatud mõnusasti ümmargused lauad, võis rüübata kohvi või mahla, algust ilmestas koguni flöödimuusika. Kuus kandidaati võtsid istet nn. presiidiumilaua taga.

Muuseumi direktriss ELA MARTIS ütles, et kuna on tekkinud mõte hakata muuseumis peale kontsertide korraldama ka muid haridus- ja kultuuriüritusi, siis avaürituseks sobib just kohtumine rektorikandidaatidega.

Kohtumist juhtinud prof. HELMUT PIIRIMÄE sõnas, et rektori valimine on sündmus, mis väljub ka ülikooli raamidest. Eesti rahva arusaamade järgi peab pärast vabariigi presidenti olema auväärsuselt teine inimene ülikooli rektor. «Valitsused tõusevad, neid moodustatakse, nad langevad, hoidku küll jah, Jumal neid püsti, aga ülikooli rektor on siiski see, keda Eesti rahvas on pidanud väga tähtsaks.»

Kõigepealt anti sõna oma mõtete edastamiseks loosi järgi. Järgnevalt püüab «UT» kõike kuuldut lühidalt kokku võtta.

SISSEJUHATAVAD SÕNAD KANDIDAATIDELT ENDILT

● **JAAK AAVIKSOO:** (Kuna loos just talle esimesena sõna andis, siis võiski ta alustada vaid nii: pikkuse ja kahe «a» vastu ei ole võimalik midagi ette võtta.) Ta ütles, et järgmistel aastatel peab Tartu Ülikool saama selliseks Tartu Ülikooliks, mis ta hariduse mõttes oli Rootsi ajal, mis ta oli 19. sajandil teaduse mõttes ja mis ta tegi meie rahvusliku eneseteadvuse väljaarendamisega kahe sõja vahel. « Ma arvan, et ülikoolil on kõik võimalused seda programmi täita, aga see on pikk ja raske tee.

Veidi vähem kui aasta tagasi prorektori ametisse tulles ütles mulle rektor prof. Jüri Kärner, et pean tegema kõik ülikooli arendamiseks, leidma toetamist väärivaid potentsiaale. Olen püüdnud seda teha, ka kirja panna (käes oli tal 4-lk. programm). Üks kreedo sellest. Tartu Ülikooli juhtkonna ja rektori ülimaks ülesandeks on seista hea teaduskondade teaduse ja õppetöö võimaluste ja taseme eest, tasakaalustada erialade ja ülikooli kui *universitas*'e huve ning tagada ülikooli konkurentsivõime Eestis ja rahvusvaheliselt. Ülikooli juhtkonnal on sellega piisavalt tööd, et jätta küsimused, mis puudutavad ülikoolielu standardset korraldust, otsuseid, TÜ nõukogu poolt kokku lepitud (ülikooli) põhikirja, raha jagamise reeglit, milles samuti peaks juhtkond kokku leppima, korraldada, mitte hakata jagama väheseid olemasolevaid vahendeid, veelgi hullem oma eriala silmas pidades, vaid leida täiendavaid võimalusi.

Tartu Ülikool on Eesti odavaim kõrgkool ja see on minu jaoks rahvuslik õnnetus. See on kõige esimene asi, mis tuleks selgeks teha kõige kõrgemal tasemel. Ülikoolis on vahendeid vähe, neid on vähe ka Eesti riigil, neid tuleb leida. Võin öelda, et seda tööd on juba alustatud teadussummade osas, osaliselt ka haridussummade osas on viimasel ajal progress olemas. Loodan et seadusandlik baas saab olema niisugune, kus Tartu Ülikoolil on ette nähtud Tartu Ülikooli vääriv koht. Tegelikult sõltub kõik sellest, kuivõrd me suudame ülikooli sees leida neid inimesi, kes tahavad entusiastlikult ülikooli sisse investeerida ja väga palju tööd teha.»

* * *

● **MATI KILP.** Me kõik tahame, et Tartu Ülikool oleks esindatud maailma parimate ülikoolide seas, selleks on meil eeldused olemas. Meil on pikk ja kuulsusrikas ajalugu ja ka vahepealsetel raskete aegadel pole TÜ tuntus kadunud. Minu jaoks hakkab ülikoolis kõik peale õpetamisest ja üliõpilastest. Õpetamine peab olema niisugune, et meie üliõpilased saaksid minna mõnesse teise heasse ülikooli ja tulla tagasi ja et ka samal ajal ka teiste ülikoolide üliõpilased tahaksid siia tulla. Seepärast peavad ka õppeplaanid paindlikumad olema.

Ülikooli näo määravad loomulikult ära tema professorid. Nende valik peab olema range, aga kui nad on valitud, tuleb neid igati toetada. Kraadiõpetus peab saama meie õppetöö loomulikuks osaks, sealhulgas ka kraadide kaitsmine. Ümberkorraldused, mis ülikoolis lähevad üldiselt õiges suunas, peaksidki meid viima selle hea ülikooli juurde, ainult et ümberkorraldused ei tohiks toimuda vaid linnukese pärast. Ülikool peab tegema kõik selleks, et Eestis väärtustataks haridust, et õppejõududele tagataks suhteliselt vääriline töötasu.

Ülikooli juhtimises eristaksin nelja küsimuste ringi. Esiteks ülikooli siseelu, siis töö parlamendi, valitsuse ja haridusministeeriumiga, seejärel välissuhtlus ja lõpuks etiketikohane esindamine. Kaks viimast valdkonda tunduvad korras olevat. Koostöös kõrgema tasemega peaks aga juhtkond olema palju aktiivsem, see töö on küll väga raske, aga praegu tundub mulle, et isegi TÜ põhikirjas kehtivad õigused (ka ülikooli autonoomia) ei ole tagatud. Ümberkorraldused on siiski aeglased ja ei ole alati lõpuni läbi mõeldud. Kindlaks määrata tuleb ka allasutuste kompetents.

* * *

● **LEMBIT RÄGO.** Palju mõtteid kattub mul eelkõnelejate omadega. Mis puudutab asjaajamist Tallinnaga, siis selles on mul kaunis suured kogemused, mis kahjuks ei ole positiivsed. Tegelikult kavandab Eesti Vabariiki keskastme ametnik. Tegelikke otsuseid ei tee valitsus, peaminister ega rektor, vaid see, kes on istunud selle tooli peal kõigi valitsuste ajal ja teeb rahulikult Eesti riiki edasi. Kui seda puhvrit läbi ei murra, siis tegelikult Eesti Vabariigis suurt midagi ei juhtu. Asjade ajamiseks tuleb leida ökonoomsemad võimalused.

Et ülikoolis endas midagi teha, on vaja ülikoolist väga palju teada. Tuleb arvestada ka traditsioone, kõike ei saa muuta kergekäeliselt, sest kõrgharidus on oma olemuselt paratamatult konservatiivne. Kergekäelised muutused ei vii mitte alati kõige paremate tulemusteni.

Ülikool koosneb suures osas professuurist. Mida tugevam see on, seda paremini saab ülikool edasi minna, see ei ole võimalik mitte ainult administratsiooni abil. Seega peab professuur olema tugev, tasemel ja elujõuline. Kõige narrim on see, kui luuakse juurde nõrku professuure. Tuleb leida kiiresti üles noored andekad inimesed, neid on Eestimaal piisavalt. Minu arvates on professuuri ja administratsiooni vahe ka see, et paratamatult on maailmas alati neid, kes tulevad iseendaga paremini toime, ja on alati neid, kes ootavad, et keegi neile midagi annaks ja ütleks. Niisugune piir oli ja toimib kahjuks Eesti ühiskonnas veel, aga ilmselt see tasapisi muutub, sest peale tulevad noored jõud, kes kasvavad ülikoolis üles juba võrratult paremates tingimustes. Praegu on maailm siiski lahti. Tegelikult on nii, et ega raha ei ole maailmas kuhugi kadunud, ta on alati kuskil olemas, aga see on vaja kätte saada. Teadupärast nõrkadele projektidele, nõrkadele asutustele raha ei jagata. Nii et tööd on palju, administratsiooni ei maksa üle tähtsustada, tal on oma roll, kuid tegelikult on vastutus meil kõigil.

(Järg 2. lk.)

TÜ NÕUKOGUS

30. aprillil

● VALITI KORRALISI JA ERAKORRALISI PROFESSOREID
● MAJANDUSTEADUSKONNA ANALÜÜSI TULEMUSTE ARUTAMINE LÜKATI EDASI
● KINNITATI REKTORI VALIJASKOND
● INTERDISTSIPLINAARSED ÕPPE- JA UURIMISKESKUSED
● KEHAKULTUURITEADUSKONNAL OMA PÕHIMÄÄRUS
● REKTORAADI AVALDUS «EESTI AJAS» AVALDATUD NIMEKIRJA SUHTES

KORRALISTEKS PROFESSORITEKS

valiti:
*** raha ja panganduse alal majandusdoktor, majandusteaduskonna dekaan MART SÖRG;**
*** turunduse alal majanduskandidaat, dots. MAIT MILJAN;**
*** töötervishoiu alal Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudi (EKLMI) töömeditsiini osakonna juhataja, meditsiinidoktor HUBERT KAHN;**
*** epidemioloogia ja biomeetria alal EKLMI biostatistika ja epidemioloogia osakonna juhataja, bioloogiakandidaat MATI RAHU;**
*** eksperimentaalse onkoloogia alal EKLMI direktor, bioloogiakandidaat TOOMAS VEIDEBAUM.**

ERAKORRALISTEKS PROFESSORITEKS

valiti:
farmakoloogias med. dr. LEO NURMAND,
füsioloogias med. dr. SELMA TEESALU,
eripatoloogias med. dr. LEO POKK,
taastusravis ja spordimeditsiinis med. dr. TOOMAS KARU,
psühhiaatrias med. dr. MART SAARMA.

MAJANDUSTEADUSKONNA ANALÜÜSI TULEMUSTE

arutamine jäi ära. Majandusteaduskonna õppe- ja teadustööd uuris talvel välisteadlastest koosnenud komisjon. Nõukogu toimumise ajaks ei olnud tulemused veel lõplikult kokku võetud. 30.aprilli hommikul oli ülikooli elektronpostiga küll teatatud, et jaanuaris koostatud dokumenti võibki võtta kokkuvõtva hinnanguna. Ka teaduskond ise oli mitu korda oma seisu arutanud ning välja töötanud oma teaduskonna reformi strateegia. Teaduskonna taset uurisid ka üliõpilased. Kuna TÜ nõukogu liikmed ei olnud siiski põhidokumendiga eelnevalt tutvuda saanud, otsustati majandusteaduskonna küsimus edasi lükata.

REKTORI VALIJASKONDA

tutvustas teadussekretär VEERA ANT: Ühehäälselt kinnitati nii kuus rektori kandidaati kui valijaskond. Valida võivad TÜ nõukogu ja teaduskondade nõukogude liikmed, samuti kõik korralised professorid ja täiskohaga töötavad erakorralised professorid. Kokku on valijaid 249.

INTERDISTSIPLINAARSETEST ÕPPE- JA UURIMISKESKUSTEST

kõneles prorektor prof. PEETER TULVISTE. Praegu on ülikool üles ehitatud teadusharude kaupa ning interdistsiplinaarsust on sel moel raske saavutada, sest kõiki aineid teaduskondades pole. Selleks annavad võimaluse mitmesugused teaduskondadevahelised keskused. (Kuidas neid keskusi nimetada, kas instituutideks, keskusteks või kuidagi teisiti, on esialgu veel lahtine.). Praegu on loomisel:

*** Euroopa Instituut (prof. Janno Reiljan),**
*** Balti Põhja-Ameerika Uuringute Keskus (prof. Krista Vogelberg),**
*** Füüsilise Antropoloogia Keskus.**

Nii näiteks tegeldakse Põhja-Ameerika Keskuses Põhja-Ameerika alase uurimistöö kõigi aspektidega, kusjuures õppejõud võivad olla igast eri teaduskonnast. Üliõpilased saaksid vastava lisaeriala märke (keskaste) ka diplomile. Programmi kureerib TÜ inglise filoloogia professuur. Sellistes keskustes ei ole palgalisi töötajaid. Nõukogu liikmed hääletasid nõukogule kinnitamiseks esitatud kahe esimese interdistsiplinaarse keskuse loomise poolt, kusjuures otsustati, et Euroopa Instituut jääb majandusteaduskonna ja Põhja-Ameerika Keskus filosoofiateaduskonna juurde.

* * *

● Kinnitati kehakultuuriteaduskonna põhimäärus.
● Rektoraadi avaldus.

TÜ rektoraadi avaldus Tartu julgeolekumajast leitud nimekirja asjus

1. Rektoraat toetab TÜ eetikakomisjoni esimehe prof. J. Peegli pöördumist Avaliku Sõna Nõukogu esimehe hr. J. Kruusvalli poole, milles palutakse anda hinnang «Eesti Aja» poolt nimekirja avaldamise faktile ja viisile (vt. UT 23. 04. 1993.).

2. Kuni vastupidist pole tõestatud, kehtib nimekirjas olijate suhtes süütuse presumptsioon — seda niihästi juriidiliselt kui ka moraalselt. Rektoraat ei tee nimekirjas olevate ülikooli töötajate kohta nende nimekirjas olemise faktist mitte mingisuguseid järeldusi ja palub ka teisi akadeemilise pere liikmeid sellest hoiduda. Eraldi paneme seda südamele rektori valijaskonna liikmetele.

TÜ valitsuses

(Algus 1. lk.)

Uuel õppeaastal hakatakse ette valmistama ka põhikoolide loodusteaduste õpetajaid, keda võetakse vaheldumisi vastu bioloogia-geograafia- ja füüsika-keemiateaduskonda. Probleem on selles, et varem pole näiteks õpetatud ainult õpetajaks, vaid diplomil on olnud märge «keemik, keemiaõpetaja». jne. Füüsika-keemiateaduskonna dekaani prof. Jüri Tamme arvates oleks normaalne olukord siis, kui pedagoogide ettevalmistamisega tegeleks otseselt näiteks pedagoogika keskus ning üliõpilane saaks ise valida endale erialade ploki, et konkurentsivõimelisena hiljem tööle saada.

Prorektor Jaak Aaviksoo lisas, et Põhjamaades võetakse tehnikakõrgkoolidesse hoopis vähem üliõpilasi kui Eestis, nii paljudel tehnilise haridusega inimestel ei ole võimalik siin tööd leida. Samal ajal peaks ka humanitaar- ja loodusteaduste alal olema niisama suur vastuvõtt kui Põhjamaades, aga see on väiksem.

Kuna kaugõppesse oli otsustatud sellest õppeaastast uusi üliõpilasi enam mitte vastu võtta, aga TTÜ-s ja TPÜ-s tehakse seda ka järgmisel õppeaastal, otsustati esitada ministeeriumile vastav järelepärimine.

● **KULTUURI- JA HARIDUSMINISTEERIUM KAVATSEB ALUSTADA 1994. AASTAL KÕRGKOOLIDE ÕPPEKAVADE AKREDITEERIMIST** koos rahvusvaheliste ekspertidega. Selleks hakatakse koostama kõrgkoolide õppekavade registrit ning soovitakse saada mitmesuguseid materjale. Valitsus nõustus saatma ainult õppekavad ja ainepassid. Põhjenduse koostab rektori kantselei.

● **«ÜLIÕPILASKÜLALE» otsustati anda dotatsiooni** niisama palju kui varem (s.o. 19,8% ehk ligi 2 miljonit krooni).

● **Põhimõtteliselt nõustuti arenduskoja taotlusega** teha põhitööst vabal ajal, kui ülikooli tellimused tehtud, töid väljapoole ülikooli. Probleem on aga tunduvalt laiem, soovitati täpsem kord paika panna.

● Et ülikoolis tegutseb mitteametlikult nii ülikooli inimestest koosnevaid kui väljastpoolt ülikooligi **aktsiaseltse**, kes kasutavad ülikooli ruume, aparaate, materjali ja sageli ka põhitöö aega, tehti ettepanek küsimus reguleerida ja rektori vastava korraldusega need aktsiaseltsid üles leida ja kord majja luua.

Mõnedega neist on võimalik sõlmida vastavad rendilepingud.

ÜKS KUUEST REKTORIKS. KES?

(Algus 1. lk.)

● **AIN-ELMAR KAASIK.** Ülikool on praegu keskmisest Eesti riigist parem. Ta on toonud läbi raskete aegade kaasa need väärtused, mis on Tartu Ülikoolis ammu enne meid loodud. Kuid olukord on veel keeruline ja võib ennustada, et järgmine rektori periood on isegi komplitseeritum. Kõige murettekitavam on ühiskonnas ilmnev teatud künism. Kuigi ma ei ole enam noor, püüan alati mõista ja lugu pidada noortest vihastest meestest, aga ma ei talu tigedust ja see ei ole hästi vastu võetav. See ei tähenda, et ei peaks olema argumenteeritud diskussiooni ja teravaid arvamusi.

Oluline on põlvkondade probleem. Praegu on ka sellist mõttelaadi, et tulevad noored, aga ei tohi ära unustada ka põlvkondade järjepidevust. EV Tartu Ülikooli esimene rektor oli Henrik Koppel, kes 1920. aastal oli 57-aastane, 1925. aastal valiti ta esimese ülikooli seaduse järgi veel kolmeks aastaks rektoriks, pärast seda oli ta kolm aastat prorektor. Johan Kõpp valiti rektoriks 54-aastaselt (ta oli kolm 3-aastast perioodi rektor). 1938. aastal nimetati uue ülikooli seaduse järgi ametisse Richard Hugo Kaho, kes oli siis 63-aastane. Nii et põlvkondade vahetumine peab olema sujuv ja töövõimelisi inimesi ei tohi enneaegselt kõrvale tõugata.

Minu meelest on ülikool teinud oma arengus teatud kiirenduse, eriti selle õppeaasta jooksul. Sellest annab tunnistust ka prorektor Tulviste ettekanne 26. märtsi nõukogus. Selles on terve rida fakte, mis vaieldamatult näitavad ülikooli arengut. Arvan, et selle aasta jooksul on tehtud ka nimetamisväärne analüüs ülikooli koha kohta Eesti ühiskonnas, eriti tahaksin tunnistada ka prorektor Aaviksoo analüüsi. See on ilmunud ka kogumikus «Teaduslugu ja nüüdisaeg».

Ilmselt on kõige olulisem tagada lähemal ajal materiaalse baasi säilimine, lõpetada pooleliolevad ehitused, millest mõned on äärmiselt kriitilises seisus. Ülikooli majanduspool vajab tugevat analüüsi.

Mitmete küsimuste otsustamisel peaks aga teaduskondade osa olema suurem. Kui Eesti majanduslik ja poliitiline olukord stabiliseerub, siis näen ma seda, et finantseerimise objektiks muutub teaduskond ja et teaduskonnad otsustaksid, kui palju oma rahast anda raamatukogule ja teistele allüksustele.

Aitab üksmeel ja seda on meile väga vaja.

* * *

● **LEMBIT ALLIKMETS.** Mina olen siin olijatest õnnetuseks väga kaua ülikooli administratsioonis pidanud olema, dekaani ametis, teinud kaasa kõik ülikooli kolm juubelit: TÜ on olnud siiski oluliselt Eesti-keskne. Mõne viimase aasta jooksul on sellest on küll võibolla rohkem juttu olnud, aga mitte selgeid püüdlusi. Praegu on riigis ülikoolide vahel konkurents oluliselt tihenenud, võib-olla seepärast peaksid rektori ülesanded sellest aastast olema palju riigikesksemad Eesti kultuuri, aga eelkõige hariduse arendamisel. TÜ peaks olema keskne institutsioon Eesti haridussüsteemis, seega täiesti võrdväärne arvestatav partner haridusministeeriumi kõrval. Ühinen eelkõnelejatega, et rektoril on praegu vaja palju rohkem Tallinnas tegutseda. Sisemised ülesanded on lahendatavad lihtsamini. Palju rohkem on vaja ära teha Rektorite Nõukogul, mille tooni ei ole viimasel ajal üldse kuulda olnud. Meil puudub veel ülikoolide seadus. Ka TÜ rektori üks ülesanne on Eesti ülikoolide süsteemi korrastamine.

Täiesti pooleli on ka Eesti Teaduste Akadeemia reform. See kuulub samuti Eesti haridussüsteemi.

Ülikooli sees näeksin, et rektori vastutus oleks täielik. Ta peab olema väljas ülikooli au eest, ülikooli solvamiste vastu, hariduse vääritu mõistmise vastu. Rektori kohus on vastutada ülikooli kogu tegevuse eest, mitte veeretada seda oma asetäitjatele, mitte moodustades liigseid komisjone, mis lahendavad otsustamist.

Demokraatias valitseb siiski süsteem, kus demokraatlikult valitud liider peab olema vaba oma vastutuses ja tegutsemises.

* * *

● **PEETER TULVISTE** ütles, et meeldiv koosviibimine algas üleva muusikaga ning et hetkeks tärganud temas lootus, et sõnaline osa jääb ära. «Ma lootsin seda aga sellepärast, et kui kõne all on rektori kohustused, siis on võimatu piirduda ainult pidulike ja ülevate asjadega, mis siia ruumi sobivad ehk paremini kui igapäevased mured.» Seejärel pakkus ta välja olukorra, mis näitaks, et nüüd on asjad ülikoolis korras.

«Kui Hamburgi ülikooli raamatupoes võib juhuslikult kuulda kahe kohaliku üliõpilase juttu, kus üks ütleb, et läheb järgmiseks semestriks Tartusse, seal on üks folkloristika professor, kes on välja mõelnud uue vanasõnade või rahvalaulude sisu analüüsi ja et ta tahab teda kuulata. Teine näide võiks olla meie ülikooli kohvikust, kus üks magistrand ütleb, et ma ikka ei lähe järgmisel semestril Ameerikasse, sest meie professor peab siin erikursuse, mida ma tahan tingimata kuulata. Mul ei ole vähimatki lootust, et me järgmise viie aasta jooksul sinna jõuame, aga meil tuleb teha kõik, et sinnapoole jõuda.

Kujutan ette, et rektori tegevuse üks oluline eesmärk on viimasel ajal ja peab olema ka lähemal viiel aastal püüe koondada Eesti teaduse paremik Tartu Ülikooli. See ei tähenda, et me peaksime katsuma lahti saada teistest kõrgkoolidest ja teadusasutustest, aga konkreetne samm sinnapoole tähendab Eesti teaduse muutmist ülikoolikeskseks, mille näiteks on praegused ühisprofessuurid.

Selleks peab ülikool olema tunduvalt atraktiivsem, külgetõmbavam. See tähendab seda, et me peame kauplema jätkuvalt ja rohkem raha, jätkama kõigi raskuste kiuste hoonete ehitamist, et kõik õppejõud oleksid piisavalt osavad raha taotlema. Sellest üksi ei piisa.

Teine asi, mis ülikooli külgetõmbavaks teeb, on töökorraldus, et see oleks parem, tuleb luua uusi mängureegleid. Rektoraat on sellega viimasel aastal ka tegelnud. Kuid vanad reeglid enam ei kehti, uusi veel ei ole, see on ka terves Eesti riigis niimoodi, aga ma olen selle aastaga ka selgeks saanud, et seda ei tehta päevapealt. See on ränk ja pikaajaline töö.

Samuti tuleks ilmselt muuta ülikooli juhtimisskeemi, muuhulgas peaks sinna kuuluma ka üliõpilaskonna muutuv suhtumine ülikooli asjadesse: viimases TÜ nõukogus küsisid üliõpilaskonna esindajad endale rektori valimiseks hääli juurde, eelmised esindajad viisid üliõpilaste esindatuse kahe hääleni. Poole protseduuri pealt valijaskonda muuta ei saa, aga see on väga meeldiv taotlus.

Ülikooli muudab ligitõmbavamaks ka ülikooli kujund või kuvand (ingl. k. *image*) ehk kuidas meie ülikooli nähakse. Teabetalitusel on viimastel kuudel tehtud selle jaoks oma plaan.

Õigus oli kõigil neil, kes ütlesid, et rektor ei saa piirduda ainult ülikoolisisese tegevusega. Julgen öelda, et ka seni ei ole rektor ega rektoraat sellega piirdunud. On osa võetud kõrgkoolide seaduse ja teaduskorralduse seaduse koostamisest. Sellega on tegeldud kolm kuud ja on selgeks saadud, et ei saa rakendada ka ennesõjaaegset seadust. Näiteks ma ei usu, et ülikool loobuks oma autonoomiast, õigusest ise professorid valida. Osaletakse ka Eesti teaduse finantseerimispõhimõtete väljatöötamisel, kõrgkoolide eelarve väljatöötamisel.

Palju rohkem peaksime aga tegelema niisuguse probleemiringiga nagu ülikool ja Tartu linn. Mujal maailmas on linnad sellest huvitatud, et neil oleks ülikool, sest ülikooli inimesed saavad head palka ja maksavad linnadele palju makse. Ülikooli tuleb tudengeid, linn saab endale head tööjõudu ja ülikoolis käib palju külalisi, kes ostavad linnast süüa, elavad võõrastemajades, ühesõnaga toovad linnale sisse. Meil see kõik päris nii ei ole, aga nii see peaks olema. Nii et linn peaks olema meist rohkem huvitatud ja ka ülikool ei peaks jääma kõrvaltvaatajaks, kui 87% välisinvesteeringutest Eestisse läheb Tallinna ja Harjumaale. Koos tuleks mõtelda, et see nii ei oleks.

(Järgneb)

❐ *Hetk enne suure laua taha istumist. Kõik kuus meest said korraga esimest korda kokku alles siin ümmarguse laua taga.*
ANDRES JOALA foto

TARTU ÜLIKOOL 1992. aastal

(Prorektor Peeter Tulviste eelmises lehes ilmuma hakanud TÜ nõukogus peetud ettekande lühendatud kokkuvõtte järg)

TEADUSTÖÖ

● **TEADUSTÖÖ KORRALDUS.** Aruandeaasta põhiprobleemiks oli ülikooli muutmine teaduskeskseks ja teadus- ning õppetöö integratsioon. Administratiivsete ümberkorralduste kõrval oli tähtis osa ka seniste hoiakute muutumisel. Akadeemilistes ringkondades süvenes arusaam, et struktuursete ümberkorralduste käigus tuleb hakata selgelt teadvustama teaduslikku tööd kui allüksuse eksisteerimise ja õppetöö võimalikkuse eeltingimust.

Käivitati taas teadusprojektide süsteem, mida hakati seostama allüksuste ja nende töö tulemuslikkusega. Esialgu kulges see protsess visalt, sest sisseharjunud süsteemi kohaselt pidasid end teadusprojektide registreerimise subjektideks vaid Eesti Teadusfondist finantseeritavate allüksuste kollektiivid.

Algas teaduse ja õppetöö sisuline ühitamine. Et finantsallikad olid veel lahus ning endise teadusosakonna laborid ja õppepoole kateedrid eraldatud, oli ühitamine neis tingimustes veel deklaratiivne. Aasta lõpul hakkasid instituudid tõsiselt tunnetama oma uut rolli, mis seisneb nüüd registreeritud teadusprojektide täitmises, sellele toetuva õppetöö tegemises ning üldjuhul nelja finantsallika (riigieelarve õppe-, ETF-i baasning siht-, samuti lepingulise teaduse eelarve) integreerimisel nende eesmärkide saavutamisel.

Teadusele avaldas mobiliseerivat mõju (kuni minimaalse võimaliku piirini) aastalõpu koondamiste kaskaad. Sügisesele palgafondi 15%-le kokkuhoiunõudele lisandusid ettevalmistused uuel aastal ETF-i baasfinantseerimise vähenemiseks 25% võrra (grantideks suunatava summa tõttu) ning riigitöötajate palgatõusuks 20—30% sisemiste reservide abil. Eksperimentaalsetel teadusaladel, kus puudus võimalus sisuliseks teadustööks, kuna ei jätkunud raha materjalide ja seadmete hankimiseks, lõi see olukorra segi. Kokkuhoiupoliitika läbiviimise ajal tõusetus eriti teravalt teadustöö produktiivsuse kriteeriumide probleem. Selleks valiti publikatsioonise arvu näitaja, mille kasutuselevõtu tulemusena viidi mitteakadeemilise koosseisu hulka töötajad, kel viimase kolme aasta jooksul ei olnud teaduslikke publikatsioone.

● **TEADUSPROJEKTID.** Ülikooliteaduse erinevus akadeemilisest teadusest on alati seisnenud interdistsiplinaarsuse sünergeetilises mõjus. See väljendub uute teadussuundade tekkes ning olemasolevate integreerumises eesmärgil ülikoolides.

TÜ teadustemaatikas on üha suurenev osa piiriteadustel. Molekulaarbioloogia, biotehnoloogia ja biokeemia valdkonnas on lähenenud üksteisele, arsti-, bioloogia-geograafia-, füüsika-keemia- ning kehakultuuriteaduskond. Keskkonnakaitse problemaatika ühendab keemikuid-füüsikuid ja biolooge. Kindla koha ülikooliteaduses on leidnud keemiline füüsika ja füüsikaline keemia. Füüsikat ja meditsiini ühendavad lasermeditsiinialased projektid. Teadusaparatuuriehitus on avardanud uuritavate teadusvaldkondade spektrit tehnikateadustele. Sotsiaalteaduskonna avamine lõi eeldused majandus-, õigus- ja poliitikateaduste integreerumiseks. Formaalselt on ülikooliteaduses esindamata vaid põllumajandusteadused oma klassikalisel kujul. Eriti märgatav on meditsiini-, loodusteaduste ning osaliselt ka kehakultuuriteaduskonna temaatika omavaheline läbipõimumine. Iga kolmas teadusprojekt on seotud arstiteaduskonnaga. Niisama suur osakaal on loodusteadustel.

Esmakordselt puudusid formaalsed ettekirjutused temaatika, uurimisgruppide koosseisu ja projektide ajalise kestuse kohta, mis võimaldas hakata lähtuma eelkõige uurimuse sisust. Selle tulemusena hakkas selguma TÜ teaduse kui isereguleeruva süsteemi praeguseid traditsioone ja prioriteete väljendav struktuur.

● **OLULISEMAD TEADUSSUUNAD. Arstiteaduskonna** tähtsamatest uurimisprojektidest väärisid tähelepanu prof. L. Allikmetsa juhitud farmakoloogia-alased uuringud, prof. A.-E. Kaasiku juhitav neurokirurgialane temaatika ajukahjustuste morfoloogiast, prof. L. Mehilase teadusuuringud psühhiaatrias, mis käsitlevad depressiivsete seisundite epidemioloogiat ja diagnostikat. ÜMPI projektidest võib esile tuua A.-V. Mikelsaare uurimusi geneetika ja immunodiagnostika valdkonnast, A. Piirsoo biomeditsiinialased tööd.

Bioloogia-geograafiateadus - konna suur osa projektidest on seotud keskkonnakaitsega. Esile tuuakse prof. T. Frey juhitavaid uurimusi õhu saaste kohta Eesti metsades, prof. H. Trassi juhendatavaid projekte taimekoosluste dünaamika ja struktuuri uurimisel.

Füüsika ainevallas tuleb esile tuua prof. E. Ergma kaksiktähtede uurimusi, prof. K. Kudu kõrgsagedus- ja impulsslahenduste formeerumise uurimist molekulaarsetes gaasides, prof. H. Tammeti juhitava atmosfäärirõhu elektrilist analüüsi, samuti atmosfääri radiatsiooni ja selle mõju käsitlevaid uurimustöid (prof. O. Avaste, J. Knjazihhin, J. Õhvril jt.).

Keemiaosakonnas on märkimisväärseid tulemusi järgmistel aladel: prof. J. Järv — retseptorite toime molekulaarsete mehhanismide uurimisel, prof. M. Karelson keemiliste struktuuride ja reaktiivsuse alal, prof. I. Koppel — solvendifaktorite mõju metallorgaaniliste ühendite omadustele, U. Mäeoru bioaktiivsete ainete sünteesimeetodite uurimused. Omaette suuna moodustab prof. T. Tenno juhitav elektrokeemiliste andurite teema.

Ajaloo-osakonna teadustemaatika peasuunaks oli 1992. aastal Eesti ajaloo uurimine (muinasperiood arheoloogiaalastes uurimistöödes — prof. E. Tõnisson, keskaeg — prof. H. Piirimäe, lähiajalugu — prof. J. Ant).

Keeleteaduse valdkonnas võib märkida uurali keelte uurimusi (prof. A. Künnap), samuti germaani-romaani keelte alaseid teadustöid (K. Lepa, H. Liiv).

Kirjandusteaduses on viljakaimateks suundadeks: prof. J. Lotman, vene kirjandus erinevatel ajalooperioodidel, prof. K. Muru — eesti kirjanduse ajalugu, prof. H. Peep — eesti kirjandus, prof. J. Talvet — hispaania barokk-kirjandus.

Ajakirjandusega seonduv temaatika on esindatud prof. P. Vihalemma ja E. Laugu juhitavates teadusgruppides.

Filosoofia alal on prof. E. Loone juhtimisel edukalt uuritud mõistlike valikute õigustamise filosoofilisi probleeme. Prof. P. Kenkmanni juhendatavad sotsioloogialased tööd olid valdavalt seotud noorte haridusprobleemidega.

Pedagoogikateadustes uuriti õppeprotsessi üldisi seaduspärasusi (prof. J. Mikk, M. Salundi, prof. P. Kreitzberg), kõrvuti sellega ka teatud õppeainetegruppidega seonduvat (prof. A. Tõldsepp, K. Velsker, A. Metsa).

Psühholoogia valdkonnas on märkimisväärseid tulemusi visuaalse informatsiooni vastuvõtu ja töötlemise probleemi uurimisel (prof. J. Allik).

Kehakultuuriteaduskonna teadustemaatika jaguneb bioloogia, biomeditsiini (prof. T. Seene, M. Pääsuke, prof. A. Viru) ning treeningprotsessi uurimise ja pedagoogika vahel.

Matemaatikateaduskonna temaatikat võib tinglikult jagada nn. puhta matemaatika ja rakendusmatemaatika aladeks, kus uuritakse arvutusmatemaatika (prof. G. Vainikko), algebra (prof. M. Kilp, prof. Ü. Lumiste, M. Abel), teoreetilise mehaanika (prof. J. Lellep), matemaatilise analüüsi (H. Türnpu), statistika (T. Kollo, prof. E.-M. Tiit), arvutiteaduste probleeme (prof. J. Kiho, M. Meriste) ning matemaatika õpetamise ja õpetamise komputeriseerimise probleeme (K. Velsker, R. Prank).

Majandusteaduskonna temaatika on tunduvalt lähenenud turumajanduse nõuetele, hõlmates avalikku ehk riiklikku rahandust (prof. E. Ulst), ärirahandust (prof. V. Raudsepp), pangandust (prof. M. Sõrg), kaubandust (prof. M. Miljan, A. Siimon), majandusinformaatikat (prof. T. Paas, prof. V. Tamm, A. Isotamm) ja välismajandust (prof. J. Reiljan).

Suur osa **õigusteaduskonna** teadustööst on käinud käsikäes praktilise õigusloomega. Kriminaalõigus — prof. J. Sootak, H. Saarsoo, tsiviilõigus — prof. P. Varul, riigi- ja haldusõigus — prof. J. Põld, prof. R. Narits, töö- ja sotsiaalõigus — prof. H. Siigur, prof. J. Orgo.

Ülikooli teadustemaatika struktuur ja sisu on alles oma efektiivseimat kooskõla leidmas.

● **RAKENDUSUURINGUD.** Rakendusuuringuid ja rakenduslikke tooteid tehakse ülikoolis peamiselt tellimustöödena. 1989. aastast on lepinguliste tööde maht pidevalt langenud. Põhjuseks asjaolu, et Idaturuga on raske rahaliselt suhelda, Läänes ei ole veel piisavalt sidemeid (F—K aruandest). Otsitakse uusi finantseerimise allikaid, on ka innovatsioonifondist laenu võetud. Vaatamata rasketele oludele on ülikoolis rakendusuuringud siiski kestnud.

● **ROOTSI EKSPERTIISIST.** Eesti Teadusnõukogu, Eesti Teadusfondi Nõukogu ning Rootsi Kuningliku Teaduste Akadeemia eestvõttel organiseeriti Eesti teadusprojektide ekspertiis, et hinnata teaduse hetkeseisu kontekstis maailmateadusega. Ekspertiis toimus teadusvaldkonniti. Hinnangu andmiseks pöördus Kuninglik Akadeemia vastavat teadusala koordineeriva teadusnõukogu poole Rootsis. Efektiivseim hindamistöö toimus täppis-, loodus-, tehnika- ja meditsiiniteaduste alal. Sotsiaal- ja humanitaarteaduste ekspertiisi tulemused olid üldsõnalisemad. Üldmulje oli aga neis valdkondades positiivne. Viimaste puhul torkas silma tunnustus teaduskollektiividele, kes vaatamata ideoloogilisele diktaadile suutsid arendada maailmatasemel uuringuid. Enam kui tagasihoidlikult osalesid ekspertiisis kehakultuuri-, majandus- ja õigusteaduskond.

● **TEADUSPUBLIKATSIOONID.** Nende arvestuse täpsed eeskirjad on ülikoolis veel välja kujunemata. Üldlevinud kriteeriumidele vastavad teaduspublikatsioonid puuduvad kahel väikseimal teaduskonnal. Üldised proportsioonid kõnelevad aga sellest, et ülikooli teadustulemustel on rahvusvahelisel areenil kindel koht. Suhteliselt vähe on kaalukaid monograafiaid, kuid sellevõrra aktiivseim jooksvate teadustulemuste publitseerimine teadusperioodikas. 1992. aasta monograafiate autorid on: E. Elberg, O.-M. Klaassen, A. Landõr, E. Loone, H.-I. Maaroos, V. Salupere, T. Talvik, E. Vunder.

● **VÄLISSUHTLUS.** Selle põhilised vormid olid koostöölepingute täitmine partnerülikoolidega, välislektorite vahetus, grantide ja stipendiumide saamine erinevailt välisorganisatsioonidelt, ühisprojektide realiseerimine, välisüliõpilaste vastuvõtt. Ülikoolil on üldse sõlmitud 40 koostöölepingut. Nende raames viibis uurimistööl 45 õppejõudu ja teadurit, välismaale suunati õppima 22 üliõpilast ja magistranti, välisüliõpilasi õppis ülikoolis 30. Koostöökokkulepped üliõpilasvahetuse osas saavutati mitme USA organisatsiooniga (ISEP, AMERICAN COLLEGIATE CONSORTIUM). Osaletakse TEMPUSE-programmis, sõlmiti koostööleping IBM-ga. Üksjagu koostööd toimub ka isikliku initsiatiivi korras.

ÕNNITLEME!

Professor MART SÕRG 50

Uskumatu küll, aga oled jõudnud oma esimese juubelini. Uuel aastakümnel soovime dekaanile, raha ja panganduse õppetooli professorile palju tööjõudu, loomingulist indu ja tugevat tervist.

Kolleegid majandusteaduskonnast

Olgu diplomand, doktorand ja magistrand!

Tartu Ülikooli ajalehe 30. aprilli numbris ilmus tähelepanuväärne informatsioon, millest saame teada, et eesti filoloogia osakonna juhtivate eesti keele spetsialistide (prof. akad. Huno Rätsep, prof. Paul Alvre, prof. Haldur Õim, prof. Ago Künnap, dots. Reet Kasik) ettepanekul on õige kasutada magistrant, doktorant, diplomant. Väidetakse, et selline kasutusviis on eesti keelele omane. Võrdluseks esitatakse **rant: randi, sant: sandi.**

Resoluutseks ettepanekuks ei ole juhtivatel spetsialistidel siiski piisavalt argumente. Tõe huvides lisagem, et prof. P. Alvre kinnituse kohaselt sai ta ettepanekus osalemisest teada alles ajalehest. «Võõrsõnade leksikoni» autorina pean vajalikuks probleemi pisut lähemalt käsitleda. Kõigepealt tuleb arvestada, et võõrsõnades toimivad teistsugused seaduspärasused kui algupärastes ja laensõnades. Arvestada tuleb etümoloogiat, sõnade ebatavalist häälikulist koostist, kasutamissagedust, erialast kuuluvust jm. Sõnade tuletuslikku alust arvestades on õige **diplomand, doktorand** ja **magistrand.**

Selliseid võõrsõnu on teisigi: **dividend** (mitte **divident**), **eksaminand** (mitte **eksaminant**), **vagabund** (mitte **vagabunt**). Nimetavas ühesilbiliste **rant: randi, sant: sandi** kõrval on ka võõrsõnad **blond: blondi, raund: raundi, sond: sondi, sound: soundi, stend: stendi, trend: trendi jt.** Järelikult on **— nd** nii pea- kui kaasrõhulise silbi järel täiesti reeglipärane. Põhimõtteliselt on see võimalik ka kaasrõhulise silbi järel, nagu kinnitavad **rd**-sõnad: **bastard, bombard, mansard, leopard** (mitte **bastart, bombart, mansart, leopart**). Huvitav on ka vananenud **kiriksand** (mitte **kiriksant**).

Sõnaraamatuid ja entsüklopeediaid sirvides selgus, et saksa allikates on nii **diplomand, doktorand** kui **magistrand.** Inglise Websteri sõnaraamatus on **doctorand** ja **magistrand.** Hispaania sõnaraamatus leidub **doctorando.** Kust **diplomant, doktorant** ja **magistrant** pärit, saame teada, kui lehitseda vene allikaid alates V. Dahli sõnaraamatust, kus on **doktorant** juba olemas. Suurepäraselt on esitatud sõnad teoses «Deutsch-Russisches Wörterbuch» (Berlin 1987), milles saksa **Diplomand** ja **Doktorand** vasteiks on vene keeles **diplomant, ja doktorant.**

Eelnevast peaks selge olema, et olenevalt sõnade tuletusalusest jagunevad vaadeldavate tunnustega sõnad kahte rühma: 1) **diplomand, doktorand, magistrand, dividend, vagabund** jts.; 2) **ignorant, komandant, konsultant, dokument** jts. Vene keele mõjul on õigekeelsussõnaraamatus ekslikult **doktorant,** samast on selle R. Kleis võtnud ka leksikoni, kuigi tuletusalus on õigesti näidatud.

Meil ei ole mingit põhjust lähtuda venekeelsest kujust ega katkestada sidet Lääne-Euroopa keeltes kasutatavate õigesti tuletatud sõnadega. Kasutagem niisiis vaadeldavaid sõnu kujul **diplomand, doktorand** ja **magistrand.** Ka õigekeelsussõnaraamatus tuleb edaspidi **doktorand** kirjutada õigesti.

EDUARD VÄÄRI

Université d'été de 1993

L'Institut Scientifique Français de Tartu organise à Saaremaa du 4 au 25 juillet 1993 l'université d'été de l'ISF. Le programme prévu:

1) l'enseignement de la langue (professeurs français et estoniens),

2) conférences et discussions sur l'histoire, la culture et les actualités françaises,

3) démonstration des films.

L'université d'été est prévu pour les étudiants de n'importe quelle spécialité qui s'intéressent à la langue et à la culture françaises. Un certain niveau de la langue française est demandé.

Pour l'information et l'enregistrement s'adresser:

Tartu, Ülikooli 18—212, Chair de la Phil. Cl. et Rom., tél. (234) 35 234.

Prix de participation 60—120 kr.

Mis on ainepunkt ja kuidas seda kasutada

Möödunud kevadest alates arvestatakse matemaatikateaduskonnas õppetöö mahtu ainepunktides.

Definitsioon. Ainepunkt (lüh. ap) on 40 tundi üliõpilase tööd.

Kuna normaalne viiepäevane töönädal ongi just 40-tunnine, siis on õige

lause 1. Üks töönädal annab ühe ainepunkti.

Üliõpilase aasta jaotub töönädalateks, eksaminädalateks ja puhkusenädalateks. Matemaatikateaduskonnas on 33 töönädalat ja 6 eksaminädalat. Töönädalad annavad seega 33 ap aastas.

Olles töönädala jaoks planeerinud 40-tunnise nädalakoormuse ja arvestades eksaminädalatele omast psühholoogilist pinget, on loomulik eksaminädala koormuseks planeerida umbes üks kolmandik töönädala koormusest. See jätab ühtlasi mõningase võimaluse kaotatud aja tagasitegemiseks ka nendele tudengitele, kes oma töönädalaid mingil põhjusel täie koormusega ära kasutada pole suutnud. Seega saame üliõpilase normaalkoormuseks **33+6:3=33+2=35 ap õppeaasta kohta.** Kuna sügissemester on ühe töönädala võrra kevadsemestrist lühem, siis peaks 35 ap jaotuma vahekorras 17 ap sügissemestril ja 18 ap kevadsemestril. Järelikult võime tõestatuks lugeda

lause 2. Normaalkoormus on 17 ap sügis- ja 18 ap kevadsemestri kohta, moodustades kokku 35 ap õppeaasta kohta.

Märgime, et lause 2 on kooskõlas «Matemaatikateaduskonna õppeplaanis» sisalduva väitega, et 140 ap kogumiseks peaks kuluma keskmiselt 4 aastat.

Järeldus. Teaduskonna poolt esitatavates näidisõppeplaanides peaks olema planeeritud 17 ap sügis- ja 18 ap kevadsemestri kohta või 35 ap õppeaasta kohta.

Võib muidugi küsida, kas teaduskonnapoolseid näidisõppeplaane on üleüldse tarvis, kuna üliõpilastel on ju olemas individuaalplaanid. Arvan, et neid on tarvis, sest näidisplaanid aitavad üliõpilastel oma individuaalplaane asjatundlikumalt koostada.

* * *

Peatugem nüüd mõningatel asjaoludel, mida õppejõud peaksid seoses ainepunktide süsteemiga oma loengukursuste ülesehitamisel silmas pidama. Teeme seda alljärgneva näite varal, mis on loengukursuste mahu planeerimisel üsnagi tüüpiline.

Näide. Olgu õppeplaanis ette nähtud loengukursus mahuga 3 ap, mis toimub kevadsemestril 4 tundi nädalas ja lõpeb eksamiga.

Kuidas õppejõud peaks nimetatud kursust planeerima? Kõigepealt arvutab ta välja, et üliõpilasele ettenähtud töömaht on 3x40=120 tundi. Kooskõlas eksaminädala koormuse planeerimisega, millest oli juttu eespool, tuleks sellest maha arvata 10—15 tundi eksami jaoks. Jääb järele 105—110 tundi semestri vältel tehtava töö jaoks. Kevadsemestris on 17 töönädalat, mis tähendab 17x4=68 tundi auditoorset tööd. Niisiis jääb tudengile iseseisva töö jaoks umbes 40 tundi. Nagu nähtub eespool toodud põhimõtetest, peaks üliõpilane, töötades semestri vältel keskmiselt 40 tundi nädalas, olema semestri lõppedes peaaegu valmis ka eksami sooritamiseks. Oletagem, et õppejõud loeb niisuguse «tihedusega», et selle eksamilähedase taseme saavutamiseks tuleks üliõpilasel iga uut materjali andva loengutunni kohta teha umbes niisama palju iseseisvat tööd (arvan, et 1:1 peaks siin olema üsnagi paras vahekord). Kuna iseseisva töö jaoks jäi 40 tundi, siis tohiks õppejõud etteantud auditoorse töö mahust, mis oli 68 tundi, planeerida uue materjali sissetoomiseks üksnes 40 tundi. Ülejäänud 28 auditoorset tundi peaks jääma õpetatava materjali kinnistamiseks (kontrolltööd, ülesannete lahendamine, konsultatsioonid, arutelud jne.)

Seoses vaadeldud näitega märgime, et olenevalt õpetatava aine spetsiifikast ja loengute ülesehitusest, ei pruugi 3 ap andva loengukursuse tagamiseks sobida mitte 4 tundi nädalas, vaid näiteks 2, 3 või hoopiski 5 tundi nädalas. On loomulik, et ainepunktide ja nädalatundide suhtarv jääb seda õppeainet lugevate õppejõudude otsustada.

* * *

Ülaltoodud arutlusest koorub välja üks ainepunktide süsteemi suurepärane joon — **selle abil on võimalik planeerida üliõpilase jaoks igati jõukohast ja mõistlikku töökoormust.** Süsteem ise on veel väga noor ja arenemisvõimeline. Näiteks pole nähtavasti sugugi lõplikult selge, milline peaks olema diplomi, kursuse- või seminaritööle planeeritav maht ainepunktides. Loodame, et ka tudengitel on siin oma arvamus olemas, mille nad lahkelt õppejõududele edastavad.

EVE OJA, matemaatikateaduskonna professor

SOGASUU

Kaks šotlast kohtuvad tänaval. «Kuule, kas sa ei tahaks osta minult elevanti 50 naela eest?»

«Oled sa aru kaotanud! Mida ma sellega peale hakkan? Ma elan tillukeses korteris seitsmendal korrusel, mul on naine ja kolm last...»

«Hea küll, aga kui ma müüksin sulle kaks elevanti 75 naela eest, mis sa siis ütleksid?»

«See on juba hoopis asjalikum jutt...»

* * *

«Noh, kuidas saunas oli, — kas oli ka palju rahvast?»

«Meestesaunas, teenindav personal saunanaiste näol kaasa arvatud, ükssada neliteist...»

* * *

«Tahtsin endale lipsu osta, aga see maksab ju terve varanduse! Selle eest saab juba paari kingi.»

«Kingad kaelas võid sa küll ütlemata kentsakas välja näha.»

* * *

«Kas teie juures saab teatada, et mul läks koer kaduma?»

«Jaa, siin. Millised on ta tundemärgid?»

«Šokolaadipruun, keskmist kasvu. Kui kutsuda: «Pitsu, minu juurde!» ja ta ei tule, siis tähendab, see on tema.»

* * *

Jaamas kohtuvad kaks klassivenda, kes pole teineteist kaua aega näinud. Ühest on saanud kindral, teisest vaimulik, kuid kumbki ei näita välja, et on tuttavad.

«Jaamaülem, mitmendalt teelt väljub rong Londonisse?» pärib vaimulik kindralilt.

«Viiendalt teelt,» vastab see viisakalt vaimuliku suurt kõhtu silmitsedes.

«Kuid sellises seisukorras, madam, ei soovitaks ma teil üldse rongiga sõita.»

* * *

Metroorongi masinisti juurde tuleb relvastatud isik ja kamandab:

«Võta suund Kopenhaagenisse!»

«Palun,» lausub juht lahkelt, «järgmine peatus on Kopenhaagen.»

* * *

«Kuidas on teie asulas lood meelelahutusega?»

«Ei ole nagu väga vigagi. Aastat kaks tagasi oli päikesevarjutus, suvel põles kauplus maha ja peale selle peatub jaamas iga päev reisirong.»

* * *

«Ma olen mehe pärast nii rahutu,» räägib naine naabrile. «Ta läks kassi jõkke uputama, aga pole veel tagasi.»

«Mille pärast siin muretseda on?»

«Kass tuli juba poole tunni eest koju.»

* * *

Keegi daam tuli politseijaoskonda ja kaebas: «Üks mees jälitas mind kogu õhtu. Arvan, et ta oli purjus.»

Politseinik vaatas daamile tähelepanelikult otsa ja ütles: «Tõenäoliselt.»

* * *

«Milleks on sul see sõlm taskurätis?»

«Naine tegi, et ma ei unustaks kirja postkasti panna.»

«Panid kirja juba ära?»

«Ei, naine unustas mulle kirja kaasa anda.»

* * *

«Kui meeldiv on jälgida nii distsiplineeritud juhti,» märkisid liiklusinspektorid siiralt, kui olid sõitnud eriti korrektselt liikuva auto kõrvale.

«Kummaline,» naeratas komplimendist liigutatud autojuht, «ent mul ei õnnestu juba kolm aastat saada juhilubasid.»

«Ärge teda kuulake,» hakkab naine närvitsema. «Nagu viina võtab, hakkab kohe jama ajama.»

Juht vajutas järsult pidurile, auto nõksatas seisma, pakiruumi kaas lendas lahti ja sealt kuuldus üllatunud hõikeid: «Mis? Kas juba riigipiir?»

* * *

Politseinik peatab pimedal mägiteel auto, millel üks tuli ei põle. Juht tuleb välja ja hakkab närviliselt ümber auto käima ja juukseid peast katkuma.

Politseinik: «Sest pole ju midagi, et teil üks tuli ei põle. Ma ju ainult hoiatasin teid...»

«Ega tulest olegi midagi, aga siit on kadunud järelkäru koos naise ja lastega.»

Kogunud VALDO JAHILO

☛ INFO ● INFO ☚

LÕPUAKTUSED

Õigust.	**T**	**8. juunil kl. 12**
Filosoofiat.		
Sotsiaalteadused		
ja ajalugu	**R**	**18. juunil kl. 12**
Filoloogia	**R**	**18. juunil kl. 14**
Majandust.	**L**	**19. juunil kl. 12**
Biol.-geograafiat.	**L**	**19. juunil kl. 15**
Kehakultuurit.	**E**	**21. juunil kl. 11**
Matemaatikat.	**E**	**21. juunil kl. 14**
Filosoofiat.		
pedagoogikaos.	**E**	**21. juunil kl. 17**
Arstit.	**T**	**22. juunil kl. 11**
Füüsika-keemiat.	**T**	**22. juunil kl. 15**

Väitekirjade kaitsmisi

26. mail kl. 14 toimub TÜ aulas ÜMPI vanemteaduri **Ruth Mikelsaare** väitekirja «ETIOLOGICAL FACTORS OF DISEASES IN GENETICALLY CONSULTED CHILDREN AND NEWBORN SCREENING» kaitsmine meditsiinidoktori kraadi taotlemiseks.

* * *

26. mail kl. 16 toimub TÜ aulas ÜPMI vanemteaduri **Agu Tamme** väitekirja «ON METABOLIC ACTION OF INTESTINAL MICROFLORA: CLINICAL ASPECTS» kaitsmine meditsiinidoktori kraadi taotlemiseks.

Väitekirjadega saab tutvuda TÜ raamatukogus.

KÜLALISLEKTORITE LOENGUD

Kolmapäeval, 19. mail kl. 10—12 ph. aud. 102 peab loengu **hollandi, inglise ja saksa keele erinevustest ja sarnasustest** (inglise keeles) külalislektor **Nanne Streekstra Gröningeni Ülikoolist.**

* * *

Emeriitprofessor GÖSTA HOLM
Lundi ülikoolist

peab reedel, 21. mail kl. 12 ph. aud. 102 mõnusa rootsikeelse loengu sellest, kuidas rootsi keeles saab foneemidega mängida ehk **«Ljudsymbolik i svenskan».**

Kõik huvilised teretulnud.

ÜLIKOOLI KLUBIS

Reedel, 14. ja laupäeval, 16. mail kl. 22—03

SUMEDA LEHEKUU ÖÖPEOD
KAHES OSAS.

Pühapäeval, 16. mail kl. 21 DISKO.

Teisipäeval, 18. mail kl. 21 *SPESCIAL*-DISKO.

Kolmapäeval, 19. mail Narva mnt. 27 kohvikus kl. 21 DISKO.

* * *

Neljapäeval, 20. mail kl. 20 klubis

«Mr. Lawrence» kontserdiga
«Call your Name»
I osas ans. «Sitimaan».

Piletid tund enne algust kohapeal.

VENIA LEGENDI

Filoloogiakandidaat **Ellen Niidu** avalik loeng teemal "Saate murre" eesti murrete dotsendi ametikoha taotlemiseks on neljapäeval, 20. mail kl. 16.15 ph. aud. 140.

☛ INFO ● INFO ☚

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 1219. Tiraaž 1500.

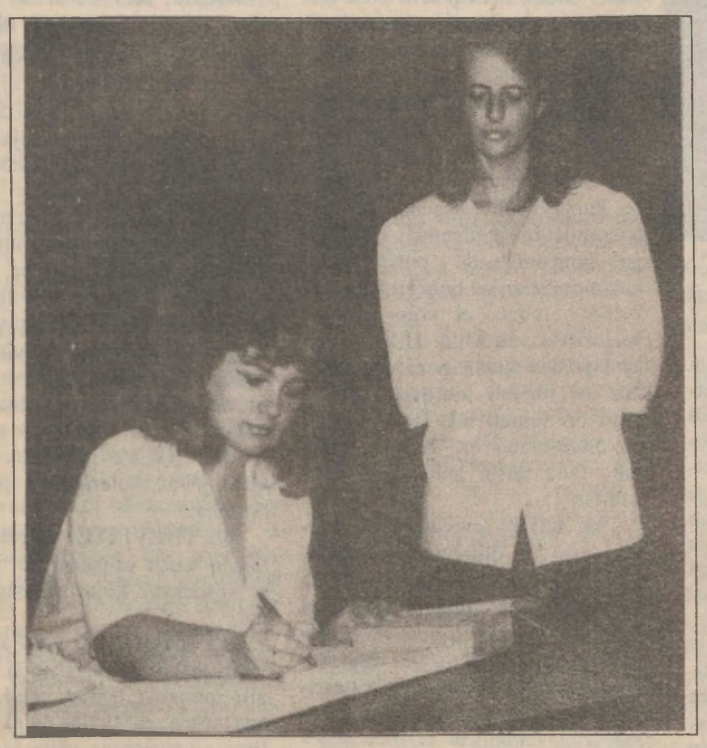
☎ 35 180

NR. 18 (1715)
REEDE,
21. MAI
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB!
249 VALIJAT
VALIB
UUE REKTORI
TÄPSELT NÄDALA
PÄRAST, s. o.
28. MAIL

Viis miljonit sai täis!

«Ülikooli raamatukogu köidete rida on aukartustäratav: kilomeetritelt oleme Põltsamaal väljas ja varsti Tallinnaski,» sõnas rektor professor Jüri Kärner viie miljonenda raamatu registrisse kandmise tseremoonial peetud kõnes. «Raamatukogu rikastumine on rõõmusõnum kõigile.»

Järjekorranumbrit 5 000 000 kannab nüüd raamaturegistris 1818. aastal Miitavis ilmunud August Wilhelm Hupeli eesti keele grammatika koos eesti-saksa sõnastikuga. See teos on varem kuulunud professoritele Julius Mägistele, Lauri Kettusele ja Aino Valmetile. Piduliku sissekande tegid raamatukoguhoidjad Tuuli Vähk ja Signe Lillemets.

Õnnitlusi tulid selle sündmuse puhul ütlema Tartu ja Tallinna kultuuriasutuste juhid. Kevadiselt kergemeelse muusikalise tervituse tõi koosviibijatele Heli Vahing. Linnapea Ants Veetõusme lubas oma kingituse raamatukogurahvale üle anda edaspidi, mõnel hallil ja vihmasel päeval.

Kokkutulnuid tänades ütles raamatukogu direktriss Malle Ermel, et raamatukogutöötaja ning lugeja on nagu ööbik ja roos: mida ilusamini laulab ööbik, seda kaunimalt õitseb roos.

URMAS AUNIN
ANDRES JOALA fotod

* * *

Viie miljonenda eksemplari arvelevõtmise puhul pälvisid rektori käskkirjas tänu sektorijuhataja TIIU SADE, vanemraamatukoguhoidjad TÄHE KOLK, KERSTI AASMÄE, LEILI PUNGA, TIIA VAHTRA, TIINA KUUSIK, MARJE BURENKOV, SIRJE TAMMOJA, ESTER ILJA, ANU MÄND ja KÜLLI KOOL, vanembibliograaf INTA ÖÖPIK, peabibliograaf MARIKA MELTSAS, arvutioperaator ILME REINTAM, kunstnik MARE SÄKK, desinfektor TIIU FAHRUTDINOVA ja raamatukoguhoidja AILI TOMINGAS.

ÜKS KUUEST REKTORIKS. KES?

Pärast kandidaatide programmilisi etteasteid võis prof. Helmut Piirimäe sõnul küsida urgitsevalt, nalja tehes või tõsiselt, ja nii ka tehti.

KEELTEOSKUSE

küsimus tuli üliõpilaselt.

P. TULVISTE: eesti, saksa, inglise, vene vabalt, prantsuskeelt loen.

L. ALLIKMETS: inglise, vene, eesti, saksa keelt pursin ka.

A.-E. KAASIK: eesti, inglise, vene vabalt, saksa keeles loen, aga väldin rääkimist kui võimalik, rootsiga saan üsna ladusalt hakkama.

M. KILP: samuti nagu eelkõneja, rootsi keele võtan ära, saksa keelega nii nagu prof. Kaasikulgi.

L. RÄGO: eesti, inglise, vene, itaalia keeles ennast maha müüa ei lase, ja soomlastele ka mitte.

J. AAVIKSOO: hakkama saab eesti, vene, inglise, saksa ja prantsuse keelega, purssida võib veel paar keelt, kuid päris hästi ei oska ühtegi, emakeel kaasa arvatud.

MIKS MA TAHAN REKTORIKS SAADA?

Prof. Piirimäe täiendas esitatud küsimust, et võib ka vastata, miks ollakse nõus rektoriks hakkama. Vastus võis piirduda ühe lausega.

J. AAVIKSOO: see on liiga tõsine küsimus, et vastata ühe lausega. Ma arvan, et suudan midagi ära teha.

M. KILP: kui seda tunnet ei oleks, siis poleks tänase päeva mängus kaasa teinud. Mina olen väga rahul ka siis, kui rektor valitakse ülejäänute hulgast.

L. RÄGO: ausalt öelda eriti ei taha, aga tagasi ei ole võtnud end sellepärast, et arstiteaduskond peab ikka seljad koos hoidma ja otsustab ehk omavahel ära.

A.-E. KAASIK: ma ei ole sugugi kindel, et ma tahan rektoriks saada, aga olen nõus võib-olla seepärast, et olen ühe oma professionaalse tegevusega jõudnud kaunis tippu, mis tähendab, et mul on seljatagune täielikult kindlustatud. Mul on kakskümmend aastat nooremaid õpilasi, kes töötavad erialal paremini kui mina ja ma võiksin võtta endale n.-ö. ühe uue rolli, enne kui pensionile siirdun.

L. ALLIKMETS: lähtudes kohusetundest, et professor peab ülikoolis täitma temale valimiste teel antud ülesannet.

P. TULVISTE: nõus olen ainult sellepärast, et ajad on praegu niisugused, nagu nad on. Nõukogude ajal ma ei oleks olnud nõus ja kellelgi poleks pähe tulnud niisugust ettepanekut teha. Normaalsetel aegadel ma ka ei oleks nõus olnud, vaid jääksin oma psühholoogia juurde. Aga kuna ajad on niisugused, nagu nad on, siis ma tunnen, et praegu võiks.

Jätkame eelmises lehes alustatud rektorikandidaadite küsimuste-vastuste kokkuvõtlikku vahendamist. Üritus toimus 7. mai õhtupoolikul ajaloomuuseumis ja seda juhtis prof. Helmut Piirimäe. Eelmisest lehest võis lugeda kandidaatide programmilisi sõnavõtte *(curriculum vitae'*d ilmusid 7. mai UT-s).

Rektori valimisteni on jäänud veel vaid nädal. 28. mai lehes tahame avaldada ülikoolirahva arvamusi uue rektori kohta ning pakume lugeda ka intervjuud praeguse rektori prof. Jüri Kärneriga.

KUIDAS PÄÄSTA HUMANITAARIAT?

See ja järgmine küsimus on prof. Eduard Väärilt.

L. RÄGO: kuigi keegi meist otseselt humanitaariale tähelepanu ei pööranud, on rahvusteadustel ülikoolis vaieldamatu koht. Kui arvestada seda, et praegusel vaesel ajal vajab humanitaaria eriti toetust ja hoidmist, siis tuleb selleks vahendeid leida.

M. KILP: kui ütlesin, et tuleb toetada kõiki teadusuuringuid, siis kuulub selle alla ka humanitaaria. Puudutades prof. Kaasiku ja Aaviksoo diskussiooni ülikooli ajalehes, saan väga hästi aru prof. Kaasiku murest, miks ta selle artikli kirjutas. Ei saanud aga hästi aru, miks prof. Aaviksoo natuke valuliselt vastas. Otsuse tegi ju lõpuks ülikooli nõukogu. Täiesti mõistmatuks jäi mulle üks lause tema vastusest: «Baasfinantseerimine on mõeldud ülikooli kui teadusasutuse terviklikuks ülalpidamiseks.» Kui see nii oleks, siis ei kirjutaks Teadusfondi Nõukogu ette protsente. See olekski ideaalne variant, kui ülikool saaks ise teaduskondade vahel seda raha jaotada. See on asi, mille eest peaks ülikool võitlema.

A.-E. KAASIK: humanitaaria päästmine on keeruline küsimus, ma ei oska sellele kohe vastata, peaksin probleemi enne üsna põhjalikult tundma õppima. Isiklikult olen juba koolieast saadik olnud humanitaarainetelembene. Pealegi on harituse üks tähtsamaid tunnuseid keelteoskus.

Mis puudutab humanitaariat ja ülikooli, siis on küsimus mitmetahuline. Üks tahk on finantseerimine. Minu nägemust mööda peaks olema teadusalade ja valdkondade finantseerimine eesti rahva küsimus. Eesti rahva esindajad on Riigikogus, kes otsustavad, samuti vastav komisjon. Praegu on põhjust olla skeptiline, järelikult peame asja ise ära tegema. On ka teine aspekt. Mõned valdkonnad on populaarsemad kui teised. Käivad tõusud ja mõõnad ja see tundub olevat ülemaailmne tendents.

L. ALLIKMETS: teaduskonnad peavad palju rohkem ise püüdlema enda arendamise suunas. Minu käest on küsitud, et noh, kui Sina rektoriks saad, siis arstiteaduskond... Ei, minu meelest on arstiteaduskond alati ise hakkama saanud. Ta on mõnel määral olnud tüliks rektoraadile, sest arstid on tõesti otsustusvõimelisemad kui võib-olla mõne teise eriala esindajad.

Mis puudutab arstide seisukohta keeltesse, siis oleme ka mõnel määral kitsid olnud ja silma torganud sellega, et esiteks kaotasime ära kohustusliku võõrkeele õpetamise. Tegime seda selleks, et Eesti haridussüsteem järele tuleks, viisime sisse võõrkeele eksami, teised teaduskonnad tulid paar aastat hiljem järele. Eesti keele küsimus tõusis seetõttu, et reaalteaduskondades ei ole võib-olla seda eksamit vaja. Humanitaaria saatus sõltub suurel määral uuest rektorist, sellest, kuidas Tallinna Pedagoogikaülikool ja Tartu Ülikool omavahelisest konkurentsist väljuvad. Minu meelest on TÜ palju TPÜ-le järele andnud. Olen alati nõudnud võõrfiloloogide jt. suuremat vastuvõttu. Humanitaarial on suurepärane võimalus oma teaduskonna raames areneda. Mina usun, et humanitaaria on üks kõige põhilisem ülikooli fassaad.

(Järg 2. lk.)

ÜKS KUUEST REKTORIKS. KES?

❐ *Mida neilt küsima hakatakse, seda kandidaadid veel ei teadnud. Fotol kuuest neli: vasakult esimene Jaak Aaviksoo, Lembit Rägo, Mati Kilp ja Ain-Elmar Kaasik.*

ANDRES JOALA foto

(Algus 1. lk.)

J. AAVIKSOO: probleem on palju keerulisem kui see, mis puudutab ainult eesti keele eksamit. Mul on kahju, et see on mõnes mõttes kujunenud just nagu tuumaks ja enamgi veel, nagu mina oleksin eesti keele vaenlane. Olen tõepoolest toetanud seisukohta, et eesti keele eksamit võiks teisiti korraldada, pidasin silmas abituuriumi. Eesti keele lõpueksam peaks olema see, mis annab inimesele kvaliteedimärgi, mida ei ole enam vaja kontrollida. Mul ei ole absoluutselt midagi selle vastu, et ülikooli nõukogu selle tagasi hääletas. Täna ei ole see eksam veel kvaliteedimärgiks. Küll on aga mul kahju, et entusiasm eesti keele problemaatika ümber soikus ja et emakeele küsimuse pidime TÜ nõukogu päevakorras edasi lükkama.

Humanitaarhariduse ja eestikesksuse arendamisega on asjad tõepoolest väga halvasti. Kui TA praegu tormakalt laiali saadetakse ja ei suudeta Tallinna humanitaarintelligentsi integreerida Tartu ülikoolis, oleme veel kehvemas seisus. Meil puudub praktiliselt tugev, motiveeritud keskealine humanitaarintelligents (30—40-aastased), nende koolitamisele on väga vähe tähelepanu pööratud. Meil on Euroopa Instituut, Põhja-Ameerika keskus, aga kus on Estica keskus, miks teda ei ole. Oma programmis olen peatunud sellel küsimusel kolmes punktis.

* Strateegiliselt olulisemaks probleemiks Eesti kõrghariduses tervikuna on emakeelse hariduse ja vastava õppekirjanduse küsimus, see puudutab kõiki erialasid. TÜ peaks selles osas kujunema kogu maailma jaoks magnetiks. Rahvusteaduste arengu kavandamiseks ja kontseptuaalseks tugevdamiseks võiks TÜ egiidi all viivitamatult organiseerida rahvusteaduste nõukogu või muud sellesarnast, kes küsimustega tegelema hakkaks.

P. TULVISTE: humanitaaria päästmine on üks osa Eesti teaduse päästmisest üldse ja programm, millest ma enne mõne sõnaga rääkisin (vt. eelmist ajalehte), käib ka humanitaaria kohta. Teine tähtis punkt selles päästmise programmis peab olema see, kuidas õpetada humanitaarid raha küsima, sest erinevalt paljudest teistest nad seda lihtsalt ei oska. Eesti Teadusfondi Nõukogult küsiti granti raha minimaalselt. Niipalju kui pakuti, niipalju ka küsiti, mingit konkurssi ei olnud. Teine fakt. Möödunud nädalal oli ülikoolis koosolek, kus olid erinevate fondide esindajad nii Tartust kui Tallinnast, kes õpetasid, kuidas väljastpoolt raha küsida. (Kui P. T. palus anda märku neil humanitaaridel, kes koosolekul viibisid, siis ajaloomuuseumi tulnute hulgas neid ei olnud — toim.) See on täiesti tõsine asi, kui humanitaarid ei käi üldistel koosolekutel ja siis tuleb teha eraldi järeleaitamistunde, kus õpetatakse inimesi raha küsima. Niisugust aega, et meil humanitaaridele või kellelegi teisele antakse raha selle eest, et nad on, ei ole ja ei tule.

POLIITILINE SUUNDUMUS

L. RÄGO: poliitikaga praegu tegelnud ei ole, Eesti riigis on palju huvitavamaid asju. Poliitika on ka lõpmata huvitav, aga see on professiooni küsimus, see ei ole minu professioon. KP liige olin, juhtpositsioonidel ei ole olnud.

M. KILP: 1976—1988 olin selle suure partei liige, kõrgematel kohtadel ei ole olnud. Mõnel hetkel on tundunud, et see, mida teatud partei lubab, on ehk meeldinud, aga siis ei ole eriti see seltskond meeldinud. Mõnikord on ehk partei juhtkond mulle isegi sobinud.

A.-E. KAASIK: ka mina olen olnud sellessamas kuulsusrikkas bolševike parteis. Miks ma sinna astusin, on väga raske selgitada. Üks vastus on — karjääri pärast. Arvan, et see on täiesti siiras vastus. 1965. aastal tahtsin astuda aspirantuuri, aga oli n.-ö. selgelt piir ees. Minu kauaaegne õpetaja prof. Ernst Raudam oli astunud veidi enne seda ja astusin ka. Aeg oli selline. Arvan, et ma ei ole seal olles kunagi kaitsnud parteiliini äärmiselt järjekindlalt ja püüdnud teha parteilist karjääri. Praegustesse parteidesse ma vaevalt enam astun. Põhjused on keerulised. Hääletasin küll «Isamaa» kandidaadi prof. Kalju Põldvere poolt sellepärast, et teda tunnen ja arvan, et ta on Riigikogus üks väärikas mees, kuigi näiteks «Isamaa» osa on mulle täiesti vastuvõetamatu. Mul ei tasu vist hakata rääkima «Eesti Ajast».

L. ALLIKMETS: minu kohta on kõige rohkem «reklaami» tehtud. KP liige olen olnud 1959. aastast, Hruštsovi ajal tegelesime, meie tudengid, poliitikaga päris kõvasti. Teaduskonnas olen ka olnud parteisekretär, seda ametit tuli paljudel pidada, iga paari aasta järel parteisekretärid vahetusid. Kui tuli Rahvarinde liikumine, olin ülikooli RR eestseisuses. Pärast seda ei ole rohkem poliitikaga tegelnud, olen pigem tugevalt parempoolne. Rahvarinnet pidasin tegelikult roosaks. Mulle tundus imelik, et sotsiaaldemokraatlikku parteisse läksid väga paljud need, kes tegelikult oleksid võinud olla ausad kommunistid. Mõnes mõttes olen võib-olla natuke rohkem Keskfraktsiooni poolt. Aga praegu ei ole mul mingit erilist tahtmist kusagil olla, sest poliitika ei ole enam liivakastimäng, see on komplemine igasuguse eetikata ja sellepärast võimaldab sellest eemalolemine palju kasulikumat tööd teha.

J. AAVIKSOO: poliitika ja parteide suhtes, olen sellisel seisukohal, et kes päris süüta on, see visaku esimene kivi. Kuigi ma ei ole komparteisse kuulunud, olen ometi omal ajal olnud Tartu linna, kuidas öelda, peapioneer, kandnud linna pioneerorganisatsiooni lippu pioneeride päeval ja noorem vend kutsub siiamaani mind peapioneeriks.

P. TULVISTE: parteidesse ei ole kuulunud ja ei kuulu ka praegu. Mul on paar tuttavat, kes on poliitikas andekad ja ma olen näinud, et poliitika on kunst ning et selleks on vaja annet, ja ma tean, et mul seda annet ei ole. Aga pioneer olen ka olnud ja malevanõukogu esimeeski.

* * *

Kolm nn. poeetilist küsimust Hando Runnelilt.

KES ON VIIBINUD KAEVUS JA KUIDAS TA ENNAST SEAL TUNDIS?

P. TULVISTE: kui võtta küsimust sõna-sõnalt, siis kaevus sees ei ole kunagi olnud, ülevalt alla olen küll vaadanud.

J. AAVIKSOO: olen kaevust konni ära toonud, selgelt on meelde jäänud, et seinad olid külmad ja märjad, ja see, et side ülespoole on välismaailmaga ainult ühe nööri kaudu, millega ma alla läksin. Mingi niisugune hirmu- või ohutunne on mällu jäänud.

L. ALLIKMETS: mina olen üliõpilasena vanematekodus kaevu tegemise ajal kaevus käinud. Olin seal põhjas tööl. See ängistunne võib olla noorel inimesel. Kui aga võtame ühiskonda ja vaatame praegu tagasi sellesse aega, kus me olime, siis mõneti tundub uskumatu, millistes tingimustes me elasime, ja teisest küljest, et me siiski tulime sellest läbi võib-olla ka hirmu trotsides ja ka sellepärast, et jõuda selgema ja julgema taeva poole.

A.-E. KAASIK: otseses mõttes tõesti ei ole kaevus olnud, kuigi ülekantud mõttes meenub näiteks 1958. aasta suve lõpp viimase kursuse üliõpilasena, kui oli poliomüeliidi epideemia. Ühe haige hingamisteede puhastamisel kukkus süstlanõel hõbekõrisse. Oli kohutav tunne, et võin kaotada haige oma süü tõttu. Hiljem olen ka taolistes situatsioonides olnud, kus asi tundub lootusetu. Mõnikord on tulnud alla anda, sageli on õnnestunud nn. kaevust välja tulla tänu teiste abile, meeskonnatööle.

M. KILP: kaevus ei ole käinud, aga ma olin umbes 5-aastane, kui pärmiämber kukkus tühja kaevu põhja ja sugulane läks ilma mõtlemata järele. Mõtlesin, et kas ta ikka saab tagasi tulla. Aga kui ülekantud tähenduses sellele mõelda, siis eks me oleme praegu natuke sügavamal kui 12-meetrilises kaevus, kust peame välja tulema.

L. RÄGO: kaevutunne on tõesti väga hea kujund. Kaevutundega assotsieerub midagi muud. Me kõik aistime elu teatud aspektidest. Kõige hullem on see, et teinekord seda kaevu enam ei ole, aga kaevupõhi on. Humanitaarial ja meil kõigil on see viga, et kaevus me enam ei ole, aga kaevutunne tuleb sageli tagasi. Kui sellest jagu saame, tuleme meie välja, tuleb humanitaaria välja.

KUIDAS SUHTUTE OMA VALITSEMISE AJAL ALKOHOLI ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU PUHVETIS?

L. ALLIKMETS: tõesti hämmastas kõige rohkem, et alkohol just sinna tagasi tuli.

A.-E. KAASIK: raamatukogu ja alkohol ei sobi kokku.

J. AAVIKSOO: jagaksin prof. Kaasiku seisukohta, aga sellest ei järeldu, et raamatukogus alkoholi kohe ära keelaksin. See on keerukam küsimus.

M. KILP: see ei ole alkoholile õige koht.

P. TULVISTE: ma ei tea praegust olukorda, on seal alkoholi või mitte, aga arvan, et seal võiks midagi kallist olla. Publik, kes seal käib, on küllalt valitud ja kui valida ka marke, mida seal müüakse, siis võiks täiesti meeldiva tulemuse saavutada.

L. RÄGO: ülikooli raamatukogu kohvikus küll ei tohiks olla vajadust alkoholi järele, sest linnas on küllalt kohti, kust seda saada.

KUIDAS KÄITUVAD KANDIDAADID, KUI ESIMEST KORDA TULEB EKSAMIT ANDMA RIIETUSETA DAAM?

L. ALLIKMETS: õige arst peaks võtma haige, et teda üldse läbi vaadata, täiesti paljaks. Arvan, et meie arstid ei kaotaks niisugusel juhul tasakaalu.

A.-E. KAASIK: olen närviarst ja vaatan sageli inimesi ning nähtusi närviarsti pilguga ja vaataksin ka seda täpselt samuti.

J. AAVIKSOO: käsitleksin küsimust konkreetse juhtumina, vaatamata sellele, et olen teoreetik. Tõenäoliselt on võimalik ka eksamit vastu võtta.

M. KILP: püüaksin rahulikuks jääda, tolerantsust peab ka õppima.

P. TULVISTE: tüdrukult võtaksin vastu esimesel korral, poisi saadaksin koju riidesse panema.

L. RÄGO: kui oled arst, siis tekib teatav assotsiatsioon ja sunnib mõtlema teatud patoloogiale, aga arvan, et arstina tuleksin sellises situatsioonis välja ja ilmselt võtaksin ka eksami vastu.

MIDA ÜLIKOOL VÕIDAKS, KUI REKTORIKS VALITAKSE MINU KONKURENT?

L. ALLIKMETS: see õnnetus peaks minust mööda minema. Eelistaksin noort rektorit, nagu näiteks meist kõige noorem 1955. aastal sündinud Lembit Rägo. Ta on väga efektiivne, ei karda valitsust, ei tõmba kuskil küüru selga, tal on olla võimalus paar perioodi järjest. Mõnelgi on närvisüsteem tasakaalukam kui minul. Prof. Tulvistet tunnen kahjuks vähem, Aaviksoo on tubli teadlane, kes küll alles hiljuti tuli ülikooli. Me valime rektorit, aga Euroopas on nii, et koos rektoriga valitakse ka prorektorid. Teaduskonna põhikirja kirjutasime sisse, et dekaan valitakse koos prodekaanidega.

(Järg 4. lk.)

❐ *Rektorikandidaadid vastasid kõikidele küsimustele, vastamise järjekord käis kord ühtkord teistpidi... Vasakult: Lembit Rägo, Mati Kilp, Ain-Elmar Kaasik, Lembit Allikmets,Jaak Aaviksoo, Peeter Tulviste.*

ANDRES JOALA foto

ÜLIKOOLI NAISKOOR PÕHJAMAADE ÜLIÕPILASKOORIDE FESTIVALIL

Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor on varakevadisest kodulinnast, üliõpilaslaulupidude sünnilinnast, laulupidude sünnilinnast teele saadetud ja õnn kaasa soovitud.

Meil on õnn jõuda läbi talveund magava Soome ja Rootsi ühte teise kevadesse ühes teises ülikoolilinnas, **Põhjamaade üliõpilaste 1993. aasta koorifestivali linnas Trondheimis, Norra Kuningriigis.**

Festival on Põhjamaade üliõpilaskooride oodatuim sündmus. Korraldajamaa koorid näevad selleks kolm aastat vaeva, peavad seminare, valivad organiseerimiskomitee. See kümneliikmeline projektigrupp ületab täiesti ületamatud finantsraskused, ilmutab võluri võimetele lähedast leidlikkust, lühidalt: kutsub, majutab, toidab ja koordineerib ja lõbustab ligi tuhandet noort inimest neil kolmel festivalipäeval ja ööl.

* * *

Festival — see on pidulik suurüritus. See on avatseremoonia ülikooli treppidel lippude all «Gaudeamust» lauldes. See on bankett ballikleitides-frakkides norra rahvustoitudega ja — jookidega.

Festival — see on stiilne üliõpilaselu, leidlik ja vaimukas pidu, tõrvikurongkäik ja kesköökontsert Trondheimi Toomkirikus, mis oma võimsuselt on Skandinaaviamaade Notre Dame. Festival on tantsud turuplatsil, tantsud hommikuni diskoklubis. See on teelesaatmine «heeringa — hommikusöögiga», kus igale lahkujale antakse kaasa Trondheimi ülikooli koori märkidega salapärase sisuga pudelike «seespidiseks kasutamiseks». Kooride vastastikused vaimukad tervitushüüatused ja ühislaulud, pinge- ja poliitikavaba suhtlemine kõikvõimalikes keeltes.

Festival — see on hiiglaslik kontserdielamus. Oled neil päevil korduvalt esinejate ja publiku hulgas. Veendud, et üliõpilaskooride tase on Põhjamaades väga kõrge, repertuaar küündimas klassikast modernini, rahvamuusikat jazzini. Kuulaja kõrv on haritud ja asjatundlik. Aega häälte lahtilaulmiseks, saali ja oreli proovimiseks, keskendumiseks on loetud minutid.

Ja siis tuleb meie endi kontsert. Laulame hääli lahti kontserdipaiga **Var Frue kiriku** fuajees, kogume hajevil meeli, jõuame kahelda ja närveerida. «Mu süda ärka üles...», algab laul juba kirikuukselt altari ette liikudes. Ja taas kord sünnib **Vaike Uibopuu** käe alt ime. Nelikümmend punases rahvariideseelikus noort neidu ärkab ja elab nende paarikümne minuti jooksul muusikas ja nendesse lauludesse koondub see, mis on muusikas üleloomulik ja üldmõistetav kõigis keeltes. Tasuks ja tunnustuseks on sügava hingetõmbe pikkune vaikus enne aplausi Cr. Keegi vaimulike rahvalaulude lõppedes, vaimustunud «braavo!» — hüüded Urmas Sisaski «Kyriele». Finaaliks saab F. Poulenci «Ave verum corpus» ja «Litanies a la Vierge Noire». Tuleme kirikust välja püsti seisva publikuspaleeri vahelt. Meil on taas kord põhjust tänada ja imetleda oma dirigenti, me oleme lihtsalt õnnelikud.

Jõuame ka teise festifalil viibiva koori — «Nooruse» kontserdile. Ka nende stiilne ja vaimukas kontsert teenib tormilise vaimustuse. Siin-seal astutakse juurde ja avaldatakse tunnustust: Eesti koorid on festivali parimad.

Festival — see on töö ja seminar. See on tõusmine varahommikul, mitmetunnine tõsine ponnistus võõras keeles, võõra dirigendiga, rahvusvahelises *workshop*'i kooris. Iga osavõtjamaa on toonud festivalile oma teose. Hommikul loodud koor õpib selle ära ja esitab õhtul. Eesti seminaris juhatab Raul Talmar U. Sisaski «Dona nobis pacem». Sisaski looming paneb saali taas elama. Meil on õnn laulda Norra seminaris Norra koorimuusika *grand old man*'i Knut Nystedti «Sok Heren»/otsi jumalat/. Teos on vokaalset ettevalmistust, head kõrva ja muusikalist vaistu nõudev katsumus. Selle õppimine ja esitamine on elamus. Dirigendiks tõusev täht Soome koorimuusikataevas Johanna Almark.

* * *

Mis jääb meelde Norramaast?

Kevade algus igivanades mägedes, kus päikesepoolsel veerul juba rohetab, õitseb ja voolab, hämaral veerul on aga sünge ja külm kivi, oma sööstul hiiglaslikeks jääpurikateks tardunud vesi. Tuhandete tulede süttimine õhtul mägede orgudesse ehitatud linnades. Edvard Munchi maalid ja Gustav Vigelandi skulptuuride park Oslos, Viikingite muuseum. Lillehammeri olümpiaküla, mis juba aasta enne mängude algust võtab vastu huvilisi ja müüb täiuslikult Norramaa imidžit: trolle ja muinasjutte, mägesid ja suusatamist. Tõuseme Lillehammeri hüppetorni «pilvepiirilt alla vaatama» ja laulame esimesed laulud, mis seal iganes lauldud.

Mis jääb meelde norralastest?

Maailmas on vist palju rahvaid, kes kirglikult oma maad armastavad, on sügavalt veendunud, et nendel on kõige ilusam loodus, kõige tervislikum elulaad, kõige mehelikumad mehed ja kõige kaunimad naised. Ja neil vist ongi õigus.

Norralaste puhul on võluv nende tagasihoidlikkus ja väärikus, avatus ja kättesaamatus. Norralane ei põe tõusiklikku edevust. Alles hiljuti tõsisest vaesusest heaoluriiki jõudnuna on norralane kuidagi rikkusest rikkumata. Teist astat iseseisva vabariigi kodanik on sügavalt hämmeldunud tänava- ja linnapildi tagasihoidlikkusest, võrreldes Tallinna või Helsingiga: ei kirevaid reklaame, toretsevaid autosid ega prominendi näoilmega inimesi.

Norralased ja Norra jäävad meelde. Ja meeldivad.

ENE SEIDLA

❐ *Naiskoori kauaaegse dirigendi VAIKE UIBOPUU juhatamisel toimus kolmapäeval aulas naiskoori kevadkontsert.*

TÄNU

50. sünnipäeva puhul pälvis kohusetundliku töö eest tänu ja õnnitluse rahanduse ja arvestuse instituudi korraline professor **MART SÕRG.**

Sama tähtpäeva puhul avaldati tänu väga hea töö eest ka automajandi lukksepale **VALDEKO MÜÜRSEPALE.**

60. sünnipäeval avaldati tänu pikaajalise kohusetundliku töö eest teoreetilise füüsika instituudi dotsendile **JÜRI LEMBRALE.**

70. sünnipäeval pälvis kohusetruu töö eest tänu ja õnnitluse õppe- ja arenduskoja lukksepp **VOLDEMAR LIPPING.**

Tartu meeldib rohkem kui Tallinn

Külalisõppejõudude esinemine Tartu Ülikooli tudengite ees ei üllata enam kedagi. Võib-olla oleme nendega liigagi harjunud — kuidas muidu seletada, et teavet külaliste esinemise kohta on tihti raske leida, mõnikord ununeb eelreklaam hoopiski või on siis külaliste saabumine ootamatuks ka kutsujale endale.

Maikuu esimesel nädalal pidas majanduse, juura ja inglise filoloogia tudengitele loenguid õppejõud Miranda Duiveman Hollandist Groningeni ülikoolist. Miranda Duiveman on seotud vahetusprojektiga TEMPUS. See projekt hõlmab Hollandit, Belgiat ja Eestit ning seda finantseerib Euroopa Ühendus. Projekt on mõeldud nii õppejõudude kui üliõpilaste jaoks, kusjuures Hollandi ja Belgia pool peab oma oluliseks missiooniks Eesti abistamist, info ja vahetuse võimaldamist.

* * *

Miranda Duivemani eriala on rahvusvaheline ärikommunikatsioon. Noor õppejõud on ülikoolis töötanud vaid aasta, varem olid tema õpilasteks keskkoolilapsed. Tartus esinemist hindas ta kui ülikoolialase töö olulist ja uut kogemust. Groningeni ülikoolis on tal praegu kokku umbes 150 üliõpilast, enamasti lingvistid. Need on jagatud 20-listesse gruppidesse, töötatakse ülikooli keeltekeskuses. M. Duiveman jagab oma üliõpilastele ärialaseid teadmisi: kuidas vormistada ärikirju, suhelda oma äripartneriga telefonis ja telefaxis (esimene suhtlemine partnerfirmaga ei tohi kunagi alata faxi saatmisest, viisakam on ennast tutvustada näit. kirja teel), kuidas korraldada koosolekuid, koostada memorandumeid jne. Selgus, et see on terve etiketi ja ettekirjutuste maailm, kus miski pole juhuslik ja eksimist peetakse suureks patuks, mis firma prestiiži oluliselt kahjustab. Aine on koguni nii oluline, et selles tuleb sooritada ka eksam. Need on teadmised, mis meilgi ärialases suhtlemises kasulikud.

Hollandi ülikoolidest rääkides ütles ta, et seal ei tunta sisseastumiseksameid, ülikooli pääseb igaüks keskkooli lõpueksamite sooritamise järel. Seepärast on hollandi kõrgkoolid praegu tudengitest üle paisutatud ja tegelik selektsioon toimub õpingute ajal — ülikoolieksamid peavad nõrgemad ukse taha saatma.

Miranda Duivemaniga koos pidas Tartus loenguid ka **Hollandi jurist Chris Nome.** Chris Nome on lõpetanud õigusteaduskonna, spetsialiseerudes rahvusvahelisele kaubandusele ja töötab praegu ühes Groningeni kindlustusfirmas. Oma loengus rääkis ta muuhulgas sellest, kui erinevalt tõlgendavad Hollandi kohtunikud seadusi rahvusvaheliste ärialaste kokkulepete sõlmimise puhul, kus üks osapooltest on Hollandi firma ja teine mitte.

* * *

Teel Tartusse peatusid nad ka Tallinnas. Kahest linnast meeldis Tartu neile palju rohkem — tõeline armas üliõpilaslinn. Eestisse tulid nad teatud kõhkluste ja eelarvamustega, muljed aga ületasid kõik lootused. Eestlased tunduvat tagasihoidlikud, nende emotsioonid varjatud ja väga vaoshoitud — see olevat esialgu võõrastav. Tudengid paistvat olevat harjunud loenguid kuulama eelkõige passiivselt ja konspekteerima. Praktiliste ainete loengutel võiksid nad küll aktiivsemad olla. Hollandis on neil selleks ka rohkem võimalusi — juuraüliõpilased käivad juba esimese õppeaasta jooksul vähemalt 5—6 korda kohtuprotsesse jälgimas, mida pärast analüüsitakse. Samuti korraldatakse seal lavastatud kohtuistungeid, kus tudengid saavad ise jõudu proovida advokaadi, prokuröri või kohtunikuna. Neilegi järgnevad analüüs ja arutelu. M. Duiveman ütles, et tema loengutel Hollandis tekib alati elav diskussioon, nii et raske on loengut õigel ajal lõpetada. Tartus hämmastas teda algul tudengite vaikimine. Pikapeale aga läksid siinsedki üliõpilased lahti ja küsimusi ning arvamusi tuli palju.

Miranda Duiveman ja Cris Nome jäid oma Tartus käiguga rahule. Nad leidsid vaid, et eelinfot nende esinemise kohta oleks ehk võinud rohkem olla. Aga just niisuguse info jagamise vormid ja moodused olid ka üheks loengute teemaks. Eesti meeldis niivõrd, et siia on kavas tulla puhkust veetma.

JULIA VAHING,
õigusteaduskonna I kursuse tudeng

Tudengifolkloor

Veel mõni laul kunagise Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva rühmalt.

OPTIMISTI LAULUKE

Olen loomult optimist
ja usult riigiusku.
Ajalehe esikülg
mul annab eluusku.
Sealt ma loen, mis otsustavad
head ja tähtsad mehed,
kelle üleskutsed toovad
ära esilehed.
Minu elu helgeks teevad
nende üleskutsed.
Tähtsail meestel on ju tähtsad
tööd ja elukutsed.
Üleskutseid täites näitan
üles oma truudust.
Hea, et meil ei ole karta
üleskutsepuudust.

Euromais 82

Kogu tudengifolkloor on pärit Kirjandusmuuseumi kogudest..

Rubriiki toimetab
JAAN MALIN

ÜKS KUUEST REKTORIKS. KES?

(Algus 1. ja 2. lk.)

P. TULVISTE: prof. Rägoga tutvusin alles täna. Prof. Aaviksooga olen terve aasta koos töötanud ja arvan, et koos temaga saaks ülikool endale äärmiselt töövõimelise ja targa rektori, kes peale kõige muu jagab väga hästi majandusasju. Prof. Allikmetsa näol saaks ülikool endale äärmiselt energilise ja minu meelest äärmiselt agressiivse rektori, agressiivsuses näen ma head iseloomujoont. Prof. Kaasiku puhul saaksime aga äärmiselt tasakaaluka ja tolerantse rektori. Oleme peaaegu aasta reformikomisjonis olnud ja olen prof. Kaasikult püüdnud õppida tolerantsust ning tasakaalukust. Prof. Kilbiga olen olnud kaua aega sõber ja andku ta mulle andeks, aga kui ta ütles täna, et rektor peaks olema peamiselt Tallinnas, ja eelmine kord ütles, et peamine asi on tema pidev kohalolek ülikoolis, siis julgen öelda, et prof. Kilbi puhul saab ülikool endale rektori, kes on ühel ajal kahes kohas.

M. KILP: kahe arstist pretendendiga oleme mitmesugustes situatsioonides koos olnud. Ükskord õnnestus mul prof. Allikmets San Francisco kõverast tänavast alla sõites isegi hirmust röögatama panna, kui ta küsis, kas mul pidurid ka ikka olid. Prof. Aaviksood mäletan juba tudengina, eriti kontakteerunud ei ole. Prof. Rägoga oleme ka siin-seal kokku puutunud.

A.-E. KAASIK: arvan, et kõik kaaskonkurendid on väärikad ja et neid tuleb tõsiselt arvestada. Mõlemad praegused prorektorid on äärmiselt arvestatavad kandidaadid. Prof. Tulviste on end näidanud väga tugeva analüüsijana, kiire mõttelaadiga. Prof. Aaviksoo on kahtlemata üks ebatavaline inimene, küllalt noor, ebatavaliselt küps ja küpse mõttelaadiga, maailma näinud, suurepärase analüüsimisvõimega, ja seal, kus parajasti ollakse, kujuneb automaatselt liidriks. Võib-olla vajaks natuke arendamist käikude prognoosimise oskus. Mati Kilp on äärmiselt normaalne inimene kõikide inimlike omadustega ja kahtlemata sobiv kandidaat, töötanud dekaanina, autoriteetne, ja ma arvan, et mitmed teevad panuse temale kui väikese teaduskonna esindajale. Lembit Rägo, samuti noor mees, on näidanud ennast kõige paremast küljest nii professionaalina kliinilise farmakoloogia arendamisel ja ka Eesti Ravimikeskuse rajamisel. Prof. Allikmetsaga oleme kõige rohkem koos töötanud, ja ta on tõepoolest kohati liiga agressiivne. Ent tavaliselt on ta väljas õige asja eest ja tal on niisugune iseloomujoon, et kui millestki kinni hakkab, siis nii kergesti lahti ei lase. Niisugune joon on kasulik ja võib-olla võidaks ülikool ka sellest.

J. AAVIKSOO: prof. Rägoga oleme koolivennad, tegemist on väga motiveeritud, järjekindla ja konstruktiivse ülesehitusvõimelise noore inimesega. Prof. Kilp oli mu õpetajaks. Kahjuks puuduvad meil ühise töö kogemused. Prof. Kaasiku käest olen püüdnud õppida seda soliidsust, tolerantsi ja tasakaalukust, millele ka prof. Tulviste viitas, eelkõige reformikomisjonis. Arvan, et tema rektoriks valimine annaks ülikoolile kindlasti uue kvaliteedi. Prof. Allikmets on energiline juht ja arvan, et seda jätkuks tal ka ülikooli kui veelgi suurema kollektiivi juhtimiseks piisavalt. Ilmselt on tal on ka juhi kogemusi rohkem kui kellelgi teisel siin. Nii et temast võiks ülikoolile kujuneda tõeline juht. Prof. Tulviste puhul julgeksin väita, et koos töötades oleme paljudest asjadest samamoodi aru saanud. Temal on võib-olla rohkem mõistmist, assotsiatiivset analüüsi ja ehk tunnetust kui minul. Temast saaks ülikoolile ühteaegu väga hea ja mõistev, aga teisest küljest selget sihti nägev, otsustusvõimeline ja järjekindel rektor.

L. RÄGO: kui saaks nüüd kõik need mehed kokku panna, küll siis saaks hea rektori.

AJALOO MUUSEUMI SAATUS

osutus viimaseks pärimiseks. Selle sõnastas prof. Helmut Piirimäe nii: maja perenaised on mures, mis tuleb siia majja uue rektori ajal. Kuulda on olnud kaht erinevat arvamust: selline muuseum on luksus, aitab paarist toast, aga ka seda, et see on ülikooli suur kultuurikeskus.

P. TULVISTE: arvan, et see muuseum on luksus, ja hädavajalik luksus, sest niisugustel vaestel ja viletsatel aegadel, nagu me praegu elame, peab olema üks koht, kus inimene end inimesena tunneb. Minu meelest see on see koht ülikoolis. Mulle meeldib ka mõte, et siin rohkem üritusi korraldada, ja nagu tänagi, lauad niimoodi paigutada. Ka rektori vastuvõtte võiks siin jätkata.

A.-E. KAASIK: arusaamatus võis tekkida sellest, et reformikomisjonis rääkisime, kui palju midagi maksab. Mina olin ainuke inimene, kes küsis, mis ajaloomuuseum maksab, aga ma ei ole kunagi mõelnud, et selle peaks kinni panema. See on üks esinduskoht, mis ülikoolil on ja peab olema.

L. ALLIKMETS: me hakkame nüüd sente hoopis rohkem lugema ja Moskva ei anna juba ammu enam midagi nagu varem. Seepärast arvan, et see siin on filosoofiateaduskonna maja. Kui tulla siia päeval külalistega, on näha, et muuseum on tühi, üliõpilasi siin ei ole, midagi ei toimu. Aga see ülesanne tuleb lahendada filosoofiateaduskonnal. Mina pooldaksin, et kõik humanitaarmuuseumid oleksid filosoofiateaduskonna hoole all.

M. KILP: las jääb ülikoolikeskseks muuseumiks, mitte teaduskonnale.

J. AAVIKSOO: ülikooli *image*'i saavutamiseks on muuseum kaasa aidanud koos raamatukoguga. Muuseumi ei peaks viima teaduskonna alla, nii see kui raamatukogu ja botaanikaaed peaksid olema EV riigieelarves, sest need on kultuuriasutused ja peaksid kaugele välja paistma.

AMEERIKA TARTU ÜLIKOOLIS

Läinud nädalal avati ülikoolis esimene omanäoline üksus — **PÕHJA-AMEERIKA UURINGUTE KESKUS.** Ameerikaga on ülikoolil ennegi sidemeid olnud, Ameerika-uuringutestki ei ole mööda minna saadud. Nüüd peaks kõik ladusamalt laabuma. Rektor prof. Jüri Kärner ütles ajaloomuuseumis keskust avades, et sellest tuleb stardirada ülikooli Ameerika-uurijatele, Ameerika teadlastele aga maandumisrada. Uurimiskeskust juhatab inglise filoloogia korraline professor Krista Vogelberg.

Avamisest võtsid osa ka USA suursaadik Eestis Robert C. Frasure ja välisministeeriumi kantsler Alar Olljum. Keskus avati suuresti tänu Ameerika prof. Georg Eiseni ideele ja kaasabile.

GEENIDEGA ÕPETAJATE ETTEVALMISTAMISE VILETSUSE VASTU

PROLOOG

Tartu Ülikool on läbi aegade tegelnud õpetajate ettevalmistamisega, viimastel aastakümnetel ühesuguste õppekavadega nii keskkooli vanema astme ehk gümnaasiumi kui ka põhikooli teise astme (5.—9. klass) jaoks. Kui mitte kõigis, siis vähemasti enamikus arenenud maades on omaks võetud, et nimetatud kaks kooliastet eeldavad erineva ettevalmistusega õpetajaid, kuna probleemid, millega õpetajad kokku puutuvad, on üsnagi erinevad. Põhikoolis on raskuspunkt õppijate elutee ja enesemääratluse abistamisel, vanemas keskkooliastmes, eriti diferentseeritud keskkooli korral, kus õppijad teevad esimese vaba valiku ja eelisjärjekorras minnakse õppima teatud kindlaid õppeaineid, on õpetaja põhiülesanne oma ainet hästi õpetada. Põhikooli teises astmes on paljudes maades aineõpetamiselt üle mindud integreeritud ainetsüklite (loodusteadused, sotsiaalteadused, keeled) õpetamisele, et tagada kooliõppimise suuremat tähenduslikkust õpilastele ja teadmiste paindlikumat kasutamist igapäevaelus. Kõik see kajastub otseselt ka õpetajate ettevalmistuses.

Tartu Ülikooli pedagoogika keskuse initsiatiivil ja koostöös keemia-, füüsika-, bioloogia- ja matemaatikaosakonna õppejõududega valmistati peaaegu aasta jooksul ette õppekava projekt **põhikooli loodusteaduste õpetajate** ettevalmistamiseks TÜ baasil ja taotleti spetsiaalse vastuvõtu avamist. Eesti Kultuuri- ja Haridusministeerium eraldaski 25 kohta. Edasi oleks olnud loogiline lisaks esialgse õppekava jätkuvale kollektiivsele lihvimisele lahendada organisatoorsed küsimused: millise teaduskonna või osakonna juures vastuvõtt avada ja kuidas vastu võtta, pidades hästi meeles, et tegemist on tõesti põhikooli õpetaja ettevalmistamisega. Eeldades tihedat koostööd ja õppetöö korraldamisel vastavate osakondade (füüsika, keemia ja bioloogia) vahel. Vastuvõtu avamine oleks võinud toimuda nii keemia-, füüsika,- bioloogiaosakonna kui ka pedagoogika keskuse juures. Õppetöö koormust poleks see kuidagi pidanud mõjustama, küll oleks aga ühele neist kaasa toonud lisakohustusi ja vastutust ning planeerimistööd.

JÕUVÕTTED

Paraja üllatusena kuulsid viimasest osakondadevahelisest planeerimiskoosolekust osavõtjad, väljaarvatud bioloogiaosakonna esindajad (dekaan prof. T. Maimets, prof. A. Heinaru ja...), kes ilmusid välja uue verivärske ja enamikule osavõtjatest varem mittetutvustatud õppekavadega, et vastuvõtt on kinnitatud bioloogiaosakonna juurde selle osakonna vastuvõtu vähenemise korvamiseks viimastel aastatel. Küsimusele, mis senisel pariteetsetel alustel koostatud õppekaval viga on, ei osanud dekaan Maimets vastata muud, kui, et näeb seda esimest korda. Aastajagu kestnud kollektiivset ettevalmistustööd ei pidanud rektoraat ülikooli valitsuses ärakuulamise vääriliseks. Vastuväide, millest ülejäänud maailm kuidagi aru ei taha saada, mis aga siinsete bioloogiaprofessorite J. Kärneri ja A. Heinaru esituses ilma teeb, on, et õpetajaks sünnitakse, mitte ei õpetata. Järelikult on meie ülesanne õpetada vaid akadeemilisi teadmisi ja seejärel saadame ülikooli lõpetanud kooli oma sünnieeliseid näitama. Samas võiks ju küsida, miks ei sünnita siis bioloogiks, geneetikuks, füüsikuks või kelleks tahes, ja miks me vastava hariduse andmise peale nii palju aega ja raha raiskame.

Tugevana või isegi põrmustavana näib ka see väide, et pedagoogiline ettevalmistus ülikoolis on vilets, ärme anna seda üldse. Laseme kõiki üliõpilasi õpetada vaid seal, kus on tugevad õppejõud. Aga kuidas saada üle sellest, et Eesti koolil on vaja siiski põhikooli õpetajaid, keda ülikool peaks, tõsi küll, paremini ette valmistama; ja ilmselt on vaja majandusspetsialiste ja veel kedagi, keda ülikool ei suuda praegu eriti hästi ette valmistada. Ilmselt on ainult üks tee — ülikooli rektoraat peab tegudega kaasa aitama vastavate osakondade tugevnemisele, aidates seega kaasa ka õppimisvõimaluste laiendamisele teistes maades, võttes aktiivselt osa vastavate alade õppejõudude kaadriprobleemide lahendamisest, selle asemel et ülejäänud publikuga lihtsalt kaasa kiruda.

Väide selle kohta, et õpetajaid ettevalmistavate osakondade hulgas puudub ühine arvamus, ei õigusta millegagi otsustamisõiguse ebakompetentset kasutamist. Vaidlemine on märk sellest, et midagi arutatakse, pole olemas arrioorseid ja ainuõigeid lahendusi, mmida akadeemilise elegantsusega vaidlustamatult vastu võtta.

EPILOOG

Kui viimastel aastatel on rektoraadil üldiselt kas puudunud arvamus, või on alttulevat initsiatiivi õpetajate ettevalmistamise kõsimustes peetud tülikaks, siis nüüd tehti küll kiire ja jõuline otsustus, kus autoriteetidena viidatud isikueesotsas rektori ja mõne ministeeriumi ametnikuga osutusid ka ise puht juhuslikult bioloogideks. Kogu otsustamise protseduur, jäarvame, et mitte ainult, osutus äärmiselt ebademokraatlikuks ja kebakompetentseks. Kas ei asendatud küsimus õpetajate ettevalmistamisest hoopis küsimusega bioloogiaosakonna soliidse vastuvõtutaastamisest? Seda enam, et vastuvõtt põhikooli õpetajaks tahetakse teostada bioloogide vastuvõtusees, et keegi jumala pärast eiteaks, et äkki tuleb minna kooliõpetajaks ja mine tea, äkki veel ainult põhikooli õpetajaks. See on kauakestnud poliitika, mille üks tagajärgi on ka see, et õpetajate ettevalmistus Tartu Ülikoolis jätab kõvasti soovida kaadri nõrkuse tõttu. Loodame, et meie järgmine rektor ei lähe nii uljalt nende juurte kallale, millest meie endi ülikool toitub — kooliõpetaja ettevalmistuse kallale. Eesti jaoks on ilmselt ka liigne luksus hoida puhtakadeemiline ülikool ilma õpetajate ettevalmistamiseta. Ja jääks suure osa Eesti teadlaste ja kultuuriisiksuste potentsiaal kasutamata õpetajate ettevalmistamisel, ka põhikooli õpetajate ettevalmistamisel. Praegu näib ülikooli autonoomia toitvat sisemist iseendaolemist.

Tulles tagasi põhikooli õpetaja ettevalmistamise juurde, tuleks silmas pidada, et kooliõpilaste puhul pole ainutähtis küsimus, mida õpetada, vaid hoopiski enam, miks ja kuidas midagi õpetada. Nende küsimuste vastamisele aitab vaevalt kaasa bioloogiaalaste akadeemiliste õppeainete mõõdutundeline kuhjamine õppekavasse.

Päris lõpus sooviksime meie oponentidele märksa enam demokraatiat mistahes otsusteni jõudmistes. Näib, et ka demokraatia eelpeitu vaid geenides, tuleb tedagi tundma õppida.

PEETER KREITZBERG,
MATI SALUNDI

INFO • INFO

TEMPUSE grantidest

Teatavasti on lähim tähtaeg toetuste taotlemiseks TEMPUSE-programmi raames 15. juuni 1993. TEMPUSE keskus Brüsselis teatas taotlemise korra kahest muudatusest.

Esiteks on võimalik ühisprojekti (JEP) ettevalmistamiseks Hispaanias, Itaalias, Portugalis ja Iirimaal saada toetust juba alates 1. septembrist 1993 (muudel juhtudel 1. jaanuarist 1994).

Teiseks on vaja kõigil soovijatel esitada taotlus kahes eksemplaris (vormid saab välissuhete osakonnas Ellen Auninilt).

TÕNU KOLLO,
TÜ TEMPUSE kuraator

KÜLALISLEKTORI LOENG

DR. JACQUES TERSTEEG GRONINGENI ÜLIKOOLIST

ESMASPÄEVAL, 24. mail kell 10.15 keeltemaja ruumis 216.

Teema: **WOMEN IN 13TH-CENTURY NETHERLANDIC LITERATURE** (inglise keeles).

SUVI 1993

VAREMURRU PUHKEKESKUSES

LASTELE 8—15 a.

7. 06—27. 06 TUUSIK 800 kr.
29. 06—19. 07 TUUSIK 800 kr.

PEREDELE

21. 07—30. 07 TUUSIK 400 kr.
1. 08—10. 08 TUUSIK 400 kr.

NOORTELE 18—25 a.

12. 08—22. 08 TUUSIK 400 kr.

KOHTUMISENI VAREMURRUS!
Info Pärnus Rähni 2a tel. (244) 40 581

ÜLIKOOLI KLUBIS

sel nädalalõpul ja Järgmisel nädalal

Reedel, laupäeval ja pühapäeval kl. 21 DISKOÖHTU.

Teisipäeval, 25. mail kl. 21 *special*-disko.

Kolmapäeval, 26. mail kl. 21 DISKOÖHTU

Narva mnt. 27 kohvikus.
HOOAJA (?) LÕPUPEOD ÜLIKOOLI KLUBIS
28., 29. ja 30. mail.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 1288. Tiraaž 1500.

35 180

Raamatukogu

NR. 19 (1716)
REEDE,
28. MAI
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

TÄNASES UT-s:

- INTERVJUU REKTORIGA
- VASTAVAD REKTORIKANDIDAADID
- KÜSITLUS
- BAERI MAJA OHUS!
- 2 TEATRILUGU
- EDUSTUSEST KA

ET MEIL OLEKSID KÕIGE PAREMAD ÕPPEJÕUD JA KÕIGE PAREMAD ÜLIÕPILASED

❐ *Professor Jüri Kärner oli peaaegu viimane viiekümse aasta jooksul esimene v a l i t u d rektor. Kui palju tal oma kavatsusi teostamata jäi, teab vaid ta ise. Kui palju ta aga tegi, seda mõistame kõige paremini alles teatud aja möödudes. Loodame kuulata tema tuumakaid esinemisi ka pärast rektoriametist vabanemist.*

● INTERVJUU REKTOR PROFESSOR JÜRI KÄRNERIGA ●

● Kui Teid 1988. aasta juunis rektoriks valiti, ei olnud ju ülikooli juhtimine Teile võõras. Olite olnud tükk aega õppeprorektor, ka rektori kohusetäitja. Süsteem, struktuurid olid tuttavad. Nüüd tuli Teil ühteaegu varem tehtut lammutama hakata ja uut kujundada. Kui kergelt või raskelt see iseendale tuli?

Ma ei taha sellega hästi nõustuda, et ülikooli juhtimine ei olnud mulle võõras. Eriti esialgu oli mul selline tunne, et ma ei haaranud ülikooli suurust ja et see valgus kuidagi laiali. Oli ju neis tingimustes, mis alles siis kujunema hakkasid, ülikooli juhtimine põhimõtteliselt midagi muud kui varem. Praegu on see saanud mulle märksa selgemaks ja nüüd teaksin, millise strateegilise plaaniga peaks edasi minema ja mida tegema.

Aga siis ei olnud see veel sugugi lihtne. 1988. aastal alles hakkas NLKP mõju tagasi tõmbuma, algul oli see veel väga tugev. Kui kirjutasin Bolognas alla ülikoolide Suurele Hartale, sain selle eest korduvalt noomida. Endisest Nõukogude Liidust said välja ainult üksikud ülikoolid ning perifeeria omi ei lastud sinna ligi.

Seniajani olen alles hoidnud kirjavahetust sõjalise õpetuse asjus, kus kõrgemad ülemused Moskvast käskisid tühistada minu käskkirja sõjalise õpetuse lõpetamise kohta. Kõik see takistas uue kujundamist.

See oli ka aeg, kus sõnaõigus järk-järgult kasvas, mis oli küll loomulik, kuid millega kaasnesid sageli oma tegude eest vastutuse puudumine nind distsipliini langus. Õppetöö muutus esialgu kuidagi vähetähtsaks, tähtis oli poliitika. Minu meelest ei olnud meil mitte niivõrd majanduslik kui eetiline kriis ja see kajastub veelgi tahtmatuses teha tööd 2 korda 8 tundi ööpäevas, nagu see ühes teadusasutuses peaks olema. Plahvatuslik välisreiside kasv tõi juba iseenesest kaasa omamoodi tööluuse. Mind see kõik painas: ülikooli juhina oli vaja inimesed tööle panna.

Nii imelik kui see ka ei ole, on minu teadustöö teema just degradatsioonist. Lammutamine peab olema iga uue ehitamise eel, päris vanale ei saa uut luua. Esimese kahe aasta jooksul jooksid aga mitmed nõudmised lammutamise kõrval luhta, nagu näiteks põhimõtteliselt uued õppeprogrammid jm.

Uus strateegiline plaan koosnes neljast punktist.

1. Kõigepealt oli vaja taastada teaduskondlik struktuur, s.t. panna lähedased kooslused vaatama ühes suunas, mitte lasta väikestel teaduskondadel üksteist vastandada.

2. Moodustada professuurid. Oli vaja leida need alad, mida saame õpetada ainult siin, ja need, mida saaksime teha odavamalt, kuid samal tasemel, mis mujal. Oli ilmselge, et märgatavalt uuenenud professorite korpus tõi ülikoolis kaasa uue töötegemise laine.

Kõikjal ei peetud korralisele professorile esitatud nõuetest siiski kinni. Kahjuks oli suure nõukogu otsustusvõime märksa nõrgem. Lootsin selle liikmete suuremat sekkumist, kuid paistab, et saksa akadeemilisest elust pärit meie kollegiaalsus ei luba öelda midagi halba teise teaduskonna kohta ja reeglina teiste teaduskondade asjade vahele ei sekkuta.

Lohutada võib sellega, et maailma mõistes ei ole meil tegelikult ühtki korralist professorit. Korraline professor nimetatakse kohale kuni pensionile minekuni. Meie professorid on valitud ajutiselt ja ülikooli nõukogul on võimalus oma vigu parandada.

3. Luua ainesüsteem ja uued õppekavad. Neid saime nõuda alles pärast professuuride loomist. Kui need kõik kokku pandi, oli võimalik näha, kui palju on siiski parallelismi teaduskonna sees või teaduskondade vahel.

(Järg 2. lk.)

REKTORIKS SAADES

Jälle küsiti kandidaatide käest, mida nad teeksid, kui on juba rektoriks saadud. Seekord korraldas aulas kohtumise arstiteaduskond, kust on esitatud kolm rektorikandidaati. Neist prof. Lembit Rägo seekord puudus, sest viibis Tallinnas. Põhimõttelised vastused mitme küsimuse kohta on kõlanud juba varem, seepärast teeme küsimustest-vastustest vaid väikese läbilõike.

Küsimusele ülikooli juhtimise struktuuri kohta vastates ütlesid Jaak Aaviksoo ja Peeter Tulviste, et toetavad pidevalt töötavate komisjonide loomist, kes loomulikult ei saa kõige eest ise vastutada, kuid töötavad eelnevalt siiski läbi olulised küsimused. Lembit Allikmets ei poolda eriti komisjonide loomist, samuti piisab kolme asemel kahest prorektorist. Üldiselt peeti vajalikuks nii rektori, dekaanide kui teaduskondade osatähtsuse suurendamist.

Taas puudutati ülikooli finantseerimist, millest on avalikult siiski üsna palju juttu olnud. Tundub, et palju tuleb ülikoolis üle rääkida, mõnest asjast ei oleks nagu varem kuuldudki. Kahjuks puudutas see ka mõne kandidaadi muuteemalist vastust. Toimetus teeb siit järelduse, et nähtavasti tuleks ülikoolijuhtide iga käiku ministeeriumides ja valitsuses eraldi kajastada, sest sellekohane teave koosolekute ülevaadetes kaob lihtsalt silmist. Vaatamata koondamistele ja kokkuhoiule on ülikoolimeeste käigud pealinna siiski raha juurde toonud. Üle kordama siin ei hakka, võiks lugeda eelmisi lehti.

Huvipakkuva ühise küsimuse esitasid professorid Jüri Allik (psühholoogia), Paul Kenkmann (sotsioloogia) ja Jaan Kõrgesaar (eripedagoogika). Kas toetaksite rektorina sotsiaal- ja käitumisteaduste teaduskonna loomist? See puudutab nii filosoofia- kui ka praegust sotsiaalteaduskonda. Taas arvati, et enne peab probleemiga põhjalikult tutvuma, alles siis saab «jaa» või «ei» öelda. Kogu ülikooli potentsiaal tuleks aga kahtlemata ära kasutada, praegu see nii nähtavasti ei olevat.

Teaduslaborite likvideerimise kohta leidsid kandidaadid, et teadus ei ole ülikoolist siiski kuhugi kadunud. Ilmselt mõistavad eri inimesed üht või teist mõistet ka erinevalt (kas labor on kindla ruumi ja kindlate inimestega või on see ka näiteks kord ühe kord teise projektiga töötamiseks). Prof. Tulviste arvates ajad vahelduvad, kord leitakse tarvilik midagi kaotada, midagi luua, ümber struktureerida. Kogu maailmas käib kõrgharidusreform, see pole kunagi kuhugi kadunud ning vastavalt ajale ja oludele on eelis kord ühel kord teisel vormil.

Selle lehenumbri ettevalmistamise ajal, s.o. kolmapäeval oli oma kandidatuuri tagasi võtnud L. Rägo. Seda võib teha veel reedel kuni hääletamise alguseni. Niisiis, valimisvõitluse lõpp paistab ja reedel selgub, kellest saab uus rektor.

Praegu kandideerivad: JAAK AAVIKSOO (prorektor, füüsika-keemiateaduskond), LEMBIT ALLIKMETS (dekaan, arstiteaduskond),AIN-ELMAR KAASIK (arstiteaduskond), MATI KILP (matemaatikateaduskond) ja PEETER TULVISTE (prorektor, filosoofiateaduskond).

Küsida võib ikka!

PROFESSOR PEETER VIHALEMM,

● Kindlasti oled juba otsustanud, millise kandidaadi poolt annad oma hääle. Mida aga tähendab Sinule kui massikommunikatsiooni ja žurnalistika korralisele professorile rektori valimine?

Minu konkreetsel erialal ei ole siin erilist tähendust. Rektori valimine tähendab mulle võimalust saada ülikooli etteotsa mees, kes mõistab ülikooli tähendust Tartu ja Eesti jaoks. Ma arvan, et professor Peeter Tulviste sobib rektoriks ka selle poolest paremini kui teised kandidaadid.

TÜÜ VALITSUSE ESIMEES INDREK OSTRAT,

● Mida ütleb üliõpilaskonna juht rektori valimise puhul?

Minul on kahe kandidaadi suhtes päris ükskõik, kumb neist rektoriks saab. Need on Aaviksoo ja Tulviste. Aga tähtis on see, et kui rektoril on administreerivad ülesanded, et nemad sobivad siis selle koha peale kõige paremini ja suudavad ülikooli tippjuhtkonda hoida kontrolli all. Üliõpilasi peaks olema aga valijate hulgas üks kolmandik.

REKTORI SEKRETÄR BENITA VISSEL,

● Teie tunnete rektoreid mõnevõrra lähemalt kui keegi teine ülikoolis. Mitme rektori ajal olete siin töötanud?

Mind võttis 1946. aastal rektoraati stenografistina tööle rektor Alfred Koort. Enne pidin tegema proovitöö. 1968. aastal tuli kaks nädalat asendada rektor Feodor Klementi sekretäri ning sellest ajast ma siia jäingi. 1970. aastal asus rektorina tööle Arnold Koop ja 1988. aastal valiti rektoriks Jüri Kärner.

Tahaksin öelda, et meie ülikoolil on ka väga halbadel ja rasketel aegadel olnud ikka võimalikult head rektorid, kes on suutnud töötajaid omavahel liita. Ainult tänu sellele oleme kõigele vaatamata säilitanud midagi väga olulist, midagi, mis annab jõudu ja lootust tulevikuks.

Ülikooli võiks üldse võrrelda suure sümfooniaorkestriga, kus kõik oleneb iga liikme oskustest, täpsusest ja koosmängu tunnetamisest. Dirigent peab tunnetama orkestri iga liiget, tema võimeid, eripära. Orkestrant peab jälgima ja mõistma dirigendi iga liigutust, pilku, ilmet, tunnetades samal ajal kogu ansamblit. Nii ka meie. Iga üliõpilane olenemata teaduskonnast või kursusest peaks end alati ja kõikjal tundma arvuka ja mitmekihilise üli-koolipere täieõigusliku liikmena, vastutama oma ülesannete täpse täitmise eest ülikooli kui terviku huvides. Ainult sõbralik, sujuv ja tõrgeteta koostöö viib sihile ja tagab ülikooli hea maine.

NIMETUKS JÄÄDA SOOVIV HABEMEGA DOTSENT,

● Kui palju usute kandidaatide valimiseelseid lubadusi?

Ega suurt usugi, rääkima ja lubama peab ikka midagi. Väga palju oleneb edaspidi ülikooli kui terviku tundmaõppimise suutlikkusest, omaenese töövõimest, meeskonnast, ja mis seal salata, ka vabariigi valitsusest, rahadest. Hea, kui meestel on oma programm ja nad on võimelised sellest palju korda saatma. Veel parem, kui selle kordasaatmise ajal võimu ja valitsemise juures inimlikuks jäädakse, kui võim pähe ei hakka. Ei muuda mitte ainult võimul olek, vaid ka tööpinge, tunnetamine, et kõik kipub kuhjuma...

Naljakas on ka see, et kandidaatidel on korraga ülikooli kohta nii palju mõtteid. Huvitav, kas keegi neist varem rektorile mõne ettepaneku on teinud. Prorektorid ehk on.

Üliõpilasstipendiumid

Eesti Teaduste Akadeemia Sihtfond eraldas üliõpilaste teadustöö toetamiseks üliõpilasstipendiumid (ca 500 kr.) kahele füüsika-keemiateaduskonna üliõpilasele. Need on:

VEIKKO SAAR «Suuremastaabilise kosmoloogilise struktuuri frontaalne kirjeldus» (juhendaja Dr. Sci. E. Saar, teoreetilise füüsika instituut) ja

TOOMAS PLANK «Osooni süntees kõrgsageduslahenduses» (juhendaja f.-m. kand. A. Haljaste, eksperimentaalfüüsika ja tehnoloogia instituut).

Prof. ENE ERGMA,
füüsikaosakonna juhataja

ET MEIL OLEKSID KÕIGE PAREMAD ÕPPEJÕUD JA KÕIGE PAREMAD ÜLIÕPILASED

❐ Rektoril on tulnud viie aasta jooksul:

* alla kirjutada paljudele lepingutele — 1989. aasta aprillis näiteks koos Helsingi Ülikooli tolleaegse rektori prof. Päivio Tommilaga TÜ ja HÜ vahelisele koostöölepingule;

* nurgakivisid panna ja ehitusauku šampust kallata, nagu näiteks 1990. aasta detsembris humanitaarhoone ehitusplatsi üleskaevamise juures;

* osaleda allasutuste pidulikel sündmustel — füüsika-keemiateaduskonna dekaani inauguratsioon (fotol tolleaegne prodekaan dots. Rein Pullerits ja õppeprorektor prof. Heino Siigur.

* Viimasel fotol on rektor koos raamatukogu direktrissi Malle Ermeliga viie miljonenda raamatu registreerimise tseremoonial.

(Algus 1. lk.)

4. Kontrollisüsteem. Ennekõike **eneseanalüüs,** et inimesed ise annaksid endale aru, mis on nende tegevuse eesmärk, mis suunas liikuda, kuidas jõuda sellisele tasemele, mis annab nende tööle kõige kõrgema hinde. Nüüd on esimene teaduskond saanud rahvusvahelise hinnangu ja loodan, et juunikuu nõukogus arutatakse majandusteaduskonna arenguteed põhjalikult läbi.

Tagasi vaadates võib öelda, et kõik see ei tulnud kergelt. Väga palju tuli lugeda kõrgkooliteemalist kirjandust. Minu viimase viie aasta kõrghariduspoliitika artikleid on avaldatud ka rahvusvahelistes ajakirjades ja kogumikes. Ei olnud kerge endale selgeks teha, milline peaks olema kõrgkooli korraldus, tema juhtimine, kuid sain ka palju kogemusi. Kasulik oli näha, kuidas seoses suure impeeriumi kokkulangemisega hakati Euroopa kõrgkoolikorralduses läbi viima sügavat restruktureerimist. Reforme tuli teha eelkõige ressursside nappuse tõttu, nende üleküllust ei ole ka meil kusagilt oodata.

Eriti radikaalne reform toimus endise Ida-Saksa kõrghariduses. Reform toimub praegu Soomeski: ülikoolide arvu kahandatakse, suureneb ametikõrgkoolide hulk. Sealtki on midagi kasulik õppida. Näiteks Vaasa kaubanduskõrgkool kasutas Ida-Saksa õppekavasid, kus üliõpilaste õppeaeg oli küllalt lühike, ainesüsteemis on see ju pikem. Kuulujuttudel, mis on siin lahti lastud, et naabermaad lähevad tagasi kursusesüsteemile, ei ole alust.

● **Intervjuus ülikooli ajalehele 1988. aasta 1. septembril olete öelnud, et prorektorist rektoriks saamise puhul on erinevus põhimõtteline, enam ei ole kellegi taha pugeda, peab otsustama ise ja kiiresti. Kui suur siiski on rektori otsustusvõimalus?**

Ega see väga suur ei ole, sest oleme ikkagi riiklik ülikool. Eriti vähe saame otsustada finantseerimisel. Kogu senine jõud on läinud reformile. Järgmine aste peaks olema ülikooliharidus tulemuslikkuse hindamine: milline on ühe või teise magistri- ja doktoritöö väärtus, ka artikli väärtus? Siin peab olema tulemuse mõõtmiseks väljakujunenud süsteem. Rektori otsustusvõime oleks märksa suurem, kui oleks olnud selge teaduskondade ja allüksuste töö tulemuslikkus, et neid oleks saanud siis ka vastavalt stimuleerida. Erinevus on põhimõtteline. Toetada tuleb neid, kellel on edasiminekuks kaasaegne, paindlik programm, mitte neid, kes on klammerdunud vana külge.

● **Mida meenutate rektoriaastatest parema meelega?**

Et hakati rohkem tööd tegema ja vastvalitud professoritega muutus töö sisukamaks.

Saime käima kraadiõppe ja nagu näitas hiljutine dissertatsioonide ja kaitsmiste analüüs, ei ole meil midagi häbeneda. Kohati on magistrite puhul latt vahest liialt kõrgele tõstetud. Mõningane eklektika kraadide tõlgendustes peaks kaduma, kui me maailmalt õppida tahame.

Rõõmu on teinud meie üliõpilaste edukus välismaal. Mitmel alal on meie noored doktoriõppes ja olen päris kindel, et ülikoolil on varuks vääriline õppejõudude vahetus.

Nagu viimase kahe aasta aruanded näitavad, on ülikoolis tippteaduse tase kasvamas. Suureneb eelretsenseerimisega teadustööde hulk ja rahvusvaheline tsiteeritavus.

Ja väliskontaktid. Ei jõua loetleda häid kolleege välismaalt, kelle nõuanded olid minu jaoks hindamatud. Paljudest on saanud mulle head sõbrad ja loodan, et nad on seda ka tulevikus.

Kindlasti andsid need aastad mulle kasulikke kogemusi, elutarkust ja loendamatul arvul kokkupuuteid väga toredate inimestega. Südamlik tänu neile kõigile, eriti dekaanidele ja veelgi rohkem mu lähimatele abilistele — prorektoritele! Meid, tegelikult väga erinevaid inimesi liitis alati üks soov — teha ülikooli paremaks.

● **Millega Te rahul polnud ja pole?**

Seda on väga palju. Kõigepealt seadusandluse küündimatus, millega tuli kogu aeg kokku puutuda. Senini puudub ülikoolide seadus. Meie põhimäärus on juba vananenud, sest tegelikkusega on palju vasturääkivusi, ja see tuleks kiiresti peatada. Autonoomia autonoomiaks, aga väga palju asju oleks pidanud olema lahendatud riiklikul tasandil, ka kõrgkoolidevaheline seis oleks olnud märksa selgem. Pole selge, milline on riigi põhjendatud tellimus ülikoolilt. Ameerika külalised ei suuda kuidagi uskuda, et meil ei ole valitsuselt selgelt formuleeritud tellimust.

Suurt muret teevad finantsraskused. Ehitused on pooleli, see vaevab väga. Sügiseks peaks küll jupikese Lossi tänava majast valmis saama, aga Lillemäe ehitus on seiskunud. Arstiteaduskonna prekliiniliste ainete õppehoone ehitamiseks on vaja välislaenu, selleks on valitsusjuhi põhimõtteline nõusolek olemas. Me ei saa õpetada ja uurida kaasaegsel tasemel, kui materiaalne baas on nii nõrk ja pole ruume.

Ja muidugi pensioniseadus. Hiljutine rahandusministeeriumi kiri toonitas veel kord, et me ei tohi maksta oma emeriitprofessoritele nn. pensionilisa, sest ülikooli raha tuleb riigieelarvest. Tuleb leida mingi muu tee.

Ma ei ole sugugi rahul sellega, et üliõpilastega puutusin vähe kokku. Praegu on neil märksa tõsisemad probleemid kui viis aastat tagasi. Meie üliõpilane on jäänud suhteliselt omapead ja me ei teagi nende probleeme. Ülikooli kõige suurem ja tähtsam ülesanne peale teadmiste andmise on anda noorele inimesele elu mõte. See peab tulema iga õppejõu isiklikust eeskujust. Iga õppejõud peaks endalt küsima, kas ta on seda suutnud teha.

Meelehärmi valmistas kohatine soovimatus koostööd teha või siis tahtlik tegelikkuse moonutamine. Ei saa jääda ükskõikseks, kui ülikooli õppejõud on loobunud konkreetsusest, ei kasuta oma kirjutises tegelikke arvnäitajaid, salgab maha ülikooli nõukogu ja valitsuse otsused ning tahab endale nime teha vaid toore lahmimise ja tigedusega. Üks taoline kirjutis ilmus meie pedagoogikaliidritelt. Autorite poolt nuputatud pealkiri tegi mind küll päris keeletuks.

Kuid eks õppejõudude probleem tervikuna jääb meie ülikoolis lähiaastatel püsima. Väikesel maal on ka inimressursid piiratud. Sisuline integratsioon TA-ga ikkagi takerdub ja Rootsi teadlaste hindamisraamatut ning soovitusi ei ole riiklikul tasandil arvestatud. Nõuanded kogu kõrghariduse ja teaduse korraldamiseks selles hindamiskokkuvõttes on ära toodud piisava selgusega, kui vaid tahetakse lugeda rohkem kui ainult esimeste ridade sundviisakust.

● **Tollessamas intervjuus olete öelnud, et saada austatud rektoriks, peab enne saama tunnustatud teadlaseks. Miks nüüd tahate jälle teaduseteele tagasi pöörduda?**

Olen seda põhjendanud juba mitmes varasemas intervjuus. Olin vist liiga noor, et rektoriametit vastu võtta. Aga ülikooli professori jaoks on niisugune kirjutamata seadus, et ei tohi vastu hakata ülikooli teenimisel. Nüüd tahan tõesti kõrgkooliteaduse, s.t. kõrghariduspoliitika ja kõrgkoolikorralduse juurest tagasi minna oma arengubioloogia juurde. Tasapisi olen seda ka edasi teinud.

● **Millisena tahate näha uut rektorit ja mida talle soovite?**

Kõik kandidaadid on toredad ja võimekad. Olen öelnud kõigile, et rektor peaks olema oma iseloomult hea inimene, sest ülikoolis tuleb akadeemiliselt käituda ning mitte ette võtta väga järske muudatusi. Muidu kipuvad nii suured laevad kummuli minema.

Uus rektor peaks endale kõigepealt selgeks tegema oma tegevuse eesmärgid. Milliste jõudude ja vahenditega tuleb edasi liikuda, saab teada ülikooli allüksuste eneseanalüüsist.

Sooviksin, et uus rektor võtaks märksa rangemalt ja süstemaatilisemalt käsile nii kontrolli kui ka hindamissüsteemi, et õppekavasid analüüsitaks suures nõukogus. Sel kevadel me ei jõudnud seda teha. Jätkata tuleks interdistsiplinaarsete keskuste rajamist, selleks on vaja kaasa tõmmata ka TA instituute. Niisuguse integreerimisega anname eriti üliõpilastele motivatsiooni rohkem tööd teha. Elu muutub ja koguaeg tuleb leida uusi teid edasiminekuks. Soovin, et laboratooriumides ja instituutides oleksid põhilised teadustöö tegijad noored doktorandid värskete ideedega. Tartu Ülikool peaks üldse olema rohkem avatud kogu Eestile, meil on küll, mida pakkuda. Kahjuks esineb meil ka akadeemilises süsteemis vana mentaliteeti, kus kaupa hoitakse rohkem leti all kui leti peal.

Ja soovin, et meil oleksid kõige paremad õppejõud ja kõigist kõige paremad üliõpilased. Selleks uuele rektorile tugev käepigistus. Jõudu tööle!

Oma viimase intervjuu profes sor JÜRI KÄRNERI kui rek toriga tegi ***VARJE SOOTAK***

Valmuteadlane meditsiiniharidust juhtimas

13. mai keskpäeval valis Lüübeki meditsiiniülikooli nõukogu uueks prorektoriks Tartu Ülikooli suure sõbra, oma meditsiini- ja teadusloo instituudi direktori Dietrich v. Engelhardti. Vastse prorektori isa on sündinud Tartus majas, mis praegu Kirjandusmuuseumi raamatukogu koormat kannab. Professor v. Engelhardt laseb tervitada oma sõpru psühhiaatria, patofüsioloogia ja patoanatoomia tollastest kateedritest, nimeliselt ja eriti aga prof. H. Everausi ja prof. L. Allikmetsa, kellele kui tuttavale rektorikandidaadile valmistub põialt hoidma.

Prof. D. v. Engelhardt peab soovitavaks kajastada ka Eestis tema valimise juhtumit kui näidet, kuidas Saksamaa teadusintegratsioon on jõudnud üpriski uudsele tasemele. Nimelt on Lüübeki meditsiiniülikool puhtalt arstide koolitamise koht. Ei ole seal farmatseutide ega õdede väljaõpet. Vastne prorektor aga ei ole meedik. Tema on tõusnud professoriks, direktoriks ja prorektoriks möödunud sajandi romantilise kirjanduse uurijana ning tohutu hulga artiklite autorina, mis käsitlevad meditsiinilisi kontseptsioone kirjanduses ja kirjandust meditsiiniterminoloogia allika ja püsistajana.

Esimene vaimuteadlane meditsiiniülikooli juhtimas!

VALDAR PARVE

Juhan Peegel
TÜ eetikakomisjoni esimees

AVALIKU SÕNA NÕUKOGU VASTAB*

Saadame Teile ärakirja Avaliku Sõna Nõukogu otsusest.

ASN arutas 13. mail professor Juhan Peegli poolt ja omal algatusel tõstatatud küsimust ajakirjanduseetika rikkumisest KGB nimekirja käsitlevate kirjutiste sarjas ajalehes EESTI AEG (EA).

Nõukogu leidis, et dokumentide avaldamine ei ole iseenesest taunitav, kui materjal pärineks usaldusväärsetest allikatest ja kui seda ei kommenteeritaks. EA võttis niisuguse kommentaariga õigusemõistja funktsiooni, nimetades nimekirja kantuid korduvalt (EA 17., 24. ja 31. märtsi numbrites) KGB agentideks, mida võib käsitada šantaažina nende isikute suhtes.

Samuti taunib nõukogu teema jätkuvat ekspluateerimist ajalehes ja nimekirja väljajättelist avaldamist, mis vihjab kommertslikele kaalutlustele.

Nõukogu järelepärimisele vastuseks saadetud kirjas peab ASN kõnealuseks EA väiteid, et «nimekirja avaldamine on andnud tõuke lahendada Eestis KGB probleeme tsiviliseeritult ja seadusandlikul teel» ning et «sellest on tohutult võitnud nimekirjas seisvad inimesed».

ASN leiab, et selline materjaliga meelevaldne manipuleerimine võib tekitada vastuseisu ajakirjandusvabadusele.

Lugupidamisega
JAAN KRUUSVALL ASN esimees
17. V 93

* J. Peegli kiri ilmus UT-s nr. 14. k.a.

INTERDISTSIPLINAARSUS JA EETIKA

Matemaatika, füüsika, keemia, astronoomia, füsioloogia jt. teadused on inimene välja mõelnud, enda jaoks, et lihtsustada meid ümbritseva looduse nähtustest arusaamist.

Ma poleks sulge haaranud, kui lugupeetud professorid Ain-Elmar Kaasik ja Jaak Aaviksoo ei oleks omavahelises diskussioonis kaudselt, kuid siiski andnud hinnangu minu viimase 20 aasta jooksul tehtud tööle Tartu Ülikoolis. Arvan, et allpool esitatu aitab edaspidi konflikte vältida. Prof. A.-E. Kaasik kirjutab UT 23. aprilli numbris: «Äärepealt oleks mingi protsendi saanud ka füüsika-keemiateaduskond — nendegi struktuurist esitati üks täiesti arvestatav projekt.» Kõnesolev on minu poolt esitatud projekt teemal «Bioloogiliste kudede biomehaaniliste omaduste mõõtmise metoodika ja aparatuur.» Lehelugejale selgituseks, et biomehaanikat defineeritakse Euroopas lühidalt: *Current Interdisciplinary Research.* Seda õppedistsipliini loetakse kohustusliku õppeainena arste ettevalmistavates Euroopa kõrgkoolides.

Selle uurimisprojekti lühike eellugu algas 1987. aastal, kui tolleaegse NL Tervishoiuministeeriumi Uue Meditsiinitehnika Komitee otsusega eraldati raha vastavalt taotlusele täiendava finantseerimisena 1988. aastaks. Minu töörühmani (töötasin siis võimlemise ja biomehaanika kateedri juhatajana) jõudis sellest rahast 18,4%, ülejäänu «hajus mujale laiali». Eetilistel kaalutlustel ei hakanud ma tõõkord protsessima, kuigi mulle tundus, et 81,4% minu projektile eraldatud täiendavast finantseerimisest läks arstiteaduskonda.

Nüüd loen prof. A.-E. Kaasiku artiklist UT 7. mai numbris, et: «Siiski peab teises struktuuris tegutsevale töörühmale baasfinantseerimise eraldamisel olema küllaltki nõudlik» ja et interdistsiplinaarsus on arstide töötamine koos teiste teadusalade esindajatega. Miks ei ole koostöö interdistsiplinaarne, kui teiste teadusalade töötajad teevad koostööd arstidega? Ka selline variant võib anda positiivseid tulemusi. Seda võime kogeda, kui loeme sama lehe esimest lehekülge — arstiteaduskonna üliõpilane Kaivo Vaas on saanud esimese preemia võistlustöö eest, kus kasutati meie väljatöötatud meetodit ja aparatuuri. Prof. A.-E. Kaasiku artiklist jääb mulje, et tähtis ei ole uurimisteema, vaid teaduskond, kus uuringut tehakse.

Arvan, et kui interdistsiplinaarsus on *UNIVERSITAS*'E põhiväärtus, tuleks seda ka baasfinantseerimisel arvestada. Nüüd, kui minu kaastöötajad on Tartu Ülikoolist vallandatud, tekib olukord, kus vaatamata Rootsi ekspertiisi kõrgele hinnangule (Tartu Ülikoolil on selle teema osas prioriteeti maailmas) tuleb see prioriteet üle anda uuele finantseerijale, olgugi et oma südames loen seda ebaeetiliseks.

Dr. habil. biol., Dipl. ins.
ARVED VAIN

KARL ERNST v. BAERI MUUSEUM ON HÄDAOHUS

Nii kirjutab Saksamaal ilmuvas väljaandes «BALTISCHE BRIEFE» (nr. 3/4 1993) autor, kes allkirjastab selle initsiaalidega W. v. K. Kuid juba käesoleva aasta 14. jaanuaril trükiti rahvusvaheliselt ühe autoriteetsema teadusajakirja «NATURE» numbris prantsuse teadlase Jean-Claude Beetscheni kirjutis «BAERI MUUSEUMI TULEVIK». Selles tunneb autor muret, et muuseum kavatsetavat sulgeda majanduslikel kaalutlustel ja ta kutsub teadlasi selle kohta oma arvamust avaldama Eesti TA presidendile. Samale allikale viitab ka Saksamaal ilmunud artikli autor.

Karl Ernst v. Baeri muuseumi SAATUSE JA STAATUSEGA seotud probleemid on viidud maailma teadusüldsuse ette.

Mõni kuu pärast seda, kui Tartus oli 1992. aasta algul suure pidulikkusega ära peetud rahvusvaheline konverents, tähistamaks 19. sajandi ühe suurema loodusteadlase K. E. v. Baeri 200. sünniaastapäeva, asusid mitmed konverentsi organiseerijad tõsimeelselt arutama, mida teha Baeri majamuuseumiga. Seda ei ekspluateeritavat täie koormusega, ei kasutatavat sihipäraselt. Muuseum olevat **nn. meie oludes** rohkem iluasi, luksus! Samuti polevat muuseumis tehtav teadustöö orgaaniliselt seotud ZBI probleemidega. Ja kas poleks majanduslikust küljest vaadatuna kasulikum muuseumi varad üle anda näit. ülikooli ajaloomuuseumile ja maja kasutada rahasaamise allikana.

Juba sellelaadilise mõtte üleskerkimine (-kergitamine) vääris hoiatavat artiklit ja just rahvusvahelises ulatuses. See polnud mingi kahetsusväärne väärinformatsioon, mis seab halba valgusesse Eesti TA ja kultuurielu tervikuna, nagu väidab ZBI juhtkond. **See oli õigeaegne häirekell, hoiatamaks lammutajate eest, keda viimasel ajal on tublisti siginenud Eesti teadus- ja kultuurisfääri!**

Praegu Baeri muuseumi likvideerimisest ega varade laialijagamisest otseselt enam ei räägita. Päevakorda on kerkinud ELUS-i presidendi ja ZBI juhtkonna ühismõtteviljana uus variant. Nimelt võetaks Eesti Loodusuurijate Selts Baeri maja ZBI-ilt enda valdusesse, jätaks muuseumile mõne ruumi ja ühe töötaja. Ise koliks aga oma praegusest majast Struve 2 Baeri majasse ning paigutaks sinna, kui ehitus vastu peaks, ka seltsi 150 000-ühikulise raamatukogu. VABANENUD ELUS-i MAJA MÜÜAKSE OKSJONIL ENAMPAKKUMISEL MAHA ja saadud rahaga lõpevad ZBI teoreetiliste uuringute uue hoone ehitusmured. Baeri muuseum säilib, silt jääb ju uksele alles. Suure vaeva ja vaidlustega säilitatud ja ELUS-ile antud ülikooli ajalooga tihedalt seotud äsja remonditud maja tahetakse ostapbenderliku kergusega teha lihtsalt rahaks.

Õnneks on need alles plaanid ja seetõttu on õige aeg küsida:

1. Milline on Eesti TA juhtkonna seisukoht Baeri majamuuseumi tuleviku suhtes?
2. Kas sildi säilitamine Baeri maja uksel on piisav Eesti TA rahvusvahelise autoriteedi säilitamiseks muuseumi seniste aastate tegevuse foonil?
3. Mida arvab Eesti Loodusuurijate Selts oma presidendi kavatsusest seltsi maja maha müüa? Seltsi arvamust pole ta küsinud.

TULLIO ILOMETS,
Akadeemilise Muinsuskaitse Seltsi esimees,
ELUS-i liige

«UNEARMASTAJA» «ILLEGAARDIS»

Kolmapäeval, 2. juunil kell 21 esitab Tartu Lasteteatri näitleja Priit Karm «Illegaardis» loo «Unearmastaja», mille ta on etenduseks seadnud koos Anne Türnpuga.

See on tšuktši põdrakasvataja Kopawbe lugu, mis on üles kirjutatud aastal 1896. See on lugu sündmustest, mis juhtuvad Kopawbega, kui ta karjas olles uinub; põtrade ilmumisest, käigust jõejärsakule, kus Kopawbe kõneleb häälega, mis kuulub jõejärsakus olevale elule.

Lõpuks näeb karjus nägemuse, mille ta jutustab edasi oma sõbrale. Ta näeb selliseid asju, mis on tema rahvale olulised, mis kõnelevad sellest, et kõik elab. Ja kuna kõik elab veel, on võimalik tulla tagasi sealt, kuhu on mindud ja kus ei ole midagi elavat.

Me pole tahtnud selle materjaliga midagi ette võtta, see toimib nii nagu ta on. Me ei paku teda välja kuhugi, kellelegi, mitte millegi pärast. Me ainult anname võimaluse kaasa elada.

Tšuktši prohvetilugu, lapi muinasjutt ja indiaani laul, mis «Unearmastajas» esitatakse — need polegi nii erinevad asjad. Kõigis on sarnane maailmanägemine. See, mis on inimlik, on inimlik kõikjal ja olulised küsimused on ühesugused siin ja mujal.

Põtrade küsimus on karjuse jaoks peamine küsimus. Peale selle, et karjuse elu sõltub põdra nahast ja lihast, on tema suhetes põdraga midagi muud. Inimene ja põder, põder ja inimene, inimpõder. Elava vahel pole piire, meie Sinuga oleme elus, põder on elus, kimalane on elus, taim on elus, maa, kuhu taim on kinnitanud juured, on elus.

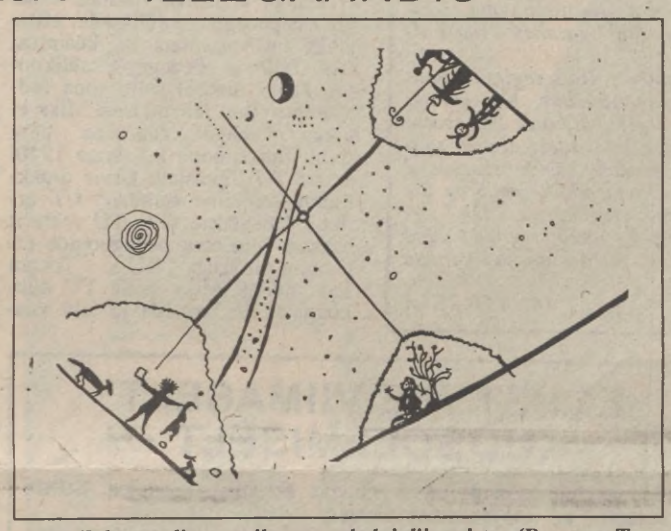
Kõik on võrdselt reaalne: maa, ilm ja manala, nende võrdväärsus ja ühekorraga toimimine väljendub kõige ehedamalt meieni jõudnud folkloorses materjalis. Siberi rahvaste igapäevases elus on maa, ilma ja manala ühtne tajumine tänagi tähtsal kohal. Eesti folkloor on enam segatud. Suurem kultuur tuleb ja tungib sisse ja sunnib kõrvale teise, väiksema. Ta tuleb, teeb oma töö ja võtab ära olnu.

Kuid ka praegu elab kusagil põdrakarjus Kopawbe. Ta on täiesti olemas. Seal, kus on mäed, torm, põdrad, Oloi jõgi. Loo omapära ongi, et see juhtus sada aastat tagasi, see võib juhtuda praegu, täna.

Tundub, et kui inimene tuleb etendust vaatama, siis soovib ta enamasti näha selles enese peegelpilti. Mida ta ära ei tunne, sellega ta kaasa ei lähe. Me soovime, et ta läheks kaasa just sellega — uue ja olulisega, mida me pakkuda tahame, ja jõuaks seeläbi tundmisele. Mitte ainult teatri suhtes.

«Unearmastaja» on etendus, mis pole veel valmis. Kuid tunneme, et võiksid täna olla meiega.

Tartu Lasteteater

❒ *Kolmeosalise maailm-manala laialijoonistus (Bogoraz-Tan: Tšuktši folkloori ja keele materjalid, S. Peterburg 1900)*

DIONYSIA Emajõe Ateenas

Naise hinge poolused...

C. G. Jung ja teised on rääkinud naise hinge (anima) kahest poolusest — heledast ja tumedast. Esimene saab alguse ürgemalikust Eevast, teine lastetapjast Lilitist (Aadama esimene naine). Viimane on aastasadu mehi hirmutanud (nõiaprotsessid, libahundikartus). Etenduses on pöördutud nimelt selle arhetüübi poole. Võiks küsida: kus on Lilith ise, Salome, Undine, muud näkid... Kõik ei mahtunud ära! Tsitaat Barbara Black Koltuv'ilt: «Lilith on osa naiselikust Iseendast (Self), mida kaasaegne naine vajab taas, et mitte kauem olla vaimne heidik.»

M. U.

MATI UNDI lavastatud «Mehetapjate» (Eesti Noorsooteater, trupp U3) kavalehelt

* * *

Ei seda oska keegi kokku arvata, kui palju naise hinge pooluseid Dionüüsia-festivalil vaadata-tunda võis. Naisele kui niisugusele see igatahes pühendatud oli ja eks naise seisundeid ja värelusigi ole tunduvalt rohkem kui Jung arvab. Ei hakkaks enam nüüd, kus vaat et kogu Eesti press Dionüüsia-päevad juba ära ilmutanud, kõike üle kordama, sest paraku palju arvamusi kattub. Siinkohal vaid mõned tähelepanekud, mida ei tahaks ütlemata jätta.

* * *

** Küllap on vaja kõike, ka vaatemänge. Ja oleneb juba vaatajast endast, pigem sellest, kas ta kaasa elada-lüüa oskab, tahab, suudab, ka selle hindamine. Arvan, et välisvaatemängud, rääkimata sisemistest, (NB! ka veinimessist!) on ülivajalikud. Ja tänavu olid need siiski suurusgusemad kui esimesel korral.*

** Eriti tahaks tegijaid kiita nii paljude lavapaikade otsimises. Iseküsimus on, kas tõesti tasub mitut etendust ühele kellaajale paigutada, aga fakt on ka see, et vaid üks menuetendus ühel kellaajal meelitab ju tohutu publiku kokku. Mis siis, las igaüks valib enese ja oma kaaslaste jaoks selle õige lavastuse.*

Tuleb välja, et mõnelegi ei istunud Raekoja plats 8 maja tuvikakane pööning. Aga võib-olla «Carmen» ei olekski olnud see, mis ta oli. Minu meelest andsid need palgid ja sõrestikud, lendavad linnud ja vihmakrabin tohutult juurde. Äkki mõjus see isegi näitlejatele? Ei tea, aga mängisid nad ju suurepäraselt, eks ole?

(Järg 4. lk.)

Naise hinge poolused...

(Algus 3. lk.)

Ja päikeselõõsane Kirjanike Maja aed koos Marioni, Heleni, Felixi ja Mati Undi endaga. Improvisatsioon improvisatsiooniks, see tuli nii vahvalt välja. Ja vaevalt oleks lavastuses kasutatav «Mistra» heleroheline vaip suutnud sel korral asendada ehtsat mairohelist rohtu. Sellele pillatud sügislehed andsid kahjuks märki peatselt lõppeva lummuse mõjust. Ja kas polnud neile, kes pärast tulikuuma lõunapäikest jahedas «Vanemuise» keldrisaalis Marie-Lou perekonna draamat endasse imesid ja palju tuttavlikku kogesid, see justkui naise(ste, s.t. ka tütarde) hingesoppide tuhande uue tahu urgitsemine. Julgelt, avalikult, mõnele ka ehk rõvedalt, aga küllap kannab igaüks meist mingisuguseid komplekse, seda ehk enesele tunnistamata. Lavastaja- ja näitlejatööle viis pluss! Vist seepärast viimasena nähtud «Mehetapjad» enam ei suutnudki haarata (vahepeale mahtus veel mitmeid lavalugusid, nagu näiteks «Nukumajagi», mille Ibseni poolt oluliseks peetud lõpp — naise ümbersünd ei — ole tänapäeval enam oluline ega usutav). Millegipärast jõudis Eesti kolme pikema naisnäitleja sõna rõdukuulajateni igatahes üsna halvasti.

Lõpuks aitäh tegijaile, nende vaev oli suur. Kes kunagi maipäevil ülikooli rahvaste sõpruse päevadest alguse saanud suurtel levimuusikapäevil oma elamuse kätte said, on üle kolinud teatriaega. On uus kümnend, uued tegijad, uued suunad, uued kuulajad vanade seas...

JANA HARGLA

GEENIDETA PEDAGOOGIDEST

21. mai ajalehes «Universitas Tartuensis» avaldatud artiklile «Geenidega õpetajate ettevalmistuse viletsuse vastu» poleks mõtet vastata, kuivõrd artiklis esitatud faktid on lihtsalt valed, stiil selgelt tige ja pahatahtlik ning, olgem ausad, see artikkel alandab kindlasti ülikooli juhtpedagoogide mainet ülikooli õppejõudude hulgas. Põhjus käesoleva vastuse kirjutamisel on hoopis see, et mina kui TÜ geneetika õppejõud tunnen end solvatuna väidetavas ebakompetentsuses geneetika tundmisel. Enne geneetika juurde minekut esitan aga ka mõned oma seisukohad artikli teemal.

Pedagoogikakeskus

UT artiklis esitatakse idee, et Pedagoogikakeskus võtaks vastu **loodusteaduste õpetajaks** soovijaid, kusjuures nad lähtuvad põhimõttest, et «...pole ainutähtis, mida õpetada, vaid hoopis enam, mida ja kuidas õpetada. Minu jaoks on see äärmiselt ohtlik mõtteviis. Juba Francis Bacon ütles, et teadmistes on jõud. Õpetamise puhul on aluseks teadmiste hulk, sest kui pole teadmisi, siis pole ka midagi õpetada. Ma ei alahinda pedagoogika teadmiste vajalikkust. On ju pedagoogikaga väga tihedalt seotud sellised nüüdisajal väga kiiresti arenevad tõsised teadused, nagu psühholoogia ja defektoloogia. Küsimus on aga selles, kas Tartu ülikooli tasand on see, kui tema sisse teha pedagoogikakolledž. Ma ei tea, et arenenud riikides oleks olemas pedagoogikaülikoole. Minu jaoks on vastamata ka küsimus, kas Tallinna Pedagoogikaülikool on ikkagi ülikool selle sõna üldaktsepteeritud tähenduses. Miks ei võiks Pedagoogikakeskus täita samu funktsioone kui enne 1940. aastat TÜ lõpetajate tarvis didaktilis-metoodiline seminar. UT artiklis kutsutakse üles TÜ rektorit rohkem tegelema pedagoogide ettevalmistamisega TÜ-s. Toetan seda mõtet. Miks mitte TÜ nõukogus uuesti arutada ja läbi vaadata Pedagoogikakeskuse koht ja funktsioon Tartu ülikoolis.

Ilma geenideta me läbi ei saa

Organismi kõik tunnused on pärilikud, kuid mitte ükski tunnus ei kandu edasi järglastele. Järglastele kandub informatsioon tunnuste tekkeks. Uskuda, et kurg toob perekonda lapse on ilmselt naiivne. Järglase tekkeks on ikka vaja isas- ja emassugurakke ja bioloogilist protsessi, mis võimaldab nende ühinemise. Sugurakkudes pole näha siniseid silmi ja muid organismi tunnuseid. Neid tunnuseid määravad kromosoomides olevad geenid ja neis olev geneetiline informatsioon. Organismi individuaalne areng on geenide diferentseeruv aktiveerumine, mis toimub kooskõlas organismi arengu-programmiga. Seepärast moodustuvad inimesel silmad ja suu ja muu ikka sinna, kus need inimesel peavad olema. Kui mõned geenid puuduvad või on muutunud, siis tekivad pärilikud defektid. Muutunud geenides ei muutu geneetiline kood vaid geneetilise info sisu.

Inimesed on geneetiliselt täiesti ebavõrdsed. Vaid ühemunakaksikud on geneetiliselt identsed. Kui geenid on erinevad, siis on ka nende poolt määratud tunnused erinevad. Geenikombinatsioonid annavad geneetilise eelsoodumuse teatud tunnuste tekkeks. Kas need avalduvad, see sõltub paljus ka keskkonnast (k.a. õpetamine), kuid kui neid geenikombinatsioone pole, siis ei saa vastavat tunnust ka tekkida. Õpetamisega saame me peaaegu igast inimesest teha keskpärase muusiku, kuid väga vähestest saavad tippmuusikud. Selleks peavad olema vastavad geenikombinatsioonid. Sama lugu on pedagoogide, arstide, füüsikute jt. erialade inimestega. Ka igast füüsikust ei saa füüsikut-teoreetikut. See on põhjus, miks võime väita, et pedagoogiks pigem sünnitakse kui õpitakse. Muide, minu tutvusringkonnas pole keegi ülikooli õppejõuks-pedagoogiks õppinud.

Eluajal omandatud tunnused ei pärandu edasi järglastele

Kui tunnistame, et organismi tunnused on geneetiliselt määratud, siis on seda ka sellised tunnused, nagu intelligentsus, kalduvus kuritegevusele, erialased omadused, mõtlemisvõime, õppimisvõime, kasv, kaal jm. Valge nahavärviga vanemate perekonda võib sündida mulatist laps ja sinisilmsete vanemate perekonda pruunisilmne laps, kuid mõlemal juhul on isaks keegi teine, väljastpoolt seda perekonda. Organismi eluajal omandatud tunnused moodustuvad koostoimes geneetilise aluspõhja ja keskkonna toimel. Need ei pärandu edasi järglastele. Teooria, mis väitis vastupidist, kannab nimetust lõssenkism. Selle kohaselt ideoloogiliselt õigesti õpetatud ja kasvatatud seltsimeeste järglased oleksid pidanud olema oma vanemate tunnustega. Kui aga lapse isa või ema olid saanud teistsuguse kasvatuse, siis ei saanud ka laps olla õige ideoloogia kandjaks. Kas ei tule tuttav ette? Möödunud sajandi lõpul näitas kuulus geneetik August Weissmann, et kui ta raius vaestel hiirtel sabad ära 21 põlvkonna jooksul, siis sündisid ikkagi vaid sabadega hiired.

Lõpetuseks

Kes suutis kirjutatu läbi lugeda, saab aru, et geenideta õpetajaid pole olemas. Inimest on pagana raske ümber kasvatada. Ka õpetada saame inimest edukalt vaid siis, kui inimene tahab õppida. Õpime siis ja omandame erialaseid teadmisi. Geneetikaalaseid konsultatsioone olen nõus alati soovijaile andma.

AIN HEINARU

info

Venia legendi

TÜ Usuteaduskonna Uue Testamendi teaduse dotsendi **Peeter Roosimaa** avalik loeng teemal «Pro nobis mõtteid 1. Peetruse kirjas» toimub 7. juunil kl. 11 peahoone aud. 104.

* * *

TÜ Usuteaduskonna võrdleva usuteaduse dotsendi **Tõnu Lehtsaare avalik loeng teemal «Individuaalse usulise mõtlemise arenemine» toimub 7. juunil kl. 10 peahoone aud. 104.**

Magistritöö kaitsmine

Reedel, 4. juunil kl. 10.15 on matemaatikateaduskonnas (Vanemuise 46, aud. 108) **Jevgeni Feklistovi** magistritöö «Lainebaaside rakendamine integraalvõrrandite lahendamisel» kaitsmine.

Retsensendid on prof. G. Vainikko ja vanemteadur P. Uba.

* * *

7. juunil kl. 12 toimub TÜ õpetatud nõukogu saalis **Hugo Jaanuse** magistritöö «Eesti Evangeelne Luterlik Kirik eksiilis» **avalik kaitsmine TU** usuteaduskonna nõukogu ees.

Trükiste hinnad odavamad

Kirjastus- ja trükiosakond teatab, et 1993. aasta algusest on ülikooli väljaannete hinnad 18% odavamad, kuna on ära jäänud käibemaks.

VALTER HAAMER,
kirjastus- ja trükiosakonna juhataja

PUHKUS

Ülikooli töötajatel on võimalik puhata **Käärikul** 1.—15. ja 19.—31. juulini ning augustis. Tubade üüritingimuste ja spordibaasi rajatiste kasutamise tariifidega saab tutvuda ametiühingukomitees. Avaldused palume tuua komiteesse käesoleva teate ilmumise järgsel nädalal.

Ametiühingukomitee

KUNSTINÄITUS TOOMEL

Laupäeval, 29. mail kl. 12 avatakse TÜ Ajaloomuuseumis väliseesti kunstniku SULEV TALLOTIITSU maalide näitus «UNETUTE UNEDE LAUL». Seda saab vaadata kuu aega.

ÜLIKOOLI KLUBIS

HOOAJA? LÕPUPEOD ÜLIKOOLI KLUBIS 28., 29. ja 30. mail

Peod algavad päikeseloojanguga ja lõpevad uue päevatõusuga.

NB! Sul on võimalus osta kolme peo abonement, mis tuleb kokku poole odavam, kui eraldi ostes. Abonemente müüakse klubis reedel kella 17—19 ruumis 208.

* * *

Ülikooli klubi soovib kõigile head suvepuhkust, jällenägemist lootma jäädes!

* * *

Uusi trükiseid TÜ kirjastus- ja trükiosakonna väljaandel aprillis

TÜ toimetised. Vihik 961. Molecular pharmacology of receptors V. Tartu 1993, 350 eks., 88 lk.

Matemaatika ülesanded Tartu Ülikooli astujaile (1992. a. sisseastumiseksamell). Koostanud P. Mildla. Tartu 1993, 1000 eks., 76 lk.

Ülo Kaasik, Uno Kaljulaid. Kombinatoorika analüütilisi ja algebralisi meetodeid. Tartu 1993, 300 eks., 160 lk.

EDUSTUSE VIIMASELT KOOSOLEMISELT

19. mail toimus selle aasta viimane edustuse koosolek. Sellele olid kutsutud ka uue edustuse liikmed.

Just eriti aktiivseks koosolekuks seda nimetada ei saanud, sest puudus ju terve koosoleku aja kvoorum. Ainsaks «päästjaks» oli asjaolu, et ühtegi otsust ei olnud vaja hääletada, s.t. vastu võtta. Aga nüüd sellest, millest siis räägiti-arutati.

Esimeseks päevakorrapunktiks oli riigikaitsega seonduv arutelu. Konkreetsemalt sellest, miks see on kohustuslik aine ja kellele. Peale lühikest asjaolu seletavat ettekannet **Valev Reidolfilt,** jätkus «tuline» diskussioon. Põhiliseks küsimuseks oli, miks see aine peab olema kõigile kohustuslik, ka tsiviilkaitset õppinuile ja armees olnuile, aga samuti arstidele, kes seda sisuliselt saavad juba praegu. Vastati, et kodanikekaitse õpetus on teaduskonniti erinev ja et palju oleneb erialast. Öeldi, et loengutes käimine pole kohustuslik, vaid oluline on arvestus ja praktika. Kodanikekaitset hakatakse õpetama 1992/1993. õ.-a. alustanutele.

Teise punktina oli päevakorras 25.—26. mail toimuv edustuse laager Käärikul. Sinna olid kutsutud kõik praeguse ja uue edustuse liikmed. Põhiliselt oli see mõeldud uuele edustusele kogemuste edasiandmiseks.

Juba teist korda arutati seda, kas üliõpilaskond peaks avaldama oma arvamust rektori valimisel. Praegu on TÜ nõukogus vaid kaks inimest. Kas peaks sellele lisaks veel kusagil arvamust avaldama? Arutelul jõuti otsusele, et sel aastal midagi muuta ei saa, aga siit on mõtlemisainet uuele edustusele, kui tahetakse järgnevatel rektorivalimistel osaleda omapoolse arvamusega.

Arutuse all oli ka järgmise aasta üliõpilaspileti hinna suurus. Sellele veel lahendust ei leitud. See otsustati jätta praeguse TÜÜ valitsuse otsustada, peale seda, kui on selgunud, kuhu kasutatakse Eesti Üliõpilaskondade Liidus raha, mis laekub iga üliõpilaspileti pealt (2%). Arvestades seda ja prognoosides algava aasta kulutusi, peaks kujunema ka uus hind.

Päevakorras oli veel TÜÜ valitsuse esimehe Indrek Ostrati põhimõtteline sõnavõtt, kuid see jäi ära.

Pärast koosolekut toimus meeldiv koosviibimine kohvikus, kuna oli ju selle aasta viimane koosolek.

INGA LILL,
TÜÜ valitsuse pressisekretär

TÜÜ TEATAB

Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna uus telefon on 32 806.

Doktorand(t), magistrand(t), diplomand(t)?

Dotsent **Reet Kasik** peab vajalikuks teatada, et tal ei ole midagi tegemist 30. aprilli ajalehes ilmunud informatsiooniga **doktorandi, magistrandi** ja **diplomandi** õigekirjutuse kohta.

SAKSAMAALE EUROOPA NOORTE NÄDALALE!

Sel aastal korraldab Saksa Üliõpilaste Spordiliit IV Euroopa noorte nädala. See toimub 5.—15. septembrini Mecklenburg — Vorpommeris, Berliini ja Balti mere vahelisel alal, mis on tuntud oma kauni looduse ja ilusate järvede poolest.

Elatakse telkides, tegeldakse ujumise, purjelaua- , kanuu- ja rattasõiduga. Lisaks sportlikku laadi ajaviitele arutletakse teemadel «Euroopa integratsioon ja piirkondlik identiteet», «Tudengite organisatsioonid ja elu eri riikides, «Keskkond ja sport» jne.

Osavõtumaks on 110 Saksa marka. Selle sees on toit ja elamine. **Kel on huvi minna, saab registreerimislehe ja täpsema info EASL-ist (Tartu, EE2400, Jakobi 5).**

TARVI UUSEN,
EASL-i peasekretär

TÖÖTAJAD SPORTIMA!

Seoses eksamisessiooni algusega on TÜ sisebaasides vabaks jäänud palju saaliaega. Spordikeskus kutsub töötajaid enne suvepuhkust tervisesporti harrastama. Kuni 20. juunini võiks saalides mängida võrk-ja korvpalli, tennist, sulgpalli, teha aeroobikat, kasutada trenažööre. Tennise- ja sulgpallihuvilistele võib korraldada algõpetuse kursusi.

On võimalik osaleda ka enesekaitse ja Idamaade võitlusviiside kursustel.

Info ja registreerimine spordikeskusest ja spordiklubist (Jakobi 5, tuba 112, tel. 34 790) igal tööpäeval kell 9—12.

TÄHELEPANUKS seni tegutsenud töötajate spordirühmadele ja võistkondadele. Esitage oma sügissemestri tundide taotlused hiljemalt **5. juuniks.**

Spordikeskuse juhataja VALTER LENK

NB! Tartu Ülikooli tudengile Põllumajandusülikoolist!

Põllumajandusülikool annab teada oma avatusest Tartu Ülikooli tudengitele. Vastilmunud 1993. aasta õpiteatmikus on esmane info EPMÜ kõigist ainekursustest, sealhulgas **valikainetest,** mida võivad huvi korral valida kõik, ka väljastpoolt EPMÜ-d õppivad üliõpilased.

Kuna Tartu Ülikoolil on praegu EPMÜ õpiteatmikku ainult 1 eksemplar ning ainekursustele registreerumisega on **kiire** käes, siis on sellega võimalik tutvuda TÜ rektori kantselei õppegrupis (ph. ruum 217) tööpäevadel tööajal.

Täpsemat informatsiooni aga on võimalik saada EPMÜ instituutidest:

Agronoomiainstituut	tel 7 97 50
Biotehnoloogiainstituut	tel. 6 13 02
Humanitaarinstituut	tel. 7 12 75
Keskkonnakaitseinstituut	tel. 6 26 51
Loomakasvatusinstituut	tel. 3 12 08
Liha- piimainstituut	tel. 3 19 90
Majandusinstituut	tel. 7 49 64
Metsandusinstituut	tel. 6 23 64
Maainseneriinstituut	tel. 6 10 60
Tehnikainstituut	tel. 6 15 33
Taimekaitseinstituut	tel. 7 71 94

ning veterinaariateaduskonnast (tel. 3 34 25) ja kehakultuurikeskusest (tel. 3 09 97).

TÜ rektori kantselei

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 1327. Tiraaž 1500.

35 180

NR. 20 (1717)
REEDE,
4. JUUNI
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

TEISIPÄEVAL,
8. JUUNIL
kl 12
LÕPETAVAD
SEL AASTAL
ESIMESENA
ÕIGUSTEADUS-
KONNA
ÜLIÕPILASED

«Üks asi on teha midagi rektori kõrval, teine asi rektorina»

● Intervjuu rektor professor PEETER TULVISTEGA ●

● Kuidas algas rektori esimene tööpäev?

Algas just nii, nagu ma seda tööd ette kujutasin, et tuleb tegelda ühest küljest põhimõtteliste ja aateliste asjadega ning teisest küljest igapäevaste väikeste asjadega. Kunst on selles, et ühelt poolt on vaja neid lahus hoida ja teiselt poolt kokku viia selles mõttes, et väikeste asjade juures saaks lähtuda suurematest sihtidest. Kui suured asjad on enam-vähem selged, siis on ka mingi alus väiksemate asjade lahendamiseks, kuna ülikoolis on palju veel sättimata: kus vanad reeglid enam ei tööta ja uued veel ei tööta ning mõnikord tuleb otsuseid paratamatult põlve otsas vastu võtta.

● Mis Teil tänaseks kalendris kirjas on?

Kõigepealt lugesin läbi need paberid, mis mulle rektor Kärner lauale oli jätnud. Selle kausta nimi on «Parasjagu päevakorral». Siis lugesin tänast posti, nii õnnitlustelegramme kui ka muid asju. Täna on mul oma tudengitega ka seminar. Kohe hakkan prorektor Jaak Aaviksooga mõningaid probleeme arutama. Kell kolmveerand 11 tuleb põllumajandusülikooli rektor professor Olev Saveli. Kell 13 on rektoraadi koosolek. Kell 14 tuleb kursus, mida ma juhendasin ja kes lõpetasid aastal 1980, nad just helistasid praegu. Kella kolme ajal on nõupidamine, mis puudutab sotsiaalteaduskonna probleeme ja ühtlasi tuleb kõne alla võimaliku sotsiaal- ja käitumisteaduste teaduskonna loomise idee, mitte teaduskond ise veel, vaid idee.

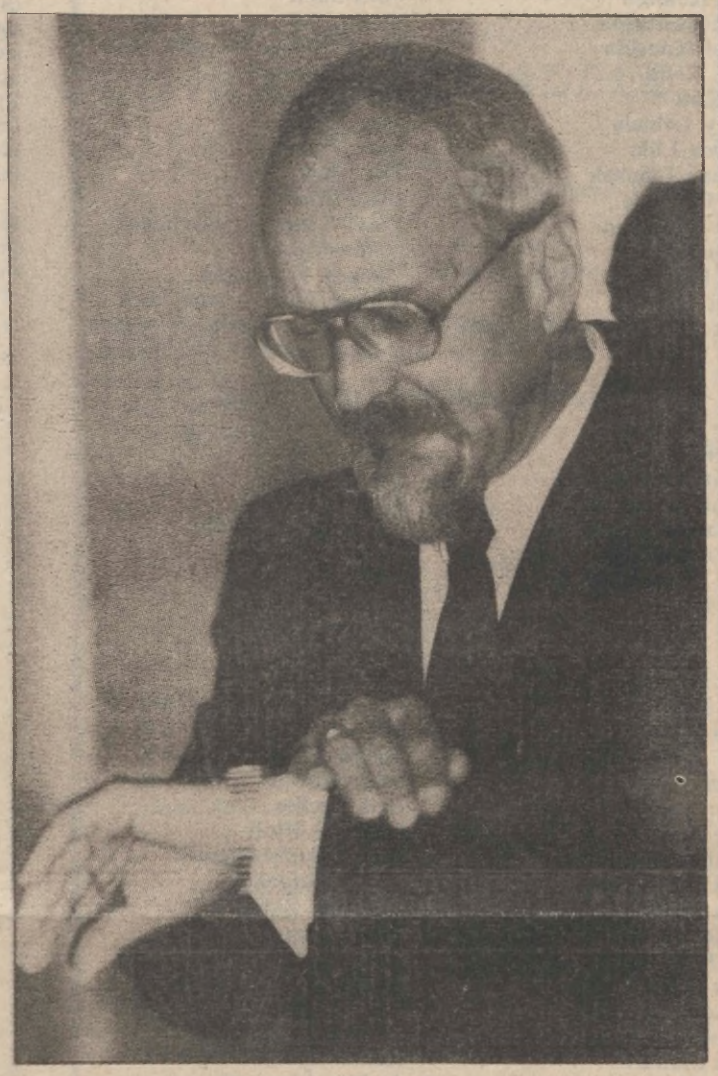
Homme on Tallinnas Rummo komisjon (s.t. haridus- ja kultuuriminister Paul-Eerik Rummo juhitav komisjon), ülehomme võib-olla sõidame prorektor Aaviksooga Hamburgi Ülikooliga koostöölepingule alla kirjutama. Meil on lepinguid mitme teise Saksamaa ülikooliga, Hamburgiga veel mitte. Koostöö on väga põhjalikult läbi mõeldud. Oleme seal käinud asja arutamas, nende prorektor ja teised ametnikud ning õppejõud on olnud siin. See hoolikalt läbi mõeldud leping erineb tihti sõlmitavatest raamkokkulepetest selle poolest, et siin on ühteaegu olemas nii üldine kokkulepe kui ka juba täiesti konkreetsed teemad ja inimesed mõlemal poolel paika pandud.

Ja muidugi võtab natuke aega sisseelamine, sellepärast et üks asi on teha midagi rektori kõrval ja teine asi teha midagi rektorina ja sellega harjutamine võtab vist natuke aega.

● Kas uus prorektor astub ametisse veel sel õppeaastal või sügisel?

Kui vähegi võimalik, siis katsun leida teise prorektori kõige lähemal ajal. Põhjus on selles, et normaalsel ajal võiks vabalt hakkama saada ka ühe prorektoriga, aga ajad on normaalsest kaugel. Koguaeg sünnib ja juhtub midagi ning pooleliolevaid asju on nii palju et ma ei saa edasi tegelda kõige sellega, millega prorektorina tegelesin, ja ühe prorektori jaoks on seda kõike liiga palju.

Küsis esmaspäeva hommikul kell 9
VARJE SOOTAK

❐ *Nüüd tuleb professor Peeter Tulvistel rektorina hoopis sagedamini kella vaatama hakata.*

Reedel, 28. mail 1993. aastal

Valimistega hakkame harjuma. Keda kuhu me viimastel aastatel kõik valinud pole. Rektorit saime oma meele järgi valida alles teist korda ja teisel korral ka veel mitte esimese vooruga. Seda võis oodata, sest toetajaid tundus eelnevalt olevat kõigile kandidaatidele päris palju ja kes see lõpuks teab, mille pärast oma eelistus just ühele või teisele anti. Lausa sotsioloogilist küsitlust ju polnud.

* * *

Valimiseelset pidulikkust oli reedel märgata peahoones juba paar tundi varem. Akadeemiline valijaskond liikus ringi, pani end registreerimislauas kirja ja ikka veel arutleti, et kes siis...

Rektor prof. Jüri Kärner ütles laiendatud nõukogu istungit avades aulas, et 249-st valijast on kohal 217. Kvoorumiks oli vaja 166 osavõtjat. Rektor soovis head valikutegemist ning tänas kandidaate osaluse eest. Ta toonitas, et ülikooli professor peab tegema ka administratiivset tööd.

Teadussekretär Veera Ant tõi lühidalt esile valimiseelse asjade käigu.

5. veebruaril otsustas TÜ nõukogu välja kuulutada rektori valimise 28. maile. Kandidaatide esitamise tähtaeg oli 31. märts.

Esitati **7 kandidaati:** 16. märtsil arstiteaduskonna nõukogu poolt professorid **Lembit Rägo, Ain-Elmar Kaasik, Raul Talvik ja Lembit Allikmets; 25. märtsil bioloogia-geograafiateaduskonna poolt prof. Peeter Tulviste,** 29. märtsil matemaatikateaduskonnast prof. **Mati Kilp,** 30. märtsil filosoofiateaduskonnast **Peeter Tulviste** ning samal kuupäeval füüsika-keemia- ja õigusteaduskonna poolt prof. **Jaak Aaviksoo.** 6. aprilliks andsid nõusoleku kandideerida kõik peale prof. Raul Talviku.

30. aprillil kinnitas TÜ nõukogu kõik kuus kandidaati ja valijate nimekirja ning algas valimiskampaania. Valida võisid ülikooli ja teaduskondade nõukogude liikmed, korralised professorid ja täiskohaga erakorralised professorid.

26. mail loobus kandideerimast prof. Lembit Rägo ja 27. mail prof. Lembit Allikmets.

Seejärel tutvustas Veera Ant kandideerijate elulugu ning rektor Jüri Kärner ütles, et 31. jaanuaril 1992 vastu võetud TÜ rektori valimise korra järgi on igal kandideerijal õigus enne valimisprotseduuri esineda lühikese programmkõnega. Seda ka tehti. Mõned katked neist.

* * *

AIN-ELMAR KAASIK:

* Tartu Ülikool on keskmiselt parem kui Eesti riik;

* Eestis saab olla praegu vaid üksainus *universitas,* selle osa tuleb Eestis suurendada;

* suurendada tuleb ka teaduskondade ja dekaanide osa;

* enam arendada konsensusdemokraatiat enamusdemokraatia asemel;

* üksmeel aitab!

PEETER TULVISTE:

* on aeg teha kõvemat häält Riigikogus ja valitsuses, sest seni oleme olnud riigi üldist olukorda arvestades tagasihoidlikud ja meil on selleks nüüd moraalne õigus;

* ülikooli teaduskonnad, osakonnad, instituudid peaksid tundma end palju rohkem Eesti teaduse koordineerijana, esindajana ja vastutajana;

* koos Tartu linnaga tuleb vaadata, kuidas koos tõusta, sest ainult 1,4% välisinvesteeringuist jõuab Tartusse;

* reformikomisjoni esimehena leian, et reformikomisjoni tuleb reformida selles suunas, et oleks mitu oma valdkonnaga komisjoni, et ära kasutada ülikoolis leiduvat potentsiaali. Kõige vähem oleme seni puudutanud õppetööd;

* võtaksin tööle tähtajalise prorektori, kes lahendaks ulatuslikke tähtajalisi küsimusi.

MATI KILP:

* et ülikooli häält oleks kuulda kogu Eesti riigis kõikide oluliste küsimuste lahendamisel.

(Järg 2. lk.)

❐ *Selle pildi tegemise hetkel ei teadnud veel kandidaadid ise (vasakult Peeter Tulviste, Jaak Aaviksoo, Ain-Elmar Kaasik ja Mati Kilp) ega valijadki, kes neist tõuseb püsti uue rektorina.*
ANDRES JOALA fotod

Õigusteaduskonna lõpetajad

Statsionaarses osakonnas

* * * * * * * * * * * * * * *

Rein Apsolon
Eve Fink
Margus Fink
Guido Gritsenko
Andres Hermet
Margit Jeršova
Janno Jevin
Ainar Juht
Allan Jundas
Kalev Kangur
Indra Kaunis — *cum laude*
Katrin Kaus
Priit Kotkas
Olev Kuklase
Piret Kustasson
Maret Kuuskla
Külli Kõpp
Ivo Kütt
Harry Lahtein
Andrus Lilla
Gunnar Linnask
Uno Linnuste
Piret Linnutaja
Toomas Lokk
Paul Lukk
Helen Lulla
Mikk Lõhmus — *cum laude*
Raul Markus
Mart Missik
Heli Mitt
Katrin Mustasaar
Margus Normak
Tarmo-Tanel Padrik
Leemet Paulson
Tarmo Pedjasaar
Aivar Peilja
Dragan Perovic
Tarmo Pilv
Anu Praakli
Ave Reintam
Pille Rives
Piret Sahk
Marko Siil
Meris Sillaots — *cum laude*
Erik Simpson
Indrek Sootak
Aare Sutt
Anre Zeno
Tiia Tilga
Allan Tohv
Taavi Toom — *cum laude*
Benno Vaisma
Toomas Vingerfeld
Andres Vutt — *cum laude*

Kursusejuhendaja
prof. PEETER JÄRVELAID

Mittestatsionaarses osakonnas

Mare Aasmäe
Isabella Adams
Aleksandr Aksjonov
Ingridt Allemann
Ljudmila Andrejeva
Alla Anikina
Olev Bibik
Alar Eiche
Mati Erik
Fred Fisker
Alpo Greebe
Anu Hannius
Helin Hiibus
Viljo Junolainen
Sergei Jurassov
Eteko Jõela
Anne Jürimäe
Kristiina Kask
Gerti Kirsimäe
Kalle Kolk
Veikko Korjus
Lea Kurbel
Tiina-Mari Kõrge
Maiken Kängsepp
Andres Lusmägi
Piret Mandre
Ivika Meisterson
Žanna Morozova
Aivar Mõistus
Taavi Mõlder
Eha Naudi
Karita Nilp
Aleksandr Nitsenko
Anne Oad
Marje Pai
Anne Proos
Merike Pruks
Mati Raud
Kairi Rikko
Armin Semiskar
Mihhail Semjonov
Marju Sibrits
Rita Siniväli
Heli Sirelbu
Gennadi Sitnik
Diana Skorobogatova
Vadim Šelpakov
Vladimir Zidra
Ülle Tamme
Hille Teetsov
Margarita Vahruševa
Laine Valkama
Andres Veski
Kersti Vosman
Andres Õunapuu
Andres Ülviste

Reedel, 28. mail 1993. aastal

(Algus 1. lk.)

JAAK AAVIKSOO:

* Tartu Ülikool peab minema Tartu Ülikooliks, Euroopa teadusülikooliks. Ülikool on kaotamas oma kohta Eestis, see tuleb taastada teaduskeskusena, vaimsuse keskusena;

* ülikoolis tuleb rida asju ära otsustada, leppida kokku reeglites, seadustes ja jagada nende järgi meie nappe vahendeid;

* luua mehhanismid, mis innustaksid kõiki suunama oma jõupingutusi ülikooli arendamiseks.

* * *

Küsimusi kandidaatidele enam ei olnud. Seejärel moodustati **häältelugemiskomisjon,** kuhu kuulusid professorid Jaak Maaroos, Toivo Maimets, Paul Varul, Huno Rätsep, Jaan Lellep, Atko Viru (esimees), Tiiu Paas, Ene Ergma ning üliõpilaskonna edustuse eesistuja Urmas Oru.

Kell 13 asuti hääletama. Tunni aja pärast võis komisjoni ees prof. Atko Viru ette lugeda järgmised tulemused:

Ain-Elmar Kaasik — 75/143,
Peeter Tulviste — 92/126,
Mati Kilp — 19/199,
Jaak Aaviksoo — 30/188.

Kuna 50% hääli ei kogunud esimeses voorus ükski kandidaat, läksid edasi kaks kõige enam hääli saanud isikut.

Kell 15 olid tulemused selged: **Peeter Tulviste kogus 122 poolt- ja 95 vastuhäält, Ain-Elmar Kaasik 94 poolt- ja 123 vastuhäält.** Aplaus ja lilled uuele rektorile. Protokoll kinnitati. «Gaudeamus».

* * *

Prof. Peeter Tulviste astus kõnepulti esimest korda rektorina. Ta tänas usalduse ja au eest neid, kes andsid talle oma hääle. «Tean, et paljud neist häältest olen võlgu oma kolleegile professor Aaviksoole, kellega prorektoritena oleme teinud ühist tööd ja ajanud ühist poliitikat. Kavatseme seda ka edaspidi teha... Tuletan meelde, et kõikide kandidaatide programmides oli palju ühist. Püüan teha kõik, et need ühised mõtted ellu viia. Aga mida millal ja kuidas teha, hakkab sõltuma uuest rektoraadist, ja head nõuanded on alati teretulnud... Minu eriline tänu ja lugupidamine kuulub rektor professor Jüri Kärnerile. Minu tegevuskava jätkab Sinu ränka tööd ja toetub sellele alusele, mille Sa oled viimase viie aastaga ülikoolis rajanud. Elagu ülikool!»

Professor Jüri Kärner tänas viimast korda rektorina kõiki kandidaate valimiskoorma kandjatena. Ta ütles, et on kindel et nad toetavad edaspidigi uut rektorit selles raskes töös. Rahva hulgas olevat levinud müsteerium K-tähega rektorist. Professor Tulviste on sündinud Kuke aastal ja praegugi on Kuke aasta...

Prof. Jüri Kärner tänas kõiki oma kolleege siin ja välismaal. «Eriline tänu prorektoritele, mu kõige lähematele abilistele, aitäh dekaanidele, mu sügavaim tänu kuulub üliõpilastele, suur aitäh oma sekretärile Benita Visselile, kõige lõpuks tahan öelda tänu ka oma abikaasale, kes pidi olema sageli selleks piksevardaks, mis päeval kogunenud emotsioonid kodus maandas. Suur aitäh teile kõigile!»

Uus rektor on tööle asunud. Tema inauguratsioon on uue õppeaasta algul.

VARJE SOOTAK

❐ *Hääletamas. Paremal pool lauda Paul Varul ja Toivo Maimets, vasakul pool Ivar-Igor Saarnüt ja Herbert Lindmäe.*

ANDRES JOALA foto

Ülesanne iseseisvaks tööks

Vaata hoolega juuresolevat joonistust ja leia vastused järgmistele küsimustele:
1) Millise Eesti (NSV) õppeasutusega on tegemist?
2) Millise aine loengut on kujutatud?
3) Milliseid iseseisva töö vorme kasutavad selle kõrgkooli üliõpilased selle aine loengul?

(Vastused 4. lk.)

1993. AASTA TEADUSPREEMIATEST KOLM ÜLIKOOLI

Täppisteaduste alal sai tahkisefüüsika korraline professor **MART ELANGO** preemia töö eest «Elementaarsed mitteelastsed radiatsiooniprotsessid».

Humanitaarteaduste alal pälvisid preemia prof. **JURI LOTMAN** töö eest «Valitud artiklid Tartu semiootika koolkonna uurimustest ja avastustest» ning prof. **JUHAN PEEGEL** «Nimisõna poeetilised sünonüümid eesti regivärssides» eest.

Prof. dr. phil. h.c.

Peeter Põllu

päevad
1878—1930

Aktus TÜ aulas on neljapäeval, 10. juunil kl. 10.

— Sündis 12. juulil 1878 Jõhvi vallas Puru koolimajas koolmeister Peeter Põllu pojana (kümme last peres);
— õppis isa juures vallakoolis, Rakvere ja Narva linnakoolis;
Narva gümnaasiumis, Tartu Ülikooli usuteaduskonnas;
— täiendas end Lääne-Euroopas;
— töötas Eesti Noorsoo Kasvastuse Seltsi Tütarlaste Gümnaasiumis usuõpetuse ja eesti keele õpetajana ning oli direktor;
— oli eesti rahvusliku kooli looja, püstitades koolikorralduse sihid ja administratiivse ülesehituse kavad;
— asutas ajakirja «Kasvatus ja Haridus» pedagoogiliste ideede ning rahvusliku kasvatuse põhjendamiseks ja propageerimiseks;
— oli poliitik, olnud mh. Maapäeva ja Asutava Kogu liige ja lühiaegselt haridusminister;
— emakeelse rahvusülikooli loojaid;
— Tartu Ülikooli esimene kuraator ja algselt rektori kt.;
— Tartu Ülikooli esimene pedagoogikaprofessor;
— Didaktilis-Metoodilise Seminari direktor;
— Tartu Õpetajate Seltsi; Tartumaa Õpetajate Liidu algatajaid ja esimehi;
— Eesti Karskusliidu esimees;
— Akadeemilise Pedagoogika Seltsi aluste panija;
— Eesti ajakirjanduse ajaloo uurija;
— Eesti kooli ajaloo uurija;
— paljude pedagoogika, eetika, üldharivate ja informatiivsete artiklite ja tööde autor;
— 11-lapselise pere isa ja abikaasa, hea sõber ja kaaslane, aktiivne laulumees.

* * *

10. juunil Tartus ja 11. juunil Tallinnas mälestame Eesti Vabariigi omaaegset tunnustatud ja austatud koolimeest.

Kordustrükkidena (faksiimile) on ilmunud:
— «Eesti kooli ajalugu» 1992,
— «Usuline kriis» 1992,
— «Üldine kasvatusõpetus» 1993
ja artiklid on koondatud «Valitud töödesse» I, II 1993.

HELGI MUONI

MIDA ARVAB MAJANDUSTUDENG OMA TEADUSKONNAST?

Vastuse saamiseks viis majandus- ja juhtimisüliõpilaste organisatsioon Tartu AIESEC majandusteaduskonnas läbi sotsioloogilise küsitluse. Ajendiks oli ülikooli juhtkonnapoolne tellimus, kes loodab neid tulemusi kasutada ka teaduskonna reformimisel.

Eesmärk oli selgitada õppeprogrammide, õppematerjalide ja õppejõudude kvaliteeti, nende vastavust tudengite ootustele ning selle kaudu anda ülevaade üliõpilaste suhtumisest oma teaduskonda.

Esitasime küsimustiku igale kuuendale majandusteaduskonna päevase osakonna üliõpilasele. Korrektselt täidetult ankeete laekus tagasi 104, seega oli meil analüüsimisel kasutada 15% tudengite arvamus.

* * *

Järgnevalt huvipakkuvamaid fakte ja järeldusi:

Kohalike lektorite taset hindas 2/3 vastanuist viiepallilise skaala järgi keskmiseks, kuid samas soovitati ka olemasoleva kaadri ümbervahetamist. Seni pakutud välislektorite taset hinnati enamasti kas keskmiseks või heaks. Ollakse nõus rohkem välislektoreid kuulama, kuid leitakse, et nende kasutamine teaduskonnas peaks olema süstematiseeritum. Küsitlusest selgub, et tudengid arvavad oma võõrkeeleoskuse loengute kuulamiseks küllaltki lajaldase olevat, kuid vaatamata sellele soovitakse keeleõpetust saada terve stuudiumi jooksul.

Enamik tudengeid tahaks omandada praktilist äriharidust, eelistades seda teaduslik-teoreetilisele suunale. Seda näitab ka magistrantuuris õpinguid jätkata soovijate väike arv. Tuleb välja, et praegused noored ei ole huvitatud teadustöö tegemisest majandusvallas. Kuna just selle suuna arendamine on Tartu Ülikooli majandusteaduskonna praegune eesmärk, siis võib oletada, et äriharidust saada soovijate kontingent hakkab suunduma (praegu)tekkivatesse kommertskõrgkoolidesse ning nõudlus siinse majandushariduse järele väheneb.

Suurt puudust tunnevad üliõpilased erialase suuna valikul õppe- ja aineprogramme tutvustavatest materjalidest. «Õppekava peaks nende arvates muutuma läbimõeldumaks ja kompaktsemaks. Suuremat vabadust soovitakse isikliku programmi koostamisel.

Õppetöö korralduses soovis enamik auditoorse töö mahu vähendamist ning tuimade loengute asemel rohkem tööd seminarides. Uurisime ka loengutes mitteosalemise põhjusi. Kõige sagedamini toodi esile probleeme seoses aine sisu ja õppejõuga. Muude põhjuste hulgas oli lisaks hommikuse une ja külma ruumi tõttu käimata jäävate loengute kõrval välja toodud ka seda, et oma aega eelistatakse paremini kasutada raamatukogus iseseisvalt õppides.

Eksamite sooritamine peaks tudengite arvates olema võimalikult vaba ja hajutatud terve õppeaasta peale. Soovitakse määrata eksamite sooritamise aega ise kokku leppides õppejõuga. Eksami suulise või kirjaliku vormi osas olid arvamused väga erinevad. See lubab järeldada, et vastamissüsteem peaks olema paindlikum, jättes tudengitele vaba valiku võimaluse ka eksami vormi osas. Õppematerjalidest vajatakse põhiainetes head ja kaasaegset eestikeelset kirjandust hoolimata sellest, et eespool on välja toodud, et võõrkeeled ei ole eriliseks probleemiks. Soovitakse, et õppejõududel oleks võimalus oma loengumaterjale esitada tudengitele kirjalikult enne loengutsükli algust. See võimaldaks ka loenguaega tulemuslikumalt kasutada.

Kokkuvõtteks võib öelda, et majandustudeng ei ole oma teaduskonna suhtes küll lausa negatiivselt meelestatud, kuid leiab seal siiski hulgaliselt vajakajäämisi. Kõlama jäi kaks põhisoovi: **eelistatakse omandada praktilise suunaga majandusharidust ning kogu õpetamissüsteem peaks muutuma paindlikumaks ja seega inimsõbralikumaks.**

RIINA SULE

MIKS EUROOPAS EI TAHETA RAKENDADA SURMANUHTLUST?

Teisipäeval, 8. juunil kl. 18 toimub ülikooli nõukogu saalis organisatsiooni «Rahvusvaheline Amnestia» seminar surmanuhtluse kaotamisest.

Tartus on seminari organiseerija AJ liige, ülikooli närvikliiniku dotsent Tõnu Kauba.

Amnestry Internatsional'i liikmed viibivad paar päeva varem Tallinnas, siis Tartus ning Tartust sõidavad nad Vilniusse ja pärast tagasi Riiga. Kohtumiste eesmärgiks on arutada surmanuhtluse kaotamist, sest see organisatsioon on igasuguste tingimusteta surmanuhtluse vastu, kuna see ei sobi kokku eluõigusega.

Praegu on Euroopas 31 riiki, kus surmanuhtlus on keelatud. 1989. aastast on Euroopa 8 riigis (sh. Ungaris, Rumeenias, Sloveenias) samuti surmanuhtlus keelustatud, Belgias ootab parlamendi heakskiitu vastav seaduseelnõu, Bulgaarias on kehtestatud moratoorium hukkamistele 1990. aasta juulist. Eestis kehtiv seadustik võimaldab praegu rakendada surmanuhtlust eriti raskete kuritegude eest. Kas surmanuhtlus kaob kriminaalkoodeksi uuendamisega või mitte, ei ole teada. AI dokumendis «Balti riigid: aeg on surmanuhtlus kaotada» ongi tehtud vastav ettepanek.

Tudengilaul

ans. «EUFOORSED PEPLERSELLID»

OOD KEVADPÄEVADELE

(popurrii)

viis: Katrin Mandel
sõnad: Aet Aasma & Katrin Mandel
viisid:
1. Whitney «I will always love you»
2. ABBA «Dancing Queen»
3. ABBA
4. ABBA «Take a chance on me»
5. Whitney «I will always love you»

1. Aa-aa. Kas tõesti on see,
mis rõõmsaks meid teeb,
on käes kevade.
2. Pidu on täies hoos,
noored on jälle koos.
Meid ootab ka TÜ club,
kus tantsida saab.
Refr. Ja siis keeruta,
naerata, ära kurvasta.
Kevadpäevad on need,
tudengitele,
hoogsalt kaasa tee.
3. Üksinda kõnnid sa
Riia tänaval.
Sammud klubi sea,
tea, et seal on hea,
laulda koos meiega.
4. Tule sõbraga või sõbrata,
TÜ clubis ikka sõbra saad.
Tantsida võid ka üksinda,
kuid peaasi, et feeling oleks hea.
(Tantsida võid ka temaga,
kuid vaata, kuidas öösel koju saad.)
5. Aa-aa. Kas tõesti on see,
mis rõõmsaks meid teeb,
on tudengilaul see.

UUS ELU

viis & sõnad: Kartin Mandel &
Helle Leesmäe

(vanad tudengid) 1. Küll on elu ülikoolis,
muudkui istu tugitoolis,
Kahekesi veini joome,
laulu lööme, nalja teeme.
Refr. Loengusse ei viitsi minna,
ainult lollid lähvad sinna.
Ühikas meil nii mõnus,
ütleks, et on lausa õdus.
(lail rebasele) Kui oled tudeng-elumees,
ujud siin kui kala vees.
Algamas siis elukool,
tants ja trall on igal pool.
2. Aga kui sa oled möku,
istud ramsis nagu totu.
Ei sa õpi elu tundma,
ainult näha võid sest und sa.
Refr. Umtša-umtša.
um-tša-tšaa
—"—
3. (rebane) Ramsi tuleb minul minna.
(vanad) Kärsahaisu tuleb ninna.
(rebane) Arvestus mul emakeeles.
(Vanad) ...inglis keeles, vene keeles.
Refr. Alguses saab ikka vatti.
Hiljem lähvad silmad lahti.
Õppejõudude jutt on jama,
materjal on õudsalt vana.
4. (kõik koos) Küll on elu ülikoolis,
muudkui istu tugitoolis.
Kolmekesi veini joome,
laulu lööme, nalja teeme.
Refr. Loengusse ei viitsi minna,
ainult lollid lähvad sinna.
Kui sul nuppu, taipu ka,
küll siis ikka läbi saad!

* * *

«Tudengilaulu» konkurss peeti klubis 19. korda juba aprillis. Žürii liige Jaan Malin soostus meie ajalehte varustama ettekantud laulude sõnadega talle laekumise järjekorras. 30. aprilli UT-s ilmusid Kaupo Torimi laulu «Päeva teel sõnad». Ehk tuleb veel lisa... Neid võib tuua ka toimetusse.

Kauboi teeb puid. Kuid kas tuleb ka külm talv? Ei tea. Läheb vana indiaanlase käest küsima. «Oo-jaa, külm talv tuleb!» kostab too.

Kauboi teeb puid juurde. Lõpuks läheb vana indiaanlase käest üle küsima, kui külm talv ikka tuleb. «Külm. Väga külm talv tuleb,» vastab vana indiaanlane. «Miks sa nii arvad?» «Valge mees teeb palju puid.»

* * *

Kolm daami joovad Kalkutas (India) ühes aias teed. Äkki kargab puu otsast alla suur gorilla, haarab ühe daami sülle ja kaob niisama äkki, kui oli ilmunudki. Teised daamid joovad häirimatult teed edasi. Tüki aja pärast küsib üks teiselt: «Ma ei mõista, mida see gorilla küll temas leidis...»

* * *

Jänes siseneb vagunisse: «Kes tahab peksa saada?»
Lõvi: «Mina.»
«Mine siis tamburisse, mulle just anti.»

* * *

Vanaema räägib pojapojale: «Kui mina veel noor olin, siis oli muusika palju meloodilisem kui praegu!»
«Aga vanaema, see, mida sa käes hoiad, pole mitte transistorraadio, vaid hoopis mikser!»

* * *

«Ma kuulsin, et sa lasid oma koera maha.»
«See on tõsi.»
«Kas ta läks tigedaks või?»
«No ega ta selle üle just ei rõõmustanud küll.»

* * *

Juku uurib astroloogiaõpikut ja hõikab vanaisale: «Kuule, siin kirjutatakse, et maailma lõpp tuleb biljoni aasta pärast.»
«Millal?» ehmub vanaisa.
«Biljoni aasta pärast.»
«Ah biljoni,» ohkab vanaisa kergendatult, «ma kuulsin, et miljoni.»

* * *

John tahab mereväkke astuda. Talt küsitakse: «Kas te ujuda oskate?»
«Jaa, oskan küll. Aga kas teil siis laevu polegi või?»

* * *

Üks karutapja reedab teisele oma jahiõnne saladuse: «Kui ma koobast näen, siis hõikan sinna kõva häälega: «Ohohohoo!» Loom tuleb välja uudistama ja mina põrutan talle kaheraudsega otse silme vahele...»
Mõne nädala pärast kuuleb jahimees, et ta sõber on haiglas. Läheb vaatama. See on üleni sidemeis. Seletab: «Tegin täpselt nii, nagu sa soovitasid. Laadisin püssi ära ja hüüdsin koopasse: «Ohohohoo!» Sealt tuli aga hoopis rong välja...»

* * *

«Jood?»
«Ei.»
«Suitsetad?»
«Ei.»
«Mängid kaarte?»
«Ei.»
«Kas sul siis ühtegi puudust pole?»
«On küll üks.»
«Missugune?»
«Ma valetan.»

Kogunud VALDO JAHILO

Karikatuuri autor (vt. 2. lk.)

on Uno Tölpus (1928—1964), kes arhitektina on projekteerinud TPI hooneid, «Vanemuise» teatrimaja, Kääriku kompleksi jt. Kui 1946. aastal lõpetas meie klass Tallinna VII keskkooli, jäid pooled poisid õppima Tallinna (neist on tulnud sellised arhitektid nagu Tölpus ise, Henno Sepman, Oleg Kotšenovski), teine pool tuli Tartusse. Meist on tulnud meedikuid nagu Ülo Arend, Raiot Silla, majandusteadlane Arno Susi, rahvaluulemees Ülo Tedre jt. Klassi mõlema poole vahel püsis elav kirjavahetus, kusjuures Tölpus eelistas kirjutamise asemel joonistada. Nii saatis ta meile 1947. aasta kevadel pildi marksismi-leninismi aluste loengust Tallinna Polütehnilises instituudis, millega on jälle kord tõestatud suure hiina rahva vanasõna: üks pilt ütleb rohkem kui tuhat sõna.

(Kahjuks oli joonistus laiem kui ajalehekülg ja nii ei ole näha, et keegi luges ka «Noorte Häält» — toim.)

Uno Tölpuse pinginaaber
HILLAR PALAMETS

ÜLIKOOLIS ON NOORGEOGRAAFIDE KLUBI

Tartu Ülikooli Noorgeograafide Klubi (TÜNGK) liidab geograafiast huvitatuid aktiivseid inimesi, kellel on soov midagi ise teha ning teistelegi pakkuda. Klubi alustas oma tegevust juba neli aastat tagasi, selle aasta jürikuu esimestel päevadel toimus taasasutamine. Nüüdsest on klubi iseseisev juriidiline isik oma pangaarve ja sümboolikaga. Liikmete arv ei ole küll praegu kuigi suur (11), kuid kõik kursused (peale viienda) on esindatud.

* * *

Nelja aasta jooksul on välja kujunenud mitmed ettevõtmised, mida nüüd võib nimetada juba traditsioonilisteks ning mille korraldamine jätkub kindlasti ka tulevikus. Vaatamata keerulisele ajale on jätkunud ka firmasid, kes on nõus geograafide üritusi sponsoreerima, eelkõige sooviksime siinkohal tänada kaardistusfirmat a/s «Regio», kes on meid alati aidanud.

Nüüd klubi tegemistest lähemalt. Traditsiooniliselt toimuvad igal aastal Elvas kahepäevased **sügis- ja kevadkoolid.** Päeval toimuvad loengud, õhtuti võib aga mõnusalt aega veeta ning lõõgastuda. Kevadkoolid on mõeldud eelkõige diplomandidele, et läbi arutada lõputöödega seotud probleeme. Sügiskoolides on eesmärgiks arutada probleeme laiemalt, loenguid peavad geograafia õppejõud, magistrandid ja doktorandid ning inimesed väljastpoolt geograafiat.

Teiseks ettevõtmiseks, mis sai alguse juba klubi alguspäevil, on **ajakirja «T. Tähised»** väljaandmine. Ajakiri näeb päevavalgust kaks korda aastas ning seal ilmuvad nii probleemartiklid, tõlkelood kui ka reisipajatused. «T. Tähised» on mõeldud eelkõige geograafiaüliõpilastele esimeseks trükiprooviks. Kaastööd teevad loomulikult ka magistrandid, doktorandid ja õppejõud.

Lisaks nendele ettevõtmistele on taasasutatud klubil plaanis ühtteist muudki. Sel kevadel toimus esimene **geograafia päev,** mis oli huvitavaks kõrvalepõikeks enne viimaseid kevadisi askeldusi. Päeva kandev roll oli Geograafia Instituudi õppejõududel, kes tutvustasid kolleegidele ja tudengitele oma seisukohti geograafia tulevikust, aktuaalsemaid probleeme erialal ning geograafia õpetamisega seonduvaid probleeme TÜ-s.

Loomulikult ei olnud päev ainult töine: loengute vaheaegadel oli võimalik tutvuda fotokonkursile esitatud töödega, valida Geograafia Instituudi populaarseimat isikut, võtta osa ideede konkursist GI tulevikust ning joonistada pikale tapeedirullile. Mõnusaks vahelduseks kujunes ka jalgpallimatš vabas õhus ning viktoriin õppejõudude konspektidest võetud küsimustega. Päeva lõpetas väike pidu, kus tehti kokkuvõtteid, autasustati paremaid ning kus esines väikese kontserdiga selleks puhuks loodud geograafide ansambel.

Klubi uueks tegevussuunaks on ka koostöö arendamine Euroopa Noorgeograafide Assotsiatsiooniga (EGEA). Seetõttu on klubi ingliskeelseks nimeks **EGEA-Estonia.** Esimeseks sammuks selles valdkonnas on EGEA Põhjamaade regiooni kokkutuleku korraldamine Eestis käesoleval aastal jaanipäeva paiku.

Lisaks eespool mainitule toimuvad veel **seminarid, vabas vormis kohtumised** jm.

KAIDI KANDLA ja
TIIT TAMMARU

INFO • INFO • INFO

Magistritööde kaitsmine

Esmaspäeval, 21. juunil kell 12 on pedagoogika keskuse, (Ülikooli 16) aud. 102

Kanni Indre magistritöö «Koolikõpsus koolijõudluse eeldusena» ja

Reet Liimets-Sorrokina «Eesti didaktika arengujooni aastatel 1919—1985» kaitsmine.

Esmaspäeval, 28. juunil kell 12 on pedagoogika keskuse (Ülikooli 16) aud. 102

Sirje Priimägi magistritöö «The background and implications of the child-centered education» kaitsmine.

TARTU NORRA SELTSI INFOLEHTE

saab osta skandinavistika osakonnast (ph. 301), UT toimetusest (ph. 241) ja ajakirjanduskateedrist (ph. 237). Hind 50 senti.

UUED PALGAPÄEVAD

Järgmise palga järele saab minna juba **18. juunist** (makstakse ikka 4 päeva) ning 5. juuli palgapäev algab **1. juulist.**

Ülikool on ministeeriumilt tellinud niipalju raha, et saaks välja maksta nii palgad kui puhkusetasud, kuid pole teada, kas niipalju raha antakse. Oleneb riigikassasse laekumisest.

HAIGEKASSA LIIKMEKAARDID

Tartu maakonnas elavad doktorandid ja magistrandid saavad oma haigekassa liikmekaardid kätte ülikooli kaadriosakonnast (majandusmaja ruumist 302).

* * *

Uusi trükiseid TÜ kirjastus- ja trükiosakonna väljaandel aprillis

Treeninguõpetuse instituudi teadus- ja õppemetoodiliste tööde kogumik I. Pühendatud Fred Kudu mälestusele. Tartu 1993, 500 eks., 156 lk.

Tsiviilõiguslikke normatiivakte II. Juriidilised isikud. Rendisuhted. Muud aktid. Koostanud I. Kull. Tartu 1993, 400 eks., 132 lk.

TALLINNA PEDAGOOGIKAÜLIKOOLI REKTOR

KUULUTAB VÄLJA järgmiste ametikohtade konkursi:

kantsler. Eeldatakse kõrgkooli teadustöö kogemust, administratiivse töö kogemust ja head majanduslikku vaistu;

akadeemiline prorektor. Eeldatakse õppetöö kogemust ülikoolis, rahvusvahelisel tasemel teadustöö tulemusi, administratiivse töö kogemusi;

finantsnõunik. Eeldatakse eelarve- ja raamatupidamissfääri head tundmist ning vastavaid kogemusi teadusasutusest;

personalidirektor. Eeldatakse sobivat kõrgharidust ja head inimesetundmist;

rektori abi. Eeldatakse kõrgharidust, süsteemiloovat ja kohusetundlikku meelelaadi, asjaajamisoskusi ning inglise keele valdamist;

rektori sekretär. Eeldatakse professionaalseid sekretäritöö oskusi (sh. rahvusvahelistele nõuetele vastavat dokumentide vormistamise oskust ja oskusi töötada arvutil tekstiredaktoriga Microsoft Word) ja inglise keele valdamist;

akadeemilise prorektori sekretär (vt. eelmine).

Avaldus koos *curriculum vitae,* aadressi ja telefoninumbriga esitada TPÜ rektori nimele hiljemalt 31. juuliks aadressil **EE0100 Tallinn, Narva mnt. 25, TPÜ, rektor.**

Info tel. 42 58 68.

LÕPUAKTUSED

Õigust.	**T**	**8. juunil kl. 12**
Filosoofiat. Sotsiaalteadused ja ajalugu	**R**	**18. juunil kl. 12**
Filoloogia	**R**	**18. juunil kl. 14**
Majandust.	**L**	**19. juunil kl. 12**
Biol.-geograafiat.	**L**	**19. juunil kl. 15**
Kehakultuurit.	**E**	**21. juunil kl. 11**
Matemaatikat.	**E**	**21. juunil kl. 14**
Filosoofiat. pedagoogikaos.	**E**	**21. juunil kl. 17**
Arstit.	**T**	**22. juunil kl. 11**
Füüsika-keemiat.	**T**	**22. juunil kl. 15**

NB!
Järgmisel reedel, 11. juunil UT ei ilmu. Ülejärgmises ajalehes on järgmiste lõpetajate nimed.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 1400. Tiraaž 1500.

35 180

Tartu Ülikooli Raamatukogu

NR. 21/22 (1718/1719)
REEDE,
18. JUUNI
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 70 SENTI

Universitas Tartuensis

HEA UT LUGEJA!
KOHTUMISENI
UUEL
ÕPPEAASTAL,
S.O.
30. AUGUSTIL!

TÜ VALITSUSES

8. juunil

● **KIRJASTUSTEGEVUSEST TÜ-s.**

Rektor prof. Peeter Tulviste informeeris valitsust sellest, et kirjatustegevusega tutvumiseks oli moodustatud komisjon (esimees prof. Jüri Allik, liikmed professorid Igor Cernov, Kalevi Kull, Eero Vasar ja Krista Vogelberg ning Mart Orav ja Mart Trummal). J. Allik tutvustas komisjoni õiendit, mida oli arutatud ka rektoraadiga, mille järel koostati õiendi lisa. J. Allik märkis, et tutvumine kirjastusosakonna tööga oli üllatavalt positiivne, selles olevat näha perspektiivi. Kuna riiklikud kirjastused on lagunenud ja Eestis ei anta õieti välja teaduslikku kirjandust, peab selle väljaandja roll jääma ülikoolile. Kirjastutegevuse uus poliitika peab aga seejuures olema agressiivsem turu- ja reklaamipoliitika.

Kirjastus- ja trükiosakonna juhataja Valter Haamer peatus peale mitmesuguste selgituste ka reklaami, honoreerimise, väljaannete kvaliteedi, kaadri ja palkade küsimustel. Ta ütles, et osakonna reorganiseerimine kirjastuseks on õige, haldusnõukogu olevat samuti vajalik, sest praegune nõukogu on suur ja teovõimetu.

Prorektor prof. Jaak Aaviksoo ütles, et analüüs ning V. Haameri sõnavõtt näitavad, et kujuneval kirjastusel on vaja sisse võtta uus koht, peab kasvama kirjatuse identiteet ülikoolis. TÜ nõukogule tuleks soovitada eelkõige reorganiseerida TKO TÜ kirjastuseks. Samuti on vaja uut põhikirja.

Lõpuks otsustati jätta olukord endiseks 1993. aasta septembri nõukoguni, rektoril moodustada haldusnõukogu ning sellel koos V. Haameriga koostada 1. septembriks põhikirja projekt ja ette valmistada organisatsioonilised meetmed.

● **EMAKEELE ÕPETAMISEST TÜ-s.**

Rektor märkis, et see küsimus tõusetus vaidluste ajal sisseastumiskirjandi üle. Samuti olevat märgatav lõpetajate kõne- ja kirjakeele halvenemine. Jüri Valge tutvustas TÜ nõukogus esitatava ettekande põhiteese. Küsimust otsustati arutada veel ka järgmisel valitsuse koosolekul.

● **EMERIITPROFESSORITEST.**

Rektor tutvustas Rahandusministeeriumi vastust, milles ei nähtud võimalust emeriitprofessoritele lisatasu maksmiseks. Rõhutati ka, et 65-aastased ja vanemad õppejõud peavad minema vähendatud koormusele, kui teaduskonnal on võimalus tööd pakkuda.

Teadussekretäri Veera Andi ettepanekul täpsustati professori **vähendatud koormusele üleviimise korda.** Need, kes on TÜ nõukogu otsuses kirjas erakorraliste professoritena, viiakse üle käskkirjaga. Korralistele professoritele tuleb teaduskonna nõukogul TÜ nõukogult taotleda 0,5 või 0,25 erakorralise professori kohta.

❀ ❀ ❀ HEAD TEED!

DORIS KAREVA

KÕRGED TREPID KÕIKJALE MEID VIIVAD
Keldrist katuseni vähemalt.
Aga üksnes üksikud, kel tiivad,
saavad tähti näha lähedalt.

Trepid kuluvad, kes neil ka läheks.

Valged sambad vaikselt murenevad
tõttamistes. Aega ikka väheks
jääb. Ja mured muudkui suurenevad.

Trepid kannavad me kõigi raskust.

Ainult vahel märkamatult mõni
sinisilmne rändur, tühjus taskus,
tõuseb mullast üles tähtedeni.

8. juunil lõpetas ülikooli 110 õigusteaduskonna üliõpilast.

PALGAPÄEVA OOTAB IGAÜKS!

Teisipäeval ülikooli valitsuse koosolekul informeeris prorektor Vello Peedimaa 1994. aasta eelarve arutelul koosolijaid ka selle aasta eelarve täitmisest. Palkadeks ja puhkuserahadeks on ülikool taotlenud hariduskulude eelarvest 2,7 ja Teadusfondist 0,7 miljonit krooni. Eelmises ajalehes oli teada, et palka hakatakse maksma juba 18. ja 1. kuupäeval (sel korral on rahakuupäevad **18., 19., 21. ja 22. juuni**) ning et kuigi palga- ja puhkusetasusid on ministeeriumilt tellitud, pole ette teada, kuidas need laekuvad. Raha laekumist vaadeldakse kümne päeva kaupa, seni on see laekunud ebaühtlaselt. Näiteks teisipäevani polnud 10. kuupäevast saadik midagi eelarvele tulnud. Pangajääk oli ainult üle 900 000 krooni. Tallinnas põhjendatakse raha mittelaekumist riigieelarve tulude vähesusega. Haridusministeeriumile on see üle-eestiline probleem, sest kõik õpetajad lähevad puhkusele. Ülikooli juhtkond tegeleb probleemiga pidevalt ning erakorralise seisukorra puhul püütakse veel reedelgi probleemile lahendust leida. Kui nüüd raha eelarvele, laekub, siis TÜ valitsuse ettepanekul (kõigile korraga siiski ilmselt ei jätku) makstakse **sel reedel ja laupäeval ainult puhkusetasu, palka aga esmaspäeval ja teisipäeval.** Raha ebapiisava laekumise tõttu nendel palgapäevadel tunnitasusid ei maksta. Paari päeva jooksul võib veel olukord muutuda, seepärast saab täpsema info kassa juurest.

Tabelitest saab aga välja lugeda 1993. aasta hariduskulude ja Teadusfondi summade laekumise vastavalt eelarvele 10 päeva kaupa, tegeliku laekumise ja vahe.

Eelarve

Laekumine vastavalt eelarvele 10 päeva kaupa		Tegelik laekumine	Vahe summas
Jaan	10 p. 1 527 278	757 000	—770 278
	20 p. 3 054 556	2 313 000	—741 556
	30 p. 4 581 834	3 939 200	—642 634
Veebr.	10 6 109 112	6 167 200	58 088
	20 7 636 390	7 521 200	—115 190
	30 9 163 668	9 595 200	431 532
Märts	10 10 690 946	11 775 200	1 084 254
	20 12 218 224	11 775 200	—443 024
	30 13 745 502	13 709 200	—36 302
Aprill	10 15 272 780	13 709 200	—1 563 580
	20 16 800 058	14 509 200	—2 290 858
	30 18 327 336	17 413 200	—914 136
Mai	10 19 854 614	19 303 200	—551 414
	20 21 381 892	20 133 200	—1 248 692
	30 22 909 170	23 078 200	169 030
Juuni	10 24 436 448	23 678 200	—758 248
	20 25 963 726		
	30 27 491 004		

Teadusfond

Laekumine vastavalt eelarvele 10 päeva kaupa		Tegelik laekumine	Vahe summas
Jaan.	10 275 000	—	—257 000
	20 514 000	192 800	—321 200
	30 771 000	489 700	—281 300
Veebr.	10 1 028 000	772 700	—255 300
	20 1 285 00	1 045 700	—239 300
	30 1 542 00	1 045 700	—496 300
Märts	10 1 799 000	1 878 700	79 700
	20 2 056 000	2 041 700	—14 300
	30 2 313 000	2 598 000	285 000
Aprill	10 2 570 000	2 598 000	28 000
	20 2 827 000	2 598 000	—229 000
	30 3 084 000	3 290 000	206 000
Mai	10 3 341 000	3 463 000	122 000
	20 3 598 000	3 723 000	125 000
	30 3 855 000	4 049 000	194 000
Juuni	10 4 112 000	4 261 000	149 000
	20 4 369 000		
	30 4 626 000		

ERITI TÄHTIS TEADE!!!

UUS ÕPPEAASTA

Ülikooli valitsus otsustas, et

- **TÜ nõukogu koosolek on esmaspäeval, 30. augustil kl. 10.15,**
- **rektori inauguratsioon on teisipäeval, 31. augustil,**
- **TÜ avaaktus on kolmapäeval, 1. septembril.**

ÕNNITLEME!

PROFESSOR
ÜLO HUSSAR 60

Kolleegid

TÄNU

Lugupeetud professor Kärner!

Viibinud kodumaast kaugel enam kui viiskümmend aastat, juhtis saatus mind meie ülikoolilinna Tartusse, kus minu isa oli veetnud oma noorusaastad, omandades seal oma meditsiinilise väljaõppe.

Juba seetõttu oli külaskäik Tartu Ülikooli praegusesse silmakliinikusse mulle suureks elamuseks. Seal viibides poleks ma aga osanud oodata nii suurt austust, mis sai osaks minu kadunud isale, samuti mitte nii armastusväärset vastuvõttu koos Teie poolt mulle üle antud kalli mälestusmärgiga Tartu Ülikoolist.

Kõige selle eest minu südalikum tänu!

Teie Lia von Sydow

DOKTORAND(T), MAGISTRAND(T), DIPLOMAND(T)?

(Vt. ka 30. aprilli ja 28. mai UT-d)

Tahaksin lisada omalt poolt mõne sõna diskussioonile doktorandi, diplomandi ja magistrandi kohta.

Keeleliselt on mõlemad vaidlused objektiks olevad variandid mõeldavad ja õiged. Mõlemad on pärit ladina keelest, ehkki ebatavaliselt tuletatud, kusjuures neil on pisut erinev sisu.

Magistro, magistrare tähendab juhtima, valitsema, ülemuse osa etendama, sellest tegusõnast on tuletatavad niihästi sõna *magistrans, magistrantis,* mis on oleviku kesksõna ja on tõlgitav kui juhtija, valitseja jne.

On aga võimalik ka teine vorm *magistrandus, magistrandi,* mis on gerundium ja oleks tõlgitav kui, 'see keda tuleb juhtida, valitseda jne'.

Tegusõnu *doctorare* või *diplomare* ma ei tunne, nii ei ole mulle kätte juhtunud ka vormid *doctorans, doctorantis* või *diplomans, diplomantis* samuti mitte *doctorandus* ega *diplomandus.* Keskajal võisid aga niisugused mitteklassilised tuletised tekkida. Küll on aga tegusõnast *doceo* — õpetan tuletatud hästi tuntud dotsent (õpetaja) ja selle tegusõna gerundiivi kasutatakse mõnes ladinakeelses kõnekäänus näiteks *'docendo discimus'* — õpetades õpime.

Minu arvates võib lähtudes algkeelest omistada teatavad sisuvarjundid sõnadele doktorant, diplomant, mis tähendaks, et nad näevad põhiliselt ise vaeva doktoriks või diplomiomanikuks saamisel, ja doktorand, diplomand, kellest peetakse vajalikuks teha doktor või diplomiomanik. Eks neid detaile võiks ju mõni 'segakomisjon' arutada, et jõuda ühisarvamusele, mida me kaasajal armastame nimetada ilusa ladinakeelse sõnaga *consensus.*

Lugupidamisega akadeemik
PAVEL BOGOVSKI
Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudist

MAJANDUSTEADUSKOND

Statsionaarselt lõpetajad Kaubandus-ökonoomika eriala

Tiiu Alumaa
Evelina Akavova
Ruudi Kasser
Siiri Keridon
Toomas Keridon — *cum laude*
Kaire Kippus
Caress Laur
Raul Leemets
Margit Lunt — *cum laude*
Ege Metsandi — *cum laude*
Merit Miller
Ingrid Nigola — *cum laude*
Jaanus Orrin
Kaire Piirsalu — *cum laude*
Urmas Polli
Kalev Raidjõe
Ülle Reilson
Sven Rohtmets
Aire Roopalu
Kersti Rüütelmaa
Ilona Saari — *cum laude*
Piret Saarnits — *cum laude*
Irene Siitam — *cum laude*
Meelis Soosaar
Signe Steinert
Margo Tomingas
Mairo Velner

Majandus-küberneetika eriala

Kristjan Hänni — *cum laude*
Veikko Kapsta
Margus Kaur
Aivar Kisant
Antti Nõps
Teet Rannut
Lenno Ruut
Tõnis Truuverk

Rahanduse ja krediidi eriala

Margus Allorg
Raivo Bachmann
Maive Ehamaa
Üllar Jaaksoo
Tarmo Jüristo
Ivo Kasak
Kaja Kalvet
Kaido Kittus
Alo Kivistik — *cum laude*
Pilvi Kolling
Evelin Kolts
Andres Laisk
Vahur Lokk
Madis Markvart
Üllar Metsküla
Marko Mitt
Mart Mägi — *cum laude*
Alger Närska
Mirjam Parmasto
Heiki Puusaar
Jan Raudsepp
Neeme Roosaar
Mari Rusi
Martti Siimann
Jana Sild
Urmas Somelar
Meelis Soodla
Liia Sori
Andres Sutt — *cum laude*
Rain Tamm — *cum laude*
Riina Tikovt
Vallo Tonsiver
Kristel Tumm
Katre Tärno
Indrek Uudeküll
Villu Vatsfeld
Heino Viik
Heidi Võsa

Raamatupidamise ja analüüsi (eesti õppekeelega) eriala

Peep Akkel
Rita Arro
Riina Kelp
Terje Kirs
Peeter Kompus
Marika Kurg
Heiki Laantee
Kaia Lõoke
Ave Matlep
Angeelika Nukka
Sirle Paberits
Kersti Pasovs
Janne Petronite
Katrin Pihotalo
Peep Pihotalo
Maire Randver
Ülle Savi — *cum laude*
Ulvi Suurmets
Katre Taimistu
Kaive Tali
Ele Talu
Ines Türna
Merle Tüür
Signe Uibo
Signe Uustal
Anne Võlli

Raamatupidamise ja analüüsi (vene õppekeelega) eriala

Larissa Botsarova
Alla Dibrivskaja — *cum laude*
Irina Donskaja
Viktor Dudarev
Natalja Guzenko
Svetlana Harlamova
Natalja Iljina — *cum laude*
Jelena Junolainen
Valeri Kirpu
Marina Kuljova
Veera Ljubartes
Zanna Mägi — *cum laude*
Inna Olsevskaja
Ruslan Piskun
Regina Protopopova — *cum laude*
Tatjana Rjabtseva
Natalja Spirihhina
Rita Tsesnokova
Dmitri Zadumov
Eduard Vugmeister

Kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise eriala

Ade Anton
Kristina Arula
Maire Ebelmann
Sille Gerassimov
Kirsti Kaas
Catherine Kasemaa
Ülle Kesli
Piret Kivi
Karin Laanmäe
Katrin Lepp
Ragne Lindström
Kristel Matesen
Kersti Muruväli
Ülla Mägi
Tuuli Nõmmik
Helen Ojamäe
Inge Palgi
Pille Pokk
Piret Pärna
Erki Rammo
Kaie Reiska
Anu Roosalu
Diana Saks — *cum laude*
Signe Saul
Dooni Sillat
Ene Teemäe
Kadri Tiis
Krista Uustal
Toomas Viitamees

Majandusteaduskonnas sooritasid eksternina lõpueksami ja kaitsesid diplomitöö

Majandus-küberneetika eriala

Mart Martinson
Urve Ader
Urmas Tsirel

Rahanduse ja krediidi eriala

Ain Kelus
Jana Kelus
Marge Toobal

Raamatupidamise ja analüüsi eriala

Jelena Bondareva
Andrei Bubindus
Ina Inginen
Karin Noormets
Kati Saaremets
Kairit Traumann

Mittestatsionaarselt lõpetajaid Raamatupidamise V k.

Ülle Alep
Liivia Kruusmägi
Anneli Kütt
Mare Lindau
Ene Oago
Ingrid Pütt
Ly Sikk
Liia Steinberg
Laila Visnapuu
Tamara Jefremova

Välismajandus-suhted VI k.

Avar Daniel
Toomas Kalda
Ruti Kilg
Jürgen Ligi
Hengo Nõmmik
Tiiu Ohvril
Alar Piirfeld
Signe Ratso
Jaak Rohtsalu
Kaido Saarma
Villo Sallaste
Toivo Urva

Kaubandus-ökonoomika (vene) V k.

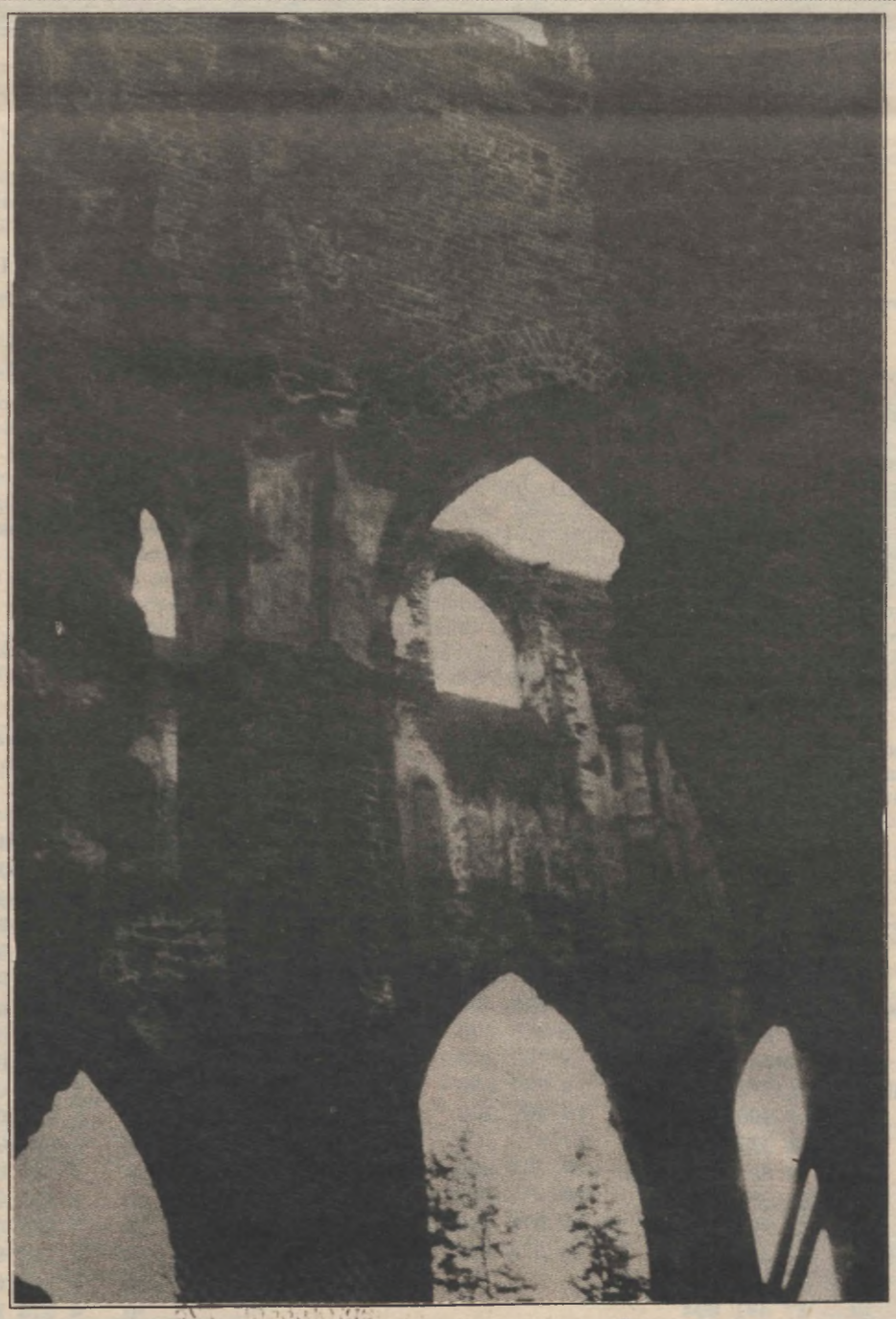
Tatjana Beditskaja
Galina Botvinko
Ülle Kasemaa
Galina Kiseljova
Oksana Loktionova
Gennadi Mesropjan
Jelena Mihhailova
Jelena Milaja
Anžela Moltšanova

Rahandus ja krediit V k.

Kalev Järvelill
Airi Kaljumäe
Kuldar Leis
Uno Luur
Tarmo Marandi
Aive Mark
Ardo Nõmm
Reimo Pettai
Heli Prükk
Angela Uibo
Ülle Viidas

Kaubandus-ökonoomika V k.

Tiina Allik
Katrin Artov
Katrin Illend
Viire Ilves
Katrin Kask
Kaja Loog
Anne-Marika Machorov
Riin Meri
Helge Murutalu
Tiina Parts
Anu-Hannele Puskar
Koidu Rannamäe
Made Rist
Jana-Maria Talu
Ly Treial
Ester Unt
Kaia Veltmann

Aeg,
sina kogenud kriitik,
loodud lugude lektor!

Ütle,
mis imet sa otsid?

Katkend BETTI ALVERI luuletusest «Ainus autor»
JAAK JAAKU foto

Kehakultuuriteaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Eesti osakond

Ain Allas
Margit Alt
Rainer Aru
Priit Berg
Andres Dremljuga
Riina Ernits
Airi Hörrak
Andrus Ilves
Merle Jakobson
Katrin Johannes
Kalle Kahk
Alar Krautman
Tuuli Kuningas — *cum laude*
Kristi Kuus
Andres Laanemets
Anneli Leega
Tarvo Lillestik
Jarek Lätt
Katrin Madison
Meelis Mäekalle
Peeter Nigol
Kaido Padar
Andrus Poksi — *cum laude*
Sille Pulk
Kairi Puusepp
Aire Raudsepp
Tiina Rosi
Lea Rõõmusoks
Kadi Saks
Gabriel Sepp
Miia Sulg
Aimur Säärits
Kai Tanni
Priit Teniste
Mati Tiit
Tiina Tooding — *cum laude*
Indrek Vahtra
Pille Viira

Vene osakond

Pavel Afanasjev
Margarita Afanasjeva
Tatjana Jakobson
Marina Marinina
Veronika Mitrofanova
Jelena Orlova
Tatjana Prokofjeva
Aleksander Rumjantsev
Olga Sekirina
Aleksei Sevastjanov
Lauri Sits
Jelena Šinkejeva
Sergei Tanaga

Mittestatsionaarselt lõpetajad

David Braun
Raivo Holm
Natalja Iljitšova
Astra Jamnes
Ain Kattai
Anna Katilevskaja
Janika Mölder-Maalmann
Karin Pops
Katrin Rinne
Jelena Stog
Kaja Stimmer
Iren Tarm
Oksana Tarassova
Urmas Teppo
Marina Šišigina

Ülikoolis on Eesti Slavistide Rahvuskomitee

31. mail toimus Tartu Ülikoolis Eesti Slavistide Rahvuskomitee (ESRK) asutamiskonverents. Osavõtjateks olid ülikooli ja Tallinna teadlased. ESRK ühendab spetsialiste, kes tegelevad slavistika erinevate aspektide uurimisega, s.h. keelte, kirjanduse, ajaloo, kultuuri, etnograafia jm.

Slavistikat uuritakse Tartu Ülikoolis ligi 200 aastat. Siin töötasid sellised ülemaailmselt tuntud slaavi keelte ja kultuuride uurijad, nagu Jan Baudouin de Courtenay, Leonard Masing, Adolf Stander-Petersson, Peeter Arumaa ja teised. Viimasel aastakümnel on slaavi filoloogia teinud arengusamme ja saanud rahvusvahelise tunnustuse. Möödunud õppeaastast töötab ülikoolis slaavi filoloogia õppetool. Vene keele kõrval saab siin esimese erialana õppida ka tšehhi keelt. Sügisest on kavas sisse viia poola keele eriala.

ESRK poolt vastuvõetud põhikiri kajastab komitee töö olulisemaid suundi:

— arendada slavistika traditsioone Eestis;

— koordineerida teaduslikku uurimistööd slavistika ning slaavi-, soome-ugri keele- ja kultuurisuhete valdkonnas;

— koordineerida slavistika õpetamist Eesti kõrgkoolides;

— arendada teaduslikke kontakte ja sidemeid slavistika keskustega väljaspool Eestit, osaleda rahvusvahelistes teaduslikes programmides;

— esindada Eesti slavistikat rahvusvaheliselt.

Komiteel ei ole kommerts- ja finantstegevust, sest ta töötab Tartu Ülikooli juures. TÜ on komitee juriidiline isik.

Konverentsil otsustati taotleda ESRK vastuvõtmist Rahvusvahelise Slavistide Komitee liikmeks.

Eesti Slavistide Rahvuskomitee presidendiks valiti TÜ professor **Aleksander Dulitšenko.**

UUT MAJANDUS-INFORMATSIOONI RAAMATUKOGUS

Lisaks andmebaasile HELECON (andmed 1991. a. alguse seisuga) oleme saanud veel teisi CD-andmebaase, mis kajastavad majandusalast bibliograafilist informatsiooni.

Selle aasta veebruaris külastas Tartu Ülikooli Bentley kolledži raamatukogu asedirektor Tjalda Belastock, kes hiljem saatis CD-ROM kettal andmebaasi ABI/INFORM 1992. aasta augusti seisuga. Andmebaas ABI/IINORM on Bentley raamatukogus põhiline infoallikas, kuhu on refereeritud enam kui 800 erinevat majandusalast ajakirja. Lisaks artiklite bibliograafilistele andmetele on antud ka märksõnad ja seisukokkuvõtted.

Põhilised esindatud majandusvaldkonnad on: arvestus ja analüüs, pangandus, andmetöötlus, *economics,* finantsküsimused, juhtimine, tervishoid, kindlustus, õigus- ja maksuküsimused, *marketing* ja reklaam, telekommunikatsioonid.

Andmebaas ASSIA (Applied Social Sciences Index & Abstracts) sisaldab bibliograafilist informatsiooni sotsiaalteaduste kohta, sealhulgas ka juhtimisest, *marketing*'ist, tervishoiust. Kõige uuemad kirjed on 1993. a. algusest.

Informatsiooni raamatute kohta saab nii USA Kongressi raamatukogu kataloogist (1993. a. jaan.), Soome rahvusbibliograafiast (1992. a. jaan.) kui ka Saksamaa raamatukaubanduse kataloogist (1991. a).

Nii neid kui ka teisi erialasid kajastavaid arvutiandmebaase saab kasutada **TÜ raamatukogu infoosakonnas, ruum 320, telefon 35 417.**

RUTH TAMMEORG,
infoosakond

Võõrkeelte õpetamisest

Taasiseseisvunud Eestis on järsult tõusnud huvi võõrkeelte omandamise vastu. Võõrkeel on nagu viiuli mängimine. Kui sellega vähemalt kaks korda nädalas ei tegele, kustub oskus iseenesest. Seda on meie noored ka mõistnud.

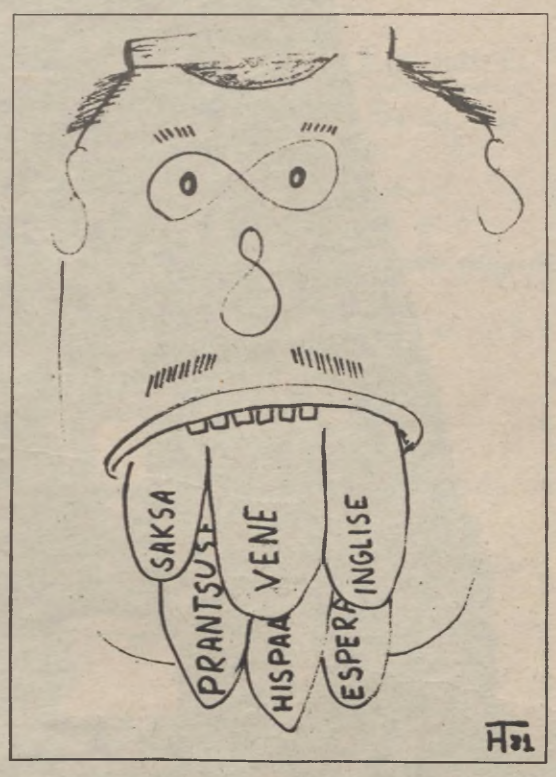
Ülikooli keelekeskuses saab võõrkeelena õppida **eesti** (edaspidi e), **inglise** (i), **prantsuse** (p), **saksa** (s), **vene** (v), vähesel määral ka **itaalia** ja **rootsi keelt** vastavalt teaduskondade tellimustele. Keelte õpetamisel kasutatakse erinevaid meetodeid ja õppematerjale. Arendatakse interdistsiplinaarset aspektset keeleõpet, antakse ka ülevaade vastavate rahvaste kultuurist, ajaloost, kirjandusest. Õpistrateegiad on integreeritud erialaga.

Sügissemestril on üliõpilastel võimalik valida järgmisi interdistsiplinaarseid valikkeelekursusi:

— erialaga integreeritud kommunikatiivne keeleõpetus (e, i, s, v),
— dialoogile ülesehitatud kursus (e, i, p, s, v),
— teaduslik kõnekeel (e, i, s, v),
— audeerimine (kuuldu mõistmine e, i, s, v),
— ametikirjade koostamine (e, i, s, v),
— tõlkimine (e, i, s, v),
— protsesskiri (tekstiloome v),
— grammatika suhtlemiseks (e, v),
— ärikeel (e, i, s, v),
— suhtlemine haigega (e, v),
— aspektne eesti ja vene keele kursus hõimurahvastele ja välisüliõpilastele.

Informatsiooni saab septembri alguses Ülikooli **18a ruumist 313 (i, p, s), tel. 3 52 67, ruumist 310 (e, v), tel. 3 51 62 ning loomulikult teaduskondade teadetetahvlilt.**

Keelekeskus

♥ ♥ ♥

Nii nägi keeleprobleemi 1981. aastal ülikoolis ajakirjandustudeng Hannes Tamme. Ta kirjutas oma joonistuse alla: «Ülikoolist võib minna rahuliku südamega — keeled suus».

♥ ♥ ♥

TÜ VALITSUSES

15. juunil

● Arutati veel kord TÜ nõukogus arutusele tulevat päevakorrapunkti **emakeele õpetamisest ülikoolis** ja selle otsuse projekti, mida tuleb täiendada. Selle teema juures peatudes soovitas prorektor prof. Jaak Aaviksoo teaduskondadel välja töötada erialade emakeelsete õpikute ilmumise strateegia.

● **Pikemalt oli kõne all ülikooli 1994. aasta eelarve. J. Aaviksoo** ütles, et TÜ on muutunud Eestis kõige odavamaks ülikooliks. Mitmed allüksused, nagu näiteks raamatukogu, botaanikaaed ja ajaloomuuseum peaksid olema TÜ eelarves eraldi välja toodud (meie raamatukogu peaks saama võrrelda näiteks Rahvusraamatukoguga). Ülikoolide ja rakenduskõrgkoolide finantseerimine on põhimõtteliselt erinev. Väga erinevad on ka kulutused üne üliõpilase kohta. Vahe võib olla isegi kuni kümnekordne. Et neid disproportsioone vältida, on uue aasta eelarve taotlus ligi 80% suurem selle aasta omast. Rahandusministeerium on lubanud vaid 13%-list eelarve kasvu.

Plaani-finantsosakonna juhataja Oleg Andla tutvustas 1994 aasta eelarve projekti lähemalt. Ta ütles ka, et ülikool taotleb palgafondi suuremana kui teaduskonnad olid ette näinud, sest siiani ei ole ülikool saanud õppejõududele maksta palka tööstaaži järgi. Hariduskulude eelarve moodustas 1992. aastal 34,3 miljonit, selleks aastaks anti 55 miljonit ning 1994. aastaks 86,3 miljonit krooni.

Prorektor Vello Peedimaa peatus lähemalt ehitatavatel objektidel. Pooleliolevate ehituste lõpetamiseks vajab ülikool 75,6 miljonit krooni. Näiteks humanitaarteaduste õppehoone valmimiseks oleks vaja 13,6 miljonit, tänavu eraldati vaid 2,3 miljonit krooni. Sügiseks tahetakse IV korruse Toomemäe poolne tiib siiski valmis ehitada. Sinna koliks ajalooosakond, peahoones vabaneks kaks, ja Tähe tänavas kaks auditooriumi teiste jaoks.

Külalisõppejõudude majas tuleb üks püstak maha müüa, et hoone lõpetamise jaoks saaks raha juurde. Raha taotletakse ka keeltemaja ehituse konserveerimiseks. Arstiteaduskonna prekliiniliste ainete õppehoone ehitamiseks on olemas valitsusjuhi allkirjaga garantiikiri, et valitsus doteeriks 180 miljonit krooni välisvõlga.

* * *

* **Aula.** Kuna aula korrastamiskulud on suured, otsustas valitsus, et aulat näidatakse külalistele vaid erandjuhul (näiteks rektori külalistele). Loa annab kas rektor või prorektorid.

* Rektor informeeris, et **emeriitprofessorite** küsimusest on informeeritud valitsust, sotsiaal- ja rahandusministeeriumi. Ülikool loodab positiivse vastuse saamist.

* **Arstiteaduskonnal** on täitmata TÜ nõukogu otsus selle kohta, et ÜMPI töötajad tuleb üle viia teaduskonna erinevatesse struktuuridesse. Teaduskonna põhjendusi ei arvestatud ning kohustati kohe otsust täitma.

Samuti leidis valitsus, et kaks instituuti (ÜMPI ja TÜMRI) peaksid maksma ülikooli üldkulude katteks palgafondist vastava protsendi nagu teisedki. Küsimus tuleb lahendada.

● **Ülikool sai Moskvast kätte 6 paljundusaparaati jm. arvutustehnikat.** 4 paljundusaparaati otsustas informaatikakomisjon ära jagada (1 kantseleile, praegu seal olev arenduskojale; 1 arvutuskeskusele koos majas asuvate matemaatikateaduskonna allüksustega, 1 õppetehnika osakonnale Tähe tänavas ja 1 majandusmajja). Kaks ülejäänut jagatakse sügisel.

● **Ülikooli protesti peale peatas linnapea peahoone taga parkimisautomaatide paigaldamise.** Tänaseks peaks olema ülikooli ja linnavalitsuse esindajate kohtumine seljataga ning otsus selge.

● Valitsus oh **Füüsilise Antropoloogia Instituudi** moodustamise poolt (see tuleks arstiteaduskonna juurde). Küsimus saab lõpliku lahenduse TÜ nõukogus.

Filosoofiateaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Ajaloo eriala

Allan Alaküla
Esta Allas
Agur Benno
Tormis Jakovlev
Aivar Jürgenson
Kale Jeeser
Allan Kasesalu
Katrin Kivimaa — *cum laude*
Katryna Kupper — *cum laude*
Kersti Kuldna — *cum laude*
Indrek Lass
Daimar Leli
Maarja Ligi
Hanno Lindpere — *cum laude*
Eerik Marmei
Liina Meesak
Marko Mihkelson — *cum laude*
Mirjam Lepikult — *cum laude*
Liisa-Ly Pakosta
Viljar Peep
Pille Piik — *cum laude*
Olavi Punga
Hele Punga — *cum laude*
Aare Puur
Raivo Ruusalepp — *cum laude*
Erik Somelar
Kady Sõstar
Aimar Ventsel
Leele Välja
Kadri Green
Maia Morjakova
Anneli Randla
Indrek Rahi — eksternina
Jaak Rand — eksternina
Sigrid Silm — eksternina

Sotsioloogia eriala

Piret Klintok
Mart Kikas
Hiie Kokman
Villu Kärdi
Merle Laanemets
Erkki Luuk
Katre Pall — *cum laude*
Kadrin Kergand
Aet Realo — *cum laude*
Kiti Sagara
Jüri Seilenthal — *cum laude*
Mari Tarum
Heli Tiirmaa
Mauri Saarend
Aet Wingborg

Eripedagoogika eriala

Karin Ambo
Lii Joost
Birgit Kaasik — *cum laude*
Pille Aasmäe
Suivi Karus
Piret Kipper — *cum laude*
Krista Kirikall
Kairi Kittus
Anu Mikk
Ingri Reedi
Epp Rätsep
Saima Salomon
Signe Sooaru
Ülle Väljataga
Pille Tamm
Kadri Toom — *cum laude*
Merle Küünal
Loona Kattai

Maali eriala

Katrin Vahimets
Maire Õnnepalu
Peeter Allik

Eesti keele ja kirjanduse eriala

Epp Annus
Kait Eiland
Merle Golberg
Maima Grinberga
Kristi Karelsohn
Tuuli Keerberg
Katrin Kuusemäe
Triin Leesmann
Lemme Lestal
Piret Lõbu
Anti Lääts
Angela Mooste
Lee Murrand
Tiit Palu
Tiina Palumaa
Ulve Pedastik
Merle Pomberg — *cum laude*
Age Salo
Eda Tagamets
Katrin Tambet
Kai Tamm
Eve Tammaru
Kersti Tergem
Auli Tohv
Krista Vernik

Ajakirjanduse eriala

Tiina Joosu
Astrid Kannel
Andrus Kivirähk
Väino Koorberg
Asso Ladva
Kadri Liik
Ilona Martson
Margo Miks
Taivo Paju
Jüri Pino
Kaja Pino
Peeter Riba
Hando Sinisalu
Peeter Tali
Hanno Tomberg
Riste Uuesoo

Saksa keele ja kirjanduse eriala

Ene Hoop
Aive Kalev
Urmas Konks
Kersti Neufeld — *cum laude*
Piret Nõmmela — *cum laude*
Elle Puusepp
Martina Põldvere
Liina Raid
Maret Rätsep
Anneli Sooba
Riina Veskioja

Prantsuse keele ja kirjanduse eriala

Eha Arro
Signe Ernist
Lilia Kolombet
Tanel Lepsoo

Inglise keele ja kirjanduse eriala

Eike Albert-Unt
Paul Elberg — *cum laude*
Piret Heinaru
Kaili Juppets
Egne Kasak
Leena Käosaar
Meelis Leesik
Epp Luuk
Triinu Lööve
Tiina Muld
Mai-Liis Munter — *cum laude*
Ivi-Triin Odrats — *cum laude*
Kaia Oper
Piret Paat
Daivi Rodima
Anne Tamm
Prilt Tamm
Krista Pikkat
Ele Sepp
Kadre Vaik
Viivika Vool

Vene keele ja kirjanduse eriala

Marina Arhipova
Stepan Bormotov
Aleksandr Feldberg — *cum laude*
Natalja Gertsok
Oksana Gofman
Dmitri Grozdov
Svetlana Javorskaja
Natalia Jeršova
Dmitri Kalugin
Niina Kozóreva
Julija Larionova
Natalia Maspanova
Mihhail Melnikov
Kirill Nemirovitš-Dantšenko
Dmitri Popov
Vjatšeslav Popov
Alevtina Tarjan
Jelena Tšuhlebova

Vene keel rahvuskoolis

Lauri Bambus — *cum laude*
Maarika Jalava
Jana Jõgeva
Janika Kivistik
Aurika Komsaare
Monika Lepp
Anneli Lutter
Zinaida Mokrikovskaja
Mariann Muromets
Erle Nõmm
Angelika Paškevicius
Imbi Poom
Tiina Suund
Kaire Sõõru
Tiiu Vändre

Pedagoogikaosakond
(Õpetaja kutsetunnistus)

Irina Dinerštein
Reene Kanemägi
Ülle Kapsi
Argo Kirss
Egne Kont
Marika Korol
Ingrid Kunart
Kaja Kõiv
Ivi Kübarsepp
Anu Lõo
Marju Mäeleht
Aivar Namm
Grigori Ongemahh
Anne Orav
Liina Pääru
Toomas Reimann
Mari Sarv
Andrei Solntsev
Galina Stepanova
Urmas Tokko

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Ajaloo eriala

Nele Aus
Ken Kalling
Riina Kerman
Kai Kiiver
Priidu Mikumets
Kalev Proosväli
Margit Sondla
Kirsti Tuisk
Kaja Uuspõld

Eripedagoogika eriala

Reet Hindriks
Liina Kaabel
Tiina Kallavus
Irja Keiv
Epp Lõhmus
Kaja Nihvelt
Monika Saarik
Maive Torop
Irina Zarova
Irina Valiulina
Riina Vikman
Valentina Murova
Mendi Ikkonen — eksternina
Ilme Tago

Psühholoogia eriala

Tiina Arandi
Heli Hillep
Kaja Kalmus
Raili Kallavus
Anne Kuill
Kersti Kõosaar
Riina Luik
Leiger Luts
Evi Mõttus
Pille Pae
Marge Pervik
Esta Pilt
Ants Pirso
Uuno Puus
Sirje Põder
Viktor Vasjohha
Age Virkus

Eesti keele ja kirjanduse eriala

Tõnu Ehasalu
Ingrid Hindrikson
Kaire Laine
Anneli Mihkelev
Renna Mändmets
Ilona Must
Merike Olvet
Marika Puusep
Anu Saare
Kristina Tali
Kai Uibu
Margit Ulm

Ajakirjanduse eriala

Andres Ammas
Jaanus Nurmoja
Sulev Oll — *cum laude*
Tiia Penjam — *cum laude*
Hille Tarto
Sulev Valner

Inglise keele ja kirjanduse eriala

Merit Altrov
Kadi Auksmann
Raul Auksmann
Piibi-Kai Kivik — *cum laude*
Iossif Rovkah
Reet Saard
Katrin Saks
Katrin Sildmäe

Saksa keele ja kirjanduse eriala

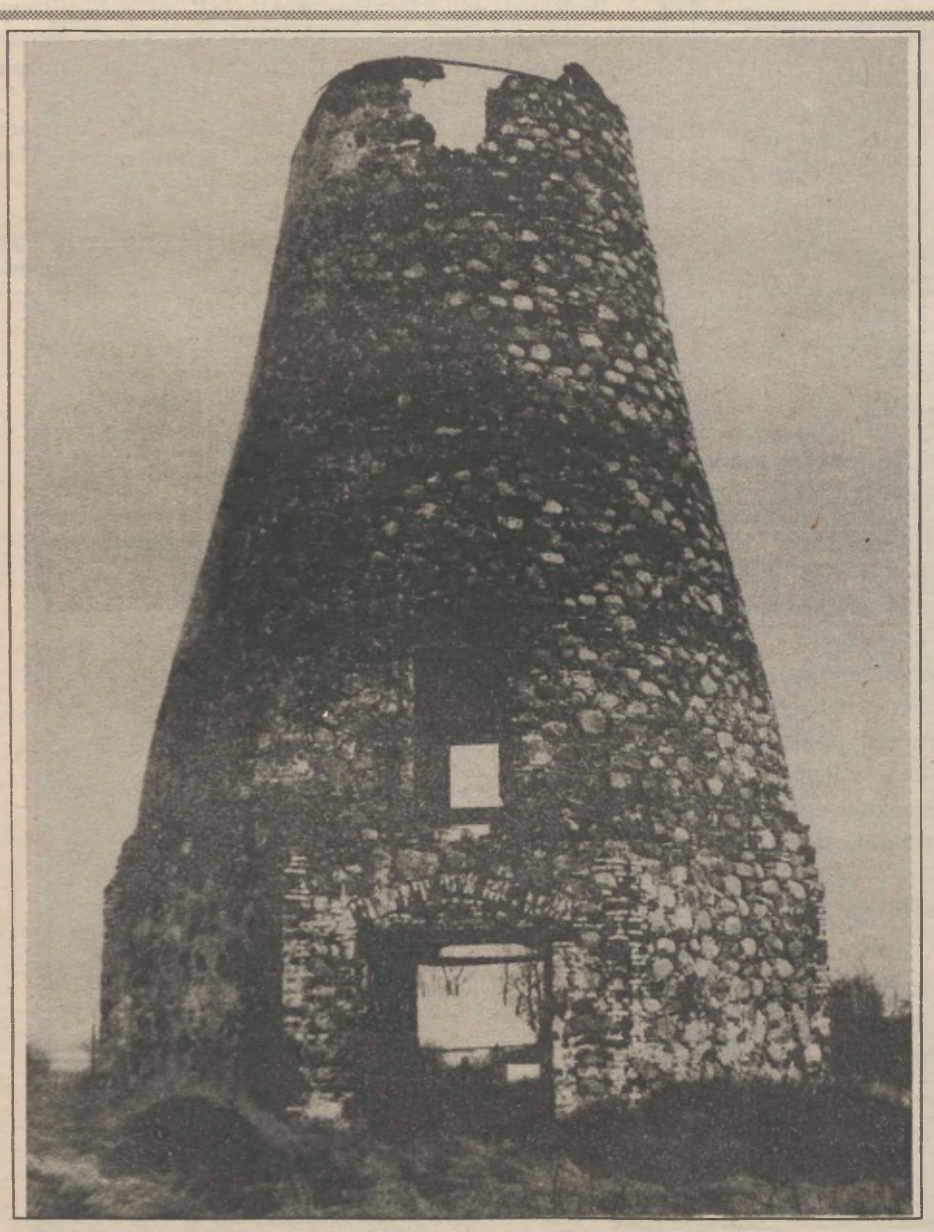
Vaike Hint
Tiiu Kikajoon
Ingrid Kormašov
Jaan Kuusik
Jana Lahe
Ülle Pahla — *cum laude*
Katrin Salem
Kai Uhlig — *cum laude*

Vene keele ja kirjanduse eriala

Valeri Alikov
Galina Beresneva
Tatjana Demidova
Marina Djatškova
Galina Jaremtšuk
Jelena Menšikova
Tatjana Mihhailova
Jelena Piotnikova
Ljudmila Savvinóh
Albina Sitnikova
Niina Zeilanova
Karin Tatunts Andersen
Jelena Tsjupa
Natalja Tšepil

Pedagoogikaosakond

Jelena Bezvoditskaja
Merike Filippov
Katrin Golovanova
Ida Kangor
Anne Kaskman — *cum laude*
Tiiu Kerm
Toomas Kink
Õie Kirna
Olavi Koppelmaa
Herbert Last
Evi Lestberg
Rein Maasild — *cum laude*
Ene Mitt
Ulvi Müürsepp
Maire Paluveer
Sirje Parol
Tiia Pern
Merle Pindma
Ive Porkon
Nelly Randver
Helger Rannu
Eike Saarest
Tiina Sirelpuu — *cum laude*
Marika Säre
Aimi Säremat
Ruth Tuuleveski
Toomas Tuvi
Tiina Tõnnson
Pille Vanker
Triin Veskimäe
Andrus Veskioja
Meeli Väljaots

Sa ei tunnegi vist
ega talu
neid,
kes kannavad ühtevalu
raskelt rammitud kive ja rauda
eemale
värava ees.

Need on elusse armunud hinged,
ilmatelje tegija
lapsed.

Katkend BETTI ALVERI luuletusest «Värav»

EINAR TIITSU foto

ARSTITEADUSKOND

Ravi (eesti)

VI kursus

Rainar Aamisepp
Tiina Angerjas
Aune Avik
Kristel Braun — *cum laude*
Urmo Braun
Marek Eerme
Chris Eliermaa
Aureli Erm
Kadri Hunt
Heli-Ursula Hämalainen
Evelin Int
Hanna Ird
Indrek Jakobson
Maris Jesse
Külli Joonson
Marina Kaarna
Tarmo Karils
Taivo Kipper
Sven Kivioja
Katrin Koitla
Jaan Kolgo
Liis Kriisa
Karin Kuil
Külli Kõlvald
Anita Käärt
Pille Käärik
Kadri Külvik
Marge Laadi
Rita Laar
Lauri Laas
Kaja-Triin Laisaar
Tanel Laisaar
Riin Lanno
Ülar Lanno
Tiia Larionova
Eero Lepasalu
Riina Limberg
Assar Luha
Tiina Luig
Peeter Lõoke
Vahur Makke
Maris Mandel
Toomas Marandi
Mihkel Mardna
Tiia Mardu
Triin Matjus
Vallo Matto
Mati Merila
Iiona Metsrand
Akshay Mody
Kaja Mustimets
Pille Mällo
Sven Mällo
Kaire Mõldre
Kai Noor
Avo Nuuma
Katri Ojasoo
Anneli Ots
Tarmo Panik
Piret Pender
Jana Peterson
Eerik Pikkoja
Kaja Pohla
Heiis Pokker
Katrin Pruus
Teet Pullerits
Maarika Puri
Üile Puur
Raili Randoja
Aune Rehema
Koit Reimand
Tiina Reiners
Anneli Rinne
Piret Rohtla
Iisi Saame
Katrin Saapar
Marko Saar
Aet Saarts
Ilgizär Sadjõk
Ervin Salk
Anti Sainast
Pille Saluvere
Aime Sannamees
Piret Sepp
Roomet Sepping
Helmet Silvet
Virpi Sirel
Heve Staal
Kärt Tali
Inga Talvis
Triin Tarmas
Sven Tarum
Pille Teesalu
Andrus Tikerpe
Reet Tobias
Tiina Tõruvere
Katrin Urb
Hasso Uuetoa
Varje Vanatoa
Kalvi Veller
Madis Veskimägi
Mihkel Veskimägi
Ann Viitso
Merle Õun
Marko Õlluk
Toomas Ümarik

Spordimeditsiin

VI kursus

Ieva Budule
Ingrida Dzirniece
Maris Jekalls
Maie Jürgel
Jurate Kesiene
Gitana Kiudma — *cum laude*
Daine Kolomietsene
Egidijus Kocys
Gennadi Kuzmin
Rita Kuzminiene
Dace Purmale
Anton Putjatin — *cum laude*
Minija Pääsiane
Elina Reedi
Jeva Silvovskaja
Erve Sõõru
Santa Zumberga
Viesturs Viksna

Ravi (vene)

VI kursus

Žanna Bogdanova
Irina Fomkina
Jelena Ivaštšenko
Sergei Kagalo
Andrea Kever
Niina Kondratjeva
David Miikeltadze
Svetlana Nakonetšnaja
Irina Osmakova
Tatjana Panova
Margarita Poljakova
Orõsja Savtšuk
Jelena Šigapova
Svetlana Tamp
Katrin Truupõld
Tatjana Tsõtlova
Leonid Tsukanov
Oleg Tšerkasov

Spordimeditsiin (K)

VI kursus

Juri Afanasjev
Stanislav Fetisov
Karine Hoptsjan
Margarita Kostjutšenkova
Lora Karpenko
Vladimir Limonov
Irina Meinik
Anatolijus Petrackovas
Vladimir Pustovoi
Natalja Sotšinskaja

Stomatoloogia

V kursus

Lilian Edesi
Monica Gross
Tiina Hendrikson
Jana Hirvonen
Anneiy Hordo
Triin Jagomägi
Maia Kalo
Sven Konga
Katre Krõõnström
Siiri Kubpart
Kaire Kuus
Edvard Loboda
Tarmo Marrandi
Meeme Mõttus
Kristi Noormets
Svetlana Petsinskaja
Aivo Piiisner
Mallis Prants
Kaire Reimand
Külliki Reino
Katrin Saluse
Anne Tammeorg
Vadim Tamp
Agnes Tavits
Mait Vaher
Lauri Vahtra
Merje Vaidalu
Kersti Vaino
Kaja Valu
Ester Vill

Pediaatria

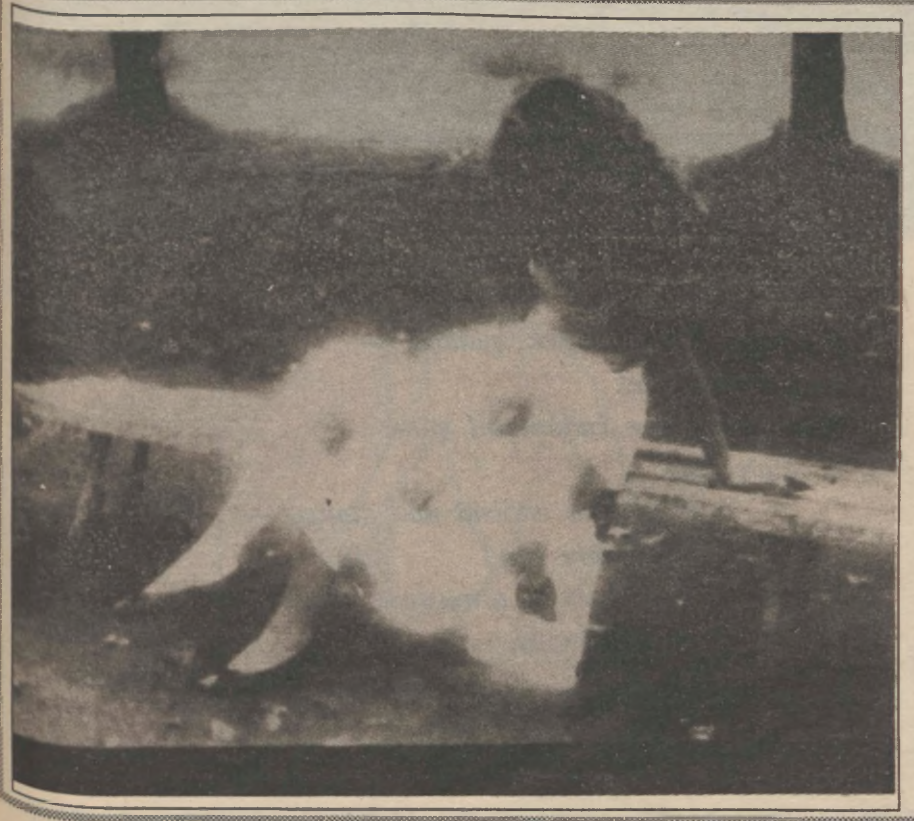
VI kursus

Aivi Aigro
Viivika Aigro
Aive Alabert
Pille Andresson
Liivika Born
Veiko Herodes
Signe Juks
Kadri Karik
Üile Käsk
Kulki Laane
Kadri Margus
Külli Margus
Virge Pall
Kärt Palo
Mare Pilliberg
Chris Pruunsiid — *cum laude*
Karin Puks
Tiina Tammik
Marge Tampere
Kadri Urbsoo

Farmaatsia

V kursus

Sigrid Alla
Katrin Arumäe
Anu Asper
Maile Jaagola — *cum laude*
Marju Jürisson
Annika Kalinina
Ade Kallas — *cum laude*
Helen Karu
Margit Kask
Andres Kaup
Anne Keero
Ly Keskülа
Pila Kirsch
Katri Klettenberg
Silvi Kruuse
Tiina Kõrre
Eve-Irene Lepist
Lii Luht
Leila Marran
Maire Merila
Mari-Mall Mitt
Merle Männiste
Signe Ojakäär
Astrid Oolberg
Enn Pani
Merle Sarv
Ester Simon
Janne Suimets
Karin Truus
Kristiina Veis

ASTRI HAMB

ENDAKS ISEENDAS

Olla juur,
kes ise teab,
kuis jõuda maale.
Olla kõver kattai
sirgem õitehullust sirelist.
Olla endas ise
vaba valesõnast
salateost
valurõngast
OLLA SELLEKS, KELLEKS LOODUD.

♥ ♥ ♥

Matemaatikateaduskond

Marti Ambre
Nadežda Bazunova
Ludmila Dobrus
Lilla Dovner
Siiri Drenkhan
Jevgeni Feklistov — *cum laude*
Kaidi Hamer-Palmiste
Piia Heinsoo
Indrek Holst
Jelena Hopp
Marit Jaaniste
Oksana Jõe
Janne Jõesaar
Rain Kaarjas
Andrus Kaasik
Kalle Karu — *cum laude*
Dagne Karus
Jürgen Kerstna
Natalja Keršiene
Inge Kiho
Tõnu Kipper
Külli Kivi
Tuuli Kuusik
Külli Kõppo — *cum laude*
Piret Lantin
Alari Lehiste
Kristin Liba
Kadri Lille
Kuuno Lille
Jelena Litvak
Liia Lõhmus
Kaja Lõuna
Ülle Lükk
Tiit Mauer
Ülle Oja
Rain Oks
Indrek Org
Piia Pajuste
Toomas Palmiste
Kaido Palu
Liina Palu
Natalja Petrova
Raul Puusepp
Larissa Repihha
Anu Roio
Piret Ruus
Rein Ruusalu
Epp Rünkla
Raul Rüüson
Terje Sinik
Margit Sooniste
Sven Suurraid
Ants Särgava
Meelis Zimmermann
Veiko Tamlak
Riina Till
Epp Tohver — *cum laude*
Sergei Tužilin
Hillar Uudevald
Marko Vaga
Siiri Vaga
Kersti Valeng
Ülle Vennola
Ingrid Vunder

Füüsika-keemiateaduskond

Füüsika eriala (eesti õppekeelega)

Tarmo Ainsaar (eksternina)
Ville Hallik — *cum laude*
Helle Kaasik
Ott Krikmann
Margo Lepisk
Margo Liik
Veiko Palge
Toomas Plank — *cum laude*
Veikko Saar — *cum laude*
Riina Tehver — *cum laude*
Rauno Temmer
Ott-Siim Toomet
Kaur Virunurm

(vene õppekeelega)

Vladimir Babin
Alina Braziulene
Paul Hallik
Nikolai Jaroševitš
Jana Kemppi
Oleg Konopljov
Ilmar Rots
Natalia Zazubovitš
Valter Zazuboviitš — *cum laude*
Stanislav Tomberg

Keemia eriala

Maive Feldman
Herki Helves
Indrek Ild
Laile Kaasik
Liina Karolin — *cum laude*
Margus Kriis
Peeter Laurson
Kädi Leola
Mart Loog
Marvi Mikk
Margus Nikopensius
Anu Nutt
Martti Org
Eero Saava — *cum laude*
Katrin Siigur
Ülis Sõukand
Anne Teigamägi
Taavo Tenno
Ruth Vaher

Uusi trükiseid TÜ kirjastus- ja trükiosakonna väljaandel aprillis

Ljudmila Šorikova. Raha- ja valuutaturu põhimõisted. Tartu 1993, 500 eks., 36 lk.

Andmebaasisüsteemi DataEase kasutamine. Koostanud A. Jaeger, Ü. Kaasik. Tartu 1993, 700 eks., 112 lk.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastaraamat 4. 1992. Tartu 1993, 500 eks., 172 lk.

Eesti Vabariigi kutsekeskkoolid, tehnikumid, kõrgkoolid, ülikoolid. Erialad, aadressid. Tartu 1993, 1200 eks., 72 lk.

Teatmik 1993. aastal Tartu Ülikooli sisseastujaile. Tartu 1993, 2500 eks., 16 lk.

Tartu Ülikooli Botaanikaaia dendraarium 1993. Tartu 1993, 2000 eks., 8 lk.

TÜ toimetised. Vihik 960. Functional analysis and theory of summability. Matemaatika- ja mehaanika-alaseid töid. Tartu 1993, 250 eks., 168 lk.

Minor Uralic languages and their contacts. Edited by Ago Künnap. Tartu 1993, 350 eks., 168 lk.

Olaf Prinits. Eesti koolimatemaatika ajalugu. Teine osa. Tartu 1993, 750 eks., 196 lk.

Siim Maasikamäe. MS-Works — laiendatud spikker. Tartu 1993, 200 eks., 60 lk.

Peeter Põld. Valitud tööd I. Tartu 1993, 500 eks., 180 lk.

Valitud peatükke reumatoloogiast. Tartu 1993, 500 eks., 112 lk.

Heino Siigur. Põhiteadmisi tööõigusest I. Tartu 1993, 1500 eks., 68 lk.

Jaanus Paal. Kamtšatka lugu. Näide Vene vallutuspoliitika ja kolonialismi ajaloost. Tartu 1993, 1100 eks., 210 lk.

Bioloogia-geograafiateaduskond

Bioloogia eriala

Aire Allikas — *cum laude*
Harri Altroff — *cum laude*
Annika Armulik
Meri Arro
Anneli Banner
Marika Erikson
Toomas Gross — *cum laude*
Rainer Ilisson
Aivo Jakobson
Arvi Jõers
Helle Järv
Aiki Järviste
Rein Kalamees
Urmas Kalla
Veiko Kastanje
Kersti Kibuspuu
Maarit Kivilo
Kaire Klaos
Jaan Klõseiko
Jonne Kotta
Leelo Kukk
Toomas Kukk
Reigo Lehtla
Lii Lind
Alo Merilo
Aimar Namm
Merle Nilk
Liivika Raam
Veljo Runnel
Anna-Liisa Räppo
Kadriann Saar
Andres Salumets
Lidija Spirina
Anu Zõbina
Siiri Tarrikas
Tiit Teder — *cum laude*
Mari Tobias
Andres Valkna
Linda Valkna
Alo Vanatoa
Teet Velling
Eve Veske
Kai Virumäe

Geograafia eriala

IV kursus

Kalli Berg
Marek Dreving
Margus Hendrikson
Olavi Hiiemäe
Kalev Joab
Karin Jõesaar
Mati Jõgi
Ene Kalle
Tõnu Kõva
Kerstin Liiva
Epp Maaten
Ülle Mäemurd
Malle Mänd
Tiina Pahka
Agne Peetersoo — *cum laude*
Ardi Püssa
Pia Talimaa
Rines Tann
Aigi Tiks — *cum laude*

V kursus

Aet Allikmaa
Eiki Berg
Pille Ehas
Karin Kaasik
Eva Kauksi
Jaanika Kerna
Kai Kitsing
Ailar Ladva
Vahur Laug
Irje Lepik
Aimur Liiva
Halvo Liivamägi
Pille Oja
Hannes Palang
Monika Pedajamägi
Ly Peedoksaar
Piret Pärsim
Tõnu Randaru
Erki Tammiksaar
Kai Treier
Airi Vetemaa
Urmas Visse
Ivo Volt
Ülle Volt

Geoloogia eriala

IV kursus

Argo Jõeleht
Kaja Jõeleht
Kristel Kirsimäe
Kaisa Kurvits
Uve Lokk
Kristiina Maa
Piret Pääslane
Heli Viigi
Olev Vinn

V kursus

Tarmo All
Jaak Jürgenson
Pille Kattel
Vahur Keerberg
Peeter Lillestik
Harri Moora
Sven Otsmaa
Jüri Plado
Piret Plink
Margus Raha
Marge Rom
Vallo Vunder

DORIS KAREVA

* * *

Nii palju tahaks andeks paluda —
ning kerkib rind.
Kuid hämarusse kahanevad näod
ei kuule sind.

Kuldviivu viibisid nad sinuga —
nüüd tühi rand
su päralt — armastuse kääriv vaev,
ei andeksand.

JAAK JAAKU foto

• SOGASUU • SOGASUU •

Tuviaretaja asus oma lemmikuid ristama papagoiga: «Kui postituvi teelt eksib, siis sel juhul oskab ta vähemalt koduteed küsida.»

* * *

«Millega sa vabal ajal tegeled?»

«Üldiselt mitte millegagi. Igav!»

«Pane ennast meie klubi laulukoori kirja. Mängime doominot, räägime anekdoote, vestleme baaris...»

«Aga millal te laulate?»

«Siis, kui koju läheme.»

* * *

Kohtunik on nii palju kõverust teinud, et tal silmadki juba kõõrdi vahivad. Tema ette tuuakse kolm kaebealust. «Mis on sinu nimi?» küsib ta esimeselt.

«Mäe Juhan,» vastab teine.

«Ma ei küsinud sinult!» käratab kohtunik.

«Ma pole midagi öelnudki,» vastab kolmas.

* * *

«Tead sa, me saime kitse osta!»

«Teil vedas. Aga kus te teda pidama hakkate?»

«Kus siis mujal kui ikka oma elutoas.»

«Aga see hais?»

«Noh, küll ta harjub.»

* * *

«Kas tohin teid veel edaspidi näha, armuline proua?»

«Võite mulle helistada.»

«Mis on teie telefoninumber?»

«Seisab telefoniraamatus.»

«Ja teie nimi?»

«Seisab numbri kõrval.»

* * *

Mees jõuab varahommikul koju. Naine pahaselt: «Kus olid?»

«Tead, eile oli meil palgapäev. Võtsime siis natuke, aga jäi väheks. Läksime siis kõrtsi. Aga seal olid tüdrukud...»

«Mis? Jälle mängisid kaarte, jah?»

* * *

«Kuidas teile eilne esietendus meeldis?»

«Kahjuks oli mul seisukoht ja ma olin inimeste vahele nii kinni kiilunud, et ei näinud mitte midagi.»

«Kuid te olete ju nii pikka kasvu!»

«Jah, aga ma olin näoga seina poole.»

* * *

Lihakaupmees tuleb advokaadi juurde: «Kui koer varastab poest liha, kas siis peremees peab selle eest vastutama?»

«Muidugi!» vastab advokaat.

«Väga hea, sir. Viis minutit tagasi varastas teie koer minu poest paar tükki liha, mis maksis viis dollarit!»

«Ma ei hakka teiega vaidlema, olen nõus. Niisiis annan mina teile 5 dollarit liha eest ning teie mulle konsultatsiooni eest 10 dollarit.»

* * *

«Reamees, mis on kõige tähtsam, mida sõdur peab silmas pidama püssi puhastamisel?»

«Püssi number, härra leitnant!»

«Miks just püssi number?»

«Et mitte kogemata võõrast püssi puhastada.»

* * *

Otsinud läbi kõik kirjutuslaua laekad, küsib kirjanik närviliselt oma naiselt: «Kuhu on jäänud see novell, mille ma alles eile õhtul lõpetasin? Võib-olla on Peeter selle puruks rebinud?»

«Ära aja mind naerma! Laps ei oska ju veel lugeda!»

* * *

«Mul on sellest kõrini,» kurdab vana teenija noorele. «Päev läbi pean aina kordama: «Jaa madam! Jaa madam!»

«Mul on ka kõigest villand,» vastab noor. «Kogu päeva pean ma kordama:

«Ei, härra! Ei, härra!»

* * *

Teatridirektori abikaasa sünnitas neljanda lapse. Üks kriitik teisele:

«Mis sa selle kohta ütled?»

«Ta tahab, et vähemalt kodus oleks täismaja.»

* * *

Pastor: Tegin täna 7 inimest õnnelikuks. Laulatasin kolm paari.»

«Kes see seitsmes oli?»

«Mina. Kõik tasusid heldelt.»

* * *

Hauakaevaja tuleb koju ja kurdab naisele: «Täna oli raske päev. Matsime rahvakunstnikku. Kümme korda plaksutati tagasi.»

* * *

«Kui me mehega lahutasime, jätsin ma endale maja, tema aga sai auto, mootorpaadi ja koera.»

«Ja mis te rahaga tegite?»

«Selle jagasid omavahel meie advokaadid.»

* * *

«Kas kuulsid juba, et täna avati kunstihoones sõltumatute kunstnike tööde näitus?»

«Kuulsin küll, aga ütle mulle, miks nad end sõltumatuteks nimetavad?»

«Seepärast, et nad joonistavad sõltumata talendi olemasolust.»

* * *

Algaja kirjanik kaebab tuttavale kriitikule:

«Sageli kirjutan ma hilisööni, aga pärast seda ei suuda ma kuidagi uinuda.»

«Selle vastu on hea rohi. Kui oled lõpetanud, püüa ise lugeda seda, mille valmis kirjutasid...»

* * *

Kaks madrust: «Ma kuulsin, et sa ei teenigi enam allveelaeval.»

«Jah, kahjuks pidin sellest loobuma. Ma armastan väga lahtise aknaga magada, kuid kaptenile see ei meeldinud.»

* * *

Ajalehereporter teatab kohtusaalist:

«Süüdlasele mõisteti eluaegne vanglakaristus. Sellest ajast arvestatakse maha 191 päeva, s.o. aeg, mil süüdistatu oli eeluurimise all.»

* * *

«Mida sa arvad minu viimasest luuletusest?»

«Ei midagi erilist, aga see on tõesti tore, et see on viimane.»

* * *

«Isa, miks panga akna ees on trellid?»

«Selleks et panga direktor nendega tasapisi harjuks.»

* * *

Mees ärkab öösel sahina peale ja näeb, kuidas tundmatu tema taskuis ja sahtleis sorib.

«Mida te otsite?» küsib mees.

«Raha,» pomiseb varas.

«Hästi. Kui midagi leiate, ajage mind üles.»

* * *

Enne teise vaatuse algust astub teatris lavale administraator, kes teatab: «Daamid ja härrad, vaheajal kaotas üks meie külalistest rahakoti 2000 frangiga. Sellele, kes rahakoti tagasi toob, on kaotaja lubanud 100 franki.»

Vaikus. Siis kostab saalist: «Aga mina pakun 200.»

* * *

«Kuulsin, et sa oskad anda esmaabi.»

«Jah, ma just lõpetasin Punase Risti kursused.»

«Oivaline! Palun, laena mulle sada krooni, mul on kiiresti abi vaja.»

* * *

«Palju maksab vannipilet?»

«Kaks krooni.»

«Siin on teile üks kroon, laske vann ainult poolenisti vett täis.»

* * *

Pimedas kangialuses kohtub kaks meest. Üks haarab noa ja hüüab:

«Raha!» Teine tõmbab välja püstoli ja küsib: «Mille jaoks?»

«Tahan 50 dollarit ümber vahetada.»

* * *

Miljonär on haige ja ütleb oma hooldajale: «Hoolitsege selle eest, et Robert enam minu juurde ei tuleks.»

«Teie pärija? Kuid miks siis?»

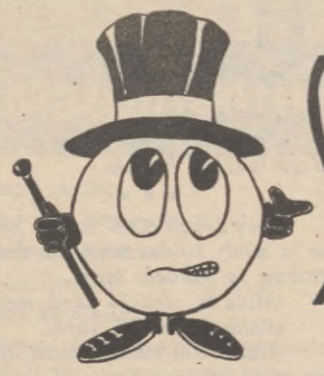
«Iga kord, kui see kaabakas tervituseks käe annab, püüab ta märkamatult mu pulssi katsuda.»

Kogunud VALDO JAHILO

Joonistas VALDO JAHILO

SOGASUU

Karu kolab mägedes ja teda vaevab suur janu. Korraga näeb ta eemal kaljunukil oinast. Karu hüüab: «Kuule sina, oinas! Kas tead, kus siin joogikoht on?»
Oinas aga kõnnib sõna lausumata minema. Karu longib edasi. Järsku näeb ta eemalt lähenemas suurt oinakarja. Kõige ees on sama oinas, kellega ta enne juba kõnelnud oli. Karu hüüab jälle: «Kuule, oinas! Ma vist küsisin sult midagi! Kus siin joogikoht asub?»
Oinas vastu: «Joogikoht joogikohaks, aga selle «oina» eest annad sa meile praegu vastust!»

* * *

Manöövrite eel märkis leitnant, et seal, kuhu oli planeeritud lahinguplats, oli koha sisse võtnud mingi seltskond. Ta saatis seersandi selgitama, et plats tuleb vabastada. Viimane naases imelikku näoga: «Seal on viis väikest tüdrukut, koer, kass ja hani. Nad ütlesid, et olid seal enne meid ja otsigu hoopis meie endale uus mänguplats...»

* * *

«Ma olen leiutanud kompuutri, millel on mõned üsna inimlikud iseloomujooned.»
«Milles need avalduvad?»
«Kui ta teeb vea, siis püüab ta selle kohe mõne teise kompuutri süüks panna.»

* * *

Kui õpetaja klassi sisenes, nägi ta, et tahvel on mingit kirja täis soditud. Õpetaja paneb ette, et kõik sulevad silmad ja loevad 50-ni, et see, kes tahvli täis sodis, saaks selle ära kustutada. Panevadki silmad kinni ja loevad viiekümneni, kuid tahvel on ikka puhtaks tegemata. Vanale kirjale on lisatud hoopis uus: «Mine õige p..., õpetaja. Selline on mu vastus. Fantoom.»

* * *

Kaks iirlast olid parajasti jahil, kui üks neist märkas jänest.
«Ruttu, lase ruttu!»
«Ei saa,» kostis teine kütt, «mul on püss laadimata.»
«Mis sest, ega jänes seda tea!»

* * *

Jõekaldal istub kalamees, ühes käes raamat ja teises väike haamer.
«Mida te siin teete?» uudistab mööduja.
«Püüan kalu oma meetodil.»
«Kuidas see käib?»
«Hoian raamatut vee kohal. Kalad on väga uudishimulikud ja ujuvad ligi, et näha pealkirja. Niipea kui nad nina veest välja pistavad, äigan haamriga.»
«Ja olete juba palju püüdnud?»
«Teie olete kaheksateistkümnes.»

* * *

Põdrajahil oli juhtunud väike õnnetus ja politsei kuulas asjaosalisi üle. «Kuidas see küll juhtus, et lasksite oma kaaslase pihta?»
«Pidasin teda põdraks.»
«Ja millal te aru saite, et ta ei ole põder?»
«Siis, kui ta hakkas vastu tulistama.»

Kogunud VALDO JAHILO

LÕPUAKTUSED

Filosoofiat.		
Sotsiaalteadused ja ajalugu	**R**	**18. juunil kl. 12**
Filoloogia	**R**	**18. juunil kl. 14**
Majandust.	**L**	**19. juunil kl. 12**
Biol.-geograafiat.	**L**	**19. juunil kl. 15**
Kehakultuurit.	**E**	**21. juunil kl. 11**
Matemaatikat.	**E**	**21. juunil kl. 14**
Filosoofiat. pedagoogikaos.	**E**	**21. juunil kl. 17**
Arstit.	**T**	**22. juunil kl. 11**
Füüsika-keemiat.	**T**	**22. juunil kl. 15**

INFO • INFO • INFO

MAGISTRITÖÖDE KAITSMISED

Keemiaosakonna magistrikomisjonis kaitsevad oma tööd keemiamagistri kraadi saamiseks reedel, 18. juunil kl. 14 keemiahoone aud. 320:

Merike Vaher «Geelistumiskineetika uurimine agaroos-vesi süsteemides». Retsensendid prof. Toomas Tenno ja keemiakand. Vello Loodmaa.

Kalle Truus «Galaktaanmaatriks punavetikast Ahnfeltia tobuchiensis: koostis, puhastusprotsess ja primaarne struktuur». Retsensendid keemiakand. Uno Mäeorg ja keemiakand. Tullio Ilomets.

17. juunil kaitsesid:

Karmen Lust «Halogeniidioonide ja tiotsüanaatiooni adsorptsioon vismuti monokristalli tahkudel». Retsensendid prof. Vello Past ja keemiakand. Rein Pullerits.

Kalju Anni «Elektrilise kaksikkihi ehitus ja ioonide adsorptsioon etanooli keskkonnas vismuti monokristalli tahkudel». Retsensendid keemiakand. Eerika Jüriado ja keemiakand. Ants Alumaa.

Marina Kudrjašova «Mõningate resortsiinide aluselisuse uurimine väävelhappe ja perkloorhappe vesilahustes». Retsensendid prof. Ants Tuulmets ja keemiakand. Agu Talvik.

Siiri Hirmo «Agaroosile immobiliseeritud Aedoa (Phaseolus vulgaris) lektiini ja glükokonjugaatide vahelise interaktsiooni iseloomustamine». Retsensendid prof. Jaak Järv ja keemiakand. Tullio Ilomets.

* * *

Matemaatikateaduskonnas kaitsevad magistritööd teisipäeval, 29. juunil kl. 10.15 Vanemuise 46, aud. 108.

Ivo Haamer «Arvutivõrgud». Retsensendid prof. Ü. Kaasik ja prof. M. Tombak.

Jelena Ausekle «Lorentzi jadaruumides tegutsevate operaatorite kompaktsus». Retsensendid prof. E. Oja ja dots. M. Abel.

Eile kaitsesid magistritööd:

Julia Hazan «Moodulite afiinne täielikkus». Retsensendid dots. K. Kaarli ja lekt. U. Nummert.

Karin Täht «Võrede lokaalsest järJestus-afiinsest täielikkusest». Retsensendid dots. K. Kaarli ja van. t. R. Roomeldi.

* * *

Õigusteaduskonnas kaitseb kolmapäeval, 30. juunil kl. 10 eraõiguse õppetooli lektor **Hannes Veinla** oma magistritööd «Töösuhete õiguslik reguleerimine põllumajanduses» õigusteaduse magistri kraadi taotlemiseks. Kaitsmine toimub ph. aud. 307.

Magistritööga saab tutvuda TÜ raamatukogus.

* * *

Kehakultuuriteaduskonnas kaitsevad reedel, 18. juunil kl. 10 Jakobi 5, aud. 302 oma magistritööd:

Eva-Maria Rohtlaan «Kehalise treeningu preventiivne mõju glükokortikoidse müopaatia puhul». Oponendid: prof. E. Seppet ja dots. R. Masso.

Raivo Puhke «Erineva iseloomuga vastupidavustreeningu mõju skeletilihase müofibrillaarvalkude sisaldusele ja omavahelistele suhetele». Oponendid: prof. A. Viru ja prof. E. Seppet.

11. juunil kaitses kehakultuuriteaduskonnas magistritööd «Keskkooliõpilaste tervisealased teadmised ja hinnangud oma tervislikule seisundile ning nende seos kehalise fitnessiga» **Merike Kull.**

* * *

Filosoofiateaduskonnas kaitseb reedel, 18. juunil kl. 12 **Lelli Kostabi** magistritööd «A Contrastive Analysis of English and Estonian Monophthongs: Teaching the Pronunciation of English Monophthongs to the Estonian Learner» filosoofiamagistri kraadi taotlemiseks. Ametlikud oponendid on TÜ inglise filoloogia õppetooli dotsendid Heino Liiv ja Nora Toots. Tööga saab tutvuda TÜ raamatukogus.

Esmaspäeval, 28. juunil kl. 14 kaitsevad Tiigi 78, aud. 336 psühholoogia magistritööd:

Eve Kikas «Mõistete määratlemise areng lapsel» (oponendid J. Kõrgesaar ja E.-M. Vernik) ja

Maie Kreegipuu «Kognitiiv-käitumusliku teraapiamudeli rakendatavus ja rakendamise eeldused praegusaja Eestis» (oponendid V. Kolga ja L. Mehilane).

Teisipäeval, 29. juunil kaitsevad üldajaloo õppetooli ruumes Toomel oma ajaloo-alast magistritööd:

kl. 12 **Marika Mägi-Lõugas** «Eesti viikingiaegne ornament»,
kl. 13 **Kaupo Deemant** «Proosa kivikalmistu»,
kl. 14 **Ain Lavi** «Eesti 13.—17. sajandi külaehitiste arheoloogilisest uurimisest,
kl. 15 **Mari Nõmmela** «Eesti kunsti retseptsioon Leedus Vilniuse maalitriennaalidel aastail 1969—1990.

Töödega on võimalik tutvuda ülikooli raamatukogus.

Eesti filoloogia osakonnas tulevad kaitsmisele järgmised magistritööd:

teisipäeval, 29. juunil kl. 10.15 **Mart Velsker** «Eesti luule antoloogiad» juh. prof. K. Muru, rets. fil. kand. H. Puhvel, fil. kand. S. Olesk;

kl. 12 **Ruth Mirov** «Eepose-igatsus. Lisandusi kirjanduse ja rahvaluule suhete probleemile» (rets. fil. kand. U. Tedre, fil. kand. A. Järv);

kolmapäeval, 30. juunil kl. 10 **Marju Kõivupuu** «Rahvaarstid Surid Lõuna-Eesti rahvatraditsiooni esindajana ning rahvapärimuse kujundajana» (rets. ajal. kand. P. Hagu, farm. kand. A. Raal);

kl. 12 **Loone Kaust** Dr. Oskar Kallase elu ja töö» (juh. prof. E. Laugaste, rets. ajal. kand. E. Medijainen).

Kaitsmine toimub peahoone aud. 204.

Tähelepanuks ülikooli töötajatele!

TÜAÜ komitee teatab ametiühinguliikmetele: läheneb individuaallepingute sõlmimise tähtaeg (1. juuli 1993). Esmakordselt on täitmisel vastavad lepingublanketid, mille kolmandal leheküljel on koht töötaja allkirja jaoks. Selle allkirja kirjutamise eel oleks kasulik tulla ametiühingukomiteesse konsultatsioonile. Vastasel juhul — allkirjastatud blanketi äraandmisel väheneb oluliselt võimalus saavutada soodsamaid lepingutingimusi ja väärilist palka.

TÜAÜ komitee

ÜLIÕPILASKONNA VALITSUSELT

TÜ Üliõpilaskonna Valitsus teatab, et suvel on meie kontor (Ülikooli 20—305) avatud **iga kolmapäeval kl. 11—15.**

Igapäevaselt alustame tööd taas 30. augustist.

Soovime kõigile ilusat suve!

TÜÜ Valitsus

MILLAL TÖÖLE, MILLAL PUHKAMA?

Seoses kahe riigipühaga (23. ja 24. juuni) otsustati ülikoolis, et **laupäeval, 19. juunil töötame kella 16.30-ni** ja puhkame reedel, 25. juunil.

ÜKS RING ON LÄBI

Kellel algusest, kellel keskpaigast, kellel lõpust. Eestis tavaks saanud lõpuaktuste lõppgi hakkab paistma ja pea on mindud oma teed. Head teed teile! Nende seas on mõnigi ülikooli lehetoimetuse ukse ülesleidnu. Siinkohal tänu kõigile oma mõtete tutvustajaile! Aga nende asemele on juba uued astumas. Vastuvõtukomisjon töötab esmaspäevast saati — tere tulemast!

Uus õppeaasta algab tänavu juba 30. augustil. Selleks ajaks püüame ka värske lehe müügilauale saada. Kõik, kes selles midagi öelda tahavad, võiksid seda juba tükk aega varem teha, kõige hiljemalt aga reedeks, 17. augustiks. Eks?

Olgu teil ilus suvi, minejatel ja tulijatel!

UT toimetus

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 1534. Tiraaž 1500.

35 180

NR. 23 (1720)
KOLMAPÄEV,
1. SEPTEMBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

Foud-2

HEAD ALGUST !!!

✤ Head üliõpilased, kolleegid, kogu ülikooli pere! ✤

Jälle on jõudnud sügise, kolletavad lehed, ja nagu enamasti viimase 361 aasta vältel Tartu linnas, on see selgi aastal meile märgiks kokku tulla, et taas alustada loenguid ja seminare, katseid ja praktikume, kaitsmisi ja promotsioone, ülikooli akadeemilist ja seltsielu. Edukat ja õnnelikku akadeemilist aastat kõigile! On paras hetk ringi vaadata ja küsida, kui mitu meid on, kes me parajasti oleme ja kuhupoole suundume.

* * *

Uusi üliõpilasi lisandus meie perre sel suvel täpselt niisama palju kui aasta tagasi: 1110. Kui lisame magistrandid ja doktorandid, keda nüüd samuti üliõpilaste hulka arvatakse, siis saame üldarvuks 1510. Rõõmu teeb see, et kitsastest aegadest hoolimata ülikooli pürgijate arv ei kahanenud, ja sissesaanutel on seljataga tihe konkurss. Pidasime õigeks vastuvõttu suurendada, aga mitmel alal ei pidanud riigivõim seda võimalikuks ja ühel alal — õigusteaduses — ei olnud ülikoolil jõudu nii palju tudengeid vastu võtta, nagu riigil vaja olnuks. Sisseastujate eelistused on muutumas ja neid on raske ennustada. Näiteks oli sel aastal oodatust väiksem konkurss arsti- ja bioloogia-geograafiateaduskonda. Peale oma maa on meil sel aastal sisseastujaid Soomest, Rootsist, Venest ja mujalt, — 16 koguni Ameerikast. Välisüliõpilaste üldarv on üle 50 ehk 0,7% üliõpilaste üldarvust, — seda on vähe, aga pool sajandit polnud meil neid ju üldse. Tervitus uutele üliõpilastele, nii meilt kui mujalt tulnutele!

Õppejõude-teadureid on meil — 1139 (aasta tagasi — 1221), teenistujaid 1677 (aasta tagasi 1824). Eranditult kõik 65-aastaseks saanud õppejõud ja teadurid töötavad tänasest mitte enam kui poole kohaga. See oli raske otsus ja tekitas tugevat vastuseisu, aga teisiti ei saa tagada ülikooli hädavajalikku noorenemist. Pensioniikka jõudnud õppejõud ja teadurid jäävad akadeemilise pere liikmeteks poolekohalistena, professorid edaspidi emeriitprofessoritena.

* * *

Tartu Ülikoolil on praegu huvitav ja keeruline aeg. Veidi enam kui viie aasta eest vabanes ülikool totalitaarse ühiskonna piirangutest ja ettekirjutustest: tekkisid võimalused *universitas*'e vabaks arenguks. Vabadusega on kaasnenud kohustus enda eest seista ja oma tegude eest vastutada. Ülikooli rektori valimistega kevadel seati sihid edasiminekuks — ülikool peab suutma niisama palju kui suutis Rootsi-aegne ülikool anda haridusele, Vene-aegne ülikool teadusele ja Eesti Vabariigi Tartu Ülikool Eesti riigi ja rahvuse kujunemisele. See ei tule kergelt ega kiiresti. Alanud aastal tuleb kõigil teaduskondadel, instituutidel, osakondadel, õppetoolidel püstitada selged ja nõudlikud eesmärgid mitte ainult üheks vaid kümneks aastaks, ja töötada nende saavutamiseks.

Iga üksus peab omal alal tegema parimat teadust ja andma parimat haridust, mis Eestis võimalik; koondama enda ümber selle ala väärtuslikku; võtma endale vastutuse selle ala tuleviku eest sellel maal.

* * *

Algava aasta peamine ülesanne on kindla aluse väljaarendamine ülikooli tegevuseks. Siia kuuluvad: uute õppekavade koostamise lõpuleviimine, s.h. magistri- ja doktoriõppe kavade osas; uuele ülikoolide seadusele tugineva ülikooli põhikirja ja sellega seotud dokumentide vastuvõtmine; teaduskondade ja ülikooli arenduskavade koostamine. Oluliseks tuleb pidada niisuguste mehhanismide käivitamist, mis tagavad motivatsiooni akadeemiliseks tegevuseks ülikoolis. Inimene peab saama oma töö eest väärilist tasu. Sellest oleme meie väga kaugel.

1994. aasta riigieelarve projektis on Tartu Ülikool jätkuvalt Eesti odavaim kõrgkool. Siseksaitse Akadeemia tudengi koolitust on peetud üle 12 korra kulukamaks ülikooli tudengi koolitusest! Mis saaks meil olla kõrgesti haritud politseinike või tolliametnike vastu, aga pole ju normaalne, kui üks konstaabel on väärt tosinat advokaati või arsti. Selliseid riigi noorusest ja hariduspoliitika väljakujunematusest tingitud ajutisi absurdsusi on teisigi, — näiteks kui räägitakse uute ülikoolide loomisest või astutakse selleks samme ajal, mil riigikassas ei jätku raha ainsa olemasoleva *universitas*'e õppekavade finantseerimiseks täies mahus, või kui üht ja sama eriala õpetatakse kahes Eesti kõrgkoolis keskmisel tasemel, selle asemel, et ühendada jõud korraliku hariduse andmiseks. Need näited tähendavad seda, et enesetäiustamise kõrval peab ülikool ajama senisest agressiivsemat, kogu Eesti haridus- ja teaduselu hõlmavat «välispoliitikat».

Uuel aastal uued päevad, uuel aastal uued tööd... Jõudu ja pealehakkamist õppimiseks, teaduse tegemiseks ja ülikooli eest seismiseks!

Rektoraat

Üliõpilaskonnal on edustus ja valitsus ka

Arvatavasti ei suuda ükski Tartu Ülikoolis õpitavatest teadustest põhjendada või väljendada valemitega seda jõudu, mis tõmbab sügiseti kuut tuhandet inimest kuue samba poole. Igaüks neist kuuest tuhandest oskab midagi selle salapärase jõu seletamiseks kosta: sõbrad, tahtmine üliõppida, diplom, Tartu vaim...

Nüüd on see hetk taas käes. Suvel igavust tundnud Tartu on äkki täitunud suvemuljetest, taasnägemisrõõmust, loengumappidest ja pidudest. Olgugi et seda hetke on oodatud, on ta seegi kord saabunud kuidagi ootamatult, sest ikka jääb mõni päev puudu kõigega korda saamisest. Viimane lause ei kehti aga Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna (TÜÜ) Valitsuse kohta. Juba augusti viimastel nädalatel on pingeliselt töötatud ning kõik tudengite teenindamiseks vajalik korda seatud. Kirjeldaksingi siinkohal kõike pakutavat pisut lähemalt.

* * *

* Selle õppeaasta üliõpilaskonna **liikmepiletit** on võimalik omandada juba alates 23. augustist. See pilet tagab kõik üliõpilastele ettenähtud soodustused nii ühiskondlike transpordivahendite kasutamisel kui ka mujal. Liikmepileti lunastamiseks on vaja kaasa võtta **väike foto** ja tulla TÜÜ Valitsuse ruumi, kus saab tasuda ka liikmemaksu, mis sel aastal on **20 krooni**. Esmakursuslastel ei ole vaja (välja arvatud matemaatikud) fotot kaasa tuua, sest need oleme juba saanud vastuvõtukomisjoni käest. Palume kõigilt mõistvat suhtumist, kui esimestel päevadel peaksid järjekorrad pikaks venima.

* Septembri algusest saab taas võtta ka **tudengilaenu**, mis üliõpilase jaoks on **1500 krooni semestris**. Kõik tingimused on samad, mis eelmiselgi õppeaastal. Käenduse blankette saab TÜÜ Valitsuse ruumist, samuti ka nõu ja täpsemaid selgitusi. Kõige muu asjasse puutuvaga tegeleb Tartu Hoiupanga laenuosakonna töötaja, kes võtab teid vastu tõõpäevade hommikupoolikuti ülikooli raamatukogu fuajees.

* Esimeste koolinädalate jooksul alustab oma tööd taas **TÜÜ paljunduskeskus Narva mnt. 27** ning teadagi kehtivad seal üliõpilaskonna liikmetele soodustused.

* **Rahvusvahelisi üliõpilaspileteid praegu ei ole. Uued (kehtivusega 1. septembrist 1993 kuni 31. detsembrini 1994) peaksid saabuma oktoobri alguseks. Rahvusvahelise üliõpilaspileti võivad saada kõik TÜÜ liikmed.**

* Üliõpilaste **majutamisega** tegeleb v/e «Üliõpilasküla». Vajadusel saab nõu ja abi jällegi TÜÜ Valitsuselt.

* TÜÜ paljunduskeskusest on võimalik osta ka **tekleid** (nr. 59—61).

Lisaks loetletule on TÜÜ Valitsusel kavas ka väiksemaid ja suuremaid üllatusi, aga nendest edaspidi.

TÜÜ Valitsuse ruum asub endiselt vana kohviku majas, III korrusel; täpne aadress on Ülikooli 20—305, telefon ja faks 32 806.

* * *

TÜÜ Edustuse III koosseisu esimene koosolek toimub 15. septembril. Seal pannakse paika ka selle aasta tegevuskavad, kuid kindel on, et traditsioonilised tudengielu sündmused ei jää selgi aastal toimumata.

Ometi ei maksa kõiges loota TÜÜ Edustusele ja Valitsusele. Õppetöö paremaks muutmisel saavad üliõpilased kõige paremini kaasa rääkida teaduskondade nõukogude kaudu, mille valimised igas teaduskonnas ka kohe sügisel aset leidma peaksid. Üldse sõltub palju igast üliõpilasest endast ja tema pealehakkamisest.

TÜÜ Edustus ja Valitsus soovivad kõigile mõnusat õppeaasta algust, jõudu ja julget pealehakkamist ning loodavad meeldivat koostööd.

URMAS ORU,
TÜÜ Edustuse eesistuja

10 KÜSIMUST VASTUVÕTUKOMISJONI SEKRETÄRILE TIIA KALAUSELE

1. Palun tutvustage veel kord tänavuse vastuvõtu põhilisi erinevusi võrreldes varasemate aastatega.

Selle aasta vastuvõtt erines eelmiste aastate omast üsna palju. Kõigepealt olid dokumentide vastuvõtuajad nihutatud ettepoole, s. o. 14. juunist 2. juulini. Nii said ka eksamid juba 23. juuliks tehtud, mis on samuti varem kui eelmistel aastatel. Ja õnnelikud sissesaajadki selgusid juba juuli lõpuks.

Üks olulisi muudatusi oli ka eksamite kirjalik sooritamine. Eksamitulemused liideti keskkooli lõputunnistuse nende viie õppeaine summaga, mille oli teaduskond valinud. Varem arvestati kogu keskkooli lõputunnistuse keskmist hinnet.

2. Üldarvud?

Vastuvõtuplaan oli 1110 ja see arv võeti ka täpselt täis. Kuigi osadel erialadel jäi alatäituvus, anti nende vabad kohad teistele erialadele, kus oli rohkem konkureerijaid.

3. Suurim ja väikseim konkurss?

Suurim konkurss oli õigusteaduskonda, kus 90-le kohale asus eksameid sooritama 614 kandidaati, s.o. 6,82 ühele kohale.

Kõige väiksem konkurss oli füüsika (eesti) erialal, kus 40-le kohale laekus 38 avaldust.

4. Kas tänavune ülikooli kandideerimine tõi ka ootamatusi?

Ootamatu oli sel aastal vähene huvi bioloogia eriala vastu. 60-le kohale laekus ainult 81 avaldust, s.o. 1,35 inimest ühele kohale. Eelnevatel aastatel oli sellel erialal ühele kohale kaks kandideerijat. Ilmselt on see ka üks põhjusi, et pärast eksamite sooritamist jäi kandideerima ainult 42 kandidaati. Järelkonkurss andis juurde 7 inimest.

5. Kuidas laabus olukord mitmesse teaduskonda korraga astuda soovijail?

Tänavu tekkis võimalus anda dokumendid mitmesse teaduskonda, sest oli lubatud esitada ka keskkooli lõputunnistuse kinnitatud koopia. Niisuguseid kandidaate oli ülikoolis kokku 120. Pärast eksameid jäi järele 36 inimest, kes olid eksamid edukalt sooritanud mitmesse teaduskonda. Vastuvõtukomisjon palus neil teatada oma prioriteetsest valikust 26. juuliks. Seda ka kõik tegid ning sundvalikut ei kasutatud.

6. Mis saab edaspidi võõrkeele eksamist, mis tänavu paljudel ebaõnnestus?

Võõrkeeles kirjalik tasemeeksam tekitas palju poleemikat. Üldiselt võttes sooritati eksam halvasti ja et üldse mingi konkurss säiliks, võttis vastuvõtukomisjon vastu otsuse alandada võõrkeele eksami positiivse hinde alammäära ülikoolis 50 pallini. Osadel erialadel oli õigus alandada seda piirini, kus edasi kandideerijaid jääks kaks kolmandikku avalduse andjaist. Koolidel tuleks teha sellest oma järeldused. Ilmselt ülikool ei loobu võõrkeele sisseastumiseksamist ka edaspidi.

7. Kuidas lahenes tasulise vastuvõtu probleem. Teatavasti keelas ministeerium selle vahepeal ära.

Ülikooli valitsus otsustas lubada igal teaduskonnal võtta tasulisse täiendõppesse keskhariduse baasil kuni 10% neid üliõpilaskandidaate, kes sooritasid sisseastumiseksamid positiivselt, kuid jäid konkursiga välja. Täiendõppijad peavad tasuma 2500 krooni õppemaksu semestris. Neil on lubatud kasutada ülikooli infrastruktuuri, kuid puudub õigus võtta õppelaenu ja saada muid üliõpilastele ettenähtud soodustusi.

(Järg 3. lk.)

TÜ NÕUKOGUS

18. juunil

● VALITI KORRALISI PROFESSOREID
● EESTI KEEL
● MOODUSTATI TÜ FÜÜSILISE ANTROPOLOOGIA KESKUS

KORRALISTEKS PROFESSORITEKS

valiti farmakoloogias LEMBIT ALLIKMETS ja väljateoorias RISTO TAMMELO.

EESTI KEELE ÕPETAMISEST JA EESTI KEELE OSKUSEST TARTU ÜLIKOOLIS

pidas ettekande prof. kt. JÜRI VALGE. Pärast arutelu võeti vastu otsus (mõlemad on avaldatud tänases lehes).

TÜ FÜÜSILISE ANTROPOLOOGIA KESKUS

otsustati moodustada arstiteaduskonna juurde. See on teaduskondadevaheline institutsioon füüsilise, meditsiinilise, spordi- ja ajaloolise antropoloogia arendamiseks ning õpetamiseks, samuti täienduskoolituse, spetsialiseerumise ja kraadiõppe läbiviimiseks.

* * *

● Prof. Raul Talviku ettepanekul toetas TÜ nõukogu **arstiteaduskonna nõukogu ettepanekuid** ja otsustas:

* muuta nimetus «kliiniline ordinatuur» residentuuriks,
* määrata residentuuri pikkuseks 1—5 aastat,
* pikendada raviosakonna üliõpilaste internatuuri 2-aastaseks,
* tuua kõik residentuuri kohad TÜ juurde.

● Prof. Igor Cernov tutvustas **Eesti Slavistide Rahvuskomitee** põhikirja. Komitee registreeriti TÜ juures tegutseva organisatsioonina.

● **Prorektor Vello Peedimaa informeeris ülikooli finantsolukorrast, ehitusvõimalustest jm.**

TÜ nõukogu otsus

«Eesti keele õpetamisest ja eesti keele oskusest Tartu Ülikoolis»

18. juunist 1993

Nõukogu, ära kuulanud prof. kt. J. Valge ettekande ja sõnavõtud, konstateerib, et eesti keele õppetool on seni õpetanud eesti õigekeelsust ja kirjaliku väljenduse oskust peale oma osakonna veel defektoloogia, ajakirjanduse ning germaani-romaani filoloogia üliõpilastele. Alates 1993/94. õppeaastast laieneb vastav õpetus ka klassikalise filoloogia õppetoolile. Samal aastal alustatakse õigusteaduskonna üliõpilaste õpetamist. Eesti keele õppetool on valmis õpetama nimetatud kursusi ka teistes teaduskondades vastavalt nende soovile ja oma võimalustele.

Nõukogu o t s u s t a b :

1. Kohustada kõiki teaduskondi senisest enam arvestama üliõpilaste teadmiste hindamisel esitatud tekstide ja teiste väljendusvormide keelelist taset. Lugeda eestikeelne väljendusoskus kõrghariduse lahutamatuks koostisosaks ja teha teaduskondadele ettepanek kaaluda vastava koolituse korraldamist.

2. Kohustada teaduskondi arutama oma nõukogudes ja esitama 1. detsembriks k.a. eestikeelsete kõrgkooliõpikute avaldamise strateegia ja plaan.

3. Eesti keele õppetoolil läbi viia järgmise õppeaasta jooksul terminoloogia-alane nõupidamine ja informeerida selle tulemustest ülikooli valitsust.

4. Pöörduda EV Kultuuri- ja Haridusministeeriumi poole ettepanekuga kaaluda keskkooli lõpukirjandite korraldamiseks ja hindamiseks üleriigilise komisjoni loomist, kuhu kuuluksid ka kõrgkoolide esindajad.

5. Soovitada EV Kultuuri- ja Haridusministeeriumil välja töötada süsteem, mis võimaldaks keskkooliainetes hinnete panemisel arvestada ka vastuste keelelist taset.

6. Pidada vajalikuks, et Tartu Ülikooli nimel eesti keelt õpetavatel õppejõududel oleks tänapäeva eesti keele alane kõrg- või sellele vastav ettevalmistus. Vastava ettevalmistuseta õppejõududel sooritada eesti filoloogia osakonnas tänapäeva eesti keele õppeainete kogumisse (hääliku-, vormi-, lause- ja tuletusõpetus) kuuluvad eksamid.

PEETER TULVITE, TÜ rektor
VEERA ANT, TÜ teadussekretär

Kas siis selle maa keel
Laulutuules ei või
Taevani tõustes üles
Igavikku omale otsida?
(KRISTJAN JAAK PETERSON "Kuu")
JAAN SOOTAKI foto

EESTI KEEL TARTU ÜLIKOOLIS *

23. märtsil ülikooli aulas toimunud nõupäeval juhtis professor Ago Künnap filosoofiateaduskonna nimel tähelepanu järgmisele: «Kui eestlased ise ei hoolitse oma humanitaar- ja sotsiaalteaduste normaalse arengu eest, ei tee seda keegi teine mitte kunagi ja mitte kusagil. Kui eesti humanitaar- ja sotsiaalteadused ei saa normaalselt areneda, on takistatud eesti rahvusliku identiteedi jätkuv määritlemine, säilitamine ja tugevdamine.» Järgnev lähtub eeldusest, et me oleme eestluse säilimisest ja tugevnemisest huvitatud.

Paljude ajalooliste ja muudegi põhjuste tõttu on just emakeel kujunenud põhiliseks nende tunnuste hulgas, mille alusel nii me ise kui ka teised rahvad eestlasi eestlasteks peavad. Seepärast ei olegi eestlase identiteedist võimalik rääkida lahus eesti keele problemaatikast ning omakorda on kõik eesti keele õpetamist, uurimist ja funktsioneerimist puudutavad küsimused käsiteldamatud väljaspool meie rahvusliku identiteedi konteksti.

Andestatagu, kui räägin rohkem probleemidest kui saavutustest — viimastest on mitmete pidulike sündmustega seoses niigi juttu olnud ning, muuseas, eesti keele alase uurimistöö maailmatasemelisust kinnitas ka möödunud aastal läbi viidud Rootsi Teaduste Akadeemia ekspertiis.

Järgnev mõttearendus peegeldab eesti filoloogia osakonna seisukohti ja selle ühiskondlik-keelelise tausta iseloomustamiseks piisab ühest lausest: ei ole tarvis olla eesti keele asjatundja, et mõista, kuidas me oma keelekasutuses siirdume ühest, meile peale sunnitud äärmusest teise (mõtlen vene keele mõju alt inglise keele poolt mõjutatavaks sattumist). Ning üks ei ole keele risustamise seisukohalt parem kui teine.

* * *

Kahtlemata tähtsaim, mida eesti keele alal Tartu Ülikoolis tehakse, on selle õpetamine erialana, eesti rahvusest üliõpilastele. See on alus, millest sõltub suur osa ülejäänust. Siinjuures tahaksin juhtida tähelepanu ühele laialt levinud eksiarvamusele, mis muu hulgas peegeldub väga hästi ka meie ülikooli struktuuris.Nimelt ei ole eesti keel õppeaine, vaid aine, s.o. õppeainete kogum, kusjuures nende õppeainete eripära ja ulatus on suurem, kui peaks normaaltingimustes olema ühe professori pädevus ja töömaht. Ometi on eesti keele professoreid üks. Ilmselt ei suuda keegi ette kujutada tänapäevast ülikooli, kus kõike mateeria vormide liikumisega seonduvat uuriks ja õpetaks üks füüsika professor, ainete koostise ja muutumisega tegeleks üks keemia professor jne. Eesti keele õpetamine ja uurimine tänapäeval ja ülikooli tasemel eeldab vähemalt kahte professuuri: ühte tänapäeva ning teist ajaloolise temaatikaga tegelemiseks.

Ühena esimestest Tartu Ülikoolis on eesti keelt hakatud õpetama ainesüsteemi põhimõtetest lähtudes. Mitmete magistritööde kaitsmine ning loodetavasti lähitulevikus kaitstav doktoritöö kinnitavad, et ülikoolihariduse tsükkel on arendatud selle kõrgeima astmeni. Loomulikult ei ole kõiki ainesüsteemile üleminekuga kaasnevaid raskusi ületatud ega ole see ka siinolijate võimuses. Mõtlen näiteks vajaduse suurenemist keskmiste auditooriumide järele, samal ajal kui suurte loengusaalide kasutatavus väheneb. Tõsi, oleme ka ise otsinud ruumide parema kasutamise võimalusi, olgu selle näiteks kas või väga suurt ruumikokkuhoidu võimaldav kirjalike eksamite süsteem. Asjatu on aga loota, et ainesüsteem võimaldab ühe õppeaine loenguid samaaegselt paljudele üliõpilastele või vähendab õppejõudude koormust sel teel, et mõningate õppeainete loengud toimuksid näiteks üle aasta. Mõlemad mainitud lahendused vähendaksid oluliselt üliõpilaste valikuvõimalusi ning lisaks püsib õppejõudude koormus kõrge ka uute loengusarjade tõttu, mida enne ainesüsteemile üleminekut lihtsalt ei olnud. Lisaks tahaksin meenutada, et kui me tunnistame ülikooliharidust kui kraadiharidust, siis peame tunnistama ka seda, et selle saavutamine ei ole võimalik massimeetoditega, vaid individuaalsusega, meistri ja õpilase suhtega.

Viimasel ajal on ülikooligi ringkondades õige visalt ja üpris läbi nähtava eesmärgiga levitatud infot, nagu oleks naabermaal Soomes humanitaarala õppejõudude ning üliõpilaste suhe 1:16. Ma ei või selle info paikapidavust ei kinnitada ega kahtluse alla panna. Tahaksin vaid kommenteerida. Pikemata on selge, et ühe korralikult funktsioneeriva süsteemi elus hoidmine nõuab vähem energiat kui uue loomine. Soome keelt on kogu Soome iseseisvusaja vältel õpetatud kui esmatähtsat ainet ja seda tehakse tänasest majandusseisakustki hoolimata tingimustes, millest siinsed eesti keele õppejõud unistadagi ei julge, rääkimata sellest, et neid tingimusi endale nõuaksid. Eesti keelega tegelemist on aga kogu okupatsiooniaja vältel vaid sallitud — võrreldes mõnede teiste aladega, millesse kas soosivalt või vähemalt neutraalselt suhtuti. Sellise nurga alt vaadatuna peaks olema mõistetav eesti filoloogide rahulolematus, kui nende tegevust praeguses majanduslikus kitsikuses teiste aladega võrdselt piirata tahetakse.

Oleme viimasel ajal omaks võtmas arusaama, et ülikool on asutus, kus õpitakse uurimise ja uuritakse õppimise kaudu. Tulles tagasi võrdluse juurde Soomega, rõhutaksin, et kõik 7—8 selle maa vastavat professorit koos oma meeskonnaga on ka soome keele uurijad, kelle töö ja teemad ei kattu. Ei ole mingit põhjust arvata, et eesti keele ja sellega seotud uurimisvaldkondade maht soome keele omast 7—8 korda väiksem oleks.

Asjaoluna, mis viimastel kuudel eesti keele õppetooli tööd on häirinud, nimetaksin selle allteema lõpetuseks ka ülikoolireformist tulenevaid muutusi. Samas tahan rõhutada, et vastasseisude allikaks ei ole olnud mitte lõppeesmärgid, vaid mõnevõrra erinevad arusaamad muutuste tegemise tempost ja asjaajamise stiilist.

* * *

Järgmisena tahaksin käsitleda eesti keele õpetamist teiste teaduskondade ja osakondade eesti üliõpilastele. Selle teema vaatlemisel rõhutaksin vajadust hoida lahus kaks asja, mida ka ülikooli ringkondades kiputakse ühendama. Esimene on **üliõpilase** (ja ka õppejõu) **eesti keele oskus ning selle arendamine.** Sellest on täna jutt. Teine on **emakeelse terminoloogia loomine.** Eitamata loomulikult vajadust, et ülikooli õppejõud selleski töös osaleksid, tuleb tunnistada Tallinna koordineerivat rolli. Seal on kartoteegid, milleta terminoloogia loomine pole mõeldav. Lubatagu tsiteerida Johannes Aaviku 1932. aastal ilmunud sõnastiku «100 uut tyvisõna» lisa. Aavik kirjutab: «Et ylikoolis juristidelle ja teoloogidelle ei ole määratud erilist tegeliku eesti keele kursust ega nõuta neilt sellekohast eksamit — see on ylikooli valitsuse suur patustus eesti keele kultuuri vastu. Ei olnud sellekohast arusaamist neil, kes omal ajal — eesti ylikooli asutamisel — koostasid ylikooli säädustiku.» Samas rõhutab ta vajadust õpetada eesti keelt ka kõikidele teistele filoloogidele. Tuleb tunnistada, et 60 aastat hiljem peaks Aavik sedasama ütlema. Eesti keelt on väljaspool oma osakonda õpetatud ainult defektoloogidele, germaani-romaani filoloogidele ja žurnalistikaosakonna üliõpilastele. Tänavu laieneb õpetus klassikalist filoloogiat õppijaile. Mujal aga mitte. Seejuures ei ole vajadus eesti keele oskust lihvida põrmugi vähenenud. Kinnitagu seda minu mõne nädala tagune kogemus, kui ühe tuttava üliõpilase (mittefiloloogi) diplomitööd redigeerima nõustusin. Ma pole pädev hindama töö erialalisi tulemusi, küll aga oskan hinnata töö ja eriti selle sissejuhatuse keelt. Viimase oli püüdlik juhendaja ise valmis kirjutanud ja selle kohta võin vastuvõtueksamite eesti keele ainekomisjoni esimehena küll öelda, et sellise tasemega kirjandile oleks rahuldava hinde panemine probleemaatiline. Asi ei olnud mitte niivõrd halvas, sagedase võõrsõnakasutuse ning sisutute stampväljendite poolt risustatud stiilis, vaid kuni kolme moodi mõistetavates lausetes, koguni sellistes lausetes, mida üldse polnud võimalik mõista.

Probleem on seega olemas ja vajab lahendust. Tegeliku eesti keele kursust, mis sisaldaks lause, stiili ja sõnavaraõpetust ning tekstiloome käsitlust, lühidalt öeldes — kirjaliku väljenduse oskust, on vaja kõikidel erialadel, mille lõpetajad võivad tööle asuda õpetajana, samuti on sellist kursust vaja õigusteaduskonnas. Seni pole korduvatestki aruteludest hoolimata sõnadest kaugemale jõutud: kord on olnud takistuseks ülekoormatud tunniplaan, kord muud põhjused. Kindlasti tekitab probleeme finantseerimine. Tundub siiski, et kui eesti keelesse suudetakse hakata suhtuma kui teiste erialaainetega võrdväärsesse õppeainesse, siis on võimalik lahendada ka muud probleemid.

Teatud positiivsetele nihetele võib-ki viidata: on ju **nii õigus- kui usuteaduskonnas valitud eesti keel sisseastumiseksamite profileerivaks aineks ja õigusteaduskonnas on algamas ka selle õpetamine.** Eesti keele õppetool on valmis vastavat õppetööd korraldama mujalgi. Loomulikult on ettevalmistusteks vaja teatud aega ja samuti raha. Mis viimasesse puutub, siis olen kindel, et ühiskonnale tuleb paari eesti keele õppejõu palkamine odavam kui viletsa keeleoskusega spetsialistide poolt tekitatud segaduste likvideerimine. Siin ja seal on räägitud vajadusest välja töötada eesti keele standard, mille nõuetele kasutatav keel peaks vastama. Eesti filoloogia osakond on taotlenud Teadusfondi Nõukogu poolset finantseerimist nimetatud probleemistikku hõlmavate uuringute korraldamiseks, ent saanud eitava vastuse. Uue taotluse esitamisel — ja sellel peaks olema kogu ülikooli toetus — tuleks aga tähelepanu pöörata **kahele küsimusele:**

1) keel, eriti loomulik, loendamatutes olukordades ja loendamatutel eesmärkidel kasutatav keel ei ole nii hõlpsasti standardiseeritav kui mõned muud valdkonnad;

2) eelnevat arvestades maksaks kaaluda, kas on olemas inimesed, kellel oleks võimalik selle probleemistikuga tegelda.

* * *

Eesti keele kui võõrkeele õpetamisega tegelevad keelekeskus ja eesti keele (võõrkeelena) õppetool, esimene neist tegeliku eesti keele õpetamisega vene rühmades, teine eesti keele kui eriala õpetamisega.

Alustan esimesega seonduvast. Vene rühmad, mille liikmetele tegelikku eesti keelt õpetatakse, on praegu olemas arsti-, füüsika-keemia-, kehakultuuri-, majandus- ja matemaatikateaduskonnas ning vene filoloogia osakonnas. Õppetöö maht ulatub arstide kahest nädalatunnist kuue semestri jooksul vene filoloogide nelja nädalatunnini üheksa semestri jooksul. Tegureid, mis mõjutavad osavõttu õppetööst ning selle kaudu ka kogu õpetuse efektiivsust, on mitmeid. Eelkõige aga nimetaksin motivatsiooni, mis, muuseas, on tõstnud viimasel ajal keeletundide külastatavusprotsendi arstiteaduskonnas peaaegu 100-ni (keelekeskuse andmeil), jättes selle suhteliselt madalaks mõnes teises teaduskonnas. Olen siiski kindel — ja seda arvamust jagavad ka keelekeskuse töötajad, et õppetöö sellise hajutatuse korral ei ole häid tulemusi saavutada võimalik. Oleks tingimata vaja koondada praegu suurele osale stuudiumiaastaist jaotatud eesti keele tunnid õpingute algusse. See võimaldaks üliõpilastel kiiremini jõuda keeleoskuse praktilist kasutamist võimaldavale tasemele, võimaldaks suhteliselt vara üle minna eestikeelsele õppetööle ja annaks võimaluse seni paratamatu, õppekeelte erinevusest tuleneva loengute dubleerimise kaotamiseks. Sel moel ülikooli lõpetanud jõuaksid suure tõenäosusega sellisele eesti keele oskuse tasemele, mida nende võimalikku töökohta silmas pidades eeldab keeleseadus. Praegu ülikooli vene rühmades korraldatav õppetöö vastavust lõpetajate eesti keele oskuste ning keeleseadusega kehtestatud nõuete vahel üldjuhul ei taga.

Keelekeskuse kaadriprobleemidest. Eesti keele sektsiooni keelekeskuses sisuliselt ei ole: eesti keele õpetamisega tegelevatest õppejõududest on üks eesti, viis vene filoloogi diplomiga (tõsi, viimastest neli on rahvuselt eestlased). Umbes 20% õppetööst viivad läbi tunnitasulised, kes on eesti filoloogid. Ühelt poolt on siin küsimus kaua aega Tartu ülikoolis töötanud inimestes ning nende edasi töötamise võimaluse säilimises. Teiselt poolt ei saa pidada normaalseks, et eesti keelt õpetavad ülikooli tasemel vastava kõrghariduseta inimesed (see pole võimalik keskkooliski). Tahaksin rõhutada, et probleem pole ei rahvuses ega vene filoloogi diplomi olemasolus, vaid eesti filoloogi diplomi puudumises. Samuti vaidlen täiesti veendunult vastu laialt levinud eksiarvamusele, et kõikide teiste keelte õpetamist tuleb õppida, emakeele õpetamist aga mitte. Väljapääsuks kujunenud olukorrast võiks olla see, et eesti filoloogi haridust mitte omavad, kuid eesti keelt vene rühmades õpetada soovivad õppejõud läbivad tänapäeva eesti keele kursuse (foneetikast semantika ja tekstiloomeni — 10,5 õppenädalat).

(Järg 3. lk.)

* Ettekanne 18. juunil TÜ nõukogus

EESTI KEEL TARTU ÜLIKOOLIS

(Algus 2. lk.)

Enesetäiendamise ja ümberõppe teele on osa keelekeskuse töötajaist ka asunud ning usun, et keelekeskuse ning eesti keele (võõrkeelena) õppetooli koostöös probleem ka laheneb.

Tartu Ülikooli õppejõud õpetavad tegelikku eesti keelt (ja loomulikult muidki aineid) ka väljaspool Eestit. Nimetaksin siin eelkõige Soomet, aga ka Ungarit, Hollandit, Leedut; kaks kuud tagasi korraldasime esimese eesti keele kursuse Varssavi ülikoolis pärast Villem Ernitsat ja sügisest alates on seal loodetavasti eesti keele lektoraat.

Kodumaal tekkivate kaadriprobleemide tõttu on kohati avaldatud arvamust, et raskusi põhjustava välismaal õpetamise võiks lõpetada. Arvan siiski, et selle töö positiivsed tulemused Tartu Ülikooli seisukohalt on ilmsed: lisaks erialasele arengule on kõik lektorid omandanud uusi teadmisi ülikoolielu korralduse kohta ning varasemaga võrreldes tunduvalt asjalikuma ning sisukama tööstiili. Usun end mitte liialdavat väites, et välisülikoolides saadud kogemustele tugineb suuresti ka praegu käimas olev ülikoolireform (mille teostumises peaks oma osa olema ka eesti filoloogidel). Välismaal töötamise positiivsetest kõrvalefektidest tuleb kahtlemata nimetada meie maa ja rahva tutvustamist. Tahaksin siinjuures viidata aga veel ühele probleemile, «ajude väljavoolule». Loomulikult puudutab see ka teisi alasid, ent eesti keelt ja selle spetsialiste eelkõige. Kui üür on maksmata, siis aateist ei piisa.

* * *

Eesti keelt võõrkeelena kui eriala õpetab eesti keele (võõrkeelena) õppetool. Kui praktilise eesti keele kateeder neli aastat tagasi asutati, siis kavandati selle peaülesandeks Eestis tegutsevate vene koolide eesti keele õpetajate ettevalmistamine. Tuleval aastal, kui möödub viis aastat esimeste üliõpilaste vastuvõtust, peaksid ülikooli diplomi ja pedagoogi kutsetunnistuse saama esimesed kümmekond meie eriala ja pedagoogilise tsükli läbinut. Vastu võetud 25-st on see küll ainult 40%, ent küllalt palju 1989. aasta sügisel alustanuist leiame feminiinsele erialale omaselt stuudiumi madalamatelt astmetelt, samuti eesti filoloogia teisi aineid õppima asununa. Olen kindel, et tuleva aasta lõpetajad, kellest juba praegu osa töötab, on konkurentsivõimelised tööturul ja oskavad kaasa aidata oma õpilaste integreerumisele Eesti ühiskonda.

Neli aastat tagasi kavandatust tunduvalt suurema osa meie tööst on haaranud endale väljastpoolt Eestit tulevate üliõpilaste õpetamine. Mõtlen neid üliõpilasi, kes ei soovi õppida pelgalt eesti keelest arusaamist ja elementaarset kõnet, vaid soovivad tegelda eesti keelega kui erialaga. Meie sissejuhatavaid vestlus- ja algkursusi viiakse praegu läbi inglise, soome ja vene keeles, õppetoolil on kogemus kuuajalisest saksa keele baasil õpetamisest. Meie üliõpilaste hulgas on olnud õppureid Skandinaaviast, Saksamaalt, Hollandist, Inglismaalt, USA-st, Kanadast, Jaapanist, Koreast; samuti Lätist, Leedust, Moldovast, Aserbaidžaanist, Mari Elist ja sügisest alates ka Udmurtiast. Loetelu ei ole ammendav. Lootused püsivamateks kontaktideks on seotud Uppsala, Vaasa ja Münsteri, vahest ka Helsingi ja Jyväskylä ülikoolidega.

* * *

Probleemidest, mille lahendamisel õppetool vajab ilmselt n.-ö. kõrgemalt poolt tulevat abi, mainiksin siin ühte:

oleme neli aastat pärast asutamist oma 2,5 kordseks suurenenud õppejõudude arvu ja 4—5 kordseks suurenenud üliõpilaste arvuga ikka ühes, meile tollal antud peahoone keldriruumis. Samal ajal on Lille mäe maja, millega meiegi lootused seotud olid, valmimine ja funktsioon muutunud üpris ebamääraseks. Arvestades ainesüsteemi vajadusi (vastav 3-astmeline põhiõppe süsteem ja valmisolek magistratuuri avamiseks on õppetoolil olemas) ja üliõpilaste paljurahvuselisust, on õppetöö korraldamine praeguses ühes ruumis muutunud praktiliselt võimatuks ning Tartu Ülikooli rahvusvahelist prestiiži kahjustavaks. Lihtsaima lahendusena sellele probleemile näeme meie naaberruumi osalist meie käsutusse andmist (praegu kasutatakse seda rahvariiete laona). Ei ehituslikke ega arhitektuurikaitselisi takistusi väikesteks ümberehitusteks vastavate spetsialistide hinnanguil ei ole.

* * *

Eesti keelega on seotud **sisseastumiskirjandite probleem,** millega siin nõukoguski harukordselt kaua on tegeldud. Lubatagu mõned kommentaarid ainekomisjoni esimehe vaadete selgitamiseks.

Kirjandite kirjutamine ei ole eesti filoloogia osakonna ega filosoofiateaduskonna huvides, vaid väljendab lõppkokkuvõttes Eesti rahvuslikke huve. Sellest lähtudes ei ole õige ei nüüd ega tulevikus finantseerida kirjandite korraldamist filosoofiateaduskonna eelarvest. Selleks aastaks on probleem küll õnnelikult lahenenud, ent arutelude käigus on kostnud koguni arvamusi, et üleülikoolilise finantseerimise nõue olevat ebaeetiline.

Keskkooliõpetajate osalemine kirjandite hindamisel on pseudoprobleem — küsimus pole ametis, vaid selles, et tuleb leida sobivad inimesed ja need ülikooli vajadusi arvestavalt tööle panna. Vaidleksin vastu ülikooli õppejõudude lisatasuta kasutamisele sisseastumiskirjandite parandamisel ja hindamisel. Võimalus õppeaasta vältel puhkust võtta on formaalne, sest õppeplaanis ette nähtud loengud tuleb ju pidada. Ei usu ka, et kellegi koormus just suviste lisatundide näol täiendust vajaks.

Mis puutub kirjandite hindamise objektiivsusesse, siis olen pidanud läbirääkimisi kõikide nende teaduskondade esindajatega, kes kutsele reageerisid. On hea meel, et leidsime nendega ühise keele. Juhust kasutades tahaksin veel kinnitada, et eesti keele ainekomisjon ei kavatse ühtki teaduskonda üliõpilastest ilma jätta. Positiivsete hinnete skaala (3—10) on piisavalt avar selleks, et mitte sulgeda edasipääsu profileeriva aine eksamile ühelegi, kes oma mõtteid kirjalikus vormis vähegi rahuldavalt avaldada oskab. Eksamite sooritamise järjekorda muutes oleme loonud olukorra, kus sissesaamise lõplikuks otsustajaks saab profileeriva aine tulemus. Samal ajal loodan, et kirjandi säilitamine sisseastumiseksamite hulgas stimuleerib eesti keele õppimist keskkoolis — nüüd ja edaspidi.

Kuulun ka kindlalt nende hulka, kes soovivad keskkooli lõpukirjandite korraldamise uut süsteemi: tulemusi peab selle puhul hindama **üks üleriigiline komisjon,** kuhu kuuluksid ka kõrgkoolide esindajad. See annaks võimaluse soovi korral aktsepteerida keskkooli lõpukirjandi hinnet ka ülikooli vastuvõtul.

Ja viimane probleem. Vastavalt ühiskonna ja iseenda avatuse suurendamisele **annab ülikool üha rohkem välja avalikuks kasutamiseks mõeldud tekste.** Käesolevat ettekannet puudutavad neist need, mis on kirjutatud eesti keeles. Kuigi arusaamine korrektse eestikeelse väljenduse vajalikkusest on kasvanud, pole mõnikord suudetud vältida skandaalseidki juhtumeid (meenutagem kasvõi Rootsi kuninga vastuvõtu puhul üllitatud materjale). Teisalt on aga suurenenud eesti keele õppejõudude koormus redigeerimisel, toimetamisel, konsulteerimisel. Ilmselt me kõik teeme rohkem, kui meie otsesed töökohustused ette näevad; kui see rohkem hakkab aga periooditi ületama põhikoormust ega ole samal ajal näidatav üheski koormuse selgitamise küsitluses, on põhjust taotleda sellise olukorra muutmist. Tuleks leida võimalus ülikooli poolt (ja ülikoolis) avaldatavate ametlike eestikeelsete tekstide redigeerija ja toimetaja ametikoha loomiseks. Lisaksin kommentaarina, et ülikooli valitsuse seisukoht selles küsimuses oli üle-eelmisel koosolekul tunduvalt pooldavam kui eelmisel, kusjuures meelemuutuse peamiseks põhjuseks oli soovitatava ametniku arvatav tööpuudus. Võin oma peaaegu 10-aastastele ülikooli ajalehe keeletoimetaja kogemustele toetudes kinnitada, et on juhtumeid, kus üheainsa lehekülje redigeerimiseks võib minna tund aega.

Samalaadsed probleemid on muidugi võõrfiloloogidel seoses tõlgetega.

* * *

Loodan, et kogu eelnev ei kõlanud liiga pretensioonikalt. Eesti keele õpetamise ja uurimisega seotud inimesed ei oota erisoodustusi, küll aga meie mõistmist ja rahvusliku identiteedi säilitamise vajadusest tulenevaid võimalusi. Meil ei ole oma Hippokratese vannet, kuid meil on omad selgesti mõistetavad kohustused eesti rahva ja riigi ees ning me kavatseme neid kohustusi täita. Tahaksime uskuda, et parim koht seda teha on Eesti Vabariigi Tartu Ülikool.

JÜRI VALGE

Ülikooli maastikuökoloogid Hollandis ja Prantsusmaal

Tartu ülikooli Geograafia Instituudi kuus maastikuökoloogi eesotsas professor Ülo Manderiga osalesid juuni alguses kahel Euroopa maastikuökolooge ühendaval üritusel: Wageningeni Põllumajandusülikoolis (Holland) seminaril «Euroopa ökoloogiline võrgustik» ja Maastikuökoloogia Rahvusvahelise Assotsiatsiooni (I.A.L.E) Euroopa kongressil Prantsusmaal Rennes'is. Seekordse kongressi temaatika puudutas Euroopa põllumajandusmaastikke.

Sidemed **Hollandi maastikuökoloogidega** põhinevad koostööl üleeuroopalise looduslikke ja poollooduslikke alasid hõlmava ökoloogilise võrgustiku kaardi loomises.

Seminaril vahetati kahe maa senise tegevuse kogemusi. Tõdeti, et vaatamata märkimisväärselt suuremale finantstoetusele EÜ maade kohta informatsiooni kogumisel ja avaldamisel pole samalaadne tegevus Eestis sugugi kehvem. Pigem vastupidi — põllumajanduse poolt mõjutatud territooriumide kompenseerivad alad joonistati Jüri Jagomäe poolt kogu Eesti kaardile välja juba 80-ndate aastate alguses. Kompensatsioonialade võrgustiku kujundamises on osalenud ka teised TÜ teadlased — geograafid Ülo Mander ja Jüri Roosaare ning bioloog Mart Külvik.

Ülo Manderi ettekanne tutvustas Eesti ökoloogilise võrgustiku kujunemist, hetkeseisu ja arengusuundi, **Tõnu Oja** ettekande teema oli Eesti ja Euroopa tasakaaluline (säästlik) areng seostatuna territooriumi ökovõrgustikuga.

Huvipakkuvad olid hollandlaste tööd EÜ maade ökoloogilise võrgustiku kaardi koostamisel ja looduskaitsealade invertariseerimisel (R. Jongman ja N. Bischoff), samuti maastiku planeerimisel (B. Harms) ning Hollandile spetsiifilise temaatikaga tegelemisel — merealade kasutuselevõtt, poldersüsteemide loomine, soode taastamine, muldkatte uuendamine ja ökosüsteemide taastamise võtted.

* * *

I.A.L.E kongress toimus Rennes'is — ajaloolise Bretagne'i pealinnas. See paik on paljuütlev isegi meie lastele, kes Uderzo ja Goscinny koomiksite kaudu on tuttavad selle ala hõimurahva — vahvate gaulide ja nende võitlusega rooma vallutajate vastu. Praegu on Bretagne kujunenud juhtivaks põllumajandusrajooniks Prantsusmaal, kus tähtsal kohal on veel merikarpide kasvatamine ning turistide teenindamine.

Peakorraldaja Rennes'i ülikool eesotsas prof. J.-C. Lefeuvre'i, J. Baudry ja F. Bureliga on üks Euroopa maastikuökoloogiliste uuringute keskusi.

Kongressi päevakorras oli plenaaristung «Muutused Euroopa põllumajandusmaastikes», kus oma ala parimad spetsialistid vaagisid eraldi 3 piirkonda — Vahemeremaid (prof. Z. Naveh), Lääne-Euroopat (prof. J. P. Marchand) ning Ida-Euroopat (prof. L. Ryszkowski).

Kuuest sümpoosionist kahel esitasid põhjaliku ettekande ka Eesti teadlased: «Kirde-Eesti metsakoosluste antropogeenne koormus ja dünaamika» (K. Sepp, hetkel Austrias Rakendusliku Süsteemanalüüsi Rahvusvahelise Instituudi teadur) ja «Märgalad ja veekogude kaldakooslused kui toitainevoogude regulaatorid maastikes» (Ü. Mander).

Erinevates sektsioonides kanti ette veel 4 uurimust, mis puudutasid põllumajandusmaastiku hajareostust (J. Roosaare) ja selle modelleerimist (T. Oja), maastike dünaamikat (K. Aaviksoo) ning metsasaarte liigilist mitmekesisust põllumajandusmaastikes (M. Mikk).

Stendiettekannetel tutvustas Eesti materjali Ü. Manderi, V. Kuusemetsa ning M. Ivaski töö «Biogeenide regulatsioon Eesti põllumajandusmaastike servaaladel (ökotonides)».

4 ettekannet valiti kohe erialaajakirjades avaldamiseks.

Eelregistreerimisel 260ga piirdunud ökoloogide arv täienes kongressi vältel. Enam oli esindatud korraldajamaa — 127 registreerunud osavõtjat, sellele järgnesid Holland (18), Suurbritannia (16). Poola (10), Taani (9), Rootsi (8), Belgia (7), Eesti (6) jt. Kohal olid teadlased ja spetsialistid enamikust Euroopa maadest, lisaks veel 7 osavõtjat Ameerika Ühendriikidest ja Kanadast. Ameeriklased ja eurooplased reeglina üksteise üritustel ei osale, vaid korraldavad eraldi kaheaastase intervalliga oma kongresse, küll aga vahetavad nad kogemusi I.A.L.E maailmakongressidel, mida peetakse iga 4 aasta järel. Eelmine toimus 1991. aastal Ottawas, järgmine tuleb 1995. aastal Toulouse'is.

Kongressil diskuteeriti elavalt maastikuökoloogia hetkeprobleemide üle, rõhutati maastike heterogeensuse tähtsust nii ruumiliselt kui ajaliselt. See määrab ka vastava uurimistasandi. Tänapäevamaastike ja nende muutuste peamisteks uurimisvahenditeks on kujunenud geograafilised informatsioonisüsteemid (GIS), kaugseire ja matemaatilised mudelid.

* * *

Kongressile järgnenud ekskursioonil tutvuti kohalike põllumajandusmaastikega ning ühe omapärase maakasutusviisi — *bocage*'iga, mida iseloomustab hekirohkus ja üldse maastiku suur mitmekesisus. Laugetele nõlvadele istutatud hekiread takistavad toitainete kadu, hoiavad niiskust ning on seetõttu suurema saagikuse garantiiks.

Bussiekskursioon viis meid La Manche'i äärde, kus käidi Euroopa suurimaid soolakaid rannikusoid — *marshe*'e uudistamas, mis palistavad madalaid, tõusu ja mõõna (kõrguste vahe 6, harva isegi 11 m on üks maailma suurimaid!) poolt mõjutatud rannikuid Bretagne's ja Normandias. Külastasime ka Normandia rannikule jäävat maailma kultuuripärandi objektide hulka arvatud Mont Saint Micheli kloostrit — madalast merest kerkivale graniitsaarele rajatud imposantset ehitist. Toiduks pakuti mitmeid kohalikke hõrgutisi — soolasel rohutoidul olevate lammaste lihast keedetud suppi ja erilise delikatessina merikarpe. Viimaste kasvatamiseks on mere põhja taotud hulgaliselt tammepuust teibaid, mille pinnale on lõunameredes eelnevalt kasvatatud pisikesi karpe. Nende külge kinnituvad omakorda kohalikud merikarbid. Karpide aastane «toodang» on ligi 10 000 tonni.

Osalemine kongressil näitas, et muu maailm on huvitatud Eestist ja siinsest maastikuökoloogilisest uurimistööst — järjekordne Euroopa maastikuökoloogide kongress paluti korraldada 1995. a. Eestis.

KIIRA AAVIKSOO,
loodusgeograafia ja maastikuökoloogia õppetooli doktorand

KÜMME KÜSIMUST . . .

(Algus 1. lk)

8. Kas keskharidust andvad õppeasutused peavad ka nüüd rohkem kirjalikke eksameid ja teste tegema hakkama?

Koolid peaksid tõesti mõtlema rohkem sellele, et nende lõpetajad oskaksid küsimustele korralikult kirjalikult vastata. Samuti tundub, et paljud sisseastujad ei oska teha õpitud materjali kohta üldistusi. Seetõttu olidki ilmselt nende kirjalike eksamite tulemused kehvemad, mis varasematel aastatel sooritati suuliselt (näit. ajalugu, bioloogia).

9. Mida tuleks järgmistel vastuvõttudel teisiti korraldada?

Juba sel aastal oli vastuvõtus palju uusi momente, kuid kõik ennast sajaprotsendiliselt ei õigustanud. Ilmselt tuleb loobuda viie õppeaine hinnete summast ja arvestada keskkooli hindeid teiste printsiipide järgi. Samuti tuleb reguleerida mitmesse teaduskonda astuda soovijate eksamite sooritamine ja vastuvõtt. Ei ole soovitav ka kahe raske aine ühendamine üheks eksamiks (keemia ja bioloogia) ja nende tegemine ühel päeval.

10. Kas ei oleks aeg hakata ülikoolidesse vastu võtma keskkoolitulemuste põhjal?

Millal on meil võimalik üliõpilasi vastu võtta keskkooli lõpueksamite baasil, on raske oletada. Nagu tulemused näitavad, on koolide tase väga erinev. Sel puhul tuleks moodustada ühtne vabariiklik komisjon, kes viiks läbi ühesuguse testi. Ühel ajal kõikides koolides või midagi muud sarnast. Aga see probleem tuleb lahendada ministeeriumi tasandil.

Kõikidele sissesaanutele soovin aga edu!

Selle aasta vastuvõtt

Eriala	Plaan	Võeti vastu	Laekus avaldusi	Konkurss	Kuldm.	Hõbem.	Kiitusega	Mehi	Naisi
Usuteadus	25	28	60	2,40	0	5	0	33	27
Ravi (E)	70	72	146	2,09	3	30	0	48	98
Ravi (V)	20	21	70	3,50	4	3	0	26	44
Farmaatsia	25	17	33	1,32	4	7	0	2	31
Stomatoloogia	30	23	58	1,93	0	7	0	10	48
Vanemmeditsiiniõed	0	16	39	0,00	1	0	0	0	39
Bioloogia	60	49	81	1,35	0	3	0	27	54
Geograafia	25	25	42	1,68	1	0	0	21	21
Geoloogia	8	8	9	1,13	0	1	0	8	1
Ajalugu	50	50	150	3,00	1	12	0	74	76
Eripedagoogika	30	30	45	1,50	0	4	0	1	44
Psühholoogia	35	36	154	4,40	3	12	0	35	119
Kultuuri eriala	5	5	17	3,40	1	3	0	8	9
Eesti filoloogia	60	60	102	1,70	1	14	0	6	96
Eesti k. võõrkeelena	25	25	30	1,20	1	1	0	2	28
Ajakirjandus	15	15	23	1,53	0	1	0	12	11
Inglise filoloogia	30	30	134	4,47	4	30	0	19	115
Saksa filoloogia	20	22	80	4,00	5	14	0	6	74
Skandinavistika	12	12	44	3,67	0	5	0	10	34
Klassikaline filol.	10	12	36	3,60	0	7	0	10	26
Romaani filoloogia	12	12	20	1,67	0	4	0	3	17
Vene filoloogia	35	36	69	1,97	3	6	0	10	59
Füüsika (E)	40	39	38	0,95	2	4	0	33	5
Füüsika (V)	10	11	10	1,00	1	3	0	10	0
Keemia	35	35	36	1,03	0	6	0	16	20
Kehakultuur	30	28	71	2,37	0	2	0	47	24
Majandusteadus (E)	140	140	483	3,45	11	82	0	248	235
Majandusteadus (V)	25	25	85	3,40	12	20	0	31	54
Matemaatika (E)	70	70	96	1,37	11	9	0	58	38
Matemaatika (V)	18	18	33	1,83	5	4	0	17	16
Sotsiaalteadused	50	50	98	1,96	5	12	0	48	50
Õigusteadus	90	90	614	6,82	20	62	0	307	307
	1110	1110	3006	2,71	99	373	0	1186	1820

Tänuavaldus

Tänan hr. **Uno Raudkivi,** USA-s elavat pensionipõlve pidavat elektriinseneri, kes kinkis ülikoolile arvutiprogramme ja -raamatuid.

* MS-DOS V.6.0,
* Mathcad V.3.1,
* Mathcad V.4.0,
* Mathcad Thesaurus of Methods and Formulas — elektronkäsiraamat,
* Theory and Problems of Electric Circuits — elektronkäsiraamat,
* Using MS-DOS 6 — õpik kirjastuselt QUE,
* MS-DOS Quick Reference — taskukäsiraamat kirjastuselt QUE,
* The Programmers PC Sourcebook, Second Edition kirjastuselt Microsoft Press.

Mathcad on Windows keskkonnas töötav rakenduspakett matemaatikaülesannete lahendamiseks, matemaatilise teksti dokumenteerimiseks ja matemaatika õppimiseks. Elektronkäsiraamatud selgitavad Mathcadi poolt kasutatavaid matemaatilisi meetodeid (Thesaurus) ja pakuvad sadu lahendusi elektri- ja elektroonikaahelate valda kuuluvatele matemaatikaülesannetele (Electric Circuits).

Kingitusega saab tutvuda õppetehnika teenistuses Tähe 4—173.
Matti Fischer.

Selle suve suurim uudis ametiühingus

TÜ Ametiühing ja EPMÜ Ametiühing koos Tartu kõrgharidusega töötutega asutasid Tartu piirkondliku kõrgharidusetöötajate ametiühingu — **Tartu Haritlaste Liidu** (linnavalitsuses registreeritud 21. 06. 93).

THLi eesmärgiks on kaasa aidata Tartu linna ja maakonna sotsiaalmajanduslikule arengule, kaitsta THLi liikmete tööalaseid, majanduslikke ja sotsiaalseid huve.

THLi liikmeks võib olla iga Tartu linnas või maakonnas elav kõrgharidusega töötaja ning töötu, samuti viimase kursuse üliõpilane. THLi kollektiivliikmeteks võivad olla Tartu linnas ja maakonnas tegutsevad kutse- ja ametiühingud, kus liikmete üldarvust rohkem kui pooled on kõrgharidusega.

THLi juurde kuulub **Tartu kõrgharidusega töötute klubi**, mis tegutseb juba alates aprillikuust, klubi koosolekud toimuvad **kolmapäeviti algusega kell 16** ülikooli ametiühingukomitee ruumes.

THLi tähtsaim ülesanne käesoleval ajal on **aidata oma liikmetel kiiremini saada või vahetada tööd ja pakkuda täiendõppe võimalusi**, et tõsta nende konkurentsivõimet tööturul. Ühtlasi võimaldab mitmesuguste kursuste korraldamine lisateenistust TÜAÜ liikmetele kas kursuste organiseerijatena või õpetajatena. Huvilistel palume pöörduda a/ü komitee poole.

Edukat õppe- ja tööaastat kõigile!

ALEKSANDER JAKOBSON

ESMAKURSUSLASED!

Tartu Ülikooli RAAMATUKOGU **lugejapileti** saamiseks pöörduge raamatukogu registratuuri (W. Struve 1, II korrus).

Kaasa võtke foto 3x4.

* * *

Kutsume teid tutvustavale õppusele, kus anname raamatukogu kasutamiseks hädavajalikke teadmisi ja teeme majas ka väikese ringkäigu.

Õppused toimuvad **31. augustist 10. septembrini** iga päev (v.a. laupäev, pühapäev) järgmistel kellaaegadel:

9.15; 10.15; 11.15; 12.15; 13.15; 14.15; 15.15; 16.15
17.15 (võimalik õppus ka vene keeles); 18.15

Kursuste ja rühmade kaupa õppusele tulles oleks soovitav eelnevalt registreerida **teatmekirjanduse lugemissaalis või tel. 35 366.** Samast saab õppuste kohta ka muud informatsiooni.

Õppusele tulijatel palume koguneda raamatukogu kataloogisaali puhkenurka.

VALIGE SOBIV AEG JA TULGE RAAMATUKOKKU!

MEELIS LOKI foto

☛ INFO ● INFO ● INFO ☛

Poliitikahuvilised noored!

Saksamaa Bundestag korraldab 1. veebruarist 30. juunini 1994 viiekuulised kursused Saksamaa poliitilise valitsemissüsteemi tutvustamiseks.

Sobivate kandidaatide väljaselgitamiseks viib Saksa saatkond koos Eesti Riigikoguga läbi konkursi kõrgharidusega Eesti noortele.

Konkursis osalemise tingimused:
— Eesti kodakondsus;
— edukalt lõpetatud kõrgkool;
— väga hea saksa keele oskus;
— valmisolek peale programmi lõppu kodumaale naasmiseks;
— soov rakendada saadud teadmisi Eesti riigi teenistuses.

Konkursile esitada **nii eesti kui ka saksa keeles** järgmised dokumendid:
— sooviavaldus, milles sisalduvad isiku- ja eluloolised andmed ning oma õppimissoovi põhjendus;
— elulookirjeldus;
— ametlikult kinnitatud ärakiri kõrgkooli lõputunnistusest;
— soovituskirjad kahelt kõrgkooli õppejõult;
— essee oma teadmiste rakendamise võimalustest Eestis;
— kirjalik kodumaale naasmise kohustus;
— neli passipilti.

NB! Dokumentide esitamise viimane tähtaeg on 10. september.

Dokumendid saata või tuua aadressil:
EE0100 Tallinn, Lossi plats 1A,
Eesti Riigikogu, välissuhete osakond,
märgusõna: KONKURSS.
Täiendav info tel. (26) 316 392.

Doktoriväitekirjade kaitsmisi

TÜ eksperimentaalbioloogia-alaste doktorikraadide nõukogu avalikul istungil 16. septembril kl. 10 TÜ nõukogu saalis kaitseb oma doktoriväitekirja «Automaatse on-line tüüpi dünaamilise kiudoptilise läbivoolu penitsilliini fluorestsents-biosensori väljatöötamine bensüülpenitsilliini biotehnoloogilise hüdrolüüli kontrolliks» («The development of an automatic on-line dynamic fluorescence- based pH- dependent fiber optic penicillin flow biosensor for the control of the benzylpenicillin-hydrolysis» **Arvo Käärd.**

Tööga saab tutvuda ülikooli raamatukogus.

* * *

TÜ eksperimentaalbioloogia-alaste doktorikraadide nõukogu avalikul istungil 16. septembril kl. 13 TÜ nõukogu saalis, kaitseb oma doktoriväitekirja «Kartuliviiruste antigeenne analüüs ja immunotestid» («Antigenic analysis and development of sensitive immunoassay for potato viruses») Lilian Järvekülg.

Tööga saab tutvuda ülikooli raamatukogus.

Magistritööde kaitsmisi

Teisipäeval, 31. augustil kl. 14 toimub kehakultuuriteaduskonnas (Jakobi 5, aud. 302) **EVA-MARIA ROHTLAANE** magistritöö «Kehalise treeningu preventiivne mõju glükokortikoidse müopaatia puhul» kaitsmine. Oponendid: prof. E. Seppet ja dots. R. Masso.

ALUSTAN VALIKKURSUSEGA — ESINEMISOSKUS EHK RETOORIKA

esmaspäeval, 6. septembril. Huvilistel koguneda kl. 16 peahoone aud. 102.

HILLAR PALAMETS

AUTOKURSUS TÖÖTAJATELE JA ÜLIÕPILASTELE

Tunnid on teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 17 Tiigi 78—237. Tasu odavaim Tartus.

TÜ tehnika- ja spordiklubi

Filosoofia erialaks

Teabekoosolek nendele, kes kavatsevad alustada filosoofia õppimist peaainena (k.a. värsked sisseastujad) või vähemalt alamastme ulatuses, toimub **teisipäeval, 31. augustil kl. 14.15 aud. üt. 212.**

Avaloeng filosoofia peaainena õppimise alustajatele toimub **1. septembril aud. üt. 214 kl. 16.15.**

* * *

Teabekoosolek filosoofiat alamastmes õppimist jätkavatele üliõpilastele toimub **reedel, 3. septembril kl. 16.15 aud. üt. 214.**

Teabekoosolek filosoofiat eriplaanil või keskastmes õppivatele üliõpilastele toimub **reedel, 3. septembril kl. 11.15 ruumis 211.**

Uusi trükiseid TÜ kirjastus- ja trükiosakonnalt juunis

TÜ toimetised. Vihik 962. Studia philosophica I (37). Tartu 1993, 400 eks., 164 lk.

TÜ toimetised. Vihik 963. Hälviklaste korrigeerimise psühholoogilis-pedagoogilised küsimused. Töid defektoloogia alalt. Tartu 1993, 250 eks., 76 lk.

Peeter Põld. Valitud tööd II. Tartu 1993, 500 eks., 260 lk.

S. Maramaa. Südame rütmihäired. Teine trükk. Tartu 1993, 500 eks., 96 lk.

Anu Reiljan. Ettevõtte majandusõpetuse alused. I. Loengukonspekt. Tartu 1993, 500 eks., 68 lk.

IBM virtuaalsüsteem VM/ESA. Tarbija üldjuhend. Koostanud A. Jaeger. Tartu 1993, 300 eks., 80 lk.

Ülevaade psühholoogiast. Psühholoogia bakalaureuse programm. Tartu 1993, 500 eks., 80 lk.

LISAERIALA

8. ja 9. septembril kl. 12 - 16 saab registreerida rahvakunsti kallakuga käsitööõpetaja lisaerialale kodunduskabinetis Tiigi 78 - 208.

Kultuurikeskus

SPORDIKESKUS

korraldab üliõpilaste ja töötajate kehalist kasvatust, harrastussporti ja treeninguid paarikümnel spordialal ja kehaliste võimete arendamise rühmades.

Tegemist jätkub nii harrastajatele kui sportlastele. Algavaks semestriks koostati kehalist kasvatust ja spordiharrastuse võimalusi valgustav **infoleht**. Küsige seda ja muud vajalikku infot TÜ spordikeskusest (Jakobi 5, ruum 112, tel. 34 790, esmaspäevast reedeni kell 9—17). Spordikeskus korraldab mõnedel aladel ka algõpetuse kursusi (enesekaitse, karate, tennis, sulgpall).

Ujumishuvilised — võtke kontakti. Praegu ei ole veel teada ujulatesse sooja vee saabumine, veelgi vähem selle hind. Loodame, et septembri keskel olukord selgub.

Head harjutamislusti!

Spordikeskus

TÜ KLUBIS

Ülikooli klubi on terve nädala Sinu päralt!

UUE HOOAJA AVAPIDUSTUSED 31. AUGUSTIST 5. SEPTEMBRINI.

Teisipäeval, 31. augustil kl. 22-st «DISKOTERVITUSED» keldrisaalis.

Kolmapäeval, 1. septembril kl. 22—02 SUUR ÜLEMAJAPIDU «KULDSE TRIOGA»

Lisa nr. 1 diskojämm MARGUS TURULT, KAIKO TAVASTELT.

Lisa nr. 2 audio-videodisko keldrisaalis.

Lisa nr. 3 baaris lai valik pehmendit.

Neljapäeval, 2. septembril kl. 22-st «DISKOLÕDVESTUS ENNE DISKOTORMI» keldrisaalis.

Reedel, 3. septembril ja laupäeval, 4. septembril kl. 22—03

ÜLEMAJA ÖÖDISKO

* SVEN MÄLLO, JANEK LUTS & CO suures saalis ja ülikooli diskoklubi keldrisaalis,

* tasemel valgus*show*, ülesastumised, üllatused jne. jne.

Pühapäeval, 5. septembril kl. 20 ANS. «LANDBERK» Stockholmist,

kl. 22-st «AVANÄDALA LÕPUPIDU» keldrisaalis.

P.S. Kolmapäeval, 1. septembril kl. 21-st Narva mnt. 27 TÜ kohvikus DISKO JA KOKTEIL, KOKTEIL JA DISKO.

ASTU LÄBI! OLED OODATUD! ÜLIÕPILASPILET VÕTA PALUN KAASA!

ÜLIKOOLI AJALEHTE SAAB KA TELLIDA!

Kes on huvitatud sellest, mis toimub rahvusülikooli seinte vahel ja väljaspoolgi, võib sellest teada saada «Universitas Tartuensisest». Tellimishind aastaks **posti teel 25 krooni** (s.t. tellimise hetkest järgmise aasta sama ajani), **posti vahenduseta** (näit. ülikooli kantseleisse või peahoone valvelauda) **20 krooni.**

Tellimiseks tuleb astuda sisse ülikooli majandusmajja Jakobi 4 tuppa 103 kviitungi saamiseks ning seejärel II korrusel kassasse (avatud kl. 12—16) raha maksma. Pärast seda palume aga kindlasti tellimisest **toimetusse teada anda** ja siia oma aadress jätta. Posti teel ei soovita raha saata, kättesaamine on liiga keeruline.

Kes seda protseduuri liiga keeruliseks peab, võib tellimisraha ka otse toimetusse tuua ja tellimise toimetuse hooleks jätta.

NB!

JÄRGMINE AJALEHT ILMUB REEDEL, 10. SEPTEMBRIL.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 1534. Tiraaž 1500.

35 180

NR. 24 (1721)
REEDE,
10. SEPTEMBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB!
UT
ILMUB
IGAL
REEDEL!!!

TÜ VALITSUSES

31. augustil

- 1993. AASTA VASTUVÕTUST
- EESTI TEADUSFONDI NÕUKOGUST
- TÜ EELARVEST
- KAITSEVÄE - TEENISTUSEST

* * *

● **VASTUVÕTUST. Rektori kantselei juhataja SIRJE MARK palus teaduskondade analüüsi vastuvõtu kohta esitada 15. septembriks.** Vanemreferent REET LEHEMETS tutvustas seoses magistriõppe ja doktorantuuriga tekkinud küsimusi. Mõnele erialale on esialgu ettenähtud arvust rohkem soovijaid, mõnele vähem. Üldarvud jäävad samaks (magistriõppesse 291 ja doktorantuuri 118). Valitsus kinnitas vastuvõtu tulemused ning otsustas magistri- ja doktoriõppe osas lubada seesmisi ümbertõstmisi ületamata üldarvu. Samuti otsustati, et 15. septembriks tuleb teha vastuvõtu analüüs ja esitada taotlused uueks aastaks.

● **Prorektor JAAK AAVIKSOO teatas, et Eesti Teadusfondi nõukogu soovib kõrgkoolidest ekspertkomisjonide esimeeste valimisteks valijamehi.** Teaduskonnad peavad valijamehed esitama rektori kantseleisse 13. septembriks. Samuti tutvustas ta teadussuundi. Prof. Rein Taagepera tegi ettepaneku lisada teadussuundade ja -erialade nomenklatuuri haldusteadused. Ettepanek esitatakse ETF-i nõukogule.

● **Prorektor JAAK AAVIKSOO tutvustas ka kaitseväeteenistuse seaduse eelnõu.** Selle järgi peaksid esimese astme lõpetanud üliõpilased läbi tegema 6-kuulise väljaõppe ohvitseriks ja lisaks üheaastase väeteenistuse. On võimalik valida selle variandi või 18-kuulise regulaarse väeteenistuse vahel pärast ülikooliõpinguid.

Ülikool saatis ministeeriumile omapoolse seisukoha, milles nenditakse, et kõrghariduse omandamine ei vabasta riigikaitse kohustusest, aga samas ei tohiks segada erialast karjääri. Samuti võiks seadus olla paindlikum, s.t. et sisaldaks ka ohvitseriks saamise motivatsiooni ning et teenistus võiks olla ka pärast magistriõpet või doktorantuuri.

● **Prorektor VELLO PEEDIMAA peatus TÜ eelarvel (vt. artiklit «Räägime rahast»).**

* * *

● **Teadussekretär VEERA ANT andis teada, et rahvusülikooli aastapäevaaktuse korraldamise järg on jõudnud füüsika-keemiateaduskonnani.**

● **Valitsus pidas õigeks erandjuhul magistrikraadiga isikutel dotsendi kohale kandideerimisel taotleda nõusolekut TÜ nõukogult.**

TÜ BOTAANIKAAED 190

Tänavune aasta on Tartu Ülikooli botaanikaaiale juubeliaasta — täis on saanud 190. aastaring.

Botaanikaaia rajamine oli esimest korda kõne all juba 1630. aasta lõpul, teoks sai see aga alles ülikooli taasavamise järel 1803. Sobiva asukoha leidmine tehti ülesandeks tsaarivalitsuse inspektor Müllerile. 1803. aasta algul teatas ta kolme krundi leidmisest, kuid filosoofiateaduskonna loodusajaloo klassi professori kohale asunud G. A. Germanni arvates ei sobinud need botaanikaaiaks.

27. juunil 1803. aastal teatas prof. G. A. Germann ülikooli valitsusele, et ta on ostnud oksjonil kaupmees Seebachilt maatüki koos seal olevate hoonetega. Seda kuupäeva loetakse botaanikaaia asutamise alguseks. Tollal asus see krunt linna ääres praeguse Vanemuise pargi kohal. Botaanikaaia rajamise käigus selgus, et ka see koht ei sobi tasase reljeefi ja kuiva pinnase tõttu. 1806. aasta kevadel viidi botaanikaaed üle ülikoolile kingitud maatükile Emajõe ääres. Suurel osal sellest olid endise linnamüüri ja bastioni varemed. Varemete kõrval oli oja, mis voolas tiiki, põhjapoolsel küljel soo, mis kevadise suurvee ajal oli üle ujutatud. Lühikese ajaga tehti ära hulk tööd: lammutati vana linnamüüri jäänused, alles jäänud müüriosale veeti peale muld, ehitati botaanikaaia peahoone ning kaks suuremat kasvuhoonet, mitmekordselt ümberehitatuna püsib subtroopikahoone tänaseni.

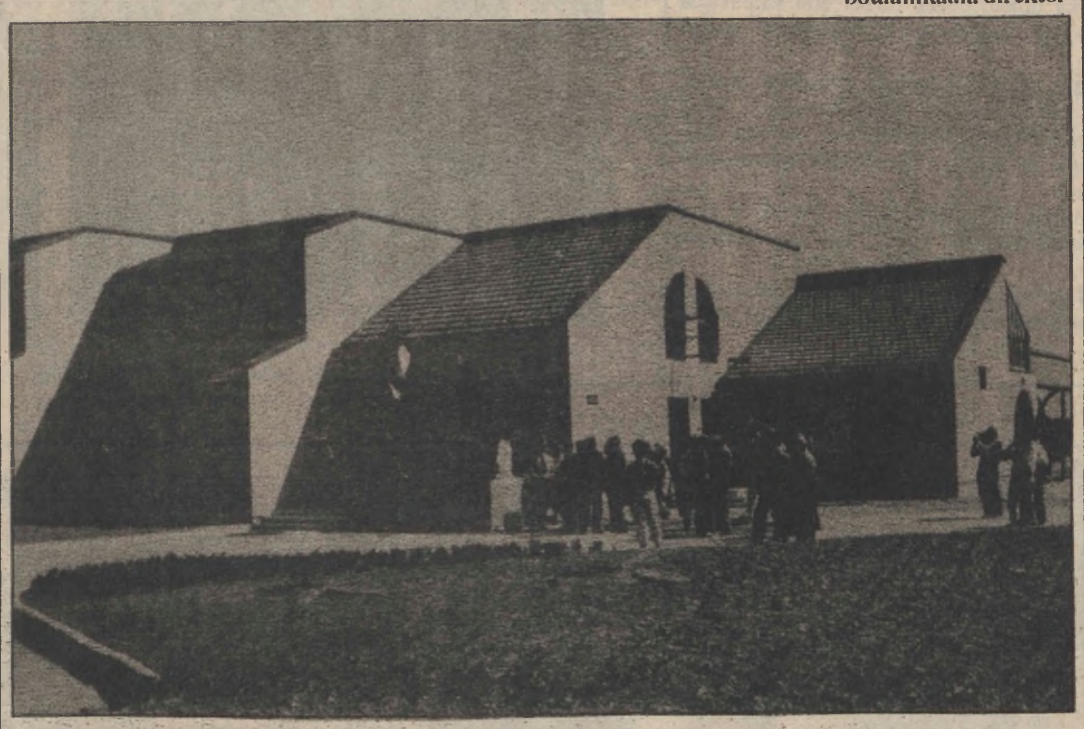
TÜ botaanikaaed kuulub vanimate Euroopa botaanikaaedade hulka. Sagedaste riigikorra muutuste tõttu pole tema käekäik sellel sajandil olnud ehk nii hea kui eakaaslastel, kuid arvestatava koha nende hulgas on ta säilitanud tänaseni. TÜ botaanikaaed on teiste botaanikaaedade seas võrdlemisi erandlik nähtus oma territooriumi väiksuse ja seal kasvatatavate taimeliikide rohkuse poolest. Seda on võimaldanud prof. G. A. Germanni poolt oskuslikult valitud maatükk, kus on palju erinevate taimekasvuks vajalike tingimustega kasvukohti. Botaanikaaia 3,2 hektaril paikneb 10 avamaaosakonda — süstemaatika, ravimtaimed, mäestikutaimed, turbaaed, Eesti taimed, Ida-Aasia, Kesk-Aasia, Põhja-Ameerika, okaspuuvormid, rosaarium ja kasvuhooned subtroopilistele taimedele, sukulentidele ja palmidele. Nendes osakondades kasvab üle 5000 taimeliigi maailma erinevatest paikadest. Botaanikaaia Soinaste osakonna kasvuhoonetes toimub taimede paljundamine ja ettekasvatamine, seal on loodetavasti ajutise asupaiga kuni troopiliste taimede kasvuhoone taasrajamiseni saanud troopiliste taimede kollektsioon. Avamaal paiknevad mitmete taimede sordikogud.

Botaanikaaiad on saanud tänapäeval kohaks, kus lisaks botaanilistele teadmistele saab inimene ka midagi, mis annab talle hingekosutust ja aitab säilitada sidet loodusega. Seega on botaanikaaiad lisaks haridus- ja teadusasutusele muutunud ka kultuuriasutuseks. Uue funktsiooni lisandumine tingib vajaduse muuta töökorraldust ja suhtumist senitehtusse ka TÜ botaanikaaias.

TÜ botaanikaaia töötajad soovivad kõigile oma sõpradele huvitavaid käike botaanikaaeda.

14. septembril kell 16 tähistab botaanikaaed A. Vaga nimelises auditooriumis piduliku koosolekuga oma 190. aastapäeva.

ANDI PÄRN,
botaanikaaia direktor

1903. aastal praeguse Vanemuise pargi kohale rajatud botaanikaaia kõige uuemad hooned on 1991. aastal valminud Soinaste osakonnas.

EDUARD SAKI foto

Arstitudengit ootab preemia

Tartu Arstide Liidu juhatus on vastu võtnud otsuse premeerida ühte 1993. aasta üliõpilaste teadustööde konkursile esitatud arstiteaduslikku võistlustööd 500 krooni suuruse autasuga. Premeeritava töö valiku otsustavad Tartu Arstide Liidu esindajad. Vastavatasemelise töö puudumisel on TAL-i juhatusel õigus jätta preemia 1993. aastal välja andmata või jagada summa kahe võistlustöö autori vahel. Preemia on kavas pidulikult kätte anda arstiteaduskonna päeval oktoobris.

ACTA DIURNA*

1. SEPTEMBRIL

Alma mater'i 362. õppeaasta avaaktus algas tavapäraselt 1. septembril tavapäraselt ülikooli lipu aulasse toomisega. Aulasse kogunenud, kelle seas oli palju esmakursuslasi, nägid oma silmaga korraga presiidiumis istuvat ülikooli valitsust (rektoraat, dekaanid). **Aktust juhatas ja avakõne pidas prorektor Jaak Aaviksoo.** Avakõnes välja toodud probleemidest võis lugeda juba rektoraadi artiklist eelmises lehes. Prorektor lisas sellele veel niipalju, et 8. oktoobril toimub meil nn. Euroopa päev.

Linnapea Ants Veetõusme peatus oma tervituskõnes Tartu vaimul ja esitas küsimuse, kes peab seda üleval pidama. Ta arvas, et Tartu linn ei ole piisavalt märganud temas olevat ülikooli, tema haritlasi ja üliõpilasi. Tartu on olnud üllatavalt passlivne kasutamaks ära temas olevaid ja olnud haritlasi. Nii ongi ülikooliharidusega inimesed pidanud enamasti minema laia maailma, tavaliselt pealinna. «Olen kindel, et ka Tartu suudaks pakkuda neile inimestele häid palkasid, töö- ja olmetingimusi.»

Ta ütles veel, et Euroopa ei ole sugugi ainult Oxfordis või Göttingenis ja mujal, vaid ka siin ülikooli seinte vahel. «On heameel, et Tartu Ülikool on selline, nagu ta on, pisut konservatiivne, pisut vanaaegne, pisut väsinud, aga teotahteline.»

Linnapea andis edasi ka tervitused Lüneburgi Ülikoolilt, mille vanus ulatub vaid kolme aastani.

Prof. Mait Klaassen naaberülikooli vastse rektorina soovis jätku teadmistele ja leivale.

Üliõpilaskonna Edustuse eesistuja Urmas Oru pidas vajalikuks märkida, et sel aastal hakkab üliõpilaskonna juhtkond rohkem pilku ülikooli sisse seadma, s.t. täpsemalt hariduse valdkonda. On ju seni tegeldud üldisemate probleemidega.

Rõdult kõlas aktuse ajal meestelaul, nagu ikka dirigeeris Tartu Akadeemilist Meeskoori dirigent Alo Ritsing.

MAAILMAPANK JA TARTU ÜLIKOOL

30. augustil käis ülikoolis maailmapanga tervishoiu arengu ja finantseerimisega tegelev seitsmeliikmeline ekspertrühm. Koos sotsiaalminister Marju Lauristiniga oli kõne all väga konkreetne ja valus küsimus — arstiteaduskonna prekliiniliste ainete õppehoone ehitamise finantseerimine.

ARVUTEID SAKSAMAALT

Teisipäeval seadsid Münsteri Ülikooli esindajad majandusteaduskonnas üles 11 arvutit. Need saabusid ülikooli Euroteaduskonna projekti raames ja on mõeldud saksa keele õppimiseks.

---

* **päevasündmused.** Toimetus tahaks taastada aastakümneid tagasi ülikoolilehes ilmunud rubriigi, mis sisaldaks lühiuudiseid nii mõni päev enne lehe ilmumist kui mõndagi tähtsat mõne päeva pärast toimuvat. Rubriik avatud loomulikult kõigile.

TÜ NÕUKOGUS

30. augustil

- **VALITI PROFESSOREID**
- **ÕPPEAASTA ALGUSEST**

* * *

KORRALISEKS PROFESSORIKS üldise ja mikroobibiokeemia alal valiti filosoofiadoktor (botaanik) **ILLIMAR ALTOSAAR** Ottawa Ülikoolist (24 poolt- ja 10 vastuhäält). Samale kohale kandideerisid ka keemiakandidaat **Peep Palumaa** (6/28) ja bioloogiakandidaat **Jaan Siimisker** (1/33).

Vene keele korraliseks professoriks valis TÜ nõukogu filoloogiakandidaadi dotsent **IRINA KÜLMOJA**.

ERAKORRALISEKS PROFESSORIKS kinnitati filoloogiadoktorid **SERGEI ISSAKOV, HUNO RÄTSEP** (0,5) ja **KARL MURU** (0,5), filoloogiakandidaat **MARJU LAURISTIN** (0,5), ajaloodoktorid **SULEV VAHTRE** (0,5) ja **EVALD TÕNISSON**(0,5), meditsiinidoktorid **HELE EVERAUS** ja **AGU TAMM** ning bioloogiadoktor **TÕNU KRISPIN**.

* * *

ALGAVAL ÕPPEAASTAL peatus lühidalt prorektor professor JAAK AAVIKSOO, kuna rektor professor Peeter Tulviste viibis veel infarktijärgsel ravil.

Jaak Aaviksoo ütles, et üks olulisemaid probleeme ülikooli jaoks on järgmise aasta **eelarve**. Ministeerium sellega juba tegeleb, kuid ettepanekutega ei saa nõustuda. Nii on näiteks Tartu Ülikool jätkuvalt üks odavaim ülikool Eestis (s.t., et kulud ühe üliõpilase kohta on 11 550 krooni, TTÜ-s 11 120 krooni). Palju suuremad ei ole need teistelgi ülikoolidel, hoopis suuremad aga rakenduskõrgkoolides, näiteks Riigikaitse Akadeemias 142 910 krooni!). Ülikool saatis oma arvamused eelarve kohta kultuuri- ja haridusministeeriumile, rahandusministeeriumile, riigikogu eelarve- ning kultuuri- ja hariduskomisjonile. Kiri on koostatud koos Tehnikaülikooli rektoriga. Prorektor pidas väga oluliseks kahe suurima kõrgkooli ühistööd.

Järgmisena peatus prorektor **kõrgharidusseadusel**. Sellega on tegelnud töögrupp, kuhu kuuluvad meie ülikoolist P.Tulviste ja J.Aaviksoo, juba aasta algusest saadik. Esimene variant valmis kevadel. Juriidiliste konsultantidena olid kaasatud professor Inge Orgo ja dotsent Kalle Merusk õigusteaduskonnast. Kevadel saadeti projekt ka kõrgkoolidesse. 21. septembril peaks minister esitama eelnõu valitsusele. Üks olulisi osasid eelnõus on erialade ja õppekavade akrediteerimine, mis sisuliselt tähendab nende riiklikku tunnustamist.

Jaak Aaviksoo lisas, et ka ülikooli sees tuleks ette valmistada uusi dokumente, eelkõige vajab uuendamist TÜ põhikiri, samuti TÜ nõukogu määrus jt.

Eestis on ettevalmistamisel ka **teadusseadus**. Prorektor mainis, et meil ei ole otstarbekas end vastandada teadusasutustele. Kuna riigis süveneb teatud määral antiintellektualism, siis on vaja ühiselt seista selle eest, et teadus ja kõrgharidus saaksid rahvuslikust koguproduktist arvestatava osa.

Jätkub ülikooli **akadeemiline väljaarendamine**. Prorektor ütles tunnustavaid sõnu majandusteaduskonna kohta, kus on valminud oma strateegiline kava.

● I poolaasta eelarvel ja teistel finantseerimisprobleemidel peatus prorektor Vello Peedimaa (vt. selle kohta eraldi artiklit).

RÄÄGIME RAHAST

Küsimustele vastab prorektor VELLO PEEDIMAA

● Ülikooli nõukogu ja valitsuse koosolekutel oli juttu esimese poolaasta eelarvest. Seis ei olnud just kiita.

Riik on meile kui eelarvelisele asutusele pidevalt võlgu jäänud. Et raha laekub riigieelarvesse halvasti, ei saanud meiegi oma eelarves ettenähtud raha õigel ajal kätte. Nii jäi esimesel poolaastal riik ülikoolile haridussummasid võlgu üle kahe miljoni krooni. Teadusfondi võlg oli väiksem — 85 000 krooni. Praegu on olukord vastupidine, Teadusfondi võlg on suhteliselt suurem kui hariduskulude oma.

Seepärast said ka teaduskonnad vähem raha kui nende eelarves ette nähtud, kuigi püüdsime piiranguid teaduskondade puhul vältida. Kokku hoidsime põhiliselt majanduskuludest (art. 3) ning kapitaalremondisummade kasutamisel. Tasuma pidime muidugi kütte ja elektri eest. Ära tasus end soojamõõturite ostmine, kulud vähenesid, tuleb ka seda arvestada. Kuid erinevalt teistest kõrgkoolidest ei kasutanud ülikool sooja vett.

Tahaks lisada, et ülikooli võlad riigile on väiksemad kui teistel kõrgõppeasutustel. Praegu on kultuuri- ja haridusministeeriumis ja rahandusministeeriumis kuulda teiste õppeasutuste võlgade kompenseerimisest. Peame seisma selle eest, et ei toimuks võlgade mehaanilist likvideerimist. Muidu on olukord niisugune, et sellel, kes riigi raha raiskas, makstakse kõik kinni, kes kokku hoidis, jääb ilma, nagu näiteks meie, kes sooja vett ei kasutanud võrreldes Tallinna ülikoolidega. See on äärmine ebaõiglus. Kui nii juhtub, ei ole Eesti Vabariigis küll mingit eelarve distsipliini.

Mis teaduskondadesse puutub, siis tõsine probleem tekkis bioloogia-geograafia- ja füüsika-keemiateaduskonna palgarahadega. Esimeses laheneb see küll grantidega. Füüsika-keemiateaduskonnas maksti aga näiteks vallandatutele välja kõik kompensatsioonid, kuid järgmisel päeval võeti inimesed uuesti tööle. See oli ebaõiglane teiste suhtes, sest kellegi arvelt pidid ju need rahad tulema.

● Sügiseks oli lootust saada mõni ruum valmis humanitaarteaduste majas.

See oli ainuke objekt, mille jaoks meile raha anti. Augusti algul sai seegi otsa. Meile lubati kogu aeg, et 1992. aasta kapitaalehituse võlad kompenseeritakse. Seda ei juhtunud ning ministeerium kohustas meid võlad ära maksma ja seda tuli teha humanitaarteaduste hoone arvelt. Ehitus jäi pooleli, kuigi seisma oleks ta varsti jäänud nagunii. Lootus on ainult selle aasta täiendaval eelarvel. Selleks aga on vaja teha tõsist tööd valitsusega, ka ajaloolastel.

● Mis saab teistest ehitustest?

Oleme pöördunud ministeeriumi poole taotlusega keeltemaja ehitus konserveerida. Raha ei ole Praegu tegeleme sellega, et konserveerida laenu arvel. Riik peaks aru saama, et aasta pärast peab ta lagunenud ehituste taastamiseks hoopis rohkem kulutama.

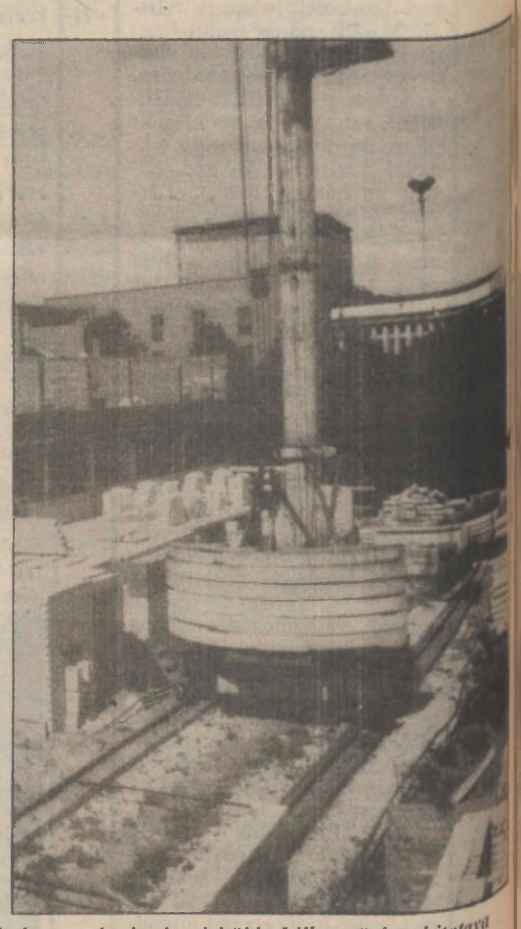
Külalistemaja suhtes on valitsus lubanud meil ühe püstaku maha müüa, et sellest saadud rahadega võiks edasi ehitada.

● Viimasel ajal on ülikooli-poolne pressing pealinnale sisuliselt suurenenud. Nädalas läbi siit teele vist mitu kirja ja tohumb mitu kohtumist?

Oleme püüdnud koopereeruda Tehnikaülikooliga, sest mured on ühised. Nii ei saa me rahul olla 1994. aasta eelarve projektiga. Hea, et sellega muidugi juba nii varakult tegeldakse. Saatsime oma arvamused koos TTÜ-ga kultuuri- ja haridusministrile Paul-Eerik Rummole, rahandusministrile Mardis Üürikesele, riigikogu eelarvekomisjoni esimehele Valve Kirsipuule ja riigikogu kultuuri- ja hariduskomisjoni esimehele Sulev Alajõele, lühikese kokkuvõtte ka peaministrile.

Meie initsiatiivil on toimunud mitmeid kohtumisi, nagu rahandusministeeriumi kantsleri ja teistega. Peame oma seisukohti esialgu lausa selgitama, sest kõrgkoolide majandamisest teatakse küll väga vähe. Oleme viimasel ajal palju rohkem kursis sellega, kuidas need asjad mujal maailmas käivad. Koostööinitsiatiivi ametkondadega tuleb meil endal kahjuks peale suruda.

❐ *Humanitaarteaduste õppehoone juures tehakse veel ainult pisitöid, Lille mäele ehitatava keeltemaja juures ei ole juba ammu enam kedagi. Rahvusülikooli ehituste jaoks puudub raha.*

❐ *SAKARI NEUVOSELE meeldib Eestis, ta õpib siin teist aastat.*

«SIIN ON KENA OLLA»

Meie ülikoolis õpib sel semestril üle 80 välisüliõpilase. Neid on tulnud nii vahetusprogrammide alusel kui iseseisvalt. On tuldud Saksamaalt, Taanist, Hollandist, Rootsist, Hiinast, Šveitsist, Soomest, Austriast, Ameerikast, Marist, Mordvast, Udmurtiast, Venemaalt. Ameerikast saabunute seas on kaks väliseestlast, üks üliõpilane ISEP-i programmi alusel ning 15 üliõpilase jaoks on TÜ õppejõudude poolt koostatud spetsiaalne programm, kus õpetatakse eesti ja vene keelt ning peetakse ingliskeelseid loenguid eesti kultuurist. Niisugune programm toimib ülikoolis esimest aastat. Lähemal ajal lehes sellest pikemalt.

Põhiliselt tulevad välisüliõpilased õppima eesti keelt, ajalugu, kultuuri, üldse rohkem seda, mis on seotud soome-ugri kultuuriga. Kuid tuntakse huvi ka arstiteaduse, psühholoogia, majandus- ja sotsiaalteaduste vastu. Et ülikoolis on õppetöö põhiliselt eesti keeles ning et tulijate hulgas oli eesti keele oskajaid, korraldati test, mille põhjal jaotati välistudengid eesti keele gruppidesse. Sotsiaalteaduskonnas saab osa loenguid kuulata ka inglise keeles.

Nõukogu saalis välisüliõpilaste vastuvõtul tutvustas ülikooli lühidalt prorektor Jaak Aaviksoo. Filosoofiateaduskonna dekaani kt. prof. Ago Künnap kõneles neile eesti keeles, et nad saaksid õieti aru, mis see eesti keel on. Korraldati ekskursioon, peeti kena õhtu «Illusioonis».

* * *

SAKARI NEUVONEN on üks neist neljast Soome üliõpilasest, kes on Tartus teist aastat.

Miks tulid uuesti?

«Siin on kena olla ja tahtsin oma eesti keelt parandada. Eesti keelt õppisin juba Oulu Ülikoolis, kus meile õpetas seda Tartu Ülikooli õppejõud Valve Kingisepp.»

Mida õppisid Oulus?

«Lapi keelt ja kultuuri, üldse tundsin huvi soome-ugri kultuuri vastu. Tartus leidsin väga hea professori Huno Rätsepa, kes õpetas eesti keelt ajaloolisest aspektist. Peale tema loenguite kuulasin veel eesti ajaloo, etnograafia ja muid loenguid.»

Sinu eestvedamisel valmis möödunud aasta 16. oktoobril «Universitas Tartuensise» inglis- ja soomekeelne eriväljaanne, mis tutvustas meie ülikooli ja kus välisüliõpilased kirjutasid, miks nad Tartusse õppima tulid.

«Sel aastal võiksid nad kirjutada sellest, kuidas siin tegelikult on, kuidas õpitakse ja elatakse. Olen nõus aitama lehe väljaandmisel.»

VARJE SOOTAK

RAHVUSVAHELINE RESTAUREERIMISKESKUS TARTU ÜLIKOOLI JUURDE!

Iseseisva Eestimaa edasipüsimise aluseks on elukeskkonna elamiskõlblikuna hoidmine ning loodusvarade ratsionaalne, säästlik kasutamine; kultuuripärandi ja vaimuvara säilitamine — hariduse ja kultuuri igakülgne arendamine.

Eestiga seonduv keskkonnareostus puudutab kas otseselt või kaudselt ka naabermaid ja igat inimest Eestimaal. Seetõttu on meil olemas sellealane ministeerium ja seadusandlus.

Eestimaa ajaloomälestiste ja kultuuripärandi säilitamisest pole peale põliselanike ja mitte eriti arvuka estofiilide seltskonna sisuliselt mitte keegi huvitatud. Ja ka eestlaste hulgas on käegalööjaid üha enam — kes harituse puudumise või puudulikkuse, kes madeiinovskaja ideoloogia, kes isamaalisuse eest vähemakstavuse pärast. Seda valdkonda puudutava seadusega pole senini valmis jõutud, Riigikogule esitamisest rääkimata.

Eestis on palju ajaloo- ja kultuurimälestusmärke. Siin on muuseume, raamatukogusid, mitmeid suuri arhiive jm. Nende tähtsus pole ainult kohalik, nad pakuvad huvi ka rahvusvahelises ulatuses. Praegu on muutunud väga teravaks küsimuseks nende edaspidine säilitamine ja hooldamine, et nad ei kahjustuks, ei häviks. Siin kollitab ühest küljest — nagu meie teadust ja kultuuri üldse — rahapuudus. Teisest küljest ei jätku inimesi — spetsialiste —, kes suudaksid tänapäeva tasemel seda varandust konserveerida, restaureerida, vajalikke säilitustingimusi luua, tagada. Väga suur osa on konserveerimis- ja restaureerimismeetodite väljatöötamisel täppisteadustel — keemial ja füüsikal. Võime väita, **et ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimine on kunstkäsitöö, mis põhineb täppisteaduste saavutustel.**

Eriti suur osa on siin keemikutel, keemik-restauraatoreil. Ta peab tundma neid materjale, millest miski on tehtud. Ta peab teadma tehnoloogilist protsessi, kuidas seda materjali saadakse ja mismoodi on olnud tehnoloogia ajalooline areng. Ta peab tundma toimuvaid keemilisi protsesse ning oskama neid materjale tänapäeva uurimismeetoditega analüüsida. Keemik-restauraator peab olema oma erialal laia silmaringiga tõeline keemik. Ükski restaureerimislabor ei saa enam läbi ilma niisuguse spetsialistita. Loomulikult on vajalikud ka teistsuguse profiiliga restauraatorid — see on iseenesest mõistetav, kuid täppisteadused on tänapäeva tasemel restaureerimise alus!

Keemik-restauraatoreid on Eestis senini ette valmistatud ainult Tartu Ülikoolis juba alates 1960-ndaist aastaist. Seda on tehtud enamasti individuaalõppeplaanide alusel, eriti just viimasel aastakümnel. Ettevalmistus on käinud vastavalt neid vajavate asutuste soovidele (millisel erialal kui palju). Arhiivid on vajanud paberispetsialiste, muuseumid paberi-, naha-, tekstiili- ja muu materjali tundjaid jne. Õppeprogrammid on olnud väga erinevad. Nii näiteks nõuab fotode restaureerimine hoopis erinevate teadmiste omandamist kui ehitusmaterjalide ja keraamika restauraatoril vaja teada. Enamik praegu Eestis töötavaid keemik-restauraatoreid on meie keemiaosakonna haridusega. Küllaltki suur hulk on käinud end täiendamas välismaal või on praegu seal.

23.-25. augustini toimunud rahvusvahelisel restaureerimisalasel konverentsil, mis toimus ülikooli raamatukogu organiseerimisel, toonitati järjekordselt restaureerimisalase kõrghariduse vajalikkust. Eriti oluline on just sellealase tugeva aluse andmine noorele inimesele kohapeal, et teda saaks saata välismaale suurematesse keskustesse end täiendama. Arvestades juba olemasolevaid kvalifitseeritud erialainimesi ning meie ülikooli suuri võimalusi ja kogemusi keemik-restauraatorite ettevalmistamisel — **on täiesti võimalik luua Tartu Ülikooli raamatukogu juurde rahvusvaheliselt teenindavat restaureerimiskeskust**. Niisugusel arvamusel olid ka konverentsist osavõtvad Soome restauraatorid. Siin on seda teha väga sobiv just seepärast, et ülikoolis on käepärast erinevate teadusalade inimesi, spetsialiste, millist võimalust üheski teises Eesti kõrgkoolis pole. Samuti on VEEL hulga laboratooriume, kus mitmeid esilekerkivaid probleeme saab operatiivselt lahendada. Siin saaks täita välistellimusi, õpetada ja anda praktikat eesti ja ka mujalt tulevatele restauraatoritele.

See oleks ülikooli panus meie ajaloomälestiste ja kultuuripärandi säilitamisele, üks tahk ülikooli missioonist Eesti kultuuris täiesti konkreetsel kujul. Seda on võimalik teha, kõik selleks on olemas!

Tullio Ilomets

TUDENGITE KULTUURIHUVID:

● **Trots kommertsfilmide vastu** ● **Teatrist saab vaimse elamuse**

1993. aasta kevadsemestril viisid filosoofiateaduskonna tudengid läbi küsitluse, mille eesmärk oli määratleda TÜ tudengite kultuurihuvisid. Küsitleti 73 üliõpilast, nendest 33 mees- ja 40 naisüliõpilast. Uurimus on esimene taoline Eestis. Sõna «kultuurihuvi» on väga raske üheselt lahti mõtestada. Antud uurimuses piirduti kultuuri selle tahuga, mida võib tinglikult nimetada vaimse kultuuri tarbimiseks ja selles osalemiseks. Sellest lähtuvalt käsitlesid küsimused järgmisi enamlevinuid kultuurivaldkondi: **teater, kino, ajakirjandus, muusika, kirjandus, kunst ja religioon.**

* **Kino ja teater** on ühed traditsioonilisemad massilise levikuga kultuurinähtused. Viimased uurimused on näidanud, et kõrgkoolides on järsult langenud huvi nii kino kui ka teatri vastu. Filmi- ja teatrikunsti tähtsus meelelahutusvormina on vähenenud sedamööda, kuidas on mitmekesistunud vaba aja veetmise võimalused.

Vähese kinokülastatavuse puhul tuleks tähelepanu pöörata asjaolule, et meie kinode repertuaar on suunatud teistsugusele publikule, kui seda on tudengid. Pakutavate filmide hulgas on sageli madalakvaliteedilised kommertsfilmid, mis on orienteeritud peamiselt meelelahutusele. Kõrgkultuuri austavatel inimestel on tekkinud (õiglane või ebaõiglane) trots sellise massikultuuri pealetungi vastu.

Uurimuse andmetel külastab kino üks kord nädalas 9,6% üliõpilastest, paar korda kuus ja üks kord kuus vastavalt 24,7% ja 41,1% vastanutest, harvem või üldse mitte käib kinos 24,7% üliõpilastest. Kino alternatiiviks on Tartus veel **filmiklubi**, kus näidatakse peamiselt väärtfilme. Ilmselt ühendab filmiklubi pigem filmi kui kunstiliigi huvilisi, erinevalt kinost, mis jääb rohkem suhtlemisja ajaviiteasutuseks. Küsitlusest selgus, et kõige tuntum Eesti filmirežissöör on Leida Laius.

Küsitluse andmete põhjal võib väita, et TÜ tudengid on suured teatriskäijad — 2,7% vastanutest külastab teatrit kord nädalas, 20,5% paar korda kuus, 41,7% üks kord kuus. Harvem käib teatris või üldse mitte 35,6% TÜ üliõpilastest.

Teatris käimisel on palju põhjusi, meie andmetel külastatakse teatrit kõige sagedamini vaimsete elamuste saamiseks, ka meeldiva inimese pärast, lihtsalt lõbutsemise ja vahel igavuse pärast. Sellest võib järeldada, et teatri roll suhtlemisvõimaluse loojana on küllaltki suur. Käesoleva aasta teatripreemia pälvinud etendust «Romeo ja Julia» ja selle lavastajat Elmo Nüganeni teadsid vastavalt 87,7% ja 76,7% vastanutest. Üheks kultuuriasutuste külastatavust mõjutavaks teguriks on raha. On teada, et TÜ tudengite keskmine sissetulek on madalam kui teiste ülikoolide üliõpilastel. Kuna kultuuriasutuste piletite hinnad on viimasel ajal märgatavalt tõusnud, võiks eeldada, et kultuuriasutuste külastatavus ja materiaalse kultuuri tarbimine on TÜ üliõpilaste hulgas vähenenud. Kahjuks puuduvad vastavad võrdlusandmed.

ANU RENTEL,
sotsioloogia III k.

(Järgneb)

❐ **"VANEMUISE" uus hooaeg ei alga küll selles vanas majas, vaid uues hoones Kulno Süvalepa värssdraamaga "Emajõe ööbik", mille on lavastanud Aivar Tommingas L. Koidula 150. sünniaastapäevaks.**

JAAK JAAKU foto

MÄLUMÄNGUSARI ALGAMAS

❐ ***Gustav küll. Aga milline, kus ja millal? UT toimetus ootab õigeid vastajaid 17. septembrini. Loos valib selle, kes saab semestri lõpuni tasuta "Universitas Tartuensise".***

Möödunud õppeaastal peeti Tartu linna mälumängusari meie ülikooli ruumides ja mitme üliõpilasvõistkonna osavõtul. Tudengid osutusid Tartu asutuste ja ettevõtete kogenud mälumängijatele väärikateks vastasteks. Vahepeal nad koguni juhtisid võistlussarja, kuid lõpuks pidid siiski loovutama esimesed kohad vanale kaardiväele. Noorte osavõtt turniirist tõi aga kaasa elevust ning suurendas võistluspinget.

Nüüd on algamas 1993/94. õppeaasta mälumängusari. Kutsume kõigi üliõpilasvõistkondade (võistkonnas 4 meest, aga miks ka mitte noorikut?) esindajaid **kolmapäeval 15. septembril kell 17 peahoone suure kella alla,** et kokku leppida uue sarja korraldamise üksikasjades.

Korraldav toimkond

LÕUA-POOLIK

«Millal te töötate kõige pingelisemalt?»
«Enne hommikueinet.»
«Mida te siis nii vara teete?»
«Püüan end voodist välja sundida.»

* * *

«Mida sa sünnipäevakingiks said?»
«Pikksilma.»
«Kas on ka hea pikksilm?»
«Muidugi. Näed seal silmapiiril seda kirikutorni? Pikksilm toob selle nii lähedale, et võid isegi orelimängu kuulda.»

* * *

Politseinik aitab joobnut jalule. «Kas te võite kirjeldada inimese välimust, kes teid lõi?»

Joodik: «Ma just tegelesin sellega, kui ta virutas mulle vastu vahtimist.»

* * *

«Ma ei tea, kas see suukorv sobib mu koerale,» ütleb ostja müüjale.

«Võtke koer kaasa, kohapeal näeme,» soovitab müüja.

«Mitte mingil juhul. Ma tahan talle sünnipäevaks üllatuse teha.»

* * *

«Minu naine jumaldab kasse ja koeri.»

«Ma kadestan sind. Minu oma eelistab naaritsaid ja soobleid.»

* * *

«Kas sa oled kuulnud midagi kuulsa leiutaja Watsoni allveelaevast?»

«Jah, aga see lendas ju õhku!»

«Ja tema lennuk?»

«See kukkus merre.»

* * *

«Ma ütleksin, et oma õigust nõudvatel inimestel on tavaliselt sinised silmad.»

«Täitsa õige — eriti pärast õiguse nõudmist.»

* * *

«Kas teie päästsite mu poja uppumissurmast?»

«Mina. Aga sellest ei maksa nii suurt küsimust teha.»

«Või veel! Kus on poisi tuttmüts?»

* * *

«Pidasin oma naabrimeest viimaseks mühakaks, aga nüüd tean, et ta on tõeline härrasmees.»

«Millest sa seda järeldad?»

«Nägin, kuidas mees hoidis vihmavarju naise kohal, kui see saju ajal autoratast vahetas.»

* * *

«Miks sa nutad?»

«Paul, sindrinahk, viskas mu võileiva vette.»

«Kas meelega?»

«Ei, kiluga!»

* * *

«Minu mees soovis testamendis, et tema viiul koos temaga hauda pandaks.»

«Täna jumalat, et ta mängis viiulit mitte klaverit.»

Valdo Jahilo naljakogust

info • info • info • info

MUUSEUMID NÄITUSED

TÜ AJALOOMUUSEUM

Põhiekspositsioon «Tartu Ülikooli ajalugu 1632-1992».

Tulmenäitus viimastel aastatel laekunud huvitavamatest eksponaatidest, sh. üliõpilasseltside ja -korporatsioonide materjalidest.

Kohvik ootab taas oma endisi ja uusi külastajaid. Laudade ettetellimise võimalus.

Muuseum avatud kolmapäevast pühapäevani kl. 11-17, suletud seega esmaspäeval ja teisipäeval.

TUDENGIMUUSEUM (ajaloomuuseumi filiaal Veski 61)

Avatud kl. 11.30.-16, suletud pühapäeval ja esmaspäeval.

KLASSIKALISE MUINASTEADUSE MUUSEUM peahoones

Avatud esmaspäevast reedeni kl. 11-16.30.

NÄITUSED RAAMATUKOGUS

● Peeter Põld 100.

● Ivar Ivask — in memoriam.

● Feodor Klement rektorina (1951-1970).

KUNSTINÄITUSED

● Väliseestlane Soomes. Luuletaja ja kunstnik Sulev Tailo «Värvide ja vormide alternatiive».

«RAISUS» tüdrukud!

Alustame treeningutega esmaspäeval, 13. septembril kl.18 klubis. Ootame uuekesi, kes tahaksid ennast (ja oma ajusid) liigutada. Pakume (aimdust) klassikalisest, karakter-, ajaloolisest ja moderntantsust, aeroobikast jm. KEHAKOOLITUSE alla käivast.

VENIA LEGENDI

Jaan Pentšuk loeb 9. septembril kl. 14 kh. aud. 320 dotsendikutse taotlemiseks instrumentaalanalüüsi alal loengu «Kromatograafia ja elektroforees — kaasaegsed instrumentaalanalüüsi meetodid».

* * *

14. septembril kl. 14.15 toimub keemiahoones aud. 320 orgaanilise keemia instituudi dotsendi **Uno Mäeoru** *venia legendi* loeng teemal «Sünton. Mõiste ja klassifikatsioon».

MAGISTRITÖÖDE KAITSMISI

Reet Vääri kaitseb magistritööd «Eesti keele õpetamine soomlastele» Astrid Lindebergi, Reet Vääri õppekomplekti «Tere» (õpik, raadio- ja videotunnid) alusel 14. oktoobril kl. 15 pedagoogikakeskuses (Ülikooli 16) aud. 102.

TEKSTIKORPUSE PÄEV

on reedel, 10. septembril kl. 14 ph. 102. Üldkeeleteaduse õppetooli eesti keele tekstikorpuse töörühma liikmed kõnelevad eesti keele tekstikorpusest.

Lp. magistrandid!

Käesoleval aastal pakub keeltekeskus teile järgnevaid kursusi:

INGLISE KEEL EDASIJÕUDNUILE (alustavad 20. septembrist):
N. Aasmäe E 14-16 Tähe 4-207
N 16-18 Tähe 4-155
L. Soobik T 12-14 Tähe 4-155
N 12-14 peahoone 135
E. Tammelo T 12-14 Tähe 4-207
N 12-14 Tähe 4-207.

INGLISE KEEL ALGAJAILE (eelmise aasta jätk, alustavad 20. septembrist):
E. Kaldjärv E 10-12 Tähe 4-353
R 12-14 Tähe 4-353.

Inglise keele algajate uus rühm alustab kevadsemestril.

SAKSA KEEL EDASIJÕUDNUILE (eelmise aasta jätk, alustavad 20. septembrist):
S. Raitar K 10-12 keeltemaja 308
R 12-14 keeltemaja 217.

Saksa keele edasijõudnute uus rühm alustab kevadsemestril.

SAKSA KEEL ALGAJAILE (eelmise aasta jätk, alustab 20. septembrist):
A. Jõgise T 12-14 keeltemaja 214
N 10-12 keeltemaja 214
M. Rebane T 8-10 Tähe 4-155
R 15-17 Tähe 4-207.

Saksa keele algajate uus rühm alustab kevadsemestril.

PRANTSUSE KEEL ALGAJALE (alustab 4. oktoobrist, rühm komplekteeritud):
E. Roon T 14-16 keeltemaja 214
N 14-16 keeltemaja 214.

PRANTSUSE KEEL EDASIJÕUDNUILE (alustab 4. oktoobrist):
E. Roon E 18-20 Tähe 4-155
K 12-14 keeltemaja 214.

PALUME REGISTREERIDA KEELTEMAJAS RUUMIS 313.

TÜ KLUBIS

AVATUD DISKOTEEK

iga nädala reedest pühapäevani ja teisipäeviti.

Töötab baar.

Kolmapäeviti diskoõhtud Narva mnt. 27 kohvikus.

Algus kl. 21.

ÜLIÕPILASPILET KAASA!

* * *

KULTUURIKLUBI!

Tuleme kokku teisipäeval, 21. septembril kl. 18 klubis (ruum 206). Ootame uusi liikmeid klubisse, mis võib lugeda enda korraldatuks kõik senised kevad- ja sügispäevad.

Kui sul on häid mõtteid, rööga-tuid ideid või võimatuid unistusi — võib-olla realiseerub mõni neist siin?

NB! Sellel aastal toimuvad sügispäevad 16.-21. novembrini.

SPORDIKESKUS TEATAB

VASALOPPET 1922

Rootsist saabusid Vasaloppeti korraldajailt registreerimislehed. Registreerida ja kõige soodsamalt saab stardimaksu maksta sellele maailmas väga populaarsele suusaüritusele selle aasta **16. oktoobrini**. On võimalus osa võtta kolmest erinevast suusasõidust:

1) 27. veebruaril toimub Tjejvasa, mis on ainult naistele mõeldud 30 km pikkune suusamaraton;

2) 28. veebruarist 1. märtsini saab läbida Vasaloppeti 90 km pikkuse maratoniraja endale sobival ajal (teile antakse number ja pannakse kirja raja läbimise aeg);

3) Vasaloppeti põhistart on 6. märtsil kl. 8 Sälemist.

Põhistardi registreerimismaks on 600 SEK-i, Tjejvasale 300 ning avatud rajale pääseb 420 SEK eest. Iga maratonile sõitja peab loomulikult arvestama sõidukulud ning toitlustamise ja majutamise. **Täpsemat infot ja registreerimislehti saab spordikeskusest Jakobi 5.**

* * *

Kui ülikooli töötajate või üliõpilaste seast soovib keegi **laupäeviti sõita Vooremäe spordikeskusesse** (sügisel seenele, hiljem suusatama), palume endast teatada spordikeskusesse Tiia Teppanile. Kui soovijaid on piisavalt, saame tellida bussi (edasi-tagasihind orienteeruvalt 5-6 krooni).

* * *

SPORDIKESKUSES on tegevus käivitunud. Suurem jaotamine rühmadesse oli esmaspäeval.

● **TENNIS.** Soovijaid kursustele oli rohkem, kui rühmadesse mahtus. Püüdlejatele võiks soovitada sulgpallikursusi.

● **SULGPALL.** Algajate kursused E ja N kell 17 Ujula 4 spordihoones. Harrastusmängijate ajad samas E 21 ja T 20.30.

● **KORVPALL.** Harrastusmängijad (mehed ja naised) võivad tulla Ujula 4 spordihoonesse E, T ja K kell 16, R 14 ja 15.30.

● **VÕRKPALL.** Harrastusmängijate (M ja N) aeg on K 18.30.

● **ENESEKAITSE JA IDAMAADE VÕITLUSVIISID.** Iga päev kell 20 Lai 37 võimlas.

● **ATLEETVÕIMLEMINE** toimub Jakobi 5 kehakultuurihoones (ruum 117) E, K, R kell 16 ja 18, T ja N kell 17.

● **NAISVÕIMLEMINE JA AEROOBIKA.** Info rühmade kohta Jakobi 5 kehakultuurihoone fuajees.

● **KEHALISTE VÕIMETE ARENDAMISE RÜHMADE** info spordikeskuses.

* * *

UJUMINE algab lähemal ajal. Registreerimine, pääsmete jagamine ja tasu ettemaksmine spordikeskuses E-R kell 9-17.

* * *

TEADUSKONDADE PALLIMÄNGUTUNNID on põhiliselt jagatud (E-N). Lisa võib taotleda nädalavahetuseks, samuti tööpäeviti hommikupoolsetel aegadel.

* * *

VÕIMLEMISRÜHM TERVISEHÄIRETEGA NAISÜLIÕPILASTELE. Spordikeskus kutsub tervisehäiretega naisüliõpilasi võimlemisrühma neljapäeval, 16. septembril kl. 18 Lai 37 võimlasse.

AMERICAN STUDIES FELLOWSHIP PROGRAM

ACLS

The American Council of Learned Societies is pleased to announce a competition for 1994-95 American Studies Fellowships available to European scholars for advanced research in the United States.

Eligibility

Scholars should be (1) teaching at the university level and (2) wish to undertake advanced research on that aspect of American history, culture, or civilization in which they have some specialization. Research projects concerned with such subjects as the arts, history, law, or literature, and the architectural history, economy, economic history, geography, government, philosophy, politics, or the society of the United States will be considered. Research on the techniques or general methodologies of any discipline is not appropriate to this program. *Projects focussed on curriculum development are particularly welcome.*

Award

The award includes transportation, maintenance, health insurance for the recipients and their accompanying dependents, as well as professional travel within the United States, university affiliation fees, and research expenses as required.

Tenure of Fellowship

Normally granted for a period of one academic year. The minimum fellowship tenure is six months.

Affiliation

Recipients will have Visiting Scholar affiliation arranged for them by the ACLS at the American university or institution most appropriate for their proposed research, with full consideration given to the Fellow's wishes. Fellowships are for advanced research, and recipients will not be permitted to enroll as degree candidates in American universities.

Selection procedure

Selection of candidates for these Fellowships will be on a competitive basis. Announcement of awards will be made in April, 1994.

Application Procedure

(1) Write **as soon as possible** to the:

American Studies Program
American Council of Learned Societies
228 East 45th Street
New York, New York 10017
U.S.A.
Phone: (212) 697-1505 ext.29
Fax: (212) 949-8058

The letter should contain:

Applicant's name, address, citizenship, age, university and position, a brief description of the proposed research, and the names, positions, affiliations and exact mailing addresses of three scholars who would be to provide letters of recommendation. The letter must arrive at the ACLS before November 15, 1993.

(2) Formal application

If the ACLS judges the candidate to be qualified to enter the competition, formal application forms will immediately be sent to the candidate for completion. Completed application must be received by the ACLS before January 10, 1994.

Fellowships are made possible through financial contributions to the ACLS from the United States Information Agency, the Ford Foundation and from the Andrew W.Mellon Foundation.

THE 1994 EDMUND S. MUSKIE FELLOWSHIP PROGRAM

OPPORTUNITIES FOR GRADUATE STUDY IN THE USA

The Government of the United States of America and the American Embassies announce the 1994 Edmund S. Muskie Fellowship Program, which will provide:

Fellowships, one year or two years in length, for graduate study in the USA, some of which may lead to a degree or a certificate from a U.S. institution.

Fields:
*** BUSINESS ADMINISTRATION
*** LAW
*** ECONOMICS
*** PUBLIC ADMINISTRATION

Applicants must be:
*** citizens of Estonia
*** under the age of forty (40) at the time of application
*** holders of an undergraduate degree (five-year program) with good academic standing by July 1994;
*** proficient in written and spoken English at the time of application
*** able to demonstrate professional aptitude and leadership potential in their field of specialization
*** able to begin study in the United States in Summer 1994

Spouses of U.S. citizens, individuals currently enrolled in academic programs in the United States, persons residing, working, or earning a living in the U.S., or individuals who have applied for an immigrant visa or political asylum to any country are not eligible.

Deadline for application: October 29, 1993.

Further information and applications are available at:

Avatud Eesti Fond
Olevimägi 12, Tallinn.
Tel. 601 895.

Põhja-Ameerika Ülikoolide Teabekeskus (Peterson's Guide Centre)
TÜ Teadusraamatukogu, Struve 1, Tartu
Tel. 34 756.

WIEN INTERNATIONAL SCHOLARSHIP PROGRAM

of Brandeis University (Massachusetts, USA) is one that provides scholarship assistance to outstanding students from countries outside the United States to eanble them to earn the Bachelor of Arts degree in any academic field offered at the University. The award is based on academic merit and may cover tuition, room, board, books, fees, health insurances, and even a personal stipend, according to the level of the applicant's need.

Täpsemat teavet saab Põhja-Ameerika ülikoolide teabekeskusest TÜ raamatukogus tel.34 756.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetelefon aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2099 Tiraaž 1500.

35 180

Tartu Ülikooli Raamatukogu

NR. 25 (1722)
REEDE,
17. SEPTEMBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

**NB!
SELLES LEHES
ON
ARSTITEADUS-
KONNA
VALIKKURSUSTE
KAVA!**

TÜ VALITSUSES

14. septembril

● **Valitsus kinnitas teaduskondade poolt esitatud Eesti Teadusfondi nõukogu ekspertide valijamehed.** Neid on ülikoolist 110.

● **oodustati 1994. aasta vastuvõtutingimuste väljatöötamise grupp.**

Gruppi kuuluvad prof. Helgi Silm (arstit.), dots. Jaan Simisker (bio-geo), dots. Helle Vissak (filos.), prof. Jüri Tamm (füüs.-keem.), dots. Vahur Ööpik (KKT), prof. Kalle Velsker (matem.), magistrand Ilvi Rimm (sotsiaalt.), dots. Jüri Ginter (õigust.), Tiia Kalaus vastuvõtukomisjoni sekretärina, usuteaduskonna esindaja, kes oli veel esitamata. Prorektor Vello Peedimaa, kes seekordset valitsuse koosolekut juhatas, tegi ettepaneku töö hõlbustamiseks moodustada 5-6-liikmeline komisjon suuremate teaduskondade esindajatest ja soovitas komisjoni esimeheks prof. Jüri Tamme. Viimane paneb komisjoni ise lõplikult paika, ülejäänud jäävad nõunikuks.

● **Plaani-finantsosakonna juhataja Oleg Andla tutvustas eelarve palgafondi reservi täiendavat jagamist.**

● **Otsustati moodustada töö- ja kodanikukaitse osakond,** kelle ülesanne on nende ainete õpetamine ja töökaitsealane teenindamine. Osakond allub rektorile. See sobiks luua arsti-, füüsika-keemia- või õigusteaduskonna juurde. Nende teaduskondade dekaanid otsustavad ise, kuhu osakond tuleb.

● **Probleeme tekkis stipendiumifondi arutamisel.** I poolaastal jagas ülikool stipendiume EV Valitsuse määruse järgi, ülikooli eelarve järgi oli aga selleks vähem raha. Seoses uue vastuvõtuga on sügissemestril peaaegu kõigis teaduskondades rohkem magistrante ja doktorante ning järelejäänud summadest ei piisa nende stipendiumiks. EV Valitsus ei ole raha jagamisel niisugust kasvu ette näinud. Et ülikool ei ole selleks eraldi veel raha küsinud, saadetakse koos edustusega Tallinna vastav taotlus. Eelarvekomisjon tegeleb küsimusega edasi.

● **Arutati ainesüsteemse õppekorralduse projekti.** Selle järgi ühtlustatakse kõikide teaduskondade (v.a. arstiteaduskond) üliõpilase töömahu arvestuslik alus (40 õppenädalat), põhiõpingute ulatus (160 õppenädalat), eksmatrikuleerimise alused jm. Arutelu jätkub.

* * *

Sügis oma südantmurdvas ilus
vilksatamas metsatukkades,
põlispuude värelevas vilus
tantsisklemas udusukkades,
härmalõngu hõljutamas salus,
sala peegeldumas tiigivees,
kuni järsku seisab, pilkavvalus,
pimestavalt alasti su ees —

DORIS KAREVA
Kogust «Vari ja viiv»
JAAK JAAKU foto

Majandusteaduskonna viljakas koostöö Bentleyga jätkub

Septembri algul olid majandusteaduskonnas külalised USA Bentley kolledžist — rahvusvaheliste programmide direktor dr. Jerome B. Bookin-Weiner ja rahandusteaduskonna dekaan dr. George Hachey. Arutluse all oli koostööprogrammi jätkamine lähema pooleteise aasta jooksul.

Lõppenud niisama pika koostöö viimane etapp oli eriti edukas. Sel suvel viibis grupp teaduskonna õppejõude pikemat aega USA-s ennast täiendamas. 7-8-nädalasse suveprogrammi mahtusid loengud, ettevõtete külastused, teaduskonverentsidest osavõtt, tutvumine USA rahva ja kultuuriga.

Bentley senise programmi tähtsust majandusteaduskonna arendamisel on raske üle hinnata. Selle kinnituseks kasvõi faktid, et teaduskonna 9 valitud korralisest professorist viibis Bentleys 5 ja et kõik olemasolevad õppeplaanid vaadati sealsete kolleegidega üksipulgi läbi ja püüti leida parem lahendus, mis arvestaks nii ärikoolituse üldisi nõudeid kui ka Eesti omapära ja võimalusi.

Kuna enamik majandusteaduskonna juhtkonnast oli samuti Bentleys, siis pandi nendele rektori poolt kohustused välja töötada teaduskonna põhjalik arengustrateegia lähemaks 10 aastaks. See asetas nendele võrreldes teiste kuulajatega topeltkoormuse, kuid valminud strateegia jõudis siiski 1. septembriks rektoraati.

Lühikeses artiklis ei jõua põhjalikult valgustada suvise koostöö kõiki tahke. Märkida võiks vahest veel suurt abi õppekirjanduse ja komputeriseerimise vallas. Igatahes oli rahulolu koostööst mõlemapoolne ning seda otsustati jätkata, mistõttu toimus ka nende juhtkonna hiljutine visiit Tartusse.

Eeloleva 18 kuu programmis nihkub pearõhk õppejõudude koolituselt juba magistrantide ja üliõpilaste suunas. Teatud kursusi, kus meil pole piisavalt potentsiaali, loevad USA õppejõud. Seega hakkab majandusteaduskonnas pidevalt olema lisaks eurooplastele ka välislektoreid Ameerikast. Dr. G. Hachey näiteks tuleb terveks 1994/95. õppeaastaks tööle meie teaduskonda.

Teadustöö osas on peetud plaane ühiste rahvusvaheliste konverentside korraldamiseks. Esimene toimub eeloleval kevadel, kus tulevad käsitlusele põhiliselt rahanduse, panganduse ja arvestuse probleemid.

Kõigil Bentleys käinutel tekkisid koostöö- ja sõprussidemed sealsete õppejõudude, kohalike äriringkondade ja väliseestlastega. Nende olemasolu on hea eeldus meie viljakateks kontaktideks tulevikuski.

Professor Mart Sõrg

TÄNU

Tartu Ülikool avaldab prof. **AKIVO LENZNERILE** sügavat tunnustust ja tänu tehtud töö eest mikrobioloogia õpetamisel ning edendamisel ülikoolis.

Otorinolarüngoloogia õpetamise ja arendamise eest avaldati tunnustust ja sügavat tänu dots. **ARVED JENTSILE** ja dots. **SALME SIBULALE.**

Kehakultuuriteaduskonnas pälvisid tänu kauaaegse viljaka töö eest dotsendid **SILVIA OJA, HELMUT VALGMAA, EVALD MÄEPALU ja UNO SAHVA ning HILJA TIDRIKSAAR, LAINE ARON ja LEONHARD TOOM.**

ACTA DIURNA

BALTI REKTORITE KONVERENTS

Balti Rektorite Konverentsist, mis seekord toimus Vilniuses, võttis osa prorektor **JAAK AAVIKSOO.**

MAJANDUSTEADUSKONNA DEKAANI

kandidaadiks esitas rahanduse ja arvestuse instituut dots. Jüri Sepa, dots. Rita. Illissoni, prof. Janno Reiljani, prof. Mait Miljani ja prof. Vambola Raudsepa; rahvamajanduse ja ettevõttemajanduse üldteooria instituut prof. Janno Reiljani ja prof. Olev Raju; majandusinformaatika ja -modelleerimise instituut prof. Villem Tamme. Pärast kandidatuuri tagasivõtmist ja muid protseduurireegleid jäid kandideerima **professorid Janno Reiljan, Olev Raju ja Villem Tamm.** Uus dekaan valiti kolmapäeva õhtupoolikul. Dekaaniks sai prof. **JANNO REILJAN.**

INGLISE *LAW SOCIETY* SEMINAR

oli õigusteaduskonnas teisipäeval ja kolmapäeval. Kümmekond Suurbritannia õigusteaduse asjatundjat käsitlesid seminaril mitmeid aktuaalseid teemasid ning kinkisid ingliskeelset õiguskirjandust.

BOTAANIKAAED 190

Teisipäeval tähistati piduliku koosolekuga meie botaanikaaia 190. aastapäeva. Reedel, laupäeval ja pühapäeval võis aga palmihoones vaadata **suvelillede näitust.**

KÕRGHARIDUSEGA TÖÖTUTE

ja teiste Tartu haritlaste ning nende ametiühingujuhtidega käis kohtumas Eesti Ametiühingute Keskliidu esimees Raivo Paavo. Vahetati informatsiooni edaspidise koostöö üle.

«LAKSTIGAL» LÜÜBEKIS

Lüübeki linna 850. aastapäeva pidustustel käis ülikooli rahvakunstiansambel «Lakstigal» oma juhi Maie Eljase ja TÜ klubi juhataja Heino Varikuga.

MAGISTRIKRAADE

Augusti eelviimasel päeval kaitsti matemaatikateaduskonna magistrinõukogus kaks magistritööd. Matemaatikamagistri kraadi said **Tarmo Koll** («Pindalade ühtlaselt mõjusad hinnangud juhuslike sirgete abil», retsensendid dots. K. Pärna ja dots. T. Mõls) ja **Mare Vähi** («Dispersioonanlüüsi protseduuride testimine täpse valemi abil», retsensendid prof. E.-M. Tiit ja dots T. Mõls).

TTÜ 75

See nädal oli Tallinna Tehnikaülikooli juubelipidustuste nädal.

TUDENGITE KULTUURIHUVID:

● Kõige rohkem loetakse «Postimeest» ● Muusikat kuulavad kõik

(Algus eelmises lehes)

Eesti ajalehtede ja -kirjade praegusest rägastikust olid tudengite poolt loetavamateks nimetatud **«Postimees»** (ülekaalukalt esimene), **«Eesti Ekspress»**, **«Liivimaa Kroonika»** ja **«Akadeemia»**. Kõige sagedamini loevad tudengid pidevalt kahte või kolme ajalehte või ajakirja. Teatri- ja filmikriitikuid teadsid vähesed. Tuleb välja, et kultuuritegijaid teatakse tunduvalt paremini kui arvustajaid.

Televiisorit vaatavad üliõpilased üldiselt vähe, kuna sageli puuduvad selleks lihtsalt tingimused. Samuti kinnitavad sotsioloogilised uurimused üksmeelselt, et mida kõrgem on inimese haridustase, seda vähem ta aega telerile kulutab. ETV vähest populaarsust tudengite hulgas võib seletada ka erinevate telekanalite arvukuse märgatava kasvuga.

Infot kultuurisündmuste kohta ammutavad tudengid põhiliselt ajalehtedest, järgnevad raadio ja TV, siis juhuslikud allikad ja viimasena kuulutuste tulbad. Võib arvata, et kultuuriinfo allikad on vastavalt üliõpilase elukohale erinevad. Telesaadete jälgimine on kodus üks tüüpilisemaid vaba aja veetmise viise. Järelikult need üliõpilased, kes elavad kodus, koguvad infot rohkem TV-st ja ka ajalehtedest, -kirjadest, sest reeglina ostetakse koju rohkem perioodikat. Need üliõpilased, kes elavad ühiselamutes, saavad infot rohkem juhuslikest allikatest, eelkõige sõpradelt-tuttavatelt, kuna läbikäimine inimestega on ühiselamus paratamatult tihedam.

* * *

Muusika on tänapäeval üks kõige kättesaadavam ja mõistetavam kunstiliik. Kuigi paljud pole muusikaga ise tegelnud, kuulavad seda ometi kõik. Sageli piirdub kokkupuude muusikaga siiski vaid passiivse kuulamisega, s.t. muusika on taustaks muule tegevusele. Küsitlusele vastanutest 67,6% arvab, et muusikal on oluline koht tema elus, 64,9% väitis, et pühendab nädalas osa oma ajast muusikale. Muusikaga tegeleb ise 24,3% üliõpilastest. Kontserte külastab paar-kolm korda kuus 32,4% ja harvem või üldse mitte 58,1% vastanutest. Kõige tuntumaks eesti heliloojaks maailmas pidasid tudengid Arvo Pärti.

ANU RENTEL,
sotsioloogia III k.
(Järgneb)

Ülikooli tänava päevadel tegi «Justament» kummarduse neid kuulama jäänud paarile kunagise ansambli «Rentaablus» liikmele. Kümmekond aastat tagasi tegi ülikoolis ilma majandusteaduskonna ansambel «Rentaablus», kelle mängijaid võib täna õppejõududena näha.

MIS ON «TARTU ÜLIKOOLI TEATMIK 93/94»?

Toimetaja Jüri Valge kirjutab eessõnas: «Tartu Ülikooli teatmik» püüab anda informatsiooni ülikoolielu kõige erinevamate külgede kohta. Seega peaks ta olema **abiks nii sisseastujatele, üliõpilastele, ülikooli töötajatele kui ka teistele huvilistele.** Et ülikooli struktuur ja sisu on viimastel aastatel tugevasti muutunud, siis kulub igasugune tutvustus käepärast ära.

Teatmikus tutvustatakse ülikooli juhtimist, teaduskondi, kuidas sisse saada, lahkuda, akadeemilist puhkust võtta jne. Selles on kõik hädapärased andmed õppimise (ka magistriõpe, täiendõpe, doktorantuur) stipendiumi, laenu jpm. kohta. Informatsiooni aluseks on EV Valitsuse ja Haridusministeeriumi määrused, rektori käskkirjad ja TÜ nõukogu otsused. Lisas on ära toodud ka õppetoolide loend.

38-leheküljeline teatmik on omaette pretsedent, sest vähemalt viimastel aastakümnetel pole ülikooli kohta nii mitmekülgset teavet andvat kogumikku avaldatud.

Teatmiku koostamist juhtis prof. Peeter Tulviste, materjali kogus enam kui kümme inimest. Eessõnas on öeldud, et konstruktiivset kriitikat oodatakse rektori kantseleisse (ph. 216, tel. 35 230 Lea Michelson). Nii et ärgem jätkem väljaande puudusi, miks mitte ka tunnustust, vaid enda teada, ja tehkem koos järgmine paremaks.

Osta saab brošüüri ülikooli raamatupoest Lossi t. 24 ja see maksab 2.50.

info ● info ● info ● info

EESTI LUULE TÕLKEVÕISTLUS

Püüdes kaasa aidata eesti luule tutvustamisele Prantsusmaal ning prantsuse keelt õppivate noorte edutamisele luuletõlkes korraldab Assotsiatsioon Prantsusmaa — Eesti eesti luule tõlkevõistluse kuni 25-aastastele noortele.

Osavõtuks tuleb soovijail esitada **kolm prantsuskeelset luuletust**, igaüks pikkusega vähemalt 8 rida (lühemate luulevormide puhul on luuletuste arv sedavõrra suurem), millest kaks peavad kindlasti olema tõlked eesti keelest ning üks võib olla prantsuskeelne omalooming. Iga töö, varustatuna märgusõnaga, tuleb esitada masinatrükis eraldi lehel, millele tõlke puhul on samuti eraldi lehel lisatud eestikeelse originaali tekst koos lühiandmetega autori ning teose (väljaande) kohta, kust luuletus võetud. Ükski esitatud tõlgetest ega prantsuskeelne omalooming ei tohi varem avaldatud olla.

Võistlustöödele lisada märgusõnaga varustatud eraldi ümbrikus **andmed** prantsuse keeles tõlkija kohta (nimi, sünniaasta, aadress, õppimis- või töökoht, viimasel juhul ka elukutse, lühieluloolised andmed, märkused senistest kokkupuudetest prantsuse keele ja luulega).

Võistlusel konkureerivad tööd saata hiljemalt 25. novembriks 1993 aadressil:

ASSOCIATION FRANCE-ESTONIE
54, rue du Montparnasse
75014 Paris
FRANCE

Saates oma töö võistlusele, annab osavõtja selle töö esmaavaldamisõiguse võistlust korraldavale assotsiatsioonile ning loobub tema kasuks oma esimesest autorihonorarist.

Preemiaks on eraldatud 1000 franki ning selle määrab žürii Prantsuse Akadeemia liikme Jean d'Ormessoni juhtimisel. Tõlkevõistluse tulemused avaldatakse jõuluks.

Täpsustavat informatsiooni tõlkevõistluse kohta saab küsida Prantsuse Teaduslikust Instituudist Tartus (Ülikooli 18-212, tel. 35 234).

PRANTSUSE KEELE KURSUSED

Prantsuse Teadusliku Instituudi tasulised prantsuse keele kursused algavad oktoobris. Registreerimine ja info klassikalise romaani filoloogia kateedrist: Ülikooli 18-212, tel. 35 234.

Põhja-Ameerika Uuringute Balti Keskus

4. oktoobril alustab ülikoolis õppetööd Põhja-Ameerika Uuringute Balti Keskus. Keskus pakub loenguid ja seminare USA ja Kanada ajaloost, majandusest, õigusest, kirjandusest, ajakirjandusest, jm. kõigile Tartu Ülikooli üliõpilastele. Soovijatel on võimalus nelja semestri jooksul

1) omandada teine eriala (2 punkti) Ameerika uuringute vallas,
2) õppida valitud aineid 18 õppenädala (1 punkt) ulatuses
3) külastada loenguid ja seminare valikuliselt.

Pakutavate loengute ja seminaride ajakava on järgmine:

Sügis 1993

1. Ameerika ja Kanada inglise keel* (prof. Krista Vogelberg, dots. Enn Veldi)
2. Põhja-Ameerika haridus ja teadus* (lekt. Ülle Türk)
3. Põhja-Ameerika ajalugu I (prof. Helmut Piirimäe)
4. Põhja-Ameerika ajalugu XX sajandil (dots. Kaido Jaanson)

Kevad 1994

1. USA kirjandus I (kuni 1865)* (ass. Pilvi Rajamäe)
2. Põhja-Ameerika geograafia (dots. Riho Mällo)
3. Põhja-Ameerika ühiskonna sotsiaalne ja poliitiline analüüs seestpoolt* (Fulbright professor)
4. Põhja-Ameerika ja Euroopa kultuurikontaktid* (lekt. Kersti Unt)

Sügis 1994

1. USA kirjandus (1865–tänapäev)* (dots. Reet Sool)
2. USA ja Eesti kirjutav press: lingvistiline lähenemine* (ass. Mati Limberg)
3. Multikulturalism ja bilingvism Põhja-Ameerikas* (prof. Krista Vogelberg)
4. Põhja-Ameerika majandus globaalses kontekstis (lekt. Andres Arrak)

Kevad 1995

1. Kanada kirjandus* (dots. Reet Sool)
2. Põhja-Ameerika kujutav kunst ja arhitektuur* (ass. Ilmar Anvelt)
3. Põhja-Ameerika ja Eesti ühiskondade väärtussüsteemide võrdlev analüüs* (lekt. Ülle Türk)
4. Anglo-Ameerika õigussüsteem (prof. Peeter Järvelaid)

*** õppetöö inglise keeles**

Lähem info ja registreerimine inglise filoloogia kateedris 29. septembrini (tel. 35218).

«Current Contents»

Lugupeetud puhkuselt saabunud «CURRENT CONTENTS-i» kasutajad!

Teil on võimalus vaadata suviseid CC numbreid alljärgneva ajakava alusel:

6.-17. sept. seeria «Life Sciences» nr. 24-27.
20.-24. sept. seeria «Clinical Medicine» nr. 22-29.
27. sept.-1. okt.
seeria «Agriculture, Biology & Environmental Sciences» nr. 22-30.
4. okt.-8. okt. seeria «Social & Behavioral Sciences» nr. 20-31.
11. okt.-15. okt. seeria «Life Sciences» nr. 20-23.

Seeriate «Engineering, Technology & Applied Sciences» ja «Physical, Chemical & Earth Sciences» suviste numbrite vaatamiseks pöörduge tel. 35-356, hr. Hugo Mändar.

Kõigi seeriate puhul vajalik eelregistreerimine!

Raamatukogu infoosakond tel. 35-417.

EPMÜ

EESTI MAAKULTUURI SEMINAR

algab EPMÜ korraldusel sel reedel kl.11 EPMÜ peahoones. Teemaks on seekord «Eesti rahva pärimuslik ja tänapäeva kultuur» (Aare Kasemets, Tiit Merenäkk, Argo Moor, Arnold Rüütel jt.)

● Laupäeval, 18. septembril teaduslik seminar «Eesti ja Soome maaelu sotsioloogilised uuringud» (Ivar Raig, Helmut Hallemaa, Arno Lõo, Meelis Müil jt.).

● Pühapäeval, 19. septembril Viljandis «Kodukandiliikumine ja eesti maaelu regionaalne areng». Tutvumine küladega.

Info EPMÜ ph. 340, tel. 70 491, maasotsioloogia õppetool, Ülle Kulp, Asser Murutar.

* * *

TARTU KULTUURIÜLIKOOLI SÜGISSEMESTRI KURSUSED

* KIRJAKUNSTIKOOL
* ÕMBLEMISKURSUS
* KUIDAS KAUNISTADA ENNAST JA OMA KODU
* LAULUKURSUS (soololaul)
* KITARRIKURSUS
* DIRIGEERIMISKURSUS
* SUHTLEMISÕPETUS

LOENGUSARJAD:

* Euroopa 18. saj. kunstiajaloost
* Looduslikud eluviisid
* Iga naise imidži ja hea enesetunde kool

Registreerimine (kursused on tasulised) linnavalitsuse kultuuri- ja spordiosakonnas — kultuuriülikool (III korrus, tuba 305, tel. 77 331) Maire Breede, E ja R 9-13, T, K, N — 13-17.

KEEMIAHOONE LAGUNEB

Keemiahoone laguneb alt, ülalt, eest ja tagant, seest ja väljast. Laguneb juba mitu aastat. Varem öeldi, et parandada pole mõtet seni, kuni uus katus peal. Nüüd on katus juba aasta otsa valmis. Selle ühe aasta jooksul on suudetud asendada ainult üks fassaadi poolel olev katkine veetoru. Seda tehti möödunud aasta hilissügisel, aga toru ümbruse lagunenud sein jäeti külmade, sulavete ja paduvihmade murendada. Nüüd on seina lagunemise kord teise katkise veetoru ümbruses. Sein on läbi ligunenud ja krohv kukub.

Paljudele palvetele ja mangumistele vaatamata ei suudetud hoovipoolseid katuse ehitusprahti ja puulehti täis olevate veetorude puhastamist organiseerida. Kahe veetoruga saime lõpuks ise hakkama, aga kolmandat, mis ülaltpoolt umbes, pole senini korda seatud. Aasta otsa voolab vesi üle katuse ääre ning määndab seina. Sealgi laguneb juba krohvikiht.

Iga päev kuuleme juttu sellest, et ülikoolil pole raha, oleme vacsed ja veel palju muud ning ka seda, kui kitsad olud meil on ja kuidas peame kokku hoidma. **Kas senini korralikuna püsinud maja seinte määndamine on tingitud rahapuudusest?!** Või on see mingi erisorti kokkuhoid, millest lihtsurelik aru ei saa.

Halduspoolse kokkuhoiupoliitika näiteks on ka kevade lõpul keemiahoone boilerjaamas toimunud veeavarii, mis põhjustas keemikuile suurt majanduslikku ja ainelist kahju ning rikkus keemiahoone üht keldriosa. Seinad on praeguseni niiskust täis ja krohv kukub. **Nimelt likvideeriti möödunud aastal ülikooli kesklinnahooneid soojuse ja sooja veega teenindavas boilerjaamas halduisprorektori ja peainseneri korraldusel ööpäevane valve!** Aitavat ainult päevasest.

Oma seletuskirjas rektorile teatab peainsener, et avariis pole süüdi mitte keegi! Nii et puhas loodusõnnetus.

Keemiahoone töötajad tahavad teada, milline on ülikooli valitsuse seisukoht halduspoolc tigusammul tegutsemise ja suurt majanduslikku kahju põhjustanud pseudokokkuhoiu suhtes.

TULLIO ILOMETS

Arstiteaduskonna valikkursuste kava 1993/94. õ.-a.

Nimetus	Maht (t.)	Instituut/kliinik	Lektor	Aeg
1. Juhteteed	10	anatoomia õppetool	prof. A. Lepp	sügissem.
2. Lümfisüsteem	8	— " —	dots. E. Lepp	— " —
3. Parenhümatoossete organite veresoonte morfoloogia, embrüonaalne areng, võrdlev anatoomia, arengu variandid, anomaaliad	10	— " —	dots. H. Tapfer dots. A. Liigant	kevadsem.
4. Inimese skeleti arenemisest, ehitusprintsiipidest. Kuju ja liikuvuse variatsioonidest, anomaaliatest	8	— " —	dots. K. Ulp	— " —
5. Inimese ealised ja soolised erinevused (vene k.)	10	— " —	v.-õp. E. Rajavee	— " —
6. Suuõõne ja hammaste koebioloogia eriküsimusi	12	histoloogia õppet.	prof. Ü. Hussar	sügissem.
7. Histotehnika	10	— " —	dots. P. Roosaar	— " —
8. Kirurgilise anatoomia ja esteetilise kirurgia probleemidest	10	operatiivkirurgia ja topog. anatoomia õppet.	ass.P. Pree	mai 1994
9. Topograafilise anatoomia kirurgilistest aspektidest (vene k.)	10	— " —	dots. A. Mõttus	märts 1994
10. Ravimite keemiline ja füüsikokeemiline analüüs	10	farmakog. ja farm. org. õppet.	prof. E. Arak	nov.1993
11. Maitsetaimed ravimtaimedena	10	— " —	v.-ass. A. Raal	märts 1994
12. Mürktaimed kohtukeemias	10	— " —	ass. K. Annuk	mai 1994
13. Taimed kosmeetikas	10	— " —	ass. U. Paaver	märts 1994
14. Isikutaju ja inimesetundmine ning psühhokliima uuring	10	— " —	ass. T.-M. Tammaru	apr. 1994
15. Ekstemporaalsete ravimite analüüsimine	12	ravimite tehnol. ja biofarmaatsia õppet.	prof. T. Hinrikus	sept. 1993
16. Pindaktiivsed ained ravimite tehnoloogias	12	ravimite tehnol. ja biofarmaatsia õppet.	dots. I. Kruse	okt. 1993
17. Uurimistulemuste statistiline töötlemine	10	— " —	v.-ass. A. Meos	nov. 1993
18. Ravimite toime prolongeerimise võimalused	10	— " —	dots. P. Veski	veebr. 1994
19. Laste ja -geriaatrilised ravimid	10	— " —	ass. M. Paavo	märts 1994
20. Salvide uurimine ja valmistamine	10	— " —	ass. R. Kask	apr. 1994
21. Ravimtaimede kasutamine meditsiinis	18	farmakoloogia inst.	prof. L. Nurmand dots. M. Otter	nov.-dets. 1993
22. Farmakoloogia (meditsiini) ajaloost	15	— " —	dots. M. Otter	sept. 1993
23. Arengu- ja ealine farmakoloogia	15	— " —	dots. M. Otter	veebr.-märts 1994
24. Tundeelamuste ja ajejõudude psühhobioloogia	16	— " —	v.-tead. J. Harro	nov. 1993
25. Sovremennõje protivovospalitelnõje sredstva	6	— " —	dots. T. Žarkovskaja	märts 1994
26. GAMK i drugije neiromediatornõje amnokislotõ	14	— " —	dots. T. Žarkovskaja	okt.-nov. 1993
27. Kontseptsija retseptov i jejo znatšenije v farmakologii	16	— " —	prof. A. Žarkovski	dets. 1993
28. Lekarstvennaja zavisimost	12	— " —	prof. A. Žarkovski	aprill 1994
29. Tervisliku toitumise füsioloogilised alused	12	füsioloogia inst.	prof. S. Teesalu	okt.-nov. 1993
30. Biorütmide füsioloogilised mehhanismid	10	— " —	prof. S. Teesalu	märts-apr. 1994
31. Veeainevahetuse füsioloogia	8	— " —	ass. A. Lang	apr.-mai 1994
32. Valu neurofüsioloogilised ja neurokeemilised alused	10	— " —	prof. E. Vasar	apr.-mai 1994
33. Sissejuhatav kursus närviteadustesse	24	— " —	prof. E. Vasar v.-tead. J. Harro	okt.-nov.dets. 1993
34. Difuusne neuroendokriinne süsteem	12	— " —	v.-ass. I.-O. Vaasa	märts-apr. 1994
35. Oksüdatiivne stress ja antioksüdandid	8	biokeemia inst.	dots. T. Vihalemm	märts 1994
36. Regulatoorsed peptiidid ja nende toimemehhanismid	8	— " —	dots. E. Karelson	nov. 1993
37. Alkoholismi biokeemilistest alustest	8	— " —	v.-ass. J. Laasik	okt. 1993
38. Ravimite ja metaboliitide struktuuri, reaktsioonivõime ning funktsioneerimise seoseid	8	— " —	v.-ass. U. Soomets	apr. 1994
39. Probiootikumid ja nende koht meditsiinis	10	mikrobioloogia inst.	prof. A. Lenzner	kevadsem.
40. Kemoteraapia mikrobioloogilised alused	10	— " —	dots. E. Türi	kevadsem.
41. Farmatseutiline mikrobioloogia	6	— " —	dots. E. Türi	kevadsem.
42. Günekoloogiliste infektsioonide mikrobioloogia	6	— " —	doktorant R. Mänder	kevadsem.
43. Probiotiki i ih mesto v meditsine	10	— " —	prof. A. Lenzner	kevadsem.
44. Gromonalnõi fon organizma mikrobiotsenoz vlagalištša	6	— " —	ass. T. Brilene	kevadsem.
45. Patohistoloogiliste preparaatide valmistamise teooria ja praktika	18	patol. anatoomia inst.	dots. T. Truupõld v.-ass. I. Mesila	okt.-nov. 1993
46. Patoanatoomilise lahangu teooria ja praktika (III ja vanemate kursuste üliõpilastele)	14	— " —	dots. O. Ševtšuk dots. U. Podar prof. L. Pokk	märts-apr.
47. Kohtuarstliku lahangu teooria ja praktika	18	kohtuarstiteaduse õppet.	v.-ass. J. Kasmel	veebr.-märts 1994
48. Kohtuarstlik ekspertiis elavisikute kehavigastuste puhul	18	— " —	v.-ass. J. Kasmel	apr.-mai 1994
49. Keskkond ja tervis	12	tervishoiu inst.	prof. A. Saava	nov.-dets. 1993
50. Stress ja sellega toimetulek	12	— " —	dots. A.-T. Kaasik	nov. 1993
51. Sissejuhatus moodsasse epidemioloogiasse	10	tervishoiu inst.	biol.-kand. M. Rahu	nov. 1993
52. Veevarude kasutamise ja kaitse tervishoiuprobleemid	10	— " —	prof. A. Saava	märts-apr. 1994
53. Stress-reaktsiooni adaptiivsed ja kahjustavad efektid	10	patol. füsioloogia õppet.	v.-ass. E. Orlova	märts 1994
54. Perifeerse vereringe üldine patoloogia	12	— " —	dots. K. Paju	okt. 1993
55. Südamelihase haigused	20	kardioloogia kliinik	prof. K. Valgma dots. I. Liiv	okt.-nov. 1993
56. Sissejuhatus EKG kiirdiagnostikasse	10	— " —	ass. M. Lintsi	nov. 1993
57. Sagedamini esinevatest diagnostilistest vigadest südamehaiguste diagnoosimisel	10	— " —	dots. M. Lind	kevadsem.
58. Kliiniline ehhokardiograafia	10	— " —	dots. E. Maiste ass. K. Karu	kevadsem.
59. Vanuri süda	10	— " —	ass. K. Saks	sügissem.
60. Soojusvahetuse kliiniline füsioloogia	10	— " —	prof. E. Laane	kevadsem.
61. Saun ja tervis	10	— " —	prof. E. Laane	sügissem.
62. Maksa, sapiteede ja kõhunäärme haigused	10	kirurgia kl.	prof. H. Tikko	kevadsem.
63. Onkouroloogia	10	— " —	dots. H. Tihane	sügissem.
64. Urogenitaalsüsteemi arenguanomaaliad	10	— " —	dots. U. Reino	sügissem.
65. Kopsuhaiguste röntgendiagnostika	14	kopsukl.	dots. H. Leesik	11. okt.-01. nov. 93
66. Bronhopulmonaalsete haiguste diferentsiaaldiagnoos	10	— " —	dots. H. Leesik dots. L. Praks	03. nov.-17. nov. 93
67. Paranasaalne endoskoopiline kirurgia	8	kõrvakl.	ass. V. Ristoja	märts 1994
68. Ambulatoorne anesteesia	10	— " —	dokt. V. Nurm	nov. 1993
69. Keskkõrva ventilatsioon ja ventilatsioonihäired	8	kõrvakl.	dokt. R. Ani	apr. 1994
70. Sageli hingamisteede haigusi põdev laps	10	lastekl.	dots. T. Soo	okt. 1993
71. Ateroskleroosi ja hüpertooniatõve probleemid lapseeas	8	— " —	dots. A. Paves	märts 1994
72. Toit ja tervis	8	— " —	dots. M. Maser	veebr. 1994
73. Allergodermatooside diagnoos ja ravi	10	nahahaiguste kl.	prof. H. Silm	nov. 1993
74. — " — (vene k.)	10	— " —	prof. H. Silm	nov. 1993
75. Imiku nahahaigused	10	— " —	prof. H. Silm	apr. 1994
76. — " — (vene k.)	10	— " —	prof H. Silm	apr. 1994
77. Kosmetoloogia probleemid	10	— " —	dots. E. Elberg	märts 1994
78. — " — (vene k.)	10	— " —	dots. H. Elberg	märts 1994
79. Nahk — organismi osa	10	— " —	ass. S. Kaur	okt. 1993
80. Reproduktsiooni endokrinoloogia	10	naistekl.	dots. K. Matt	okt. 1993
81. Üsasisese loote seisundi hindamine	10	— " —	dokt. K. Asser	okt. 1993
82. Sünniceine diagnostika ja ravi	10	— " —	dokt. A. Ehrenberg	nov. 1993
83. Rasedate kehaehituse, kehakoostise, kehatüüpide hindamise tähtsus raseduse ja sünnituse kulus	10	— " —	prof. H. Kaarma	märts 1994
84. Tänapäevased uurimismeetodid sünnitusabis ja günekoloogias. Ülevaade ultrahelist ja laparoskoopiast	10	— " —	ass. A. Sõritsa	märts 1994
85. Persisteeruvad viirusinfektsioonid	10	nakkushaiguste kl.	dots. L. Goljanova	kevadsem.
86. Troopiline meditsiin	12	— " —	prof. M. Maimets dr. A. Parts	kevadsem.
87. Klassikaline ja segmentmassaaž	20	närvikl.	dots. L. Luts	1.-16. nov. 1993
88. Ambulatoorne neuroloogia	12	— " —	dots. T. Kauba	kevadsem.
89. Aju vaskulaarsed haigused	4	— " —	v.-tead. M. Roose	nov. 1993
90. Infusioon-transfusiooni uued suunad	12	— " —	v.-tead. U. Noormaa	dets. 1993
91. Neuroloogiline ja neurokirurgiline intensiivravi	12	närvikl.	v.-tead. U. Noormaa	kevadsem.
92. Kliinilised abiuurimismeetodid neuroloogias	8	— " —	v.-tead. T. Tomberg	sügissem.
93. Paroksüsmaalsed seisundid	12	— " —	dots. T. Asser	kevadsem.
94. Psühhosomaatilised haigused lastel	10	psühhiaatria kl.	dots. J. Liivamägi	18.-22. okt. 1993
95. Isiksuseteooriad	10	— " —	ass. A. Aluoja	01.-05. nov. 1993
96. Ravimsõltuvuse patogenees ja ravivõimalused	10	— " —	dokt. E. Allikmets	nov. 1993
97. Depressioon: diagnostika ja ravi	12	— " —	dr. P. Lääne	16.-25.02.1994
98. Unehäired ja nende ravi võimalused	10	— " —	dots. V. Vasar	28.02.-04.03.1994
99. Neurootilised seisundid	10	— " —	prof. M. Saarma	07.-11.03.1994
100. Psühhogeensed häired	10	— " —	dots. L. Mehilane	14.-18.03.1994
101. Sugestiivne psühhoteraapia	10	— " —	dr. J. Slik	21.-25.03.1994
102. Kognitiivse psühhoteraapia alused	10	— " —	dots. V. Vasar	25.-29.04.1994
103. Naissuguorganite kasvajad	10	radioloogia ja onkol. kl.	prof. K. Kull	sept.-okt. 1993
104. Haigete suunamine radiodiagnostika uuringuteks	10	— " —	prof. E. Kuus	5.-9. sept. 1993
105. Pahaloomuliste kasvajate olulisemad kliinilised sümptomid	10	— " —	dots. R. Labotkin	17.-21. okt. 1993
106. Lühinägevus	10	silmakl.	dots. L. Schotter	alates 21. veebr.
107. Silmavigastused	10	— " —	prof. A. Panov	14. märtsist 1994
108. Nägemisinvaliidsus	10	— " —	prof. A. Panov	11. aprillist 1994
109. Mõnedest laste silmahaigustest	10	— " —	dots. L. Schotter	09. maist 1994
110. Vere ja vereloome muutused sisehaiguste korral	12	sisekl.	prof. H. Everaus	nov. 1993
111. Reumatoloogia aktuaalsed küsimused	10	sisekl.	dots. R. Kallikorm	märts 1994
112. — " — (vene k.)	10	— " —	dots. R. Kallikorm	apr. 1994
113. Seedeelundite funktsioonihäired	8	— " —	dots. R. Salupere	mai 1994
114. EKG diagnostika	14	spordimed. ja taastusravi kl.	dots. A. Landõr	nov. 1993
115. Spordi mõju kardiorespiratoorsele süsteemile	14	— " —	dots. A. Landõr	märts 1994
116. Esmatasandi taastusravi (*Community based rehabilitation*) CBR	12	— " —	dots. A. Tamm	sept.-okt. 1993

(Järg 4. lk.)

Arstiteaduskonna valikkursuste kava 1993/94. õ.-a.

(Algus 3. lk.)

Nimetus	Maht (t.)	Instituut/kliinik	Lektor	Aeg
117. Pulsisagedus funktsionaalses diagnostikas	14	— " —	prof. T. Karu	nov. 1993
118. Stomatoloogiliste haiguste varane profülaktika	14	stomatoloogia kl.	dots. S. Russak	apr.-mai 1994
119. Suulimaskesta haigused lastel	12	— " —	dots. S. Russak	apr.-mai 1994
120. Implantaadid stomatoloogias	14	— " —	prof. E. Leibur	nov. 1993
121. Kaasasündinud huule- ja suulaelõhede etiopatogenees ja kompleksne ravi	16	— " —	prof. M. Kalnin	märts-apr. 1994
122. Tsefalomeetria stomatoloogias	12	— " —	ass. R. Labotkina	apr.-mai 1994
123. Suurte liigeste ortopeedilised haigused	12	traumatoloogia ja ortopeedia kl.	dots. J. Seeder	sügissem.
124. Traumatoloogia aktuaalseid probleeme	10	— " —	dots. A. Eller	märts,apr. 1994
125. Traumatoloogia aktuaalseid probleeme (vene k.)	10	— " —	dots. A. Lenzner	okt.,nov. 93
126. Ortopeedilise diagnostika ja ravi küsimusi	10	— " —	prof. T. Haviko	apr. 1994
127. Helicobacter pylori	10	polikliiniku ja peremeditsiini õppet.	prof. H.-I. Maaroos	nov.1993
128. Diagnoosimise meetodid perearsti praktikas	10	— " —	prof. H.-I. Maaroos	jaan. 1994
129. Probleemhaiged perearsti praktikas	10	— " —	prof. H.-I. Maaroos	veebr. 1994
130. Sündroomid perearsti praktikas	10	polikliiniku ja perearsti õppet.	prof. H.-I. Maaroos jt.	märts 1994
131. Looduslike rütmide empiirika ja teooria	16	biofüüsika laboratoorium	V. Reeben	okt.-nov. 1993
132. Haiguste riskifaktorite empiirika seostamisest teoreetilise füsioloogiaga	16	— " —	V. Reeben	märts-apr. 1994
133. Eksperimendid ja hüpoteesid	16	— " —	P. Loog	1993/94. õ.-a.
134. Biomeditsiinilise aparatuuri ja signaalitöötluse algkursus	16	füüsika didaktika inst.	dots. J. Vedru	sügissem.
135. Füsioloogiliste süsteemide matemaatilisest modelleerimisest	14	— " —	dots. J. Vedru	kevadsem.
136. Kaasaegsed laskevigastused	16	kardioloogia kliiniku kardio-torakaalkirurgia õppet.	dots. E Kõo	märts-apr. 1994
137. — " — (vene k.)	16	— " —	prof. L. Roostar	märts-apr. 1994
138. Endokriinne kirurgia	16	— " —	dots. E. Teeäär	nov. 1993

* * *

P.S. Valikkursustele saab registreerida vastava instituudi või õppetooli juures. Arstiteaduskonna valikkursusi võivad kuulama tulla ka teiste teaduskondade üliõpilased.

Spordikeskus teatab!

UJUMINE. Alates 20. septembrist peaks ujumine algama 5. keskkooli ujulas. Huviliste registreerimine ja pääsmete vormistamine spordikeskuses Jakobi 5.

PALLIMÄNGUD. Korvpallihuvilised mistahes teaduskonnast võivad tulla Ujula tn. spordihoonesse E 16 ja 17, T, K, N 16, R 14 ja 15.30. Võrkpalli harrastusrühm tegutseb samas K 18.30 ja R 17.

TEADUSKONDADELE on selleks semestriks eraldatud tunnid nii Ujula tn. spordihoones kui ka Jakobi ja Nooruse tn. võimlas. Rühmavanematel tuleb kiiresti vormistada pääsmed spordikeskuses.

ENESEKAITSE JA KARATE. Iga tööpäev kell 20 Lai 37 võimlas.

LÕUA-POOLIK

«Anneli käis fotograafi juures.»
«Kas foto tuli sarnane?»
«Kindlasti. Muidu oleks ta seda meile näidanud.»

* * *

«Teate, noormees, kui mina kunagi abiellun, siis ainult mehega, kelle varandust saab kirjutada viie nulliga.»
«See sobib mulle suurepäraselt. Minu varandus seisab koos ainult nullidest.»

* * *

Kohtunik: «Miks te selle käekella varastasite?»
Kaebealune: «Mul polnud mõtteski seda kella varastada, ma tahtsin ainult aega teada!»
«Ah nii! Hea küll,» ütleb kohtunik. «Seda võin ma teile kohe öelda: aega on kuus kuud.»

* * *

Perenaine näitab oma sõbrannale lapsepõlvefotot. Sellel istub tüdruk vanaema põlvedel. «Nii nägin ma välja 30 aastat tagasi. Kas ma meeldin teile?»
«Väga. Aga kes on see väike?»

* * *

Viiuldaja ütleb enne kontserti oma pruudile: «Täna mängin ma ainult sinule!»
Pruut: «Ah, mine nüüd ikka. Ehk tuleb peale minu veel paar kuulajat.»

* * *

«Mida te võite öelda enda õigustuseks?»
«Ma ei ole süüdi, härra kohtunik. Palun seda arvestada süüd pehmendava asjaoluna.»

* * *

Daam valib kleidiriiet. «Pikitriibud teevad saledamaks,» annab müüja nõu.
«Kas te tõesti arvate, et ma kavatsen seda riiet süüa?»

* * *

«Palun palgakõrgendust kahel põhjusel.»
«Need on?»
«Kaksikud.»

* * *

«Kümme aastat oli meie abielu täiesti õnnelik.»
«Ja siis?»
«Siis pani mu mees kaugsõidutüürimehe ameti maha.»

* * *

Külavanem tõi vallavanemale pirne. See ütles: «Asjata nägid vaeva. Sa oleksid võinud need oma lastele anda.»
«Sööge, sööge, härra vallavanem. Ma ütlen lastele, et siga sõi ära.»

* * *

«Armas sõber, võid mind õnnitleda. Mu naine sai vanaemaks ja mina vanaisaks.»
«Milline rõõmustav sündmus! Nii et olid siis kaksikud?»

Valdo Jahilo naljakogust

info • info • info

PÕHJAMAADE MINISTRITE NÕUKOGU STIPENDIUMID

Põhjamaade Ministrite Nõukogu stipendiumid uurimistööks (1-6 kuud) Soomes, Rootsis, Norras, Taanis 1994.a. kevadsemestriks.

Kandideerimiseks vajalik põhimõtteline nõusolek vastuvõtvalt kõrgkoolilt. Stipendiumitaotlused esitada välissuhete osakonda 27. septembriks. Blankette on võimalik saada välissuhete osakonnast.

* * *

Euroopa Nõukogu eestkostel annab Šveitsi valitsus 1994/95.õ.-a. välja 28 stipendiumi EN kultuurikonventsiooniga ühinenud riikide noorteaduritele. 9-kuulised stipendiumid antakse kõikidele Šveitsi ülikoolides õpitavatele erialadele, v.a. kunst.

Stipendiumitaotluste blankette on võimalik saada välissuhete osakonnast. Taotlused esitada 1. novembriks välissuhete osakonda.

VENIA LEGENDI

TÜ füüsikalise keemia instituudi dots. **Enn Lusti** avalik loeng teemal: «Elektroodi ja elektrolüüdilahuse vahelise piirpinna ehitusest» toimub 20. septembril kl. 16.15 keemiahoone aud. 320.

MAGISTRITÖÖDE KAITSMISI

Esmaspäeval, 27. septembril kl. 16 kaitsevad Tiigi 78 aud. 336 oma magistritööd **Anu Aluoja** («Südameoperatsioonijärgse psüühilise ja somaatilise seisundiga seotud psühholoogilised tegurid ja mõned eelnevad sekkumisvõimalused», oponendid Maire Sirel ja Lembit Mehilane) ja **Halliki Rimm** («Multimodal dimensions of stress: Theoretical standpoints and practical conclusions from cognitive-behavioural stress management training», oponendid Henn Mikkin ja Lembit Mehilane).

Töödega on võimalik tutvuda TÜ raamatukogu lugemissaalis.

* * *

Võrkpallihuvilised naised!

Ootame uusi harjutajaid TÜ töötajate võrkpalliklubi «Volle» tundidesse **teisipäeviti** kl. 16-17 ja **neljapäeviti** kl. 18.30-20 Jakobi t. 5 suures saalis.

LOENGUD

AMEERIKA TEADUS

Esmaspäeval, 20. septembril kl. 10 esineb **California Ülikooli keemiaprofessor Mare Taagepera** TÜ nõukogu saalis loenguga «Ameerika teaduse ja õpetuse uued suunad». Oodatud kõik huvilised!

* * *

«Meele loomus»

23. septembril kl.17 esineb raamatukogu konverentsisaalis Copenhageni Ülikooli ja Kuningliku Raamatukogu Tiibeti osakonna juhataja **Ph. D. Lharampa Gese Tarab Tulku XI** avaliku loenguga **«Meele loomus»**. Loeng käsitleb tiibeti ja india filosoofiatraditsiooni kohaselt meele loomust, maailma kujunemist meele algolekust ning selle algoleku taastamise meetodeid. Kõik huvilised on teretulnud.

Orientalistikakabinet

ÜLIKOOLI KLUBIS

DISKOÕHTUD

iga nädal reedest pühapäevani ja teisipäeviti klubis,

kolmapäeviti Narva mnt. 27 kohvikus.

Algus kell 21.

ÜLIÕPILASPILET KAASA!

* * *

KULTUURIKLUBI!

Tuleme kokku teisipäeval, 21. septembril kl. 18.

LOENGUD ROOTSI KIRJANDUSEST

(seekord rootsi keeles)

Rootsi lektor Halliki Mälk kõneleb reedeti kl. 12-14. Koht: ph. 305.

Need, kes võtavad osa loengutest sel sügisel (5 korda) ja tuleval kevadel (7 korda, vanemast kirjandusest) ja on lugenud vähemalt kolm tuntud romaani, võivad teha ühepunktieksami rootsi kirjanduses.

1.10 Neli suurt sajandivahetuse kirjanduses: Selma Lagerlöf, Gustav Fröding, Verner von Heidenstam ja Erik Axel Karlfeldt.

15.10 Kirju rida: flanöörid Hjalmar Söderberg ja Bo Bergman; moodsad Hjalmar Bergman ja Viis Noort (De Fem Unga); poeedid Dan Andersson, Karin Boye ja Hjalmar Gullberg.

29.10 Suured realistid: Jan Fridegård, Ivar Lo-Johansson, Vilhelm Moberg ja Moa Martinson.

5.11 Nobeli auhinna saajad: Pär Lagerkvist, Harry Martinson ja Eyvind Johnson.

19.11 Praegu töös: Sara Lidman, Göran Tunström, Torgny Lindgren jt.

ROOTSI KEEL ALGAJATELE...

Kevadsemestriks 1994 on lubatud rootsi keele kursus kõrvalainena algajatele. 15-le kohale on ennast kirja pannud juba tublisti üle kahekümne tudengi. Aga asi vajab täpsustamist. Esiteks: kevadel algav rootsi keel kõrvalainena, algajatele, on kaks korda nädalas (kolm semestrit), annab semestris kaks õppenädalat, kuid diplomipunkte ei anna. Teiseks: kui ammuoodatud rootsi keele professor ka kevadeks 1994 Tartu ei ilmu — jääb seesama kõrvalaine kursus täiesti ära!

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2164. Tiraaž 1500.

☎ 35 180

Tartu Ülikooli
Raamatukogu

NR. 26 (1723)
REEDE,
24. SEPTEMBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB!
30. OKTOOBRIL
ALGAVAD
ÜLIKOOLIS
SAKSA KULTUURI-
PÄEVAD!!!

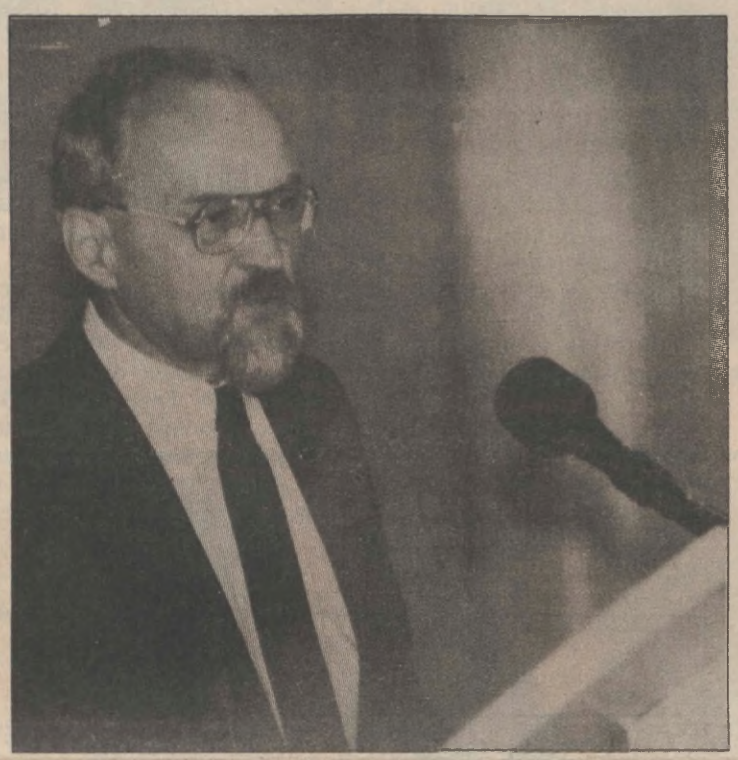
Kui tahame anda parimat haridust

Rektor professor PEETER TULVISTE

Rektori valimiste aegu leidis üldist aktsepteerimist seisukoht, et Tartu Ülikoolis tehtagu Eesti parimat teadust ja antagu Eesti parimat haridust. Muuhulgas tähendab see, et iga õppejõudude ja teadurite valimine peab andma meile nii tugevaid õppejõude ja teadureid kui võimalik. Paraku näitavad hiljutised valimised, et mõnel alal valitakse dotsendiks inimene, kes ei anna mõõtu välja. Mida teha?

Esiteks: instituut (osakond) hoolitsegu selle eest, et konkursist saaks teada ja võtaks seda tõsiselt igaüks Eestis (mõnel juhul ka väljaspool Eestit), kes sellele kohale põhimõtteliselt sobida võiks. Pole tähtis, kas potentsiaalne kandidaat on kuskil ametis või mitte, kas ta elab Tartus või Tallinnas või veel kuskil jne. (Praegusel kitsal ajal ongi ehk võimalik Tallinna teadusinimestele selgeks õpetada, et: 1. Tartu on linn Eestis, kus Rootsi kuningas Gustav II Adolf asutas 1632. aastal ülikooli, mis ikka veel tegutseb; 2. Tartu ei ole Tallinnast mitte väga palju kaugemal kui Tallinn Tartust.) Tähtis on, et ülikool teeks talle tõsise ettepaneku konkursis osaleda. Tagatud töökohti teadlaste jaoks on praegu vähe ja ülikooli kohad on paremini tagatud kui muud.

Sellepärast: professori, dotsendi, vanemteaduri, teaduri kohale konkursi väljakuulutamisel esitab instituudi (osakonna) juhataja ülikooli teadussekretärile Eesti parimate võimalike kandidaatide ammendava nimekirja, ja pr. Veera Ant saadab igaühele konkursiteate ja -tingimused koju kätte koos kirjaga, milles ülikool teeb ettepaneku kandideerida. Peale kõige muu on see teatud tunnustuse märk. Veel parem kui instituudi (osakonna) juhataja peab lisaks ka ise läbirääkimisi võimalike kandidaatidega. Kui need asjad on tegemata ja konkurss jääb kesiseks, siis on rektoraadi kohus küsida, kas üks või teine instituut või osakond ikka tahab olla omal alal parim paik Eestis või peetakse seal kuskil plaane, mis inimlikult mõistetavad, aga ülikooli jaoks hukatuslikud. Lühidalt: lõpp protektsionismile! Lõpuga läheb muidugi aega, aga ehk on see õige koht alustamiseks.

❐ *Kas meie instituudid ja osakonnad tahavad olla oma ala parimad Eestis ?*

Teiseks: mõnel alal ei leia me ka parima tahtmise juures sobivaid kandidaate **dotsendi** kohale. Tihti on üksainus kandidaat, kes on varem töötanud kas selsamal või vanemõpetaja või assistendi kohal samas allasutuses. Tema näitajaid ei saa võrrelda teiste kandidaatide omadega ja üleüldist dotsendinõuete miinimumi on raske või võimatu sõnastada. Ilmselt tuleb neid sel juhul võrrelda sama instituudi (osakonna) tugevate dotsentide näitajatega, pöörates erilist tähelepanu viimase 5 aasta saavutustele. Kes seda võrdlust välja ei kannata, saagu või jäägu lektoriks või assistendiks, kuni ta näitajad paranevad või kuni tuleb parem kandidaat.

Ei taha dotsentide valimistega enam põhjust anda niisugusteks etteheideteks nagu need, mida pidime kuulama pärast korraliste professorite valimisi. Pigem heidetagu meile õppejõudude ja teadurite valikul ette rangust kui leebust. See on ka vastus küsimusele, miks rektoraat on viimasel ajal sekkunud dotsentide valimistesse. Kus kõik korras on, seal ei sekku!

Goethe Instituudi poole võib julgesti pöörduda

Septembri viimasel päeval algab Tartus Saksa kultuurinädal. Selle korraldab Rilas asuv Goethe Instituut koos Saksa saatkonnaga. Ülikoolis on pearaskus raamatukogul ja saksa filoloogia õppetoolil. Paar nädalat tagasi viibis Tartus Goethe Instituudi direktor dr. FRIEDRICH WINTERSCHEIDT.

Hr. Winterscheidt ütles, et Saksa valitsus on väga huvitatud kultuurikontaktidest teiste riikidega ning et üks kultuurikontaktide organiseerijaid ongi Goethe Instituut. «Ka kultuur on üks osa välispoliitikast. Kui välispoliitika esimene alussammas on poliitika ise ja teine majandus, siis kolmandaks ongi kultuur.»

Goethe Instituut koordineerib tegevust nii Lätis, Leedus kui Eestis. Ta ise on ametis eelmise aasta märtsist. Goethe Instituudil ei olevat Johann Wolfgang Goethega midagi ühist peale nime. Siduvaks on aga humanism ja kultuur. Instituut ei tegele ainult kultuuriürituste organiseerimise ja uute suhete loomisega, vaid suutvat pakkuda näiteks üliõpilastele, õpetajatele ja teadlastele ka stipendiume. «Töö on mitmekülgne, kuid see sõltub ka sellest, millist informatsiooni Balti riikides meilt oodatakse,» ütles hr. Winterscheidt.

Kultuurinädala kõige olulisemaks sündmuseks peab Goethe Instituudi direktor Saksa ja Eesti kirjastajate kohtumist. Tartusse on oodata näiteks Frankfurdi raamatumessi organiseerijat P. Weidhaasi. Kutsutud on ka Saksa ja Eesti kirjanikke.

Niisugust näitusi, kontserte ja kohtumisi sisaldavat kultuurinädalat rohkem ei korraldatavat. Loodetakse uute kontaktide tekkimist ning sisuka koostöö jätku raamatukogu ja saksa filoloogide vahel. Hr. Winterscheidt lausus, et meelsasti teeksime koostööd ka teiste erialade esindajatega, nagu näiteks sotsioloogide, filosoofide, arstide, loodusteadlaste ja teistega. Samuti loodab ta, et kultuuripäevadest võtavad osa paljud huvilised.

VARJE SOOTAK

SAKSA KULTUURIPÄEVAD TARTUS

● **Neljapäeval, 30. septembril kl. 15 avatakse** raamatukogu kataloogisaalis SAKSA LIITVABARIIGI RAAMATUTE NÄITUS.

● **Kl. 15.30—18** konverentsisaalis SAKSA JA EESTI KIRJASTAJATE KOHTUMINE «SAKSA KIRJASTUSPOLIITIKA ENNE JA PÄRAST ÜHINEMIST».

● **Kl. 20** raamatukogus kirjanike RAINER KIRSCHI JA HANS-JOACHIM SCHÄDLICHI LOOMINGU ÕHTU.

● **30. septembrist 3. oktoobrini iga päev kl. 9—21 töötab** raamatukogus käsipressil kirjastuse «Berliner Handpresse» esimees WOLFGANG JÖRG. Võib saada samas trükitud suveniire.

* * *

● **Reedel, 1. oktoobril** avatakse filosoof JOHANN FRIEDRICH HERBARTI tööde näitus.

* * *

● **4.-6. oktoobrini** kollokvium «TARTU/DORPATI ÜLIKOOLI JA SAKSA KÕRGKOOLIDE KOOSTÖÖ MÖÖDUNUD KAHEL AASTASAJAL».

● **4. oktoobril kl. 18** aulas SUUR KLAVERIÕHTU Haydni, Schumanni, Komarova ja Brahmsi teostest. Esitab LARS VOGT Hannoverist.

● **4. oktoobril** filmiklubis Edgar Reitzi film «TEINE KODUMAA».

* * *

● **Laupäeval 9. oktoobril kl. 18** esitab KEELPILLIANSAMBEL Münnchenist «HUBER & ZAPF» aulas euroopalikku alpi piirkonna muusikat.

* * *

NB! Lähemalt loe 3. leheküljelt ning jälgi reklaami!

TÜ VALITSUSES

21. septembril

● **Eesti teadlaste biograafilise leksikoni koostamist tutvustas Sirje Tamul ajaloomuuseumist.** Seda on asunud koostama Teadusajaloo ja Teadusfiloloogia Eesti Ühendus, kes palubki abi ja kaastööd ülikoolis tegutsenud ja tegutsevate teadlaste kohta. Teaduskondadele jagati esialgne materjal paranduste ja täienduste tegemiseks, mida oodatakse tagasi 20. oktoobriks.

● **Stipendiumifondi** otsustas valtisus jagada nii, et septembri ja oktoobri eest makstakse kõigile, s.t. nii üliõpilastele, magistrantidele kui ka doktorantidele vastavalt vabariigi määrusele. Eelmisel koosolekul leiti, et pealinnas tuleb olukorda selgitada ja raha juurde küsida (valitsus polnud arvestanud, et II poolaastal on rohkem magistrante ja doktorante). Kiri on teele saadetud.

● **Arutati 24. septembri nõukogu päevakorrapunkti politoloogia õpetamisest.** Valitsuse liikmed olid nõus otsuse projektiga, mis näeb ette filosoofiateaduskonna politoloogia osakonna üleviimise sotsiaalteaduskonda.

● **Jätkus ainesüsteemide õppekorralduse arutelu.** Valitsus võttis vastu käskkirja projekti.

● **Arutusel oli TÜ nõukogu tööplaan.**

● **Vaadati läbi ka majandusteaduskonna arengukava,** mis on samuti üks reedese TÜ nõukogu koosoleku teemasid.

● Tutvumiseks ja ettepanekute tegemiseks jagati teaduskondadele **mitu projekti,** sealhulgas TÜ töösisekorra eeskiri jt.

● **Valitsus esitas TÜ nõukogule kinnitamiseks TÜ apteegi põhikirja.** Toetati arstiteaduskonna nõukogu ettepanekut tuua TÜ farmaatsiainstituudi juurde iseseisva juriidilise isikuna TÜ apteek. Selleks on kavandatud kesklinna ja «Tamme» apteek.

● **Valitsuses avaldati arvamust ka bioloogia-geograafiateaduskonna dekaani prof. Toivo Maimetsa kirja kohta.** Selles sisaldus mitmesuguseid lahendamist vajavaid ülikooli probleeme, ja see oli saadetud rektoraati vastavalt TÜ nõukogu augustikuu koosolekul prorektor Jaak Aaviksoo ettepaneku põhjal avaldada oma arvamusi ja pakkuda lahendusi. Valitsuse liikmed leidsid, et tõstatud probleeme on olemas, nõus ei oldud kirja tooniga.

KROONIKA ● KROONIKA

Majandusteaduskonna dekaan on Janno Reiljan

Janno Reiljan on sündinud 1951. aastal Võrumaal talupidaja perekonnas. 1970. aastal lõpetas Fr. R. Kreutzwaldi nim. Võru I Keskkooli ja astus TRÜ majandusteaduskonda majandusküberneetika erialale. Ülikoolidiplomi omandamise järel oli kaks aastat stažöör-uurija. 1978—1980 oli sihtaspirantuuris Moskva RÜ majandusliku arvestuse ja analüüsi kateedris. 1980. aastal kaitses kandidaadikraadi teemal «Matemaatilis-statistiliste meetodite kasutamine ettevõtete majandusanalüüsis». 1981—1988 oli ta TÜ majandusküberneetika ja statistika kateedri assistent, vanemõpetaja ja dotsent. Õpetas väga erinevaid statistilisi ja analüütilisi aineid. Teadustöö oli suunatud statistika-, analüüsi- ja otsustusteooria kokkupuutepunktidele. 1991. aastal kaitses J. Reiljan TÜ erialanõukogus majandusdoktorikraadi teemal «Majanduslike otsustuste analüütiline alus».

1989. aasta algusest juhib teaduskonnas välismajanduse eriala loomist ja väljaarendamist. 1992. aastal valiti välismajanduse korraliseks professoriks.

Ta on stažeerinud kolm korda pikemaajalise stipendiumiga Saksamaal: 1983—1984 10 kuud Bonni ülikoolis, 1989—1990 10 kuud ja 1992. aastal 3 kuud Kieli Ülikoolis. Sel suvel täiendas ennast Bentley Kolledžis USA-s.

On ligikaudu 100 teadusliku töö ja enam kui 60 publitsistliku kirjutise autor.

Abielus. Perekonnas üks poeg.

* * *

● Millised on meie majandusteaduskonna peamised arenguprobleemid?

Teaduskonna perspektiivid panime paika kolme-nelja-aastase kollektiivse arutelu alusel sel suvel Bentley Kolledži komisjoni ühisformuleeringuna esitatud strateegilises arengukavas. Uue õppeplaani sisseviimine on jõudnud juba kolmandasse aastasse — ühtse kaheaastase baasõppe lõpetanud üliõpilased valisid sel sügisel kaks spetsialiseerumise suunda (peaainet) kuuest (edaspidi kaheksast) võimalikust. Seega lõpetame järgmisel aastal ülemineku arenenud riikides kasutatavale stuudiumile.

Peamised probleemid on majandusteaduskonnas järgmised: uute õppeainete sisukamaks muutmine, vormi lihvimine ja omavaheline koordineerimine; üliõpilaste varustamine õppekirjandusega (eelkõige loengukonspektide tekstidega); üliõpilaste kirjaoskuse (kursuse- ja diplomitööde juhendamise kvaliteedi) oluline parandamine; õppejõudude aktiivsuse suurendamine teadustöös (eriti ülikooliväliste finantseerimisallikate otsimisel); õppejõudude võõrkeeleoskuse (eriti inglise keeles) parandamine; teaduskonna struktuurireformi esimese etapi lõpetamine, et luua arengule stabiilne organisatsiooniline alus; teaduskonna ruumikitsikuse leevendamine.

Õppejõudude madal palgatase on kogu ülikooli mure, kuid majandusteaduskonna töötajatele ja lõpetajatele tehakse ettevõtluses eriti soodsaid ettepanekuid. Paljud head õppejõud on juba teaduskonnast lahkunud, magistriõppesse jäänud noored ei suuda materiaalset kitsikust kaua taluda ja otsivad kõrvalteenistust. Kui palgaprobleemile ei leita kiiret lahendust, siis ei teki võimalustki personali uuendamiseks ja arengupotentsiaal ammendub paratamatult. Palk peab otseselt sõltuma iga õppejõu õppe- ja teadustöö koormusest ja tulemuslikkusest.

TÜ majandusteaduskonnal on tegelikult tugev kaasaegsete teadmiste, suure vastutustundega initsiatiivikas tuumik, kelle töö tulemusena on kristalliseerunud teaduskonna peamised töösuunad. Nüüd on ülesandeks teaduskonna kõigi liikmete stimuleerimine ja kaasahaaramine pingeliseks tööks. Kes sellega kaasa ei tule, peab paratamatult kõrvale astuma.

TÄNU

Raamatukogu tänab lahke abi eest **Mart Velskerit, Tiina-Evika Paldrokki, Leelo Keevallikut, Lagle Heinlat, Ester Võsu, Andres Tubergi, Arp Külmkinga ja Villu Kadakat**, kes aitasid tassida Goethe Instituudist saabunud Saksa kultuuripäevade materjale.

* * *

Rektori käskkirjas avaldati tänu eeskujuliku töö eest vanemraamatukoguhoidjale **LEA TRIKKANTILE**, kellel möödus 40. tööjuubel.

Pikaajalise koostöö eest pälvis tänu ja head soovid mõnusaks pensionipõlveks rakendusmatemaatika instituudi laborant **HELMI TERA**.

Üliõpilased rohkem liikuma!

Vilniuses olid koos Läänemeremaade kõrgkoolide rektorid. Sellest võttis osa ka rektori kt. prorektor JAAK AAVIKSOO.

● Mis ühendus on Läänemeremaade Rektorite Konverents?

Tartu Ülikool on Euroopa Rektorite Konverentsi liige, kuhu kuuluvad enamiku Euroopa ülikoolide rektorid. See on kõrghariduspoliitikat koordineeriv, nõuandev, soovitavaid otsuseid vastuvõttev kogu. Neli aastat tagasi asutati Gdanskis samadest printsiipidest lähtuv regionaalne organ, kuhu kuuluvad Läänemeremaade kõrgkoolid, sealhulgas ka Kaliningradi, Petroskoi ja Peterburi kõrgkoolid. Viimastest sel korral osalejaid ei olnud. Rektorid on igal aastal koos käinud. Varem on oldud Gdanskis, Visbys ja Kielis, kus osales prof. Jüri Kärner. Sel korral peeti üritus esmakordselt Baltimaades ja korraldajaks oli Vilniuse Ülikool.

● Mida arutati ja mida meile kasulikku kaasa saite?

Põhiettekanded olid Balti riikide rahvusvahelisest koostööst, mis puudutas just Leedu, Läti ja Eesti kõrgkoole. Siin tulid välja mitmed probleemid, pakuti koostööskeeme, ka Euroopa Majandusühenduse poolt jm. Samuti tutvustati Eurofakulteeti jt. Kokkuvõtlikult oli see informatsiooni vahetamine ja ka üksteise tundmaõppimine. Kuluarivestlusest on alati palju rohkem kasu kui ametlikest ettekannetest. Leppisime kokku, et rohkem tuleks toetada üliõpilaste liikumist ja liberaalsemalt suhtuda õppekavade erinevustesse, s.t. teatud piirangutesse, nagu näiteks punktide puhul, mis ei vasta alati täpselt teise ülikooli omadele. Tegelikult kompenseerib selle välismaa kogemus, mis tudengile osaks saab.

VARJE SOOTAK

❐ *Pilk Vilniuse Ülikooli nõukogu saali.*

Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna Edustus tegutseb taas

Eelmise nädala kolmapäeval toimus Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna (TÜÜ) Edustuse kolmanda koosseisu esimene istung. Seega on kätte jõudnud taas aeg, mil üliõpilasomavalitsuse etteotsa asuvad uued juhid ja vanad lahkuvad.

Esimese koosoleku päevakorras olid traditsiooniliselt organisatoorsed küsimused. Alguses andis **TÜÜ eelmise Valitsuse esimees Indrek Ostrat** ülevaate möödunud aastal tehtust, millest võiks välja tuua ehk vaid negatiivset — TÜÜ Valitsuses jäi sisemine struktuur paika panemata, seetõttu ei teatud mitte alati, millega keegi konkreetselt tegelema peaks. Etteheiteid oli Indrek Ostratil ka Edustuse tööle — ei toiminud moodustatud toimkonnad ja oma peamise töö, otsuste tegemisega, millest valitsus peaks lähtuma, ei saadud hakkama. Positiivsetest momentidest tõi Indrek Ostrat välja vaid õppelaenusüsteemi käivitumise, mis on aidanud juba väga palju üliõpilasi.

Edasi mindi valimiste juurde. **Edustuse eesistuja** kohale esitati kaks kandidaati — **Marti Aavik ja Juhani Seilenthal**. Peale kandidaatide enesetutvustust ja küsimustele vastamist valiti TÜÜ Edustuse III koosseisu eesistujaks **Marti Aavik** 16 poolt- ja 5 vastuhäälega. Eesistuja **abiks** valiti **Eero Mikenberg**. Järgnes aga veelgi tähtsam valimine, tegemist oli valitsuse moodustajaga. Oli vaid üks kandidaat — **Jüri Seilenthal**, kes sellele kohale ka valiti häältega 19:2. Valitsuse moodustaja Jüri Seilenthal esitas tulevase valitsuse koosseisu Edustuse koosolekule kinnitamiseks sel kolmapäeval toimunud istungil.

Valimistega oli koosolek peaaegu lõppenud, jäid veel kohapeal ülestõstetud küsimised. Need käsitlesid peamiselt TÜÜ liikmemaksu suurust, rahade liikumist eelmise koosseisu ajal, kuulumist Eesti Üliõpilaskondade Liitu jne.

TÜÜ Edustuse järgmine istung on selle artikli ilmumise ajaks juba minevik ja loodetavasti kinnitati seal uue TÜÜ Valitsuse koosseis. Sellest aga infot juba järgmises lehes.

TÜÜ Valitsuse pressiteenistus

NOORMEES, MÕTLE SÜDAMELE!

Südame-veresoonkonna haigused on üks sagedasemaid surma põhjusi arenenud riikides, sealhulgas Eestis. Haigestumus koronaartõppe, eriti noortel meestel, on arvestatavalt kõrgem Põhjamaades kui näiteks Vahemeremaades. On selge, et koronaartõve tekkel on olulised nii geneetilised faktorid kui ka eluviis. Haiguste profülaktika on aga tõhusam ja odavam kui hilisem ravi. Ennetavate meetmete paremaks rakendamiseks on oluline tunda riskigruppe.

Üks varajase ateroskleroosi riskirühmi on noored mehed, kelle isa on põdenud või surnud südameinfarkti enne 55-aastaseks saamist. Mida nooremas eas saadakse infarkt, seda suurem võib olla pärilike faktorite roll, mis võib edasi kanduda ka järeltulijatele. Ateroskleroosi teoorias on uusi huvitavaid hüpoteese, mis võivad kinnitada suuremat ohtu teatud populatsioonides just meessoo esindajatel. Tõenäoliselt ka Eestis?

15 Euroopa riigis on käigus põhjalik uurimisprogramm geneetiliste ja keskkonna faktorite tähtsusest ja koostoimest ateroskleroosi tekkel. Programmi oleks võimalik lülituda ka Eestil oma riski- ja kontrollrühmaga. Uuringu objektiks on valitud 18-26-aastased selles riigis sündinud ja elanud meessoost tudengid, kelle isa on põdenud või surnud südameinfarkti enne 55. eluaastat. Programmist osavõtt on vabatahtlik, kuid arvestades Eesti küllalt väikest elanikkonda (tudengite üldarvu), on iga esitatud kriteeriumile vastava tudengi osavõtt hädavajalik. Rühmakaaslane võiks aga nõustuda olema võrdlusobjektiks. Kõikide andmete konfidentsiaalsus on tagatud. Loomulikult saab iga osaleja väärtuslikke andmeid oma tervise kohta, s.h. ka mõningate keeruliste geneetiliste uuringute valdkonnas, mis on kavas teha kõige esinduslikemates Euroopa laborites.

Lugupeetud meestudeng, palume endast teatada, et saaksite täpsustatud infot ja tingimusi, **Kardioloogia Instituuti Tallinnas (EE 0001 Tallinn, Lembitu tn. 12, tel. 661 635, M. Saava) või Tartu Ülikooli Tervishoiu Instituuti (Tartu, Vanemuise tn. 46, tel. 30 635, A. Saava).**

SAKSA KULTUURINÄDAL EESTIS

Tegelikult mitte ainult Eestis, vaid ka teistes Balti riikides, ja seda esimest korda ametliku kultuurinädalana. Peale Läti ja Leedu on üritusi ka Kaliningradis ja Peterburis.

Järgnevalt lühiülevaade raamatukokku saabunud materjalide põhjal.

KIRJASTAJATE KOHTUMINE

leiab aset neljapäeval kohe pärast raamatunäituse avamist. Teemaks on saksa kirjastuspoliitika enne ja eriti pärast ühinemist. Sellest võtavad Saksa poolelt osa **Heinfried Henniger** Berliini kirjastuse «Eulenspiegel» juhataja, kirjanik **Rainer Kirsch** ja **Hans-Joachim Schädlich** Berliinist ja Saksa Raamatukaubastuse Börsiühingu Näituste ja Messide Osaühingu kaastööline ning Frankfurdi Raamatumessi ärijuht ja direktor **Peter Weidhaas.**

«BERLINER HANDPRESSE»

Maalikunstnik ja graafik **Wolfgang Jörg** demonstreerib trükikunsti kui käsitööd. Töökoja asutas Berliinis 1961. aastal rühm maalikunstnikke ja graafikuid. Nad otsivad kirjandusliku väärtusega uusi ja vanu tekste, illustreerivad neid originaalgraafikaga ning avaldavad bibliofiilsete trükistena. Raamatud laotakse ja trükitakse käsitsi. Kolmel päeval saab seda tööd jälgida ka raamatukogus.

JOHANN FRIEDRICH HERBART (1776—1841)

Oldenburgist pärit filosoof, pedagoog ja psühholoog J. F. Herbart oli Kanti teine järglane tema õppetoolil Königsbergi Ülikoolis. Ta elas Königsbergis peaaegu veerandsada aastat ning kirjutas seal ka oma peateosed filosoofiast ja psühholoogiast. Osales ka aktiivselt Preisi haridusreformides.

Näituse on koostanud Oldenburgi raamatukogu 1991. aastal Herbarti 150. surma-aastapäeva puhul. Välja on pandud tema loomingut enamasti tolleaegsete esitrükistena, samuti kirju, fotosid jm.

Näitust saab vaadata 1.—27. oktoobrini.

❐ *JOHANN FRIERICH HERBART 1803. – 1809. aasta vahel.*

RAINER KIRSCH
HANS JOACHIM SCHÄDLICH
PETER WEIDHAAS
HEINFRIED HENNIGER

«KULDSE KASELEHE» LUULE-VÕISTLUS

Ootame kõigilt luulehuvilistelt uusi värsse (soovitavalt 5-6 luuletust) meie sygisesele luulevõistlusele. **1. novembriks** aadressil: EE 0004 Tallinn Salme t. 12 «Kuldne Kaseleht». Õpilastel palume lisaks kodusele aadressile ära märkida ka kool ja klass või kursus, täiskasvanuil elukutse ja vanus. Võistlusele saadetavate luuletuste teema ei ole millegagi piiratud, saata võib ka lyyrilist lyhiproosat. Tulemused selguvad ja võitjad saavad auhinnad jõuluks, paremini osalenud võtame vastu Eesti Luuleliidu liikmeks. Paremad luuletused avaldame ajakirjanduses ja hiljem kogumikuna. Palume yhendust võtta ka nendel, kes on huvitatud oma luulekogu trykis väljaandmisest.

Eesti Luuleliit

Tudengite kultuurihuvid

(Algus üleeelmises lehes)

- **Üliõpilaspõlves muutuvad lugemisharjumused**
- **Kunstiga tegeleb 35,1% üliõpilastest**
- **Religioon on omaette väärtuseks 63% üliõpilastest**

● **Lugemine** on traditsiooniliselt ilmselt kõige iseloomulikum inimese üldkultuurilise taseme tunnus. Eestlasi peetakse üldiselt suurteks raamatulugejateks, veel enam tudengeid.

Küsitlusest selgus, et ühe raamatu (ilukirjandusliku või populaarteadusliku) loeb nädalas 21,9%, paar raamatut kuus 32,9%, ühe raamatu kuus 34,2% ja veel harvem 11% üliõpilastest. Kahjuks ei tehtud eraldi arvestust ilukirjandusliku ja (populaar)teadusliku kirjanduse kohta. Võib oletada, et teadusliku kirjanduse osakaal on suurem, kuna kohustusliku (soovitava) erialakirjanduse maht on tudengitel küllaltki ulatuslik, nii et ilukirjanduse lugemiseks jääb soovitust vähem aega. Järelikult tudengipõlves lugemisharjumused muutuvad, seda tõestab ka uurimus. Lugemisharjumused pole muutunud kõigest 15,1%-l üliõpilastest, enamik on hakanud vähem (!) lugema ja rohkem valima. Lugemisharjumuste muutumise põhjustena oli eelkõige nimetatud aega, aga veel ka raha ja huvide muutust. Üle poole tudengitest (60,3%) ostab rohkem kui kolm raamatut poole aasta jooksul.

* * *

● **Kujutav kunst** on üks tinglikumaid kunstiliike, mille vastuvõtt nõuab teatavaid eelteadmisi. Kunstinäitusi külastavad tudengid küllaltki sageli, ainult 8,1% ei külasta näitusi kunagi. Kõige populaarsem näitus oli tudengite hulgas viimasel ajal «Naine fotokunstis». Uurimuse andmetel tegeleb (pidevalt või vahetevahel) ise kunstiga 35,1% üliõpilastest, mis on küllaltki suur arv. Kunst peaks tudengite arvates olema eelkõige originaalne, vähem oluliseks peeti ilu, põnevust ja lihtsust. Eesti kunstiga on TÜ tudengid rohkem kursis kui maailma omaga, seda eriti kaasaegse kunsti osas. See on ka loomulik, sest kaasaegse maailmakunsti kohta on meil infot suhteliselt vähe. Kõige paremini tundsid tudengid oma tööde järgi eesti kunstnikku E. Wiiraltit.

* * *

● **Religioon** praeguses Eestis vääriks eraldi uurimist. Võib öelda, et Eestis valitseb religiooni buum, mis on tingitud inimeste sisemisest ebakindlusest ja ühiskonna avatusest kõigele uuele — ka uutele religioonidele. Uurimuses tunti huvi üldisemalt religiooni kui kultuuri ühe tahu vastu. Religiooni loeb enda jaoks väärtuseks 63% üliõpilastest. Usupühi tähistab regulaarselt 21,9%. Tudengitel paluti nimetada nende maailmavaatega kõige sobivam religioon. 37,8% (!) üliõpilastest jättis küsimusele vastamata, 33,8% (ainult) pidas selleks religiooniks kristlust, 17,6% budismi, nimetatud oli veel ka teisi maailmareligioone.

Oli väga huvitav teada saada, kuidas tunnevad tudengid kümmet käsku, mille najale meie kristlik kultuur on tegelikult ehitatud. Neid üliõpilasi, kes ei teadnud ühtegi käsku või kes olid jätnud küsimusele vastamata, oli viiendik.

Vastanutest teadis esimest käsku «Sul ei tohi olla muid jumalaid minu kõrval!» 36,5%, teist käsku «Ära võta Issanda, oma Jumala nime asjata suhu!» 32,4%, kolmandat käsku «Pühitse hingamispäeva!» 35,1%, neljandat käsku «Austa oma isa ja ema!» 39,2%, viiendat käsku «Ära tapa!» 47,3%, kuuendat käsku «Ära riku abielu!» 25,7%, seitsmendat käsku «Ära varasta!» 48,6%, kaheksandat käsku «Ära tunnista valet!» 39,2%, üheksandat käsku «Ära ihalda oma ligimese maja!» 9,5% ja viimast kümnendat käsku «Ära ihalda oma ligimese naist, sulast, ümmardajat, härga, eeslit, ega midagi, mis kuulub temale!» 58,1% üliõpilastest.

❐ *Tudeng on ikka joonistanud. Ka karikatuure. See Margus Sanglepa joonistus meenutab paljudele ühe eriti tähtsa päeva ootust, mida enam õieti tulemas pole. Karikatuure ja miks mitte ka igasuguseid muid joonistusi avaldaks toimetus aga heameelega edasi. Ootame!*

Viimase kahe käsu puhul tekkis segadus, sest sageli oli kirja pandud kahe viimase käsu hübriid — «Ära himusta oma ligimese vara!». Sageli oli kirjutatud eraldi käsuna veel «Ära himusta oma ligimese naist!», sellisel juhul jäi välja kuues käsk, järelikult need kaks samastati omavahel. Teatud üldistusega võib väita, et kõige paremini teatakse seda, et «ei tohi tappa» ja «ei tohi varastada», st. võtta seda, mis kuulub sinu ligimesele.

ANU REINTAL,
sotsioloogia III k.
(Järgneb)

Uusi trükiseid TÜ kirjastus- ja trükiosakonnalt juulis ja augustis

Eevi Maiste. Kliiniline ehhokardiograafia. Tartu 1993, 600 eks., 156 lk.

Jaan Loko. Kulturism I. Tartu 1993, 500 eks., 92 lk.

Atko Viru, Nikolai Jakovlev. Spordifüsioloogia ja -biokeemia ajalugu. Tartu 1993, 500 eks., 120 lk.

Matemaatilise füüsika ülesannete kogu. M. Fischer, I.-I. Saarniit. Tartu 1993, 300 eks., 108 lk.

Tekste kriminaalõiguse ajaloost. II osa. XVII-XIX sajandi kriminaalõigus. Jaan Sootak. Tartu 1993, 500 eks., 112 lk.

Koolimatemaatika XX. Metoodilisi materjale matemaatikaüliõpilastele ja =õpetajatele. Tartu 1993, 300 eks., 48 lk.

Proceedings of the Third Symposium on Programming Languages and Software Tools. Kääriku, Estonia. August 23—24 1993. Tartu 1993, 200 eks., 146 lk.

Research in Medicine 1993. Proceedings of the Meeting. October 7-th, 1993. Tartu 1993, 400 eks., 176 lk.

Eesti koolinoored vabadusvõitluses. 20. veebruaril 1993. a. Tartu Ülikooli aulas toimunud Eesti Vabariigi 75. aastapäevale pühendatud konverentsi materjalid. Tartu 1993, 1000 eks., 72 lk.

Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonna metsaosakonna üliõpilased (1920—1944). Tartu 1993, 1000 eks., 80 lk.

Kleio 7. Ajaloo ajakiri 1993. Tartu 1993, 800 eks., 64 lk.

LÕUA-POOLIK

Naine on usklik, aga mees parandamatu alkohoolik. Ka pühal jõululaupäeval on mees end täis joonud. Naine otsustab mehe sellest hoolimata kirikusse viia. Mees on kelgul küljeli, tee vilets. Naine puhkab ja ohkab kurvalt. Mees kuuleb seda ja toriseb: «Mis sa ohkad, vana nõid. Teised käivad jala. Meie sõidame ja sa veel ohkad.»

* * *

Tulvavesi ulatub juba maja ukseni. Ülemteener astub mõõdetud sammudega raamatukogusse: «Milord, kui te vabandate...»

«Ma ju ütlesin, et mind praegu ei segataks. Keda te siis teatate?»

«Thames, milord.»

* * *

Ema sai uue kasuka. Pojake vaatab tükk aega kasukat ja lausub siis:

«Kui palju peab üks vaene loom kannatama, et sina niisugust kasukat võiksid kanda?!»

«Nonoh!» sai ema tigedaks. «Sa ei tohi niiviisi oma isa kohta öelda!»

* * *

«Hallo! Kas see on kiirabi?»

«Ärge tehke rumalat nalja. See on telefonitoru.»

* * *

«Miks te nii kurnatud olete, Rabinovitš? Teid on kohe kole vaadata.»

«Mis seal imestada, läksin hipodroomile, seal oli rahvast murdu, keegi astus mulle jala peale ja kingapael läks lahti. Kummardusin seda kinni siduma, kuid sel hetkel pandi mulle sadul selga.»

«Ja mis siis?»

«Jõudsin finišisse kolmandana.»

* * *

«Palun üks lennukipilet.»

«Kuhu?»

«Ükspuha. Peaasi, et stjuardess oleks ilus.»

* * *

Kohtuvad kaks sõbrannat.

«Jumal hoidku! Oled see sina, Jenny?! Me pole juba seitse aastat teineteist näinud. Küll sa oled vanaks jäänud!»

«Jaa, kallis Britta. Minagi tundsin su ära ainult kübara ja kostüümi järgi.»

* * *

Kaardimoor kliendile: «Näen maetud aaret.»

«Tean. Mu naine räägib sellest iga päev. See on ta esimene mees.»

* * *

Arst: «Kes ravis kadunut?»

«Mitte keegi. Ta suri ise.»

* * *

«Kaebealune, olete kohutavalt haavanud kaebajat. Millise riistaga te seda tegite?»

Kaebealune: «Ei ühegi riistaga, härra kohtunik. See kõik on käsitöö.»

VALDO JAHILO naljakogust

KAS ÜLIKOOL IKKA JÄÄB TARTUSSE? Mässavad?

22 žurnalistika osakonna õppejõudu on pöördunud avaldusega rektori, üliõpilaste ja vabariigi üldsuse poole. Pöördumises öeldakse, et seoses õppejõudude väga suure ja vastutusrikka tööga Eesti ajakirjanduses, eriti ajakirja «Fosforiit» toimetuses ning leivalisa teenimisega Kirde-Eesti kaevandustes pole neil enam võimalik jätkata õppetöö tegemist Tartus. See ei tohi aga mingil juhul tähendada lõppu ajakirjanike ettevalmistamisele ülikoolis. Seepärast on žurnalistika osakonna õppejõud, lootes ülikooli juhtkonna ja üliõpilaste mõistvale suhtumisele, vastu võtnud otsuse viia osakond Kohtla-Järvele. Ruumikad loengusaalid koos videotehnikaga on soodsatel tingimustel lubanud välja üürida kaevurite kultuurimaja. Endisest tihedam side praktikaga annab kahtlemata võimaluse tõsta oluliselt praktilise ajakirjandusõpetuse kvaliteeti. Kui ka kõik üliõpilased, kes praegu žurnalistika osakonnas õpivad, ei soovi siirduda Kohtla-Järvele, pole õppijate vähesust tarvis karta. Sobivad üliõpilased leitakse Kohtla-Järvelt ja selle lähemast ümbrusest.

Ühtlasi teatavad 22 allakirjutanud õppejõudu, et kuulduse üliõpilaste nõudmisest viia žurnalistika osakond Tartust Tallinna (vt. ajalehti «Post» 11. sept. ja «Liivimaa Kuller» 16. sept. 1993) on kollase ajakirjanduse heade tavade kohaselt tugevasti liialdatud.

T. Žurnalist

info ● info ● info

DOKTORITÖÖDE KAITSMISI

Toomas Tamm kaitseb oma doktoritööd «Solvendiefektide kvantkeemiline modelleerimine» reedel, 8. oktoobril kl. 14 ph. aud. 102. Oponeerivad Tapani Pakkanen (Joensuu Ülikool) ja Kristjan Haller (TA Füüsika Instituut).

MAGISTRITÖÖDE KAITSMISI

Keemiaosakonna magistrikomisjonis kaitsevad oma magistritöid keemiamagistri kraadi taotlemiseks:

Uko Maran «Ab Initio and Semiempirical Study of the Menshutkin Reaction». Retsensendid prof. Ants Tuulmets ja dots. Uldo Mölder.

Kaitsmine toimub teisipäeval, 28. septembril keemiahoone aud. 320 kl. 14;

Martin Lepiku «Lektiin-sorbentide süntees ja kasutamine muskariinse retseptori määramiseks». Retsensendid dots. Uno Mäeorg ja dots. Ello-Rahel Karelson.

Kaitsmine toimub teisipäeval, 28. septembril keemiahoone aud. 320 kl. 15.30;

Kaido Tammeveski «Hapniku redutseerumisreaktsiooni uurimine klaassüsinikul ja vaakumaurustatud metallkatetel». Retsensendid dots. Juha Ehrlich ja dots. Enn Lust.

Kaitsmine toimub teisipäeval, 28. septembril keemiahoone aud. 320 kl. 17.

* * *

Neljapäeval, 30. septembril kl. 14.15 kaitseb ph. aud. 307 oma magistritööd «Kohaliku omavalitsuse tegevuse kontroll» õigusteaduse kraadi taotlemiseks **Vallo Olle.** Tööga saab tutvuda raamatukogus.

ERIKURSUSE

«Kultuuriväärtuste kaitse, konserveerimine ja restaureerimine» loengute algus on esmaspäeval, 4. oktoobril keemiahoone aud. 216 kl. 16. Osavõtt kõigile soovijaile vaba. Samas võimalus loengu aega edasiseks täpsustada.

TULLIO ILOMETS

TÄNAVAKORVPALL

kolmeliikmelistele meeskondadele toimub pühapäeval, 3. oktoobril kl. 12 Ujula 4 spordihoones. Registreerida saab 1. oktoobrini spordikeskuses.

UUS NÄITUS RAAMATUKOGUS

Eilsest saab raamatukogus vaadata raamatunäitust — fil. dr. Vello Helk 70.

ÜLIKOOLI KLUBIS

Reedel, 24. septembril kl. 21 SUUR SÜGISE ALGUSE PIDU

koos ansamblitega «JASKAR» ja «HENDRIK LÄTI».

* * *

Laupäeval ja pühapäeval diskoõhtud algusega kell 21.

* * *

Esmaspäeval, 27. septembril kl. 21 TECHNOPIDU (jälgi reklaami!).

Teisipäeval, 28. septembril disko klubis ja kolmapäeval, 29. septembril Narva mnt. 27 kohvikus.

ÜLIÕPILASPILET KAASA!

TÕLKEHUVILISTELE

27.—29. septembrini esineb loengutega tõlketeooriast tuntud tõlketeoreetik **Göttingeni Ülikoolist prof. Horst Turk.**

Loengud toimuvad järgmiselt:

E 27.09 kell 16—18 km. 219, 18—20 km. 219.

T 28.09 kell 16—18 km. 218.

K 29.09 kell 16—18 km. 216, 18—20 km. 216.

Lisaks peab tä teisipäeval, 28. septembril kell 18—20 km. 212 loengu teemal «Jahrhundertwenden in der Literatur. Zur europäischen Perspektivierung am Beispiel Fontanes: der «Schach von Wuthenow»».

KAASAEGSE HIINA KEELE KURSUSTELE

registreeritakse kõiki soovijaid **igal tööpäeval** Eesti Akadeemilises Orientaalseltsis (Tiigi 78, tuba 117).

Õppetöö algab oktoobris, tunnid hakkavad toimuma kaks korda nädalas. Kursused on tasulised. TÜ üliõpilastele ja keskkooliõpilastele hinnasoodustus. Info tel. 30 805.

ESMAKURSUSLASTELE!

Spordikeskuse korraldusel toimub 5. oktoobril kl. 16 Toomemäel «Rebaste jooks», mille start on peahoone ees. Võistlema ootame 5-liikmelisi võistkondi kõikidest teaduskondadest, kus ei tohiks olla üle 3 meestudengi (vähem võib olla!). Selgitame välja kõige sportlikuma teaduskonna, sest ühe kursuse võistkondade arv **pole piiratud.** Jooksumaa ühel võistlejal ainult 400—500 m. Esindajatel tuleb võistkond registreerida spordikeskuses Jakobi 5 **30. septembril, 1. oktoobril või 4. oktoobril kella 9—17-ni.** Sealt ka täpsem info. Õhtul kell 20 on ka jooksujärgne pidu TÜ klubis, kus võistlustest osavõtnutele on sooduspilet. Loomulikult palju auhindu ja need loosiga!

Spordikeskus

Kosmograafia ja üldine kosmoloogia

Loengud algavad kolmapäeval, 6. oktoobril kell 18 ülikooli peahoones (aud. 131). Kursus lõpeb mai keskel eksami (4 AP) või arvestusega (2 AP). Eelkõige on kursus mõeldud humanitaaridele, kuid oodatud on ka teiste suundade üliõpilased. Eeltingimusteks on korralik keskharidus ja mõtlev pea.

Sügissemestri loengud (24 tundi) kirjeldavad kosmoloogia kujunemist. Antakse ülevaade milleks ja kuidas loodi astronoomia, astroloogia ning kosmoloogia läänemaailmas, mille hulka arvatakse peale Euroopa veel Egiptus, Mesopotaamia ja osaliselt ka India ning araabia maailm. Hiina, Jaapani, Kesk-Ameerika ja aborigeenide astronoomiast tehakse vaid põgus kokkuvõte. Kursus on üles ehitatud astronoomide kui isiksuste teadmiste, tegevuse motivatsiooni ja maailmanägemise tutvustamisele. Käsitletakse ka teaduslikkuse ning tõesuse mõiste arengut, põhjalikumalt antiik- ja keskajal.

Kevadsemestri loengud (24 tundi) tutvustavad käesaja kosmoloogiat. Sõlmteemad: Hubble redel. Einsteini teooria ja Friedmani mudel. Kosmoloogilised paradoksid. Antroopsusprintsiip. Universumi tekkimine ja struktuur. Ühised mõisted kosmoloogias, filosoofias, religioonis ning mütoloogias.

Kosmograafia praktikumis (12 tundi) õpitakse tundma tähtkujusid ja nimega tähti, vaadeldakse planeete, koostatakse horoskoopi ja arvutatakse liikuvaid pühi.

Seminaride (12 tundi) teemad: planeedid, tähed, jumalad. Ptolemaios — kurjategija? Teaduslikkuse võimalikkusest astroloogias. Kosmoloogia mõju kultuurile. Kosmoloogilised paradoksid ja antroopsusprintsiip. Universum kui looming?

Kursust viib läbi kosmoloogia õppetooli lektor Enn Kasak.

LOENGUD ROOTSI KIRJANDUSEST

(seekord rootsi keeles)

Rootsi lektor Halliki Mälk kõneleb reedeti kl. 12-14. Koht: ph. 305.

Need, kes võtavad osa loengutest sel sügisel (5 korda) ja tuleval kevadel (7 korda, vanemast kirjandusest) ja on lugenud vähemalt kolm tuntud romaani, võivad teha ühepunktieksami rootsi kirjanduses.

1.10 Neli suurt sajandivahetuse kirjanduses: Selma Lagerlöf, Gustav Fröding, Verner von Heidenstam ja Erik Axel Karlfeldt.

15.10 Kirju rida: flanöörid Hjalmar Söderberg ja Bo Bergman; moodsad Hjalmar Bergman ja Viis Noort (De Fem Unga); poeedid Dan Andersson, Karin Boye ja Hjalmar Gullberg.

29.10 Suured realistid: Jan Fridegård, Ivar Lo-Johansson, Vilhelm Moberg ja Moa Martinson.

5.11 Nobeli auhinna saajad: Pär Lagerkvist, Harry Martinson ja Eyvind Johnson.

19.11 Praegu töös: Sara Lidman, Göran Tunström, Torgny Lindgren jt.

ROOTSI KEEL ALGAJATELE...

Kevadsemestriks 1994 on lubatud rootsi keele kursus kõrvalainena algajatele. 15-le kohale on ennast kirja pannud juba tublisti üle kahekümne tudengi. Aga asi vajab täpsustamist. Esiteks: kevadel algav rootsi keel kõrvalainena, algajatele, on kaks korda nädalas (kolm semestrit), annab semestris kaks õppenädalat, kuid diplomipunkte ei anna. Teiseks: kui ammuodatud rootsi keele professor ka kevadeks 1994 Tartu ei ilmu — jääb seesama kõrvalaine kursus täiesti ära!

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180. O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti. Tellim. nr. 2226. Tiraaž 1500.

35 180

Tartu Ülikooli Raamatukogu

NR. 27 (1724)
REEDE,
1. OKTOOBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB!
MIDA TÄHENDAB
ÜLIKOOLILE
AASTA 2002?

LOE 2. LK.

EUROOPA PÄEV TARTU ÜLIKOOLIS

Aprillis kiitis TÜ nõukogu heaks interdistsiplinaarse (teaduskondadevahelise) Euroopa Instituudi moodustamise. Eesmärk on edendada 50 isolatsiooniaasta jooksul mõneti võõraks jäänud Euroopa tundmaõppimist (uurimis- ja õppetööd) Tartu Ülikoolis. Haarata püütakse eelkõige majandust, õigust, ajalugu ja kultuuri, et luua intellektuaalne alus Euroopasse integreerimise püüdlustele.

Euroopa Instituudi initsiatiivil korraldab Tartu Ülikool **8. oktoobril Euroopa päeva,**

mille eesmärk on teadvustada Euroopa riikidele Tartu Ülikooli rolli Eesti integreerumisel Euroopasse ja tutvuda Euroopa esindajate nägemusega Tartu Ülikooli ja Eesti arenguteest Euroopasse.

Kell 11—13 TÜ aulas toimuvale Euroopa päeva avaüritusele annab oma esinemisega kaalu **Euroopa Ühenduse asepresident Martin Bangemann.** Usun, et selles kõnes võib sisalduda väga tähtis sõnum mitte ainult Eesti, vaid ka teiste Balti riikide teest Euroopasse. Kohale oodatakse Eestisse akrediteeritud diplomaatilist korpust. Nende esindaja sõnavõtt annab ettekujutuse siin pikemat aega viibinud läänlaste nägemusest meie olukorra ja arengutee kohta.

Kui segane olukord Venemaal takistusi ei tee, siis on Tartusse oodata **president Jeltsini nõunikut akadeemik A. G. Granbergi.** Saada ülevaade suhete arengust Venemaaga on erakordselt tähtis ka läänesuunalise integratsiooni perspektiivide hindamisel.

Aulaüritus on loodetavasti heaks sissejuhatuseks TÜ professorkonna esindajate järgnevale **kohtumisele väliskülalistega TÜ rektori vastuvõtul.** Sellest võib alguse saada nii mõnigi uus koostööprojekt.

Loomulikult ei määra Euroopa päeva edukust (kasulikkust Tartu Ülikoolile) mitte ainult esinejate kõrge tase, vaid eelkõige **TÜ õppejõudude ja üliõpilaste aktiivne osavõtt. Koostöö meiega saab areneda ainult siis, kui me ise aktiivselt selleks võimalusi otsime ja partneritele pakume.**

Euroopa päeva organiseerijad ootavad kõiki huvilisi TÜ aulasse reedel, 8. oktoobril kell 11.

Prof. JANNO REILJAN,
Euroopa Instituudi direktor

KROONIKA

JÜRI SEILENTHAL ON TÜÜ VALITSUSE ESIMEES

Sündinud 28. detsembril 1970 Tartus.

Lõpetanud 1989 Tartu 2. Keskkooli ja 1993 filosoofiateaduskonna sotsioloogia osakonna. Praegu TÜ sotsioloogia magistrand.

* * *

Seoses TÜÜ uue valitsuse ametisse asumisega on õige aeg selgitada tulevikuplaane ja anda ka mõningaid veksleid edaspidise tegevuse kohta.

Praegune, 23. septembril III Edustuse koosseisu poolt ametisse kinnitatud koosseis on ennast alles uutel ametikohtadel sisse seadmas. Valitsus on moodustatud kahe eelmise Edustuse valimistel enim hääli saanud nimekirja poolt, kusjuures on olemas ka kolmandaks tulnud nimekirja toetus. Seega on tegemist koalitsioonivalitsusega. Seda tõestasid veenvalt ka kaks esimest Edustuse koosolekut oma üheselt tõlgendatavate hääletustulemustega.

* * *

Eelmise TÜÜ valitsusega võrreldes on toimunud mõningad olulised muudatused. Suurenenud on valitsuse sekretäride arv, keda on endise viie asemel seitse. Lahutatud on **majandus- ja finantssekretäri,** samuti ka **kultuuri- ja haridussekretäri** ametikohad. Lisaks muidugi **pressi-, välis- ja sotsiaalsekretärid,** kes tegutsesid juba möödunud valitsuste ajal. Jääb vaid loota, et selgepiirilisem ülesannete jaotus aitab paremini hakkama saada ka igapäevase tööga. Huvitatutele teadmiseks, et täpsemaid selgitusi valitsuse sekretäride sulest võite lugeda juba järgmisest UT-st.

Milline on siis TÜÜ valitsuse tegevuskava algavaks aastaks?

Kõigepealt kirjeldaksin valdkondi, millega on tegeldud ka kahe eelmise Edustuse ajal.

● **Suhted riigivõimuga** on põhiliseks reatudengi eluolu mõjutavaks asjaoluks. TÜÜ valitsus peabki oluliseks Eesti Vabariigi Valitsuse võimalikult soodsa suhtumise säilitamist.

● **Poole hinnaga transport** Eesti siseliinidel on kõige käegakatsutavam hüve, mille säilimise eest Üliõpilaskond oma varasematel aastatel seisnud on.

● **Õppelaenude süsteemi** mugavamaks ja soodsamaks muutmine on samuti tähtsal kohal riigivõimuga peetavatel läbirääkimistel, kuid edu sõltub peamiselt Eesti riigi majanduslikust arengust. Laenufondi tehtavate eelarveliste eraldiste ebapiisav määr on kõige akuutsem küsimus, kuid samuti ei tohi unustada käendajate süsteemi lihtsamaks muutmise vajadust. Lõppeesmärgina näengi isiklikul vastutusel põhinevat laenu andmise korda, mis vabastaks laenu saamise seotusest lähedaste materiaalse heaoluga.

Septembri algul taas tekkinud raskused stipendiumide maksmisel meenutasid eelmist aastat, kui stipendiumi said peaaegu kõik tudengid. Seoses õppelaenude süsteemile siirdumisega on stipendiumifondi suurus muutunud ebaolulisemaks kogu üliõpilaskonna jaoks. Sellele vaatamata leiame, et ülikool peaks kätte saama talle eelarveliselt eraldatud summad.

* * *

● **Koostöö TÜ juhtkonnaga on Üliõpilaskonnal traditsiooniliselt hea ning loomulikult loodame omalt poolt selle samasugust jätkumist tulevikus.** Kuni kõrgkoolide seaduse vastuvõtmiseni on TÜÜ Edustusel omad esindajad nii TÜ valitsuses kui nõukogus. Nende kaudu jõuavad üliõpilaste seisukohad (ka stagneerunud) professorite teadvusesse. Seoses uue seadusega muutub samuti esindatuse proportsioon ülikooli juhtorganites ja sellest tulenevalt üliõpilaskonna reaalne võimalus osaleda ülikooliasjade otsustamises. Lahendamist vajab näiteks kodanikukaitse õpetamisega seonduv.

* * *

Tartu linna suhtumist üliõpilaskonda mõjutavad otseselt majanduslikud kaalutlused: kui linnale EV eelarves eraldatud summas on arvestatud ülikooli olekut Tartus, on ka koostöö laabunud. Heaks näiteks sellest on sotsiaalameti toiduabi eelmisel aastal.

* * *

Teiste Eesti üliõpilaskondadega on TÜÜ suhelnud peamiselt Eesti Üliõpilaskondade Liidu vahendusel. Kui lahenevad probleemid seoses EÜL-i põhikirjaga (proportsionaalsus hääletamisel) ja majandusliku tegevusega, jääb see suhtluse vorm endiseks. Reisivale tudengile on oluline rahvusvaheliste üliõpilaspiletite (ISIC) kättesaadavus. Sellegagi tegeleb EÜL.

* * *

Tööd jätkab ka **Narva mnt. paljunduskeskus,** mis Üliõpilaskonna liikmetele pakub odavaimat paljundamise võimalust linnas.

* * *

Ülikooli aastapäeva balli korraldamise põhiraskus on viimasel kahel aastal olnud peamiselt Üliõpilaskonna kanda ja ega tänavugi oma abi keelata.

Praeguse valitsuse tegevuskavas on ka mõned uued suunad:

● **Valmiv kaitsejõudude seadus** ei vasta Üliõpilaskonna arusaamade järgi ei Eesti riigi ega tudengkonna huvidele ja seetõttu on algavad vaidlused kõrghariduse ja sõjaväe seostest tõenäoliselt selle sügise üks kuumemaid vaidlusteemasid. TÜÜ valitsus on valmis asjalikuks arvamustevahetuseks.

* * *

● Koostöös ülikooli juhtkonnaga kavatseb TÜÜ valitsus luua nn. **sidustustoimkonna, mille ülesandeks jääb ülikooli avalike infomaterjalidega tegelemine ja TÜ sümboolika efektiivsem kasutamine.** Esimene katse selles valdkonnas oli TÜÜ **«Tudengikalender»,** mida on igal huvilisel võimalik osta nii üliõpilaskonnast kui ka TÜ raamatukogu müügipunktist imeodava hinnaga.

* * *

● **«Teise Käe Raamatukauplus» ehk õppekirjanduse** ja miks mitte ka konspektide komisjonimüügi korraldamine on plaanis avada juba lähemal ajal.

* * *

● Üliõpilaskonna hoogsama majandustegevuse vallandumine seisab põhiliselt **mittetulunduslike organisatsioonide seaduse** puudumise taga. Ka selle seaduse vastuvõtmist on loota veel selle aasta jooksul ja asjaolude soodsa arengu korral on tudengitele sellest palju tulu.

* * *

Lisaks eespool kirjeldatule on TÜÜ valitsusel varuks veel mõnedki head ideed. Neist aga lähemalt siis, kui asjad reaalsemad.

Soovin omalt poolt kõigile üliõpilaskonna liikmetele, ja muidugi ka teistele ülikooliinimestele jõudu algavaks aastaks.

Alates käesoleva aasta 15. septembrist olen Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna Edustuse kolmanda koosseisu eesistuja. Sündisin 18. oktoobril 1972. aastal Tallinnas. Esimesed neli aasta oma elust veetsin Pirita-Kosel ning sealtpeale Mähel. 1991. aastal lõpetasin Pirita Keskkooli. Samal aastal asusin Tartu Ülikoolis õppima ajalugu. Eelmise aasta seminaritöö kirjutasin 1904. aasta linnavolikogu valimistest Tallinnas. Nii hämmastav kui see ka on, pole nimetatud sõlmsündmust Eesti ajaloos senini põhjalikult uuritud.

* * *

Ma arvan, et ei pea kahetsema midagi. Iga löök on õpetlikum võltsidest õnnestumistest ning tihti on näiliselt ebameeldivad olukorrad viinud tulemustele, mille üle on hiljem olnud hea meel. Välisest edust olulisem on sisemine kooskõla, selgus ja ausus. Positsioonid muutuvad, aga inimene peab jääma enesele kindlaks.

Mida kavatsen teha oma ametis?

Kõige olulisem ülesanne on hoida juba olemasolevaid vajalikke süsteeme töös. Samas tuleb kindlasti muuta TÜÜ põhikirja, Edustuse koosolekukorda ning muid põhidokumente. Seda veendumust on süvendanud vestlused inimestega, kes neid kunagi koostasid. Tõenäoliselt tuleb kõne alla ka nimetuse «Edustus» muutmine. Tõsiselt tuleb kaaluda, kas muuta üliõpilaskond vabatahtlikuks või mitte.[1] Tihti võib üliõpilasele tunduda, et ta ei vaja üliõpilaskonda. Jah, kui kõht on täis, siis pole putru vaja. Meenutagem, et praeguste soodustuste eest võitlesid eelmisel aastal just

KROONIKA

MARTI AAVIK ON TÜÜ EDUSTUSE EESISTUJA

nimelt üliõpilaskonnad. Kui TÜÜ kaoks, peaks selle asemel peagi looma midagi sarnast.

TÜÜ peab aitama üliõpilasi. Tulemuslikult saab aidata neid, kes tahavad midagi ise teha ning oma abisoovid ka konkreetselt esitavad. Heaks näiteks üliõpilaste isetegevusest on korporatsioonide rahvatantsurühm «Akadeemiline Kala». Need inimesed ei jäänud ootama, et keegi neile midagi hõbekandikul ette tooks. Sarnase näitena võib esitada ka üliõpilaste poolt loodud «Kolme Soni Baari» Pepleri tänava ühiselamu (Päntri) esimesel korrusel.

Kõigi TÜÜ liikmete arvamusi ja ettepanekuid ootan pikisilmi (võimaluse korral esitage need palun kirjalikult). Loodan, et järgmistest TÜÜ esinduskogu valimistest 1994. aasta aprillis võtab osa suurem hulk üliõpilasi, kui eelnevatest.

[1] Kui TÜÜ liikmel on selles osas ettepanekuid, siis võib ta need kirjalikult esitada Üliõpilaskonna Edustusele minu kaudu.

Edustuses mehed, naised kohale pandud

TÜÜ Edustuse järjekordne koosolek toimus 22. septembril.

● **Kinnitati TÜÜ Valitsuse koosseis:** JÜRI SEILENTHAL (esimees), ANDRUS FISCHER (finantssekretär, valitsuse esimehe asetäitja), INGA KUKK (välissekretär), ERKKI LEEGO (majandussekretär), ANDRIAS KULD (sotsiaalsekretär), TIMO KIKAS (kultuurisekretär), ANDRES SALU (haridussekretär) ja INDREK OSTRAT (pressisekretär).

● **Revisjonitoimkonna** liikmeteks valiti JÜRI LUUD, HANNES TARN ja JUHANI SEILENTHAL.

● **Valiti ka üliõpilaskonnapoolsed liikmed v/e TÜ Üliõpilasküla ühisnõukokku ja Eesti Üliõpilaskondade Liidu volikokku.**

● **Pikalt arutati võimalikke muudatusi TÜÜ põhikirjas ja koosolekukorras.** Lepiti kokku, et kõik soovitavad muudatused vormistatakse kirjalikult ja esitatakse Edustuse eesistujale. Seejärel tullakse nende küsimuste juurde tagasi.

● **Räägiti TÜ aastapäeva balli korraldamisest,** TÜÜ Edustuse poolt tegelevad sellega TIMO KIKAS (TÜÜ Valitsuse kultuurisekretär), LEANE MORITS ja LY LEEDU. Kõigil üliõpilastel, kes on huvitatud balli korraldamisest ja sellele kaasaaitamisest, soovitatakse ühendust võtta eelpool mainitud inimestega TÜÜ Valitsuse kontoris aadressil Ülikooli tn. 20—305, tel. 32 806.

Järgmine TÜÜ Edustuse koosolek toimub 6. oktoobril.

TÜ NÕUKOGUS

24. septembril

- MAJANDUSTEADUSKONNA ARENGUKAVA
- POLIITIKATEADUSTE ÕPETAMISEST
- TÜ NÕUKOGU I POOLAASTA TÖÖPLAAN
- TÜ NÕUKOGU OTSUS 1994. AASTA EELARVE KOHTA

MAJANDUSTEADUSKONNA ARENGUKAVA

tutvustas prof. MAIT MILJAN. Ta ütles, et teaduskonna sisuline reform algas kolm aastat tagasi ning et üliõpilased alustasid uue õppekava järgi õppimist kahe aasta eest. Teaduskonna arengukava sai lõpliku väljatöötluse koos USA kolleegidega sel suvel (vt. ka eelmist ajalehte).

Ühelt poolt peab ülikooli majandusteaduskond vastama Eesti ühiskonna kaasaegse majandushariduse nõudmistele ning olema üks TÜ kui klassikalise ülikooli osasid. Teiselt poolt peab kaasa minema Eesti ühiskonna vajadustele ja ära kasutama ka globaalseid uuendusi ning tegelema Eesti majanduse integreerimisega kogu maailma majandusega.

Majandushariduse koolitust ei pea kahjuks enam lausa AB-st peale hakkama, sest praegu antakse esmaseid majandusalaseid teadmisi ka koolides. Erinevalt teistest riikidest saab meil juba II kursusel valida kaks peaainet, mis on paindlik süsteem ja aitab paremini kohaneda turumajandusega. Õppetöö on arvestatud suuresti välismaiste programmide abile, mitu programmi on juba käivitunud.

Probleeme on teaduskonna õppejõudude kaadriga. Koosseis on vananemas, igal aastal on vaja ette valmistada 7 uut kandideerijat, et tekiks normaalne konkurents. Üks probleem seisneb selles, et teaduskonna struktuur kujunes välja ennem, kui sai paika teaduskonna arengukava. Seepärast oli arvestatud ka abiprofessorite olemasoluga, kuid ülikooli uus struktuur neid ette ei näinud. See oli ka põhjuseks, miks majandusteaduskond soovis sisse viia lektoraadi süsteemi.

Pärast arutelu võttis TÜ nõukogu majandusteaduskonna arengukava vastu. Seda saab lugeda ka tänase ajalehe samalt leheküljelt, nagu kahte järgnevatki otsust.

SOTSIAALTEADUSKONNA

dekaan prof. REIN TAAGEPERA tutvustas samuti varem ülikooli valitsuses arutatud otsuse projekti, milles kinnitatakse sotsiaalteaduskonna struktuur ning tuuakse filosoofiateaduskonnast filosoofia ja poliitikateaduse osakonnast poliitikateaduse osakond sotsiaalteaduskonda.

TÜ NÕUKOGU SÜGISSEMESTRI TÖÖPLAANI

on võetud mitu ülikooli siseelu puudutavat küsimust. Nii arutatakse näiteks oktoobris ülikooli välissuhteid ja TÜ nõukogu kodukorda, novembris TÜ põhikirja uut projekti ja TÜ arengukava, detsembris järgmise aasta eelarvet ja kraadiõppe korraldust.

HARIDUS JA RAHA

võiks olla järgmise teema pealkiri. TÜ nõukogu kuulas ära **rektori kt. prof. JAAK AAVIKSOO** informatsiooni 1994. aasta eelarve ettevalmistuse käigust ning tegi ettepaneku vastu võtta sellekohane otsus. Pärast parandusi ja täiendusi on see selline.

TÜ NÕUKOGU OTSUS

riikliku teadus- ja hariduspoliitika kohta

Tartu Ülikooli nõukogu suhtub tunnustavalt Riigikogu ja Valitsuse korduvatesse kinnitustesse kõrghariduse ja teaduse tähtsuse kohta. Oleme jätkuvalt näidanud üles mõistmist, kui vastu võetud otsused pole nende kinnitustega täiel määral kooskõlas olnud. Vastuolude põhjuseks peame riigi majanduslikku olukorda.

Kahjuks oleme täna sunnitud tõdema, et:

1. Eestis puudub vastutustundlik riiklik teadus- ja kõrgharidus-poliitika;
2. Ülikooli korduvad pöördumised asjaomaste valitsusasutuste poole ei ole leidnud tähelepanu;
3. Kõrgharidusele ja teadusele planeeritud eelarveliste vahendite kasv on tunduvalt väiksem eelarve kogumahu kasvust;
4. Olukorras, kus ülikoolid on sunnitud kärpima õppekavade mahtu, asutatakse uusi kõrgkoole ja luuakse eelistingimusi nende arenguks;
5. Rakenduskõrgkoole finantseeritakse üliõpilase kohta kaks korda ja Riigikaitseakadeemiat koguni kuus korda paremini kui ülikoole;
6. Hoolimata riigieelarve ületäitumisest pole suudetud ülikoolile tagada isegi eelarvevahendite graafikujärgset laekumist; üliõpilaste stipendiumideks on eraldatud vahendeid vaid 86% ulatuses valitsuse enda poolt kehtestatud määrast;
7. Ülikooli õppejõudude palgatase jääb alla keskkooliõpetajate palgatasemele, rääkimata mitte-eelarveliste asutuste (s.h. riigiettevõtete) töötajatest, kusjuures vahe kasvab pidevalt;
8. Kogu valitsusaparaadis on vaid neli(!) koosseisulist töötajat, kes tegelevad teaduse ja kõrghariduse küsimustega. Seetõttu on vastav valdkond surutud ühiskonna äärealale.

Arvestades eeltoodut Tartu Ülikooli nõukogu OTSUSTAB:

1. Pöörduda resoluutse protestiga kultuuri- ja haridusministri, rahandusministri ja peaministri poole seoses rahandusministeeriumi poolt esitatud 1994. a. riigieelarve projektiga.

2. Koostöös teiste ülikoolide ja Teaduste Akadeemiaga taotleda valitsuselt senise kõrgharidus- ja teaduspoliitika otsustavat muutmist.

3. Pöörduda avaldusega Riigikogu poole.

4. Pöörduda avaldusega ajakirjanduse poole.

5. Teha oma otsus teatavaks kõigile ülikooli töötajatele ja üliõpilastele, kutsudes neid üles protesteerima valitsuse eelkirjeldatud poliitika vastu.

6. Olla valmis astuma kõige otsustavamaid samme eeltoodud seisukohtade toetuseks.

TÜ nõukogu otsus otsustati saata kultuuri- ja haridusministrile, ministeeriumi teaduse ja kõrghariduse osakonna juhatajale, kõikide kõrgkoolide rektoritele, TA presidendile, TÜ teaduskondadele, nende instituutidele, keskustele, kliinikutele ja osakondadele, edustusele.

Rektori aj. kt. JAAK AAVIKSOO

Tartu Ülikooli nõukogu otsus

24. septembrist 1993

«TÜ majandusteaduskonna arendamise abinõudest».

1. TÜ nõukogu konstateerib tunnustavalt, et TÜ majandusteaduskonnal:

— on valminud arengukava, milles on esitatud käesoleva situatsiooni põhjalik analüüs, pakutavate õppeprogrammide olemus ja ülesehitus ning normaalse töö tagamiseks vajalikud abinõud;

— on kasutusele võetud uus õppeplaan, mis lähtub arenenud tööstusriikides antava majandusliku kõrghariduse sisust ja vormist;

— on kiiresti tekkinud ja laialdaselt arenenud koostöö paljude arenenud riikide õppe- ja teadusasutustega;

— õppetöö täiustamisel kasutatakse aktiivselt välisabi programmide raames Eestisse tulevaid välislektoreid.

2. TÜ nõukogu otsustab:

2.1. TÜ majandusteaduskonna struktuurireformi esimese etapi lõpetamiseks:

— moodustada majanduspoliitika ja riigimajanduse instituut;

— nimetada rahvamajanduse professuur riigimajanduse professuuriks ja viia üle majanduspoliitika ja riigimajanduse instituuti;

— avada majanduspoliitika ja riigimajanduse instituudis majanduspoliitika professuur;

— pidada oluliseks majandusteaduskonna ja pakutava majandushariduse terviklikkuse seisukohalt tähtsate aine- ja uurimissuundade väljaarendamist ning perspektiivis

— juhtimise
— majandusinformaatika
— ettevõttemajanduse üldteooria
— majandusanalüüsi
õppetoolide avamist.

2.2. Vastavalt õppetöö mahu suurenemisele ja struktuuri muutusele leida TÜ majandusteaduskonna, TÜ rektoraadi ja riigiasutuste koostöös lahendus TÜ majandusteaduskonna ruumiprobleemile, mis on kujunenud arengu üheks peamiseks takistuseks.

2.3. TÜ majandusteaduskonnal välja arendada täiendus- ja ärikoolitus. (TÜ vahendite ja välisabiga majandusteaduskonna juurde loodava täienduskoolituskeskuse baasil).

JAAK AAVIKSOO, TÜ prorektor
VEERA ANT, TÜ teadussekretär

Tartu Ülikooli nõukogu otsus

24. septembrist 1993

Tartu Ülikooli nõukogu o t s u s t a b :

1. Avada TÜ sotsiaalteaduskonnas politoloogia osakond.
2. Kinnitada sotsiaalteaduskonna alljärgnev struktuur:
— dekanaat,
— politoloogia osakond,
— üldsotsiaalteaduste osakond.
3. Üle viia poliitikateaduste (v.a. poliitiline filosoofia) õpetamine TÜ filosoofiateaduskonna filosoofia ja poliitikateaduse osakonnast sotsiaalteaduskonda.
4. Nimetada filosoofiateaduskonna filosoofia- ja poliitikateaduse osakond filosoofiateaduskonna filosoofia osakonnaks.

ÜLIKOOLILE MINEVIK ehk *ALMA MATER TARTUENSIS* AASTAL 2002

Selleni on jäänud veidi üle kaheksa aasta! Tolleks ajaks on meie ülikool töötanud päev päeva kõrval — praktiliselt ilma vaheaegadeta **kakssada aastat.** Kaks sajandit hariduse, teaduse ja kultuuri levitamist mitte ainult Eestimaa elanikele, vaid ka paljudele teistele. Selle kahesaja aasta jooksul on ta üle elanud vähemalt kümme valitsejate vahetust — eeldades, et lähemal ajal jälle midagi riiklikus mõttes ei muutu, aga ka ülikool püsima jääb. Ülikoolis on ametlikuks keeleks olnud saksa keel 93 aastat, eesti keel tänase päevani 73 aastat ja vene keel 23 aastat. Ülikool taasavati Tartus 22. aprillil 1802. aastal. Pidulik avaaktus peeti praeguses lagunevas ühiskonnateaduste hoones, kust rongkäigus liiguti Jaani kirikusse sisseõnnistamistseremooniale. Õhtul oli asjakohane seltskondlik koosviibimine söögi, joogi ja kõnedega.

See on Eesti ajaloo ja kultuuri üks tähtsündmusi, mida ei saa mitte kuidagi märkimata jätta — vähemalt akadeemilistes ringkondades. Kaheksa aastat on paras aeg asuda seda ette valmistama nii ajalooliste uuringute, ajaloomaterjalide kogumise, mälestuste üleskirjutamise jne. tegemiseks. On vaja jätkata ülikooli 350. aastapäevaga seoses alustatut ning eriti lünkade ning pealiskaudselt või tendentslikult esitatud ülikooli ajaloo peatükkide läbitöötamist.

Perspektiivi tuleb võtta **rahvusülikooli ajaloo** igakülgne läbitöötamine, mis kolmeköitelises ülikooli ajaloos on skemaatiliselt

❐ *Iga maja kannab oma ajalugu. Lähiminevikust teame seda kui marksimaja. Aastal 1802 taasavati aga selles hoones ülikool.*

esitatud. Põhjalikku ja igakülgset ning objektiivset uurimist vajab eriti nõukogude periood ülikooli tegevuses. Ülikooli kultuuritsentrid — raamatukogu ja ajaloo muuseum on nende probleemidega pidevalt tegelnud, kuid nüüd on aeg kogu probleemistiku kohta koostada detailne plaan ning ülikooli ajaloo uurimine ka ajaloolaste huviorbiiti tõmmata. Vähemalt suuremal määral, kui seni on tehtud. Usuteaduskonna ajalugu — alates juba 1632. aastast on praktiliselt läbi uurimata. Nii et tööd jätkub veel küllaga, enne kui korralikku akadeemilist ülikooli ajalugu saab trükkima hakata. **Kahekümnenda sajandi ülikooli ajalugu tuleb järele jäänud kaheksa aasta jooksul valmis teha, ja see pole sugugi lihtne ülesanne.** Läheneval Balti teadusajaloo konverentsil tuleb need probleemid samuti üles tõsta, sest ka eelmiste ajastute kohta on piisavalt, mida uurida või enam üldistatuna esile tuua, kokku võtta.

KES MINEVIKKU EI TUNNE — ELAB TULEVIKUTA!

Aga milline on ülikooli tulevik praeguse majandusliku ja haldusliku taseme taustal? Eks hakkame ennustama, või mis parem — praegust olukorda põhjalikult, igakülgselt läbi analüüsima. Kaheksa aastat on ju lühike aeg!!!

TULLIO ILOMETS

SAKSA KULTUURIPÄEVAD TARTUS

❐ *Pianist LARS VOGT esineb aulas 4. oktoobril.*

Kuigi eelmises ajalehes said kultuuripäevad juba sisse juhatatud, ja tänaseks on need juba ülanudki, paar sõna ka 22. septembril «Postimehes» toimunud **pressikonverentsist.** Informatsiooni jagas Saksa suursaatkonna kultuuri- ja pressireferent **Peter Sauer.** Tallinnasse asus ta tööle alles 1. septembrist ja see on tema esimene töökoht välismaal. Õppinud on ta geograafiat ja majandust Saksamaal ja Londonis, samuti Prantsusmaal. Tal tuleb tegelda ka õigus- ja konsulaarküsimustega.

Peter Sauer ütles, et selliste suurejooneliste kultuuriürituste korraldamise komme on pärit ajast, mil Ida-Euroopaga ei olnud teisiti võimalik kultuurisuhteid arendada. Niisugust suurüritust korraldatakse viimast korda. Loodetakse mitmesuguste kontaktide tekkimist ning et edaspidi sujub juba kõik iseenesest. Sakslased on suhtunud üheaegselt Lätis, Leedus, Eestis, Kaliningradis ja Sankt-Peterburis toimuvatesse üritustesse erilise ettevalmistusega: kasvõi näiteks nimekad esinejad ja pressikonverentsile oli toodud hulk Saksamaad tutvustavaid materjale.

* * *

Eile avati suur raamatunäitus, oli kirjanike esinemine, kirjastajate kohtumine jm. Täna avatakse filosoof J. F. Herbarti tööde näitus.

* * *

Esmaspäevast kolmapäevani toimub koos Kieli Ülikooliga

KOLLOKVIUM

TARTU / DORPATI ÜLIKOOLI JA SAKSA KÕRGKOOLIDE VAHELINE KOOSTÖÖ MÖÖDUNUD KAHEL AASTASAJAL. Ettekandjad on nii Kielist, Oldenburgist kui ka Göttingenist.

* * *

Esmaspäeval, 4. oktoobril saab aulas kuulata

SUURT KLAVERIÕHTUT,

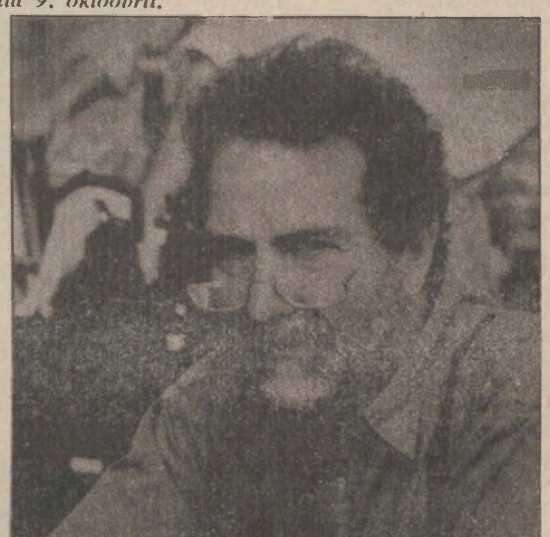
Hannoveri kunstnik **LARS VOGT** (sünd. 1970) esitab Haydni, Schumanni, Komarova ja Brahmsi loomingut. L. Vogt on võitnud mitmesugustel rahvusvahelistel konkurssidel.

* * *

4. oktoobril algab ülikooli filmiklubis EDGAR REITZI filmieepos

❐ *Keelpillimuusikaansamblit HUBERT & ZAPF saab aulas kuulata 9. oktoobril.*

❐ *EDGAR REITZ on filmieepose "Teine kodumaa" autor. Jälgi ülikooli filmiklubi kuulutusi.*

«TEINE KODUMAA».

See on film 60-ndatest, film filmist, muusikast, armastusest, nendest, kes ära lähevad ja ennast täiendada tahavad, film noor olemisest. Filmi peetakse üheks filmiajaloo pikimaks — kestus 26 tundi. Vaadata saab seda 4.—8. oktoobrini. Jälgi reklaami!

VARJE SOOTAK

Tudengite kultuurihuvid

(Algus UT-s nr. 24))

● **Mida rohkem tunneb tudeng üht valdkonda, seda enam teab ta ka teisi ja seda aktiivsem ta on.**

* * *

Kultuurihuvi alla saab paigutada ka kõike ülikooli puudutavat.

Kõige tuntumad üliõpilaskorporatsioonid on «EÜS», «Sakala», «Rotalia» ja «Indla». **«Gaudeamuse»** esimest salmi teadis veatult 15,1% üliõpilastest, vigadega või mittetäielikult 34,2%.

Andmete analüüsil ilmnes, et tütarlaste ja noormeeste vastuste vahel olulist erinevust pole. Sellest võib järeldada, et TÜ üliõpilaskond on homogeensem, st. noormeeste ja neidude huvid on sarnased. See võib tuleneda sellest, et TÜ-s on suhteliselt rohkem humanitaarsete huvidega noormehi. Vaadates tunnuste omavahelisi korrelatsioone, võib kindlalt väita, et mida rohkem on tudengil informatsiooni ühe teema kohta, seda aktiivsemalt ta antud valdkonnas käitub. Ja mida rohkem teab üliõpilane ühest kultuurivaldkonnast, seda rohkem teab ta ka teisest ning sellest omakorda — mida aktiivsemalt käitub ta ühes valdkonnas, seda aktiivsemalt käitub ta ka teises. Ainukese kultuurivaldkonnana eraldub teistest religioon — nii teadmised kui käitumine ei ole seotud teiste valdkondadega.

Keskkond, mis ümbritseb inimest üliõpilaseas, on spetsiifiline ainult sellele perioodile. Kuna on teada keskkonna oluline mõju inimesele, võib arvata, et enamikul noortest muutub elustiil peale ülikooli astumist, muutuvad ka väärtushinnangud.

On levinud arvamus, et tudengid on üldiselt kultuurihuvilisemad kui muud ühiskonnakihid. Sellise arvamuse juured peituvad tõsiasjas, et üliõpilaste intelligentsus ja haridustase on nn. keskmise inimese omast kõrgem. Arvatakse, et mida intelligentsem on inimene, seda kultuuriteadlikum ta on. Sellest ka eespool nimetatud stereotüüpne järeldus üliõpilaste kohta. Selle arvamuse tõepärasust on raske kontrollida ja tõestada, selleks tuleks mõistet «kultuurihuvi» täpselt defineerida. Lähemalt võiks samuti uurida tudengi elustiili, mille raames kujuneb ka tudengi kultuurihuvi.

Anu Rentel,
sotsioloogia III kursus

Noster magistrandus või magister nostrandus?

30. aprilli UT-s ilmus eesti filoloogia osakonna juhtivate eesti keele spetsialistide informatsioon, mille kohaselt magistrandid, doktorandid ja diplomandid on ainsuses **magistrant, doktorant** ja **diplomant,** kuna selline kasutusviis on eesti keelele omane.

14. mai UT-s ei ole aga sellega nõus prof. **E. Väär**i, kes väidab, et olenevalt sõnade tuletusalusest on t-ga küll ignorant, konsultant, dokument jne., aga **diplomand, doktorand** ja **magistrand** olgu ikka d-ga nagu eksaminand, dividend, vagabund jts.

Oma seisukoha toetuseks lisab prof. Väär, et niisamamoodi kasutatakse neid sõnu ka inglise (doctorand), saksa (Doktorand) ja hispaania (doctorando) keeles, küll esinevad vastavad sõnad t-ga vene keeles.

18. juuni UT-s kirjutab akadeemik **P. Bogovski,** et mõlemad variandid on mõeldavad ja õiged ning pakub kummalegi eri tähendusvarjundi. Samuti toob ta sisse ladina keele, näidates, et ühel juhul on aluseks ladina keele preesensi partitsiip, (*magistrans*), teisel juhul aga gerundiiv (*magistrandus*).

* * *

Sekkumata otseselt arutelusse nende sõnade eestikeelse kirjaviisi üle (*ne sutor supra crepidam*), tahaks natuke täpsustada probleemi seda külge, mis puudutab ladina keelt. Kahjuks on Bogovski lühiartiklis eksikombel ära vahetatud gerundiiv ja gerundium, kusjuures gerundium (*docendo discimus*) ei ole kõnealuse küsimusega üldse otseselt seotud. *Magistrare* puhul on antud antiikaegne tähendus (juhtima, valitsema), mis aga ei haaku vaidlusaluse probleemiga. Klassikalises ladina keeles esineb see sõna üldse harva, seevastu keskaegses tähenduses (Magister werden, magistriks / magistrikraadi saama) tuuakse see ära ka taskusõnastikes (Latein — deutsches Taschenwörterbuch von F. A. Heinichen). Päris nõus ei saa olla ka artiklis esitatud soovitusega, kus lähtealusena pakutakse nii ladina keele preesensi partitsiipi kui gerundiivi.

* * *

Algses tähenduses on doktor igasugune õpetaja (*doctor palaestricus, doctor gladiatorum*), sest tuleb ta ju otseselt tegusõnast *doceo, docui, doctum, docere.* Hiljem kujunes doktor ka tiitliks (*doctor angelicus* Thomas Aquinase kohta) ja teaduslikuks kraadiks ülikoolides. Doktorikraadi taotlemine oli pikk protsess, milleks tuli sooritada mitmed eksamid. Moodustusid ka vastavad terminid: *doctorare/doctorari — doctoris gradum conferre vel adipisci* (Du Fresne, Du Cange. Glossarium mediae et infimae latinitatis, 1883—1887), *magistrare* (Heinichen), *magistrari* (Du Fresne) ning *doctorandus — ad doctoris gradum promovendus in academiis* (Du Fresne). Analoogselt ka *bacchalariandus* ja *magistrandus.*

Ladina keeles olid vastavad sõnad nii juurdunud ja üldkasutatavad, et nendega andis isegi mängida, nagu saksa humanistide teoses «Epistulae obscurorum virorum» (esitrükk ca 1516), kust on võetud ka käesoleva artikli pealkiri.

Siia olekski võinud punkti panna, aga ehk on tarvis mõne sõnaga põhjendada, miks kasutatakse siin gerundiivi, aga mitte preesensi partitsiipi, mis tõepoolest on aluseks suurele hulgale tegijat tähistavatele võõrsõnadele. Läbi preesensi partitsiibi on ju meile tulnud kõik okupandid, migrandid, ignorandid, agendid (kuid mitte intervendid), aga ka intelligendid, dotsendid, dirigendid, presidendid ning dissidendid jne. Ühele preesensi partitsiibi ja gerundiivi erinevusele viitas juba P. Bogovski, näidates, et esimene on aktiivne ja teine passiivne. Nii see loomulikult ka on, kuigi antud küsimuse puhul see asja olemust ei seleta, sest *doctorare* ja *magistrare* on intransitiivsed tegusõnad ja siin puudub oppositsioon aktiivsus — passiivsus.

(Järg 4. lk.)

KES SAAB JAAN TÕNISSONI ÕPPERAHA?

Selle väljaandmist alustasid Jaan Tõnissoni sugulased 1990. aastal ja vastav toimkond on määranud selle juba tervele hulgale üliõpilastele, kelle seas olid Tiit Pruuli, Indrek Tarand jt. Praegu annab igal semestril õpperaha välja Jaan Tõnissoni Instituut ja selle suurus oli viimati 2000 krooni.

Toimkond palub nii üksikisikutel kui organisatsioonidel esitada kandidaadid **ülikoolilehe toimetusse (ph. 241) või Tartu Muinsuskaitse Ühendusse (Ülikooli 15—2) esmaspäevaks, 11. oktoobriks.**

Õpperaha võiksid pälvida need agarad tudengid, kes igati eestlust, omariiklust, demokraatiat on toetanud, kirjutanud ja neid aateid ka levitanud. Aga rahvuslikkus võib ju ka oma põhitöös — õppimises esile tulla, näiteks Toomas Kuke puhul tuli suuresti arvesse rahvusliku taimeteadusega tegelemine. Mõistagi peab kandidaadil õppimine korras olema. Ülikoolis on üle 5000 tudengi, nii et väärilisi kandidaate peaks leiduma. Esitagem neid julgemini!

Ametiühingul olid külas kolleegid Rootsist

Ülikooli ametiühingukomitee liikmete ja Tartu kõrgharidusega töötute klubi liikmetega kohtusid 21. ja 22. septembril TÜAÜ kutsel Karsten Lundequist Rootsi Ülikooliõppejõudude Liidust SULF ja Åke Zetermark Rootsi Kutseühingute Konföderatsioonist SACO.

Tõdesime, et meie kõrgharidusega tööjõu turul on eelseisval viiel aastal oodata konkurentsi teravnemist sellel ajavahemikul ülikooli lõpetavate noorte ja sotsialismi ajal hariduse omandanute vahel. Esimesed neist omandavad hariduse turumajanduse ja konkurentsi tingimustes, neil on võimalus saada ülikoolis turumajanduses toimetulekuks vajalikke teadmisi. Sotsialismi ajal õppinutel seda võimalust polnud.

Ametiühingu ülesanne on tõsta oma liikmete konkurentsivõimet tööjõuturul pakkudes neile täiendkoolituse võimalust. Pakutavad teadmised peaksid vastama ülikooli, firmade, asutuste uuenenud vajadustele, korvama puudujääke senises hariduses. Meie kolleegid K. Lundequist ja Å. Zetermark Uppsalast avaldasid valmisolekut meid aidata.

Kõigepealt peame aga aitama end ise. Peame mõistma enesetäiendamise vajadust, kaasa lööma täiendkoolituse võimaluste laiendamisel.

ALEKSANDER JAKOBSON

Spordikeskus teatab

3-mehe korvpall

Tänavakorvpalli nime all tuntud kolmeliikmeliste meeskondade turniir on **pühapäeval, 3. oktoobril** kell 12 TÜ spordihoones Ujula 4. Oodatakse nii üliõpilaste kui ka töötajate võistkondi.

Rebaste jooks

on **teisipäeval, 5. oktoobril kell 16.** Start peahoone ees. Jooks läheb mööda Jakobi tänavat, Laia tänava otsast Toomemäele, seal ümber Musumäe, muuseumi tagant sünnitusmaja eest läbi ja ümber Tähetorni. Lõpuosa üle Inglisilla, mäest alla keemiahoone eest läbi ja uuesti peahoone ette.

Peahoone ees on jutuvestjaks Olavi Ulp, tudenginalju räägib Erkki Kõlu. Jooksu käigust aga saab parema ülevaate keset Toomemäge.

Pärast jooksu saab suurema osa auhindu loosiga. Seega on tähtsaim osavõtt. 4 võistkonda saavad loosiga tasuta pääsme õhtusele peole, mis algab klubis kell 20.

VESIVÕIMLEMINE

rasedatele ja ülekaalulistele
E kl.15.45 ja T 17.30 5. keskkooli basseinis Tamme pst. 24a.
Info tel. 76 318

ÜLIKOOLI KLUBIS

REEDEL, 1. oktoobril ja laupäeval, 2. oktoobril kl. 21 EESTI RAADIODISKORITE FESTIVAL «RAADIORAGIN '93»

Pühapäeval, 3. oktoobril kl. 21 piduõhtu tantsuhimulisele vähekindlustatud tudengile. Pääse 3.-

Igale kümnendale tulijale sissepääs tasuta.

Teisipäeval, 5. oktoobril kl. 20 REBASTEJOOKSU PIDU
(jälgi reklaami)

Kolmapäeval, 6. oktoobril kl. 21 diskoõhtu Narva mnt. 27 kohvikus.

NB! ÜLIÕPILASPILET!

Noster magistrandus või magister nostrandus?

(Algus 3. lk.)

Enne kui minna meid otseselt huvitavate sihitute tegusõnade juurde, tooksin mõned näited sihiliste tegusõnade gerundiivi kaudu tulnud võõrsõnade kohta, kuigi preesensi partitsiibiga võrreldes on neid vähem. Momendil on vast kõige aktuaalsem neist propaganda (sõnast *propagare*), aga ka dividendid (*dividere*) on olulised. Ka võõrsõnadena säilitavad nad ladina gerundiivi tunnuse -nd-, preesensi partitsiibi tunnus on teatavasti -nt- (nominatiivis küll -ns-). Mõningatel juhtudel on võõrsõnadena või romaani aga ka inglise ja teistes keeltes lähtealusena ühest ja samast sõnast kasutusel nii preesensi partitsiip kui gerundiiv. Kui *agens* (gen. *agentis*) tähistab tegutsejat, siis *agendus, a, um* näitab seda, mida tuleb teha. Ladina keele kesksoo mitmuse vormis — agenda — kasutatakse seda prantsuse, itaalia ja hispaania keeles ning tähendab kalendermärkmikku, kuhu märgitakse üles, mis mingil päeval teha tuleb — *quae agenda sunt.* Võõras ei ole see sõna ka meile, kuna eesti keele ajaloos on oluline 1622. aastal ilmunud väike käsiraamat vaimulikele, mis kannabki pealkirja «Agenda parva». Kui mutant (*mutare* — muutma, vahetama) on muutja (bioloogias näiteks oma tüvivormi muutev), siis *mutandae* (mida tuleb vahetada) annab itaaliakeelse sõna mutande (f, pl.) «vesti da cambiare» ehk eesti keeles aluspüksid. Samasse ritta kuuluvad ka reverent ja reverend (*revereri* — austama, lugu pidama) inglise keeles ning referent ja referendum/referenda (referre — esitama, ette kandma). Referendum rahvahääletuse tähenduses tuli kasutusse gerundiumi kaudu — *ad referendum.*

Sihitute tegusõnade puhul muutub oluliseks preesensi partitsiibi ja gerundiivi teine erinevus, mis on seotud aja ja aspektiga. Kui ülaltoodud põhimõte kehtib transitiivse sõna *examinare* juures (*examinans* on eksamineerija ning *examinandus* on see, keda tuleb eksamineerida), siis *doctorare* ja *magistrare* puhul avaldub erinevus selles, et preesensi partitsiip väljendab kas momendil, teise tegevusega samaaegselt toimuvat või üldkehtivat tegevust, gerundiiv on aga alati seotud tulevikuga. Preesensi partitsiibi püsitähendusele põhineb ka nende kasutamine nimi- ja omadussõnadena. Nimetavadki ju mõned (näit. Sobolevskij) gerundiivi tuleviku passiivseks partitsiibiks (*participium futuri passivi*). *Nihil agenti dies longus est:* mitte midagi tegijale on päev pikk igal ajal ja igal pool. *Carthago delenda est* tähendab, et Kartaago alles tuleb hävitada. Kuna nii *doctorare* kui *magistrare* on tulevikulised mõisted (Doktor, Magister werden), siis ei ole nende puhul preesensi partitsiibil sisulist mõtet. Teoreetiliselt saab seda muidugi moodustada, aga ta osutaks sellele raskesti fikseeritavale momendile, millal keegi just saab doktorikraadi omanikuks või tähistaks isikut, kellele on omane korduvalt kogu aeg doktoritunnistust kätte saada.

Teisiti on lugu sõnaga *aspirare* (siin tähenduses: kuhugi püüdlema, kellegi hulka pürgima) ja *aspirans* ongi kogu oma tegevuse jooksul püüdleja, pürgija. Samal põhjusel ei ole meil ju ka interveniente, vaid on intervendid. Preesensi partitsiip *interveniens* tähistaks seda, kes just momendil on vahele tulemas, sekkumas või kellele on iseloomulik igal pool kogu aeg sekkuda. Küll näitab aga perfekti partitsiip *interventus* seda, kes on juba sekkunud, kes tuli vahele. Ja kui ta nüüd osaleb vaenupoolte tegevuses, siis ei ole ta enam *interveniens,* vaid *particeps*. Samuti ei ole see, kellel keskkoolist lahkumine ees seisab abeunt (*abiens, abeuntis*), vaid abiturient, mis on moodustatud futuurumi partitsiibi põhjal.

* * *

Nagu alul öeldud, püüdsin käesolevat artiklit kirjutades jääda oma liistude juurde ja sandaalist mitte eriti kõrgemale kiigata. Aga kui kingast, eriti kontsa kõrgusest võib oleneda ka sääre kuju, siis võivad ehk ka ladinakeelsed algvormid olla abiks nende sõnade eestikeelse kasutusviisi üle otsustamisel.

OLEV NAGEL

info ● info

DAAD-i stipendiumid

Kolmapäeval, 6. oktoobril kell 16.15 peab Peter Hiller ülikooli peahoone nõukogu saalis loengu DAAD-i stipendiumide kohta. Oodatud on kõik, kes tunnevad huvi õppimisvõimaluste vastu Saksamaal.

Magistritööde kaitsmisi

Esmaspäeval, 4. oktoobril kell 16 kaitseb TÜ Geograafia Instituudis Vanemuise õppehoone aud. 327 magistritööd **Priit Kask** («Eesti okaspuistute seisundi dendroklimatoloogiline analüüs»).

Loengutsükkel (vaba aine)

«Graviidsete kehakultuur ja ettevalmistus aktiivseks sünnituseks» (dots. Reet Linkberg, annab 1,5 ainepunkti) algab neljapäeval, 7. oktoobril kl. 14.15 Lai 37 II k.

Eesti Arstiteaduse üliõpilaste Liit!

Esmaspäeval, 4. oktoobril kl. 18 toimub A. Linkbergi nim. auditooriumis Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liidu üldkogu.

Teoloogiline õpperaamat

Pärast 50-aastast vahet on Tartus taas ilmunud teoloogiline õpperaamat **OTTO WEBERi «Karl Barthi «Kiriklik dogmaatika»»** prof. dr. theol. Elmar Salumaa tõlkes.

Raamatu ilmumine sai võimalikuks tänu TÜ usuteaduskonna sõpradele Saksamaal ning tänu prof. dr. dr. Egon Brinkschmidti algatusele ja innule. Soovijatel on seda raamatut võimalik osta (480 lk., kõvas köites, hind 15 kr.) usuteaduskonna dekanaadist.

Kosmoloogia ja üldise kosmoloogia

loengud algavad kolmapäeval, 6. oktoobril kl. 18 ph. aud. 131 (lektor Enn Kasak). Vt. eelmist ajalehte.

Lapsevanemad!

Esmaspäeval, 4. oktoobril kell 17.30 alustab oma tööd laste muusikaring.

Töö toimub TÜ raamatukogu saalis Sirje Eliase juhendamisel. Ringi võetakse vastu uusi 4—8-a. lapsi. Konkursi puhul eelistatakse TÜ ametiühinguliikmete lapsi (viimastele on ka osavõtumaks 50% odavam).

TÜAÜ komitee lastekomisjon

Interdistsiplinaarne valikkursus looduslikest rütmidest

Paljudes teadustes on kogunenud suur faktiline materjal kõikvõimalikest aegridadest: stratigraafias ja klimatoloogias, Päikese plekkides ja kiirgustes, puude kasvurõngastes ja nisu hindades, füsioloogilistes protsessides ja haiguste kulgemises, sotsiaalsetes sündmustes ja majanduse aktiivsuses. Arvutid ja statistilised programmid on võimaldanud nende aegridade analüüsi ning avastanud nendes väga mitmesuguse pikkusega rütme, millest osa (näit. ~54 a; 11,2 a; ~11 p; ~12 min) ilmneb laialt küllaltki erinevates (astro-, geo-, bio-, sotsio-, majandusprotsessides.)

See kõik on püstitanud probleemi, kas ka looduslike rütmide spektroskoopias eksisteerib mingi ühtsem teoreetiline lähtealus nii nagu aatom- ja molekulaarspektroskoopiaski, kus teoreetiline kirjeldus algab vesiniku aatomi spektrijoontest?

Tuginedes ühelt poolt laiale statistilisele andmebaasile ja teiselt poolt erilistele Ramanujani teguririkhetele arvudele, mis sisuliselt võimaldavad kompromissi informatsiooni maksimumi ja kommunikatiivsuse maksimumi vahel ja mis samal ajal on võimaldanud füüsika fundamentaalinteraktsioonide konstantide ja elementaarosakeste masside edukat teoreetilist kirjeldamist (Reeben, 1988 ja veel publitseerimata füüsikapäevade stend, 1993) väidan, et enamikul looduslikel rütmidel on tõepoolest olemas ühtne geneesis. Seda võib vaadelda kui nukleoni peent sisestruktuurset evolutsioonilist spektroskoopiat (mis seega samuti lähtub vesiniku aatomist, ainult et mitte tema välistest, vaid sisemistest protsessidest).

Valikkursus püüab anda sissejuhatava ülevaate Ramanujani arvudest, Tartu Ülikoolis loodud originaalsest kolmeharulisest Ramanujani mudelist (rütmid, interaktsioonid, elementaarosakesed), looduslike rütmide loomulikust klassifikatsioonist, nende perekondadest, tuiklemistest, hierarhiast, spetsiifikast jne.

Kursus on suunatud peamiselt füsioloogiliste (kasvus, ainevahetuses, südame-veresoonkonna näitajates, aju rütmides jne.), meditsiiniliste (epideemiate dünaamika, epilepsia, parkinsonism jt.) ning klimatoloogilis-taimekasvuliste (metsapuude ja põllumajanduskultuuride kasv, saagikus, hinnad) rütmide vaatlemisele.

Loengute lõpuminutid on aga plaanis pühendada mitmesugustele eriküsimustele, mille sisu oleneb kuulajaskonnast ja nende huvidest. Kui ülikooli majandus- või filosoofiateaduskonna üliõpilaste hulgas on neid, kes on huvitatud majanduse, rahanduse või sotsiaalsete sündmuste rütmidest või ka antiikkalendrite perioodide geneesist, siis võib vaadelda neidki küsimusi.

Lõpuks märgiksin, et pean looduslike rütmide probleemi seotuks aatomite peenstruktuurse evolutsiooni probleemiga, millest on pikemalt juttu autori äsja ilmunud artiklis «Baer ja Darwin» (ajakirja «Akadeemia» augustinumbris 1993).

Loengud (16 tundi) **toimuvad neljapäeviti kell 16 alates 7. oktoobrist keemiahoone aud. 443.**

VELLO REEBEN,
TÜ Füsioloogia Instituudi biofüüsika uurimisgrupp

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2287. Tiraaž 1500.

35 180

Raamatukogu

NR. 28 (1725)
REEDE,
8. OKTOOBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB!
EILE ALGASID ARSTITEADUS-KONNA PÄEVAD!

Loe 2., 3., 4. lk.

Eesti Üliõpilaskondade Liidust

25. septembril toimus selle õppeaasta esimene Eesti Üliõpilaskondade Liidu (EÜL) Volikogu. Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna poolt olid kohal juba uue Edustuse nimetatud esindaja.

* Koosoleku tähtsaim punkt oli EÜL-i põhikirjas põhimõtteliste paranduste tegemine, millega erinevate **kõrgkoolide häälte hulk** oleks sõltuvuses üliõpilaste arvust antud kõrgkoolis. Selle ettepaneku olid teinud Tartu Ülikooli Üliõpilaskond ja Eesti Põllumajandusülikooli Üliõpilasvolikogu ning sellised muudatused ka kinnitati.

* Otsustati, et selle õppeaasta **EÜL-i liikmemaksu** makstakse arvestuslikult 50 senti üliõpilase kohta, seega maksab Tartu Ülikool umbes 3000 krooni.

* Räägiti **rahvusvahelistest üliõpilaspiletitest** ja täpsustati nende tellimisarve. Tartu Ülikooli Üliõpilaskond saab neid sel aastal 2500, nii et puudust ei peaks tulema.

* Räägiti ka mõningates Eesti kõrgkoolides ettetulnud probleemidest **õppelaenu kättesaamisel** ja samuti probleemidest **haigekassa kaartidega.**

* **EÜL-i esimees Katrin Unt rääkis ESIB-i seminarist Luksemburgis** ja ootab järgmisel EÜL-i Volikogu istungil kandidaate sinnasõiduks.

* **Lõpetuseks tutvustasid end uued EÜL-i liikmekandidaadid, kelleks on Riigikaitseakadeemia ja Narva Kõrgkool.** Nende vastuvõtmine otsustatakse järgmistel EÜL-i Volikogu istungitel. Eeldatavalt valitakse oktoobrikuisel istungil ka uus EÜL-i esimees.

Järgmine EÜL-i Volikogu koosolek toimub 16. oktoobril Tartus.

Indrek Ostrat,
TÜÜ Valitsuse pressisekretär

KOLLEKTIIVLEPINGU PROJEKT VALMIMAS

Juba mõnda aega on ametiühingukomitees (nüüd ka teaduskondades) arutelul olnud ülikooli ametiühingu ja ülikooli valitsuse vahel sõlmida kavatsetava kollektiivlepingu projekt. Soovime peatselt alustada selle tutvustamist ka *Universitas Tartuensise* vahendusel.

Kollektiivlepingut on vaja selleks, et saada TÜ töötajatele, ametiühingu liikmetele täiendavaid soodustusi ja garantiisid võrreldes kehtivate seadustega, täpsustada ja konkretiseerida mõnede seaduste (näiteks töölepingu seadus) sätteid.

Hea näitena sobib siinkohal mainida kehtivat töö- ja puhkeaja kokkulepet. Ainuüksi tänu sellele kokkuleppele oli paljude töötajate puhkus pikem puhkuseseadusega ettenähtust. See kokkulepe kaotab käesoleva aasta lõppedes oma kehtivuse, mistõttu teeme ettepaneku lülitada selle sätted kollektiivlepingusse.

Kollektiivleping peaks huvitama ka ülikooli valitsust, sest lepingu sõlmimiseks peetavate läbirääkimiste oskusliku korraldamisega oleks võimalik aktiviseerida TÜ töötajaid ülikooli arengu (reformi) heaks.

Läbirääkimiste tulemusena sõlmitud kollektiivleping annaks võimaluse asuda koostama kollektiivlepingu projekti kohalikul (linna) ja vabariigi (rahandus- ja/või haridus- ja kultuuriministeeriumi) tasemel küsimustes, mida ei ole võimalik lahendada ülikoolisiseselt. See oleks õige ja loogiline mujal maailmas praktiseeritav kollektiivlepingute sõlmimise kord — alt üles. Seni on ametiühingubossid Tallinnas kasutanud enamasti vastupidist järjekorda,— pidanud läbirääkimisi valitsusega omamata ametiühingu liikmete volitusi, teadmata nende soove ja vajadusi.

Ametiühingukomitee on tänulik iga arvamuse ning täiendusettepaneku eest kollektiivlepingu projekti kohta. Arvamusi võib meile saata ülikooli postiga või tulla nendega komiteesse. Asume endiselt **vana kohviku hoones kolmandal korrusel, tuba 303.**

Aleksander Jakobson

HOMME ON VEEL KONTSERT!

Selle trükipressi ümber oli raamatukogu konverentsisaali ukse ees üksjagu tunglemist. Võib-olla huvitas eestlast autogrammiga graafika rohkemgi kui trükipress ise. Pole ju Eestimaalt sellised tsinkklišeed (isegi õnneks!) veel kuhugi kadunud, vaid paar aastat tagasi kasutati neid isegi ülikoolilehe tegemisel. Eesti ja Saksa kirjastajate kohtumisel avaldas Berliini kirjastaja Heinfried Henniger tunnustust just sellisele raamatule, mis on säilitanud oma sisu ja vormi kunstiväärtuse. Ja neid valmistab oma kirjastuses maalikunstnik ja graafik **Wolfgang Jörg.** Kahjuks on praegu endisel Ida-Saksamaal lagunenud ka kirjastamise väärtuslikum pool ja raamatust on saanud vaid kaubaartikkel.

Saksa kultuuripäevad avas 30. septembril raamatukogus Saksamaa Liitvabariigi Eesti suursaadiku kt. **Bernd Borchardt,** filosoof J. Fr. Herbarti näitust tutvustas raamatumuuseumis Oldenburgi maakonna raamatukogu direktor **Egbert Koolman.** Avamisel viibis ka suursaatkonna kultuuri- ja pressireferent **Peter Sauer.**

Näitust saab vaadata 15. oktoobrini ja siis jäävadki need 500 nimetust TÜ raamatukogusse.

Viimase üritusena on homme kl. 18 raamatukogu konverentsisaalis keelpillimuusika kontsert.

VARJE SOOTAK
MALEV TOOME foto

Üliõpilaskonna uus valitsus!

Välissekretär INGA KUKK

Üliõpilaskonna välissidemete arendamine on kasuks nii üliõpilaskonnale kui organisatsioonile, kui igale üliõpilasele.

Eelmiste välissekretäride töö tulemusena on loodud tihedad sidemed Põhjamaade üliõpilaskondadega, mina näen oma peamise tööülesandena nende sidemete laiendamist Kesk-Euroopasse.

Teine tähtis valdkond on töö koordineerimine ülikooli välissuhete osakonnaga ja tööülesannete täpsem jagamine.

Luban ka, et kõik meile ja üliõpilastele saabuvad pakkumised hakkavad ilmuma ülikooli lehes selleks taasloodavas rubriigis, see tähendab, et kogu info saab avalikuks.

Majandussekretär ERKKI LEEGO

Majandussekretäri ametikoht loodi üliõpilaskonna valitsuses alles sel aastal ning selle mõtteks oli üliõpilaskonna majandustegevuse käivitamine.

Oleme ses suhtes teinud hulgaliselt plaane, need seonduvad ka paljunduskeskuse töö paremaks muutmisega, samuti oleme uudsena planeerinud ülikooli ja üliõpilaskonna sümboolikaga trükiste ja esemete tootmise ning palju muudki, millest on ehk õigem rääkida paari kuu pärast, kui ettevõtmised on juba käivitunud.

Haridussekretär ANDRES SALU

Pean oma esmaülesandeks uurida ülikooli reformikomisjoni tööd ja tutvustada seda üliõpilaskonnale.

Tahan tutvuda üliõpilaste endi ideedega, mida võiks ülikooli õppetöös paremini korraldada, samuti esitada neid ideid ülalnimetatud komisjonis.

Üliõpilaste arvamuse uurimiseks pean vajalikuks esseekonkursi jätkamist, millest loodan rohket osavõttu, et oleks kajastatud võimalikult laia hulga üliõpilaste arvamus.

Kultuurisekretär TIMO KIKAS

Kultuurisekretäri peamise ülesandena näen praegusel üha vaesuval ajajärgul ülikooli kultuurielus läbi aegade tekkinud traditsioonide säilitamist.

Tuleb jätkata sügis- ja kevadpäevade korraldamist. Tuleb leida vahendid ülikooli aastapäevaballi läbiviimiseks ning isetegevuslike harrastusringide toetamiseks. Samuti tuleb hakata konkreetsemalt tegelema ülikooli klubile uute ruumide leidmise ja tema töö jätkamisega.

Ühesõnaga — iga keskmise üliõpilase kultuurijanu tuleb võimaluse piires rahuldada.

Sotsiaalsekretär ANDRIAS KULD

Näen oma tööülesandeid peamiselt kahes suunas:

1. Ühiselamud ja toitlustamine. Üürid tuleb ühiselamutes seada vastavusse sealsete elamistingimustega, kuid seejuures tuleb need hoida ka kallimates ühiselamutes võimalikult madalad. Ühiselamutes peab parandama toitlustamist, samuti peab ühiselamute tühjad pinnad välja üürima ettevõtetele ja organisatsioonidele, et nendelt saadavate rendisummade pealt doteerida ühiselamuelanike üürisummat.

2. Tuleb välja selgitada materiaalset puudust kannatavad üliõpilased ja võimaluste piires neid abistada.

Finantssekretär ANDRUS FISCHER

Minu töö seisneb üliõpilaskonna raamatupidamise korrashoidmises ja seega võin ma vaid korrata eelmise finantssekretäri Toomas Vapperi sõnu: «Musta raamatupidamise aeg on üliõpilaskonnas möödas ja minu ajal seda tagasi ei tule!»

Pressisekretär INDREK OSTRAT

Üliõpilaskonna paberimajandus tuleb korda teha ja seda võimalikult kiiresti. Hoolitsen selle eest, et kogu meie tegevus on üliõpilastele avalik.

HANS MÄNNIK 100

10. oktoobril 1893 Järvamaal Väinjärve vallas Preedi mõisas sündinud Hans Männiku koolitee viis läbi Harjumaa Anija ja Vaida Aruvalla vallakoolide Tallinna Linnakooli, Tartu Õpetajate Instituuti ning 1917. aastal Tartu Ülikooli matemaatika-loodusteadus konda. Ülikooli lõpetas ta zooloogina 1924. aastal. Juba ülikooliajal tõlkis ja koostas Hans Männik loodusteaduslikke raamatuid, kirjutas haridusalaseid artikleid ajalehtedes ja ajakirjades. Ta oli kirjastuse-osaühisuse «Loodus» asutajaid ja direktor. Juba 24. detsembril 1921 kuulutas «Loodus» välja auhinnatööde teemad ja preemiad üliõpilastele. 1922. aastal olid esimesed auhinnatööde teemad (à 5000 Eesti marka) a) Tamula ja Vagula järve plankton, b) «Eesti vetikad — literatuurallikate ja uurimuste põhjal». 1923. aastal oli auhinnateemasid juba viis, ikka à 5000 Eesti marka.

Üliõpilastööde ergutamiseks eraldas «Loodus» auhinnaraha ka hiljem.

Tänuväärset tööd tegi Hans Männik k/ü «Looduses» just üliõpilaste õppekirjanduse väljaandmisel. Nimetamata ei saa jätta arvukaid teatmeteoseid. Aastal 1935, mil Eesti raamat tookordse arvestuse järgi (Vanradt-Koell) sai 400 aastat vanaks,« olla Hans Männik riigihoidja Konstantin Pätsile öelnud: «See rahvas, kellel puudub oma entsüklopeedia, ei ole kultuurrahvas».» 1936. aastal kingiti kõikidele koolidele Eestis riikliku eelarve summade kaudu «Eesti entsüklopeedia».

Akadeemiliselt kuulus H. Männik üliõpilasseltsi «Raimla», ta oli selle asutajaliige. 1938. aastal arutles ta «Varamus» teemal «Lõhestatud akadeemiline haritlaskond — mille nimel!» Tasub lugeda!

1929. aastal üritas Hans Männik õigusteaduskonna majanduse eriala üliõpilasena omandada vajalikke teadmisi «tulundustegevuses», ent ilmselt ei jätkunud tal selleks aega.

1940. aastal natsionaliseeriti k/ü «Loodus». H. Männik arreteeriti finantsdistsipliini rikkumise pärast. 1941. aastal varsti pärast sõja puhkemist viidi ta Venemaale ning edaspidised teated Hans Männikust puuduvad.

Reedel, 8. oktoobril kl. 16 avatakse Hans Männikule pühendatud mälestusnäitus ülikooli raamatukogus, samas toimub ka ettekandekoosolek. Mälestuspäevale on oodata ka Hans Männiku tütart skulptor Maire Männikut Pariisist.

HELGI MUONI

SUBLATA CAUSA TOLLITUR MORBUS

HIPPOKRATES

Juhan Luiga ja Vene küsimus

Katkend professor Hando Runneli akadeemilisest kõnest aulas 8. oktoobril 1993

Maailm on väga vana. Ikka jälle korduvad asjad ja nähtused, küll mitmesuguste nimede all, kuid oluliselt needsamad. **(23. V 1921.)**

...nii diplomaadid kui sotsialistid on Vene keha arstimisel pea ühel nõul: nad jätavad Vene ühiskondkeha tervenemise «looduse» kätte. /- - -/ Neile on see huvitav vaidlusobjekt. Meile on Vene küsimus praktiline eluküsimus. **(23. VIII 1919.)**

Luiga

Juhan Luiga, nagu Tammsaaregi, kuulub nende mõtlejate hulka, kes näevad kestvust sarnaste asjade ja suhete **kordumises** ajaloos: miski uudis pole uus, kui **mäletatakse** olnut. Juhan Luiga ajalookäsitlus on võrdlev, kuid kunagi ei unusta ta kohta, kus nimelt aeg ja sündmused on toiminud. Juhan Luiga ajalookäsitlus on Eesti-keskne. Peamine motiiv on: eesti tõu (rahvuse) asend ruumis ning ajas, tema vahekord **vabadusega**. Peaasjalikult vaatleb ja mõtestab ta ajastut muistsest vabaduse kaotamisest uusaegse enesemääramise ja riikluseni. See tähendab aega Paala lahingust Vabadussõjani ja Eesti Vabariigini.

Hariduselt närviarst, tõi Juhan Luiga kõigi ajaloonähete tagapõhjaks üksikisiku hingeelulise teguri. See väsitas ja pahandas atomaarsete faktidega harjunud akadeemilist ajalooteadust. Pärast Juhan Luigat oli Uku Masing teine, kes suuri ajalooasju — tema nimelt Harju mässu — seletas hingeelulise teguri tugeva esiletõstmisega. Akadeemiline ajalooteadus nimetab mõlemat meest liialdajaks.

Vene küsimus, sõnastatud kujul, on Eesti elus, eesti ideoloogias ja eesti poliitikas vanem kui Juhan Luiga ise. Küsimuse esimene legendaarne tõstatus ja puudutus oli vast Vändra Körberi (Carl Eduard Anton Körber 1802-1883) «Palermo jutlus» 1846. See käis veneusku kihutajate pihta ja riivas koguni keiser Nikolai I ennast. Körberit taheti nuhelda, pääses üle noatera. Järgnes alandlike palvekirjade ajastu. Kirjutati keisrile ja kroonule. Kriitilisem käsitelu algas 1905. aasta paiku ega ole vaibunud päriselt veel tänini. Olgu minister Jüri Luik või nõunik Peeter Olesk — nad peavad tegelema sellesamaga, praktilise eluküsimusega — Vene küsimusega, nimetatagu küsimust kuidas tahes, kas või Ümmarguseks Lauaks.

Carl Körberi «Palermo jutlus»

Matt. 4, 8-9.

Kõikide päevade päeval tuleb suur, jah kõige suurem päev. Ta tuleb äkitselt ja taeva ja maa vägevate vapustuste saatel. Mered annavad surnud tagasi, sest kõik, mille nimi on inimene, peab igavese maailmakohtuniku ette ilmuma: vastust andma, mis ta teinud ja tegemata jätnud, et siis võtta vastu oma tasu, selle järele, kuidas keegi talitanud, olgu see hea või kuri. Siis peab ka Vändra kogudus ette astuma, ka need teite seast, kes oma vana puhta ja loomuliku usu on maha jätnud, jah, oma südamest välja heitnud, et võõrasse usku kuuluda.

«Tulge siia, teie usust taganejad, mis te olete teinud?» küsib teilt igavene maailmakohtunik, kelle silmad on nagu tuleleegid. «Kes on süüdi teie võõrdumises?»

«Jah,» ütlete teie, «kirikuõpetaja ei õpetanud ega noominud meid küllalt.» «Härra õpetaja Körber, astu ette!» kutsub siis armas Jumal.

Siis kummardan ma silmili maha ja kõnelen: «Parima teadmise ja südametunnistuse, kõige keha ja hingejõuga õpetasin oma kogudust, ähvardasin suure kohtupäevaga, mis nüüd on käes, aga kõik asjatult. Kui truu karjane käisin, isegi jooksin oma eksinud lammaste järele küladesse ja taludesse, laatadele, kõrtsidesse, rändasin kuni laevasillani ja kuni vene kiriku ukseni Pärnus. Mõnegi hinge, jah ka hingesid päästsin hukatusest, kuid paljud ei lasknud end päästa. Sa tead, Issand, palju asju ja tead, et ma nüüd Su ees tõtt kõnelen.»

«See on tõsi,» ütleb armas Jumal. «Sa oled süütu nende hukatuses, aga kes on süüdi?»

«Jah,» ütlete teie omas meeleheites: «Mõisaomanik on süüdi, ta tegi meie elu liig raskeks.»

«Härra major von Dittmar, astu ette! On see tõsi, mis inimesed räägivad?»

Siis astub ette teie mõisahärra, üllamaid kõigi seast ja vastab tõetruult, sest igavese maailmakohtuniku ees ei saa keegi valetada:

«Armas taevane Jumal! Olen vaene patune, kes ainult Sinu armu peale loodab, aga mis inimesed ütlevad, ei ole mitte tõsi. Ilma ühegi sunduseta jätsin juba ammugi talumeestel poole teopäevadest maha. Panin kõik, kes soovisid, odavale rendile. Jätsin halva lõikuse aastail paljudel rendi üldse ära. Jagasin neile oma viljaaitadest laenu ja vaestele päris muidu. Kustutasin neile maha kõik võlad ja valmistasin kõigile oma talumeestele nälja-aastail muretu elu.»

«On see tõsi?» küsib armas Jumal. Ja teie, tundes ära oma kitsikuse ja kratsides kõrvatagust tunnustate: «Jah, see on tõsi.»

«Aga, kes on siis süüdi teie hirmsas taganemises?»

«Keiser,» vastate teie, «ta laskis meile pappide läbi öelda: siis saame maksudest päris vabaks ja saame veel hingemaad muidu.»

«Keiser Nikolai ette! anna aru!»

Siis langeb ka vägev maailma valitseja kummuli maha Issanda, kõikide kuningate kuninga ette, ja kõneleb:

«Olen vaene suur patune, aga selles asjas olen süütu, sest nagu Sa tead, olin ma sel ajal oma abikaasaga Palermosse reisinud. Ja kui kuulsin seadustest, andsin oma ministri kaudu käsu avaldada, et ma kellegi üleminekut suure õigeusu kirikusse ei keela, kes täiesti veendumusest üle astuda tahab. Nõudsin isegi pool aastat mõtlemisaega ja kuulutasin inimestele, et ühelgi üleastunul pole mingeid maisi paremusi oodata.»

«On see tõsi?» küsib teilt armas Jumal. Ja teie, väga hästi mäletades, olete sunnitud vastama: «Jah, see on tõsi. Aga papid ütlesid meile salaja, et me siiski suuri ilmalikke paremusi saame.»

«Teie neetud papid!» müristab armas Jumal. Aga need aelevad veel pooljoobnult trooni ees ega suuda ühtki sõna lausuda.

«Oodake teie lakkujad ja petised!» hüüab Jumal neile. «Peate varsti hirmsasti ärkama, siis teen teile lühikese lõpu! Aga kelle kaudu levitasid nad sääraseid kuulujutte?» «Vene harjuskite kaudu,» hüüate teie.

«Vene harjukesed ette!» Need aga vastavad: «Oh, armas Jumal! Sa tead, et me väga vaesed olime ja maal ringi pidime rändama, et oma leiba teenida. Seda teadsid papid väga hästi ja andsid meile raha ja viina, selle eest pidime talumeestele jutustama, missuguseid suuri paremusi neil on oodata, kes meie usku üle astuvad. Kui ülekohut tegime, siis anna meile andeks, sest Sa tead, et oleme palju rumalamad kui loomad, kellelt me harjased saame.»

«See on tõsi,» ütleb armas Jumal. «Olete palju rumalamad kui loomad ja sealjuures vastutusvõimetud. Aga nüüd teie Vändra usutaganejad, on teil veel kellelegi süüd veeretada?»

«Jah,» ütlete teie, «kurat võrgutas meid. Ta viis meid kõrgele mäele ja lubas meile kõiki maailma toredusi, kui me tema ette kummardame ja teda koos kõigi tema pühadega palume. Jah, kurat võrgutas meid taganemisele.»

Selle peale kuulete õiglase maailmakohtuniku suust oma needmisotsust: «Minge minust eemale, teie pahategijad! Kui käisite kuradi ja pappide järele, siis sõitke koos temaga kui oma ülemusega põrgusse!

Aamen.»

DRAAMA DEKANAADIS

Kell lööb kolmveerand kolm.

Dekaan silmab mind kiikamas üle ukse.

«Ah nii, Peets tuligi. Koosolek on lõppenud.» Tähtsad isikud lahkuvad hanereas. Algab ajakirjanikule lubatud aeg.

Võtan istet ja alustan anamneesiga:

«Kas miski häirib Teie und?»

Psühhofarmakoloogist professor Lembit Allikmets mõtleb järele, ajab siis lõua püsti ja vastab ausalt: «Ainuke und ära ajav ja meeleolu häiriv asi on olnud prekliinilise õppehoone ehitamine.» See on teadupärast see maja, mille asukohas on praegu konnatiik, kuhu aga ükskord viiakse sulpsti! üle õppetoolid, mis praegu paiknevad Uues ja Vanas Anatoomikumis, millest viimane on olnud viimased sada aastat pidevalt kasutamiskõlbmatu.

Millal siis ehitusplats hakkab konnade rahu häirima?

«Sotsiaalminister Marju Lauristini initsiatiivil on hoone projekt ekspertiisis Maailmapangas, et saada ehitamiseks kakskümmend miljonit dollarit laenu. Seniste töötingimustega on anatoomikumides tutvumas käinud kõik meie peaministrid. Edgar Savisaar oli meie laipade keskel kõige kindlameelsem, teised kõik kahvatasid. Ja muide, kui praegune projekt, — see on kolmas, — ei kõlba, siis me Eesti arhitektidelt enam ei telli, parem sama hinna eest Soomest või Saksast.»

Milliseid viimase aja muutusi arstiteaduskonnas peate kõige olulisemaks?

«Kliinikumi rakendamist. Nüüd kuuluvad kõik Tartu profileeritud raviasutused ülikooli struktuuri. Me pole enam täielikult sõltuvad kindlustusmeditsiinist. Tänavu saime riigieelarvest lisaraha 11 miljonit, tuleval aastal üle 30 miljoni krooni.

Oluline on ka õppejõudude ja arstide valitavus. Oluline on suurendada konkurssi õppejõudude kohtadele.»

Miks välismaalased pole meie teaduskonda professoriks tulnud?

«Meie palgad on nii madalad ja meie varustus nii algeline. Nad on parem omal maal töötud.»

Kas te olete avaldanud teiste riikide teadlastele Tartu Ülikooli arstiteaduskonna konkursikuulutusi?

«Ei ole. Kõik neist ei oska ka eesti keelt. Meil toimub õppetöö riigikeeles.»

Sarnast riigitruudust avaldas dekaan Allikmets ka siis, kui eestlastest spordimeditsiini üliõpilastel toimus õppetöö vene keeles ja ei kuidagi teisiti. Hämmastav, et nii mõnigi teine teaduskond on keeleseadusele dorsumi keeranud ega nõuagi välismaa professoritelt maailma kauneimat keelt. Arstiteaduskonnas on vastupidine mõistetav, sest siin ei ole korraldatud erialavõõrkeele tasuta õpetust.

Kuidas saada meile paremaid õppejõude?

«Doktorantuuri kaudu. Välismaalased on väga altid võtma tööle meie doktorante. Me jääme alla tehnoloogia, aga mitte ajude poolest. Praegu on meil 88 doktoranti. Tänavu jäi osa kohti kliinilistel erialadel isegi täitmata.

Kas arstiteaduskonna vastuvõtt ei ole liiga suur, meil niigi juba arstide konkurents?

«Arstiteaduskonna vastuvõtt on kriitiliselt vähenenud. Viie aasta eest võtsime vastu 340, nüüd 150, neist ravisse 90. Samas tempos jätkates tekib kümne aasta pärast «auk». Viimase kolme aastaga on Saksamaa ja mõned teised Euroopa riigid Eestit juba edestanud arstide suhtarvult.

No mis veel uudist... Valikkursused,» jätkab dekaan. «Igal õppeaastal tuleb üliõpilastel läbida kaks fakultatiivset valikkursust.»

❐ *Dekaani prof. Lembit Allikmetsa mõtliku ilme on fotograaf jäädvustanud kevadel rektoriks kandideerimisel.*

Miks ei tohi fakultatiivkursusi valida teiste teaduskondade tunniplaanist, seal on ju palju väärtuslikku ka arstile, tunnen pahaaimamatult huvi.

«Aga kes keelab?» küsib dekaan.

Aga mulle öeldi, et teiste teaduskondade valikkursused ei lähe nõutud kahe sisse arvesse, selgitan.

«KES ütles?» küsib dekaan uurijaliku karmusega.

Osutan abitult dekaaniprouade poole teispool irvakil ust.

Dekaan hingab otsustavalt sisse, kargab püsti ja astub staabisõjaväelase rühiga teise tuppa.

«KES siin ütles Peetsile, et teiste teaduskondade valikkursused ei lähe arvesse?»

Väikese nõksatusega lõpetab maakera pöörlemise. Dekanaaditöötajad tarduvad veidrasse stoppkaadrisse. Kuskilt langeb vaikselt valge paberileht.

«Minaeiolemidagiöelnud,» ütleb siis üks proua.

«Aga on ju selline kord,» ütleb teine.

«Ei ole meil sellist korda,» ütleb dekaan. «Kõik minu juurde.»

Hanereas suunduvad kõik viivitamatult dekaani kabinetti. Dekaan vaatab neid natuke aega, ja lausub siis rõhuga:

«Meil EI OLE niisugust korda.»

Paljunäinud prodekaan professor Silm suleb silmad ja sõnab kerge ohkega: «Me olemegi arvestanud kõiki neid teiste teaduskondade aineid, mis on meditsiiniga seotud ja...»

«Me arvestame KÕIKI aineid,» ütleb dekaan vaikselt.

Prodekaan stomatoloogiaprofessor Leibur avab suu, kuid suleb selle samas klõpsatusega. Professor Silm avab silmad. Kõik langetavad pea. Maakera hakkab jälle vaikselt pöörlema. Dekanaaditöötajad lahkuvad hanereas dekaani kabinetist.

«Üldiselt on nüüd juba täheldatav nihe tohterdavalt meditsiinilt ennetavale,» jätkab dekaan häirimatult. «Selle märkideks on peremeditsiini õpetamine arstide täienduskursustel, suured ümberkorraldused Tervishoiu Instituudis, endises hügieeni kateedris. Rohkem tuleb teha metoodilist tööd ja anda välja õppevahendeid. Tartus saab nüüd meditsiinidoktoriks promoveeruda...» Dekaan vaatab kella. Ajakirjanikule lubatud aeg on läbi. «Ma pean nüüd panka minema. Õhtul sõidan kõige kallima rongiga Leetu.» Dekaan ajab lõua püsti ja naeratab.

Ajakirjanik naeratab hüvastijätuks ja väljub kabinetist hanereas.

Tõnu Peets

PÕHJUSE KÕRVALDAMISEGA KAOB HAIGUS

Clinicum

See juhtus täpselt nädala eest. Kui Päike Tartu kohale tõusis, leidis ta eest, nagu ikka, hulga erinevaid haiglaid. Aga kui ta loojale läks, oli siin vaid üks: Tartu Ülikooli Kliinikum.

Eesti meditsiiniilma on ilmunud uus kena võõrsõna. Mida ta tähendab?

Professor Raul Talvik:

«See tähendab suuri muutusi alluvussuhetes. Ülikooli baashaiglad moodustavad nüüd terviku. Peaarstid ei allu enam linnale ja sotsiaalministeeriumile, vaid kliinikumi juhatusele, too omakorda sotsiaalministeeriumile. Juhatusse kuuluvad praegu dekaan prof. L. Allikmets, kaks kliinikujuhatajat: professorid V. Salupere ja R. Talvik, kaks peaarsti: dr-d U. Kööbi ja R. Allikvee, sotsiaalministeeriumi esindaja dr. V. Ilmoja. Linnavalitsuse esindaja koht on täitmata, sest Tartul puudub linnaarst. Endises mõistes kateedrijuhatajad, nüüd kliinikujuhatajad ei vastuta mitte enam ainult õppe- ja teadustöö, vaid täiel määral ka ravitöö eest. Augustikuus sotsiaal- ja haridusministeeriumides kinnitatud põhikirja kohaselt on nii õppe- kui ka arstlik koosseis täiel määral viieks aastaks valitav.»

Ahhaa, nüüd on siis koondamisi ja uusi valimisi oodata?

Professor Talvik raputab tõrjuvalt pead: «Me ei taha enne talve korraldada mingeid sotsiaalseid plahvatusi. Uued tööletulijad küll valitakse, aga seniste töötajate osas pole esialgu veel otsustatud.»

Mis siis praegu päevakorral on?

«Tuleb leida võimalusi mõne mahajäänud eriala toetamiseks. Üks selliseid on kardioloogia, kuna praegu puudub ju Tartus südame veresoonte kirurgia. Seeläbi kannatab terve siinne infarktiravi. Veel on praegu käsil näiteks laboriteenistuse standardiseerimine, vaatluste otstarbekas jaotamine erinevate kliinikute vahel. Tahame luua ka erinevatele haiglatele keskset apteeki. Kliinikum ehk Tartu ülikooli baashaiglate ühendus võimaldab nende tegevust paremini kooskõlastada. Nüüd saab ka varuda tehnoloogiat ja aparatuuri, mõeldes Kliinikumi kui terviku huvidele. Ülikooli kliinikute ravibaasse ei tohi üheski lõigus olla madalam kui mujal Eestis.»

Mis on veel uut?

Professor osutab laudade poole, kuhu on kuhjatud kuupmeeter arvuteid: «Medinet.» — Kust see sõna tuleb? — «Selle ma mõtlesin ise välja. See on tõlkes **meditsiini infosüsteem**. See algas välieteistkümnest diskist, arvutist ja Medline'i andmepangast maailma 3200 teadusajakirja kohta. Arvutite minivõrku on nüüd investeeritud 150 000 krooni. Sellesse tuleb ka elektrooniline raamatukogu, mida saavad kasutada kõik üliõpilased ja arstid üle kogu Eesti.»

Muutus, karm muutus on tulemas arstiteaduskonna ellu, kus veel käesolevalgi õppeaastal on mõnes õppetoolis ülimaks autoriteediks narmendav loengukonspekt, millest kohalik korüfee tsiteerib sõnakaupa viimse instantsi tarkust väsimatult konspekteerivate luust ja lihast Gutenbergi trükipressidele.

Professorile helistatakse ja ta peab minema. Trepil küsib ta mitmult tasa, nagu muuseas: «Kas te teate, keda sotsiaalministeerium nimetas kliinikute juhatuse esimeheks?» — Ei, ma ei tea. — «Mind nimetaski.» Professor Raul Talvik naeratab julgustavalt ja kaob nurga taha.

Tõnu Peets

Arstiteaduskonna doktorandide täiendõppest Rootsi Kuningriigis

Arstiteaduskonna doktorandide täiendõppeks Rootsi Kuningriigis loodi 1992. aasta kevadel Rootsis A/S «Estinvesti» juurde «Est-fond». Fondi juhatus (härrad Woldemar Kiviaed, Mihkel Mathiesen ja Leo Moks) leidis võimaluse eraldada Tartu Ülikooli noorte arsteadlaste õpinguteks 30 000 Rootsi krooni.

Senini on end täiendanud Rootsi teadus- ja õppeasutustes 7 doktorandi. Rein Kolk (kardioloogia kliinik) Göteborgi Ülikooli torax-kaal- ja kardiovaskulaarkirurgia kliinikus (juhendaja dots. E. Bergqvist); Aet Arak (spordimeditsiini ja taastusravi kliinik) Stockholmi Karolinska Instituudi kardioloogiaosakonnas (juh. professorid L. Rydén ja R. Norlander); Anne Rüütel (nahahaiguste kliinik) Stockholmi Söder ja Huddinge haiglate dermatoveneroloogilistes osakondades (juh. dr. med. Taavi Kaaman); Paul Naaber (nakkushaiguste kliinik) Uppsala ülikooli nakkushaiguste kliinikus (juh. prof. G. Friman); Aivar Pintsaar (ortopeedia ja traumatoloogia kliinik) Linköpingi Ülikooli ortopeedilise kirurgia kliinikus (juh. prof. S.-E. Larsson); Ülo Pintson (stomatoloogia kliinik) Uppsala suuproteeside kliinikus (juh. Karl Ekstrand); Eha Kallas (lastekliinik) Stockholmi Karolinska Instituudi perinataalse meditsiini osakonnas.

Täiendõpe Rootsi teadusasutustes on andnud võimaluse doktorantuuri õpingute parandamiseks. Enamikul juhtudel on meie doktorandide kontaktid loonud eeldused edasiste teadussidemete väljaarendmiseks ja ühiseks teadustööks TÜ instituutide ja kliinikute ning Rootsi õppe- ja teadusasutuste vahel.

Prof. Jaak Maaroos,
arstiteaduskonna
teadusprodekaan

Kas kõik arstid saavad tulevikus perearstideks?

Arstiteaduskonnas toimuvatest reformidest on üks silmatorkavamaid uue nimetusega õppetooli — **polikliiniku ja perearstiteaduse õppetooli** — loomine. Meditsinierialade hulka on aga ilmunud uus nimetus — **perearst**. Ka ülikooli kliinikute hulgas on üheks teistega samaväärseks kliinikuks saanud polikliinik. Kõik need muutused tähistavad üht — ikka jõudsamalt hakkab eluõigust nõudma ja ka saama meditsiini esmatasand, see on see meditsiinivaldkond, mis seisab inimesele / patsiendile kõige lähemal ning mille kaudu lahendatakse abivajajate probleeme (sealhulgas mitte ainult meditsiinilisi) kõige vahetumalt.

Meditsiini esmatasandit esindab kuni tänaseni linnades polikliinik ja maa-ambulatoorium maal. Hoolimata austust väärivast tööst, mida need asutused pidevalt oma haigete kasuks teevad, tunduvad nad meditsiini ääremaale jäänuna. Seda näitab ka see, et meditsiinikulutustest eraldatakse meditsiini esmatasandile vaid 1/6 osa. Seepärast ei ole ka arstiks õppijaile olnud eriti ligitõmbav õppetöö polikliinikus ning arstina tööleasujaile tundus sageli töökoht meditsiini esmatasandi asutuses asumisele saatmisena. Kesksel kohal meditsiinis oli spetsialist ja haigla, täiskasvanute sisehaiguste arstiks õppinud jaoskonnaarstile jäi aga aina vähem tegevusvaldkondi ning sellega seoses hakkas teda kimbutama tööpuudus. Kannatajaks pooleks jäi haige, kellel puudus võimalus saada oma probleemidele lõplikku lahendust ning kellel lugematu arvu arstide vahet käies tekkis frustratsioon.

* * *

Uut tüüpi arstiks meditsiini esmatasandil Eestis saab perearst. Perearst on arst, kes tegeleb haigete ja tervetega sõltumata nende soost, vanusest ja haigusest. Selliseks tööks on ta saanud vastava ettevalmistuse. Perearsti ettevalmistus on niisama pikk nagu teiste erialade arstidel. **Pärast 6-aastast meditsiiniõpet ja 2-aastast üldinternatuuri saab arst üldarstiks ehk mittespetsialiseerunud arstiks.** Sellise ettevalmistuse saanud arst võib alustada tööd arstina niisamasugustel tööprintsiipidel ja valdkonnas kui perearst, kuid koosluses teiste enam koolitatud arstidega (polikliinikus, tervisekeskuses, grupipraksises).

Perearstiks saamiseks peab ta läbima 3-aastase residentuuri või rohkem kui 5-aastase töötaaži puhul on tal võimalik perearstiks spetsialiseeruda vastavatel spetsialiseerumiskursustel. Nii residentuur kui ka kursused lõpevad eksamiga, mille sooritamisel saabki perearsti nimetuse. Nüüd on tal võimalik tööle asuda klassikalise perearstina, s.t. iseseisva arstina kas lepingus kohaliku omavalitsusega või eraarstina.

Eestis on spetsialiseerumiskursuste kaudu saanud perearsti nimetuse 27 arsti. Neist üle poole töötasid ja töötavad ka nüüd edasi maal. Nende arstide töökohad ja töövaldkond ei muutunud, küll aga paranes ettevalmistus.

Arstid, kes töötasid linnades jaoskonnaarstide või pediaatritena, peaksid alustama tööd täiesti uutes tingimustes nii tööruumide, töö korralduse kui varustuse poolest. See võtab aega ning nõuab esialgu ka lisakulutusi. On selge, et perearstid ei saa edaspidi prestiižseks, kui neil ei ole korralikke

❐ *Perearsti kabinetti polikliinikutes veel ei ole. Küllap avavad perearstid peagi ka erapraksise.*

MALEV TOOME foto

vastuvõturuume, vajalikku varustust, s.t. kui nad ei saa oma tööd teha heal tasemel. Need esialgsed kulutused aga kaetakse tulevikus ratsionaalsema tööga.

Märkimisväärne on see, et Eestis toetavad perearstide süsteemile üleminekut tervishoiupoliitikud. Ka linnade ja maakondade tervishoiujuhid on mõistnud perearstide vajalikkust. Võib-olla on seda mõistvat suhtumist tinginud asjaolu, et Eesti tervisearenduspoliitika ja uus tervisekorralduse seadus muudavad seaduslikuks tervishoiutasandid ja perearsti esmatasandi arstina.

* * *

Perearsti töölehakkamine põhjustab kartust mitme teise eriala arstide seas, eelkõige seepärast, et peljatakse konkurentsi. Päris selge on see, et Eesti ei pääse oma suure arstide arvu tõttu arstidevahelisest konkurentsist. Seda ei tingi aga perearstide tulek. Mitte ainult perearstid ei ole uueks meditsiinierialaks, neid tuleb veel teisigi ning just ümberõpe on see, mis aitab konkurentsis püsida. Perearstiks õppimine on vabatahtlik ning sõltub eelkõige sellest, kuidas arst ise hindab oma väljavaateid edasisel tööturul.

Perearsti töölehakkamine sõltub eelkõige tema enda soovist seda tööd teha ning ettevõtlikkusest vastavat töökohta luua. Sellega tõestab ta veel kord oma sobivust perearstiks. Rõõmustav on see, et esimesed iseseisvad perearstid juba töötavad, näidates, et arstidena saavad nad hakkama meditsiiniprobleemide kõrval nii rahanduslike kui ka majanduslike probleemidega ning nende kohta võib kuulda haigetelt kiitvaid hinnanguid. Raplas on loodud Eesti esimene tervisekeskus, kus töötavad perearstid.

* * *

Eesti perearstid on koondunud Eesti Perearstide Seltsi. Seltsi koosolekutel on arutatud kõiki perearste puudutavaid küsimusi, sealhulgas perearstide põhimäärust, töövahendeid, tasustamist jne. Perearstid võtavad seltsi kaudu osa rahvusvahelistest teadusprojektidest ning paljud perearstid on ettekannetega esinenud perearstide rahvusvahelistel konverentsidel. Selline tegevus on meditsiini esmatasandi jaoks seni olnud üsna harjumatu.

Perearstide koolituse ja perearstide töölehakkamisega on Eestis tegemist täiesti uue eriala tekkimisega, mis rahvusvaheliste normide järgi on iseseisev akadeemiline eriala. Perearstiteaduse arenguks on loodud eeldused vastava õpetuse loomisega ülikoolis. Perearstiks koolitamise üks eesmärke on ka selle elukutse identiteedi teadvustamine arstidele. Parimaks tunnustuseks perearstiks spetsialiseerumise kursustele peaksin perearsti märkust kursustel oleva arsti kohta: «ta on muutunud uhkeks», s.t. tal on tekkinud eeldused iseseisvaks tööks mitte alluva arstina, vaid otsustava arstina.

Prof. Heidi-Ingrid Maaroos,
polikliiniku ja perearstiteaduse
õppetool,
Maarjamõisa polikliinik

ÜKS KÜSIMUS

Mis võiks meie arstiteaduskonnas teisiti olla?

AET RAUKAS, ravi VI k.:

Dekanaat kui teaduskonna töö korraldaja peaks olema huvitatud regulaarsest üliõpilaste küsitlusest õpetajate õppeainete õpetamise ja dekanaadis parajasti vaidluse all olevate, otseselt üliõpilasi puudutavate asjade kohta. Küsimused võiksid olla nii üldised, semestrist semestrisse korduvad (mis meeldib/ei meeldi) kui ka kitsamad (sel semestril esmakordselt rakendatavate muudatuste ja populaarsemate kateedrite kohta). Tuleb meelde seik, et alles hiljuti unustati üliõpilaste esindajad kutsumata VI kursust vägagi puudutavate küsimuste arutamisele. Fakt, mida mujal ülikoolides tõeliseks kuriositeediks nimetataks.

Juba alates I kursusest võiks olla rohkem kirjalikke arvestusi ja eksameid, mis teatud puudustest hoolimata on siiski objektiivsemad teadmiste hindajad kui suulised vastused. Seetõttu on tervitatav VI kursuse kirjalik lõpueksam — esmakordselt meie arstiteaduskonnas.

* * *

EERO MERILIND, ravi V k.

Tõenäoliselt on meie teaduskonnas kõige valusamaks probleemiks jäik ja paindumatu eksamite ning arvestuste graafik. Kui üliõpilane mingil põhjusel ei suuda või ei saa ennast just nimelt selleks päevaks vormi viia, ilutseb eksamiprotokollis sõnaühend «mitteilmunud» ning järgmise eksami või arvestuse kokkuleppimise juurde kuulub siis kindlasti hulk jooksmist kolmnurgas õppejõud — majandusmaja — dekanaat. Eksamite ja arvestuste pikemale perioodile jaotamine olevat väga keeruline, kuna see suurendaks oluliselt dekanaadi tööd ja vähendaks kohvipauside arvu.

Teine oluline probleem on see, et puudub üliõpilasi kaitsev mehhanism. Mõnikord võib üliõpilase ja õppejõu vaheline isiklik konflikt viia ülemäära subjektiivsete eksamihinneteni või isegi sundakadeemilisele puhkusele minekuni.

Järg 4. lk.

ÜKS KÜSIMUS

ÜKS KÜSIMUS

(Algus 3. lk.)

Mõnikord jälle kasutatakse mittekonstantset testimise süsteemi, kus ühesuguseid vastuseid saab erinevalt tõlgendada. Üliõpilastele jääb küll teoreetiline võimalus nõuda mõnda teist eksamineerijat või komisjoni, kuid tegelikkuses see süsteem ei tööta.

Kolmandaks. Arstiteaduskonnas puudub õppetööd stimuleeriv mehhanism, ja seda nii üliõpilastele kui ka õppejõududele. Probleeme on stipendiumide maksmisega edukatele üliõpilastele ning peaaegu üldse ei eksisteeri nn. sihtotstarbelisi stipendiume või toetusi teadustööga tegelevatele üliõpilastele.

Sama probleem puudutab ka õppejõude. Kui õppejõudude palk sõltuks õpetatavate tudengite hulgast paraneks õppetöö kvaliteet ja suhtumine üliõpilastesse, samuti tekiks rohkem huvialaringe ja suureneks teadustööd juhendavate õppejõudude arv.

Neljandaks. Üliõpilased kaebavad ka kirjanduse vähese kättesaadavuse üle. Praegu on olukorda suurel määral aidanud parandada välismaised raamatud kliinikuis ja kateedrites, kuid ainult neile ei tohiks lootma jääda. Et võõrkeeleoskus pole emapiimaga omandatav tarkus, oleks ääretult meeldiv, kui kõikide valdkondade algteadmisi saaks omandada ka emakeeles. Sinnamaani kulub aga veel küllalt kaua aega.

Kuigi teaduskonnas on veel palju probleeme, ja nii mõnigi asi iga tudengi enda asi, nii nagu ka see, kuidas ta loengukursuse teemadel klausuuriga (eksamiga) maha saab. Õppejõude tervitatakse või tänatakse mitte püstitõusmise või jalgade sahistamise, vaid lauale koputamisega. Loengute külastatavus korreleerub suurel määral õppejõudude kompetentsuse ja populaarsusega. Igavates ja kehvades loengutes istus ikka napilt üliõpilasi ja eks see nii vist peabki olema. Õppejõul tuleb sellest oma järeldused teha.

Enamik loenguid on heal teoreetilisel tasemel ja ka tehnilised võimalused on suurepärased.

Loengule hilinemisse ja sealt varem lahkumisse suhtuti üllatavalt liberaalselt ja kui viis minutit enne loengu lõppu saabus nahkses mootorratturiülikonnas hamburgerit sööv tudeng, siis professori poolt kommentaari tavaliselt ei järgnenud.

Kliinikus aga käiakse võrreldes Tartu Ülikooliga suhteliselt vähe. Seda kompenseerib kuues õppeaasta. Patsient ja üliõpilane on seal siiski rohkem distantseeritud, pealegi on eriti privaatkindlustusega patsiendid küllaltki hästi teadlikud oma õigustest.

Lüübekiski pakutakse ohtralt valikkursusi. Saksa tudengitel on kasulik kirjutada stuudiumi ajal nn. Doktorarbeit, mitte dissertatsioon, vaid üliõpilasuurimus, mis suurendab šansse leida endale hiljem koht Päikese all.

Eksamid on Lüübekis enamikus *multiple choice* (valikvastuse) tüüpi, kuid on ka segatüüpi ja suulisi eksameid-arvestusi.

Raamatukogus aga on sealgi head õpikud välja laenatud ja tudengid ostavad neid endale ise ning müüvad hiljem noorematele võiks teistmoodi olla, on Tartu Ülikooli arstiteaduskonnas siiski väga palju häid õppejõude ja toredaid arste, kellelt on mõndagi õppida.

JÜRGEN KUKK, ravi VI k.

Viibimine stipendiaadina Lüübeki Meditsiiniülikoolis ühe kursuse vältel lubab võrrelda sealset õppekorraldust ja muidu elu-olu Tartuga.

LMÜ paikneb kompaktse ja hubase *campus*'ena kauni hansalinna äärelinnas ning jättis üldiselt vägagi tudengisõbraliku mulje. Enamik kliinikuid on vaid paar aastat vanad ja tehniliselt väga hästi varustatud. Õppeplaanide osas drastilisi erinevusi ei märganud. Õppetöö kestab 10 semestrit, millele lisandub kaks semestrit õppetööd ainult kliinikus (PJ = *Praktisches Jahr*). Internatuur kestab 18 kuud. Lüübekis ei olnud õppetöö jagatud tsüklitesse, nii nagu meil alates IV kursusest, vaid see toimus nagu meie prekliiniline õpetus.

Vastuvõtt ülikooli on kaks korda aastas ja kui tudeng on omandanud õppekoha, võib ta seda oma suva järgi kasutada: kas võtta vabu semestreid õppimiseks, töötamiseks, reisimiseks *etc*, või vahetada koha vastu teistes Saksa Liitvabariigi ülikoolides. *A propos*, õppekohtade vahetuse sedelid on õpikute ostu-müügi ja korteriüürimise kuulutuste kõrval ühed põhilised söökla, ramsi ja auditooriumide stendidel.

Kui tudeng teatud distsipliinis edasi ei jõua, ei pea ta mitte mingil juhul aastat vahele jätma, vaid õpib edasi ja likvideerib võlad järgmisel semestril, äärmisel juhul vahetab ülikooli.

Loengud on LMÜ-s sügavalt kolleegidele edasi.

Meeldis LMÜ avatus maailmale. Palju oli välistudengeid. Samasuguseks partneriks nagu meie oli ka Mergeni Meditsiiniülikool Norras.

Müts tuleb maha võtta nende meie ülikooli entusiastlike õppejõudude ja arstide ees, kes piiratud vahenditele vaatamata märkimisväärsel tasemel töötavad. Kohati aga tuleks meil küll üle saada teatud professionaalsest idiotismist ja eklektilisusest. Vaja oleks mõne õppejõu ja ametniku suuremat paindlikkust ühiste probleemide lahendamisel.

Üldiselt aga on väga meeldiv, et meie arstiteaduskond on mõne sammuga lähenenud euroopalikule kõrghariduselle.

Arstiteaduskonna päevade leheküljed koostas üliõpilane TÕNU PEETS

Veel kord keemiahoone remondist

EV Valitsuse vaesus või hoolimatus finantseerida ülikooli proportsionaalselt eraldatud summale on nii suur, et halvab kõiki kulutuste liike. Esmajärjekorras on käesoleval aastal kulutatud raha alati palkade maksmiseks (inimesed ilma rahata elada ei saa) muude kulutuste arvel. Näiteks kapitaalremondiks on saadud teha kulutusi aasta eelarves ette nähtud 3 480 000 kroonist 1. juuliks vaid 1 217 753 krooni, mis moodustab 35 % aastamahust. Sellega saadi ülal pidada ehitusjaoskonda, tasuda eelmise aasta võlad 360 844 krooni, tasuda osamaksu trasside ehituseks 30 975 krooni ning alustada TÜ raamatukogu remonti — 84 016 krooni. Kapitaalremondi materjalide ostmiseks raha peaaegu üldse ei jätkunud, materjali osteti Eesti Teadusfondist Riia 23 remondiks eraldatud vahenditega.

Sellises olukorras on vaja remonttööde raha kulutada kõige hädavajalikumaks. Hoonete esmase säilitamise seisukohast on selleks katuste remontimine ja olmeks hädavajalikud remonttööd. Selliseid hooneid ülikoolil kahjuks jätkub, samuti ka oma hoonete fassaadide pärast muretsejaid, nagu keemikud keemiahoone pärast.

Möödunud aastal sai keemiahoone uue tsinkplekist katuse, mis praegu ventilatsioonišahtide ümbruses intensiivselt korrodeerub. Selgus, et ehitustööalaste teadmistega hiilanud keemikud ei osanud või ei tahtnud hoiatada remondiosakonda tsinkkatuse mõttetusest, kuna hoones kasutatakse tsinki «söövaid» aineid. Koos katusega tulnuks vahetada keemiahoonel ka vihmaveetorud, et võimaluse korral asuda taastama aastate jooksul rikutud fassaadi ning likvideerida valgusšahtide äärde rajatud haljastus, mis kogu vihmavee voolamisel läbi torude takistab vete äravoolu nii, et võimaldab veel voolata vaid keldrisse.

Katust remontiva firma vihmaveetorude vahetamise viis ja hind ei olnud remondiosakonnale vastuvõetavad, see töö otsustati teha oma ehitusjaoskonna jõududega, kelle võimet töö õigeaegselt ära teha hindas remondiosakond üle.

Mis puutub klaasilaos olevasse uputusse, siis hr. T. Ilomets võiks meenutada ajalugu, kus keemiahoonet polnud võimalik vahete-vahel kütta, sest «vesi oli ahjus» sõna otseses mõttes, mitte kaudses.

Ka mainitud paduvihma tungimine trepist keemiahoone madalaimasse ruumi, kus paduvihma tõttu kanalisatsioon üle ajas, on unustatud, ning on suurejooneliselt näidatud Ø 50 mm vett mittepidavast kraanist kahte Ø 100 mm kanalisatsioonitorusse mittemahtuvat vee hulka ja õõpäevase valve puudumist uputuse peapõhjusena.

KERSTI LEPIK

info ● info

SOOME-EESTI KIRJANDUSKRIITIKUD

Neljapäeval, 14. oktoobril kl.17 TÜ nõukogu saalis avalstung (avab Ain Kaalep). Võrdlev sissevaade mõlema maa kriitikasse — J. Salokannel, Soome ajalehekriitikast — E. Lehtola, Pilk Eesti kriitikale — A. Lõhmus, R. Veidemann.

Reedel, 15. oktoobril tööistungid ja rühmatööd Õpetaja t. 12 majas: Naise pilgu läbi (naisnäkökulma; A. Kallas) — L. Kojola, P. Viires; traagikast viimse inimeseni (Fukuyama, Nietzsche, J. Blomstedt, H. Krull, J. Undusk; uued suundumused J. Ehlvest, J. Koskelainen) — J. Koskelainen, K. Pruul, M. Väljataga.

Kl.11.30 rühmade töötulemuste tutvustamine (juhatab A. Kaalep). Kl.15 keskustelu Leena Krohni loomingust (juh. J. Blomstedt, M. Berg).

Kl.18 kirjanduslik suaree ajaloomuuseumis «Kirjanik L. Krohn ja tema looming» (juh. J. Salokannel, M. Lõhmus).

Laupäeval, 16. oktoobril kl.12 Touko Siltala kohtumine Eesti kirjastajatega «Akadeemia» toimetuses.

EMAKEEL JA TEISED KEELED

Eesti keele (võõrkeelena) õppetool korraldab 8.-10. oktoobrini rahvusvahelise konverentsi.

I sektsioon

Välismaalaste keeleõpe (ajalooline, poliitiline ja sotsioloogiline aspekt).

Pühap., 10. okt. kl.9.30-11 ph. aud. 139 (juh. V.-L. Kingisepp). Esinevad: S. Latomaa (Jyväskylä), V.-L. Kingisepp, J. Valge.

II sektsioon

Keeleõppe metoodika

Reedel, 8. okt. kl.10.15-12.45 ajaloomuuseumis (juh. J. Valge). Esinevad: M. Suni (Jyväskylä), A. Metsa, A. Jänese, E. Raeste, H. Vissak, E. Pung, M. Rüütli; N. Zamkovaja, I. Moissejenko (Tallinn), L. Dulitšenko, H. Vissak; L. Kingisepp.

Reedel, 8. okt. kl.14.30-16.30 ajaloomuuseumis (juh. L. Kingisepp). Esinevad: K. Siitonen (Jyväskylä), A. Tšaikovskaja (Tallinn), P. Muikku-Werner (Joensuu), E. Tammelo.

Pühapäeval, 10. okt. kl.10.30-12 TÜ nõukogu saalis (juh. K. Wiik, Turu). Esinevad: M. Elomaa (Vaasa), M. Martin (Jyväskylä), K. Wiik.

Pühapäeval, 10. okt. kl.14.15-16.15 TÜ nõukogu saalis (juh. A. Metsa). Esinevad: N. Tamm (Tallinn), M. Ramoniené (Vilnius), A. Niemikorpi (Vaasa), M.-T. Storhammar (Jyväskylä).

III sektsioon

Kontrastiivne lingvistika

Reedel, 8. okt. kl.11.15-13.45 ph. aud. 139 (juh. M. Koski, Turu). Esinevad: B. Klockars, R. Lundström , R. Ingo (kõik Vaasa), M. Koski.

Reedel, 8. okt. kl. 15-17 ph. aud. 139 (juh. T.-R. Viitso). Esinevad: B. Klaas (Tartu/Helsinki), A. Holvoet (Varssavi), N. Kozintseva (Sankt Peterburg), R. Vahtera (Turu).

Pühap., 10. okt. kl.13.45-16.05 TÜ ph. aud. 139 (juh. I. Külmoja). Esinevad: J. Kudrjavtsev, E. Vaigla, S. Meltser, V. Štšadneva, L. Bambus, I. Külmoja.

KLUBIS

Reedel, 8. oktoobril kl. 21
HEATHER LE MMON & BETTY MORRISON esitavad:
D I S C O in A M E R I C A N style.

Laupäeval, 9. oktoobril kl.21 pakuvad tantsumuusikat
KODUMAISED MEHED.

Pühapäeval, 10. oktoobril kl.21 piduõhtu tantsuhimulisele vähekindlustatud üliõpilasele. Pilet 3.- Igale kümnendale tulijale sissepääs tasuta.

Teisipäeval, 12. oktoobril DISKOÕHTU klubis ja kolmapäeval, 13. oktoobril Narva mnt. 27 kohvikus. Algus kell 21.

NB! ÜLIÕPILASPILET KAASA!

* * *

Ülikooli klubi kutsub tööle uusi DISKOREID!
Tule klubisse **kolmapäeval, 13. oktoobril kell 16, ruum 209.**
Lindid kaasa!

Streigi võimalikkusest ülikoolis

Kutsun ametiühingu liikmeid üles valmistuma võimalikeks protestiaktsioonideks (s.h. streigiks) toetuseks TÜ nõukogu 24. septembri otsusele. TÜAÜ komitee on juba 3 aastat kogunud raha streigifondi tarbeks. See asub ühes Tartu pangas tähtajalisel hoiusel, mille tähtaeg saab otsa oktoobri lõpus.

Aleksander Jakobson

SPORDIKESKUS TEATAB!

SISEHOKI KURSUSED

Õigem oleks siiski nimetus **sisebändi**, sest mängitakse saalides korvpalliväljakul selliste kõveraotsaliste keppide abil, mida kasutatakse jääpallis ehk bändis.

See suurt koormust andev jooksumäng on viimastel aastatel saanud populaarseks Põhjamaades ja eriti üliõpilaskonnas. Eelmisel aastal pakuti meie ülikoolile osalemist Soome üliõpilaste meistrivõistlustel.

Arvame, et see mäng oleks sobiv ka meie üliõpilaste kehalises kasvatuses. Eeloleval **neljapäeval, 14. oktoobril kell 20** algab spordihoones (Ujula 4) sisebändi kursus. Kõik asjahuvilised on oodatud!

UJUMISHUVILISED

On veel vabu kohti nii Vanemuise tn. kui ka 5.KK basseinis. Üks ujumiskord maksab 4 krooni. Ettemaks ühe kuu ulatuses. Tasuda saab Jakobi 5-112 kella 9-17-ni.

MIHKEL VESKE 150

Reedel, 8. okt. kl.12 pidulik kontsert-aktus raamatukogu konverentsisaalis.

8.-10. okt. konverents «Emakeel ja teised keeled» ajaloomuuseumis.

11.-13. okt. konverents «Soome-ugri vähemusrahvad muutuvas maailmas» raamatukogus kl.13.

ANTON SUURKASK 119

Reedel, 8. oktoobril kl.18 korraldab EÜS «Veljesto» Tallinnas Mustpeade Majas Anton Suurkase 119. sünniaastapäevale pühendatud konverentsi.

Sügis on käes ja ega selgi aastal **«SÜGISPÄEVAD»** tulemata jää.

On sul mõni hää mõte, vapustav idee? Võib-olla leiad siin nendele rakenduse?

Ootame kõiki, kes soovivad sügispäevade korraldamisele nõu ja jõuga abiks olla, **teisipäeviti kella 20-st ülikooli klubisse (TÄHE 3, ruum 206).**

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2353. Tiraaž 1500.

35 180

Raamatukogu

NR. 29 (1726)
REEDE,
15. OKTOOBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

**NB!
PÜHAPÄEVAL
ARUTELU
AJAKIRJANDUSE
VABADUSE
VÕIMALIKKUSEST
EESTIS (vt. 4. lk.)!**

«Lahendused tulevad teaduskondade seest»

UUS PROREKTOR ON PROFESSOR TEET SEENE

Teet Seene on sündinud 1940. aastal Pärnus. Ülikooli astus ta pärast sõjaväeteenistust 1962. Sellest ajast peale ongi ta seotud ülikooliga, ja seda koguaeg. Ise ütles ta nii: «Ülikooli tõi mind spordihuvi, tegelesin akadeemilise sõudmisega. Küllalt kiiresti asusin ka teadustööga tegelema, see oli vist esimesel kursusel. Uurisin vee elektrolüütide ainevahetust kehaliste koormuste puhul. Selle teema uurimist jätkasin.»

1974. aastal kaitses T. Seene kandidaaditöö inimese ja looma füsioloogia erialal (bioloogiakandidaadi kraad) ja 1988. aastal Leningradi Ülikoolis doktoriväitekirja skeletilihase kontraktiilvalkude uuenemisest sõltuvalt funktsionaalsest aktiivsusest (bioloogiadoktori kraad).

«Olen läbi teinud kõik teaduri astmed ja olnud ka kõigil õppejõu kohtadel. Poolteist aastat tagasi valiti mind funktsionaalse morfoloogia korraliseks professoriks ning juhatan ka spordibioloogia instituuti.»

T. Seene on abielus, kahe poja isa.

* * *

Teie valdkonnaks prorektorina on põhiliselt õppetöö. Kas juhtimis- või organiseerimisameteid olete ka varem pidanud?

«Olen olnud lihastalitluse hormonaalregulatsiooni labori juhataja, praegu juhin erialainstituuti. Ma ei ole kunagi olnud töökorraldamise vastu, aga koosolekute vastu küll. Palju probleeme lahendasime seminarides. Ka siin peaks minema töö ilma igasuguste koosolekuteta.

Mind ei ole kunagi sundinud töötama mingisugune paber, olen püüdnud nendest lahti saada. Säilitanud olen selle siis, kui olen sealt leidnud midagi, millest reaalset kasu võiks olla. Igasugune paber hakkab tööle siis, kui inimene on selle ise enda jaoks koostanud.»

«Postimehes» olete öelnud, et õppetöö on ülikoolis jagunenud põhi-, magistri- ja doktoriõppeks, aga neid korraldavad reeglid on veel puudulikud või puuduvad hoopis.

«Kõigi kolme õppetöö astmega olen ise tegelnud koguaeg. Probleem on praegu selles, et mitmed otsused on küll vastu võetud, kuid teaduskondades nad ei toimi veel. Peamegi jõudma niisugusesse staadiumi, kus nad toimima hakkaksid. Põhiõpe on kõige rohkem korras.

Magistriõpe tegelikult veel puudub, siiani on kaitstud põhiliselt magistrikraadi. Iga teaduskond on väga erinev, kuid ülikoolis on väga palju ühist ja ülikooli esitatud nõuded peavad olema ühtsed vaatamata erialade erinevusele.

Arvan, et nii palju kui praegu asjaga kursis olen, ei ole ükski doktorand doktorina veel doktoriõpet läbinud. Siiani kaitstud doktoritööd on tehtud eksternina. Ei saa aga öelda, et magistri- ja doktoriõpe ei ole üldse tööle rakendunud, sest väga palju oleneb ka juhendajast, kes võib teinekord suure imeteo ära teha. Olen täiesti veendunud, et ülikoolis on väga palju neid juhendajaid, kelle käe all on praeguseni saadud ja saadakse edaspidi magistri- ja doktoriõpet. Tervikuna me seda öelda ei saa, sest me ei tea süsteemi veel.

Näiliselt on need võib-olla lihtsad probleemid, kuid siiski raskesti lahendatavad, ja selleks tulebki teid leida. Kusagilt ülevalt poolt aga on neid võimatu oodata. Lahendused tulevad ikkagi instituutidest, osakondadest, seega teaduskondade seest. Õppeprorektor kuulab need ära ja võtab kokku. Selles töös võime leida veel palju ebatäpsusi, kõik ei ole otsuste ja seadustega kaetud, aga see ei keela tööd tegemast. Praegu saavad tööd teha need inimesed, kes tahavad töötada, aga mitte töötada need, kes seda ei taha. Seadustikku oleks vaja ilmselt sellele teisele poolele.

Arvan, et tervikuna on õppetöö ülikoolis väga heal tasemel, ainult et seda tuleb ühtlustada. Samuti ei saa lahutada õppe- ja teadustööd. Siin on kaks poolust. Kes õpetab, peab ka teadlane olema, ja ei saa õpetada seda, kes seda ise ei taha. Õppejõud võib olla küll väga hea, aga kui üliõpilane seda ei ole, ei tule sellest midagi välja. Õppetöö üks põhiülesandeid ongi, et õppejõud tekitaks üliõpilases huvi ja arusaamist teaduse vastu, et ta mõistaks, et ülikoolis lihtsalt ei õpita, vaid tegeldakse ka teadusega. Need kaks poolt peaksid teineteist hästi mõistma.»

TÜ VALITSUSES

12. oktoobril

Seekordne valitsuse koosolek algas nõukogu saalis, kuhu oli kutsutud ka allasutuste esindajaid. **Rektor prof. Peeter Tulviste tutvustas uut prorektorit prof. Teet Seenet, kes esialgu hakkab tegelema põhiliselt õppetööküsimustega.** Rektor ütles uuele kolleegile lillekimpu üle andes tere tulemast ja soovis palju jõudu.

* * *

Valitsuse koosolek jätkus rektori kabinetis prorektor Jaak Aaviksoo juhtimisel.

● **FINANTSARUANDLUSE OLUKORRAST** kõneles **prorektor Vello Peedimaa.** Kuna dekaanid ei täitnud TÜ Valitsuse 31. augusti otsust teaduskondade finantsmajanduse korrastamise kohta, otsustas valitsus, et käesoleval aastal ei peeta arvestust teaduskondade allüksuste kaupa.

● **NN. esimesel lugemisel oli TÜ SISEKORRA EESKIRI.** Ettepanekuid ja parandusi tutvustas juriidilise osakonna juhataja Ester Zimmermann.

* * *

● **J. Aaviksoo informeeris valitsust sellest, et Taani Kuningriigilt on laekunud ülikooli raamatukogule 13 000 USA dollarit.**

● **ETA Välisvahetuse Fondile tuleb esitada oma taotlused hiljemalt 31. detsembriks k.a.**

● **Jõuluvaheaja sisseseadmist** oli eelnevalt arutanud komisjon (A. Künnap, P. Pruks, A. Liivak). Ettepanekuga pidada jõuluvaheaega 24. detsembrist 3. jaanuarini pöördutakse ministeeriumi poole.

● **Valitsus pidas vajalikuks välja töötada õppetööst vaba semestri taotlemise ja rakendamise kord.**

● **J. Aaviksoo teatas, et TÜ nõukogu otsus riikliku teadus- ja hariduspoliitika kohta on EV Valitsusele edasi antud.** Koos TÜÜ üliõpilasjuhtidega arutati olukorda ka peaministri juures. Põhjalikum arutelu seisab ees 22. oktoobril. Valmistatakse ette ka projekt vabariigi valitsusele. Peatselt on oodata Riigikogu kõrgharidusteemalist väljasõiduistungit Tartus.

● **TÜ püüab taotleda järgmise aasta eelarveks koos raamatukoguga ligi 105 miljonit krooni** (sel aastal oli koos raamatukoguga 55 miljonit). Kui niisugune programm õnnestub, peaksid õppe- ja teadustöö tingimused tunduvalt paranema.

ARSTITEADUSKONNA MEDALID

Arstiteaduskonna päeval anti teaduskonna medalid professoritele EDVITAR LEIBURILE, ELMUT LAANELE, JÜRI KÄRNERILE, onkoloogia- ja radioloogiakliiniku peaarstile RALF ALLIKVEELE, sisekliiniku dotsendile HEINO HANSONILE ja Linköpingi Ülikooli professorile BENG BJÖRKSTENILE.

Muinasteaduse muuseum 190

1803. aasta septembris anti välja taasavatud Tartu ülikooli põhikiri, milles eraldi allasutusena oli ära märgitud ka kunstimuuseum. Eelarves oli eraldatud loodavale muuseumile igati soliidne aluskapital 8000 rubla. Juba oktoobrikuul osteti muuseumile esimesed gravüürid.

Kunstimuuseumi mõtte algataja ja selle väga edukas elluviija oli klassikalise filoloogia ja kunstiajaloo professor **Karl Morgenstern**. Ta tundis hästi Euroopa kunstielu ja oli veendunud, et uus muuseum peab ostma kõiki neid kunstiteoseid, mis on õppetöös kasulikud; koguda kõike seda, mis on silmapaistev, ilus, mingil moel tähtis või iseloomulik. Tänu K. Morgensterni agarusele kasvasid muuseumi kogud kiiresti nii ostude kui ka kingitustega. Ta pärandas muuseumile ka oma isikliku kunstikogu. Nii laekus esimese poolsajandi jooksul üle 15 000 kunstieseme (gravüürid, joonised, maalid, mündid, antiiksed tarbeesemed, gemmide koopiad jt.). Antiikskulptuuride kipsikoopiaid oli vaid kümmekond ja K. Morgenstern pidas väga vajalikuks suurendada selle esemeliigi osatähtsust kogudes. Laia profiiliga kunstimuuseumi kogud olid kättesaadavad vaid vastavate loengukursuste kuulajatele.

1860-ndatel aastatel muuseumi komplekteerimise põhimõtted muutusid. Ei peetud otstarbekaks siduda nii avara profiiliga kunstimuuseumi klassikalise filoloogia õpetamisega. Sobivaks peeti üksnes antiikkunsti tutvustavaid töid, eriti antiikplastika kipsvalandeid. Sellega rööbiti hangiti ka antiikseid tarbeesemeid ja fotosid antiikkunstist. Gravüürid ja maalid aga anti ülikooli joonistuskoolile.

* * *

1868. aastal asus muuseum oma praegustesse ruumidesse ja näitus oli avatud nii akadeemilisele kui ka mitteakadeemilisele publikule. Vaatamata muuseumi profiili ahendamisele kogud pidevalt kasvasid ja Esimese maailmasõja eel oli arvele võetud üle 12 000 originaalse antiikeseme, antiikkujude ja gemmide kipsivalandi, üle 6000 mündi, üle 1000 foto, üle 3000 raamatu. Sõja ajal evakueeriti originaalesemed Voroneži. Tartu rahulepingu alusel tuli need kogud ülikoolile tagastada. Seda aga pole siiani juhtunud!

Aastail 1920 – 1930 jäi muuseum endiselt tihedatesse sidemetesse klassikalise filoloogia õppetooliga, moodustades koos Klassikalise Muinasteaduse Instituudi. Kogud täienesid ülikoolile tehtud kingitustega. Nii annetas Raadi mõisa endine omanik R. v. Liphart ülikoolile üle 1500 eseme. Ta tegi ettepaneku avada ülikooli kunstikogude ja tema kingitud esemete baasil Raadi mõisa härrastemajas vana kunsti muuseum. See ettepanek leidis filosoofiateaduskonnas hea vastuvõtu ja 1921. aasta kevadel tegigi ülikooli nõukogu vastava otsuse. Sellega polnud aga nõus klassikalised filoloogid ja nii jäigi see igati perspektiivne otsus ellu viimata. Raadi sai hoopis Eesti Rahva Muuseumi asukohaks! Võib-olla võimaldab Raadi lossi taastamine realiseerida seda unustusehõlma vajunud kultuurisõbralikku plaani?

(Järg 3. lk.)

ACTA DIURNA

EUROTEADUSKOND AVATI RIIAS

28. septembril avati Läti Ülikoolis Balti riikide euroteaduskond. Meie ülikoolist võtsid sellest osa prorektor Jaak Aaviksoo, õigusteaduskonna dekaan dr. Peep Pruks, majandusteaduskonna dekaan prof. Janno Reiljan, Hans Künka, Jaan Ginter ja Urmas Varblane. Euroteaduskonna keskus jääb Riiga. Vilniuses hakatakse tegelema põhiliselt haldus-, Riias ettevõttemajandus- ja Tartus rahvamajandustsükliga. Õigusteadus haarab kõiki kolme ülikooli. Euroteaduskonna direktor on Kanada eestlane Toivo Miljan. Esimese lektorina pidas oma loengutsükli Kieli Ülikooli majandus- ja sotsiaalteaduskonna dekaan prof. Horst Herberg. Järgmine loengusari tuleb meie ülikoolis ja see on makroökonoomiast.

VOLDEMAR VAGA ON TARTU AUKODANIK

11. oktoobril anti raekoja saalis kunstiprofessor Voldemar Vagale üle aukodaniku medal, hõbemärk ja tunnistus. V. Vaga on tartlane 1920. aastast, mil asus ülikoolis õppima.

EMERIITAKADEEMIKU JA -PROFESSORI NIMETUSED

Valitsus otsustas rakendada Eestis emeriitakadeemiku ja emeriitprofessori nimetused. See võimaldab teenekatel teadlastel ja õppejõududel oma teadustegevust jätkata.

Emeriitakadeemiku ja -professori nimetuse andmise otsustab Teaduste Akadeemia täiskogu.

Emeriitteadlase nimetuste kehtestamisel lähtuti 1938. aastal Eestis vastuvõetud Teaduste Akadeemia seadusest. Teaduste Akadeemia pöördus ka Riigikogu poole ettepanekuga taasjõustada 1938. aasta seadus mõnede sinna tehtud parandustega.

NB! See info ilmus päevalehtedes. Teisipäevaks ei olnud ülikooli veel mingit täpsemat dokumenti jõudnud.

\+ + +

● Oktoobri algul toimus **eripedagoogika rahvusvaheline konverents.**

● Nädala algul tähistati TÜ esimese matemaatikaprofessori Kalle Väisälä 100. sünniaastapäeva.

EUROOPA INSTITUUDILT EUROOPA PÄEV

Euroopa päev algas piduliku avaüritusega aulas, millest võtsid osa ka mitmed Euroopa riikide diplomaadid (Rootsi, Austria, Läti, Leedu, Saksamaa, Suurbritannia).

Ülikooli nimel ütles tervitussõnad ja tutvustas *alma mater*'it rektori ajutine kt. prorektor **Jaak Aaviksoo**. Tema järel sai sõna Riigikogu aseesimees **Tunne Kelam**, kes tõi tervitusi president Lennart Merilt ning Riigikogult. Euroopa Ühenduse asepresident dr. **Martin Bangemann** peatus Euroopa Ühenduse tegevusel ja kõneles uute riikide vastuvõtmisest. Eestisse akrediteeritud diplomaatilise korpuse nimel võttis sõna Rootsi suursaadik Eestis **Lars Arne Grundberg**.

Euroopa Instituuti tutvustas lähemalt direktor prof. **Janno Reiljan** (vt. ka üle-eelmist UT-d). Muu hulgas ütles ta, et Tartu Ülikooli koostöö Vene ülikoolidega on viimastel aastatel nõrgenenud ning et selleks tuleb uued sihid seada. «Eesti ja teised Balti riigid võiksid kujuneda tähtsaks kanaliks, mille kaudu kantakse üle teadmised turumajandusest ja demokraatiast ida suunas.»

Euroopa Instituut teaduskondadevahelise uurimis- ja koolituskeskusena loodi käesoleva aasta aprillis ning eelkõige püüab see haarata majandus-, õigus- ja humanitaaraineid.

Instituudi teadusnõukogusse kuuluvad peale direktori professorid prorektor Jaak Aaviksoo, Raul Narits õigus- ja Ülo Matjus filosoofiateaduskonnast ning prof. Mihhail Bronštein idasuhete ja prof. Ekkehard Pabsch Bonni Ülikoolist läänesuhete arendajana. J. Reiljan ütles, et taolise institutsiooni loomise idee tuli peaaegu üheaegselt ja teineteisest sõltumatuna just kahelt viimaselt isikult.

Pärast aktust toimus rektori vastuvõtt, kus osalesid külalised, ülikooli välisõppejõud ja dekaanid.

PROTEST ÜLIKOOLI NÕUKOGU OTSUSE VASTU

Ülikooli nõukogu võttis hiljuti vastu otsuse, mille kohaselt **võib magistrikraadi omav inimene kandideerida dotsendi kohale vaid erandkorras ülikooli nõukogu eriloal**. Selline otsus on vastuolus mitme üldise põhimõttega, millele peaks rajanema akadeemilise elu korraldus Tartu Ülikoolis.

1. Esiteks rikub see otsus põhimõtet, mille kohaselt pole mingile ametikohale kandideerimisel teadusliku kraadi omamine kohustuslik. Selle põhimõtte taga on idee, et kandidaadi sobivuse määrab ära tema reaalne panus teadusesse, mitte aga formaalse teaduskraadi omamine. Ülikooli nõukogu oleks pidanud kuulama rektori arukat seisukohta, mille kohaselt «üleüldist dotsendinõuete miinimumi on raske või võimatu sõnastada» (Peeter Tulviste «Kui tahame anda parimat haridust» *Universitas Tartuensis*, 24. september 1993, lk.1). On selge, et selliseks üleüldiseks nõudeks ei saa olla ka Eesti Vabariigi doktorikraad.

2. Teiseks rikub see otsus teaduskraadide tunnustamise põhimõtet, mille kohaselt ei toimu teiste riikide teaduskraadide formaalset nostrifitseerimist. Vastuvõetud otsuse kohaselt saab Eesti Vabariigi magister kandideerida dotsendi ametikohale vaid ülikooli nõukogu eriloal, samal ajal kui võõrriigi teaduskraadi omav inimene (näiteks endise Nõukogude Liidu teaduskandidaat) saab seda teha ilma sellise loata. Sisuliselt tähendab see võõrriigi kraadide formaalset tunnustamist ja nende automaatset vastavusse seadmist Eesti Vabariigi teaduskraadidega.

3. Kolmandaks rikub see otsustuste vastuvõtmise kompetentsuse tasandilisuse põhimõtet. Vastavalt praegusele korrale kuulub dotsentide valimine teaduskonna või teaduskonna õigustes oleva osakonna kompetentsi. Dotsendi kohale kandideerijate heakskiitmine pealpool seda üksust, kes otsustab dotsendi valimise, on selge samm tagasi ülikooli bürokraatliku tsentraliseerimise suunas. Ülikooli juhtorganid peaksid hakkama loobuma neid vaevavast kinnisideest, et ainult nemad on suutelised vastu võtma tarku, vastutustundlikke ja ülikooli huve silmaspidavaid otsustusi.

See nõukogu otsus on ka ilmses vastuolus soovitustega, mida tegi **komisjon** (J. Allik, J. Järv, L. Rägo, T.-R. Viitso, I. Cernov ja Ü. Matjus), mis uuris akadeemiliste kraadide olukorda Tartu Ülikoolis.

Teen ettepaneku ülikooli nõukogule oma otsus ära muuta.

Jüri Allik,
psühholoogia osakonna juhataja, professor

Soojakatkestustest õppehoonetes Tähe 4 ja Vanemuise 46

Kütteperioodi algul oli ülikoolil kaks õnnetut maja, kus oli kütmise alustamisega raskusi. Tähe 4 õppehoone keldris avastati toru lekkimine laupäeval, 25. septembril ja kohalik sanitaartehnik sulges kütte ning laskis süsteemi tühjaks. Komandant T. Reismanni süül sai remondiosakond sellest teada alles 27. septembri tööpäeva lõpus. Remondibrigaad läks kohale, kuid keegi ei suutnud näidata tühjakslastud süsteemi tegelikku avarii kohta, mille tõttu õnnestus remontida alles 28. septembril.

Vanemuise 46 kütte katkestuste põhjustajaks oli M/E «Tartu Soojus», kes tellis suvel IV keskkooli soojaga varustava trassi vahetamise hr. T. Veeberi juhitavalt firmalt «Giga». Siis ühendati Vanemuise 46 sisenevad torud ümberpöördult varasemale, millest aga Tartu Ülikooli ei informeeritud. Sellise etteaimamata vea otsimine võttis remondiosakonnal palju aega ja õige küte sai korda alles 30. septembril.

Eespool toodud olukordadest on näha, et kiire avarii likvideerimine sõltub suurel määral õige informatsiooni saamisest. Majandusosakond peaks toimunust tegema tõsised järeldused ning avaldama oma seisukoha ka komandant T. Reismanni suhtes. Remondiosakond ja peainseneriteenistus vabandavad juhtunu pärast ning loodavad edaspidi remonditööde paremat laabumist.

Avo Arro,
peainsener

Tartu Ülikooli teaduskondade ja allasutuste juhatajatele

Tartu Ülikoolis töötanud ja töötavate teadlaste nimekiri saadeti teile 21. septembril. See kujutab endast mitmeköitelise **«Eesti teadlaste biograafilise leksikoni»** nn. märksõnastikku. Vastavalt sellele pöördub Teadusajaloo ja Teadusfilosoofia Eesti Ühendus lähemal ajal kõigi «märksõnastikku» võetud teadlaste poole ettepanekuga kirjutada ühtse juhendi alusel oma biograafia leksikonis avaldamiseks.

Nimekiri on koostatud «Tartu Ülikooli teaduskoosseisu biobibliograafianimestiku 1944 – 1980», teiste teatmematerjalide ning ülikooli teatmeosakonnas säilitatavate andmete alusel. Nimekirja läbivaatamisel on mitmes teaduskonnas tekkinud probleeme, millise kriteeriumi alusel otsustada, kas üks või teine isik peab olema **ülikooliteadlaste** nimekirjas.

Teatavasti on teadusloolises kirjanduses antud kümneid erinevaid teadlase definitsioone. Kõige selgem vastus on: teadlane on see, kes teeb teaduslikku uurimistööd.

Käesoleval juhul on tegemist **üksnes leksikoni «märksõnastiku» koostamise**, mitte aga sellesse kantavate isikute teadusliku taseme, nende poolt teadusse antud panuse hindamisega. «Märksõnastikku» võetagu kõik ülikoolis **otseselt teadusliku loominguga seotud inimesed** — tasemest, uurimistöö lõplikest resultaatidest, aga samuti maailmavaatelistest veendumustest, rahvusest jm. sõltumata. Teadlase teaduslik tase, teadusse antud panus tuleb aga selgelt ilmsiks alles tema biograafia tekstis, mis arusaadavalt vaadatakse enne ilmumist läbi leksikoni toimetuskolleegiumi (siia kuulub 25 teadlast, enamik neist Tartust) ja retsensentide poolt.

Lugupidamisega
Teadusajaloo ja Teadusfilosoofia Eesti Ühendus

KEDA LÄHED VALIMA?

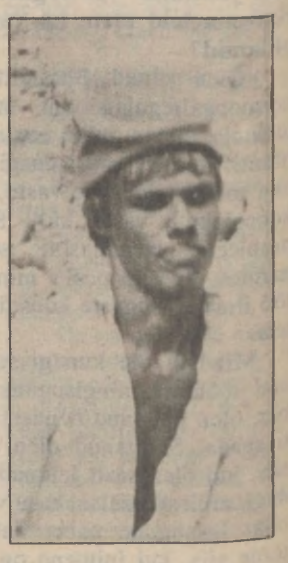
● **Linna volikogusse? Milleks? Mida sellest minu elus muutub? No kui sooja vee just jätavad ja kütavad ka. . .**

● **Valin kõikidest demokraatidest kõige õigema demokraadi.**

● **Vastab kõige viimane: «Mul on kiire, ja ma ei tunne kedagi, prominente on vähe.**

● **Valin selle, kes on niisama julge nagu minister Kama. Tal on julgust öelda enne kohtuprotsessi, et tehing oli ebaseaduslik (viimane pangandusskandaal!).**

Muinasteaduse muuseum 190

(Algus 1. lk.)

* * *

1940 – 1950-ndatel aastatel kuulus muuseum klassikalise filoloogia kateedri koosseisu. Sel ajal pani kunstiajaloolane Niina Raid aluse muuseumi ajaloo uurimisele. 1961. aastal sai muuseumist juba ülikooli iseseisev allüksus. Nüüd avardusid kogude piirid taas ja arvele võeti rohkesti kunstiajaloolise väärtusega esemeid antiikajast kuni kaasajani (baltisaksa ja eesti maal, võimude poolt konfiskeeritud ikoonid, kunstiväärtusega tarbeesemed, graafika, joonistused jt.).

Muuseumi juhataja kunstiajaloolane Õie Utter asus korraldama graafikakogu ja skulptuurivalandite hädavajalikke restaureerimistöid. Fondide hoogne kasv 1960 – 1980 (ligi 10 000 üksust) nõudis uusi hoiuruume ja tänu ülikooli juhtide mõistvale suhtumisele saigi muuseum hoidlale uued ruumid Narva t. 27.

* * *

Viimase 5 – 6 aasta jooksul on põhimureks olnud kogude nõuetekohane arvelevõtt ja teaduslik inventeerimine. Mitmes lõigus on see töö juba lõpule viidud. Nii koostati 477 kipsikoopia, 219 maali ja 378 tarbekunstieseme teaduslikud kirjeldused. Töös on 6174-numbrilise graafikakogu, 263 ikooni ja 3236 antiikmündi valandi inventeerimine. Järge ootavad gemmide valandid (17 037), numismaatika (325), joonistused (506), medalid (434) jt. kogud. Muuseumi teaduritele (A. Laansalu, L. Laiverik ja K. Valk) andsid kogude teaduslikul läbitöötamisel hinnatavat abi meie tuntud kunstiteadlased T. Nurk, V. Tiik, V. Hinnov ja L. Meoma.

Seoses idapoolse turismivoolu katkemisega on oluliselt kahanenud muuseumi külastatavus — nüüd on aastas vaid 5000-6000 inimest. Külastatavust püütakse suurendada **ajutiste valiknäituste** korraldamisega (gemmide kipsivalandid, vene ikoonid, 15.-18. saj. graafika jt.). 1987. aastal alustas muuseumi juures tööd **antiikkultuuri lektoorium**. Seni on peetud 44 loengut. Kultuuriprobleemide valgustamiseks on rohkem aega leidnud A. Lill, T. Luik, A. Kaalep, P. Olesk ja S. Stadnikov. Kuulajaid on harilikult 25-40, peamiselt filoloogia-, teoloogia- ja ajalooüliõpilased.

1987. aastal algatati Voronežis asuvate ülikooli kunstivarade tagastamise taotlused. A. Laansalu ja S. Stadnikovi alustatud ettevõtmine sai 1988. aastal juba ametliku vormi. 1992. aasta alguses kinnituse saanud Eesti-Vene riikidevaheliste suhete lepingus on selgesõnaliselt fikseeritud ajaloo- ja kultuurivarade tagastamise põhimõte. Mingitele praktilistele tulemustele pole aga tänaseni veel kahjuks jõutud. Tahaks väga loota, et Venemaa poole teelesaadetud rohke dokumentatsioon aitab lõpuks meie kunstivarad tagasi koju jõuda. Siis saame öelda suur tänu nendele kolleegidele, kes selles küsimuses on muuseumile palju abi andnud (Tiina Kaalep. S. Stadnikov, I. Gräzin, T. Põder, P. Olesk jt.).

* * *

Täna, 15. oktoobril tähistame muuseumi 190. aastapäeva väikese kokkutulekuga, kus endised ja praegused töötajad tutvustavad muuseumi ajalugu ning kogude praegust seisu.

Jüri Linnus

Juudi arstide osast Eesti arstiteaduse ajaloos*

Kõne 2. apr. 1993 Eesti Juudi kultuurinäituse avamisel Eesti ajaloo Muuseumis Tallinnas

Ma mäletan elavalt oma 1975. a. toimunud reisi Iisraeli, eriti aga Jeruusalemmas veedetud nädalat. Olles külastanud mitmeid nii piiblist kui ajaloost tuntud maakohti ja linnu, oli mu vaim juba enne Jeruusalemma jõudmist rikastunud paljudest muljetest ja elamustest.

Kõige enam imetlesin ma siiski Jeruusalemma. Just seal viibides meenus mulle äkki, kuidas paljud eestlased rõõmu ning uhkusega olid kõnelnud juutide Kuldraamatust, kuhu olevat kantud sisse ka Eesti Vabariik. See oli toimunud peale seda, kui Eestis elav juudi vähemusrahvus oli saanud õiguse oma kultuuriautonoomiale.

Jeruusalemmas viibides oli mul lühikese ajaga tekkinud erakordselt sõbralik tutvus Ehud Ben Yehuda-nimelise härra ja tema perekonnaga. Muide, Ben Yehuda on perekonnanimi, mis oli hästi tuntud kogu Iisraelis. Nimelt oli Ben Yehuda isa juba eelmise sajandi lõpu Leedust tookordsesse Palestiinasse elama asudes moderniseerinud vana heebrea rituaalkeele tänapäeva moodsaks kõnekeeleks. Koos sellega oli ta populariseerinud tuhandete Euroopa juutide ümberasumist Palestiinasse.

Jutustanud oma erilise huvi põhjusest juutide Kuldraamatu vastu, viis Ben Yehuda mind kohe Juudi Kultuurfondi — Keren Kaymeth Leisraeli, kus asuski see kuulus raamat. Mulle otsiti kiiresti välja lehekülg veebruarist 1927, kus leidus tõepoolest sissekanne, mida näha olin soovinud. Kui mäletan õigesti, oli Kuldraamatut alustatud juba 1902, ja mind huvitav tekst võis olla selle kaunis köites mahuka teose kolmandas osas.

Seal leiduv tekst ütles, et Eesti Vabariik on sellesse raamatusse sisse kantud «... sügava tänu täheks tema ajaloolise teo eest, mis on esimene juudi rahva ajaloos, rahvuskultuurilise autonoomia kinkimise eest juudi vähemusrahvusele Eestis».

Seda Kuldraamatu eestikeelset teksti lugedes oli mul äkki tunne, nagu näeksin ma mingit sümboolset kuldset silda, mis ühendas meie rahvaid ja meie maid. Kas polnud see eesti rahva mõistev ning teisi hindav meel, mis viis meie rahva ja riigi just Pühal Maal asuvasse Kuldraamatusse!

Kuld on sümbol nii materiaalsetele kui vaimsetele väärtustele. Eestlastel näit. on ammugi tuntud laul — «Kuldrannake, kuldrannake, mil jõuab laev su kaldale...». Võib-olla mõtles mõnigi selle laulu kunagine laulja, et see «kuldrannake» võiks tähendada oma iseseisvat riiki tulevikus.

Eesti riik sai tõepoolest teoks. Huvitaval viisil oli aga juba 1922. a. — viis aastat enne Eesti riigi mainimist juutide Kuldraamatus — Eestis olemas juute ja eestlasi ühendav teos, mida ajakirjas «Eesti Arst» (nr. 2, 1923) on nimetatud «kuldseks raamatuks».

Selle saksakeelse teose tiitel on «Die Ärzte Estlands vom Beginn der historischer Zeit bis zur Gegenwart». Raamatu autor oli Tartu Ülikooli arstiteaduskonna lõpetanud dr. med. **Isidor Brennsohn**, ja Eesti arstkonna «kuldseks raamatuks» nimetas selle teose sama ülikooli hilisem professor Albert Valdes. Sellesama Eesti arstiteadusele ülitähtsa raamatuga ma tahangi alustada oma ülevaadet juutide osast Eesti arstiteaduse ajaloos.

See on töö, mille 550 leheküljel leiduvad andmed Eestimaal meditsiinilise elukutsega tegutsenud isikutest alates 14. sajandist, mil (1340) töötas Tallinnas meie maa esimene teadaolev arst Conradus medicus senior. Erilise väärtuse annab Brennsohni tööle veel see, et autor on märkinud ära ka meedikute teaduslikud tööd, eriti alates 19. saj. algusest.

Kogusummas sisaldab teos ligi 1500 biograafiat, mis suurelt osalt on autori poolt kogutud linna- ja kubermanguarhiividest, milledest mõnedki hiljem Venemaale viiduna on kaduma läinud. Tähtsa osa raamatust moodustavad aga ka teated Eestis vabariigi algaastail seal tegutsenud arstidest.

(Järgneb)

ILO KÄBIN, M. D., Ph. D.

* Artikkel on ilmunud Rootsi ajalehes «Teataja» 22. mail 1993.

«AMNESTY» on Tartus!

Juuni algul viibis Tartus Rahvusvahelise Amnestia (*Amnesty International*) esinduslik delegatsioon (esindajad Suurbritanniast, Rootsist, Soomest ja mujalt). Tookord oli vaid esimene suurema kontakti loomine Tartuga. 4. oktoobrist on avatud ülikooli teadusraamatukogus seda organisatsiooni tutvustav **näitus**. Välja on pandud peamised vahendid (plakatid, postkaardid), mida kasutatakse vägivalla vähendamise propageerimisel, samuti on saadaval aadressid, kuhu AI liikmeks astumise soovi korral ankeete saata. See peamiselt **noorte aktsioonidena** toimiv organisatsioon planeerib järgmisel aastal üritusi ka naaberriikides. Eeldus osavõtuks on liikmeksolek AI-s ja loomulikult inimõiguste tundmine ning soov vähendada vägivalda maailmas.

Huvilisi oodates

Tõnu Kauba

TÜÜ EDUSTUSE KOOSOLEKUST 6. oktoobril

● **Peamine arutlusaine oli TÜÜ 1993/94. õppeaasta eelarve kinnitamine,** milleni siiski koosoleku lõpuks ka jõuti. Enne eelarve kinnitamist loodeti kuulata revisjonikomisjoni aruannet eelmise aasta tööst, ent toimkonna esimehe puudumise tõttu jäi see ära. Eelarve kinnitati ja sellega sai TÜÜ Valitsus lõpuks täie tegevusvabaduse, s.t. tööd saab teha alles siis, kui on võimalus raha kasutada.

● **TÜÜ Valitsuse kultuurisekretär Andres Salu andis edustusele aru TÜÜ Valitsuse kohtumisest prorektor prof. Jaak Aaviksooga.** Kõneaineks oli EV Valitsusele TÜ esitatud nõudmised ning ülikooli ja üliõpilaskonna koostöö.

● **TÜÜ Valitsuse pressisekretär Indrek Ostrat rääkis kohtumisest peaminister Mart Laariga.** Peamised teemad, millest räägiti, olid õppelaenuks mõeldud summade suurendamine Eesti 1994. aasta riigieelarves, stipendiumide maksmisega ja ettevalmistamisel oleva kaitseväeteenistusega seonduv.

Järgmine edustuse koosolek toimub novembris.

TÜÜ pressiteenistus

TUDENGIVAHETUS SAKSAMAAGA

Septembri lõpus külastasid Tartut Schleswig-Holsteini liidumaa noorsootöötajad: mitmete üliõpilaskondade, usuliste noorteühenduste ja *Baltic Youth Bureau* esindajad. Külalised tutvusid meie üliõpilaskonna töökorraldusega ja pakkusid huvitavaid koostöövõimalusi.

Baltic Youth Bureau tegutseb 1990. aastast. Organisatsioon kogub ja vahendab infot Läänemeremaades toimuvate ürituste kohta, korraldab konverentse, aitab ellu viia vahetusprojekte ja leida neile finantseerijaid. Seni on vähem tegeldud õppevahetusega, kuid viimasel ajal töötatakse koos Skandinaaviaga välja ka sellesuunalisi programme.

Büroo juhataja John Goss arvas, et Tartu ja Schleswig-Holsteini koostöös võiksid kõige paremini õnnestuda teaduskondadevahelised tudengivahetused.

Huvilistel on võimalik täpsemat infot küsida üliõpilaskonnast. **Välissekretäri vastuvõtt on igal neljapäeval kl. 14—16 Ülikooli 20—305.**

INGA KUKK,
TÜÜ Valitsuse välissekretär

KEDA LÄHED VALIMA?

● **Valiks oma õppejõu, aga ma ei tea, kus ta kandideerib ja kas ta mulle satub.**

● **Selle, kes õllehinna alla laseks.**

● **Kui keegi stipi ka tagasi tuua lubaks!**

● **Milleks neid valida? Kui neil midagi hääletada vaja, siis kaovad saalist või lihtsalt ei hääleta ja kõik. Vaevalt uued volikogu liikmed teisiti käituma hakkavad.**

LÕUA-POOLIK

* * *

Kohtunik: «Kas te tunnistate, et andsite sellele inimesele kõrvakiilu?»
Kaebealune: «Ei, härra kohtunik.»
Kannatanu: «Ta valetab.»
Kaebealune: «Pea suu või saad veel ühe täie!»

* * *

Arst voodis lamavale haigele: «Mul on teile üks hea ja üks halb uudis. Kumba tahate enne kuulda?»
«Head uudist.»
«Te elate veel ühe päeva.»
«Oo, jumal — ja kuidas kõlab halb uudis?»
«Õigupoolest oleksin ma pidanud seda teile ütlema juba eile.»

* * *

«Mõtle vaid! Eile lasti mind tasuta loomaaeda.»
«Mitte midagi üllatavat. Imelik on ainult see, et sind sealt välja lasti.»

* * *

Jalutuskäigul. Naine: «Kallis, mida sa teeksid, kui ma äkki jõkke kukuksin?»
Mees: «Jookseksin asulasse abi järele.»
«Kuid asula on ju kaugel?»
«Sinu pärast, kallim, jookseksin kasvõi maailma otsa.»

* * *

Kohtunik: «Kas olete varem karistatud?»
Kaebealune: «Jah, ühe korra. Aga see oli ammu, 20 aastat tagasi.»
«Ja millega te pärast seda olete tegelnud?»
«Istusin vangis.»

* * *

Teatridirektor dramaturgile: «Ma lugesin läbi teie näidendi «Egiptuse vaarao Ramses I». Ajastu koloriit on minu arvates õigesti edasi antud. Kuid kas teil ei ole midagi kaasajale lähemat?»
«On küll. Näidend «Ramses II».»

* * *

Keelatud kohas peatub vana autologu. Ei tea kust välja ilmunud inspektor käratab: «On see teie auto?»
«Minu.»
«100 krooni!»
«Suurepärane!» vastab juht. «Pange veel 30 krooni juurde ja auto on teie!»

* * *

«Kas sul pole oma kohutava hääle pärast hirm? Kas sa ei karda, et sind välja vilistatakse?»
«Oh ei, ma esinen ainult televisioonis.»

* * *

Ülemus bürooametnikule: «Kas ma teile selle eest palka maksan, et te tööajal ajalehte loete?»
Ametnik: «Ei, seda teen ma tasuta.»

* * *

«Miks on kõik selle maja aknad katki?»
«Kool asub sellest majast vaid kiviviske kaugusel.»

VALDO JAHILO naljakogust

Repliik

VASTUTUSTUNDEST

Keemikute hoolimatus

Aastavanune tsinkplekk-katus on tõepoolest kahest kohast tugevasti korrodeerunud. Tsingikiht on hävinud keemiahoone kolmanda korruse nende laborite ventilatsioonitorude ümbruses, kus alates käesoleva aasta kevad-suvel — manitsustest hoolimata — **kutseeetikat eirati** ning suurtes kogustes lämmastikoksiide tõmbesse aurustati. Tegevus polnud hoopiski seotud õppetööga, vaid kohalike adeptide ning mustade maagide ilmse püüdega leida lahendus alkeemikute sajandivanusele meelisunistusele. Katsetuste kõrvaltulemus, söövitatud katus, on nüüd meie ühisvara, millest KEEMIA-OSAKONNALE jõukust küll juurde pole tulnud! Ka lammutustööalaste teadmistega hiilanud keemikud peavad nüüd, suure rahapuuduse ajal oma kukrut kergendama, et roostekorrast lahti saada ja katus korda seada. Niimoodi peaks see asi lahenema ja edaspidi röövpüüki mitte enam harrastatama.

Halduspoole hämamised

Remonttööde tagajärjel ummistunud nelja õuepoolse veetoru puhastamise ja kordaseadmise nõudmist tõlgitseda keemikutepoolse vahelesegamisena ehitustööalastesse küsimustesse on ilmne katse kõrvale hoida ametialasest vastutusest. Veel imelikum on seda seostada praeguste rahaliste raskustega. Ka ei maksa õuepoolset haljastust süüdistada, sest selle taga asub **ainult üks** seni korralik veetoru, millest tulevat vett saab väga hästi üle peenra tehtava sobiva kanali abil vee äravoolu süsteemi juhtida. Keemiahoone välisfassaadi rikked on **kõik** tekkinud pärast uue katuse panekut.

Kevadise keldrikorruse veeuputuse paduvihma kaelaajamist tõlgitseme halduse ametliku avaldusena selle sündmuse kohta. Nüüd on lõpuks asi selge — oli tõepoolest loodusõnnetus ja süüdi on Vanajumal ise.....AGA TEGELIKULT?

Midagi on mäda oma tegude eest vastutamisel nii ülal- kui allpool!

Tullio Ilomets

info • info • info

=Magistritööde kaitsmisi=

Halliki Harro magistritöö **«Ajakirjanduse ühiskondlik regulatsioon Eesti Vabariigis 1918—1940 ja 1990—1993»**

kaitsmine toimub laupäeval, 16. oktoobril kl. 16 ph. aud. 126.

Rootsi poeet YLVA EGGEHORN

esineb neljapäeval, 4. novembril kl. 16—18 ülikooli raamatukogus aud. 202. Ylva Eggehorn on tütarlapseliku väljanägemisega elav naine, nii lugejate kui kriitikute meelepärane luuletaja, lihtsa, tihti rõõmsameelse sõnastusega, kaasahaarava mõtte- ja tundeilmaga ja selge, kuid mitte pealetükkiva uskliku põhitooniga. Rootsi keelest arusaajad, kes tahavad toredat rootslannat kohata, on teretulnud.

Rootsi lektor Halliki Mälk

* * *

18. oktoobril kl. 16.15 esineb Tähe t. 4 aud. 170 Rootsi Kuningliku Teadusakadeemia liige prof. **Indrek Martinson** (Lundi Ülikool) teemal: «KUIDAS SAADA NOBELI PREEMIAT FÜÜSIKAS?»

Salongiõhtu

Uudne üritus ajaloomuuseumi valges saalis Toomel. 18. oktoobril kl. 18 ajaloohõnguline õhtupoolik küünlavalgusel tassi kohvi ja kauni muusikaga.

RAIMOND VALGREST räägib ja tema laule laulab

RAIN SIMMUL.

Olete oodatud kõik (eriti armunud). Pileti hind 20 krooni, tass kohvi tasuta. Avatud B A A R .

Piletite eelmüük muuseumi kassast K—P kl. 11—17 ja tund enne algust.

Tööpakkumine!

Skandinavistika kabinet võtab tööle 0,5 koormusega **laborandi**. Nõutav inglise ja ühe skandinaavia keele oskus. Töökohustused: kirjavahetus, asjaajamine, väliskülaliste vastuvõtmine, raamatukogu korrastamine. Tulla läbi rääkima peahoonesse ruum 301 (tel. 35 242) või keeltemajja ruum 321 (tel. 35 282).

TÜ KLUBIS

Nädalalõpudiskod SEL NÄDALAL ainult reedel ja laupäeval. Algus kl. 21.

Teisipäeval, 19. oktoobril kl. 21 REBASTE PIDU koos «JUSTAMENDIGA».

NB! Piletite eelmüük esmaspäeval, 18. okt. kl. 16—18 klubis, ruum 208.

Kolmapäeval diskoõhtu Narva mnt. 27 kohvikus. Algus kl. 21.

* * *

Ülikooli klubi pakub tööd DISKORITELE. Uuri järele klubist, tel. 35 208 või tule ise kohale tööpäeviti kl. 11—13 või 16—18.

* * *

Ülikooli klubi ootab kõiki, kes soovivad «SÜGISPÄEVADE» korraldamisele (sel aastal 16.—21. nov.) nõu ja jõuga abiks olla, kultuuriklubisse.

Saame kokku teisipäeviti kella 20-st klubis, ruum 206.

BALTI ÜLIKOOLI UUS PROGRAMM TULEKUL!

«Läänemere rahvad»

Üle-eelmisel aastal said huvilised osaleda Balti Ülikooli eelmisel kursusel, mis kandis nime «Läänemere keskkond». Selleks aastaks on valminud uus kursus — **«Läänemere rahvad — Peoples of the Baltic».** Ka selle kursuse ettevalmistamisel on osalenud kõigi Läänemere-äärsete riikide teadlased ning see transleeritakse satelliidi vahendusel kõikidesse Läänemeremaadesse. Kursuse töökeel on inglise keel, kursus lõpeb ühise kirjaliku eksamiga, mille edukalt läbinud saavad Balti Ülikooli diplomi. Kursuse **«hind»** on **2 punkti,** toimumisaeg **kolmapäeviti kl. 17—19.**

Kursus koosneb kaheksast kahetunnisest telesaatest, millest kuus on teadlaste arutelud mitmesugustel teemadel, üks telesild Ida ja Lääne vahel, kus kahte piirkonna ülikooli kutsutud tudengid ja teadlased diskuteerivad eelmistes saadetes kerkinud probleemide üle. Sarja viimane saade kujutab endast üliõpilaste konverentsi videosalvestust. Iga saatega kaasneb umbes 35-leheküljeline konspekt ja saatesarjaga põhiandmeid sisaldav piirkonna atlas.

* * *

Saadete teemad ja toimumisajad on järgmised:

27. oktoober — *Meeting-place Baltic.*

Antakse ülevaade Balti regiooni asustusest ja ühiskonna arengust. Analüüsitakse piirkonna keelelist, usulist ja kultuurilist mitmekesisust, lääne-ida ja põhja-lõuna vahelisi piire, vaadeldakse rahvusi, riike ja identiteediprobleeme.

10. november — *The Baltic Empires.*

Saade tutvustab piirkonna ajalugu läbi aastasadade.

24. november — *The Multicultural Baltic Region.*

Seekord on vaatluse all piirkonna etniline mitmekesisus, rahvuste kooseksisteerimine, rahvustevahelised vastasmõjud.

4. detsember — *telesild Ida—Lääs.*

Tudengite ja teadlaste vaheline telediskussioon.

23. veebruar — *The Process of Democracy.*

Jälgitakse demokraatia põhikontseptsioone ja arengut piirkonnas, inimõigusi ja -kohustusi, erinevaid riigikordi jne.

9. märts — *Human rights — Minority rights.*

Põhiliseks huviobjektiks on vähemuste õigused. Vaadeldakse vähemuste olukorra sotsiaalseid aspekte. Näitena on vaatluse all rootslased Soomes, poolakad Leedus, venelased Eestis...

23. märts — *The Prospect of a Baltic Security Community.*

Julgeolekuprobleemid piirkonnas, julgeoleku ja rahu mõistete erinevad arusaamisviisid ja käsitlused, relvastumine, militarism, sõjaõppetunnid, tulevikuväljavaated.

13. aprill — üliõpilaskonverents.

Näidatakse videosalvestust sarja kuulanud tudengite ja ekspertide kokkuviimiseks korraldatavast konverentsist.

Lisaks nimetatud telesaadetele vaatame sissejuhatuseks läbi osavõtvaid riike tutvustavad videolõigud. Esimene kokkusaamine ja nimede kirjapanemine toimub **kolmapäeval, 20. oktoobril kell 17 füüsikahoones Tähe 4 aud. 160.**

Lähem informatsioon sarja kohta on saadaval TÜ Geograafia Instituudis tel. 30 605 (Hannes Palang).

Ajakirjanduse vabaduse võimalikkusest Eestis

Eesti Akadeemiline Ajakirjanduse Selts korraldab **pühapäeval, 17. oktoobril kl. 12—16** žurnalistikaosakonnas (peahoone aud. 235, tel. 35 188) arutelu teemal:

«AJAKIRJANDUSE VABADUSE VÕIMALIKKUSEST EESTIS».

Põhiteemad võiksid olla:

- ajakirjanduse erastamine,
- ajakirjandusvabaduse majanduslikud ja seadusandlikud eeldused praeguses Eestis,
- kas Eestis on vajalik ja võimalik riiklik meediapoliitika?

Osa võtavad kindlasti **Marju Lauristin, Hagi Šein, Halliki Harro,** aga kindlasti veel nii mõnedki asjatundjad.

KÕIK asjahuvilised on oodatud!

Prof. Juhan Peegel, EAAS-i esimees

=SPORDIKESKUS TEATAB=

=UJUMA=

Ujuda saab teisipäeval, kolmapäeval, neljapäeval. Registreerimine ja ettemaks (4 kr. kord) spordikeskuses E — R 9—17, Jakobi 5—112.

Vanemuise tänava koolis saab kasutada ka jõusaali (2 kr. tasuda saali sisenemisel).

5. keskkooli ujulas on kolmapäeviti kell 19.45—20.15 varutud aeg isa või ema ujumiseks koos lapsega (soovitav vähemalt 7-aastastele).

=ÜLIKOOLI VÕRKPALL=

Ülikooli meistrivõistlused võrkpallis on E 25. okt. (meestele) ja T 26. okt. (naistele) Ujula tänava spordihoones. Osaleda võivad teaduskonnad, osakonnad, kursused, töötajad, üliõpilasorganisatsioonid. Täiendav info E, T, N 17—19 Tarmo Kajandi Ujula 4, tel. 34 128.

=NAISTE TÄNAVAKORVPALL=

Laupäeval, 30. okt. kell 14 algab Ujula tänava spordihoones 3-liikmeliste korvpallinaiskondade turniir. Registreerimine spordikeskuses või spordihoones Arne Laose juures.

Samal ajal võistlevad spordihoones ka Eesti meistrisarja meeskonnad, seega on vaatamislusti igal väljakul.

=EESTI ÜLIÕPILASVÕISTLUSED VÕRKPALLIS=

Eesti üliõpilaste võrkpallimeistrivõistlused korraldab ülikooli spordikeskus 23. ja 24. oktoobril. Mängitakse kahes rühmas; meistriliigas ja harrastajate liigas. Harrastajate liigasse kuuluvad võistkonnad, kus pole rohkem kui 2 Eesti II liiga litsentsiga mängijat. Algus laupäeval kl.12

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2425. Tiraaž 1500.

35 180

NR. 30 (1727)
REEDE,
22. OKTOOBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

UUS RUBRIIK – PROBLEEM:
- **ainesüsteem**
- **menetluspraktika.**

2. ja 3. lk.

UT EI TAHA MUUTUDA AINULT INFOLEHEKS

Paraku annab sellise suuna aeg-ajalt ülikooli tempokas elu. Sündmusi, ka teateid on tõesti rohkesti, kuid isegi kõik toimuv ei jõua ju alati leheveergudele. Info infoks (kuigi ka see osa peaks ulatuslikum olema), aga ülikoolilehes on alati oluline olnud TUDENGISÕNA. Praegu näivad oma probleemide pärast muret tundvat vaid õppejõud. Kas tudengil enam midagi südamel polegi? Retooriline küsimus ei pane muidugi kedagi kirjutama, aga tudengielu igapäevatahud võiksid ka lehte jõuda, samuti korpide, seltside, huviühenduste tegevus. Kindlasti oleks põnev lugeda ka lahedaid reisilugusid jpm.

Alati on üliõpilaste seas olnud huumorirubriigi koostajaid ja joonistajaid. Kus te olete?

Kuigi praegu on avaldamisvõimalusi rohkesti, võiks UT-st lugeda ka tudengi teatri-, filmi-, kunsti- ja muusikaelamuste kirjapanekuid. Kus siis oma nägemusi veel avaldada kui esmajoones mitte «Universitas Tartuensises»? Ootame ka **fotosid, joonistusi, omaloomingut!**

Ja üleüldse ootame lahkesti kõiksugu pakkumisi: uusi rubriike, ideid. Kui Sul mõni pakkumine varuks, olgu kasvõi idee tasandil, anna meile sellest märku, veel parem kui on ka mõni konkreetne teostus, mis näeks kõige paremini välja nii, et tuled toimetusse koos oma looga. Et tudengiarvamusi teada saada ja veidi mõtteid vahetada, ootab toimetus Sind, tudengist UT lugejat, sel **esmaspäeval ja kolmapäeval kell 16—17.** Aga tulla võib alati!

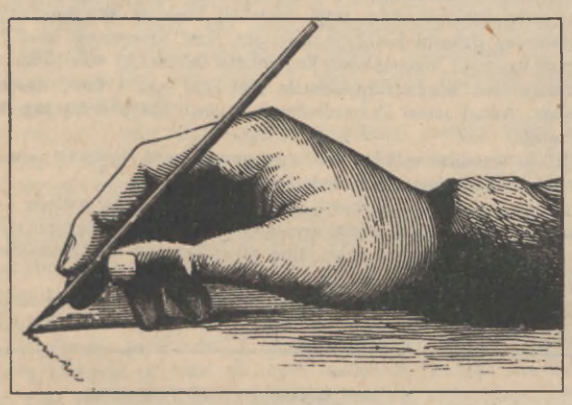
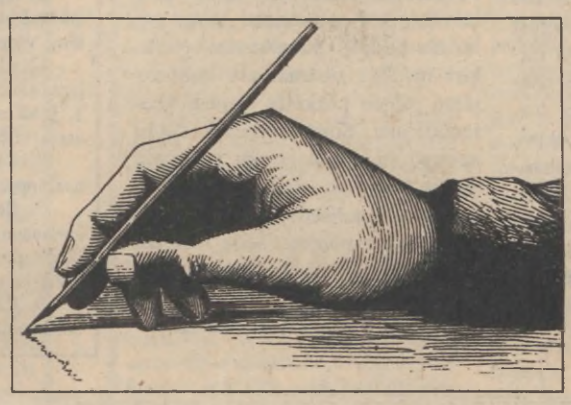
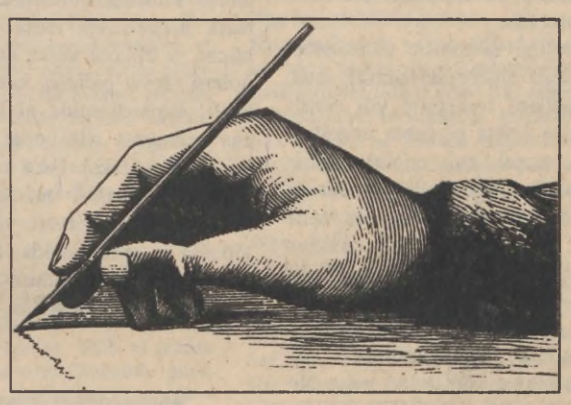
Nüüd aga mõni soov

IGALE AUTORILE.

Ajalehte ei tee ju üksi toimetus, vaid ka trükikoda, kus meil oma ajagraafik. Et kõik klapiks, peame suurema osa artikleid trükikotta toimetama juba eelmise nädala lõpus, s.t. et need peaksid ka toimetuses olema juba neljapäeval või reedel. Üht-teist võib esmaspäevakski jääda, kuid siis juba kindlal kokkuleppel. Teisipäevaks võivad jääda vaid teated. Kolmapäevaks on ajaleht juba küljendatud ja loeme korrektuuri.

Nii et **artiklid toimetusse eelmise nädala lõpus** (ka arvutilugudel palume kindlasti tavalist kahest reavahet!!!) ja **teated kuni teisipäeva lõunani.** Oleme kokku leppinud, eks?!

Ideid ja sisukaid kaastöid oodates
toimetus

Uusimat teadus- ja teabekirjandust otse Inglismaalt

Alates läinud suvest on Tartus võimalik tellida ingliskeelset kirjandust otse Inglise kirjastustelt. Selleks on AS ST poolt loodud tellimispunkt «Teaduse» raamatukaupluses ning nüüd ka Ülikooli 15, kohe ülikooli peahoone vastas.

AS ST on ühemehefirma, mis on juba sõlminud või sõlmimas otselepinguid selliste kirjastustega nagu «Penguin Books Ltd», «Oxford University Press», «Cambridge University Press» jt. Tänu otselepingutele ja muudele soodustustele on vaevalt võimalik leida veel odavamaid võimalusi vajalike raamatute hankimiseks.

Nii näiteks on «Penguini» korralikku inglise keele sünonüümide ja antonüümide sõnastikku võimalik kätte saada vaid 71 krooni eest; paljudele hädavajalik *Business Dictionary* maksab aga vaid 50 krooni. Suures valikus ja soodsalt pakub «Penguin» praegu inglise keele õppematerjale; õppe- ja teaduskirjandust on eriti rohkesti pakkuda bioloogia, meditsiini, sotsiaalteaduste, teoloogia jpm. aladelt.

Kohapeal on võimalik tutvuda näidiseksemplaride ja kataloogidega ning vormistada tellimusi **igal tööpäeval kell 13—15 asukohaga Ülikooli 15, II k. Tel. 32 263.**

TÕNN SARV,
AS ST esimees

BALTIMAADE KEELED MÜNSTERIS

See on kaastöö «Universitas Tartuensisele» Münsteri Ülikoolis stažeerivalt võrdleva õigusteaduse professorilt RAUL NARITSALT, mille ta tõlkis ülikooli väljaandest.

* * *

Võõrkeelte pakkumus kasvab Saksamaa ülikoolides pidevalt. Münsteris toob professor dr. Friedrich Scholzi juhtimisel üks mudelikatsetus kolm Balti regiooni keelt lähemale kõigi erialade tudengitele. Igal aastal on õppijate käsutuses 24 kohta. Programm algab kuuenädalase intensiivse keeleõppega (leedu, läti või eesti keelest). Selle kõrval pakutakse loenguid Baltimaade ajaloost, poliitikast, majandusest ja kultuurist. See intensiivkursus, mis toimub veebruaris ja märtsis Bonnis, lõpeb vaheeksamiga.

Kursust lõpetaval suvesemestril on tudengitel võimalus iseseisvaks tööks (õppimiseks). Järgneb neljanädalane viibimine Lätis, Leedus või Eestis koos keeleõppe, ettekannete ja ekskursioonidega.

96 üliõpilasest (aastatel 1989—1992, kokku 12 kursust), lõpetas need hästi või väga hästi 90.

Alates 1993. aasta jaanuarist toimub see õppetöö Münsteri ülikooli juures asuvas vastasutatud Balti Uuringute Interdistsiplinaarses Instituudis.

* * *

Kes tudengitest sellest huvitatud, võiksid arvatavasti Saksamaa suuruselt neljanda ülikooli, Münsteri Ülikooliga ühendust võtta.

Institut für Interdisziplinäre Baltische
Studien der Universität Münster,
Bispinghof 3 [a], 48 143 Münster.

TÜÜ sümboolikakonkursi statuut

❐ *Üliõpilaskonnal oma embleemi veel polegi. Selle joonistuse tegi Margus Sanglepp edustuse taastamise ajal spetsiaalselt ajalehe jaoks.*

1. Konkursil võivad osaleda kõik TÜÜ liikmed.

2. Valmistööna tuleb esitada:
a) logo,
b) embleem (pitsatijäljend),
c) kirjablanketi päis.

3. Konkursi auhinnafondi suurus on 2000 (kaks tuhat) krooni, mis jaguneb järgnevalt:
I auhind — 1000 krooni,
II auhind — 500 krooni,
kaks III auhinda à 250 krooni.

Žüriil on õigus vastava tasemega tööde puudumisel jätta osa auhindu välja andmata. Auhinnarahade suuruse muutmise õigust žüriil ei ole.

4. Võistlustööd esitatakse märgusõna ja autori nimega varustatud kinnises ümbrikus. Võistlustööde esitamise tähtaeg on **15. november k.a.** Võistlustööd esitatakse TÜÜ Valitsusse (Ülikooli tn. 20—305).

5. Konkursi tulemused otsustab seitsmeliikmeline žürii, kuhu kuuluvad TÜÜ Edustuse ja Valitsuse liikmed ning TÜ õppejõud.

6. Konkursi võitja tehakse teatavaks ja auhinnad antakse üle TÜ aastapäevaballil 1. detsembril.

Eesti Üliõpilaskondade Liidus

Järjekordne Eesti Üliõpilaskondade Liidu volikogu istung toimus 16. oktoobril Tartus. Lühidalt otsustatust.

● Kiideti heaks parandus Eesti Üliõpilaskondade Liidu põhikirjas, millega seoti antud üliõpilaskonna liikmete arv ja nende häälte hulk Eesti Üliõpilaskondade Liidu volikogus. Selle reegli järgi on Tartu Ülikooli Üliõpilaskonnal nüüdsest kuus häält.

● Arutati esitatud kandidaate ESIB-i (Euroopa Rahvuslike Üliõpilaskondade Liidu) aastakongressile Luxemburgi, mis toimub selle kuu lõpul. Kolme kandidaadi hulgast osutusid valituks TÜÜ Valitsuse esimees Jüri Seilenthal ja TÜÜ Valitsuse välissekretär Inga Kukk. Siinjuures tuleb ära mainida, et need on esimesed välisreisid, mida Tartu Ülikooli Üliõpilaskond EÜL-i kaudu kasutab.

● TÜÜ Valitsuse pressisekretär Indrek Ostrat andis ülevaate ettevalmistatavast kaitseväeteenistuse seadusest ja seoses sellega toimuvatest läbirääkimistest EV Kaitseministeeriumiga. Konsultatsioonid, mida juhib kaitseminister Jüri Luik, peaksid jätkuma tuleval nädalal.

● Selleks EÜL-i volikogu istungiks olid Eestisse jõudnud rahvusvahelised üliõpilaspiletid, mida ka kõik kohalviibivad üliõpilaskonnad kaasa said. Rahvusvahelise üliõpilaspileti hind on sel aastal 50 krooni, samuti on sel aastal piletitega kaasas bukletid hinnaga 5 krooni, mis annavad igakülgset informatsiooni sellega kaasnevate soodustuste kohta.

Järgmine Eesti Üliõpilaskondade Liidu volikogu toimub novembris.

TÜÜ pressiteenistus

PROBLEEM ◆ PROBLEEM ◆ PROBLEEM ◆ PROBLEEM ◆ PROBLEEM

KAS AINEVALIK VÕI KURSUSED EHK NOMINAALÕPPEAASTAD?

9. septembril arutas eesti filoloogia osakonna nõukogu käskkirja projekti pealkirjaga «Ainesüsteemsest õppekorraldusest ja nominaalõppeaasta rakendamisest ülikoolis». Palutud arvamus saadeti õppeosakonnale professorite Reet Kasiku ja Haldur Õimu sõnastatud kujul. **22. septembril on välja antud ülikooli käskkiri nr. 211,** mis sisaldab sellesama projekti redaktsiooniliste muudatustega, kuid on palju ulatuslikum. Eesti filoloogide seisukohad ei kajastu selles vähimalgi määral. Sellepärast avaldan osakonna nõukogu arvamuse koos mõningate selgitustega ülikooli avalikkusele. Kui arvestada, et oleme jõudnud täielikult üle minna ainesüsteemile ja selle viljugi mõnevõrra maitsta, võiks sellest ehk kasu olla teistelegi.

Osakonna nõukogu seisukoht oli järgmine:

«Nominaalõppeaja rakendamine ja nominaalõppeaasta mõiste kasutuselevõtmine tähendab sisuliselt kursustesüsteemi varjatud säilitamist, andes sellele üksnes uue nimetuse.

Sisuline üleminek ainesüsteemile saab tähendada ainult seda, et üliõpilase soorituste või edasijõudmise kohta ei peeta arvestust kuskil mujal kui erialakateedris (osakonnas, õppetoolis). Kaadriarvestust saab pidada üksnes selle alusel, kui mitu üliõpilast osakonnas õpib (soovi korral ka seda, mitmendat aastat nad õpivad, võttes aluseks sisseastumise aasta ja võimalikud akadeemilised vm. pausid õppimises) ja kui palju üliõpilasi igal kevadel lõpetab. Iga üliõpilase kõrghariduse omandamise tempo ja ülikoolis veedetud aastate arv on tema eraasi (õppelaenu korral üliõpilase ja panga vaheline asi) ning selle kohta saab pidada arvestust sisseastumisaastat ja lõpetamise aastat võrreldes. Igasugune vahepealne liigitamine ja «üleviimine» vms. on puhas formaalsus ja täiesti mõttetu.» Lisatud on märkus, et pole arusaadav käskkirjaprojekti sügavam mõte, eriti kui arvestada, missugust suurt lisatööd selle täitmine nõuab.

Sügavam mõte selgubki alles käskkirja lõplikust tekstist, kuhu projektiga võrreldes on lisatud näiteks aasta jooksul nõutavad punktinormid ja õppeplaani mittetäitmise tõttu järgnev eksmatrikuleerimise kord.

* * *

Eesti filoloogia osakond ei läinud ainesüsteemile üle mitte sellepärast, et see olnuks moodsam või vähem nõukogulik. Oleme teadlikud ainesüsteemi ja kursustesüsteemi põhimõttelisest vastandlikkusest juba nende eesmärkides. Kursustesüsteemi põhieesmärke on «toota» võimalikult kiiresti suurel hulgal ülikoolidiplomiga inimesi. Ainevaliku eesmärk on teadmiste kvaliteet ja sügavus. See on võimalik, kui iga valitud ainet võib õppida nii kaua ja niisuguse sügavusega, kui see on isikliku õppeplaani koostamisel eesmärgiks seatud. Õppejõud tunneb oma moraalset õigust hinnata kõiki eksamineeritavaid samade nõudmiste alusel. Teda ei vaeva mure, et töökas ja võimekas üliõpilane satub eksmatrikuleeritavate hulka näiteks oma aeglasema loomu tõttu. Muidugi on aeglasem töötempo ainult üks põhjustest, mis võib takistada edasijõudmist väljastpoolt ettekirjutatud tempos. Ja muidugi pole aja piiramatus ainus eelis, mis teeb ainesüsteemist tõeliselt sügavate ja kvaliteetsete teadmiste omandamise süsteemi.

* * *

Kindlasti tuleb kursustele tagasiminekul arvestada veel üht asjaolu. Lähemas tulevikus ei ole meie majanduses loota niisugust hüpet, et ülikool võiks hakata üliõpilasi üleval pidama, kas või osaliselt, stipendiumide abil (ei tea, kas niisugust riiki ongi olemas, kus seda tehtaks). Ikka enam hakkavad üliõpilased otsima võimalust õppimise kõrvalt või vahelt töötada ja raha teenida. Kaugõpe, mis niisuguse võimaluse andis, on oma tegevust lõpetamas. Ainesüsteemi puhul ongi see mõistlik. Kursustesüsteem jätab väljapoole ülikooli kõik, kes ei leia endale alalist ülalpidajat. Kas avame nüüd kaugõppe uuesti?

Tartu Ülikooli valitsus ei ole esimene, kes püüab ühendada kaht vastandlikku õppesüsteemi. Midagi sellelaadilist katsetati näiteks Soomes 80-ndatel aastatel, seal küll ainult paari esimese õppeaasta ulatuses. Soomlased väitsid need ideed pärit olevat Ida-Saksamaalt. Mõne aastaga oli selge, et niisugusest katsest tuleb loobuda. Meie käskkirja nr. 211 ei ähvarda küll nii kiire tühjajooksmine, sest see haarab kogu õppeaja ja seab seega sisse täieliku kursustesüsteemi. Sellele peaks kiiresti järgnema tunniplaanide koostamine vanal tuttaval viisil kursuste kaupa, sest ainult nii oleks õppeplaani täitmine võimalik.

Tartu Ülikooli valitsus peab otsustama ühe või teise süsteemi kasuks ja seda häbenematult teatama. Möödunud aastakümned tõestavad, et ka kursustesüsteem võimaldab ülikoolist välja lasta inimesi, kes oma erialal toime tulevad. Selleks puhuks, kui käskkiri nr. 211 otsustatakse kehtima jätta, julgen pakkuda väikest keelenõuannet. Sõna *kursus* ei kuulu sugugi nn. nõukoguliku sõnavara hulka, nagu nt. *kolhoos*, *partorg* ja muud taolised. Sellepärast ei ole mingit põhjust seda vältida, asendades ta väga kohmaka *nominaalõppeaastaga*.

Jaak Peebo

TÜ KÄSKKIRI nr. 211

Ainesüsteemsest õppekorraldusest ja nominaalõppeaasta rakendamisest ülikoolis

Seoses ainesüsteemi rakendamisega:

1. Kehtestada üliõpilase õppetöö mahu arvestuse ühikuks **ainepunkt (AP).** 1 ainepunkt vastab tinglikult üliõpilase nädalasele töökoormusele 40 tunni ulatuses, sisaldades auditoorset tööd (loengud, seminarid, praktikumid), arvestusi, eksameid ja iseseisvat tööd vastavalt õppekursuse passile.

2. Kehtestada kõikides teaduskondades, v.a. arstiteaduskond üliõpilase aasta töömahu arvestuslikuks aluseks keskmiselt 40 ainepunkti.

3. Lugeda põhiõpingute ulatuseks vähemalt 160 ainepunkti.

4. Üliõpilane eksmatrikuleeritakse õppeplaani mittetäitmise (edasijõudmatuse) tõttu, kui õppeaasta ainepunktide summa on:
   1. õppeaasta lõpuks alla 50% normatiivist (arvestuslikust alusest),
   2. õppeaasta lõpuks alla 75% normatiivist (arvestuslikust alusest),
   3. õppeaasta lõpuks alla 75% normatiivist (arvestuslikust alusest),
   4. õppeaasta lõpuks alla 75% normatiivist (arvestuslikust alusest).

Kriitilisel piiril (alla õppeaasta miinimumainepunktide summa) olevale üliõpilasele võimaldatakse akadeemilist puhkust ainult tervislikel põhjustel. Dekaanil on õigus anda õppeplaani esmakordselt mittetäitnud üliõpilasele kuni 1 semester aega mahajäämuse likvideerimiseks. 5. õppeaasta lõpuks õppeplaani 100%-lise mittetäitmise korral üliõpilane eksmatrikuleeritakse.

Täpsemad nõuded ja minimaalsed erinevused normatiivist määrab iga eriala õppeplaan tingimusel, et need ei tohi olla leebemad antud käskkirjas fikseeritust.

5. Lõpetada alates 1. oktoobrist 1993. a. üliõpilaste arvestus kursuste lõikes, lugedes kursuste õppeplaaniga alustanud üliõpilastel ja arstiteaduskonna üliõpilastel tervikuna kursus tinglikult võrdseks 40-ne ainepunktiga.

6. Rakendada üliõpilaste arvestussüsteemi nominaalõppeaja järgi, lugedes 1 nominaalõppeaasta mahuks 40 ainepunkti.

Selleks:

a) teaduskondadel määratleda 1. oktoobriks k.a. kõigi üliõpilaste asend teaduskonnas nominaalõppeaastate järgi vastavalt kogutud ainepunktidele ning vormistada see dekaani käskkirjana (eriala, nimi, ainepunkte, aasta),

b) edaspidi vastavalt ainepunktide kogumisele dekaanidel viia käskkirjaga sisse muudatused nominaalõppeaastate muutuste osas **1 kord aastas 1. juuli seisuga.** Antud aastal immatrikuleeritud uued üliõpilased arvata 1. aasta üliõpilasteks.

7. Üliõpilaste kaadriarvestuses viia sisse muudatused vastavalt nominaalõppeaastate arvestussüsteemi rakendamisele.

8. Rektori kantseleil koos ülikooli arvutuskeskusega välja töötada rakendusmehhanism nominaalõppeaastate arvestussüsteemi integreerimiseks teaduskondade ja muude allüksuste vahel ning rakendada see üleülikoolilises arvutivõrgus.

9. Kõigil allüksustel viia sisse muudatused nominaalõppeaastaid sisaldavas dokumentatsioonis.

❐ *Viis aastat tagasi arutas akadeemiline noorus oma haridustee eesmärke ja võimalusi, sealhulgas ka ainesüsteemi. Nüüd on nad ministrid, doktorid, doktorandid või magistrandid, toimetajad jne. . . Nende ideaal - ainesüsteem hakkas juba ülikoolis toimima. . .*

OLAVI PAIDE foto

International Science Foundation ulatas käe

Teadusgrantide taotlemise aktiivsus on kahtlemata teatud indikaatoriks ülikoolis väljakujunenud teadussuundade konkurentsivõimelisuse hindamisel. On selge, et rahvusvaheliste fondide poole pöörduvad eeskätt nende teadusprojektide juhid, kel on senise tegevuse baasil midagi ette näidata.

International Science Foundation **(G. Soros)** on viimase poole aasta jooksul juba kolmel korral välja pakkunud võimaluse esitada toetustaotlusi endise N Liidu riikide teadlastel.

Kevad-suvel väljakuulutatud *ISF's Emergent Grants Program* pakkus ühekordseid individuaalgrante (à 500 $) täppis- ja loodusteaduste vallas. Olulisemaks eeltingimuseks oli publikatsioonide olemasolu rahvusvaheliselt tunnustatud erialaväljaannetes 5 viimase aasta jooksul.

Eestist osutus väljavalituks 127 taotlejat, **neist 33 e. veerand oli Tartu Ülikoolist.** Ülikooli sees omakorda olid pooled füüsika-keemiateaduskonnast, veerand bioloogia-geograafiateaduskonnast ning ülejäänud arsti-, kehakultuuri- ning matemaatikateaduskonnast. Grandi saanute vanuseline spekter on lai, ulatudes sünniaastast 1930 kuni 1965, edukamad olid 40—45-aastased ülikooli teadlased.

* * *

Juulis kuulutas sama fond välja pikaajaliste uurimistaotluste taotlemise vooru. 25. septembril sai ümber taotluste esitamise tähtaeg. Eesti teadusasutustest laekus 108 projekti, neist 43 Tallinnast ja 65 Tartust (sh. **Tartu Ülikoolist 31**). Seega võiksime kõnelda sellealaste arvestatavate uurimisvaldkondade Tartu-keskusest. Tartu-siseselt aga ülikooli arusaamatult tagasihoidlikku esindatust Teaduste Akadeemia instituutide kõrval. Samas oli Tartu Ülikool esindatud praktiliselt ainudomineeriva kõrgkoolina üle Eesti (taotlusi ülikoolidest kokku 34).

Taotlused jagunesid teadusalati alljärgnevalt:

bioloogia	— kokku 54,	Tartust 37,	ülikoolist 21	(sh. EBK 6)	
füüsika	— 22	18	3	(sh. TÜ+FI 1)	
maateadus	— 19	4	1		
keemia	— 7	2	2		
matem.	— 5	3	3		
meditsiin	— 1	1	1		

Tartu Ülikooli teaduskondade esindatus ISF taotlustes:

füüsika-keemiateaduskond	— 8	füüsika	5	keemia	3
kehakultuuriteaduskond	— 2				
arstiteaduskond	— 4	teaduskond	3	ÜMPI	1
matemaatikateaduskond	— 3				
bioloogia-geograafiatead	—14	bioloogia	12	geogr.	2

Jaotus kõneleb ilmekalt bioloogide suurimast aktiivsusest, osaliselt TÜMRI ning Eesti Biokeskuse alliansina. Arvestades arstiteaduskonna suurust ilmutasid tagasihoidlikku aktiivsust teoreetilise meditsiini esindajad.

ISF on välja kuulutanud täiendava taotluste vooru, mille tähtaeg on 1. veebruar 1994. Infot saab TÜMRI-st tel. 35 322 või 35 401. Lõpetuseks jääb soovida, et taotlused realiseeruksid kopsakateks grantideks. Hoiame pöialt!

REIN KINKAR rektori kantselei teadusgrupist

Juudi arstide osast Eesti arstiteaduse ajaloos*

Kõne 2. apr. 1993 Eesti Juudi kultuurinäituse avamisel Eesti ajaloo Muuseumis Tallinnas

(Algus eelmises lehes)

Lisaks biograafilisele osale annab Brennsohn väärtuslikke ülevaateid kunagistest ja olemasolevatest apteekidest, haiglatest, hambaarstidest, arstide seltsidest, hügieenilistest oludest, taudidest jne. Selle osaga oma biograafilisest leksikonist näitab autor, et arstiteadus Eestis on saanud oma alguse Lääne-Euroopast, olles muutunud üheks selle osaks.

Brennsohn sündis 1854. a. Miitavis kaupmehe pojana. Ta õppis Tartus 1875—1881 — niisiis selle ülikooli arstiteaduskonna «kuldsel perioodil», s.t. siis kui see teaduskond oli saavutanud maailmakuulsuse. Brennsohni doktoritöö käsitles leedulaste antropoloogiat. Peale ülikooli lõpetamist täiendas ta end Berliinis, Leipzigis ja Viinis, töötades seejärel erapraktikuna Miitavis ja hiljem Riias.

Oma hiiglaslikku tööd Eesti ja Läti aladel töötanud meedikute biograafiliste andmete kogumisega alustas Brennsohn juba varakult. Nii ilmusid tema sulest juba 1902. a. Kuramaa ja 1905. a. Liivimaa arstide biograafilised leksikonid. Need kolm teost kokku hõlmavad 1250 lk. Brennsohni leksikonide ilmumist märkisid tunnustavalt ära mitmed rahvusvaheliselt tuntud meditsiinilised ajakirjad.

Brennsohni kontaktid oma eesti kolleegidega jätkusid tema elu lõpuni. Ta võttis osa Eesti arstide suurest kongressist Tartus 1921, ta pidas ettekandeid ja kirjutas ajakirjas «Eesti Arst». Isidor Brennsohn suri 1928. a. Riias. Oma järelhüüdes mainitud ajakirjas (1929) kirjutas prof. Siegfried Talvik, et Brennsohni elutöö on «kustumatu teene» Eesti arstiteadusele.

Võime liialdamata väita, et kustumatuid teeneid meie arstiteadusele on teinud veel teisedki juudi päritoluga arstid. Üks neist oli prof. **Alexander Lipschütz.** Sündinud 1993. a. Riias, omandas ta oma meditsiinilise hariduse mitmetes Lääne-Euroopa ülikoolides.

Juba 1919. a. suvel, mil Eesti Vabadussõda polnud veel kaugeltki lõppenud, saabus Lipschütz Tartusse. Ühenduses E. V. Tartu Ülikooli ametliku avamisega 1. dets. 1919 nimetati Lipschütz füsioloogia professoriks.

19. saj. sai Tartu füsioloogiline koolkond tuntuks kogu Euroopas. Sajandi lõpul alanud venestamisega käis kaasas m.h. ka arstiteaduskonna rahvusvahelise kuulsuse kadumine. Lühikese ajaga taastas nüüd Lipschütz enda ja oma õpilaste teaduslike töödega (m.h. 20 doktoritööd) Tartu ülikooli hea nime.

Kahjuks põdes Lipschütz kopsutuberkuloosi, mille ainsaks raviks tol ajal peeti kliimavahetust. Lootes heale õnnele lahkus Lipschütz Tartust 1926. a., olles nimetatud Tšiilis asuva Conceptióni ülikooli füsioloogia professoriks. Tartust lahkumisel anti Lipschützile üle Tartu Ülikooli tänukiri nii tema teaduslike teenete kui ka tema julguse eest tulla Eestisse keset Vabadussõda.

Tšiili tervislikum kliima päästiski Lipschützi elu. Nagu üks tema järglasi mulle mõni aasta tagasi kirjutas, olevat Lipschütz oma töömeetoditega toonud Tšiilisse nn. Tartu füsioloogilise koolkonna. Tuntud varsti kogu Ladina-Ameerikas, valiti ta mitmete ülikoolide audoktoriks. M.h. kutsus Lipschütz oma assistendiks endise õpilase Tartust — dr. Helmut Kallase, kes hiljem töötas Tšiilis samuti füsioloogia professorina. Lipschütz suri kõrges vanuses 1980. a.

See oli Tartu Ülikool, kus a. 1847 asutati maailma esimene farmakoloogia laboratoorium ning pandi alus eksperimentaal-teaduslikule farmakoloogiale. Ühenduses varem mainitud venestamisega kadus ka Tartu farmakoloogia tähtsus rahvusvahelises meditsiinis. A. 1921. valiti Tartu Ülikooli farmakoloogia professoriks 1884. a. Baieris sündinud **Siegfried Loewe.** Ka tema oli juudi rahvusest. Oma meditsiinilise väljaõppe oli ta saanud Lääne-Euroopa ülikoolides. Nagu Lipschütz füsioloogias, nii taastas Loewe Tartu Ülikooli hea nime farmakoloogias. Oma Tartus veedetud seitsme tööaastaga avaldas Loewe oma õpilastega nii kodu- kui välismaistes ajakirjades umbes sada teaduslikku tööd.

(Järgneb)

ILO KÄBIN, M. D., Ph. D.

* Artikkel on ilmunud Rootsi ajalehes «Teataja» 22. mail 1993.

PROBLEEM ◆ PROBLEEM ◆ PROBLEEM

MENETLUSPRAKTIKA FINANTSEERIMISEST ÜLIKOOLIS*

Ülikooli 1993. aasta eelarve arvestusaluseks said erialakoefitsiendid, mille puhul ei peetud võimalikuks eristada, seega ka arvestada **praktikakulusid.** Ülikooli eelarvest kadus seni eraldi teaduskonnavälise kuluartiklina figureerinud **menetluspraktika.** Sellel muutusel on mitu võimalikku põhjust.

Esiteks. Mitmel erialal pole olnud kombeks maksta menetluspraktika juhendajatele töötasu väljaspool ülikooli (õigusteaduskond, psühholoogia osakond).

Teiseks. Arstiteaduskonnas on diplomieelset praktikat juhendanud õppe- (kliiniku-) koosseis. Sedasama näib muutunud oludes üritavat ka bioloogia-geograafiateaduskond.

Kolmandaks. Mõne aasta eest kaotati omaaegsest õppeosakonnast menetluspraktika juhataja koht.

Võimalik, et on teisigi põhjusi. Igatahes kannatavad selliselt väljakujunenud olukorras iseäranis need struktuuriüksused, mille suuremahuline õppekavaline menetluspraktika pole puhtfüüsiliselt juhendatav omaenda õppejõudude poolt. Eriti pedagoogiline praktika, mille juhendamine on paratamatult hajutatud ajas ja ruumis. Näiteks kulus eripedagoogika osakonnas, kus praktika maht on 31 õn., pedagoogilise praktika juhendamisele, üliõpilaste ja juhendajate komandeerimisele 1992. aastal ligikaudu 1993. aasta õppe-eelarvelise palgafondiga võrdne summa.

Sellist praktikat pole võimalik jätkata finantseerimispõhimõtteid korrigeerimata. Tuleb valida, kas:

(1) kuulutada ülikool tervikuna või osaliselt teadus- ja/või teooriaülikooliks, jättes praktilise väljaõppe koos vastava finantseerimisega rakenduskõrgkoolidele või

(2) asuda uurima osakondade ja instituutide õppekavasid, et muuta vastavate teaduskondade eelarvekoefitsienti sõltuvalt praktilise väljaõppe mahust. Esimene variant tähendaks loobumist praktikast õpetajate ettevalmistuses, küllap siis ka õpetajate ettevalmistusest. Arstide ülikooliharidust raames toimuva praktilise väljaõppe otstarbekuses pole kombeks kahelda. On's sünnis kahelda selles asjakohasuses teiste erialade puhul? Otsuse langetamise eel tuleks tõsiselt kaaluda väikese populatsioonitagamaaga rahvusülikooli rolli vaeste kodanike vaeses riigis: kas pakutakse ainult kõrgemat eriala-üldharidust, või lisatakse sellele töökoha taotlemist võimaldav väljaõpe. Kui mõtleme õpetajatele, riigi- ja munitsipaalametnikele, peaksime hakkama kaaluma teise variandi lahendusviise, jättes ettevõtluse ja sinna pürgiva tööjõu mured asjaosaliste endi lahendada.

Eelarvevaidluste käigus võib muuhulgas argumenteerida ühe Maailmapanga Eestile suunatud soovitusega. Jutt on osa hariduskulude jätmisest haritavate kanda. Antud juhul peaksid need menetluspraktika juhendamis- ja lähetuskulud, mis ületavad ülikoolile üliõpilaste arvust ja standardõppekavast lähtuvalt jagatud hariduseelarvet, saama finantseeritud kas üliõpilaste endi poolt või vastava ametkonna (ministeeriumi) eelarvest. Jättes esialgu üliõpilased kõrvale, soovitame niisiis, et Kultuuri- ja Haridusministeerium finantseerigu pedagoogilist, maali-, koori-, keele-, arheoloogia-, muuseumi-, etnograafia-, sotsioloogia- ja psühholoogiapraktikat, Justiitsministeerium kohtuja uurijapraktikat, Riigikantselei halduspraktikat, Rahandusministeerium maksundus-, eelarve- ja raamatupidamispraktikat, Eesti Pank panganduspraktikat, Majandusministeerium ettevõttepraktikat, Keskkonnaministeerium botaanika-, zooloogia-, geograafia- ja geoloogiapraktikat, Sotsiaalministeerium meditsiini- ja sotsiaaltöö praktikat. Kas tasutakse ülikooli kaudu või otse praktikabaasidele, polegi nii oluline.

* * *

Loetelu sai kahetsusväärselt pikk, mistõttu ametkondliku rahastamise variant tundub bürokraatia- kui mitte absurdimaiguline. Näib, et teaduskondade eelarvekoefitsientide muutmine tagaks suhtlemises riigieelarve ja Riigikoguga suurema paindlikkuse ja võimaldaks ülikoolil jääda õppekulude osas seniste taotluste («üks kanal», omaette rida riigieelarves) juurde. Kahe võimaluse vahepealne osaline lahendus oleks pedagoogilise praktika ja ainult selle sihtfinantseerimine KHM poolt, põhjenduseks huviliste vaesus, rohkus ja aktiivsus, ei muud. Kõige ebasoodsama üldise lahenduse korral, kui praktikaraha ei hakka laekuma ülikoolisiseste eelarvekoefitsientide ega ametkondade vahendusel, s.t. riigieelarve ei asu katma kulusid, maksab üliõpilane.

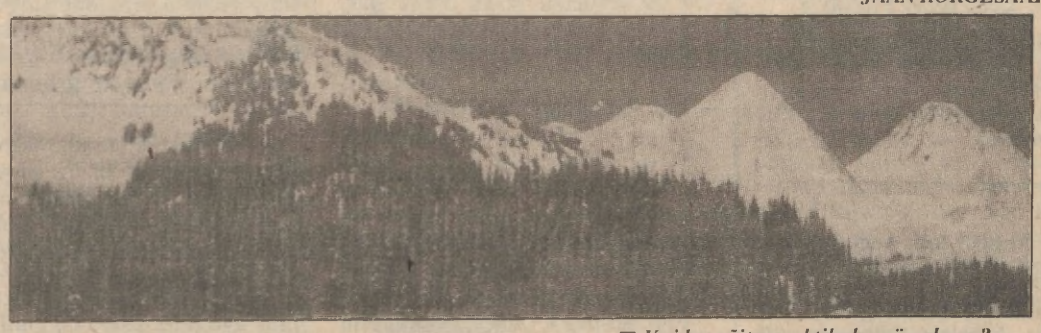
Viimasel lahendusel on vähemalt üks väga hell koht. Nimelt lisandub sellega varjatud õppekulusid. Õppimine olevat aga Eesti riiklikes õppeasutustes tasuta. Viimane väide kannatab paraku seda vähem kriitikat, mida suuremaid kulutusi õppimine kaasa toob. Juba toimivatele kulutustele õppevahendite muretsemiseks (loe: piraatpaljundamiseks), praktikasõitudeks ja nakkusvabaduse tõestamiseks lisanduks nimetatud «musta stsenaariumi» korral veel üks, praktika juhendamistasu.

Võimalik, et olen nimetanud olematuid praktika liike ja -omistanud raskusi erialadele, millel neid pole. Parandatagu siis mind ja osutatagu probleemiseade kitsendamise vajalikkusele. Õpetajakutse on Eestis varem olnud kättesaadav ka nappide majanduslike võimalustega noortele. Töösturiikides on see haridustee tänapäevalgi odavam kui näiteks meditsiini- või juuraharidus.

Niisiis: vähemalt pedagoogilise praktika finantseerimine matemaatika-, bioloogia-geograafia- ja füüsika-keemiateaduskonnas, filosoofiateaduskonna pedagoogikakeskuses ning ajaloo- ja eripedagoogika osakondades tuleks võtta TÜ eelarvekomisjoni, valitsuse ja nõukogu päevakorda, et kaaluda eelarvekoefitsientide muutmist, toetudes seejuures õppekavajärgse menetluspraktika mahule ja selle suhtele õppekoosseisuga. Selle variandi ebaedu korral teeksin aga rektorile ettepaneku esineda KHM ees õpetajapraktika sihtfinantseerimise taotlusega. Mõlemad soovitused jäävad kehtima ka siis, kui menetluspraktika laiemalt praktilise väljaõppe rahastamine tervikuna osutub vaid käesolevate ridade kirjutaja juhmusest tingitud pseudoprobleemiks.

Käesolevas tekstis tähendab sõna «menetluspraktika» igasugust diplomieelset õppekavaga ettenähtud praktikat, sh. õpetaja- ja arstipraktikat.

JAAN KÕRGESAAR

❐ *Kuidas sõita praktikale mägedesse?*

MATEMAATILISE STATISTIKA INSTITUUT PAKUB KOOLITUST, KONSULTATSIOONE JA ABI

Viimasel ajal on ülikooli kolleegid pöördunud korduvalt Matemaatilise Statistika Instituudi töötajate poole küsimusega, kuidas ja mil viisil on võimalik saada statistikakonsultatsioone ning abi andmete töötlemisel.

Aastakümnete vältel oli ju ülikooli arvutuskeskuse statistika ning andmetöötluse osakond (hilisem rakendusmatemaatika labori statistikasektor) õppejõudude seas tuntud kohana, kust sai abi niihästi andmetöötlusplaani koostamisel kui ka andmete statistilise töötlemise ja tulemuste tõlgendamisel.

Enamik rakendusmatemaatika labori statistikasektori teaduritest kuulub praegu TÜ Matemaatilise Statistika Instituudi koosseisu. Meie instituut on kutsutud ja seatud õpetama tõenäosusteooriat, matemaatilist ning rakendusstatistikat ja samuti andmeanalüüsi ning teisi statistikaga seotud eriaineid kõigis teaduskondades. Seoses statistika-alase õppetöö mahu järsu suurenemisega ongi praegu kõik MSI teadurid hõivatud õppetööga.

Muu hulgas oleme igal kevadsemestril õpetanud statistilise andmetöötluse kursust kõigi teaduskondade magistrantidele ja doktorantidele. Selle kursuse kuulajad võivad praktikumides kasutada oma teadusuuringute materjali ja saada pädevaid nõuandeid. Osavõtt on olnud vaba kõigile TÜ õppejõududele ja teaduritele.

Meil on kavas neid kursusi jätkata, sh. ka 1993/94. õppeaasta kevadsemestril.

Teine traditsiooniline tegevusvorm — koostöö kolleegidega teistest teaduskondadest nende andmestike statistilisel töötlemisel — on aga ajapikku kahanenud. Siin on olnud mitu põhjust: personaalarvutite ja statistika tarkvara olemasolu paljudes allüksustes on vähendanud vajadust arvutuskeskuse suurarvuti kasutamise järele. Nähtavasti toimib ka ülikooli struktuurimuutustest järelduv teatav vahekordade määramatus.

* * *

Arvukatest vestlustest kolleegidega on meile selgunud, et huvi statistikakonsultatsioonide ja andmetöötluse vastu on endiselt suur, kuid selle rahuldamist takistab teabe nappus. Üldiselt ei ole teada, kust saab TÜ teadur, õppejõud, doktorand, magistrant või üliõpilane abi, kui:

— on kavandamisel vastutusrikas koostööprojekt, kus tuleb teha statistilist analüüsi;

— empiirilise andmestiku töötlemisel tekivad keerulised küsimused, millele omal jõul lahendust ei õnnestu leida;

— oma instituudis, õppetoolis või laboris ei ole üldse arvutustehnikat;

— oma instituudi, labori või õppetooli arvutil ei ole püstitatud ülesande lahendamiseks sobivat tarkvara;

— on tarvis lahendada kiireloomulisi ülesandeid, kuid pole sobivat tööjõudu.

* * *

Matemaatilise Statistika Instituut on oma töötajate erialase arengu huvides endiselt avatud teadussidemeteks teiste erialade esindajatega.

Mida me suudame kaastöötajatele omalt poolt pakkuda? Kuigi meie (info)tehniline tase jätab paljuski soovida, on olukord siiski märksa parem kui kolme või viie aasta eest.

1. Arvutuskeskuse suurarvuti IBM-4381 funktsioneerib ja seda saab kasutada statistiliste andmetöötlusülesannete lahendamiseks. Tõsi, selle jaoks ei õnnestunud saada kaasaegset litsentsitud tarkvara, kuid töötavad vanemad paketid (originaalpakett Stella 1984, BMDP versioon ABMDP 1984, SAS4 1982). Viimaste jaoks on meil annetatud litsentsid. Andmestiku esmaanalüüsiks on niisugune tarkvara siiski kasutatav.

2. TÜ-s on üldkasutatavaid personaalarvutiklasse (näit. raamatukogus), kuhu on paigaldatud mõnevõrra uuem, kuid samuti litsentsivaba tarkvara (STATGRAF, SYSTAT). Sellise tarkvara paljundamisel ei ole mingeid kitsendusi.

3. Matemaatilise Statistika Instituudil on õnnestunud hankida (osta, teenida lepingujärgselt) mitu täiesti kaasaegset statistika- ja matemaatikapaketti (SAS, SURVO, GLIM, MATHEMATICA), mille abil saab teha ka kõige nõudlikumat analüüsi.

4. Matemaatikateaduskonnas on alati leidunud üliõpilasi, kes on meeleldi nõus osalema statistilise andmetöötluse ülesannete lahendamisel, tehes ka tehnilist tööd (stipilisa või -asenduse saamiseks). Niisuguses koostöös, mida juhendavad statistikateadlased, on analüüsi teaduslik tase tagatud.

5. Sügavamate uurimisülesannete lahendamiseks oleks mõeldav (maailmapraktikas väga levinud) ühismeeskonna loomine, milles erialateadlaste kõrval autoriõigustes ka statistikud osaleksid.

Viimast võimalust soovitan kolleegidel arvesse võtta ka sihtfinantseerimise (graantide) taotlemisel.

Ühtlasi kasutan ajaleheveerge selleks, et anda headele kolleegidele teistest teaduskondadest üks üldine nõuanne.

Empiiriliste uurimuste materjal muutub aina kallimaks ja väärtuslikumaks. Oleks ebamõistlik loovutada see välispartneritele. Kahjuks toimub praegu Eestis tihti selline koostöö vorm: andmed korjatakse siin, aga välismaal töödeldakse. Pahatihti jäävad tulemused üpriski tagasihoidlikuks, sest välismaal on arvutitöötlus kaunis kallis.

Enamasti pole õige hinnalise andmestiku töötlemiseks kasutada ka mitmesuguste mitteakadeemiliste firmade teenuseid, sest üldiselt pole need statistiliste andmetöötluste alal eriti pädevad.

* * *

Kõigis ülalkirjeldatud valdkondades pakub kolleegidele oma teeneid Matemaatilise Statistika Instituut.

Alates käesolevast õppeaastast koordineerib instituudis statistika konsultatsioonide ja andmetöötlusteenuste osutamist mag. **Mare Vähi (Liivi 2—412, tel. 35 391, vastuvõtuajad T, N, R, kell 14—16).**

Vastavalt vajadusele ja kliendi soovile annavad konsultatsioone dots. Liina-Mai Tooding, dots. Anne-Mai Parring (mitmemõõtmeline analüüs), dots. Tõnu Mõls (biomeetria), dots. Imbi Traat (valimi planeerimine ja täpsushinnangud), teadurid Säde Koskel (suurarvuti kasutamine andmeanalüüsil), Ene Käärik (meditsiinistatistika) ja Mare Vähi, samuti allakirjutanu jt. MSI kollektiivi liikmed.

ENE-MARGIT TIIT,
matemaatilise statistika professor

Füüsiline antropoloogia kui teadus ja õppeaine

Ülikooli reformimisel peeti vajalikuks moodustada interdistsiplinaarne **Füüsilise Antropoloogia Keskus**, mis korraldaks õppe- ja teadustööd nimetatud erialal ülikooli erinevates teaduskondades ja väljaspool ülikooli. Keskus loodi rektori käskkirjaga 18. juunil k.a. arsiteaduskonna juurde. Asutamiskoosolek peeti 14. oktoobril prof. Juhan Auli 96. sünnipäeva eelõhtul. Vastavalt põhikirjale hakkab keskust juhtima nõukogu, kuhu valiti erinevate teaduskondade esindajad: H. Kaarma ja L. Saluste arstiteaduskonnast, G. Veldre bioloogiateaduskonnast, G. Jagomägi kehakultuuriteaduskonnast, L. Heapost ja K. Kalling ajalooteaduskonnast, M. Thetloff matemaatikateaduskonnast, A. Paju ja V. Loolaid ÜMPI-st.

Nõukogu pöördub kõigi üliõpilaste, praeguste ja tulevaste magistrantide poole palvega teatada meile 1. detsembriks kirjalikult, kes sooviks fakultatiivselt süvendatult õppida antropoloogiat alates 1993/94. aasta kevadsemestrist või plaanitseb kasutada vastavat uurimismetoodikat oma tulevases magistritöös.

Meie aadress:

Arstiteaduskond
Füüsilise Antropoloogia Keskus

Kontakttelefonid 35 399 (H. Kaarma),
30 615 (G. Veldre), 30 641 (M. Thetloff).

Asjast huvitatutele edaspidi täiendav informatsioon.

Helje Kaarma

=SPORDIKESKUS TEATAB=

=UJUMINE=

Oktoobrikuu viimane nädal on selleks, et ujumishuvilised maksaksid ette novembrikuu tasu ning valiksid endale sobiva päeva ja aja.

=PALLIMÄNGUD=

Ülikoolisisesed võrkpallivõistlused on E 25. oktoobril (mehed) ja T 26. oktoobril (naised) Ujula tänava spordihoones.

Laupäeval, 30. oktoobril kell 14 algab Ujula tänava spordihoones 3-liikmeliste naiskondade korvalliturniir.

Teaduskondades on võimalik taotleda pallimängutunde.

Soojakatkestuste teemadel Tähe 4-s

Kiri halduisprorektorile

(vt. eelmist UT-d)

Härra peainsener Avo Arro väidab, et avarii likvideerimine sõltub suurel määral õigest informatsioonist. See on täiesti õige. Informatsiooni õiget palet pole aga hr. peainsener saanud, kuna ta pole sellesse süvenenud. Ma olen 100% kindel, et tema kui peainsener ei tea praegugi veel Tähe tn. 4 soojamajanduse vaevalt hingitsevast olukorrast. Nii on see kestnud aastast aastasse, likvideeritakse ainult avariisid — need aga tuleb ennetada ja korrastada õigeaegselt, et talv üle elada. Mina pole juhtunud veel kordagi nägema peainseneri või töödejuhatajat hr. Kõivu probleeme lahendamas kohapeal, kui Tähe tn. 4 töötajaskond külmetab. Omavoliliste võtetega on hoone küttesüsteemi tasakaal rikutud. Näiteks, kes rohkem on kaubelnud-kurtnud, on saanud oma radiaatoritele ribisid juurde või on isegi püstakute ringvoole muudetud, selle asemel et korda teha olemasolev. Kui hr. Kõivu käest küsisin, miks on lastud nii mõtlematult teha, siis sain vastuse, et kästi nii teha??? Nii lihtsalt sellised asjad siiski näpuga näitamisega ei lähe. Siin on vaja vastava ala inseneri nõuandeid.

Ja nüüd konkreetselt ülikooli ajalehe nr. 29 15. okt. k.a. avaldatud artiklist «Soojakatkestusest õppehoones nr. 4».

Peainsener hr. Arrot on valesti informeeritud ühepoolselt ja sellega on ta solvanud komandant T. Reismanni.

Avariini oli käik selline. Enne kütteperioodi algust toimus keskkatlama- ja poolt kontroll soojasõlmede korrasoleku kohta eelnevaks kütteperioodiks. Soojasõlmes Tähe 4-[a] juhiti tähelepanu ühele lekkest roostetanud sõlmele. Julgesin oma suud paotada, et selliseid kohti on maja täis. Vist jäi selle lause lõpp mul kurku kinni, sest mind tabas peamehaanika osakonna esindaja hr. Kõrgemäe rusikas vastu kaela. Mulle taheti sellega öelda: pea suu, muidu ei võeta soojasõlme vastu. Sama kordus ka teises soojasõlmes Tähe 4, kuigi ilma jõuvõtteta. Juhtisin hr. Kõrgemäe tähelepanu soojasõlmest väljuva peaukse õhukardina pealevoolu toru lekkest roostetanud torupõlvele. Selle likvideerimist olin nõudnud eelmisel kütteperioodil. Järgneval perioodil koostasin Tähe 4 keldri plaani ruumide kaupa, kus näitasin ära kõik puudused ja vajaminevate materjalide spetsifikatsiooni. Lõplikus korrektuuris näitasin plaanil ära ka kahe kabineti lekked ning keldris tekkinud ühes laoruumis ja soojasõlmes asuva kalorifeeri kärje uputuse. Reede hommikul 24. sept. andsin nimetatud plaanid kahes eksemplaris üle töökojas meister hr. sen. Orrinile ja palusin, et teise eksemplari annaks ta üle hr. Kõivule. **Juhtisin eriti tähelepanu uputuste kohtadele, mis olid punasega alla kriipsutatud ja vajasid kohest likvideerimist. Päeva jooksul kohal Tähe 4 keegi ei käinud. Reede õhtul katkestasin vastavalt korraldusele hoonete kütte. Pühapäeval, s.o. 26. septembril avasin kütte Tähe 4-[a] soojasõlmes. Tähe 4 soojasõlmes veendusin, et kalorifeeri uputus on laienenud ja ohtlik all asuvale elektrikilbile. Pidasin komandant T. Reismanniga nõu ja otsustasime süsteemi tühjaks lasta, et esmaspäeva hommikul s.o. 27. sept. saaks keevitustöödega alata. Selleks pidi komandant hommikul kohe töökotta helistama, mis ka toimus. Alles õhtul kella nelja paiku tulid remondimehed ja vaatasid, et süsteem on tühi — ega hullemat midagi ei juhtu, ja läksid. Teisipäeval, 28. sept. hommikul tulid jälle teised remondimehed ja alustasid tööd. Tänu majandusosakonna juhataja hr. Ševtšuki initsiatiivile kohapeal ja tema pealekäimisele remondimeestele õnnestus lõunaks avarii likvideerida. Mis saab aga edasi??? Kus olid peainsener, peamehhaanik, töödejuhataja ja meister?**

Tähe 4 jooksva remondi tööline (santehniku ülesannetes) J. Paas, endine PI «EKE» projekti insener

Tähe 4 komandant T. Reismann

Tartus, 18. okt. 1993. a.

info • info • info • info • info • info

Teateid ootame teisipäeva lõunani! Teateid ootame teisipäeva lõunani!

DAAD-i stipendiumid 1994/95

1. Aastastipendiumid magistrantidele, doktorantidele ja noortele teadlastele.
2. Semestristipendiumid saksa filoloogia üliõpilastele.
3. Kõrgkooli suvekursused.
4. Uurimisstipendiumid (1—3 k.) kraadiga teadlastele.
5. Loodus- ja tehnikateaduste praktikumid (2—3 k.).
6. Üliõpilaste õppereisid kestusega 7—21 päeva.
7. Uurimisstipendium (1—3 k.) neile, kes on varem saanud Saksamaa DAAD-i stipendiumi.

Kandideerimiseks (p. 1, 2, 3) vajalik saksa keele oskuse tõend.

Keeletest toimub 25. oktoobril kl. 14 saksa filoloogia õppetooli juures (keeltemaja, ruum 321).

Stipendiumitaotluste vorme on võimalik saada välissuhete osakonnast.

Taotluste esitamise tähtaeg — 12. november välissuhete osakonda.

Lp. magistrandid!

Alustab tööd veel üks inglise keele edasijõudnute rühm magistrantidele. Registreerida palume teisipäeval, 26. oktoobril kell 13 keeltemajas ruumis nr. 313 lektor S. Peikeri juures.

Keeltekeskus

Eesti-Saami Ühenduse 5. aastapäeva festival SAAMIMAAST UDMURTIDENI

Reedel, 22. oktoobril kl. 18 «Vanemuise» kontserdisaalis Markku Lehmuskallio **film** «Skierri — vaevakase maa» laplaste elust.

* * *

Laupäeval, 23. oktoobril kl. 18 «Vanemuise» kontserdisaalis lapi laulja Wimme Saari **joigude kontsert** «Hoovusi ja olendeid».

* * *

Merja Aletta Ranttila näitus ülikooli raamatukogu kohviku ees.

Korraldavad Eesti-Saami Ühendus ja Soome Instituut
Avatud Eesti Fondi kaasabil

Piletid (2. kr.) «Vanemuise» kontserdisaali kassas E—R 12—18, tel. 32 968.

Ajaloomuuseumis kontsert

Laupäeval, 23. oktoobril kl. 17 ülikooli ajaloomuuseumis Vantaa (Soome) vanamuusika ansambli

SANORES ANTIQUI

heategevuskontsert muuseumikülastaja pääsme hinnaga.

Kavas: XIII—XVI sajandi tundmatute heliloojate ning Elisabethi-ajastu inglise muusikute looming.

Põhja-Ameerika ülikoolide teabekeskus annab teada

Veel on võimalik registreerida SAT-testiks, mis toimub Tartus **22. jaanuaril 1994.** TOEFL-testid toimuvad Tallinnas 8. jaanuaril ja 12. veebruaril ning Tartus 16. aprillil. Täpsemat teavet testidest saab Põhja-Ameerika ülikoolide teabekeskusest TÜ raamatukogus, (ruum 318, teisipäevast reedeni kell 10—13 ja 14—16).

* * *

Rahvakapitali obligatsiooni arvestuskaarte

ei vii ülikooli kaadriosakond Ülikooli t. 12 ega kuhugi mujale registreerida. Kaadriosakonnas ainult täidetakse kaardid. Kelle kaart on sinna seisma jäänud, peab selle ise ära tooma ja viima registreerida.

* * *

TÜ KLUBI KORRALDAB

(Tähe tn. 3 majas)

Sel nädalal diskoõhtud ainult reedel ja laupäeval.

Algus kell 21

Töötab baar.

* * *

Teisipäeval, 26. oktoobril diskoõhtu Tähe tn. 3 majas ja kolmapäeval, 27. oktoobril Narva mnt. 27 kohvikus.

Algus kell 21.

* * *

TUDENGIBÄNDID!

Ka sel aastal toimub «TUDENGISÜGISEL» tudengibändide konkurss, esialgse kava kohaselt 18. novembril. Kes on asjast huvitatud, saab end registreerida (8.—12. novembrini) ja infot (juba nüüd) TÜ klubist (asume Tähe tn. 3) tööpäeviti kl. 16—18, t. 35 208 hr. Gunnar Kalajase käest.

=Pedagoogikakeskuse valikkursused=

Pedagoogikakeskus pakub üliõpilastele 3 rühma valikkursusi:

		Punktid
I Inimeseõpetus	I. Kraav	2
Perekonnaõpetus	I. Kraav	2
Koostöö lastevanematega (e.k.)	I. Kraav	1,5
(v.k.)	L. Vassiltšenko	
Suhtlemisõpetus ja nõustamine	K. Indre	2
Andekad lapsed	I. Unt	0,5
II Distsipliiniprobleemid tunnis	H. Kukemelk	0,5
Uurimismeetodid pedagoogikas.		
Arvuti kasutamine.	J. Mikk	1,5
Kool ja õpilane muutuvas infoühiskonnas	L. Vassiltšenko	1,5
Lugemise ja kirjutamise psühholoogia	J. Mikk	1,5
Õpioskuste kujundamine (e.k.)	T. Pedastsaar	1
(v.k.)	L. Vassiltšenko	
Õppekirjandus	J. Mikk	0,5
Infotehnoloogiad ja kooli komputeriseerimine	A. Villems	1
Põhjamaade koolikorraldus	H. Kukemelk	0,5
Loodusteaduslike õppeainete didaktika küsimusi	T. Pedastsaar	1
III Loogika küsimusi	E. Grauberg	1
Waldorfpedagoogika	S. Priimägi	1
Antiik-Kreeka haridusfilosoofia küsimusi	E. Grauberg	1
Andragoogika	K. Indre	1
Eesti kooli ajalugu	H. Muoni	1
Eesti haridusuuendus Euroopa kontekstis	M. Salundi	1

Palume registreerida 27. oktoobriks pedagoogikakeskuses; sealt saate teada valikkursuse alguse ajad.

AS «BALTI SPOON»

Aktsiaselts «Balti Spoon» on Saksa kapitaliga loodav uus puidutöötlemise ettevõte Kuusalus. Meie põhitegevuseks hakkab olema spooni valmistamine mööblitööstusele.

Otsime haritud ja ettevõtlikke noori, kes oleksid valmis töötama meie ettevõttes nii suvel kui ka pärast kõrgkooli lõpetamist alaliselt.

Vajame järgmiste erialade spetsialiste:

— metsatöötlemine,
— raamatupidamine,
— ettevõtlus,
— turustus,
— tööstusmehaanika.

Kes on huvitatud meie firmaga koostööst, palume saata enda kohta elulookirjeldused eesti, vene või inglise keeles. Võimaluse korral lisage oma foto.

Meie aadress: AS «Balti Spoon»
Pk 915
EE3014 Harju maakond, Kuusalu

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2483. Tiraaž 1500.

35 180

Tartu Ülikool
Raamatukogu

NR. 31 (1729)
REEDE,
29. OKTOOBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB!
TÄNASES LEHES
KOLLEKTIIV-
LEPINGU
PROJEKT!

Enne eelmisel reedel toimunud nõupidamist arvas kultuuri- ja haridusminister Paul-Eerik Rummo "Sirbis": "Raha ei ole kunagi nii palju kui tahaks, aga ainuke lahendus ei ole raha juurdehankimine. On selge, et ühele süsteemile võime midagi ruttu juurde leida ainult teise arvel. Seepärast ei saa ma väga ühemõtteliselt toetada nõudmist, et haridus peab kohe raha juurde saama."

MALEV TOOME foto

SURVET TULEB JÄTKATA

Eelmisel reedel toimus pealinnas koos peaministriga nõupidamine, kus arutati Eesti kõrgharidusprobleeme. Ülikool oli eelnevalt koos Tehnikaülikooliga esitanud Riigikogule ja Valitsusele järgnevad taotlused pikema seletuskirjaga.

1. Peame vajalikuks kõrgharidusseaduse ning teadus- ja arendustegevuse seaduse kiiret kooskõlastamist Valitsuses ning vastuvõtmist Riigikogus hiljemalt 1. detsembriks.

2. Viivitamata nimetada ametisse teadusnõukogu uus koosseis või moodustada teadus- ja arendusnõukogu, seades selle esmaseks ülesandeks riikliku teadus- ja kõrghariduspoliitika väljatöötamise eelkõige ülikoolide ning Teaduste Akadeemia instituutide integratsiooni puudutavalt.

3. Loodaval nõukogul lähtuda riikliku kõrgharidussüsteemi ja teadussüsteemi ühtse ülesehituse põhimõttest.

4. Asuda haridus- (sh. kraadiharidus-) nõuete väljatöötamisele riigiteenistujate ja riigiettevõtete töötajate tarvis.

5. Viivitamatult likvideerida riigieelarve võlg ülikoolide ees ning tagada stipendiumide väljamaksmiseks vajalikud summad.

6. Lõpetada võlgade kustutamise poliitika, asendades selle range eelarvepoliitikaga. Vajadusel doteerida kütte-, valgustuse jt. kulusid lähtudes naturaalnäitajatest.

7. Fikseerida kõrgharidus- ja teaduskulutuste osakaal riigieelarves protsendina, lähtudes Läänemereriikide vastavatest arvudest ja Eesti senisest tasemest.

8. Tagada teadlaste-õppejõudude ja teiste vastava ala töötajate palgamäärade proportsioonid teiste «riigipalgaliste» palgamäärade suhtes kooskõlaliselt lähiriikide vastavate proportsioonidega, milleks kultuuri- ja haridusministeeriumil välja töötada uus palgamäärus. Nähe ette võimalus personaalpalkade kehtestamiseks «võtmeisikute» tasustamiseks.

9. Leida vahendid teadusraamatukogudele 1994. aasta teadusperioodika tellimiseks.

10. Leida ratsionaalne lahendus ülikooli humanitaarteaduste õppehoone ja keeltemaja ning Tallinna Tehnikaülikooli pooleliolevate ehituste lõpuleviimiseks.

11. Toetudes esitatud taotlustele võtta teadus- ja kõrghariduskorraldusega seonduv valitsuse istungi päevakorda. Kultuuri- ja haridusministeeriumil koos ülikoolidega valmistada ette konkreetsed ettepanekud.

* * *

Meie ülikooli esindas nõupidamisel rektori ajutine kohusetäitja professor JAAK AAVIKSOO. Kes sellest veel osa võtsid?

«Osalesid peaminister koos sotsiaalministri ja keskkonnaministri ning rahandusministeeriumi esindajaga. Nn. teadusavalikkust esindasid Tehnikaülikooli rektor prof. **Olav Aarna**, Teaduste Akadeemia asepresident **Ülo Jaaksoo**, ministeeriumi teaduse ja kõrghariduse osakonna juhataja **Tiit Laasberg**, prog. **Richard Villems** ning õigusteaduskonna dekaan dr. **Peep Pruks**.

See nõupidamine oli jätk TÜ nõukogu ning TÜ ja TTÜ rektorite kirjale Valitsusele ja Riigikogule, kus me niisugust kokkusaamist taotlesime. Taotlusega oli ühinenud ka Tehnikaülikooli nõukogu ning oma istungil oli selle heaks kiitnud TA presiidium.»

Ja tulemused?

«Taotlused analüüsiti läbi ja tulemused oleksid järgmised. Valitsus aktsepteerib täiel määral meie taotlusi, s.t. et riiklik kõrgharidus- ja teaduspoliitika vajab väljakujundamist ning et selle olulised lülid on vastava seadusandluse võimalikult kiire vastuvõtmine, samuti teadus- ja arendusnõukogu ametisse nimetamine nii kiiresti kui võimalik.

Konkreetsed kokkulepped saime ka haridus-, sealhulgas kraadiharidusnõuete väljatöötamise osas riigiteenistujate tarvis. Mõistmist leidis ka taotlus, et viivitamatult tuleb kaotada riigieelarve võlg ülikoolide ja teadusasutuste ees. Võlgade kustutamise poliitika, mille vastu me oleme asunud, lõppes arusaamaga, et valitsus oleks nõus tellima vastavat uurimust, mille järgi saaks riigi varade haldamise viia normatiivsele alusele.

Põhimõtteliselt leidis heakskiitu ka meie ettepanek fikseerida kõrgharidus- ja teaduskulutuste osakaal riigieelarves protsendina lähtudes Läänemeremaade vastavatest arvudest ja Eesti senisest tasemest. Konkreetne realiseering 1994. aasta eelarves vajab jätkuvat tööd, kaasa arvatud ülikoolipoolset survet parlamendis.

Valitsusel on palgamäärade reformis kavandatud järgmisel aastal keskmiseks palgatõusuks 20%. Meie ütlesime selgelt välja, et selline palgatõus ülikooli, kõrgharidusasutusi ja teadust ei rahulda. Palgatõus peaks olema vähemalt kahekordne. Küsimus jäi õhku rippuma.

Teadusraamatukogude perioodika jaoks on teises lisaeelarves raha eraldatud.»

Tulemusi näib olevat, mis saab edasi?

«Ülikoolil tuleb aktiivset teadus- ja kõrghariduspoliitikat jätkata, valitsusepoolne toetus sellesuunalistele ettepanekutele on olemas. Lisaks sellele on vaja Valitsusele ja Riigikogule survet avaldada eriti eelarveküsimustes, kuna kogu riigieelarveliste kulutuste maht on kavandatud järgmiseks aastaks 50%, kõrghariduse osas aga ainult 15%. See tähendab, et teadus- ja kõrgharidus on kõige väiksema eelarveliste vahendite kasvuga üldse kõikidest valdkondadest. Kõrghariduse finantseerimiseks kulutatakse praegu oluliselt alla selle ühe protsendi riigi rahvuslikust koguproduktist, mis OECD on maade keskmine. Kogu meie eelarveline poliitika kontsentreerubki selle ümber, et saaksime ka Eestisse OECD maade keskmise. Põhimõtteliselt seda aktsepteeriti, aga see on vaja ka realiseerida.»

Nõupidamised jätkuvad.

VARJE SOOTAK

PROTEST OLEMATU OTSUSE VASTU JA SELLE LÄHTEKOHAD

Üle-eelmises UT-s protesteeris prof. Jüri Allik TÜ nõukogu otsuse vastu, mille kohaselt võib magistrikraadi omav inimene kandideerida dotsendi kohale vaid erandkorras ülikooli nõukogu «eriloal». Olgu siinkohal prof. Allikule ja UT lugejatele teadmiseks, et **ülikooli nõukogu pole** taolist otsust kunagi vastu võtnud. Sellega võikski protestandile vastamise lõpetada, kui tema poolt toodud argumentatsioon ei sunniks lisakommentaaridele.

1. Kraadi omamine ja ametikoht. TÜ nõukogu otsus 18.12.92 «Akadeemilised astmed (ametikohad) Tartu Ülikoolis» sätestas: «dotsendiks valitakse isik, kellel reeglina on EV ülikooli doktorikraad või mõnes välisriigis (sh. end. NSV Liidus) omandatud teaduskraad, mis tasemelt sellele vastab. Valitaval peavad olema küllaldased teaduslik-pedagoogilise töö kogemused.» Loodan, et ülikoolis on juurdumas arusaam: kõrgharidus on kolmeastmeline: põhi-, magistri- ja doktoriharidus. Seega on kraadinõue haridusnõue teatava akadeemilise ametikoha täitmiseks ja sellisena igati (sh. rahvusvaheliselt) aktsepteeritav. Pealegi pole see nõue sõnastatud üleüldisena ega absoluudina.

Enamgi veel, on ilmselt tarvilik, et kõigile riigiametnikele kehtestataks üldised haridus- sh. kraadiharidusnõuded. Et see nõue asjatu pole, näitab Eesti viimase aja praktika paremini kui akadeemilised arutelud.

2. Teaduskraadide tunnustamine ja nostrifikatsioon. Valitsuse määruse ja TÜ nõukogu otsuse kohaselt [illegible] seisukoht välisriikide teaduskraadide tunnustamise kohta.

(Järg 4. lk.)

KOLLEKTIIVLEPING. MIS SEE ON?

Alljärgnevalt esitame kõigile tutvumiseks, arvamuste avaldamiseks ning parandus- ja täiendusettepanekute tegemiseks TÜ kollektiivlepingu projekti.

Ametiühing, tuginedes kollektiivlepingu seadusele, soovib kollektiivlepinguga saada oma liikmetele täiendavaid soodustusi, õigusi ja garantiisid võrreldes kehtiva seadusandlusega, võttes ühtlasi ka endale täiendavaid kohustusi.

Soovime algatada demokraatlikule turumajanduslikule ühiskonnale iseloomulikke normaalseid läbirääkimisi palga-, töö- ja puhkeaja, töökaitse, täiendõppe ja muude tingimuste osas.

Leiame, et sisulised läbirääkimised töövõtjate ja tööandjate esindajate vahel ülikoolis, nende tulemusena sõlmitav kollektiivleping, aktiviseerides ülikooli töötajaid, tuleb kasuks ametiühinguliikmetele, aga ka ülikoolile, kõrgharidusele, teadusele, Eestile tervikuna.

Ootame arvamusi kahe nädala jooksul alates projekti ilmumisest.

TÜAÜ komitee nimel Aleksander Jakobson

KOLLEKTIIVLEPING

Projekt

Käesolev kollektiivleping on sõlmitud Tartu Ülikooli valitsuse (tööandja esindaja) ja Tartu Ülikooli ametiühingukomitee (töövõtjate esindaja) vahel.

I. ÜLDOSA

§ 1. Kollektiivlepingu rakendusala

(1) Kollektiivleping laieneb TÜ valitsuse liikmetele ühelt ja TÜ ametiühinguliikmetele teiselt poolt.

(2) Töövõtjatele laienevate seaduste, kollektiivlepingu(te) ja individuaalsete töölepingute vastuolu korral kohaldatakse töövõtjale soodsam säte.

II. KOLLEKTIIVLEPINGU SISU

Palgatingimused

§ 2. Üldosa

(1) Töötasustamise küsimusi TÜ-s reguleerib EV haridus- ja kultuuriministri määrus, millega määratakse kindlaks kõrgkoolides kasutatav ametipalkade süsteem, palkade diferentseerimise põhikriteeriumid ning palkade korrigeerimise mehhanism.

§ 3. Ametipalga määramise alus

(1) Iga töövõtja konkreetne ametipalk määratakse kindlaks individuaalse töölepingu sõlmimisel, lähtudes:

a) töövõtja kvalifikatsioonist (teaduskraad, haridus, kategooria jms.), mis on nõutav antud ametikohal;

b) täidetavast ametikohast, tööpanusest, töökoormusest, töö kvaliteedist jne.;

c) tööstaažist sellel ametikohal;

d) lisaülesannetest, mis ei kuulu antud ametikoha juurde;

e) töötingimustest (tervistkahjustavate tegurite olemasolu).

§ 4. Palkade korrigeerimine

(1) Töövõtjatele määratud palgad vaadatakse üle tööandja ja töövõtja esindajate vahelistel läbirääkimistel vähemalt üks kord õppeaastas, iga aasta aprillis-mais. Läbirääkimised vormistatakse protokolliga, milles määratakse kindlaks töötasustamise prioriteedid järgmiseks õppeaastaks.

(2) Eelmises lõikes märgitud läbirääkimistel korrigeeritakse töövõtjate palkasid sõltuvalt töötasustamise prioriteetidest, elukalliduse tõusust ja muutustest tööturul. Tehtud kokkulepetest informeeritakse töövõtjaid ja hiljemalt kaks kuud enne uue õppeaasta algust viiakse sisse vastavad muudatused nende individuaalsetesse töölepingutesse.

§ 5. Palkade maksmine

(1) Palka makstakse TÜ-s iga kuu 5.—8. ja 20.—23. kuupäeval.

(2) Kui palgapäev langeb laupäevale või riiklike pühade esimesele päevale, makstakse palka nendele eelneval päeval. Kui palgapäev langeb pühapäevale või pühade teisele päevale, makstakse palka nendele järgneval esimesel tööpäeval.

(3) Kui palga maksmine hilineb TÜ süü tõttu üle kolme päeva, arvates palgapäeva viimasest kuupäevast, on TÜ kohustatud maksma töövõtjale viivist 0,5% võlguolevalt summalt iga viivitatud päeva eest.

§ 6. Töövõtja õigused

(1) Igal töövõtjal on õigus tutvuda oma palgaarvestuse lehega, millest nähtuvad palga arvestus ja sellest tehtud mahaarvamised.

(2) Igal töövõtjal on õigus saada tema nõudmisel kirjalikku õiendit oma palgaarvestuse kohta.

Töö ja puhkeaja tingimused

§ 7. Tööaeg

(1) Täiskoormusega õppejõududel ja teaduritel on 36-tunnine, teenistujatel 40-tunnine viiepäevane töönädal. Teenistujate tööpäev on esmaspäevast neljapäevani kell 8—17 lõunavaheajaga 12—13, reedel kella 8—16.30-ni, lõunavaheajaga 12—12.30. Riiklike pühade eelsetel päevadel lõpeb töö kell 12 (v.a. õppetööga seotud töövõtjad).

(2) Kokkuleppel vahetu ülemusega võimaldatakse töövõtjatel töötada libiseva graafiku alusel.

§ 8. Lühendatud töönädal

(1) Tervistkahjustavates tingimustes töötavaile töövõtjatele on ette nähtud 24- või 36-tunnine töönädal vastavalt lisale.

§ 9. Vabad päevad perekondlikel põhjustel

(1) Töövõtjaile võimaldatakse 3 vaba päeva palga säilitamisega:

— nende või nende laste abiellumise puhul;

— isale lapse sünni puhul;

— abikaasa, isa, ema või lapse surma puhul.

§ 10. Puhkus

(1) Töövõtjatele võimaldatakse puhkust vastavalt puhkuseseadusele. Iga-aastasele põhipuhkusele liidetakse täiendavalt lisapuhkus:

a) tervistkahjustava töö eest vastavalt lisale;

b) 7 kalendripäeva õppetööd tegevatele töövõtjatele (v.a. õppejõud).

(2) Tööandja võib anda oma tööülesandeid korralikult täitnud töövõtjale tema vahetu ülemuse ja a/ü usaldusisiku ettepanekul kuni 7 kalendripäeva lisapuhkust, mis liidetakse käesoleva paragrahvi lõikes (1) mainitule.

§ 11. Puhkusetasu maksmine

(1) Puhkusetasu makstakse hiljemalt eelviimasel tööpäeval enne puhkuse algust täies ulatuses. Ettenähtud ajal puhkusetasu mittemaksmisel on töövõtjal õigus saada puhkuse pikendust puhkusetasu maksmisega viivitatud aja võrra. Kui töövõtjal pole oma tööülesannete tõttu võimalik saada puhkuse pikendust vahetult pärast korralise puhkuse lõppu, antakse see talle sobivamal ajal tööaasta jooksul.

(2) Lõikes (1) mainitud puhkuse pikendust võimaldatakse töövõtja isikliku avalduse alusel.

(3) Ettenähtud ajal puhkusetasu mittemaksmisel rohkem kui ühele töövõtjale võib a/ü usaldusisik esitada tööandjale ühise avalduse oma volitajate puhkuse pikendamiseks.

Töölepingu sõlmimise, muutmise, peatamise, lõpetamise tingimused

§ 12. Töölepingu sõlmimine

(1) Tööleping sõlmitakse:

1) määramata ajaks;

2) määratud ajaks, kuid mitte kauemaks kui viieks aastaks:

— ametikoha täitmisel konkursi korras;

— teatud töö tegemise ajaks;

— ajutiselt äraoleva töövõtja asendamiseks;

— tööde mahu ajutisel suurenemisel;

— kui individuaalses töölepingus nähakse ette erisoodustused.

(2) Eestis ja rahvusvaheliselt tuntud õppejõul, teaduril ja spetsialistil on õigus tema enese, teda esindava a/ü usaldusisiku ja instituudi või osakonna juhataja ettepanekul jätkata tööd ülikoolis ka pärast 65-aastaseks saamist. Nende töövõtjatega võib rektor sõlmida tähtajalise töölepingu kuni kaheks aastaks. Vajadusel võib tähtajalist töölepingut sõlmida korduvalt.

(3) Töölepingu vormistab töövõtja juuresolekul tema instituudi või osakonna juhataja kahes eksemplaris, millest ühte säilitatakse kaadriosakonnas, teine antakse töövõtjale.

(4) Töövõtjal on õigus enne töölepingule allakirjutamist konsulteerida usaldusisikuga või juristiga.

§ 13. Töölepingu muutmine

(1) Töölepingu muutmine on töölepingus kindlaksmääratud tingimustes muudatuste tegemine, sealhulgas mõnede tingimuste lepingust väljajätmine või täiendavate tingimuste lepingusse võtmine.

(2) Töö ümberkorraldamisest, mille tulemusena võivad muutuda töövõtja töötasu, töö- ja puhkuserežiim, teatab tööandja kirjalikult töövõtjale ja a/ü usaldusisikule vähemalt kuu aega ette.

(3) Muudatused on kehtivad, kui nad on kantud töölepingu mõlemasse eksemplari ja on kinnitatud mõlema poole allkirjaga.

§ 14. Osaline tööaeg ja osaliselt tasustatav puhkus

(1) Töömahu ajutisel vähenemisel on tööandjal õigus Lõuna-Eesti peatööinspektori nõusolekul ja kokkuleppel töövõtjaga kehtestada töövõtjale kuni kolmeks kuuks aastas osaline tööaeg või saata töövõtja samaks tähtajaks osaliselt tasustatavale puhkusele.

(2) Osalise tööaja kehtestamisest või osaliselt tasustatavale puhkusele saatmisest on tööandja kohustatud kirjalikult teatama töövõtjale ja a/ü usaldusisikule vähemalt kuu aega ette.

(3) Lõike (1) alusel rakendatava osalise tööaja kestus ei või olla alla 60% töölepingus ettenähtud tööaja normaalkestusest ja osaliselt tasustatava puhkuse ajal makstav puhkusetasu ei või olla väiksem kui 60% töölepingus ettenähtud palgamäärast.

§ 15. Töölepingu lõpetamine tööandja algatusel

(1) Tööandja võib lõpetada nii määramata kui ka määratud ajaks sõlmitud töölepingu enne lepingutähtaja möödumist:

1) töövõtjate koondamisel;

2) töövõtja mittevastavusel oma ametikohale või tehtavale tööle tööoskuse või tervise tõttu;

3) katseaja ebarahuldavate tulemuste tõttu;

4) töövõtjapoolsel kohustuste rikkumisel;

5) usalduse kadumisel töövõtja suhtes;

6) töövõtja vääritu teo tõttu;

7) töövõtja vanuse tõttu;

8) põhikohaga töövõtja töölevõtmisel.

(2) Töövõtjate koondamisel lähtub tööandja põhimõttest, et esimeses järjekorras koondatakse see (need) töövõtja(d), kes on tööle võetud viimasena, kui tööd jätkavate töövõtjate kvalifikatsioon ja töövõime on piisavad antud tööülesannete täitmiseks.

(3) Pensioniealses eas töövõtjaid (kuni viis aastat enne pensioniea saabumist) võidakse muude võrdsete tingimuste korral koondada viimases järjekorras.

§ 16. Etteteatamistähtaeg

(1) Töölepingu lõpetamisest on tööandja kohustatud töövõtjale kirjalikult teatama:

1) töövõtjate koondamisel, kellel on pidevat tööstaaži ülikoolis alla viie aasta — mitte vähem kui kaks kuud;

5—10 aastat — mitte vähem kui kolm kuud;

üle 10 aasta — mitte vähem kui neli kuud;

2) töövõtja mittevastavusel oma ametikohale või tehtavale tööle — mitte vähem kui üks kuu;

3) pikaajalise töövõimetuse korral töövõtjale, kellel on pidevat tööstaaži ülikoolis alla 10 aasta — 2 nädalat, üle 10 aasta — 1 kuu;

4) 65-aastaseks saamisel töövõtjale, kellel on pidevat tööstaaži ülikoolis alla 10 aasta — 2 kuud; üle 10 aasta — 3 kuud; üle 20 aasta — 4 kuud.

(2) Kirjaliku teate töölepingu lõpetamisest peab töövõtja vahetu ülemus talle kätte andma isiklikult allkirja vastu. Kui see pole võimalik, siis saadetakse teade töövõtjale tähitud kirjaga töölepingus sisalduval postiaadressil. Etteteatamise korral posti teel loetakse etteteatamispäevaks kaheksandat päeva arvates postitamisest.

§ 17. Koondamise või osalise tööaja kehtestamise keeld

(1) Tööandjal on keelatud töövõtjale ette teatada tema koondamisest ajal, mil talle on vastavalt käesoleva kokkuleppe § 14-le kehtestatud osaline tööaeg või ta on saadetud osaliselt tasustatavale puhkusele.

(2) Tööandjal on keelatud kehtestada töövõtjale osalist tööaega või saata teda osaliselt tasustatavale puhkusele ajal, mil talle on teatatud tema koondamisest.

§ 18. Osavõtt tööturu kursusest

(1) Ülikoolis vähemalt viimased viis aastat pidevalt töötanud töövõtjatele, kellega on kavas lõpetada tööleping koosseisude koondamise tõttu, võimaldab tööandja etteteatamisaja kestel piisavalt aega, osalemaks Tartu Tööameti ja TÜ ametiühingu poolt ühiselt korraldatavatel tööturu (sissejuhatavatel) kursustel.

§ 19. Etteteatamine TÜ ametiühingule

(1) Töölepingu lõpetamisel töövõtja koondamise tõttu on tööandja sellest § 16 lõikes (1) märgitud aegadel kirjalikult ette teatama TÜ ametiühingule, näidates ära lepingu lõpetamise põhjuse.

(2) Lõikes (1) nimetatud teate võib tööandja saata ametiühingule ülikooli sisepostiga.

(3) Ametiühingul on õigus nõuda ning tööandjal on kohustus esitada täiendavaid andmeid lõikes (1) mainitud lepingu lõpetamise põhjuste kohta, nagu näiteks: majanduslikud arvutused, töövõtjate mittevastavust oma ametikohale tõendavad otsused, protokollid, testid vms., tööandja vara puudujääki, riknemist, hävitamist jne. töövõtja süül tõendavad materjalid jms.

§ 20. Töövõtja informeerimine töölepingu lõpetamise põhjustest

(1) Tööandja peab võimaldama töövõtjale täiendavaid selgitusi töölepingu lõpetamise põhjustest (hiljemalt ühe nädala jooksul arvates lepingu lõpetamise teate saamisest).

(2) Töövõtjal on õigus saata enese asemel või enesega kaasa võtta a/ü usaldusisiku, kuulamaks töölepingu lõpetamise põhjusi.

§ 21. Töövõtja informeerimine tema õigustest

(1) Töölepingu lõpetamisel vastavalt käesoleva kollektiivlepingu § 15 on tööandja kohustatud töövõtjale selgitama, mismoodi, kui pika aja jooksul ja kelle poole ta peaks pöörduma, kui töövõtja arvates kavandatav vallandamine on ebaseaduslik.

§ 22. Töövõtja avaldus

(1) Kui töövõtja ei ole nõus töölepingu lõpetamisega ja leiab, et see on seadusevastane, esitab ta oma vahetule ülemusele ja a/ü usaldusisikule kahe nädala jooksul arvates § 16 mainitud teate saamisest vastava avalduse.

§ 23. Nõupidamised

(1) Töövõtja vahetu ülemus ja a/ü usaldusisik, saanud töötajalt § 22 mainitud avalduse, selgitavad välja ühe nädala jooksul ühistel nõupidamistel töölepingu lõpetamise põhjused ja nende seaduslikkuse.

(2) Nõupidamiste kohta koostatakse protokoll, milles kajastuvad nõupidamise sisu, tulemused kokkulepete näol või kummagi poole eriarvamus.

(3) Kui tööandja ja töövõtja vahelisi eriarvamusi ei ole võimalik lahendada nõupidamistel töövõtja vahetu ülemuse ja a/ü usaldusisiku vahel, arutavad küsimust TÜ valitsuse ja TÜAÜ komitee esindajad.

(Järg 3. lk.)

❐ *Kui varem olid peaaegu kõik ülikooli töötajad ülikooli ametiühingu liikmed, siis praegu on neid 900 ringis. Osa töötajaid kuulub ka oma väljaspool ülikooli olevatesse kutseühingutesse.*

KOLLEKTIIVLEPING

Projekt

(Algus 2. lk)

Töökaitse tingimused

§ 24. Tööandja ja töövõtja põhikohustused

(1) Tööandja ja töövõtja on kohustatud töölepingu sõlmimisel jälgima, et kokkulepe sõlmitaks ainult nende tööde kohta, mille tegemiseks on töötaja välja õppinud.

(2) Tööandja on kohustatud:

1) tagama töö korraldamisel ohutud ja tervislikud töötingimused vastavalt töökaitsealastele õigusaktidele, nende puudumisel aga võtma tarvitusele meetmed ohutuse tagamiseks; tagama töökaitsealaste õigusaktide kättesaadavuse;

2) selgitama töövõtjale tema töö võimalikke ohtusid ja kahjulikke mõjusid; korraldama töökaitsealaste teadmiste kontrolli ja vajaduse korral täiendõpet;

3) andma töövõtjatele ettenähtud kaitserõivad, -jalatsid ja muud kaitsevahendid enne töövõtja tööleasumist;

4) mitte rakendama töövõtjat töödel, mille tegemiseks ta pole välja õpetatud;

5) nõudma töövõtjalt töökaitsealaste õigusaktide täitmist.

(3) Töövõtja on kohustatud:

1) täitma kehtestatud töökaitsenõudeid;

2) keelduma töölepinguvälisest tööst, mille tegemiseks ta ei ole saanud väljaõpet;

3) kasutama õnnetuste ja tervisekahjustuste vältimiseks kaitsevahendeid;

4) jälgima, et tema töö või selle tagajärjed ei ohustaks töövõtja enda või teiste elu ja tervist ning keskkonda;

5) täitma tööandja, tema esindaja ja töökaitse järelvalvet teostavate isikute seaduslikke korraldusi;

6) teatama õnnetusjuhtumist või selle tekkimise ohust viivitamatult oma vahetule ülemusele või tööandjale.

§ 25. Tööandja ja töövõtja õigused

(1) Tööandjal on õigus kehtestada töötingimuste tervislikumaks ja ohutumaks muutmiseks õigusaktides ettenähtust rangemaid töökaitsenõudeid.

(2) Töötajal on õigus keelduda tööst, mis kahjustab tema enda või teiste isikute elu ja tervist, teatades sellest viivitamatult oma vahetule ülemusele või tööandjale.

§ 26. Lühendatud tööpäev

(1) Tööruumide temperatuuril vähem kui 15°C on töövõtjail õigus lühendatud tööpäevale kestusega 4 tundi;

(2) Taotluse tööpäeva lühendamiseks eelmises lõikes mainitud põhjustel esitavad a/ü usaldusisik ja töökaitse volinik ühiselt ülikooli vastava struktuuriüksuse juhatajale lisades ruumi(de) temperatuuri mõõtmise tulemused ja töövõtjate nimekirja, kelle tööpäeva lühendamist taotletakse.

Täiendus- ja ümberõppe tingimused

§ 27. Rakendusvaldkond

(1) Käesolev kollektiivleping sätestab tööalase täiendus- ja ümberõppe tingimused; taseme- ja huvi- ning toimetulekukoolituse puhul juhinduvad pooled EV seadusandlusest.

§ 28. Tööalase koolituse definitsioon

(1) Tööalane koolitus on täienduskoolitus või ümberõpe töötamiseks vajalike ameti-, kutse- ja erialaste teadmiste omandamiseks, kvalifikatsiooni tõstmiseks, samuti täiendõpe a/ü usaldusisiku, tööohutus- ja tervishoiu voliniku, täiendus- ja ümberõppe organiseerija, kollektiivsetes läbirääkimistes osaleja, töövaidluste lepitaja vms. ülesannete täitmiseks.

§ 29. Vabastus põhitööst täienduskoolituseks

(1) Ülikoolis vähemalt kaksteist kuud töötanud töötajal, välja arvatud õppejõud, on õigus saada vabastust põhitööst tööalaseks koolituseks palga säilimisega kuni kaheks nädalaks aastas.

(2) Igal õppejõul on valimisperioodi kestel õigus saada õppekoormusest vaba semester kvalifikatsiooni tõstmiseks palga säilimisega.

(3) Soovist saada vabastust põhitööst tööalaseks koolituseks informeerivad õppejõud oma vahetu ülemuse kaudu tööandjat vähemalt üks semester varem, ülejäänud töötajad — vähemalt kaks nädalat enne taotletava vabastuse algust.

§ 30. Taotletava vabastuse edasilükkamine

(1) Tööandjal on õigus kokkuleppel töövõtjaga ja a/ü usaldusisikuga edasi lükata taotletava töövabastuse algust:

— õppejõududel — ühe semestri võrra;

— ülejäänud töövõtjatel:

— kuni kaks nädalat, kui taotletava töövabastuse kestus ei ületa ühte nädalat;

— kuni üks kuu, kui taotletava töövabastuse kestus on kuni kaks nädalat.

(2) Tööalaseks täiendkoolituseks vajaliku vabastuse edasilükkamiseks pikemaks ajaks kui üks semester (õppejõud) või üks kuu (ülejäänud töötajad), on vajalik TÜAÜ komitee nõusolek.

(3) Tööandja informeerib töövõtjat ja ametiühingu esindajat oma soovist edasi lükata taotletavat töövabastust ühe nädala (õppekoormusest vaba semestri puhul — ühe kuu) jooksul arvates taotluse saamisest.

Tagatised ja hüvitused a/ü usaldusisikule

§ 31. Usaldusisik

(1) A/ü usaldusisik on ülikooli töötaja, kes on TÜAÜ algorganisatsiooni poolt valitud esindajaks töösuhetes tööandjaga.

§ 32. Tagatised ja hüvitused a/ü usaldusisikule

(1) Tööandja on kohustatud tagama usaldusisikule võimaluse oma ülesannete täitmiseks põhitöö ajal vähemalt 6 tundi nädalas.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes (1) näidatud aja eest säilitatakse usaldusisikule põhitöökohal määratud palk ning õigusaktidega, käesoleva kollektiivlepinguga ja töölepingutega ettenähtud soodustused.

(3) Usaldusisiku volituste ajal ei või vähendada tema palka, halvendada töötingimusi ega viia teda üle vähemtasuvale tööle, võrreldes usaldusisikuks valimistele eelneva perioodiga.

(4) Volituste kehtivuse lõppedes võib a/ü usaldusisiku ülesandeid täitnud töövõtja saada kokkuleppel tööandjaga töö- või ametialast täiendõpet tööandja kulul, kui see on vajalik töö jätkamiseks endisel töö- või ametikohal.

(5) Töölepingu lõpetamine a/ü usaldusisikuga tööandja algatusel usaldusisiku volituste ajal ja ühe aasta jooksul pärast volituste lõppemist TLS § 86 p. 3, 4, 5, 6, 7, 8 ja 10 ettenähtud alustel on võimalik tingimusel, kui sellega nõustuvad TÜAÜ komitee ja Lõuna-Eesti peatööinspektor.

(6) A/ü usaldusisiku volituste lõppemisel tagatakse töövõtjale enne tema usaldusisikuks valimist kehtinud samad või võrdväärsed töötingimused ja töölepingu tähtaeg.

Tööandjate ja töövõtjate esindajate vahelised suhted

§ 33. Üldosa

(1) TÜ valitsus ja TÜ ametiühing, tegutsedes Tartu Ülikooli, ülikooli töötajate, ülikoolihariduse, teaduse ja kultuuri heaks, rajavad oma suhted vastastikusele usaldusele, vabale teabevahetusele, tekkivate probleemide lahendamisele läbirääkimiste teel.

§ 34. Ruumide, side-, paljundus- ja transpordivahendite kasutamine

(1) TÜ valitsus võimaldab TÜ ametiühingule ja a/ü usaldusisikuile nende põhikirjaliste ülesannete täitmiseks vajalike ruumide, side-, paljundus- ja transpordivahendite tasuta kasutamise.

§ 35. Liikmemaksu arvestus

(1) TÜ valitsus tagab a/ü liikmemaksude kinnipidamise palgast ning nende summade ülekandmise TÜAÜ arvele a/ü liikmete kirjalike avalduste alusel.

(2) Eelmises lõikes mainitud avaldusi säilitatakse TÜAÜ komitees.

§ 36. Ametiühingu üritused

(1) Ametiühingu koosolekuid ja konverentse peetakse reeglina töövälisel ajal. Tööajal korraldatakse koosolekuid ja konverentse tööandja ja töövõtjate esindajate vastastikusel kokkuleppel.

(2) Ametiühingu usaldusisikuil ja TÜAÜ komiteel on õigus korraldada oma töönõupidamisi tööajal.

§ 37. Teabe vahetamine

(1) TÜAÜ kohustub andma TÜ valitsusele informatsiooni töövõtjate kuulumisest ametiühingusse.

(2) TÜAÜ informeerib TÜ valitsust a/ü usaldusisikutest, nende volituste muutumisest või lõppemisest.

(3) TÜ valitsus kohustub saatma õigeaegselt TÜAÜ-le rektori käskkirjade, TÜ nõukogu ja valitsuse otsuste, palga- ja töötingimusi, õppe- ja teadustöö korraldust ning muid töötajate sotsiaalseid huve puudutavate dokumentide koopiad.

(4) TÜAÜ esimees informeerib rektorit TÜAÜ üritustest Tartu linna, riigi ja rahvusvahelisel tasemel.

III. KOLLEKTIIVLEPINGU SÕLMIMINE, KEHTIVUS JA MUUTMINE

§ 38. Kollektiivlepingu sõlmimise kord

(1) Kollektiivleping sõlmitakse lepingupoolte vahel läbirääkimiste teel vastastikuse usalduse ja vajaliku informatsiooni alusel.

(2) Kollektiivlepingu projekti valmistab ette läbirääkimiste algataja ja esitab selle kirjalikult teisele poolele koos teatega soovist alustada läbirääkimisi.

(3) Läbirääkimiste pidamiseks määravad pooled oma esindajad.

(4) Pooled alustavad läbirääkimisi kahe nädala jooksul pärast vastava teate saamist.

(5) Läbirääkimised viiakse läbi eelnevalt poolte vahel kokkulepitud aja jooksul. Läbirääkimiste pidamiseks tööajal vabastatakse poolte kokkuleppel nende esindajad põhitööst palga säilitamisega.

(6) Läbirääkimiste kohta koostatakse protokoll, mille peavad heaks kiitma mõlemad pooled.

(7) Läbirääkimised loetakse lõppenuks, kui mõlemad pooled on protokolli heaks kiitnud või kui üks pool on andnud teisele poolele kirjaliku teate selle kohta, et ta lõpetab läbirääkimised.

§ 39. Poolte õigused ja kohustused

(1) Pooltel on õigus kaasata läbirääkimistele ja kollektiivlepingu koostamisele asjatundjaid ja eksperte ning moodustada pariteetsel alusel töörühmi. Asjatundjate ja ekspertide kutsumisega seotud kulud kannab neid kutsunud pool.

(2) Kummalgi poolel on õigus saada teiselt poolelt vajalikku informatsiooni läbirääkimisobjekti kohta. Läbirääkimisi pidav pool, viidates läbirääkimiste käigus mingile dokumendile, teeb selle kättesaadavaks ka teisele poole viimase nõudel.

(3) Läbirääkimistel osalevate poolte esindajad peavad hoidma neile teatavaks saanud töö- või ametisaladusi.

§ 40. Tagatised

(1) Läbirääkimistes osalevaid poolte esindajaid ei või läbirääkimiste ajal distsiplinaarkorras karistada ega tööandja algatusel nendega töölepingut lõpetada.

§ 41. Kollektiivlepingu sõlmimisel tekkivate vaidluste lahendamine

(1) Kollektiivlepingu sõlmimisel tekkivad vaidlused lahendatakse kollektiivse töötüli lahendamise seaduse alusel.

§ 42. Jõustumine ja kehtivus

(1) Kollektiivleping jõustub allakirjutamise päevast.

(2) Kollektiivlepingu kehtivus on üks aasta.

(3) Kollektiivlepingu kehtivuse ajal on osapooled kohustatud täitma kollektiivlepingus ettenähtud tingimusi, pidama töörahu, mitte avaldama survet kehtiva kollektiivlepingu tingimuste muutmiseks või tühistamiseks.

(4) Kollektiivlepingu kehtivuse lõppedes on pooled kuni uue kollektiivlepingu sõlmimiseni kohustatud täitma kollektiivlepingu tingimusi, välja arvatud kohustus pidada töörahu.

§ 45. Kollektiivlepingu avalikustamine

(1) Sõlmitud kollektiivleping peab olema kättesaadav kõigile, keda see puudutab.

(2) Tööandja on kohustatud tutvustama kollektiivlepingut töövõtja vahetu ülemuse kaudu nii ülikooli senistele kui ka uutele töötajatele nende tööleasumisel.

§ 46. Kollektiivlepingu muutmine ja täiendamine

(1) Kollektiivlepingut muudetakse ja täiendatakse selle kehtivuse lõppemisel.

(2) Läbirääkimisi kollektiivlepingu muutmiseks ja täiendamiseks kohustuvad osapooled alustama kaks kuud enne lepingu kehtivuse lõppu.

(3) Osapooled esitavad oma ettepanekud kollektiivlepingu muutmiseks ja täiendamiseks teisele osapoolele kirjalikult vähemalt kaks nädalat enne läbirääkimiste algust.

KOLLEKTIIVLEPINGU TÄITMISE KONTROLLIMINE, VAIDLUSTE LAHENDAMINE JA VASTUTUS

§ 47. Täitmise kontrollimine

(1) Kollektiivlepingu täitmist kontrollivad osapoolte volitatud esindajad: TÜ ametiühingu poolt — a/ü usaldusisikud ning TÜAÜ kollektiivlepingu komisjoni liikmed, TÜ valitsuse poolt — .....

(2) Kumbki osapool võimaldab teisel poolel takistamatult tutvuda kogu tema käsutuses oleva ja kollektiivlepingu täitmise kontrollimiseks vajaliku teabega.

(3) Ametiühingu usaldusisikutel on õigus kontrollida kollektiivlepingu täitmist ülikooli struktuuriüksustes, mille a/ü liikmete volitused neil on.

(4) Peausaldusisikul (ja/või TÜAÜ esimehel) ja TÜAÜ kollektiivlepingu komisjoni liikmetel on õigus kontrollida kollektiivlepingu täitmist kogu ülikoolis.

§ 48. Täitmisel tekkivate vaidluste lahendamine

(1) Ülikooli struktuuriüksustes kollektiivlepingu täitmisel tekkivad vaidlused lahendatakse läbirääkimiste teel struktuuriüksuse a/ü usaldusisiku ning tööandja vastava volitatud esindaja vahel.

(2) Kui eelmises lõikes nimetatud volitatud esindajad jäävad eriarvamusele, püütakse lahend saada läbirääkimistel TÜAÜ komitee ja TÜ valitsuse esindajate vahel.

(3) Lõikes (2) mainitud läbirääkimiste kohta koostatakse protokoll, millel on mõlema poole allkirjad.

(4) Kui tööandja ja töövõtjate esindajad tööseaduste kohaldamise ja käesoleva kollektiivlepingu tingimuste järgimise kohta ülikoolisisest kokkulepet ei saavuta, on neil õigus pöörduda töötüli lahendamiseks kohtusse.

§ 49. Vastutus

(1) Kollektiivlepingus ettenähtud kohustuste mittetäitmisel kannab süüdiolev pool vastutust seaduses ettenähtud korras.

Lisa

Tervistkahjustavad mõjurid, mis annavad õiguse lühendatud töönädalale ja pikemale puhkusele

	Töönädala pikkus tundides	Lisapuhkuse kestus kalendripäevades
1. Toksilised ained		
1.1. I ohuklassi ained	36	7
1.2. II ohuklassi ained	36	7
1.3. III—IV ohuklassi ained	40	5
2. Tolm, valdavalt fibrogeense toimega	36	7
3. Ioniseeriv kiirgus	24 või 36	7
4. Mitteioniseeriv kiirgus	40	5
5. Tööruumi mikrokliima		
5.1. Suhteline õhuniiskus 25% üle lubatud normi soojal aastaajal	36	5
5.2. Infrapunane (soojus-) kiirgus üle 140 W/m²	40	7
6. Bioloogilised tegurid ja mikroorganismid		
6.1. I, II ja III ohuklassi tegurid	36	7
6.2. Valgulised ja kehaomased ained (seerumid, vitamiinid, amiinohapped jt.)	36	7

Lisapuhkust saavad töövõtjad, kes töötavad täispäeva tervistkahjustavates tingimustes.

Lisapuhkust antakse ainult ühe tervistkahjustava näidustuse alusel. Mitme kahjuliku näidustuse esinemisel võetakse aluseks neist tervisele enam kahjulik.

Töökaitsevolinikud koostavad töövõtjate nimekirjad, kellele taotletakse lühendatud tööaega ja/või pikemat puhkust. Struktuuriüksuse juhatajad esitavad need nimekirjad töökaitseinsenerile.

Lisapuhkus tervistkahjustava töö eest liidetakse töötaja põhipuhkusele.

Tähelepanu, kolleegid!

Algab taotluste vastuvõtt teaduskomandeeringuteks Turu Ülikooli 1994. aastaks koostöölepingu raames.

Arvesse tulevad 2—5 päevased komandeeringud, kestus oleneb sõidu eesmärgist. Iga soovija kohta tuleb esitada eraldi taotlus. Selles on vaja konkreetselt põhjendada sõidu eesmärk, näidata allasutused, mida tarvis külastada, ja vastava info olemasolu korral ka isikud, kellega soovitakse kohtuda. Taotluses näidata komandeeringu teemaga seotud varasemad kontaktid ja viimane Turu Ülikoolis viibimise aeg.

Koostööleping näeb ette võimalust ka pikemaajalisteks visiitideks, kuid neid ei finantseerita antud lepingu raames, vaid selleks tuleb taotleda Turu Ülikooli vastava allasutuse poolset finantseerimist. Komandeeringu aeg võib olla näidatud ka orienteeruvalt (kevad, sügis, kuu).

Taotluse peab viseerima allasutuse juhataja, kes finantseerib sõidu Helsingini ja Helsingist tagasi. Viseerimata taotlusi ei arvestata.

Komandeering vormistatakse rektori käskkirjaga pärast Turu Ülikoolilt nõusoleku saabumist.

Allasutustel tuleb arvestada võimalike vastuvisiitidega Turu Ülikoolist.

Taotlused esitada välissuhete osakonda hiljemalt **30. novembriks.**

Täiendav info tel. 31 283 allakirjutanult.

Dots. Ando Ots,
Turu Ülikooli koostöölepingu kuraator

PROTEST OLEMATU OTSUSE VASTU. . .

(Algus 1. lk)

Tunnistan, et ma ei saa päris hästi aru, mida see väide sisuliselt tähendab. Nostrifikatsiooni pole peetud võimalikuks või otstarbekaks ja see on juba selgem väide — pole võimalik (otstarbekas) sätestada (akadeemilist?) protseduuri, mille alusel saaks väliskraadile seada vastavusse Eesti kraadi. Kui pole, siis pole. Ometi ei tasu end seejuures petta kujutlusega, et kui formaalset akadeemilist protseduuri pole sätestatud, ei toimu ka nostrifikatsiooni. Väliskraadide suhestamine Eesti kraadidega toimub iga päev ning aluseks on formaalse protseduuri puudumise tõttu asjaosaliste tavakujutelmad. Asjamees võtab oma arusaamise kokku ja langetab igal konkreetsel juhul otsuse, — kes kanda doktorite, kes magistrite statistikasse, kellele maksta mis normatiivi järgi tunnitasu, kellele kui palju puhkust vms. Ja apelleerida pole võimalik, sest nostrifikatsioon pole võimalik. *C'est la vie!*

3. Kompetentsuse tasandi põhimõttest. Vastavalt tööpepingu seadusele on töölepingu sõlmimise õigus antud asutuse juhile, kelleks ülikooli puhul on rektor. Rektorile on pandud ka vastutus ülikooli üldseisundi, sh. akadeemilise kvaliteedi eest. Akadeemiliste ametikohtade täitmise kord näeb ette valimisprotseduuri, mis on dotsentide puhul antud teaduskonna nõukogude kompetentsi. Valitud kandidaadiga võib rektor sõlmida töölepingu, aga ta pole selleks kohustatud. See kord on minu teadmist mõõda akadeemilises maailmas üldiselt nii, vähemasti Saksamaa ja Ameerika ülikoolides, vist ka Soomes. Mõistlik rektor tarvitab oma vetoõigust harva, aga ta teeb seda, kui ta jõuab äratundmisele, et valijakogul oli muid motiive peale akadeemiliste. Ja vahel on see nii; ka Tartu Ülikoolis.

«Kus kõik korras on, seal ei sekku.»

Prof. JAAK AAVIKSOO

UNUSTATUD VÄLISTUDENGID

Tartu Ülikoolis õpib peale tuhandete eesti üliõpilaste juba ka üsna palju noori välismaalt ja nende hulk suureneb iga aastaga. Üldlevinud arvamus, et Tartusse tulevad ehk ainult soomlased, ei pea paika. Siin õpib ka Rootsi, Norra, Saksa, USA, Hollandi, Hiina ja veel mitmete maade noori. Kahjuks ei ole me neid märganud, jättes nõnda kasutamata suurepärase võimaluse leida uusi huvitavaid tuttavaid, harjutada võõrkeelt ja lihtsalt mõnusalt aega veeta. Paljud välistudengid on kurtnud, et Tartu Ülikool tähendab neile ka pärast kuudepikkust siinviibimist ikka ainult loengute kuulamise kohta — nad ei ole tuttavaks saanud ühegi eesti tudengiga. Asja on pisut parandanud omavaheline tihe suhtlemine ja enda organiseeritud kohtumisõhtud. Vanemad olijad on uustulnukaid jõudumööda abistanud — inimesel, kes on esimesi päevi Tartus, on algul täiesti mõistetavaid raskusi isegi ühiselamu või toidupoe leidmisega. Tagasihoidlikumad tunnevad end tõeliselt üksi- ja mahajäetuna.

Mitmel pool Euroopas on sellised probleemid lahendatud lihtsalt. Kohalikud üliõpilased, kes tahavad välistudengitega tegelda, annavad endast üliõpilaskonnale teada ja saabuvad välistudengid leiavad nõnda hõlpsasti esimesed tuttavad. Aasta alguses korraldatakse vastuvõtupidu ja edaspidi regulaarseid kokkusaamisi, millest võtavad osa nii kohalikud kui välisüliõpilased. Võiksime seda ju siingi proovida. Kasu oleks kindlasti mõlemapoolne.

Juba jaanuaris tuleb Tartu Ülikooli palju uusi välistudengeid. Kui tahaksid mõne neist oma hoole alla võtta või teada saada, kes siin praegu õpib, anna endast märku üliõpilaskonnas (Ülikooli 20—305). Ka välistudengid on teretulnud.

Olen kindlasti kohal igal neljapäeval kl. 14—16.

INGA KUKK, TÜÜ valitsuse välissekretär

TÄIELIK HEAKSKIIT!

EÜS «Veljesto» arutas oma koosolekul 26. oktoobril rektori käskkirja nr. 211 ja kiitis selle täielikult heaks. On tulnud aeg teha lõpp looderdamisele ja luuslangi löömisele akadeemilistes ringkondades. Nõuame käskkirja printsipiaalset ja tingimusteta rakendamist kõigis teaduskondades. Ülikoolis õppigu ikka ainult need, kel piisavalt õppenädalaid.

EÜS «Veljesto» nimel esimees

KAIDO FLOREN

info • info • info • info

Teateid ootame teisipäeva lõunani!

= SPORDIKESKUS TEATAB =

= ÜLIÕPILASTE VÕRKPALLIMEISTRID =

Eelmisel nädalavahetusel korraldas spordikeskus Eesti üliõpilaste meistrivõistlused võrkpallis. Esmakordselt olid osalejad jagatud kahte ossa: meistriliiga ehk võistlussportlased ja harrastajate liiga. Tänu uuele süsteemile kogunes Ujula tänava spordihoonesse 14 võistkonda.

Meistriliigas mängisid ainult suuremad kõrgkoolid. Naistest tuli üliõpilasmeistriks Tallinna Pedagoogikaülikool, alistades nii teiseks jäänud Tartu Ülikooli kui ka Tallinna Tehnikaülikooli naiskonna võrdse tulemusega 3:0. Meestest oli parim Tallinna Tehnikaülikool võiduga 3:0. Tartu Ülikool kaotas Eesti Põllumajandusülikoolile 2:3 ja pidi leppima kolmanda kohaga.

Harrastajate liigas oli **naiskondade** paremusjärjestus: 1. EPMÜ, 2. Tartu Ülikool, 3. Tartu Õpetajate Seminar, 4. Narva Kõrgkool.

Mehed: 1. Tallinna Pedagoogikaülikool, 2. Eesti Riigikaitse Akadeemia, 3. Tallinna Kunstiülikool, 4. Tartu Õpetajate Seminar.

= TÖÖTAJATE KORVPALLURITE EDU =

Tehnikaülikoolis selgitati suuremate kõrgkoolide töötajate korv- ja võrkpallimeeskondade paremusjärjestus.

Meeste korvpallis tuli võitjaks Tartu Ülikool ja seda «surnud ringiga». Pedagoogikaülikooli võideti 15 punktiga, Tehnikaülikoolile aga kaotati lisaajal ühe punktiga. Et aga Pedagoogikaülikool võitis Tehnikaülikooli omakorda ühe punktiga, siis tuli esikoht Tartusse. 2. TTÜ, 3. TPÜ, 4. EPMÜ.

Tartu Ülikooli meeskonnas mängisid matemaatikud Rein Lepik ja Peep Miidla, keemik Ursel Soomets, teadur Kalle Karelson, staadioni direktor Meelis Jukk ja insener Ain Arro, võrkpalliõpetaja Tarmo Kajandi.

Meie võrkpallimeeskond Tallinna ei sõitnud.

= SISEHOKIST =

Eelmisel nädalal algasid Ujula tänava spordihoones sisehoki harjutused. Kõige aktiivsemateks osutusid tulevased hambaarstid.

Olgu märgitud, et hambaarstiüliõpilastel on peetud juba mitu kohtumist Helsingi Ülikooli kolleegidega. Helsingis viibides said meie üliõpilased uudses pallimängus tuleristsed ja kingituseks komplekti mänguvahendeid. Nüüd olid Helsingi üliõpilased vastukülaskäigul. Tartu üliõpilased võitsid kaks mängu (naistele ja segavõistkondadele) ja kaotasid ühe (mehed).

= PALLIMÄNGUHUVILISED =

Korv- ja võrkpallihuvilistele leidub vabu kohti Ujula tänava spordihoone harrastajate rühmades.

Teaduskondade tundidest leiavad elavamat kasutamist matemaatika-, filosoofia- (ajalugu ja filoloogia), bioloogia-geograafia- ja majandusteaduskonna ajad. Formaalsused on täitmata arsti-, füüsika-keemia- ja õigusteaduskonna funktsionääridel. Halva kasutamise tõttu kaotas õigusteaduskond ühe tunni.

Energilisemad üliõpilasgrupid võivad esitada oma taotlusi tundide ümberjagamiseks.

= TÖÖTAJATE KEHAKULTUUR =

Allüksuste kehakultuurihuvilised võiksid saada saalitunde laupäeviti ja pühapäeviti.

= KOLMELIIKMELISED KORVPALLINAISKONNAD =

Laupäeval, 30. oktoobril algusega kell 14 korraldatakse Ujula tänava spordihoones üliõpilaste ja töötajate kolmeliikmeliste korvpallinaiskondade turniir.

= ENESEKAITSE ÕPETUS =

Enesekaitse õpetus ja harjutamine nii üliõpilastele kui ka töötajatele on Laia tänava võimlas igal tööpäeval kell 20.

= UJUMINE =

Ujumistunnid on kahes basseinis. Registreerimine ja ettemaks spordikeskuses E—R kell 9—17.

TUTVUMA EKSPERTIISIGA!

On ilmunud Eesti Teadusfondi poolt välja antud

Eesti teaduse esimene rahvusvaheline ekspertiis.

Materjalidega saab tutvuda rektori kantselei teadusgrupis ph. r. 304.

VALIKKURSUS

«Ealine füsioloogia»
(1 ainepunkt)

Prof. Atko Viru valikkursus algab neljapäeval, 4. novembril kl. 14.15 Jakobi 5, aud. 302

KEELE ALUSED

Täna, 29. oktoobril kl. 18.15 ph. aud. 303 eesti keele ringi koosolek teemal

KEELE ALUSED.

Kavas:

1. Karl Pajusalu «Kui inimlik on inimkeel»,
2. Jaan Ross «Kognitiivsest kuulmispsühholoogiast»,
3. Leelo Keevallik «Närvivõrgud keeleteaduses»,
4. Leho Paldre «Grammatika talent».

Pärast ettekandeid kohvilaud. Kõik huvilised on oodatud!

NB! TUDENGIBÄNDID!

Ka sel aastal tahaks korraldada sügispäevade raames TUDENGIBÄNDIDE konkursi, esialgsete plaanide kohaselt neljapäeval, 18. novembril. Kes on asjast huvitatud, võtku ühendust TÜ klubiga (asume Tähe tn. 3). Registreerida saab nädal enne konkurssi, infot juba nüüd tööpäeviti kl. 16—18 tel. 35 208 hr. Gunnar Kalajase käest.

* * *

NB! Juba järgmisest lehest leiad Sa sügispäevade kava!

VABADE KUNSTIDE KUTSUTUD PROFESSOR

Sellise ametikoha kinnitas TÜ nõukogu 6. märtsil 1992 vaimsuse ja loovuse mitmekesistamiseks ja arendamiseks ülikoolis. Kutsutud professoriks võib üles seada kõiki Tartu Ülikooli traditsioonidega edendatud kunstide viljelejaid.

31. jaanuaril 1994 lõpetab töö Hando Runnel.

Allakirjutanu ootab teaduskondade nõukogude ettepanekuid kandidaatide asjus **1. detsembriks.**

Lõpliku valiku teeb ülikooli nõukogu poolt moodustatud komisjon.

VEERA ANT

ÜLIKOOLI KLUBI KORRALDAB

VIINAKUU VÄÄRIKA ÄRASAATMISE

Reedel, 29. oktoobril kl. 22 kuni...

Kahes saalis korraga ENNEOLEMATU MÄNGU-, LAULU- JA TANTSUPIDU.

* Kohal tantsumängupunt «NIPERNAADI»
Plaadipöörajad OLEV ULP ja TOIVO TENNO.

Laupäeval, 30. oktoobril kl. 22 kuni...

Šõutab laia profiili ja profiidiga diskoühendus
* Janek LUTS, Toomas TIIVEL, Rauno MÄRKS, Erlend AAV;
* sarmikas tantsutrupp «MODUS» Tallinnast;
* parimast parim valgustehnika;
* publik saab võimaluse degusteerida head ja paremat...

* * *

Teisipäeval, 2. novembril DISKOÕHTU Tähe tn. 3 majas ja kolmapäeval, 3. novembril Narva mnt. 27 kohvikus.

Algus kell 21.

NB! ÜLIÕPILASPILET!!

RAAMATUKOGU TEATAB!

JÄLLE ON MÜÜGIL RAAMATUD!

3.—4. novembrini kl. 10—17 humanitaar- ja sotsiaalteadused, ilukirjandus;

10.—11. novembrini kl. 10—17 loodus- ja täppisteadused, ilukirjandus.

Müük toimub raamatukogu fuajees. Hinnad soodsad!

REKTORI KANTSELEI vajab

*** peaspetsialisti ülikooli teaduskorralduse ja -informaatika alal (nõutav arvuti- ja inglise k. oskus),**

*** vanemtoimetajat (õppe-, teadus- ja töökorraldusega seotud dokumentatsioon, väljaanded).**

Läbirääkimised rektori kantseleis ph. r. 215, tel. 3 51 35.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2537. Tiraaž 1500.

35 180

NR. 32 (1730)
REEDE,
5. NOVEMBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB!
VIIMASEL
LEHEKÜLJEL
SÜGISPÄEVADE
KAVA!!!

In memoriam
JURI LOTMAN

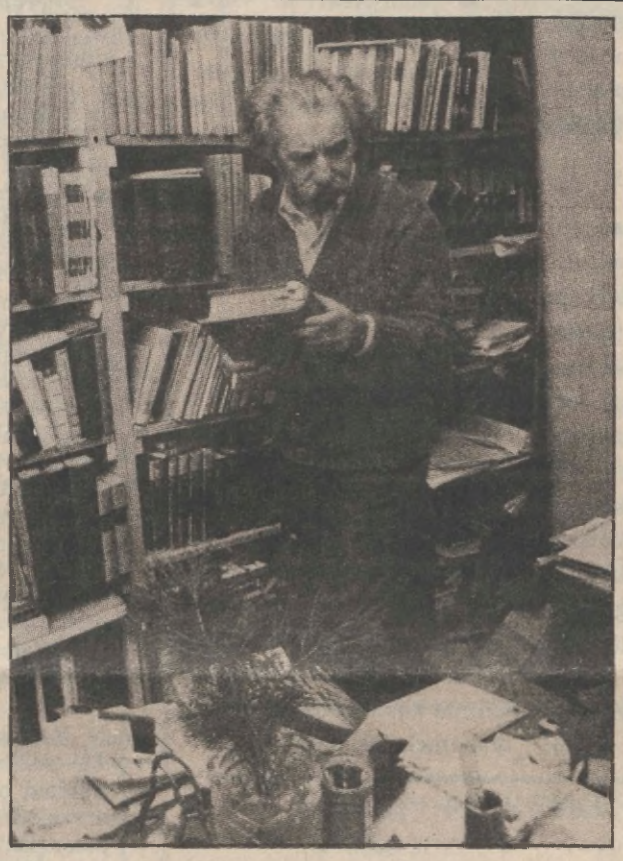
28. oktoobril suri Tartus 72. eluaastal Tartu Ülikooli professor, Eesti Teaduste Akadeemia akadeemik Juri Lotman — üks XX sajandi teise poole viljakamaist ja säravamaist humanitaarteadlastest.

Juri Lotman sündis 28. veebruaril 1922. aastal Petrogradis juristi perekonnas, omandas hariduse Leningradi Ülikooli filoloogiateaduskonnas, kus tollal — aegu, olusid ja ideoloogiat trotsides — õpetas üliõpilasi XX sajandi vene humanitaarteaduse eliit.

Algaja ja andeka noore teadlasena tuli Juri Lotman 1950. aastal Tartusse, kus esialgu Õpetajate Instituudis ja varsti Tartu Ülikoolis kulges kogu tema teadus- ja elutee. Siin ta abiellus, siin sündisid lapsed, siin valmis doktoritöö ja ligi tuhat teaduslikku artiklit ja uurimust, millest paljud on nüüd ilmunud maailma erinevates keeltes.

Ideoloogilisele survele vaatamata suutis Juri Lotman luua Tartu Ülikoolis maailmamainega semiootikakoolkonna ja välja anda 25 köidet semiootikaalaseid kogumikke («Töid märksüsteemide alalt»), mille iga number läbis mitmekordse tsensuurisõela.

Teiseks Juri Lotmani uurimuste valdkonnaks kogu teadlaseelu kestel oli vene kirjanduse ja kultuuri ajalugu. Juri Lotman tegi koos abikaasa Zara Mintsiga Tartu Ülikoolist vene kultuuriloo uurimise Meka. Nende ümber koondusid aastate vältel vene kirjandust uurivad tippteadlased nii Idast kui Läänest, nende hinnanguid uurimistööle peeti vaieldamatuks autoriteediks. Ka selles valdkonnas võttis Juri Lotman koos Zara Mintsiga enda õlule tohutu organiseerimistöö, mille tulemusena ilmus kümneid

28.II 1922—28.X 1993

rahvusvahelise levikuga köiteid seerias «Töid vene ja slaavi filoloogia alalt. Kirjandusteadus.» ja «Bloki kogumikud».

Ajalukku jäävad Juri Lotmani poolt algatatud ja kõrgel akadeemilisel tasemel läbi viidud teaduslikud konverentsid, sümpoosiumid, suvekoolid, mis järjepanu tõestasid rahvusvahelisele teadusüldsusele, et Tartu Ülikool polnud ega pole väike provintsiülikool mitme kultuuri äärealadel, vaid ta on teaduskeskus, mille häält kuuleb kogu maailm.

Juri Lotman oli Briti Akadeemia korrespondentliige, Norra Kuningliku Akadeemia auliige, Rootsi Kuningliku Akadeemia auliige, Brüsseli Ülikooli, Praha Carlova Ülikooli ja Keele'i Ülikooli audoktor ning mitmete teiste rahvusvaheliste teadusühingute liige või auliige.

Juri Lotman on surnud.

Teadlane Juri Lotman jääb tulevastele põlvedele tema kirjutatud töödes. Kahjuks kaob igavesti üks tema suur anne, mis antud vähestele — anne olla suur ja ilus oma kõnes, igas sõnas, millega ta pöördus inimeste poole. Tema loengud ja ettekanded jäävad oraatorikunsti säravateks ilminguteks. Juri Lotman oli arusaadav, kui ta pidas kirjalikku või suulist dialoogi maailma erinevate kultuuridega, ja samasugune oli ta ka oma igapäevavestlustes Tartu tänavatel linnarahvaga, kes oma koloriitset, hallipäist, suurte vuntsidega professorit tundis ja armastas.

Me leiname tarka ja ilusat Inimest.

TARTU ÜLIKOOL
EESTI TEADUSTE AKADEEMIA

♥ Jääb mälestus ja armastus ♥

Eesti, Venemaa ning kogu maailma slavistide, ajaloolaste, kultuuriloolaste, semiootikute ja kunstiteadlaste jaoks on professor Juri Lotman üks Tartu-Moskva semiootikakoolkonna rajajaid. Tartu filoloogidele on ta olnud eelkõige ÕPETAJA, kallis ja lähedane inimene.

Raske on leida mõnd tõsist uurimust semiootika, kultuuriajaloo või -teooria, vene kirjanduse vallast, kus poleks viidet Tartu Ülikooli vene kirjanduse kateedri väljaannetele «Töid vene ja slaavi filoloogia alalt», «Töid semiootika alalt». Nende uurimuste üks algatajaid ja inspireerijaid oli Juri Lotman. Tema ideed ja meetodid on orgaaniliselt lülitunud mitmete maade teadlaste töödesse. Temalt on ilmunud rohkem kui 780 tööd. Kuid J. Lotmani vaimsed pürgimused, mis on peegeldunud suures tekstide hulgas, on mõjutanud kümneid ja sadu maailmavaateid, mõjutanud ajastu vaimset kliimat.

Noor Leningradi filoloog, kes ei leidnud tööd sünnilinnas, sattus 1950. aastal stalinistliku ajastu lõpul provintsilinna Tartusse juhuslikult vabaks osutunud õppejõu kohale Tartu Õpetajate Instituudis. Tänu Juri Lotmanile ja tema vähestele kaasmõtlejatele muutus Tartu viieteistkümne aasta pärast vaba ja objektiivse teaduse ideaalidest hingestatud teadlaste «vabariigiks». Kääriku ja Tartu konverentsidel, mille algatajaid ta oli, osalesid teadlased Moskvast, Leningradist, Kiievist, Riiast, Jerevanist, Saraatovist jm. Juri Lotman lõi viljaka dialoogi atmosfääri erinevate huvidega ja erinevaid koolkondi esindavate teadlaste vahel. Loodi ühtne teaduskeel, mis erines nõukogude teaduse ideologiseeritud keelest.

1968. aasta Praha sündmused elas J. Lotman läbi nagu isikliku tragöödia. Nendele sündmustele järgnenud reaktsioon mõjutas ka Tartu kateedri ja koolkonna saatust. Mõned Tartu koolkonna esindajad olid sunnitud ära sõitma välismaale, mõned arreteeriti. Vaatamata vähemalt teoreetilisele võimalusele Läände siirduda, ei pidanud Juri Lotman väärikaks kateedrist ja ülikoolist lahkumist.

1970-ndatel aastatel katkes semiootika suvekoolide traditsioon. Neil aastail lõpetas Juri Lotman uurimused Karamzini ja Puškini elust ja loomingust. Suur osa tema ideedest leidis arenduse Tartu Ülikoolis peetud loengutes. Juri Lotman oli õppejõud, seminaride juhendaja, kateedrijuhataja, semiootikalabori teaduslik juhendaja, kateedri väljaannete toimetaja. Tema erikursused Gogolist, Karamzinist, Puškinist, Baratõnskist, Tjuttševist jäid artikliteks vormistamata ning kujutavad endast lõpetatud kontseptsioonide fragmente.

1970-ndatel aastatel asus Juri Lotman välja töötama kultuuriprotsesside globaalset teooriat, mis avaldus tema töödes «Artikleid kultuuritüpoloogiast» (1970—1973) ja raamatus «Kultuur ja plahvatus» (1992).

Alustades traditsioonilise kirjandusteadlasena, jõudis Juri Lotman semiootika kaudu universaalse kultuuriteooria ja ajaloofilosoofiani. Juri Lotmani kui teadlase arengus näeme 50—60-ndate aastate alguses väljakujunenud seisukohtade loomulikku edasiarendamist. Tegeldes eelkõige vene kultuuri probleemidega, tunnetas Juri Lotman nähtuste globaalse käsitlemise vajadust.

Juri Lotman oli kõikide jaoks eelkõige ÕPETAJA. Õppetöö oli tema jaoks niisama tähtis kui teadustöö. Ta kordas sageli, et õpetajakutse on üks kõige keerulisemaid. Meenutades oma õppejõude Leningradi Ülikoolist — G. Gukovskist, N. Mordovtšenkot, B. Tomaševskit, B. Eichenbaumi, V. Proppi, vaimustus Juri Lotman alati nii nende teadlase- kui pedagoogiandest. Nende loengute loominguline impulss mõjutas tugevasti ka lektor Juri Lotmanit. Tema iganädalased erikursused olid oodatud sündmused nii üliõpilaste kui kolleegide seas.

Juri Lotmaniga lahkub terve omaette maailm — Peterburi sajandialguse filoloogia maailm, Peterburi intelligentide kodude eriline õhkkond, universaalsete seminaride elu.

90-ndate aastate algus oli Juri Lotmanile traagiline. 25. oktoobril 1990 lahkus ootamatult abikaasa Zara Mints. Suri õpilane ja lähedane kolleeg Valeri Bezzubov. Ta tunnetas ka oma tee lõppu. Juri Lotman töötas elu lõpuni.

Meie kaotus on korvamatu. Kuid lugejatele jäävad raamatud. Meile mälestus ja armastus.

VENE JA SLAAVI FILOLOOGIA OSAKOND
SEMIOOTIKA OSAKOND

Professor JURI LOTMANiga jäeti hüvasti kolmapäeval aulas. Ta sängitati Raadi kalmistule.

TÜ VALITSUSES

2. novembril

- RAAMATUKOGU TEADUSPERIOODIKA TELLIMISEST
- TÜ VÄLISSUHTLUS
- EMERIITPROFESSORITE VALIMISEST
- SOTSIAALTEADUSKONNA ÕPPETOOLID

* * *

● **Raamatukogu direktor Malle Ermel informeeris valitsust 1994. aasta teadusperioodika tellimisvõimalustest.**

Käesolevaks aastaks telliti ajakirju rohkem kui 600 nimetust 1,4 miljoni krooni eest. Suur abi oli siin välissponsoritelt ja Teadusfondilt. Eelarvesummade järgi oli kasutada 662 500 krooni. Selle eest suudetakse tulevaks aastaks ette tellida ainult üle 200 nimetuse ajakirju, välissponsorite abil saab tellida üle saja nimetuse. Riigikogu teises lisaeelarves on planeeritud teadusraamatukogudele 5 miljonit krooni, kuid see on veel raamatukogude vahel jagamata. Kui raha saabub õigel ajal, rikastub ajakirjade nimetuste arv üsna oluliselt.

● **Valitsus arutas koos välissuhete osakonnaga TÜ nõukogus arutusele tulevat ülikooli välissuhtlust.** Osakonna vanemreferent Sirje Üprus ütles, et osakond tegeleb põhiliselt välissuhete koordineerimisega. Ülikoolil on sõlmitud 40 koostöölepingut, aktiivsem koostöö toimub 16 ülikooliga. On sõlmitud kokkulepped mitme organisatsiooniga ja osaletakse mitmes programmis. Esmakordselt koostati ülikoolis ingliskeelne õppeprogramm välisüliõpilastele. Siit kasvab välja võimalus moodustada Balti Õpingute Keskus. Valitsus arutas TÜ nõukogule esitatavat otsuse projekti ning soovitas juba Balti Õpingute Keskuse programmi välja töötada 1. märtsiks.

TÜ valitsus otsustas , et: **1)** üliõpilaste ja töötajate väliskomandeeringute käskkirju hakkab vormistama teaduskond, kuna väliskomandeeringute rahade käsutaja on teaduskond; **2)** teaduskondade väliskülaliste kutsumine antakse teaduskondade kompetentsi. Kutsed vormistatakse teaduskonnas ja neile kirjutab alla dekaan; **3)** TÜ-le pakutud õppe- ja uurimistöö stipendiume tutvustab ja taotlused vormistab välissuhete osakond, teadusgrantid rektori kantselei.

● **Valitsus nõustus sotsiaalteaduskonna taotlusega luua 5 õppetooli: üldpolitoloogia, rahvusvahelised suhted, halduspolitoloogia, antropoloogia ja sotsioloogia ning haldusmajandus.** Lõpliku lahenduse saab küsimus TÜ nõukogus.

● **Teadussekretär Veera Ant tutvustas emeriitprofessorite valimist.** Kuigi emeriitprofessorite palkade kohta pole ülikooli jõudnud täpsemaid andmeid, ootab ministeerium nende nimekirja. Emeriitprofessorid valitakse TÜ nõukogu 5. novembri koosolekul.

● **Nõukogusse soovitati esitada kinnitamiseks ka TÜ apteekide põhikiri ning Eesti Hungaroloogia Komitee põhikiri.**

● **Valitsus otsustas soovitada TÜ nõukogul sisse viia täiendus doktorikraadi kaitsmisnõukogude eeskirjadesse.** Kaitsmisnõukogudesse võiksid kuuluda lisaks teadusdoktoritele ka professorid.

IKKA EELARVEST, KA PALKADEST

Eelmisel kolmapäeval kohtusid prorektorid Teet Seene ja Vello Peedimaa Tallinnas Riigikogu eelarvekomisjoni esimehe Valve Kirsipuu ning kultuuri- ja hariduskomisjoni esimehe Sulev Alajõega. Peale TÜ esindajate võtsid sellest osa TTÜ rektor Olav Aarna ja kantsler Jüri Tanner ning kultuuri- ja haridusministeeriumi teaduse ja kõrghariduse osakonna juhataja Tiit Laasberg. Kõne all olid tuleva aasta eelarve moodustamise printsiibid ning hariduse ja teaduse eelarve. Ülikoolide finantsprobleemidesse suhtuti mõistvalt.

Tuleval aastal on lubatud tõsta õppejõudude palkasid. Järgmise aasta eelarve projekti järgi peaks riiklike ametite keskmine kuutöötasu tulema 1300 krooni. Praegu on meie ülikooli keskmine kuupalk 895 krooni. Täpsemalt alljärgnevast tabelist.

TÜ keskmised määratud palgad seisuga 28. okt.

Täppisteaduste kool	991.97
Admin.-juhtiv personal	860.38
Admin.-teenindav personal	355.13
Raamatukogu töötajad	782.39
Õppe-koosseis	1340.52
Abiõppe-koosseis	723.86
Teadusfondi koosseis	887.82
Teadusfondi (lisafin.) koosseis	806.21
Teadusgrantide täitjad	963.59
Innovatsioonifondi koosseis	760.00
Erivahendite koosseis	589.29
Lepinguliste uurimistööde koosseis	724.34
Kõik kokku:	895.10

TÜÜ sümboolikakonkursi statuut

❐ *Üliõpilaskonnal oma embleemi veel polegi. Selle joonistuse tegi Margus Sanglepp edustuse taastamise ajal spetsiaalselt ajalehe jaoks.*

1. Konkursil võivad osaleda kõik TÜÜ liikmed.

2. Valmistööna tuleb esitada:

a) logo,
b) embleem (pitsatijäljend),
c) kirjablanketi päis.

3. Konkursi auhinnafondi suurus on 2000 (kaks tuhat) krooni, mis jaguneb järgnevalt:

I auhind — 1000 krooni,
II auhind — 500 krooni,
kaks III auhinda à 250 krooni.

Žüriil on õigus vastava tasemega tööde puudumisel jätta osa auhindu välja andmata. Auhinnarahade suuruse muutmise õigust žüriil ei ole.

4. Võistlustööd esitatakse märgusõna ja autori nimega varustatud kinnises ümbrikus. Võistlustööde esitamise tähtaeg on **15. november k.a.** Võistlustööd esitatakse TÜÜ Valitsusse (Ülikooli tn. 20—305).

5. Konkursi tulemused otsustab seltsmeliikmeline žürii, kuhu kuuluvad TÜÜ Edustuse ja Valitsuse liikmed ning TÜ õppejõud.

6. Konkursi võitja tehakse teatavaks ja auhinnad antakse üle TÜ aastapäevaballil 1. detsembril.

RESEARCH IN MEDICINE, 1993

Ligikaudu aasta tagasi arvustasin meie ajalehes (UT 20. nov. 1992) arstiteaduskonna teaduskonverentsi kogumikku (*Research in Medicine*, 1992). Hiljuti (7. okt.) toimunud teaduskonverentsiks ilmus taas väljaanne (*Research in Medicine*, 1993; toimetaja L. Uusküla), milles on trükitud 165 teadustöö lühikokkuvõtted. Erinevalt varasematest algab raamat dekaani eessõnaga. Väljaande väärtust suurendab käesoleva aasta Oswald Schmiedebergi lektori professor Olavi Pelkose loengu kokkuvõte (loengu tekst oli ka eraldi saadaval), mis samuti on trükitud kogumiku algusleheküIgedel. Lisaks eelneb teadustööde kokkuvõtetele dekaan prof. Lembit Allikmetsa ülevaade diplomijärgsest teaduskoolitusest.

Kõnealune kogumik on teaduskonna iga-aastastest väljaannetest kolmas inglise keeles publitseeritud raamat. Teatavasti ilmusid teaduskonverentside teesid varem vene keeles; 1990. aastal trükiti need eesti keeles.

* * *

Võrreldes kolme viimase aasta (1991—1993) kogumikke, tuleb vaieldamatult möönda, et areng on olnud märkimisväärne. Huvitaval kombel on tööde arv üsna stabiilne — möödunudaastases kogumikus on trükitud 168 lühiartiklit. Rõõmustav on ka Tallinna arstiteadlaste panus — nendelt pärineb 24 tööd, kusjuures esindamata on vaid A. Seppo nim. Traumatoloogiakeskus ja praeguseks juba reorganiseeritud Eesti Südamekeskus. Kogumik annab läbilõike Eestis tehtavatest arstiteaduslikest töödest, vahendades jooksvat informatsiooni erinevates suundades töötavatele uurijatele ning ka välisriikide teadlastele.

Avaldatud materjalides kajastuvad ka teaduskonna liikmete omavaheline koostöö ja ühisprojektid teiste riikide uurijatega. Näitena võib tuua raku- ja molekulaarbioloogide ning kopsuarstide koostööd (lk. 139), immunoloogide ja gastroenteroloogide ühisprojekti (lk. 111) ning bakterioloogide ja infektsionistide ühisuurimust (lk. 87). Rahvusvahelised koostöö partnerid esindavad Umeå Ülikooli kõrvakliinikut (lk. 12), Helsingi Ülikooli Farmaatsiainstituuti (lk. 49), McGilli Ülikooli (Montreal) psühhofarmakoloogiaosakonda (lk. 58), Karolinska Instituudi (Stockholm) periodontoloogiaosakonda (lk. 61), I. M. Setsenovi nim. Moskva Meditsiiniakadeemiat (lk. 63), Kuopio Ülikooli Farmakoloogia ja Toksikoloogia Instituuti (lk. 106) ja Lõuna-Carolina (USA) Meditsiiniülikooli sisekliinikut (lk. 157). Rõõmustav on farmaatsiaalaste tööde erikaalu suurenemine.

* * *

Retsenseeritav trükis jätab üldiselt väga hea mulje. TÜ trükikoja töö on eeskujulik. Ettekannete kokkuvõtted on trükitud ofsetis autorite poolt vormistatud lehtedelt. Võrreldes möödunudaastasega on tööde vormistuslik tase võrratult paranenud. Seda nii trükipildi kvaliteedi (arvutitekst, laserprinter) kui ka keeleidiomaatika osas. Ilmselt on nappe rahalisi vahendeid enamikus allüksustes õieti kasutatud arvutustehnika ja muude informatsioonivahendajate soetamiseks. Sobivate võõrkeelsete väljendite kasutamine viitab autorite hoolikamale tööle ja kindlasti ka korrektorite (tõlkide) oskuste kasvule. Rõõmustavalt ei ole kogumikus peaaegu ühtki raskesti arusaadavat ning lohakalt sõnastatud teksti, samuti ei torka enam silma sõna-sõnalisi, endaleiutatud terminitega toortõlkeid. Jämedaid keelelisi vigu esineb vaid üksikutes töödes. Näiteks figureerivad lk. 37 keelendid *«for overcome the problem»* pro *«to overcome the problem»*, *«to depend from organomegaly»* pro *«to depend on organomegaly»* etc. Lk. 36 on kasutatud lühendvorme *«don't, doesn't»*, mis teaduslikku teksti ei sobi. Samas on kirjutatud *«nationality is estonian»* pro *«nationality is Estonian»*.

* * *

Siiski juhin veel kord tähelepanu mõnedele puudustele, mis esinesid juba 1992. aasta väljaandes. Täielik ebajärjekindlus valitseb meie ülikooli ingliskeelses nimes. Argumenteerisin möödunud aastal (UT 20. nov. 1992. a.) põhjalikult, miks *University of Tartu* ja mitte *Tartu University*. Tuleb rõhutada, et esimene nimevariant on nüüd käibel ka ülikooli ametlikes dokumentides. Siiski on raamatu tiitellehel taas *Tartu University*. Kuivõrd tegu on ülikooli kogumikuga, võinuks selle nimetus kokkuvõtete päises puududa. Enamasti ongi seda arvestatud. Siiski on ülikooli nimetuse märkinud autorid kasutanud mõlemat varianti. Veelgi halvem on, kui välismaise ülikooli nime on ebatäpselt kasutatud. Lundi Ülikool (r.k. *Lunds Universitetet*) kasutab ingliskeelse nimetusena *University of Lund*, mitte *Lund University* (lk. 47).

Jätkuvalt on probleeme ka allüksuste nimetustega. Naistekliinik on ühes kohas *Tartu University Women's Hospital* (lk. 26, lk. 140), mis on korrektne; teises — *Tartu University Women's Clinic* (lk. 18, lk. 40), mis on ebasoovitav, kuna *clinic* ei tähenda inglise keeles kliinikut, vaid pigem ambulatoorset arstiabiasutust. Seda peaksid arvestama ka kolleegid onkoloogia ja radioloogia kliinikust (lk. 53) jt. Ilmselt on mistahes kliiniline allüksus inglise keeles siiski vaid *Department*, mille juures võib näidata alljaotuse (*Division, Section*) — nt. *Division of Vascular Surgery, Department of Surgery*.

Tekstist leitud ebaadekvaatse tõlke näiteks on *Tallinn's Children Ambulance* (lk. 60). Mõeldud on Tallinna Lastepolikliinikut.

(Järg 3. lk.)

RESEARCH IN MEDICINE, 1993

(Algus 2. lk.)

Toponüümi genitiiv on ülearune ning *ambulance* tähendab inglise keeles küll ainult kiirabiautot. Kuna tekst käsitleb lastepolikliiniku ujumisbasseini vett, võib ingliskeelne lugeja mõnevõrra hämmeldunud olla: on's Tallinnas tõepoolest ujumisbasseiniga kiirabiautosid?

* * *

Analüüsides trükitud kokkuvõtete sisulist külge, tuleb nentida, et Eesti ars iteadus areneb. Kasutusele on võetud loote seisundi antenataalne (sünnieelne) hindamine (lk. 68), elektroentsefalogrammi kvantitatiivne hindamine (nn. peaaju kaardistamine) (lk. 84), lipiidide peroksüdatsiooni uurimine ja vabade radikaalide aktiivsuse määramine mitmesuguste haigusseisundite korral (lk. 95). Hästi näivad arenevat niisugused olulised integreerivad uurimissuunad nagu kliiniline bakterioloogia (lk. 8, 87, 125, 149) ja immunoloogia (lk. 46, 47, 79, 10, 139). Vastavad tööd on hästi planeeritud ning eeskujulikult teostatud.

Esitatud kokkuvõtete põhjal valis organiseerimiskomitee 20 tööd suulisteks ning 46 — stendiettekanneteks. Kuulasin kõiki ettekandeid ja tutvusin stendiga. Viimaste vormistus oli aastaga samuti märkimisväärselt paranenud ning midagi kriitilist ei ole öelda ka nende sisu kohta. Tulevikus soovitan siiski korraldada stende tutvustava istungi, millel iga autor (kollektiiv) näitab 3 minuti jooksul lüümiku ja kommenteerib seda.

Suulised ettekanded olid üldiselt tasemel, huvitavad ja (vähemalt allakirjutanule) harivad. Märkimist väärib tervishoiuinstituudi (prof. A. Saava ja kaast.) poolt esitatud nägemus rahva tervise strateegiast Eestis, mis oluliselt ületas järgmisel päeval teadusnõukogus samal teemal kuulatud ülevaate. Tipptasemel olid ka ettekanded valkude sisaldusest bronhides (A. Sünter ja kaast.), laste psühhomotoorsest arengust pärast pikaajalist kunstlikku hingamist (I. Talvik ja kaast,), Eesti vastsündinute üsasisesest kasvust (K. Asser), ultraheli-kirurgia toimest sisekõrvale (R. Ani ja kaast.) ning *Clostridium difficile* poolt põhjustatud kõhulahtisusest (P. Naaber ja kaast.). Tuleb rõhutada, et kõik nimetatud on doktorandid. Tavapäraselt kõrgetasemelised olid ettekanded gastroenteroloogidelt (T. Remmel ja kaast.) ja neuroloogidelt (M. Mägi ja L. Ora). Üldisest tasemest jäi tublisti alla R. Pehki ettekanne toksoplasmoosi uuringust Eestis. Selgus, et autor ei ole üldse teadlik Tartus selles valdkonnas varem tehtud ulatuslikest töödest. Kahjuks jäi kolm suulist ettekannet ära. Konverentsi organiseerijad võinuks arvestada, et professor H. Sillastu on sageli komandeeringus ja paluda esineda kellelgi teisel. Täiesti lubamatu on kollektiivsete ettekannete ärajäämine. Rahvusvaheliste konverentside korraldajad suhtuvad niisugusesse nähtusse üpris taunivalt ning ilmselt tuleks ka meil seda arvestada.

Ja lõpuks. Üsna paljud teaduskonna õppejõud ning teadurid ei võta teaduskonverentsidest osa. Vastavalt ei tea nad sageli mõõtmistehnikast ja muust aparatuurist, mis on teaduskonnas (ülikoolis) olemas, ei saa aru teiste mõttekäigust ja (mõnikordki) sellest, et nende enda intellektuaalne kapatsiteet hakkab maha jääma. Selle mõistmiseks ei pea alati välismaal käima.

Ain-Elmar Kaasik

EINAR TIITSU foto

HENRY LAKS

VALIKUT POLE

Kui ei saa valida —
valikut pole,
kui valikut pole,
saab valitud vale,
kui valitud vale
on üksainus tõde,
see ainuke tõde
on alati vale!

Kogumikust «Ilmaratas» 1991

Ü. C. TULIKA

KAHE VÕTME VAHEL

MEIE SÕNAD
TEIE TOAS
TEIE SÕNAD
MEIE TOAS
VAHEL ÕIGED
VAHEL VALED
— KAHE VÕTME VAHEL —

VÕÕRAS
UUES TOAS
VÕÕRAS
VANAS TOAS
AADRESSITA
— KAHE VÕTME VAHEL —

SUPP
JAHTUB
AKNAL...

Juudi arstide osast Eesti arsiteaduse ajaloos*

Kõne 2. apr. 1993 Eesti Juudi kultuurinäituse avamisel Eesti ajaloo Muuseumis Tallinnas

(Vt. UT nr. 29 ja 30)

Viibinud mõned aastad au-professorina Heidelbergis, lahkus Loewe Euroopast. Töötanud alul New Yorkis Mt. Sinai haiglas ja külalisuurijana Cornelli ülikoolis, valiti Loewe farmakoloogia professoriks University of Utah's. Siegfried Loewe suri 1963. a.

Loewe järglaseks Tartu Ülikooli farmakoloogia õppetoolil valiti jällegi juudi päritoluga **Georg Barkan**, sünd. 1889. a. Valgevenemaal. Oma meditsiinilise hariduse oli ta saanud Müncheni ülikoolis, töötades seejärel mitmetes ülikoolides Saksamaal. Barkan on paljudes rahvusvaheliselt tuntud eriajakirjades avaldanud enam kui sada teaduslikku tööd, neist mitmed kõrge teadusliku väärtusega. Kui Barkan 1938. a. Tartust lahkus, sai tema järglaseks farmakoloogia professorina tema õpilane Georg Kingisep. Ka Barkan jõudis USA-sse, kus ta töötas assistent-professorina Bostoni meditsiinilises ülikoolis. Georg Barkan suri Bostonis 1945. a.

Kõnelnud Tartu professoritest ei tohi unustada juudi rahvusest mitmetel erialadel töötanud Eesti arste, kellede arv 1940. a. umbkaudse arvestuse kohaselt oli 85. Nagu Eesti arste üldse, nii tabas ka neid karm saatus.

Leidus neid, keda E. V. okupeerimise järel 1941. a. juunis küüditati koos eestlastega Siberisse. Nii näit. kirjutab Tallinnast pärit daam Maria Koperman oma raamatus «Minu 12 aastat Siberis» (Stokholm 1972), et tema laagrikaaslasteks olid m.h. arstid Boris ja Jakob Mirwitz. Boris Mirwitzat iseloomustab raamatu autor m.h. järgmiste sõnadega: «Ta oli õige arst, suur ligimese armastaja ja tulihingeline inimene. Ta oli austatud ja armastatud kõikide poolt».

Enne Eesti okupeerimist natsi-Saksamaa poolt õnnestus enamikul juudi rahvusest eesti arstidel põgeneda N. Liitu. Kui arstide üldarv Eestis 1939. a. oli umb. 1000, siis sügiseks 1944 oli nende hulk mitmesugustel põhjustel vähenenud ligi 90% võrra. Seda tänuväärsem oli asjaolu, et Eestisse pääses N. Liidust tagasi vähemalt 30 Tartu Ülikooli hariduse ja eesti keele oskusega juudi arsti. Nende tegevus Eestis N. Liidu teise okupatsiooni algaastail väärib lähemat uurimist. Kahjuks puuduvad igasugused andmed umbes 30 Eestist 1941. a. N. Liitu põgenenud ametivenna kohta.

Oma ettekannet lõpetades meenutan ma uuesti seda kuldset silda, mida ma aastaid tagasi Jeruusalemmas tunnetasin. Isidor Brennsohni «kuldseks» nimetatud raamatut julgen ma pidada selle silla üheks tugisambaks. Saagu täna avatav juudi kultuurinäitus Eesti Ajaloo Muuseumis selle meie ühise silla järjekordseks alustalaks.

ILO KÄBIN, M. D., Ph. D.

* Artikkel on ilmunud Rootsi ajalehes «Teataja» 22. mail 1993.

= SPORDIKESKUS TEATAB =

= ÜLIKOOLI VÕRKPALLIMEISTRID =

Eelmisel nädalal peeti Ujula tänava spordihoones teaduskondadevahelised võrkpallivõistlused.

Naiskondi kogunes seitse. Finaalmängu pidasid alagruppide võitjad: geograafiaüliõpilaste «Globus» ja kombineeritud naiskond «Suva». Numbrid olid lõppmängu väärilised. «Globus» võitis 15:10, 10:15, 17:15. Peaaegu niisama põnev oli kolmanda koha mäng, milles töötajad võitsid majandusüliõpilasi 13:15, 15:11, 15:6. Järgnesid kehakultuuri III ja II kursus ning seitsmendana õigusteaduskond.

Meeste turniiril tuli järjekordselt esikohale õppejõudude meeskond kindlate 2:0 võitudega. Neid ülikoolisiseseid esikohti on õppejõududele kogunenud vist paarkümmend. Olgu märgitud tänavuse meeskonna koosseis: arstiteaduskonna dotsent Andres AREND, keemiaosakonna dotsent Peep PALUMAA, kehakultuuriteaduskonna dotsent Jaan LOKO, magistrid Jaanus JÄRVA ja Lennart RAUDSEPP, keemiaosakonna insener Ain LANGEL ja võrkpalliõpetaja Tarmo KAJANDI.

Õppejõududele järgnesid kehakultuuriteaduskonna II, III ja I kursus ja viiendana matemaatikaüliõpilased.

Märkigem siinkohal, et võrkpalli harrastusrühmas osalemiseks on soovijaile uksed valla.

= NAISTE KORVPALL =

Ligi kolm ja pool tundi kestis tudengite kolmeliikmeliste naiskondade korvpalliturniir Ujula tänava spordihoones. 11 naiskonna kohta kogunes ligi 40 mängijat. Gruppidel tuli väljakul käia 5—7 korda. Parimad said magusad auhinnad.

Tooni andsid kehakultuuriüliõpilased. Kaotusekibedust ei tundnud naiskond «MaJaMy». Ühe kaotusega jõudis teisele kohale «Otško». Järgnesid arsti-, majandus- ja õigusteaduskonna «Asjaarmastajad», stomatoloogiaüliõpilaste «Mandilla», majandus-, arsti- ja keemiaüliõpilaste «Suva», spordimeditsiiniüliõpilaste «Semplimente Maria II», õigusteaduskonna «Paragrahv», meditsiinikool (on Eesti Akadeemilise Spordiliidu liikmeskonnas), geograafide «Teodoliit» ja segavõistkond «Kolmekas». Ülikoolis kevadel spordiõpetaja kutse omandanud Marianne Juhanson koos oma õpilastega korvpallikoolist esines väljaspool arvestust, kuid sellele vaatamata jõudsid nad kolmandale kohale.

= Uusi trükiseid TÜ kirjastus- ja trükiosakonnalt septembris =

TÜ toimetised. Vihik 964. Elektroluminestsents- seadmetes kasutatavate materjalide kasvatamine ja uurimine. Töid elektroluminestsentsi alalt XIX. Tartu 1993, 300 eks., 80 lk.

Erivajadustega laste õpetamine ja areng. Konverentsi materjalid. Tartu 1993, 200 eks., 120 lk.

T. Jürimäe. Keha koostise määramise meetoditest spordis. Tartu 1993, 150 eks., 32 lk.

Gunnar Karu. Katsetehnika praktikum II. Teine, ümbertöötatud trükk. Tartu 1993, 200 eks., 88 lk.

RHK-10. Psüühika- ja käitumishäired. Kliinilised kirjeldused ja diagnostilised juhised. Tartu 1993, 500 eks., 312 lk.

Tartu Ülikooli teatmik 1993/94. Tartu 1993, 40 lk., 1000 eks.

Studentenschaft der Universität Dorpat. Vergangenheit und Gegenwart. Tartu 1993, 64, lk., 1000 eks.

IBM virtuaalsüsteem VM/ESA. Tarkvara paketid. Tartu 1993, 200 eks., 12 lk.

17th Baltic Conference on History of Science: Baltic Science Between the West and the East. Tartu, 4—6 October 1993. Tartu 1993, 120 lk., 300 eks.

2nd Conference of Pediatric Surgeons of the Baltic States. Tartu, September 24—25, 1993. Abstracts. Tartu 1993, 40 lk., 150 eks.

100 Years of Otorhinolaryngology at Tartu University. Proceedings of the Meeting. Sept. 30—Oct. 1, 1993. Tartu 1993, 200 eks., 60 lk.

KURED LÄINUD — KURJAD ILMAD,
HANED LÄINUD — HALLAD MAAS,
LUIGED LÄINUD — LÕBU LAIALT...

ESMASPÄEV, 15. november

kl. 18 **Perhvormantse** «PIDU MEIE TÄNAVAS» klubi taga. Järgneb piletilaat klubi sees kuni kella 20-ni.

TEISIPÄEV, 16. november

kl. 19 Kärt Tomingase kontsert TÜ Ajaloo Muuseumis.
kl. 20 E. Vetemaa «Illuminatsioonid keravälgule ja üheksale näitlejale (pauguga lõpus)». Esitab «OTTO» teater (Tähe tn. 33).
kl. 21.30 salongiõhtu «New Metronomic Band» (Tähe 33).
kl. 21 tudengikohvik fännidele (Narva mnt. 27 kohvikus). Paugu paneb ansambel «B.D.Ö.»
kl. 21 TÜ klubis möllupidu «Vanaviisi sadamakõrtsis». Stiilne tants ja tagaajamine.

KOLMAPÄEV, 17. november

kl. 19 vendade PUISIDE kontsert TÜ Ajaloo Muuseumis.
kl. 20 «Kvartett neljale näitlejale». Viljandi Kultuurikolledž, A. Lepiku kursus. (Tähe tn. 33).
kl. 21.30 salongiõhtu «New Metronomic Band». (Tähe tn. 33).
kl. 21 tudengikohvik fännidele (Narva mnt. 27 kohvikus). Uues headuses ansambel «SITIMAAN».
kl. 21 TÜ klubis «Täna jälle me joome bensiini... mu neid Lili Marleen.» Õhtu ansambliga «VENNASKOND».

NELJAPÄEV, 18. november

kl. 19 Henry Laksi kontsert TÜ Ajaloo Muuseumis. Uusi laule ja mustlasmuusikat.
kl. 20 «Kvartett neljale näitlejale» Viljandi Kultuurikolledž, A. Lepiku kursus. (Tähe tn. 33).
kl. 21.30 salongiõhtu «New Metronomic Band» (Tähe tn.33).
kl. 21 tudengikohvik fännidele (Narva mnt. 27 kohvikus). «IDAMAINE PIDU»
* eksootiline India tantsu trupp «AMRITA».
kl. 21 TÜ klubis tudengibändide konkurss.
kl. 21 VABALAVA (ÜLIKOOLI tn. 20 kohvikus)
* Tule! Võta laul, luuletus või pill ühes ja astu üles!

REEDE, 19. november

kl. 19 kontsert TÜ Ajaloo Muuseumis renessanssmuusikast punase veini ja Shakespeare'iga. VILJANDI LINNAKAPELL, KULTUURIKOLLEDŽ ja teater «UGALA».
kl. 20 kohtumine kuulsustega (Tähe tn. 33).
kl. 21.15 salongiõhtu «New Metronomic Band» (Tähe tn. 33).
kl. 21 tudengikohvik fännidele (Narva mnt. 27 kohvikus). Eesti folkpunkloori õhtu ansambliga «UNTSAKAD».
kl. 22 TÜ klubis stiilipidu «EUROBORNODOORIUM»
* Onu BELLA ja palju muud enneolematut ja kordumatut!

LAUPÄEV, 20. november

kl. 20 A. Lepiku projekt «CARMEN» (Tähe tn. 33).
Mängivad: Rain Simmul,
Üllar Saaremäe,
Margus Kasterpalu,
Jaan Sööt.
kl. 21.30 «New Metronomic Band» (Tähe tn. 33). Salongiõhtu.
kl. 21 TÜ klubis AASTA ESINDUSLIKUM ÜLEMAJA DISKOPIDU
* Eesti esimene puht-diskobänd «ROLAND & BL»
* Showprogrammis võrratu SIIRI SISASK!

PÜHAPÄEV, 21. november

kl. 20 E. Vetemaa «Illuminatsioonid keravälgule ja üheksale näitlejale (pauguga lõpus)». Esitab «OTTO» teater (Tähe tn. 33).
kl. 21 TÜ klubis RETROPIDU «KUUMAD PIIBUD» Airi ALLVEEGA ja kuldsed kuuekümnendad kokteiliga.

info • info • info • info

Teateid ootame teisipäeva lõunani!

ÜKS SUUR TÄHELEPANU SEOSES RAHVAKAPITALI OBLIGATSIOONI ARVESTUSKAARTIDEGA

Üsna paljud on jätnud kaardid meie kaadriosakonda lootuses, et need viiakse Ülikooli t. 12 kontorisse registreerida. Ülikoolis kaardid küll täidetakse, kuid registreerida ei viida. Nüüd on valitsus otsustanud registreerimist pikendada 1. veebruarini. Kaadriosakond soovitab kõigil oma kaardid siit välja võtta ja ise registreerida viia. Maakonna inimestel tuleb need viia sinna, kust neile kaardid välja kirjutati.

DOKUMENTIDE TÕLKIMISVÕIMALUSEST

Diplomite, diplomi duplikaatide ja akadeemiliste õiendite väljaandmiseks on ülikoolis kehtestatud rektori käskkirjaga 19. oktoobrist oma kindel kord. Käskkirjaga saab tutvuda teaduskondades. Lühidalt vaid niipalju, et kuna dokumendid vormistatakse riigikeeles, siis mistahes astme diplomi või akadeemilise õiendi tõlke vajamise puhul saab seda teha **tõlke- ja masinakirjabüroos Tiigi t. 1 (asub TÜ raamatukogu kõrval) esmaspäevast reedeni kl. 9—17. Tel. on 30 691.**

* * *

«Põhja-Ameerika etnokultuurilised protsessid»

8. novembril algab Helsingi Ülikooli professori **Ahti Tolvase** ingliskeelne loengukursus **«Põhja-Ameerika etnokultuurilistest protsessidest»**. Kursus sisaldab 12 tundi loenguid, mis toimuvad tsüklitena.

1. tsükkel: 8. nov. kell 16—18 ph. 244,
10. nov. kell 16—18 ph. 228,
11. nov. kell 16—18 ph. 228.
2. tsükkel algab 29. novembrist (ruum ja aeg teatatakse hiljem).

Täiendava kirjanduse (umb. 100 lk.) läbitöötamise ja kirjaliku referaadi koostamise korral annab kursus 1,5 õn.

Kultuurikeskus

* * *

Valikkursus

«HELICOBACTER PYLORI»

(prof. Heidi-Ingrid Maaroos) toimub 22., 23. ja 24. novembril kl. 16

Munga tn. 5, III korrus,
Tartu Linna Polikliiniku saalis.

* * *

Antiikkultuuri

lektooriumis on kolmapäeval, 10. novembril kl. 18.15 TÜ nõukogu saalis doktorand **Mait Kõivu** loeng «Trooja sõja kajastumine arheoloogias ja kangelaspärimustes».

* * *

VANAS KOHVIKUS SALONGIMUUSIKA ÕHTUD

Vanas kohvikus on võimalus teisipäeva ja kolmapäeva õhtuti alates kella 18-st kuulata salongimuusikat. Mängivad vennad Virsad.

Jälgige reklaami!

TEMPUS-e INFOPÄEV

reedel, 12. novembril kell 10—13
Tartus
raamatukogu konverentsisaalis.
Kohal on TEMPUS-e esindajad Brüsselist.
PÄEVAKORD:
— TEMPUS-e II faasi tutvustus:
— JEP-i protseduur,
— uued taotlusevormid,
— prioriteedid,
— IMG, CME.
— Konsultatsioonid ja info käigusolevate projektide koordinaatoritele:
— Site-Visit,
— Individual Institutional Report,
— IMG lõpparuanne,
— JEP Renewal Procedure.
— Konsultatsioonid uutele taotlejatele.
— Konsultatsioonid uue JEP-i lepingu valdkonnas.
Ootame rohket osavõttu!

KÜLALISÕHTU

ÜS Liivika korraldab **9. novembril kl. 19** külalisõhtu.

Oodatud kõik akadeemilised noormehed, kes on huvitatud asjalikust ajaviitest ja mõnusast seltskonnast.

Meie deviis — **kohusetunne kasvagu, et sundus võiks kaduda.**

Seltsi üritustel ja ruumes alkoholi ei tarvitata. **ÜS Liivika** kodu asub **Tähtveres, Ilmatari 6.** See on Hurda tänavast esimene tänav vasakule (piimakombinaadi poolt tulles).

VÄINÖ TANNERI FOND

jagab ka sellel aastal toetusrahasid täienduskoolitus- ja uurimisprojektidele järgmistel aladel: filosoofia, õigusteadus, sotsiaalteadused, majandusteadus, ajalugu, žurnalistika.

Lähemat informatsiooni ja rahataotluste blankette võib saada välissuhete osakonnast (tel. 35 155).

Taotluste esitamise viimane tähtaeg on **25. november.**

BALLILE!

Rahvusülikooli aastapäevaball toimub kolmapäeval, 1. detsembril algusega kell 7:00 p.l. Vanemuises. Kutsed on saadaval TÜ Üliõpilaskonna Valitsuses igal tööpäeval kell 11—15. Hind on soodne, vaid 25 krooni, ent tasub kiirustada, sest 20. novembrist hind tõuseb.

ÜLIKOOLI AJALEHTE SAAB KA TELLIDA!

Kes on huvitatud sellest, mis toimub rahvusülikooli seinte vahel ja väljaspoolgi, võib sellest teada saada «Universitas Tartuensisest». Tellimishind aastaks **posti teel 25 krooni** (s.t. tellimise hetkest järgmise aasta sama ajani), **posti vahenduseta** (näit. ülikooli kantseleisse või peahoone valvelauda) **20 krooni.**

Tellimiseks tuleb astuda sisse ülikooli majandusmajja Jakobi 4 tuppa 103 kviitungi saamiseks ning seejärel II korruse kassasse (avatud kl. 12—16) raha maksma. Pärast seda palume aga kindlasti tellimisest **toimetusse teada anda** ja siia oma aadress jätta. Posti teel ei soovita raha saata, kättesaamine on liiga keeruline.

Kes seda protseduuri liiga keeruliseks peab, võib tellimisraha ka otse toimetusse tuua ja tellimise toimetuse hooleks jätta.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2581. Tiraaž 1500.

35 180

Raamatukogu

NR. 33 (1731)
REEDE,
12. NOVEMBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB!
- INTERVJUU TÜÜ VALITSUSE ESIMEHEGA – 3. lk.
- ARSTITEADUS JA VAIMUTEADUSED – 3. lk.
- ROTALIA 80 – 3. lk.
- AIESEC ANNAB ENDAST MÄRKU – 4. lk.

SÜGISPÄEVI

korraldavad traditsiooni järgi ülikooli klubi ja kultuuriklubi. Sisuliselt võib sügispäevi pidada ka 1960-ndail aastail korraldama hakatud üliõpilaspäevade järglaseks.

Fotol paari aasta tagune sügispäevade meenutus.

MÕNUSAID ÕHTUID!

TÜ NÕUKOGUS

5. novembril

- VALITI EMERIITPROFESSOREID
- SOTSIAALTEADUSKONNAS AVATI 5 PROFESSUURI

\+ + +

EMERIITPROFESSORITE (edaspidi EP) kandidaate arutati 2. novembril **TÜ valitsuses.** Teaduskonnad olid esitanud 43 kandidaati, rektoraat Mihhail Bronšteini ja Ivan Volkovi ning isikliku avalduse Johannes Kalits. Filosoofiateaduskonna nõukogu oli saatnud valitsusele oma otsuse, milles leiti, et NLKP ajalugu, teaduslikku kommunismi ning teaduslikku ateismi õpetanud isikud ei ole väärt emeriitprofessori nimetust. TÜÜ valitsuse esimees Jüri Seilenthal avaldas niisamasugust arvamust ka prof. Juhan Tuldava kohta, keda on kirjanduses ja ajakirjanduses nimetatud nõukogude luurajaks. Valitsus kuulas kõik arvamused ära ning suunas EP kandidaadid arutamiseks ning valimiseks TÜ nõukogusse. TÜÜ esindajad avaldasid oma eitavat suhtumist kahtlust tekitanud kandidaatide suhtes enne nõukogu koosolekut ka pressis.

\+ + +

Nõukogu koosolekut alustades ütles seda juhatanud **rektori kt. prorektor prof. Jaak Aaviksoo,** et emeriitprofessori statuudi sisseseadmist taotlesid ülikool ja teadusavalikkus juba kaua aega. Oktoobris võttis EV valitsus vastu määruse emeriitakadeemiku ja -professori nimetuse sisseseadmise kohta. Ülikool taotles seda mitte kui töökohta, vaid kui pensionile siirduva professori nimetust, millega kaasneks vastav pension. Valitsus sätestas oma määruses EP statuudi kui palgafondi arvel tasustatava spetsiaalse statuudiga autöökoha, mille täidab ülikooli nõukogu valimiste korras.

Teaduskonnad olid oma nimekirjad esitanud juba kevadsemestril, hiljem neid täiendati. J. Aaviksoo ütles, et enne nõukogu koosolekut oli ülikoolile saabunud TÜÜ edustuse ja valitsuse protestifaks Q-raadiolt ning et vahetult enne koosoleku algust oli tal kohtumine TÜÜ esindajate Jüri Seilenthali ja Indrek Ostratiga. Ta lisas, et küsimuse tähtsust nii ülikoolile kui laiema üldsuse suhtes mõistsid mõlemad pooled. J. Aaviksoo ütles nõukogu liikmeile: «Arvan, et ka teie mõistate muret, mida edustus noorusele omasel moel on väljendanud.» Nõukogu liikmetele oli lauale jagatud ka edustuse vastav seisukoht (otsus nr. 13) ning EÜS-i pöördumine.

Teadussekretär Veera Ant luges ette filosoofiateaduskonna nõukogu eespool mainitud otsuse.

Sotsiaalteaduskonna dekaani kt. prof. Rein Taagepera ütles, et arvestades ajakirjanduses ilmunut on võimalik emeriitprofessorid kas kiiresti ära valida, et vastukajad vaibuksid, või valimine edasi lükata.

Prorektor tegi nõukogule kaks ettepanekut: lükata küsimus edasi, kuni see põhjalikumalt ette valmistatakse, või otsustada pärast dekaanipoolset kandidaadi tutvustamist lahtisel hääletusel, kas kandidaat jätta EP nimekirja või mitte.

EP valimise poolt võttis sõna **bioloogia-geograafiateaduskonna dekaan prof. Toivo Maimets,** kes põhjendas valimist sellega, et otsustamine on veninud juba kaua aega. Teda toetasid ka **professorid Ain-Elmar Kaasik ja Atko Viru.** Viimane ütles, et juhul kui nimekiri lükatakse tervikuna tagasi, peaksid kõik nimekirjas olijad oma süütust tõestama hakkama.

TÜÜ valitsuse esimehe Jüri Seilenthali ettepanek oli, et kui mõne isiku suhtes on kellelgi kahtlusi või vastulauseid, jätta too isik nimekirjast välja.

Jaak Aaviksoo ütles, et kuigi EP statuudi järgi arvestatakse vaid kandidaadi silmapaistvat teaduslikku ja pedagoogilist tegevust, ei ole ükski statuut lahutatud eetikast. Igaüks hääletab oma südametunnistuse järgi. Ta pani esimesena hääletusele küsimuse, **kas EP kandidaatide valimine läbi viia või mitte.** Valimise poolt oli 32-st kohalolnust 26 nõukogu liiget.

Seejärel soovitas **prof. Helmut Piirimäe** panna hääletusele ka juba nimetatud filosoofiateaduskonna nõukogu otsus.

(Järg 2. lk.)

SEITSME PÄEVA KAVA

KURED LÄINUD — KURJAD ILMAD,
HANED LÄINUD — HALLAD MAAS,
LUIGED LÄINUD — LÕBU LAIALT...

ESMASPÄEV, 15. november

kl. 18 **Perhvormantse** «PIDU MEIE TÄNAVAS» klubi taga. Järgneb piletilaat klubi sees kuni kella 20-ni.

TEISIPÄEV, 16. november

kl. 19 Kärt Tomingase kontsert TÜ Ajaloo Muuseumis.
kl. 20 E. Vetemaa «Illuminatsioonid keravälgule ja üheksale näitlejale (pauguga lõpus)». Esitab «OTTO» teater (Tähe tn. 33).
kl. 21.30 salongiõhtu «New Metronomic Band» (Tähe33).
kl. 21 tudengikohvik fännidele (Narva mnt. 27). Paugu paneb ansambel «B.D.Ö.»
kl. 21 TÜ klubis möllupidu «Vanaviisi sadamakõrtsis» Stiilne tants ja tagaajamine.

KOLMAPÄEV, 17. november

kl. 19 vendade PUISIDE kontsert TÜ Ajaloo Muuseumis.
kl. 20 «Kvartett neljale näitlejale». Viljandi Kultuurikolledž, A. Lepiku kursus. (Tähetn.33).
kl. 21.30 salongiõhtu «New Metronomic Band». (Tähe tn.33).
kl. 21 tudengikohvik fännidele (Narva mnt. 27). Uues headuses ansambel «SITIMAAN».
kl. 21 TÜ klubis «Täna jälle me joome bensiini... mu neid Lili Marleen.» Õhtu ansambliga «VENNASKOND».

NELJAPÄEV, 18. november

kl. 18 üliõpilaskooride kontsert. Esinevad: Tartu üliõpilassegakoor ja TÜ kultuurikeskuse kammerkoor. Kaastegev puhkpilliorkester "TARTU"
kl. 19 Henry Laksi kontsert TÜ Ajaloo Muuseumis. Uusi laule ja mustlasmuusikat.
kl. 20 «Kvartett neljale näitlejale» Viljandi Kultuurikolledž, A. Lepiku kursus. (Tähe tn. 33).
kl. 21.30 salongiõhtu «New Metronomic Band» (Tähe tn.33).
kl. 21 tudengikohvik fännidele (Narva mnt. 27). «IDAMAINE PIDU» * eksootiline India tantsu trupp «AMRITA».
kl. 21 TÜ klubis tudengibändide konkurss.
kl. 21 VABALAVA (ÜLIKOOLI tn. 20 kohvikus) * Tule! Võta laul, luuletus või pill ühes ja astu üles!

REEDE, 19. november

kl. 19 kontsert TÜ Ajaloo Muuseumis renessanssmuusikast punase veini ja Shakespeare'iga. VILJANDI LINNAKAPELL, KULTUURIKOLLEDŽI tudengid.
kl. 20 kohtumine kuulsustega (Tähe tn. 33).
kl. 21.15 salongiõhtu «New Metronomic Band» (Tähetn.33).
kl. 21 tudengikohvik fännidele (Narva mnt. 27). Eesti folkpunkloori õhtu ansambliga «UNTSAKAD».
kl. 22 TÜ klubis stiilipidu «EUROBORNODOORIUM» * Onu BELLA ja palju muud enneolematut ja kordumatut!

LAUPÄEV, 20. november

kl. 20 A. Lepiku projekt «CARMEN» (Tähe tn. 33). Mängivad: Rain Simmul, Üllar Saaremäe, Margus Kasterpalu, Jaan Sööt.
kl. 21.30 «New Metronomic Band» (Tähe tn. 33). Salongiõhtu.
kl. 21 TÜ klubis AASTA ESINDUSLIKUM ÜLEMAJA DISKOPIDU * Eesti esimene puht-diskobänd «ROLAND & BL» * Showprogrammis võrratu SIIRI SISASK!

PÜHAPÄEV, 21. november

kl. 20 E. Vetemaa «Illuminatsioonid keravälgule ja üheksale näitlejale (pauguga lõpus)». Esitab «OTTO» teater (Tähe tn. 33).
kl. 21 TÜ klubis RETROPIDU «KUUMAD PIIBUD» Airi ALLVEEGA ja kuldsed kuuekümnendad kokteiliga.

TÜ NÕUKOGUS

(Algus 1. lk.)

Ta lisas, et nn. punaste ainete õpetamise eest ei peaks TÜ midagi maksma oma palgafondist. Kahtlaste ainete hulka seadis ta ka dialektilise ja ajaloolise materialismi ning poliitilise ökonoomia. Prof. Helmut Piirimäe tõmbas paralleele Saksamaaga, kus niisugune hindamisprotsess toimus ning arvas, et oma leebuses oleme seda tihti edasi lükanud, kuid see võiks ainult eeskujuks olla.

Filosoofiateaduskonna nõukogu otsuse poolt (mitte jätta nimekirja NLKP ajalugu, teaduslikku kommunismi ja teaduslikku ateismi õpetanud isikud) hääletas 29 liiget. Seega langesid kandidaatide hulgast välja **Ivan Volkov ja Johannes Kalits.**

\+ + +

Järgnevalt tutvustasid kandidaate dekaanid või nende esindajad.

Et edustusel tekkis vastulauseid kohe alguses füüsika-keemiateaduskonna kandidaatide puhul, tegi prof. Rein Taagepera ettepaneku suunata kandidaadid, kelle suhtes on vähimgi kahtlus või kelle kohta esitatakse vastulauseid, suunata edasiseks arutamiseks komisjoni. Niisugust nn. *hearing*-komisjoni moodustamist soovitas oma pöördumises ka EÜS.

Ka prorektor Jaak Aaviksoo peatus seejärel Saksamaa kogemusel. Ta ütles, et taoliste küsimuste lahendamine endisel Ida-Saksamaal sai võimalikuks seetõttu, et oli olemas Lääne-Saksa tugev stabiliseeriv akadeemiline ja juriidiline jõud, ent sellele vaatamata on tulemuste osas pettumus väga suur. Komisjoni moodustamise puhul on vaja eelkõige välja töötada protseduurireeglid ning leida inimesed, kes küsimusega tegelema hakkavad.

Järgmisena pani ta hääletusele küsimuse, **kas nõukogu liikmed peavad võimalikuks vähimagi kahtluse korral lükata kandidaadi valimine edasi ning kuulata isik ära komisjonis.** Ettepaneku poolt oli 15 nõukogu liiget (vastu 4, erapooletuid 13).

Küsimuse juriidilisi tahke selgitasid õigusteaduskonna professorid **Paul Varul ja Inge-Maret Orgo**. Konkreetsed vastuväited tuleks esitada mingiks kindlaks tähtajaks, aga mitte lähtuda sellest, et keegi on kusagil kellegi kohta midagi öelnud. Kohtupidamise reeglite järgi peaks arutelul kohal viibima ka isik ise. Teadmata, kas kuulujutt vastab tõele või mitte, on südametunnistuse järgi raske otsustada.

Järgmisel hääletusel võeti aluseks matemaatikateaduskonna dekaani dots. Ivar-Igor Saarniidu ettepanek, mida toetas ka üliõpilaskonna valitsuse esimees, **et kandidaadi nimekirja mittejäämise puhul suunata kandidaat edasi komisjoni.** Selle poolt olid kõik 32 nõukogu liiget. Hääletuse tulemus muutis ära eelmisena hääletatud otsuse (iga väikseimagi kahtluse puhul suunata kandidaat komisjoni).

\+ + +

Kandidaatide tutvustamine jätkus. Iga kandidaadi puhul otsustati lahtise hääletamisega tema nimekirja jätmine või mitte. Vastulauseid või küsimusi esitati enne nimekirja jätmise hääletamist (TÜÜ valitsuse esimees Jüri Seilenthal, TÜÜ edustuse eesistuja Marti Aavik ning professorid Rein Taagepera ja Helmut Piirimäe) Viktor Palmi, Vello Pasti, Vambola Türgi, Mihhail Bronšteini, Kadri Grossi, Jüri Saarma, Leo Päi, Juhan Tuldava, Eduard Vääri, Mihhail Šeljakini ja Jüri Saarma kandidatuuri puhul. Hääletamisega jäid emeriitprofessorite nimekirjast välja **Jüri Saarma, Mihhail Seljakin, Leo Päi, Robert Looga ja Juhan Tuldava.** Salajasel hääletamisel ei valitud emeriitprofessoriks **Vambola Türki.** Valituks osutus 38 isikut.

Samaaegselt valis TA emeriitakadeemikuks ülikoolist Arnold Kase, Juhan Peegli, Hans Trassi, Ülo Lepiku ja Huno Rätsepa.

Moodustati komisjon, kes töötab nädala jooksul välja vastavad protseduurireeglid ning esitab need rektorile kinnitamiseks. Komisjoni kuuluvad professorid **Paul Varul, Rein Taagepera, Helmut Piirimäe ja Jaak Maaroos ning Jüri Seilenthal.**

= Edustuse koosolekult =

Järjekordne TÜÜ edustuse koosolek toimus 3. novembril. Lühidalt arutatust.

● **Võeti vastu pöördumine TÜ nõukogu poole seoses eelolevate emeriitprofessorite valimistega.** Avalduse täielik tekst on toodud samal leheküljel.

● **TÜÜ sümboolikakonkursi tarvis eraldati 1750 krooni ja konkursi tähtaega lükati nädal aega edasi, s.o. 22. novembrini.** Ühtlasi tehti noomitus TÜÜ valitsuse pressisekretärile Indrek Ostratile seoses oma võimupiiride ületamisega. TÜÜ sümboolikakonkursi statuut parandatud kujul on avaldatud kõrval.

● **Järgnevalt oli päevakorras ballitoimkonna aruanne, ent kuna TÜÜ valitsuse kultuurisekretäri Timo Kikast ei olnud kohal, jäi see päevakorrapunkt ära.** Timo Kikasele avaldati samuti noomitus.

● **TÜÜ edustuse eesistuja Marti Aavik rääkis pikemalt TÜ klubiga seonduvast,** ent kuna ühisele seisukohale ei jõutud, jäi see punkt ootama järgmist edustuse koosolekut.

● **Toimus edustuse kodukorra esimene lugemine.** Koos paranduste ja täiendustega jääb seegi ootama tulevasi koosolekuid.

● **Jooksvate küsimuste all käsitleti olukorda ülikooli ajalehega ja mõlgutati mõtteid, miks on selle populaarsus üliõpilaste seas peaaegu olematu.** Ka see küsimus vajab edasist ja pikemat arutelu.

Järgmine edustuse koosolek toimub 17. novembril. Samuti tuletame kõigile edustuse ja valitsuse tööst huvitatutele meelde, et kõik meie dokumendid on avalikud ja nendega on võimalik tutvuda TÜÜ valitsuse ruumides igal tööpäeval kell 11—15. Samuti on kõigile huvilistele avatud edustuse koosolekud.

TÜÜ pressiteenistus

TÜ EMERIITPROFESSORID

Füüsika-keemiateaduskond
VIKTOR PALM
VELLO PAST
KARL REBANE

Matemaatikateaduskond
ÜLO KAASIK
OLAF PRINITS
ÜLO LEPIK

Filosoofiateaduskond
HUNO RÄTSEP
EDUARD LAUGASTE
KARL MURU
PAUL ALVRE
EDUARD VÄÄRI
PAVEL REIFMAN
LARISSA VOLPERT
MIHHAIL KOTIK
SULEV VAHTRE
ARNOLD KASK
JUHAN PEEGEL
VOLDEMAR VAGA
EVALD TÕNISSON

Arstiteaduskond
KADRI GROSS
JAAN RIIV
VALVE SAARMA
KALJO VILLAKO
LEO SCHOTTER
AKIVO LENZNER
ELMAR VASAR
HERMAN VAHTER
ELMUT LAANE
ELMAR KARU
ARNOLD JANNUS

Õigusteaduskond
VILMA KELDER
ILMAR REBANE

Bioloogia-geograafiateaduskond
ARVO RÕÕMUSOKS
HANS TRASS
VIKTOR MASING
KALJU PÕLDVERE
JUHAN AUL

Rektoraat
MIHHAIL BRONŠTEIN

JOOKSVAD KÜSIMUSED

● **TÄIENDUSETTEPANEK «TÜ doktorikraadi kaitsmise eeskirjadesse».** Teaduskraadide nõukogusid puudutavasse punkti otsustati teha järgmised täiendused ja parandused.

«Teaduskraadide nõukogud koosnevad püsiliikmetest ja ühekordselt määratud lisaliikmetest. Tartu Ülikoolis doktorikraadi nõukogu suuruseks on vähemalt 6 **püsiliiget** (varem: inimest). Doktorikraade omistavad nõukogud komplekteeritakse **professoritest ja doktorikraadiga isikutest** (varem: komplekteeritakse ainult teadusdoktoritest).»

● **Prof. Rein Taagepera ettepanekul otsustati avada teaduskonnas 5 korralist professuuri:** üldpolitoloogia, rahvusvahelised suhted, halduspoliitika, antropoloogiline sotsioloogia ja haldusmajandus.

● **Nõukogu kinnitas TÜ apteekide põhikirja ja Eesti Hungaroloogia Komitee põhikirja.**

● **Veera Ant tutvustas TÜ nõukogu uut kodukorra projekti.** Arvamused paluti esitada kirjalikult 15. novembriks.

● **Vabade kunstide kutsutud professori kandidaadid tuleb esitada teaduskondade nõukogudel 1. detsembriks.** Moodustati komisjon, kes teeb kandidaatide seast valiku. Sinna kuuluvad professorid Peeter Tulviste, Ain-Elmar Kaasik ja Hans Trass.

Veel kord emeriitprofessoritest:
täpsustab professor Ain-Elmar Kaasik

5. novembril valis Tartu Ülikooli nõukogu emeriitprofessorid. Seda sündmust käsitlevas tekstis («Tartu Ülikool valis emeriitprofessorid», PM 6. nov.) on refereeritud professor Ain-Elmar Kaasiku repliiki kõnealusel koosolekul.

Professor Kaasik täpsustab:

«Mainisin pärast valimisi ja hääletustulemuse kinnitamist, et emeriitprofessoreid maailmas üldiselt ei valita. Selle nimetuse saavad väljateeninud professorid automaatselt. Ütlesin, et meie tegevuse põhjustas vajadus maksta pensioneerunud professoritele veidi enam kui nad muidu praegu saaksid, ning möönsin, et arutelus on ilmnenud asjaolud, mis on tingitud meie pärandist. Avaldasin lootust, et emeriitprofessorite valimine ei kujune Tartu Ülikoolis igikestvaks nähtuseks.

Ladina omadussõna *emeritus* tuleneb verbist *emereo* — «ära teenima, pälvima, teeneid osutama, välja teenima», ka «lõpetama». Vastavalt tähendab *emeritus* «välja teeninud, aja ära teeninud», kuid ka «vana, kõlbmatu». *Professor emerituse* vasteks oleks siis «väljateeninud professor». Muidugi ka «vana». Enamasti siiski mitte «kõlbmatu»: emeriitprofessorid kirjutavad sageli käsiraamatuid ja õpikuid ning toimivad nõuandjate ja juhendajatena teadustöös.

Eeltoodust järeldub, et emeriitprofessori nimetus ei ole üldjuhul ametlik tiitel, vaid pigem traditsiooniline aunimetus. Viimase saamiseks ei pea läbima habilitatsiooniprotseduuri (ld. *habilitas* — «kõlblikkus, sobilikkus, võimelisus»), mis on juba professoriks saamise eeltingimus. Olgu mainitud, et Tartu Ülikool on oma professoritele ja dotsentidele habilitatsiooninõuded kehtestanud ning neid järgitakse valimistel.

Erinevalt paljude maade praktikast ei saa Tartu Ülikoolis ka korralised professorid eluaegset akadeemilist kaitset (*tenure*), vaid nad peavad oma kõlblikkust iga viie aasta möödumisel taas tõestama. Seegi põhimõte kajastab praegust olukorda Tartu Ülikoolis ja asendub (loodetavasti) tulevikus stabiilsema süsteemiga,» loodab Ain-Elmar Kaasik.

Äratrükk 6. novembri «Postimehest»

Hüljatud ja unustatud

Tartu Ülikooli initsiatiivi kõrgkoolide õppejõudude palkade tõstmise vajalikkuse tõstatamisest kõrghariduse väärtustamiseks võib ainult tervitada. Ja nagu juba teada, on leitud ka raha, et seda probleemi leevendada ja lahendada.

Kuid kahjuks on täiesti ära unustatud endised kolleegid — õppejõud-pensionärid, kes elavad praegu alla igasugust vaesuspiiri, kui lähtuda nende kõige elementaarsematest vajadustest. Nende elatusraha (mitte pension) moodustab 30—35 USA dollarit, mis võrdub USA kvalifitseeritud töölise kahe tunni töötasuga. See on häbiväärne, et ülikooli professori ühe kuu elatusraha on väiksem kui Eesti Vabariigi peaministri härra Mart Laari ühe päeva komandeeringus saadav päevaraha, mis peaministri enda sõnade järgi moodustab 500 krooni.

Kallid kolleegid, meile teeb juba suuri raskusi kasvõi ühe ajalehe tellimine. Kui selline olukord säilib, siis ülikoolis töötavad õppejõud-pensionärid on sunnitud töötama niikaua, kuni nad kantakse ülikoolist välja, s.t. surmani. Need õppejõud jäävad ka tulevastele andekamatele noortele õppejõududele jalgu.

Viivitamatult tuleks kehtestada pensioniseadus, kus peale töötaaži oleks väärtustatud ka haridustase. See oleks terava probleemi euroopalik lahendus.

Kas ei peaks antud küsimuses meid abistama TÜ-s töötavad välismaaade õppejõud (eriti eesti rahvusest), et juba koos avaldada survet vastavatele instantsidele probleemi kiiremaks lahendamiseks.

Endine TÜ õppejõud, pensionär

TÜÜ EDUSTUSE SEISUKOHT SEOSES EMERIITPROFESSORITE VALIMISEGA

OTSUS NR. 13

03.11.1993

TÜÜ edustus ei pea õigeks, et emeriitprofessori au osaliseks saavad inimesed, kelle puhtas südametunnistuses on põhjust tõsiselt kahelda. Meie kasutuses olevast nimekirjast oleme leidnud mitmeid inimesi, kelle nimega seonduvad erinevad kahtlused, mille kohta on olemas erineva usaldusväärsusega tõendeid.

Tartu Ülikoolile ei tee emeriitprofessoritena au need, keda võiks kahtlustada inimsuse ja eesti rahva vastu sooritatud kuritegudes. Emeriitprofessori au ei vääri samuti nõukogude propagandaaparaadi ustavad teenrid.

Juhul, kui Tartu Ülikooli nõukogu ei järgi eelpool esitatud põhimõtteid, siis jätab Tartu Ülikooli Üliõpilaskond endale õiguse distantseeruda tulevastest TÜ nõukogu otsustest, mis apelleerivad moraalsetele väärtustele nagu «õiglus», «ausus» ja «rahvusülikool», ükskõik kui õiglastel põhjustel neid ka ei esitataks.

Marti Aavik
TÜÜ edustuse eesistuja.
Jüri Seilenthal,
TÜÜ valitsuse esimees.

■ *Üliõpilaskonnal oma embleemi veel polegi. Selle joonistuse tegi Margus Sanglepp edustuse taastamise ajal spetsiaalselt ajalehe jaoks.*

TÜÜ sümboolikakonkursi statuut

1. Konkursil võivad osaleda kõik TÜÜ liikmed.

2. Valmistööna tuleb esitada:

a) logo,
b) embleem (pitsatijäljend),
c) kirjablanketi päis.

3. Konkursi auhinnafondi suurus on 1750 (tuhat seitsesada viiskümmend) krooni, mis jaguneb järgnevalt:

I auhind — 1000 krooni,
II auhind — 500 krooni,
III auhind 250 krooni.

Žüriil on õigus vastava tasemega tööde puudumisel jätta osa auhindu välja andmata. Auhinnarahade suuruse muutmise õigust žüriil ei ole.

4. Võistlustööd esitatakse märgusõna ja autori nimega varustatud kinnises ümbrikus. Võistlustööde esitamise tähtaeg on **22. november k.a.** Võistlustööd esitatakse TÜÜ valitsusse (Ülikooli tn. 20—305).

5. Konkursi tulemused otsustab seitsmeliikmeline žürii, kuhu kuuluvad TÜÜ edustuse ja valitsuse liikmed ning TÜ õppejõud.

6. Konkursi võitja tehakse teatavaks ja auhinnad antakse üle TÜ aastapäevaballil 1. detsembril.

«Igal juhul olen ma optimistlik...»

Intervjuu üliõpilaskonna valitsuse esimehe Jüri Seilenthaliga

— Jüri Seilenthal, Teie valitsus on nüüdseks olnud ametis juba ligi poolteist kuud ja on ülim aeg rääkida pikemalt selle aja jooksul tehtust ja kordasaadetust. Millised on olnud TÜÜ valitsuse laiemad tegevusalad sel aastal?

Peamiselt oleme tegelnud viie laiema töösuunaga. Esiteks oleme vabariigi valitsusega suhelnud teemal, milline võiks olla järgmisel eelarveaastal üliõpilastele **riigieelarvest õppelaenudeks eraldatav raha**. Meie ja teiste Eesti üliõpilaskondade jõupingutuste varal oleme suutnud esialgse 30 miljonit krooni suurendada 37 miljonini ja lisaks on meil peaminister Mart Laariga kokkulepe, et vajaduse korral suurendatakse summat 1994. aasta teisel poolel vastuvõetava lisaeelarvega.

Palju tähelepanu oleme pööranud praegu valitsuses ringlevale **kaitseväeteenistuse seaduseelnõule** ja minu arvates oleme sealt juba suutnud kõrvaldada üliõpilasi kõige enam häirivad sätted. See ei tähenda muidugi, et meie sellesuunaline töö oleks lõppenud.

Ülikooli juhtkonnaga peame hetkel läbirääkimisi, et saada üliõpilaskonnale **ruume** juurde, sest pidevalt suurenev töökoormus ei võimalda meil enam ühes väikeses toas töötada ja samas üliõpilaste vastuvõtuga tegelda. Sellega haakub ka meie teine tähtis tööväldkond — proovime aru saada, mida kujutab endast m/e Ülikooli tegevus ja kas praegusel kujul on see otstarbekas. Minu sügava veendumuse järgi ei ole võimalik sellele jaatavalt vastata, sest on raske ette kujutada veel ebamajanduslikumalt töötavat firmat. Ka vana kohviku maja ruumide kasutus on äärmiselt ebaotstarbekas ja me loodame seltsamalt munitsipaalettevõttelt mõned ruumid juurde saada.

Loomulikult ei saa mainimata jätta 1. detsembril toimuvat **ülikooli balli**, mille korraldamisega on tegelnud meie valitsuse kultuurisekretär ja mõned usinad edustuse liikmed. Nende töö tulemusena on hea meel teatada, et kuigi kogu elu kallineb, maksab ülikooli balli pääse täpselt niisama palju kui eelmiselgi aastal, see tähendab 25 krooni.

— Natuke täpsemalt arutlusel olevast kaitseväeteenistuse seaduse eelnõust. Mis on TÜÜ valitsust selle juures kõige rohkem häirinud?

Seaduseelnõu kõige suurem puudus on see, et liiga palju küsimusi on jäetud otsustamiseks vabariigi valitsusele oma määrustega, mis mõne tulevase valitsuse koosseisu puhul jätaks üliõpilased väga kaitsetusse olukorda. Samuti on praeguses seaduseelnõu variandis jäetud ajapikenduse ülempiiriks 28 aastat, mis aga ei võimalda ülikooli hariduse kolmandat astet — doktoriõpet — lõplikult läbida. Vabatahtlikud ohvitserikoolituse kursused on nüüd küll sisse toodud, ent jällegi — nende kestus on jäetud otsustamiseks vabariigi valitsusele.

— Õppelaenust. Kui paljud üliõpilased saavad tegelikult järgmisel aastal laenu võtta ja kas on oodata ka laenusumma suurenemist?

Kui arvestada sellega, et reaalne laenusumma on 37 miljonit, siis saab laenu umbkaudu 2/3 üliõpilastest. Seda on minu arvates vähe, sest kui arvestada, et kõik muud riigi poolt makstavad rahad on kadunud või siis peagi kadumas, suureneb laenuvõtjate hulk pidevalt. Selleks siis ka meie kokkulepe M. Laariga, et vajaduse korral antakse lisaeelarvest laenu tarvis raha juurde. Laenusumma suurenemist aga ei ole praegu ette näha, sest nagu teada, on see sätestatud väga täpselt — iga üliõpilane saab õppeaastas laenu kümne miinimumpalga ulatuses ehk 3000 krooni.

— Üliõpilaste hulgas on tekitanud palju poleemikat rektori käskkiri 22. septembrist k.a., kus määratakse ära nominaalõppeaasta ja ainepunktide süsteem. Arvatakse, et see on tagasipöördumine vana kursusesüsteemi juurde ja et nüüd järgneb ülikoolis massiline eksmatrikuleerimise laine. Milline on TÜÜ valitsuse suhtumine sellesse küsimusse?

Meie haridussekretär on neis küsimustes konsulteerinud mitmel korral prorektor Teet Seenega ja põhimõtteliselt on see küsimus lahendatav. Kuigi mujal Euroopas loobutakse praegu nominaalõppeaastast kui sellisest, seondatakse Eestis seda laenusaamisega ja peetakse seega vajalikuks. Olgu siis nii, kuid igal juhul peab see kord olema niisugune, et normaalse õppetegevuse juures on võimalik semestris need 20 ainepunkti saada. See on aga juba teaduskondade asi, kuidas nad omad reeglid üldiselt ülikoolis kehtivatega kooskõlla viivad.

— Eelmistel aastatel on TÜÜ ajanud väga aktiivset välissuhtluse joont, millest on olnud kasu nii kogu organisatsioonile kui ka üksikutele üliõpilastele. Kuidas on sel aastal asjad arenenud ja kas on midagi uut?

Meil on traditsiooniliselt head kontaktid Skandinaavia ülikoolidega. Sel aastal on uus vahest see, et oleme oma suhtluses läinud uuele ringile, mis hõlmab eelkõige Saksa ülikoole. Muidugi ei ole unarusse jäetud ka vanu kontakte. Meie välissekretär on alustanud ka üht täiesti uut ettevõtmist — viia omavahel kokku meie üliõpilased välistudengitega. Kuidas see tal õnnestub, seda näitab juba novembrikuu lõpp, ent katse iseenesest on kiiduväärne.

— Osalesite ise oktoobri lõpupäevil Luxemburgis Euroopa Rahvuslike Üliõpilaskondade Liidu aastakongressil. Mis seal täpsemalt toimus ja mida otsustati?

Luxemburgis toimus kõigepealt kolmepäevane Euroopa Nõukogu korraldatud seminar üliõpilaste mobiilsusest Euroopas. Seminaril räägiti õppimisvõimalustest erinevates Euroopa riikides. Teatavasti on Euroopa Nõukogu võtnud suuna, et aastal 2002 peab igas Euroopa ülikoolis olema välistudengite osa vähemalt 10%. Praegu on ka Euroopas see protsent kõige kõrgem ehk umbes 2—3%. Siin on mitu probleemi, nagu näiteks finantseerimine, tudengite kohanemine võõras kohas jne.

Järgnenud ESIB-i aastakongressil võeti vastu kolm deklaratsiooni, nimelt pöördumine tudengite mobiilsusest Euroopas, teiseks kõrgharidusele juurdepääsuvõimalustest ja kolmandaks eraldi pöördumine tudengite kohta.

— Mis võiks sellest arutatust tuleneda Eestile?

Kuna Eesti pürib Euroopa osaks, siis on väga tähtis, mismoodi suudame täita meile esitatavaid eeltingimusi. Ka enamik praegusi Euroopa riike ei ole nende sajaprotsendiliseks täitmiseks valmis. Mina rõhutasin, et Eesti pürib kindlalt nende nõudmiste täitmise poole ja see on vahest hetkel kõige tähtsam. Rääkisime ka TEMPUS-e programmist, mis lähemas tulevikus on plaanis muuta kogu Ida-Euroopale laienevaks tudengivahetusega tegelevaks programmiks.

— Ja lõpuks. Kas üliõpilaskonna valitsusel jätkub jõudu püstitatud eesmärkide saavutamiseks?

Vastan täie kindlusega, et jätkub. Mulle tundub, et asju on lihtsam ajada Eesti valitsusega kui ülikooli kõrgemate ametnikega, sest ülikool on liiga väike organism ja uuendusi on siin tunduvalt keerulisem läbi viia, kuna üksteist tuntakse väga hästi. Seda näitab kasvõi viis aastat kestnud ülikooli reformi venimine. Usun, et mõningaid seoseid ma juba märkan, ent selleks, et nõiaringist välja tulla, tuleb veel kõvasti tööd teha. Aga igal juhul olen ma optimistlik, seda enam, et ülikooli tippjuhtkonnaga on meie suhted jätkuvalt head.

Arstiharidus ja vaimuteadused

Filosoofia

on vaimuteaduste loendis traditsiooniliselt esimene. Juristika on esimene tähtsuse poolest. Ajalugu seetõttu, et temast pole kellelgi pääsu. Kuidas järjestada psühholoogia, sotsioloogia, teoloogia, mida teha filoloogia ja lingvistikaga, sellest kusagil mujal.

Filosoofia on selliste asjade põhjendamiseks, mida ei saa struktuurseid ega kvantitatiivseid meetodeid kasutades tõestada.

Võin seletada, et haigus sünnib kurjast vaimust või pärilikust soodumusest inimese sees. Võin seletada, et kurjast silmast või kahjustavast kiirgusest, mis ise asub väljas. Miks üks valib seletuseks kurja vaimu, teine pärilikkuse ja kolmas bakteri, seda ta ei tõesta. Selle lähtepunkti ta võtab omaks kas usuna või põhjenduse kaudu. Kui ma usun kas või Nobeli laureaadi põhjendust, on see ikkagi usk. Naturalistlik hoiak: mis sa keerutad ja targutad, pole siin põhjendada midagi, bakterid on olemas ja kõik!, annab tunnistust, et selle inimese hariduse asemel troonib usk.

Kas iga inimene peab kõiki asju põhjendama?

Ei pea. Kas ta oskaks ja suudaks, kui peaks? Ei. Kas iga inimene peaks valdama XX sajandiks teaduses ja filosoofias välja arendatud põhjendamise kunsti? Ei pea.

Kas iga teadlane, kellele Eesti riik palka maksab, peaks seda valdama?

Tõenäoliselt suubub arutlus küsimusse, kui suurel määral peaks seda vallatama, et oldaks väärt teadlaseleiba sööma. See ja iga teinegi vastus oleks põhjendus. Täpselt sama küsimus jääb,

kui teadlase asemele asetada arst.

Kas arst on teadlane või võib ta olla ka kunstnik ja nõid ja kuidas areneks see küsimus edasi, oletades, et arst on a) eelkõige teadlane, b) nii teadlane kui ka kunstnik, c) ühteaegu nii teadlane kui ka kunstnik ja nõid, d) kunstnik ja nõid? Arstiteadlane, kunstnik ja posija või nõid võivad olla nii kolm eri arsti kui ka peituda ühes, keda hilisemad ajalookirjutajad miskipärast geeniusena tutvustavad.

Kas sel juhul teadlase põhjendus ja posija põhjendus on ühte ja sama liiki põhjendus? Või põhjendab üks ja seesama arst ühe ja sama haiguse ravi ühe ja sama haige puhul osalt teadlasena ja osalt posijana? *Kas haigekassa tohiks maksta ühtviisi nii teaduse malli järgi teotsevale kui ka kunsti malli järgi teotsevale arstile,* s.t. diagnostika- ja ravivõtteid samm-sammult põhjendavale arstile ja intuitsiooni järgi tervikut haaravale ning järeldusele jõudmise tee analüüsimisest hoiduvale arstile? (Küsimuseks ei ole, kumb on hea ja kumb paha, vaid kas põhjenduse tee kasutamine on midagi sellist, mida tuleks eriti soosida, või pole kunstniku tee ja nõia tee põrmugi vähem väärt.)

Ent kuidas areneks vastus edasi eeldusel, et arsti kutse on läbinisti teaduslik kutse? Või kui ta on seda ainult kolmandiku jagu? Kui palju tohiks ta sel juhul sisaldada kopeerivat teadust (= usku, et teiste poolt välja mõeldud - põhjendatud! - metoodika ja selle abil saadud teadmised on usaldusväärsed)?; kui palju loovat teadust, mis sisaldab ka eelduste põhjendamise metoodikat?

Kas oleks võimalik nii teha, et inimesel, kes arstiks õpib, ei tekiks sellesarnaseid küsimusi? Aga kui tekib, kuidas siis teha nii, et ta ilma õppimatagi eelistaks õiget vastust? Ja mille alusel vastuseid valida ning liigitada? Aga võib-olla on paratamatu, et sellised küsimused tekivad ja on otstarbekam, kui vastust otsides vallatakse otsingu metoodikaid ning ollakse kursis nende põhiliste vastusevariantidega, mis inimesi sajandite vältel on ummikusse viinud ja millest ei saa ülevaadet teisiti kui teaduse ajalugu ja filosoofiat tudeerides?

Nimi "õppejõud" ei tee vahet,

kas see inimene on teadlane,

kes oskab põhjendamise ja tõestamise vahel vahet teha, või teadlane, kes üksnes teab; ta ei tee ka vahet teadlase ja just nagu teadlase vahel. Osa kvaasiteadlasi eristab tõestust ja põhjendust ning osa mitte. Just-nagu-teadlasest õppejõud võib olla targem kui teadlane, niisama tark ja võib olla ka rumalam. Teadlase roll on olla oma ala pädev ekspert - tõestusvõimeline ja põhjendusvõimeline teadja. Ainult teadmisest ei piisa, et olla teadlane - teadmist tuleb suuta ka tõestada. Kuid täiesti võimalik on töötada eduka teadlasena edukas kollektiivis, uskudes ja usaldades liidri põhjendusi ning ise ise hoidudes oma töö tarvilikkuse ja meetodi valiku põhjendamisest.

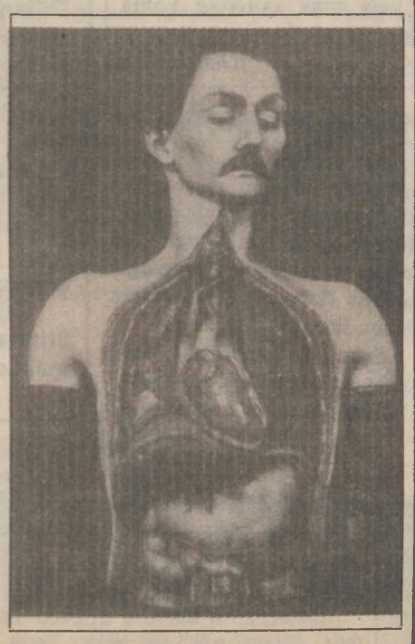
Kas eelistada õppejõuna kvaasiteadlast, kes teab palju ja oskab põhjendada, kuid võtab üle teiste poolt tõestatud teadmised, või eelistada teadlast, kes annab uut teadmist, töötades teiste poolt loodud raamides, oskamata põhjendada, miks just neis? (On lihtne lausuda, et ülikoolis peaksid õpetama teadlased, kes teadmist tõestada ja arvamust põhjendada oskavad. Kuid see on vaid üleskutse. Kas üks üleskutse asjade käigule mõju avaldab või ei, see ei sõltu mitte üleskutsest, vaid on üleskutsuja ja selle suhe, keda üles kutsutakse.)

Süsteem, mille osaks on arst,

jääb alatiseks veidi omapäraseks. Arenegu tehnika kuitahes, käsitööst ei saa iial lahti, arenegu massitootmine kuitahes, pool arstitööd tehakse individuaaltellimuse järgi. Arenegu kooperatsioon kuitahes, suurem jagu otsuseid tehakse ühe, kahe või kolmekaupa ja hea kui kaks neist on arstid. Kui seda asjaolu silmas pidada, on üpriski ebamugav vastata, kas eelistatum on õppejõud, kes toodab teadmist ja ei põhjenda, või õppejõud, kes teab ja põhjendab, aga ise teadust ei loo.

(Järgneb)

VALDAR PARVE

❐ *Illustratsioon raamatust "Scholarly Books from Finland".*

Korporatsioon Rotalia 80

Korporatsiooni Rotalia asutasid Peterburis 10. novembril 1913 kümme rahvuslikult meelestatud üliõpilast, et koondada eesti haritlasi oma maa ja rahva hüvanguks. Korporatsiooni deviisiks valiti «Ausus, kindlus, iseteadvus ja ühistunne», värvideks sinine, must ja heleroheline ning nimeks Rotalia kõige läänepoolsema muistse maakonna Ridala nimetuse alusel.

Aastal 1918 võttis korporatsioon osa Eesti vabadussõjast *in corpore*. 1918. aastal siirdus Rotalia Eestisse, tegutsedes Tallinnas ja Tartus kuni sulgemiseni nõukogude võimu poolt 1940. Aastatel 1922—1924 tegutses Rotalia osakond Berliinis ja aastal 1933 Varssavis. 1940. aastaks oli Rotalia kasvanud suurimaks korporatsiooniks Eestis, tegutsedes kodumaal kuni 1944. aastani.

Nõukogude taasvallutuse eel põgenes arvestatav osa Rotalia liikmeid läände. Asutati koondised Soomes, Rootsis, Saksamaal, Kanadas, USA-s ja Austraalias. Eestis olid rotalused sunnitud hoidma ühendust varjatult, tihti salates oma kuuluvust. Rotalia tänapäeva tegevust koordineerib ülemaailmse vilistlaskogu juhatus, mis valitakse kolmeks aastaks ja mis roteerub eri asukohamaade vahel.

Eestis taastati ametlik tegevus 1989. aastal Tartus pidustustel, millest võttis osa juba üle saja rotaluse, kellest paarkümmend olid tulnud välismaalt. Tänaseks on Rotalia kasvanud rohkem kui 550-liikmeliseks ülemaailmseks akadeemiliste eesti meeste organisatsiooniks. Rotalia konvendid, koondised või osakonnad on momendil Tartus, Tallinnas, Torontos, Montrealis, Vancouveris, Ottawas, New Yorgis, Washingtonis, Los Angeleses, Seattles, Stockholmis ja Göteborgis. Rotaliasse kuulub haritlasi igalt võimalikult erialalt ja elukutselt. Korporatsiooni arengule on oma panuse andnud sellised vilistlased nagu endised peaministrid Jüri Uluots, Otto Tief; minister Jaan Teemant; kindralid Nikolai Reek ja Herbert Breede; maailmakuulsusega rahvusvahelise õiguse doktor Ilmar Tammelo. Tänapäeval kuulub Rotalia liikmeskonda terve rida silmapaistvaid ühiskonna-, kultuuri- ja majandustegelasi ning suur hulk noori, kelle panus Eesti ühiskonnale seisab alles ees. Rotalia püüab kasvatada oma liikmeis kohusetunnet ja armastust oma maa ja rahva vastu, laiendada liikmete silmaringi, harjutada seltskondlikku ja ühiskondlikku suhtlemist ja toetada nende õpinguid.

Aastapäevaaktus on reedel, 12. novembril kl. 12.15 TÜ aulas.

AIESEC

KUHU LÄHED, MAJANDUSHARIDUS?

On kurb tõsiasi, et majandusharidus ja kõrgharidus ei ole Eestis tervikuna niisugusel tasemel, mida kiiresti muutuv elu neilt ootaks. Meie kõrgkoolide õppejõud on valdavalt eelmise põlvkonna esindajad, kelle jaoks kohanemine muutunud oludega on arusaadavalt raske. Ka välisõppejõudude kaasamine õppetöösse on tihti juhuslik ja eelnevalt läbi kaalumata. Seetõttu on ka ülikooli lõpetanud spetsialistid tihti elukauged ja vajavad põhjalikku ümberõpet, et saada korralikku erialast tööd.

Et kaasa aidata kõrghariduse reformile Eestis ja parandada antava hariduse kvaliteeti, korraldab **Rahvusvahelise Majandus- ja Juhtimisüllõpilaste Assotsiatsiooni AIESEC Tartus tegutsev lokaalkomitee projekti «Kuhu lähed, majandusharidus?».** Projekti esimene osa leiab aset **30. nov.—2. dets.** Esimesel päeval toimub konverents, kuhu on esinema lubanud tulla haridusminister P.-E. Rummo, majandushariduse kontseptsiooni väljatöötaja M. Raudjärv, TTÜ rektor O. Aarna. Ettekannetes kajastatakse Eesti majandushariduse olukorda ja tulevikukontseptsiooni ning meie hariduse tunnustamise võimalikkust välisriikides. Oma nägemuse majandusharidusest esitavad tudengid. Samuti on kohal firmade esindajad, kes peaksid üliõpilastele andma üsna selge pildi tulevaste tööandjate nõudmistest ja ootustest.

Kahel järgneval päeval jätkub töö komisjonides ja töögruppides, kuhu on kaasatud esindajad haridusministeeriumist, riiklikest ja erakõrgkoolidest ning firmadest — kokku 70 inimest. Ajurünnakuid on juhtima palutud asjatundjad. Kolmepäevase töö tulemusena valmiks konkreetne kontseptsioon, milline peaks Eestis antav kõrgharidus, s.h. majandusharidus olema.

Konverents algab teisipäeval, 30. novembril kl. 9 TTÜ VI korpuses. Oodatud on nii need, kes ei ole rahul meil pakutava majandusharidusega kui ka kõik teised asjast huvitatud.

Tule Sinagi ja ütle oma sõna sekka Eesti majandushariduse kaasajastamisel!!!

ENDRIKO VÕRKLAEV

SIHIKUL ON NARVA-JÕESUU

Alljärgnevalt lähemalt eelseisvast suursündmusest AIESEC Estonia elus. **Nimelt toimub 3.—5. detsembrini Narva-Jõesuus iga-aastane AIESEC Estonia rahvuskonverents.** Konverents on mõeldud ca 120-le majandusest ning juhtimisest huvitatud noorele nii Eestist kui ka välismaalt.

Esimesel päeval toimub sümpioosion, mille ettekanded puudutavad Eesti majandust tervikuna ning Ida-Virumaad selle lahutamatu osana. Käsitletakse antud piirkonna majanduslik-poliitilist olukorda, investeerimisvõimalusi, erastamise hetkeseisu, ettevõtete ümberstruktureerimist jms. Lektoritena osalevad juhtimiskonsultant Henning Thomsen, investeeringute spetsialist Alan Fletcher ning müügikonsultant Michael Story.

Kahel järgmisel päeval toimub juhtimise treeningseminar. Töögruppides tegeletakse marketingi-, personali- ning finantsjuhtimisalaste oskuste arndamisega. Samuti pööratakse tähelepanu AIESEC-i ülemaailmsetele programmidele. Ürituse tipphetkeks kujunevad AIESEC Estonia järgmise aasta juhtkonna valimised. Väsitavad tööpäevad vahelduvad stiilsete peoõhtutega.

Marek Põldeots

Sügispäevadel ka OTTO-teater!

Nii nagu iga üritus kasvab aastast-aastasse, muutub laiahaardelisemaks, nii ka Tartu Ülikooli sügispäevad. Selle aastase uuendusena on välja pakkuda **teatriprogramm aadressil Tähe 33 asuvas majas.** Programmi korraldab ja etendused on Tartusse organiseerinud **OTTO-teater.** Et tudengeid aidata sügispäevade kirjus kavas orienteerumisel, siis igast etendusest natuke lähemalt:

- **«Illuminatsioonid üheksale näitlejale ja keravälgule»** (pauguga lõpus), E. Vetemaa. 16. ja 21. nov. kell 20 esitab OTTO-teater koosseisus: A. Kask, K. Torim, T. Teder, V. Täär, O. Suuder, E. Zeno, I. Bärenklau, K. Aasamäe, M Vakman ja A. Keil.
  Seltskond inimesi on kogutud Parnassosele telesaate tegemiseks, et vaadelda nende käitumist kriisisituatsioonis.
- **«Kvartett neljale näitlejale»** (B. Schaeffer) 17. ja 18. nov. Viljandi Kultuurikolledži esituses (T. Toomel, R. Saarna, R. Kukk, J. Ulfsak).
  Kas muusikud kvartetis on veel inimesed? Miks nad aastate kaupa käivad niimoodi neljakesi ja püüavad iga hinna eest luua ühtset, homogeenset tervikut? Kas see on normaalne? Kellele on seda vaja — kas neile endile?
- **A. Keili projekt «Kohtumine Kuulsusega ehk KUNST 1993»** etenduses on kasutatud H. Liivranna, J. Olinovski, A. Schopenhaueri tekste. Mängivad T. Teder, K. Torim, V. Täär ja A. Keil.
  KUNST! kunst? Kunst...
- **A. Lepiku projekt «Carmen»** (tekst M. Kasterpalu) 20. nov. Mängivad R. Simmul, Ü. Saaremäe, J. Sööt ja M. Kasterpalu.
  Oma silm on kuningas.

Iga päev pärast etendusi ootab teid tass kohvi (ka paar tundi enne etendusi) salongiõhtul «New Metronomic Band'iga», toimub ka muud intrigeerivat.

TÄHELEPANU, PALGAD!

Viimase poolaasta palgasegadused hakkavad lõppema. Uue palga- ja kaadrisüsteemi rakendamisel tegid palju pahandust juunikuine arvutisüsteemi tõrge ja elektrikatkestus, mille tõttu läks kaotsi hulk andmeid. Omajagu segadust tuli ülikooli struktuurimuutustega, kus osa töötajaid jäi arvestusse nii uue kui ka vana üksuse järgi. Üksjagu möödalaskmisi nii palgaarvestuse kui ka raamatupidamise küsimustes oli süsteemi tegijatel.

Nüüd on palgaarvestuse süsteem kasutamiskõlblik. Jäänud on vaid töötajate palkade tasaarvestus: kes on rohkem saanud, sellelt peetakse kinni, ja vastupidi. Suuremaid erinevusi oli oktoobrikuu viimaseks palgapäevaks *ca* 200 töötajal. Need püüame korda saada novembrikuu palgaga.

Alates maikuust väljastatakse arvutist igakuiseid palgateatisi. Küsige neid koos palgaga!

Arvutuskeskus ja süsteemi tegijad vabandavad kõigi palgasaajate ees ning tänavad tasakaaluka ja mõistva suhtumise eest. Kõigil, kellel on palga kohta küsimusi, palume helistada **arvutuskeskusesse tel. 35 228 või palgalauda tel. 35 122.**

JÜRI TAPFER
ÜLO KÄHRIK

info • info • info • info

Teateid ootame teisipäeva lõunani!

Stipendiumid edasiõppijaile

Soome keelt oskavatel üliõpilastel on võimalik õppida Soome ülikoolides (Helsingi, Tampere, Joensuu, Jyväskylä, Oulu) 1993/94. õppeaasta kevadsemestril.

Avaldus koos dekaani ja juhendaja soovitustega ning hinneteleht esitada välissuhete osakonda **17. novembriks.**

Keeletesti saab teha soome keele lektori juures kokkuleppel.

Statistika aastaraamat

Riigi Statistikaameti väljaanne «Statistika aastaraamat — Statistical Yearbook 1993» sisaldab olulisemaid andmeid Eesti majanduse, kultuuri, keskkonna, sotsiaalolude jms. kohta aastal 1992, samuti võrdlusandmed 1991. aasta suhtes. Rahvastikuandmed on esitatud alates sõjajärgsetest aastatest. Tekst eesti ja inglise keeles. 256 lk., trükiarv 3000, hind 30 EEK.

Osta saab Statistikaameti raamatukogust Tallinn, Endla 15.

TÜ KLUBI VABANDAB,

et neist mitteolenevatel põhjustel on sattunud sügispäevade kavalehele viga. Pühapäeva õhtul toimub retropidu «Kuumad piibud» loomulikult Airi Allveega (mitte Allikveega).

VENIA LEGENDI

TÜ rahvamajanduse ja ettevõttemajanduse üldteooria instituudi lektor **Anu Reiljan** loeb 11. novembril kl. 13.15 Nooruse 9 aud. 408 dotsendikutse taotlemiseks ettevõttemajanduse üldteooria alal loengu «Ettevõttemajandusõpetuse teoreetiline ja rakenduslik aspekt».

* * *

TÜ rahvamajanduse ja ettevõttemajanduse üldteooria instituudi lektor **Urmas Varblane** loeb 12. novembril kl. 9.15 Nooruse 9 aud. 407 dotsendikutse taotlemiseks välismajanduse alal loengu «Tollipoliitika põhivahendid ja Rahvusvaheline Tolli- ja Kaubanduskokkulepe».

Magistrieksamit

on võimalik sooritada 4. detsembril kl. 10 keeltemajas ruumis nr. 214. Eelnevalt on vajalik registreerida keeltemaja ruumis 313. Raamatud on vaja tuua samasse kohta hiljemalt 29. novembriks.

Keeltekeskus

NOOR PEREKOND!

Noor perekond (soov. vanema kursuse tudengid või magistrandid), te leiate endale õppeaasta lõpuni mõnusa elukoha linna lähedal asuvas mugavustega maamajas (küte olemas). Bussiühendus linnaga väga hea.

Lähem info ruumis 024 (eesti keele (võõrkeelena) kateedris), E. Vaismann.

HUVITAVAID VÕIMALUSI HARRASTUSMÄNGIJATELE

♦ SOOMES ♦

Spordikeskus sai Soome Üliõpilaste Kehakultuuriliidust nende võistluskalendri ja kutse osa võtta Soome üliõpilaste meistrivõistlustest kahel meil vähem tuntud spordialal. Võistlused peetakse kahes klassis — võistlejad ja harrastajad. Seejuures otsustavad võistlejad ise kummas rühmas tahetakse mängida.

Tartu Ülikooli harrastusvõistkonnad saavad osaleda 26. ja 27. märtsil Tamperes sisebändis (soomlaste variant on väravavahita mängitav *sählypallo*) ja aprillis Turus tänavakorvpallis.

Kulutused tuleb kanda osalejail endil. Asjahuvilised saavad infot spordikeskusest.

♦ HOLLANDIS ♦

5.—8. aprillini peetakse Tilburgis traditsiooniline mitmeid pallimängu (võrkpall M+N, käsipall M+N, jalgpall M, ragbi M, squash M+N võist., sulgpall võist.) võistlusi. Osavõtumaks on 70 kuldnat ühelt inimeselt. Lisaks turniiridele on Tilburg hea suhtlemispaik, kus võistlused vahelduvad muude üritustega.

Ülikooli võrkpallimehed üritavad Tilburgi minna oma mullust esikohta kaitsma.

Spordikeskus

LÕUA-POOLIK

* * *

Majaomanik: «See korter on täiesti helikindel. Kui kuuendal korrusel pidu peetakse, pole teil siin esimesel korrusel peaaegu midagi kuulda.»

* * *

«Miks sul on ukse peale hobuseraud naelutatud? Ega sa ebausklik ole?»

«Ei ole ebausklik. Aga mulle öeldi, et hobuseraud toob ka siis õnne, kui inimene ebausklik ei ole.»

* * *

«Teile pakutud suvila suurim voorus on see, et ta asub raudteejaamast kiviviske kaugusel.»

«See ei huvita mind. Mul pole kombeks ronge kividega loopida.»

VALDO JAHILO naljakogust

BALLILE!

Rahvusülikooli aastapäevaball toimub kolmapäeval, 1. detsembril algusega kell 7:00 p.l. Vanemuises. Kutsed on saadaval TÜ Üliõpilaskonna Valitsuses igal tööpäeval kell 11—15. Hind on soodne, vaid 25 krooni, ent tasub kiirustada, sest 20. novembrist hind tõuseb.

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2661. Tiraaž 1500.

35 180

A

Raamatukogu

NR. 34 (1732)
REEDE,
19. NOVEMBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB!
PROBLEEM VÕI PSEUDOPROBLEEM – 3. lk.
(Prof. A.–E. Kaasik arutleb emeriitprofessorite valimise teemal.)

TÜ VALITSUSES

16. novembril

● **TÜ EELARVEST.** Valitsus arutas kolme kvartali eelarve täitmist ning lisaeelarvega eraldatud stipendiumifondi rahade jagamist. Kinnitati teaduskondadele juurde antud artiklite 5 ja 12 summad.

● **ÜLIKOOLI HALDUSTEGEVUSE ANALÜÜSIKS** moodustati viis komisjoni (raamatupidamise, ehituse ja remondi-, varustus-, majandus- ja transpordikomisjon), kuhu kuuluvad teaduskondade esindajad, vastavate allüksuste juhatajad ning raamatupidamise, ehituse ja transpordikomisjoni asjatundjad väljastpoolt ülikooli. Komisjon teeb allasutuste majandusliku analüüsi ning esitab valitsusele ettepanekud töö otstarbekamaks korraldamiseks.

● **Eesti filoloogia osakonna nõukogu on esitanud taotluse sisse viia Gustav Suitsu nimeline stipendium.** Valitsus soovitas ka teistel teaduskondadel aru pidada nimeliste stipendiumide asutamise üle (raha saab selleks määrata vaid teaduskonna stipifondist) ning taotlused esitada teaduskondade nõukogudel.

● **Seni jagamata kaks paljundusaparaati anti füüsika-keemia- ja kehakultuuriteaduskonnale.**

● **Arutati õppetöö planeerimise ja läbiviimise ning õpperuumide kasutamise korra käskkirja projekti.** Prorektor Jaak Aaviksoo ütles, et õppetöö toimub halvasti ning et olukorda tuleb parandada. Käskkirja projektis on mitmeid põhimõttelisi muudatusi (tunniplaani või selle lisasse kantakse kõik õppekursused, ka magistri- ja doktoriõpe; tunniplaani muudatused kinnitab dekaan ning need esitatakse hiljemalt 3 päeva enne muudatuse kehtima hakkamist rektori kantseleisse; õpperuumid kinnitatakse teaduskondade alluvusse, rektori kantselei valitsusalasse jäävad ainult mõned suured üldkasutatavad ruumid jne. Lähemalt pärast käskkirja ilmumist — toim.).

● **Eesti Põllumajandusülikooli õppe- ja teadustöö ühiskomisjoni** esitas valitsus TÜ poolt esindajad bioloogia-geograafia-, arsti-, majandusteaduskonnast ning rektoraadist.

● **Prorektor Teet Seene ettepanekul moodustati õppetööd korrastav komisjon,** kuhu kuuluvad professorid Enn Seppet (arstit.), Jüri Allik (filosoofiat.), Ain Heinaru (biol.-geogr.), dots. Ivar-Igor Saarniit (matemaatikat.) ja üliõpilaskonna esindaja, mittehääleõiguslike liikmetena Lea Michelson ja Reet Lehemets rektori kantseleist ning prorektor Teet Seene.

● **Rahvusülikooli aastapäeva aktuse korraldab sel aastal füüsika-keemiateaduskond. Aktus toimub kolmapäeval, 1. detsembril kl. 14. aulas.** Peetakse akadeemiline loeng ning antakse kätte doktoridiplomid. Õhtul toimub ball.

● **Koostöövõimalusest Columbia ülikooliga New Yorgis saab informatsiooni žurnalistika kateedrist (prof. Peeter Vihalemm ja Priit Pullerits tel. 33 216, 35 188).**

JAAK JAAKU foto

TÜÜ valitsus tuletab kõigile üliõpilastele meelde,

et kõigil valitsuse sekretäridel on igal nädalal vastuvõtuajad.

JÜRI SEILENTHAL	— valitsuse esimees	T 11—12
ANDRUS FISCHER	— finantssekretär	E 11—13
ERKKI LEEGO	— majandussekretär	K 10—11
ANDRIAS KULD	— sotsiaalsekretär	E 13—15 ja R 13—15
TIMO KIKAS	— kultuurisekretär	N 13—15 ja R 13—15
INGA KUKK	— välissekretär	N 14—16
INDREK OSTRAT	— pressisekretär	N 12—15

Neil aegadel ootame kõiki üliõpilasi oma muresid avaldama ja uusi ideid pakkuma. Eriti rõhutaksime just viimast, sest oma väikeses ja sumbunud seltskonnas ei tule uusi asju pähe ja kahjuks ei ole ka edustus meid sel aastal ideede ja suunistega toetanud.

Kohtumiseni!

TÜÜ pressitalitus

UUT SEOSES VÄLISSUHTLUSEGA

Rektori käskkirjaga nr. 258 15. novembrist k.a. on kehtestatud **teaduskondade külalisõppejõudude, teadurite ja üliõpilaste küllakutsete vormistamine** alates 25. novembrist järgnevalt:

1. Kutse vormistatakse teaduskonna blanketile vastavalt kehtivale kirjastandardile;

2. Kutsele kirjutab alla dekaan ja allkiri kinnitatakse teaduskonna pitsatiga;

3. Ülikoolidevaheliste väliskoostöölepingute alusel kutsutavate külalisõppejõudude, teadurite ja üliõpilaste kutsed vormistatakse välissuhete osakonnas.

TARTU NORRA SELTS

asutati poolteist aastat tagasi Norra rahvuspüha ajal mais. Asutamisele kogunes üle saja inimese. Mõned on jäänud, mõned lahkunud, mõned juurde tulnud. Ka tegevus on kulgenud vahelduva eduga, nagu vahel tavaks öelda.

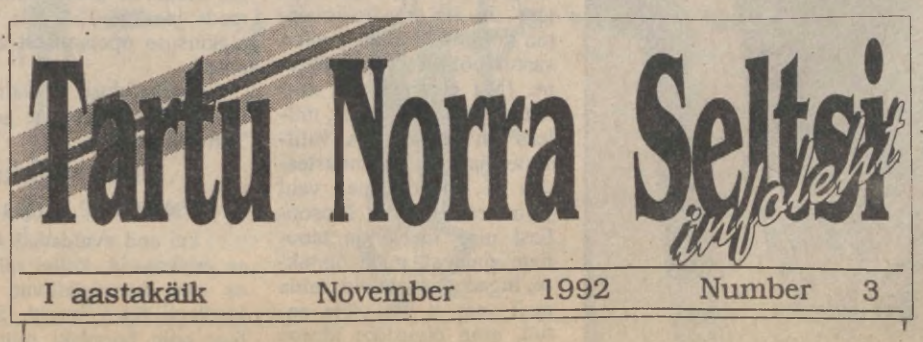
See ühendus ei olnud mõeldud kitsalt ülikooli ringkonnale, vaid laiemale osalusele. Sellesse võisid koonduda kõik Lõuna-Eesti Norra huvilised. Pealinnas on oma Eesti-Norra Selts. Avamisest võtsid osa ka Norra Kuningriigi suursaadik Eestis Brit Løvseth ja Helsingi Ülikooli norra keele lektor, Norra-Eesti Kultuuriühingu esindaja ja tuntud eesti kirjanduse tõlkija Turid Farbregd, kellel on hiljemgi seltsi vastu huvi jätkunud.

Osal Norra huvilistel olid fjordide maaga mõningased kontaktid olemas, need jätkusid juba seltsi sektsioonidena (arstid, kunstikool, ajakirjanduse kateeder jmt.). Ühisüritustel kuulati reisimuljeid, kohtuti norralaste endi ja Norra vahendajatega, peeti jõule ja rahvuspüha jne. Ülikoolis on ka skandinavistika osakond. Möödunud sügisel võeti esimest korda vastu norra keele õppijaid. Nendega tegeleb ja ka seltsi juhatab TÜ norra keele lektor Oddvar Støme.

Kahjuks puudub praegu täpsem ülevaade sellest, millised sektsioonid on tegutsema jäänud, ka ühisüritusi on vähe olnud. Tõusud ja mõõnad vahelduvad ikka, nagu initsiaatoridki. Seltsi loomisest saadik ilmus Norra Seltsi infoleht, mida pani suure huviga kokku norra keelt õppima tulnud Kristel Zilmer. Nüüd on see kursus juba Norras edasi õppimas ning ongi vaja uut leheinimest. Mida ja kuidas võiks üldse edasi teha, sellest peaks kõnelema aastakoosolekul. Aastakoosolek toimub **neljapäeval, 25. novembril kl. 18 peahoone aud. 140.** Oodatud on kõik seltsi liikmed ja ka uued Norra huvilised. Kena oleks, kui igaüks tuleks välja oma soovide ja ettepanekutega, kuidas selts võiks edasi liikuda. Üks seltsi liige on koostanud ka sellekohase ankeedi, mida kohapeal täita saab.

Kohtumiseni 25. novembril!

VARJE SOOTAK

TARTU LINNAVALITSUS ALUSTAS RAAMATUPOODIDE LIKVIDEERIMIST

Nüüd on siis järg likvideerimis-erastamis- ja ärastamistuhinas jõudnud raamatupoodide kätte. Avalöögiks valiti Tartu kõige vanem ning pidevamalt töötanud ja raamatusõprade seisukohalt väga heal kohal asuv raamatupood «KIRJAVARA». Neis ruumides on peaaegu sada aastat tegeldud kirjasõnaga. Nüüd on selle hoone omanikuks 30 aastat mingi AS «Bungalo» ja põhiaktsionäriks Tallinna Pank. Panga avaldus selle maja kohta on ühemõtteline: «Me ei taha Tartu linna KULTUURIPÜÜDLUSTEGA vastuollu minna..... saavad täidetud Tartu Linnavalitsuse soovid ESINDUSRUUMIDE JA RESTORANI osas (tsit. «Liivimaa Kroonika» järgi 11. nov. 1993, rõhutused T.I.). Nii on siis lood meie linnavalitsuse kultuuripüüdlustega. Selgemini on raske väljendada.

Kui ülikooli- ja teaduslinnas, Eestimaa vanimas kultuurikeskuses midagi nüsugust linnavalitsuse poolt külma rahuga ette võetakse, — siis on küll kusagil midagi väga mäda!

Tartu raamatupoed on peaaegu kõik perspektiivitus seisus ja mõne aja pärast tuleb käia vist Tallinnast raamatuid ja muud kirjavara ostmas! Enam ei räägita ka Ülikooli tänaval asunud raamatupoe taasavamisest. On selge, et ülikooli ja koolide linn vajab eriti just kesklinnas mitmeid eriilmelisi, korralikke, kaasaegseid raamatu- ja kirjatarvete poode. See pole ei meie linnaisadele ega millegipärast ka ärimeestele (mõne erandiga siiski) pähe tulnud. Senisel linnavalitsusel puudub, nagu nüüd öeldakse, kultuurikontseptsioon Tartu huvide seisukohast lähtudes.

«Sinimandria» ümber käinud sebimised ja mahamüümine raamatupoe ohverdamisega tuleb lõppude lõpuks avalikkuse ette tuua, et tartlased tõtt teada saaksid, mis nende linnas toimub. Oleks huvitav teada, kes on peale Tallinna Panga ülejäänud aktsionärid. Kogu asja kohta saaksid muidugi infot anda linna kultuurišeff hr. Riho Illak ja ekslinnapea hr. Ants Veetõusme, aga ka mitmed teised, kes toimunuga ametialaselt otseselt seotud on olnud.

Tullio Ilomets

TOIMETUSELT. Enne «Kirjavaraga» toimunut (sellelegi korraldati ju vist kaks oksjonit, mille asjaolud jäid kõrvalseisjale üsna segaseks) vähendati "Teaduse" pinda – kõik see peaks huvitama ka Tartu teadusavalikkust, kirjanikke jt., mida arvavad aga asjast ja ülikoolilinna raamatupoodide tulevikust uue linnavolikogu **haritlased?**

KUIDAS TEADUSES MIDAGI SAAVUTADA

James Watson

(Tõlgitud «Science'is» 24. septembril 1993 (Vol. 261, pp. 1812—1813) avaldatud kõnekonspekti järgi. Kõne ise peeti 2. märtsil 1993 Cold Spring Harbouris, kui tähistati pärilikkusaine struktuuri avastamise 40. aastapäeva.)

Et teaduses edukas olla, läheb pisut õnne vaja. Näiteks poleks ma selleta kunagi huvitunud geneetikast. Ma olin 17 aastat vana, peaaegu kolm aastat kolledžis õppinud, kui tulin tagasi suvepuhkuselt oma Chicago Ülikooli, ja sattusin teoreetilise füüsiku Erwin Schrödingeri õhukesele raamatule «Mis on elu». Selles väikeses pärlis ütleb Schrödinger, et elu olemuseks on geen. Tolle ajani olin ma huvitatud lindudest. Aga ma mõtlesin, et noh, kui geen ongi elu olemus, siis tahan ma temast rohkem teada. See oli saatuslik otsus, sest muidu oleksin ma veetnud oma elu linde uurides ja keegi poleks minust kunagi kuulnud.

Huvitusin sügavalt ühest kahekümnenda sajandi küsimusest: «Mis on geen?» Ja siis puudutas saatuse käsi mind teist korda: mind ei võetud Caltech'i doktorandiks. Miks oleksidki nad pidanud huvituma kellestki, kelle varasem uurimisvaldkond oli ornitoloogia? Seepärast läksin Indiana Ülikooli ja minu professoriks ei saanud seal keegi muu kui Salva Luria. See, et tema minusse uskus, andis mu geneetikahuvile tugeva taganttõuke. (Ja pealegi leidus Bloomingtonis, erinevalt Pasadenast, tüdrukuid ja korvpalliväljakuid.)

Kuid jõudmaks teaduses edasi, läheb vaja palju enamat kui vaid õnne. Ning sellest pole küllalt, et oled terane, sest väga paljud on väga säravad, aga ei jõua mitte kuhugi. Minu meelest on tarvis ühildada kõrge intellekt ja tahtmine eitada konventsionaalsust, kui see jääb edasiteel jalgu. Minu jaoks tähendas see loobumist Luria talitusviisidest juba enne doktorikraadi kaitsmist, ja omaenda tee otsimist, mis omakorda tähendas paljude asjade tegemist pisut teisiti kui suurem osa inimestest ümberringi. Need käitumisviisid on minu jaoks saanud edu seaduspärasusteks.

ÕPI PARIMATELT

Alustuseks: et teaduses edasi jõuda, pead vältima juhme inimesi! (Sellega ma igatahes järgisin Luria eeskuju!) Noh, öeldu kõlab ehk andestamatult ülbelt, aga see on fakt, et alati peab pöörama oma pale nende poole, kes on sinust paremad. Nii nagu igas mängus, olgu kullimäng või tennis. Lapsepõlves ei tahtnud ma kulliks lüüa kedagi, kes oli niisama kehv sibama kui ma ise. Nii pole võitmisest mingit naudingut. Ja mängus, mille nimeks on teadus (või elu), pole suurimaks eesmärgiks mitte lihtsalt võita, vaid võita midagi, mida on tõeliselt raske võita. Teisisõnu: ületada iseennast ja seeläbi maanduda tipus.

RISKI

Siit ka mu teine soovitus: et leida suurt, ära pelga ebameeldivusi. Mõnikord öeldakse sulle, et sul pole veel millekski õige aeg — nagu minu tegevuse algul. Zooloog Paul Weiss, kelle juures ma õppisin selgrootute bioloogiat, oli tark mees, kuid laia haardeta. Ta vastutas Euroopas stažeerimise eest ja peatas mulle stipendiumi maksmise, kui otsustasin Kopenhaagenist Cambridge'i suunduda. Ta arvas, et bioloogina ei ole ma õppinud kristallograafiaga tegelema, ning tal oli muidugi õigus. Aga see ainus tee suure läbimurdeni geneetikas viis läbi röntgenikiirte difraktsioonianalüüsi, isegi kui enamik kristallograafe pidas DNA-d ebareaalseks eesmärgiks. Kui oled teaduses valmis suureks hüppeks, oled päris tõenäoliselt selleks pealtnäha ette valmistamata, ja kriitika ei jää tulemata. Just sinu ettevõtlikkus riivab mõningaid inimesi, kes võtavad arvata, et oled oma pükstest välja hüppamas.

Ignoreerida nende plaanitsusi, kes näivad sinu saatuse üle valitsevat — see teeb haiget. Selle juurde käib sageli oma mentori, laborijuhataja või instituudijuhataja hülgamine. Kuid selleks, et eesmärgile jõuda, pead olema valmis loobuma ka oma teistest vanematest. Arvatavasti oled juba loobunud oma tõelistest vanematest — ja ka see polnud kerge, aga nüüd pead lahti ütlema oma eeskujudest teaduses. See võib olla hullem kui lihtsalt ärritav, sellest võivad tekkida hälbed hingeelus.

KUKU KÄPULI, KUID KÄPPADELE

Millest tuleb mu kolmas soovitus: katsu leida kellegi õlg, millele toetuda juhul, kui leiad ennast äkki sügava s... seest.

Francis Crick ja mina olime mitut puhku hädas, kuid see ei pidurdanud meid oluliselt, sest me leidsime ikka kelleltki abi. Cambridge'is seisid meie selja taga Max Perutz ja John Kendrew. John lubas mul näiteks oma majas maksuta elada, kui mult stipendium ära võeti. Aga ma tean paljusid suurepäraseid teadlasi, meie võistleja DNA uurimisel, Rosalind Franklin nende hulgas, kellel polnud hädas kellelegi toetuda.

Luria aitas mind kord, kui ma ajasin raevu prominentse professori Ralf Clelandi, kes tahtis, et tegeleksin koeõpetusega. Seda kursust pidasin ma ajaraiskamiseks ja ütlesin seda Clelandi kuuldes, aga ta oli mu kraadikomisjoni liige. Mõistagi oli Luria minu otsekohesusest väga ärritatud, kuid ta ei toetanud ka Clelandi ega sundinud mind joonistama totraid pildikesi ajal, mil ma võisin faagidega möllata. Kuigi nii ma läksin maailma võhikuna histoloogias.

NAUDI OMA TÖÖD, AGA ÄRA KAPSELDU

Sellega jõuame mu neljanda soovituseni: ära tee kunagi midagi tüütavat. Minu kogemust mööda leidub ikka keegi, kes annab sulle ebahuvitavaid ülesandeid. Narrus. Ma ei suuda teha hästi asju, mis mulle ei meeldi. Noh, minu meelest sedagi, mis mulle meeldib, pole kerge hästi teha. Mistõttu on veel üks põhjus hoida inimeste lähedusse, kes sinust hoolivad — sa vajad abi ja nõu. Francis pöördus sageli abi saamiseks oma enam kui andeka filosoofist ja matemaatikust sõbra George Kreiseli poole, kes polnud just kuulus viisakuse poolest. Tal ei paistnud olevat peale Francise ühtegi lähedast tuttavat. Aga Francis pöördus tema poole sageli, kui vaid matemaatika läks liiga keeruliseks.

Väga tähtis on alatihti sööta oma mõtteid targa arvustuse hammaste vahele. Ma julgeksin isegi öelda, et üks põhjusi, miks meie peamised võistlejad ei jõudnud enne meid topeltspiraalini, oli nende kummagi isoleeritus. Rosalind Franklin pidas lobisemist tobedaks ja ei mõistnud seda, kui palju head nõu saanuks ta Franciselt, enne kui oli liiga hilja. Vestlus Francisega oleks talle viidanud, kuidas ta oma uurimistulemusi saanuks paremini kasutada. Noh, ja Linus Pauling oli nii kuulus, et keegi ei julgenud temaga mitte nõustuda. Ainult oma naisega sai ta veel vabalt rääkida, too aga võimendas tema *ego*'t, see aga pole see, mida teadlasel tarvis.

Kuigi võib olla ahvatlev unistada teadusest kui paigast, kuhu tohib oma mõtetega tüütust suhtlemisest eemalduda, peab teadlaseks saades suhtumist muutma. Väga raske on saavutada teaduses edu, kui loobuda suhtlusest teiste teadlastega. Pead sõitma tähtsamatele konverentsidele, kus võib tabada olulisi fakte, mis muidu võivad jääda märkamata. Ja sa pead vestlema ka oma konkurentidega, isegi kui leiad, et see on ebameeldiv. Mina tegin seda igatahes sageli. Ma tundsin peaaegu igaüht, keda vaja, ükskõik, kas nad eritasid head või halba. Sellest oli kasu.

Niisiis on mu viimaseks soovituseks: **kui sa ei suuda välja kannatada tõeliselt tugevaid arvustajaid, tee teaduselust minekut.**

Tõlkinud JAANUS HARRO

James Watson on molekulaargeneetika rajajaid, esitas koos F. Crickiga 1953. aastal desoksüribonukleiinhappe (DNA) molekuli kaksikhelikaalse mudeli, millest lähtus molekulaarbioloogia, eriti -geneetika edasine areng. Ta sai selle eest koos F. Cricki ja M. Wilkinsiga 1962. aastal Nobeli preemia. (ENE)

Arstiteadus ja vaimuteadused

(Algus eelmises lehes)

Ülikoolis on säärane õppejõudude spekter ajaloolise tõigana olemas. Seda ei saa järsult muuta, vaid ainult aegapidi ühele või teisele poole koolutada. Üliõpilaste spekter kordab üldjoontes õppejõudude oma. Seda saab nihutada ühele või teisele poole veidi kiiremini, ent mitte nii suures ulatuses kui õppejõudude spektrit. *Nihutajaiks on õppejõud, kes on ülikooli võimule lähemal kui teised.*

Kui võimule lähemal õppejõudude hulgas jääb peale arvamus, et põhjendamine on üks selline oskus, mille igaüks päevatöö kõrvalt omapäi avastab ja selgeks saab, siis arstiteaduskond katkestab sidemed vaimuteadustega. *Kui peale jääb Kuno Kõrge, Ülo Lepa, Leo Päi ja Jüri Grossi tüüpi teadev ja teadmise lähtekohti põhjendav mõtlemistüüp, siis neid sidemeid ei katkestata.* (Katkestatud sidemeid saab kindlasti ka taas sõlmida, kui otsustajad vahetuvad.)

Demokraatliku asjaajamise puhul sätestab legaalselt võimul juhtkond niisuguse korra, et kõigi põhiliste huvirühmade huvid on rahuldatud, kusjuures viie protsendi künnis on mõttekas siingi. Ülikooliharidus saab olla demokraatlik vaid poolenisti. (Poolenisti demokraatia on tihtilugu etem täielisest, kus peale jääb kõige osavam demagoog.)

Et poolenisti demokraatlikult saada teada üliõpilaste arvamus, selleks tasub küsitleda lõpetajaid, aga kindlasti mitte igaühte ega ka mitte seda, kes ise on oma arvamuse avaldamisest huvitatud, vaid ainult edukusrea ülemist poolt või kogunisti kolmandikku. Tagumise poole rahvas võib inimesena olla paremgi kui esimesed kümme: salliv, ustav, kohusetruu, leplik. Kuid igas valdkonnas on kasulik ajada läbi väiksema arvu kõrgemat kvaliteeti asjadega. *Arvamused ei ole mingi erand. Kui hinded ei näita hinnete saaja kvaliteeti, siis ei ole neid üldse mõtet panna. Kui neid kord juba pannakse, siis tuleb neid ka arvestada.*

Tõenäoliselt jagunevad arvamused sellest,

kas arstiüliõpilased peaksid vaimuteadusi õppima või ei:

osa arvab, et tingimata on vaja; osa, et on vaja õpetada kõigile, kuid eksam olgu vabatahtlik; osa, et õpetada tuleb, aga õppigu ainult see, kes endale vajalikuks peab; osa aga arvab, et filosoofia on mõttetu. Ja kui meditsiiniajaloo kohta küsitakse, siis on vastus põhiliselt samasugune. (Ma ei räägi siin mitte ühiskonnateadustest, milleks on rahvaste ja valitsuste ajalugu, majandusteadus ja sotsioloogia, vaid vaimuteadustest: filosoofiast ning ideede ja teooriate ajaloost, mida õpitakse, lugedes raamatuid, mida meil veel ei ole välja antud, ning õiguslike ideede mitmekesisest paletist.)

Tõenäoliselt eelistab vaimuteadust vajalikuks pidaja kõrgema kvalifikatsiooniga õppejõudu. Aga kelle jaoks aine on ükskõik, sellele on ka ükskõik, kes seda õpetab. *Tõenäoliselt eelistab parem osa üliõpilastest kahetunnistele loengutele ühetunniseid ja loengutele kollokviume,* kus ka nemad ise aktiivsust ilmutada saaksid.

Tõenäoliselt mõtleb arusaajam osa üliõpilasi samuti nagu arusaajam osa õppejõudusid, et esimene kursus pole õige aeg filosoofia õppimiseks ja teine kursus meditsiiniajaloo jaoks - õige aeg saabub kaks-kolm aastat hiljem, kui elu ise on sünnitanud probleemid, millele filosoofia ja ajaloo abiga vastuseid antakse. Tõenäoliselt peab edukusrea ülemine pool ideede ajalugu olulisemaks faktiajaloost (kes kunas bakterid leiutas ja mingi arstiriista konstrueeris).

Kui meditsiiniajalugu muutub faktiajaloost teooriate ajalooks, siis ei saa selles vallas jätkuda tänane olukord, kus ühed üliõpilased peavad teistele loenguid ja panevad hindeid. Siis tuleb hakata ka selle ala õpetamisse suhtuma nagu reumatoloogia õpetamisse: kõigepealt tehakse uurimistöö ja kaitstakse väitekiri. Loenguid loeb see professor, kes konkurentsi vastu on pidanud.

Teooriate ajalugu õpetatakse nagu kirjanduse ajalugu. Inimesel peab olema olnud muudest ülesannetest vaba õpiaeg raamatud läbi lugeda, enne kui ta teistele õpetama asub, mis sealt seest leida on. Erinevus süsivesinike rea nimede ja sümbolite või võõrkeele algkursuse õpetamisest on üpriski suur.

Arstihariduse ja vaimuteaduste nii või teistsugune seostamine Tartu ülikoolis

leiab viljaka lahenduse alles siis,

kui end avaldavad arstiteaduse professorid, kellel selles vallas on oma konstruktiivne vaade ja kindlapiirilised huvid. Selle asja taga pole hoopiski mitte niivõrd filosoofiat, eetikat, esteetikat, ajalugu, juristikat või sotsioloogiat sisaldav tunniplaan, kuivõrd arstiabi ja tervishoidu puudutava õigusloome arstipoolne vaatenurk, sotsiaalkindlustuse- ja hoolekande teoreetilised põhimõtted, kindlustusfondidest (sh. haigekassast) tehtavate väljamaksete legitimeerimise küsimused ja arstiabisüsteemi nõuded riigieelarvest raha saada ja riigi õigus seda nõuet tõrjuda ning veel palju muudki praktilist.

Kõigepealt aga tuleb tööle saada tulevaste asjatundjate väljaõppe süsteem. Kui ilmub keegi, keda huvitab meditsiiniajalugu või -eetika, siis on kõige parem, kui ta leiab sellele huvile rakenduse väitekirja kirjutajana. Neid inimesi ei ole Eestis kunagi palju. Need ei pea olema arstid, aga võivad olla. Kõige kõlvatum hoiak aga oleks, kui huvilisele öeldakse ära põhjendusega, et pärast pole talle õppejõuna töökohta pakkuda. Kellest saab õppejõud ja kellest mitte, see selgub siis, kui üliõpilasiga esimese väitekirja kaitsmisega ära on lõppenud.

Väljaõppesüsteemi käivitamine seni tühjal alal võib alguse saada korralisest professorist või mõnest veel kõrgemast tasemest. Lektorid ei pea professoreid ideeliselt seemendama!

Tuleb kiigata ka raja taha.

Saksas pole kohustuslik ei meditsiiniajalugu, bioeetika ega filosoofia, kuigi meditsiiniülikoolis neid asju õpetatakse ja kümme kuni nelikümmend üheksa protsenti üliõpilastest ka õpib. (Sellest piisab, et arstkonna teoreetiline vaim alla ei käiks; Eesti juhtumil on kümme protsenti liiga vähe, kuid kolmkümmend juba täiesti piisav arv.) Kohustuslik on hoopis terminoloogia eksam. Minule teada ülikoolides eksamineerivad seda ala meditsiiniprofessor, ajalooprofessor, klassikaline filoloog, filosoofiaprofessor. Kes nimelt, see sõltub teaduskonna võimude haridusideaalist, samuti sellest, kes on ülikoolil olemas ja kes suudab end selle ala õpetajana tõhusamini reklaamida.

Terminoloogia professorit aga Saksa meditsiiniülikoolil pole (nagu ka oma filosoofiaprofessorit; USA-s küll, näiteks kasvõi professor Vootele Vaska). Ülikool võtab sellise kas mõnest teisest teaduskonnast või puht meditsiiniülikool ajab läbi meditsiini- või teadusloopprofessoriga. Terminoloogiakursus võib põhineda 1) tänapäeva meditsiinipraktikal, 2) meditsiiniajalool, 3) lingvistikal, 4) filosoofial, koguni 5) kirjandusajalool (haiguse ja tervise kirjeldused ajaloo vältel tähtsaks osutunud raamatuis). Miks terminoloogia eksam on Saksa riigi poolt arstiüliõpilastele kohustuseks ja arstiteaduse ajalugu ning eetika samas vabatahtlik, selle üle tasub järele mõelda. Seda enam, et igas ülikoolis on kolm-neli meditsiini- või teadusajaloo doktorit (dr. med., dr. phil., dr. sci. rer. nat.), kelle kohustuseks on 1) teaduslik töö ja 2) erialased seminarid. Ja igas ülikoolis või arstiteaduskonnas kirjutab igal aastal mõni huviline väitekirja teadusajaloo või eetika alal, teades samas, et üheksa kümnest temasugusest ei saa selle ala õppejõuks.

Lõpuks mõned tähelepanekud.

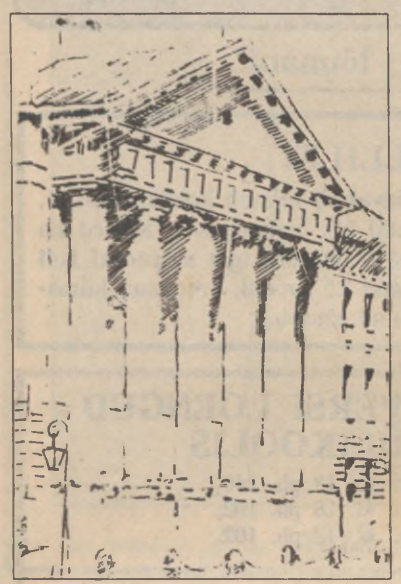
On alasid, milles tasub eksamineerida kõiki arstiüliõpilasi ja mille õpetamiseks samas ei tasu pidada ei professorit ega dotsenti. On mittespetsiifilisi alasid, mida tasub õpetada peaaegu kõigile (rohuteadlasele ja hambaarstile vabatahtlik), selleks tarbeks laenates professori või dotsendi mujalt. On alasid, mille puhul täiesti piisab, kui kaks viiendikku seda õpib ja Eesti arstkonna teoreetiline mõte ei käi ka siis veel liialt alla, kui ainult iga viies eksamile tuleb. Aga ometi peab seda ala õpetama doktor, kes ise on õpetataval alal loovalt tegev, st. selle ala professori või dotsendi koht on tarvilik.

VALDAR PARVE

PROBLEEM VÕI PSEUDOPROBLEEM

5. novembril TÜ nõukogus emeriitprofessorite valimisega seonduv on tekitanud rea probleeme, mille lahendamine ei kuulu kergete hulka. Allakirjutanule tundub, et kõnealuses küsimuses survegrupina tegutsenud TÜÜ edustuse ja EÜS-i liikmed ei olnud endale asja päris selgeks teinud. Sama võib öelda nõukogu koosolekut ette valmistanud TÜ valitsuse kohta. Seetõttu kuulis nõukogus küsimusi, millele ülikoolis keegi täpselt vastata ei oska, ning esitati argumente, mille väärtus on kaheldav.

Milline õigus on küsida, kuidas jäi üks kõnealustest (prof. Jüri Saarma) pärast Saksa piirikaitserügemendis (kõlas isegi sõna «gestaapo») teenimist karistamata ja elab, sel ajal kui paljud ta saatusekaaslased hukkusid Gulagis. Teise isiku kohta väideti (prof. Kadri Gross), et informatsioon, mida andsid arstiteaduskonna kaks endist õppejõudu, lubab kahelda ta aususes. Ehk piisab näidetest. Vaevalt suudab ülikool isegi prof. Juhan Tuldava endist elu avada. Ülikoolis on ta olnud väljapaistev germanist, viljakas teadlane. Muude andmete kontrollimine peaks kuuluma vaid juurdlusorganite ja kohtu kompetentsi.

EMERIITPROFESSORITE STAATUSE MÄÄRAMINE

kerkis ülikooli reformikomisjonis möödunud sügisel. Selle olulisem põhjus oli vajadus palgafondi 15%-liseks kokkuhoiuks (rektori käskkirja nr. 153, 15. sept. 92 täitmine). Viimasest lähtudes pöörati tähelepanu TÜ põhikirja 74. punktile, mis teatavasti sätestab ülikoolis kohustusliku pensioneerumisea — 65 aastat. See punkt võeti koos põhikirjaga vastu veel siis, kui ei olnud teada, et Eesti Vabariigi pensionifond kujuneb nii napiks. Emeriitprofessorite eristaatus tõotas olukorda leevendada.

24. aprillil 1992 kinnitas TÜ nõukogu õppejõudude ametikohtade lakoonilise loetelu. Selles on defineeritud: *«Emeriitprofessor. Ametist vanaduspuhkusele lastud professor.»*

27. märtsil 1992 oli kinnitatud emeriitprofessori statuut, mis sätestab: *«Professor emeritus'e tiitli annab TÜ nõukogu teaduskonna nõukogu soovitusel vanaduspensionile siirdunud professorile tunnustusena tehtud töö eest. Sellekohase otsuse teeb TÜ nõukogu salajasel hääletamisel.»*

Tuleb möönda, et viimane fraas on mõneti ebatavaline ja erineb mujal praktiseeritavast. See eritingimus tulenes peamiselt vajadusest maksta emeriitprofessoritele lisatasu *«mis koos pensioniga moodustab professori minimaalpalga.»* Praegu teame, et viimane punkt ei ole täidetav: **valitsuse määruse (12. oktoobrist 1993 nr. 310)** lisana formuleeritud statuut lubab reeglina maksta vaid 50% professori ametikohale vastavast keskmisest palgamäärast.

Ilmselt tuleb arvestada veel ühte asjaolu. Teaduskonnad esitasid oma ettepanekud emeriitprofessorite suhtes juba selle aasta **märtsis. TÜ valitsuse käesoleva aasta 9. märtsi otsuse** alusel kinnitas nõukogu **2. aprillil erakorralisteks professoriteks (seisuga 1. veebruar 1993) praktiliselt ülikoolis veel töötavad pensionieelised professorid, viies nad tööle 0,5 (0,25) koormusega, tähtajaga 31. august 1993, osa august 1994, s.t. õppeaasta lõpuni.** Sellega oli nimekirjas esitatud isikute akadeemiline staatus selleks hetkeks määratletud. Pärast seda lisandusid *emeritus*'e kandidaatide nimekirja üksnes need professorid, kes olid juba varem täielikult pensionile siirdunud või olid saanud 65-aastaseks hiljem.

Eeltoodu näitab, et küsimusteks, vastulauseteks ja arupidamisteks

OLI PIISAVALT AEGA.

Seetõttu on arusaamatu, miks pöördusid üliõpilasorganisatsioonid nõukogu poole vahetult eelmisel (EÜS) või üleeelmisel (TÜÜ edustus) päeval, tehes seda üsna suurt tähelepanu taotlevalt, ebaakadeemiliselt ultimatiivses toonis (TÜÜ edustus). Et kahtlustada kedagi «inimsuse ja eesti rahva vastu sooritatud kuritegudes» ja rääkida nõukogus «verest kätel» (prof. Juhan Tuldava suhtes), peaks olema teada rohkem fakte, kui neid 5. novembril esile toodi.

Nõukogus pakuti välja üksainus selgelt formuleeritud printsiip: mitte anda *professor emeritus*'e nimetust isikutele, kes õpetasid aineid, mida tänapäeval kuidagi ülikoolidistsipliinideks nimetada ei saa. Professor Helmut Piirimäe poolt filosoofiateaduskonna nõukogu nimel tehtud ettepanek leidis ka ülikooli nõukogu toetuse. Kahjuks pole teada, kuidas toimivad teised kõrgkoolid ja Teaduste Akadeemia oma «punaste ainete» spetsialistidega.

Nõukogu ettepanekul tegutseb komisjon, mis töötab välja ettepanekud

HEARING-KOMISJONI

tööks. Võib arvata, et selle komisjoni töö ei kujune lihtsaks. Võhikuna huvitaks allakirjutanut niisuguse **komisjoni juriidiline pädevus.** Millistel juriidilistel normidel see põhineb, millised on komisjoni volitused ja kuidas on lugu inimõigustega? Teadaolevalt rakendatakse niisuguseid komisjone USA Kongressis ja Senatis, kuid anglosaksi jurisprudentsi taust on üsna erinev — pretsedentide arvestamine, vandemeeste žürii suur osakaal kohtus jne. Peale selle ei tohiks unustada, et senati *hearing* on tavaline siis, kui uuritakse isikute tausta, keda nimetatakse pikaajalistele (eluaegsetele) ametikohtadele, näiteks ülemkohtu liikmeks. Usutavasti ei nõuta emeriitprofessori kandidaatidelt TÜ *hearing*-komisjonis oma süütuse tõestamist.

KOKKU VÕTTES LOODAN,

et emeriitprofessorite küsimus ei lõhesta meie niigi vaevu koospüsivat akadeemilist peret. Olen nõus prorektor Jaak Aaviksooga, et Saksamaal on Lääs tugevaks stabiliseerivaks jõuks. Meil niisugust ei ole. Peale selle, erinevalt Saksamaast on meil omariikluse ja rahvusliku identiteedi säilimise vaenlased riigis sees ja nad tegutsevad üsna avalikult. Ärgem siis soodustagem nende lõhestavat tegevust!

Ülikoolis on olulisemaid probleeme, mis vääriksid avalikkuse, sealhulgas akadeemiliste organisatsioonide tähelepanu. Sellega ei taheta väita, et kõnealune on pseudoprobleem, kuid ilmselt on see tugevasti üle võimendatud.

AIN-ELMAR KAASIK

145 AASTAT ÄÄNISJÄRVE KALJURAIENDITE AVASTAMISEST

1848. aasta mais siirdus toonane Peterburi TA Mineraloogiamuuseumi konservaator **Constantin Grewingk** (1819—1887) viis kuud kestnud geognostilisele uurimisreisile Peterburi, Aunuse ja Arhangelski kubermangu. Tema teekond kulges Äänisjärve läänekallast pidi Petroskoisse, kust reis jätkus ümber Äänisjärve põhjakalda Pudoži maakonda Bessov Nossi külla. Seal avastaski Tartu Ülikooli kasvandik ja hilisem professor tõenäoliselt kohalike elanike abiga Bessi ja Peri neemelt teadusele seni tundmatud petroglüüfid ehk kaljuraiendid.

C. Grewingki reisiaruande, kus mainiti ka kaljuraiendeid («piltkirjad Kuradininal, Bessi neemel») kandis järgmise aasta märtsis TA füüsika-matemaatika osakonna istungil ette akadeemik **Gregor Helmersen** (1803—1885). Reisikiri jäi aga mingil põhjusel avaldamata. Eraldi artikkel koos leiukohaskitsidega ilmus TA väljaandes alles 1855. aastal.

C. Grewingk tegi mõlemast leiukohast tuši või tindiga silmamõõdulise visandi. Kaljud olid mõneti samblike peidus, mistõttu petroglüüfe ja nende osi (näiteks säga pea) jäi nägemata. Täpsemate koopiate puudumisel avaldati neid siiski eri väljaannetes vähemalt Esimese maailmasõjani. Uurija visandas kahelt neemelt ühtekokku üle 80 raiendi.

C. Grewingk üritas Äänisjärve petroglüüfide sisu lahti mõtestada. Ta oletas, et Bessi ja Peri rühma raiendid erinevad nii otstarbe kui ka sisu poolest: esimesel juhul olevat tegu ohvriandide näitamisega, Peri kaljudele olevat aga jäädvustatud muistsete küttide jahikäigud.

Bessi neeme suurt, üle kahe meetri pikkust inimlaadset figuuri pidas C. Grewingk võimsaks jahija kalastusjumalaks. Seni on seda peetud küll idatuule jumaluseks, küll Tuonela emandaks; allakirjutanu arvates loodusliku kaljulõhe äärtele raiutud sünnitusasendis maa-ema. Jumalakujutist ümbritsevaid looma- ja linnufiguure pidas C. Grewingk ohvriandideks. Eriti tähelepanuväärseteks pidas uurija sümmeetriliselt paiknevaid saarmaid. Tõsi küll, hiljem osutus parempoolne hiigelkujutis sägaks. Õigesti osutas ta, et risti võisid «bessi» vasakule käele raiuda XIV—XVI sajandil paarikümne kilomeetri kaugusel asunud Muromi kloostri mungad.

C. Grewingk leidis sarnasusi Äänisjärve, Uurali ja Tomi jõe kaljukujutiste vahel. Ta tegi usutava järelduse, et need on loonud muistsed soomeugrilased. Äänisjärve omi seostas ta karjalastega, kes olevat need raiunud 300—1000 aasta eest. Tänapäeval dateeritakse Äänisjärve petroglüüfe kuni 6000 aasta vanusteks, s.o. nooremasse kiviaega kuuluvaiks. Need oli loonud tõeline veelinnurahvas, sest üle 40% raienditest kujutavad linde, eriti luiki.

Kaljutaide uurimine oli eelmise aastasaja keskpaiku alles lapsekingades. Seetõttu sisaldab C. Grewingki artikkel ka eksimusi. Kõigele vaatamata on tema avastus teadusele hindamatu väärtusega muinassoome-ugri hõimude taide ja usundi uurimisel.

* * *

Eesti keeles saadi C. Grewingki avastusest teavet 1899. aasta esimese eesti soost arheoloogi **Jaan Jungi** (1835—1900) vahendusel. Nimelt kirjutas ta raamatus «Muinasaja teadus Eestlaste maalt, I»: «Niisama kirjutab professor Grewingk, et tema Oonega järwe hommikupoolsel kaldal kalju peal ka elajate, lindude ja inimeste kujusid olla leidnud, aga need kujud ei ole sugugi üksipidi, waid seisawad üksteise wastu küll külili ja selili, püsti ja pikali, pead alaspidi ja jalad ülespidi, kuidas aga keegi on juhtunud. Need kujukirjad ei kuuluta muud, kui et keegi jahimees wõi kalapüüdja seal kohal head saaki on saanud. Oonega järweäärsed kujutused arwatakse wana kareelia rahwa omad olewat ja nõnda Bohusläni kujukirjadega sugulased.»

Seega seondub petroglüüfide avastamine Eesti ja Tartu Ülikooliga. 1982. aastast alates on need taas eestlaste huviorbiidis. Siis hakati toonase Üleliidulise Astronoomia ja Geodeesia Ühingu Eesti osakonna raames tegema Äänisjärvele retki igal aastal. Seal on kopeeritud kujutisi paberile, tehtud stereofotosid, mõõdistatud leiukohti, kogutud kohanimesid jne. 1986. aastal avastasid meie kaljujooniste töörühma liikmed **Pilvi Klaassen** (praegu **Ilves**) ja **Kadi Pajupuu** uusi kujutisi ühel põhjapoolsel neemikul (vt. TÜ toimetised, v. 876). Praeguseni on neid leitud üle 120. Ligi poolteise sajandi vältel on Äänisjärve idarannikult kirjeldatud ühtekokku tublisti üle 1000 petroglüüfi.

1988. aastal asutati Pärnumaal Kablis Muinastaide Selts (esimees **Väino Poikalainen).** Selle põhieesmärgiks sai soome-ugri muinastaide, sh. Äänisjärve kaljuraiendite uurimine. Seltsi liikmed on esinenud näituste või ettekannetega Moskvas, Helsingis, Oulus, Altas (Norra) ja mujal. Koostamisel on Äänisjärve petroglüüfide kataloog. Põhjalikumat infot seltsi tegemiste kohta võib leida «Tartu Tähetorni kalendrist 1991. aastaks».

Enn Ernits

V. Ravdonikase koopia Bessi neeme kaljukujutistest.

LÕUA-POOLIK

* * *

«On see tõsi, et te endale uut maja ehitate?»

«Tõsi, tõsi. Kas te olete kunagi kuulnud, et keegi endale vana maja ehitaks?»

* * *

Tanklasse sõidab õppesõiduauto. «Lülitage mootor välja,» kamandab tankija tõredalt.

«Juba lülitasin,» vastab juht. «See on ainult sõiduõpetaja, kes seal sees veel väriseb.»

* * *

Härra Meier palub Elsa kätt. «Kas teil midagi paremat pähe ei tulnud?» saab Elsa pahaseks.

«Tuli küll, aga tema ei taha mind.»

* * *

«Kelner! Millest see puljong on valmistatud! Mina küll ei usu, et selles vees on kunagi kana keedetud.»

«On küll mu härra, kuid kana oli väga noor. Selles puljongis keedeti mune...»

* * *

Üks noor daam jäi auto alla. Õnneks ei saanud ta viga. Kui ta minestusest ärkas, küsis politseinik: «Teie aadress, palun.»

«Peapostkontor, nõudmiseni.»

* * *

«Kallis, meid jälgitakse.»

«Rahu, need on sinu sukasilmad.»

* * *

«Mu nimi on Pikk.»

«Sellest pole midagi. Öelge sellest hoolimata. Mul aega on.»

* * *

Üle Kõlni toomkiriku esise väljaku ruttab poiss. Tal on kaenla all saiapäts, millest käigu pealt rosinaid välja urgitseb ja suhu pistab. Katoliku vaimulik, kes just kirikust väljus, märkab seda ja noomib: «Mu poeg, nii sa küll ei peaks tegema!»

Sammu aeglustamata vastab poiss: «Esiteks pole see kellegi teise asi. Teiseks käskis mu ema tuua poest just nimelt rosinateta saia. Ja kolmandaks olen ma hoopis luterlane.»

* * *

Katseloomade puuri lastakse uus valge hiir. «Kuidas siin ka on?» küsib ta vanalt olijalt.

«Pole vigagi. Mul on juba õnnestunud see valge kitliga mees välja dresseerida. Alati, kui ma kangikesele vajutan, annab ta mulle kohe toidupala.»

* * *

«Kui sa tahad meile ööbima jääda, pead ise voodi tegema.»

«Suurepärane.»

«Võta siis saag ja haamer.»

* * *

Kaks keskealist daami vestlevad omavahel: «Minu mees on jälle merel. Ta on kodus ainult ühe kuu aastas.»

«Oi, mina küll niimoodi vastu ei peaks.»

«Pole midagi, üks kuu läheb kiiresti.»

* * *

Vanglas. «Teie olete ometi viisakast perekonnast! Teid tõi siia vist halb seltskond?»

«Seda küll, kaks politseinikku.»

* * *

«Kuidas su mehe tervis on?»

«Tänan küsimast, pole viga. Arst soovitas tal tegelda mingi harrastusega värskes õhus. Nüüd mängib tema pokkeriseltskond rõdul.»

* * *

Arst on naisega õhtusel jalutuskäigul. Vastu tuleb sädelev blondiin, kes arstile lehvitab.»

«Kes see naine oli?» küsib naine kahtlustavalt.

«Me oleme kohtunud tööasjus.»

«Kumma töös oli küsimus?»

* * *

«Oi heldus, äkki ma suren!» hädaldas naine, kellele professor oli õelnud, et tuleb operatsioon teha.

Arst haaras skalpelli ja hüüatas: «Pagana moor, kas sa arvad, et ma laipu kardan?»

* * *

Ooperiteatris käib proov. Armastusstseeni ajal käratab kannatuse kaotanud režissöör ühele näitlejale. «Kuulge, Vestmann! Teie mäng on ebaloomulik. Kas te kunagi pole elus sellises situatsioonis naisterahvaga kokku puutunud?!»

«Muidugi olen,» pomiseb Vestmann, «ainult mulle pole pähegi tulnud sealjuures aariaid laulma hakata...»

VALDO JAHILO naljakogust

Tartu Üllkooli Rektorile

TÜ Puhta Matemaatika
Instituudi dotsendi
Heino Türnpu

esildis.

Suvevaheajal on mõnede TÜ õppehoonete paljude auditooriumide tahvlid (näiteks Vanemuise 46 aud. 138, Tähe 4 aud. 014; 015; 234) kaetud mingi värvitaolise ollusega, mistõttu tahvlile kirjutatud tekst on raskesti jälgitav nii üliõpilastele kui ka õppetööd tegevale õppejõule.

Kuna sellega on otseselt kahjustatud üliõpilaste huvid, olen ma sunnitud teatama järgmist:

kui 22. novembriks ei ole tahvlid eelpoolmainitud auditooriumides korrastatud, alustan ma sellest päevast alates hoiatusstreiki 15 minuti jooksul iga loengu algul kuni nende auditooriumide tahvlite korrastamiseni.

Informeerin ka avalikkust.

11.11.1993

= SPORDIKESKUS TEATAB =

= KORVPALL =

Eeloleval nädalavahetusel peetakse Ujula tänava spordihoones Eesti üliõpilaste meistrivõistlused korvpallis.

Meistriliigas kohtuvad laupäeval (alates kella 12-st) Tallinna Pedagoogikaülikool ja Tartu Ülikool (naised ja mehed). TÜ meeskond mängib Tallinna Tehnikaülikooli esindusega pühapäeval kell 14.

Harrastajate liiga kolm naiskonda mängivad omavahel reedel alates kella 15-st. Laupäevaks jäävad Tallinna ja Tartu edukamate meeskondade omavahelised kohtumised.

= VÕRKPALL =

Tartu Ülikooli meeskond alustab Eesti meistrivõistluste II liiga mängudega reedel kell 17 Ujula tänava spordihoones.

TÜ naiskond (meistriliigas) mängib reedel kell 20 ja laupäeval kell 14 EPMÜ võimlas.

= KADRIJOOKS =

Kolmapäeval, 24. novembril kell 18.30 algab Ujula tänava kergejõustikumaneežis spordiõhtu, kus on kavas KADRIJOOKS, KADRIVEDU ja KADRIHÜPPAMINE. Igal alal on võistkonnas 5 naist ja 5 meest. Võistkondade komplekteerimine on vaba, kehakultuuritudengid proffide klassis. Auhinnad. Hinnatakse ka parimaid kadrikostüüme. Võitjatele priipääsmed 30. novembri õhtuks TÜ klubisse.

info • info • info • info

Teateid ootame teisipäeva lõunani!

DOKTORIVÄITEKIRJAD

Jüri LINNUS kaitseb ajaloo doktorinõukogus 15. detsembril kl. 12.15 (nõukogu saalis) doktoriväitekirja «Maakäsitöölised Eestis 16. sajandist kuni 19. sajandi alguseni. Oponeerivad L. Dumpe (Riia) ja H. Palli (Tallinn).

Tööga saab tutvuda TÜ raamatukogus.

* * *

Kolmapäeval, **8. detsembril kl. 15** toimub nõukogu saalis keskkonnafüüsika instituudi lektori **Piia POSTI** väitekirja «Kahest kiirguslikult efektiivsest pilvisuse parameetrist» kaitsmine. Oponendid: Ü. Mullamaa (Tartu), H. Arst (Tallinn), F. H. Berger (Berliin).

Taotletav kraad on filosoofiadoktor (Ph. D.) geofüüsikas.

Magistritööd

Kolmapäeval, 1. detsembril kl. 14 toimub Jakobi 5, ruumis 302 **Inga NEISSAARE** magistritöö «Rütmivõimlemise kasutamine kehalise tubliduse (fitnessi) tõhustamiseks naistel» kaitsmine sporditeaduste alal.

Retsensendid: dotsent, biol. kand. Reet Linkberg, dotsent, ped. kand. Jaan Loko.

VALIKKURSUS TERVISLIKUST TOITUMISEST

Järgmine valikloeng tervislikust toitumisest (lektor prof. **Selma Teesalu**) toimub kolmapäeval, **1. detsembril** kl. 17 füsioloogia instituudis Näituse 2 ruumis 114 (mitte 24. novembril, nagu varem teatatud).

HEI, TUDENG!

Euroopa Nädal Pariisis!

7.—11. veebruarini toimub Pariisis *Ecole Centrale Paris'* organiseerimisel Euroopa Nädal, mille tänavuseks teemaks on «Eurooplased — Euroopa uus inspiratsioon». Osalema oodatakse tuntud poliitikuid, ärimehi, kunstnikke ja umbes 350 tudengit kogu maailmast. Kavas on erinevad *workshop*'id, spordiüritused, linnaekskursioonid jne. Vajalik hea prantsuse keele oskus.

Lisainfot küsi üliõpilaskonnast.

BALLILE!

Rahvusülikooli aastapäevaball toimub kolmapäeval, 1. detsembril algusega kell 7:00 p.l. Vanemuises. Kutsed on saadaval TÜ Üliõpilaskonna Valitsuses igal tööpäeval kell 11—15. Hind on soodne, vaid 25 krooni, ent tasub kiirustada, sest 20. novembrist hind tõuseb.

FANNY DE SIVERSI LOENGUD TARTU ÜLIKOOLIS

23. novembril kl. 18 ph. 140,
24. novembril kl. 18 ph. 102,
25. novembril kl. 18 ph. 102.

Fenomen «Mood»

— Mood ajastu peegeldusena
— Prantsuse *haute-couture* «kõrg-õmblus» käesoleval sajandil:
— Chanel,
— Schiaparelli,
— Jacques Fath,
— Yves Saint-Laurent,
— Sonia Rykiel.
— Elegantsuse mõiste.

Elegantsus argielus: nn. BCBG.

Moest kirjandusteemana: La Bruyère, Barthos.

NB! Loengud eesti keeles!
Oodatud kõik huvilised!

Teade Hillarile!

15. novembril tuli üliõpilaskonda tundmatule Hillarile adresseeritud faks **Keio ülikooli rahvusvaheliste suhete instituudist (Jaapan).** Kui Hillar sellest huvitatud on, võiks ta üliõpilaskonnast läbi astuda. Asjaga tundub kiire olevat.

* * *

LP. MAGISTRANDID!

Inglise keele eksamit on võimalik sooritada 4. detsembril kl. 10 keeltemaja ruumis 214, saksa keele eksamit 13. detsembril kl. 9 ruumis 217.

Soovijail palume eelnevalt registreerida km. ruumis 313.

Raamatud erialaga seotud eksamipunkti vastamiseks palume tuua samasse kohta, vastavalt 29. novembriks (inglise keel) ja 7. detsembriks (saksa keel).

Ühtlasi teatame, et magistrieksamit võõrkeeltes on võimalik sooritada ka jaanuaris ja aprillis.

Täpsemalt «UT»-s.

Keelekeskus

Looduskaitse ringi
UURIMISRETK SETUMAALE

19.—21. novembrini Mustoja mõhnastiku ja Vene sõjaväe polügoni uurimine, maastike nautimine, loengud Setust.

KAS SETU RAHVUSPARK?

Külade uurimise katse.

Ööbimine Saatse koolimajas. Kaasa magamiskott, lusikas, kruus, pass (kui on), toit, sõber, pill!

Väljasõit reedel, 19. novembril kl. 9.30 rongiga Oravale. Tagasi pühapäeval kl. 18 rongiga või Tartu-Saatse bussiga kl. 18. 25.

Info: tel. 62 532, 28 180.

Oodatud kõik huvilised!

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2714. Tiraaž 1500.

35 180

Raamatukogu

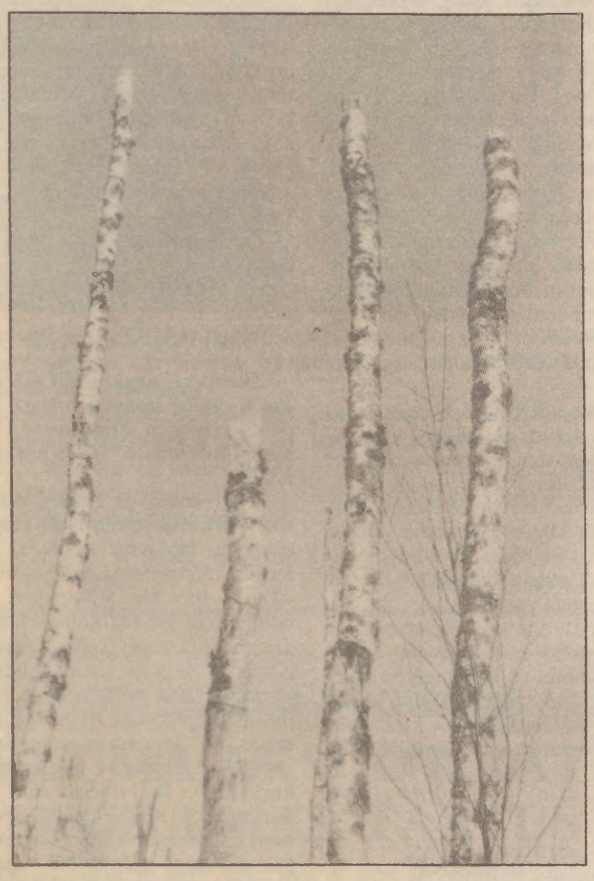
NR. 35 (1733)
REEDE,
26. NOVEMBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

NB!

SÜGISPÄEVADEST PRESSIGRUPI PILGU LÄBI

2. lk.

TALV

TARTU ÜLIKOOLI 74. AASTAPÄEVA AKTUS

Rahvusülikooli aastapäevaaktus algab 1. detsembril kell 14 aulas.

● **Akadeemiline loeng prof. JÜRI TAMMELT teemal «Tasakaal looduses ja ühiskonnas».**

● **Doktoridiplomite kätteandmine.**

Aktusel laulab TÜ kultuurikeskuse kammerkoor Inta Mikksaare juhatusel.

Kl. 19 algab
«Vanemuises» ball.

TULEB

EDUSTUSE KOOSOLEKULT

17. novembril toimus järjekordne TÜÜ edustuse koosolek. Lühidalt räägitust.

● **TÜÜ valitsuse kultuurisekretär andis ülevaate ettevalmistustest Tartu Ülikooli aastapäevaballiks.** Tema tõdemuse järgi on praegusel hetkel kõik ettevalmistused sujunud ladusalt ja et hetkemuljete järgi toimub ball ilma sekelduste ja ootamatusteta. Tundub, et sellisele veendumusele jõudsid ka kohalolnud ja aktiivselt küsimusi esitanud edustuse liikmed.

● **Edustuse koosolekul viibis TÜ klubi direktor Heino Variku.** Kohati vastastikku üsnagi ägedaks läinud küsimuste-vastuste risttules räägiti peamiselt klubi juriidilisest staatusest ja rahaasjadest. Kahjuks ei olnud enamik edustuse liikmetest huvitatud konstruktiivsest kriitikast, s.t. kuidas praegu raskes olukorras olev klubi saaks oma tegevust parandada.

● **Edustus valis kolm omapoolset esindajat TÜÜ sümboolikakonkursi žürii liikmeteks. Nendeks said Elo Allik, Ly Leedu ja Mart Rummo.**

● **Edustus kuulas ära revisjonitoimkonna aruande, mis puudutas TÜÜ edustuse ja valitsuse tööd ajavahemikul 1992. aasta sügisest 1993. aasta sügiseni.** Tõdeti, et vaatamata üksikutele puudustele ja mõõdalaskmistele saadi oma tööga hästi hakkama. Kiitust vääris eelmise TÜÜ valitsuse finantssekretär Toomas Vapper ja mõningat laitust valitsuse esimees Indrek Ostrat.

● **Muude ettetulevate asjade hulgas esines pikema sõnavõtuga TÜÜ valitsuse pressisekretär Indrek Ostrat, kelle kriitika puudutas edustuse suhtelist passiivsust ja pühendumist pseudo probleemidele.** Sõnavõtt vallandas pikema mõttevahetuse, mille käigus räägiti edustuse ja valitsuse suhetest ja võimalustest probleemidega tegelda.

Järgmine edustuse koosolek toimub detsembris.

TÜÜ pressiteenistus

ALATI

FIRENZES ARUTATAKSE KÕRGKOOLIDE JUHTIMIST

Rektori ajutine kt. prorektor Jaak Aaviksoo sõitis eelmisel nädalal Itaaliasse, kus Euroopa Rektorite Nõukogu korraldas kõrgkoolide juhtimise alase seminari. Eestist kuulub sellesse kõrgkoolide ühendusse ainukesena Tartu Ülikool.

TÄNA ÜLIKOOLI NÕUKOGUS

Tänasel TÜ nõukogu koosolekul arutatakse:

● **TÜ välissuhtlust**

* välisüliõpilased ülikoolis sügissemestril,

* Balti õpingute keskus,

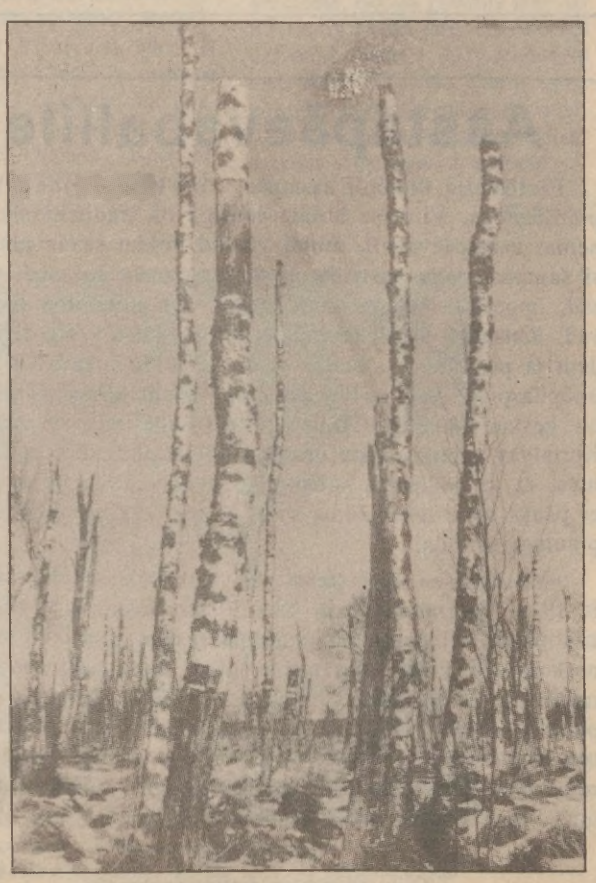
* väliskoostöölepingud,

* välisgrandid,

* õppestipendiumid ja välissuhtlemist puudutav dokumentatsioon);

● **TÜ nõukogu kodukorda jm.**

EINAR TIITSU fotod

OOTAMATULT.

1. DETSEMBRIL SAAVAD AKTUSEL DOKTORIDIPLOMI

järgmised 1993. aastal Tartu Ülikoolis doktoritöö kaitsnud teadlased

1. JÜRI MAJAK «Telgsümmeetriliste plastsete plaatide ja koorikute optimiseerimine Misese tingimuse korral», kaitses 7. jaanuaril 1993, omistati matemaatikadoktori kraad.

2. HELE SIIMON «A^2B^6 ühendite aatomikihtepitaksia molekulaarkimpudest. Modelleerimine kineetiliste võrrandite põhjal», 13. jaanuar, filosoofiadoktor (füüsik).

3. TÕNU REINOT «Polaritonluminestsentsi kineetika, energia levi ja relaksatsioon antratseenis», 13. jaanuar, filosoofiadoktor (füüsik).

4. KAAREL ORVIKU «Eesti mererandade ehitus ja arengutendentsid», 19. jaanuar, geoloogiadoktor.

5. ANATOLI MOLODKOV «Molluskite skelettaine EPR-analüüs hilis-kainosoikumi kronostratigraafilistes uuringutes», 19. jaanuar, geoloogiadoktor.

6. MARIKA MIKELSAAR «Seedetrakti mikrobiaalse ökosüsteemi hindamine tervetel ja haiguse korral», 27. jaanuar, meditsiinidoktor.

7. ÜLO TAMM «Perekond Populus Eestis: liikide varieeruvus, bioloogia ja introduktsioon», 25. veebruar, filosoofiadoktor (bioloog).

8. JAANUS REMME «Uurimused E. coli ribosoomi peptidüültransferassest tsentrist», 25. veebruar, filosoofiadoktor (molekulaarbioloog).

9. PEETER TENJES «Regulaarsete galaktikate mudelid», 1. märts, astronoomiadoktor.

10. KARL KARLEP «Abikooli emakeelcõpetuse sisu ja metoodika põhjendus», 4. märts, pedagoogikadoktor.

11. TOOMAS RÕÕM «Paramagnetilised H^{2-} ja F^+ tsentrid CaO kristallides: spektrid, relaksatsioon ja rekombinatsioonluminestsentsis», 10. märts, filosoofiadoktor (füüsik).

12. ANTS AASMA «Maatriksmenetluste summeeruvusväljade ja absoluutse summeeruvuse väljade maatriksteisendused», 25. märts, matemaatikadoktor.

13. HELE EVERAUS «Immunoloogilis-hormonaalsed seosed kroonilise lümfoidse leukeemia ja müelomatoosi korral», 31. märts, meditsiinidoktor.

14. URMAS PETERSON «Eestimaa metsakoosluste heleduskoefitsientide dünaamika», 26. aprill, filosoofiadoktor (geograaf).

15. ÜLO SUURSAAR «Soome lahe avaosa ja Eesti rannikumere vee kvaliteedi analüüs», 26. aprill, filosoofiadoktor (geograaf).

16. ÜLO LANGEL «Galanin ja Galanini antagonistid», 10. mai, filosoofiadoktor (biokeemik).

17. RUTH MIKELSAAR «Haiguste põhjused geneetiliselt konsulteeritud lastel ja vastsündinute sõeluuring», 26. mai, meditsiinidoktor.

18. AGU TAMM «Soole mikrofloora metaboolsest aktiivsusest: kliinilised aspektid», 26. mai, meditsiinidoktor.

19. HELLE HEIN «Telgsümmeetriliste tükati konstantse paksusega plastsete plaatide ja koorikute optimiseerimine», 26. mai, matemaatikadoktor.

20. ARVO KÄÄRD «Automaatse **on-line** tüüpi dünaamilise kiudoptilise läbivoolu penitsilliini fluorestsents-biosensori väljatöötamine bensüülpenitsilliini biotehnoloogilise hüdrolüüsi kontrolliks», 16. september, filosoofiadoktor (biotehnoloog).

21. LILIAN JÄRVEKÜLG «Kartuliviiruste antigeenne analüüs ja immunotestid», 16. september, filosoofiadoktor (molekulaarbioloog).

22. TOOMAS TAMM «Solvendiefektide kvantkeemiline modelleerimine», 8. oktoober, keemiadoktor.

Käesoleva aasta detsembris kaitstakse veel viis doktoritööd.

VEERA ANT,
TÜ teadussekretär

Aastapäevaballile!

Eestikeelse ülikooli aastapäeva on läbi aegade tähistatud pidustustega. Viimase kolme aastaga on traditsiooniks kujunemas aastapäevaball, millel võivad kokku saada ning klaasi šampuse taga vestelda nii tudengkonna liikmed, vilistlased, õppejõud kui ka kõik teised, kes ülikoolist lugu peavad. Kutsutud külaliste hulgas on ka Eesti Vabariigi president ja peaminister. Seega ei ole TÜ aastapäevaball pelgalt üliõpilaspidu, vaid sellel on palju laiem tähendus ning see on keskne sündmus kogu ülikoolilinna talvises seltsielus. Korraldav toimkond on omalt poolt teinud kõik endast sõltuva, et ka kõhnema rahakotiga akadeemilise pere liikmed ei peaks ukse taha jääma ning et nad saaksid ühes meiega pidutuju nautida.

«Vanemuise» suure maja uksed on külalistele avatud kella 19-st. Programm algab kell 20 tervituskõne ja sümboolikakonkursi tulemuste väljakuulutamisega. Kontserdisaalis on nõrkemiseni võimalik tantsida ning seda katkestavad vaid traditsioonilised kõned. Teatrisaalis tuleb esitusele operetipõimik. Lisaks võib näha mitmesuguseid tantsijaid ning kuulata vokaalesitusi. Kogu balli ajal on avatud kohvikud ja suupistelauakesed. Ball lõpeb üllatusega, milleks on... Kes tuleb, saab osa. Oodatud on kõik!

Timo Kikas,
TÜÜ valitsuse kultuurisekretär

SÜGIS- PÄEVADEST SAID TALVE- PÄEVAD

ARVAMUSI

● **JANEK (19).** Pidu terve nädal! Ei, ega iga õhtu käia jõudnud, rahakotile mõjub, aga lahe oli küll.

● **KRISTI (22).** «OTTO» teater meeldis. Tahaks väga, et keegi neist etendustest ka kirjutaks. Mulle tundub, et väiksemad trupid ja üldse nn. mitteprofessionaalid suudavad praegu rohkem pakkuda kui suured teatrid. Eksperimenteerivad. Ja uued näod on.

● **SVEN.** Ei ole kusagil käinud. Tähtis projekt pooleli, pean selle kähku ära lõpetama. Aga eks neid päevi ikka vaja ole ka, kui neil käiakse.

● **KADI (20).** Ma pole ajaloomuuseumis varem käinudki. Milline kummaline paik, kui emotsionaalselt siin kõik mõjub! Ja Kärt Tomingas!

UT

KUI ALLAKIRJUTANU KOLMAPÄEVA ÕHTUL ÜLIKOOLI KLUBI JUURDE JÕUDIS,

oli **pidu ansambliga «VENNASKOND»** juba alanud. See muidugi ei tähenda, et ma oleksin saanud rahulikult uksest siseneda ja pärast garderoobis käiku saali minna. Kui see viimane poleks ehk erilisi takistusi valmistanud, siis välisuksest sissesaamiseks tuli küll tublisti vaeva näha. Umbes sajapealine rahvahulk oli klubi sissepääsu lootusetult ummistanud. Raskused aga selleks ongi, et neid ületada. Niisiis tuli veidi füüsilist jõudu kasutada (palun mind mitte valesti mõista!) ja olingi sees.

Mõni minut uue olukorraga tutvumiseks ja ära kasutades kahe loo vahelist pausi, murdsin läbi inimmassi lava ette. Siis ta algas. Mitte kontsert, aga järgmine lugu. «Ma armastan Ameerikat» kostis kui ühendkoorilt. Ühelt poolt **Tõnu Trubetsky** laval ja teiselt poolt vaimustunud publik tema ees. Efekt oli igatahes võimas. Samamoodi oli ka iga järgneva looga. Rahvamass lava ees kargles nagu kuivale sattunud latikas. Mõned eriti agarad tännid ronisid suisa lavale ja hüppasid sealt alla. Inimeste sekka muidugi. See aga ei paistnud kumbagi poolt sugugi häirivat.

Nii see pidu seal siis käis. Üksteise järel kõlasid laulud «Vennaskonna» erinevatelt albumitelt. Vahepeal tehti mõni kümneminutiline paus (kõigele vaatamata ei ole vennaskondlased ju üliinimesed, publikust rääkimata) ja möll jätkus veel suurema hooga. Kontserdi lõppemise ajal näitas kell kaugelt üle südaöö.

INDREK KALD

REPORTAAŽ

17. novembril leidis «Tudengisügise» raames aset sensatsiooniline sündmus, hetke menuansambli, aga üldiselt juba pikka aega üsna sõltumatult eksisteerinud pundi **«Vennaskond»** kontsert. Otsustasin siiski muusikat nautima minna ja olin uhke oma ettenägelikkuse üle — nimelt olin varem piletilaadalt pääsme omandanud, mis garanteeris mulle kindla sissepääsu, kui välja arvata, et umbes 30 minutit tuli kannatada ligimeste küünarnukke oma maos, hingeõhku oma kuklas ja kandu oma varvastel. Sissepääsemisrõõm korvas kõik need kannatused.

Läbi rahvamurru pääsesin lõpuks sündmuspaigalegi ja võisin lustlikult nentida, et kui saali jõudsin, oli «Vennaskonna» kontsert juba alanud. Alguses üritasin neutraalset kaifimispaika leida, aga see osutus absoluutselt võimatuks, sest kohe kisti mind üldisesse pulbitsevasse massi, millele ei suutnud muidugi vastu panna. Üsna pea tuli mõnest riietusesemest loobuda nende suure märgumisastme tõttu. Ja möll läks edasi.

Lühidalt ja lakooniliselt võiks öelda, et Truba näitas ennast oma tuntud headuses. Meeldis, et punt ei apelleerinud üldse hetkel raadiojaamade kuumaks kõetud «Insener Garini hüperboloidile», vaid esitas rohkem oma vanu või massides vähem populaarseid lugusid. Kui ainult tehnika ka täiuslik oleks olnud.

Kontserdi lõpuks oli rahvas nii hulluks aetud, et mõned hakkajamad tugevama soo esindajad ronisid ekstaasis otse lavale, kust kohusetruud turvamehed nad üsna varsti ka lahkelt allapoole juhatasid. Oli tore näha publiku joobumusastet pigem muusikast kui alkohoolsetest jookidest.

Ainult üks asi jäi arusaamatuks: miks diskofännid, kes «imeansamblit» kah oma silmaga kaema tulid (et ajast mitte maha jääda), «Vennaskonda» nii kangesti tantsumuusika bändina näha tahtsid.

EPP HUNT

«SITIMAAN»

Kolmapäeval, samal ajal kui ülikooli klubis hullutas rahvast «Vennaskond», mängis Narva maantee kohvikus **«Sitimaan»**.

«Oleme rõõmus biitansambel Pärnust,» ütles «Sitimaani» laulja **Siimon Prii**. Siimon kõneles veel, et «Sitimaani» liikmed armastavad hästi süüa, vihmase ilmaga teed juua, sõpru ja oma muusikat. Neile ei meeldi rumalad inimesed, ei meeldi olla haige, intervjuusid anda ja oma muusikat millegi kindlaga piiritleda, sest maailm on nende arvates hõlmamatu.

«Sitimaani» kontserdi ajal kaifiti kõikjal muusikat, konsumeeriti alkohoolseid jooke ja õhus hõljus nikotiin. Saalis keksis puusi hööritades ringi tüdrukuid, kes bändipoiste poole aeg-ajalt armunuid pilke saatsid. Üle poole publikust moodustas alternatiivne noorus (kõhn, sassis juuksed, kilav pilk, mustad riided) ning kolmi eriti alternatiivset noormeest etendasid laudade vahel suisa akrobaatilisi etüüde.

Pärast kontserdi lõppu võis tõdeda, et «Sitimaani» muusika avaldab tervistavat mõju. «Sitimaan» on koos mänginud juba kolm aastat ning jääb üle vaid oodata, millal saab «Sitimaan» niisama kuulsaks bändiks kui «Vennaskond». (Mina siis enam «Sitimaani» kassette ei osta ja kontserdile ka ei lähe. Kuulan ainult «Sitimaani» 1992. aasta kassetti ja ohkan nostalgiliselt.)

KÜLLI-RIIN TIGASSON

«UNTSAKAD»

Kontsert **ansamblilt «Untsakad»**, mille liikmed ennast folkpunkloristideks tituleerivad, jättis mulle kustumatu mälestuse kogu eluks.

Neli meest (2 kitarri, viiul ja lõõtspill) lõid jalaga takti ning lasid aga lauluviisil kõlada. Nad laulsid rõõmsate nägudega, kuidas «Tardo liin sai lõbumaja» ning kuidas nad ise mainitud asutusest said haiguse, mis kalliks maksma läheb ja lõpuks veel hauda ka viib. Siis rüüpas kahupäine lõõtspillimängija klaasist keelekastet ja teatas, et järgmisena mängib ansambel «Untsakad» ühe iseäranis kurva loo. Neli meest lõid jälle jalaga takti ning laulsid kavalalt muiates mingist viiendast mehest, kes ära suri. «Untsakad» mängisid veel paar polkat, sinna vahele loo kellegi armuvaludest, ning lava ette hakkas kogunema inimesi, kes energiliselt jalga keerutasid.

Tantsiv kontingent mõjus staažika rahvatantsutrupina. Eriti väsimatult vihtus tantsu paar, mis koosnes põlvini kampsunis ja triibuseelikus neiust ja noormehest, kel oli üll ülikonnapükstesse topitud villane kampsun. Kontserdil oli üldse üpris palju seeliku- ja prillikandjaid, sinna sekka ka mõni noruspäine alternatiivne noor.

Suitsetati vähe. Saba baarileti ees oli lühem kui eelmistel päevadel («BDO» ajal oli pikim).

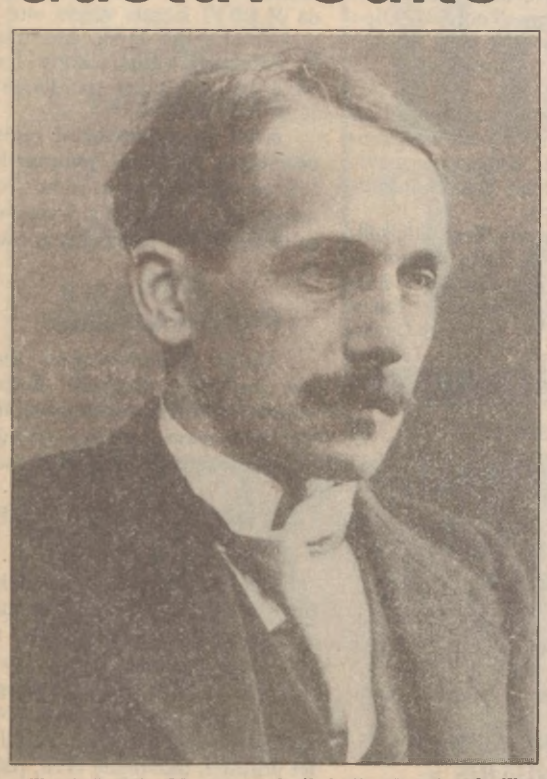
Lõpuks tundsin mina, et ei kannata enam, kui tõsistest ja kurbadest asjadest nii rõõmsa näoga lauldakse, ning hiilisin kontserdisaalist välja. Tänaval vaatasin ringi, ega ometi mõni tuttav näe, missuguselt kontserdilt ma tulen.

KÜLLI-RIIN TIGASSON

EINAR TIITSU foto

Gustav Suits 110

Gustav Suits 1923. või 1924. aastal. Foto Kirjandusmuuseumi käsikirjade osakonnast

Teisipäeval, 30. novembril kell 18 toimub Tartu Kirjanike Majas (Õpetaja 12) Gustav Suitsu 110. sünniaastapäevale pühendatud mälestusõhtu.

Professor **Harald Peep** räägib Gustav Suitsust kirjandusteadlasena, Kirjandusmuuseumi direktor **Rutt Hinrikus** annab ülevaate uutest Suitsu elu ja loomingut puudutavatest arhiivimaterjalidest. Ettekandmisele tulevad katkendid Gustav Suitsu ja Hugo Raudsepa ajakirjanduslikust poleemikast.

Kõik huvilised on oodatud.

Eesti Kirjanduse Selts

SÜGISPÄEVAD ● SÜGISPÄEVAD

KUUMA EKSOOTIKAT JÄÄKÜLMAS TARTUS

«Oli arvamus, et need kaks asja ei sobi absoluutselt omavahel kokku, aga nad olid nii erinevad, et kuskilt otsast hakkasid sobima,» ütles pärast **india tantsu trupi «AMRITA» ja Tartu ansambli «IN BOILER»** esinemist üks idamaise peo korraldajaid **KAI VALTNA.** Eks tal oli omajagu õigust ka. Nagu ütles «In Boileri» laulja **ANDRUS «IN BOIL» ROOTSMÄE,** on nende ansamblil ja tantsutrupil «Amrita» ainus ühine joon see, et esinedes asuvad nad Indiast ühekaugusel. Sellest hoolimata oli neid Narva mnt. «tudengikohvikusse fännidele» vaatama-kuulama tulnud umbes sadakond inimest.

* * *

Pidu pidi algama kell üheksa, kuid nagu üliõpilasringkondades tavaks saanud, ei alustatud nüüdki ilma hilinemiseta. Aega kulus rohkem kui kaks akadeemilist veerandit, kuid eks seda annab seletada ju kahe esinejaga. Et rahvas ootamisest ära ei tüdineks, tegeles «In Boiler» *sound check*'i ehk heliprooviga, mis aga kontrastiks edasi ei kasvanud, sest «helitehnik pani jope selga ja läks tinutama. Kuhu, seda ei tea,» seletas publikule In Boil. Siiski kõik laabus ja «idamaine» pidu võis alata.

Esimesena astus rahvale esinema india tantsu trupp «Amrita» Tallinnast, kes üllatas paljusid. Igatahes pakkusid nad oodatud «rahvatantsu» asemel hoopis midagi ebatavalisemat. Külmas ja lumises Tartus tundusid india tantsud eriti eksootilised. Hiljem tüdrukutega juttu ajades selgus, et tantsud on originaallooming ja pärinevad Indiast. Peagi oma kümnendat aastapäeva tähistav «Amrita» on nime saanud India legendi järgi ning see tähendab surematuse jooki.

Et tantsijad vahepeal puhkust saaksid, esines vahelduseks «In Boiler», kes suutis oma «tinutava» helitehniku üles leida. Enne laulma hakkamist soovis ANDRUS ROOTSMÄE kõigile palju õnne esimese lume puhul. Esitusele tulid kõik «In Boileri» tuntumad palad, alustades muidugi Q-Raadio edetabeli loorbereid lõikava lauluga «Patune mõte». Rahvas elas esinemisele vaimustunult kaasa, nii et kontserdi lõpp hakkas meenutama juba '92. aasta «Rock Summerit», kus Bob Geldofi mitu korda tagasi plaksutati. Publiku pingutused kandsidki vilja, mõningate «Amrita» fännide kurvastuseks kestis «In Boileri» esinemine kauem kui ette nähtud. Siiski võis «Amrita» õige pea alustada programmi teise poolega.

Miski ei kesta igavesti ja otsa sai ka «Idamaine pidu». «Amrita» tänas publikut indiapäraselt ja soovis neile kõike head. Kuna ka baari hakati sulgema, siis seadis publik end liikuma.

* * *

Küsisime paarilt inimeselt õhtu kohta oma arvamust. Saime erinevaid vastuseid, mis kõik olid positiivsed.

* Mulle meeldis. Võib-olla oleks tahtnud rohkem teada midagi tausta kohta. Minu teada on Indias igal tantsul oma legend. Neiud tantsisid eestlaste kohta väga professionaalselt.

* Ansambel oleks võinud mängida veelgi pikemalt. «In Boiler» on lihtsalt üks fantast punt!

* Esmakordselt elus nägin midagi nii jalustrabavat. «Amrita» võlus mind omanäolisusega.

Kui uurisime Kai Valtnalt põhjust, miks kutsus ta idamaisele peole esinema just «Amrita», vastas ta nii: «Mulle nad lihtsalt meeldivad kohutavalt ja mulle meeldib rahvast šokeerida. Ma arvan, et «Amrita» tegigi seda.»

KRISTEL VAINO
TARMO RIISENBERG

ÜHE PERE KAKS VÄITEKIRJA

Oktoober oli Halliki ja Jaanus Harrole väitekirjade kuu. Filosoofiateaduskonna ajakirjanduskateedri õppejõud Halliki Harro kaitses Tartu Ülikoolis magistritööd ja arstiteaduskonna füsioloogia instituudi neurobioloogia vanemteadur Jaanus Harro Uppsala Ülikoolis doktoriväitekirja.

AJAKIRJANDUSE ÜHISKONDLIK REGULATSIOON

Halliki Harro on võtnud käsitluse alla **ajakirjanduse ühiskondliku regulatsiooni Eesti Vabariigis aastail 1918—1940 ja 1990—1993.** Teema on aktuaalne ning selle kohta pole eesti keeles õieti midagi trükitud. 1991. aastal andis Eesti Ajakirjanike Liit koostöös ajakirjanduskateedriga välja **Erik Bagerstami** raamatu **«Pressivabadus demokraatlikus ühiskonnas».** Neist probleemidest on seni aimu saadud ka kateedri külalislektoritelt ning teistelt välismaistelt kolleegidelt.

\+ + +

Halliki Harro kirjutab sissejuhatuses: «Eesti ajakirjanduse ajalooalastes kirjutistes on enamasti kas kirjeldatud või analüüsitud mingit lühemat perioodi ajakirjandusvabaduse aspektist või kirjeldatud ajakirjandusvabadust puudutavaid üldisi tendentse ja fakte...»

Magistritöö koosneb kolmest osast. Sissejuhatavas peatükis antakse ülevaade ajakirjanduse vabaduse ja piirangutega seotud probleemidest ning valdkondadest euroopaliku kultuuri kogemustele toetudes. Teises peatükis käsitletakse ajakirjanduse ühiskondlikku regulatsiooni aastail 1918—1940 ja kolmandas aastail 1990—1993, seega ajakirjandusvabaduse praktikast. Hea ülevaate saab magistritööga tutvuja ajakirjandust puudutavatest seadustest ja määrustest. Lisas on ära toodud 1923. ja 1938. aasta trükiseadused, Inglise pressikaebuste komisjoni «Code of Practice» ja leping Avaliku Sõna Nõukogu kohta (1993).

Halliki Harro kirjutab oma töö kokkuvõttes, et praegu on Eesti ajakirjanduses suund läänelikule demokratiseerimisele. Sellega kaasneb lääneriikide ajakirjandusideoloogia ja kogemuste import. Mõne Lääne riigi kogemust otse üle võtta ja Eesti ühiskonda istutada on võimatu ja ohtlik. Eesti ühiskonnal on olemas pikk ajakirjanduse ajalugu, mille järjepidevust ehk praegused põlvkonnad ei tunnetagi, aga mis võib olla kaasajale informatiivne selles mõttes, et peegeldades Eesti ühiskonna suhet ajakirjanduse erinevates olukordades, annab see teavet nende piiride ja kirjutamata reeglite kohta, mis rahvuskultuuris eksisteerivad. Võrreldes näiteks kaasaja ajakirjanduse probleeme 20-ndatel ja 30-ndate aastate alguses ilmnenud probleemidega selgub üllatavalt palju sarnast: väga kiire, forsseeritud areng Lääne-Euroopa ja Ameerika eeskujude poole ja kiirest kasvamisest põhjustunud probleemid (žanrikriis, allikakriitilisus, informatsioonile juurdepääsu küsimused, süvenemisaja puudumine kiiresti muutuvas ühiskonnas jne.), terav ajakirjaniku kutseoskuste küsimus, ettevaatamatusest ja / või teadmatusest põhjustatud kaotatud kohtuprotsessid.

Autori arvates on ajakirjandusvabaduse puhul kõige suuremaks saavutuseks see, et erinevalt teistest Balti riikidest ei võetud taasiseseisvumise algusest peale vastu halba, autoritaarset või tegelikkuses mittetoimivat ajakirjandusseadust. Seadustega reguleerimist vajavad valdkonnad selguvad vähehaaval. **Ajakirjandusvabaduse küsimuse sõnastab ta järgmiste probleemidena:**

1. Professionaalsuse küsimus (eeskätt eetiliselt ja seaduslikult korrektne informatsioonikorje ja materjalide avaldamine). Ta peab vajalikuks vastutava toimetaja rolli uuel kujul teadvustamist, et vältida vigu, mida materjaliga otseselt tegelev ajakirjanik ei pruugi märgata. «Mõned aastad kestnud karistamatuse tunne ja konkurents uudisteturul on vähendanud paljude ajakirjanike ja toimetuste faktitäpsust ja vastutustunnet üksikisikuid või organisatsioone puudutava kriitika avaldamisel.»

2. Informatsioonivabadus. On vaja seadusi, mis reguleeriksid juurdepääsu parlamendi-, valitsuse-, kohtu- ja äridokumentidele. See looks ajakirjandusele võimaluse täita sotsiaalse kontrolli funktsiooni, aga lubaks ajakirjandust ka vastutusele võtta selle eest, mis põhjendatult (seaduslikult) ei kuulu avalikustamisele.

3. Üksikisik peaks enam teadma oma õigustest massimeediumide suhtes ja võimalustest end kaitsta nende eest.

4. Avalikkus peab saama enam teadlikuks oma õigustest olla informeeritud ja ajakirjanduse kohustustest ühiskonna toimimiseks vajalikku teavet levitada. Eestis puudub ka näiteks väljaanne või programm, kus ilmuks korrapäraselt ajakirjanduskriitika rubriik. Ajakirjanduskriitika on juhuslik, sageli tasakaalustamata ja ebaprofessionaalne (enamasti tasandil: mina arvan...).

5. Loodav seadusandlus peab arvestama massikommunikatsiooni institutsiooni funktsioone ja seisundit ühiskonnas.

6. On vaja ringhäälingut reguleerivat seadusandlust.

\+ + +

Halliki Harro magistritööd hindas kaitsmiskomisjon kõrgelt. Prof. Peeter Vihalemm ütles, et see on Tartu Ülikoolis esimene ajakirjandusalane magistritöö üldse. Prof. Marju Lauristin leidis, et töö on tähtis kolmest aspektist: teema aktuaalsus, eriteadlaste puudumine nii ülikoolis kui Eestis, magistritöö edasiarendamine doktoritööks. Halliki Harro jätkabki oma uurimust praegu Norras NATO stipendiumi abil.

DOKTORIKS UPPSALAS

● **Jaanus, kuidas tekkisid Sinu kontaktid Uppsalaga?**

Uppsala Ülikooli läksin 1991. aasta jaanuaris sel ajal Kuopios stažeeriva dots. Lembit Rägo soovitusega, kes saavutas, et Tartust sedagi stažeerima kutsuti. Olin just siin kandidaadikraadi kaitsnud ja mul ei olnud veel mingit kindlat plaani, mida seal kokku lepitud poole aasta sees tegema hakkan. Tahtsin lihtsalt õppida. Professor Lars Oreland oli mu varasemate töödega tutvunud ning arvas, et võiksin sama teemat jätkata. Rootsi Instituudilt sain algul pool aastat stipendiumi. Kuna töö läks hästi huvitavaks, sai sealolekut Uppsala stipendiumiga poole aasta võrra pikendatud, nii et olin Uppsalas terve 1991. aasta. Hiljem olen seal töötanud kuu või kahe kaupa, ikka Rootsi Instituudi ja Uppsala Ülikooli toel. Viimane laevareis oli kaheteistkümnes.

Doktoritöö tegemist mul plaanis ei olnud, seda enam, et Eestis diskuteeriti selle üle, mida mingi teaduskraad üldse tähendab. Olen selle kohta oma mõtteid avaldanud «Postimehes» ja «Loomingus».

Doktoritöö materjal kogunes iseenesest ja kui mulle seda võimalust pakuti, mõtlesin tegelikult tükk aega, sest nõudeid doktorandile on Rootsis päris palju. Õnneks mind aidati. Arvestati ka varem tehtud teaduslikku tööd, nii et mul oli suhteliselt kergem kui puhta lehena minejatel.

● **Kas Rootsi bürokraatia? Ehk räägiksid sellest lähemalt?**

Rootsi bürokraatiast räägitakse küll hirmsaid asju, kuid näiteks akadeemilistes ringkondades on küllaltki suur õigus midagi professoritel ütelda. Üldse on nn. võtmeisikutel suur sõnaõigus. Inimene, kes on professoriks saanud, on läbi teinud väga tiheda konkurentsi, ja enamasti ka väga haritud inimene.

● **Räägime Sinu tööst endast ka. Selle pealkiri on «Studies on the Brain Cholecystokinin Receptors and Behaviour».**

Lihtsamalt kokku võttes võiks öelda, et umbes 15—16 aastat tagasi hakkas närviülekande kohta käibiv kontseptsioon vähehaaval muutuma. Nobeli preemia laureaat Sir Henry Dale'i järgi kasutab iga närvirakk teistele närvirakkudele teabe edasiandmiseks ühte ja sama keemilist ainet. 70-ndate lõpus leiti, et ühes närvirakus võib siiski ka teisi virgatsaineid tekkida.

(Järg 4. lk.)

1980-ndate keskpaigast pärit fotol on ülikoolilehe pressiklubi kevadsemestrit lõpetamas. Paremalt esimene ajakirjandusüliõpilane Halliki Harro, tema kõrval arstiteaduskonna tudeng Jaanus Harro, kes oli oma üliõpilasaastail ka teaduskonna pressisekretär.

ÜHE PERE KAKS VÄITEKIRJA

(Algus 3. lk.)

Nüüd on läbi uuritud palju närvirakke ja polegi leitud sellist, milles oleks kindlasti ainult üks ülekandeaine. Miks ühest ei jätku? Varem tuntud närviülekandeained e. virgatsained, mille olemuse selgitamiseks on ka Tartus olulisi katseid tehtud, olid tavaliselt väikese molekulmassiga ained, need lisaülekandeained on aga tunduvalt suurema molekulmassiga. Nende nn. neuropeptiidide uurimisega tegeldakse praegu palju ja minu töö on ka üks väike fragment sellest. Niisuguse topeltülekande mehhanismi mõte on ühelt poolt see, et erinevate virgatsainete kombinatsioonid pakuvad neuronitele suurema keemilise spetsialiseerumise võimalust. Teiselt poolt, neuropeptiidid vabanevad närviaktiivsuse ebatavalise intensiivsuse puhul eritingimustes. Nii vähemalt väidab käibiv Tomas Hökfelti, Jan Lundbergi jt. hüpotees.

● **Aga konkreetsemalt?**

Üks konkreetne neuropeptiid, mida uurisin, ongi koletsüstokiniin. See on üks levinumaid ajupeptiide, mille olemuse selgitas Viktor Mutt, kes on ka TÜ audoktor. Uurisin selle koostoimivust mitmete teiste klassikaliste virgatsainete süsteemidega. Tartus uuris Eero Vasar selle peptiidi mitmeid talitluslikke aspekte 80-ndate keskpaigast peale. Tema laboris olime teinud mõned huvitavad tööd, kuidas koletsüstokiniin võiks olla seotud negatiivsete emotsioonide tekkimisega. Nüüd laiendasin probleemiseadet, et lõpuks sügavamale jõuda.

● **Sinu töö on ilmunud Uppsala Ülikooli seeriaväljaandes «Acta Universitatis Upsaliensis». Juhendaja oli Uppsala Ülikooli Meditsiinilise Farmakoloogia Instituudi prof. Lars Oreland. Kuidas toimus kaitsmine?**

Oponente on Rootsis üksainus, minul Karolinska Instituudi prof. Tomas Hökfelt. Veel hiljaaegu oli kolm oponenti, kuid kuna oponeerimine on väga prestiižikas tegevus, siis tavaliselt tegi esimene oponent puhta töö, nii et ülejäänutel ei jäänud midagi teha. Kujunes juba traditsiooniks, et kolmas oponent pidi nalja tegema hakkama.

Oponent esitab algul probleemide lühitutvustuse, pärib, kas respondent on sellega nõus ning seejärel asub tööd analüüsima.

Et oponeerida, peab olema dotsendi kutse ja tavaliselt ongi oponentideks värsked dotsendid, noored vihased mehed, kes peavad ennast akadeemilises olelusvõitluses näitama. Et Hökfelt nõustus oponeerima, oli kohalik suursündmus. Kaitsmiskomisjoni määrab arstiteaduskond ning iga kaitsmise puhul on uus komisjon, sest kõik liikmed peavad erialaspetsialistid olema.

VARJE SOOTAK

SPORDIKESKUS TEATAB

= KORVPALLIS NELJAST KOLM =

Nädalavahetusel lõppesid Eesti üliõpilaste korvpallimeistrivõistlused finaalmängudega Ujula tänava spordihoones. Krooni tulekul katkenud võistlussari taastati TÜ eestvedamisel nüüd koguni kahe võistlusklassiga — harrastajate liiga ja võistlejate liiga ehk meistriliiga. Igasse harrastajate liiga võistkonda võis kuuluda ainult üks Eesti Korvpalliliidu meistrivõistlustel meistrisarjas või I liigas mängiv sportlane.

Üliõpilaste meistri nimele mängisid ainult kaks naiskonda ja kolm meeskonda. Naiskondade finaal oli oma nimetust väärt — **TÜ alistas teisel lisaajal Tallinna Pedagoogikaülikooli 88:85.** Naiskonnas mängisid: **Doris Aljaste, Sille Kõiv, Kairis Leinus, Jaanika Pertelson, Maiely Pihus, Maila Raidmaa, Urve Sinisaar, Anu Säärits ja Anu Vattsar.**

Meeskondadest oli TTÜ Tallinnas kaotanud pedagoogikaüliõpilastele ja meistritiitel otsustati TÜ ja TPÜ meeskonna vahel. Selge võidu said **tartlased, tulemus 102:68.** Meistermeeskonnas mängisid **Jan Andre, Valmo Kriisa, Ott Krikmann, Jürgen Kukk, Priit Paama, Neeme Pastik, Priit Teniste, Juhan Voolaid.** Olgu märgitud, et enamik neist mängib korvpalliliidu võistlustel hoopiski teiste klubide eest.

Harrastajate liigas osalesid ka väiksemate ja nooremate kõrgkoolide esindused. Kaheksale meeskonnale korraldati kaks eelturniiri.

Lõppjärjestus: 1. Eesti Riigikaitse Akadeemia, 2. Tartu Ülikool, 3. Eesti Merehariduse Keskus, 4. Eesti Põllumajandusülikool, 5. Tallinna Majanduskool, 6. Tartu Õpetajate Seminar, 7. Tallinna Pedagoogikaülikool, 8. Tallinna Kunstiülikool.

Harrastusnaiskonnad olid kõik pärit Tartust: 1. Tartu Ülikool, 2. Tartu Õpetajate Seminar, 3. Tartu Meditsiinikool.

Tartu Ülikool saavutas neljast võimalikust kolm esikohta, mis näitab nende juhendaja **Arne Laose** sihipärast ja tulemuslikku tööd. Kui lisame hiljuti töötajate võistlustel meie meeskonna esikoha, siis võime väita, et ülikoolide korvpallikeskus on tänavu Tartu Ülikoolis.

= UJUMA KA JAANUARIS =

Praegu käib ujumishuviliste registreerimine detsembriks. Tuletame meelde, et ujuda saab Vanemuise tänavas T, K, N ja 5. keskkoolis T, K. Arstiteaduskonna V ja VI kursus võtsid ette ja maksid korraga kinni ühe tunni 5. keskkoolis. Ujumiskorra hind on 4 kr., mis tuleb spordikeskusesse ette maksta.

Kuni 15. detsembrini registreeritakse soovijaid jaanuariks. Siis on võimalik ujuda ainult kolmapäeviti 5. keskkoolis. Vanemuise tänava ujulat jaanuariks ei üürita.

= TÖÖTAJAD VÕIMLATESSE =

Alates jõuluvaheajast kuni uue semestri alguseni jäävad võimlates vabaks mõned tunnid. Töötajate grupid võiksid pöörduda info saamiseks spordikeskusesse.

= PALLIMÄNGIJATELE UUS TUNNIPLAAN =

Kevadsemestriks koostatakse ülikooli spordibaasidele uus tunniplaan. Pallimängurühmadel tuleks oma taotlused esitada spordikeskusele **enne jõuluvaheaega.**

Tundide jagamisel arvestatakse rühma aktiivsust üleülikoolilistel üritustel, osavõtjate arvu, päästmete vormistamist jms.

info • info • info • info

Teateid ootame teisipäeva lõunani!

LÕUA-POOLIK

Uus patsient siseneb palatisse: «Tere, vennad!»
«Mis kuradi vennad?»
«Noh, aga meil on ju ühine õde.»

* * *

Vanaisa 75. sünnipäeval soovitas arstist pojapoeg: «Nüüd oleks sul küll targem viin, tubakas ja naised maha jätta.»
Taat vaatas talle tükk aega otsa ja küsis: «Kui palju ma sinu arvates kauem elan, kui ma need maha jätan?»
«Ei või lubada, et elad kauem, aga aeg tundub pikem.»

* * *

Petka ja Tšapajev istuvad ning joovad viina. Nende juurde tuleb Furmenov: «Poisid, ma olen neljas, ah?»
«Ei, sa oled viies,» vaidlevad teised vastu. «Neli tükki me juba ajasime minema.»

* * *

«Üksinda on ikka raske elada. Tuled töölt koju — tühjus. Kellelgi pole head sõna öelda.»
«Võta naine. Juba ammu oleks aeg.»
«Olen juba kolm korda proovinud. Ei aita.»

* * *

«Isa, kas ma võin täna kinno minna?»
«Ei või. Üleeile süstiti sind rõugete vastu, eile tõmmati hammas välja, aga täna soovid sa juba kinno minna. Kas ei saa liiga palju lõbustusi ühe nädala kohta?»

VALDO JAHILO naljakogust

AVASTATUD!

MIDAGI ISAMAALIKKU

Põllukraavi vulin,
lõokeste tiri-liri;
lisaks Martin Lipu mulin,
muistne eesti vöökiri.

GUSTAV SUITS «Väike luuleraamat»
Tallinn 1964, lk. 65

\+ + +

Oleme loonud identiteedi teatud inimeste ümber lootuses, et need inimesed suudavad asju lahendada, kuid üksinda ei suuda nad midagi. Nad on hoopiski muutunud ühiskondlikeks süljetopsideks (avasta- ja allakriipsutus). Neid sõimatakse ja nende üle irvitatakse, ehkki nad ei ole sageli milleski süüdi.

Intervjuust Jaanus Raidaliga 22. novembri «Postimehest»

AVASTAJA

DOKTORIVÄITEKIRJA KAITSMINE

20. detsembril kell 12 toimub TÜ nõukogu saalis geoloogia doktorinõukogu avalik koosolek, kus tuleb kaitsmisele **Jaan Luti** väitekiri «Eesti selfi hilis- ja pärastjääaegsed setted» geoloogiadoktori (PhD) kraadi taotlemiseks. Dissertatsiooniga saab tutvuda TÜ raamatukogus.

MAGISTRITÖÖ KAITSMINE

8. detsembril kl. 12 toimub TÜ nõukogu saalis usuteaduskonna magistrandi **Jaanus Noormäe** magistritöö «Askees evangeelses eetikas» kaitsmine. Retsensendid: prof. dr. E. Brinkschmidt ja prof. dr. h. c. E. Salumaa. Tööga saab tutvuda TÜ raamatukogus.

EESTI AKADEEMILINE NAISTE ÜHING

Laupäeval, 4. detsembril kell 12 algab raamatukogu konverentsisaalis Eesti Akadeemilise Naiste Ühingu aastakoosolek.

Kavas:

* **Lilian Issako** «Kombed, tavad ja etikett»;

* aastaaruanne.

TULE VERD ANDMA!

Ära jäta aitamata abivajajaid! Kui oled terve, tule loovuta verd esmaspäeval, 29. novembril ülikooli raamatukogus kl. 13—17 ruumis 202.

Pärast kosutus raamatukogu kohvikus (15-kroonise talongi eest).

ÜÜRILE ANDA

kaks mööbliga tuba eramus Kitzbergi 8 (Tähe—Pargi nurgal). Sobiv tudengipaarile.

Ants

Jätkuvad Fanny de Siversi loengud

30. nov., 1. dets., 2. dets. kell 18 ph. 102;
7., 8., 9. dets. kell 18 ph. 102
— Mood kirjanduses. «Mürgine proosa».
— Ülikooli lemmikud:— Proust
— Céline
— Filmist lugejani:— Germinal (Zola)
— Cyrano de Bergerac (Rostand)
— Les liaisons dangereuses
— Ajavaimu destruktiivsuse märke:
— Genet
— Markii de Sade
14., 15., 16. dets. kell 18 ph. 102
— Muusika Prantsusmaal.
— Chansonniers. Ameerika muusika taandumine.
— Fenomen Halliday.
— «Tagasitulejad»: Piaf, Trenet, etc.
— Kunst — skulptuur, arhitektuur. Üldise joone puudumine.

EAAS
EESTI AKADEEMILINE AJAKIRJANDUSE SELTS
TARTU ÜLIKOOL

OMANDISUHTED AJAKIRJANDUSES

Eesti Akadeemiline Ajakirjanduse Selts korraldab **pühapäeval, 28. novembril kl. 12—16** ajakirjanduskateedris (ph. ruumis 235) arutluskoosoleku «OMANDISUHTED AJAKIRJANDUSES».

● Omaniku, väljaandja ja toimetuse vahekord.
● Riik kui omanik. Kes on riigi esindaja?
● Mida õieti omab ajalehe, ajakirja, raadio- või telekanali omanik? Mida sellest omandist saab osta ja müüa? Kuidas seda teha?

Kõik asjahuvilised on oodatud!

ÜLIKOOLILEHE 45. SÜNNIPÄEVA PIDU

novembris veel ei peeta (ajaleht hakkas nime all «Tartu Riiklik Ülikool» ilmuma 22. novembril 1948). Toimetus kogub jõudu ja kavatseb selle koos vanade ja uute lehesõpradega maha pidada uue semestri algul.

UT

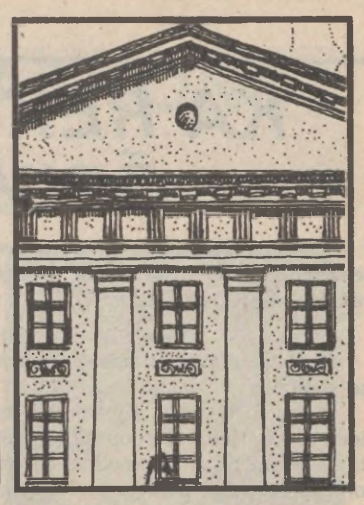
Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2790. Tiraaž 1500.

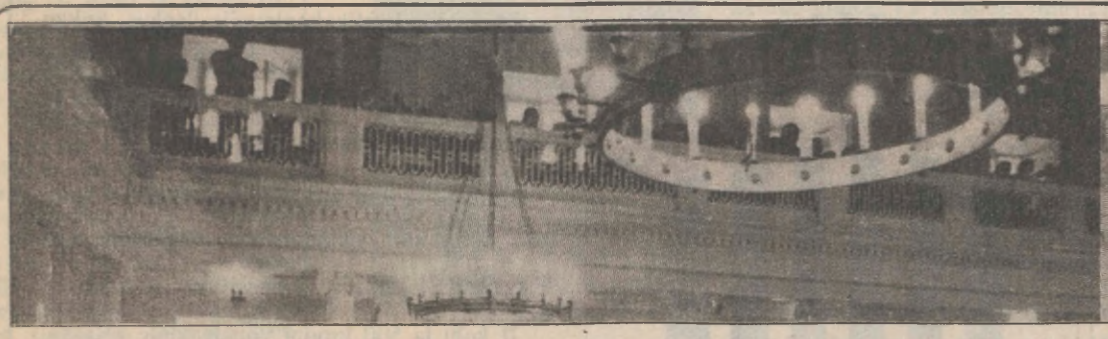
35 180

Tartu Ülikooli Raamatukogu

NR. 36 (1734)
REEDE,
3. DETSEMBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

RAHVUSÜLIKOOL SAI 74

Alma mater'i sünnipäeva tuletas kolmapäeval pidevalt meelde sini-must-valge lipp peahoone katusel. Kell kaks päeval võisid kõik aulas **aktusest** osa saada. Seda avades ütles rektori ajutine kt. prof. **Jaak Aaviksoo,** et raske on üle hinnata seda, mida andis emakeelne ja eestimeelne rahvusülikool esimesel iseseisvusperioodil. Siis kujundati see akadeemilis-rahvuslik selgroog, mis aitas Eesti maad ja rahvast läbi okupatsiooniaastate, aitas vaatamata survele säilitada emakeelset kõrgharidust. Ta peatus pikemalt emakeelel, mineviku harutamisel, selle seosel tulevikuga ja Vabadussõjal. Prorektor kuulutas oma esinemise lõpul välja **rahvusülikooli 75. aastapäeva fondi moodustamise.**

Akadeemilise loengu «Tasakaal looduses ja ühiskonnas» pidas füüsika-keemiateaduskonna dekaan prof **Jüri Tamm**. Loengu tekst järgneb tuleva nädala lehes, kust saab lähemalt lugeda ka prof. J. Aaviksoo esinemisest.

Teadussekretär **Veera Ant ja prof. Jaak Aaviksoo** andsid kätte doktoridiplomid neile, kes kaitsesid oma väitekirja TÜ-s sel aastal (nimed avaldati eelmises ajalehenumbris). 1992. aastal kaitsnutest oli diplom veel kätte saamata Elvi Tavastil.

Pidulikku meeleolu aitas aktusel luua **kultuurikeskuse kammerkoor** Inta Mikksaare juhatusel.

Pärast aktust kohtus prorektorite ja üliõpilaskonna esindajatega peaminister **Mart Laar.**

Ülikooli sünnipäeva lõpetas ball «Vanemuises», millest samuti pikemalt järgmises UT-s.

Tasakaal looduses ja ühiskonnas

JÜRI TAMM

On saanud heaks traditsiooniks, et aastapäevaaktustel vaadatakse tagasi läbikäidud teele, analüüsitakse saavutusi, võrreldakse olevikku minevikuga, püütakse piiluda tulevikku. Seetõttu võib tänase loengu teema tunduda mõnevõrra tavatuna. Me elame kiiresti muutuvas maailmas. Meie ühiskond on teel ühest süsteemist, mida kutsuti sotsialistlikuks, teise, mida nimetame turumajanduslikuks. Niisugusel perioodil on väga raske rääkida tasakaalust. Kuid mulle tundub, et tuleks rääkida ja üsna valju häälega. Just kiire muutuse ajajärgul on eriti oluline säilitada ühiskonnas mingigi tasakaal, et süsteem järske pöördeid tehes oma valitud rajalt välja ei paiskuks. Tasakaal nii looduses kui ühiskonnas on väga keeruline ja mitmekihiline nähtus, mis vajaks väga põhjalikku uurimist. Tänase loengu eesmärk on vaid tähelepanu juhtimine probleemile kui niisugusele.

Tasakaalu teadusliku käsitluse juured on füüsikas, keemia vaatleb mõnevõrra keerukamaid tasakaale, tasakaal bioloogilistes süsteemides on veelgi keerulisem. Tasakaaluteooria rakendamist inimühiskonnas on kritiseerinud mõned dialektilise materialismi tulised pooldajad. Sellest võiks teha järelduse, et see teooria ei olegi nii halb ja sobib mõnegi nähtuse seletamiseks. Tasakaal ei tähenda sugugi seda, et süsteemis ei toimu mingeid protsesse. Tasakaal ei ole paigalseis, vaid vastandlike protsesside koosmõju tulemus. Näiteks kõieveo puhul näiliselt seisab küll kõis paigal, kuid ometi teevad mõlemad meeskonnad seejuures kõvasti tööd.

Tasakaal võib olla püsiv ja ebapüsiv. Püsiva tasakaalu korral viivad väikesed välismõjustused süsteemi ajutiselt küll tasakaalust välja, kuid nende lõppemisel tasakaaluolek taastub. Püsiva tasakaalu näiteks võiks olla mänguasi jonnipunn: kuidas me teda ka ei kallutaks, ikka tõuseb ta tagasi vertikaalsesse olekusse, sest see on tema tasakaaluolek. Ebapüsiva tasakaalu näiteks sobib seesama kõievedu: kui ühele meeskonnale lisandub veel üks mees, rikutakse tasakaal täielikult.

Väga sageli räägime tasakaalust looduses ja inimtegevusest kui seda tasakaalu rikkuvast faktorist. Loodus on väga suur ja keeruline süsteem. Seni kuni inimesi oli suhteliselt vähe ja nende käsutuses olevad tehnilised vahendid olid tagasihoidliku võimsusega, suutis loodus püsida tasakaalus. Käesoleval sajandil on inimene saanud oma käsutusse väga võimsad vahendid, mis võivad kogu looduse tasakaalust välja viia. Looduse tasakaalust väljaviimine mingil väikesel territooriumil on veelgi kergem. Et kindlaks teha, kas süsteem on tasakaalus, tuleb teostada vastavaid uuringuid. Väline vaatlus võib osutuda mittepiisavaks. Mõnikord jääb mulje, et süsteem on tasakaalus — mingeid väliseid muutusi ei ole märgata, tegelikult aga toimuvad süsteemis ühesuunalised protsessid, mis mõne aja möödudes võivad tekitada juba pöördumatuid muutusi. Tasakaalu jälgimine looduses — seire — on võimalik, kui rakendada nüüdisaegseid tundlikke füüsikalisi, keemilisi ja bioloogilisi analüüsimeetodeid. Sel teel on võimalik avastada ümbritsevas keskkonnas toimuvaid muutusi juba algstaadiumis. Ka meie ülikooli füüsikud, keemikud ja bioloogid on andnud märkimisväärse panuse nüüdisaegsetele meetoditele rajanevate mööteseadmete väljatöötamisel.

Eesti edasise arengu seisukohalt on väga oluline, kuidas me oskame hinnata tasakaalu rikkumise tagajärgi, kas me tahame ja suudame vältida tasakaalu rikkumist. Sõjajärgsel perioodil oli Eesti areng seotud eelkõige tööstuse laienemisega, kusjuures keskkonnakaitsele pöörati suhteliselt vähe tähelepanu. Tulemuseks on märkimisväärsed muutused looduslikus tasakaalus. Selles mõttes on isegi hea, et viimasel perioodil on meie tööstustoodang vähenenud umbes kaks korda — loodusele langeb väiksem koormus. Me nagu oleksime astunud sammu ajas tagasi ja meil on võimalik valida keskkonnasõbralikum arengutee. Me alustasime turumajandusliku ühiskonna ehitamist. Meie eeskujuks on arenenud kapitalistlikud maad, kus toimib reguleeritud turumajandus. Eestis seevastu näib vohavat «metsik» turumajandus. See on äärmiselt ohtlik.

(Järgneb)

Tartu Ülikool läbi kolme okupatsiooni

10. detsembril kell 10 toimub ülikooli ajaloomuuseumi rõdusaalis XI ülikooli ajaloo alane konverents teemal «Tartu Ülikool läbi kolme okupatsiooni 1940—1991 II». Eelneval konverentsil tehti algust uurimustega, mis püüdsid mingilgi määral tõsta katet okupatsiooniaastatelt.

Punaarmee sissetungiga 17. juunil 1940 algas esimene Nõukogude okupatsioon, 1941. aasta suvi tõi kaasa natsliku Saksamaa okupatsioonirežiimi. Kui Teise maailmasõja lõpp tõi enamikule maailma rahvastest pääsemise, siis Nõukogude armee sissetung 1944. aasta sügisel pani aluse teisele Nõukogude okupatsioonile, mille mõju ulatub tänasessegi. Käesoleva konverentsiga jätkavad muuseum, tema teadusnõukogu ja ettekandjad keeruliste ja raskete aastate uurimist, kuulajate ja lugejate ette toomist. On selge, et kahe konverentsiga ei saa anda täit ülevaadet toimunust, kuid algus on siiski tehtud.

● **Plenaaristungi** ettekanded käsitlevad sündmusi Tartu Ülikoolis pärast EK(b)P Keskkomitee 1950. aasta märtsipleenumit (prof. **Lembit Raid**). Prof. **Eduard Väärt** ettekanne käsitleb humanitaarõppejõudude ja üliõpilaste vastu suunatud ideoloogilisi rünnakuid ajalehtedes «Postimees» ja «TRÜ» aastatel 1945—1955. Rahvusliku õppe- ja teaduskaadri hävitamise katsetest arstiteaduskonnas aastatel 1940—1952 kõneleb **H. Merila-Lattik.**

* * *

Pärast plenaaristungit jätkub konverentsi töö kahes sektsioonis.

● **Humanitaar- ja reaalteaduste ajaloo sektsioon alustab tööd muuseumi rõdusaalis kell 12.**

Avaettekande peab prof. **Jüri Ant** teemal «Ühest vastupanugrupist kahes okupatsioonis». Prof. **Karl Siilivask** tutvustab oma nägemust poliitilisest võitlusest Tartu Riiklikus Ülikoolis aastail 1950—1970. **Milvi Hirvlaane** ettekanne käsitleb võitlust ülikooli ajaloo lühendamise ümber 1952. aastal. Tartu Ülikooli välissuunitlusega akadeemilistest ühendustest ja nende sulgemisest 1940—1941 räägib **Sirje Tamul.**

Järgnevad ettekanded prof. **V. Krinaliit** «Kui majandusteadust õpetati ainult Tallinnas», prof. **A. Siimonilt** «Kaubandusõpetuse ajaloost Tartu Ülikoolis», prof. **P. Alvrelt** «Professor Andrus Saareste — mitmekülgne eesti keele uurija». **L. Kriis** tutvustab ülikooli ajaloo muuseumi kogusid.

● **Reaal- ja loodusteaduste ajaloo sektsioonis on viis ettekannet.**

Dots. **E. Tamme** kõneleb matemaatika õpetamisest Tartu Ülikoolis aastail 1940—1944. Loodusuurijate Seltsi tegevusest aastatel 1940—1946 peab ettekande **L. Kongo**. Prof. **V. Past** esitab uurimuse prof. Gustav Partsist, tema tegevusest väljaspool kodumaad. Tartu Ülikooli metsateadlastest paguluses ja nende osast metsateaduses räägivad **T. Meikar** ja **M. Margus.**

● **Meditsiiniajaloo sektsioon alustab kell 13 muuseumi lektooriumis.**

Avaettekanne on dots. **M. Otterilt,** kes kõneleb rohuteadlase A. Siimu elust ja teadustööst. Professorite **A. Panovi** ja **L. Schotteri** ettekanded käsitlevad Tartu Ülikooli nägemise tervishoiu laboratooriumi aastatel 1975—1991 ja ülikooli silmakliiniku juhataja J. Suurküla tegevust. Farmaatsiaosakonnast stalinismi aastatel 1944—1953 teeb ülevaate dots. **A. Raal**. Ettekanded hambaarstiteaduse osakonnast ja tema õppeplaanidest aastatel 1940—1992 peavad dots. **A. Kõdar** ning prof. **M. Lõvi-Kalnin.** Dots. **E. Mäepalu** ettekandes tuleb juttu kehakultuuriteaduskonna õppejõududest ja teadustööst aastail 1944—1952. **A. Sepp** meenutab üliõpilaste võitlust sõjalise õpetuse vastu Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Ootame kõiki, keda ei jäta ükskõikseks meie ülikooli minevik, olevik ja tulevik!

MARE VIIRALT

KA REKTORID ÕPIVAD

Euroopa Rektorite Konverents korraldas Firenze Ülikoolis seminari, millel osales meie ülikoolist rektori ajutine kt. prorektor JAAK AAVIKSOO.

\+ + +

● **Nagu ajakirjandusest eelnevalt teada, oli see juhtimisalane seminar.**

Euroopa Rektorite Konverents on kõige esinduslikum kõrgkoolide organisatsioon Euroopas (kõrgkoolid on esindatud rektorite kaudu). See oli rektorite koolitusseminar just kõige värskematele rektoritele. Rektorid pole ju professionaalsed bürokraadid, neidki vaja õpetada. Seoses meie rektori prof. Peeter Tulviste haigusega tuli mul sellest osa võtta. Euroopa Rektorite Konverentsi kuulub umbes 600 liiget, seminarile oli kutsutud veerandsada kogu Euroopast.

● **Missugustel teemadel rektoreid õpetati?**

Teemad käsitlesid näiteks **juhi rolli ülikoolis ja ülikooli missiooni,** nende suhteid. Üks küsimuste ring puudutas **ülikoolide internatsionaliseerimist**: kui palju võiks olla välisüliõpilasi, kuidas korraldada nende vahetust jne. Seda oli väga kasulik kuulata, meiegi tegeleme sellega aina rohkem. Selgus, et nii meie ettekujutused kui tegevus on läinud samas suunas. Näiteks on riike, mille ülikoolides on väga intensiivne välisvahetus, aga on ka riike, kus on see intensiivne, kuid ühepoolne nagu Inglismaal. Itaalias aga õpib välisüliõpilasi protsentuaalselt veelgi vähem kui meil, ainult 0,3 protsenti, meil praegu 1 protsent. Probleem on Euroopas väga aktuaalne ja sihtnumber on seatud 10 protsendi piiresse.

Ühes teemas käsitleti seda, kuidas **administreerida muudatusi ülikoolis,** milliste vahenditega seda teha, kelle abil jne.

● **Kes õpetasid rektoreid?**

Töö toimus professionaalide juhtimisel väikestes gruppides. Sai kuulda erinevate riikide kogemusi, kaasa mõelda ja arutada. Üks õppejõud oli näiteks kõrghariduse administreerimise professor Inglismaalt Essexi Ülikoolist, oli haldusõpetuse õppejõude Prantsusmaalt, Soomest jm. Püüdsime välja töötada ka internatsionaliseerimise programmi Firenze Ülikooli jaoks: missuguseid õppejõude tuleks juurde tuua, missuguseid pole vaja, kust saab raha jne.

Üks põhiprobleeme siin on see, et ülikoolid on selle seltskonna arvates oma struktuurilt väga konservatiivsed.

● **Stabiilsetes riikides?**

On palju erinevusi. Inglismaal on näiteks ülikool väga tugevalt saavutustele orienteeritud, seetõttu on töö tulemuslik ja seda hinnatakse finantsiliselt. Saksamaal rõhutatakse jälle akadeemilist puutumatust jne. Üldiselt püüavad Euroopa riigid liikuda anglo-ameerika kõrgkoolimudeli suunas.

Mind üllatas see, et paljud probleemid on sarnased ning et kuigi suur hulk probleeme on lahendatud, mehhanismid välja töötatud ja süsteem tasakaalustatum, on just selle tasakaalustatuse puhul raskem muudatusi läbi viia.

PAAR PÄEVAKAJALIST KÜSIMUST KA

1. Toimetuselt on küsitud, kas ülikoolis on koosolekutel arutatud Põllumajandusülikooli liitmist meie ülikooliga. Mida vastate?

Ametlikult seda koosolekutel arutatud pole. Eelmise aasta lõpus tegime peaministrile märgukirja, kus mainisime, et kõrgkoolide integratsioonis on oluline kõrghariduspoliitiline küsimus ka Põllumajandusülikooli ja Tartu Ülikooli integratsioon. Siin on integratsiooni silmas peetud kõige laiemas mõttes, samuti nagu Teaduste Akadeemia ja Tartu Ülikooli integratsiooni. Koostöövormе on väga erinevaid, kuid neid ei ole arutatud. Kahjuks on seda väga raske teha, sest tänases Eestis väljub see kohe akadeemilise diskussiooni pinnalt. Aga probleemi olemus ei ole see-eest kuhugi kadunud. Integratsioon on tarvilik. EPMÜ rektori prof. Mait Klaasseni initsiatiivil on moodustatud ühine koostöötoimkond, kuhu kuulub meie ülikoolist 4 inimest. Kõrgharidussüsteem on ühtne, aga arvesse tuleb võtta seda, et igal valdkonnal on oma spetsiifika.

2. Samuti on toimetuselt küsitud emeriitprofessorite nimetamisega seonduvat. TÜ nõukogu moodustas komisjoni, kuhu kuuluvad professorid Paul Varul, Rein Taagepera, Helmut Piirimäe, Jaak Maaroos ja üliõpilaskonna valitsuse esimees Jüri Seilenthal.

See komisjon pidi välja töötama protseduurireeglid, kuidas taolisi küsimusi lahata. Teadussekretär Veera Andile on tänaseks (29. nov.) niisugune dokument esitatud. Komisjon on lähtunud eelkõige Ameerika vastavast traditsioonist ja välja töötanud nn. kuulangukomisjoni (*hearing*) reglemendi.

Samal ajal on komisjoni liikmed tõsiselt kahelnud, kas antud küsimuste käsitlemisel meie üldist kultuurikonteksti silmas pidades see komisjon töötab. Kas ta lahendab neid probleeme, mida me loodame, et ta lahendada võiks? Kahtlen selles. Loodan, et ülikooli nõukogu tuleb oma 17. detsembri koosolekul selle küsimuse juurde veel tagasi ning võtab vastu akadeemiliselt tasakaalustatud otsuse.

Küsis VARJE SOOTAK

ÕPPETÖÖ VAJAB KORRASTAMIST

Ülikooli valitsus moodustas 16. novembri koosolekul õppetööd korrastava komisjoni. Sellesse kuuluvad professorid Jüri Allik (filosooflat.), Enn Seppet (arstit.), Ain Heinaru (biol.-geograafiat.), Ivar-Igor Saarniit (matemaatikat.), Andres Salu (üliõpilaskonna valitsuse haridussekretär), prorektor Teet Seene ning Reet Lehemets ja Lea Michelson (rektori kantselei). Esimesel kokkusaamisel valiti komisjoni **esimeheks Enn Seppet.**

Ülikooli reformimisel on mitmed õppetööküsimused tagaplaanile jäänud. Ainesüsteem on käivitunud, teaduskonniti on selles loomulikult erinevusi, kuid mõned tahud vajavad ka üleülikoolilist ühtlustamist. Esimesel koosolekul arutati põhiliselt **õppejõudude koormusega seonduvat:** mida on tarvilik sellesse lülitada, mida pidada auditoorseks tööks jm. Oma nägemuse õppetöö korraldusest ja arvestusest esitasid pikemalt Jüri Allik ja Ain Heinaru. Ka teaduskonnad on esitanud oma arvamused. Kui komisjon on mõne küsimuse põhjalikumalt läbi arutanud, tullakse oma plaanidega avalikkuse ette, et kõik asjast huvitatud saaksid sõna sekka öelda.

MEELDETULETUSEKS!

AKADEEMILINE KALENDER

Õppeaasta ja sügissemester algas 8. augustil.
Jõuluvaheaeg: 20. dets. 1993 — 2. jaan. 1994.
Sügissemestri arvestuslik lõpp: 31. jaan. 1994.
Kevadsemestri algus: 7. veebr. 1994.
Kevadsemestri arvestuslik lõpp: 30. juuni 1994.

TÜÜ sümboolikakonkursi tulemused

TARTU ÜLIKOOLI
ÜLIÕPILASKOND

I koha pälvinud töö, mille autor on INGE ELLER

TÜÜ sümboolikakonkursile laekus kokku 13 tööd. Žürii koosseisus Elo Allik, Ly Leedu, Inga Kukk, Erkki Leego, Mart Rummo ja Jüri Seilenthal otsustas:

III koht ja 250 krooni võistlustööle «Apollo». Töö autor ajakirjanduse magistrant **Urmas Aunin;**

II koht ja 500 krooni võistlustööle «Kass». Töö autor geograafia IV kursuse üliõpilane **Krista Mölder;**

I koht ja 1000 krooni võistlustööle «Kolm». Töö autor ajaloo IV kursuse üliõpilane **Inge Eller.**

TÜÜ valitsuse pressiteenistus

EESTI ÜLIÕPILASKONDADE LIIDU VOLIKOGUS

27. novembril arutati Tallinnas Eesti Üliõpilaskondade Liidu volikogu istungil järgmisi küsimusi.

● **EÜL-i esimees Katrin Unt rääkis Sotsiaalministeeriumiga peetud läbirääkimistest.** Jõuti kokkuleppele, et lastega tudengiperedele on ette nähtud **jõulutoetus.** Kui kõik sujub plaanipäraselt, saab kohalikest üliõpilaskondadest jõulupakke detsembri keskpaigast alates. Samuti lepiti kokku, et järjekordne sotsiaalabi tudengitele (toidutalongid kogu möödunud kevadel) tuleb tuleva aasta algul.

● **Sisekaitse Akadeemia üliõpilaskonna esindajad tegid ettekande oma kooli staatuse kohta.** (EÜL-i volikogu otsustas põhimõtteliselt toetada seisukohta, et Sisekaitse Akadeemiast peab saama ka akadeemilist haridust.

● **TÜÜ valitsuse esimees Jüri Seilenthal tegi ettekande ESIB-i (Euroopa Rahvuslik Üliõpilaskondade Liit) seminarist Luxembourgis novembri algul.** J. Seilenthal viibis seal EÜL-i esindajana.

● **Lühiülevaated tehti ka TEMPUS-e seminarist Kievis teemal «Uuenev Ida-Euroopa».**

● **EÜL-i uueks liikmeks võeti Eesti Mereharіduskeskus,** kus edustuse valimised toimusid oktoobri algul.

● **Koosoleku lõpul valiti uus EÜL-i volikogu juhatus. Esimeheks** valiti uuesti **Katrin Unt,** kelle poolt oli 13 volikogu liiget. Uus **aseesimees** tuli jällegi Tartust — 14 poolthäälega valiti sellele kohale praegune TÜÜ valitsuse pressisekretär **Indrek Ostrat.**

Järgmine volikogu istung toimub tuleva aasta jaanuaris Tartus Põllumajandusülikoolis.

TÜÜ valitsuse pressiteenistus

AVALIK KIRI

Hr. JÜRI SEILENTHAL.

Olen oma täpsustused emeriitprofessorite asjus formuleerinud ja ajakirjanduses avaldanud (PM 9. nov. 1993, UT 19. nov. 1993) ning ei kavatsenud sel teemal enam sõna võtta. Siiski ajendas Teie artikkel **26. novembri «Postimehes»** mind veel kord selle küsimuse juurde pöörduma.

«Eesti Aja» kurikuulsa nimekirja meenutamine on kohatu ja ebadžentelmenlik. Ühegi probleemi tekitanud emeriitprofessori nime selles nimekirjas ei leidu. Küsimuse kohta sõnavõtnutest olen selles vaid mina. Nii et selles osas pole mälu värskendamisega vaja pingutada. Samal ajal teab iga viimastel aastakümnetel ülikoolis töötanud ja vähegi analüüsivõimeline inimene, et TÜ-s tegutsenud KGB kaastöölisi selles nimekirjas ei ole. Siiski puutusid paljud, sealhulgas mina, selle organisatsiooniga otseselt või kaudselt kokku. Enda suhtes olen seda ajakirjanduses käsitlenud (PM 16. apr. 1993) ja nii on toiminud mitmed teisedki.

Oleme uurinud ka enda kohtuliku kaitsmise võimalust. Tuleb välja, et «Eesti Aeg» on kavalalt toiminud. «Miks on need nimed töövihikus, selle peab selgitama asjatundlik juurdlus,» võttis EA kokku oma 14. aprillil avaldatud nimekirjale lisatud kommentaaris. See «neutraliseeris» 17. märtsil avaldatud räige avalduse, millele olid esialgu lisatud vaid «agentide» initsiaalid. Juriidiliselt kompetentsed isikud arvavad, et praegustes oludes on kohtult õiguse saamine raske — süüdistust ju polegi. Peale selle — hagi maksaks tänapäeval märkimisväärse summa ja selle tagasisaamise tõenäosus on väike. Meie avalik pöördumine Eesti Valitsuse poole (RH 16. juuni) leidis tähelepanu vaid EA toimetuselt (EA 11. aug.).

Oma 26. novembri artiklis väidate, et pool korralise professori palka on 900 krooni. Mul ei ole kombeks teiste raha lugeda, kuid tean, et arstiteaduskonna kliinikute korralised professorid saavad praegu 1470 krooni kuus. Loomulikult on ka 1800 krooni ebapiisav. Professorite netopalk on sellisel juhul vaid alla 100 USA dollari kuus. Kui tahame Eestis haridust ja teadust säilitada ning arendada, tuleb lähitulevikus leida vahendeid, mis lubavad õppejõudude (mitte üksnes professorite) palku oluliselt suurendada. Põguski tutvumine riigieelarve 1994. aasta projektiga (eriti võrdlus lõppeva aasta eelarvega) näitab, et võimalused selleks on juba praegu olemas.

On piinlik, et meie ülikool ei suuda oma probleeme ise lahendada ja võimendab neid ebasobivate meediate vahendusel. Seetõttu viin selle kirja UT ja mitte PM toimetusse. Olen ülikooli patrioot ja jagan Teie muret ülikooli tuleviku pärast. Pean lugu oma seisukohti vihaselt kaitsvatest inimestest, kuid tean, et tigedus ja sallimatus tekitavad usaldamatuse.

AIN-ELMAR KAASIK

Meenutades professor Uno Palmi

5. detsembril oleks professor Uno Palm tähistanud oma 60. sünnipäeva, kuid tema elutee katkes 56. eluaastal. Loodus oli talle andnud nii pika kasvu, hea mälu kui ka suurepärased vaimsed võimed, mida ta oma sünnipärase korralikkuse juures pidevalt arendas.

1956. aastast, mil ta oli keemiaosakonna viimase kursuse üliõpilane, sidus ta end elektrokeemiaga ja jäi sellele teadusharule truuks elu lõpuni. 33-aastase teadustegevuse jooksul avaldas ta 331 publikatsiooni, millest 300 käsitlesid elektrokeemiat ja ülejäänud teaduse ajalugu.

Erudeeritud inimesena valdas ta emakeele kõrval vene, inglise, saksa ja prantsuse keelt. Tal oli harva aega ilukirjandust lugeda, teatrit, kontserte ning kunstinäitusi külastada, kuid sellele vaatamata võis ta kultuurielu tundmises olla asjatundjatele võrdväärseks vestluskaaslaseks, sest suutis pressist alati kõige olulisema kinni püüda.

Tema loengud olid täppisteaduse kohta üllatavalt emotsionaalsed. Ta oskas esitatava materjali alati filigraanse käekirjaga range korra järgi tahvlile kanda. Tudengite teadmiste hindamisel oli ta pigem liberaalne kui norivalt pedant.

Kuigi pärast kandidaaditöö kaitsmist 1964. aastal Uno Palm oma kätega enam eksperimentaalset tööd ei teinud, sisaldab valdav osa tema elektrokeemiaalastest publikatsioonidest Tartus mõõdetud tulemusi, mida nii toonases Nõukogude Liidus kui ka välismaal peeti väga usaldusväärseteks. Juhendajana oskas ta oma õpilaste ja kaastöötajate eksperimentaalsetest tulemustest kõik, mis võis olla huvipakkuv, välja tuua ja publikatsioonideks vormistada lasta. Korraldus paari nädalaga artikkel vormistada oli rohkem kui erand. Oma teaduskollektiivi tulemustele püüdis ta võimalikult laia kõlapinda leida. Tema eluajal Tartus korraldatud kaheksal üleliidulisel elektrilise kaksikkihi ja adsorptsiooni alasel sümpoosionil olid Tartu elektrokeemikute tööd ühed märkimisväärsemad. Ta ei rahuldunud tulemuste avaldamisega ainult ülikooli toimetistes, vaid suunas need kontsentreeritult ja üldistatud kujul avaldamiseks nii Moskvasse kui Euroopa elektrokeemiaalastesse keskväljaannetesse.

Eksperimendi käik ja tulemused pakkusid talle alati suurt huvi. Nii võis ta päevas iga paari tunni tagant käia tutvumas kaastöötajate poolt saadud andmetega, et töö edasist käiku kavandada.

Kuigi Uno Palmil oli tosinkond õpilast, kes tema juhendamisel teaduskraadi kaitsesid, eelistas ta ise esindada Tartu elektrokeemikuid rahvusvahelistel konverentsidel.

Nimeka ja väga kohusetundliku teadlasena määrati Uno Palm 1977. aastal ülikooli prorektoriks. Ka sellele järgnenud kümme aastat kestnud pingelise administratiivse töö vältel suutis ta oma aastas ilmunud publikatsioonide arvu hoida ühe suuremana ülikoolis. Kuigi sellal tema suhted oma kaastöötajatega hakkasid järjest rohkem kujunema ülemuse ja alluva vahekorraks, ei keeldunud ta abi vajamise korral tema poole pöördunuid aitamast.

Uno Palmi elu eesmärgiks oli tegelda teadusega, kuid ülikooli prorektorina ei kasutanud ta oma mõju elektrokeemia eelisarendamiseks teiste teaduste arvelt. Teaduses edasitegutsemise võimaluse nimel ei olnud ta valmis end ohverdama nende inimeste kaitsmiseks, kes teadlikult astusid vastu tol ajal kehtinud reeglitele.

Professor Uno Palmi 60. sünniaastapäeva tähistamiseks süütame **5. detsembril** kell 12 tema haual Vana-Jaani kalmistul küünlad. **6. detsembril** kell 12 avatakse tema töödest ja tegevusest **näitus** ülikooli teadusraamatukogus ning samal päeval kell 14 on keemiahoone auditooriumis nr. 320 **mälestuskonverents**, kus räägitakse tema teaduslikest töödest ning tegevusest teadlasena, teadusajaloolasena, õppejõuna, juhina ja inimesena.

Õpilased

HELSINGI ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASKOND 125 AASTAT VANA

INDREK OSTRAT

● Esmaspäeval jõudsid Helsingist Tartusse tagasi üliõpilaskonna valitsuse välissekretär INGA KUKK ja pressisekretär INDREK OSTRAT. Olite Helsingis neli päeva, mis teid sinna viis?

INDREK: olime külas Helsingi Ülikooli üliõpilaskonnal, kellel oli 26. novembril 125. aastapäev. Sünnipäevapeole oli kutsutud ka külalisi neist ülikoolidest, kellega tihedamalt suheldakse, Tartust meie kahekesi.

● Mida kujutab endast üliõpilaskond? Kes sellesse kuuluvad?

INDREK: 125 aastat on niivõrd auväärne iga, et selle aja jooksul jõuab üks organisatsioon korralikult välja kujuneda. Kui selle kujunemiseks on olemas ka majanduslikud eeldused, saab sellest üks võimas organisatsioon. See üliõpilasorganisatsioon pidavat oma võimsuselt maailmas esimeste hulgas olema, täpselt ei osatagi öelda, kas esimene või teine.

INGA: selle aasta eelarve on neil 16 miljonit marka. Viis miljonit laekub liikmemaksust, üliõpilasi on ülikoolis umbes 30 000. Üliõpilaskonda kuulumine on kohustuslik, seal peetakse seda iseenesest mõistetavaks. Liikmemaksu suurus on veidi üle 400 marga, aga selle sees on ka tervisekindlustus, nii et tegelik liikmemaks on natuke alla 200 marga. Liikmemaksu eest saab soodustusi, näiteks ülikooli sööklates, kus üliõpilaskond maksab natuke ja riik maksab natuke juurde, ka Helsingi linn annab juurde. Söögi saab niimoodi päris odavalt kätte.

● Kust tulevad ülejäänud eelarverahad?

INDREK: kui pöörduda veidi ajalukku tagasi, siis eelmise sajandi teisel poolel oli Helsingi äärelinnas maa odav ja seda ostis ka üliõpilaskond. Sinna ehitati hooned peale. Nüüd on Helsingi hoopis suuremaks kasvamas ning need üliõpilaskonna hooned on kesklinna jäänud. Kuna need majad asuvad väga soodsas kohas ja neid on palju, siis on need välja üüritud erinevatele firmadele, restoranidele, baaridele jt.

INGA: sellest väljaüürimisest saadakse ülejäänud 11 miljonit marka.

INDREK: siin saab paralleele tõmmata meie ülikooliga. Meie üliõpilaskond saab kolmeaastaseks, oleme nende kõrval väikesed poisid. Kui meie aastaeelarve on umbes 100 000 krooni, siis on vahe 370-kordne.

Üliõpilaskonnal on üldse välja kujunenud väga hea struktuur, on palju erinevaid osakondi. Ka üliõpilaste mentaliteet on üliõpilaskonda suhtumises pisut teistsugune. Üliõpilaskonnas mingil ametikohal olemine on neile suur au. Meil omandatakse põhiliselt suhtlemiskogemusi ülikooli ja kõrgemate instantsidega. Niisuguse eelarve juures saavad nad oma inimestele ka väärilist palka maksta.

● Ja kuidas juubelipidustused kulgesid?

INGA: 25. novembril oli õhtu väliskülalistele koos üliõpilaskonna valitsuse ja osakondade esindajatega.

Järgmisel päeval oli üliõpilaskonna uues majas aktus, kus tervitasid üliõpilaskonna esimees, rektor ja haridusminister. Need esinemised ei olnud tavalised pidulikud tervitamised, vaid kõneldi põhiliselt oma raskest olukorrast. Õhtul toimus vanas üliõpilasmajas ball, kus oli üle tuhande inimese. Natuke kitsas oli nii suurele rahvahulgale. Naljakas oli see, et pakuti salatit ja kartulivormi, mille järele sabas seisti.

● Riietus?

INDREK: üle poolte meeste oli frakis.

● Kust veel külalisi oli?

INDREK: väliskülalisi oli kutsutud veel Põhjamaadest: Taanist, Rootsist, Norrast; ka Moskva ülikoolist. Igalt poolt kaks inimest. Pidi tulema ka Portugalist, kuid neil oli mingi oma suurem üritus. Külalised majutati aktiivsemate tudengite juurde ühiselamutesse, mis meie mõistes siiski korterid olid. *Lama lama*'ks, raha siiski jätkus, meile anti kolmeks päevaks ka veidi taskuraha.

INGA KUKK

● Kas neil pidustustel ka mingeid kokkuleppeid sõlmiti?

INGA: see oli piduüritus ja spetsiaalseid kokkuleppeid sõlmima ei mindud. Muidugi kõnelesime omavahel koostööst. Nendepoolne abi võiks kõne alla tulla konkreetsete projektide puhul, aga mitte rahaandmisega.

INDREK: mõned tuttavad olid meil juba olemas, need, kes kevadel Pühajärvel käisid. Siin oli Põhjamaade pealinnade ülikoolide üliõpilaskondade esindajate kohtumine. Niisugune üritus toimub igal kevadel, järgmisel kevadel on see Helsingis. Seda võib nimetada üksteise tundmaõppimiseks ja ka üksteiselt õppimiseks. Neilgi on meilt teinekord teistsugust mõtlemist võimalik õppida, sest Põhjamaade noored on väga pikka aega elanud ühesuguses ühiskonnas ja alati ei märgata probleemide teistsugust lahendust.

UT

Helsingi Ülikooli üliõpilaskonna vana hoone.

SPORT • SPORT • SPORT • SPORT • SPORT •

SAKSAMAALE TUDENGITE SUUSALAAGRISSE!

1944. aasta 15..—22. jaanuarini toimub Saksamaal O b e r s t o r f i lähedal K l e i n w a l s e r t a l i s (Alpides) järjekordne, arvult 17. rahvusvaheline üliõpilaste talvelaager «Euroopa Noorte Nädal». Juba teist aastat on kutse tulnud ka Eesti Akadeemilisele Spordiliidule.

Kavas on kõikvõimalikud suusa- ja muud talispordiüritused kõrvuti mitteametlike aruteludega teemadel, nagu «Euroopa integreerumine ja piirkondlik identiteet», «Üliõpilaste elu ja organisatsioonid Euroopa riikides» jms. Laagri keeleks on inglise keel. Suusatamisoskus pole oluline, võib olla ka päris algaja. Osavõtumaks on 200 DEM-i. Selle eest pakutakse:

— toitlustamine — majutamine,
— programm,
— spordiüritused ja harjutamine treenerite juhendamisel,
— suusalift,
— 1 päevaks murdmaasuuskade üürimine.

Mäesuuskade üürimist osavõtumaksu sees pole. Ka kohale tuleb sõita oma kulul.

Lisainfo ja ülesandmislehe saab EASL-ist (Tartu, Jakobi 5—112, tel. 34 790, Tarvi Uusen). Et igast riigist saab osaleda vaid üks inimene, valitakse Eesti esindaja «kes ees, see mees» põhimõttel.

Tarvi Uusen,
EASL-i peasekretär

= SPORDIKESKUS TEATAB =

KADRIÕHTU

Ujula tänava spordihoones tähistati kadripäeva jõukatsumistega. Kavas oli kadrijooks (10x1 ring), kadrihüppamine (hoota kaugus 5 meest, 5 naist) ja kadrivedu.

Amatööride klassis võitis jooksu «West End» (majandus), hüppamise «Korvatundru» (geograafia) ja köieveo «Teodoliit» (geoloogia).

Professionaalide klassis olid kõige jõulisemad «Jumalasulased» (KKT II), kõige kiiremad kergejõustikukooli õpilased ja kõige paremad hüppajad klubist «Tervis» (TÜ töötajad).

Võistlejaid oli 100, kaasaelajaid vähem. Võitjatele magusad auhinnad ja TÜ klubi poolt vabapääsmed 30. novembri peoõhtule. Kolm Kadri-nimelist tütarlast said sellekohase tordi.

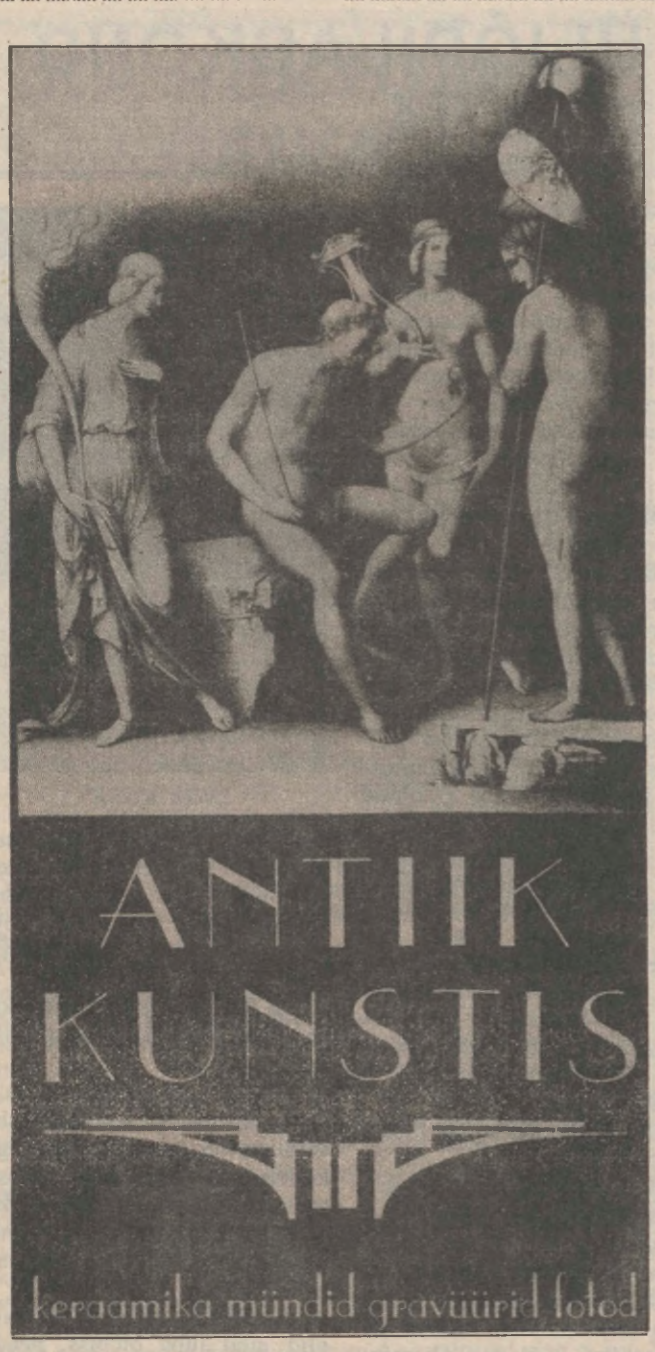
UJUMISHUVILISED, ÜHINEGE!

Arstiteaduskonna V ja VI kursuse üliõpilased üürisid ühiselt ujumistunni. Osavõtumaks läks vähe suuremaks, aga oma seltskond kaalub selle üles. Kursused, teaduskonnad, töötajate grupid võiksid nõu pidada ja taotleda sõpruskonnale omaette aega.

Jaanuaris oleme taotlenud ujulatunde ainult kolmapäevaseks päevaks. Ettemaks tuleb teha enne 15. detsembrit.

PALLIMÄNGUTUNDIDEST

Spordikeskus võtab vastu sooviavaldusi kevadsemestri pallimängutundideks nii Ujula tänava spordihoonesse kui ka Jakobi ja Nooruse tänava võimlasse.

Alates kolmapäevast on klassikalise muinasteaduse muuseumi keldri näitusesaalides vaadata näitus «Antiik kunstis». See on pilguheit kaugesse antiiki ja hilisemasse aega, mil kunstis valitsesid antiigi järelmõjud.

Väljapanekus on antiikkeraamika, -mündid, graveüürid 15.—19. sajandist, teemaks antiigi kangelased, ning 19. sajandi teise poole lääne-euroopa fotograafide fotod antiikskulptuurist ja -arhitektuurist.

Näitus on avatud detsembris, jaanuaris ja veebruaris.

ANU LAANSALU

ZOOLOOGIDE PÄEV

Reedel, 10. detsembril tähistatakse J. F. Eschscholtzi 200. sünniaastapäeva, zooloogia muuseumi (asut. 1822) ja zooloogia kateedri (asut. 1843) juubelit.

Kl. 14 käiakse Raadi kalmistul nimekate zooloogide haudadel.
Kl. 17.15 on Vanemuise 46 ringauditooriumis ettekanded:
+ zooloogia kateedri ajaloost — J. Ristkok,
+ J. F. Eschscholtz ainuõõssete uurijana — K. Põldvere,
+ zooloogia kateedri tänapäev ja lähitulevik — T. Saat.

ATLEET MITTE AINULT TIPPSPORTLASTELE

Eesti ajakirjandusturule on juba jõudnud või kohe jõudmas veel üks ajakiri. Seekord pole tegemist moe ega elu-olu, ka mitte prominentide tutvustamisega. Tegemist on sporditeemalise erialaajakirjaga ning selle valdkonna prominentidest kirjutatakse ajakirjas loomulikult. Kulturism on praegu kogu maailmas populaarne spordiala, on tippsportlasi, on harrastajaid. Ei ole neid Eestiski vähe. Eesti Kulturistide Liit sai 1991. aastal rahvusvahelise atleetvõimlemise föderatsiooni (IFBB) liikmeks ning ega sinna tundmatuna jõutagi. «Ajakiri **«Atleet»** püüab olla väga paljude huviliste abiline ja sisukas kaaslane. See hakkab sisaldama asjatundjate kommentaare, praktilisi juhtnööre, päevakajalisi tähtsündmusi, reklaami ja palju muud lugemis- ning vaatamisväärset — ja seda kõike nii tõlkelugude kui ka kohaliku teabena,» kirjutab avanumbris Eesti Kulturistide Liidu president Pranas Minckevicius.

Esimeses numbris annab kehakultuuriteaduskonna dotsent Jaan Loko ülevaate lihaste ehitusest ja funktsioonidest ning kirjeldab kõhulihaste harjutusi. Merle Rehand tutvustab naiste jõutreeningut algajatele. Oleg Andla teeb tagasivaate kulturismivõistlustele Eestis ning tutvustab harjutusi, mida on võimalik kodus sooritada. Tõlkeartiklitest saab lugeda legendaarsest Arnold Schwarzeneggerist (esikaanel on tema nime austanud oma küllatulekuga Trükiveakurat, aga seda mitte toimetuse kutsel). Indrek Otsus kirjutab atleetvõimlejate diicedist. Lugeda on muudki, on harjutuste fotosid, on pilte kuulsatest kulturistidest, on reklaami.

Ajakiri on Eesti Kulturistide Liidu ja aktsiaseltsi «Atlex» väljaanne, mis on kavandatud kvartaliajakirjana. Vastutav väljaandja on **Viljar Sultsev** ja toimetus asub Tartus Vasara 50.

VARJE SOOTAK

info • info • info • info

Teateid ootame teisipäeva lõunani!

TEADMISEKS ROOTSI KUNINGRIIKI SÕITJATELE

Rootsi saatkond Tallinnas on jõulu- ja uusaastavaheajaks suletud 22. detsembrist 1993 kuni 10. jaanuarini 1994. Palume seda arvestada viisade taotlemisel.

TÜ välissuhete osakond

* * *

DOKTORIVÄITEKIRJADE KAITSMISI

16. detsembril kell 13 kaitseb TÜ bioloogianõukogus dissertatsiooni teemal «Hariliku kuuse massijaotuse analüüs» TÜ botaanikaaia direktori asetäitja **Jaak Palumets** filosoofiadoktori kraadi taotlemiseks.

Oponendid: H. Persson (Ass. Prof., Rootsi Põllumajandusteaduste Ülikool), E. Lõhmus (biol. kand., Eesti Metsainstituut) ja A. Nilson (biol. kand., Eesti Põllumajandusülikool).

Kaitsmine toimub TÜ nõukogu ruumis, ph. 207.

* * *

TÜ geograafia doktorinõukogu teatab, et neljapäeval, 16. detsembril kell 11 toimub TÜ nõukogu saalis **Kiira Aaviksoo** väitekirja «Application of Markov models in investigation of vegetation and land use dynamics in Estonian mire landscapes» kaitsmine filosoofiadoktori kraadi saamiseks geograafia erialal.

Väitekirjaga saab tutvuda raamatukogus.

TÄIENDAV VALIKKURSUS ARSTITEADUSKONNALE

Eesti korvpallikoondise arsti **REIN JALAKU** valikkursus arstiteaduskonnale

«TÄNAPÄEVA TIPPSPORDI MEDITSIINILISI PROBLEEME» (1. osa) algab 7. detsembril kl. 15.15 Puusepa 8 aud. 603.

Eelregistreerimine spordimeditsiini ja taastusravi kliiniku ruumis 217 (Puusepa 8, II korrus).

* * *

NÄITUSI BOTAANIKAAIAS

3.—12. detsembrini kl. 10—17 on palmihoones vaadata näitus

«Taimed valguses ja varjus».

\+ \+ \+

8.—23. detsembrini kl. 10—16 saab Soinaste osakonnas näha näitust

«Randevuu kunsti ja taimedega».

Oma töödega esineb kunstnik **Epp Pilv.**

* * *

TÖÖPAKKUMISI

PÕLLUMAJANDUSÜLIKOOLI AJALEHE TOIMETUS

vajab korrespondenti. Pöörduda toimetusse Riia 2, ruum 257, tel. 74 913.

HAIGEKASSA LIIKMEKAARTE

saavad **KÕIK** ülikooli töötajad kaadriosakonnast.

* * *

EESTI AKADEEMILINE NAISTE ÜHING

Laupäeval, 4. detsembril kell 12 algab raamatukogu konverentsisaalis Eesti Akadeemilise Naiste Ühingu aastakoosolek.

Kavas:

* **Lilian Issako** «Kombed, tavad ja etikett»;

* aastaaruanne.

* * *

ÜLIKOOLI NAISKOOR

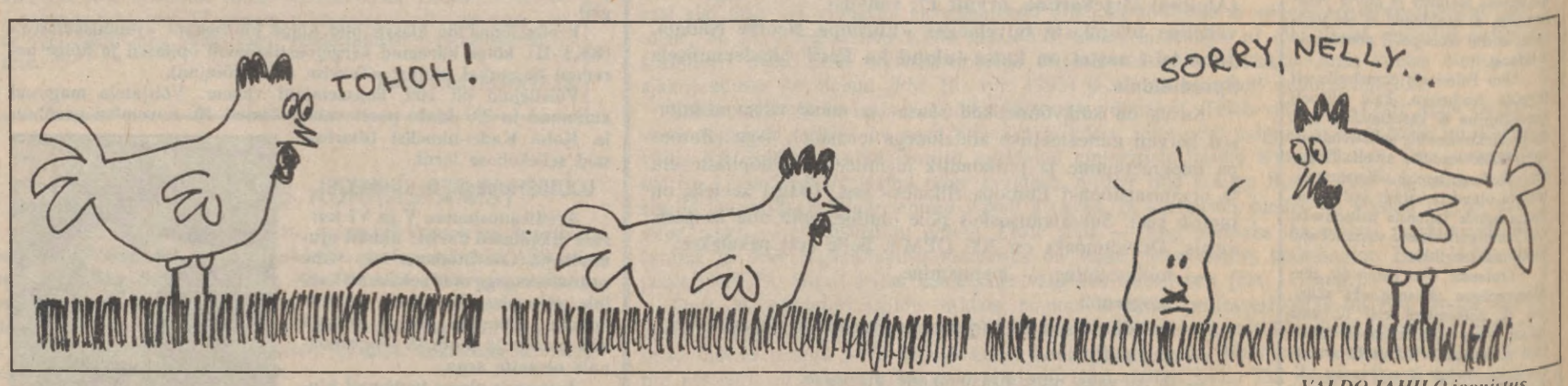
laulab aulas kolmapäeval, 8. detsembril kl. 19. Mängivad «Popsid».

* * *

«UNIVERSITAS TARTUENSIS»

ILMUB

detsembris veel reedel, **10.** ja **17.** kuupäeval. Järgmine number jääb juba uude aastasse, see tuleb trükist reedel, **7. jaanuaril.** Jaanuaris ilmub ajaleht nagu igal aastal üle nädala.

VALDO JAHILO joonistus

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2790. Tiraaž 1500.

35 180

NR. 37 (1735)
REEDE,
10. DETSEMBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

PANE TÄHELE!
SELLE
AASTA
VIIMANE UT
ILMUB
17. DETSEMBRIL!

Tasakaal looduses ja ühiskonnas

Jüri Tamm

(TÜ aastapäeva akadeemilise loengu algus oli eelmises UT-s)

Tehnoloogiliselt on meie ühiskond 20. sajandi teises pooles, reguleerimismehhanismide arengult aga alles eelmises sajandis. Me peame endale aru andma, et kuna turumajanduse liikumapanevaks jõuks on kasum, siis teatud majandusringkonnad, jahtides suuri kasumeid, võivad oluliselt rikkuda niigi ebastabiilset tasakaalu.

Üks olulisemaid tasakaale looduses ja inimühiskonnas erinevatel tasanditel on tasakaal vajaduste ja võimaluste vahel. Looduses on seda tasakaalu realiseerinud olelusvõitlus ja kohanemisvõime. Kui puudub tasakaal vajaduste ja võimaluste vahel, siis süsteem hukkub varem või hiljem. Võib tekkida mulje, et ei ole ju midagi halba, kui võimalused ületavad vajadusi. Tegelikult muudab see süsteemi mugavaks, laisaks, kaob vajadus pingutada ja algab mandumine. Seda võib märgata nii indiviidi, liigi kui ka ühiskonna tasemel. Nähtavasti on arengu seisukohalt kõige parem, kui vajadused mõnevõrra ületavad võimalusi. See sunnib pingutama, otsima täiendavaid võimalusi.

Kuidas saavutada tasakaalu vajaduste ja võimaluste vahel? Kasutame mudelit, mis küllaltki hästi kirjeldab nähtuse olemust. Niisuguseks mudeliks on vee tarbimine ühisest paagist. (Vee asemel võib samahästi olla raha ja paagi asemel rahakott või pangaarve.) Kujutame ette, et meil on paak, millesse voolab vesi mitme toru kaudu, ja paagist viib iga tarbijani omaette toru. Kõik torud on varustatud kraanidega. Süsteem on ehitatud nii, et sissetuleva vee hulk on väiksem, kui tarbijad vajaksid. Kuidas reguleerida vee tarbimist nii, et süsteem oleks tasakaalus — sisse- ja väljavoolava vee hulk on sama suur, s.o. vee nivoo paagis ei muutu? Ilmselt peab keegi otsustama, kui palju iga tarbija vett saab. Seda võib teha demokraatlikult või autokraatlikult. Demokraatliku meetodi korral tulevad kõik tarbijad kokku, arutavad ja otsustavad, kui palju vett keegi saab. Otsus võib olla saadud konsensuse põhimõttel või siis surub enamus oma tahte läbi.

(Järg 2. lk.)

*** Värsketel doktoritel on diplomid käes.**

*** Akadeemilise loengu pidas prof. Jüri Tamm.**

*** Üks doktoridiplomi saaja oli Agu Tamm.**

EDUARD SAKI fotod

Mõelgem olnust, olevast ja tulevast

PROFESSOR JAAK AAVIKSOO kõne 1. detsembri aktusel

74 aasta eest alustas meie *alma mater* uut elu, alustas emakeelse ja eestimeelse rahvusülikoolina. Raske on üle hinnata seda, mida ta andis esimese iseseisvusperioodi kestel. Siis kujundati see akadeemilis-rahvuslik selgroog, mis aitas Eesti maad ja rahvast läbi okupatsiooniaastate, aitas vaatamata survele säilitada emakeelse kõrghariduse, mille tähendusest mulle tundub, pole me veel piisavalt aru saanud. Aastapäevad annavad võimaluse mõelda sellele, kuidas edasi minna.

Mõelgem emakeelest

Eesti riigi ja rahva identiteedi oluliseks kui mitte olulisimaks komponendiks on meie emakeel. Mitte asjatult ei ole tema ümber koondunud ka poliitilise võitluse teravik, eriti taasiseseisvuse algperioodil. Ma ei peatuks täna sellel, lootuses, et meie tasakaalukad jõupingutused lahendavad ka poliitilised pinged keelega seonduva ümber. Ma tahaksin täna osutada pigem sellele emakeelele, mis on meie sees ja ümber, sellele, mida ülikool saaks ja peaks tegema emakeele heaks.

Ma pole filoloog, et tungida detailidesse, seega lubatagu mul vaid puudutada neid probleeme, mida näen ja tunnen. Meie endi keel on halb — üliõpilastel, aga ka õppejõududel. Meie keeleteaduses on põlvkondade kriis — täitmist ootavad professorikohad, mõlemat jalga lonkab ülikooli ja Teaduste Akadeemia integratsioon. Kaitserefleksid vene keele vastu kujundanud emakeel on osutunud hoopis kaitsetuks soome ja inglise keele ees. Arutlus ülikooli nõukogus korraks teadvustas neid probleeme, ent siis kadus kõik jällegi silmapiirilt. Ma tahaksin rõõmustada rahvusülikooli järgmisel, juubeliaastapäeval ja öelda — emakeele probleemid ei kao meie silmapiirilt kunagi. Teatada, et meil on olemas keele, aga ka ajaloo, etnograafia ja teiste nii oluliste teaduste arendamise kavad, et on olemas inimesed, ja mis peamine — on olemas tahe nende kavade järjekindlaks teostegemiseks. Ma tahan rõhutada, et see pole mitte ainult filoloogide, vaid eelkõige kogu ülikooli kohus.

Mõelgem olnust, olevast ja tulevast

Elu sunnib meid tegelema oma raske mineviku, keeruka oleviku ja tulevikuga. Oleviku keerulisus seisneb meie rahva mitte just lihtsas saatuses. See seisneb tarviduses otsustada, otsustada olukorras, kus pole käsutuses usaldatavat informatsiooni, olukorras, kus vaenujõud on varmad «appi tõttama» jne.

(Järg 2. lk.)

TÜ NÕUKOGUS

26. novembril

● ÜLIKOOLI VÄLISSUHTLUS
● TÜ NÕUKOGU KODUKORD

● ÜLIKOOLI VÄLISSUHTLUSEST

andsid ülevaate välissuhete osakonna töötajad.

Välisüliõpilastest kõneles vanemreferent Ellen Aunin. Ta ütles, et esimene sõjajärgne välisüliõpilane alustas Tartu Ülikoolis õpinguid 1989. aastal. Praegu on meil 84 välistudengit (26 Soomest, 17 USA-st, 3 Saksamaalt, 2 Ungarist, 2 Hiinast, 1 Indiast, 3 Rootsist, 1 Taanist, 1 Austriast, 2 Hollandist, 1 Leedust, 1 Šveitsist, 1 Venemaalt, 1 Kanadast, 18 Marist ja Udmurtiast). Neist 17 on tulnud ülikoolidevaheliste lepingute alusel mõneks kuuks kuni ühe aastani. Põhiliselt õpitakse eesti keelt ja kirjandust, eesti ajalugu, vene keelt. 14-le Ameerikast saabunule on korraldatud õppetöö esimest korda programmi «Semester in the Baltics» raames, mis sisaldab eesti ja vene keele õppimist ning ingliskeelseid loenguid eesti kultuurist, ajaloost, ühiskonnast, loodusest ja keskkonnakaitsest. 15 mari ja udmurdi üliõpilast õppisid eelmisel aastal eesti keelt ja nemad alustasid sel aastal erialaõpinguid erinevates teaduskondades; kolm on doktorandid.

36 84-st välisüliõpilasest on tulnud eesti keelt, ajalugu ja kirjandust ning meditsiini ja geograafiat õppima omal initsiatiivil. Terve õppeaasta soovib meil õppida 25 välisüliõpilast. Kogu õppeperioodiks on immatrikuleeritud 12 välistudengit.

Vastavalt rektori käskkirjale võeti ilma õppemaksuta eesti keelt õppima 20 üliõpilast kirjandust, ajalugu ja kultuuri ja 2 arstiteaduskonda 2000 USA dollari eest semestris. Ettekandja arvates tuleks õppemaksu suurus kooskõlastada haridusministeeriumiga, samuti nagu ka sellest vabastamine. Nende õpetamiskulud, kelle peaaine on eesti keel, kirjandus, ajalugu ja kultuur, peaksid tulema riigieelarve vahenditest.

Selle sügiseni oli TÜ-s võimalik välisüliõpilastel õppida eesti või vene keeles. On saabunud kirju, milles avaldatakse soovi saada erialast õpetust (Eesti majandus, geograafia, kultuur, sotsioloogia jt.) inglise keeles. Põhiliselt on need üliõpilased, kes koguvad materjali diplomi-, magistri- või doktoritööks. Ainult eesti keelt õppida soovijaid on vähe. E. Aunin ütles, et seetõttu oleks väga vaja Eesti ja lähinaabrite kohta informatsiooni saada ülikoolist võõrkeeles. Uueks ideeks on avada BALTI ÕPINGUTE KESKUS. See vahendaks ja korraldaks välisüliõpilaste õppe- ja uurimisprogramme nii Eesti kui lähiregioonide kohta.

Lähemalt tutvustas Balti Õpingute Keskust dots. Olev Must. Keskus töötaks teaduskondadevahelise katusorganisatsioonina. Põhikirja järgi tuleksid keskuse rahalised vahendid õppemaksudest ja õppetööga seotud teenustest ning ka muudest allikatest (toetused, annetused, publikatsioonide müük jm.).

TÜ koostöölepingutest tegi ülevaate vanemreferent Sirje Üprus. TÜ on kahe rahvusvahelise organisatsiooni liige (Rahvusvaheline Ülikoolide Assotsiatsioon ja Euroopa Rektorite Nõukogu). Koostöölepinguid on kolme liiki: ülikoolidevahelised (40); ISEP ja ACC ning teaduskondade koostööprojektid, sealhulgas koostöö TEMPUS-ega. Eraldi koostöölepinguid on sõlmitud üliõpilasvahetuse kohta. Välismaale suunati õppima või praktikale 32 üliõpilast, niisama palju siin vastu võetud.

Ettekandja arvates oleks vaja välissuhete osakonnal koos lepingute kuraatoritega lepingud läbi vaadata ning otsustada, kas neid pikendada või mitte. Otstarbekas oleks teha koostööd nende ülikoolidega, kes TÜ vastu huvi tunnevad ja leiavad selleks ka võimaluse raha hankida. Oluline on koostöölepingute edasiarendamine.

Välislektoreid on sel õppeaastal 27.

Kevadel on kavas koos Soome organisatsiooniga *(Centre for International Mobility)* korraldada konverents, kuhu kutsutakse kõikide partnerülikoolide esindajad.

Ka prorektor Jaak Aaviksoo rõhutas lepingute korrastamise vajadust. Pigem olgu neid vähem, kuid see-eest sisukas koostöö.

(Järgneb)

❐ Välisüliõpilaste kodu on Narva mnt. 25 ühiselamus.

Mõelgem olnust, olevast ja tulevast

(Algus 1. lk.)

Sageli pole üheselt selge, millest lähtudes üldse peaks otsustama. Otsustamist raskendab asjaolude mittetundmine, ja objektiivne suutmatus asetada end olukorda, milles olid inimesed, kelle suhtes me täna tahaksime selgusele jõuda. Õigus on neil, kes ütlevad, et ilma selgusele jõudmata ei tohi edasi minna. Paljud tahaksid selgusele jõudmise juurest parema meelega ära minna. Paljud tahaksid langetada printsipiaalseid otsuseid, tahaksid mustvalget selgust.

Ka mina ihkan selgust, aga samas on mul raske võtta ühest seisukohta ka nn. punase aine õpetajate suhtes. Aga kui ta tõesti õpetas oma õpilasi mõistma ühiskonda ja ta õpilased selle eest tänulikud on? Tahaks loota, et enne kui asutakse otsustama, jõutaks selgusele iseendas ja oma ausas suhtes möödanikku ja inimestesse. Usun, et *alma mater* suudab need probleemid väärikalt lahendada ja tuleb selgemaks saamisest välja ka puhtama ja paremana.

Mõelgem Vabadussõjale

Täna 74 aastat tagasi käis Vabadussõda. Meil oleks vaja mõelda ka sellele, millises suhtes olid ülikool ja õppejõud-üliõpilased oma isamaaga sel raskel ajal. Ja täna? Kas meie läheksime? Ma kardan, et me pole sellele tõsiselt mõelnud. Kohati julgen ma isegi kahelda selles, kas me leiaksime endas jõudu minna. Liig kergelt ja liig sageli näen ma, kuidas me tõsiste probleemide puhul distantseerume riigist ja peame probleeme «nende» probleemideks. Tahaksin teada, kas Kaitseliitu kuulumine võiks saada ka üliõpilastele auasjaks ja kuidas selleni jõuda. Ma näen, kuidas üliõpilaskond kujundab samm-sammult oma suhtumist kaitseväe teenistusse ja ma usun, et nad on õigel teel. Aga ikka jääb mu jaoks küsimus, miks on tänane Kaitseliit, kaitsevägi ja politsei niisugused, nagu nad on. Ma arvan, et see on ka ülikooli probleem.

Lõpetuseks

Aasta pärast on rahvusülikooli 75. aastapäev. Tahaks loota, et oleme selleks ajaks osale tänastest probleemidest lahenduse leidnud.

Ja veel, lubage mul **välja kuulutada Rahvusülikooli 75. aastapäeva Fondi moodustamine.** Aidaku see fond kaasa *alma mater*'i juubeli väärikale tähistamisele.

♦ ♦ ♦

TUNNUSTUS

Seoses Eesti koolinoorte eduka esinemisega rahvusvahelistel täppisteaduste olümpiaadidel avaldas kultuuri- ja haridusministeerium oma käskkirjas **kiitust** ning otsustas anda **tunnustusmedali** Tartu Ülikoolist matemaatika-olümpiaadi võistkonna esindajatele puhta matemaatika instituudi dotsendile **Mati Abelile** ning vanemõpetajale **Uve Nummertile** ja informaatikaolümpiaadi võistkonna esindajale arvutiteaduste instituudi dotsendile **Rein Prangile.**

Tasakaal looduses ja ühiskonnas

(Algus 1. lk.)

Kui kokkuleppele ei jõuta — tekib anarhia — keegi võib veest päris ilma jääda. Autoritaarse meetodi korral otsustab üks, kui palju keegi vett saab. Kui ta on tark ja aus inimene, võib olla lahendus väga hea. Kui ta seda ei ole, on näiteks egotsentrist või eelistab mingi grupeeringu huve, võivad tulemused olla mõnele tarbijale üsna kurvad. Mis juhtub siis, kui tekivad kõrvalekalded väljakujunenud režiimist? Tagajärjed olenevad sellest, kui suur on paak. Juhul kui paak on väike, siis põhjustavad vähimadki kõikumised veega varustamisel süsteemi töös suuri häireid. Võib öelda, et niisugusel süsteemil on puhverdusvõime väike ja tasakaal on tingimuste muutumise suhtes väga tundlik. Kui aga paak on suur või ta on ühendatud mingi teise paagiga (tagavarapaagiga), on süsteemil suur puhverdusvõime ja ta püsib tasakaalus ka küllalt suurte välistingimuste kõikumise korral. Kui vaadata meie ühiskonda, siis tekib mulje, et väga paljud süsteemid alates riigist tervikuna kuni paljude üksikisikuteni on väga väikese puhverdusvõimega. See põhjustab palju pingeid ühiskonna kõikidel tasanditel. Inimühiskonnas on väga palju tasakaale, mille mittearvestamine võib põhjustada kurbi tagajärgi. Näiteks: rahvuslik ja internatsionaalne, indiviidi ja kollektiivi huvid jt.

Ülikoolis on oluline säilitada tasakaal õppetöö ja teadustöö vahel. Kui tasakaal nihkub liiga tugevasti õppetöö suunas, muutub ülikool tavaliseks kooliks, kui liigselt teaduse suunas, muutub ülikool teadusinstituudiks, kus õppetöö on tüütu ripats. Siit ka väga oluline probleem: kuidas hinnata õppejõu tööd, et säiliks mõistlik tasakaal.

Meie riigi arengu seisukohalt on väga oluline tasakaal tööjõu tegeliku väärtuse ja töötasu vahel. Ühiskonnas, kust me tuleme, oli see tasakaal väga tugevasti rikutud. Kahjuks ei ole ka Eesti Vabariigis suudetud midagi olulist korda saata. Sellel on aga väga kaugeleulatuvad tagajärjed. Lähtudes turumajanduse reeglitest — kui haridusel, kvalifikatsioonil ei ole väärtust, ei ole mingit mõtet seda omandada, sinna vahendeid investeerida. Tulemuseks on vähene huvi õppimise vastu ja tööjõu madal kvaliteet, mis piirab juba oluliselt Eesti võimalusi kiiresti saavutada kõrge elatustase, sest kõige rohkem nõuab aega kaadri ettevalmistamine. Seda tuleks väga tõsiselt arvestada riigieelarve planeerimisel.

Täpselt aasta tagasi esines samast kõnetoolist väga huvitava loenguga professor Hans Trass. Loengu lõpuosas peatus ta ühel väga olulisel küsimusel — teadustulemuste publitseerimisel. See on igati ajakohane küsimus, tänavu möödus 100 aastat esimeste Tartu Ülikooli toimetiste ilmumisest.

Missugustes väljaannetes tuleks siis avaldada uurimistulemusi? Kui me lähtume ainult turumajanduse reeglitest, on kõik selge. Teadustulemused on kaup, mis tuleb müüa võimalikult kallilt, s.o. publitseerida ainult rahvusvaheliselt kõige tunnustatumates ajakirjades. Seda hinnatakse kõrgelt nii ekspertide poolt teaduskollektiivide töötulemuste hindamisel, uurimistoetuste (grantide) jagamisel kui ka õppejõudude ja teadurite valimisel konkursi korras. Pealtnäha on kõik korras. Tegelikult ei ole see kaugeltki nii. On rikutud üht väga olulist tasakaalu rahvusliku ja internatsionaalse vahel. Eesti rahvas on säilitanud oma rahvusliku identiteedi vaatamata kõigile vintsutustele, mis on meil tulnud üle elada okupatsioonide ja anneksioonide ajal. Nüüd oleme deklareerinud, et ehitame üles avatud ühiskonda ja tahame saada eurooplasteks. Kas me soovime jääda ka eestlasteks või piisab meile sellest, et oleme internatsionalistid või kosmopoliidid? Mõnikord tundub küll, et «eestlane olla on uhke ja hää» sobis ainult laulva revolutsiooni aega, nüüd enam üldsegi mitte.

Täna me tähistame rahvusülikooli aastapäeva. Rahvusülikoolil on täita väga mitmeid ülesandeid, nende hulgas ka kanda hoolt, et eesti keel säiliks ja areneks kultuurikeelena. Kultuurikeele lahutamatu osa on ka erialakeel, sealhulgas teaduskeel. Missugused on võimalused nende arendamiseks ja populariseerimiseks? Ma ütleksin, et üsna tagasihoidlikud. Ega muidu kasutataks nii palju toorlaene. Kuidas suhtuda niisugusesse eesti keelde: «Vaja kopida data flopilt hard diskile, help listida ja printida ning seejärel neti serverile üks e-mail transfeerida»? Arvutite massiline kasutuselevõtt ei ole ainuke, mis on eesti keelt mõjutanud. Majandusinimesed korraldavad «workshoppe marketingist», kunstirahvas «performanceid» ja «happeninge» jne.

Siin on väga palju ära teha nii eesti keele kui vastavate erialade spetsialistidel. Kuid tulemusi tuleb ka avalikustada, propageerida. On vaja, et oleks olemas ka eestikeelne erialane teaduslik kirjandus. «Tartu Ülikooli Toimetistel» on siin täita vägagi oluline koht. Ma ei arva, et toimetised peavad olema eestikeelsed. Ei, nad võivad olla inglise või mõnes muus rahvusvaheliselt tunnustatud keeles, kuid iga publikatsiooni juurde peaks kuuluma üsna mahukas eestikeelne kokkuvõte. See sunniks autoreid (õppejõude ja teadureid) mõtlema ka korrektsele eesti teaduskeelele. Sama eesmärki võiks teenida nõue, et kõik Eestis kaitstavad magistritööd peavad olema kirjutatud eesti keeles. Erandeid võiks lubada kahel juhul: 1) töö on tehtud välismaal ja juhendaja ei oska eesti keelt, 2) autor on välismaalane. Toimetistel on täita veel üks oluline funktsioon — teadvustada, et Tartu Ülikool on olemas kui teadusülikool. See eeldab muidugi, et ka väljapaistvad ülikooliteadlased avaldavad oma töid ülikooli toimetistes. Kui toimetised muutuvad ainult üliõpilaste ja doktorantide esimeste näpuharjutuste avaldamise kohaks, siis juba parem loobuda nende väljaandmisest.

Need olid ainult mõningad põgusad vihjed tasakaalu olulisuscle nii looduses kui inimühiskonnas, sealhulgas ka ülikoolis. Tahaks loota, et aasta pärast, kui tähistame rahvusülikooli juubelit, on juba mõnigi probleem leidnud mõistliku lahenduse.

TÄNU

Rektori käskkirjas pälvisid tänu kohusetundliku töö eest ning õnnitluse 50. sünnipäeva puhul turunduse ja juhtimise instituudi lektor **REIN OHVRIL,** õppe- ja teadustöö arenduskoja tehnik **ENE RETPAP** ning matemaatilise statistika instituudi vanemteadur **KULDEV ÄÄREMAA.**

Kauaaegse kohusetundliku töö eest ülikooli teadustöö korraldamisel avaldati rektori käskkirjas tänu **TIIU PARTSILE** ja **REIN KINKARILE.**

Pidukõne TÜÜ 3. aastapäeva vastuvõtul

JÜRI SEILENTHAL

Kallid külalised, üliõpilased ja tudengite huvide eest seisjad!

Mul on hea meel näha teid kõiki siin täna õhtul. Teadupoolest on möödunud juba kolm aastat sellest ajast, kui TÜ üliõpilaskond taastas oma demokraatliku esindatuse kõrgeimal tasandil. Valiti üliõpilasparlament, edustus. Praegu kestavad juba kolmanda otsestel, salajastel, üldistel ja ühetaolistel valimistel valitud edustuse volitused. Ametis on ka järjekordne TÜÜ valitsus, üliõpilaskonna täidesaatev organ. Algsetes edustuse alusdokumentides, küllap võimude lahususe printsiibist lähtuvalt, sätestatud üliõpilaskohus on siiani loomata, aga tema järele pole ilmnenud ka tõsist vajadust.

Vajadust esindada üliõpilaste huve on küllaga. Seda näitab meie igapäevane elu kõige ilmsemal kujul. Ei TÜ ega ka Eesti riik pole veel täiel määral suutnud aktsepteerida, milleks on olemas üliõpilaskond ja kelle huve tema esindusorganid esindavad. TÜ juhtorganites on üliõpilaste esindatus siiani ebaadekvaatne. Omamata jõupositsiooni oleme sunnitud kasutama pigem muid survemeetodeid ja ka aktiivset *lobby*-tööd.

Ka riiklikul tasandil on palju lahendamata küsimusi. Aktiivse seadusandliku protsessi käigus tuleb tihti ette juhtumeid, kus üliõpilased sootuks unustatud. Ka madalamal riiklikul tasandil ministeeriumides ja ametites juhtub aeg-ajalt apsakaid. Meie ülesanne on neid vältida või siis püüda parandada tekkinud olukorda. Samas on meeldiv tõdeda, et riigi kõrgeim juhtkond aktsepteerib meid võrdväärsete partneritena ning on taibanud üliõpilaste huvide olulisust.

Paraku tuleb tõdeda, et ka mitte kõik üliõpilaskonna liikmed pole täiel määral suutnud mõista üliõpilaskonna tegevust. Aeg-ajalt võib kohata tudengeid, kes pingsalt uurivad, milleks siis ikkagi see 20 krooni, unustades, et selle teenivad nad tasa vähem kui ühe Tallinnas käiguga. Rahast piisaks vaid Tartust Tallinnasse ja tagasi Põltsamaale sõiduks. Korralikus kõrtsis Tartus saab selle eest vahest ühe napsu, Tallinnas ei sedagi. Pole just palju selle eest, et huvid on esindatud aasta jooksul. Paratamatus on see, et demokraatial on oma hind.

Üliõpilaskonnapoolsete teenustena võib mainida veel õppelaenude süsteemi käivitamist ning käimas hoidmist, paljunduskeskust, esseekonkurssi ja stipendiumikonkurssi ning tänavust sümboolikakonkurssi ja palju muud. Tulevikus loodame lisada siia ka paljud majanduslikud teenused, ent see sõltub paljuski riigipoolsest soovist lasta üliõpilastel ennast aidata.

Vastavalt kõrgkooliseaduse peaaegu valmis eelnõule on selles sätestatud piisavad seaduslikud alused üliõpilaskonna tegevuseks. Loodan, et koos muu vajalikuga garanteeritakse ka üliõpilaste piisav esindatus ülikoolide juhtorganites.

Üliõpilaskond vaatab teotahteliselt tulevikku. Arenguruumi ja soovi jätkub. Soovin kõigile endistele ja tulevastele tudengite huvide eest seisjatele ning kõigile meie sõpradele edu ja jaksu tulevikuks!

❐ Aasta tagasi valitsesid üliõpilaskonda nemad.

100 AASTAT TARTU ÜLIKOOLI TOIMETISI

Tartu Ülikooli toimetiste esimesed vihikud ilmusid 1893. aastal. Sellekohase korralduse tegi tolleaegne ülikooli rektor, slaavi keele võrdleva grammatika professor A. S. Budilovitš juba 27. veebruaril 1892. aastal.

Toimetistele anti vene ja ladinakeelne pealkiri «Utšjonõje zapiski Imperatorskovo Jurjevskovo universiteta = *Acta et Commentationes Imp. Universitatis Jurievensis (olim Dorpatensis)*».

Toimetiste avaldamises võib täheldada kolme erinevat perioodi: 1893—1917, 1921—1944 ja 1946—1993.

Varasema perioodi

materjalid toimetiste vihikutes on jaotatud järgmiselt: ametlik osa (ofitsialnõi otdel), mitteametlik e. teaduslik osa (neofitsialnõi, 1897. aastast nautšnõi otdel) ja lisa (prilоženie). Avaldati TÜ õppejõudude teadustöid, lühemaid artikleid, retsensioone ja bibliograafiaid, teadusliku tähtsusega ettekandeid, loenguid, ülikooli aastapäeval (12. detsembril) aulas peetud kõnesid ja üliõpilaste kuldmedaliga auhinnatud võistlustöid.

Ametlike materjalidena trükiti ülikooli aastaaruandeid, loengute kavu, isikkoosseise, juhendeid, määrusi ja seadusi, ülikooli nõukogu eriprotokolle, hinnanguid teadustöödele, komandeeringu- ja ekskursiooniaruandeid jpm.

Rea aastate jooksul ilmusid toimetistes ka botaanikaaia seemnete ning taimede nimestikud. Huvitav on kuulutuste osa (objavlenija), mis tutvustab teisi kõrgkoole ja nende väljaandeid. Tolleaegsed tööd on peamiselt vene, kuid ka ladina, saksa ja prantsuse keeles. Kokku ilmus 183 vihikut, aastakäigus (köites) 4—5, hiljem kuni 12 vihikut.

Enim esinenud autorid on farmaatsiaprof. I. L. Kondakov, botaanikaprof. N. I. Kuznetsov, üldise ja võrdleva keeleteaduse prof. D. N. Kudrjavski, ajaloolise usuteaduse prof. J. Kvacala. Nimetagem veel erinevate valdkondade õpetlasi: õigusteadlased V. Grabar, J. Passek, P. P. Pustoroslev; kirjandusteadlane J. Petuhhov, ajaloolane J. F. Šmurlo, meteoroloog B. I. Sreznevski, zooloog K. K. Saint-Hilaire, arstiteadlane N. A. Saveljev, psühholoog ja psühhiaater V. F. Tšiž.

Eesti Vabariigi

Tartu Ülikooli toimetiste avaldamine otsustati 12. mail 1920. aastal ülikooli ajutises nõukogus. Sarja pealkirjaks sai «Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli Toimetused» = *Acta et Commentationes Universitatis Dorpatensis*. 1926. aastal lisati ladinakeelsele nimetusele ka *Tartuensis*. Väljaanne ilmus 4—12 korda aastas kolmes seerias: A *Mathematica*, *physica*, *medica* B *Humaniora* ja C *Annales*, kokku 113 köidet. Teadustööd on kirjutatud eesti, inglise, prantsuse, saksa, vene, itaalia ja ladina keeles.

Rahvusülikooli toimetistes avaldasid oma töid kõigi teaduskondade õppejõud. Tähelepanu oli suunatud rahvusteadustele ja Eestit käsitlevatele uurimustele, kuid mitte ainult neile. Keele- ja kirjandusteadlastest avaldasid mitmeid töid Walter Anderson, P. Ariste, P. Arumaa, W. Süss, H. Mutschmann; ajaloolastest J. Vasar, A. Tallgren, P. Tarvel, H. Pridik; usuteadlastest U. Masing, H. B. Rahamägi, A. v. Bulmerincq, L. Gulkowitsch; filosoof A. Koort jt.

Reaalalade uurijaist paistavad silma matemaatikud A. Humal, J. Nuut, J. Sarv, füüsik J. Vilip, astronoom E. J. Õpik, loodusteadlased T. Lippmaa, R. H. Kaho, K. Kirde, E. Markus, A. Õpik, H. Bekker. Arstiteadlastest meenutagem U. Karelli, L. Puuseppa, K. Schlossmanni ja V. Vadi ning veterinaaridest J. Tehverit.

Kolmandas seerias — C *Annales* on ülikooli loengute ja etteluge mise kavad, isikkoosseisud, rahvusülikooli 10. aastapäeva kogumik, raamatukogu ajakirjade nimestik ja materjalid õppetoolide vabadele kohtadele kandideerimiste kohta. 22. köide on pühendatud Balti riikide vaimse koostöö teisele kongressile, mis toimus Tartus 1936. aastal.

(Järgneb)

MAARE KÜMNIK

Toimetised näitusel

Kataloogisaalis saab vaadata ülikooli toimetistest ka väikest väljapanekut. See on jaotatud kolme perioodi: 1893—1917, 1921—1944 ja 1946—1993.

Näitust avades ütles ülikooli kirjastus- ja trükiosakonna juhataja **Valter Haamer**, et see on tükk ülikooli ajaloost, mis on teinud ülikooli nähtavaks ka väljaspool ülikooli. «Eriti meeldiv on see, et sada aastat tagasi alanud töö on jätkunud.» Esialgu ilmus 4—6 toimetist aastas, 1980-ndate keskel ilmus koguni 47. Saja aasta jooksul on ilmunud 1261 toimetist. Seejärel tutvustas näitust lähemalt teadusbibliograafia osakonna juhataja **Maare Kümnik**.

JAAN TÕNISSONI ÕPPERAHA *LAURIS TOOMETILE*

Selle semestri õpperaha kandidaatideks esitati kolm üliõpilast: arstiteaduskonna üliõpilane Tõnu Peets (UT toimetus), sotsioloogia magistrant Jüri Seilenthal (Eesti Üliõpilaste Selts) ja filosoofiaüliõpilane Lauris Toomet (korp. Ugala). Veel oli üks kandidaat, kelle kohta esitatud materjal ei olnud nõuetekohaselt vormistatud.

Lauris Toometi esitajad olid kirjutanud, et ta astus ülikooli bioloogiat õppima 1989. aastal (spetsialiseerus biokeemiale). Selle aasta kevadel enne bioloogia eriala lõpetamist läks ta üle filosoofia erialale.

Lauris Toomet on Eesti Muinsuskaitse Seltsi asutajaliige, 1987—1993 muinsuskaitseklubi «Tõlet» liige ja kauaaegne esimees. Ta on osalenud meie rahvapärimuse ja -usundi levitamisel, andnud välja kultuuriajakirja «Hiis», propageerinud võru keelt ja kultuuri. Ta on tuntuks saanud rahvakultuuri ja eestlaste identiteeti mõtestavate kirjutistega ajalehtedes ja ajakirjades. Korporatsioonikaaslased on iseloomustanud teda kui väga head õppijat, sügavate teadmiste ja laiahaardelisusega, põhimõttekindlat ja aatelist noor inimest.

Jaan Tõnissoni õpperaha anti välja juba kaheksandat korda. Algatus tuli Jaan Tõnissoni sugulastelt, praegu tuleb stipendium (2500 krooni kuus) Jaan Tõnissoni Instituudilt.

VARJE SOOTAK

Mida arvatakse?

Seoses emeriitprofessorite nimetamisel tekkinud küsimustega otsustas TÜ nõukogu oma 5. novembri koosolekul moodustada komisjoni, kes töötaks välja protseduurireeglid nn. kuulangukomisjoni jaoks. Komisjoni valiti professorid Paul Varul, Helmut Piirimäe, Rein Taagepera ja Jaak Maaroos ning üliõpilaskonna valitsuse esimees Jüri Seilenthal. Komisjonil on projekt valmis, toimetus avaldab selle rektoraati esitatud kujul.

Arvamusi kuulangukomisjoni moodustamise põhjendatuse kohta, aga samuti sisulisi ettepanekuid ootab rektoraat **14. detsembrini (k.a.)** (esitada TÜ teadussekretärile).

Reglemendi väljatöötamise komisjoni liikmed P. Varul, J. Maaroos ja R. Taagepera on pöördunud TÜ nõukogu poole ettepanekuga veel kord läbi kaaluda kuulangukomisjoni moodustamise vajalikkus.

PROJEKT

TÜ NÕUKOGU KUULANGUKOMISJON

TÜ kuulangukomisjoni ülesanne on selgitada, kas TÜ nõukogu poolt kuulangukomisjonile (edaspidi komisjon) arutatavaks suunatud isikud väärivad TÜ emeriitprofessori nime teaduslikult ning ka eetiliselt. Komisjon esitab oma soovituse TÜ nõukogule.

TÜ **kuulangukomisjoni koosseis** moodustub järgneval viisil:
üks liige TÜ Üliõpilaskonna poolt,
kaks liiget TÜ rektori poolt,
üks liige TÜ arstiteaduskonna poolt,
üks liige filosoofiateaduskonna poolt.

Komisjoni liikmed valivad enda hulgast esimehe, kes kutsub kokku komisjoni koosolekuid ja juhatab komisjoni tööd. Kõik komisjoni otsused tehakse vähemalt kolme kohalviibiva komisjoni liikme toetusel. Komisjoni tegevuse tehnilise korralduse eest vastutavad samad ametiisikud, kes vastutavad TÜ Nõukogu tehnilise korralduse eest.

Lähtealused komisjoni tegevuseks

Otsustamise lähtealuseks on, et emeriitprofessori nimetuse saamine pole standartne õigus, vaid riigi poolne privileeg. Nimetamisest keeldumine pole mitte karistus, vaid privileegi andmisest keeldumine. Kord antuna on see nimetus praktiliselt eluaegne. Selle tõttu võib seda anda vaid juhul, kui eetiline ja õpetlaslik kvaliteet mõlemad on väljaspool mõistlikku kahtlust. Võimalik kahtlus laieneb antud juhul ka nimetust andvale ülikoolile.

Kuigi akadeemiline traditsioon eeldab emeriitprofessori staatust kui normaalset pärast professori erruminekut, pole see praeguses olukorras põhiline. Kui see oleks põhiline, oleks keeldumine staatusc langetamine, mis on karistuse iseloomuga ja vajaks põhjendusi väljaspool mõistlikku kahtlust.

Pidades emeriitprofessori staatust privileegiks, on tegemist valikuga, mille puhul kahtlused on küllaldased viivitamaks privileegi andmisega. Arvestades üldlevinud akadeemilist traditsiooni ja õigusriigi norme, peab komisjon menetluses lähtepunktiks võtma süütuse oletuse. Seda seniks, kuni pole esitatud kahtluse põhjusi. Igal juhul on paratamatult mängus nii nende isikute kui ka TÜ maine. TÜ on TRÜ järglane ning talle ei saa ette heita mineviku vigasid. Emeriitprofessorite valimine on TÜ poolne hinnangu andmine nimetatud isikute tegevusele, mille tulemused ei saa sõltuda vaid TRÜ kunagistest otsustest.

Kuulangukomisjoni menetlus

1. Komisjoni liikmed ei edasta informatsiooni komisjoni menetluse käigust komisjoni mitte kuuluvatele isikutele. Kuulangud on kinnised, kui arutlusel olev emeriitprofessori kandidaat (edaspidi EK) ise vastupidist ei soovi. Kirjalike ja suuliste tunnistuste andjaid ja teisi kuulangul osalejaid palutakse mitte anda teavet kinnise kuulangu käigust.

2. Komisjon küsib EK-delt, kas nad soovivad kulangu teostumist TÜ rektori poolt heaks kiidetud menetlusse alusel. Kui EK eelistab emeriitprofessori taotluse tagasi võtta (kas isikliku avalduse alusel või teaduskonna kaudu), siis kuulanguid nimetatud EK kohta ei alustata.

3. EK võib määrata endale usaldusisiku (edaspidi UI) TÜ professorite hulgast juhul, kui ta ei soovi ise ilmuda kuulangukomisjoni ette. Sellisel juhul peab komisjon kontakti UI-ga. Komisjon palub TÜ nõukogus vastulauseid esitanuilt täiendusi ning kogub ka ise andmeid. Viimast õigust rakendatakse juhul, kui vastulausete esindajad ei täpsusta oma väiteid või kui nõukogus vastulauseid ei esitatud, kuid kandidaati avalikul hääletusel siiski nimekirja ei jäetud. EK-l või tema UI-l on õigus tutvuda TÜ nõukogus esitatud ja hiljem laekunud vastulausetega ühe nädala jooksul peale vastava teate saamist. EK või UI esitavad hiljemalt ühe nädala jooksul pärast vastulausetega tutvumist kirjalikult oma seisukoha või palve ajapikenduseks, mille kestus ei tohi ületada ühte kuud. Kui EK või UI omapoolset seisukohta nimetatud tärminiks ei esita, loeb komisjon seda loobumiseks oma kanditatuurist p. 2 mõttes.

4. Pärast EK või UI seisukoha saamist palub komisjon EK-l või UI-l ja komisjoni liikmeil ühe nädala jooksul esitada nimekiri isikuist, keda komisjon peaks kutsuma kuulangule või kellelt peaks taotlema spetsiifilist kirjalikku teavet juhul, kui neil enestel pole mingitki reaalset võimalust ilmuda komisjoni ette. Kirjalikud teabe küsimised edastatakse kas esitaja poolt soovitud vormis või komisjonipoolses sõnastuses.

5. Kuulangud toimuvad üks kuu pärast p. 4 kirjeldatud nimekirjade esitamist. Kui EK ei soovi avalikku kuulangut, viibivad kohal komisjoni liikmed, EK või UI ning tunnistajad omaenda tunnistuse ja küsimustele vastamise ajal. Tunnistajad ei kuule teiste tunnistajate tunnistusi. Kogu kuulang lindistatakse või stenografeeritakse.

6. Komisjon ja Ek või UI kohtuvad uuesti üks kuu pärast kirjalike vastuste tähtaega ja tutvuvad vastustega. EK või UI saavad esitada omapoolse seisukoha.

7. Komisjon kohtub arutelu lõpul, et vormistada oma motiveeritud soovitus TÜ nõukogule EK emeriitprofessoriks nimetamise asjus. Soovitus tehakse teatavaks EK-le või UI-le. Komisjon annab kuulangu materjalid säilitamiseks rektoraadile, kes tagav nende konfidentsiaalsuse.

Lõppsätted

Kuigi menetlus on aeganõudev, ei saa tõele lähemale jõudmiseks kiirustada. Argumendid, mis seostuvad pragmaatiliste põhjendustega, ei kaalu üles võimalikku moraalset kahju TÜ-le ja ülejäänud emeriitprofessoritele.

STN INTERNATIONAL

15.—19. novembrini toimus raamatukogus STN-i seminar. *STN Internatoinal (The Scientific & Technical Information Network)* pakub *online*-otsinguteks umbes 190 andmebaasi ja on orienteeritud teaduslik-tehnilisele informatsioonile, eriti täiuslikult on esindatud patendialane info.

Teenuste mahu poolest seisab *STN International* esimesel kohal Euroopas ja viiendal-seitsmendal kohal maailmas.

Seminari korraldasid Leedu-Balti ühisfirma «Baltijos Konsultacija» ja TÜ raamatukogu. Seminar oli mõeldud eelkõige Tartu ja Tallinna kõrgkoolide ning Teaduste Akadeemia raamatukogude infotöötajaile.

Peeti loenguid ja jagati materjale andmebaasidest, nende kasutamise hindadest ja otsingute põhimõtetest. Kesk- ja Ida-Euroopa infotarbija võib arvestada 80 %-lise hinnasoodustusega 27 andmebaasi puhul, nende seas on sellised andmebaasid nagu *CA (Chemical Abstracts), Math (Mathematical Abstracts), Phys, Compuscience* jt.

Seminari ajal oli võimalik praktiseerida ja teha tasuta otsinguid, mida eriti kasutasid füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonna esindajad. Jääb loota, et leping *STN International*'iga sõlmitakse juba lähemal ajal.

ALLA SAARI raamatukogu infoosakonnast

BALL? BALL! BALL...

Möödunud kolmapäeval, jõulukuu esimesel päeval pidutsesid «Vanemuise» maja suures saalis need inimesed, kes tundsid end Tartu Ülikooliga seotud olevat — nimelt täitus rahvusülikoolil 74. aastapäev.

Ballile oli kutsutud terve hulk mitteprominentseid tegelasi ning prominentide hulgast prominentsemaid tegelasi olid kindlasti Mart Laar ja Lennart Meri. Meri ballile ei ilmunud, küll aga ilustasid «Vanemuist» Mart Laar & Co.

Ballil viibis ka palju tulevasi prominente, sest on ju *alma mater* tulevaste riigitegelaste, vaimuinimeste, ja mis siin salata, ka superjoodikute taimelava.

Prominendid prominentideks (jumal nendega!), rääkigem parem ballist endast.

Akadeemilisust rõhutasid muidu «hulkurlikus ja kerjuslikus» välimuses tudengid, kes olid pugenud pikkadesse ballikleitidesse või õhtuülikondadesse. Ime küll, mõni tundis ennast ebaharilikus riietuses suisa hästi. Nii hästi, et julges koguni «New Metronomic Bandi» saatel jalga keerutama minna. Muuhulgas («Vanemuise» näitlejad-lauljad) pakkusid silmale ja kõrvale lusti kohvikud, baarid ja teised avalikud kohad.

Südaöö paiku (nagu korralikul keskkoolipeol) hakkasid vilkuma laetuled ja bändipoisid pakkisid pilliq kokku. Iseenesest on ju mõistetav, et «Vanemuise» maja üür on kallis ja bändki pole odav, ent...

Leidlikud tudengid pidu õhku rippuma ei jätnud. Tähe tn. 3 majas kestis nn. järelball tubli mitu tundi. Inimesed siirdusid ka Sõbra majja ja EÜS-i majja. «Oli tore pidu!» öeldakse sellise ürituse kohta.

MIKK KAIMUR
KALMER ELMER

* * *

TÄNAME!

Balli korraldajad tänavad kõiki, kes üritust toetasid, ja need on: Tartu Ülikool, RAS Kivitar, AS Hortus, Saku Õlletehas, KTK Overall, AS Baltman, Rakvere Lihakombinaat, Tartu Õlletehas, AS Postimees, AS Adolf ja AS Surra, Murra & Vant.

OLLA VÕI MITTE OLLA — KAITSEMINISTEERIUMIS?

Tartu Ülikooli üliõpilased on üldiselt tuntud oma patsifistlike vaadete poolest ning taunivad tavaliselt selliseid sõnaühendeid nagu «üliõpilane ja sõjavägi» ning «üliõpilane ja kaitseministeerium».

Ometigi on Eesti Arstiteadusüliõpilaste Liidul kavas korraldada **esmaspäeval, 13. detsembril kl. 17 raamatukogu aud. 202 kohtumine just kaitseministeeriumi esindajatega.**

Kõne alla tulevad teemad ei puuduta üliõpilaste militariseerimist. Kavas on rääkida hoopis **kuulidest, haavadest ning katastroofidest — kes ja kuidas peaks niisugustes olukordades tegutsema.** Kaitseministeeriumi tervishoiuosakonna ülem dr. Tamm räägib sellest, milliseid võimalusi pakub arstkonnale kaitseministeerium ning TÜ prof. Lembit Roostar tutvustab sõjaväe- ja välikirurgide koolitamisplaane Eestis ja välismaal.

Tõenäoliselt osaleb seminaril ka Päästeteenistuse esindaja, kes tutvustab Päästeteenistuse tänast olukorda ja räägib sellest, milliseks peaks selle struktuur tulevikus kujunema.

Kõik huvilised on oodatud!

Eesti Rahvusliku Erakonna konverents

Vabariigi ülesehitamise eelduseks on meie endi kasvamine vabariigi väärilisteks, meie ühine soov elada demokraatlikus iseseisvas riigis, säilitada ja arendada nii emakeelt kui rahvuslikku kultuuri. Selleks on vajalik ületada isiklikel ambitsioonidel lähtunud rahvuslike jõudude killustatus. Meie tegevuse aluseks saab olla eelkõige eesti rahvuse säilimine, mitte aga isikliku karjääri teostamine rahvuslikkuse maski varjus.

Tegevuse ja suuniste koordineerimiseks toimub **laupäeval, 11. detsembril** Põllumajandusülikooli aulas Eesti Rahvusliku Erakonna (RE) ettevõtmisel

KONVERENTS,

leidmaks vastuseid järgmistele küsimustele:

1) kuidas ühendada kommunismivastased jõud Eesti Vabariigi ülesehitamiseks?

2) missugused kommunismivastase ühenduse poolt rakendatavad abinõud võimaldavad säilitada eesti rahvuse, tema keele, kultuuri ja iseseisvuse?

3) kuidas ületada postsotsialistlik /postkommunistlik/ eetika kriis?

Konverentsist on palutud osa võtma kõik eestimeelsed jõud sõltumatult nende erakondlikust kuuluvusest ja organiseeritusest.

Tartu üliõpilased ootavad uut keeltemaja

Ehitatav keeltemaja Lille mäel on jäänud rahapuudusel pooleli. Prorektor Vello Peedimaa sõnul pole riigil ehituse lõpetamiseks vajalikku 13 miljonit krooni («Äripäev», 1. oktoober 1993). «Summa oleks saadav pangalaenuna, kuid praegu on ülikool seotud olulisemate projektidega,» ütleb Vello Peedimaa «Äripäevas». Vello Peedimaa ütlusel ootab pooleliolevat keeltemaja konserveerimine. Nõnda ei pääse tudengid õppima uude keeltemajja veel lähematel aastatel. Tudengite seas tehtud **juhuküsitlus uuris, mida nad ootavad uuelt keeltemajalt ning kas nad on selle asukohaga üleüldse rahul.**

* * *

Enamik Tartu Ülikooli tudengitest on rahul Lille mäele ehitatava keeltemaja asukohaga. Juhuvaliku teel küsitletud 50 tudengist oli asukohaga rahul 47 tudengit (94 protsenti). Need tudengid ootavad uuelt keeltemajalt peamiselt paremat tehnikat ja õppematerjale. Keeleõppe tase paraneb, kui «on vingelt tehnilisi vahendeid», märkis 26-aastane filoloogiatudeng. Keelekeskuses peaksid olema «klassid, mis on varustatud kõrvaklappide ja makkidega; ruum, kus saaks kuulata võõrkeelset muusikat ja lugeda ajakirju mitmetes keeltes», leidis 22-aastane filoloogiatudeng.

Vastanud hindasid keeltemaja juures veel mugavust, kui kogu keeleõpe on koondatud ühte hoonesse. Tudengid ootavad, et uues keeltemajas on õppegrupid väiksemad ning erineva raskusastmega. Üks 21-aastane meestudeng bioloogia-geograafiateaduskonnast aga soovis, et keeltemajas oleksid «noored õpetajad».

Küsitlusele vastanud 50-st tudengist oli poolelioleva keeltemaja asukoha vastu kaks tudengit (4 protsenti). Keskus on «liiga automagistraali lähedal», mainis 21-aastane filoloogiatudeng. «Lärm, heitgaasid, talvel libe mägi.»

Üks 25-aastane naistudeng ei osanud midagi arvata: «Ükskõik, kus maja asub, peaasi et püsti seisab».

* * *

Küsitlus päris tudengitelt ka seda, kui palju ning milliseid keeli nad praegu õpivad. Ilmnes, et naistudengid õpivad meestudengitest korraga rohkem keeli. Küsitletud 26-st meestudengist õpib nelja keelt 4 protsenti, küsitletud 24-st naistudengist 15 protsenti. See on seletatav küsitletud naistudengite mõneti kõrgema vanusega (meestudengite keskmine vanus 20,8 aastat ja naistudengite keskmine vanus 21,2 aastat». Kolme keelt õpib korraga 8 protsenti meestudengitest ja 21 protsenti naistudengitest, kahte keelt vastavalt 35 ja 13 protsenti ning ühte keelt 38 protsenti meestudengitest ja 24 protsenti naistudengitest. Ühtegi keelt ei õpi 15 protsenti naistudengitest ja 27 protsenti meestudengitest, sest näiteks arstiteaduskonna õppeplaanis pole võõrkeeli ette nähtud.

Enamik küsitletud 50-st tudengist õpib inglise keelt (32 tudengit), populaarne on ka saksa keel (21 tudengit). Kolmandal kohal on ladina keel, mida õpib kuus tudengit ning neljandal kohal rootsi keel, mida õpib viis tudengit. Üks-kaks tudengit õpib veel prantsuse, soome, vene, norra, taani, heebrea ja kreeka keelt. Viimaseid keeli õpivad usu- ja filosoofiateaduskonna tudengid.

* * *

Küsitlus uuris ka tudengite rahulolu keeleõpetusega. 38 protsenti vastanuist jäi õpetuse tasemega täiesti rahule, 26 protsenti osaliselt ning 24 protsenti ei jäänud õpetuse tasemega üldse rahule. Oma arvamust ei osanud avaldada 12 protsenti. Rahulolematud tahtsid, et tunnid toimuksid tempokamalt ja et neis tehtaks rollimänge. Nad soovisid ka paremaid õppematerjale ja tasemel õppejõude.

* * *

Viimane küsimus päris, milliseid keeli tahavad Tartu Ülikooli tudengid tulevikus õppida. Kõige populaarsem oli prantsuse keel, mida soovib tulevikus õppida 23 tudengit (peaaegu iga teine vastanu). Saksa keelt tahtsid õppida 16 tudengit ja inglise keelt 13 tudengit. Järgnesid rootsi (12 õppida soovijat), hispaania (10), soome (8) ja itaalia keel (6). Vene keel jäi kaheksandale kohale, sest seda tahtsid tulevikus õppida neli tudengit. Taas kasvab üles põlvkond, kes ei mõista Euroopa suurima riigi keelt. Üks-kaks tudengit tahtis õppida veel norra, liivi, hiina, heebrea, jaapani, taani ning suahiili keelt. Üks tudeng soovis omandada lähinaabrite lätlaste keelt.

* * *

Küsitlus hõlmas 50 Tartu Ülikooli tudengit vanuses 18—26 aastat. Küsitletud tudengeid oli kõigist teaduskondadest peale kehakultuuriteaduskonna.

Mart Raudsaar

MEIE JA MAKSUAMET, ÜLIKOOL VAHEPEAL

Sain novembri lõpul väljakutse maksuametisse. Selgitati, et olen deklaratsioonist välja jätnud umbes 500 krooni. Selgitasin, et sain tulusid ja makse kajastavad andmed oma töökohast, teisest eelarvelisest asutusest nimega «Tartu Ülikool». Inspektor vastu, et ülikool on NEILE hiljem esitanud teisi andmeid, mis jäänud õigel ajal ja õiges kohas kokku liitmata. Nüüd olla maksuamet seisukohal, et oleme seaduse ees tulude varjajad ja varjatud tulu maksustatakse kolmekordselt. Koos samasuguses hädas kolleegiga olime ka asejuhataja Jaak Haameri jutul. Meie väidetele vastuseks vihjati suurtele tuludele mujal, mistõttu me ei märkavatki, et kümnendik tuludest kajastamata. Soovituse peale tegelda andmete allikaga (ülikool) kuulsime, et seda on tehtud, pealegi puudub meil ettekujutus rahaasjadest. Jäime mõlemad seisukohale, et oleme nõus maksma deklareerimata tulude eest ühekordse määra alusel, kuivõrd vastupidine tähendaks, et tunnistame end süüdi tulude varjamises. KUTSUN KÕIKI TEGEMA SEDASAMA. Riigiasutused peaksid omavahel niisugused asjad ISE ära klaarima.

Jaan Kõrgesaar

• info • info •

Ametlühingu liikmed, magistrandid ja viimase kursuse üliõpilased!

Kui soovite vahetada või leida **tööd,** sealhulgas ajutist, pöörduge a/ü komiteesse. Meie andmebaas sisaldab andmeid kõrgharidusega spetsialistide kohta, mistõttu paljud firmad otsivad kvalifitseeritud kaadrit meilt. Kui Teie haridust, kvalifikatsiooni ja tööoove kajastavad andmed on andmepangas, siis saame aidata Teil ühendust võtta potentsiaalse tööandjaga.

Diskreetsus tagatud. Vajadusel konsultatsioon. A/ü liikmetele tasuta.

* * *

VENIA LEGENDI

TÜ matemaatilise statistika instituudi dotsendi kt. **Liina-Mai Toodingu** *venia legendi* dotsendikutse taotlemiseks toimub kolmapäeval, 15. detsembril Liivi 2 ruumis 208 kell 14.15.

Loengu teema on «Elukestusanalüüsi mudelid».

* * *

MAGISTRITÖÖ KAITSMINE

TÜ kultuurikeskuse lektori **Vello Paatsi** magistritöö «Eestlase geograafiline silmaring ja geograafiaõpetuse algus (kuni 1850. aastani)» kaitsmine toimub esmaspäeval, 20. detsembril kell 15 TÜ geograafia instituudis Vanemuise 46 aud. 327. Retsensendid: prof. V. Masing ja dots. V. Kingisepp. Tööga saab tutvuda TÜ raamatukogus.

* * *

RAAMATUTE JÕULUMÜÜK RAAMATUKOGUS

Ülikooli raamatukogu korraldab **reedel, 17. detsembril** kl. 10—17 raamatute jõulumüügi (peamiselt ilukirjandus).

ÜLIKOOLI KLUBI KORRALDAB:

Reedel, 10. detsembril kell 21

ülemajapeo ansambliga «THE CLAYMAKERS»

«Need kuumad kuuekümnendad...»

* * *

Laupäeval, 11. detsembril ja teisipäeval, 14. detsembril

DISKOÕHTU Tähe tn. 3 majas,

kolmapäeval, 15. detsembril Narva mnt. 27 kohvikus.

Algus kell 21.

NB! ÜLIÕPILASPILET KAASA!

* * *

«UNIVERSITAS TARTUENSIS»

ILMUB

detsembris veel reedel, **17. kuupäeval.** Järgmine number jääb juba uude aastasse, see tuleb trükist reedel, **7. jaanuaril.** Jaanuaris ilmub ajaleht nagu igal aastal üle nädala.

* * *

TARTU NORRA SELTSI JÕULUÕHTU

võiks toimuda esmaspäeval, 20. detsembril ülikooli ph. kohvikus «Sophokles». Kes soovib sellest osa võtta, andku teada ajakirjanduskateedrisse Katrinile (tel. 35 188) või UT toimetusse Varjele (35 180). Osavõtumaks orienteeruvalt 15—20 krooni. Ka liikmemaksu saab kohe ära maksta Katrini juures.

JUHATUS

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 2949 Tiraaž 1500.

35 180

NR. 38 (1736)
REEDE,
17. DETSEMBER
1993
ILMUB
NOVEMBRIST
1948
HIND 35 SENTI

Universitas Tartuensis

1993 → 1994

REKTOR PROFESSOR PEETER TULVISTE, ESIMENE REKTORIAASTA POLE KERGE OLNUD, HAIGUSE KÕRVALT OLETE SUUTNUD KA ÜLIKOOLI JUHTIDA. HARIDUSELU ÜMBERKORRALDUSED EI OLE AGA VEEL LÕPPENUD EESTIS EGA ÜLIKOOLIS. MIDA OOTATE UUELT AASTALT?

«Seda, et oleks vähem määramatust ja vaesust, mis ülikoolirahvast viimasel ajal on häirinud. Määramatust kahandab ennekõike kõrgkoolide seadus, mille eelnõu on valminud. Sellele hakkab toetuma ülikooli uus põhikiri, mis omakorda on aluseks ülikooliclu puudutavatele reeglitele ja otsustele. Neid küsimusi, millele ei ole vastust, jääb vähemaks. Segastel aegadel on oma võlu, millest me kõik oleme osa saanud, nii tudengid kui ka õppejõud ja teised ülikooliinimesed. Paraku töö kannatab selle all. Ka ülikooli halduspoole jätkuva reformimise üks tulemus peaks olema suurem selgus rahaasjades, mille saavutamiseks on vanal aastal palju pingutatud. Ehk jõuab see uuel aastal kätte.

Vaesus uuel aastal veel palju ei tagane. Palgad tõusevad, aga jäävad siiski väikeseks. Sama võib öelda muude summade kohta. Oluline on ehitamisel eluvaim sees hoida ja seda õhutada.

Ütleksin muidugi rõõmuga, et ootan uuelt aastalt veel seda, et meie siin ülikoolis ja meie kõik siin Eestis oma eluga rohkem rahul oleksime, aga Ungari, Poola ja teiste meist varem alustanud maade kogemusest on näha, et nii ruttu see ei lähe.»

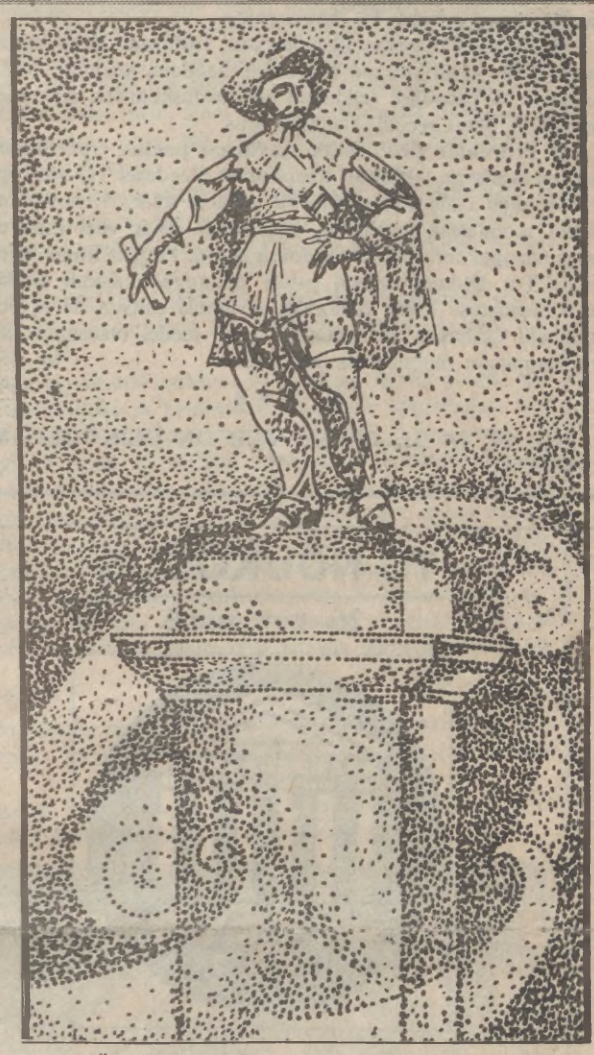
Ülikoolirahva poolt rektorile peatset paranemist ja taas meie sekka tulemist!

TARTU ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASKOND

HEAD ÜLIÕPILASED, KOGU ÜLIKOOLIPERE!

Soovime teile rahulikke jõulupühi ja kaunist uut aastat! Loodame, et jõulumehe kingikotis on kõigele muule lisaks ka helgem tulevik!

Sinu TÜÜ edustus ja valitsus!

❐ Ülikooli jõulukaart.

CAROL MERZIN

❐ Hing hämaralt aimab mõnda,
mis maailmas tulemas.
Mis imelik õnn on tunda
lund laugudel sulamas! (DORIS KAREVA)

IMMANUEL

Rahvas, kes käib pimeduses, näeb suurt valgust;
kes elavad surmavarju maal, neile paistab valgus!
Sina valmistad suure hõiskamise, annad rohkesti rõõmu:
nad rõõmutsevad sinu ees, otsekui lõikuseajal ollakse rõõmsad,
otsekui saaki jagades hõisatakse!
Sest tema koorma ikke ja tema õla kepi,
tema sundija vitsa sa murrad nagu Midjani päevil!
Sest iga sõjakäras sõtkutud saabas ja veres veeretatud vammus põletatakse tuleroaks!
Sest meile sünnib laps, meile antakse poeg,
kelle õlgadel on valitsus ja kellele pannakse nimeks:
Imeline Nõuandja, Vägev Jumal, Igavene Isa, Rahuvürst!
Suur on valitsus ja otsatu on rahu Taaveti aujärjel ja tema kuningriigi üle,
et seda kinnitada ja toetada kohtu ja õiglusega sellest ajast ja igavesti!
Vägede Issanda püha viha teeb seda!

Js 9, 1—6

* * *

Kirikuaasta on alanud. J õ u l u d on lähedal. On a d v e n d i a e g. Ladina sõna «adventus» tähendab eesti keeles «tulek». Advendiaeg on ootuseaeg. Neli nädalat kirikuaasta alguses valmistume tulekuks. Kirikusse ja koju tuuakse väike kuusk, millele igal pühapäeval pannakse üks küünal. Nelja pühapäevaga koguneb neli küünalt. Neli on maailma sümbol — põhi ja lõuna ja ida ja lääs. Neli on kirikuaastas suuri pühasid — jõulud, lihavõtted, suvisted ja Kolmainupüha. Nelja pühapäeva läbi valmistume Inimese tulekuks, et koos Temaga elada oma maailmas. Ükskõik, kus me asume. Et koos Temaga elada taevas, juba praegu, siin oma elus.

Meie aeg algab I n i m e s e t u l e k u g a. Meie ajaarvamine algab Tema sündimisega. Meie elu algab Päästja ilmumisega. Igiammusest alates on igal pühapäeval oma kirjasõna, lugemine rõõmusõnumist. Ja igal pühapäeval on sellele vastavalt oma teema. See on meie jaoks nõnda seatud. Tervik on osadeks jagatud, et meie seda hoomata suudaksime. Just nõnda nagu me igaviku oleme pidanud jagama aastateks ja kuudeks ja päevadeks, et kuidagigi korrastada oma aega. Kuigi teame, et aeg ei koosne tükkidest. Koolipingis juba õppisime, et päriselt pole olemas päevi ega tunde. Päike paistab kogu aeg, üksnes meie keerame koos oma maailmaga talle vahepeal selja. Ja siis on valgust üpris vähe. Siis on valitsemas varjud.

Ometi aimame, et valgus pole kadunud. Sellepärast me ootamegi igal aastal uuesti Valguse sündi. Me koguni valmistume selleks, et mitte pimedaks jääda. Inimese kirkusest. Igasugune valmistumine tähendab enese kokkuvõtmist ehk isegi ärevust. Advendiajal me loobume tavalistest lõbustustest, ei naudi kõiki hõrgutisi, mis on meie käeulatuses. Oleme otsekui atleedid. Iseenese pärast. On ju me aeg liig üürike, et seda tarbetult tarbida. Me aimame seda. Aga ei pea heitma ära oma meelt ega käsi nõutult rüppe laskma. Sest Immanuel on juba siin.

Veel on Ta varjul, aga juba võime näha Teda meiegi. Üheskoos. Ja omaette salamisi. Me igatseme. Me tahame taibata. Ja seepärast ajame end sirgu, sirutame esmalt oma pilgu. Ning näeme inimesi. Neidsamu tuttavaid nägusid, igaüks väljendamas omamoodi igatsust, ilusama ootust.

(Järg 3. lk)

TÜ VALITSUSES

15. detsembril

● **Arutati arsti- ja bioloogia-geograafiateaduskonna nõukogude ettepanekuid ja taotlusi iseseisva arveldusarve saamiseks.** Probleem on eelkõige juriidiline ning sõltuv ülikooli põhikirjast. Küsimuse juurde pöördutakse tagasi, kui nõukogus arutatakse finantsaruannet, eelarvet ja põhikirja.

● **Arutati matemaatikateaduskonna esildist palgaarvestuse kohta.** Esialgu ei leitud olukorrast väljapääsu. Märgiti, et palgaarvestuse üleandmine arvutuskeskusele oli ekslik.

● **1994. aasta vastuvõttu tutvustas prorektor prof. Teet Seene.** Vastu võetakse 1110 uut üliõpilast, ülikoolisiseselt on võimalikud mõned ümberjaotused. Vastuvõtueeskirjade väljatöötamiseks moodustati sügisel komisjon, selle esimees prof. Jüri Tamm peatus nendega seotud küsimustel. Valitsus võttis eeskirjad vastu ja suunas kinnitamiseks TÜ nõukogusse.

● **Valitsus otsustas likvideerida Tallinnas Eesti südamekeskuse.** Selle varad antakse Mustamäe haiglale, kusjuures sama maksumuse eest ostetakse seadmeid arstiteaduskonnale. Küsimus otsustatakse lõplikult reedel TÜ nõukogus.

● **Prorektor prof. Jaak Aaviksoo peatus emeriitprofessorite nimetamisega tekkinud küsimustel.** Reedesel TÜ nõukogu koosolekul tuleb otsustada probleemi edasine käik. 5. novembri koosolekul moodustati komisjon, kes töötas välja veel moodustamata nn. kuulangukomisjoni protseduurireeglid. Projekt ilmus eelmise nädala UT-s. Ülikooli rahval paluti kuulangukomisjoni moodustamise põhjendatuse kohta rektoraati arvamusi esitada. Neid oli laekunud vaid üksainus. TÜ nõukogu peab reedel otsustama, kas kuulangukomisjon moodustada või mitte.

* * *

NB! 24. JA 31. DETSEMBER ON ÜLIKOOLIS VABAD PÄEVAD!!!

TÜ NÕUKOGUS

26. novembril

● ÜLIKOOLI VÄLISSUHTLUS

● TÜ NÕUKOGU KODUKORD

(Algus eelmises lehes)

Ülikooli osalemisest rahvusvaheliste grantide süsteemis kõneles rektori kantselei vanemreferent Valve Soome. Eelmisel aastal avanes ülikoolil võimalus osaleda Euroopa Ühenduse programmides. Taotlemise protsess on küll pikk ja teadusvaldkonnad piiratud. Praegu on Ühenduselt nõusolek 9 projekti kohta, kuid pole teada, kas raha antakse. Käesolevast aastast finantseeritakse prof. Jaan Kõrgesaare juhitavat projekti.

Mitmel korral on pakkunud osalemisvõimalust Rahvusvaheline Teadusfond (ISF). (Sellest sai lugeda UT-st nr. 30, 1993 — toim.) Täiendava taotlusvooru tähtaeg on 1. veebruar 1994. a.

V. Soome tegi mitu ettepanekut teadusgrantide-alase välissuhtluse paremaks korraldamiseks. Ta arvas, et nende grantide taotlemine rahvusvahelistest fondidest on suhteliselt iseseisev töölõik ning võiks olla eraldi üliõpilasvahetusest, külalislektorite vahetusest ning TÜ raam- ja koostöölepingutest. Ta ütles ka, et kuna ülikoolisisese teadusinfoga tegeleb rektori kantselei teadusgrupp ning et kuna sealjuures grantidega tegelemine on väga spetsiifiline töö, vajaks see lõik omaette täiskohaga töötajat.

Välissuhete osakonna juhataja Riina Laidvee rääkis stipendiumide taotlustest ja vahetustest. Üks suuremaid organisatsioone, kelle kaudu saadi selleks aastaks stipendiume, on DAAD (Saksa Akadeemiline Vahetusteenistus) — 30-st taotlusest rahuldati 8. Rootsi Instituut rahuldas 10 taotlust, Briti Nõukogu kaudu saadi üks stipendium. Soome valitsuse stipendiumi sai 20 magistranti ja doktorandi, Taani valitsuse stipendiumi 6 õppejõudu jne.

Välissuhete osakonna kaudu on vormistatud põhiliselt õppe- ja uurimisstipendiumide taotlused, rektori kantselei kaudu teadustöö grantide tutvustamine ja taotlemine.

Ta leidis, et välissuhete osakonnal oleks vajalik välja anda teatmik õppimisvõimaluste kohta välismaal, sest pakutavad õppestipendiumid on mõeldud põhiliselt magistrantidele ja doktorandidele.

Välisgrantide saamise tähtsust rõhutas oma sõnavõtus prof. **Toivo Maimets.** Eesti teadusrahasid on väga vähe ning grantid on peaaegu ainus võimalus, kuidas teha kõrgel tasemel teadustööd siin kohapeal. Vaja oleks siinjuures mõlemapoolset informatsiooni, anda ka teavet väljapoole selle kohta, mida meie võiksime maailmale pakkuda.

Prorektor Jaak Aaviksoo mainis, et välisgrantide saamisel valitseb kaks lähenemisviisi. Ühed arvavad, et ülikoolisisesed eelarvelised vahendid tuleks jaotada neile, kes välisgrante ei saa. Teine lähenemisviis on vastupidine. Tuleks toetada omalt poolt neid, kes saavad välisgrante. Niisugune seisukoht olevat omane ka Euroopa teistele ülikoolidele.

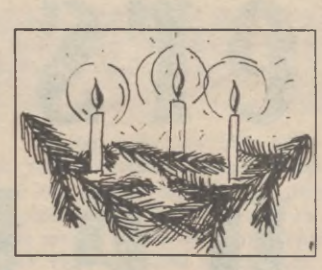
TÜ nõukogu võttis välissuhtluse kohta vastu otsuse, milles peeti muu hulgas vajalikuks:

● järk-järgult suurendada Tartu Ülikoolis õppivate välisüliõpilaste arvu eesmärgiga jõuda lähema 10 aasta jooksul niisugusse välisüliõpilaste arvuni, mis moodustab 10% üliõpilaskonna üldarvust;

● kiideti heaks Balti õpingute keskuse ajutine põhikiri;

● peeti otstarbekaks välja anda iga-aastane välissuhtluse teatmik; jne.

● **Nõukogu arutas esimest korda nõukogu enda kodukorra projekti, arutelu jätkub sel reedel.**

ÜLIKOOLI JÕULUD TOOMEL

Neljapäeval, 23. detsembril kl. 15 on Toomel ajaloomuuseumis

ÜLIKOOLI JÕULUÕHTU.

Jõulujutlus – magister Jaanus Noormägi, orel, koorid.

Usuteaduskond
Ajaloomuuseum

TUNNUSTUS

Tarmo Soomere kaitses möödunud aastal doktoriväitekirja.

Üks osa väitekirjast jõudis rahvusvahelise tunnustuseni, nimelt anti sellele **Euroopa Geofüüsika Seltsi 1993. aasta publikatsioonipreemia,** mis on kaudselt ka kõrge hinnang Eesti fundamentaalteadusele ja selle teaduskraadide süsteemile.

TARTU ÜLIKOOL AUSTRAALIA KIVIS

QUEENSLANDI ÜLIKOOL palus oma kirjas meie ülikooli sümbolit, et raiuda see teiste rahvusvaheliselt tuntud ülikoolide hulka oma kohalikku kivisse poolringi moodustavas sammastikus. Ülikoolist saadeti teele meie sümboolikat.

EDUSTUSE koosolekul 8. detsembril:

● **TÜÜ valitsuse kultuurisekretär Timo Kikas rääkis 1. detsembri ballist,** mis tema arvates õnnestus hiilgavalt nii rahalisest kui sisulisest küljest. Ta vastas ka mõningatele küsimustele;

● **edustuse kodukorra kinnitamine nihkus edasi,** sest koosoleku ettevalmistaja ei olnud suutnud eelnõu variante paljundada ja laiali saata;

● kvoorumi kogunemist oodates anti aega **sõnavõtuks pressisekretärile Indrek Ostratile,** kes kritiseeris edustuse tööd ja soovitas edustusel end laiali saata. Ettepanek põhjustas vastakaid reaktsioone;

● loodi komisjon, kes peab välja töötama lähtealused **üliõpilaste tööbörsi** loomiseks. Komisjoni liikmeteks said majandussekretär Erkki Leego, Urmas Paet ja Kaupo Karelson;

● **pressisekretär Indrek Ostrat** esitas palve end ametist vabastada, põhjendades seda oma suurenenud töökoormusega mujal. Edustus rahuldas palve;

● oma lahkumissoovi edustuse eesistuja kohalt esitas **Marti Aavik.** Ka tema palve rahuldati. Uus eesistuja jäi valimata, sest edustus soovis uusi kandidaate veel kaaluda;

● valitsuse liikmed andsid aru **korteribörsist.** Kuulutus ilmus «Postimehes» ja üliõpilastel on võimalik valitsusest pakkumiste kohta infot saada;

● räägiti ka **kodanikukaitse programmist** ja leiti, et see on koostatud saamatult. Pöörduti ülikooli juhtkonna poole taotlusega programmid üle vaadata.

TÜÜ pressiteenistus

1993 → 1994

● **Töö- ja sotsiaalhooldusõiguse professor INGE-MARET ORGO, olete seotud kõrgkooliseaduse eelnõuga. Aasta lõpeb, aga seadust ei ole ikka veel.**

Selle ettevalmistamisega on läinud palju aega, alustati juba eelmisel sügisel, aga vastuvõtmiseni pole jõutud. Aasta ajaga on vastu võetud mitmed teised seadused, mis on kõrgkooliseaduse eelnõu kontseptsiooniga vastuolus. Näiteks on vastu võetud erakoolide seadus, mis näeb ette, et atesteeritud erialadel peab riik finantseerima ka erakõrgkoole. See tähendab, et riiklike kõrgkoolide olukord halveneb veelgi. Kõrgkoolide seaduse eelnõu järgi aga võtab riik erakõrgkoolide finantseerimisest osa ainult juhul, kui selleks on vajadus ja võimalus. Samuti on selles erinevaid lähenemisviise erakõrgkoolide asutamise puhul. Erakõrgkoolide seadus on meil praegu juba jõus ja muude kõrgkoolide seaduse eelnõu jääb nagu omaette. Algselt oli mõeldud nii, et kõrgkoolide seadus reguleerib kõikide kõrgkoolide küsimused.

Eelmisel nädalal oli komisjon koos ja eelnõusse tehti viimased parandused. Edasi pidi eelnõu minema Justiitsministeeriumisse. Läinud nädala lõpul nägin aga «Riigi Teatajas» täiskasvanute koolituse seadust, mis omakorda kirjutab kõrgkoolidele midagi ette. Selles on ette nähtud kõik õppevormid: statsionaarne, kaugõpe, õhtune, eksternatuur. Meie eelnõus on kirjas, et kõrgkoolis toimub õpetamine statsionaarselt.

Need on kummalised juhtumised, mis jäävad kõrvaltvaatajale täiesti mõistmatuks. Üks seadus võetakse vastu, aga sellest ei tea vist ükski rektor ega minister, kuidas muidu oleks nendes nii erinevad kontseptsioonid. Täiskasvanute koolitusseadust on ju teinud haridusministeeriumi inimesed.

Kõrgkooliseadust nagu ei olekski enam vaja. Komisjoni arvates oleks tulnud erakoolide seaduses teha mõned muudatused ning ka kõrgkooliseaduse rakenduslikus osas on muudatusi ette nähtud. Nüüd tuleks ka värskes täiskasvanute koolituse seaduses parandusi teha. Või tuleb kõrgkooliseadust täiesti ümber tegema hakata? Ma ei kuulu küll komisjoni, olen seotud normitehnilise poolega, aga pidevalt toimub suur aja kulutamine ja tekib mõttetuse tunne.

● **Ei jäägi muud, kui oodata kõrgkooliseaduse vastuvõtmist uuelt aastalt. Aga milline tuleb Eesti Akadeemilise Naiste Ühingu uus aasta, mille esinaine olete?**

Järgmise aasta tööplaan on valmis, tulemas on päris head ettekandekoosolekud. Kui kõik teoks saab, peaks päris huvitav ja tegus aasta tulema.

* * *

● **Arstiteaduskonna üliõpilane TÕNU PEETS, kuidas kuus arstiteaduskonna-aastat ka tervisele mõjuvad?**

Eks see ole hiljem näha. Kahjuks tundub, et siin ei tunta erilist muret üliõpilase enda tervise ja eluviiside pärast, ehkki vähemalt Tervishoiu Instituudis on sellest küll palju rääkima hakatud. Noor inimene paneb arstiteaduskonna lõunavahcaegadeta stressikadalipule muidugi vastu, aga hoolimatu ja üleoleva suhtumise tervisesse võtavad paljud tulevased arstid siit märkamatult omaks ja hakkavad ka oma patsiente õpetama põhimõttel «Käige minu sõnade, mitte tegude järgi». Mis loeb üks «Toituge ja elage tervislikult», kui tohter närib peavalutablette, haukab arstide toas kooki kohvi peale ja kardab külma dušši nagu tuld.

Hiljuti tegin Eesti Raadios «Tervisesaate» neli klassi lõpetanud vene talupoja Porfiri Ivanovi õpetusest. See mees valas end 50 aastat õhtul ja hommikul üle külma veega ja õpetas inimestele karastamist, paastumist ja heasoovlikkust — muide, sedasama, mis Jeesus Kristus. Porfiril on kümneid tuhandeid järgijaid. Eeskuju on see, mis innustab, ja mitte koitanud tarkus.

(Järg 3. lk.)

MARGUS SANGLEPA joonistus

1993 → 1994

(Algus 2. lk.)

Meditsiiniüliõpilase ja arsti tervis ning eluviisid pole päriselt tema isiklik asi. Suitsetav arst on samasugune nähtus nagu purjus autojuht. Loodan, et uuel aastal ei kohta enam kumbagi. Ja et kunagi oleks lõunavaheaeg tohtritudengite tunniplaanis sama enesestmõistetav nagu dekanaaditöötajate tööpäevas praegu. Ja et meil jääks tarkade raamatute ja tähtsate paberite vahepeal aega vaadata ka haljendavat maad ja sinist taevast ning mõtelda, mis on ja millest tuleb tervis.

● **AUNE UNT, ajakirjanduskateedri õppejõud, TÜ filmiklubi president. Kas filmiklubil oli hea aasta?**

Filmiklubil oli hea aasta, sest ta tegutseb edasi ja liikmeid on rohkem kui eelmisel aastal. Võis arvata, et filmiklubindus sureb välja, on ju igasuguseid muid vaatamisvõimalusi. Teiseks oli minu jaoks täielik üllatus auditooriumi soov vaadata pärast Fellini ja Bergmani filme Tarkovskit. Sügissemestril vaatasime ära kõik Tarkovski 7 filmi. Ülikooli on jõudnud põlvkond(nad), kellele Tarkovski on legend, ja kes tahab aru saada, mis on legendi taga. Mul endalgi oli hea teda uuesti vaadata, kuigi olen neid filme palju kordi vaadanud ja nad on mul peas.

Kalendriaastat alustasime Godard'iga, siis tulid Põhjamaade filmid linna kinodes, kuhu meie liikmed said soodustatud hindadega. Sügisel nägime Herzogit. Kahju, et väga heal Saksa filmil «Teine kodumaa», oli vähe vaatajaid. Aga see oli vist ka meie reklaami süü, ei osanud lähemalt ette reklaamida. Kõiki Saksa filme tõlkis Karl Lepa. Ta on üks neid väljapaistvaid ülikooli filolooge, kes on öelnud, et filmiklubi pole küll see koht, kus raha teenimas käiakse. Õnn, et leidub nii vähese raha eest suurepäraseid tõlkijaid.

Kolmapäeval alustasime Iosselianiga.

ME TÄNAME!

Aastaring on täis. **Toimetus** tahaks öelda, ja ütlebki ühe suure AITÄH kõigile neile, kes võtsid vaevaks uudisest või probleemist teistelegi teada anda.

Õppejõududest kuuluvad meie tänusõnad eelkõige TULLIO ILOMETSALE, AIN-ELMAR KAASIKULE, JAAN KÕRGESAARELE, HILLAR PALAMETSALE, VALDAR PARVELE, JÜRI ALLIKULE, kes 1993. aastal probleemidega UT-s üles astusid. Teiselt poolt tahaks tänada ka JÜRI KÄRNERIT, PEETER TULVISTET, JAAK AAVIKSOOD, VELLO PEEDIMAAD, kes juhi töö kõrvalt aega leidsid ja omal algatusel sõna võtsid või intervjuu andsid, ja mis parata, vahel ka diskuteerima olid sunnitud.

Hea lävimine oli pressil üliõpilaskonna eelmiste esindajatega. Kõigest vajalikust andsid varmalt teada INDREK ORU, INDREK OSTRAT ja INGA LILL, kelle nüüd on välja vahetanud uued isikud — üks neist on JÜRI SEILENTHAL.

Täname üliõpilasi VALDO JAHILOT, PEETER TALVARIT, TÕNU PEETSI, PEEP MARDISTET, EERO MERILINDU (viimase ees suur vabandus, sest Trükikuradikesele meeldib käia ta nime näppamas), ajakirjandusrebaseid jpt. Erilised tänusõnad ammusele kaastöölisele JAAN MALINILE!

Muidugi ei saa toimetus läbi teabetalituse juhi URMAS AUNINI, teadussekretäri VEERA ANDI, kinokabineti juhataja EDUARD SAKI, õppetehnika osakonna inimeste, kantselei, garaaži ja väga paljude teiste abita.

Ja üle-tee-trükikoja rahvas, kes laovad, küljendavad, trükivad «Universitas Tartuensist» — aitäh kõigile!

Ilusat koostöö jätku ka uuel aastal!

UT

MARGUS SANGLEPA joonistus

IMMANUEL

(Algus 1. lk)

Mõnedki on mõistnud, et siinses kosmoses pole kõik korras. Ja nad on otsustanud seda ilma paremaks muuta. Uskudes, et nad teavad, kuidas on kaunim, uskudes, et nad jaksavad toime tulla taotletavaga. Kohkumatult paljastada ülikute ülekohut. Nõuda õigust ausatele. Leppimata mineviku ega ka olevikuga. Miski peab ju muutuma. Usume, et jaksame tuleva teha paremaks tänasest. Otsime abi siit ja sealt. Seletame olmad enesele sedavõrd suupäraseks, et võime tülpinult käega lüüa iseenesegi olemisele.

«Kui keegi on Kristuses, siis on ta uus loodu». Jabur ja ärritav on see jutt. Eriti sellepärast, et ühtki ei saa sundida seda uskuma. Saab vaid viidata. Tasahilju tuleb Ta. Mitte kõike pea peale pöörates. Vaid terveks tehes. Kõigepealt inimesi. Ja inimeste kaudu ilma ja maad. Kes kordki on kogenud lepitust, taipab, et kunagi saab see olema päriselt nii. Ja ta jaksab juba nüüd olla teisipidi. Paradokside puntras küünitada kaugemale kibestumisest.

* * *

Eks ole see meeleheide, mil vaatan kipras kulmudega iseenese ette maha. Ega märkagi, et keegi seisab mu kõrval ja vaatab mulle otsa? Kõik see, milles ma võin eksida ja milles ma nagunii eksin vähem või rohkem ikka ja jälle, ei ole midagi selle kõrval, mil ma kaotan lootuse... See sööb tõesti ära mu südame. Kui ma ka igatepidi laitmatu olen, siiski pole ma taibanud teed ängistusest välja, kuni minus pole lootuse vilja — r õ õ m u . Üksikuna olelen seni, kuni ma pole hakanud rõõmustama kõigest, mis saab mu osaks. Kui ma üldse midagi kartma pean, siis seda, et ma ei leia üles rõõmu. Ja kui ma kord ta leidnud olen, ei saa ma enam midagi karta.

Rõõm tahab täita meid täiesti ja kõik muu kõrvale tõrjuda. Seda me soovimegi oma armsatele ja sõpradele jõulude ajal. Et üheskoos vabaneda kõigest, mida me koormaks nimetame. Sellepärast me saamegi jõulukaarte. Seal on lapsukene sõimes kuldkollastel heintel. Tema ümber on inimesed ja elajad elevil nägudega. Tähedki on ilusamad tavalisest.

Ja ise ootame õhinal uue päeva posti — ehk on mulle keegi läkitanud kena kaardi parimate soovidega. Ja siis tulevad kindlasti kingitused ja ehk koguni verivorst... Ja võib-olla ununeb koguni mul saginas saladus, et Jeesus sündis kõige pimedamal ajal.

Mirjam, valitud rahva neitsi, oli käima peal, nagu teatab arst Luukas. Ta ei olnud teinud aborti, kuigi aimas, et tema poega hakatakse hüüdma «söödikuks ja joodikuks», maakeeli sohilapseks. Sest ta oli jäänud rasedaks kihluse ajal, enne kooselu algust puusepp Josefiga. Too oli tasane mees, ei nõudnud, kuigi tal selleks Moosese Seaduse järgi oli õigus, et Mirjam tuleb kividega surnuks visata. Tema tahtis kihluse tühistada vaikselt, teistele põhjust teatamata. Aga keisril oli kiire oma alamate maksustamisega. Sellepärast peab ka Josef minema oma kodukohta. Ning Mirjamil tuleb kaasa minna. Veel nad ei tea, kuidas kõik saab sündima, millal aeg täis saab. Et tuhud tulevad eesli seljas olles. Et Mirjam väriseb rõskes kaljukoopas, kuhu talveks aetakse kariloomi. Seal ägab ta, noor naine, sest võõrastemajas polnud tema jaoks ruumi. Ta viskleb valudes külmunud sõnnikul. Ja Josef vaatab abitult pealt. Nagu mehed ikka. Kohe peab see algama. Mirjami esimene ja viimane sünnitus. Nii toob ta ilmale poisslapse. Veel jaksab ta nabanööri puruks rebida ja panna poja kõvaks tambitud savist künasse. Siis raugeb ta ihu.

* * *

See on p ü h a ö ö . Ainus öödest, mida me pühaks nimetame. Joosep valvab ja Maarjal on seal väike lapsuke põlvede peal. Nõnda laulame meie. Ja see on hea. Sest meie, patuste rõõm on sündinud.

Minu rõõm. Ma ju olen seda igatsenud ja oodanud. Ma olen selleks omal kombel valmistunud. Süütan küünla. Valgus pimeduses. Minu jaoks. Mu kodus ja minu sees. Südames sügaval.

Ta tuleb. Mitte uljaste hobuste ja valitseja ette laotatud hinnaliste vaipadega. Emaeesli seljas, palverändurite higistel hõlstidel sammub Ta templi poole, meie poole, kes oleme Tema Vaimu tempel.

Argade halvustused ja kindlusetute pilge ei takista Teda. Tasane on Ta oma teel. Ta tuleb teenima ja lepitama. Meid. Ei mitte mu unelmaid täitma, minu kosmost parandama. Ta tuleb, et ma poleks enam abitu lelu saatuse käes, leheke tuules. Et ma võiksin oma hetki siinses maailmas elada rõõmuga ja vabana. Olla Temaga teel läbi päevade ja üle ilmamaa. Inimesena. Inimeste keskel. Minu jaoks on sündinud Inimene.

Õnnistatud olgu, kes tuleb Issanda nimel! Hoosianna üleval kõrgel!

JAANUS NOORMÄGI

❐ *Üks tulek detsembris. . .*
ja varjust sai valgus nii äkki. . . (Ü.C. Tulika)
EINAR TIITSU foto

100 AASTAT TARTU ÜLIKOOLI TOIMETISI

(Algus eelmises lehes)

Uuesti alustatakse

sarja avaldamist 1946. a. pealkirjaga «Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised» = «Utšjonõje zapiski Tartuskovo gosudarstvennovo universiteta» (1989. aastast «Tartu Ülikooli Toimetised» = *Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis*»). Esimese kuue aasta jooksul ilmusid ainult monograafiad erialaseeriates, mida oli 8—9 (ka metsandus ja põllumajandus). Tööd olid eesti ja vene keeles, vaid mõned teistes keeltes. Neid ilmus 34 vihikut, 35-ndast 1954. aastal algas toimetiste ühtne numeratsioon, mis nüüd on jõudnud 965-ni. Aastail 1956—1959 ilmus ka 5 vihikut üliõpilatöid. Erialati on välja kujunenud kindlad seeriad, mille vihikud on enamasti artiklikogumikud. Töid avaldati tavaliselt eesti ja vene keeles lühikeste inglise ja saksakeelsete resümeedega. Vahepeal domineeris vene keel. Praeguseks on olukord muutunud inglise keele suunas. Toimetiste autorina esinevad ka paljud välisriikide teadlased.

* * *

«Tartu Ülikooli Toimetistest» ülevaate saamiseks on mitmeid loetelusid. Üldpildi annab L. Trikkanti koostatud bibliograafia **«Tartu Ülikooli perioodilised väljaanded 1802—1940»** (Tartu, 1983). Hiljem ilmunu esitavad aastaraamatud **«Tartu Riiklik Ülikool. (1944.—1985. a. ilmunud tööde bibliograafia»** (Tartu, 1962—1993).

Kõik toimetistes avaldatud tööd on bibliografeeritud ja vastav andmestik sisaldub raamatukogu kartoteegis «Tartu Ülikool» autori nime all.

Toimetised on Tartu Ülikooli põhiväljaanne, mis tutvustab ülikooli teadust kogu maailmas. Nende ilmumine intensiivistas üldse teadustööde vahetust. Toimetiste osa vahetussuhteis käsitlevad järgmised tööd: R. Parmas. Publikatsioonide vahetamine Tartu Ülikoolis XIX sajandi teisel poolel ja XX sajandi algul. — TRÜ Toim., 1969, **248**, 27—95; L. Alver. «Tartu Ülikooli Toimetiste» vahetamine välismaa teadusasutustega. — TÜ Toim. 1990, **910**, 21—38.

Praegu vahetab Tartu Ülikooli Raamatukogu toimetisi ligi 600 välispartneriga üle maailma. Nõutavaimad seeriad on: «Trudõ po znakovõm sistemam», «Trudõ po russkoi i slavjanskoi filologii», «Blokovskii sbornik», «*Fenno-ugristica*», «Töid eesti filoloogia alalt», «Eesti ajaloo küsimusi», «Matemaatika- ja mehhaanikaalaseid töid».

Tartu Ülikooli saja-aastased toimetised väärivad suuremat tähelepanu oma teadlasperelt, eriti uuenevalt ja noorenevalt professuurilt.

Maare Kümnik

info • info • info • info

Uusi trükiseid TÜ kirjastus- ja trükiosakonnalt oktoobris

Atko Viru. Teadustöö alused. Tartu 1993, 500 eks., 84 lk.

Professor Hando Runnel. Juhan Luiga ja Vene küsimus. Avalik loeng Tartu Ülikooli arstiteaduskonna päeval. TÜ aula, 8. oktoober 1993. Tartu 1993, 500 eks., 32 lk.

Valner Krinal. Maailma majanduse arengust I. Õppevahend majandusteaduskonna I kursuse üliõpilastele. Tartu 1993, 600 eks., 168 lk.

Valner Krinal. Majandusõpetuste ja -teooriate ajalugu I. Teine trükk. (Orjandusliikust ühiskonnast kuni XIX sajandi I veerandini). Tartu 1993, 600 eks., 88 lk.

Valner Krinal. Majandusõpetuste ja -teooriate ajalugu II. Teine trükk. XIX sajand ja XX sajandi algus. Tartu 1993, 600 eks., 128 lk.

Kadri Gross. Sünnitusabi I. (Raseduse füsioloogia) Tartu 1993, 800 eks., 60 lk.

Operatiivse sünnitusabi praktikumi juhend. Sünnitusabi fantoom. III osa. Kolmas trükk. Koostanud K. Gross jt. Tartu 1993, 500 eks., 60 lk.

Sünnitusabi fantoom. I ja II osa. Neljas trükk. Koostanud K. Gross jt. Tartu 1993, 500 eks., 184 lk.

VENIA LEGENDI

Matemaatikadoktor **Jüri Majaku** avalik loeng teemal «Programmeerimiskeelte C ja C++ rakendusi» toimub neljapäeval, 23. detsembril kl. 10.15 Vanemuise 46—131.

* * *

Magistritöö kaitsmine

ESMASPÄEVAL, 27. DETSEMBRIL KELL 15
toimub peahoone aud. nr. 126
MART EINASTO
magistritöö kaitsmine sotsioloogia alal
«MAJANDUSLIKU KIHISTUMISE MÕÕTMINE EESTIS».

Jaan Tõnissoni 125. sünniaastapäevale pühendatud üritused Tartus 17. ja 18. detsembril.

Reedel, 17. detsembril kell 11 Jaan Tõnissoni Instituudi ja Akadeemilise Ühistegevuse Seltsi korraldusel ülikooli teadusliku raamatukogu saalis konverents «Jaan Tõnisson: minevik ja tulevik».

Ettekanded: Lembit Saarnits «Jaan Tõnisson riigi- ja poliitikategelasena», Krista Aru «Jaan Tõnissoni ajakirjanduslik tegevus», Valner Krinal «Jaan Tõnisson kui ülikooli õppejõud», Ain Kaalep «Tartu vaim ja Jaan Tõnisson», Jaak Valge «Eesti kroon ja Jaan Tõnisson», Mart Laar «Jaan Tõnisson: minevik ja tulevik».

17. detsembril kell 16 avatakse Tartu Linnamuuseumis (Oru 2) näitus Jaan Tõnissoni elust ja tegevusest.

Laupäeval, 18. detsembril kell 17 Tartu Ülikooli aulas kontsertaktus.

Aktust avama on palutud president Lennart Meri. Aktuse kõne peab Hando Runnel. Lühemate tervitustega astuvad üles valitsuse, Tartu Ülikooli, «Postimehe» ja Eesti Üliõpilaste Seltsi esindajad. Esineb kammerkoor «Arsis».

Ülevaate neist üritustest annab Eesti Televisioon 23. detsembril erisaates.

HEI, MITME LAPSEGA TUDENG!

Sulle on võib-olla naeratanud loosiõnn ja Sa oled saanud AS Estimpexi kingitud 120-st tekikotist ühe omanikuks.

Õnnelike nimekiri on nähtaval TÜÜ edustuse ruumes (Ülikooli 20—305), sealtsamast ka täpsem info.

ANDRIAS KULD,
TÜÜ valitsuse sotsiaalsekretär

RAAMATUTE JÕULUMÜÜK

VANEMUISE 19

15.—24. detsembrini kl. 10—18, laupäeval kl. 10—16 korraldab kirjastus «Ilmamaa» raamatute soodushindadega müügi. Müügil ka Uku Masingu «Vaatlusi maailmale teoloogia seisukohalt».

\+ + +

Tartu kirjastuselt «Ilmamaa» ilmus esimene raamat — **Uku Masingu «Vaatlusi maailmale teoloogi seisukohalt»** (480 lk., kõva köide, hind 30 krooni). Raamatut on võimalik osta kirjastusest Vanemuise 19.

RAAMATUKOGU KONVERENTSISAALIS

esineb loengutega
Dr. CHRISTOP WREMBECK (Societas Jesu)
Saksamaalt
Reedel, 17. detsembril kell 17
— «Kristlus ja budism».
Esmaspäeval, 20. detsembril kell 15
— «Jesuiitide vaimsed harjutused».

BRITISH COUNCIL SCHOLARSHIPS 1994/1995

Applications are invited from **postgraduate students or those involved in higher research** who would like to be considered for British Council scholarships to British universities or research institutions.

The scholarships will be awarded in the following areas of study and research:

- English Language Teaching
- Education Management
- Publishing and Information Management
- Economics
- Political Science
- Local Government
- International Law
- Business and Management
- Banking and Finance
- Environmental Studies
- Agriculture
- Engineering

All applications must be returned by January 20th 1994. Successful applicants will be interviewed in Tallinn in February 1994.

Application forms may be obtained from Imbi-Reet Kaasik at:

The British Council English Teachers' Resource Centre, Tallinn, Vana Posti 7 (telephone: 441 550).

Stipendiumitaotluse blankette on võimalik saada ka TÜ välissuhete osakonnast.

* * *

NÕUD TAGASI!

Kas «Sophokles» jääbki 20-st klaasist ilma? Hei, Sina, laenaja («ülevalt»?), kohvikurahvas palub väga need tagasi tuua!

SPORDIKESKUS TEATAB

= KURSUSLASED VÕISTLESID =

SÜGISEL TEGEVUST ALUSTANUD SULGPALLIKURSUSLASED jõudsid nüüd esimeste omavaheliste võistlusteni. Nii naiste kui ka meeste üksikmängus läks esikoht **matemaatikateaduskonna II kursusele.** Auhinnatordini jõudsid **Hele-Liis Helemäe ja Marko Veerberk.**

= TÜ ESINDUSVÕISTKONNAD =

Pallimängudes on TÜ esindusvõistkonnad jäänud keskmiste harrastussportlaste tasemele, sest harjutamisvõimalusi piisab ainult kolmeks korraks nädalas. Auahnemad üritajad on siirdunud klubidesse, kus liigub raha. Kahjuks suudame meie TÜ embleemi all mängijatele sõidurahade kõrval anda vaid 15 krooni toiduraha päevas ja leida võõras linnas ööbimisvõimalusi tuttavate juures. Olgu märgitud, et TÜ esindused mängivad Eesti meistrivõistlustel Eesti Spordiametist saadud toetuse arvel. Võistlusdressi ostmiseks panid võrkpallurid oma rahad kokku. **Korvpalluritest** mängivad naised I ja mehed II liigas. **TÜ naiskond** on pärast esimest ringi **teisel kohal.** Kaotus on kirjas ainult Tartu Korvpallikoolilt, kus mängib rida TÜ endisi mängijaid. Meeskondi on II liigas palju, jagub kahte alagruppi. Pärast 10 mängu on **TÜ meeskonnale** kogunud 3 kaotust, millega jagatakse **2.—3. kohta.** Edasi pääseb aga ainult kaks.

Võrkpallis on naiskond meistriliigas, kuid pärast esimest ringi ollakse ilma võiduta viimasel ehk **6. kohal. Meeskond on II liigas (6 võistkonda) seni kogunud 3 võitu ja 2 kaotust.** Edasipääsuks (2 edukamat) on teises ringis vaja võita kõiki vastaseid.

= PALLIMÄNGUHUVILISED =

Teatame, et kevadsemestriks koostatakse uus tunniplaan.

Kahekümne esimesel kell kakskümmend üks

Elanud olnud kord tavaline KALKAR. Juba päris suur inimene. JUMALAGA PUBERTEET ja nii edasi. Pärast KODUSÕDA teistel teadagi — ARMASTUS PRÜGIMÄEL. «MINA PEAN SAMBAT TANTSIDA SAAMA!» karjatanud kalkar ja LIPSANUD LÄBI ELU NAGU NÜRI NUGA LÄBI VÕI.

Ühtäkki hakanud mees hääli kuulma. Peaasjalikult RAHA HÄÄLT JA MASSIKOMMUNIKATSIOONE. «KOPKAS SEE ON RASKE SAAK, TAL ON METAL SEES...» sosistanud hääl. Nüüd hea nõu kallis — KELLEKS SAADA. Kalkar teadis, et IGAÜHES MIDAGI ON. USU VÕI ÄRA USU, aga see ei ole MUST JA VALGE. Näiteks SIRTS ON SILE SEKSAPIIL aga AINO ON AINUS.

Kuna kalkar ei tunnetanud oma elu dialektikat — VASTANDITE ÜHTSUST JA VÕITLUST, saabus koos KASEVETE AJAGA aeg endalt küsida — KAUA VÕIB? Ja oligi. Issand, MIDA MA NÄEN — KÕIK MÖÖDA, ahastas kalkar. EI MIDAGI ERILIST, vastati talle, PEAASI — ÄRA ÄRA JAHTU!

Kogu lühike lugu — GAASIKE

Teisipäeval, 21. detsembril kl. 21 ÜLIKOOLI KLUBIS
«SINGER VINGER» — Hardi Volmer
«ULTIMA THULE» — Tõnis Mägi

AASTA VIISTEIST VIIMAST PÄEVA TÜ KLUBIS

Reedel, 17. detsembril kl. 21
DISKOPIDU JÕULUMILJÖÖS.

Laupäeval, 18. detsembril kl. 12 ja kl. 15 a/ü liikmetest TÜ töötajate laste JÕULUPEOD (kutsetega).

kl. 21 DISKOPIDU JÕULUMILJÖÖS

Teisipäeval, 21. detsembril kl. 21
KAHE SUPERANSAMBLI VIIMANE ÜLESASTUMINE
«ULTIMA THULE» — TÕNIS MÄGI
«SINGER VINGER» — HARDI VOLMER
Diskoteegis audio-videoprogramm Toivo Tennolt.
Tule ja austa oma kohalolekuga kahe kuulsuse lahkumispidu!
Pääsmed tund enne algust klubi kassast.

Kolmapäeval, 22. detsembril kl. 21 Narva mnt. 27 kohvikus
DISKOPIDU JÕULUMILJÖÖS

Kolmapäeval, 29. detsembril kl. 21
ÜLIKOOLI NÄÄRIPUU e. AASTAVAHETUSEPIDU
kahes saalis korraga

* Tantsuks ansambel, mis loodud peopidamiseks ning näärimehedisko.

* Üllatustest pole pääsu kellelgi, seltskond suurepärane, baarid valla.

* Viiekümnele esimesele pidulisele TÜ klubi poolt tervituskokteil

* Jne, jne, jne...

TÜ KLUBI
SOOVIB
ÜLIKOOLIRAHVALE
HÄID JÕULUPÜHI
NING
TUJUKÜLLAST
AASTAVAHETUST!

Järgmine UT ilmub reedel, 7. jaanuaril

UT

Toimetaja VARJE SOOTAK
Lehetalituse aadress EE2400 Tartu, Ülikoooli t. 18, ruum 241, tel. 35 180.
O/Ü «Greif» trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, I «UT» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 3064 Tiraaž 1500.

35 180